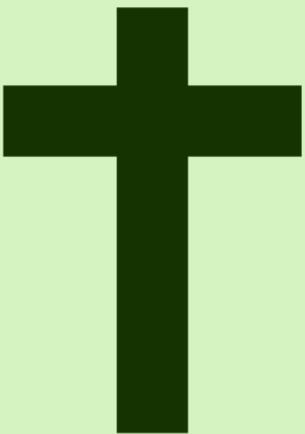

Mixtec, Santa María
Zacatepec

The New Testament in the Santa María Zacatepec Mixteco of
Mexico: Zacatepec Mixtec NT

**Mixtec, Santa María Zacatepec
The New Testament in the Santa María Zacatepec Mixteco of
Mexico: Zacatepec Mixtec NT**

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Santa María Zacatepec

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 15 May 2025 from source files dated 15 May 2025
55b3808f-9cd0-5da9-90f0-a96c172e0e02

Contents

Tutu Mate	1
Tutu Marku	77
Tutu Luka	123
Tutu Xuva	203
Tutu Hechos	261
Tutu Romanu	336
Tutu Corintu Nunuu	369
Tutu Corintu Uvi	403
Tutu Gálata	422
Tutu Efesu	434
Tutu Filipu	445
Tutu Colosa	453
Tutu Tesalónica Nunuu	460
Tutu Tesalónica Uvi	467
Tutu Timoteu Nunuu	471
Tutu Timoteu Uvi	480
Tutu Titu	486
Tutu Filemón	490
Tutu Hebreu	492
Tutu Jandiau	515
Tutu Petu' Nunuu	524
Tutu Petu' Uvi	533
Tutu Xuva Nunuu	538
Tutu Xuva Uvi	546
Tutu Xuva Uni	548
Tutu Juda	549
Tutu Apocalipsis	552

Tu'un Ndioo tāa racha'nu Mate

*Sivi ndian kūu ñivi Jesuu taji'na
(Lc. 3:23-38)*

1 Ņa'a kūu sivi ma ndian kūu ñivi Jesucristu, ra kūu ñivi ma racha'nu David, chi'in racha'nu Abraham.

2 Abraham kūu tatá ma Isaac, ta Isaac kūu tatá ma Jacob, ta Jacob kūu tatá ma Judá chi'in ma ndra yani ra.

3 Judá kūu tatá ma Fares, chi'in Zara, ta ma ma'á vi kūu Tamar. Fares kūu tatá ma Esrom, ta ma Esrom kūu tatá ma Aram.

4 Aram kūu tatá ma Aminadab, ta ma Aminadab kūu tatá ma Naasón, ta Naasón kūu tatá ma Salmón.

5 Salmón kūu tatá ma Booz, ta ma ma'á ra kūu Rahab. Booz kūu tatá ma Obed, ta ma ma'á ra kūu Rut. Ta Obed kūu tatá ma Isaí.

6 Isaí kūu tatá ma rey David. Ta ma rey David chi'in ma ña kūu ñasi'i ma Urías, vikan kūu tatá ma Salomón.

7 Salomón kūu tatá ma Roboam, ta Roboam kūu tatá ma Abías, ta Abías kūu tatá ma Asa.

8 Asa kūu tatá ma Josafat, ta Josafat kūu tatá ma Joram, ta ma Joram kūu tatá ma Uzías.

9 Uzías kūu tatá ma Jotam, ta Jotam kūu tatá ma Acaz, ta ra'ya kūu tatá ma Ezequías.

10 Ezequías kūu tatá ma Manasés, ta Manasés kūu tatá ma Amón, ta Amón kūu tatá ma Josías.

11 Josías kūu tatá ma Jeconías chi'in ma ndra yani ra, ma tiempu ña tīn ma ndra ñu'u' ñuu Babilonia ma ndian israelita, ta kuà'an na chi'in ndra ití' tikan.

12 Ta ora yā'a, ña tā'an na takan, tajan Jeconías kūu tatá ma Salatiel, ta Salatiel kūu tatá ma Zorobabel.

13 Zorobabel kūu tatá ma Abiud, ta Abiud kūu tatá ma Eliaquim, ta ra'ya kūu tatá ma Azor.

14 Azor kūu tatá ma Sadoc, ta Sadoc kūu tatá ma Aquim, ta Aquim kūu tatá ma Eliud.

15 Eliud kūu tatá ma Eleazar, ta Eleazar kūu tatá ma Matán, ta Matán kūu tatá ma Jacob.

16 Jacob kūu tatá ma Kusé, ra kùu ii ma Ndiya, ta Ndiya kūu ma'á Jesuu, ra kà'an yo ña kùu Cristu.

17 Ta takan kūu yi ña, chīyo uchi kumi ta'an ñivi ña kùu tata ma Abraham, nda katí kēta ma tiempu ña chīyo ma racha'nu David. Ta inga uchi kumi ma ndian kùu tata ma David chīyo, nda ora kēta ma kivi ña tīn ma ndra ñu'u' ñuu Babilonia ma ndian israelita, ta kuà'an na chi'in ndra ma ití' tikan. Ta inga uchi kumi ma ndian kùu tata ra chīyo, nda ma tiempu ikan, ta nda ma ora kāku ndio ma Cristu.

*Nuu kāku ma Jesucristu
(Lc. 2:1-7)*

18 Ma ora kāku Jesucristu, te'en kūu yi: ma Ndiya ña kūu ma'á ra, cha chā'a ña tu'un nuu ma Kusé, ña ni tanda'a ña chi'in ra. Va antea ña ndò'iin vi, yakan cha chāku'un se'an jā'a ndatu ma Ra kùu Tati Ií Ndioo.

¹⁹ Ta ma Kusé, ra ni tanda'a chi'in Ndiya, ti iin ra va'a, ta ndaa kùu ra. Cha'a' yakan kùu yi ña, töve kùuni ra ku'va ra ñia koto ma ñivi ma ñia chànnini ra ja'a ra. Vati ma ña kùuni ra ja'a ra, kùu yi ña, kùuni ra ndakoo xe'e ra ñia.

²⁰ Ta ma ora juuni yanga chànnini ra te'en, tajan iin ma tati ña jàkuu tiñu nuu ma Racha'nu, këta yi nuu Kusé tañu ñuma'na ra, ta te'en nâka'an yi chi'in ra:

—Yo'o Kusé, ra kùu ñivi ma racha'nu David, na yü'viun ña ndàki'un ma Ndiya kùu ñasi'un ña, vati ma Tati Ií Ndioo jā'a ña ni koo ma se'an.

²¹ Yakan, ni koo se'an, ta ni jakunaniun ra, Jesuu. Takan ni kunani ra, vati ni jakakú ra ma ñivi ñuu ra cha'a' ma kuati jà'a na. —Takan kàti ma tati tatum Ndioo chi'in Kusé ma tañu ñuma'na ra.

²² Ndisaa ña'a takan kúu yi, ikan na jachinu ma tu'un kā'an ma Racha'nu nuu iin ra kā'an chi'in tu'un yu'u ra, ti rakan te'en kā'an ra:

²³ Ma ñayoko ña takä'an kì'vi chi'in ní'iin ra'ii, ni kuku'un se'an, ta ni jakakuan yi, ta ma ra kùu pa'a ikan ni jakunani na yi Emanuel, ña kùuni yi ka'an yi: iyo Ndioo chi'in yo.

²⁴ Takan kúu ta ora ndâkoo ndio ma Kusé ña kìxi ra, tajan jā'a ndio ra ma takua kā'an ma tati tatum Ndioo nuu ra, ta ndâki'in ndio ra ma Ndiya chûndaka ra.

²⁵ Va vaji ndô'iin ra chi'an, va töve ní kixi ra chi'an, nda kati ya'a ji'na kâku ma ra kùu pa'a se'an, ra jâkunani ma Kusé, Jesuu.

2

Ma ndra chito ña ka'an ña kichi iti' kàna nikandii, chànde'e ndra nuu kàndii ma ravalí Jesuu

¹ Ora kâku Jesuu ma ñuu nàni Belén, ña iyo kuenda ma ñu'u' Judea, ma tiempu ikan ti, ma rey Herode kùu ma ra châ'nda tiñu ma ñu'u' ikan. Tajan iin ma ndra kichi iti' kàna nikandii, ndra ya'a ga chito ña kā'an, châa ndra ma ñuu Jerusalén,

² ta te'en chikatu'un ndra:

—¿Ndanu kàndii ma ra já kâku, ña kùu rey kuenda ma ñivi judíu? Vati ndê'e ndi ña këta ma chele ra iti' kàna nikandii, ta cha'a' yakan kùu yi, ña vàchi ndi vàchi jàka'nu ndi ra ma i'ya —kàti ndra.

³ Tajan ora chito ndio ma rey Herode ña takan chàkunuu ndra chikatu'un ndra, ta ndava yü'vei ra, chi'in tandi'i ma ñivi iyo ma ñuu Jerusalén ndia.

⁴ Tajan kâna ndio ra tandi'i ma ndra sutu cha'nu ña kuxini nuu sutu, ta chi'in tandi'i ma ndra matru ña jàna'a tu'un ley Ndioo nuu ma ñivi, ta chikatu'un ndio ma rey Herode nuu ndra, ña ndanu kùu ma nuu ni kâku ma Cristu.

⁵ Ta ndrakan te'en nâka'an ndra chi'in ra:

—Ni kâku ra ma ñuu Belén ña iyo kuenda ma ñu'u' Judea, vati te'en kâ'an ma tu'un tâa ma ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tají'na:

⁶ Yo'o ñuu Belén, vaji ñuu vali kùyun, vati ya'a ka'nu kùun tañu tandi'i ñuu iyo kuenda ñu'u' Judea, va tañu ma ñiviuñ iyo ikan, ni keta iin ma ra ni kuxini, ta rakan ni jakuenda ra ma ndian kùu ñivi ñuu Israel. Takan kàti yi nuu ma tutu Ndioo —kàti ndra nuu rey Herode.

⁷ Tajan kāna xe'e ndio ma rey Herode ma ndra chito ña kā'an, ta chikatu'un kachin ndio ra nuu ndra, nda kivi kùu yi ña kēta ma chele ña ndē'e ndra.

⁸ Ta ora yā'a ndio yi, tajan tāchi ndio ra ndra ma ñuu Belén, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Kuà'an ndo ndakan, ta na nanduku tu'un ndo nuu ndisaa ma ñivi cha'a' ma raval ikan. Ta ora cha nāta'an ndo ra, na kichi katitu'un ndo nui, vati juuni kùunji kujaka'nui ra ndia —kàti rey Herode chi'in ndra.

⁹ Tajan ma ndra chito ña kā'an, kēe ndio ndra kàcha'an ndra chi'in ma tu'un ña kātitu'un ma rey nuu ndra. Takan kūu ta ma chele ña ndē'e ndra ma iti' kāna nikandii, kēta ndiko ri nuu ndra, ta endee yosonuu ri kuà'an ri nuu ndra. Ta ora chāa ndio ri ma nuu kāndii ma pa'a, tajan chündaa ndio ri.

¹⁰ Ta ma ndra chito ña kā'an, nduva'a kuii chīsii ndra ña ndē'e ndiko ndra ma chele ikan.

¹¹ Takan kūu ta ora kāki'vi ndio ndra ma tichi ve'e, ta ndē'e ndra ma pa'a chi'in ma Ndiya ña kùu ma'á ra. Tajan chūnandi chiti ndio ndra, ta jāka'nu ndra ra. Ta ikan jan, ta'ii'iin ndrá nūna ndio ndra ma chatun vali ña nda'a ndra, ta sōkó ndra oro, kutu, chi'in takuui xiko ña nāni mirra nuu ma pa'a.

¹² Va tava kēta iin tati va'a ña jà'a tiñu nuu Ndio nuu ndra ma tañu ñuma'na ndra, ña kātitu'un yi nuu ndra, ña na tüva nuva jà'a ndra ña chikoni'i ndra ku'un ndra ma iti' nuu kichi ndra nuu iyo ma rey Herode kàti yi. Tajan kēe ndio ndra kua'an ndra ñuu ndra, va inga iti'.

Nuu chinu xe'e Kusé, chi'in Ndiya, kàcha'an vi ma iti' ñu'u' Egiptu, chi'in ma pa'a se'e vi

¹³ Takan kūu ta ora yā'a ña kēe ndio ma ndra chito ña kā'an kàcha'an ndra, tajan iin tati va'a ña jà'a tiñu nuu ma Racha'nu Ndio, kēta yi nuu Kusé tañu ñuma'na ra, ta te'en nāka'an yi chi'in ra:

—Kusé, na ndetaun, ta ki'un ma raval ikan chi'in ma ma'á ra, ta kee ndo ku'un ndo ta kumu xe'e ndo ku'un ndo chi'in ra iti' ñu'u' Egiptu. Ta ndakan na kindoun koun, ta chikoni'i ndikoun nda kati katitu'un mai nuqñ. Vati ma rey Herode, ni nanduku ra ma raval ikan, ta ni ka'ni ra ra. —Takan kàti ma tati jà'a tiñu nuu Ndio nuu ma Kusé.

¹⁴ Tajan ndākoo ndio ma Kusé, ta ki'in ra ma raval ikan chi'in ma ma'á ra, ta kēe ndio vi kàcha'an vi ma iti' ñu'u' Egiptu ma ora chanikuua.

¹⁵ Ikan chiyo vi, nda kati chī'í rey Herode. Takan kūu yi, ikan na chinu ma tu'un kā'an ma Racha'nu Ndio, jà'a iin ra kā'an chi'in tu'un yu'u ra, ma nuu kā'an yi te'en: "Ñu'u' Egiptu kānai ma ra se'i." Takan kàti Ndio, kàti ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u ra.

Herode tāchi ra ña na ka'ni na ma ndra'ii kuati

¹⁶ Takan kūu ta ora chā'a ndio ma Herode kuenda, ña jānda'viña'a ma ndra chito ña kā'an ra, nduva'a kāyuni ra. Tajan tāchi ra ña na ka'ni ndra tandi'i ma ndra'ii kuati, ña iyo uvi kuiya iti' ninuu, ña iyo ma ñuu Belén, ta chi'in tandi'i kuariya ña iyo kuenda yi, ma naja kua kùu ma tiempu ña chā'a ma ndra chito ña kā'an ma nuu ra.

¹⁷ Ta te'en jāchinu ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndio, ña nāni Jeremía ma tu'un tāa ra nuu ma tutu ra:

¹⁸ Iti' ñuu nāni Ramá chini ma ñivi tati iin ña'a, ña nduva'a kuii chàku ña jà'a ña ya'a u'vi anima ña, ta nda'vi kùunian.

Ta ma tati ikan kùu yi ma tati Raquel, ña chàkuan cha'a' ma ndrakuati se'an.

Ta endee töve kuunian ña jàndomani na ña, vati chí'i ma se'an.
Takan kàti ma Jeremía.

¹⁹ Takan kùu ta ora yā'a ña chí'i ndio ma rey Herode, tajan iin tati ña jā'a tiñu nuu ma Racha'nu, këta yi nuu Kusé tañu ñuma'na ra ma ñuu Egíptu, ta te'en nâka'an yi chí'in ra:

²⁰ —Na ndetaun, ta ki'un ma ravalí chí'in ma ma'á ra, ta chikoni'i ndikoun chí'in vi ma iti' ñuu'u' Israel, ti cha kâchi'i ma ndra kùuni ka'ni ra.
—Takan kàti yi chí'in Kusé.

²¹ Tajan ndâkoo ndio ma Kusé, ta ki'in ra ma ravalí nda'a' ma ma'á ra, ta kée ndio vi kuà'an vi ma ñuu Israel.

²² Va ora chito ndio ma Kusé ña Arquelao se'e ma ndi Herode, kùu ra ña chà'nda ra tiñu, ma ñuu'u' Judea, tiñu châkoo tatá ra niku, ta yū'vi ra ña ku'un ra ma tikan, va tava kàtitu'un ndiko ma Racha'nu Ndioo nuu ra ma tañu ñuma'na ra, yakan va túva nî cha'an ndio ra ma iti' tikan, tajan kée ndio ra kuà'an ra iti' ñuu'u' Galilea.

²³ Takan kùu ta ora châa ndio ra ma ñuu'u' ikan, tajan châ'an ndio ra châkoo ra ma iin ñuu nàni Nazaret. Ñâ'a takan kùu yi, ikan na chinu ma tu'un ña kàtitu'un ma ndra kâ'an chí'in tu'un yu'u Ndioo niku, vati kâ'an ndra ña ni kunani ma Cristu, iin Nazarenu, kâti ndra.

3

*Xuva, ra jàkunduta kàtitu'un ra tu'un Ndioo tichi ku'u
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ Ma tiempu ikan këta ma Xuva, ra jàkunduta, kàtitu'un ra tu'un Ndioo nuu ma ñivi tichi ku'u ma ñuu'u' Judea,

² ta rakan te'en nâka'an ra:

—¡Na jaña ndo ña jâ'a ndo ma kuati, vati cha këta ma kivi ña ni nde'o nuu chà'nda Ndioo tiñu! —kàti ra chí'in na.

³ Cha'a' ma Xuva i'ya kùu yi, ña te'en kâ'an ma Isaía, ra kâ'an chí'in tu'un yu'u Ndioo niku:

Iti' tichi ku'u kîchi tati iin ra'ii, ña te'en kânachaa ni'i yi:

“Na jandova'a ndo iin iti' kuenda ma Racha'nu,
ta na nuna ndo iin iti' ndoo kuenda ra ndia.”

Takan kàti ma tati ikan, kâti ma Isaía.

⁴ Ta ma ja'ma ña ñuu'u ma Xuva, kûva'a yi chí'in ixi kameyu, ta chí'in pañu ñii, chû'nî ra yi toko ra. Ta chàchi ra tikaa kua'á, ta ña chí'i ra, kùu ma nduxi ñuñu ku'u.

⁵ Ta ma ndian châa ña chíni ma ña kâ'an ra, kùu ma ndian ñuu Jerusalén, chí'in tandi'i ma ndian ñuu'u' Judea, ta chí'in inga ma ndian iyo ñuu'u' ña kandii yatini ma yuta Jordán.

⁶ Ta ora nà'ma na kuati na nuu ma Xuva, ta rakan châjakunduta ra na ma yuta Jordán.

⁷ Va ora ndê'e ma Xuva ña ya'a kua'a' ma ndra fariseu, chí'in ndra saduceu, kâcha'an ndra, ña na jàkunduta ra ndra, yakan va te'en nâka'an ra chí'in ndra:

—¡Ndyo'o tatá ndian xaan, tava kùu ma koo kaa! ¿Yo kâ'an chí'in ndo ña ni kakú ndo nuu ma tundo'o ya'a xaan ña cha vàchi kuyatin?

⁸ Tuva ndicha ña cha chikoni'i ndo iti' ma Racha'nu, na koo va'a ndo ma takua kùuni ra ña koo ndo tuva takan,

⁹ ta koto jätayi ndo ndo chí'in juuni maa ndo, ta ka'an ndo te'en: "Ndyu'u kùu ndi tata ma Abraham", katí ndo. Vati yu'u kà'in chí'in ndo, ña nda ma yuu ña kàndoyo i'ya, kùu jàndaku ma Racha'nu Ndioo yi, tata ma Abraham ndia.

¹⁰ Vati cha ïyo tu'va ma hacha kuenda ña ta'nda tandi'i ndava nda yo'ó ma yutun ña töve chà'a chiti va'a, ta ku'un ndrun nuu ñu'ú.

¹¹ Ndicha va'a, ña yu'u jàkundutai ndo chí'in takuini, kuenda ña na jana'a yi, ña cha jāñña ndo ma kuati jà'a ndo. Va inga ma ra ni kichi tia iti' nuu, ni jakunduta ra ndo chí'in sivi ma Tati Ií Ndioo, ta chí'in ñu'ú. Rakan kùu ma ra nduva'a ga ïyo ndatu kua yu'u, ña ni töve ïyo yi ña kuisoi, ni ma ndichan ra.

¹² Ta cha nda'a ra iin kaa ña ïyo uni kumi punta kuenda ña jandati ra ma trigu iti' nuu sukun, ta takan tàvani'i siin ra ma soo vu. Tajan ni taan va'a ndio ra ma trigu ra tichi yaka. Va ma soo vu, va ni ka'mi ra nuu ñu'ú ña endee töve ndà'va.

Nuu kùnduta Jesuu (Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Takan kùu tajan Jesuu kichi ra iti' ñu'u' Galilea, ta chāa ra ma yuta Jordán nuu ndaa ma Xuva, kuenda ña na jakunduta ra ra.

¹⁴ Va ma Xuva, na kùuni ra ja'a ra yi, ti java te'en nāka'an ra chí'in Jesuu: —Yu'u, kùu ma ra ïyo yi ña jakundutaun, ta yo'o, ¿chíto naja vàchiun nuu, ña na jakundutai ñyn? —Takan kàti Xuva chí'in Jesuu.

¹⁵ Va Jesuu te'en nāka'an ra chí'in ra:
—Vä'a' ña kà'un takan, va'a ga ña jakundutaun yu'u vitin, vati takan jàchinu yo tandi'i ma ña kùuni ma Ndioo. —Takan kàti Jesuu chí'in ra.
Tajan ma Xuva kàti ra ña va'a.

¹⁶ Ta ora cha künduta ndio Jesuu, ta kēe ndio ra ma tichi takuui, tajan juuni ma ora ikani, nūna ma andivi, ta ikan ndé'e ndio ra, ña ma Tati Ií Ndioo, vàchi nuu yi chata Jesuu tava kàa iin livi, ta chünandi yi chata ra.

¹⁷ Tajan ma iti' andivi chīni na iin tati ña te'en kà'an:
—Ra'ya kùu ma ra Se'i, ña ya'a kùunji nde'i, ta ya'a chìsij ña kùu ra takan.
—Takan kàti ma tati chīni na.

4

Nuu kì'in kui'na ku'va Jesuu (Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Ta ora yā'a, tajan chāka ndio ma Tati Ií Ndioo ma Jesuu iti' tichi ku'u, kuenda ña na kí'in ma kui'na ku'va ra.

² Ta ma nuu chíyo ra ikan, tüvi ní chachi ra uvi xiko kivi, ta uvi xiko chanikuua. Ta ora yā'a, tajan chāñu ndio ma soko ra.

³ Tajan ma kui'na chajáyatín ndioán' ñá' nuu Jesuu kuenda ña ni ki'in ndioán' ku'va ra, ta te'en nāka'an ndioán' chí'in ra:

—Tu ndicha va'a ña ra Se'e Ndioo kùyun, na ka'un chí'in ma yuu ña ndoyo chiña, ña na ndakuu yi paan. —Takan kàti ma kui'na chí'in ra.

⁴ Va Jesuu te'en nāka'an ra:
—Nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Na yöve uvanuu ma ña chàchinio kùu ja'a ña na taku ma ñivi, vati juuni kùu taku na ja'a tandi'i ma tu'un ña kà'an Ndioo ndia" —kàti Jesuu.

⁵ Tajan chāka ndio ma kui'na ma Jesuu kuà'an ra chi'án' ñuu Jerusalén ií, ta ikan jándaa ndio ma kui'na ma Jesuu nuu sukun ga xini ma veñ'u ka'nu ikan,

⁶ ta te'en nāka'án' ndioán' chi'in ra:

—Tu ndicha ña ra Se'e Ndioo kùun, na koyoun ma nda ninuu, vati nuu ma tutu Ndioo, te'en kà'an yi:

Ndiooo, ni tachi ra ma tati ña jà'a tiñu nuu ra, ña na jakuenda yi ñyun. Ma tati ikan kùu yi ña ni kani'i na ñyun, chi'in nda'a' na, ikan na töve takue'e cha'un jà'a ní'iin yuu —kàti ma kui'na chi'in ra.

⁷ Ta Jesuu te'en nāka'án' ra chi'án':

—Nda nuu ma tutu Ndioo, juuni te'en kà'an yi ndia: “Töve ìyo yi ña ki'un ku'va ma Racha'nu Ndiooo.” Takan kàti yi —kàti Jesuu.

⁸ Takan kùu ta chāndaka tukuán' ra iin xini yuku sukun nduva'a kuii, ta ora kīcha'a ndioán' jàna'án' nuu Jesuu ndisaa ma ñuu ñuñivi nuu chà'ndán' tiñu nuu Jesuu, ta naja kua ya'a ka'nu kùu yi.

⁹ Tajan te'en nāka'án' ndioán' chi'in ra:

—Tú kunandi chitiun nui, ta jaka'nún yu'u, ni ku'vai tandi'i ma nuu chà'ndai tiñu nuun —kàti ma kui'na chi'in Jesuu.

¹⁰ Tajan Jesuu te'en nāka'án' ra chi'án':

—Kuà'an, tikan yo'o kui'na, vati nuu ma tutu Ndioo, te'en kà'an yi: “Na jaka'nún ma Racha'nu Ndiooun, ta uvanuu rakani na ja'un tiñu nuu” —kàti Jesuu.

¹¹ Tajan ma kui'na ndākoo ndioán' Jesuu, ta ikan jan chākoyo ndio ma ndian kùu tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo, ta kīcha'a na tindee na ra.

*Nuu kīcha'a Jesuu kàtitu'un ra tu'un Ndioo ñu'u' Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)*

¹² Takan kùu ta ora chito Jesuu ña ma Xuva indii ra tichi vekaa, tajan kēe ndio ra kuà'an ra ma ñu'u' Galilea.

¹³ Va töve ní kindoo ra koo ra ma ñuu Nazaret, ti yā'a ra kuàkoo ra ma ñuu Capernaum, ña kàndii yu'u tañu'u, yatini nuu kàndii ma ñu'u' Zabulón, chī'in ñu'u' Neftalí.

¹⁴ Tandi'i ña'á kūu yi takan, ikan na chinu ma tu'un ña tāa ma Isaía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, nuu kā'an ra te'en:

¹⁵ Na taso'o ndo ndyo'o ìyo ñu'u' Zabulón, ta ñu'u' Neftalí ña kàndii inga chiyo yu'u yuta Jordán, tichi iti' kuà'an tañu'u ña nàni Galilea, nuu ìyo ndian yüvi judíu.

¹⁶ Vati ndyo'o ndian chàkunuu nuu naa niku, cha kīcha'a ndè'e ndo iin ñu'u' ya'a ka'nu,

iti' chàkunuu ndo niku töve iti' va'a kùu yi ti ni naa ndo jà'a yi, va vitin ma Racha'nu cha jàndondichin va'a ra yi kuenda ndo.

Takan tāa Isaía.

¹⁷ Nda ma ora ikan kùu yi, ña kīcha'a Jesuu kàtitu'un ra tu'un Ndioo te'en nuu ma ñivi:

—Na jaña ndo ña jà'a ndo ma kuati, vati cha vàchi kuyatin nuu chà'nda ma ra ìyo andivi tiñu —kàti Jesuu chi'in na.

*Jesuu kàna ra kumi ta'an ndra kìn tiaka'
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)*

¹⁸ Ta ora chàkunuu Jesuu ma yu'u tañu'u ña kàndii ma ñu'u' Galilea, ikan ndè'e ra uvi ta'an ndra ña kùu ndra yani ndra. Iin ra nàni Simón, ra

juuni kā'an na ña nàni Petu', ta inga ra nàni André. Ta ndrakan, ti kàni ndra yu'va tiaka' ka'nu tichi takuii chàkunuu ndra, ti ndra kìn kùu ndra.

¹⁹ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—¡Na tandikun ndo chatai!, ta yu'u ni ja'i ña na nani'i ndo ñivi kuenda Ndioo —kàti Jesuu chi'in ndra.

²⁰ Ma ora ikani ndákoo ndra ma yu'va tiaka' ka'nu, ta tändiku ndra chata ra.

²¹ Ta ita'vi tiá iti' nuu, ikan ndé'e Jesuu inga uvi ta'an ndra ña juuni yani ndra ndia. Iin ra nàni Jandiau, chi'in Xuva, ndra se'e Zebedeu. Ndrakan ka'iin ndra jàndova'a ndra yu'va tiaka' ka'nu, chi'in tatá ndra, tichi iin varku, ora kâna Jesuu ndra.

²² Ma ora ikani ndákoo ndra ma tatá ndra tichi run, ta tändikun ndra kuà'an ndra chata Jesuu.

*Jesuu jàna'a ra nuu kua'a' ñivi
(Lc. 6:17-19)*

²³ Jesuu chàkunuu ra jàna'a ra tu'un Ndioo ninii ka'nu ma ñu'u' Galilea, nuu kàndii ta'li'iin ma kuariya nuu ïyo ma veñu'u kuati ñivi judíu. Kàtitu'un ra nuu na, naja kua kùu ma nuu chà'nda Ndioo tiñu iti' andivi, ta juuni jànda'a ra ndian ku've, chi'in tandi'i nuu ma kue'e ndo'o na.

²⁴ Ta takan kuu ña chítakuati ma tu'un cha'a' Jesuu nuu ma ñivi ïyo ninii ka'nu ma ñu'u' Siria. Ta chàndaka na ndian ku've jà'a siin siin nuu ma kue'e, takua kùu ma ndian ku've jà'a kue'e u've na, chi'in ndian ku've jà'a tati xaan, ndian chì'i i'i, chi'in ndian endee pe'lú kuñu, ta jànda'a ra na.

²⁵ Ta kua'a' ñivi ïyo ñu'u' Galilea, chi'in ñuu Decápolis, ña kùuni yi ka'an yi, uchi ñuu, ta ndian ñuu Jerusalén ña ïyo kuenda ma ñu'u' Judea, ta nda ma ñuu ña kàndii inga chiyo yuta Jordán. Tandi'i ndiakan tändikun na kuà'an na chata Jesuu.

5

Nuu jàna'a Jesuu nuu ñivi xini yuku

¹ Ta ora ndé'e Jesuu ña ka'iin kua'a' ñivi, tajan ndää ndio ra xini yuku, ta chünandi ra. Ta ikan jan chàjayatin ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra nuu nàndi ra, ta chikonuu ndra ra,

² ta te'en kîcha'a ndio ra jàna'a ra nuu ndra:

*Nuu jàna'a Jesuu naja kua ïyo yi ña ja'a yo, ikan na sii kuuni yo
(Lc. 6:20-23)*

³ —Na sii kuuni ma ndian nda'vei ña chà'a na kuenda ña chìnñu'u na Ndioo, vati kuenda maa na kùu ma nuu chà'nda ra tiñu iti' andivi.

⁴ 'Na sii kuuni ma ndian chàku ta nda'vei kùuni, vati ma Racha'nu Ndioo ni ndakimani ra na.

⁵ 'Na sii kuuni ma ndian vita anima, vati tiaga iti' nuu, ni ni'i na ma ñu'u' ña cha chà'a ma Racha'nu Ndioo tu'un ña ni ku've ra nuu na.

⁶ 'Na sii kuuni ma ndian ya'a iyoni jàkuu tiñu va'a takua kùuni Ndioo, ta chi'in ma ndian ya'a nàtii na ña kùuni na nde'e na ra, takua kùuni na ora nàtii na takuii, vati ma Racha'nu Ndioo, ni tindee ra na na ja'a na yl.

⁷ 'Na sii kuuni ma ndian kùnda'vini nde'e inga ñivi, vati Ndioo, ni kunda'vini ra na ndia.

⁸ 'Ta na sii kuuni ma ndian ndicha ña kùuni na nde'e na ma Racha'nu Ndioo, vati ndiakan ni nde'e na ra.

⁹ 'Na sii kuuni ma ndian nànduku naja kua koo va'a na chi'in ta'an na, vati ma Racha'nu Ndioo ni jandakuu ra na se'e ra.

¹⁰ 'Ta juuni na sii kuuni ma ndian ndè'e tundo'o, cha'a' ña jà'a na ma ña kùuni Ndioo, vati kuenda maa na kùu ma nuu chà'nda ra tiñu andivi.

¹¹ 'Na sii kuuni ndyo'o ora inga ñivi kanduva'a na ndo, ta chi'in ndyo'o ndian jànde'e na tundo'o, ta tisokuati na ndo chi'in tu'un vata cha'i.

¹² Na sii kuuni ndo, vati ni ni'i ndo iin ya'vi nduva'a ka'nu ma iti' andivi, ti takua jà'a na chi'in ndo, juuni kua ikan jà'a na chi'in ma ndian kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña chìyo taji'na ndia.

Nuu jàna'a Jesuu ña kùu yo takua kùu ma ñií, ta takua kùu ma ñu'ú (Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'Ndyo'o kùu ndo takua kùu ma ñií ña iyo ma ñuñivi i'ya, cha'a' ña kùu ndo ndian chìnuni. Va tu ma ñií ikan jàña yi ña u'vá yi, ¿niyi iyo yi ña ja'a yo chi'in yi, ta kùu ndo'uva ndiko yi, ta kuàtiñu yo yi inga cha'a'?, kùuni ndo. Va'aga ña na jakuita ndo yi kuenda ña na kuañunia ma ñivi chata yi, ti na tüva nakutiñu yi.

¹⁴ 'Ndyo'o kùu ndo tava kùu ma ñu'ú ña jàndondichin ma ñuñivi. Ta tu iin ñuu kàndii yi xini yuku, na küu kundii xe'e yi ndia.

¹⁵ Ta na tüvi jàtiñin yo iin ñu'ú kandil, ta kasi yo nuu yi chi'in iin cajon, vati ma ña jà'a yo kùu yi ña, va'a jùndii yo yi nuu sukun, ikan na jandondichin yi nuu tandi'i ma ñivi ka'iin tichi ve'e.

¹⁶ Yakan va ndyo'o juuni kua ikan iyo yi ña nanduku ndo naja kua koo va'a ndo chi'in tandi'i ñivi, ikan na nde'e na ma tiñu va'a jà'a ndo, ta ndita'an na jàka'nu na ma Racha'nu Tatá ndo ña iyo andivi ndia.

Jesuu jàna'a ra naja kua kà'an ma Ley cha'nu

¹⁷ 'Ta koto näkanini ndo, ña yu'u kùu ra vàchi janaa ma ley Ndioo ña tāa Moisé, ta ña vàchi janai ma tu'un Ndioo ña jàna'a ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra ndia, ti na yòve takan kùu yi. Ma tiñu vàchi kùu yi ña, kàtitu'un kachin ma ña kùuni ma ley Ndioo ka'an yi.

¹⁸ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña, ora juuni yanga iyo ma andivi, chi'in ma ñu'u' ñuñivi, nii'iin tu'un vali ña iyo nuu ma ley cha'nu, ta nii'iin letra na töve ni kindaa, nda kati kuu ji'na ma ña iyo yi ña kuu.

¹⁹ Yakan va ma ndian jàchi'in na ma ña kùuni ma ley Ndioo ña jà'a na, va kùmani jàchi'in na uvانuu ña kà'an yi, vaji iin tu'un valini kùu yi, ta ndian töve chà'a na ña na koto inga ñivi yi, ta jà'a na indukuni, ndiakan ni ndakuu na, ndian valiga ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi. Va ma ndian jàchi'in ña kà'an yi, ta chà'a na ña na koto inga ñivi ma ña kà'an yi, ndiakan kùu ma ndian ni ndakuu ka'nuga, ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi.

²⁰ Vati yu'u kà'in chi'in ndo ña, tu töve kùuni tiaga ndo ja'a ndo ma kua kùuni Ndioo, takua kùu ma ndra matru jàna'a tu'un Ndioo chi'in ma ndra fariseu, ña na kùuni ndra jàchinu ndra ma ña kùuni Ndioo, na küu ki'vi ndo koo ndo chi'in ra nuu chà'nda ra tiñu andivi.

Jesuu jàna'a ra naja kua iyo yi ña ja'a yo ora kayunio (Lc. 12:57-59)

21 'Ndyo'o cha chito va'a ndo ña tatiempu cha chini ndo tu'un Ndioo ña te'en kà'an yi naja kua iyo yi ña ja'a ndo: "Na kà'ni ndo, ti ma ndian chà'ni iyo yi ña ka'nda na kuati na."

22 Va yu'u kà'in chi'in ndo ña nda ndyo'o ni kùuni, tu xàani ndo nde'e ndo ta'an ndo, iyo yi ña ka'nda ndo kuati ndo ndia. Ta tu kanduva'a ndo ta'an ndo iyo yi ña ya'a ndo nuu ma ndra kumitiñu, ta jàkutuni ndra ma kuati ndo. Ta tu kàti ndo ña ndian ndava xini kùu na, na ja'a ndo kuenda nuu ndo koto ku'un ndo andaya' nuu tiin ñu'u.

23 'Ta indukuni kùu yi tuva ma ora sokó ndo iin nakuyi nuu ma chito naá kuenda Ndioo, ta ikan chàku'uni ndo ña iyo kuati ndo chi'in inga ta'an ndo,

24 na ndakoo nuu ndo ma ña ni sokó ndo nuu Ndioo ma ikan, ta ku'un ji'na ndo kundakan ndo nuu ta'an ndo ña na jaka'nuni na ma kuati ndo, tajan na chikoni'i ndio ndo nuu iyo ma nuu naa, ta na sokó ndio ndo yi kuenda Ndioo.

25 'Tu iyo iin nda yo kùuni ti'i kuati cha'a' ndo ma vetiñu. Va'a ga ña na ka'an ji'na ndo tichi iti' kuà'an ndo chi'in na, ta ikan na jandakumani ndiko ndo na, ikan na tüvi tì'i na ndo nda'a' ma ra juez ña jàndondaa kuati, ta rakan ku'va ndio ra ndo nda'a' ma ndra jandaru, ta tì'i ndra ndo tichi vekaa.

26 Ta ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo ña na töve ni kee ndo ikan, nda katia'vi ndi'i ji'na ndo ma xu'un' ña na nandoo kuati ndo.

Jesuu kàtitu'un ra ña na vä'a kì'vi yo chi'in ñivi ña'a yöve ñasi'i yo, ta ñivi ña'a chi'in yöve ii vi ndia

27 'Vati ndyo'o cha chini ndo iin tu'un ña te'en kà'an tatiempu: "Na kì'vi ndo chi'in ñivi ña'a yöve ñasi'i ndo."

28 Va yu'u kà'in chi'in ndo, ña nda ndra'ii nikuuni, jitu chi'in iin ña ndè'eni ndra iin ña'a, ta chàta'ani ndra, ña kùuni yi ka'an yi ña indukuni kùu ma kuati jà'a ndra chi'an chi'in chinituni ndra kua ma ndra cha kí'vi ndra chi'in iin ña'a ma chi'in ma kuñu ndra.

29 'Ta tu ma tinuu chiyo kua'a' ndo kùu yi ña jàkoyo yi ndo ma tichi kuati, na tava ndo yi, ta jakuita chika ndo yi. Vati va'aga ña na kenaan iin chiyo tinuu ndo, kua ña ku'un ndisaa ma kuñu ndo andaya'.

30 Ta tu ma nda'a' chiyo kua'a' ndo kùu yi ña jàkoyo yi ndo ma tichi kuati, na ka'nda ndo yi, ta jakuita chika ndo yi. Vati va'aga ña na kenaan iin chiyo nda'a' ndo kua ña ku'un ndisaa ma kuñu ndo andaya'.

*Jesuu jàna'a ra ña na töve va'a ndakoo yo ñasi'i yo
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)*

31 'Ta juuni cha chà'a' ndo kuenda ña te'en kà'an ma tu'un Ndioo ndia: "Nda ndra'ii nikuuni tuva ndàkoo ndo ñasi'i ndo, iyo yi ña ku'va ndo iin tutu nuu kà'an yi ña cha ndàkoo ndo ña."

32 Va yu'u kà'in chi'in ndo ña tu iin ra'ii ndàkoo ra ñasi'i ra, iin kuati kùu yi kuenda ra tu töve ndicha ña jàndra'viña'a ña ra cha'a' ña kí'vi ña chi'in inga ra'ii. Vati tu takan ndàkoo ra ña, rakan jà'a ra ña na ja'a ña kuati tu yakan kí'vian chi'in inga ra'ii. Ta nda ra ni kùuni ña tånda'a chi'in iin ña'a ña ndàkoo ii, juuni iin kuati kùu ma ña jà'a ra, ti kí'vi ra chi'in iin ña'a iyo inga ii ndia.

Jesuu kàti ra ña na vä'a janda'viña'a yo

33 'Ta juuni cha chīni ndo ña te'en kà'an ma ndian kūu ñivi yo chīyo taji'na ndia: "Iyo yi ña jachinu ndo ma tu'un chà'a ndo nuu ma Racha'nu Ndioo".

34 Va yu'u kà'in chī'in ndo ña va'aga ña na kū'va ndo tu'un cha'a' nda ña nikuuni tu töve ña ndicha kùu yi. Na töve iyo yi ña ku'va ndo tu'un cha'a' ma andivi, tii nuu chà'nda Ndioo tiñu kùu yi.

35 Ta ni cha'a' ma ñuu'u' ñuñivi ndia, vati nuu nìndee cha'a Ndioo kùu yi ti iin ña kuenda ra kùu yi. Ta ni cha'a' ma ñuu Jerusalén, tüvi iyo yi ña ku'va ndo tu'un, vati ma ñuu ka'nú ña iyo kuenda Ndioo, ra kùu Rey ka'nu kùu yi ndia.

36 Ta juuni na tüvi iyo yi ña ku'va ndo tu'un nuu ñivi cha'a' ma xini ndo, vati na kùu jandokuichin ndo n'iin ma ixi xini ndo, a jàndotuun ndo yi ndia.

37 Va'aga ña na ka'an ndo ña: "juu" a "töve", vati ndisaa inga tu'un ma ña kà'an siki ndo, kùu yi kuenda ma kui'na.

Jesuu jàna'a ra naja kua iyo yi ña ja'a yo, ta jàña yo ña xaani yo nde'o ta'an yo

(Lc. 6:29-30)

38 'Ta juuni ndyo'o cha chīni ndo ña te'en kà'an ma tu'un ña kēta taji'na ndia: "Tu jàatakue'e na jitú iin ma tinuu ndo a nu'u ndo, indukuni iyo yi ña ja'a ndo chī'in na ndia."

39 Va yu'u kà'in chī'in ndo ña: tuva iyo nda yo kùuni kuati chi'in ndo, na jandeeni ndo yi, ta töve jà'a ndo takua ja'a na. Ta tu iyo iin ndian kàni iin xa'nda iin chīyo cha'a so'o ndo, na ku'va ndo ma inga chīyo yi kàni na ndia.

40 Ta tu iyo iin yo ti'i kuati cha'a' ndo ma vetiñu, ta kùuni na namaa na kamixa ñu'u ndo, na ku'va ndo ña na kunda'a na, nda ma ja'ma isukun ndo ndia.

41 Tu iyo nda ndian chìkan ñamani nuu ndo ña na tindee ndo na, ña kuiso ndo iin ndatiñu na iin kilometru, na ku'un ndo chi'in ra nda uvi kilometru, na tindee ndo na.

42 Ta nda ndian nikuuni ña chìkan iin nakuyi nuu ndo, na ku'va ndo yi nuu na. Ta tu iyo ndian chìkanuu iin nakuyi nuu ndo, na ku'va ndo yi nuu na, ta yüva kati ndo ña töve.

Naja kua iyo yi ña kuuni yo nde'o ma ndian xaani yo nde'o

(Lc. 6:27-28, 32-36)

43 'Ta juuni cha chīni ndo ma tu'un ña kà'an te'en tatiempu ndia: "Na kuuni ndo nde'e ndo ma ndian amigu ndo, ta na kuxaani ndo nde'e ndo ma ndian xaani ndo ndia."

44 Va yu'u kà'in chī'in ndo ña: Na kuuni ndo nde'e ndo ma ndian xaani ndo nde'e ndo, ta na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ma ndian kànduva'a ndo.

45 Takan iyo yi ña ja'a ndo, ta kùu ndo se'e ma Tatá ndo ra iyo andivi. Vati maa ra kùu ra ña jàtuun ra nikandii kuenda ma ndian va'a, ta tüvi va'a. Ta juuni ra kùu ra ña jàkuun ra savi kuenda ma ndian ndaa, ta ndian töve ndia.

46 Vati tu ma ndian kùuni nde'e ndo, ndiakani kùu ma ndian kùuni ndo nde'e ndo, ¿a chànni ndo ña ni ni'i ndo ya'vi ndo cha'a' ña jà'a ndo takan?, kùuni ndo. Na töve, vati nda ma ndra nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma, takan jà'a na ndia.

⁴⁷ Ta tu kàña'a ndo chi'in ndian ta'ani ndian chìnuni, ña va'a kùu ma ña jà'a ndo?, kùuni ndo. Vati nda ma ndian töve nàkoto Ndioo, takan kà'an na ndia.

⁴⁸ Yakan va na kuu ndo ndian ndaa, tava kùu ma Tatá yo ra iyo andivi.

6

Jesuu jàna'a ra naja kua iyo yi ña ja'a yo ma tiñu va'a

¹ 'Ta koto jà'a ndo tiñu va'a kuenda ña na nde'e ma ñivini ndo ña ndian va'a kùu ndo. Ta tu jà'a ndo takan tajan ma Tatá ndo, ra iyo andivi, töve ni ku'va ra nii'in ya'vi ndo.

² Yakan va ora tindee ndo ma ndian nda'vi ña kumaní yi nuu, na töve iyo yi ña ku'va ndo koto ndisaa ñivi yi, takua jà'a ma ndian uvi nuu kua chànnini ña chàkunuu nàtu'un na chi'in ñivi, nani nuu iyo ma veñu'u kuati ma ndian judiu, ta tichi kai, kuenda ña na ka'an va'a ma ñivi chatani na. Va yu'u kà'in chi'in ndo ña ndicha va'a ña cha iyo ma ya'vi na cha'a' ma ña jà'a na.

³ Va ndyo'o ora chà'a iin nakuyi nuu ma ndian nda'vi ña chìnihu'u yi, na töve iyo yi ña natu'un ndo yi nuu nii'in ma ndian nàkoto ndo, ta ni nuu ma amigu ka'nú ndo ndia.

⁴ Va'aga ña na koto xe'eni ndo yi. Tajan ma Tatá ndo ra iyo andivi ni ku'va ra ya'vi ndo, ti ndè'e ra ma ña jà'a xe'e ndo.

Jesuu jàna'a ra naja kua ka'an yo chi'in Ndioo

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Ta ora kà'an ndo chi'in Ndioo, koto jà'a ndo takua jà'a ma ndian kini uvi nuu kua chànnini ña ndava chàta'ani na kundaa na ora kà'an na chi'in in Ndioo ma tichi veñu'u kuati ma ndian judiu, a ora kundaa na ma tutun kai kuenda ña na nde'e ma ñivini na. Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña, ndiakan juuni cha iyo ya'vi na cha'a' ma ña jà'a na ndia.

⁶ Va tu ndyo'o kùuni ndo kà'an ndo chi'in Ndioo, na ki'vi ndo tichi ve'e ndo, ta kasi ndo yuve'e, ta kicha'a ndio ndo ka'an ma'iin ndo chi'in Ndioo Tatá ndo, ti iyo ra chi'in ndo ma ikan. Tajan ma Tatá ndo, ra ndè'e ma ña jà'a ndo, ni ku'va ra ya'vi ndo.

⁷ 'Ta ora kà'an ndo chi'in Ndioo, na töve iyo yi ña indita inditani kā'un ma tu'un töve ndakutiñu, tava jà'a ma ndian töve nàkoto Ndioo. Vati ndiakan chànnini na, ña tu kua'a' cha'a' kà'an na, juuni juuni ma tu'un, tiaga ni jachi'in Ndioo ma ña kà'an na, kùuni na.

⁸ Koto jà'a ndo tava jà'a ndiakan, vati ma Ndioo Tatá ndo, cha chito ra nayi kùu ma ña chiniñu'u ndo antea ña ndàkan ndo yi nuu ra.

⁹ Yakan va te'en iyo yi ña ka'an ndo chi'in Ndioo:

Yo'o ra kùu Tatá ndi, ra iyo andivi,
na ya'aga ii kùu ma sivium.

¹⁰ Na kichi ma nuu chà'ndaun tiñu.

Ta na kuu ma naja kua kùuniun ma nuñu'u', ma takua kùu yi iti' andivi.

¹¹ Na ku'vaun ma ña chiniñu'u ndi kachi ndi vitin.

¹² Na jàka'nuniun ma kuati jà'a ndi,

takua jàka'nuniun ma ndian jà'a ña kini chi'in ndi.

¹³ Ta koto kù'vaun ña titunini ndi jà'a ndi ma ña töve va'a.

Va na ja'un ña na kakùn ndi nuu ma ña kini.

Vati maun kùu ma ra chà'nda tiñu, ta maun kùu ma ra iyo ndatu,
ta juuni maun nduva'a ka'nú kùun ndia.

Ta takan endeeni na kùu yi. Amén.

14 'Vati tu ndyo'o jàka'nuni ndo kuati jà'a ma inga na chi'in ndo, nda ma Racha'nu Tatá ndo ra iyo andivi, ni jaka'nuni ra ma kuati ndo ndia.

15 Va tu töve jàka'nuni ndo kuati ma inga na, ni ma Racha'nu Tatá ndo, töve ni jaka'nuni ra kuati ndo ndia.

Jesuu jàna'a ra naja kua jà'a yo ora ndita yu'u yo

16 'Ora jàndita ndo yu'u ndo, na töve iyo yi ña ja'aní ña nda'vi kuuni ndo, tava jà'a ma ndian iyo uvi nuu kua chànnini, kuenda ña na nde'e ma ñivini na ña jàndita na yu'u na. Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña, ndiakan cha iyo ya'vi na ndia.

17 Va taku ndyo'o ora jàndita ndo yu'u ndo, na nakata ndo nuu ndo, ta ti'i va'a ndo kuika xini ndo,

18 ikan na töve nakuni na ña jandita yu'u ndo. Vati uvanuu ma Tatá ndo ra iyo ma'iin chi'in ndo ma nuu ka'iin ndo, rakani kùu ra ña chà'a ra kuenda cha'a' ma ña jà'a ndo, ta rakan ni ku'va ra ya'vi ndo cha'a' yi.

Kàtitu'un Jesuu naja kìu koo va'a yo iti' andivi

(Lc. 12:33-34)

19 'Ta koto jàndolocho ndo ma ña kuika ndo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, vati ma i'ya, ndi'i yi jàtivi ma tikixin, ta kì'vi ma ndra su'u, kasu'u ndra ndia.

20 Va'aga ña na jandolocho ndo ma ña kuika ndo ma iti' andivi ña kùuni yi ka'an yi ma ña va'a jà'a yo kuenda Ndioo, vati ikan kùu nuu töve jàtivi ma tikixin yi, ta ni töve tivi inga ma ndatiñu, ta ni töve kì'vi ma ndra su'u ña, kàsu'u ndra ndia.

21 Vati ma nuu iyo ña kuika ndo, juuni ma ikan iyo ma anima ndo chi'in yi.

Jesuu kà'an ra iin ku'va, nuu kà'an yi ña ma tinuu yo kùu yi takua kùu iin ñu'ú ña iyo tichi kuñu yo

(Lc. 11:34-36)

22 'Ma tinuu yo, kùu yi takua kùu ma ñu'ú kandil kuenda ma kuñu yo. Yakan va tu ma tinuu yo va'a yi, kùuni yi ka'an yi ña ndisaa ma kuñu yo iyo ñu'ú yi ndia.

23 Va tu ma tinuu yo, töve chà'a yo ña kutu'va yo takua kùuni Ndioo, kùuni yi ka'an yi ña chàkuu yo nuu naa jà'a yi. Ta tu chànnini yo ña kùu ma chinituni yo takua kùu iin ñu'ú, va töve ndicha, kùuni yi ka'an yi ña cha kua naa ka'vi yo jà'a yi.

Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' ña, naja kua kùu yi chi'in Ndioo, ta ma xu'un'

(Lc. 16:13)

24 'Ta ní'iin ma ndian kùu musu, na kùu ja'a na tiñu nuu ninduvi ma ndra kùu chito'o na iin tiempuni, vati iin ra, va ni kuuni na nde'e na ra, ta inga ra ni kuxaani na nde'e na ra, ta ra nunuu ni tiñu'u na ra, ta ma inga ra töve. Yakan va na kùu jà'a yo tiñu nuu Ndioo, tu endee nàkanini yo cha'a' ma xu'un' ndia.

Ndioo jàkuenda ra ma ñivi kùu se'e ra

(Lc. 12:22-31)

Takan kùu tajan te'en nàka'an ndio ma Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

25 —Ta cha'a' yakan kùu yi ña yu'u kà'in chi'in ndo ña na töve na ja'a ndo ña nàkanini ndo cha'a' ma ña chàchi ndo, a cha'a' ma ña ko'o ndo kuenda ña koo ndo, a ña nakanini ndo cha'a' ma ja'ma ña chàku'un ndo. ¿A töve va'aga ma kivi iyo ndo kua ma ña chàchi ndo?, kùuni ndo. Ta, ¿a töve va'aga ma kuñu ndo, kua ma ja'ma chàku'un ndo?, kùuni ndo.

26 Na nde'e ndo tava iyo ma saa ña ndàti ndri kàchika ndri nuu sukun. Ndrikan töve tàchi ndri, ta töve nàkuiso ndri ni'iin nakuyi, ta ni töve tàan va'a ndri yi tichi yaka, ta va'ani chà'a ma Ndioo Tatá ndo ña chàchi ndri. ¿A töve chà'a ndo kuenda ña ma Racha'nu Ndioo kùuniga ra nde'e ra ndo kua ma saa ikan?

27 ¿A iyo nda ndyo'o ña cha'a' ña ya'a nakanini ndo kùu ndosukun ndo sava metru tiá, jà'a yi?, kùuni ndo.

28 '¿Ta naja ya'a nàkanini ndo cha'a' ma ja'ma chàku'un ndo? Na nde'e ndo tava chà'nu ma ita kàa tichi ku'u. Ma ita ikan töve jàtiñu yi, ta ni töve kunu yi isa ndia,

29 ta va'ani nduva'a vîi kàa yi, ni ma rey Salomón, chi'in ndisaa ma ja'ma va'a, ta vîi ña chàku'un ra, töve nî chaa ra ku'un ra ja'ma vîi takua vîi kàa iin ma ita ikan.

30 Ta ndicha ña Ndioo ya'a vîi jà'a ra ma ita ku'u ña itaan a isaa ni kayu yi. Ña'á kùuni yi ka'an yi ña nduva'a kuij ja'a ra kuenda tiaga ndo kua ma ita. Ta ndyo'o, ¿ta naja töve chinuni va'a ndo?, tuva takan.

31 Yakan va töve na ja'a ndo ña nàkanini ndo ta kà'an ndo te'en: "¿Nayi ni kacho?" a "¿Nayi iyo yi ña ko'o yo?" ta "¿Naja kua jà'a yo ni'i yo ja'ma ku'un yo?"

32 Kà'in takan, vati tandi'i ma ndian töve chinuni tu'un Ndioo, takan chànnini na, va takua ndyo'o iyo iin ra kùu Tatá ndo iti' andivi, ta rakan kùu ra ña cha chà'a ra kuenda ña chìniñu'u ndo ndisaa ma ña chànnini ndo.

33 Yakan va na nanduku ji'na ndo naja kua kùuni Ndioo ña koo ndo chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu, tajan ndicha ña ni ku'va ra tandi'i ma ña chìniñu'u ndo i'ya.

34 Na töve na ja'a ndo ña nàkanini ndo cha'a' ma kivi ña vâchi itaan, ti kuenda ma itaan, siin kùu ma ña ni nakanini ndo kuenda yi. Vati ma ta'ii'iin kivi siin siin naja kua ndàka yi, ña nàkanini ndo cha'a' yi.

7

Na töve iyo yi ña tisokuatio inga ñivi (Lc. 6:37-38, 41-42)

1 'Na tisokuati ndo inga ñivi, ikan töve tisokuati ma Ndioo ndo ndia.

2 Vati ma Racha'nu Ndioo, ni tisokuati ra ndo ma naja kua tisokuati ndo ma inga ñivi. Takua jà'a ndo chi'in inga ñivi indukuni takan, ni jande'e ra tundo'o ndo ndia.

3 ¿Ta naja jà'a ndo kuenda ma kuati vali, ña jà'a ma yani ndo, ta tüvi jà'a ndo kuenda ma kuati ka'nu, ña jà'a juuni maa ndo?

4 Yakan va naja kua kùu ka'an ndo chi'in ta'an ndo ña kùu jandondaa ndo ma kuati na ta kà'an ndo te'en: "Ku'va na tavani'i iin cha'an vali ña indii tichi tinuun", tuva ni ma cha'an ka'nu ña indii tichi tinuu juuni maa ndo na kùu tavani'i ndo.

⁵ ¡Ndyo'o ndian kini ta uvi nuu ña chànini ndo!, na tavani'i ji'na ndo ma cha'an ka'nu ña indii tichi tinuu ndo, ikan na kuu nande'e va'a ndo, tajan kuu tindee ndio ndo ma ndian ta'an ndo chi'in ma kuati na.

⁶ Ta koto jänini ndo ña kàtitu'un ndo ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi ña töve kùuni koto yi, koto ja'a na ña kini chi'in ndo, takua jà'a ma ina xaan ora tiin ndri ndo. Ta koto juuni kani ka'ni ndri ndo ndia. Ta koto jächaa ndo iin ndatiñu ya'vi ndaa nuu ma ndian kini, koto kuañuni na chata yi.

*Kàtitu'un Jesuu naja kua ndàkan yo, nànduku yo, ta jàkate'o ma yuve'e
(Lc. 11:9-13; 6:31)*

⁷ Yakan va te'en nâka'an ma Jesuu:

—Na ndakanndo ña chiniñu'u ndo nuu Ndioo, ta ku'va ra yi nuu ndo, na nanduku ndo yi nuu ra, ta nì'i ndo yi. Na jakate'e ndo yuve'e, ta nuna ra yi nuu ndo.

⁸ Vati ma ndian chìkan iin nakuyi, nì'i na yi, ta ma ndian nànduku iin nakuyi, ta nàta'an na yi, ta ndian jàkate'e yuve'e, ta nùna ra yi nuu na ndia.

⁹ ¿A iyo iin nda ndyo'o ña ora chìkan ma se'e ndo ña kachi na nuu ndo, ta chà'a ndo iin yuu nuu na?

¹⁰ ¿A ña chà'a ndo iin koo nuu na, ora chìkan na tiaka' nuu ndo?, kùuni ndo.

¹¹ Tu ndyo'o ña kùu ndo ndian kini, ta chìto ndo ku'va ndo ña va'a nuu ma ndiakuati se'e ndo, ta ma Racha'nu Tatá yo ra iyo andivi iyo tu'va ra ña tindiee ra ndo chi'in ndisaa ma ña chiniñu'u ndo ma ora ña chìkan ndo yi nuu ra.

¹² 'Yakan va takua va'a kùuni ndo ña ja'a ma ñivi chi'in ndo, indukuni takan na ja'a ndo ma ña va'a chi'in na ndia. Vati takan kà'an ma tutu ley Ndioo ña tâa Moisés, chi'in ma tutu ña tâa ma ndian kà'an chi'in tu'un yu'u ra —kàti Jesuu.

*Nuu kà'an yi ña yuve'e tuu, kùu ma iti' Ndioo
(Lc. 13:24)*

¹³ 'Na ki'vi ndo ma yuve'e tuu. Vati ma yuve'e ki'in chi'in ma iti' ya'a iyo nuna, kùu ma iti' kuà'an ma nuu ni naa na, ta tikan kùu ma nuu ki'vi kua'a' ñivi.

¹⁴ Va ma yuve'e tuu, chi'in ma iti' ndetiiñu, ña kuà'an chi'in na ma nuu ni koo na endeeni, ya'a tiani na kùu ma ndian nàta'an yi.

*Ora ndè'o chiti iin yutun, numini chà'a yo kuenda nda yutun kùu run
(Lc. 6:43-44)*

¹⁵ 'Na ja'a ndo kuenda nuu ndo, chi'in ma ndian vata ña jàya'a na na ña kùu na ndian kà'an kuenda Ndioo. Vati ndiakan ora chàa na nuu iyo ndo, nduva'a vii kà'an na chi'in ndo, va ma tichi anima na nduva'a xaan ndian kùu na.

¹⁶ Cha'a' ma tiñu jà'a na, kùu nakoto ndo nda ndian kùu na. Vati taku ma iñu ndu'va, tüvi chà'a yi uva, ta ni ma yutun iñu xini, tüvi chà'a run ma chiti higu ndia.

¹⁷ Ta takan kùu yi ña tandi'i ma yutun va'a, chà'a ndrun chiti va'a, ta ma yutun töve va'a, chà'a ndrun chiti töve va'a ndia.

¹⁸ Vati taku ma yutun va'a, töve chà'a ndrun ma chiti töve va'a, ta ni ma yutun töve va'a, töve chà'a ndrun ma chiti va'a ndia.

¹⁹ Yakan va tandi'i ma yutun ña töve chà'a chiti va'a, iyo yi ña ka'nda yo ndrun, ta ka'mio ndrun.

20 Ta takan kùu yi ña ni ku'va maa ndo kuenda, tu kùu na ndian va'a a ndian vä'a' cha'a' ma tiñu jà'a na.

*Na yöve tandi'i ñivi kùu ki'vi na nuu chà'nda Ndoo tiñu andivi
(Lc. 13:25-27)*

21 'Ta na yöve tandi'i ma ndian kà'an: "Racha'nu, Racha'nu", ni ki'vi na nuu chà'nda Ndoo tiñu iti' andivi, vati ma ndian ni ki'vi ikan, kùu ma ndian jà'a takua kùuni ma Tataí, ra ìyo andivi.

22 Ora ni chaa ma kivi ikan, kua'a' ñivi te'en ni ka'an na chi'in: "Racha'nu, Racha'nu, ndyu'u kàtitu'un ndi tu'un cha'un chi'in ma siviun, ta chi'in ma siviun tävani'i ndi ma tati xaan, ta juuni chi'in ma siviun cha jà'a ndi kua'a' ma ndatu ndia." Takan ni kati na.

23 Va yu'u te'en ni ka'in chi'in na: "Na tükuii nàkotoi ndo. Na kundachiyo ndo xiñ, ndyo'o ndian jà'a mamaa ña kini." —Takan kàti Jesuu.

*Jesuu kàtitu'un ra, naja kua ìyo yi ña nakanini va'a ma ñivi
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)*

24 'Yakan va ma ndian tåso'o ma ña kà'in, ta jà'a na yi, ndiakan kùu na tava kùu ma ra chänini va'a, ña jåva'a ra ma ve'e ra chata iin ma yuu ka'nu.

25 Ta ikan jan kôyo ndio ma savi tati nduva'a ka'nu chata ma ve'e, ta châ'nu ndio ma yuta, ta töve nî nduva yi, ti mamaa yuu kùu ma cha'a yi, ta ma nuu ndaa yi.

26 Va ma ndian tåso'o ma ña kà'in, ta töve jà'a na yi, ndiakan kùu na, tava kùu ma ra tükuii nî nata'vi chinituni ña jåva'a ra ma ve'e ra chata yuti ndi'i.

27 Ta ikan jan kôyo ndio ma savi tati nduva'a ka'nu chata ma ve'e, ta châ'nu ndio ma yuta, ta jänduva yi ma ve'e. Ta takan küu yi ña endee ndi'i yi tâni —kàti Jesuu.

28 Ta ora chînu kâ'an Jesuu takan, ta ma ñivi, ndava kuà'an tati na.

29 Vati jàna'a ra takua iin ra ìyo ndatu Ndoo chi'in, ta ma ndra matru ña jàkua'a tutu Ndoo töve jàna'a ndra takan.

8

*Jesuu jànda'a ra iin ra ku'vi jà'a kue'e ta'yu
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)*

1 Ta ora nûu ndio Jesuu ma yuku ikan, ta nduva'a kuii kua'a' ñivi tândikun chata ra.

2 Ta ikan jan iin ra ndo'o kue'e ta'yu, châjayatin ra ra nuu Jesuu, ta chünandi chiti ra nuu ra, ta te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, na janda'un yu'u chi'in ma kue'e ña ndo'i, tuva kùuniun —kàti ra.

3 Tajan jânakaa Jesuu nda'a' ra, ta jânani ndio ra nda'a' ra ra, ta te'en nâka'an ra:

—Kùuni janda'i ñun. Na nda'un —kàti Jesuu chi'in ra.

Tajan juuni ma ora ikani, nâa ma kue'e ta'yu ñii ra.

4 Ta ikan jan te'en nâka'an Jesuu chi'in ra:

—Koto kâtitu'un ma ña tâ'un nuu nî'iin ñivi, uvanuu nuu sutu, na kujana'un ñun. Ta na kunda'un iin kitì, ta sòkóun ri kuenda Ndoo, ti takan kâ'an ma tutu Ndoo tâa Moisés taji'na, ikan na koto tandi'i ñivi ña cha ndâ'un —kàti Jesuu.

*Jesuu jànda'a ra iin ra kùu musu ma capitán ma ñuu Roma
(Lc. 7:1-10)*

⁵ Ta ora kí'vi Jesuu ma ñuu Capernaum, tajan chājayatin iin ra capitán ma ñuu Roma ma nuu ndaa Jesuu. Ta te'en jānini ra ra chí'in ma tu'un i'ya:

⁶ —Yo'o Racha'nu, ma ra jà'a tiñu nui, kù'vi ra kàndii ra ve'i jà'a ña pe'lú cha'a' ra chí'in nda'a' ra, ta ya'aga nda'vi kùuni ra ña ya'a ndè'e ra tundo'o —kàti ra.

⁷ Tajan Jesuu te'en nāka'an ndio ra chí'in ma ra capitán:

—Na ko'o ta jànda'i ra —kàti ra.

⁸ Tajan ma ra capitán te'en nāka'an ra chí'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na töve iyo yi ña kí'viun ma tichi ve'i cha'a' ña ra nda'vini kùi, va'aga ña na ja'un yi chí'in ma tu'un yu'uniun, ta chí'in yakan nda'a ma musui.

⁹ Vati nda mai, juuni iyo ma ra chà'nda tiñu nui, ta juuni iyo jandaru ña chà'ndai tiñu nuu ndia. Vati ora kà'in chí'in iin ma ra jandarui ña na ku'un ra, ta kuà'an ra, ta ora kà'in chí'in inga ra ña na kichi ra, ta vàchi ra. Ta ora tåvai tiñu nuu ma musui ña na kuja'a ra iin tiñu nui, ta jà'a ra yi ndia. —Takan kàti ma ra kùu capitán chí'in Jesuu.

¹⁰ Ta ora chíni Jesuu ma ña kà'an ra ta ndava kuà'an anima ra ndaa ra. Tajan te'en nāka'an ndio ra chí'in ma ñivi kuà'an chata ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chí'in ndo ña ninii ñuu Israel takä'an nàta'in ni'iin ma ndian chinuni va'a ma takua chinuni ra'yá.

¹¹ Yu'u kà'in chí'in ndo ña nduva'a kua'a' ñivi, ni kichi ninii ka'nú ma nuñu'u' ñuñivi, ña ni koo na chí'in Abraham, Isaac, ta Jacob, ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi.

¹² Va ma ndian iyo yi ña ku'un ma nuu chà'nda Ndioo tiñu niku, ni jaku'un ra na ma nuu naa, ña ndava ni kuaku na ta kari'u nu'u na jà'a ña ni nde'e na tundo'o ma ikan.

¹³ Ta ikan jan te'en nāka'an tuku Jesuu chí'in ma ra kùu capitán:

—Na ku'un ve'un ta na kuu yi, ma tava chinuniun ña kùu yi —kàti Jesuu chí'in ra.

Ta takan kuu yi ña ndā'a ma ra ku'vi juuni ma ora ikan.

*Jesuu jànda'a ra, ñaka'nu Petu'
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)*

¹⁴ Takan kuu tajan kée ndio Jesuu kuà'an ra ve'e Petu', ta ikan nde'e ra ña ku'vi ma ñaka'nu Petu' kàndian jà'a ka'ni.

¹⁵ Ta ikan jan jānani ra nda'a' ra, ma nda'a' ña, ta kée ma ka'ni ña. Tajan ndéta ña, ta kīcha'a ndioan jà'a ña, ña kachi ndra.

*Jesuu jànda'a ra kua'a' ndian ku'vi
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)*

¹⁶ Takan kuu ta ora cha kuaa, tajan chāndaka ndio na kua'a' ma ndian ndiso tati xaan nuu Jesuu, ña na jànda'a ra na. Ta chí'in iin tu'uni ña kà'an ra nuu ma tati xaan ikan, ta kée yi ma tichi kuñu na, ta juuni jànda'a ra kua'a' ma ndian kù'vi jà'a inga tuku nuu kue'e ndia.

¹⁷ Takan kuu yi, ikan na chinu ma tu'un kà'an ma Isaía, ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo niku. Vati rakan te'en kà'an ra: "Ra'ya kùu ra ña jànda'a ra yo, ta ndáki'in ndi'i ra ma kue'e ndo'o yo." Takan kàti ma tu'un Ndioo.

*Ndian kiuni tandikun chata Jesuu
(Lc. 9:57-62)*

18 Ta ora ndē'e Jesuu ña nduva'a kua'a' ñivi chīkonuu na ra, tajan nāka'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra, ña na ketachiyo ndra inga chiyo ma lakuna.

19 Ta ikan jan chājayatin iin matru ña jàkua'a tutu Ndioo ma nuu Jesuu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Matru, kùunji ku'in chataun ndanikuni ma nuu kuà'un —kàti ra.

20 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Taku ma yukuui ìyo yavi nuu kìxi ndri, ta ma saa ìyo taka ndri ndia, va yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, na töve ìyo ni nuu kundii ma xinj —kàti Jesuu.

21 Tajan iin ma ndra jàkua'a chi'in ra, te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, na ku'vaun ña na ku'un ji'nai kukuchj ma tatái —kàti ra.

22 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na'a chatai, ta na ku'vaun ña na kuchi ma ndian töve chinuni ma ta'an na —kàti Jesuu.

Jàkutaxin Jesuu ma savi tati chi'in takuui

(*Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25*)

23 Tajan ndaa ndio Jesuu ma tichi varku, chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra ndia.

24 Ta ikan kâcha'an ndra, ora kôyo ndio ma savi tati nduva'a ka'nu chata ndra ña endee chīkonuu ma ola ma varku ndra. Va ma Jesuu kixi ndicha ra kàndii ra tichi run.

25 Tajan chājandakoo ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra ra, ta te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, na jakakun ndi, vati chani sa'vi ndi! —kàti ndra.

26 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿Ta naja ya'a ndasii ndo? ¿A ya'aga tia chinuni ndo ña jà'a ndo takan? Tajan ndéta ndio ra, ta kîcha'a ra kà'an xaan ra nuu ma savi tati chi'in ma tañu'u, ta ndisaa yi kütaxin.

27 Ta ikan jan ndava kuà'an anima ndra kîndoo ndra, ta te'en kîcha'a ndra chikatùn' ta'an ndra:

—¿Ta nda ra kùu ra'ya ña, nda ma tati chi'in tañu'u, jàchi'in ña kà'an ra? —kàti ndra.

Nuu ndā'a uvi ma ndra ndiso tati xaan ñu'u' Gadara

(*Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39*)

28 Ta ora cha kêtachiyo ndio Jesuu inga chiyo ma tañu'u nuu kandii ma ñu'u' Gadara, ta ikan kêe uvi ta'an ma ndra ndiso tati xaan tañu ma nuu ñaña, ta chājayatin ndra ndra nuu Jesuu. Ta ndrakan ti endee küu ya'a ni'iin ñivi ma nuu ka'iin ndra ti, ya'a tivi xini ndra jà'a yi.

29 Tajan ndrakan te'en kîcha'a ndio ndra nda'yu ndra jà'a yi:

—Koto kî'viun chi'in ndi, yo'o Jesuu, ra Se'e Ndioo! ¿A vâchi jànde'un tundo'o ndi antea ña keta ma kivi ña ni jakutuni ma Racha'nu Ndioo kuati ndi? —kàti ndra chi'in ra, jà'a ma tati xaan ikan.

30 Ta chika ma nuu ka'iin ndra, ikan ndē'e yi ña ka'iin kua'a' va'a kini, ña châchi ndri kachika ndri.

31 Tajan te'en jânini ndio ma tati xaan ña ka'iin tichi kuñu ndra ma Jesuu chi'in tu'un i'ya:

—Tu kùuniun tavaun ndi tichi kuñu ndra, na ku'vaun ña ki'vi ndi tichi kuñu ma kini ña ka'iin kachachi ndakan —kàti yi.

32 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in yi:

—Va'ani, na ki'vi ndo —kàti Jesuu.

Tajan kée ndio ma tati xaan tichi kuñu ndra, ta kí'vi yi tichi kuñu ma kini, ta ndisaa ndio ndri kàndakunu ndri kuà'an ndri iti' nuu iyo iin xa'va nuu kandii ma lakuna, ta ikan kā'a ndri, ta chī'i ndri.

³³ Ta ma ndra jàkuenda ndri, kàchinu ndra ti yú'vi ndra. Ta ora chāa ndra ma ñuu, ta kīcha'a ndra nàtu'un ndra nuu ma ñivi ña tā'an ma kini chī'in tandi'i ña tā'an ma ndra ndiso tati xaan ndia.

³⁴ Tajan tandi'i ma ñivi iyo ma ñuu ikan, chànde'e na nuu ndaa Jesuu. Ta ora ndé'e na ra, ta kīcha'a jànnini na ra ña na kèe ra ma ñuu ikan.

9

Jesuu jànda'a ra iin ra kùyutun

(*Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26*)

¹ Takan kūu tajan ndaa ndio Jesuu tichi iin varku, ta këtachiyo ra inga chiyo lakuna, ta chāa ndio ra ma nuu kùu ñuu ra.

² Ta ikan chàndaka ndra iin ra kùyutun nuu ra iin nuu ti'va. Ta ora ndé'e Jesuu ña iin ndra ya'a chinuni ma ña jà'a ndra kùu ndra, tajan te'en nàka'an ndio ra chi'in ma ra ku'vi:

—Na sii kuuniun yo'o se'yu, ti cha jåka'nunj ma kuatiun, —kàti Jesuu chi'in ra.

³ Tajan iin ma ndra matru jàkua'a tutu Ndiooo, te'en chànnini ndra ña kā'an Jesuu takan: "Iin kuati kùu ma ña jà'a ra chata Ndiooo, cha'a' ña kā'an ra takan." Takan chànnini ndra.

⁴ Va tava Jesuu cha chito ra naja kua chànnini ndra, yakan va te'en chikatu'un ndio ra nuu ndra:

—¿Ta naja mamaa ña kini indii ma chinituni ndo?

⁵ Ta, ¿nda tu'un kùu ma ña töve ndetiñu ña iyo yi ña kà'in?, kùuni ndo. ¿A va'aga ña ka'an yo: "Cha jaka'nunj ma kuatiun", a ña kā'an yo: "Ndeta, ta kakaun?", kùuni ndo.

⁶ Va'ani, ni jana'i nuu ndo ña ma ra Se'e ñivi tâchi Ndiooo, iyo ndatu ra ña jaka'nuni ra kuati ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi.

Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chi'in ma ra kùyutun:

—Na ndetaun, ta tika'nun chitoun, ta ku'un ve'un —kàti Jesuu.

⁷ Tajan ndéta ndio ma ra kùyutun, ta kuà'an ra ve'e ra.

⁸ Ta ora ndé'e ma ñivi ña chàndaa ma ra kùyutun, ta ndava kuà'an anima ndio na, ta kīcha'a na jàka'nu na Ndiooo cha'a' ña iyo ndatu Jesuu kuenda ña jaka'nuni ra kuati ñivi.

Jesuu kàna ra ma Mate

(*Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32*)

⁹ Takan kūu tajan kée ndio Jesuu ma ikan, ta ndé'e ra iin ra nàni Mate ña nàndi ra nàka'an ra xu'un' kuenda ma ñuu Roma. Ta te'en nàka'an ndio ra chi'in ra:

—Na'a chatai —kàti Jesuu chi'in ra.

Tajan ndéta ndio ma Mate, ta tàndikun ra chata ra.

¹⁰ Takan kūu tajan chāa ndio iin kivi ña nàndi Jesuu chàchi ra nuu iyo ve'e Mate chi'in kua'a' ndra nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma, chi'in inga tuku ma ndra ja'a kuati. Ndisaa ndrakan chāa ndra chûnandi ndra mesa xiin Jesuu, ta chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ndia.

¹¹ Ta ora ndé'e ma ndra fariseu ña iin kèchachini ndra chi'in Jesuu, tajan te'en chikatu'un ndio ndra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿Ta naja nàndi ma ra kùu matru ndo chàchi ra chi'in ma ndra nàka'an xu'un' kuenda ma ñuu Roma, ta chi'in ma ndra jà'a kuati? —kàti ndra chi'in ndra.

12 Tajan ora chini Jesuu ña takan kà'an ndra, ta te'en nàka'an ra nuu ndra:

—Taku ma ndian iyo va'a, na töve chiniñu'u na ndian jà'a tatan, ti ma ndian chiniñu'u yi kùu ma ndian ku'vini.

13 Na ku'un ndo, ta na kutu'va ndo ma tu'un Ndioo nuu kà'an yi te'en: "Yu'u kùunji ña na kunda'vini ndo ta'an ndo, ta töve kuunji ña ka'ni ndo kitu, ta sòkò ndo nui." Vati yu'u töve vachì kuenda ma ndian iyo va'a, ti yu'u vachì kuenda ma ndian jà'a kuati, ikan na sama na ma kua iyo na —kàti Jesuu.

*Nuu chikatu'un na nuu Jesuu, naja töve ndita yu'u ndra
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)*

14 Takan kùu tajan ma ndra chàkunuu chi'in Xuva, ra jàkunduta, chajayatin ndra nuu ndaa Jesuu, ta te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Ta naja ndyu'u chi'in ma ndra fariseu, nduva'a jàndita ndi yu'u ndi? Ta ma ndra jàkua'a chi'un, ¿naja töve? —kàti ndra.

15 Tajan Jesuu te'en nàka'an ra:

—Ma ñivi jàndakutu'un ma ra tanda'a, ¿a nda'vi kùuni na ora juuni ndaa ra chi'in na ma viko tanda'a?, kùuni ndo. Töve nda'vi kùuni na ma ora ikan. Va ni chaa iin kivi ña ma ra tanda'a ni kundachiyo ra xiin na, tajan kùu jandita ndio na yu'u na.

16 'Ta nii'in ñivi na kùu nataa ta'an na ja'ma cha'nú chi'in ita'vi ma ja'ma chaa, vati ma ja'ma chaa, jandoluxu yi ma ja'ma cha'nú, ta vi'a ka'vi nàkaa ma nuu ta'nda yi ja'a yi.

17 Ta juuni na kùu tàan yo ma vinu chaa tichi ma tia'a ñii cha'nú, vati tu jà'a yo takan, ta ni ka'ndi yi, ta ma ñii cha'nú, chi'in ma vinu chaa tivi yi. Yakan va iyo yi ña taan yo ma vinu chaa tichi ma tia'a ñii chaa, ikan ninduvi yi kùu jakuenda yi yi.

*Ña se'e Jairo, ta ña ke'e ja'ma Jesuu
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)*

18 Ta ora juuni ndaa Jesuu kà'an ra ma tu'un i'ya nuu ma ñivi, tajan iin ma ra kùxini nuu ma ndian judíu, chaa ra nuu Jesuu, ta chünandi chiti ra, ta te'en nàka'an ra:

—Já chi'í kuii ma ña se'i, va tu ku'un, ta jundiun nda'un ma xinian, ta ni nataku ndikoan —kàti ra chi'in Jesuu.

19 Tajan ndéta ndio Jesuu, ta kuà'an ra chi'in ra ma ve'e ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra ndia.

20 Ta juuni ma ikan kuá'an iin ña'a, ña cha iyo uchi ubi kuiya ña kù'vian jà'a ma níian. Yakan chajayatian ña iti' chata Jesuu, ta jānanian nda'a' ña ma cha'a ja'ma ñu'u ra.

21 Vati yakan, te'en chānini ña: "Jitu chi'in ña jananinio ma nda'a' yo ja'ma ra, ta ndova'a yo", kùunian.

22 Va ora chikoni'i Jesuu iti' chata ra, ta ndé'e ra ña, ta te'en nàka'an ra chi'an:

—Na sii kuuniun yo'o se'yu ti cha ndova'un jà'a ña chinuniun —kàti Jesuu chi'in ña.

Tajan juuni ma ora ikani ndá'a ña.

23 Ta ora chāa Jesuu ve'e ma ra kùxini nuu ma ñivi judíu, ta ndē'e ra ña cha iyo tu'va ma ndra musika ña ni tivi ndra ma nuu ni kukuchi ña. Ta ma ñivi nduva'a ni'i kachaku na.

24 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in na:

—Na kee ndo ma tichi ve'e, vati ma ña tivaa i'ya, töve chi'í ña, ti kixinian —kàti ra.

Ta ma ñivi java kāchakú ndaa na ra, ña kā'an ra takan.

25 Va ndisaa na kātava ra, tajan kī'vi ndio ra ma tichi ve'e nuu kandii ma ña chi'í, ta tūn ndio ra nda'a' ña, ta ndēta ña.

26 Takan kūu tajan ninii kuii ma ñu'u' ikan chitakuati ma ña jā'a Jesuu.

Jesuu jānda'a ra uvi ta'an ndra kuaá

27 Ta ora kēe ndio Jesuu ma ikan, tajan uvi ta'an ma ndra kuaá, te'en kīcha'a ndra kanachaa ndra ora tāndikun ndra chata ra:

—¡Na kunda'viniun ndyu'u, yo'o ra kùu se'e racha'n David! —kàti ndra chi'in ra.

28 Ta ora kī'vi ndio Jesuu ma tichi ve'e, ta ikan jan chājayatin ninduvi ma ndra kuaá nuu Jesuu, ta te'en kīcha'a ra chikatu'un ra nuu ndra:

—¿A chànnini ndo ña kùu ja'i ma ña kùuni ndo? —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra:

—Kùu ja'un yi —kàti ndra.

29 Tajan jānani ndio Jesuu nda'a' ra ma tinuu ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡Na kuu yi ma tava chinuni ndo! —kàti Jesuu.

30 Tajan nānde'e ndio ndra. Ta te'en kātitu'un kachin Jesuu nuu ndra ma ña iyo yi ña ja'a ndra:

—Koto kātitu'un ndo ma ña jā'i chi'in ndo nuu nī'iin ñivi —kàti Jesuu chi'in ndra.

31 Va juuni takā'an kee kua'a' ndra ku'un ndra, ta kīcha'a ndra kātitu'un ndra nuu ndisaa ñivi iyo ninii ma ñu'u' ikan, ma ña jā'a Jesuu chi'in ndra.

Jesuu jānda'a ra iin ra ñi'i

32 Ta ora juuni yanga kèe na ma tichi ve'e ikan, tajan kēta iin ndian chāndaka na iin ra ñi'i ña ndiso tati xaan nuu Jesuu.

33 Ta ora cha tāva ndio Jesuu ma tati xaan tichi kuñu ra, ta kīcha'a ndio ra kā'an ra. Ta ma ñivi ndaya kuā'an anima na, ta te'en nāka'an ndio na:

—¡Nī'iin cha'a' takā'an nde'o iin ma ra jā'a takan ma ñuu Israel! —kàti na.

34 Va ma ndian fariseu te'en kā'an na:

—Ra'ya tāva ra ma tati xaan ña indii tichi kuñu ra juuni chi'in ndatu ma kui'na, ña kùu chito'o ma tati xaan —kàti na.

Jesuu kunda'vini ra ma ñivi

35 Takan kūu ta Jesuu chàkunuu ra tandi'i ñuu, chi'in kuariya, ña jāna'a ra nuu na, ta'ii'iin ma tichi veñu'u kuati ña iyo ma nuu iyo na. Ikan chàkunuu ra kātitu'un ra nuu na ma tu'un va'a Ndioo naja kua kuu ma nuu chà'nda ra tiñu. Ta juuni jānda'a' ra tandi'i nuu ma ndian ku'vi jā'a ma tundo'o xaan, ta inga tuku kue'e u'vi na ndia.

36 Ta ora ndē'e ndio ra ña ya'a ga kua'a' ma ñivi ka'iin, ta kūnda'vini ra na, ti ya'a ga nda'vei kùuni na, ta chitatu na ndia, tava kùuni ma mvechala ña tüvi iyo pato.

37 Tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Ndicha ña ma ndatiñu cha kēta nuu tachio ya'a ga kua'a' yi, va ma ndra jàtiñu chi'in yi ya'a lichin ndra.

³⁸ Yakan va na ndakan ndo nuu ma Racha'nu chito'o ma ndatiñu, ña na tachi ra tiá ma ndra kichi jàti'vi yi —kàti Jesuu.

10

Jesuu kàchin ra ndi uchi uvi ndra ni kuu tatum ra
(*Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16*)

¹ Tajan kāna ndio Jesuu ma ndi uchi uvi ta'an ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta jāna'a ra nuu ndra, naja kua ìyo yi ña ja'a ndra, ta tāva ndra ma tati xaan ña ndiso ñivi, ta naja kua ìyo yi ña ja'a ndra, ta jànda'a ndra tandi'i nuu ma kue'e ndo'o na, ta ña u'vì ná ndia.

² Ña'a kùu sivi ma ndi uchi uvi ma ndra kùu tatum Jesuu: Ma ra nunuu, nàni ra Simón, ra juuni jàkunani Jesuu Petu' ndia, chi'in ra yani ra André, ta Jandiau chi'in ra yani ra Xuva, ndra kùu se'e, ra nàni Zebedeu.

³ Ta Lipe chi'in Tolo, Toma, chi'in Mate, ña kùu ra iin ra nàka'an xu'un' kuenda ñuu ka'nu ña nàni Roma. Ta Jandiau, ra kùu se'e Alfeu, chi'in Lebeu, ra juuni nàni Tadeu ndia.

⁴ Ta Simón, ra kùuni kuati chi'in ñuu Roma, ta Juda Iscariote, ra ni xikoña'a ma Jesuu tiá ití' nuu.

Jesuu tâchi ra, ndra jàkua'a chi'in ra, ña na kukatitu'un ndra tu'un Ndioo
(*Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6*)

⁵ Takan kúu tajan tâchi ndio Jesuu ma ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra chi'in ma tu'un i'ya:

—Koto kù'un ndo ma ñu'u' nuu ìyo ma ndian töve chinuni, ta koto kï'vi ndo ma ñu'u' Samaria ndia.

⁶ Va'aga ña na ku'un ndo ma ñu'u' Israel, nuu kandoyo ma ndian kùu takua kùu ma mvechala ña kuànaa.

⁷ Ikan na ku'un ndo, kukatitu'un ndo nuu na, ña cha vàchi kuyatin ma nuu chà'nda Ndioo tiñu nuu ìyo ma ití' andivi.

⁸ Na janda'a ndo ma ndian ku've, ta janda'a ndo ma ndian ndo'o kue'e ta'yu, ta jànataku ndo ma ndian chî'í. Ta juuni na tava ndo ma tati xaan ña ìyo tichi kuñu ñivi ndia. Ta töve ìyo yi ña naka'an ndo xu'un' cha'a' ña jà'a ndo tatan na, ti nì'i saani ndo ma ndatu i'ya.

⁹ 'Ta töve ìyo yi ña kunda'a ndo oro, ni plata, ni cobre,

¹⁰ ta ni yunu ndo ma tichi ití' kuà'an ndo. Na kunda'a ndo iin chaku'úni ma ja'ma ndo, ta koto künd'a ndo inga ndichan ndo, ni yutun vatun ndo ndia, ti ma ndra jàtiñu, ni nì'i sani ndra jitú ma ña kachíni ndra.

¹¹ 'Ta ora ni chaa ndo iin nuu kandii iin ñuu a iin kuariya vali, na nanduku ndo iin ndian va'a ña ìyo tundeeni ndo chi'in, ta kîndoo ndo chi'in na ma ve'e na, nda kati keta ma ora ni ku'un ndo.

¹² Ta ora ni kí'vi ndo ma ve'e na, ìyo yi ña kañ'a'a ndo te'en chi'in na: "Ndioo na koo chi'in ndo", kati ndo.

¹³ Ta tu ma ñivi ìyo ma ve'e ikan, tiñu'u na ma ña kà'an ndo, na koo vîi na takua ma tu'un kà'an ndo chi'in na. Va tu töve tiñu'u na ndo, na töve ni koo vîi na takua kà'an ndo chi'in na.

¹⁴ Ta tu töve ndakimani na ndo, ta ni töve jàchi'in na ma ña kà'an ndo, va'aga ña na kee ndo ma ve'e na, a ma ñuu nuu ìyo na, ta jàkisi ndo ma yuyaka ka'ín cha'a ndo.

15 Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña ma kivi ni chaa ma ora ni jakutuni Ndioo kuati ñivi iyo ñuñivi, nduva'aga ni nde'e ma ñivi iyo ñuu ikan tiá tundo'o, kua ma ñivi chïyo ma ñuu Sodoma chi'in Gomorra.

Nuu nde'e ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu tundo'o

16 'iNa nde'e ndo! Ndyo'o ndian kùu ndo takua ma mvechala ta yu'u ni tachj ndo tañu ma kiti xaan ña nàni lobo. Na ndakuu ndo ndian yati, takua yati ma koo, ta juuni na kuu ndo ndian ika, takua kùu ma livi.

17 Na kumi kuenda ndo ndo, vati ni jaya'a na ndo nda'a ma ndra tiñu, ta ni kani ndra ndo ma tichi veñu'u kuati na.

18 Ta juuni ndava ni jaya'a ndra ndo, nda'a ma ndra kuvieno, chi'in nda'a ma ndra kùu rey, cha'i. Takan ni kuu yi, ikan na kàtitu'un ndo ma tu'in nuu ndra, chi'in nuu ma ndian töve chinuni ndia.

19 Va ma ora ni jaya'a ndra ndo nda'a ma ndra tiñu, na näkanini ndo cha'a' ma ña ni ka'an ndo, a cha'a' ña naja kua iyo yi ña ka'an ndo, ti ora ni chaa ma ora ikan, maa ma Ndioo kùu ra, ña ni ki'vi ra chinituni ndo, ta katitu'un ra naja kua iyo yi ña ka'an ndo.

20 Vati na yöve maa ndo kùu ma ndian ni ka'an, ti ma ra ni ka'an naja kua ka'an ndo. Ma tichi chinituni ndo kùu ma Tati Ií ma Ndioo Tatá ndo.

21 'Ma tiempu ikan ni ku'va ndra juuni ma ndra kùu yani ndra, ña na ka'ni na ndra, ta ma ndra kùu tatá, ni ku'va ndra juuni ma ndra kùu se'e ndra ndia. Ta ma ndra se'e ndra ni chikoni'i ndra nuu ma tatá ndra, ta ka'ni ndra ndra.

22 Ta tandi'i ñivi iyo ñuñivi, ni kuxaani na nde'e na ndo cha'i. Va ma ndian jandeeni na ña koo va'a na chi'in ma tu'in, nda katì ya'a ma tundo'o ikan, ni kakú na.

23 Ta ora ndikun na ndo ma iin ñuu, na kunu ndo ku'un ndo inga ñuu, vati ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ni kichi ra antea ña jachinu ndo katitu'un ndo ma tu'un Ndioo ninii ka'nú ma ñuu Israel.

24 'Ta nii'in ma ndra jàkua'a chi'in matru, na töve ka'nuga ndra kua ma ra kùu matru ndra, ta nii'in ma ndra jàtiñu, na töve ka'nuga ndra kua ma chito'o ndra ndia.

25 Vati ma ndra jàkua'a, iyo yi ña kindoo va'ani ndra, chi'in ña na chaa ndra koto ndra tava chito ma matru ndra. Ta ma ndra jàtiñu, na kindoo va'ani ndra chi'in ña na chaa ndra koto ndra tava chito ma ra chito'o ndra ndia. Ta tu yu'u kùi ma ra kuxini nuu iyo ve'e, ta ma ñivi kà'an na ña ma kui'na Beelzebú kùi. Tu takan kà'an na yu'u, ¿naja kua chànnini ndo ña ni ka'an na chata ma ndian iyo kuendai ndia?, tuva takan.

*Nuu kà'an yi nda yo iyo yi ña yu'vio nde'o
(Lc. 12:2-9)*

26 'Yakan va na yü'vi ndo nde'e ndo ma ñivi. Vati na töve iyo nii'in tu'un xe'e, ña kùu kundii xe'e kua'a' tiempu, ti ninii chito ma ñivi yi. Ta ni inga tuku ma ña indii xe'e na kùu kindoo yi takan kua'a' tiempu ndia.

27 Ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo ma nuu naa i'ya, na jaketa ndo yi ma nuu ndichin nuu ma ñivi, ta ma tu'un ña nàtu'in, ña chítóni maa yo, na ndaa ndo ma chata ve'e, ta kanachaa nii'ndó yi nuu ma ñivi.

28 Na yü'vi ndo nde'e ndo ma ndian chà'ni ma kuñu yo, vati na kùu ka'ni ma tati ma anima yo. Va'aga ña na yu'vi ndo nde'e ndo ma Rachá'nu Ndioo, ti rakan kùu ra, ña kùu jandi'i ra nuu ma kuñu ndo, chi'in ma tati ma anima ndo, ta jaku'un ra yi andaya'.

29 'Ta, ḥa kùu jata ma ñivi uvi ta'an saa kuati chi'in iin pesuni?, kùuni ndo. Ta na këu koyo ndri ma nuñu'u' i'ya, tuva na chä'a ma Ndioo ña jà'a ndri yi ndia.

30 Vati nda ma ixi xini ndo, cha kā'vi va'a ma Racha'nu Ndioo ta'ii'in yi.

31 Na yüvi ndo, ti vaji kua'a' ma saa kuati ikan, va na tüvi ka'nuga ndaa ndri kua maa ndo.

*Na katitu'un yo ña chinuni yo tu'un Jesucristu nuu ka'iin kua'a' ñivi
(Lc. 12:8-9)*

32 'Ta tu iyo nda yo kà'an tu'in nuu ka'iin kua'a' ñivi, nda mai ni ka'in cha'a' na nuu ma Tatái, ra iyo andivi ndia.

33 Va ma ndian kà'an ña töve nàkoto na yu'u nuu ka'iin kua'a' ñivi, nda mai ni ka'in ña töve nàkotoi na nuu ma Tatái, ra iyo andivi ndia.

*Cha'a' Jesuu kùu yi ña kèe siin ma ñivi
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)*

34 'Koto nàkanini ndo ña yu'u vàchi ja'i ña na koo va'a ma ñivi iyo ñuñivi, ti na yüvi takan kùu yi. Vati yu'u vàchi ja'i ña na kanita'an ndo chi'in ta'an ndo.

35 Ti vàchi ja'i ña na kanita'an ma ndra'ii, chi'in juuni ma tatá ndra, ta ma ñivi ña'a, chi'in juuni ma'a vi, ta ma ñivi chanu, ni kanita'an vi, chi'in ña ka'nú vi ndia.

36 Ta takan kùu yi ña ta'ii'in ma ñivi, ni kanita'an na, juuni chi'in ma ñivi na.

37 'Ta tu iyo ndian kùuniga na nde'e na ma tatá na, chi'in ma'a na, tiá kua mai, na töve iyo yi ña kuu na ma ndian iyo kuundai. Ta tu iyo nda ndian kùuniga na nde'e na ma ndra'ii se'e na, a ñivi ña'a se'e na tiá kua mai, na töve iyo yi ña kuu na ma ndian iyo kuundai.

38 Ta ma ndian töve kùuni na tandikun na chatai chi'in kruu na, ikan na nde'e na tundo'o takua ni nde'i tundo'o nuu kruu, ndiakan na töve iyo yi ña kuu na ma ndian iyo kuundai ndia.

39 Ta ma ndian kùuni na jakakú na na nuu ndè'e na tundo'o cha'i, ni kuvi na. Va ma ndian ni kuvi cha'i jà'a ma tundo'o, ni kakú na.

*Nuu ni'i yo ma ya'vi yo
(Mr. 9:41)*

40 'Ta ma ndian kì'in kuenda ndo, juuni kì'in kuenda na yu'u ndia. Ta ma ndian kì'in kuenda yu'u, juuni kì'in kuenda na ma Racha'nu tâchi yu'u ndia.

41 Ta ma ndian kì'in kuenda iin ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, cha'a' ña ra vàchi kuenda Ndioo kùu ra, ni ni'i na ya'vi na, indukuni takua ni'i ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo. Ta ma ndian kì'in kuenda iin ndian ndicha va'a, cha'a' ña ndian ya'a va'a kùu na, ni ni'i na ya'vi na, indukuni takua ni'i ma ra va'a ikan yi ndia.

42 Ta nda ndian nikuuni, ña chà'a na jitü iin yachin takuii vichin ko'o ma ndiakuati i'ya, cha'a' ña ndian chàkunuu chi'in kùu na, ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ña Ndioo ni ku'va ra ya'vi na ndia —kàti Jesuu.

11

*Xuva ra jàkunduta, tâchi ra ma ndra jàkua'a chi'in ra nuu Jesuu
(Lc. 7:18-35)*

1 Takan kùu ta ora chïnu kâ'an Jesuu takan chi'in ma ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in ra, tajan këe ndio ra ma ikan, kuàkatitu'un ra tu'un

Ndioo, ta kua jàna'a ra yi nuu ma ñivi iyo ma ñuu, ña kùu nda'a' ma ñu'u' ikan.

² Ta ma Xuva, ra jàkunduta ña indii tichi vekaa, chito ndio ra ndisaa ma ña jà'a Cristu. Tajan tachi ndio ra uvi uni ma ndra jàkua'a chi'in ra ña na kunde'e ndra Jesuu,

³ ta ndakatu'un ndra te'en nuu ra:

—¿A ndicha ña yo'o kùu ma Cristu, ra iyo yi ña kichi, a iyo yi ña kuatu ndi inga ra? —kàti ndra chi'in ra.

⁴ Tajan Jesuu te'en náka'an ra chi'in ndra:

—Na ku'un ndo, ta katitu'un ndo nuu Xuva, ma ña nde'e ndo, chi'in ma tu'un chìni ndo.

⁵ Na katitu'un ndo nuu ra ña ma ndian kuaá, cha nde'e na, ta ma ndian koxo cha chika na, ta ma ndian kù'vi jà'a kue'e ta'yu cha ndā'a na ndia. Ta ma ndian so'o cha chìni na, ta ma ndian cha chí'i nàtaku na, ta ma ndian nda've chìni na ma tu'un Ndioo ña jàkakú na.

⁶ Na sii kuuni ma ndian endee töve jàna ña chinuni ma ña kà'in —kàti Jesuu chi'in ma ndra chàkunuu chi'in Xuva.

⁷ Takan kùu ta ora cha kàcha'an ndio ndra, tajan te'en náka'an Jesuu cha'a' ma Xuva nuu ma ñivi:

—¿Niyi kùu ma ña chànde'e ndo ma tichi ku'u ora châ'an ndo? ¿A iin ndoo vixi ña jàkisi tati kùu yi?, kùuni ndo.

⁸ Ta tu yüvi takan kùu yi, ¿nda ña kùu ma ña chànde'e ndo?, tuva takan. ¿A chànde'e ndo iin ra ya'a va'a ja'ma ñù'u, ta vii yi?, kùuni ndo. ¿A tüvi chà'a ndo kuenda ña ma ndian chàku'un ja'ma takan, iyo na ve'e ma ndra kùu rey?

⁹ Va na katitu'un ndo, ¿nayi kùu ma ña chànde'e ndo? ¿A iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu ra?, kùuni ndo. Ndicha va'a ña takan kùu yi. Ta iin ra ka'nuga kùu ra kua inga ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

¹⁰ Vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi cha'a' ma Xuva:

Yu'u, ni tachi ma ra kùu tatuin iti' nuun, ikan na jandova'a ra ma iti' nuu ni chaun, kàti yi.

¹¹ Ndicha va'a ña ka'in chi'in ndo, ña nü'iin ma ndra'ii iyo tañu ma ndra iyo vitin, töve ka'nuga ndra kua ma Xuva, ra jàkunduta. Ta vaji ndicha ña takan kùu yi, va ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi, ma ra valiga kùu ma ra ka'nuga kua ma Xuva.

¹² 'Nda ma kuiya këta Xuva, ra jàkunduta, ta nda vitin, ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi cha iyo kua'a ñivi ña cha jàkanaa vi ña ki'vi na kuenda yi. Ta ma ndian nànduku na naja kua kì'vi na kuenda yi, ndiakan kùu ma ndian cha kundee na ni'i na yi.

¹³ Ta ndisaa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ta chi'in ña kà'an ma ley Ndioo ña taa Moisés, kàtitu'un ndra naja kua kàa ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi, nda ora këta tiempu ña këta ma Xuva, ra jàkunduta.

¹⁴ Ta tu kùuni ndo chinuni ndo ma tu'un i'ya, Xuva ra jàkunduta, kùu ma ra nàni Elía, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ti rakan kùu ma ra iyo yi kichi niku.

¹⁵ Yakan va ma ndian chàta'ani taso'o ma ña kà'in, na taso'o na yi.

¹⁶ '¿Nda yo chi'in kùu jando indukuni ma ñivi iyo tiempu i'ya?, kùuni ndo. Ndiakan kùu na tava kùu ma ndiakuati che'e, ña ma ora chünandi na chàsiki na nuu ya'vi, ta ndiakan te'en kanachaa ni'i na nuu meru na:

¹⁷ "Tívi ndi tuvilu, va tüvi ní tacha'a ndo. Ta chítä ndi yaa nda've, ta töve ní chaku ndo."

18 Vati kichi ma Xuva, ra jakunduta, ña töve nī chachi ta töve nī chi'i, ta kāti ndo ña ra iyo tati xaan chi'in kūu ra.

19 Ta ikan jan kichi ndio yu'u ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ra chàchi, ta chi'i ndisaa nakuyi. Ta ma ñivi kà'an na chata ra te'en: "Rakan kùu ra chàchi kua'a' ta kùu ra iin ra chìní, ta juuni ndìkita'an ra chi'in ndian jà'a kuati, ta chi'in ma ndian nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma." Takan kàti na. Va tava ma Ndioo nduva'a iyo chinituni ra, ta ma ña va'a ña jà'a Ndioo jàna'a yi ña iyo chinituni ra.

*Ñivi töve jàchi'in ña kà'an Jesuu ni nde'e na tundo'o
(Lc. 10:13-15)*

20 Takan kūu tajan ndisaa ma ñuu nuu yā'a Jesuu, ma nuu jà'a ra kua'aga ma ndatu ra, kūxaan ra chi'in na ti töve nī sama na ma kua iyo na, ta te'en kicha'a ndio ra kà'an ra nuu na:

21 —¡Nda'vi ta'an ndyo'o ñivi ñuu Corazín! Ta, ¡nda'vi ta'an ndyo'o ñivi ñuu Betsaida! Vati ndicha ña ndé'e ndo ma ndatu ka'nu ña jà'i ñuu ndo. Ta töve nī sama ndo kua iyo ndo. Vati tu ja'i ma ndatu ka'nu takan niku nuu ma ñivi ñuu Tiro, ta ñuu Sidón, tatiempu cha sáma na ma kua iyo na niku, ta cha jāna'a na yi chi'in ña chàku'un na ma ja'ma ya'a cha'nú, ta cha chōso na ma yuyaa chata na ndia niku.

22 Va yu'u kà'in chi'in ndo ña ora ni chaa ma kivi ña ni jakutuni ma Ndioo kuati ma ñivi, nduva'aga ni nde'e ndo tundo'o kua ma ñivi iyo ñuu Tiro, ta Sidón.

23 Ta ndyo'o ñivi ñuu Capernaum, ¿a chànnini ndo ña ni ndaa ndito ndo ku'un ndo andivi?, kùuni ndo. Va töve ti nda andaya' nuu ndè'e ma ndian chi'i tundo'o, ikan ni jakanai ndo. Vati tu nuu ma ndian ñuu Sodoma, jà'i ma ndatu ka'nu niku, ma tava jà'i yi nuu ndo, ma ndian ñuu ikan, cha sáma na vitin ma takua iyo na niku.

24 Va ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ora ni chaa ma kivi ña ni jakutuni Ndioo kuati ma ñivi, nduva'aga ka've, ni nde'e ndo tundo'o, kua ma ñivi ñuu Sodoma. —Takan kàti Jesuu.

*Na kichi ndo nui, ta ku'vai nuu nindee ndo
(Lc. 10:21-22)*

25 Takan kūu ta ma tiempu ikan, te'en nàka'an Jesuu chi'in Ndioo:

—Ya'a jàka'nui ñyun yo'o Tatá, ra chà'nda tiñu andivi chi'in ma nuñu'u' ñuñivi, vati ma tu'un xe'e ña iyo chi'un, na töve nī jana'un yi nuu ma ndian iyo chinituni, ta ya'a chító ña kà'an, vati nuu ma ndian nda'vini jāna'un yl.

26 Ndicha ña takan kūu yi Tatá, ti kua kūuni maun kùu yi.

27 'Ta ndisaa ma ña iyo, cha nàku'va ma Tatái yi nui. Ta nñ'iin ñivi, töve nàkoto va'a na yu'u ra kùu Se'e ra, ti uvanuu ma ra nàkoto va'a yu'u, kùu ma Tatái. Ta nñ'iin ñivi töve nàkoto va'a na ma ra kùu Tatái, ti uvanuu ma ra nàkoto va'a ra kùu yu'u, ra kùu Se'e ra chi'in nda ndian ni kùuni ña jana'i ma Tatái nuu na ndia.

28 Ta ndisaa ndyo'o ndian nduva'a chitatu, cha'a' ña ya'a jàtiñu ndo, ta cha'a' ña ya'a vee ndiso ndo, na kichi ndo nui, ta ku'vai nuu nindee ndo.

29 Ta tandi'i ndyo'o ndian chàta'ani jàchi'in ma tu'un kà'in, ndyo'o ndian chàta'ani kutu'va ma ña chító, cha'a' ña ya'aga jàndeení nde'i ndo, ta cha'a' ña kùi iin ra masu anima ndia. Tu ndicha ña takan jà'a ndo yi, tajan ni ni'i ndo nuu nindee anima ndo i'ya.

30 Vati ma tiñu chà'i nuu ndo ña jà'a ndo, yöve iin ña vee kùu yi kuenda ndo, ti iin tiñu ya'a ñama kùu yi —kàti Jesuu.

12

*Ndra jàkua'a chi'in Jesuu, chà'nu ndra yoko trigu ma kivi nindeo
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)*

1 Takan kúu iin kivi ora nindee ñivi judíu, Jesuu chàkunuu ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra iin nuu kàa trigu. Ta tava ma ndra jàkua'a chi'in ra nduva'a chāñu soko ndra, yakan va kīcha'a ndio ndra chà'nu ndra yoko ma trigu, ta kīcha'a ndra kàchachi ndra ma chiti yi.

2 Ta ora nde'e ndio ma ndra fariseu ña kàja'a ndra, ta te'en nāka'an ndra chi'in Jesuu:

—Na nde'un ña ja'a ma ndra jàkua'a chi'un, ti ndrakan kàja'a ndra iin ña töve iyo yi ña ja'a ndra ma kivi nindeo —kàti ndra chi'in Jesuu.

3 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿A takä'an jàkua'a ndo ma nuu kà'an yi naja kua jà'a ma David chi'in ma ndra meru ra ora chāñu soko ndra niku?

4 Ra'ya kí'vi ra ma tichi veñu'u Ndioo, ta chàchi ra ma paan íi ña ka'in ma ikan. Ta yakan ti töve iyo yi ña kachi ra yi, ta ni ma ndra kùu meru ra, ti uvanuu ma ndra kùu kachi yi, kùu ma ndra kùu sutu ni.

5 ¿A takä'an jakua'a ndo nuu ma Ley Ndioo ña tāa Moisés, ma nuu kà'an yi ña ma ndra kùu sutu veñu'u, vaji töve nindee ndra ma kivi nindee yo, na yöve iin kuati kùu yi kuenda ndra?

6 Va yu'u kà'in iin nakuyi ña ndicha chi'in ndo, i'ya ndaa iin ra ka'nú tiaga kua ma veñu'u ka'nu ndian judíu.

7 Ta ndyo'o, ¿a juuni takä'an kutunini va'a ndo ma ña kà'an yi nuu ma tutu Ndioo i'ya ña kà'an ndo takan? Vati te'en kà'an yi nuu yi: "Yu'u kùuní ña na kunda'vini ndo nde'e ndo ma ñivi, ta töve kùuní ña ndakimani ndo ma Racha'nu chi'in ma kiti sòkó ndo nuu ra." Tu ndicha ña cha chító ndo ña kà'an ma tutu tāa Moisés, na töve iyo yi ña ka'ni ndo ma ndian töve iyo níi'in kuati.

8 Ndicha va'a ña ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, iyo ndatu ra cha'a' ma kivi nindee yo.

Jesuu jànda'a ra iin ra'ii nda'a' ití

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Tajan kée ndio Jesuu kuà'an ra ma nuu ndaa ra ikan, ta chāa ra nuu ndaa iin veñu'u vali ma ndian judíu, ta kí'vi ra tichi yi.

10 Ta nde'e ra ña ma tichi yi, nandi iin ra nda'a' ití. Va tava nànduku ndra naja kua jà'a ndra, ta kà'an Jesuu iin ña túvi va'a, ta chi'in yakan kùu nani'i ndra naja kua tisokuati ndra ra. Tajan te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¿A kùu janda'a yo iin ndian ku'vi ma kivi nindee yo? —kàti ndra chi'in Jesuu.

11 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿Nda ndyo'o nikuuni, tu iyo iin mvechala jàna ndo, ta nde'e ndo ña koyo ri iin tichi soko kono, ma kivi nìndee ndo, a töve iyo yi ña ku'un ndo, ta tava ndo ri?, kùuni ndo.

12 Tu tavani'i yo ndrikan ña kùu ndri iin kitini, kùuni yi ka'an yi ña, jìyo ga kuenda yi ña tavani'i yo iin ra'ii kua ma mvechala! Cha'a' yakan kùu yi ña, kùu ja'a yo ma ña va'a ma kivi nindeo.

13 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ra nda'a' ití:
—Jānakee nda'un —kàti Jesuu chi'in ra.

Tajan jānakee ndio ra ma nda'a' ra, ta kīndoo va'a va'a yi, kua kàa ma inga chiyó nda'a' ra.

14 Ta ora kēe ndio ma ndra fariseu ma tichi veñu'u ikan, tajan kīcha'a ndra jando'iin tu'un ndra, naja kua ìyo yi ña jà'a ndra, ta ka'ni ndra Jesuu.

Nuu kàtitu'un iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, naja kua tā'an Jesuu

15 Takan kūu ta ora chīto Jesuu ña takan chànnini ma ndra fariseu, tajan kēe ndio ra ma ikan, ta nduva'a kua'a' ñivi tāndikun na chata ra. Ta jànda'a Jesuu tandi'i ma ndian ku'vi,

16 ta kàtitu'un ra nuu na ña koto kàtitu'un na nuu ka'iiin kua'a' ñivi nda ra kùu ra.

17 Te'en kūu yi, ikan na chinu ma tu'un kā'an ma Isaía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ma ora kā'an ra te'en:

18 Ra'ya kùu ma ra jà'a tiñu nui, ra kāchín,
ta ra ya'a kùuní nde'i, ña ya'a chisíj nde'i.

Ni jakoyoi ma Tati Ií chata ra.

Ta rakan ni katit'u'n ra nuu ñivi ìyo ninii ka'nu ñuñivi naja kua kuu ndakuu na ñivi ndaa kuenda Ndioo.

19 Na töve ni natu'un ra chi'in ma ñivi, ta na töve nda'yu ni'i ra nuu na ndia,

ta ni ní'iin ñivi töve ni kuni na ma tati ra ma kai ndia.

20 Ta juuni na töve ni ka'nu ra ma ndoo ña cha tā'nu,
ta ni töve ni nda'va ra ma mecha ña ja kīcha'a ndañu'ma yi,
nda kati jakanaa ji'na ra ma ñivi kuenda ra, tajan ni jandi'i ra nuu ma kuati.

21 Ta ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi ni jandeeni na kuatu na,
nda kati ni ja'a ra ña na koo va'a na.

Nuu tísokuati na Jesuu, ti ka'an na ña chi'in ndatu kui'na jànda'a ra ma ñivi ku'vi

(*Mt. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10*)

22 Takan kūu tajan chāndaka ma ñivi iin ra ndiso tati xaan ña kuaá ta ñí'i nuu ma Jesuu. Ta ma Jesuu jānda'a ra ma tinuu ra chi'in ma yu'u ra, ikan na kuu ndè'e ndiko ra ta juuni kùu ka'an ra ndia.

23 Tajan ndisaa kuii ma ñivi, ndava kuà'an tati na, ta te'en kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿A yüvi ra se'e David kùu ra'ya?, kùuni ndo —kàti na.

24 Ta ora chīni ndio ma ndra fariseu ña takan kà'an na, tajan te'en kīcha'a ndra kà'an ndra:

—Ma kui'na nàni Beelzebú ña kuxini nuu ma tati xaan, yakán' kùu ma ña chā'a ma ndatu ikan nuu ra'ya, ikan na kuu tava ra yi kuñu ma ñivi —kà'an ndra.

25 Va tava Jesuu cha chīto ra naja kua chànnini ndra, yakan va te'en kīcha'a ndio ra kà'an ra nuu ndra:

—Tu kànita'an ñivi ìyo iin ñuu juuni chi'in maa na, ni ndi'i nuu na. Ta tu ìyo ñivi ìyo iin ve'en i ta kanita'an na juuni chi'in maa na, ni ndi'i nuu na chi'in nda ma ve'e na ndia.

26 Ta juuni kà'in ña tu kànita'an ñivi Satanaa chi'in juuni maa na, juuni ni ndi'i nuu na, vati na kùu kanita'an ma kui'na juuni chi'in ma ñivián'. Ti tu ja'án' takan, numini ni ndi'án' chi'in ñivián'.

²⁷ Tu chànnini ndo, ña chi'in ndatu Beelzebú tàvai ma tati xaan, tajan juuni ma ndian tàva tati xaan ndiso ma ñivi ña iyo tañu ndo, juuni maa na ni tisokuati na ndo, ti tüvi va'a chànnini ndo.

²⁸ Vati tu yu'u tàvani'l tati xaan ndiso ñivi chi'in ndatu Ndioo, yakan kùuni yi jana'a yi ña cha iyo ma nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in ndo.

²⁹ ¿Nayi iyo yi ña ja'a iin ñivi, ta kùu ki'vi na su'u na ve'e iin ra ya'a ni'i?, kùuni ndo. ¿A töve iyo yi ña ku'ni ji'na na ra?, kùuni ndo. Ndicha ña kùu ja'a na yi, uvaa ña tu ja'a na takan.

³⁰ 'Ma ndian töve iyo kuendai, ndian xaani nde'e yu'u kùu na. Ta ma ndian töve ndàki'in ma tu'un kà'in, va kàtitu'un na inga tuku tu'un ña jàkanuu yi xini ma ñivi, ndiakan töve ñivi kuendai kùu na ndia.

³¹ 'Yakan va yu'u kà'in ña ma Ndioo, jàka'nuni ra kuati ma ndra'ii, chi'in tandi'i ma tu'un ti'ini ña kà'an ndra ndia. Va tu kà'an ti'ini ndra chata ma Tati Ií Ndioo, na töve ni jaka'nuni ra ma kuati ndra tuva takan.

³² Ta tu kà'an ti'ini ma ñivi chata ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ma Racha'nu Ndioo ni jaka'nuni ra ma kuati. Va tu kà'an ti'ini na chata ma Ra Tati Ií Ndioo, töve ni jaka'nuni ma Ndioo kuati na, ni ma ñuñivi ña iyo vitin, ta ni ma ña ni koo iti' nuu töve ni ja'a ra yi ndia.

Nuu kà'an yi ña chi'in ma chiti yutun, cha chito yo nda yutun kùu run (Lc. 6:43-45)

³³ 'Tu tachi ndo iin yutun va'a, ni ku'va run ma chiti va'a kachi ndo. Ta tu töve va'a ma yutun tâchi ndo, ni ku'va run ma chiti vä'a'. Ta takan kùu yi ña chi'in ma chiti run, cha nakoto yo nda yutun kùu run.

³⁴ ¡Ndyo'o tatá ndian xaan tava xaan ma koo! ¿Naja kua kùu yi ña kà'an ndo ma tu'un vii ta va'a, ta juuni maa ndo kùu ma ndian kini? Ndisaa ma tu'un ña kàya ma anima yo, yakan kùu ma ña kà'an yo.

³⁵ Vati taku ma ra'ii va'a, mamaa ña va'a kùu ma ña kà'an ra, ti ña va'a kùu ma ña iyo tichi anima ra. Ta ma ra'ii ña töve va'a, mamaa tu'un kini kùu ma ña kà'an ra, ti ña kini kùu ma ña iyo tichi anima ra.

³⁶ Ta yu'u kà'in ña ma kivi ña ni jakutuni ma Ndioo kuati ma ñivi, tandi'i ndo iyo yi ña ku'va ndo kuenda cha'a' ma nda tu'un kini nikuuni ña kà'an ndo ndia.

³⁷ Vati juuni cha'a ma tu'un ña kà'an ndo, yakan kùu yi ña ni jandondaa yi ma kuati ndo, tuva ndian iyo kuati kùu ndo a töve.

Iyo ndian jà'a kuati, ña chikan na ña na jana'a Jesuu iin seña ka'nu nuu na

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Tajan uvi uni ndra fariseu, chi'in ndra kùu matru ña jàkua'a tutu Ndioo, te'en nák'a'an ndra chi'in Jesuu:

—Matru, kùuni ndi nde'e ndi ña na ja'un iin ndatu —kàti ndra.

³⁹ Ta Jesuu te'en nák'a'an ra chi'in ndra:

—Ma ndian kini, chi'in ndian töve iyo tundeeni Ndioo chi'in kùu ma ndian chikan na ña na ja'i iin ndatu ndé'e na. Va yu'u kàti ti tüva ga ni jana'a Ndioo ndatu nuu na, vati uvaa ma ndatu ña jà'a Jonás taji'na. Yakani kùu ma ña ni nde'e na.

⁴⁰ Vati takua tâ'an ma Jonás ña chündii ra uni kivi, ta uni chanikuaa tichi ma tiaka' ka'nu, juuni takan ni ta'an yu'u ra kùu. Se'e ñivi tâchi Ndioo, ti ni kundii ra uni kivi, ta uni chanikuaa tichi ñu'u' ndia.

⁴¹ Yakan va ma ñivi chíyo ñuu Nínive ni jaketa ndiko Ndioo na, tajan ni tachi ra na ña na tisokuati na ñivi iyo tiempu i'ya ora ni tiku'va ra kuati

ñivi. Vati ma ñivi ñuu Nínive ndákoo na kuati jā'a na ta chikoni'i ndiko na iti' Ndioo ora kátitu'un Jonás tu'un Ndioo nuu na. Yakan va yu'u ra kátitu'un nuu ndo ka'nugai kua Jonás.

42 Vati ora ni chaa tiempu ña ni tiku'va Ndioo ma kuati jà'a ndisaa ñivi, juuni ni jaketa ra iin ña'a kūu reina ña chà'nda tiñu nuu ñivi chiyoi iti' xuu. Ta yakan kùu ma ña ni tachi Ndioo ña na tisokuatian ndo ora ni tiku'va ra kuati. Vati yakan kichian iin ñuu ya'a chika, tajan jāchi'an tu'un Ndioo ña kā'an Rey Salomón tají'na. Va vitin yu'u kùu iin ra ka'nu ga kua Rey Salomón.

*Nuu kà'an yi cha'a' ma tati xaan ña chikoni'i ndiko yi tichi kuñu iin ra'ii
(Lc. 11:24-26)*

43 'Ora kèe iin ma tati xaan tichi kuñu iin ra'ii, chàkunuu yi ma nuñu'u' iti' nànduku yi nuu kùu nindee yi. Ta tu töve nàta'an yi ma nuu nindee yi, ta kīcha'a ndio yi nàkanini yi te'en:

44 "Va'a ga ña chikoni'i ndikoi ma ve'e nuu chiyoi niku", kàti yi. Tajan ma ora chikoni'i ndio yi, ta nàta'an yi ma ra'ii ikan ña kàa ra tava kàa iin ve'e ña tüva ña koo tichi, ña vñi va'a nàti'vi yi, ta ndöva'a va'a yi.

45 Tajan kuà'an ndio yi, ta jàti'vi ta'an yi inga ucha ta'an ma tati xaan ga kua maa yi, ta ndisaa ndio yi kì'vi yi tichi kuñu ma ra'ii ikan, ta ma nuu ndi'i nia ka'vi ga ndè'e ra tundo'o jā'a yi, kua ma ora kīcha'a yi. Ta takan ni ta'an ma ndian kini ña iyo ma ñuñivi i'ya vitin.

Chàa ma'a Jesuu, chi'in ndra yani ra, ta ñivi ta'an ra ma nuu ndaa ra jàna'a ra

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Juuni ndaa Jesuu jàna'a ra nuu ma ñivi, ora chàa ma ma'a ra, chi'in ndra yani ra, ta ñivi ta'an ra, ña kùuni vi natu'un vi chi'in ra. Va tava kindoo vi ma nuke'e, ti ní kuu ki'vi vi.

47 Yakan va iyo iin yo kée chàkatitu'un nuu Jesuu, ta te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Nuke'e ndaa ma'un, chi'in ndra yaniun, ta ñivi ta'un, ña kùuni vi ka'an vi chi'un —kàti ra chi'in Jesuu.

48 Va Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ma ra chàkatitu'un nuu ra:

—Yo kùu ma'i, ta yo kùu ma ndra yanj, ta ñivi ta'in?, kùuniun.

49 Tajan kicha'a ra jànanda'a ra nuu ka'iin ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nàka'an ra:

—Ndia'ya kùu ma'i, ndra yanj, ta ñivi ta'in.

50 Vati nda ndian nikuuni ña jà'a ña kùuni ma Tatái ra iyo andivi, ndiakan kùu ma ndra yanj, ñivi ta'in, ta ma'i —kàti Jesuu.

13

Iin ku'va ña kuuni Jesuu kà'an ra nuu ñivi chata iin ra tàchi

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Takan kùu tajan juuni ma kivi ikan, kée Jesuu ma ve'e nuu iyo ra, ta chàkunandi ra yu'u lakuna.

2 Ta tava ya'a kua'a' ñivi küt'i vi ma nuu nàndi ra, yakan va Jesuu ndaa ndio ra tichi iin varku ña ndaa ma ikan, ta chünandi ra, juuni yanga ndatu ma ñivi ña kùuni na taso'o na ma ña ni ka'an ra ma yu'u lakuna.

3 Tajan kicha'a ndio ra kà'an ra kua'a' nakuyi nuu na chi'in mamaa ku'va. Ta te'en nàka'an ndio ra chi'in na:

—Iyo iin ra tàchi, ña kée ra kuà'an ra kuàtachi ra.

⁴ Ta ora tāchi ra ma chiti, ta ita'vi yi kāchita ma tichi iti', ta ndē'e ma saa yi, ta nūu ndri ma nuu kāndoyo yi, ta kāchachi ndi'i ndri yi.

⁵ Ta ita'vi yi va kōyo tañu yuu. Ta ikan ti nuuni yoso ma ñu'u', ti mamaa yuu kùu yi. Ma chiti ikan numini nāka'ndi yi, ti na töve kokon kandoyo ma yuti.

⁶ Va ora ñuka'ñu ndií, nduva'a kuii xīi ndio yi, ta nātii yi, ti töve kunu indii ma yo'o yi.

⁷ Ta inga ita'vi ma chiti, va kāchita yi tañu ma ku'u iñu, ta ma iñu ikan numini chā'nu yi, ta chāsi yi nuu yi, ta chi'i yi.

⁸ Takan kūu ta inga ita'vi ma chiti, va kāchita yi ma nuu iyo ñu'u' va'a, ta nduva'a kuii kua'a' ma trigu kākee nuu yi, iyo yoko ma trigu ña kēe iin ciente chiti nuu, ta iyo yoko ña kēe uni xiko chiti nuu, ta iyo inga yi ña kēe oko uchi chiti nuu yi.

⁹ Nda ndyo'o chini ndo ña kà'in, na taso'o ndo yi.

*Nuu jàkoto Jesuu ñivi, nda cha'a' kìu yi ña jàna'a ra ma ku've nuu na
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)*

¹⁰ Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu cha jàyatín ndra ndra nuu ndaa ra, ta chikatu'un ndra nuu ra naja kà'an ra chi'in ku've nuu ma ñivi.

¹¹ Tajan Jesuu te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Nuu ndyo'o va chà'a Ndiooo ña na koto ndo ma tu'un xe'e ña iyo chi'in ra nuu chà'nda ra tiñu, va nuu ma ñivi ikan, töve.

¹² Ta tu jàtiñu va'a ndo kuenda Ndiooo, ni tindee ra ndo tiá kua'a'. Va tu tūvi jàtiñu va'a ndo takua kùuni ra, vaji tiania ma tiñu jà'a ndo iyo, va tandi'i yi ni kindaa ndiko ra yi.

¹³ Cha'a' yakan kùu yi ña jàchinu ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo, ra nāni Isaia ma ña kā'an ra niku, ti rakan te'en kā'an ra:
Vaji chini na, ma ña kà'in, va töve kutunini na yi.

¹⁴ Vati ma ñivi iyo ñuu i'ya, jàndava na anima na,
ta ndasi ma so'o na,
ta ndàsi ma tinuu na,
ikan na küu nde'e na, ta tåso'o na ma ña kà'in.
Ta juuni ndasi ma chinituni na,

ikan na küu ga chikoni'i ndiko na chi'in,
kuenda ña jànda'i na tuva ku've na ndia.

¹⁶ 'Va na sii kuuni ndyo'o, ti iyo tinuu ndo ña ndichin nde'e, ta iyo so'o ndo ña chini.

¹⁷ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña kua'a' ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo, ta inga tuku ma ñivi va'a ña kùuni na nde'e na ma ña nde'e ndo vitin, va töve nî nde'e na yi. Kùuni na tåso'o na ma ña chini ndo vitin, va töve nî kuu yi ndia.

*Jesuu jàna'a ra naja kua kùuni ma ku've ikan ka'an yi cha'a' ma ra tåchi
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)*

¹⁸ 'Kùuni ña na taso'o va'a ndo naja kua kùuni ma ku've ña kà'an cha'a'
ma ra tåchi ka'an yi.

¹⁹ Ma ndian tåso'o ma tu'un kà'an cha'a' ma nuu chà'nda Ndiooo tiñu, ta töve kutunini na ma ña kùuni yi ka'an yi, ndiakan kùu na tava kùu ma

chiti trigu ña kāchita ma tichi iti', ti ndiakan ora cha yā'a ña chīni ndio na ma tu'un va'a Ndioo, tajan vāchi ndio ma kui'na, ta janaa ndio yi ma tu'un Ndioo ña cha iyo chi'in na ma tichi anima na.

20 Ta ma chiti ña tāchi tañu yuu, yakan va kùu yi, tava kùu ma ndian chīni ña kā'an ma tu'un va'a Ndioo, ta ndàki'in na yi chi'in ndisaa anima na,

21 va tava töve iyo kua'a' yo'o na, tava kùu ma chiti jā'a ma yuu, yakan kùuni yi ka'an yi ña ndiakan chinuni na tu'un Ndioo va tia tiempuni, ta ndàkoo na yi. Vati cha'a' ma tu'un i'ya, ora kīcha'a na ndē'e na tundo'o cha'a' yi a kānita'an ñivi chi'in na cha'a' yi, numini jāña na ña chinuni na yi.

22 Ta ma chiti ña tāchi tañu iñu, yakan, va kùu yi tava kùu ma ndian chīnuni ma tu'un Ndioo, va chītu'un ga na tiaga cha'a' ma ndatiñu ña iyo nuu na ma ñuñivi i'ya, ta juuni cha'a' ña ya'a ga kùuni na nde'e na ma xu'un', yakan jānda'viña'a yi na. Ndisaa ña'a kùu yi tava kùu ma chiti trigu ña ora kùuni yi kua'nu yi, ta ma iñu ndu'va jāvati yi nuu yi, ta tüvi chā'a yi kua'nu yi.

23 Va chiti ña tāchi nuu ñu'u' va'a, yakan, va kùu yi tava kùu ma ndian chīni va'a ma tu'un Ndioo, ta kütunimi va'a na ma ña kā'an yi, ndiakan va kùu na tava kùu ma chiti ña chā'a kua'a' va'a chiti. Iyo ma chiti ña chā'a yi iin cientu chiti, ta iyo inga yi ña chā'a yi uni xiko chiti, ta inga yi chā'a yi nda oko uchi chiti —kàti Jesuu.

Jesuu kā'an ra iin ku'va cha'a' ma ku'ú ña töve va'a, ña kā'a tañu ma chiti trigu

24 Takan kūu tajan Jesuu te'en nāka'an tuku ra inga ku'va nuu ma ñivi:

—Ma nuu chā'nda Ndioo tiñu, kùu yi tava kùu iin ra'ii ña tāchi chiti va'a ma nuu ñu'u' ra,

25 va ora tīn ñuma'na ndra, ta ndisaa ndra kīxi kāndoyo, tajan chāa iin ra xaani ndē'e nuu ndra, ta rakan tāchi ra ku'u ña töve va'a nuu tāchi ndra ma chiti trigu, ta kēe ndiko ra kuà'an ra.

26 Takan kūu ta ora kāna ndio ma chiti trigu, ta chā'nu yi, ta kīcha'a ndio yi ndata yoko yi, tajan ikan kēta ndio ma ku'u ña na töve va'a.

27 Tajan chā'a ndio ma ndra musu kuenda, ta kēe ndio ndra chākatitu'un ndra te'en nuu ma ra kùu chito'o ndra: "Yo'o racha'nu, ¿na yüvi chiti va'a kùu ma ña tāchiun nuu ma ñu'un? Vati tu takan kùu yi, ¿ndanu kēe ma ku'u ña töve va'a kā'a tañu ma trigu tuva takan?"

28 Tajan ma ra kùu chito'o ndra, te'en nāka'an ra chi'in ndra: "Iyo iin nda ra xaani ndē'e nui jā'a yi", kàti ra. Tajan ma ndra musu ra, te'en nāka'an ndra chi'in ma chito'o ndra: "¿A kùuniun ña ku'un ndi, ta tu'un ndi'i ndi ma ku'u ña töve va'a?", kàti ma ndra kùu musu chi'in ra.

29 Va ma ra kùu chito'o ndra, te'en nāka'an ra chi'in ndra: "Na kūu yi, koto ora tū'un ndo ma ku'u ña töve va'a, jā'a ndo tu'un ndo nda ma trigu chi'in yi ndia.

30 Ma ña iyo yi ña ja'a yo kùu yi ña va'a ga ña na ku'va yo kua'nu ninduvi yi, nda kati keta ma tiempu ña kāni'i yo ma cosecha, tajan tachi ndioi ma ndra ku'un kujati'vi vu. Jí'na iyo yi ña kā'nda ndra ma ku'u ña töve va'a, ta ku'ní ndra kuenda sukun yi, ta ka'mi ndra yi, ta ikan jan taan va'a ndio ndra ma trigu tichi yakai." Takan kàti ma ra chito'o ndra chi'in ndra.

*Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a chiti yukú mostaza
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)*

³¹ Takan kūu ta juuni te'en nātu'un Jesuu inga tuku ku'va i'ya nuu ma ñivi ndia:

—Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, indukuni kùu yi tava kùu ma chiti yukú mostaza ña tàchi ma ndra'ii ma nuu ñu'u' ndra.

³² Ndicha va'a ña ma chiti i'ya kùu ma chiti vali ga kua tandi'i inga nuu ma chiti, va ora chà'nu yi, chà'nu sukun ga yi kua inga nuu ma yutun, ña ora chà'nu yi kàa yi takua kàa ma yutun, ña nda ma saa ña kàchika nuu sukun, jàva'a ndri taka ndri ma nuu ïyo sokó yi —kàti Jesuu.

*Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a ma yuchan iya ña kuva'a paan
(Lc. 13:20-21)*

³³ Takan kūu tajan te'en nāka'an tuku Jesuu inga tuku ku'va nuu ma ñivi:

—Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, indukuni kùu yi tava kùu ma yuchan iya ña kuva'a paan, ña tiku'va iin ña'a chi'in uni ku'va ma yuti paan, ta yakan jàkanuan yi chi'in ma yuchan iya, ta kicha'a ndioan jàvita ña yi, ta nàndaa ndio yi.

*Nuu chàtiñu Jesuu ma ku'va jàna'a ra
(Mr. 4:33-34)*

³⁴ Tandi'i tu'un i'ya jàna'a Jesuu ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi chi'in ku'va. Ta ní'iin tu'un töve kà'an ra nuu na tu töve kà'an ra yi chi'in ku'va.

³⁵ Te'en kūu yi, ikan na chinu ma tu'un kā'an ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo niku:

Ni nunai yu'i kuenda ña kā'in chi'in ku'vani nuu ma ñivi,
ta ni ku'vei ña na koto ndio ma ñivi ma tu'un xe'e,
naja kua jàtuvi Ndioo ma ñuñivi taji'na.

*Nuu kàtitu'un Jesuu nayi kùuni ma ku'va ña kà'an cha'a ma ku'u ña tüvi
vá'a ña kāna tañu ma chiti trigu*

³⁶ Takan kūu ta ora cha yā'a kā'an ndio Jesuu chi'in ma ñivi, tajan kēe ndio ra kuà'an ra iin tichi ve'e nuu ka'in ma ndra jàkua'a chi'in ra. Ta ikan jan chājayatin ma ndra jakua'a chi'in ra ndra nuu ra, ta kicha'a ndra chikān ndra nuu ra ña na katitu'un kachin ra, nayi kùuni ma ku'va ña kà'an cha'a ma ku'u ña tüvi va'a, ña kāna ma nuñu'u'.

³⁷ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ma ra tachi ma chiti trigu, rakan kùu ma ra Se'e ñivi tachi Ndioo.

³⁸ Ta ma nuñu'u' tachi ra vu, kùu ma ñuñivi. Ta ma chiti trigu kùu ma ndian iyo nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta ma ku'u ña töve va'a yakan kùu ma ndian se'e kui'na.

³⁹ Ta ma ra xaani ña tachi ma ku'u töve va'a, rakan kùu ma kui'na. Ta ma cosecha, yakan kùu ma nuu ni ndi'i ñuñivi. Ta ma ndian musu ña nàkuiso ma trigu, ndrakan kùu ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo.

⁴⁰ Ta takan kùu yi, ña tava jà'a ma ra tū'un ma ku'u ña töve va'a, ta chā'mi ra yi nuu ñu'u', takan ni kùu yi ma nuu ni ndi'i ñuñivi.

⁴¹ Tajan ma ra Se'e ñivi tachi Ndioo, ni tachi ra ma tati jà'a tiñu nuu ra ma nuu chà'nda ra tiñu, ña na jati'vi ndra ma ndian jà'a ña na ja'a ma ñivi kuati, chi'in inga ma ndian jà'a kuati ndia.

⁴² Ta ni ti'i yi na tichi ma yavi nduva'a kuii kunu nuu ïyo ñu'u', ta ikan kùu ma nuu nduva'a kuii ni nde'e na tundo'o ña ndava ni jakari'yu na nu'u na.

43 Tajan ndisaa ma yo chinuni ña kà'an Ndioo, ni ndotacha yo tava tacha ma nikandii, ma nuu chà'nda ma Tatá yo Ndioo tiñu. Ma yo tàso'o ma ña kà'in, na jachi'in ndo yi.

Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' ma xu'un' indii xe'e

44 'Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, juuni indukuni kùu yi, tava kùu ma xu'un' ña indii xe'e tichi ñu'u' iin ñivi. Tajan iin ra'ii nàta'an ra nuu indii ma xu'un' ikan, ta rakan tìxe'e ndiko ra yi juuni ma nuñu'u' nàta'an ra yi, ta rakan nduva'a kuii chìsii ra kuà'an ra, ta xìko ra ndisaa kuii ma ña iyo nuu ra, ta jàta ndio ra ma ñu'u' ikan.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' ma yuu tacha ña nduva'a ya'vi ndaa

45 'Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, juuni indukuni kùu yi, tava kùu iin ma ra xiko ña nànduku ra ma yuu tacha ña nduva'a vii kàa.

46 Ta ora nàta'an ndio ra ma yuu tacha ña nduva'a ya'vi ndaa nuu iin ñivi, tajan kēe ndio ra kuà'an ra, ta xìko ra ndisaa kuii ma ña iyo nuu ra, ta jàta ndio ra yi.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' ma yu'va tiaka' ka'nu

47 'Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, indukuni kùu yi tava kùu ma ndra kìn ch'iin yu'va tiaka' ka'nu, ña ora kani ndra yi ma nuu tañu'u, ta tàvani'i ndra ndisaa nuu ma tiaka'.

48 Tajan ora tuvini ndio ndra ña cha kuvee yi, ta tàva ndio ndra yi ma ñu'u' ití yu'u tañu'u, ta chùnandi ndio ndra kàchìn ndra mamaa tiaka' va'a ni, ta tåan ndra ndri tichi tuka, ta ma kití ña na küu kacho, chàta ndra ndri.

49 Takan ni kuu yi ma nuu ni ndi'i ñuñivi, ti ni keta ma tati jà'a tiñu kuenda Ndioo, ta ni tavani'i siin yi ma ndian kini ña iyo tañu ma ndian va'a.

50 Ta ma ndian kini, ni kati'i yi na tichi ma yavi nduva'a kuii ka'nu, nuu iyo ñu'u', ta ikan kùu ma nuu nduva'a kuii ni nde'e na tundo'o ña ndava jakari'yu ma nu'u na —kàti Jesuu.

Nuu kà'an yi cha'a' ma tu'un chaa, chi'in ma tu'un cha'nu

51 Takan kúu tajan Jesuu te'en chìkatu'un ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿A kùtunini ndo ndisaa ma ña kà'in chi'in ndo? —kàti ra chi'in ndra. Ta ndrakan te'en nàka'an ndra:

—Juu, kùtunini ndi yi, yo'o Racha'nu —kàti ndra.

52 Tajan te'en nàka'an tuku Jesuu chi'in ndra:

—Cha'a' yakan kùu yi ña tu iin matru jàkua'a tutu Ndioo, kîcha'a ra kà'an ra cha'a' ma nuu chà'nda Ndioo tiñu nuu ma ñivi, rakan kùu ra tava kùu iin ra xuve'e, ti chito ra tàvani'i ra ma ña ka'nu, ta chaa, ta ma ña cha'nu ñia kumi ra ndia.

Jesuu kuànu'u ndiko ra ma ñuu Nazaret

(*Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30*)

53 Takan kúu ta ora chinu kā'an Jesuu ma ku'va i'ya nuu ma ñivi, tajan kée ndio ra ma ikan, ta kuà'an ra.

54 Ta ora chaa ndio ra ma ñuu ra, ta ikan kîcha'a ra jàna'a ra ma tu'un Ndioo nuu na ma tichi veñu'u vali ña iyo ma ñuu ikan. Ta ma ñivi ndava kuà'an anima na nde'e na ña jàna'a ra takan, ta te'en kîcha'a ndio na nàtu'un ta'an na:

—¿Ndantu kütu'va ma ra'ya ndisaa ma ña chito ra? ¿Ta nda iti' kichi ma ndatu ra ña kùu janda'a ra ñivi?

⁵⁵ ¿A yöve ra'ya kùu ma ra se'e, ra jatiñu chi'in vitu, ta ma'á ra kùu ma ña nani Ndiya?, kùuni ndo. Ta, ¿a yöve ra'ya kùu yani ma Jandiau, Kusé Simón, ta Juda ndia?

⁵⁶ ¿Ta a yöve ñivi ta'an ra'ya kùu ma ñivi iyo tañu yo?, kùuni ndo. ¿Ndantu kütu'va ra tandi'i ma ña chito ra i'ya?, kùuni ndo —kàti ma ñivi.

⁵⁷ Ta ma ñivi kicha'a na kùxaan na nde'e na ra cha'a ma ña kà'an Jesuu. Va ma Jesuu te'en naka'an ra chi'in na:

—Nda nikuuni jaka'nú na iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, va juuni ma ñu'u' nuu kaku ra, ta nuu iyo ra töve kùu jakakú na ra.

⁵⁸ Takan kuu ña töve ní kuu ja'a ma Jesuu kua'a' ndatu nuu ma ñivi ña iyo ma ñuu ikan cha'a' ña töve ní chinuni va'a na ma tu'un kà'an ra.

14

Nuu chi'í Xuva, ra jàkunduta

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Takan kuu ta ma tiempu ña kùu Herode kuvieno ma ñu'u' Galilea, chinitu'un ra ma ña va'a jà'a Jesuu,

² tajan Herode te'en naka'an ra nuu ma ndian jà'a tiñu nuu ra:

—Rakan kùu ma Xuva ra jàkunduta, ña ja natakú ndiko. Cha'a' yakan kùu yi ña iyo ndatu ra kuenda ña jànda'a ra ma ñivi.

³ Takan kà'an Herode, ti juuni maa ra tachi ra ma ndra jà'a tiñu nuu ra ña tiñi ndra ma Xuva, ta chu'ni ndra ra chi'in kadena, ta ti'i ndra ra vekaa, cha'a' ma ña nani Herodias ña kuu ñasi'i ma ra yani ra Lipe.

⁴ Ti'i Herode Xuva vekaa cha'a' ña kà'an ra te'en chi'in ra:

—Na töve va'a jà'un, ña ndàkaun ña. —Takan kàti Xuva chi'in ra.

⁵ Takan kuu tajan Herode, kùuni ka'ni ra ma Xuva niku, va ndasii ra nde'e ra ma ñivi, ti ndisaa na cha chito na ña ma Xuva kùu ra iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

⁶ Va ora jà'a ma Herode viko nuu chihu ra kuiya ra, ma ña se'e Herodias, kean chàtacha'a ña nuu ma ndian ka'lin ma viko ra. Va tava ya'a chàta'ani ra ña,

⁷ yakan va chà'a ra tu'un nuan ña kùu ku'vea ra tandi'i nda ña kùuni maa ña ndakan ña nuu ra.

⁸ Tajan ji'na chàkatitu'an nuu ma'á ña nayi iyo yi ña ndakan ña nuu ra. Ta ma ña yoko ikan, te'en naka'an ña chi'in ma Herode:

—Kùuni ña na ku'vaun xini ma Xuva, ra jàkunduta nui tichi iin ko'o —kàtian chi'in ra.

⁹ Ta ora kà'an ña takan chi'in Herode, nduva'a nda'vi kùuni ra, va tava cha chà'a ra tu'un nuan, nuu chini tandi'i ma ndian ka'lin nuu iyo ma viko ra, ta tachi ndio ra ña na kichi ndaka ndra xini ma Xuva ra jàkunduta nuan.

¹⁰ Yakan va tachi ndio ra ndra ña kuka'nda ndra xini ma Xuva nuu indii ra tichi vekaa.

¹¹ Ta nunuuni, nda'a ndio ndra xini ra kichaa ndra nuu ma ña yoko, ta chà'a ndra yi nuan tichi iin ko'o, ta yakan chà'a ndioan yi nuu ma ma'á ña.

¹² Tajan chàkoyo ndio ma ndra chàkunuu chi'in Xuva, ta kani'i ndra ma ñunda'yu ra, ta kuà'an yi chi'in ndra, ta kuchi ndio ndra yi. Ta ora cha

yā'a ndio, tajan kēe ndio ndra chākatitu'un ndra nuu Jesuu ña cha chī'i ma Xuva.

*Jesuu chà'a ra ña kachi u'un mii ñivi
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

¹³ Ta ora chito Jesuu ña chī'i ma Xuva, tajan kēe ndio ra kuà'an ma'iin ra chī'in iin lancha ma iin nuu taxiin. Va tava chito ma ñivi nda ñuu kuà'an ra, yakan va kēe na ñuu na kuà'an na chata ra chī'in cha'a' na.

¹⁴ Ta ora nūu ndio Jesuu ma tichi lancha, ta ndē'e ra ña ya'a kua'a' ma ñivi chāa ma nuu ra. Yakan va kündavini ra na, ta jānda'a ra ma ndian ku'vi ña ndàka na chāa na nuu ra.

¹⁵ Va tava chani kuna'a kùu yi, yakan va ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Cha kuà'ini kùu yi, ta ma i'ya iin nuu taxiin kùu yi. Va'a ga ña na ka'un chi'in na, na ku'un na kujata na ma ña kachi na nuu iyo ma kuariya kuati. —Takan kàti ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu chi'in ra.

¹⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Töve iyo yi ña ku'un na, ti maa ndo iyo yi ña ku'va ndo ma ña kachi na —kàti Jesuu chi'in ndra.

¹⁷ Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in Jesuu:

—¿Naja kùuniun ña ku'va ndi ña kachi na, tuva ndà'a ndi u'un paan, ta uvi tiakani? —kàti ndra.

¹⁸ Ta te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ndra:

—Na kichi ndaka ndo yi nui i'ya —kàti Jesuu.

¹⁹ Tajan tāchi ndio Jesuu ma ndra jàkua'a chi'in ra ña na ka'an ndra nuu ma ñivi ña na kunandi na nuu ma ita yuta' ña kàa ma ikan. Ta ikan jan ki'in ndio Jesuu ma ndi u'un paan, ta ninduvu ma tiaka', tajan ndē'e ndio ra iti' andivi, ta kā'an ndio ra chi'in Ndoo cha'a' yi, ta chā'nda kuati ra ma paan, chi'in ma tiaka', ta chā'a ndio ra yi nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra ña na nata'vi ndra yi nuu ma ñivi.

²⁰ Ta ndisaa na chāchi nda'a va'an na nda kati chitu tichi na. Ta ora chīnu chāchi na, ta jàkutua ndra uchi uvi ga tuka chi'in ma pedazu ña chākoso.

²¹ Ta ma ñivi chā'a Jesuu ña chāchi, u'un mii ta'an ndra'ii kùu ndra, ta siin kùu ma ñivi ña'a chi'in ndiakuati ndia.

*Chika Jesuu nuu takuuii
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:15-21)*

²² Ta ora yā'a ña kūu te'en, tajan Jesuu tāchi ra ma ndra jàkua'a chi'in ra ña na ndaa ndra tichi ma lancha, ikan na ji'na ndra ketachiyo ma inga chiyo yu'u lakuna, juuni yanga ndoo ra jànduta ra ma ñivi.

²³ Ta ora cha ndī'i ndio ma ñivi ndüta, tajan ndāa ma'iin Jesuu kuàka'an ra chi'in Ndoo iin yuku. Ta ikan iyo ma'iin ra ma ora kuaa.

²⁴ Ta ma lancha nuu kàcha'an ndra, cha kēta run java ma lakuna, va endee jàkisi ma lakuna run, ti iti' nuu run vâchi ma tati.

²⁵ Takan kūu ta ora juuni naa ga antea ña kundichin, kēe ndio Jesuu chika ra nuu takuuii kuà'an ra chata ndra.

²⁶ Ta ora ndē'e ma ndra jàkua'a chi'in ra ña chika ra vâchi ra nuu takuuii, iin kuvaani ndra, ta yū'vi ndra, ta te'en nāka'an ndra:

—¡Ni'na kùu ma ñá' vâchi! —kàti ndra.

²⁷ Va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡Na yū'vi ndo ta taxiin kuii ndo!, ti mai kùi —kàti Jesuu chi'in ndra.

28 Tajan ma Petu' te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, tu ndicha ña maun kùyun, na ja'un ña na kakai ku'in nuu takuii, nda kati chai nuu ndaaun —kàti Petu' chi'in Jesuu.

29 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Na'a vii —kàti Jesuu chi'in ra.

Tajan nūu ndio ma Petu' tichi lancha, ta kīcha'a ndio ra chìka ra nuu takuii kùa'an ra nuu ndaa Jesuu.

30 Va ora chā'a ma Petu' kuenda ña nduva'a ni'i chàkin ma tati, yū'vi ndio ra, ta kīcha'a ra sà'vi ra tichi ra'. Tajan te'en nānda'yu ndio ra:

—¡Yo'o Racha'nu, na jakakun yu'u! —kàti ra.

31 Tajan ma ora ikani, Jesuu tiin ra nda'a ma Petu', ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¡Yo'o, ra ya'a ga tia chìnuni! Ta, ¿naja töve chìnuni va'un? —kàti Jesuu chi'in Petu'.

32 Ta ora ndāa ndio ndra ma tichi lancha, ta kütaxin ndio ma tati ña chàkin yi.

33 Tajan ma ndra ka'ini tichi lancha, chūnandi chiti ndra nuu Jesuu, ta te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Ndicha kuii ña yo'o kùu ma ra Se'e Ndioo! —kàti ndra chi'in Jesuu.

Jànda'a Jesuu ñivi kù'vi iyo ñuu Genesaret (Mr. 6:53-56)

34 Takan kūu tajan kētachiyo ndio ndra ma lakuna ikan, ta chāa ndra ma ñu'u' Genesaret.

35 Ta ora chā'a ndio ma ñivi iyo ikan kuenda ña Jesuu kùu ra, numi kuiini chātakuati na ma tu'un ninii ka'nu ma ñu'u' ikan. Tajan ndà'a ndio na ndisaa ma ndian ku'vi, chàa na nuu ndaa ra.

36 Ta kīcha'a ndio na jānini na ra, ña na ku'va ra kè'e ma ndian ku'vi jitú ma ja'ma ra. Ta takan kūu yi ña ndisaa ma ndian kè'e ja'ma Jesuu ndā'a na.

15

Kàtitu'un Jesuu nda ña kùu ma ña jàndokini ma ñivi (Mr. 7:1-23)

1 Takan kūu tajan iin ma ndra fariseu, chi'in ndra matru ña jàkua'a tutu Ndioo ña kákichi iti' ñuu Jerusalén, chàjayatin ndra ndra nuu ndaa Jesuu, ta te'en chikatu'un ndra nuu ra:

2 —¿Ta naja töve jàchi'in ma ndra jàkua'a chi'un, ma costumbre jā'a ma ñivio, ndian chiyo taji'na, ña töve nàkata ndra nda'a' ndra antea ña kàchi ndra tava kùu yi? —kàti ndra chi'in Jesuu.

3 Va Jesuu te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Ta naja maa ndo töve kùuni ndo jachi'in ndo ña kà'an ma Racha'nu Ndioo, ña java ma costumbre maa ndo jā'a ndo?

4 Vati ma Racha'nu Ndioo te'en kā'an ra: "Na tiñu'un ma tatáun, chi'in ma'un." "Ta ma ra kànduva'a ma tatá ra, chi'in ma'á ra, iyo yi ña tiso yo kuati ra, ikan na kuvi ra cha'a' ña kà'an ra takan," kàti yi.

5 Va ndyo'o chànnini ndo ña iin ra'ii kùu ka'an ra chi'in tatá ra, a chi'in ma'á ra te'en: "Na kùu ga tìndeí ñun, ti cha tâva siñ ndisaa ndatiñu iyo nui ña ni sokói yi nuu Ndioo", ni kati ndo chi'in tatá ndo a ma'á ndo.

6 Nda ndyo'o nikuuni ña ni ka'an ndo takan, ta na töve tìndee ndo tatá ndo a ma'á ndo chi'in ndatiñu ndo, kùuni yi ka'an yi ña na tûva kuuni ndo

tiñu'u ndo ma tatá ndo a ma'á ndo. Ta takan kùu yi ña jàchiyo ndo ña kà'an Ndioo, ta jà'a ndo ma costumbre maa ndo, tuva takan jà'a ndo.

7 ¡Ndyo'o ndian kini! Ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña nàni Isaía, ña ndicha kùu ma tu'un kā'an ra kuenda ndo ora kā'an ra te'en:

8 Ma ñivi ñuu i'ya, tìñu'u na yu'u chi'in tu'un ña kà'an ni na, ti ma ña ndicha, kùu yi ña na töve tìñu'u na yu'u chi'in anima na.

9 Na töve ndakuenda kùu yi ña kùti'vi na kuenda jàka'nú na yu'u, tuva ma tu'un jàna'a na kùu mamaa tu'un ña kèta yi chinituni ñivini ña ka'nda yi tiñu nuu na

kàti yi.

10 Takan kùu tajan kāna ndio Jesuu ma ñivi ikan, ta te'en nāka'an ra chi'in na:

—Kùuní ña na taso'o va'a ndo, ta kùtunini ndo ma ña ni ka'in chi'in ndo:

11 Na yöve ña chàchi ma ñivi kùu ma ña jàndokini anima na, vati ma ña jàndokini na kùu ma tu'un ña kèe yu'u na ora kà'an na, yakan kùu ma ña jàndokini na. —Takan kàti Jesuu chi'in na.

12 Takan kùu tajan châjayatin ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ndra nuu ndaa ra, ta te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¿A châ'un kuenda ña ora chîni ma ndra fariseu ña kâ'un takan, tükuii nî chata'ani ndra? —kàti ndra chi'in Jesuu.

13 Va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Nda yutun nikuuni ña töve nî tachi ma Tatái ra iyo andivi, ni tu'un ra ndrun nda yo'ó ndrun kèe ndrun.

14 Na jächi'in ndo ña kà'an ndra, ti kùu ndra, ndra kuaá ña jàna'a iti' ku'un inga ndian kuaá. Tatú iin ra kuaá jàna'a ra iti' ku'un inga ra kuaá, ninduvi ndra ni koyo ndra tichi iin yavi kunu. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

15 Tajan Petu' te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Kùuní ña na katitu'un kachiuñ nuu ndi nayi kùuni ma ku'va i'ya ka'an yi —kàti Petu'.

16 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—¿A nda maa ndo töve kùtunini ndo ma ña kà'in ndia?

17 ¿A tûvi chito ndo ña tandi'i ña kì'vi tichi yu'u ñivi, ta chàchi na, chàa yi tichi chití na, ta ikan jan tâva ndio na yi ora kuàkati na?

18 Va ma tu'un ña kèe yu'u na, ti vâchi yi nda ma tichi anima na, ña'a kùu ma ña jandakuu kini ma ñivi.

19 Vati ma tichi anima na kèe ma ña töve va'a chànini na, tajan chà'ni ndio na ñivi, ta ma ndra'ii kì'vi ndra chi'in ñivi ña'a ña takä'an tânda'a. Ta juuni chi'in ma ña kini ña kèe tichi anima ndra, kì'vi ndra chi'in ñivi ña'a cha iyo ii, ta ñivi ña'a chi'in ra'ii cha iyo ñasi'i ndia. Ta sù'u ndio na, ta kà'an na tu'un vata ta kàti'ini na chata ta'an na ndia.

20 Tandi'i ña'a kùu ma ña jàndokini ma ñivi. Va taku cha'a' ña töve nàkata na nda'a' na ora chàchi na, yakan töve jàndokini yi na.

In ña kîchi inga ñuu chinunian tu'un Jesuu (Mr. 7:24-30)

21 Takan kùu tajan kêe ndio Jesuu ma ikan, ta kuà'an ra iti' ñuu Tiro, ta ñuu Sidón.

22 Tajan iin ña kîchi ñuu Caná ña iyo ma ñuu nuu châa Jesuu, châjayatian ña nuu ndaa ra, ta te'en nāka'an ni'an nuu ra:

—¡Yo'o Racha'nu, ra se'e David, na kunda'vinium yu'u! Ti ma ña se'i ya'a ndè'an tundo'o ja'a iin tati xaan ña indii tichi kuñuan, —kàtian chi'in ra.

²³ Va Jesuu töve nī ka'an ra ñia kà'an ñia. Tajan ma ndra jàkua'a chi'in ra chàtu'va ndra nuu ra, ta te'en nàka'an ndra chi'in ra ña jànnini ndra ra:

—Na ka'un chi'in ma ña'a ikan, ña na ku'an, ti ya'a ní'i nda'yuan vachian chata ndi, —kàti ndra chi'in ra.

²⁴ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra ñia jàkuuni ra kà'an ra ñia:

—¿A yóve ndicha ñia Ndioo tâchi ra yu'u kuenda ñia na tindei uvanuu ma nivi iyo ñuu Israel ñia kùu na tava kùu ma mvechala kuànaa?, kùuni ndo, —kàti ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

²⁵ Va ma ña'a ikan châjatu'va ñia ñia nuu Jesuu, ta chûnandi chitian nuu ra, ta te'en nàka'an ña chi'in ra:

—¡Yo'o Racha'nu, tindee yu'u! —kàtian.

²⁶ Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'an:

—Na töve va'a namaa yo ma ña chàchi se'o nuu na, ta ku'va yo yi nuu ina —kàti Jesuu chi'an.

²⁷ Ta yakan, te'en nàka'an ñia chi'in ra:

—Ndicha ma ñia kà'un yo'o Racha'nu, va nda ma ina chàchi ndri ma che'e yu'u chito'o ndri ñia chítá xuu mesa —kàtian chi'in ra.

²⁸ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'an:

—¡Yo'o se'yu! ¡Ya'a ga ka'nu kùu ma ñia chinuniun! Na kuu yi ma takua kùuniun —kàti Jesuu chi'an.

Tajan juuni ma ora ikani ndâ'a ma ña se'an ña ndiso tati xaan.

Jesuu jànda'a ra kua'a ndian ku've

²⁹ Takan kuu tajan kée ndio Jesuu ma ikan, ta kuà'an ra yatini yu'u lakuna ñia kàndii ñu'u' Galilea. Ta ora châa ra ma ikan, tajan ndâa ndio ra iin xini yuku, ta ikan chûnandi ra.

³⁰ Ta nduva'a kua'a' nivi kütí vi nuu ra. Châkoyo ma ndian ndâka ndian koxo, chi'in ndian ndâka ndian kuaá, ta ndian ndâka ndian ñí'i, chi'in ndian kukue'e iin chiyo nda'a' a cha'a, ta inga kua'a' ndian ku've ndia. Ta kânindoyo na na cha'a Jesuu, ta jânda'a ra na.

³¹ Takan kuu yi ña ndava kuâ'an mania anima ma nivi ñia ndè'e na ña, kà'an ndio ma ndian ñí'i. Ta ndian kukue'e iin chiyo nda'a' a cha'a, ndâ'a yi. Ta ndian chika koxo, cha kùu chika va'a na. Ta ndian kuaá, cha kùu ndè'e na ndia. Takan kuu, tajan kîcha'a ndio na jàka'nu na ma Ndioo, ra chito'o ndian ñuu Israel.

Jesuu chà'a ra ñia chàchi kumi mii ñivi (Mr. 8:1-10)

³² Tajan Jesuu kâna ndio ra ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Ya'a nda'vi kùunji nde'i ma ñivi i'ya, ti cha këta uni kivi kùu yi ña iyo na chi'in, ta vitin tüva ña kachi na. Ta töve kùunji tachj na ñia na ku'un na ve'e na, koto juuni kâani kunaa na ma tichi iti' kuâ'an na jà'a ma soko, ti takâ'an kachi na —kàti Jesuu.

³³ Tajan ma ndra jàkua'a chi'in ra, te'en nàka'an ndra chi'in ra:

—Va, ¿naja kua jà'a yo, ta kùu ni'i yo ña kachi na i'ya, ña kua nduva'a kua'a' na, ta iin nuu töve iyo ní'iñi ñivi kùu yi? —kàti ndra chi'in ra.

³⁴ Ta Jesuu te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Naja ta'an paan iyo nuu ndo? —kàti Jesuu chi'in ndra.

Ta ndrakan te'en nàka'an ndra:

—Ucha ta'an yi, ta ita'vi tiaka' —kàti ndra chi'in ra.

³⁵ Tajan tâchi ndio Jesuu ña na kunandi na nuñu'u'.

³⁶ Ta tiin ndio ra ndi ucha ta'an ma paan, chi'in ma tiaka', ta châ'a ra ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo cha'a' yi, ta châ'nda kuati ndio ra yi, tajan châ'a ra yi nuu ma ndra jâkua'a chi'in ra, ta ndrakan nâtâ'vi ndra yi nuu tandi'i ma ñivi.

³⁷ Takan kûu yi ña ndisaa ma ñivi châchi na, nda kati nda'a va'ani na. Ta ndava jâkutuga na ucha ta'an tuka, chi'in ma pedazu ña châkoso.

³⁸ Ta kumi mii ndra'ii kùu ma ndra châchi, ta siin kûu ñivi ña'a chi'in ndiakuati ndia.

³⁹ Ta ora yâ'a ña jâ'a Jesuu takan, tajan kâ'an ndio ra chi'in na ña na ku'un na ve'e na, tajan ndâa ndio ra ma tichi lancha, ta kuâ'an ra iti' ñu'u' ñuu nàni Magdala.

16

Ndra fariseu, chi'in ndra saduceu, chikan ndra nuu Jesuu, ña na ja'a ra iin ndatu ka'nu nuu ndra

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Takan kûu tajan ma ndra fariseu, chi'in ndra saduceu châ'an ndra chânde'e ndra nuu ndaa Jesuu. Ta tava kùuni ndra ki'in ndra ku'va Jesuu, nde'o naja kua ka'an ra, kùuni ndra. Yakan va chîkan ndra nuu ra ña na ja'a ra iin ndatu ka'nu nuu ndra ma iti' andivi, ikan na kuu koto kachin ndra tuva ndicha ña tâchi Ndioo ra.

² Va Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Ma ora chani'ini, kàti ndo ña: “Va'a tiempu ni ja'a yi vitin, ti ma andivi kua'á yi”, kàti ndo.

³ Ta ma ora na'ani, kàti ndo ña: “Vitin tüvi va'a tiempu ni ja'a yi, ti ma andivi kua'á yi, ta ka'iin vikó ndia”, kàti ndo. ¡Ndyo'o ndian kini! Ndyo'o chito ndo naja kua kùu ma tiempu ma iti' andivi, va töve chito ndo naja kua kùuni ma ku'va ma tiempu i'ya ka'an yi.

⁴ Ma ñivi kini, ña töve chinuni tu'un va'a ña iyo tiempu vitin, kùuni na ña na ja'i iin ndatu ka'nu nde'e na, va töve ni ja'i yi takua kùuni na. Uyanuu ndatu ni ja'i kùu ña takua tâ'an Jonás nikú —kàti Jesuu chi'in ndra.

Tajan ndâkoo ndio ra ndra, ta k  e ra kuâ'an ra.

K  ti Jesuu, ti ma tu'un j  na'a ma ndra fariseu, k  u yi takua k  u ma yuchan iya

(Mr. 8:14-21)

⁵ Takan k  u ta ora cha k  tachiyo ma ndra jâkua'a chi'in Jesuu inga chiyo yu'u lakuna, ta n  ani ndra k  unda'a ndra paan.

⁶ Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Kuuni, ña na ja'a ndo kuenda nuu ndo, chi'in ma yuchan iya ma ndra fariseu, chi'in ma yuchan iya ña ja'a ma ndian saduceu ndia —kàti Jesuu chi'in ndra.

⁷ Tajan ma ndra jâkua'a chi'in Jesuu te'en k  cha'a ndra ch  katu'un ta'an ndra:

—¿A y  ve cha'a' ña töve nda'a yo paan k  u yi, yakan va k  an ra takan? —k  ti ndra.

⁸ Ta Jesuu châ'a ra kuenda cha'a' ma ña n  tu'un ndra, ta te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—¿Ta naja kà'an ndo ña töve nda'a ndo paan? ¿A takä'an chinuni va'ani ndo ña kà'an ndo takan?

⁹ ¿A juuni takä'an kutunini ndo, ta ni töve chàku'uni ndo, ora nàta'vi u'un ta'an paan kuenda u'un mii ñivi? ¿Naja ta'an tuka yi châkoso chi'in ma ña jàti'vi ndo?

¹⁰ ¿A ni töve chàku'uni ndo ora nàta'vi ucha ta'an paan kuenda kumi mii ñivi? ¿Naja ta'an tuka yi châkoso chi'in ma ña jàti'vi ndo?

¹¹ ¿Chiito naja töve nî cha'a ndo kuenda ña ora kâ'in na ja'a ndo kuenda nuu ndo, chi'in ma yuchan iya ma ndra fariseu, chi'in ña jà'a ma ndra saduceu, töve nî ka'in yi cha'a' ma paan ndicha ma ora kâ'in takan? —kàti Jesuu chi'in ndra.

¹² Takan kûu tajan châ'a ndio ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu kuenda ña, töve nî ka'an ra ña na jà'a ndra kuenda nuu ndra chi'in ma yuchan iya ña kûva'a ma paan ndicha, vati ma ña kûuni ra katitu'un ra nuu ndra, kùu yi ña, na ja'a ndra kuenda nuu ndra chi'in ma tu'un jàna'a ma ndra fariseu, ta chi'in tu'un jàna'a ma ndra saduceu ndia.

Kàtitu'un kachin Petu', ña Jesuu kùu ra Cristu

(*Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21*)

¹³ Ta ora châa Jesuu ma ñuu Cesarea ña iyo kuenda ma ñu'u' Filipu. Ta te'en chikatu'un ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿Nda ra kùu yu'u, ra kùu Se'e ñivi, kàti ma ñivi, kùuni ndo? —kàti ra.

¹⁴ Ta ndrakan te'en nâka'an ndra:

—Iyo ñivi kà'an ña kùyun Xuva ra jàkunduta, ta iyo ndian kà'an ña kùyun Elía, ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo niku. Ta iyo inga tuku na ña kâ'an na ña kùyun Jeremía, a inga tuku ma ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo —kàti ndra.

¹⁵ Tajan Jesuu te'en nâka'an tuku ra chi'in ndra:

—Ta ndyo'o, ¿nda ra kâ'an ndo ña kùi?, kùuni ndo.

¹⁶ Tajan Simón Petu' te'en nâka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o kùyun Cristu, ra Se'e Ndioo ndito —kàti Petu' chi'in ra.

¹⁷ Ta Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Na sii kuuniun yo'o Simón, ra se'e Jonás, vati nî'iin ñivi töve nî jana'a ma tu'un i'ya nuun, ti ma ra jâna'a yi nuun kùu ma Tatái, ra iyo andivi.

¹⁸ Yu'u kâ'in chi'un ña yo'o nàniun Petu', ta chata ma yuu ka'nu i'ya, ni java'i ma veñu'i, ña ni ma kui'na, na kùu janduva ra yi chi'in ma ndatu ra.

¹⁹ Ta nuu yo'o ni ku'vei ma ndatiku nuu chà'ndai tiñu ma andivi. Ta ma ña ni kasiun ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, nda ma andivi ni ndasi yi ndia. Ta ma ña ni nunaun ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, nda ma andivi ni nuna yi ndia.

—Takan kàti Jesuu chi'in Petu'.

²⁰ Takan kûu tajan Jesuu kâ'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra ña koto kàti ndra nuu nî'iin ñivi, ña Cristu kùu ra.

Jesuu kàtitu'un ra ña ni kuvi ra

(*Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27*)

²¹ Tajan nda ma ora ikan kùu yi ña kicha'a ndio Jesuu kàtitu'un ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra ña iyo yi ña ku'un ra ma ñuu Jerusalén, ti ikan kùu ma nuu nduva'a ni jande'e ma ndracha'nu tundo'o ra, chi'in ma ndra kuxini nuu sutu, ta chi'in ma ndra matru ña jàkua'a ma tutu ley Ndioo ndia. Ta juuni kàtitu'un ra nuu ndra ña ni ka'ní ndra ra, va tichi uni kivi, ni nataku ra.

²² Tajan ma Petu', tāvani'i siin Jesuu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ndioo ni tindee ñyn, ikan töve nayi ta'un, yo'o Racha'nu. ¡Na töve iyo yi ña ta'un takan ndia! —kàti Petu' chi'in ra.

²³ Va Jesuu chikoni'i ra ndē'e ra nuu Petu', ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¡Kundachiyo xijn kui'na!, ti tava jātañuniun nui. Vati yo'o chāniniun tava chānini ñivi iyo ñuñivi, ta töve chāniniun tava chānini Ndioo —kàti Jesuu chi'in Petu'.

²⁴ Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ma ndra jākua'a chi'in ra:

—Tu iyo nda yo kùuni jakua'a chi'in, iyo yi ña jaña na ña nakanini na cha'a ma ña kùuni na ja'a na, ta na kí'in na kruu na, ta tandikun na chatai.

²⁵ Vati ma ndian ni kuuni jakakú ma'ain na na, ni kuvi na. Va ma ndian ni kuvi cha'a ña chīnuni na tu'in, ndiakan ni kakú na.

²⁶ ¿Nda kuenda kùu yi tuva kùu ni'i yo tandi'i ma ña chīniñ'u yo ña iyo ma ñuñivi, tu töve ni ni'i yo nuu ni koo yo indeeni chi'in Ndioo? Ta, ða kùu jata yo ma kivi koo yo ma ñuñivi i'ya?, kùuni ndo. ¡Na kùu yi!

²⁷ Vati ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo ni kichi ra chi'in ña tācha ma Tatá ra, ta chi'in ma tati ña jā'a tiñu nuu ra ndia, tajan ni ku'va ndio ra ya'vi nuu ta'iiñu ndo cha'a naja ma kua jā'a ndo.

²⁸ Ndicha va'a, ña kà'in chi'in ndo, ña uvi uni ndyo'o ña ka'ìn i'ya, na töve ni kuvi ndo, nda kati nde'e ji'na ndo ora ni kichaa yu'u ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ta ka'nda ra tiñu ma nuñu'u' i'ya —kàti Jesuu.

17

Ndioo sāma ra kua kàa Jesuu (Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Takan kùu ta ora yā'a iñu kivi, tajan Jesuu tāvani'i siin ra ma Petu', Xuva, ta Jandiau, ra yani ma Xuva, ta kuà'an ndio ra chi'in ndra iin xini yuku nduva'a sukun.

² Ta ma nuu ndē'e ndra ka'ìn ndra, ikan sāma ma kua kàa Jesuu. Ma nuu ra ndākuu tacha yi, tava kàa ma nikandii, ta ma ja'ma ñù'u ra, ndākuu kuichin ga yi tava kàa ma ñuñu'.

³ Ta nunuuni, ta ndē'e ndra Moisés, ta Elía, ña nàtu'un ta'an ndra chi'in Jesuu.

⁴ Tajan Petu' te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Matru, ¡ya'a va'a ña ka'ìn yo i'ya! Na kuja'a ndi uni ta'an lomara kuenda ndo: iin yi kùu kuendaun, ta iin yi kuenda Moisés, ta inga yi kuenda Elía —kàti Petu' chi'in Jesuu.

⁵ Ta ora juuni yanga ndaa ma Petu' kà'an ra, tajan nūu ndio iin vikonu'u tacha, ta chikonuu yi ndra, ta tañu ma vikó ikan, chīni ndra iin tati ña te'en kà'an:

—Ra'ya kùu ma Se'i, ra ya'a kùunji nde'i, ta ya'a ga chisij chi'in ra. ¡Na kuni ndo ma ña kà'an ra! —kàti Ndioo chi'in ndra.

⁶ Ta ora chīni ma ndra jākua'a chi'in Jesuu tu'un i'ya, ta chūnandi chiti ndra ndava nàni te'e nuu ndra nuu ñuñu', ña nduva'a kuii yū'vi ndra.

⁷ Tajan Jesuu chātu'va ra ma nuu ka'ìn chiti ndra, ta jānani nda'a' ra ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na yū'vi ndo, na kandeta ndo, ti mai kùi —kàti Jesuu chi'in ndra.

⁸ Ta ora kändeta ndio ndra, ta kāni'i ndra nuu ndra, ta tüva yo ni nde'e ndra, vati maania ma Jesuu kùu ra ña ndaa ra.

⁹ Ta ora kuànuu ndio ndra ma yuku, ta Jesuu te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Koto nätu'un ndo ma ñia ndē'e ndo i'ya nuu nī'iin ñivi, nda kat i nataku jí'na yu'u ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, tañu ndian ndií.

¹⁰ Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Ta naja kàti ma ndra matru jàkua'a tutu ley Ndioo, ñia jí'na Elía, ni kichi? —kàti ndra chi'in Jesuu.

¹¹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndicha, ñia jí'na Elía kùu ma ra ni kichi, ti ni jandova'a ra ndisaa nakuyi.

¹² Va yu'u, kà'in chi'in ndo, ñia Elía cha kichi ra, va ma ñivi töve nī nakoto na ra, ta jā'a na chi'in ra tandi'i ma naja kua kūuni maa na. Ta juuni takan ni jande'e na tundo'o ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo ndia.

¹³ Takan kūu tajan chā'a ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra kuenda, ñia cha'a' Xuva ra jàkunduta kùu ma ñia kà'an Jesuu.

Jànda'a Jesuu iin rayoko ndiso iin tati xaan

(*Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43*)

¹⁴ Ta ora chā'a ndio Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra nuu ka'in ma ñivi, ta chājayatin iin ra ra ma nuu Jesuu, ta chūnandi chiti ra nuu ra, ta nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nú, na kunda'viniun ma rayoko se'i, vati rakan ndiso ra kue'e chi'i i'i, ta nduva'a ndē'e ra tundo'o jà'a yi. Ta cha chinu kua'a' cha'a' nduva ra nuu ñu'u, a tichi takuii, jà'a yi.

¹⁶ I'ya ndàkai ra kichai nuu ma ndra jàkua'a chi'un, va ndrakan, nī kuu janda'a ndra ra —kàti ra chi'in Jesuu.

¹⁷ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—¡Ndyo'o ñivi töve chinuni, ta kini xini! ¿Naja ga tiempu iyo yi ñia koi chi'in ndo? Ta, ¿naja ga tiempu iyo yi ñia jandeeni ndo tiá ñia töve chinuni ndo? Na kichi ndaka ndo ma ra tivaa nui —kàti ra.

¹⁸ Tajan kā'an xaan ndio Jesuu nuu ma tati xaan, ta kēe ndio yi tichi kuñu ma rayoko ikan, ta juuni ma ora ikani ndā'a ra.

¹⁹ Ta ora cha yā'a ndio, tajan chājayatin ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ndra nuu ra, ta te'en chikatu'un siin ndra nuu ra:

—¿Ta naja ndyu'u, nī kuu tavani'i ndi ma tati xaan kuñu ra? —kàti ndra.

²⁰ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Vati ndyo'o na töve chinuni va'a ndo. Ndicha va'a ñia ka'in chi'in ndo, ti tu chinuni ndo, jit u ita'vini, takua vali iin chiti yukú ñia nàni mostaza, kùu ka'an ndo, te'en chi'in ma yuku ka'nú i'ya: "Na kundachiyoun i'ya, ta ku'un inga chiyo." Ma yuku ni kundachiyo yi. Nī'iin nakuyi töve ndetiñu tu ndicha ñia chinuni va'a ndo ma tu'un Ndioo.

²¹ Va taku ma tati xaan te'en, na kūu kēe yi jà'a ndo tu töve ka'an jí'na ndo chi'in Ndioo, ta jandita ndo yu'u ndo.

Cha'a' uvi kàtitu'un tuku Jesuu ñia ni kuvi ra

(*Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45*)

²² Ta ora juuni chàkunuu ga Jesuu ma ñu'u' Galilea, chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta nāka'an tuku ra chi'in ndra, ñia ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ni tiin na ra, ta ni ku'va na ra nda'a inga ñivi ñia na jande'e na tundo'o ra.

²³ Ta ni ka'ni na ra ndia, va tichi uni kivi, ni nataku ndiko ra. Ma tu'un kā'an ra i'ya, nduva'a nda'vi kūuni ndra jà'a yi.

Nuu ndian jàtiñu nuu ma veñu'u ka'nu nàka'an na xu'un'

24 Takan kūu ta ora chāa Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ma ñuu Capernaum, tajan ma ndra nàka'an xu'un' kuenda ma veñu'u ka'nu chànde'e ndra nuu ndaa Petu', ta te'en chikatú'un ndra nuu ra:

—¿A töve tia'vi ma matru ndo ma xu'un' ña nàka'an ndian jàtiñu nuu ma veñu'u ka'nu i'ya? —kàti ndra chi'in ra.

25 Ta ma Petu' te'en nàka'an ra:

—Tìa'vi ra —kàti ra.

Tajan ora kí'vi ma Petu' tichi ve'e nuu ndaa Jesuu, ta ji'na ma Jesuu te'en nàka'an ra chi'in Petu':

—¿Yo'o Simón, naja kua chànniniun? ¿Yo nuu nàka'an ma ndra kùu rey ña chà'nda tiñu ma ñuñivi i'ya ma xu'un'? , kùuniun: ¿A nuu ma ndian kùu ñivi ndra, a nuu ma ndian kichi inga ñuu? , kùuniun —kàti Jesuu chi'in ra.

26 Ta Petu', te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Nuu ma ndian vàchi inga ñuu —kàti Petu'.

Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Takan kùu yi ña ma ndian iyo ñuu i'ya, töve iyo yi ña tia'vi na.

27 Va tava töve kùunji ña ka'an ní'iin ñivi chatai, na ku'yn kujakanaun chi'in ma yo'o jàkanaa nuu kàndii ma lakuna, ta ora kàniun yi, ma tiaka' nunuu ña tiñi yi, ta tavani'un ri, ta ndikaun ma tichi yu'u ri, ta ikan nata'un iin xu'un'. Ta chi'in ma xu'un' ikan kùu ja'a yi ña tia'viun kuendai, ta tia'viun kuendaun. Na kunda'un yi, ta tia'viun nuu ndra —kàti Jesuu chi'in Petu'.

18

Kàtitu'un Jesuu nda ra kùu ma ra ka'nu ga

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ma tiempu ikan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu chàjatu'va ndra ndra nuu ra, ta te'en chikatú'un ndra nuu ra:

—¿Nda ra kùu ma ra ka'nu ga ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi? —kàti ndra chi'in ra.

2 Tajan Jesuu kâna ra iin ravalí, ta küttaa ra ra ma'ñu ndra,

3 ta te'en nàka'an ra:

—Ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo, ña tu töve sama ndo ma kua chànnini ndo, ta kùu ndo takua kùu ma ndiakuati, na töve kùu ki'vi ndo ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi.

4 Ta takan kùu yi ña ma ra masu anima takua kùu ma ravalí i'ya, ta jà'a na takua jà'a ra, rakan kùu ma ra ka'nu ga ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi.

5 Ta nda yo ndàkimani ma ravalí i'ya chi'in sivi, juuni ndakimani na yu'u ndia. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

Kàti Jesuu ti iin kuati ka'nu kùu yi tuva tiyu'u yo inga ñivi ña na ja'a na kuati

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 —Nda ndian nikuuni ña tiyu'u iin ndiakuati te'en, ña chìnuni tu'in, ña na ja'a na kuati, ta jà'a na yi. Va'a ga ña na ku'ni ndo iin yuu yoso ka'nu sukuun, ta kujakoyo ndo na tichi tañu'u nuu kunu.

7 ¡Ya'a ga kini kùu yi kuenda ma ñivi iyo ñuñivi, ña iyo ndian tiyu'u inga ñivi, ikan na ja'a na kuati! Yakan ninii ni koo yi, va jñda'vi ta'an ma ndian tiyu'u ma inga ñivi ña na ja'a na kuati!

⁸ 'Yakan va tu ma nda'a' ndo a cha'a ndo, jà'a yi ña na ja'a ndo iin kuati, na ka'nda ndo yi, ta jakuita chika ndo yi, vati va'aga ña ki'vi ndo nuu ni koo ndo endeeni chi'in Ndioo, chi'in iin chiyo nda'a' ndo a cha'a ndo, kua ña chi'in ninduvi yi ni ni'i ndo nuu ni ku'un ndo andaya' jà'a yi.

⁹ Tatu ma tinuu ndo jà'a yi ña na ja'a ndo iin kuati, na tava ndo yi, ta jakuita chika ndo yi, vati va'aga ña ki'vi ndo nuu ni koo ndo endeeni chi'in Ndioo, chi'in iin chiyo tinuu ndo, kua ña chi'in ninduvi yi ni ni'i ndo nuu ni ku'un ndo andaya' jà'a yi.

*Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' mvechala ña kuànaa
(Lc. 15:3-7)*

¹⁰ 'Na kuuni ndo nde'e ndo ndisaa ma ndiakuati i'ya. Vati yu'u kà'in chi'in ndo ña ma tati va'a Ndioo ña jakuenda na, endee iyo na kùmi na na ma nuu iyo ma Tatái andivi.

¹¹ Vati ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, vàchi ra kuenda ña jakakú ra ma ndian kuànaa ña jà'a kuati.

¹² 'Ta ndyo'o, ¿naja kua nde'e ndo yi? Tu iin ra'ii iyo iin ciente mvechala jàna ra, ta jàkunaa ra iin ri ma nuu chàkunuu ra jakuenda ra ndri, ¿a töve ni ndakoo nuu ra ma kumi xiko cha'un kumi ndri ma tichi ku'u nuu jakuenda ra ndri, ta kunanduku ra ma mvechala ña kuànaa?, kùuni ndo.

¹³ Tatu nàta'an ra ri, yu'u chàninj ña tiaga sii ni kuuni ra cha'a' ma kiti ña kuànaa ta nàta'an ndiko ra ri, ña kua cha'a' ma ndi kumi xiko cha'un kumi ma kiti töve chànaa.

¹⁴ Juuni takan kùuni ma Racha'nu Tatá ndo, ra iyo andivi, ña na kùnaa ni'iin ma ndiakuati i'ya jà'a ma kuati.

*Nuu kàtitu'un Jesuu naja kua iyo yi ña jaka'nunio ma ndian ta'an yo,
tuva kànit'a'an na chi'in yo
(Lc. 17:3)*

¹⁵ 'Tu ma ra yaniun ja'a ra iin kuati chi'un, na kanaun ra, ta natu'un ma'iiun chi'in ra, ta ikan katitu'un nuu ra nayi kùu ma kuati ña jà'a ra. Tatu jachi'in ra ma ña kà'un, cha kündean jakanaun ra.

¹⁶ Tatu töve jàchi'in ra ma ña kà'un, na kanaun uvi a uni ñiviun, ikan na koto na nda cha'a' kùu ma ña kà'un nuu ra, ta kùu na testigu, ta kà'an na nuu ra ndia.

¹⁷ Tatu indukuni töve jàchi'in ra ña kà'an ma ñivi ikan, na katitu'un yi nuu ka'iin ti'vei ma ñivi Ndioo. Tatu töve jàchi'in ra, ni ña kà'an ma ñivi Ndioo, tajan iyo yi ña koto yo ña kùu ra iin ra töve chinuni, a ña kùu ra tava kùu ma ndra nàka'an xu'un' kuenda ma ñuu ka'nu Roma.

¹⁸ 'Ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo, ña ma ña ni kasi ndo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, ni ndasi yi ma andivi ndia. Ta ma ña ni nuna jà'a ndo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, juuni ni nuna yi ma andivi ndia.

¹⁹ 'Ta juuni kà'in chi'in ndo, ña tu uvi ta'an ndo jàndo'iin tu'un ndo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, kuenda ña ndàkan ndo iin nakuyi nuu ma Racha'nu Tatái, ra iyo andivi, ni ku'va ra yi nuu ndo.

²⁰ Vati nuu ka'iin ti'vei uvi a uni ndian jàka'nu yu'u, ikan ìyoí tañu na ndia.

²¹ Tajan Petu' chàjayatin ra ra nuu Jesuu, ta te'en chikatu'un ra nuu ra:

—Racha'nu, ¿naja cha'a' iyo yi ña jaka'nunj ma ra yani, tuva jà'a ra kuati chi'in? ¿A nda ucha cha'a'?, kùuniun —kàti ra chi'in Jesuu.

²² Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Na töve kà'in chi'un ña ucha cha'ani, vati nda ucha cha'a' ma uni xiko uchi kàtì chi'un —kàti Jesuu chi'in Petu'.

Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' iin ra musu ña töve nī kuuni jaka'nuni

²³ 'Ta ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, indukuni kùu yi tava kùu iin ma ra kùu rey ña chà'nda tiñu, ña kùuni ra jà'a ra kuenda, naja tàvi ma ndra musu ra nuu ra.

²⁴ Rakan, ti já kícha'a ra tàva ra kuenda, ora châa iin ra tàvi kua'a' millon nuu ra.

²⁵ Ti tava ma ra kùu musu ikan, töve nda chi'in kùu tia'vi ra nuu ra, yakan va ma ra kùu chito'o ra tâchi ra musu ña na kutiin ndra ra, chi'in ñasi'i ra, ndian se'e ra, ta chi'in ndisaa ña iyo nuu ra, ta kuya'vi ra chi'in vi, ta takan ka'nda ra ma kuenda cha'a' ña tàvi ra nuu ra.

²⁶ Tajan ora châa ma ra musu, ta chûnandi chiti ra nuu ma chito'o ra, ta te'en nâka'an nda'vi ra nuu ra ña jàinini ra ra: "Racha'nu, na kuatun yu'u ita'vi tiá, ta tia'vi ndi'i ma ña tavî nuyn", kàti ra chi'in ma ra kùu chito'o ra.

²⁷ Ta ma ra kùu chito'o ra kûnda'vini ra ra, ta jâka'nuni ra ma kuenda ña tàvi ra nuu ra, ta jâña ra ra.

²⁸ Va juuni ora ña kée ma ra musu ikan nuke'e, ta nâta'an ra iin ma meru ra, ña juuni kùu musu ña tàvi ita'vi nuu ra, ta kâvanda'a ra sukun ra, ta kícha'a ra tiin kutu ra yi, ta te'en nâka'an ra chi'in ra: "¡Na tia'viun ma ña tàviun nui!", kàti ra chi'in ra.

²⁹ Tajan ma ra kùu meru ra chûnandi chiti ra nuu ra, ta te'en nâka'an nda'vi ra nuu ra ña jàinini ra ra: "Na kuatun yu'u ita'vi tiá, ta tia'vi ndi'i ma ña tavî nuyn", kàti ma ra musu chi'in ma inga ra.

³⁰ Va ma ra kùu musu ikan, töve nî kùuni ra, vati tî'i ra ra vekaa nda kati ka'nda ra ma kuenda nuu ra.

³¹ Ta ora ndê'e inga ma ndra musu ña takan jâ'a ra chi'in ra, ta nduva'a nda'vi kùuni ndra. Tajan châ'an ndio ndra châkatitu'un ndra nuu ma ra kùu chito'o ra, ndisaa ma ña ndê'e ndra ña jâ'a ra.

³² Tajan ma chito'o ra, ra kùu rey tâchi ra ña na kuki'in ndra ra, ta ora châa ra ta te'en nâka'an ra chi'in ra: "¡Yo'o musu kini! Yu'u jâka'nuni ndisaa ma kuenda ña tàviun nui, vati jâniniun yu'u.

³³ Yo'o, indukuni kua ikan iyo yi ña kunda'viniun ma ra merun, takua jâ'i ña kûnda'vinj ñyn niku."

³⁴ Ta takan kùu yi ña ma ra kùu chito'o ra nduva'a kuii kâyuni ra, ña tâchi ra ña na jande'e na tundo'o ma ra kùu musu ikan, nda kati tia'vi ndi'i ra ma ña tàvi ra nuu ra, indukuni takua jâ'a ra chi'in ma inga ra.

³⁵ Ta takan kùu yi, ña juuni kua ikan ni ja'a ma Racha'nu Tatái chi'in ndo, tu töve jaka'nuni ta'ii'iin ndo chi'in ndisaa anima ndo kuati ña jâ'a ma ndian ta'an ndo —kàti Jesuu.

19

*Jâna'a Jesuu ña na vâ'a' ndàkoo yo ñasi'o
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)*

¹ Takan kûu ta ora chûn kâ'an Jesuu te'en, tajan kée ra ma ñu'u' Galilea, ta kuâ'an ra iti' ñu'u' Judea ña kândii inga chiyo ma yuta Jordán.

² Ta nduva'a kua'a' ñivi tândikun chata ra, ta ikan jânda'a ra ma ndian ku'vi.

³ Tajan iin ma ndra fariseu chājayatin ndra nuu ndaa Jesuu, ta tava kūuni ndra ki'in ndra ku'va ra, ndè'o naja kua kā'an ra, yakan va te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¿A kùu ndakoo ma ra'ii ñasi'i ra vaji cha'a iin ña ta'ani? —kàti ndra.

⁴ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿A takā'an jàkua'a ndo ma tutu Ndioo nuu kà'an yi ña ma ra jātuvi ndo ma nuu kicha'a ñuñivi, "Jā'a ra iin ra'ii, ta iin ña'a"?

⁵ Ta juuni kà'an yi te'en ndia: "Cha'a yakan kùu yi ña ma ra'ii, ni ndakoo ra ma tatá ra, chi'in ma'á ra, ta ndo'iin ra chi'in ñasi'i ra, ta ninduvi vi ni kuu vi tava kùu vi iin ñivini."

⁶ Ta takan kùu yi ña yüva uvi ñivi kùu vi, vati iin ñivinia kùu vi. Yakan va ma ra'ii, na kùu ndakoo ra chi'in ma ña cha jāndo'iin Ndioo chi'in ra —kàti Jesuu.

⁷ Tajan te'en chikatu'un tuku ndra nuu ra:

—Tu takan kùu yi, ¿ta naja Moisés chā'a ra ña kùu ndakoo ma ra'ii ñasi'i ra tuva jandova'a ra iin tutu, nuu kà'an yi ña ndàkoo ra ña, ta ndàkoo ra ña? —kàti ndra.

⁸ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Moisés chā'a ra ña kùu ndakoo ndo ñasi'i ndo, ti ya'a ndava xini ndo, yakan va jā'a ra takan. Va na yöve takan kùu yi niku.

⁹ Va yu'u kà'in chi'in ndo, ña tu nda ndyo'o ndàkoo ndo ñasi'i ndo, ta yöve cha'a ña kì'vian chi'in inga ra'ii kùu yi, ta ndyo'o tända'a ndo chi'in inga ña'a, iin kuati kùu yi kuenda Ndioo. Tatú kì'vi ndo chi'in inga ña'a, ña ndàkoo ii, iin kuati kùu yi ndia —kàti Jesuu chi'in ndra.

¹⁰ Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Tu takan kùu yi kuenda ma ndra'ii, chi'in ñasi'i ndra, va'a ga ña na kóo ñasi'i ndra, tuva takan —kàti ndra.

¹¹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na yöve tandí'i ndra'ii kùu kutunini ndra ma tu'un i'ya, vati ma ndra kùu kutunini yi, kùu uvanuu ma ndra chā'a Ndioo chinituni ña, kutunini ndra yi, ndrakani.

¹² Iyo uvi uni nakuyi jà'a ña na kùu tanda'a ma ndra'ii: iyo ndra'ii ña kāku kukue'e ndra, cha'a' yakan kùu yi ña na kùu koo ñasi'i ndra. Ta iyo ndra ña na kùu tända'a ndra, cha'a' ña cha kùu ndra tatan kuenda ña töve tända'a ndra. Ta iyo inga ndra ña na kùuni ndra tända'a ndra, cha'a' ña jàtiñu ndra kuenda Ndioo, ta kùuni ndra chaa ndra nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi. Tu iyo nda ndian va'ani kutunini ma ña kà'in, na jachi'in na yi —kàti Jesuu.

Jesuu jà'ii ra ndiakuati

(*Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17*)

¹³ Takan kùu tajan kicha'a ndio na chàndaka na iin ndiakuati nuu Jesuu kuenda ña na janani nda'a ra na, ta kā'an ra chi'in Ndioo cha'a' na. Va ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, kicha'a ndra chàsi ndra nuu ma ñivi, ña na tüva cha'a ndra ku'un na chi'in ma ndiakuati nuu ra.

¹⁴ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na ku'va ndo na kichi ma ndiakuati nui, ta ña käsi ndo ma iti' vâchi na, vati ma ñivi iyo nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi, indukuni kùu na takua kùu ma ndiakuati —kàti Jesuu.

¹⁵ Tajan jöndii ndio ra nda'a' ra xini ma ndiakuati, ta ora chīnu, ta kēe ra kuà'an ra.

*Iin ra tivaa kuika, kà'an ra chi'in Jesuu
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)*

16 Takan kūu tajan iin rayoko chānde'e ra Jesuu, ta te'en chīkatu'un ra nuu ra:

—Matru va'a, ¿nda ña kùu ma ña va'a iyo yi ña ja'i, ta kuu ni'j nuu koi endeeni chi'in Ndioo? —kàti ra.

17 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¿Ta naja kà'un yu'u ra va'a? Ta ma ra va'a, ti uvanuu ra kùu ra ña iyo ra, ta rakan kùu ra Ndioo. Va tu kùuniun ni'un nuu koo nditoun endeeni chi'in Ndioo, na jachinun ma tu'un tāchi Ndioo ña iyo yi ña ja'un, —kàti Jesuu chi'in ra.

18 Ta ma ra tivaa, te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¿Nda tu'un kùu yi? —kàti ra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na kā'nium, na kī'viun chi'in ñivi ña'a yöve ñasi'un, na sü'un, na kā'un tu'un vata chata ní'in ñivi.

19 Na tiñu'un ma tatáun chi'in ma'un, ta na kuuniun nde'un inga ñivi, tava kùuniun nde'un juuni maun —kàti Jesuu chi'in ra.

20 Ta ma rayoko te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ndisaa yakan, cha jachinui yi, nda ora kùi raveli, ta nda vitin. ¿Nayi kumaniga jà'i? —kàti ra chi'in Jesuu.

21 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Tu kuuniun kùyun ma ra ndaa, na ku'un, ta xiko ndi'un ma ña iyo nuun, ta tìndeun ma ndian nda'vi. Takan iyo yi ña ja'un, ta kùu jandolochoun ma ña kuikaun ma iti' andivi ña kùuni yi ka'an yi ña tiñu va'a jà'un kuenda Ndioo. Ta ora cha yā'a, tajan na kichiun, ta tāndikun chatai —kàti Jesuu.

22 Tajan ora chīni ma ra tivaa ña kā'an ra, ta nda'vi kùuni ra, ta kēe ra kuà'an ra, vati ra ya'a kuika kùu ra.

23 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ndee ga tiñu kùu yi kuenda iin ra kuika ña kùu kì'vi ra nuu chà'nda Ndioo tiñu.

24 Ta kà'an ndikoi chi'in ndo ña, chakuu tiá ndetiñu yā'a iin camellu xe'e iin kutiku, kua kuenda iin ra kuika kì'vi ra nuu chà'nda Ndioo tiñu —kàti Jesuu.

25 Takan kūu ta ora chīni ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ña kā'an ra takan, ndavani yū'vi ndra, ta te'en kīcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra:

—Tu takan kùu yi, ¿nda ndian kùu ma ndian ni kakú?, tuva takan —kàti ndra.

26 Tajan Jesuu nde'e ra ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Kuenda ma ñivi ndetiñu jà'a na yi, va kuenda Ndioo töve, ti kùu ja'a ra ndisaa yi.

27 Tajan Petu' te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Taku ndyu'u ña ndákoo ndi tāndi'i ma ña iyo nuu ndi, ta tāndikun ndi chataun. ¿Nayi kùu ma ña ni ni'i ndi? —Takan kàti Petu' nuu Jesuu.

28 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ndian cha tāndikun ndo chatai, ña ora ni chaa ma kivi ña Ndioo ni jandochaa ra ndisaa nakuyi, ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo ora ni chaa ra ka'nda ra tiñu ma nuu kunandi ra tayu ka'nu iin nuu ya'a ga tacha. Tajan ndyo'o ndia, ni kunandi ndo uchi ubi tayu ka'nu nuu ta'nda tiñu chi'in ra, ta ikan ni jakutuni ndo kuati ma ndi uchi ubi grupu ma ndian Israel ndia.

²⁹ Ta tandi'i ndyo'o ndian ndákoo ndo ve'e ndo, a ta'an ndo, a ma'á ndo, a tatá ndo, a ñasi'i ndo, a se'e ndo, a ñu'u' ndo, ta ndisaa yakan cha'i jā'a ndo yi. Yakan va ni ni'i ndo iin cientu cha'a tiá ga ma ndatiñu ndákoo ndo. Ta juuni ni ni'i ndo nuu ni koo ndito ndo endeeni ndia.

³⁰ Va kua'a' ma ndian yosonuu vitin, ni kuu na ma ndian nuu ndi'inia. Ta kua'a' ma ndian nuu ndi'inia, ni kakunuu na iti' nuu —kàti Jesuu chí'in ndra.

20

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' ndra jàtiñu

¹ —Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, kùu yi tava kùu iin ra ïyo ñu'u' ka'nú, ña kée ra kua'an ra na'a va'a kuànanduku ra ma ndra jàtiñu chí'in ra ña ka'nda ndra uva.

² Ta kindoo ra chí'in ndra ña ni tia'vi ra ndra kua kiya'vi ma ñivi iin kivi. Tajan tâchi ndio ra ndra ña na kujatiñu ndra ma nuu ïyo ñu'u' nuu kàa vu.

³ Ta ora yâ'a, tajan kée ndiko ma ra chito'o ndra ka'íín na'ani ma veto'o, ta ikan ndé'e ra ña ka'íin inga ma ndra töve tiñu jà'a.

⁴ Ta te'en nâka'an ra chí'in ndra: "Ndyo'o juuni na ku'un ndo kujatiñu ndo chí'in ma nuu kàa ndatiñui, ta tia'ví ma ya'vi ndo kuenda iin kivi." Ta ndrakan kée ndra kuà'an ndra.

⁵ Takan kùu ta ma ra kùu chito'o ma ñu'u' ikan, kée ndiko ra kuà'an ra ma veto'o ma kachuvi ndaa. Ta jâ'a ndiko ra yi ma kaa uni chaní'in ndia.

⁶ Ta ora cha kùu yi kaa u'un chaní'in, kée tuku ra kuànanduku ra musu ma veto'o, ta nâta'an ra inga tuku ma ndra töve tiñu jà'a, ta te'en nâka'an ra chí'in ndra: "¿Ta naja nduvi ka'íin ndo i'ya, ta töve jàtiñu ndo?", kàti ra chí'in ndra.

⁷ Ta ndrakan te'en nâka'an ndra chí'in ra: "Ka'íin ndi i'ya, vati ní'iin na takâ'an kîchi ka'an chí'in ndi ñia jatiñu ndi", kàti ndra. Tajan ma ra chito'o ikan, te'en nâka'an ra chí'in ndra: "Na ku'un du ndyo'o kujatiñu ndo chí'in ma nuu kàa ndatiñui ndia, ta tia'ví ma ya'vi ndo kuenda iin kivi", kàti ra chí'in ndra.

⁸ Ta ora cha kuna'a, tajan ma ra kùu chito'o, te'en nâka'an ra chí'in ma ra kùxini nuu musu: "Na kanaun ma ndra jàtiñu, ta tia'víun ndra, va ji'na, na kicha'un tia'víun ma ndra kí'vi nuu ndi'inia, ta nuu ndi'inia tia'víun ma ndra kí'vi jatiñu ma nunuu", kàti ra chí'in ma ra kuxini nuu musu.

⁹ Tajan châa ndio ma ndra kâki'vi jatiñu kaa u'un chaní'ininia, ta ta'ii'iin ndra kâni'i ndra ma ya'vi ndra kuenda iin kivi.

¹⁰ Ta ora yâ'a, tajan châa ma ndra na'a kâki'vi jatiñu, ta ndrakan châñini ndra ña ni ni'i ndra ma ya'vi ndra tiaga kua iin kivi kûuni ndra nikü, va töve, ti indukuni kâni'i ta'ii'iin ndra mä ya'vi ndra kuenda iin kivi, kua ma inga ndra.

¹¹ Tajan ma ora nâka'an ndra yi, ta kîcha'a ndra kàyuni ndra chí'in ma ra kùu chito'o,

¹² Ta te'en nâka'an ndra chí'in ra: "Ma ndra kâki'vi nuu ndi'inia, ñia jatiñu iin orania, indukuni tia'víun ndra kua maa ndi, vaji maa ndi kùu ma ndra ndé'e ga tundo'o ñia jatiñu ndi nduvi nii ma nuu ndií", kàti ndra chí'in ra.

¹³ Va ma chito'o ma ndatiñu, te'en nâka'an ra chí'in iin ra: "Yo'o xaa, yöve ní'iin kuati kùu ma ña jâ'i chí'un. ¿A töve ní kindoo va'a yo ña ni tia'ví ñuñ ma ya'vi kuenda iin kivi?, kûuniun", kàti ra chí'in ra.

14 "Ju'un ma ya'viun, ta kuà'an. Yu'u kùunij tia'vì ma ra kí'vi jàtiñu nuu ndi'inia, indukuni kua maun.

15 ¿A küu jà'i nda ñia kùuni mai chi'in ma xu'in?, kùuni ndo. ¿A tixin ndo nde'e ndo yu'u cha'a' ñia ra va'ani kùi?"

16 Ta takan kùu yi ñia ma ndian kùu nuu ndi'inia, ni kuu na ma ndian nunuu, ta ma ndian kùu ma ndian nunuu vitin, ni kuu na ma ndian nuu ndi'inia. Vati kua'a' na kānai, va tiani na kāchìn —kàti Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

*Cha'a' uni kàtitu'un tuku Jesuu ñia ni kuvi ra
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)*

17 Ta ora kuà'an Jesuu ma iti' ñuu Jerusalén, ta kāna siin ra ma ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

18 —Vitin va ndè'e ndo ñia cha kuà'an yo iti' ñuu Jerusalén nuu ni tiin na ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ta ni ku'va na ra nda'a' ma ndra kuxini nuu sutu, chi'in nuu ma ndra kùu matru jàkua'a tutu ley Ndioo, ikan na jakutini ndra kuati ra ta ka'ni ndra ra.

19 Ta ikan jan ni ku'va ndra ra nda'a' ma ndian yüvi judíu, kuenda ñia na jati'ini na chi'in ra, ta kāni na ra, ta tàkaa na ra nuu kruu, va tichi uni kivi ni nataku ndiko ra.

*Nuu chìkan ma ñia kuu ma'á Jandiau, ta Xuva, ñamani nuu Jesuu
(Mr. 10:35-45)*

20 Ma ma'á Jandiau chi'in Xuva ndra kùu se'e Zebedeu, chājayatin vi vi nuu Jesuu, ta chūnandi chitian nuu ra, ñia chìkan ñia iin ñamani nuu ra.

21 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—¿Niyi kùuniuni? —kàti ra chi'an.

Va ma ñia a ikan, te'en nāka'an ñia chi'in ra:

—Na tachiuñ ma nuu chà'ndaun tiñu ñia ora chāun ndakan, iin ma ra se'i kunandi chiyo kua'un, ta inga ra kunandi chiyo satiun —kàti ñia.

22 Va Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—Töve chito ndo niyi kùu ma ñia chìkan ndo. ¿A kùu ja'a ndo ko'o ndo ma ñia uva ni ko'i, ta künduta ndo indukuni ma takua ni kundutai ñia kà'an ndo takan? —kàti Jesuu.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra:

—Kùu yi —kàti ndra.

23 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndicha ñia ndyo'o kùu ja'a ndo ko'o ndo ma ñia uva ni ko'i, ta juuni kùu ja'a ndo künduta ndo ma takua ni kundutai ndia, va taku cha'a' ñia chìkan ndo kunandi ndo ma chiyo kua'i, ta chiyo satjñ, ma Tatái kùu ma ra chito nda yo ni ku'va ra ma chiyo ikan nuu, ta yöve yu'u —kàti Jesuu.

24 Ta ora chini ma inga uchi ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ma ñia kà'an ndra, ta kúxaan ndra chi'in ninduvu ndrakan.

25 Va Jesuu kāna ra ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o cha chito va'a ndo, ñia ma ndra kuxini ñia chà'nda tiñu nuu ma ñivi iyo ma nuñu'u' ñuñivi töve jà'a ndra va'a chi'in na, ti ya'a kanduu kini chà'nda ndra tiñu.

26 Va tañu ndyo'o ndian chinuni, na töve iyo yi ñia ja'a ndo takan, vati tu iyo nda ndyo'o ñia kùuni ndo jaka'nu ndo ndo, jí'na iyo yi ja'a ndo tiñu nuu ma inga na.

27 Ta nda ndyo'o nikuuni, tu kùuni ndo kuu ndo ma ndian nunuu, iyo yi ñia ja'a ndo tiñu nuu ma inga na,

²⁸ takua jā'a ma ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ña tüvi nī kichi ra kuenda ña jā'a na tiñu nuu ra, vati kichi ra va kuenda ña jā'a ra tiñu nuu ñivi, ta kuvi ra kuenda ña kùu ra takua kùu iin ya'vi kuenda ña na kakú kua'a' ñivi —kàti Jesuu.

*Nuu jànda'a Jesuu uvi ta'an ndra kuaá
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)*

²⁹ Takan kūu ta ora kēe Jesuu ma ñuu Jericó, nduva'a kua'a' ñivi tāndikun kùa'an chata ra.

³⁰ Ta ma yu'u iti' kùa'an ra, ikan nandi uvi ta'an ndra kuaá. Ta ora chīni ndra ña yà'a Jesuu ikan, ta te'en kānachaa ndra:

—¡Yo'o Racha'nu, ra kùu ñivi David, na kunda'viniun ndyu'u! —kàti ma ndra kuaá chi'in ra.

³¹ Tajan ma ñivi nāka'an na chi'in ma ndra kuaá ña na taxiin koyu'u ndra, va ndrakan tiá ga kīcha'a ndra kānachaa ndra te'en:

—¡Yo'o Racha'nu, ra kùu ñivi David, na kunda'viniun ndyu'u! —kàti ndra.

³² Tajan chūndaa ndio Jesuu, ta kāna ra ma ndra kuaá, ta te'en chīkatu'un ra nuu ndra:

—¿Niyi kùuni ndo ña ja'i chi'in ndo? —kàti Jesuu.

³³ Ta ndra kuaá ikan te'en nāka'an ndra chi'in ra:
—Yo'o Racha'nu, kùuni ndi ña na jandondichiun nuu ndi —kàti ndra chi'in ra.

³⁴ Tajan Jesuu künd'a'vini ra ndra, ta jānani ra nda'a' ra chata tinuu ma ndra kuaá, ta ma ora ikani kūu nande'e ndra, ta tāndikun ndra chata Jesuu.

21

*Jesuu kí'ví ra ñuu Jerusalén
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

¹ Ora cha kuàkuyatin Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra ma ñuu Jerusalén, ji'na chāa ndra iin ñuu ña nàni Betfagé, ña kandii yatini nuu ndaa ma yuku Olivu. Tajan Jesuu tāchi ra uvi ta'an ma ndra jàkua'a chi'in ra,

² ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Kuà'an ndo ma kuariya ña kàndii ikani. Ta ikan nàta'an ndo iin burra ña ndikun ri ndaa ri ikan chi'in iin burru vali se'e ri. Na ndachi ndo ri, ta kundaka ndo ninduvi ndri kichi ndo nui.

³ Ta tu ïyo iin ndian chīkatu'un, ña naja ndàchi ndo ri, ta kati ndo chi'in na ña nunua vâchi ndaka ndiko ndi ri, ti chīniñu'u ma racha'nu chito'o ndi ri, kati ndo chi'in na —kàti Jesuu chi'in ndra.

⁴ Takan kūu yi, ikan na chinu ma tu'un kā'an ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ora tāa ra te'en nuu tutu ra:

⁵ Na kukatitu'un ndo te'en nuu ndisaa ma ñivi ïyo ma ñuu Sión:
“Na nde'e ndo ña nduva'a nda'vi vâchi ma ra kùu Rey ndo yoso ra iin burru yoko chi'in ma'á ri,
se'e ma kiti chīto kuiso karia”,
kàti yi.

⁶ Tajan kēe ndio ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu kàcha'an ndra, ta jā'a ndra yi ma tava kā'an ra chi'in ndra.

7 Takan kūu tajan ndàka ndio ndra ma burru, chi'in ma kití valí se'e ri chāa ndra nuu ra, ta tísukun ndra ma ja'ma isukun ndra chata ninduvi ndri, tajan chākoso ndio Jesuu ri.

8 Ta ikan küt'i vi nduva'a kuii kua'a ñivi. Ta ndiakan kícha'a ndio na chākin na ja'ma isukun na ma tichi iti' nuu kuà'an Jesuu. Ta iyo inga ndian chā'nu soko yutun, ta chākin na yi ma tichi iti' ndia.

9 Ta ma ñivi yosonuu, chi'in ma ñivi kàkichi iti' chata, te'en kànachaa ni'i na:

—¡Ya'a ga ka'nu kùu ma ra vâchi tata ma rey David! ¡Ya'a ga ii kùu ma ra vâchi chi'in sivi ma Racha'nu! ¡Ta nduva'a na jaka'nu yo Racha'nu Ndioo nuu iyo ra andivi! —kàti na.

10 Takan kūu tajan ora kí'vi ndio Jesuu ma ñuu Jerusalén, tajan ndisaa ndio ma ndian iyo ikan nduva'a nàndiki na já'a Jesuu ora kí'vi ra ikan. Ta te'en kícha'a ndio na chikatu'un ta'an na:

—¿Nda ra kùu ra'ya? —kàti na.

11 Ta ma ñivi kàcha'an chi'in Jesuu te'en nàka'an na chi'in na:

—Ra'ya kùu Jesuu, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra kíchi ñuu Nazaret, ña kàndii iti' ñu'u' Galilea —kàti na.

Jesuu tâva ra ndian xiko tichi veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Takan kūu tajan kí'vi ndio Jesuu ma tichi veñu'u ka'nu ma Ndioo, ta tâvani'i ndi'i ra ma ndian ka'in xiko, ta jata ma tichi veñu'u. Kânindee ra ma mesa nuu ka'in ma ndian sàma xu'un' nuu ma ñivi, ta tayu nuu ka'in ma ndian xiko livi ndia.

13 Tajan te'en nàka'an ndio ra chi'in na:

—Nuu ma tutu Ndioo ña tâa ma Moisés te'en kà'an yi: "Ma ve'i kùu yi iin ve'e nuu kà'an ma ñivi chi'in." Va ndyo'o, jândakuu ndo yi iin ve'e kuenda ma ndian su'u —kàti Jesuu chi'in na.

14 Tajan châjayatin ndio ma ndian kua'a ma nuu ndaa Jesuu ma tichi veñu'u ka'nu, chi'in ndian koxo, ta jânda'a ra na.

15 Va ora ndé'e ma ndra kuxini nuu sutu, chi'in ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo ma ndatu ña jà'a Jesuu, ta naja kua chìni ndra ña endee nanivaa kùu ma ndiakuati ma tichi veñu'u, ña te'en kànachaa na: "Ya'a ga ka'nu kùu ma ra kíchi tata ma rey David", kàti na, ta nduva'a kúxaan ndra.

16 Tajan te'en nàka'an ndra chi'in Jesuu:

—¿A chìniun ña kàka'an ma ñivi ikan? —kàti ndra.

Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Juu, chìni ma ña kà'an na, va ¿a takä'an jakua'a ndo nuu ma tutu Ndioo ña tâa Moisés nuu kà'an yi te'en?:

Chi'in yaa ña chita ma ndiakuati,

chi'in ma ndian juuni chàxin,

chi'in yakan jàna'a ma Ndioo nuu ndo,

ñá takan iyo yi ña jaka'nu ndo ra ndia

kàti Jesuu.

17 Tajan ndâkoo ra ma ñivi ikan, ta kēe ra kuà'an ra inga ñuu ña nàni Betania, nuu kâva ra iin chanikuua.

Jesuu kà'an xaan ra nuu yutun higu ña töve jàtiñu

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Ta ora chikoni'i ndiko Jesuu ma ñuu ka'nu, ma ora na'ani, ta châñu ndio ma soko ra.

19 Ta ikan ndē'e ra ña ndaa iin yutun higu yatini ma yu'u iti', ta chājayatin ra ra nuu ndaa run, va tükui nuva koo ma nuu run, ti mamaa nda'ani run iyo. Tajan kā'an xaan ndio ra run:

—Nda vitin, ta iti' nuu, na tüva ni ku'vaun ma chiti! —kàti Jesuu chi'in run.

Ta juuni ma ora ikani nātii run, ta chī'i run.

20 Ta ora ndē'e ma ndra jàkua'a chi'in ra ma ña kūu, ta ndava kuà'an anima ndra, ta te'en chīkatu'un ndio ndra nuu Jesuu:

—¿Niyi tā'an ma yutun higu ña yā'a ga numi nātii run? —kàti ndra.

21 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo, ña tu chinu va'ani ndo ma tu'un Ndioo, ta töve ndo'uvini ndo, na yöve uvaa ma ña jā'i chi'in ma yutun higu i'yani kùu ja'a ndo, vati juuni kùu ka'an ndo te'en, chi'in ma yuku i'ya ndia: "¡Na kundachiyoun chiña, ta nduvaun nuu ma tañu'u!", kati ndo, ta takan ni kuu yi.

22 Ta ndisaa ma ña chīkan ndo ora kà'an ndo chi'in ma Racha'nu, tu ndicha ña chànnini ndo ña ni kuu yi, ni ni'i ndo yi —kàti Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

Jesuu kùu ka'nda ra tiñu ndia

(*Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8*)

23 Takan kūu tajan kí'vi ndio Jesuu ma tichi veñu'u ka'nu ña kua jana'a ra, ta ora juuni ndaa ra jàna'a ra nuu ma ñivi, ta chājayatin ndio ma ndra kuxini nuu sutu, chi'in ndra cha'nú kuenda ma ndian judíu nuu ra, ta te'en chīkatu'un ndra nuu ra:

—¿Yo chā'a tiñu nuun ña jā'un te'en? ¿Yo kùu ma ndian tiyu'u ñun ña na ja'un yi? —kàti ndra chi'in Jesuu.

24 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra ndia:

—Juuni kùuni du mai ndakatu'in iin nakuyi nuu ndo ndia, tu katitu'un ndo ma ña chīkatu'in nuu ndo, tajan katitu'in nuu ndo yo chā'a tiñu nui ña jā'i yi.

25 ¿Yo kùu ma yo tāchi ma Xuva ña na jakunduta ra?, ¿a Ndioo, a ma ñivi? —kàti Jesuu.

Tajan te'en kīcha'a ndio ndra kànita'an yu'u ndra juuni chi'in maa ndra:

—Tu kati yo: "Ña Ndioo tāchi ra", ta rakan ni ka'an ra chi'in yo ña: "¿Naja töve ní jachi'in ndo ña kà'an ra tuva takan?"

26 Ta na kūu kà'an yo ña: "ñivi tāchi ra", ni kuxaan ma ñivi chi'in yo, vati ndisaa na chànnini na ña iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu Xuva —kūuni ndra.

27 Yakan va te'en nāka'an ndio ndra chi'in Jesuu:

—Töve chīto ndi, yo tāchi ra —kàti ndra.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Ni yu'u, kūu katitu'in nuu ndo yo tiyu'u yu'u ña jā'i ma tiñu i'ya ndia —kàti Jesuu.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a iin ra'ii, chi'in uvi ndra se'e ra

28 Takan kūu tajan Jesuu, te'en nāka'an tuku ra nuu ndra:

—¿Naja kua chànnini ndo cha'a' ma ña ni ka'in i'ya? Iin ra'ii chīyo uvi ndra se'e ra. Ta rakan, te'en nāka'an ra chi'in iin ra: "Yo'o se'yu, na ku'yun kujatiñun nuu kàa ma ndatiñu yo vitin", kàti ra chi'in ra.

²⁹ Ta ma ra se'e ra, te'en nāka'an ra chi'in ra: "¡Na kūuni!", kāti ra ma ora ikan. Va ora cha yā'a ndio tajan sāma ma kua chànni ra, ta chā'an ra chājatiñu ra.

³⁰ Ta ikan jan chānde'e ra inga ma ra se'e ra, ta indukuni takua kā'an ra chi'in ma ra nunuu, kā'an ra chi'in ra. Ta ra'ya te'en nāka'an ra: "Va'a tatá, ku'in", kāti ra. Va töve nī cha'an ra.

³¹ ¿Nda ra kūu ma ra kāndicha ma tiñu kā'an ma tatá ndra?, kūuni ndo —kāti Jesuu chi'in ndra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra:

—Ma ra nunuu —kāti ndra.

Takan kūu yakan va te'en nāka'an ma Jesuu:

—Ndicha va'a ña kā'in chi'in ndo, ña ma ndra nāka'an xu'un' kuenda kuvienu ma ñuu ndo, chi'in ma ñivi ña'a tondo, ji'na ga na ni ki'vi nuu chā'nda Ndioo tiñu kua maa ndo.

³² Vati ma Xuba ra jākunduta kichi jana'a ra nuu ndo naja kuu yi ña koo ndo takua kūuni Ndioo, va ndyo'o töve nī jachi'in ndo ña kā'an ra. Va taku ma ndian nāka'an xu'un' kuenda kuvienu ma ñuu ndo, chi'in ma ñivi ña'a tondo, ndiakan jāchi'in na ña kā'an ra. Va ndyo'o, vaji ndē'e ndo ña takan kūu yi ma i'ya, va töve kūuni ndo sama ndo ma kua kini kua iyo ndo, ta chinuni ndo ma ña kā'an ra.

Jesuu kā'an ra iin ku'va cha'a' ndra töve va'a jātiñu (Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Takan kūu ta te'en nāka'an tuku Jesuu inga ku'va nuu ndra:

—Na taso'o va'a ndo ma inga ku'va ña ni ka'in: Tatiempu chīyo iin ra iyo iin ñu'u' ka'nu, ta rakan tāchi ra yoku'u uva nuu yi, ta chāsi ra ma nuu kāa yi. Ta juuni jā'a ra iin nuu naku'ni ra ma uva, ta jā'a ra iin torri ka'nu kuenda ña na chaa nuu ra nde'e ra ninii ma nuu kāa vu.

"Ta ikan jan jākilaa ndio ra ma ñu'u nuu iin ma ndra jātiñu chi'in ra, ta kēe ndio ra kuà'an ra iin tiempu ma nuu chika.

³⁴ Ta ora chāa ndio ma tiempu ña cha kēta ndio ma ndatiñu ikan, tajan tāchi ndio ma ra chito'o ma ñu'u' iin ma ndra jātiñu kuenda ra ña na ku'va ma ndra jātiñu nuu ñu'u' ra ma ña iyo yi ña ndaki'in ra.

³⁵ Va ma ndra jātiñu ikan, tūn ndra ma ndra jātiñu kuenda ra, ta iin ra va kāni ndra, inga ra chā'ni ndra, ta inga ra va kāni ndra chi'in yuu.

³⁶ Tajan ma ra kūu chito'o ma ñu'u' ikan, tāchi ndiko ra tiá kua'a' ma ndra jā'a tiñu nuu ra nuu ndra kua ma cha'a' nunuu, va ma ndra jātiñu ikan, indukuni takan jā'a ndra chi'in ndisaa ndra ndia.

³⁷ "Ta ma nuu ndi'inia, va tāchi ndio ra ma ra se'e maa ra, ti te'en chānni ra: "Cha chīto yo ña ni tiñu'u ndra, ta jāchi'in ndra ña kā'an ma ra se'o." Takan kūuni ra.

³⁸ Va ora ndē'e ndio ma ndra jātiñu nuu ñu'u' ra ña vāchi ndio ma ra se'e maa ndio ra, tajan te'en kīcha'a ndra nātu'un ndra juuni chi'in maa ndra: "Ra'ya kūu ma ra ni kindoo chi'in ma ñu'u' i'ya, na ka'nio ra, ta kindoo yo chi'in ma ñu'u'", kāti ndra.

³⁹ Tajan tūn ndio ndra ra, ta tāva ndra ra nuu kāa ma yoku'u uva, ta chā'ni ndra ra.

⁴⁰ "Ta vitin ora ni kichaa ndio ma ra kūu chito'o ma ñu'u', ¿nayi ni ja'a ra chi'in ma ndra jātiñu takan?, kūuni ndo —kāti Jesuu chi'in ndra.

⁴¹ Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in Jesuu:

—Na töve nī kunda'vini chito'o ma yoku'u uva ndra, ti ni ka'ni ra ma ndra kini ikan, ta ni jakilaa ra ma ñu'u' ra nuu inga tuku ma ndra ña

kùuni ku'va ndra ma ndatiñu ra nuu ra ora jàtiñu ndra, ma takua iyo yi ña ja'a ndra —kàti ndra.

⁴² Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—¿A takä'an kuii jakua'a ndo nuu ma tutu Ndioo ña tâa Moisés nuu kâ'an yi te'en?:

Ma yuu ña jâchiyo ma ndra jàva'a ve'e,
yakan kùu ma yuu ka'nu ga kua ndisaa yi,
takan jâ'a ma Racha'nu,
Yakan va ña'a kùu yi iin ña ya'a vii kuenda yo,
kàti yi.

⁴³ 'Châ'a' yakan kùu yi ña kâ'in chi'in ndo ña ma nuu châ'nda Ndioo tiñu, ni namaar a yi nuu ndo, ta ni ku'va ra yi nuu ma ndian jâ'a ma tiñu va'a kuenda ra.

⁴⁴ Ta nda ndian nikuuni ña ni nduva chata ma yuu ka'nu ikan, endee ni kuche'e che'e na, tatu ma yuu ikan kôyo yi chata iin ñivi, endee ma yuyaania ni kuu na ja'a yi —kàti Jesuu.

⁴⁵ Takan kûu tajan ora chîni ma ndra kuxini nuu sutu, chi'in ma ndian fariseu ma ku'va ña kâ'an Jesuu, ikan châ'a ndio ndra kuenda ña chata ndra kâ'an ra.

⁴⁶ Tajan kûuni ndra tiin ndra Jesuu, va yû'vi ndra ma ñivi, ti ndiakan cha chànini na ña Jesuu kùu ra iin ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

22

Jesuu kâ'an ra iin ku'va cha'a viko tânda'a (Lc. 14:15-24)

¹ Takan kûu tajan kîcha'a ndiko Jesuu kâ'an ra iin ku'va nuu ma ñivi, ta te'en nâka'an ra:

² —Ma nuu châ'nda Ndioo tiñu kùu yi, takua kùu iin viko tânda'a ña jâ'a ma ra kùu rey kuenda ma ra se'e ra.

³ Tâchi ra ma ndra jâkuu tiñu nuu ra, ña na kukana ndra ma ndian Jainvitaa ra, ya ma ndiakan nî kuuni na ku'un na.

⁴ Tajan tâchi ndiko ma ra kùu rey ma ndra jâkuu tiñu nuu ra inga cha'a', ta te'en nâka'an ra chi'in ndra: "Na katitu'un ndo nuu ma ndian Jainvitaa, ña na kichi na, ti cha iyo va'a ma ña kachi na, vati cha tâchi ña na ka'ni na kua'a' kitî ndu'u janai. Ta na kichi na, ti ndisaa yi cha iyo va'a", kati ndo.

⁵ Va ma ndian Jainvitaa ra töve nî jachi'in na ña kâ'an ma ra kùu rey, ti iyo ndian k  e ku  nde'e ma nuu k  ndii ñu'u' na, ta iyo ndian k  e ku  an nuu iyo tiñu jâ'a na.

⁶ Ta inga na, va t  n na ma ndra jâ'a tiñu nuu ma rey, ta nduva'a k  ni na ndra, ña ndava ni kuvi ndra jâ'a na niku.

⁷ Tajan nduva'a k  yuni ma ra kùu rey, ta tâchi ndio ra ma ndra jandaru ra, ña na kuka'ni ndra ma ndian kini châ'ni ndií ikan, ta ka'mi ndra ndisaa ma ve'e ña iyo ma ñuu ndra ndia.

⁸ Tajan te'en nâka'an ndio ma rey chi'in ma ndra jâkuu tiñu nuu ra: "Ndisaa nakuyi cha iyo va'a jâ'i kuenda ma viko tânda'a, va ma ndian Jainvitaa, na töva ni ku'vei na kichi na i'ya.

⁹ Na ku'un ndo nuu k  tisi'in ma kai ka'nu, ta na Jainvitaa ndo, ma nda ndian nikuuni ña n  ta'an ndo, ta kichi na chi'in ndo ma viko tânda'a i'ya", kàti ra chi'in ndra.

10 Tajan kēe ndio ma ndra jàkuu tiñu nuu ma rey kàcha'an ndra iti' kai, ta jāti'vi ta'an ndra tandi'i ma ndian nāta'an ndra ikan, chito a kùu na ndian va'a a ndian tüvi va'a. Takan jā'a ra ña nī'i ra ñivi kuenda ma viko tända'a, ña endee chītu ndio ma tichi ve'e ra.

11 'Tajan kī'vi ndio ma ra kùu rey ma tichi ve'e, ikan na kuu nde'e ra ma ndian chājati'vi ta'an ndra ma veto'o, ta ikan nde'e ra iin ra töve ñu'u ja'ma ña chàku'un na ora chà'an na ma viko tända'a.

12 Ta te'en nāka'an ra nuu ra: "Yo'o xaa, ¿naja jā'un ña kī'viun ma i'ya, ta töve ñu'un ma ja'ma ña chàku'un na ora kuā'an na nuu ïyo ma viko tända'a?", kàti ra chi'in ra. Va ma ra'ii ikan taxiin kīndoo ra.

13 Tajan ma rey, te'en nāka'an tuku ra chi'in ma ndra jàkukava ma nuu mesa: "Na ku'ní ndo cha'a ra chi'in nda'a' ra, ta jaketa ndo ra nuke'e nuu naa, ikan ni kuaku ra, ta ni kari'u ma nu'u ra, jā'a ma tundo'o ni nde'e ra."

14 Vati nduva'a kua'a' na kànai, va tiani na kùu ma ndian kàchīn —kàti Jesuu.

Chikatu'un ñivi nuu Jesuu cha'a' ma xu'un' nàka'an ma ñuu Roma nuu na

(*Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26*)

15 Takan kūu tajan ma ndra fariseu kēe ndio ndra chājando'iin tu'un ndra, naja kua jā'a ndra ña na ka'an Jesuu iin ña tüvi va'a, ta chi'in yakan kūu nī'i ndra naja kua tisokuati ndra ra.

16 Tajan tāchi ndio ma ndra fariseu ita'vi ma ndra ïyo kuenda ndra, chi'in ita'vi ma ndra ïyo kuenda Herode. Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in Jesuu:

—Matru, cha chito ndi ña yo'o kùu ma ra kà'an tu'un ndaa, ta juuni jàna'a ndaua naja kua kùuni Ndio ña koo yo, ta töve kī'in kuendaun ña kà'an ma ñivi, vati indukuni ndè'un ndisaa ñivi.

17 Na katitu'yn nuu ndi: ¿A va'a tìa'vi ndi xu'un' nuu ma ra César, ña chà'nda tiñu ma ñuu Roma kùuniun?, ja töve? —kàti ndra chi'in ra.

18 Va Jesuu chà'a ra kuenda, ña na yüvi ña va'a kùu ma ña chànini ndra kuenda ra, ta te'en nāka'an ndio ra nuu ndra:

—Ndyo'o ndra kini, ta, ¿naja kùuni ndo janda'viña'a ndo yu'u?

19 Na jana'a ndo nui naja kua kàa ma xu'un' ña tìa'vi ndo —kàti Jesuu. Tajan chāki'in ndra iin xu'un' denariu chà'a ndra nuu Jesuu.

20 Ta ora nde'e ndio Jesuu yi, ta te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Yo nuu kùu ma ña ïyo nuu ma xu'un' i'ya, ta ma sivi ña ïyo nuu yi? —kàti ra chi'in ndra.

21 Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Ma ña César, ra chà'nda tiñu ñuu Roma kùu yi —kàti ndra chi'in Jesuu. Tajan Jesuu te'en nāka'an ra nuu ndra:

—Na ku'va ndo ña kùu ña'a ma racha'nu César nuu ra, ta ña kùu ña'a Racha'nu Ndio nuu Ndio —kàti Jesuu chi'in ndra.

22 Ta ora chini ndra ña kā'an ra takan, ta ndava kuà'an anima ndra, tajan ndakoo ndra ra, ta kuà'an ndra.

Nuu chikatu'un ma ndra saduceu, naja kua kùu yi ña nàtaku ma ndian ndií

(*Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40*)

23 Ta juuni ma kivi ikan, ïyo ndra saduceu, chānde'e ndra Jesuu. Ta ndrakan kàti ndra, ña tüva nàtaku ma ndian ndií, cha'a' yakan kùu yi ña, te'en chikatu'un ndra nuu Jesuu:

24 —Matru, Moisés kā'an ra ña, tu iin ra cha tānda'a kùvi ra, ta töve nī chakoo nī'iin se'e ra, ma ra yani ra, iyo yi ña tanda'a ra chi'in ma ñasi'i ra ña kindoo nda'vi, ta takan kùu koo se'e ma ra chí'i já'a ma ra yani ra.

25 Va'ani, tañu'ndyu'u chíyo ucha ta'an ndra, ña kùu ndra yani ndra. Ma ra nunuu tānda'a ra, ta chí'i ra. Ta tava töve nī chakoo se'e ra chi'in ma ñasi'i ra, yakan va kindoo ma ña nda'vi ikan kuenda ma yani ra, ra uvi.

26 Ta juuni indukuni takan töve nī chiyo se'e ma ra uvi chí'an, ta chí'i ra ndia. Ta takan ya'a ndi ucha yani ndra ña tānda'a ndra chí'an ta ndisaa ndra chí'i ndia.

27 Ta ma nuu ndi'inia, chí'i ndio ma ña'a ndia.

28 Va'ani, ta ma ora ni nataku ndiko ma ndian cha chí'i, ¿nda ndra ni kuu ma iian, tuva ndi ucha ndra ña kùu ndra yani ndra tānda'a ndra chí'an? —kàti ndra.

29 Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—Na yüvi takan kùu yi, takan chànnini ndo, ti töve nàkoto ndo naja kua kà'an ma tutu Ndioo, ta naja kua kùu ma ndatu Ndioo ndia.

30 Vati ora ni nataku ma ndian cha chí'i, na tüva ni tanda'a na, ta tüva ni ku'va na se'e na kuenda ña tānda'a na ndia, ti ni kùu na tava kùu ma ndian kùu tati va'a ña iyo andivi ña já'a tiñu nuu Ndioo.

31 Va ndicha kuii ña nàtaku ndiko ma ndian chí'i, ¿a takä'an jàkua'a ndo nuu ma tutu Ndioo, nuu kà'an ra te'en?:

32 "Yu'u kùu Ndioo ta indukuni yu'u kùi ra kùmi Abraham chí'in Isaac chí'in Jacob ndia", kàti yi. I'ya chà'a yo kuenda ña Ndioo töve kùu ra Ndioo ma ndian ndií, ti kùu ra Ndioo ma ndian ndito.

33 Ta ora chīni ma ñivi ma tu'un ña kā'an Jesuu, ndava kuà'an anima na chīni na ña jāna'a ra.

Kàtitu'un Jesuu nda tu'un kùu ma ña ka'nu ga

(Mr. 12:28-34)

34 Ta ora chīto ma ndra fariseu ña Jesuu jàkutaxin ra ma ndra saduceu, tajan kùti'vita'an ndio ndra ma nuu ndaa ra.

35 Ta iin ma ra meru ndra ña kùu matru jàkua'a tutu ley Ndioo, te'en chikatu'un ra nuu Jesuu, ña kùuni ra ki'in ra ku'va ra nde'o naja kua kati ra:

36 —Matru, ¿nda tu'un iyo nuu ma tutu ley Ndioo ka'nu ga yi kua tandi'i ga ma inga tu'un iyo nuu yi?, kùuniun —kàti ra.

37 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chí'in ra:

—"Na kuuni ndo nde'e ndo ma Racha'nu Ndioo chito'o ndo chí'in ndisaa anima ndo, chí'in ndisaa ñandee ndo, ta chí'in ndisaa chinituni ndo."

38 Tu'un i'ya kùu tu'un ka'nuga, ta ma tu'un nunuu ña iyo nuu ma tutu Ndioo.

39 Ta ma tu'un uvi, cha yatin indukuni kùu yi, ta te'en kà'an yi: "Na kuuni ndo nde'e ndo ma ñivi iyo yatini xiin ve'e ndo tava kùuni ndo nde'e ndo juuni maa ndo."

40 Ta chí'in uvi tu'un i'ya jàchinu yi tandi'i ma ley Ndioo chí'in ma tu'un kā'an ndra kà'an chí'in tu'un yu'u ra taji'na ndia —kàti Jesuu.

Kàtitu'un Jesuu ti ñivi ra kùu Rey David

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Ta ora juuni ka'in ti'vi ga ma ndra fariseu ma ikan,

42 ta Jesuu te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Naja kua chànnini ndo cha'a ma ra kùu Cristu? ¿Yo tata kùu ra?, kùuni ndo —kàti ra.

Ta ma ndra fariseu te'en nāka'an ndra:

—Tata ma racha'nu David kùu ra —kàti ndra.

⁴³ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Tu takan kùu yi, ¿ta naja chātiñu ma Tati Ií Ndioo ma David ñia na ka'an ra ña Racha'nu ra kùu Cristu, tuva takan? Vati ndicha ña ma David, te'en kā'an ra:

⁴⁴ Ma Racha'nu Ndioo, te'en kā'an ra chi'in ma Racha'nu chito'i:

“Kunandi chiyo kua'i,

nda kati kanindoyoi ma ndian xaani ndè'e ñyun iti' cha'un.”

Takan kāti Ndioo taji'na ña tāa David.

⁴⁵ Va Jesuu te'en nāka'an tuku ra nuu ndra:

—¿Naja kua kùu yi ña, tata David kùu Cristu, tuva juuni ma David kā'an ra ña, Racha'nu chito'o ra kùu ra? —kàti Jesuu chi'in ndra.

⁴⁶ Ní'iin ma ñivi töve ní kuu ka'an na ní'iin ma tu'un yu'u Jesuu. Ta nda ma kivi ikan ní'iin ga ma ñivi tüva ni kuuni na ndakatu'un na tiaga nakuyi nuu ra.

23

Jesuu tìsokuati ra ma ndra fariseu, chi'in ndra matru jàkua'a tutu Ndioo (Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Takan kūu tajan Jesuu, te'en nāka'an ra nuu ma ñivi, ta nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra:

² —Ma ndra matru ña jàkua'a tutu Ndioo, chi'in ma ndra fariseu jàna'a ndra naja kua kùuni ma ley Ndioo ña tāa Moisés ka'an yi.

³ Va'ani, na jachi'in ndo ma ñia kà'an ndra, ta na ja'a ndo ndisaa yi ndia, va koto jä'a ndo takua jà'a ndra, vati ndrakan kà'an ndra iin nakuyi, ta jà'a ndra inga nakuyi.

⁴ Jà'a ndra ña na kuiso ma ñivi iin ña nduva'a vee, ña na kündee na kuiso na, ta jà'a ndra ña na kuiso na yi, va juuni maa ndra, ni ita'vi töve kùuni ndra ja'a ndra yi.

⁵ Ndisaa ma ña jà'a ndra, jà'a ndra yi ikan na nde'e ma ñivi yi. Ta chàta'ani ndra kundikun iin kaja vali, nuu te'e nuu ndra chi'in ma chiyo nda'a satin ndra, ta tichi yi indii uvi uni ma tu'un Ndioo ña ka'nú ga. Ta juuni chàta'ani ndra kù'un ndra ja'ma kí'in nuu ka'lín kua'a' tilachi xiin yi ndia.

⁶ Ta chàta'ani ndra kuiin ndra ma tayu ka'nú ga ma nuu chiyo viko, ta ma tichi veñu'u kuati ma ndian judíu ndia.

⁷ Ta juuni kùuni ndra ña na iñu'u kaña'a ma ñivi chi'in ndra ndanikuni nuu kête ndra nuu na ma kai. Ta na ka'an na ndra, “matru.”

⁸ 'Va ndyo'o, töve iyo yi ña ku've ndo ma ñivi ña na kà'an na, matru chi'in ndo, vati ndisaa ndo kùu ndo ta'an ndo. Ta ma ra kùu Matru ndo, uvamuuni ra iyo, ta rakan kùu ra, Cristu.

⁹ Ta töve iyo yi ña ka'an ndo, tatá, ma ní'iin ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi, vati uvamuuni ma ra iyo andivi kùu Tatá yo.

¹⁰ Ta juuni töve iyo yi ña ku've ndo ña ma ñivi ka'an na, ña ndyo'o kuu ma ndian kuxini, vati uvamuuni Cristu kùu ma ra kuxini.

¹¹ Ma ra jàkuu tiñu nuu inga ñivi, rakan kùu ma ra ka'nú ga ña iyo ma tañu ndo.

¹² Vati ma ndra jàka'nu chi'in maa', ndrakan, Ndioo ni jakukanuu ra ndra, va ma ndra jànda'vi ña'a juuni maa', ndrakan ni jaka'nu ma Ndioo ndra.

13 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o, matru ña jàkua'a tutu Ndioo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra uvi nuu kua chànini ndo! Vati chàsi ndo nuu kí'vi inga ñivi ma nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi, ikan na këu ki'vi na. Ni maa ndo töve kùuni ndo ki'vi ndo, ta ni töve chà'a ndo ki'vi ma ndian kùuni ki'vi ndia.

14 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o, matru ña jàkua'a tutu Ndioo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra uvi nuu kua chànini ndo! Vati namaa ndo ve'e ma ñivi ña'a kìndoo nda'vi, ta nàkuatu ndo nuu ka'iñ kua'a' ñivi, ikan na kuuni na ña yüvi ndra su'u kùu ndo. Cha'a' yakan kùu yi ña ni nde'e ndo kua'a' ga tundo'o.

15 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o, matru ña jàkua'a tutu Ndioo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra uvi nuu kua chànini ndo! Vati ndyo'o chàkunuu ndo nànduku ndo ñivi ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi, kuenda ña na ki'vi na ma iti' chàkunuu ndo. Ta ora cha kí'vi ndio na jà'a ndo, tajan jà'a ndo ña na ndakuu kini ga na kua maa ndo kuenda ña ku'un na andaya'.

16 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o, ndra kùu takua kùu ma ndian kuaá ña jàna'a nuu ma ñivi!, ti ndyo'o te'en kà'an ndo: "Tu iyo nda ndyo'o, chà'a ndo tu'un cha'a' ma veñu'u Ndioo ña ni ja'a ndo iin tiñu, töve kùuni yi ka'an yi ña iyo yi ña ja'a ndicha ndo ma ña kà'an ndo. Va tu chà'a ndo tu'un cha'a' ma oro ña ka'iñ ma tichi veñu'u, va yakan, iyo yi ña ja'a ndo", kàti ndo chí'in na.

17 ¡Ndyo'o ndra tüvi chito, ña kùu ndo takua kùu ma ndian kuaá! ¿Nda ña kùu ma ña ka'nu ga kùuni ndo: a ma oro, a ma veñu'u jà'a ña na ndakuu íi yi?, kùuni ndo.

18 Ta juuni kà'an ndo te'en ndia: "Tu iyo nda ndyo'o, chà'a ndo tu'un nuu ñivi va cha'a' ma chito naá ña iyo kuenda Ndioo, töve kùuni yi ka'an yi ña iyo yi ña jàchinu ndicha ndo ma ña kà'an ndo. Va tu chà'a ndo tu'un nuu na cha'a' ma ña soko ñivi chata ma nuu naa, ikan kuuni yi ka'an yi, va iyo yi ña jachinu ndo yi", kàti ndo chí'in na.

19 ¡Ndyo'o ndra tüvi chito, ña kùu ndo takua kùu ma ndian kuaá! ¿Nda ña kùu ma ña ka'nu ga kùuni ndo: a ña sòkó ma ñivi, a ma chito naá ña jà'a ña na ndakuu íi yi?, kùuni ndo.

20 Ma ndian chà'a tu'un cha'a' iin nakuyi nuu ma chito naá, yöve uvaa kuenda maani yi chà'a na tu'un, vati juuni kùu yi kuenda ndisaa ma ña ka'iñ nuu yi ndia.

21 Ta ma ndian chà'a tu'un cha'a' iin nakuyi kuenda ma veñu'u ka'nu, yöve uvaa kuenda maani yi chà'a na tu'un, vati juuni kùu yi kuenda ma Ndioo ra iyo ikan ndia.

22 Ta ma ndian chà'a tu'un cha'a' iin nakuyi kuenda ma andivi, yöve juuni uvaa kuenda maani yi chà'a na tu'un, vati juuni kùu yi kuenda ma tayu ka'nu nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta kuenda ma Ndioo ra chàtiñu yi ndia.

23 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o, ndra kùu matru ña jàkua'a tutu ley Ndioo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra uvi nuu kua chànini! Vati ndyo'o kùu ndo ña sokó ndo uchi porcientu ma ña vixi chà'an kuenda Ndioo, takua kùu ma xiko ani, chí'in ma cominu, va na töve jàchi'in ndo ña kà'an ma tu'un ka'nu ga ña jàna'a ma ley Ndioo, ña iyo yi ña ja'a ndo, takua kùu ma ña, iyo yi ña koo ndaa ndo kuenda Ndioo, ta kunda'vini ndo, ta chinuni va'a ndo ma tu'un ra. Ña'a kùu ma ña iyo yi ña ja'a ndo, ta töve jàña ndo ña jà'a ndo ma inga tuku ma ña kà'an ma Ley Ndioo ndia.

24 ¡Ndyo'o ndra kùu takua kùu ndian kuaá ña jàna'a nuu ma ñivi, ndyo'o jàchinu ndo ma ña vali ña töve ndakuenda, ta töve jà'a ndo ma ña ndicha ña iyo kuenda!

25 ¡Nda'vi ta'an ndyo'o matru ña jàkua'a tutu ley Ndoo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra uvi nuu kua chànnini! Vati ndyo'o kùu ndo takua kùu ma yachin, chi'in ko'o ña chàtiñu ndo, ti chàta'ani ndo nakata ndo iti' chatani yi, va ma tichi yi, nduva'a iyo ma ña kini jà'a ña kasu'u ndo, ta inga tuku ma ña kini jà'a ndo.

26 ¡Ndyo'o ndra fariseu ña kùu takua kùu ndian kuaá: ji'na iyo yi ña nakata ndo iti' tichi ma yachin, chi'in ma ko'o, tajan takan, ni kindoo va'a ndio ndo kuenda Ndoo!

27 ¡Nda'vi ta'an ndyo'o matru ña jàkua'a tutu ley Ndoo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra iyo uvi nuu! Vati kùu ndo tava kùu ma nuu ñaña, ña vii kàa yi ña kâ'yu iti' chata yi chi'in ña kuichin, va iti' tichi yi endee chitu yi chi'in mamaa iki ma ndian ndii, ta chi'in ndisaa inga nuu ma ña kini.

28 Ndyo'o takan kùu ndo, vati ma iti' chata ndo, kàa yi takua kàa ma ndian va'a kuenda ma ñivi, va ma iti' tichi kuñu ndo endee chitu yi chi'in ña kini, ta chi'in ña töve va'a.

29 ¡Nda'vi ta'an ndyo'o matru ña jàkua'a tutu ley Ndoo, chi'in ndyo'o ndra fariseu ndra uvi nuu! Ndyo'o kùu ndo ña jàva'a ndo nuu ñaña kuenda ma ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndoo, ta vii jàva'a ndo nuu ñaña ma ndian kùu ndian va'a ta ndaa.

30 Ta juuni maa ndo kâ'an ndo te'en: "Tu ndyu'u chîyo ndi ma ora chîyo ma ndian kùu ñivi ndi niku, töve ni kuta'an ndi chi'in na, ña ka'ní ndi ma ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndoo niku", kàti ndo.

31 Chi'in ña'a jàna'a ndo, ña juuni maa ndo chà'a ndo kuenda, ña ma ñivi ndo kùu ma ndian chà'ni ma ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndoo.

32 ¡Va'ani, na jachinu ndo jà'a ndo ma ña kicha'a ma ndian kùu ñivi ndo jà'a na niku, tuva takan!

33 ¡Ndyo'o tatá ndian xaan, takua xaan ma koo kaa! ¿Chîto naja kua kùu kakú ndo nuu ma tundo'o ña ni nde'e ndo andaya?

34 Cha'a' ña'a kùu yi ña ni tachî ma ndra ni ka'an chi'in tu'un yu'u Ndoo nuu ndo, chi'in ndra chîto ña kâ'an, ta matru ña jàkua'a tutu Ndoo. Va ndyo'o, iyo ndra ni ka'ní ndo, ta ni takaa ndo nuu kruu, ta iyo inga ndra ña ni kani ndo ma tichi ma veñu'u kuati ma ñivi judíu, ta ni kakunuu ndo nànduku ndo ndra, ta ñuu, ta ñuu.

35 Ta takan kùu yi ña, chata ndo ni koyo ma tundo'o, cha'a' ña châ'ni ndo ndisaa ma ndra va'a, nda ma Abel, ra chîyo ndaa nuu Ndoo, ta nda Zacaría, se'e ma ra chûnani Berequías, ra châ'ni ndo ma tichi veñu'u ka'nu, yati nuu ndaa ma chito naá.

36 Ndicha va'a ña kâ'in chi'in ndo, ña cha'a' ndisaa ma kuati i'ya, ma tundo'o ni koyo yi chata ma ñivi iyo vitin.

Nuu chàku Jesuu cha'a' ñivi iyo ñuu Jerusalén (Lc. 13:34-35)

37 ¡Jerusalén, Jerusalén, ndyo'o ña chà'ni ndo ma ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndoo, ta juuni chà'ni ndo chi'in yuu, ma ndra tachi Ndoo ña kuàkatitu'un ma tu'un ra nuu ndo! ¡Nduva'a kua'a' cha'a' kùuní jati'vi ta'in ndo, ta jakuendai ndo, tava jà'a ma tiatan' ora kumi ri ma tiun kuati se'e ri ma tichi ndichin ri, va töve ní kuuni ndo!

³⁸ Na nde'e ndo, ña vitin, cha jāña ndio ma Racha'nu Ndioo ndo ña na ja'a maa ndo nda ña kùuni ndo vitin.

³⁹ Vati yu'u kà'in chi'in ndo, ña na tüva ni nde'e ndo yu'u, nda katì ni keta ma tiempu, ña ni ka'an ndo te'en: "Ma ra ya'a ga ií kùu ma ra vâchi, chi'in sivi ma Racha'nu Ndioo", katì Jesuu chi'in na.

24

*Jesuu kàtitu'un ra, ña ni kekoyo ma veñu'u ka'nu
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Takan kùu ta ora kēe ndio Jesuu ma tichi veñu'u ka'nu, ña cha kuà'an ra, ora ikan châjayatin ma ndra jàkua'a chi'in ra ndra nuu ndaa ma veñu'u ka'nu, ta kîcha'a ndra kà'an ndra ña ya'a ga vii kùva'a ma veñu'u.

² Va Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Ta, ¿a ndè'e ndo ña ya'a vii kùva'a yi? Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ni chaa iin kivi, ña ni iin ga ma yuu na tüva ni kindoo yi ma chata ta'an yi, vati kikoyo ndi'i yi —katì Jesuu chi'in ndra.

*Jesuu kàtitu'un ra naja kua ni naa ñuñivi
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

³ Tajan kée ndio Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra kuà'an ndra ma iti' iin yuku nàni Olivu. Ta ora nàndi Jesuu ma ikan, tajan châjayatin ma ndra jàkua'a chi'in ra nuu nandi ra, ta te'en chîkatu'un xe'e ndra nuu ra:

—Kùuni ndi ña na katitu'un nuu ndi, nda ora ni kuu ma ña kâ'un. ¿Nda seña kùu ma ña ni nde'e ndi, ora ni kichi ndikoun, ta nda ora ni naa ma ñuñivi ndia? —katì ndra.

⁴ Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Na ja'a ndo kuenda nuu ndo, ta koto kû'va ndo ña kêña'a ni iin ñivi ndo.

⁵ Vati ni keta kua'a' ñivi, ña ni jaya'a na na chi'in sivi, ta te'en ni ka'an na: "Yu'u kùu Cristu", ta takan ni janda'viñña'a na kua'a' ñivi.

⁶ Ta ndyo'o ni kunitu'un ndo, ña iyo kuati ma ñuu i'ya ta inga ñuu. Va na yü'vi ndo, vati takan iyo yi ña kuu yi, va na yöve nuu ni ndi'i ma ñuñivi kùu yi.

⁷ Vati ni kanita'an iin ñuu, chi'in inga ñuu, ta inga tuku ñuu chi'in inga tuku yi, ta ni koo tama', chi'in kue'e, ta juuni ni kichi ña ni taan kuàni'i va'a ndisaa ñuñivi ndia.

⁸ Tandi'i ma ña ni kuu i'ya, kùu ma nuu já kîcha'a ma ñivi nde'e na tundo'o.

⁹ Ta ikan jan, ni ku'va ndio na ndo nda'a' ma ndian ni jande'e tundo'o ndo, ta ndiakan ni ka'ní na ndo, ta ndisaa ma ñivi iyo ñuñivi i'ya, ni kuxaani na nde'e na ndo cha'i.

¹⁰ Ma tiempu ikan, kua'a' ñivi ni jaña na ña chinuni na ma tu'un Ndioo, ta ni kuxaani na nde'e na juuni ma ta'an na ña chinuni, ta ni xikoña'a na na ndia.

¹¹ Ta ni keta kua'a' ma ndra vata, ña ni ka'an ndra, ña kùu ndra, ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ta takan ni keña'a ndra kua'a' ñivi.

¹² Ta ni koo kua'a' kuati, ta chi'in yakan, kua'a' ñivi ni jaña na ña kùuni na nde'e na ma tiaga na.

¹³ Va ma ndian ni kundeeni koo va'a na chi'in ma ña chinuni na nda katì ya'a ma kivi ikan, ni jakakú ma Ndioo na.

14 Ta ma tu'un va'a, ña kà'an cha'a' ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, ni katitu'un ndian jàkutiñu nuu Ndioo yi ta ni koto tandi'i ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi yi, ta ikan jan ni kichi ndio ma ora ni naa ndio ma ñuñivi.

15 'Ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ña nàni Daniel, taa ra ita'vi cha'a' ma ña jà'a ña na ndokini ndo, ta jativi yi ndo. Ora ni nde'e ndo ña yakan ni chaa yi nda tichi veñu'u nuu ya'a ii —tu iyo nda ndyo'o jàkua'a ndo ma tu'un i'ya, na kutunini ndo yi.

16 Tajan nda ndian iyo ma ñu'u' Judea, ma ora ikan, na kunu na ku'un na iti' yuku.

17 Ta ma ndian ka'in siki ve'e na, na nüu na ña tàva na nii'in nakuyi ma tichi ve'e na.

18 Ta ma ndian ka'in jàtiñu tichi ku'u, koto chikokani na, ña kuki'in na ja'ma na.

19 ¡Nda'vi ta'an ma ñivi ña'a, ña ma kivi ikan ñu'u se'e vi, ta juuni ndian iyo ndiakuati se'e vi ña chàxin!

20 Na ndakan ndo nuu Ndioo, ña koto tå'an ndo ña iyo yi ña kakú ndo ma tiempu vichin jà'a yi, ta ni ma kivi nindeo.

21 Vati ma tiempu ikan kùu yi, ña nduva'a ni nde'e ndo tundo'o, takua takä'an nde'e ndo yi nii'in cha'a' nda ma ora jàtuvi Ndioo ma ñuñivi, ta ni tüvi chànnini ra jande'e ra tundo'o ndo takan iti' nuu ndia.

22 Ta tu Ndioo töve ni jandokuiti ra ma kivi ikan, nii'in ñivi töve ni kakú nikü, va ni jandokuiti ra yi cha'a' ña nduva'a kùuni ra nde'e ra ma ndian kachin ra.

23 "Tajan tu këta iin ndian kà'an te'en chi'in ndo: "Nde'e ndo ti, i'ya ndaa ma ra kùu Cristu", a kà'an na ña: "Nde'e ndo ti, ikan ndaa ra", na chïnuni ndo.

24 Vati ni keta ma ndra ni janda'viña'a, ña ni jaya'a ndra ndra ña kùu ndra Cristu, ta ndra kà'an ña kùu ndra, ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, va töve ndicha. Ndrakan ni ja'a ndra kua'a' ndatu, ta seña nuu ndo, kuenda ña janda'viña'a ndra ndo. Ta nda ma ndian kachin Ndioo ni janda'viña'a ndra na ndia, tuva kùu ja'a ndra takan.

25 Yu'u cha kàtitu'in yi nuu ndo antea ña kùu yi.

26 Yakan va, tu kà'an na te'en chi'in ndo: "Nde'e ndo ti, ikan ndaa ra tichi ku'u", na kù'un ndo. Ta tu kà'an na te'en chi'in ndo: "Nde'e ndo ti, ma tichi ve'e i'ya indii xe'e ra", koto chïnuni ndo ña kà'an na.

27 Vati ma tava jà'a ma ña xi'i, ña ndichin nde'o yi nda iti' këta nikandii, ta iti' chiso yi, takan ni nde'o ma ra Se'e ñivi ora ni kichi ndiko ra.

28 Ta ma nuu kändii kuñu ma ndian chí'i, ikan ni nde'o ña kùti'vi ma chii.

Kàtitu'un Jesuu naja kua ni kichi ndiko ra (Mr. 13:24-37; Lc. 17:26-30, 34-36; 21:25-35)

29 'Ta ora cha yâ'a ma tiempu ña ni nde'e ndo tundo'o. Tajan ni nda'va ma nikandii chi'in ma yoo. Ta ma chele ña ka'in andivi, ni kuita ndri, ta ni taan ninii ka'nú ma andivi jà'a ndri.

30 Tajan ni nde'e ndo iin seña ña ni ja'a yu'u ra Se'e ñivi iti' andivi, ta ikan jan, tandi'i ma ndian iyo ninii ka'nú nuñu'u' ñuñivi ni kuaku na jà'a ña yu'vi na ora ni nde'e na ña vâchi nuu ma ra Se'e ñivi tañu vikó, chi'in tacha ra chi'in kua'a' ndatu ra.

31 Ta ni tachi ma tati va'a ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuenda ña na tivi na ni'i va'a chi'in ma yuton tivi, ikan na kuti'vi ndisaa ma ndian kachin, ña iyo ninii ka'nú ma nuñu'u' ñuñivi.

32 'Na nde'e ndo naja kua ja'a ma yutun higu: Ora kèta ma soko yuta' ndrun, ta nàka'ndi ma nda'a' ndrun, ikan chà'a ndo kuenda ña cha vàchi kuyatin ma tiempu savi.

33 Ta takan kùu yi chi'in ma ña'a ndia, ora ni nde'e ndo yi, tajan ni ku'va ndio ndo kuenda ña cha vàchi kuyatin ora ni kichaa yu'u, ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

34 Ndicha va'a ña kà'in chi'in ma nuñu'u', ni chaa tiempu ña ni naa yi, va ma tu'un kà'in, töve ni naa yi.

35 Ma andivi chi'in ma nuñu'u', ni chaa tiempu ña ni naa yi, va ma tu'un kà'in, töve ni naa yi.
36 'Va ma kivi ni naa ñuñivi, ta ma ora ni kuu yi, ní'iin yo töve chito, ni ma ndian kùu tati jàkuu tiñu nuu Ndioo andivi, ta ni yu'u, ra kùu Se'e ra. Uvanuu ma Ndioo Tatá yo kùu ma ra chito yi.

37 'Tava kùu yi ma tiempu chiyo Noé, juuni takan ni kuu yi ma ora ni kichi ndiko yu'u ra Se'e ñivi.

38 Ma tiempu ikan, antea ña kuun ma savi ka'nú, ma ñivi kàchachi na, kàch'i na, tânda'a na, ta juuni chà'a na ñivi ña'a se'e na ña na tanda'a na, nda kati kèta kivi ña kí'vi Noé ma tichi varku.

39 Ta takan kùu yi ña jàna'ini na ora koyo ma savi ka'nú chata na, ta nàndaa ma takuii fa tâni na. Takan ni kuu yi, ma ora ni kichi ndiko ma ra Se'e ñivi.

40 Ma kivi ikan, uvi ndra'ii, ña ka'ñin jàtiñu ndra nuu ñu'u' ndra, iin ra ni ku'un chi'in, ta inga ra ni kindoo.

41 Ta uvi ñivi ña'a, ña ka'ñin katu, iin ña ni ku'un ña chi'jn, ta inga ña ni kindoo.

42 'Yakan va na koo tu'va ndo, vati töve chito ndo nda ora ni kichaa ma Racha'nu.

43 Va kùuni ña na koto ndo iin ña ni kà'in chi'in ndo, tu iin ra xuve'e, chito ra nda ora kùu yi ña ni koyo ma ndra su'u ve'e ra ma chanikuua, ni kundito ra, ta töve ku'va ra ña kí'vi ma ndra su'u ve'e ra, ta kàsu'u ndra.

44 Yakan va ndyo'o, juuni takan iyo yi ña koo tu'va ndo, vati ma ra Se'e ñivi, ni kichi ra ma ora töve ndàtu ndo ña ni kichi ra.

Iyo musu ña jàtiñu va'a, ta iyo musu töve (Lc. 12:41-48)

45 '¿Nda ra kùu ma musu va'a ta yati?, kùuni ndo. Ma ra ndákoo chito'o ra tiñu nuu, ña na jàkachi ra ndisaa ma ndian jàtiñu kuenda chito'o ra, ta chà'a ra yi ma ora iyo yi ña ku'va ra yi.

46 Na sii kuuni ma ra musu, ña ora chàa ma ra kùu chito'o ra ve'e ra, ta nàta'an ra ra, ña jàtiñu va'a ra.

47 Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ra jàtiñu takan, ni ku'va ma ra kùu chito'o ra tiñu nuu ra, ña na kùu ra ma ra kuxini nuu tandi'i ma ña iyo nuu ra.

48 Va tu ma musu ikan kùu ra iin ra kini ta te'en kèti ra chi'in anima ra: "Ma chito'o yo na töve ni chaa numi ra, ti kùyanga ra ma nuu kuà'an ra", kùuni ra.

49 Ta rakan kìcha'a ndio ra jànde'e ga ra tundo'o ma ndian kùu musu chi'in ma tiñu jà'a na, ta ndò'iin ndio ra, chàchi ra, ta chì'i ra chi'in ma ndra chì'i ndixi.

50 Tajan ma ora ikan, ni chaa ndio chito'o ma ra kùu musu, ma kivi töve ndàtu ra ra, ta iin ora ña töve chito ra ndia.

51 Ta ikan jan, ni jande'e ndio ra tundo'o ka'nu ra, ta ni jaku'un ra ra iti' kuà'an ma ma ndian kini. Ta ikan kùu ma nuu ni kuaku ndio ra, ta ni kari'u ma nu'u ra, jà'a ma tundo'o —kàti Jesuu.

25

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' uchi ta'an ñivi ña'a yoko

1 'Tajan ma nuu chà'nda Ndiooo tiñu, indukuni kùu yi tava kùu ma uchi ta'an ñivi ña'a yoko, ña kí'in vi ma ñu'ú nda'a, ña chàtiñu cete, ta kée vi chàta'an vi nuu ma ra ni tanda'a.

2 U'un ta'an ñivi ña'a kùu vi ña töve ìyo tu'va vi, ta u'un ta'an vi ìyo tu'va vi.

3 Ma ñivi ña'a, ña töve ìyo tu'va, ndà'a vi ma ñu'ú nda'a' kuà'an vi, va töve ndà'a vi cete kuenda ña jàkutu ndiko vi yi.

4 Va ma ñivi ña'a ìyo tu'va, ndà'a vi lometa chitu ma cete, chi'in ma ñu'ú nda'a' vi ndia.

5 Va tava ma ra ni tanda'a kùyanga ra, yakan va châñu ndio ñuma'na nuu vi, ta ndisaa vi kakixi.

6 Tajan ora cha kùu yi ora java ñuu chanikuaa, te'en chîni vi iin tati ña ni'i va'a kanachaa: "jCha vâchi ma ra ni tanda'a, na kee ndo kichi ta'an ndo nuu ra!", kàti ma tati ikan.

7 Ta ndisaa ndio ma ñivi ña'a ikan ndâkoo vi, ta kîcha'a vi jàndova'a vi ma ñu'ú nda'a' vi.

8 Tajan ndi u'un ma ñivi ña'a, ña töve ìyo tu'va, te'en nâka'an vi chi'in u'un ta'an ma ñivi ìyo tu'va: "Na ku'va ndo ita'vi ma cete ndo nuu ndi, ti ma ñu'ú nda'a' ndi cha kîcha'a yi ndà'va yi", kàti vi chi'in vi.

9 Va ma ñivi ña'a ìyo tu'va, te'en nâka'an vi chi'in vi: "Na küu, ti na këta ra', ni kuenda maa ndi, ta ni kuenda maa ndo. Yakan va va'a ga, ña na ku'un maa ndo ma nuu kùya'vi ra', ta jàta ndo ra' kuenda ndo", kàti vi chi'in vi.

10 Va ora juuni yanga kàcha'an ma ndi u'un vi kuàjata vi ma cete, ta châa ma ra ni tanda'a. Tajan ma ñivi ña'a, ña ìyo tu'va, kâki'vi vi chi'in ra ma tichi ve'e nuu ìyo ma viko tanda'a, ta châsi ndio ra yuve'e.

11 Ta nunuuni, tajan châa ndio ma inga u'un ñivi ña'a yoko, ta te'en nâka'an vi: "jRacha'nu, Racha'nu, na nunaun yuve'e nuu ndi!", kàti vi.

12 Va ma ra tânda'a, te'en nâka'an ra chi'in vi: "Ndicha va'a kâ'in, ña na töve nàkotoi ndo", kàti ra chi'in vi.

13 Tajan Jesuu te'en nâka'an tuku ra chi'in na:

—Na koo tu'va ndo, ti töve chîto ndo, ni ma kivi, ta ni ora ni kichaa ndiko yu'u ma ra Se'e ñivi.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' xu'un'

14 'Ma nuu chà'nda Ndiooo tiñu andivi, kùu yi tava kùu iin ma ra'ii ña ora ni kee ra ku'un ra inga ñuu, ta kâna ra ma ndra kùu musu ra, ta châ'a ra ma xu'un' ra nuu ta'ii iin ndra ña na kumi ndra yi.

15 'Nuu iin ma ra kùu musu ra, châ'a ra u'un mii pesu ma xu'un', ta nuu ma inga ra châ'a ra uvi mii, ta iin mii nuu ma inga tuku ra. Ta'ii iin ndra, châ'a ra ma xu'un' nuu ndra, naja kua kündee ndra jàtiñu ndra yi. Tajan kée ndio ra kuà'an chika ra.

16 Ma musu, ra nî'i u'un mii pesu ma xu'un', jàtiñu ra chi'in ma xu'un' ikan, ta jâkanaa yi inga u'un mii pesu.

17 Ta juuni takan jâ'a, ma ra nî'i uvi mii pesu ma xu'un', ta jâkanaa yi inga uvi mii.

18 Va ma ra nī'i iin mii, jā'a ra iin yavi ma nuñu'u', ta tīndixe'e ra ma xu'un' chā'a ma ra chà'nda tiñu nuu ra.

19 'Takan kūu ta ora yā'a kua'a' tiempu, tajan chīkoni'i ndiko ma ra chà'nda tiñu nuu ndra, ta kīcha'a ndio ra jà'a ra kuenda chī'in ndra.

20 Jí'na ma ra nī'i u'un mii pesu ma xu'un' chā'a ra nuu ra. Ta ora chā'a ra u'un mii ma xu'un' siki yi'nuu ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ra: "Yo'o Racha'nu, u'un mii kùu ma ña chā'un nui, ta i'ya iyo inga u'un mii ña jākanai siki yi", kàti ra chi'in ra.

21 Tajan ma ra kuxini, te'en nāka'an ra chi'in ra: "Ya'a ga va'a jā'un yo'o musu va'a, ta ndaa. Tava kùun ma ra jātiñu ndaa chi'in ita'vi ma ña chā'i nuun, vitin ni ku'va ndioi tiñu nuun, ña na jakuendaun nduva'a ga kua'a' yi. Na ki'viun ma nuu iyo, ta sii kuuniun chi'jn", kàti ma racha'nu chi'in ra.

22 Ta ora yā'a, tajan chā'a ndio inga musu, ra nī'i uvi mii pesu ma xu'un' ma nuu ra, ta rakan te'en nāka'an ra: "Yo'o Racha'nu, uvi mii kùu ma ña chā'un, ta i'ya iyo inga uvi mii ña jākanai siki yi", kàti ra chi'in ra.

23 Ta ma ra kuxini, te'en nāka'an ra chi'in ma musu ikan: "Ya'a ga va'a jā'un yo'o musu va'a, ta ndaa. Tava kùun ma ra jātiñu ndaa chi'in ita'vi ma ña chā'i nuun, vitin ni ku'va ndioi tiñu nuun, ña na jakuendaun nduva'a ga kua'a' yi. Na ki'viun ma nuu iyo, ta sii kuuniun chi'jn", kàti ra chi'in ra.

24 Va ora chā'a ndio ma musu, ra nī'i iin mii pesu ma xu'un'. Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ma ra kùu chito'o ra: "Yo'o Racha'nu, cha chitoi ña iin ra nduva'a ndava kùun, vati chàta'aniun ndaki'un ma nuu töve nī tachiun, ta nàkuisoun ma nuu töve kuii nī jatiñu.

25 Yakan va yū'vi, ta chātixe'i ma xu'un' tichi ñu'u'. Va na nàkaniniun, vati i'ya iyo ma xu'un' ña chā'un nui", kàti ra chi'in ra.

26 Tajan ma ra kùu chito'o, te'en nāka'an ra chi'in ma musu ra: "Yo'o musu kini, ta suchan, tu cha chítoun ña yu'u ndaki'in ma nuu töve nī tachi, ta nàkuisoi ma nuu töve jāndova'i,

27 ?ta naja töve nī chati'un ma xu'in tichi vanku, ikan ma ora kichai, ta yu'u ndaki'in ndikoi ma xu'in chi'in siki yi niku, tuva takan?"

28 "Na namaa ndo ma iin mii ikan nuu ra, ta ku'va ndo yi nuu ma ra nda'a uchi mii.

29 Vati ma ndian iyo yi nuu, ni ku'vai tiá ga yi nuu na, ña ndava ni kukoso yi. Va ma ndian töve yi nuu, nda ma ña ita'vi iyo nuu na, ni namaa yi.

30 Ta ma ra musu kini i'ya, na tava ndo ra nuke'e, nuu naa, vati ikan kùu ma nuu ni kuaku ra, ña ndava ni kari'u ma nu'u ra." —Takan kàti Jesuu chi'in ma ñivi ikan.

Nuu ndòndaa kuati ndisaa ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi

31 'Ora ni kichaa yu'u, ra Se'e ñivi, ña ni ka'ndai tiñu, endee ni chikonuu ndisaa ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo yu'u, ta ni kunandj ma tayu ka'nu nuu ta'nda tiñu, ta nuu iyo kua'a' ña tachai.

32 Ndisaa kuii ma ñivi iyo ñuu ñuñivi, ni kuti'vi na nuu ra, ta rakan ni tavani'i siin ra na xiin ma inga na, tava jà'a ma ra kùu pato, ña tavani'i siin ra ma mvechala xiin ma tixu'u.

33 Ta ikan jan ma mvechala, ni taan ra ndri chiyo kua'a ra, ta ma ma tixu'u chiyo satin ra.

34 Tajan ma ra kùu Rey, te'en ni ka'an ra chi'in ma ndian ka'ìn chiyo kua'a ra: "Na kichi ndyo'o ndian cha jà'if ma Tatái nui, ikan na ndaki'in

ndo ma nuu ta'nda tiñu, ña cha iyo va'a kuenda ndo jā'a ma Ndioo, nda ora jātuvi ra ma ñuñivi.

³⁵ Vati ora chāñu soko yu'u, ta ndyo'o chā'a ndo ña chāchi, ta ora nātii takuii, ta chā'a ndo ra' chī'i, ora chākunui tava chākunuun ma ndian inga ñuu, ta chā'a ndo ve'e nuu kindoi.

³⁶ Ora kūmani ja'ma ku'in, ta ndyo'o chā'a ndo yi, ora kū'vi, ta chānde'e ndo yu'u, ta ora chūndij vekaa, ta kichi nde'e ndo yu'u."

³⁷ Tajan ma ndian kūu ndian va'a, te'en ni ndakatu'un na nui: "Yo'o Racha'nu, ¿nda ora ndē'e ndi ña chisokoun, ta chā'a ndi ña chāchun? ¿Nda ora ndē'e ndi ña nātiiun takuii, ta chā'a ndi ra' chī'un?

³⁸ ¿A nda ora ndē'e ndi ñuñ ña chākunuun tava chākunuun ma ndian inga ñuu, ta chā'a ndi ve'e nuu kindoun? ¿A nda ora kūmani ja'maun, ta chā'a ndi yi nuuñ ndia?

³⁹ ¿A nda ora ndē'e ndi ñuñ ña ku'viun, a ña indiun vekaa, ta chānde'e ndi ñuñ?", ni kati na.

⁴⁰ Tajan ma ra kūu Rey, te'en ni ka'an ra chī'in na: "Ndicha va'a ña kā'in chī'in ndo, ña ndisaa ma ña jā'a ndo cha'a' ma ndian yani ya'a nda'vi ña ka'lin i'ya, kuenda yu'u jā'a ndo yi", ni kati ra chī'in na.

⁴¹ Tajan te'en ni ka'an ndio ma ra kūu Rey, chī'in ma ndian ka'in chiyo satin ra: "Na kundachiyo ndo xijn, ndyo'o ndian kini, ta ku'un ndo indeeni ma andaya', ña cha iyo va'a kuenda ndo, kuenda ma kui'na, ta kuenda ma tati xaan ña jàkuu tiñu nuu ra ndia.

⁴² Vati ora chāñu sokoi, ta ndyo'o, töve nī cha'a ndo ña kachi, ora nātii takuii nikü, ta töve nī cha'a ndo ra' ko'i.

⁴³ Ora chākunui tava chākunuun ma ndian inga ñuu, ta ndyo'o, töve nī cha'a ndo ve'e nuu kindoi. Ora kūmani ja'mai, ta ndyo'o, töve nī cha'a ndo yi, ora kū'vi, ta chūndij vekaa, ta töve nī chande'e ndo yu'u", ni katj chī'in na.

⁴⁴ Tajan ndiakan, te'en ni ka'an ndio na: "Yo'o Racha'nu, ¿nda ora ndē'e ndi ñuñ, ña chisokoun, a ña nātiun takuii, a ña chākunuun tava chākunuun ra inga ñuu, a ña kūmani ja'maun, a kū'viun, a ña indiun vekaa, ta töve nī tindee ndi ñuñ?", ni kati na.

⁴⁵ Tajan ma ra kūu Rey, te'en ni ka'an ra chī'in na: "Ndicha va'a ña kā'in chī'in ndo, ña ndisaa ma ña töve nī kuuni ndo jā'a ndo, cha'a' ma ndian yani nda'vi ña ka'lin i'ya, kūuni yi ka'an yi, ña ni kuenda yu'u nī jā'a ndo yi ndia", ni kati ma ra kūu Rey chī'in na.

⁴⁶ Ta ikan jan ndiakan ni ku'un ndio na ma nuu ni nde'e na tundo'o ndisaa tiempu, ta ma ndian va'a, ni ku'un na, nuu ni koo na indeeni chi'in Ndioo —kätì Jesuu.

26

*Nuu jāndo'iin tu'un ndra ña kūuni ndra tiin ndra Jesuu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Takan kūu ta ora chinu kā'an Jesuu ndisaa ma tu'un i'ya, tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ndra chākunuun chi'in ra:

² —Ndyo'o, cha chito ndo ña tichi uvi kivi, kūu ma viko Pakua, ta yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ni ku'va na yu'u nda'a' ñivi, ña na takaa na yu'u nuu kruu —kätì Jesuu.

³ Ma tiempu ikan, ma ndra kùxini nuu sutu, chi'in ma ndra matru ña jàkua'a tutu ley Ndioo, ta chi'in ma ndra cha'nú ña kuxini nuu ma ndian judíu, küt'i vi ndra nuke'e ve'e Caifás, ra kùxini nuu sutu.

⁴ Ikan kùu ma nuu nàtu'un ta'an ndra naja kua iyo yi ña janda'viña'a ndra Jesuu, ta tiin ndra ra, ta ka'ni ndra ra.

⁵ Va te'en kīcha'a ndra kà'an ndra:

—Na kùu ka'nio ra ma tichi viko, koto ya'a nandiki ma ñivi jà'a yo, —kàti ndra.

*Iin ña'a jàkutian takuui xikó xini Jesuu
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)*

⁶ Jesuu iyo ra ñuu Betania, ve'e ra nàni Simón, ra ku'vi jà'a kue'e ta'yu nikú.

⁷ Tajan chajayatin iin ña'a nda'a iin viru ma takuui xikó, ña ya'a vii chà'an, ta ya'a ya'vi ndaa nuu ma Jesuu, ta jàkuti ña ma xini ra nuu nàndi ra mesa.

⁸ Ora ndé'e ma ndra chàkunuu chi'in ra ña kùu, ta te'en kīcha'a ndra kà'an ta'an ndra ña kùxaan ndra:

—¿Ta naja jàtivi ña ma takuui xikó ikan?

⁹ Kùu xiko ya'vi ña ra', ta ni'i ña kua'a' xu'un', kuenda ña tìndean ma ndian nda'vi nikú —kàti ndra.

¹⁰ Va Jesuu chīni ra ña kà'an ndra, ta te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—¿Ta naja kà'an ndo chata ma ña'a i'ya? Ma ña jā'a ña chi'in i'ya, iin ña va'a kùu yi kuendai.

¹¹ Vati ma ndian nda'vi, endee ni koo na chi'in ndo, va yu'u, töve endee ni koi chi'in ndo.

¹² Ma ña jā'a ma ña'a i'ya, ora jàkutian ma takuui xikó i'ya yu'u kùu yi, ña jàndova'a ña ma kuñui kuenda ma ora ni kuchi na yu'u.

¹³ Ndicha va'a, ña kà'in chi'in ndo, ña nda nikuuni nuu ni katitu'un na ma tu'un va'a cha'i, ta ninii ka'nú ñuñivi, juuni ni natu'un na, ña jā'a ma ña'a i'ya, kuenda ña na kuku'uni na ña.

*Juda xikoña'a ra Jesuu
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)*

¹⁴ Tajan tañu ma ndi uchi ubi, ndra jàkua'a chi'in Jesuu, iin ra nàni Juda Iscariote, kée ra chàkua'an ra chi'in ma ndra kuxini nuu sutu,

¹⁵ ta te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—¿Naja tia'vi ndo yu'u, ta ku'vai ma Jesuu nuu ndo? —kàti ra chi'in ndra.

Tajan ndrakan tia'vi ndra chi'in oko uchi ma xu'un' plata.

¹⁶ Tajan nda ma ora ikan kīcha'a ma Juda nànduku ra naja kua jà'a ra, ta ku'va ra Jesuu nuu ndra.

*Nuu kùxini Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

¹⁷ Ma kivi nunuu, ora iyo ma viko ña chàchi na paan ña töve kì'vi yuchan iya tichi, tajan ma ndra chàkunuu chi'in Jesuu chajayatin ndra ndra nuu ra, ta te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Ndanu kùuniun ña kuja'a ndi, ña kùxini yo ma kivi viko Pakua? —kàti ndra.

¹⁸ Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Kuà'an ndo ma tichi ñuu ka'nú ikan, nuu iyo ve'e iin ra'ii, ta te'en ka'an ndo chi'in ra, ña kà'an yu'u ra kùu Matru ndo: "Cha vàchi kuyatin ma orai, ta ma ve'un, ni kuxini ndi ma viko Pakua chi'in ma ndra jàkua'a chi'in." Takan kà'in, kati ndo ma chi'in ra.

¹⁹ Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, jā'a ndra ma takua kā'an ra chi'in ndra, ta jā'a ndra ma ña ni kuxini ndra ma viko Pakua.

20 Ta ora kuaa ndio, tajan chünandi ndio Jesuu mesa chi'in ndi uchi uvi ma ndra chàkunuu chi'in ra.

21 Ta ora juuni yanga ka'in ndra kàchachi ndra, ta Jesuu, te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndicha va'a, ña kà'in chi'in ndo, vati iin ndo ni xikoña'a yu'u —kàti Jesuu chi'in ndra.

22 Tajan nduva'a kuii nda'vi kūuni ndra, ta te'en kīcha'a ndio ta'i'iin ndra chikatunuu Jesuu:

—Racha'nu, ¿a yu'u kùi? —kàti ndra ma ta'i'iin ndra chi'in ra.

23 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Iin ra chàchi chi'in ma tichi iin ko'oni, rakan kùu ma ra ni xikoña'a yu'u.

24 Ma ra Se'e ñivi, kuà'an ra ma iti' iyo yi ña ku'un ra, takua kà'an yi nuu ma tutu Ndioo. Va jndá'vi ta'an ma ra ni xiko ña'a cha'a ra! Va'a ga, ña tu töve nī chakoo ni ra niku —kàti Jesuu.

25 Tajan ma Juda, ra ni xikoña'a ra, te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Matru, ¿a yu'u kùi? —kàti ra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Maun cha kā'an yi! —kàti Jesuu.

26 Ta ora juuni yanga ka'in ndra kàchachi ndra, tajan kī'in ndio Jesuu ma paan, ta chā'a ra ta'vindioo nuu Ndioo cha'a yi, ta chā'nda java ndio ra yi, ta te'en nāka'an ra ora chā'a ra yi nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na tiin ndo yi ta kàchi ndo yi, ti ña'á kùu ma kuñui —kàti Jesuu.

27 Ta ikan jan, tiin ndio ra iin copa vinu, ta chā'a ra ta'vindioo nuu Ndioo cha'a yi, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra ora chā'a ra' yi nuu ndra:

—Na ko'o ndisaa ndo ma ña ka'in tichi copa i'ya,

28 vati ña'á kùu ma nij, ña chani katj, ña kùuni yi ka'an yi, ña cha iyo va'a ma tu'un chaa ña chā'a Ndioo nuu ndo, ta juuni kùu yi kuenda ña na jàka'nuni Ndioo kuati kua'a ñivi.

29 Va yu'u kà'in chi'in ndo, ña na tüva ni ko'i ma vinu uva i'ya, nda kati chā'a ma kivi ña ni ko'i ma vinu chaa chi'in ndo, nuu chà'nda ma Tatái tiñu.

Nuu kàti Jesuu, ña Petu' ni ka'an ra ña töve nàkoto ra ra

(*Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38*)

30 Takan kūu ta ora yā'a chīta ndra ma yaa Ndioo, ta kēe ndio ndra kuà'an ndra iti' yuku nàni Olivu.

31 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndisaa ndo, ni kukanuu ndo nde'e ndo yu'u ma chanikuaa vitin. Vati nuu ma tutu Ndioo, te'en kà'an yi: "Ni ka'nj ma ra kùu chito'o ma mvechala, ta ndisaa ndri, ni kuita kuati", kàti yi.

32 Va ma ora cha nàtaku ndikoi, jí'hai ni ku'un iti' ñu'u Galilea, kua maa ndo —kàti Jesuu.

33 Tajan ma Petu' te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Vaji ndisaa ndra ni kukanuu ndra nde'e ñun, va yu'u, töve —kàti ma Petu'.

34 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'un, ña juuni ma chanikuaa i'ya, uni cha'a ni ka'un ña töve nàkotoun yu'u antea ña nda'yu ma lo'o —kàti Jesuu.

35 Ta ma Petu' te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Vaji iyo yi ña kuvj chi'un, töve ni ka'in ña töve nakotoi ñyun —kàti ma Petu'.

Ta juuni takan kā'an ndisaa ma ndra chàkunuu chi'in Jesuu ndia.

Jesuu kà'an ra chi'in Ndioo nuu ma Getsemani

(*Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46*)

³⁶ Takan kūu tajan chāa ndio Jesuu, chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra, ma nuu ñani Getsemani, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na kunandi ndo kuatu ndo yu'u i'ya, juuni yanga kuàka'in chi'in Ndioo ikan —kàti ra chi'in ndra.

³⁷ Ta chāka ra ma Petu', chi'in ninduvi ma ndra se'e Zebedeu, ta kīchi ndio ña nduva'a kuii nda'vi kūuni ra, ta yā'a ñakanini ra.

³⁸ Tajan te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ya'a ga nda'vi kūuni ma animai cha'a' ña ni kuvj. Kindoo ndo i'ya, ta na kondito ndo chi'in.

³⁹ Tajan Jesuu kēe ra kuà'an ra ita'vi tiá iti' nuu, ta chūnandi chiti ra, ta jānani ra te'e nuu ra nuñu'u', ta te'en nāka'an ra chi'in Ndioo:

—Yo'o ra kùu Tatái, tuva kùu ja'un yi, na jakakun yu'u nuu ma tundo'o ni nde'i. Vati na ja'un chi'in takua kūuni maun ja'un ta töve takua chànni yu'u.

⁴⁰ Tajan kēe ndiko Jesuu nuu ka'in ma ndra chàkunuu chi'in ra, ta nāta'an ra ndra ña cha kīxi ndra. Ta te'en nāka'an ra chi'in Petu':

—¿Ni kūu kuii kundito ndo chi'in, jitu iin ora?

⁴¹ Na kundito ndo, ta ka'an ndo chi'in Ndioo, koto ku'va ndo anima ndo ña ja'a yi kuati. Ndicha va'a ña ma anima ndo nduva'a iyoni yi ja'a yi ma ña va'a takua kūuni Ndioo, va ma ña kūuni ma kuñu ndo töve kündee yi ja'a yi takan —kàti Jesuu chi'in ndra.

⁴² Cha'a' uvi kēe ndiko Jesuu kuà'an ra, ta te'en nāka'an tuku ra chi'in Ndioo:

—Yo'o ra kùu Tatái, tu kūu ja'un tìndeun yu'u, kuenda ña töve nde'i tundo'o, va na kuu yi takua kùuniun —kàti Jesuu.

⁴³ Tajan kēe ndiko ra chànde'e ra ma nuu ka'in ndra, ta nāta'an ndiko ra ma ndra jàkua'a chi'in ra, ña kīxi ndra ña endee kūu naxi'i ma tinuu ndra jà'a ñuma'na.

⁴⁴ Ta ndākoo ra ndra, ta kēe ndiko ra kuàka'an ra chi'in Ndioo, ma cha'a' uni, chi'in juuni ma tu'un ña cha kā'an ra.

⁴⁵ Tajan kēe ndiko ra chànde'e ra nuu ka'in ma ndra chàkunuu chi'in ra, ta te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Vitin va, na kusu ndo, ta nindee ndo, ti cha chāa ma ora ña ni ku'va ra ma ra Se'e ñivi, nda'a' ma ndra jà'a kuati.

⁴⁶ Na ndeta ndo, ta ko'o, ti cha vàchi ma ra ni xikoña'a yu'u —kàti Jesuu chi'in ndra.

Nuu tiin na Jesuu

(*Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11*)

⁴⁷ Juuni ndaa ga Jesuu ka'an ra, ora chāa ndio ma Juda, ra juuni kùu iin ma ndra uchi uvi, ña chàkunuu chi'in Jesuu, chi'in kua'a' va'a, ndra nda'a machiti, chi'in yutun. Iyo ndra vàchi kuenda ma ndra kuxini nuu sutu, ta iyo ndra vàchi kuenda ma ndracha'nu ma ndian judíu.

⁴⁸ Juda, ra xikoña'a Jesuu, te'en chā'a ra iin seña, naja kua ni ja'a ra, ta koto ndra nda ra kùu ra:

—Ra ni tutui sitin kùu ra, ikan na tiin ndo ra —kàti Juda.

49 Tajan chātu'va ndio ra nuu ndaa Jesuu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:
—Na koo va'un, Matru! —kàti ra chi'in ra.

Ta tūtu ra sitin ra.

50 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Xaa, ¿nda tiñu vāchiun? —kàti Jesuu chi'in ra.

Tajan chājayatin ndra ndra nuu ndaa Jesuu, ta tiñ nndra ra.

51 Ta ma ora ikani, iin ma ndra ka'lin chi'in Jesuu, tāva ra machiti ra, ta chā'nda ra iin chiyo so'o ma ra kùu musu ma sutu ra kuxini nuu sutu.

52 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na ti'i va'un ma machitiun tichi vena yi, vati tandi'i ma ndian kànita'an chi'in machiti, juuni chi'in machiti ni kuvi na ndia.

53 ¿A töve chítoun, ña tu ndakain nuu ma Tataí, ña na tachi ra kua'a' mii ma jandaru, ña kùu tati jà'a tiñu nuu Ndioo, ña na tindee ndra yu'u, ta takan ni ja'a ra yi?

54 Va tu jà'i takan, ¿naja kua jà'i, ta chinu tu'un kà'an nuu ma tutu Ndioo, naja kua iyo yi ña kuu yi, tuva takan? —kàti Jesuu.

55 Tajan juuni ma ora ikan, te'en nāka'an tuku ra nuu ma ñivi:

—¿Ta naja vāchi tiñ nndio yu'u chi'in machiti, ta chi'in yutun, takua kùu iin ra su'u? Tandi'i kivi chúnandi jāna'i nuu ma ñivi tañu nndio ma tichi veñu'u ka'nu, ta töve nñi tiñ nndio yu'u.

56 Va ndisaa ñña'a te'en kùu yi, ikan na chinu tu'un tāa ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo nuu ma tutu Ndioo.

Tajan ma ora ndisaa ndio ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, numini chīnu ndra kuà'an ndra, ta ndákoo ma'iin ndra ra.

Tisokuati na Jesuu nuu ndra kumitiñu

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Takan kūu tajan ma ndra jandaru, ndra tiñ ma Jesuu, ndàka ndra ra chāa ndra ve'e ma sutu cha'nu ña kuxini nuu sutu ña nàni Caifás. Ta ikan cha ka'lin ti'vi ma ndra kùu matru ña jàkua'a tutu ley Ndioo, chi'in ma ndra cha'nu.

58 Va ma Petu', tändikun ra kuà'an ra chata Jesuu, chikani chikani, nda kati chāa ndra nuke'e ve'e ma sutu ña kuxini, ta kí'vi ra chúnandi ra ikan chi'in ma ndra jandaru, nde'o niyi ni ja'a ndra chi'in Jesuu.

59 Tajan ma ndra sutu ña kùxini nuu sutu, chi'in ma ndra cha'nu, ta chi'in tandi'i ma ndra kumitiñu, nànduku ndra naja kua tisokuati ndra Jesuu, vaji yöve ña ndicha kùu yi. Ta chi'in yakan kùu ka'ni ndra ra.

60 Va nñi kuu yi, vaji kua'a' ñivi küt'i'vi, ta tisokuati na Jesuu chi'in ma tu'un vata. Ta nunuuni chākoyo uvi ta'an ma ndian tisokuati Jesuu chi'in tu'un vata.

61 Ta ndiakan te'en nāka'an na:

—Ra'ya, te'en kā'an ra: "Yu'u kùu ja'i janduvai ma veñu'u ka'nu Ndioo, ta tichi uni kivi kùu kani'i ndikoi yi." Takan kā'an ra —kàti ndra.

62 Tajan ma sutu ña kùxini nuu sutu, ndéta ra, ta te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¿Ta naja töve kà'un nñi'iin nakuyi? ¿Niyi kùuni na ka'an na chataun chi'in ma tu'un i'ya? —kàti ra.

63 Va Jesuu tāxiin kindoo ra. Tajan te'en nāka'an tuku ma sutu ña kuxini nuu sutu chi'in Jesuu:

—Chi'in sivi ma Ndioo ndito, kà'in chi'un, ña na ka'un ma ña ndaa. Na ka'un, tuva ndicha ña kùyñ ma Cristu, ra Se'e Ndioo —kàti ra.

64 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ma takua kā'un, takan kùu yi. Ta juuni kà'in chi'in ndo, ña ni nde'e ndo ma ra Se'e ñivi, ña nàndi ra chiyo kua'a ma Ndioo ka'nu, ra iyo ndatu, ta ni kichinuu ra tichi vikó ma iti' andivi —kàti Jesuu.

⁶⁵ Tajan jänakaa ndio ma sutu kuxini juuni ma ja'ma ra, ña chi'in yakan, chā'a ra ma seña, ña ya'a kayuni ra, ta te'en nāka'an ra:

—Ma tu'un ña kā'an ra'ya, iin kuati ya'a ga ka'nu kùu yi kuenda Ndioo. ¿A iyo ga yi ña nanduk yo tia ga testigu ña kùta'an chi'in yo?, kùuni ndo. Nda maa ndo chini ndo ma tu'un kini ña kā'an ra.

⁶⁶ ¿Naja kua ndè'e ndo yi? —kàti ma sutu kuxini.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra:

—Iyo kuati ra, ta iyo yi ña kuvi ra —kàti ndra chi'in ra.

⁶⁷ Tajan tivisii ndra nuu ra, ta kāni ndra ra. Ta iyo inga ndra kāni nuu ra ndia,

⁶⁸ ta te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yo'o, ra kà'an ña kùu Cristu, ña ka'un, nde'o nda yo kāni ñun! —kàti ndra chi'in ra.

Petu' kàti ra ña töve nàkoto ra Jesuu

(*Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Takan kūu ta ora juuni nàndi ga Petu' ma nuke'e, tajan chājayatin iin ña kùu musu ma sutu nuu nàndi ma Petu', ta te'en nāka'an ña nuu ra:

—Juuni yo'o kùu ma ra chàkunuu chi'in Jesuu, ra kīchi ñu'u' Galilea —kàtian chi'in ra.

⁷⁰ Va ma Petu' te'en nāka'an ra:

—Töve chíttoi nda ra kùu ma ra kà'un —kàti ra chi'an.

⁷¹ Ta ma Petu', ti cha kuà'an ra ma iti' yuve'e, ña chani kee ra niku, ora ndé'e tukuan ra, ta te'en nāka'an ña chi'in ma ndra ka'iin ikan:

—Juuni ra chàkunuu chi'in Jesuu, ra kīchi ñuu Nazaret kùu ra'ya —kàtian chi'in ndra.

⁷² Ta ma Petu' te'en kà'an tuku ra:

—Töve nàkotoi ma ra kà'un chiñá —kàti ra chi'in ña.

⁷³ Ta nunuuni, tajan ma ndra ka'iin ikan, chājayatin ndra ndra nuu ma Petu', ta te'en nāka'an ndra chi'in ra ndia:

—Ndicha va'a ña yo'o kùu iin ma ra chàkunuu chi'in Jesuu, vati chà'a ndi kuenda ña indukuni kà'un takua kà'an ma inga ndra ndia —kàti ndra chi'in ra.

⁷⁴ Tajan Petu' te'en chā'a ndiko ra tu'un, ña töve nàkoto ra ra:

—Yu'u chà'i tu'un nuu ndo ndava nda nuu Ndioo, ña ndicha kuii, ña töve nàkotoi ma ra kà'an ndo —kàti ra chi'in ndra.

Ta ma ora ikani nànda'yu iin lo'o.

⁷⁵ Tajan Petu' te'en chàku'uni ndio ra takua kā'an Jesuu chi'in ra: "Antea ña nda'yu ma lo'o, yo'o uni cha'a' ni ka'un ña töve nàkotoun yu'u." Tajan kée ndio ra ma ikan, ta kuà'an ndio ra ña chàku nduva'a kuii ra, ña nda'vi kùuni ra.

27

Jesuu ndaa ra nuu chà'nda Pilatu tiñu

(*Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32*)

¹ Ta ora kündichin ma inga kivi, tandi'i ma ndra kùxini nuu sutu, chi'in ma ndracha'nu kuxini nuu ma ndian judíu, jāndo'iin tu'un ndra, ña naja kua jà'a ndra, ta ka'ní ndra Jesuu.

2 Tajan chū'ni ndra nda'a' ra, ta kuà'an ra chi'in ndra nuu ma Ponciu Pilatu, ra kùu kuvieno ma ñuu Roma.

Nuu chi'i Juda

3 Takan kūu ta ora ndē'e ma Juda, ra xīkoña'a Jesuu, ña ni ka'ni ndio ndra ra, tajan jāchikoni'i ndiko ra, ndi oko uchi ma xu'un' plata nuu ma ndra sutu ña kuxini nuu sutu, chi'in nuu ma ndracha'nu ña kuxini nuu ma ndian judíu, ti tükuii va'a kūuni ra,

4 ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Cha chitoi, ña yu'u jā'i iin kuati ka'nu, cha'a' ña chā'i ña na kuvi iin ra töve kuati ma nuu ndo —kàti ra chi'in ndra.

Va ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yüva kuati ndyu'u kùu yi, ti kuati maun kùu yi! —kàti ndra chi'in ra.

5 Tajan ma Juda chōoso ndio ra ma xu'un' nuu ndra ma tichi veñu'u ka'nu, ta chāka'ni maa ra ra chi'in yo'o.

6 Ta ikan jan ma ndra kùxini nuu sutu, jāti'vi ndra ma xu'un' ta te'en nāka'an ndra:

—Na kūu taan yo ma xu'un' i'ya tichi ma chatun nuu ti'i na ma xu'un' sòkó na, vati ma ya'vi kuenda ña na kuvi iin ñivi kùu yi —kàti ndra.

7 Ta ikan jan jāndo'iin tu'un ndio ndra, nayi ìyo yi ña ja'a ndra chi'in ma xu'un' ikan. Tajan jāta ndio ndra iin ñu'u', ña nàni, nuu kèe ñukisi, ña jàva'a na kisi, ma chi'in yi. Ma ñu'u' ikan kùu yi, kuenda ña na koo ma nuu kuchi ndian vâchi inga ñuu.

8 Ta cha'a yakan kùu yi, ña nda vitin, ma ñu'u' ikan kindoo sivi yi ña nàni yi: "Ñu'u' jāta chi'in xu'un' ndií."

9 Ta takan kūu yi ña chīnu ma tu'un tāa Jeremía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo, vati rakan te'en tāa ra nuu ma tutu Ndiooo: "Ndáki'in ndra, ndi oko uchi ma xu'un' plata, ña chīkan ma ndian ñuu Israel, kuenda ña na kuvi ra.

10 Ta chi'in yi, kājata ndra ma ñu'u', ña nàni nuu kèe ñukisi ña kùva'a kisi takua kā'an ma Racha'nu nui ña ìyo yi ña ja'i", kàti ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo.

Jesuu ndaa ra nuu chà'nda Pilatu tiñu

(*Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38*)

11 Takan kūu tajan ndàka ndio ndra Jesuu chāa ndra nuu ma Pilatu, ra kùu kuvieno, ta rakan te'en chīkatu'un ra nuu Jesuu:

—¿A ndicha ña yo'o kùu Rey nuu ma ndian judíu? —kàti ra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ma takua kà'un, takan kùu yi —kàti Jesuu.

12 Ta ora tísokuati ma sutu ña kùxini nuu sutu ma Jesuu, ta chi'in ma ndracha'nu ña kuxini nuu ndian judíu, Jesuu endee töve nī ka'an ra.

13 Takan Pilatu te'en chīkatu'un ra nuu ra:

—¿A töve chīniun, ña ya'a tísokuati ma ñivi ñyn? —kàti ra chi'in Jesuu.

14 Va Jesuu endee töve nī ka'an ra. Ta takan kūu yi, ña Pilatu töve chīto ra nayi jà'a ra chi'in ra, ta ndava kuà'an tati ra.

Nuu kàti Pilatu ña na ka'ni ndra Jesuu

(*Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16*)

15 Va'aní vitin, ma nani kuiya ora chīyo ma viko Pakua, ma kuvieno tāva ndra yo indii vekaa ma nda ra ni kuuni ma ñivi chīkan na nuu ndra, ikan na kindoo nuna ra. Takua takani jà'a ndra ma kivi viko ikan.

¹⁶ Ma kuiya ikan indii iin ra ya'a nàkoto ñivi, ña nàni Barrabás ma tichi vekaa.

¹⁷ Tajan ora cha ka'in ti'vi ma ñivi, ta Pilatu te'en chikatu'un ra nuu na: —¿Nda yo kùuni ndo ña jañai, a Barrabás, a Jesuu, ra juuni kà'an ndo ña nàni Cristu ndia? —kàti ra.

¹⁸ Takan kàti Pilatu, vati chà'a ra kuenda, ña chàndaka ndra ra nuu ra cha'a' ña tixin ndra nde'e ndra ra.

¹⁹ Ta ora juuni yanga nàndi ga Pilatu ma nuu chà'nda ra tiñu, tajan te'en tâchi ma ñasi'i ra ña na kukatitu'un iin ra ma nuu ra: "Koto ki'viun chì'in ma ra va'a ikan, vati nduva'a kuii nducha chànj ja'a ra." Takan na katitu'un ra ma nuu ra, kàtian.

²⁰ Va ma ndra kùxini nuu sutu, chì'in ma ndracha'nu kuxini nuu ma ndian judíu, kündee ndra jà'a ndra, ña na ndakan ma ñivi nuu Pilatu, ña na tava ra Barrabás, ta Jesuu, na kuvi ra.

²¹ Tajan ma Pilatu ra kùu kuvieno, chikatu'un tuku ra nuu na:

—I'ya ka'in uvi ta'an ndra: ¿nda ra kùuni ndo ña jañai? —kàti ra.

Ta ma ñivi te'en nàka'an na:

—Na jañaua ma Barrabás —kàti na.

²² Ta Pilatu te'en chikatu'un ndiko ra nuu na:

—Ta, ¿niyi ìyo yi ña ja'i chi'in Jesuu, ra kà'an ndo ña kùu Cristu?, tuva takan —kàti ra.

Ta ndisaa na, te'en nàka'an na:

—¡Na takaun ra nuu kruu! —kàti na.

²³ Tajan te'en nàka'an tuku Pilatu nuu ma ñivi:

—Ta, ¿nda kuati kùu ma ña jà'a ra? —kàti ra.

Va ma ñivi te'en kicha'a ndiko na ndà'yú na nuu Pilatu:

—¡Na takaun ra nuu kruu! —kàti na.

²⁴ Ta ora ndé'e Pilatu, ña endee kà'an na takan, ta nanivaa kùu na, tajan tâchi ndio ra iin yo chàki'in takuui, ta nàkata ra nda'a' ra nuu ndè'e ndisaa ñivi, ta te'en nàka'an ra:

—Yöve kuati yu'u kùu yi, cha'a' ña ìyo yi ña kuvi ra, vati kuenda maa ndo kùu yi —kàti Pilatu.

²⁵ Ta tandi'i ma ñivi, te'en nàka'an na chi'in ra:

—¡Kuati maa ndi, chi'in se'e ndi, kùu yi ña ni kuvi ra! —kàti na.

²⁶ Tajan Pilatu tåva ndio ra Barrabás, ta tâchi ra ña na kani ndra Jesuu, ta ikan jan chà'a ndio ra ra nuu ndra, ña na takaa ndra ra nuu kruu.

²⁷ Takan kùu ta ora yà'a ndio, tajan ma ndra jandaru ma kuvieno, ndàka ndra Jesuu chà'a ndra ma vetiñu. Ta ikan tandi'i ma ndra kùu jandaru, küt'i'vi ta'an ndra nuu ndaa Jesuu, ta chikonuu ndio ndra ra.

²⁸ Tajan tåva ndio ndra ma ja'ma ra, ta jáku'un ndra iin ja'ma kua'á ra.

²⁹ Ta ikan jan jündii ndio ndra iin korona ña küva'a chi'in mamaa iñu ma xini ra, ta chà'a ndra iin yutun kuiin, ña na kunda'a ra ma chiyo kua'a ra. Tajan chünandi chiti ndio ndra nuu ra, ta te'en kà'an ndra chi'in ra, ña chàtu'un ndra ra:

—¡Na koo endeeni yo'o ra chà'nda tiñu nuu ma ñivi judíu! —kàti ma ndra jandaru.

³⁰ Ta juuni tìvisii na ra, ta juuni chi'in ma yutun nda'a ra kāni ndra ma xini ra.

³¹ Takan kùu ta ora yà'a ña chàtu'un ndra ra, tajan kïndaa ndiko ndra ma ja'ma kua'á ña jáku'un ndra ra, ta jáku'un ndiko ndra ma ja'ma maa ra ra, ta kuà'an ndio ra chi'in ndra ma nuu ni takaa ndra ra nuu kruu.

*Nuu chütakaa Jesuu nuu kruu
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

³² Ta ora kuà'an ndra, tajan ma tichi iti' ikan, chikuta'an ndra iin ra ñuu Cirene, ña nàni Simón. Ra'ya kùu ra, ña jā'a ndra ña na kuiso ra ma kruu ndiso Jesuu.

³³ Ta ora chää ndra iin ñuu nàni Gólgota, ña kùuni yi kà'an yi, nuu kàndoyo kua'a' iki xini ndian chī'i.

³⁴ Ikan chä'a ndra vinu ña jakanuu ndra chi'in iin ña iya ña na ko'o ra ra'. Va ora tÿaa ma Jesuu ra ra', ta nde'e ra naja kua chī'i ra', töva ni kuuni ra ko'o ra ra'.

³⁵ Takan kūu ta ora cha tåkaa ndio ndra ra nuu kruu, tajan kicha'a ndio ma jandaru chäsiki ndra ja'ma Jesuu juuni chi'in maa ndra, nde'o nda yo chi'in kindoo yi. Ta takan kūu yi, ña chīnu ma tu'un kā'an ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo taji'na, ti rakan te'en kā'an ra: "Ni kusiki ndra chi'in yuu, ta takan ni nata'vi ndra ma ja'mai juuni chi'in maa ndra", kàti ra.

³⁶ Ta ora yā'a, tajan chünandi ndra jàkuenda ndra ma nuu tàkaa ra.

³⁷ Ta ma iti' xini ra, tåtuu ndra ma letra, ña kà'an nda cha'a' kùu yi ña tàkaa ra ma ikan. Ta ma tu'un ikan, te'en kà'an yi: "Ra'ya kùu Jesuu, ra kùu Rey nuu ma ndian judíu", kàti yi.

³⁸ Ta juuni tåkaa ndra uvi ta'an ma ndra su'u xiin ra, iin ra chiyo kua'a ra, ta inga ra chiyo satin ra.

³⁹ Ta ma ndian yā'a ma nuu tåkaa Jesuu, chàtu'un na ra, ta kàva na xini na,

⁴⁰ ta te'en kà'an na:

—Yo'o, ra kàtiun ñia ni janduva ma veñu'u ka'nu, ta tichi uni kivi, ni kutaa ndikoun yi nikü, na jakakun ñun, juuni chi'in maun, ta nuun ma nuu takaun nuu kruu, tuva ndicha ña ra Se'e Ndiooo kùun —kàti na chi'in ra.

⁴¹ Ta juuni takan chàtu'un ma ndra kuxini nuu sutu ra, chi'in ma ndra jàkua'a tutu Ndiooo, ta ndra fariseu, chi'in ma ndracha'nu ña kuxini nuu ma ndian judíu ra ndia. Ta ndrakan te'en kā'an ndra chata ra:

⁴² —Jákakú ra inga na, va juuni maa ra, na kùu jakakú ra ra. Tu ndicha ña Rey ra chà'nda tiñu nuu ma ñivi Israel kùu ra, na nuu ra ma nuu takaan nuu kruu, ta takan chinunio ma tu'un ra.

⁴³ Vati tu iyo tundeeni Ndiooo chi'in ra, ña jakakú ma Ndiooo ra, na jakakú ra ra vitin, tuva ndicha ña Ndiooo kùuni ra nde'e ra ra. Ti juuni maa ra kā'an ra nuu yo, ña ra Se'e Ndiooo kùu ra —kàti ndra.

⁴⁴ Ta nda ma ndra su'u, ña tåkaa nuu kruu chi'in ra, ndita'an ndra chàtu'un ndra ra ndia.

*Nuu chī'i Jesuu
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)*

⁴⁵ Tajan ora këta ma kachuvi ndaa, ta nda ma kaa uni chani'ini, ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi, endee ndönaa yi.

⁴⁶ Tajan juuni ma ora ikan, te'en känachaa ni'i Jesuu:

—Elí, Elí ¿lama sabactani? —ma tu'un ikan, te'en kùuni yi ka'an yi: Tatá Ndiooo, Tatá Ndiooo, ¿ta naja ndákoo ma'iun yu'u? —kàti ra.

⁴⁷ Tajan iyo ma ndra ka'iin ikan, ña ora chini ndra ma ña kā'an ra, ta te'en nákaa'an ndra:

—Ma ra'ii i'ya kànachaa ra ma Elía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo —kàti ndra.

48 Tajan juuni ma ora ikani, chāki'in iin ma ndra ka'in ma ikan, iin ña xa'ma, ta cha jākuti ra ma vinu iya yi, ta chū'ni ndio ra yi xini iin yutun kani, ta jānani ra yi yu'u Jesuu, ña na ti'vi ra yi, ta ko'o ra ra'.

49 Va ma inga ndra te'en nāka'an ndra:

—Ndakoo yo'o ra, nde'o a vāchi ma Elía, ta jàkakú ra ra —kāti ndra.

50 Tajan ni'i va'a nānda'yu ndiko ma Jesuu, ta chī'i ndio ra.

51 Ta ma ora ikani, ma ja'ma ña tàkkaa tichi veñu'u ka'nu, ndāta javandaa yi, nda siki, ta nda ninuu. Ta tāan ndio ma nuñu'u', ña ndava ndāta java ndaa ma yuu na'nu jā'a yi.

52 Ta nda ma nuu ñaña ma ndian ndií, ndāta yi, ta kua'a' ma ndian chī'i, ña chīnuni tu'un Ndioo, nātaku na ma ora ikan.

53 Va ma ñivi i'ya, kēe na ma nuu ñaña na, ma ora yā'a ña nātaku Jesuu, ta ikan jan kī'vi ndio na ma ñuu íí Jerusalén, ma nuu nduva'a kua'a' ñivi ndē'e na na.

54 Takan kūu tajan ora ndē'e ma ra kūu capitán, chi'in ma ndra ka'in jākuenda nuu tàkkaa Jesuu, ña nduva'a ni'i tāan, ta inga tuku ma ña kūu, ta nduva'a yū'vi ndra, ta te'en nāka'an ndra:

—¡Ndicha kuii, ña ra Se'e Ndioo kūu ra'yá niku! —kāti ndra.

55 Ta iyo kua'a' ñivi ña'a, ña tāndikun chata Jesuu, ña kīchi nda ma ñu'u Galilea kuenda ña tindee vi ra, ka'in chikani vi kānde'e vi, naja kua tā'an ra.

56 Ta tañu ma ñivi ña'a ikan, ndaa ma Ndiya Magdalena, chi'in Ndiya ma'a Jandiau, ta Kusé, ta chi'in ma'a ma ndra se'e Zebedeu ndia.

Nuu kùichi Jesuu

(*Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42*)

57 Takan kūu, ta ora chaní kuna'a, tajan chāa iin ra kuika, ra ñuu Arimatea, ña nāni Kusé. Ta rakan ti, juuni iin ra chākunuu chi'in Jesuu kūu ra niku.

58 Tajan rakan chānde'e ra Pilatu, ta chīkan ra kuñu Jesuu nuu ra. Ta Pilatu kā'an ra ña na ku'va ndra yi nuu ra.

59 Ta ora ni'i ndio Kusé ma kuñu ra, ta kāva ra iin ja'ma ndōo yi.

60 Tajan kūchi ndio ra yi ma tichi iin yavi chaa, ña ja tāchi ra ña na jandova'a ndra ma tichi yuu, ta kūu yi nuu ñaña Jesuu. Ta ora yā'a chāsi ndio ra yu'u ma nuu kī'vi yo ma nuu ñaña, chi'in iin yuu ka'nu, tajan kēe ndio ra kuà'an ra.

61 Ta ma Ndiya Magdalena, chi'in ma inga tuku Ndiya, kīndoo vi nāndi vi jākuenda vi, yatiní ma nuu kūchi Jesuu.

Ma ndra jandaru, kùmi ndra nuu kùichi Jesuu

62 Takan kūu ta ora tuvi inga kivi, ña kūu yi ma kivi nинdeo, ma ndra sutu, ña kuxini nuu sutu, chi'in ma ndra fariseu, chā'an ndra chānde'e ndra ma Pilatu,

63 ta te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yo'o racha'nu, chāku'uni ndi, ña ora juuni ndito ga ma ra nduva'a vata ikan, rakan kā'an ra, ña ora cha yā'a uni kivi, ta ni nataku ndiko ra.

64 Yakan va na tachiun ma ndra jandarūn, ña na kujakuenda ndra ma nuu ñaña nuu kūchi ra, nda ma kivi uni, koto ja'a ma ndra chākunuu chi'in ra, kütavani'i xe'e ndra ma kuñu ra ora chanikuua, ta ndrakan, te'en ni ka'an ndio ndra nuu ma ñivi: "Cha nātaku ndiko ra tañu na ndian ndií", ni ka'an ndra. Ta tu takan kūu yi, tajan kūuni ndio yi ka'an yi, ña ma tu'un

vata nuu ndi'inia i'ya, ka'nuga yi kua ma tu'un vata nunuu, tuva takan —kàti ndra chi'in ndra.

⁶⁵ Tajan Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—I'ya iyo ma ndra jandaru ña ni kujakuenda chi'in ndo ma ndakan. Na ku'un ndra chi'in ndo, ta na jakuenda va'a ndra ma nuu kūchi Jesuu jà'a ndo.

⁶⁶ Tajan kēe ndio ndra kuàkumi va'a ndra ma ikan. Ta kāni ndra iin tuni chata ma yuu ka'nu ña ndàsi ma ikan. Tajan ndākoo ndio ndra ma jandaru, ña na kumi va'a ndra ma ikan.

28

Nuu nàtaku ndiko Jesuu

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Takan kūu ta ora ya'a ndio ma kivi sabadu, ma kivi nindeo, ta kündichin ndio ma kivi nunuu, nuu kìcha'a ma jamana. Ma Ndiya Magdalena, chi'in ma inga Ndiya, kēe vi kúa nde'e vi ma nuu ñaña nuu kūchi Jesuu.

² Ta nunuuni, ta kícha'a nduva'a ni'i tāan ma nuñu'u'. Takan jā'a yi, vati nūu iin ma ra tati ña jàkuu tiñu nuu Ndoo ma iti' andivi. Ta ora cha iyo ndio ra ma nuu kūchi Jesuu, tajan tāchiyo ra ma yuu ña ndasi yu'u yi, ta chünandi ra chata yi.

³ Ma ra kùu tati ikan, nduva'a tacha ra takua iin tacha andivi, ta ma ja'ma ra nduva'a vii kuichin yi, takua kùu ma nieve.

⁴ Ta ora ndē'e ma ndra jandaru yi, ta yü'vei ndra, ta ndāyu ndra, ña ndava kūnaa ndra jà'a yi.

⁵ Tajan ma tati ikan, te'en nāka'an yi chi'in ma ñivi ña'a:

—Na yü'vei ndo, ti cha chíttoi, ña Jesuu, ra chí'i nuu kruu kùu ma ra nànduku ndo.

⁶ Na töva ra ma i'ya, vati cha nàtaku ra ma takua kā'an ra chi'in ndo nikuu. Na kichi nde'e ndo ma nuu chündii ra nikuu.

⁷ Na numini ku'un ndo, kukatitu'un ndo nuu ma ndra chàkunuu chi'in ra, ña ma Jesuu, ra chí'i, cha nàtaku ndiko ra, ta ji'na ga ra ni ku'un ma ñu'u' Galilea kua maa ndra, ta ndakan ni nde'e ra ndra inga cha'a'. Tu'un i'ya kùu ma ña iyo yi ña katitu'in nuu ndo. —Takan kàti ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndoo chi'in vi.

⁸ Tajan numini kēe ndio vi ma nuu kūchi Jesuu, ña ni töva chíttoi vi, a cha'a' ña ndasii vi kùu yi, a cha'a' ña chísii vi kùu yi. Ta endee chìnú ndio vi kuàkatitu'un vi nuu ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu.

⁹ Ta ma nuu kàcha'an vi këta ma Jesuu nuu vi, ta kāña'a ra chi'in vi. Tajan vikan, châjayatin vi vi nuu ra, ta chünumindaa vi cha'a ra, ta jåka'nu vi ra.

¹⁰ Ta Jesuu te'en nāka'an ndio ra chi'in vi:

—Na yü'vei ndo. Na kukatitu'un ndo nuu ma ndra jàkua'a chi'in, ña iyo yi ña ku'un ndra ma ñu'u' Galilea, vati ndakan ni nde'e ndra yu'u —kàti Jesuu chi'in vi.

Ma ndra jandaru ña jàkuenda, nàtu'un ndra ma ña tā'an ndra

¹¹ Ta ora juuni yanga kàcha'an vi ma tichi iti', ta ikan chikuta'an vi uvi uni ma ndra jandaru, ña kūmi ma ikan, ña châ'an ndra ma ñu'u' Galilea, châkatitu'un ndra ndisaa ma ña tā'an ndra nuu ma ndra sutu ña kuxini nuu sutu.

¹² Tajan ma ndra sutu kuxini i'ya, chānatu'un ta'an ndra chi'in ma ndracha'nu ña kuxini nuu ndian judíu, ikan na jando'iin ndra tu'un chi'in ta'an ndra. Ta ikan chā'a ndra kua'a' xu'un' nuu ma ndra jandaru.

¹³ Ta ma ndracha'nu te'en nāka'an ndra chi'in ma jandaru:

—Tu ìyo ndian chikatu'un nuu ndo cha'a' ma ña kūu, na katitu'un ndo nuu na, ña ma ora chanikuua ña kàndoyo ndo kixi ndo, chā'an ma ndra jākua'a chi'in Jesuu, ta sū'u ndra ma kuñu ra, kati ndo.

¹⁴ Ta tu ma kalecha'nu koto ra yi, na nākanini ndo ti ni jandomani maa ndi ra, ikan töve nakuyi ta'an ndo ja'a ra —kati ndra.

¹⁵ Tajan tīn ndio ma ndra jandaru ma xu'un', ta jā'a ndra ma takua kā'an ndra chi'in ndra. Ta ma tu'un i'ya juuni kà'an ga ma ndian judíu yi nda vitin.

Nuu chā'a Jesuu tiñu jā'a ma ndra chàkunuu chi'in ra

(*Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23*)

¹⁶ Ta takan kūu yi, ña ndi uchi iin ma ndra chàkunuu chi'in Jesuu, chā'an ndra ma ñu'u' Galilea, ta chā'a ndra ma yuku nuu kāti Jesuu nuu ndra.

¹⁷ Ta ora ndē'e ndra Jesuu, ta jāka'nu ndra ra, vaji ìyo ma ndra tüvi nī ja'a yi cha'a' ña tüvi chìnuni ndra.

¹⁸ Tajan chājayatin ndio ma Jesuu ra nuu ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ma Ra chā'a tiñu nui, ña na ka'ndai tiñu ninii ka'nu ma nuñu'u' i'ya, ta ma andivi, kùu ma Ndioo ka'nu.

¹⁹ Ta na ku'un ndo kukatitu'un ndo nuu ma ñivi ìyo ninii ka'nu ma nuñu'u', ta na jandaku ndo na, ña na kuu na ndian jākua'a chi'in. Ta na jakunduta ndo na, chi'in sivi ma ra kùu Tatá yo, ta ma ra kùu Se'e, ta chi'in sivi ma Tati Ií Ndioo.

²⁰ Ta na jana'a ndo nuu na, naja kua ìyo yi ña jachi'in na ndisaa ma ña katitu'in nuu ndo. Ta kùunji ña na koto ndo, ña ni koi chi'in ndo nani kivi, nda kati chàa ma ora nàa ma ñuñivi. Ta takan na kùu yi. Amén. —Takan kāti Jesuu.

Tu'un Ndioo tāa racha'nu Marku

*Chàkunuu Xuva Tita jàkunduta ra ñivi tichi ku'u
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ I'ya kicha'a tu'un va'a cha'a' Jesucristu, ra Se'e Ndioo.

² Ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tatiempu, ta rakan nàni ra Isaía. Ta tāa ra iin tu'un cha'a' Racha'nu Jesuu, ra ni kichi ití' nuu. Ta te'en kā'an yi: "Ni tachí iin ra jàkuu tiñu nui ití' nuñun, na jandova'a ra ma itiun." Takan kāti Ndioo chi'in ra Se'e ra.

³ Yakan va Xuva ra jàkunduta kùu ra ña tachi Ndioo ra, na jakuu ra tiñu nuu Jesuu. Ta te'en kā'an Xuva ora nānda'yú ra tichi ku'u:
"¡Na jandova'a ndo ití' ni kichi Racha'nu!"

¡Ta juuni na nuna ndo iin ití' ndaa kuenda ra ndia!"

⁴ Takan kūu ta kēta ndio ma Xuva ra jàkunduta nda tichi ku'u. Ta kàtitu'un ra nuu ma ñivi na ndikoni'i na chi'in Ndioo, ta na kunduta na, ikan na janaa Ndioo kuati na.

⁵ Takan kūu ta kēta kua'a' ma ñivi ñuu Jerusalén ta inga tuku ñivi iyo tichi ñu'u' Judea ña tåsó'o na ña kā'an Xuva. Ta ora chīni na ña kā'an ra te'en, ta kicha'a na nà'ma na kuati na. Tajan ma Xuva jàkunduta ndio ra na ma yuta Jordán tichi ku'u ikan.

⁶ Takan kūu ta ma ja'ma chàku'un Xuva, kūva'a yi chi'in ixi kameyu. Ta chi'in pañu ñii chû'ní ra yi toko ra, ta chàchi ra mamaa tika'a kua'á chi'in nduxi ku'u.

⁷ Takan kūu ta te'en jàkoto ndio ra ma ñivi, ña kā'an Ndioo chi'in ra:
—Tiá ití' chatai, ni kichi iin ra ka'nu ga ta ndatu ra tiaga kua yu'u. Ta yu'u, ti ra nda'veni kùi, ña ni ñii ndikun ndichan ra ni yakan tüvi iyo yi ña ndachí.

⁸ Taku yu'u, jàkundutai ndyo'o chi'in takuini, va rakan ni jakunduta ra ndo chi'in Tati Ií Ndioo. —Takan kàti Xuva chi'in na ikan.

*Nuu künduta Jesuu
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)*

⁹ Takan kūu ta kēta iin kivi ña kēe Jesuu ñuu Nazaret, ña iyo ití' ñu'u' Galilea. Ta ikan chāa ra nuu ndaa Xuva. Ta jàkunduta ra Jesuu ma yuta Jordán.

¹⁰ Ora kèe Jesuu tichi takuui, ndé'e ra ña nùna ma andivi. Ta ikan kōyo Tati Ií Ndioo chata ra, ña kàa yi takua kàa iin livi.

¹¹ Takan kūu ta chīni Jesuu ña nāka'an Ndioo nda andivi:

—Ndicha kuiii, ña yo'o kùu se'i, ra kâchín ña jàkuu tiñu nui, ti ya'a kùuni nde'i ñyn. —Takan kàti Ndioo chi'in Jesuu.

*Ki'in ma kui'na ku'va Jesuu
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)*

¹² Ora chīnu kā'an Ndioo ña'a, ta ma Tati Ií Ndioo chāndaka yi Jesuu ití' tichi ku'u.

¹³ Ikan chīyo ra uvi xiko kivi chi'in kua'a' kití ku'u. Ta ikan kùu nuu kùuni ma kui'na kuxini ka'ndán' tiñu nuu Jesuu nikú. Va tüvi ní ja'a Jesuu ma ña kā'án' chi'in ra, vati kuati kùuni ma kui'na ña na ja'a ra nikú. Ta ora kuà'an ndio ma kui'na, tajan kicha'a ndio ma kua'a' tati jàkuu tiñu nuu Ndioo tindee yi Jesuu.

*Jesuu kīcha'a kàtìtu'un ra tu'un Ndioo ñu'u' Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)*

¹⁴ Ta ora yā'a ña tī'i ndra Xuva veCAA, ta Jesuu ti chàkunuu ra jàna'a ra tu'un va'a Ndioo iti' ñu'u' Galilea.

¹⁵ Ta te'en kā'an ra nuu ma ñivi ikan:

—Vitin va cha kūyatín ora ña ni nde'o nuu chà'nda Ndioo tiñu. ¡Yakan va na chikoni'i ndiko ndo iti' Ndioo! Ti vitin va cha kēta ora ni tava Ndioo tiñu nuu yo. ¡Yakan va na ndakoo ndo ma kuati jā'a ndo! ¡Ta na chinuni ndo ma tu'un Ndioo chi'in ndisaa anima ndo! —kāti Jesuu.

*Jesuu kāna ra kumi ta'an ndra kiin
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)*

¹⁶ Takan kūu ta Jesuu chàkunuu ra yu'u lakuna iyo ñu'u' Galilea. Ta ikan ndé'e ra iin ra nàni Simón chi'in ra yani ra, André. Ta ndrakan ti ndra kiin kùu ndra. Ta ikan jákanaa ndra ma yu've tiaka' ka'nu nuu takuii. Takan jā'a ndra,

¹⁷ ta kēta Jesuu ña te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡Na'a ndo chatai! Vitin cha chító ndo naja kua kiin ndo tiaka', va vitin yu'u kùu ra ni jana'i nuu ndo naja kua nàni'i ndo ñivi kuenda Ndioo.
—Takan kāti Jesuu chi'in ndra.

¹⁸ Ora chīni ndra ña kā'an ra takan, numini ndákoo ndra yu've tiaka' ikan, ta tāndikun ndra kuà'an ndra chata ra.

¹⁹ Ta tiá iti' nuu ndé'e Jesuu inga ndra ka'iin tichi lancha. Ta ikan indii Jandiau chi'in ra yani ra Xuva ña jàndova'a ndra yu've tiaka' chi'in tatá ndra Zebedeu, ta chi'in ndra musu ndra ndia.

²⁰ Ta ikan kāna Jesuu ndra. Tajan ndákoo ndio ndra tatá ndra chi'in musu ndra tichi lancha. Ta tāndikun ndra kuà'an ndra chata Jesuu ndia.

*In ra ndiso tati xaan
(Lc. 4:31-37)*

²¹ Takan kūu ta iin kivi nìndee ñivi judíu kùu yi, ora chāa ndra ñuu Capernaum. Tajan Jesuu chi'in ñivi kī'vi ra tichi veñu'u ñivi judíu. Ta ikan kīcha'a ra jàna'a ra tu'un va'a Ndioo.

²² Ta ma ñivi ndava yu've maania na ña ndé'e na kua jàna'a va'a ra chi'in chinituni ra. Vati tiaga va'a jàna'a ra kua jàna'a ndra matru jàkua'a tutu Ndioo.

²³ Va tichi veñu'u ikan ndaa Jesuu jàna'a ra ora chīni ra ña ndā'yu iin ra ndiso tati xaan indii tichi veñu'u ikan. Ta kīcha'a kā'an ma tati xaan te'en:

²⁴ —¿Ta naja kùuniun kanita'un chi'in ndi, yo'o Jesuu, ra ñuu Nazaret? Ta ndyu'u, cha chító ndi ña vàchi jandi'un nuu ndi. Vati ndyu'u cha nákoto va'a ndi ti ma ra ií Se'e Ndioo kùyun. —Takan kāti tati xaan chi'in Jesuu.

²⁵ Ta te'en kīcha'a kā'an xaan Jesuu chi'in tati xaan ikan:

—¡Taxiin kuu yu'u ndo, ta na kee ndo tichi kuñu ra'ya! —Takan kāti Jesuu.

²⁶ Takan kūu ta kīcha'a chī'i i'i ma ra ndiso tati xaan jā'a yi. Ta jànivaania kùu na ora kēe na tichi kuñu ra.

²⁷ Takan kūu ta ndisaa ma ndian ka'in ikan yú'vi na ña kūu takan, ta te'en kīcha'a chikatu'un ta'an na nuu na:

—¿Nda iti' kīchi ra ña jàna'a ra te'en chi'in chinituni ra ta ya'a ndatu ra, ña nda tati xaan jàchi'in ña kā'an ra? —Takan nàtu'un ta'an ma ñivi ikan.

28 Takan kūu ta numini chīto ndisaa ñivi ñu'u' Galilea ña jà'a Jesuu.

*Jesuu jànda'a ra ñaka'nu Simón ra juuni jākunani ra Petu'
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)*

29 Ta ora kée Jesuu veñu'u ñivi judíu, numini kua'an ra chi'in Jandiau chi'in Xuva, nda ve'e Simón chi'in André.

30 Ta ora chāa Jesuu ve'e ndra ta kāti ma Simón nuu ra ña ku'vi ma ñaka'nu ra kāndian nuu chito jà'a ka'ni.

31 Ta numini chāa Jesuu nuu kāndian ta tīn ra nda'a' ña ta ndākoan chūnandian jā'a ra. Ta ma ora ikani nda'a ña. Ta kīcha'a ña jà'a ña kachi ndra.

*Jànda'a Jesuu kua'a' ndian kù'vi
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)*

32 Ora ni kuna'a ora chīso nikandii, ma ora ikan chāndaka na kua'a' ndian ku'vi chi'in ndian ndiso tati xaan nuu ndaa Jesuu.

33 Takan kūu ta ndisaa ma ñivi kūti'vi na yuve'e nuu ndaa ra.

34 Tajan jāndova'a Jesuu tanuu kue'e ndo'o na. Ta juuni tāva ra ma tati xaan ña ndiso na ndia. Ta tūvi nī cha'a ra ka'an ma tati ikan ti cha nàkoto na ra.

*Chàkunuu Jesuu jàna'a ra tu'un Ndioo nani veñu'u ñivi judíu
(Lc. 4:42-44)*

35 Takan kūu ta ora tuvi inga kivi ora juuni takā'an kundichin, tajan ndēta ndio Jesuu, ta kée ra kuà'an ra iin tichi ku'u nuu taxiin ña kuàka'an ra chi'in Ndioo.

36 Takan kūu ta chānuu kuà'an ra, tajan kuànanduku ndio Simón chi'in ndra mañeru ra ra.

37 Ta ora nāta'an ndra ra ta te'en kīcha'a ndra kā'an ndra chi'in ra:
—¡Ndisaa ñivi kàchika na nànduku na ñyun! —kāti ndra.

38 Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—Va'a, va jí'na iyo yi ña kujana'i tu'un Ndioo nuu tandi'i ñivi iyo nda'a' ñuu i'ya. Vati tiñu ikan tāchi Tatái yu'u —kāti Jesuu.

39 Takan kūu ña chàkuu Jesuu ndi'i ñu'u' Galilea kàtitu'un ra tu'un Ndioo nani veñu'u ñivi judíu. Ta juuni jànda'a ra ma ñivi ndiso tati xaan ndia.

*Jesuu jànda'a ra iin ra kù'vi jà'a kue'e tà'yu
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)*

40 Iin kivi chāa iin ma ra ndo'o kue'e tà'yu nuu ndaa Jesuu. Ta ikan chūnandi chiti ra nuu ra. Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¡Jandova'a ma kue'e ndo'i tuva kùuniuni! —kāti ra.

41 Tajan kúnda'vini Jesuu ra ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Kùuni janda'i ñyun —kāti Jesuu.

Tajan jānani ra ndā'a' ra ra. Ta ndā'a ra.

42 Yakan va ma ora ikani ndā'a ra. Ta nāa ma kue'e ikan ñii ra.

43 Tajan nduva'a kuii chūndayu'u Jesuu ra. Takan kūu tajan tāchi ndio ra ra na ku'un ra, va jí'na te'en nāka'an ra chi'in ra:

44 —¡Nuu ní'iin na, na kàtitu'un naja kua jā'un ña ndā'un! Ji'na kuii nuu sutu iyo veñu'u ka'nú ñuu Jerusalén, jana'un ñyun, ikan nakoto ra ti cha ndā'un. Ta ikan jan sokóun iin kitu nuu sutu kuenda Ndioo, ti kua ikan kàti tutu Ndioo ña tāa Moisés tají'na. Ti takan iyo yi ña ja'a yo, ikan na koto tandi'i ñivi ña cha ndā'un —kāti Jesuu.

45 Tajan kée ndio ra kuà'an ra, va tūvi nī jachi'in ra ña kā'an Jesuu. Ti kàtitu'un ra yi nuu tandi'i ñivi ña kua janda'a ra ra. Yakan va na kúa koo

Jesuu tichi ñuu, ti kindoo ra tichi ku'u taxiin nuu tüvi ndoyo ñivi. Va vaji takan jā'a ra ninii nānduku na ra.

2

Jesuu jānda'a ra iin ra kūyutun

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹⁻² Takan kūu ta ora cha yā'a yatin kivi, tajan chāa ndiko Jesuu ñuu Capernaum. Ta ora chito ma ñivi ña chāa ndiko ra tichi iin ve'e ndaa ma ñuu ikan, ta ikan kūti'vi kua'a' ñivi ma tichi ve'e nuu ndaa ra, ña ni yuve'e kūta'an ga na kuiin na. Ta ikan kīcha'a ra jāna'a ra tu'un Ndioo nuu na.

³ Takan kūu ta chāa kumi ta'an ndra ndiso iin ra kūyutun chi'in ti'va.

⁴ Ta tava kūu ki'vi ndra yuve'e nuu ndaa Jesuu, jā'a ña ya'a kua'a' ñivi ka'lín tichi yi. Yakan va ndāa ndra chata ve'e, ta nūna ndra ita'vini kua kūu januu ndra ma ra ku'vi nuu ndaa Jesuu tichi ve'e. Yakan va ora cha nūna ndra yi, tajan jānuu ndra ma ra kūyutun tichi ti'va, nda nuu ndaa Jesuu.

⁵ Ta ora ndē'e Jesuu ña ya'a chinuni ndra ña jā'a ra. Yakan va te'en kīcha'a kā'an ra chi'in ra kūyutun:

—Yo'o se'yu vitin cha jānai kuatiun. —Takan kāti Jesuu chi'in ra kūyutun.

⁶ Takan kūu ta ma ndra matru jākua'a tutu Ndioo ka'in ikan, te'en nākanini ndra cha'a' ña kā'an Jesuu te'en:

⁷ “¿Ta naja jā'a ra'ya ña kā'an ra takan? Ma tu'un kā'an ra iin ña kini kūu yi kuenda Ndioo. ¿A tüvi chito ra, ti uvaas Ndioo kūu ra kūu janaa kuati ñivi? Ta tüvi kūu ja'a inga nda ndian nikuuni yi.” Takan chānini ndra.

⁸ Va Jesuu numini chito ra ña chānini ndra takan. Yakan va te'en chikatu'un Jesuu nuu ndra:

—¿Ta naja vä'a' chānini ndo?

⁹ Tu ka'in chi'in ra ku'vi, cha jānai ma kuati ra, ta töve nde'e ndo tuva ndicha ña ni kuu ña kā'in. Va tu ka'in chi'in ra: “¡Ndetá, ta natuviuñ ti'vaun, ta ku'un ve'un!” Ta nde'e ndisaa ndo ti ndicha iyo ndatui.

¹⁰ Va vitin ni jana'i nuu ndo, ti kūu janai kuati ñivi ñuñivi i'ya. Yakan va ni koto ndo, ti yu'u kūu ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ta iyo ndatui. —Takan kāti ra chi'in ma ndra jākua'a tutu Ndioo.

Ta te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ma ra kūyutun:

¹¹ —Chi'in yo'o kā'in ña ndetaun ta natuviuñ ti'vaun ta ku'un ve'un —kāti Jesuu chi'in ra kūyutun.

¹² Ora kā'an Jesuu te'en, ta ma ra ku'vi niku, numini ndēta ra, ta nātuvi ra ti'va ra, ta kēe ra ma tichi ve'e, ta kuà'an ra. Yakan va ndē'e chi'in tinuu na, kēe ra kuà'an ra. Takan kūu ta ora ndē'e na ña jā'a Jesuu te'en, ta ndava kuà'an tati na. Ta kīcha'a na jāka'nu na Ndioo. Ta te'en kīcha'a na kā'an ndio na:

—¡Ni'iin cha'a' takä'an nde'e ndi iin ra ya'a iyo ndatu ña jā'a te'en!

Jesuu kāna ra ra nāni Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Ta ora yā'a ña kūu takan ta kēe ndiko Jesuu kuà'an ra yu'u lakuna. Ta ikan kūti'vi na nuu ndaa ra, ta ikan kīcha'a ra jāna'a ra tu'un Ndioo nuu na.

14 Takan kūu ta ora yā'a ra chi'in na, ta ndē'e ra Leví, ra kūu se'e Alfeu ña nàndi ra nàka'an ra xu'un' nuu ñivi kuenda ma ñuu'u' ñuu ka'nú Roma. Tajan kīcha'a kà'an Jesuu chi'in ra:

—¡Ndakoo tiñu jà'un chiña ta kichiun chata! —kàti ra.

Ta ikan Leví numini ndākoo ra ma tiñu jà'a ra ta tāndikun ra kuà'an ra chata Jesuu.

15 Takan kūu ta Jesuu chā'an ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra, chākujama ndra ve'e Leví. Ta ikan juuni ka'iin inga ndra nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma, ta inga ndra kini xini chàchi ndra chi'in Jesuu ndia. Takan kūu ña nduva'a kuii kua'a' ñivi ndikun chata Jesuu chi'in ndra tatan ra.

16 Ta ora ndē'e ndra jàkua'a tutu Ndioo chi'in ndra fariseu ña chàchi Jesuu chi'in ndisaa ma ñivi jà'a kuati ikan, ta te'en kīcha'a ndra chikatu'un ndra nuu ndra jàkua'a chi'in Jesuu:

—¿Ta naja chàchi ma matru ndo chi'in ma ndian nàka'an xu'un' ta chi'in ndian jà'a kuati? —Takan kàti ndra nuu ndra.

17 Ta ikan Jesuu chīni ra ma ña kà'an ndra. Ta te'en nàka'an ndio ra nuu ndra:

—¿A tüvi chīto ndo ti ma ndian ïyo va'a, tüvi chīniñu'u na ma ndra chīto tatan? Ndian ku'vini kùu ndian chīniñu'u yi. Ta yu'u ti tüvi vâchi kuenda ma ndian tüvi chīniñu'u yu'u takua kùu ndian ïyo va'a. Yu'u vâchi, va kuenda ndian chīniñu'u yu'u takua kùu ndian ïyo kuati —kàti Jesuu.

Chikatu'un ndra nuu Jesuu, naja tüvi ndita yu'u ma ndra jàkua'a chi'in ra

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Iin ora ndita yu'u ma ndra chàkunu chata Xuva ra jàkunduta, chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ndra fariseu. Ta ikan ndē'e inga ñivi ña ndita yu'u ndisaa ndrakan. Tajan kēe ndra kuàndakatu'un ndra nuu Jesuu. Ta te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Ta naja ndita yu'u ma ndra chàkuu chata Xuva chi'in ndra chàkuu chata ndra fariseu? ¿Ta ma ndra jàkua'a chi'un, naja töve ndita yu'u ndra ndia? —Takan kàti ndra chi'in Jesuu.

19 Ta te'en nàka'an Jesuu nuu na:

—Chi'in ma tu'un i'ya ni jana'i nuu ndo naja töve ndita yu'u ndra vitin. ¿A kùu ndita yu'u iin ra ni tanda'a chi'in ñivi ra ora juuni ndaa ra chi'in vi? ¡Na kùu yi! Ti tu juuni ndaa ma ra tanda'a, na kùu ja'a na kundaa na ña ndita yu'u na. Ti tandi'i na chisii na ora ikan.

20 Va ora cha kua'an ra, tajan kùu kundita yu'u na —kàti Jesuu.

Nuu jàna'a Jesuu ti kùu jandiki ta'an yo tu'un cha'nu chi'in tu'un chaa kà'an ra vitin

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

21 Ta te'en nàka'an tuku Jesuu:

—Ñi'iin na kùu nataa na iin ja'ma cha'nu chi'in ita'vi ja'ma chaa, ti ma ja'ma chaa nàndii yi ta jànakaa yi ma ja'ma cha'nu. Yakan va kà'vi ga nàkaa yi jà'a ma ja'ma chaa.

22 Ta juuni kùu kuin ma takuii vinu, ña jàkuiya na tichi tia'a ñii cha'nu, tuva vinu chaa kùu ra'. Ti ma vinu ikan, jàka'ndi ra' ma tia'a ñii cha'nu, ta chàti ra', ta nàkaa ma ñii ikan ndia. Yakan va va'a ga ti'o ma takuii vinu chaa tichi iin tia'a ñii chaa —kàti Jesuu.

*Kindaa ndra jàkua'a chi'in Jesuu trigu iin kivi nindeo
(Mt. 12:18; Lc. 6:1-5)*

²³ Iin kivi ña nindee ñivi judíu chàkunuu Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra nuu kàa kua'a' trigu. Takan kūu ta ikan kîcha'a ndra jàkuun nda'a' ndra ma trigu.

²⁴ Ta te'en kîcha'a chikatu'un ma ndra fariseu nuu Jesuu, ti kùuni ndra tisokuati ndra Jesuu:

—¡Yo'o xaa! ¿Ta naja jà'a ma ndra jàkua'a chi'un iin ña tüvi ïyo yi ña jà'a yo ma kivi nindeo?

²⁵ Ta te'en nâka'an Jesuu chi'in ndra:

—¿A tüvi chàku'uni ndo ña jà'a ma racha'nu David, ora ya'a châñu soko ra chi'in ndra meru ra?

²⁶ Ta ma tiempu ikan ti ma ra sutu nàni Abiatar kūu ma ra chà'nda tiñu veñu'u ikan. Tajan ki'vi ndio David tichi veñu'u ikan, ta ikan jan châchi ndio ra ma paan iñi kuenda Ndiooo. Ta rakan juuni châ'a ra ma paan ikan nuu tandi'i ma ndra chàkuu chata ra. Ta ma paan ikan, ti na vä'a kachi nda ndian nikuuni yi, ti kuenda ma ndra sutuni kùu yi. —Takan kàti Jesuu.

²⁷ Takan kūu ta te'en nâka'an tuku Jesuu:

—Racha'nu Ndiooo jína jà'a ra ma ñivi. Tajan jà'a ra ma kivi nindeo. Yakan va kuenda Ndiooo, tiaga ka'nu ma ñivi kua ma kivi nindeo.

²⁸ Ta nda yu'u ra se'e ñivi tâchi Ndiooo, juuni ïyo ndatui ma kivi nindeo —kàti Jesuu chi'in ndra.

3

*In ra kûyutun nda'a'
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)*

¹ Iin ora ki'vi tuku Jesuu tichi veñu'u ñivi judíu. Ta ikan ndaa iin ra kûyutun nda'a'.

² Ta ma ñivi ikan jà'a na kuenda tu jànda'a Jesuu ñivi ku'vi vaji ma kivi nindeo kùu yi. Takan ïyo yi ña kumi na Jesuu ta kùu ni'i na nda cha'a' tiso kuati na ra.

³ Ta te'en kà'an ndio ma Jesuu chi'in ma ra kûyutun nda'a':

—¡Ndetu ta kundaun ma'ñu i'ya!

⁴ Tajan te'en chikatu'un ndio ra nuu ma ndian ka'iin ikan:

—¿Nayi kùu ja'a yo ma kivi nindeo, kùuni ndo? ¿A jà'a yo ña va'a, a ña vä'a'? ¿A tiá va'a ña jàkakú yo na, a nde'enio ña kuvi na? —kàti Jesuu.

Va ma ñivi ka'in tichi veñu'u ikan, tüvi nî ka'an na ña kâ'an ra.

⁵ Takan kūu ta Jesuu iin nde'e xaani ra nuu na ña ya'a nda'vi kùuni ra ti tüvi tåso'o na ña kâ'an ra. Ta tüvi kûnda'vini ma ndian chîniñu'u ra nde'e na ra. Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu chi'in ma ra kûyutun nda'a':

—¡Janakee nda'un! —kàti ra.

Tajan jânakee ndio ma ra ku'vi nda'a' ra. Ta ora ikani ndâ'a yi.

⁶ Ta kêe ndio ma ndra fariseu tichi veñu'u ñivi judíu, ta kuâ'an ndio ndra nuu ka'in ndra chàkuu chata racha'nu Herode, ña ni natu'un ta'an ndra naja kua ja'a ndra ta kùu ni'i ndra kua ka'ni ndra Jesuu.

Kuti'vi kua'a' ñivi nuu ndaa Jesuu yu'u lakuna

⁷ Ta Jesuu kua'an ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra nda yu'u lakuna chi'in kua'a' ñivi ñu'u' Galilea.

⁸ Ta ikan juuni kua'a' ñivi kêe ndio na kuânde'e na nuu ndaa Jesuu ora chito na ña jà'a ra ña va'a. Takan kūu ta châa ma ndian ñu'u' Judea

chi'in ndian ñuu Jerusalén, chi'in ndian ñuu Idumea, ndian ìyo iti' kàna nikandii yuta Jordán, ndian ñu'u' ñuu Tiro, chi'in ndian ñu'u' ñuu Sidón ndia. Ndicha ña chāa nduva'a kuii kua'a' ñivi nuu ndaa Jesuu.

⁹ Yakan va ndākoo Jesuu tiñu nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra na yati koo ndra chi'in iin lancha ta jàyatin ndra run yu'u lakuna, ikan na jachika ra ra nuu na.

¹⁰ Takan iyo yi ña ja'a ndra koto chakoyo kua'a' na nuu ndaa ra. Ti tandi'i ndian ku'vi kùuni na ke'e na ra, ti chito na ti ya'a kua'a' ñivi ku'vi jànda'a ra.

¹¹ Ta ma tati xaan ora nde'e na ra, ta chünandi chiti na nuu ra, ta kīcha'a na kànachaa na te'en:

—¡Yo'o kùu ma ra Se'e Ndioo! —kàti ma tati xaan ikan chi'in ra.

¹² Va xaan va'a kīcha'a kà'an Jesuu nuu na, ña na kā'an na takan chi'in ra nuu ka'iin ñivi.

*Jesuu kàchín ra ndi uchi uvi ndra tatuñ ra
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)*

¹³ Takan kūu ta ora yá'a ña kūu takan, tajan ndāa Jesuu iin yuku. Ta ikan kāna ra ma ndian va'a tiá kùuni ra. Ora kütí'vi ndra nuu ndaa ra

¹⁴ ta ikan kāchin ra uchi uvi ta'an ndra kuenda ña kakuu ndra chi'in ra ña kà'an ndra ma tu'un va'a Ndioo. Ti ndra'ya kùu ndra ni kuu tatuñ ra.

¹⁵ Ta chā'a Jesuu ndatu ndra kuenda ña tåva ndra tati xaan ndiso ñivi kuvi.

¹⁶ Ta ma ndi uchi uvi ma ndra kāchin ra nàni ndra te'en: Simón, ra jákunani Jesuu, Petu'.

¹⁷ Ta uvi ndra se'e Zebedeu, iin ra nàni Jandiau chi'in ra yani ra, Xuva. Ndrakan jákunani Jesuu ndra Boanerges ña kùuni yi ka'an yi ndra xaan takua xaan nda'yu savi ora kùun ra.

¹⁸ Ta inga tuku ra nàni André chi'in Lipe chi'in Tolo chi'in Mate chi'in Tomá, ta Jandiau ra se'e Alfeu. Ta juuni kāchin Jesuu Tadeu chi'in Simón, ra kùuni kuati chi'in ñivi ñuu ka'nú Roma.

¹⁹ Ta ra nuu ndi'i nia, va kùu Juda Iscariote, ra ni xikoña'a Jesuu tiá iti' nuu.

*Kàti ñivi ti chi'in ndatu kui'na jànda'a Jesuu ma ñivi ku'vi
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Takan kūu ta kēta iin kivi, ña kí'vi tuku Jesuu iin ve'e. Ta ikan inga cha'a' juuni kütí'vi kua'a' ñivi. Ña ní kuu kachi ra ni chi'in ndra jàkua'a chi'in ra jà'a na.

²¹ Ta ora chito ma ñivi Jesuu ña ja'a ra ta chàki'in na ra ti xini ra tivi ña jà'a ra takan, kùuni na.

²² Takan kūu ta juuni ma ndra jàkua'a tutu Ndioo ndra kée ñuu Jerusalén, chāa ndra nuu ndaa Jesuu. Ta te'en kà'an ndra chi'in ma ñivi ikan:

—Juu, ma kui'na kùxini chā'a ndatu nuu ra'ya, ti chi'in ndatu yakán', tåva ra ma tati xaan ndiso ñivi. —Takan kà'an ndra chata Jesuu.

²³ Ta ikan numini kāna Jesuu ndra. Ta kīcha'a kà'an ra iin ku'va chi'in ndra.

—¡Na kùu tava ma kui'na juuni maa yi!

²⁴ Tatú iin ñuu kànita'an chi'in juuni maa yi, na kündee yi kua'a' tiempu.

²⁵ Tatú iyo iin yo kànita'an chi'in juuni ñivi na, na kündee na kua'a' tiempu ndia.

26 Yakan va tu ma kui'na kànita'an yi chi'in juuni maa yi, juuni kündee na ndia. Ta ikan kùu nuu ndi'i nuu na.

27 'Yakan va nii'in yo kùu ki'vi iin ve'e ra ya'a iyo ñandee ta kuika, ta sù'u yo ña iyo nuu ra. Na kùu ja'a yo yi tu tüvi ku'ni ji'na yo ra. Yakan va tu ku'ni ji'na yo ra, tajan kùu su'u yo ma ña iyo ra.

28 'Va yu'u kàti ndicha kuii nuu ndo ti ma Ndioo ya'a ka'nu ra. Ta jànaa ra kuati ma ñivi ta ndisaa ña kini kà'an na.

29 Va ndian kàti'ini chata Tati Ií Ndioo ndiakan tüva janaa Ndioo kuati na. Yakan va endee koo kuati ikan chi'in na ndisaa tiempu.

30 Ña'a kàtitu'un Jesuu nuu ndra, ti tisokuati ndra ra ña jànda'a ra ndian ku'vi chi'in ndatu kui'na.

Chàa ma'á Jesuu chi'in ndra yani ra ta ñivi ta'an ra nuu ndaa ra jànda'a ra

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Takan kùu tajan chàa ma'á Jesuu chi'in ndra yani ra chi'in ña ta'an ra ve'e nuu ndaa ra. Va kindoo vi nuke'eni. Ta ikan kà'an vi chi'in iin ra ndaa ma nuu ka'iin kua'a' ñivi yuve'eni, na kuka'an ra chi'in Jesuu.

32 Ta ikan jan chàa ma ra kuaka'an chi'in Jesuu nuu ndaa ra chi'in kua'a' ñivi. Ta te'en kîcha'a kà'an ra chi'in Jesuu:

—Nuke'e ndaa ma'un chi'in ndra yaniun ta fiivi ta'un, ña nànduku vi ñyn.

33 Va te'en nàka'an ra ña chikatukun ra nuu na:

—¿Yo kùu ma'i chi'in ma yanji ta ndian ta'in?, kùuni ndo.

34 Ta ikan jan kîcha'a nde'e ndicha ndio ra ma ndian ka'iin xiin ra. Ta te'en nàka'an tuku ra chi'in na:

—¡Na kuni va'a ndo ña ni ka'in chi'in ndo!

35 Yakan va ma ndian jà'a ña kùuni Ndioo, ndiakan kùu ma yani chi'in ta'in chi'in ma ma'i —kàti Jesuu.

4

In ku'va ña jàkuuni Jesuu kà'an ra nuu ñivi chata iin ra tàchi

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Takan kùu ta kîcha'a jàna'a tuku Jesuu inga cha'a' ma yu'u lakuna. Ta tava nduva'a kuii kua'a' ñivi küt'i vi nuu ndaa ra, yakan va ndaa Jesuu tichi iin lancha ña ndaa yatinu ma yu'u lakuna ikan. Tajan nda tichi run chünandi ndio ra kà'an ra chi'in na. Ta ma ñivi ikan ti yu'u lakunani kindoo na chini na ma ña kà'an ra.

2 Ta ikan jan kîcha'a ra jàna'a ra kua'a' nakuyi nuu na chi'in ku'va, ikan na kutunini na ña kùuni ra ka'an ra.

Yakan va te'en kîcha'a ra kà'an ra ma ku'va nuu na:

3 —¡Taso'o ndo ña ni ka'in! —kàti Jesuu. —Iyo iin ra tàchi. Ta rakan ti ora chàa ra nuu ñu'u' ra,

4 ta kîcha'a ra tàchi ra. Ta tia ma chiti kôyo yi tichi iti'. Ta nde'e ma saa yi. Ta nüu ndri nuu kàndoyo yi. Ta châchi ndi'i ndri yi.

5 Ta inga ita'vi yi kôyo yi tañu yuu. Ta ikan, ti nuuni yoso ma ñu'u', ti mamaa yuu ndòyo nda ninuu. Yakan va ma chiti kôyo tañu yuu numini kâna yi, ti tüvi kunu indii ma chiti.

6 Takan kùu ta ora ñuka'ñu ndií, nduva'a kuii xii yi, ti tüvi nì'i yi ndanu ki'vi yo'o yi. Yakan va nâtii yi.

⁷ Ta inga ita'vi ma chiti chīta yi tañu ku'u. Ta ma ku'u ikan numini chā'nu yi, ta jāvati yi nuu yi. Ta nī kūa kua'nu yi. Yakan va tüva nī kuu jatiñu yi.

⁸ Ta tia yi, va kōyo nuu va'a ñu'u'. Yakan va kāna yi, ta chā'nu va'a yi. Ta kēta kua'a' va'a chiti nuu yi. Iyo yoko ña kēta oko uchi chiti nuu ii'iin yi. Ta iyo ña kēta uni xiko chiti nuu. Ta inga yoko ña chā'a iin cienteu chiti. Yakan kūu ma ku've kāti Jesuu nuu na.

⁹ Ta te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Yakan va na taso'o ndisaa ndo ma ña ni ka'in chi'in ndo!

*Nuu jākoto Jesuu ñivi nda cha'a' jāna'a ra ma ku've nuu na
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)*

¹⁰ Takan kūu ta ora kīndoo ma'iin Jesuu chi'in ndi uchi uvi ndra jākua'a chi'in ra, ta inga ndra ka'in xiin ra. Ta te'en kīcha'a chikatu'un ndra nuu Jesuu:

—Na katitu'un nuu ndi, nayi kūuni ma ku've ikan ka'an yi! Vati töve kùtunini ndi ma tu'un kā'un —kāti ndra.

¹¹ Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—Nuu ndyo'o, chā'a Ndioo ña koto ndo tu'un xe'e ña iyo chi'in ra nuu chā'nda ra tiñu. Yakan va chā'a ra ña nākoto ma ndian jākuu tiñu nuu ra ma tu'un xe'e ikan. Va ma ndian tüvi chīnuni ña kā'in, nuu ndiakan va chi'in mamaa ku'veni ni ka'in yi chi'in na.

¹² Ta ma ñivi ikan ti vajj nde'e na, va tüvi ndichin nuu na. Ta vajj chīni na, va tüvi kùtunini na ma tu'un kā'in. Yakan va kūu ndikoni'i ndiko na chi'in Ndioo. Ta töve ni janaa ra kuati na ndia. —Takan kātitu'un Jesuu nuu ndra.

Jesuu jāna'a ra naja kua kūuni ma ku've ikan ka'an yi cha'a' ma ra tàchi chiti

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Takan kūu ta te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ndra:

—Tu tüvi kùtunini ndo ma ku've i'ya, naja kua kūu kutunini ndo inga ku've ni ka'in, tuva takan?

¹⁴ Ti ma ra tàchi chiti, indukuni kūu ra takua kūu ma ra jāna'a tu'un Ndioo.

¹⁵ Vati iyo ma ndian kāa takua kāa ma chiti kōyo tichi iti'. Chīni va'a na ma tu'un Ndioo, va ora ña cha chīni na yi, tajan vāchi ndio ma kui'na ka'nu. Ta yakán' jānaa ma tu'un va'a Ndioo ña cha iyo anima ii'iin ma ñivi ikan.

¹⁶ Ta inga na kāa na takua kāa ma chiti ña kōyo tañu yuu. Ta ndiakan kūu ma ndian chīnuni tu'un Ndioo. Yakan va ora ndāki'in na yi, ndava chīsii na ti ndāki'in na yi chi'in ndisaa anima na.

¹⁷ Yakan va ndiakan kāa na takua kāa ma chiti tàchio ña tüvi kunu indii yo'o já'a ma yuu. Ta ndiakan kūu na takua kūu ma chiti ikan. Ti töve nī'i yi nuu ku'un yo'o yi. Yakan va ma ñivi ikan, tüvi chīndaa va'a na. Ta chīnuni na ma tu'un Ndioo tia kivini. Ta vāchi ndio ma ndian jāndoto kuati nuu na, cha'a' ma tu'un Ndioo. Tajan nde'e ndio na tundo'o. Ta na kūu koo va'a na chi'in ma tu'un Ndioo. Yakan va ndàkoo ndio na yi.

¹⁸ Ta inga na kāa na takua kāa chiti ña kōyo tañu ku'u. Ndiakan kūu ma ndian chīnuni tu'un Ndioo.

¹⁹ Va chītu'un na tiá cha'a' ma ndatiñu ña nī'i na ñuñivi i'ya. Ta juuni ya'a kūuni na nde'e na ma xu'un' ña na jandakuu kuika yi na. Ta yakan

kùu yi ña jànda'viña'a yi na. Ta yüvi yakan ni kuu yi, ti kùuni na inga nakuyi koo nuu na. Ta takan kùu yi chi'in ma chiti tàchio, ora kàna yi nuu vati. Töve kùu jatiñu yi. Yakan va takan kùu ma ñivi ikan, ti tüvi chàa ma tu'un Ndioo nda anima na.

20 Iyo inga ma ñivi ña chìnì na ma tu'un va'a Ndioo. Ta chìnuni na ña kà'an yi chi'in ndisaa anima na. Ndiakan kùu na takua kùu ma chiti ña tachi iin nuu ñu'u' va'a. Ta iin ñivi ikan kùu na takua kùu ma trigu ña châ'a oko uchi ta'an chiti. Ta inga tuku yi châ'a uni xiko chiti. Ta inga na kùu na takua kùu ma ña châ'a iin ciente chiti —kàti Jesuu.

*Jesuu kà'an ra iin ku'va ña jàkuuni ra kà'an ra cha'a' ñu'u' kandil
(Lc. 8:16-18)*

21 Takan kùu ta te'en nâka'an tuku Jesuu inga ku'va nuu ma ñivi:
—¿A va'a tu kutaa xe'o iin kandil tichi iin kisi ñu'u', a iin xuu chito, kùuni ndo? ¡Na kùu yi! Ti tu tüvi tàkaa sukun yo yi, na kùu ndo ndichin nuu yo jâ'a yi.

22 Vati na kùu tixe'o nî'iin ña jâ'a yo, ti tiá kivi ni koto ndisaa ñivi ma ña tixe'o. Ta juuni na kùu ka'an yo nî'iin tu'un xe'e kua'a' tiempu, ti ni chaa iin kivi ña ni koto kachin ndisaa ñivi yi ndia.

23 Yakan va te'en nâka'an tuku Jesuu chi'in na:

—¡Na taso'o va'a ndo ña ni ka'in chi'in ndo, tuva ïyo chinituni ndo!

24 Tajan te'en nâka'an ndio ra chi'in na:

—¡Na ja'a ndo kuenda nuu ndo ma tu'un ña kà'in nuu ndo! ¡Na kuni va'a ndo yi ta jachi'in ndo yi ora tìndee ndo inga ñivi, ta takan Ndioo ni ja'a ra chi'in ndo, ta ni ku'va ra ña kutuni ndo tiá kua'a' yi!

25 Yakan va tu ja'a va'a ndo ma tiñu Ndioo, ni tìndee ra ndo tiá kua'a'. Va tu tüvi jatiñu ndo kuenda Ndioo, ni kindaa ra ma tiñu jâ'a ndo, vaji töva kua'a' yi —kàti Jesuu.

Jesuu kà'an ra iin ku'va chata naja kua cha'nu chiti tàchi ñivi

26 Takan kùu ta te'en nâka'an tuku Jesuu:

—Indukuni kùu ma nuu chà'nda Ndioo tiñu kua iin chiti tâchi iin ratâchi.

27 Ti ma chiti ikan kàna yi ta chà'nu yi, vaji kixi ra a ndìto ra. Yakan va rakan tüvi chìto ra naja kua jâ'a yi ña chà'nu yi.

28 Ti ma chiti ikan, juuni ma ñu'u' jâ'a ña kàna yi. Va ji'na këta ma punta yi, tajan këta ma yoko yi.

29 Ta ora cha nâtii ndio ma yoko yi, tajan kindaa ndio yo ma chiti ikan. Ta chàchi ndio yo yi —kàti Jesuu.

Jesuu kà'an ra iin ku'va chata chiti yukú mostaza

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Takan kùu ta te'en nâka'an tuku Jesuu ndia:

—¿Nda chi'in induku ma nuu chà'nda Ndioo tiñu?, kùuni ndo. ¿A nda chi'in kùu jando induku yo yi?

31-32 Ti ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, indukuni yi chi'in ma chiti mostaza ña tâchi yo. Ti vali yi va chà'nu yi tiá kua inga tuku yukú. Ña chi'in soko na'nu yi, nda saa kùu ja'a ri taka ri nuu vati soko run —kàti Jesuu.

Nuu chàtiñu Jesuu ma ku'va jàna'a ra
(Mt. 13:34-35)

³³ Yakan va chi'in tu'un i'ya jàna'a Jesuu ma tu'un Ndioo chi'in kua'a' ku'va, ña cha kā'an ra i'ya. Yakan va Jesuu jàna'a ra nuu na, nda katì kutunini na tu'un kà'an ra.

³⁴ Va ní'iin tu'un tüvi kà'an ra, tu tüvi kà'an ra yi chi'in ku'va. Va ma ndra jàkua'a chi'in ra jàna'a ra naja kua kùuni ma ku'va ikan kà'an kachin yi nuu ndra inga ora.

Jákutaxin Jesuu tati chi'in takuui lakuna

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Takan kūu ta ora kuaa ma kivi ikan, tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra:

—¡Na ko'o inga chiyo lakuna! —kàti Jesuu chi'in ndra.

³⁶ Tajan ndàkoo ndio ndra ma ñivi ikan yu'u lakuna, ta kuà'an ndio ndra chi'in Jesuu juuni tichi lancha nuu indii ndra chi'in ra. Ta ikan juuni tändikun inga lancha ndàka ta'an chi'in ndra kuà'an run chata ma lancha ndra ndia.

³⁷ Ta ora cha kàcha'an ndio ndra nuu lakuna, ta kôyo ndio savi tati chata ndra. Ta ikan kicha'a kì'vi ndio takuui ikan tichi ma lancha.

³⁸ Takan kūu ta tün ñuma'na Jesuu, ta nduva'a kuii kixi ra kàndii ra iti' xuu lancha chi'in chala ra. Tajan jàndakoo ndio ndra ra, ta te'en kîcha'a kâ'an ndra chi'in ra:

—Matru, ¿a tüvi ndè'un, ti chani ka'a yo? —kàti ndra chi'in Jesuu.

³⁹ Ta ikan jan ndëta ndio Jesuu, ta te'en kîcha'a kâ'an ndio ra chi'in ma savi tati.

—¡Na kutaxin ndo! —kàti ra. Tajan kütaxin ndio ma savi tati chi'in ma takuui lakuna.

⁴⁰ Tajan te'en nāka'an ndio ma Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿Ta naja ya'a ndasii ndo? ¿A takä'an chinuni ndo tu'un Ndioo ña jâ'a ndo takan? —kàti Jesuu.

⁴¹ Takan kūu ta ndrakan nduva'a kuii yû'vi ndra, ta kîcha'a ndra chikatu'un ta'an ndra:

—¿Nda ra kùu ra'ya, ña nda savi tati ta lakuna jàchi'in ña kâ'an ra?
—kàti ndra ña nàtu'un ta'an maa ndra.

5

In ra ndiso tati xaan ñu'u' Gerasa

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Takan kūu tajan këta chiyo ndio Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra inga chiyo yu'u lakuna. Ta ikan kàndii iin ñu'u' nàni Geresa.

² Ta ora nûu ndio Jesuu tichi lancha, ta ikan tû'va iin ra ndiso tati xaan nuu ra. Ta rakan ti já kée ra nuu iyo ra kamajandu,

³ ti ikan iyo ra. Ta ní'iin na kùu tiin na ra, ni chi'in kadena kùu ku'ni na ra.

⁴ Yakan va jin kua'a' cha'a' cha chû'ni na nda'a' ra chi'in cha'a' ra chi'in kadena, va endee ndì'i yi jâche'e ra. Yakan va ní'iin na kündee na ra.

⁵ Ta ndisaai tiempu châkunuu ra ora ndichin ta ora naa, iti' yuku taxiin nuu tüvi ñivi. Ta juuni châkunuu ra iti' kamajandu, ña endee ndâ'yu ra châkkuu ra ikan. Ta endee kàni maa ra ra chata yuu.

⁶ Takan kūu ta ora nde'e ndio ra ña chika ga vâchi Jesuu, ta endee kàndakunu ra kuàta'an ndio ra nuu vâchi ra. Ta ora châa ndio ra nuu ndaa Jesuu, ta chûnandi chiti ra nuu ra.

⁷ Ta te'en kîcha'a ndio ra kànachaa ra nuu Jesuu:

—¿Nayi kùuniun ja'un chi'in, yo'o Jesuu, Se'e Ndioo ra iyo andivi? ¡Chi'in sivi Ndioo, chikain ñamani nuun ña na kii'viun chi'in! —Takan kàti yi chi'in Jesuu.

8 Kà'an yi takan chi'in Jesuu, vati ji'na ra naka'an te'en nuu yi:

—¡Yo'o tati xaan, na keun tichi kuñu ra'ya! —kàti Jesuu chi'in yi.

9 Takan kuu ta te'en chikatu'un ndiko Jesuu nuu yi:

—¿Naja nàniun? —kàti Jesuu.

Ta te'en naka'an yi:

—Nàni ndi Legion, ti kua'a' tati xaan kuu ndi ña iyo ndi tichi kuñu ra'ya —kàti yi.

10 Takan kuu ta ma tati ikan chikan yi nuu Jesuu ña na täva ra yi ma tichi nuu ikan.

11 Ta tava nde'e yi ña yatini xiin ma yuku ndaa ikan, ka'ìn kua'a' kini ña kàchika ndri chàchi ndri ku'u kàa ikan.

12 Yakan va ma tati xaan te'en chikan yi nuu Jesuu:

—¡Na ja'un tia ñamani nuu ndi, ña tachiun ndi na ki'vi ndi tichi kuñu ma kini kàchika ikan! —kàti yi.

13 —Va'ani tuva takan kùuni ndo —kàti Jesuu chi'in yi.

Tajan kée ndio yi kuñu ma ra'i'i ikan, ta kuà'an yi. Tajan ki'vi yi ma kuñu ndri. Takan kuu ta ma kini kàchika ikan, ti uvi mii ta'an ndri kuu ndri. Ta ora ki'vi ndio na tichi kuñu ndri, tajan kàndakunu ndio ndri kuà'an ndri. Ta kàchita ndri iin xa'va ña iyo yu'u lakuna. Ta ikan k'a' ndri tichi lakuna ta ch'i' ndri.

14 Ta ma ndra kùmi ma kini endee chìnu ndra kuà'an ndra ora nde'e ndra ma ña jà'a chi'in ndri. Yakan va ora chaa ndra ma ñuu ta kicha'a ndra nàtu'un ndra ña t'a'an ma kini chi'in tandi'i ñivi iyo kuariya ta chi'in ñivi iyo ñuu ndia. Takan kuu ta kée ndio na kuànde'e na nuu kàchita ndri. Ta ora nde'e na ndri, tajan ndikoni'i ndiko na nuu ndaa Jesuu.

15 Ta ora kuyatin ndio na nuu ndaa Jesuu, ta ikan nde'e ndio na ma rati xini nikü. Ña cha ñu'u ndio ra ja'ma nàndi ra. Va tüva jà'a ra takua jà'a ra ora ndiso ra tati xaan nikü. Ta ndava kuà'an tati na ora nde'e na ña cha ndòva'a ra.

16 Takan kuu ta ma ñivi ña nde'e kua t'a'an ma ra ndiso tati xaan chi'in ña t'a'an ma kini, kicha'a na nàtu'un na yi chi'in inga ñivi ña kuu.

17 Takan kuu tajan kicha'a ma ñivi ñuu kà'an na nuu Jesuu na kee ra ku'un ra ma ñu'u' ikan.

18 Takan kuu ta ora ndaa ndiko Jesuu tichi lancha, ta nduva'a kuii jànni ma ra ndiso tati xaan nikü Jesuu, ña kùuni ra ku'un ra chi'in ra.

19 Va Jesuu tüvi ní cha'a ra ku'un ra chi'in ra. Ta te'en kicha'a kà'an ra chi'in ra:

—¡Kindoo yo'o, xaa! ¡Ta kuà'an ve'un nuu iyo ñiviun! ¡Ta katitu'un nuu vi, ndisaa ña jà'a Racha'nu Ndioo chito'un chi'un, ta naja kua künd'a'vini ra ñyun ña jànd'a' ra ñyun! —kàti Jesuu.

—Va'ani tuva takan —kàti ra chi'in Jesuu.

20 Tajan kuà'an ndio ra. Ta kicha'a kàtitu'un ra nuu ndisaa ñivi ñuu Decápolis ña jàndova'a Jesuu ra. Ta ndisaa ñivi ikan ndava yu'vi na, ña kà'an ra takan chi'in na.

*Ña se'e Jairo ta ña kè'e ja'ma Jesuu
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

²¹ Takan kūu ta ora ndikoni'i ndiko Jesuu ma inga chiyo lakuna chi'in lancha. Tajan ma ora ikani kua'a' ñivi kūti'vi nuu ndaa ra yu'u lakuna.

²² Takan kūu tajan chāa ndio iin ra vika ndiso tiñu veñu'u ñivi judíu ña nāni Jairo. Ta ora ndē'e ra Jesuu numini chūnandi chiti ra nuu ra.

²³ Ta ikan nduva'a kuii chīkan ra ñamani nuu Jesuu. Ta te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¡Chani kuvi ma ñavalí se'i! ¡Yakan va ko'o ta jananiun nda'un chata ña! ¡Ikan na nda'a va'a ña ta koo ndikoan! —Takan kāti ra chi'in Jesuu.

Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ra:

—¡Na ko'o, tuva takan! —kāti ra chi'in ra.

²⁴ Ta ikan jan kēe ndio Jesuu kuà'an ra chi'in ra. Ta ikan juuni tāndikun kua'a' ñivi kuà'an na chata ndra ña ndava tituu ta'an na.

²⁵ Ta tañu ma ñivi kàcha'an ikan, kuà'an iin ña cha ïyo uchi uvi kuiya ña ku'vian jà'a niian.

²⁶ Ta nduva'a kuii cha ndē'an tundo'o nda'a' ndra chito jà'a tatan. Ta tüvi ndòva'a ña, vaji jānaa ña ndisaa xu'un' kumian. Java vi'aga ka'vi kùunian jā'a yi.

²⁷ Yakan va ora chinian ña kà'an Jesuu, ta tāndikun ndioan kuà'an ña. Ta ikan jāyatin ndioan ña iti' chata ra. Tajan jānanian nda'a' ña ja'ma ra.

²⁸ Ta te'en kīcha'a ña chàninian: "Jitu ja'mani ra na ke'o, ta chi'in yakani kuu nda'a yo," kùunian, ña chàninian.

²⁹ Ta ikan jan kē'e ndioan ma ja'ma ra, ta ma ora ikani kütaxin ma niian. Ta ndā'a ña.

³⁰ Takan kūu ta ikan tūvini Jesuu ña kēe ita'vi ndatu ndiso ra. Tajan ndikoni'i ra nde'e ra nuu ma ñivi. Ta te'en chikatu'un ra nuu na:

—¿Yo kē'e ja'mai nda che'e? —kāti ra.

³¹ Ta te'en nāka'an ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Matru, ¿a tüvi nde'un, ti ya'a kua'a' ñivi titu ta'an xiun? ¿Ta chikatu'un gaun ña yo kē'e ñun? —kāti ndra chi'in ra.

³² Tajan chikonuu ndio Jesuu nde'e ra ma ndian ka'iin xiin ra, va ti kùuni ra nde'e ra yo kùu ma ña kē'e ja'ma ra.

³³ Yakan va ma yakan ndava yù'vian ña kā'an ra, ti cha chitoan ña tā'an ña ora kē'an ma ja'ma ra. Ta ikan jan chāa ndioan nuu ra, ta chūnandi chitian. Ta kàtian ndisaa ña tā'an ña nuu ra.

³⁴ Ta te'en nāka'an ndio Jesuu chi'an:

—Yo'o se'yu, ¡cha kuu ku'un vitin! Ti cha ndā'un jā'a ña chinuniun.

³⁵ Takan kūu ta juuni takä'an chinu kà'an Jesuu nuan, ora chāa inga ma ndra iyo ve'e ma ra vika ndiso tiñu veñu'u ñivi judíu. Ta te'en kicha'a kà'an ndra nuu tatá ñavalí ikan:

—Cha chí'i ma ña se'un. ¿Yakan va nda kuenda ña jàkenaa ka'un tiempu ra? —Takan kāti ndra chi'in ra.

³⁶ Takan kūu ta ora chīni Jesuu ña kà'an ndra takan chi'in Jairo, tajan te'en kīcha'a nàka'an Jesuu chi'in ra:

—¡Na yù'viun! ¡Na chinuniun ma ña jà'i! —kāti Jesuu chi'in ma ra vika veñu'u ñivi judíu.

³⁷ Ta ikan jan kēe Jesuu kuà'an ra chi'in Petu', Jandiau ta Xuva, ra yani Jandiau. Ta tiá ma ñivi tüvi ní cha'a ra ña ku'un na chi'in ndra.

³⁸ Takan kūu ta ora chāa ndra ve'e ma ra vika veñu'u ñivi judíu. Ta ikan ndē'e Jesuu ña ya'a kuvala ñivi ka'iin ikan, ña kàchaku na.

39 Ta ikan jan kí'vi Jesuu tichi ve'e chi'in ndra kuà'an chi'in ra. Ta te'en nāka'an ndio Jesuu:

—¿Ta naja ya'a kàchaku ndo? Ta ma ñnavali ikan tüvi nī chi'an, ti kixinian —kàti Jesuu.

40 Ta ma ñivi ikan java chakú ndaani na ña kà'an ra. Va te'en nāka'an tuktu Jesuu chi'in ma ñivi, na kee na nuke'e. Tajan kí'vi ndio ra chi'in ma ndi uni ndra chää chi'in ra, chi'in tatá ña ta ma'á ña nuu kàndian.

41 Tajan tün ndio Jesuu nda'a ña ta te'en nāka'an ra chi'an:

—¡Talita kum! —Tu'un i'ya te'en kùuni yi ka'an yi: Chi'un kà'in yo'o, xi'i. ¡Na ndetaun! —kàti ra chi'an.

42 Ta ma ora ikani ndéta ña, ta numini kícha'a ña chàkunuan. Ta yakan ti já uchi uvi kuiya ña. Ta ora ndé'e ma ñivi ña nàndoto ndikoan, ndava yú'vi na.

43 Ta te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in na:

—¡Na kà'an ndo ña jā'i nuu ní'in ñivi! —kàti Jesuu.

Tajan kícha'a kà'an ndio ra chi'in ma ñivi ikan na ku'va vi ña kachian.

6

Chàa Jesuu ñuu Nazaret (Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 Takan kūu tajan kée ndio Jesuu kuà'an ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ñuu ra.

2 Ta ora chää ndio ma kivi nindeo, tajan kícha'a Jesuu jàna'a ra tichi veñu'u ñivi judíu. Ta ma ñivi ikan, ti ya'a ndé'e ndaa na Jesuu ora chini na ña kà'an ra. Yakan va te'en kícha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Ndanu kütu'va ra ña kà'an ra? ¿Ta ndanu tåva ra ma ña chito ra chi'in ma ndatu ra?

3 ¿A yüvi rakan kūu ra se'e Ndiya, ra jàtiñu chi'in vitu, niku? Chito yo ti yani ra kùu Jandiau, ta Kusé, ta Juda chi'in Simón. Ta juuni i'ya iyo ma ñivi ta'an ra ndia. —Takan kàti na ña nàtu'un ta'an na.

Yakan va ní jachi'in na ña kà'an Jesuu.

4 Ta te'en nāka'an ndiko Jesuu chi'in na:

—Taku ra kà'an kuenda Ndioo nda ni kùuni jaka'nu na ra, va juuni ma ñuu nuu chä'nu ra, tüvi yo kùuni nde'e ra, ni ma ñivi ra ndia —kàti Jesuu.

5 Yakan va ní kuu ja'a Jesuu kua'a' tiñu ndatu ikan, ti ya'a xaani na ndé'e na ra. Ma ña jā'a ra, kùu ña jundii ra nda'a' ra chata tia ma ndian ku'vi, ta ndä'a na jā'a yi.

6 Takan kūu ta ya'a nàkanini ra ña tüvi chinuni ma ñivi ñuu ra ña jà'a ra. Ta ikan jan kée ndio ra kuàjana'a ra ñuu iyo yatini ma ikan.

Tàchi Jesuu ndra jàkua'a chi'in ra, na kukatitu'un ndra tu'un va'a Ndioo (Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

Takan kūu ta Jesuu chàkunuu ndio ra jàna'a ra nuu iyo ñuu kuati iyo yatini.

7 Ta ikan jan kāna ndio Jesuu ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra. Ti ni tachi ra ndra kuenda uvi ndra, ti ni ku'va ra ndatu ra nuu ndra. Ta ni tachi ra ndra ña kujanda'a ndra ñivi ndiso tati xaan.

8 Va ji'na te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Tüvi kunaa ndo ní'iin nakuyi tichi iti' kuà'an ndo, ni yunu, ni xita', ni xu'un'. Kùu kunaa ndo, va iin yutun vatuni,

9 ta kundii cha'a ndo ndichan ni. Ta juuni na küu ku'un toto ndo ja'ma ndia.

10 Ta ora kì'vi ndo ve'e iin ñivi, na koo ndo ma ikan nda kati keta ora ku'un ndo inga ñuu.

11 Valu chaa ndo ve'e iin ñivi, ta tüvi jàchi'in na ma ña kà'an ndo, ta tüvi tasoo'na yi, tiá va'a tu numini kee ndo ma ñuu ikan, ta ku'un ndo inga ñuu. Ta na jakisi ndo yuyaka ka'iin ndichan ndo, ikan nakoto na, ti töve ni ni'i na ñamani Ndioo, ti töve ní jachi'in na ma tu'un Ndioo ña kàtitu'un ndo nuu na. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

12 Takan kuu tajan kée ndio ndra jàkua'a chi'in Jesuu kàcha'an ndra ña kuàkatitu'un ndra nuu ma ñivi na ndikoni'i ndiko na chi'in ma Racha'nu Ndioo.

13 Ta juuni tåva ndra kua'a tati xaan ndiso ñivi. Ta chi'in cete jå'íi ndra xini ma ndian ku'vi, ta ndöva'a na.

Nuu chi'i Xuva ra jàkunduta

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Takan kuu tajan chito ndio ma Rey Herode ña jà'a Jesuu. Ta ndisaa ña jà'a ra chitakuati ndio yi ma ñuu ikan. Yakan va te'en nåka'an ndio Rey Herode:

—¡Ndicha kuii ña rakan kùu Xuva Tita! Ta nåndoto ndiko ra tañu ñivi ndii. Yakan jånda'a kua'a ñivi chi'in ndatu ra. —Takan kàti ma Rey Herode.

15 Ta iyo inga tuku ndian kà'an te'en:

—¡Rakan kùu Elía, ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na! —kàti na.

Ta iyo inga ndian kà'an te'en:

—¡Rakan kùu ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, takua kâ'an ndra chîyo taji'na!

16 Yakan va ora chini Rey Herode ña kâ'an na takan, ta te'en kîcha'a kâ'an ra:

—¡Ndicha kuii ña rakan kùu Xuva, ña tâchî ña châka'nda ndra xini ra! ¡Va vitin juu ra kùu ra ña nåndoto ndiko ra! —Takan kàti Rey Herode.

17 Ti cha'a' ña nàni Herodías ti'i ma Rey Herode Xuva Tita tichi vekaa. Takan kuu ta ora cha ti'i ndra ra tichi vekaa, tajan chû'nî ndio ndra ra chi'in kadena. Ta ma ña nàni Herodías juuan chûndaka ra nàni Lipe niku, ra yani Rey Herode. Ta vitin cha sù'u Rey Herode ña nuu ra yani ra, ta tânda'a ndiko ra chi'an.

18 Ti te'en kâ'an Xuva chi'in Herode ora takä'an ti'i ra ra tichi vekaa:

—In kuati kùu yi tu ndakaun ñasi'i ma ra yaniun. —Takan kàti Xuva.

19 Yakan va cha'a' yakan kùu yi, ña xaani Herodías ndè'an Xuva. Yakan va kùunian ka'nian ra. Va nî kuu yi.

20 Ti Rey Herode yû'vi ra nde'e ra Xuva, ti chito ra ti iin ra ndaa ta va'a kùu ra nuu Ndioo. Yakan va kùmi va'a Herode ma Xuva, ti koto ki'vi Herodías nuu indii ra, ta ka'nian ra. Yakan va ora kàtitu'un Xuva ma tu'un Ndioo nuu Rey Herode, châta'ani ra ma ña kâ'an yi, va tüvi jàchi'in ra yi.

21 Takan kuu ta châa iin kivi ña nde'e ndio ma Herodías naja kua ja'a ña, ña ni ka'nian Xuva. Ti ma kivi ikan kùu yi ña chînu Rey Herode kuiya ra. Tajan jå'a ndio ra iin viko ka'nu. Tajan jâinvitaa ra tandi'i ndra vetiñu iyo ñuu ra, chi'in ndra capitán châ'nda tiñu nuu jandaru, ta inga ndra cha'nua iyo ñu'u' Galilea ndia.

22 Takan kuu ña kî'vi ña se'e Herodías nuu jà'a ndra viko. Ta kîcha'a ña tàcha'a ña nde'e ndra. Ta ma Rey Herode chi'in ndra ka'iin chi'in ra

nduva'a kuii chàta'ani ndra kua tàcha'a ña. Ta te'en kîcha'a kà'an ndio Rey Herode chi'an:

—Ku'vai tu'un nuun, ña na ndakaun nayi kùuni maun nui, ta ku'vai yi nuun —kàti ra.

²³ Takan kûu ta nda uvi cha'a châ'a tuku ra tu'un nuan ña na ndakan ña nayi kùuni maa ña nuu ra, vaji java ma ñu'u' ñuu nuu chà'nda ra tiñu, ku'va ra yi nuan, kàti ra.

²⁴ Va yakan tüvi nî ka'an ña ma ña kâ'an ra chi'an. Takan kûu tajan kēan chàndakatu'an nuu ma'á ña. Ta te'en nâka'an ña nuu ma ma'á ña:

—¿Nayi ndakai nuu ra vitin?, kùuniun, yo'o ma'á —kàtian.

Ta te'en nâka'an ndio ma ma'á ña chi'an:

—¡Na ndakaun xini Xuva ra jàkunduta nuu ra! —kàtian.

²⁵ Tajan numini kēan kuà'an ña nuu nàndi Rey Herode. Ta te'en kîcha'a kà'an ña chi'in ra:

—Kùuni ña ni vitini ku'vaun xini Xuva ra jàkunduta iin tichi ko'o nui —kàtian chi'in ra.

²⁶ Ta ora chîni ra ña kâ'an ña takan, nduva'a kuii nda'vi kùuni ra. Va tava cha chîni ma ndra ka'iin xiin ra ña châ'a ra tu'un nuan, yakan va iyo yi ña ja'a ra ma ña chìkan ña nuu ra.

²⁷ Yakan va tâchi ndio ra iin jandaru ña kuka'nda ra sukun Xuva nuu indii ra tichi vekaa.

²⁸ Takan kûu tajan kêe ndio ma jandaru kuà'an ra nuu indii Xuva vekaa. Ta ora châ'a ndio ra nuu indii ra, ta châ'nda ra sukun ra chi'in machiti. Tajan chândaka ndio ra yi iin nuu ko'o nuu ña tivaa ikan. Ta yakan chândaka ña yi nuu ma'á ña.

²⁹ Takan kûu ta ora chîto ma ndra jàkua'a chi'in Xuva ña chî'í ra, tajan châki'in ndra ma ñunda'yu ra. Ta châkuchi ndra yi. Takan tâ'an Xuva ra jàkunduta.

*Jesuu chà'a ra ña kachi u'un mií ñivi
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

³⁰ Takan kûu ta ora yâ'a ña kûu takan, tajan kûti'vi ma ndra tatum Jesuu chi'in ra. Ta kâtitu'un ndra nuu ra ndisaa ña jâ'a ndra, ta ña jâna'a ndra nuu ra ndia.

³¹ Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—¡Na'a ndo! ¡Nako'o iin nuu taxiin nuu tüvi ñivi! Ta ikan nindeo ita'vi —kàti Jesuu chi'in ndra.

Takan kàti Jesuu chi'in ndra, ti nduva'a kuii chàkoyo kua'a' ñivi nuu ndaa ra chi'in ndra tatum ra, ña nî kuyati ra kachi ra chi'in ndra jâ'a na.

³² Yakan va kêe ndio Jesuu kuà'an ra chi'in ndra tatum ra tichi lancha iin nuu taxiin.

³³ Va tava kua'a' na ndê'e na nuu kuà'an ndra. Ta nàkoto na ti Jesuu kûu ra ña kuà'an ra chi'in ndra tatum ra tichi lancha. Tajan ndisaa ndio ma ñivi kandakunu na kuà'an na nuu ni chaa ndra. Ta ji'na ga na châa, tajan châ'a ndra.

³⁴ Takan kûu ta ora nûu Jesuu ma lancha, ta ndê'e ra ña ka'iin kua'a' ñivi. Ta kûnda'vini ra na, ti ka'iin na takua ka'iin iin mvechala ña tüvi chito'o. Tajan kîcha'a jâna'a ra kua'a' tu'un Ndio nuu na.

³⁵ Ta ora cha kua ini, tajan châ'a ndio ndra jàkua'a chi'in ra nuu ra. Ta te'en nâka'an ndra chi'in ra:

—Cha ini kùu yi vitin. Ta i'ya ti iin nuu taxiin kùu yi.

36 Yakan va, *¿a va'a tu jandutáun ma ñivi, ta na ku'un na nuu ni'i na jàta na ña kachi na?* —Takan kàti ndra jàkua'a chi'in ra nuu ra.

37 Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—*Maa ndo na ku'va ndo ña kachi na!* —kàti Jesuu.

Ta te'en nāka'an ndra nuu ra:

—*¿Ta naja ja'a ndi, ta ni'i ndi xu'un' ña jata ndi ma paan, tu tüvi yi?*

—kàti ndra.

38 Ta te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ndra:

—*Muñande'e ndo, nde'o naja ta'an paan iyo nuu ndo!* —kàti Jesuu.

Ta ora chānde'e ndio ndra nuu ka'iin yi, ta te'en nāka'an ndra chi'in Jesuu:

—U'un paan, ta uvini tiaka' indii —kàti ndra.

39 Takan kūu tajan tāchi Jesuu ma ndra jàkua'a chi'in ra na ka'an ndra chi'in na, na kuiin ta tia ta tia na nuu ita yuta' ikan.

40 Tajan chākuiin na kuenda iin cientu ta kuenda uvi xiko uchi na.

41 Ta ikan jan kī'in ndio Jesuu ma ndi u'un paan ta ndi uvi ta'an tiaka'. Tajan ndē'e ra iti' andivi, ta te'en kā'an ra chi'in Ndiooo:

—*Ta'vindioun Ndiooo. Ti cha'un ma paan ta tiaka' nuu ndi* —kàti Jesuu.

Tajan jākuati ra ma paan chi'in tiaka'. Ta chā'a ra yi nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra na nata'vi ndra yi nuu na.

42 Takan kūu ta chāchi ndisaa na nda kati chitu va'a tichi na.

43 Ta uchi uvi ga tuka kùu yi ña chàkoso yi ora chīnu chàchi na.

44 Yakan va ma ndra chā'a Jesuu ña chàchi, u'un mii ta'an ndra kùu ndra.

Chika Jesuu nuu takuui

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:15-21)

45 Takan kūu ta ora yā'a ña kūu takan, tajan tāchi ndio Jesuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, na ndaa ndra tichi lancha. Ta jī'na ndra na keta chiyo ndra ñuu Betsaida. Ta rakan, juuni yanga ndōo ga ra kā'an ra chi'in ñivi ña ni ku'un ra.

46 Ta ora cha ndī'i na ndùta, tajan ndāa ndio Jesuu iin yuku ña kuàka'an ra chi'in Ndiooo.

47 Takan kūu ta ora cha kuna'a, ma lancha ikan cha kēta run nda java lakuna chi'in ndra. Ta Jesuu ti juuni ndaa ra yu'u lakuna nuu ndākoo ndra ra.

48 Ikan ndaa Jesuu ora ndē'e ra ña nduva'a kuii cha chítatu ndra ña jàkunu ndra run chi'in yutun xa'nda nuu. Ti vají ni'i jā'a ndra ña nakunu run, va töve chika nda'a' ndra ti ya'a ni'i chàkin ma tati. Yakan va iyo yi a kaa uni na'ani ora kēe Jesuu ña chika ra kuà'an ra nuu takuui iti' kuà'an ndra.

49 Takan kūu ta ora ndē'e ndra ña chika Jesuu vâchi ra nuu takuui xiin lancha ndra, ta kùuni ndra ña iin ni'na kùu yi ña chika yi vâchi yi niku. Ta iin kuvaani ndra ña nduva'a kuii yū'vi ndra.

50 Vati tandi'i ndra ndē'e ndra yi, yakan va yū'vi ndra. Ta ikan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—*Na yū'vi ndo!, ti mai kùi.* —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

51 Ta ikan jan jāyatin ndio ra ra nuu ka'iin ndra tichi lancha. Tajan ndāa ndio ra tichi run. Ta ma ora ikani kütaxin ma tati ña chàkin yi. Ta ndrakan ndava kuà'an anima ndra ña jā'a yi takan ora chāa Jesuu.

52 Vati takā'an kuu kutunini ndra ma ndatu jā'a Jesuu chi'in paan. Ta ni takā'an nakoto va'a ndra nda chi'in ndatu kùu yi ña jā'a ra yi.

*Jànda'a Jesuu ñivi ku'vi iyo ñuu Genesaret
(Mt. 14:34-36)*

⁵³ Takan kūu ta ora cha kēta chiyo ndio ndra ma ñu'u' Genesaret. Ta ikan chū'ni ndio ndra ma lancha ndra yu'u lakuna.

⁵⁴ Ta ikan jan nūu ndio ndra run. Ta numini nākoto ma ñivi ra, ti Jesuu kūu ra.

⁵⁵ Takan kūu ta ora ndē'e ndio ma ñivi ña chāa ndio Jesuu ikan, ta numini kātitu'un na nuu tandi'i ma ñivi iyo ñu'u' ikan. Tajan kīcha'a ndio na chāndaka na ndian ku'vi chi'in ti'va nuu chito na nuu ndaa Jesuu.

⁵⁶ Yakan va nda nikuuni nuu chà'an Jesuu, a ñuu kuati a ñuu na'nu a tichi ku'u, ikan jātu'va na ma ndian ku'vi yu'u kai a nuya'vi nuu chàkunuu ra. Ta chikān na ñamani nuu Jesuu na ku'va ra ke'e ma ndian ku'vi, jin tu ja'mani ra. Ta ndisaa ma ndian kē'e ja'ma ra, ndà'a na jà'a ndatu ra.

7

*Kàtitu'un Jesuu nda ña kùu ma ña jàndokini ma ñivi
(Mt. 15:1-20)*

¹ Iti' ñuu Jerusalén kīchi ndra fariseu chi'in ndra jàkua'a tutu Ndioo. Ta ikan jan jākuyatin ndio ndra ndra nuu ndaa Jesuu.

² Ta ndrakan ora ndē'e ndra ña jà'a ndra jàkua'a chi'in Jesuu ña kàchachi ndra, va tüvi nàkata ji'na ndra nda'a' ndra. Yakan va kā'an ndra chata ndra jàkua'a chi'in Jesuu, ti tüvi ndoo nda'a' ndra takua iyo ma costumbre ñivi judíu.

³ Ti ndian fariseu chi'in ndian judíu, jà'a na ma ña jà'a ma ndian chīyo tají'na. Ta ndiakan ti tüvi kuu kachi na tu takä'an ndoo nda'a' na.

⁴ Ta ora kīchaa na ña chā'an na nuya'vi, na kūu kachi na, tu takä'an nakata na nda'a' na ndia. Ta juuni iyo inga costumbre ña jà'a na ndia, takua jà'a na, ña nàkata na yachin, kasitu, kisi, chi'in yuvi.

⁵ Yakan va te'en kīcha'a chikatu'un ndra fariseu chi'in inga ndra jàkua'a tutu Ndioo nuu Jesuu:

—¿Naja tüvi jà'a ndra jàkua'a chi'un ma costumbre jà'a ndian chīyo tají'na? Ña tüvi nàkata ji'na ndra nda'a' ndra ta kachi ndra —kàti ndra nuu Jesuu.

⁶ Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—Ña ndicha kùu ña kā'an ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo nàni Isaía kuenda ndo. Ti tüvi jà'a ndo ma ña kà'an ndo. Ta Isaía ti te'en kā'an ra, niku:

Ma ñivi jàka'nu Ndioo jàka'nu na ra chi'in tu'un kà'ani na, va tüvi jàka'nu na ra chi'in anima na.

⁷ Ta tüvi nda kuenda kùu yi ña jàka'nu na Ndioo.

Ti ma tu'un ña jàka'nu na Ndioo, tu'un kà'an ñivini kùu yi.

Ta ma ñivi ikan kà'an na, ti tu'un Ndioo kùu yi.

Takan kā'an ra Isaía chīyo tají'na.

⁸ Ti ndyo'o, ndàkoo ndo ma ña kà'an Ndioo ña jà'a ndo, ta jà'a ndo ma tu'un jàna'a ñivini.

⁹ Takan kūu ta te'en nāka'an tuku Jesuu nuu ndra ndia:

—Ya'a ga chinuni ndo ma costumbre ña jà'a juuni maa ndo. Va ma tu'un Ndioo töve jàchi'in ndo yi,

10 ti te'en kāti Moisés taji'na: “¡Na jaka'nu ma tatáun chi'in ma'un!” “Tatu kanduva'un tatáun, a ma'un, ta ka'ndaun kuenda ña kuviun jà'a inga ñivi”, kāti Moisés.

11 Va ndyo'o ti te'en kà'an ndo: “Na vä'a tu iin ra'ii küuni ra tindee ra tatá ra chi'in ma'a ra.” Ta rakan ti te'en kà'an ra nuu vi: “¡Na küü ga tindei ndo! Ti cha tāva siin ndisaa ña iyo nui ña ni sokói yi nuu Ndioo.” Takan kàti ra nuu tatá ra chi'in ma'a ra.

12 Ta juuni kà'an ndo, ti yo kà'an te'en vitin, tüva ïyoni na tindee na tatá na chi'in ma'a na. Takan kùuni ndo.

13 Va yu'u kà'in chi'in ndo, ti kua ikan jà'a ndo ña jàchiyo ndo tu'un Ndioo. Ti kùuni ndo ja'a ndo ma costumbre maa ndo. Ta juuni ma yakan jàya'a ndo yi nda nuu ñivi ndo ndia. Ta juuni iyo inga tuku ña jà'a ndo ndia. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra fariseu ta ndra jàkua'a tutu Ndioo.

14 Takan küü tajan kāna tuku Jesuu ñivi nuu ndaa ra. Ta te'en nāka'an ra chi'in na:

—¡Taso'o va'a ndisaa ndo ña ni ka'in chi'in ndo! ¡Ta na kutunini ndo yi ndia!

15 Ni'iin ña chàchi ñivi tüvi jàkini yi anima na chi'in chinituni na. Va ña kèe chinituni na kùu ma ña jàkini na.

16 ¡Yakan va tuva iyo chinituni ndo na kuni ndo! —kàti Jesuu.

17 Takan küü ta ora chīnu kà'an Jesuu takan, ta kée ndio ra kuà'an ra nuu iyo ve'e ña kìndoo ra. Tajan kí'vi ra ma tichi ve'e chi'in ndra jàkua'a chi'in ra. Tajan te'en kicha'a ndio ndra chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Nayi kùuni ma ña jàna'un nuu ma ñivi kà'an yi? —kàti ndra.

18 Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—¿A juuni ya'a ndava xini ndo ña tüvi kùtunini ndo ña kā'in? ¿A tüvi chito ndo, ti ndisaa ña chàchi ñivi tüvi jàkini yi chinituni na?

19 Ti tüvi chàa yi nda chinituni na. Chàa yi va nda nuu chitini na. Tajan tāva na yi ora chàti na —kàti ra.

Yakan va chi'in tu'un i'ya kùuni ra ka'an ra, ña ndisaa ma ña chàchio, va'a yi.

20 Ta te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Ndicha ti ña jàkini chinituni na, va kùu yi ma ña kèe chinituni na.

21 Ti tichi chinituni na kèe ma ña kini chànnini na. Ti kùuni na kí'vi na chi'in ñivi ña'a takä'an tanda'a. Ta juuni chi'in chinituni na, kùuni na su'u na, ta kùuni na ka'ni na ñivi.

22 Ta juuni kùuni na kí'vi na chi'in iin ña'a cha iyo ii, ta ña'a chi'in ra'ii cha iyo ñasi'i ndia. Ta ya'a kùuni na kukuika na. Ta kùuni na jati'ini na, ta kùuni na janda'víña'a na, ta chàta'ani na ja'a na kuati nuu nde'e tandi'i ñivi. Ta ndiakan, na tüva jaña na ña jà'a na yi. Ta xaani na ndè'e na inga ñivi cha'a ña iyo nuu na. Tajan kà'an ndio na chata ñivi. Ta jàka'nu na juuni maa na. Ta jà'a na ma ña kùuni maa na jà'a na.

23 Ndisaa yakan ña kini kée chinituni na kùu yi. Ta yakan kùu yi ña jàkinini yi anima na.

*In ña kichi inga ñuu chinunian tu'un Jesuu
(Mt. 15:21-28)*

24 Takan küü ta ora chīnu kà'an Jesuu takan, tajan kée ndio ra kuà'an ra iti' ñuu Tiro ta Sidón. Ta ora chàa ra ñuu ikan, tajan kí'vi ra iin tichi ve'e. Ti kùuni ra ña koto ní'iin na ña chàa ra. Va ní kuu kundii xe'e ra,

25-26 ti numini chito iin ña'a kichi iti' ñu'u' Sirofenicia ña cha chaa Jesuu. Ta yakan ti yüvi ña judiu kuan. Ta iyo iin ña se'an ña ndiso tati xaan kindoo ve'an. Yakan va, ma'a yakan chaa'n ña nuu indii Jesuu. Ta chünandi chitian nuu ra. Ta kicha'a chikan ña ñamani nuu Jesuu na tava ra tati xaan ndiso ñase'an kindoo ve'an.

27 Ta te'en naka'an ndio Jesuu ña jakuuni ra ka'an ra nuan:

—Ji'na kuatun, na tindee ji'nai ñivi se'e Ndoo iyo ñuu Israel! Ti na kuu namaa yo ña chachi na nuu na, ta ku'va yo yi kachi ina. —Takan kati Jesuu ti yüvi ñivi ñuu Israel kuan.

28 Ta te'en naka'an ña chi'in ra:

—Ndicha ña ka'un yo'o Racha'nu, va nda ma ina chachi ri che'e chita xuu mesa ja'a ma ndiakuati —kati.

29 Ta ora chinu ka'an ña takan, ta te'en naka'an ndio Jesuu chi'an:

—Ya'a va'a naka'un. Cha kuu ku'un ve'un, ti cha kee tati xaan ndiso ma ña se'un. —Takan kati Jesuu chi'an.

Tajan kee ndioan kuà'an ña ve'an.

30 Takan kuu ta ora chaa ña ve'an, ta ikan nata'an ña ñase'an, ña kandian nuu chito, ña cha kee ma tati xaan kuñuan.

Jesuu janda'a ra iin ra ñi'i ta so'o

31 Takan kuu tajan kee ndiko Jesuu ma ñuu Tiro. Ta ikan ya'a ra ñuu Sidón. Ta juuni ya'a ra kua'a' ñuu kuati iyo ñu'u' Decápolis. Ta ikan jan chaa ndio ra ma lakuna nani Galilea.

32 Takan kuu ta ora chaa ra yu'u lakuna ikan, ta chandaka na iin ra so'o ta ñi'i nuu ndaa Jesuu. Tajan chikan na iin ñamani nuu Jesuu na janani ra nda'a' ra chata ma ra so'o, ikan na nda'a ra.

33 Tajan tui Jesuu nda'a' ra, ta kuà'an ra chi'in ra iin nuu tüvi nde'e ñivi. Ta ikan ti'i ra xini nda'a' ra tichi so'o ma ra so'o. Tajan tivisii Jesuu xini nda'a' ra ta janani ra yi nuu yaa ma ra so'o.

34 Tajan nde'e Jesuu iti' andivi. Ta taxini ra. Ta te'en naka'an ra chi'in ma ra so'o:

—Efata! —ña kùuni yi ka'an yi: Na nuna yi!, chi'in tu'un ka'an Jesuu.

35 Takan kuu ta juuni ora ikani, nuna so'o ma raso'o. Ta nda'a yaa ra ndia. Ta kuu naka'an ra.

36 Ta te'en naka'an ndio Jesuu chi'in ma ñivi ikan:

—Na kätitu'un ndo ña ja'i nuu inga ñivi! —kati ra.

Va ma ñivi ikan, ti tüvi ni jachi'in na ña ka'an ra. Ti vi'a kätitu'un na ña ja'a ra nuu inga ñivi.

37 Takan kuu ta ndava yu'vi maania na ña ja'a ra takan. Ta te'en kicha'a na ka'an na:

—Ndisaa ña ja'a ra'ya, va'a yi. Ti nda ndian so'o chini ja'a ra, ta nda ndian ñi'i, kuu naka'an na ja'a ra —kati na.

8

Jesuu chaa ra ña chachi kumi mii ñivi (Mt. 15:32-39)

1 Takan kuu ta inga kivi kuti'vi kua'a' tuku ñivi. Ta tukuia nda'a na ña kachi na. Ta yakan va kana Jesuu ma ndra jaku'a chi'in ra. Ta te'en kicha'a ra ka'an ra chi'in ndra:

2 —Ndava u'vi animai kùuni ña nde'i ñivi i'ya, ti cha keta uni kivi iyo na chi'in. Ta vitin tüva ña kachi na.

³ Tatu tachi na ña na ku'un na ve'e na, ña kua takä'an kachi na, kunaa na tichi iti', najaka. —Takan kàti Jesuu.

⁴ Ta ma ndra jàkua'a chi'in ra te'en nàka'an ndra:

—¿Naja kua ja'a yo ta kùu ni'o ña kachi na iin nuu taxiin tüvi ñivi? —kàti ndra.

⁵ Ta te'en kicha'a chìkatu'un tuku Jesuu nuu ndra:

—¿Naja paan nda'a ndo?

—¡Uchaní yi! —kàti ndra.

⁶ Tajan kicha'a nàka'an Jesuu:

—¡Na ka'an ndo chi'in na na kunandi na nuu ñu'u'!

Tajan kí'in ndio ra ndi ucha ta'an ma paan. Ta kā'an ra chi'in Ndioo chi'in yi na ja'ií ra yi. Tajan chā'nda java ra ndisaa yi. Tajan chā'a ra yi nuu ndra jàkua'a chi'in ra na ku'va ndra yi kachi ñivi.

⁷ Ta juuni ndā'a ndra uvi uni tia tiaka' ndia. Ta juuni kí'in Jesuu ndri, ta kà'an ra chi'in Ndioo na ja'ií ra ndri. Tajan chā'a ra ndri nuu ndra jàkua'a chi'in ra na nata'vi ndra ndri nuu ma ñivi.

⁸ Takan kùu ta ma ñivi ikan chāchi na nda kati chitu va'a tichi na. Ta jàkutua na ucha ga tuka chi'in ña chàkosó.

⁹ Yakan va ma ndian chāchi cha yatin kumi mii ta'an ñivi kùu na. Tajan tāchi ndio Jesuu na, na ku'un na ve'e na.

¹⁰ Takan kùu tajan ndāa ndio Jesuu tichi lancha chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ña kàcha'an ndra iti' ñu'u' Dalmanuta.

*Ndra fariseu chikan ndra nuu Jesuu na ja'a ra iin ndatu nuu ndra
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)*

¹¹ Takan kùu tajan chāa ndra fariseu nuu ndaa Jesuu. Ta kīcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra chi'in ra, nde'o tu takan kùu ni'i ndra kua tisokuati ndra ra. Yakan va chikan ndra na ja'a Jesuu iin ndatu nuu ndra, nde'o tu ndicha ña vâchi ra kuenda Ndioo.

¹² Takan kùu ta ora kā'an ndra takan tajan tåxiin kïndoo Jesuu, ta te'en kicha'a kà'an ra chi'in ndra:

—¿Naja chikan ma ñivi iyo vitin ña jà'i iin ndatu, na nde'e na? Va yu'u kà'an ña ní'iin cha'a' tüvi ni nde'e na ní'iin ndatu —kàti Jesuu.

¹³ Takan kùu tajan ndâkoo Jesuu ma ñivi ikan yu'u lakuna, ta ndâa ra tichi lancha chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ña kuâ'an ndra inga chiyo lakuna.

*Kàti Jesuu ti ma tu'un jàna'a fariseu kùu yi takua kùu ma yuchan iya
(Mt. 16:5-12)*

¹⁴ Takan kùu ta ora cha kâcha'an ndra inga chiyo lakuna, ta nâani ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu künd'a ndra ña kachi ndra. Ta uvanuu ni ma paan indii tichi lancha.

¹⁵ Ta te'en nàka'an Jesuu chi'in ndra:

—Ja'a va'a ndo kuenda ma yuchan iya ndra fariseu, ta yuchan iya Herode ndia! —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

¹⁶ Ta ma ndra jàkua'a chi'in ra nàtu'un ta'an ndra, ti tüvi naa ndra tiá paan.

¹⁷ Takan kùu ta numini nakùuni Jesuu ña nàtu'un ndra. Ta te'en kicha'a kà'an ra chi'in ndra:

—¿Ta naja kà'an ndo ña tüvi nàa ndo paan? ¿A takä'an kuii kutunini ndo ña tüvi chà'a ndo kuenda? ¿A ya'a ndasii chinituni ndo ña kà'an ndo takan?

18 Ndicha kuii ti ìyo tinuu ndo. Va tüvi ndè'e ndo ña kūu. Ta juuni ìyo so'o ndo, va tüvi chini va'a ndo. ¿A tüvi chàku'uni ndo?

19 Ora nàta'ví u'un ta'an paan kuenda u'un mii ñivi, ¿ta naja ta'an tuka chitu chàkosò ndâki'in ndo? —kàti Jesuu.

Ta te'en nàka'an ndra:

—Uchi uvi ta'an yi.

20 —Ta ora nàta'ví ucha ta'an paan kuenda kumi mii ñivi, ¿ta naja ta'an tuka chitu chàkosò ndâki'in ndo?

Ta te'en nàka'an ndra:

—Ucha ta'an yi.

21 Ta te'en nàka'an tuku Jesuu chi'in ndra:

—¿Ta naja takä'an kutunini ndo ña Ndioo tâchi yu'u? Ti ma tu'un kàtitu'in nuu ndo töve kùuni yi ka'an yi cha'a' paan ña chàcho. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

Jànda'a Jesuu iin ra kuaá ñuu Betsaida

22 Takan kūu tajan chāa ndio ndra ma ñuu Betsaida. Ta ikan ndàka na iin ra kuaá. Chāa na nuu ndaa Jesuu na janda'a ra ra.

23 Takan kūu tajan tīn ndio Jesuu nda'a' ma ra kuaá, ta ndàka ra ra kua'a'ndra yu'u ñuu. Ta ikan jàtii Jesuu tinuu ma ra kuaá chi'in takuuyu'u ra. Ta jàndii Jesuu nda'a' ra chata tinuu ra. Ta chikatu'un ra nuu ra tu kuu nde'e ra iin nakuyi.

24 Ta kîcha'a kà'an ma ra kuaá te'en:

—Ndè'i, ña ma ñivi kàa na takua kàa iin yutun kàndani —kàti ra.

25 Yakan va ma Jesuu jàndii ndiko ra nda'a' ra chata tinuu ma ra kuaá. Tajan nànde'e kachin va'a ndio ra. Takan kūu ña ndâ'a ma tinuu ra, ña kùu nde'e kachin va'a ra ndisaa nakuyi.

26 Yakan va ora chînu jànda'a Jesuu ra, tajan tâchi ndio ra ra, na ku'un ra ve'e ra. Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—¡Na kîchi gaun ma ñuu i'ya! —kàti Jesuu chi'in ra.

Kàtitu'un kachin Petu', ti Jesuu kùu ra Cristu

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Takan kūu ta ora chînu jà'a Jesuu ña'a, ta kua'a'ndra chi'in ma ndra jàku'a' chi'in ra iti' ndu'va ña ìyo yu'u ñuu nàni Cesarea Filipu. Ta tichi iti' kua'a'ndra te'en kîcha'a chikatu'un Jesuu nuu ndra jàku'a' chi'in ra:

—¡Ndyo'o xaa! ¿Nda ra kùu yu'u, kàti ma ñivi?

28 Ta te'en nàka'an ndra:

—Ìyo ñivi kà'an, ti yo'o kùu Xuva ra jàkunduta. Ta ìyo inga ndian kà'an, ti kùyun ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, nàni Elia. Ta inga na kà'an, ti kùyun iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo niku —kàti ndra.

29 Tajan te'en kîcha'a chikatu'un tuku Jesuu nuu ndra:

—¡Ta ndyo'o! ¿Nda ra kùi?, kùuni ndo —kàti ra.

Tajan te'en nàka'an Petu' nuu Jesuu:

—¡Yo'o kùyun ra Cristu, ti nuu yo'o tàava Ndioo tiñyun! —Takan kàti Petu' chi'in ra.

30 Tajan te'en nàka'an tuku Jesuu chi'in ma ndra jàku'a' chi'in ra:

—¡Na kà'an ndo ña'a chi'in nii'in ñivi! —kàti ra.

Jesuu kàtitu'un ra ña ni kuvi ra

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Takan kūu ta te'en kîcha'a jàna'a Jesuu nuu ma ndra jàku'a' chi'in ra:

—Yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, kua'a' tundo'o ni nde'i. Ti ma ndian cha'nu chi'in ma ndra sutu, ta ma ndra jàkua'a tutu Ndioo, tüvi chìnuni ndra ma ña kà'in. Yakan va yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ni nde'i kua'a' tundo'o. Ta ni ka'ni ndra yu'u. Ta tichi uni kivi ni nataku ndikoi.

³² —Te'en kàti kachin va'a Jesuu nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra.

Takan kūu tajan tāva ni'i siin Petu' Jesuu, ta te'en kīcha'a kà'an ra chi'in Jesuu:

—¡Na vä'a' jà'un takan! —kàti Petu' chi'in Jesuu.

³³ Tajan ndikoni'i Jesuu ndē'e ra tiá ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nāka'an xaan ra nuu Petu':

—¡Na jañaun ña kà'un, yo'o Petu'! ¡Ta na kundachiyo ma kui'na jàtiñu chi'un! Ti ma ña chànniniun töve induku yi chi'in ma ña chànnini Ndioo. Ti chànniniun takua chànnini ma ñivi ìyo ñuñivini. —Takan kàti Jesuu chi'in Petu'.

³⁴ Takan kūu ta numini kāna Jesuu tiá ma ndra jàkua'a chi'in ra, chi'in ma ñivi ka'iin chi'in ndra ndia. Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—Tu ìyo iin yo kùuni jakua'a chi'in na jaña na ma ña chànnini na jà'a na, ta na ku'un na chatai, ta kuiso na kruu. Yakan va ña'a kùuni yi ka'an yi ña na nde'e na tundo'o takua ni nde'i tundo'o.

³⁵ Ti ma ndian kùuni koo ñuñivi kuenda juuni maa na töve ni kakú na. Va ma ndian kuvi cha'a ña chìnuni na ma tu'un kà'in, ndiakan kùu ma ndian ni kakú. Ta ni koo na chi'in endeeni.

³⁶ Ta juuni tükuii nda kuenda yi tu iin ra'ii ni'i ra tandi'i ña ìyo ñuñivi, tuva töve ni'i ra nuu koo ra endeeni chi'in Ndioo.

³⁷ Yakan va ni'iin ma ñivi ìyo ñuñivi i'ya küu jata na ma kivi ni koo na endeeni.

³⁸ Yakan va tu ìyo ndian kukanuu chatai, ta chata ma tu'un kà'in nuu ma ñivi töve chìnuni, ta ìyo kuati ka'iin i'ya, nda yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ni kukanui ora ni kichaa ndikoi chi'in tati já'a tiñu nuu Ndioo. Ti ma ora ikan ni tachi tatái yu'u chi'in ndatu ra.

9

¹ Ta juuni te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ti ìyo ndian ka'lín i'ya tüvi ni kuvi na nda kati nde'e ji'na na ña kichaa nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in ndatu ra —kàti Jesuu.

Ndioo sàma ra kua kàa Jesuu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Takan kūu ta ora yá'a iñu kivi, tajan kēe ndio Jesuu kuà'an ra iin yuku sukun. Ta ndàka ra Petu', Jandiau chi'in Xuvani ndia. Ta juuni nuu ma ndra kuà'an chi'in ra jâma kua kàa ra,

³ ti ma ja'ma ñù'u ra, nduva'a kuii kïndoo tacha yi ta kuichin ga yi ña ni'iin ñivi ìyo ñuñivi küu nakata na yi takua kàa ja'ma Jesuu ikan.

⁴ Ta juuni ndé'e ndra Elía chi'in Moisés ña nàtu'un ndra chi'in Jesuu.

⁵ Tajan te'en nāka'an ndio Petu' chi'in Jesuu:

—¡Matru! ¡Ya'a va'a ña ka'iin yo i'ya! ¡Na ku'un ndi kuja'a ndi uni lomara, iin yi kuenda ta inga yi kuenda Moisés, ta inga yi kuenda Elía!

⁶ Takan nāka'an Petu', ti ni tüvi chìto ra nayi kà'an ra ti ya'a yù'vi ra chi'in nduvi ndra ka'iin chi'in ra ora ndé'e ndra ña kàa Jesuu takan.

⁷ Takan kūu tajan nūu iin viko nu'u. Ta chāsi yi Jesuu. Ta te'en nāka'an iin tati kēe tañu viko ikan:

—Ra'ya kūu se'e mai. ¡Na jachi'in ndo ña kà'an ra! —kàti Ndioo chi'in ndra.

⁸ Ta nunuuni ora ndē'e ndra xiin ndra ni'iin ga ndra tüva ndè'e ndra ndra. Ma'iin nia ma Jesuu ndè'e ndra ña ndaa.

⁹ Takan kūu ta ora nūu ndra ma yuku ikan, tajan kàtitu'un Jesuu nuu ndra ña na kàtitu'un ndra nuu ni'iin ñivi ma ña ndé'e ndra nda kat i nataku ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

¹⁰ Yakan va ndikiva'a xe'eni ndra yi tichi chinitunini ndra, vaji chikatu'un ta'an ndra juuni nuu ma ndra nayi kùuni ma tu'un nàtaku kà'an yi.

¹¹ Takan kūu ta te'en kīcha'a ndra chikatu'un ndra nuu Jesuu:

—¿Ta naja kà'an ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo ña ji'na Elía ni kichi? —kàti ndra.

¹² Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndicha ti Elía ji'na ra ni kichi, ti ni jandova'a ra ndisaa nakuyi. Vati ma tutu Ndioo kàti yi, ti yu'u ra Se'e ñivi ña tâchi Ndioo, ni nde'i kua'a'tundo'o. Ta tüvi ni jachi'in na ña ni kà'in.

¹³ Va yu'u kàtitu'in nuu ndo, ti Elía cha kīchi ra. Va java jàti'ini na chi'in ra. Ta takan jâchinu ma tutu Ndioo ma ña kà'an yi ña ni kūu niku —kàti Jesuu.

Jànda'a Jesuu iin rayoko ndiso tati xaan

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Takan kūu ta ora chāa ndiko Jesuu chi'in ndra chà'an chi'in ra nuu ndàkoo ra inga ndra jàkua'a chi'in ra, ta ikan nàta'an ndra ndra ña ka'iin locho kua'a ñivi nuu ka'iin ndra. Ta juuni ka'iin ndra matru jàkua'a tutu Ndioo ndia, ña kànita'an yu'u ndra chi'in ndra jàkua'a chi'in Jesuu.

¹⁵ Takan kūu ta ora ndē'e na Jesuu, ta ndisaa na chà'an na châkaña'a na chi'in ra, ti ya'a chisii na ña ndé'e na ra.

¹⁶ Ta te'en kicha'a chikatu'un Jesuu nuu na:

—¿Nda cha'a' kànita'an yu'u ndo chi'in ndra? —kàti ra.

¹⁷ Ta te'en nāka'an iin ma ra ndaa ikan:

—Matru, nda che'e kîchais i'ya, ta ndákai iin rase'i, ti ndiso ra tati xaan. Ta endee kîndoo ñi'i ra ja'a yi.

¹⁸ Ta nda nikuuni kète ra ta tiin ma tati xaan ikan ra. Ta jànduva yi ra nuu ñu'u'. Ta endee kée xikiñu iti' yu'u ra jà'a yi. Ta endee kari'u nu'u ra ta kîndoo yutun ra jà'a yi. Yakan va cha chikain ñamani nuu ndra jàkua'a chi'un na tava ndra ma tati xaan ndiso ra. Va juuni küu ja'a ndra yi —kàti ra.

¹⁹ Takan kūu ta te'en nāka'an tuku Jesuu:

—Ndyo'o ñivi tüvi chìnuni. ¿A ndisaa tiempu koi chi'in ndo?, kùuni ndo. ¿Ta naja ga tiempu kündei ndo tiá, ña tükuii chìnì ndo ña kà'in? ¡Na kichi ndaka ndo ma ra ku'vi nui i'ya! —kàti ra.

²⁰ Tajan chândaka ndio ma tatá ra ra nuu ndaa Jesuu. Ta ora ndé'e tati xaan Jesuu, ta jà'a yi ña nàtiin ndiko ña chì'i i'i ra. Ta ikan jan ndûva ra nuu ñu'u' jà'a yi, ta endee chikotuvi ra. Ta kée xikiñu yu'u ra jà'a yi.

²¹ Ta chikatu'un ndio Jesuu nuu tatá ma rayoko ikan:

—¿Naja tiempu iyo ña cha kîchais a yi tiin yi ra?

Ta te'en nāka'an ma tatá ma ra ku'vi:

—Nda ora kùu ra ravalí.

²² Ta cha kua'a' cha'a' jānduva ma tati xaan ikan ra nuu ñu'ú, a tichi takuui ña kùuni yi ka'ni yi ra. Yakan va tu kùu ja'un iin ñamani ña na kunda'viniun ndi, ta janda'un ra. —Takan kāti tatá ra chi'in Jesuu.

²³ Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ra:

—¿Ta naja kà'un ña tu kùu ja'i yi? Nda ña nikuuni kùu ja'a yo, tuva chinunio —kāti ra.

²⁴ Takan kūu ta ma tatá ma rayoko ikan kīcha'a ra kà'an ni'i ra:

—Yu'u va cha chinunjí. ¡Na tindeun yu'u, na chinunjí tiaga!

²⁵ Ta ora ndē'e Jesuu ña nduva'a kuii chākoyo kua'a' ñivi nuu ka'in ndra, ta te'en kīcha'a kà'an xaan ra nuu tati so'o ta ñi'i ndiso ma rayoko ikan:

—Yo'o tati xaan ta so'o, na keun kuñu ra'ya. Ti yu'u kà'an chi'un. ¡Ta na kí'vigana kuñu ra inga cha'a! —kāti Jesuu.

²⁶ Takan kūu ta iin nànda'yuni ma tati xaan ikan, ta jā'a yi ña na tiin ndiko ma ña chí'i i'i ra. Tajan kée ndio yi ra. Ta ndōo ra kàndii ra takua kàndii iin ña chí'i jā'a yi. Yakan va kua'a' ma ñivi kà'an ña chí'i ra.

²⁷ Tajan tīin ndio Jesuu nda'a' ma rayoko ikan. Ta kāni'i ra ra. Tajan ndēta ndio ra chündaa ra.

²⁸ Takan kūu ta nunuuni kí'vi Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra iin tichi ve'e nuu tüvi ñivi. Ta te'en kīcha'a chikatu'un ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra nuu ra:

—¿Ta ndyu'u, naja nī kuu tava ndi ma tati xaan ikan? —kāti ndra.

²⁹ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na kūu ja'a ndo tava ndo tati te'en tu tüvi kà'an ji'na ndo chí'in Ndioo —kāti Jesuu chi'in ndra.

Kàtitu'un tuku Jesuu naja kua ni kuvi ra

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Takan kūu tajan kée Jesuu kuà'an ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra iti' ñu'u' Galilea. Ta tüvi kùuni ra ña koto inga ñivi ma iti' kuà'an ndra,

³¹ ti kùuni ra jana'a ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra. Ta te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—Yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ni tiin ñivi yu'u. Ta yu'u ni ku've na ña ka'ni na. Ta ora keta uni kivi ña chí'i. Ta ni nataku ndikoi —kāti ra.

³² Va töve nī chini va'a ndra ma ña kà'an ra. Ta ya'a ndasii ndra ndakatu'un ndra nuu ma Jesuu.

Kàtitu'un Jesuu nda ra kùu ma ra ka'nuga

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Chāa ndra ma ñuu Capernaum. Ta ora kí'vi ndra tichi ve'e, ta kīcha'a chikatu'un Jesuu nuu ndra:

—¿Nayi nàtu'un ta'an ndo iti' vâchi ndo? —kāti ra.

³⁴ Va tàxiin kîndoo ndra, ti ndicha ña nàtu'un ndra takan ma tichi iti' ña nda ndra kùxini tiá kua ndisaa ndra. Vaji töve nī ka'an ndra ña chikatu'un ra, va chito ra nayi nàtu'un ta'an ndra tichi iti'.

³⁵ Tajan chünandi Jesuu. Ta kāna ra ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in ra na kichi ndra nuu ra. Ta kīcha'a kà'an ra chi'in ndra:

—Tu iyo iin yo kùuni kuxini, ndiakan kùu ndian nuu ndi'i nia. Ta juuni ndiakan kùu tindee ta'an na, tandi'i ñivi —kāti ra.

³⁶ Tajan jündii ra iin ravalí ma'ñu ndra. Ta jākunandi ra ra nuu si'in ra. Ta nàka'an tuku Jesuu nuu ndra:

³⁷ —Nda yo kì'in kuenda raveli kàa takua kàa ra'ya kuundai, juuni kì'in na yi kuenda yu'u. Ta nda yo kì'in kuenda yu'u, ta yüvi ma'iijn ni kì'in na kuenda, ti juuni kì'in na kuenda tatái ra tâchi yu'u.

*Ndian tüvi kùuni kuati chi'o juuni tìndee na yo
(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)*

³⁸ Ta te'en nāka'an Xuva:

—Matru, nda che'e ndé'e ndi iin ra jànda'a ñivi, va kà'an ra chi'in siviun. Ta takan tâva ra tati xaan ndiso ma ñivi. Va tava töve châkunuu ra chi'in yo, yakan va nî cha'a ndi ña ja'a ra yi —kàti ra.

³⁹ Ta nāka'an Jesuu nuu ndra:

—Na vä'a jà'a ndo, ña nî cha'a ndo ja'a ra yi, ti nî'iin ndian kùu ja'a iin ndatu kuundai, na küu ka'an na chatai.

⁴⁰ Ndian tüvi kùuni kuati chi'in yo, juuni na ìyo na ja'a na ñamani nuu yo.

⁴¹ Nda ndian nikuuni ku'va na nuu ndo, vaji iin yachini takuii ko'o ndo, tava châkuu ndo chi'in, ta ndicha ña kà'in ña ma Ndioo ni ku'va ya've na.

*Kàti Jesuu ti iin kuati ka'nu kùu yi tuva jachiyo yo ñivio iti' kuà'an Jesuu
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)*

⁴² 'Tu ìyo iin ndiakuati ña chinuni ña kà'in, va këta iin racha'nu nuu na ta jàna'a ra kuati nuu na, ta juuni jà'a ma ndiakuati kuati ndia. Va'a ga tuva jaku'un na ma racha'nu tichi takuii tañu'u chi'in iin yoso ndikun sukun ra, ta takan kuvi ra.

⁴³ Tu ja'un kuati chi'in iin chiyo nda'un, na ka'ndaun yi, ikan na kindaa kuati jà'un. Va'a ga chi'in iin chiyo nda'aniun, ña ku'un andivi nuu koo nditoun ndisaa kivi, kua chi'in ni nduvi yi ku'un andaya' nuu küu nda'va ñu'ú.

⁴⁴ Ta ndakan kùu nuu töve chi'i tindaku, ta küu nda'va ñu'ú.

⁴⁵ Tu ja'un kuati chi'in iin chiyo cha'un, na ka'ndaun yi, ikan na kindaa kuati jà'un. Va'a ga chi'in iin chiyo cha'un ña ku'un andivi nuu koo nditoun ndisaa kivi kua chi'in ni nduvi yi ku'un andaya' nuu küu nda'va ñu'ú.

⁴⁶ Ta ndakan kùu nuu töve chi'i tindaku, ta küu nda'va ñu'ú.

⁴⁷ Tu ja'un kuati chi'in iin chiyo tinuun, na tavaun yi, ikan na kindaa kuati jà'un. Va'a ga chi'in iin chiyo tinuun ki'viun nuu chà'nda Ndioo tinu, kua chi'in ni nduvi yi ku'un andaya'

⁴⁸ nuu töve chi'i tindaku ta küu nda'va ñu'ú.

⁴⁹ 'Vati ndisaa yo ni nde'e tundo'o, ti takan kùuni ma Ndioo ña kùva'a yo takua kùva'a ndayu jà'a ñií.

⁵⁰ Va'a ma ñií. Vatu naa ña u'vá yi, ta küu jàva'a yo yi inga cha'a'. Yakan va na koo va'a ndo chi'in ta'an ndo ta chi'in inga ñivi takua asin ndayu jà'a ñií.

10

*Jàna'a Jesuu ña na vä'a' ndàkoo yo ñasi'o
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)*

¹ Takan küu ta kée Jesuu ñuu Capernaum. Ta kuà'an ra iti' ñu'u' Judea, ña kàndii nda inga chiyo yuta Jordán. Ta ora châa ra ndakan, ta ikan kîcha'a kùti'vi ndiko kua'a' ñivi. Ta ikan kîcha'a ndiko ra jàna'a ra nuu na kua takani jàna'a ra.

2 Ta yakan va ora kīcha'a Jesuu jàna'a ra, ta nunuuni chākoyo ndra fariseu nuu ndaa ra. Ta te'en kīcha'a ndra chikatu'un ndra nuu ra, ti kūuni ndra ki'in ndra ku'va ra:

—¿A va'a ña ndàkoo yo ñasi'o? —kàti ndra.

Te'en chikatu'un ndra nuu ra, ti kūuni ndra tisokuati ndra ra.

3 Ta te'en nāka'an Jesuu nuu ndra:

—¿Naja kua kà'an ma tutu Ndioo tāa Moisés taji'na? —kàti Jesuu nuu ndra.

4 Ta te'en nāka'an ndra:

—Aan, va chā'a Moisés ña kuu ndakoo yo ñasi'o tuva jàndova'a ji'na yo iin tutu ña kà'an ña ndàkoo yo ñasi'o —kàti ndra.

5 Ta te'en nāka'an tuku Jesuu nuu ndra:

—Takan tāa Moisés, ti ya'a ndava xini ndo.

6 Ti ora jätuvi Ndioo ma ñuñivi, juuni jā'a ra ra'ii ta ña'a.

7 Yakan va va'ani tuva ndàkoo ra tatá ra chi'in ma'á ra, ta tänd'a'a ra chi'in ñasi'i ra.

8 Ta ni nduvi vi kùu vi iin ñivini. Yakan va yüvi uví vi kùu vi, ti ni ndo'iin vi ta kùu vi iin ñivini.

9 Yakan va na vā'a, ña ndàkoo yo vi tuva cha jāndo'iin Ndioo yo chi'in vi.

10 Takan kūu ta ora kī'vi ndra tichi iin ve'e, tajan kīcha'a chikatu'un ndra jàkua'a chi'in Jesuu nuu ra cha'a' ma tu'un nàtu'un ra chi'in ndra.

11 Ta te'en nàka'an Jesuu chi'in ndra:

—Nda ra nikuuni tu ndàkoo ra ñasi'i nunuu ra ta kī'vi ra chi'in inga ña, iin kuati jà'a ra chata ñasi'i nunuu ra.

12 Ta nda ña'a' nikuuni tu ndàkoan iian ta kī'vian chi'in inga ra, juuni jà'a ña kuati chata ra nunuu chündaka ña ndia.

Jesuu jà'ií ra ndiakuati

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Takan kūu ta chāndaka na ndiakuati nuu Jesuu, na ke'e ra na. Ora nde'e ndra jàkua'a chi'in ra ña jà'a na, ta kīcha'a ndra kà'an ndra:

—¡Na jà'a ndo te'en! —kàti ndra chi'in ma ñivi ndà'a ma ndiakuati.

14 Yakan va ora nde'e Jesuu ña jà'a ndra, ta kùxaan ra chi'in ndra. Ta kīcha'a kà'an ra nuu ndra jàkua'a chi'in ra te'en:

—¡Ku'va ndyo'o, na kichi ma ndiakuati nui! ¡Ta na käsi ga ndo iti' vachi na! Ti ma ñivi iyo nuu chà'nda Ndioo tiñu indukuni kàa na kua kàa ma ndiakuati.

15 Ta yu'u kà'in chi'in ndo, ti ma ndiakuati jà'a tiñu chà'nda tatá na nuu na, ta juuni takan iyo yi ña ku'va yo ka'nda Ndioo tiñu nuu yo —kàti Jesuu chi'in ndra.

16 Tajan chīso ndio ra ma ndiakuati, ta jà'ií ra xini na chi'in nda'a' ra.

In ra kuika kà'an chi'in Jesuu

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Takan kūu ta ora ni ku'un tuku Jesuu, ta endee chìnu iin ra'ii chāa ra nuu ra. Ta chünandi chiti ra nuu kuà'an Jesuu. Ta te'en kīcha'a chikatu'un ra nuu Jesuu:

—¡Yo'o matru va'a! ¿Nayi kuu jà'i ta chài nuu koo nditoi ndisaa kivi? —kàti ra.

18 Ta te'en nāka'an Jesuu nuu ra:

—¿Ta naja kà'un ña kùi ra va'a, ta uvani ra va'a iyo? Ta ma ra va'a kùu Ndioo.

¹⁹ Acha chítoun ma tu'un kà'an Ndioo nuu tutu tāa Moisés tatiempu? Te'en kà'an yi nuu ma tutu ikan: "¡Na kā'niun ñivi! ¡Na kī'viun chi'in ña'a' yüvi ñasi'un! ¡Na sū'un ndatiñu ñivi! ¡Na kā'un tu'un vata chata ñivi! ¡Na jända'viña'un ñivi! ¡Ta na tiñu'ün tatáun chi'in ma'un!" —Takan kāti Jesuu nuu ra.

²⁰ Ta te'en nāka'an tuku ra chi'in Jesuu:

—Matru, cha jā'i tandi'i yi nda ora kūi rayoko —kāti ra.

²¹ Ta ora kā'an ra takan ta kīcha'a ndè'e Jesuu nuu ra, ta nduva'a kuii kündu'vini ra ra. Ta kīcha'a Jesuu kā'an ra te'en chi'in ra:

—Iyo iin nakuyi takäaga ja'un. ¡Na ku'ün kuxiko ndi'un ndatiñun! ¡Ta ku'vaun ma xu'un' nuu ñivi nda'vi! Takan iyo yi ña jà'un, ikan koo ña kuikaun andivi. ¡Ta kichiun ta ku'ün chatai iti' kuà'in! —Takan kāti ra.

²² Ta ora chīni ra ña kā'an Jesuu, ta nduva'a kuii nda'vi kùuni ra ti kùu ja'a ra yi, ti ya'a kuika ra. Yakan va kuà'an ra.

²³ Tajan kīcha'a Jesuu nànduku nuu ra iti' xiin ra. Ta te'en kīcha'a ra kā'an ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra:

—Ya'a ndetiñu ta kùu ki'vi ndra kuika nuu chà'nda Ndioo tiñu —kāti ra.

²⁴ Ta ndava yù'vi ndra jā'a ma tu'un kà'an ra. Yakan va te'en nāka'an ndiko Jesuu chi'in ndra:

—Ndyo'o xaa, ya'a ndetiñu ta kùu chaa yo nuu chà'nda Ndioo tiñu.

²⁵ Chakùu tiá ndetiñu yà'a iin kameyu xe'e iin kutiku, kua iin ra kuika ña chàa ra nuu chà'nda Ndioo tiñu —kāti Jesuu.

²⁶ Takan kùu ta ora chīni tuku ndra ña kà'an Jesuu takan tiaga yù'vi ndra, ta te'en kīcha'a chìkata'un ta'an ndra:

—¿Tu takan kùu yi, yo kùu kakú tuva takan? —kāti ndra.

²⁷ Ta kīcha'a ndè'e ma Jesuu ndra, ta te'en kīcha'a nāka'an ra:

—Küu kakú ñivi, jà'a juuni ma na, va Ndioo kùu jakakú ra na. Ti ndisaa nakuyi kùu ja'a ra —kāti ra.

²⁸ Ta te'en kīcha'a nāka'an Petu':

—Va ndyu'u cha ndákoo ndi ndisaa ña iyo nuu ndi. Ta tāndikun ndi chataun —kāti ma Petu'.

²⁹ Ta te'en nāka'an Jesuu:

—Ndichai ña kà'in chi'in ndo. Nda ndian nikuuni tuva ndakoo na tandi'i ndatiñu na jà'i, ña kùuni na ku'un na chatai, ti kùuni na katitu'un na ma tu'un va'a kà'in ña naja jàkakú Ndioo ma ñivi ñuñivi. Titu cha'a' yu'u ndákoo na ve'e na, ñivi ta'an na, ma'á na, tatá na, se'e na, ta ñu'u' na,

³⁰ ndiakan ni ni'i na kua'a' ga ve'e na, ñivi ta'an na, ma'á na, tatá na, se'e na, ta ñu'u' na ñuñivi i'ya inga cha'a', vaji ya'a nde'e na tundo'o. Ta ma ñuñivi vâchi ni koo ndito na ndisaa tiempu jà'a Ndioo.

³¹ Ma ñivi yoso nuu vitin ni kakuu iti' chata. Ta ñivi chàkuu iti' chata vitin, ni kakuu iti' nuu.

Cha'a' uni kàtitu'un tuku Jesuu ña ni kuvi ra

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Takan kùu tajan kée ndio ndra kàcha'an ndra iti' ñuu Jerusalén. Ta yoso nuu Jesuu kuà'an ra iti' nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra. Va ma ndrakan ndava yù'vi ndra ña kuà'an ndra iti' chata ra. Ta juuni ndasii ma inga ñivi kuà'an iti' chata ndra ndia. Takan kùu tajan nde'e Jesuu iti' chata ra, ta kâna ra ma ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra na kee siin ndra chi'in ra,

ti kùuni ra katitu'un ra nuu ndra niyi ni ta'an ra. Takan kuu tajan te'en kicha'a kà'an ra chi'in ndra:

³³ —Cha chito ndo ti iti' i'ya kùu iti' kuà'an ñuu Jerusalén. Ta yu'u ra kùu Se'e ñivi tâchi Ndioo, ni ku'va ñivi yu'u nuu ndra chà'nda tiñu nuu sutu chi'in ma ndra kùu matru jàkua'a tutu Ndioo. Ta ndrakan kà'an ndra ña na ka'ni ndra yu'u, ta ni ku'va ndra yu'u nuu ñivi kichi inga ñuu.

³⁴ Ta ni kuàtu'un na yu'u. Ta ni tivi sii na yu'u. Ta ni kani na yu'u chi'in yo'o. Ta ni ka'ni na yu'u ndia. Ta tichi uni kivi nataku ndikoi —kàti Jesuu.

*Jandiau chi'in Xuva chikan ndra iin ñamani nuu Jesuu
(Mt. 20:20-28)*

³⁵ Ta jayatin Jandiau ta Xuva, ndra se'e Zebedeu nuu Jesuu. Ta kîcha'a kà'an ndra nuu ra:

—Matru, kùuni ndi ña ja'un iin ñamani nuu ndi ña ni ndakan ndi nuun —kàti ndra.

³⁶ Ta kîcha'a kàti Jesuu:

—¿Nayi kùuni ndo ña jà'i cha'a' ndo?

³⁷ Ta kà'an ndra:

—Ora chaun nuu ni'un ndatun, na ku'vaun ndatun nuu ndi. Ta iin ndi, kunandi chiyo kua'un, ta inga ndi kunandi chiyo satiun —kàti ndra.

³⁸ Ta kîcha'a kà'an Jesuu:

—Tüvi chito ndo nayi chikan ndo. ¿A kundee ndo ko'o ndo ña uva ni ko'i? ¿A kuu kunduta ndo indukuni kua ni kundutai?

Takan chikatu'un ra nuu ndra ti kà'an ra ti tundo'o ni nde'e ra.

³⁹ Ta nâka'an ndra:

—Kùu yi! —kàti ndra.

Ta kà'an tuku Jesuu:

—Ndicha kuii, ti ndyo'o ko'o ndo ña uva ni ko'i. Ta juuni kunduta ndo indukuni kua kundutai.

⁴⁰ Va na kùu ku'vei kunandi ndo chiyo kua'i a chiyo satin, ti cha kâchin ra Ndioo tatái ndian kunandi yi.

⁴¹ Ta ora chini ndi uchi ta'an ma ndra jàkua'a chi'in ra ña kà'an ndra, ta kûxaan ndra chi'in Jandiau ta chi'in Xuva ndia.

⁴² Va kâna ma Jesuu ndra ta kîcha'a ra kà'an ra nuu ndra:

—Cha chito ndo ña iyo ndra chà'nda tiñu nuu ñivi yüvi judiu. Ta ndrakan ya'a kini jà'a ndra nuu ñivi chà'nda ndra tiñu, ti kùuni ndra jaka'nu ndra ndra tiá.

⁴³ Va chi'in maa ndo na jà'a ndo takan. Ma ra kùuni jaka'nu ra ra tiá, ta kùu ra, ra nuu ndi'inia kua ndisaa ndo. Ta jà'a ra tiñu nuu ndo.

⁴⁴ Ta ma ra kùuni kuxini ndo na kumusu ndo ra.

⁴⁵ Ti ni yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo töve vâchi ña na ja'a ñivi tiñu nui, ti vâchi tindei ñivi. Ta ni kuvj ti yakan kùu ya'vì ña na kakú kua'a' ñivi —kàti Jesuu.

*Jesuu jànda'a ra Bartimeo ra kuaá
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)*

⁴⁶ Tajan châa Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ñuu Jericó. Ta ora kêe ndra ma ñuu ikan chi'in kua'a' ñivi, ta ikan chikan iin ra kuaá xu'un' nuu nàndi ra yu'u iti'. Ta rakan nàni ra Bartimeo, se'e Timeo.

⁴⁷ Ta ora chini ra ña juu Jesuu ra ñuu Nazaret vâchi, ta kîcha'a ma ra kuaá kànachaa ra. Ta kàti ra:

—Yo'o tata racha'nu David na kunda'viniun yu'u! —kàti ra.

48 Ta kua'a' na kà'an nuu ra:

—¡Taxiin koo yu'un!

Va töve jāchi'in ra ña kà'an na. Ta kānachaa ra tiá ni'i:

—¡Yo'o tata racha'nu David na kunda'viniun yu'u! —kàti ra.

49 Tajan chūndaa Jesuu. Ta kīcha'a ra kà'an ra:

—¡Na kana ndo ra!

Tajan cha kāna ndio ndra ra ta kà'an ndra:

—¡Xaa, ndeta! Ti kàna ra ñun —kàti ndra.

50 Tajan ra kuaá, jāxiin ra ja'ma iyo chata ra, ta uvaa ndāva ra, ta chāa ra nuu ndaa Jesuu.

51 Ta chīkatu'un Jesuu nuu ra:

—¿Nayi kùuniun ña ja'i chi'un? —kàti ra.

Ta nāka'an ma ra kuaá:

—Matru, kùunj ña jandova'un tinui, ikan na kuu nde'i —kàti ra.

52 Ta kà'an ndiko Jesuu:

—¡Na ku'un, ti chìnuniun ña kà'in! Yakan va cha ndā'un —kàti ra.

Ta ora ikani kùu nande'e ma ra kuaá. Ta kuà'an ra chata Jesuu iti' kuà'an ra.

11

*Jesuu kí'vi ra tichi ñuu Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

1 Ora chani kuyatin ndra ñuu Jerusalén, ji'na yā'a ndra ñuu Betania chi'in ñuu Betfagé nuu iyo yuku Olivu. Ta ni tachi Jesuu uvi ta'an ndra jāku'a chi'in ra iti' nuu.

2 Ta kà'an ra chi'in ndra:

—¡Kua'an ndo ma kuariya ikani! Ta ora ki'vi ndo tichi kuariya ikan, ta nde'e ndo iin burru ndikun ña ní'iin na takä'an koso ri. ¡Ndachi ndo ri!
¡Ta keñu'u ndo ri kichi ndo!

3 Tatú iyo ndian chīkatu'un naja ndàchi ndo ri ta kati ndo: "Ti chìnñu'u racha'nu chito'o ndi ri. Ta nunua vâchi ndaka ndiko ndi ri", kati ndo —kàti Jesuu.

4 Ta takan kūu ta kēe ndio ndra kuà'an ndra. Ta nāta'an ndra ma burru ndikun ri iin cha'a' yutun veto'o yatiní iin yuve'e. Tajan ndàchi ndra yi.

5 Ta chīkatu'un iin ma ndra ka'in ikan:

—¿Nayi jā'a ndo? ¿Ta naja ndàchi ndo ma burru? —kàti ndra.

6 Ta nduvi ta'an ndra jàku'a chi'in Jesuu, kàti ndra naja kua kā'an Jesuu chi'in ndra.

Ta nāka'an ndra iyo ikan:

—¡Va'ani! ¡Kuà'an ndo, tuva takan!

7 Tajan jündii ndra ja'ma ndra chata ma burru. Ta keñu'u ndra ri kuà'an ndra nuu Jesuu. Ta châkoso ma Jesuu ri kuà'an ra iti' ñuu Jerusalén.

8 Ta kua'a' ñivi chākin ja'ma isükun na tichi iti' kuà'an Jesuu. Ta inga na kāni ndoyo soko yutun ña chā'nda na tichi ku'u iti' kuà'an ra.

9 Ta takua kà'an ma ndian kuà'an iti' nuu ra, ta takan kà'an ma ndian kuà'an iti' chata ra:

—¡Ya'a jàka'nu yo Ndioo! ¡Ya'a jàka'nu yo ndè'o, ra vâchi kuenda Rach'a'nu chito'o yo!

10 ¡Ya'a jàka'nu yo ra vâchi! Ti ni ka'nda ra tiñu takua châ'nda racha'nu David tiñu, tatiempu. David kùu ñivi yo. ¡Na jaka'nu yo ra Ndioo nàndi andivi! —nàtu'un na cha'a' Jesuu.

11 Ta chāa Jesuu ñuu Jerusalén. Ta kī'vi ra tichi kora veñu'u ka'nu ikan. Ta ndē'e ra te'en, tikan. Tajan kēe ra kuā'an ndiko ra chi'in ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra ñuu Betania, ti cha kuaa kùu yi.

*Jesuu känduva'a ra yutun higu
(Mt. 21:18-19)*

12 Ta ora kündichin inga kivi ta kēe ndra ñuu Betania. Ta kuà'an ndra iti' ñuu Jerusalén. Ta Jesuu kôyo soko ra.

13 Ta chika ndē'e ra iin nuu ndaa yutun higu ña cha nūma. Ta chânde'e yatin ra nuu ndaa run a ka'iin chiti higu nuu run. Va tüvi vu. Ka'iin va mamaa nda'ani run, ti takäaga kuta'an tiempu koo chiti run.

14 Yakan va kà'an ra chi'in ma yutun ikan:

—Tiá iti' nuu, ni'iin ga ñivi na kächi ga chitiun —kàti ra.

Ta ma ndra jàkua'a chi'in ra, chîni ndra ña kâ'an ra.

*Jesuu tâva ra ndian xîko tichi kora veñu'u ka'nu
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

15 Ta ora cha chāa ndra ñuu Jerusalén ta kī'vi ndra tichi kora veñu'u ka'nu. Ta kîcha'a Jesuu jàkunu ra ma ñivi xîko chi'in ñivi jàta. Ta jânduva ra ma mesa ma ndian sâma xu'un' nuu ñivi. Ta jânduva ra mesa ma ndian xîko livi ndia.

16 Ta tüvi châ'a ra ña ya'a ñivi ndiso ndatiñu tichi kora veñu'u ikan.

17 Ta te'en kîcha'a ra jàna'a ra nuu ñivi ikan:

—Te'en kâ'an ma tutu Ndioo —kàti ra— “Ve'e i'ya kùu ve'e Ndioo. Ñivi iyo ndisaa ñuu ñuñivi, i'ya kùu kâ'an na chi'in Ndioo”, kàti tutu Ndioo. Ta ndyo'o jà'a ndo yi iin ve'e ndra su'u —kàti Jesuu.

18 Takan kûu ta chîni ndra sutu cha'nu chi'in ndra jàkua'a tutu Ndioo ña jàna'a ra. Ta nànduku ndra naja kua jà'a ndra ña ka'ni ndra ra, va ya'a yu'vi ndra ndè'e ndra ra. Ti nduva'a kuii kua'a' ñivi chîsii na ña jàna'a ra nuu na.

19 Ta ora kī'vi ña kuaa ta kēe ndiko Jesuu ñuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra. Ta kuà'an ndra inga ñuu.

*Nuu nàtii yutun higu
(Mt. 21:20-22)*

20 Ta ora na'ani inga kivi kuà'an ndiko ndra iti' ñuu Jerusalén. Ta ora yâ'a ndra yatini xiin ma yutun higu. Ta ndē'e ndra ña nàtii run.

21 Tajan châku'uni ma ra nàni Petu' ña kâ'an Jesuu chi'in run. Ta kâ'an ra nuu Jesuu:

—¡Matru! ¡Nde'e yutun higu ña känduva'un, ti cha nàtii run!

22 Tajan nâka'an Jesuu nuu ndra:

—¡Na chinuni ndo ña kâ'an Ndioo!

23 Ndicha ña kâ'in ti tu ìyo ndian kâ'an chi'in yuku chiña: “¡Na kundachiyoun chiña, ta kuà'an tichi tañu'u!” Ta na jäxiin ndo anima ndo, ti na chinuni ndo ti ña ta'an yi va kâ'an ndo, ta takan ni ta'an yi.

24 Ta yakan va kâ'in chi'in ndo, ti ndisaa ña ndàkan ndo nuu Ndioo, ta na chinuni ndo ti cha nî'i ndo yi, tajan nî'i ndio ndo yi.

25 Ta ora kâ'an ndo chi'in Ndioo tu jànaa ndo kuati jà'a inga ñivi cha'a ndo, ta juuni jànaa Ndioo ma kuati jà'a ndo ndia.

26 Va tu töve jànaa ndo kuati jà'a inga ñivi chi'in ndo, juuni töve ni janaa Ndioo ma kuati ndo ndia —kàti ra.

*Ìyo ndatu Jesuu
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)*

²⁷ Ta ora chīnu kā'an ra ta kàcha'an ndiko ndra iti' ñuu Jerusalén. Ta juuni chàkunuu Jesuu tichi kora veñu'u ka'nu. Ta chājayatin ndra sutu chà'nda tiñu chi'in ndra jàkua'a tutu Ndioo ta chi'in inga ndra cha'nú nuu ndaa Jesuu.

²⁸ Ta te'en chīkatu'un ndra nuu ra:

—¿Ta yo tāchi ñun ña jà'un te'en? ¿Ta yo chā'a ndatu nuun? —kàti ndra chi'in ra.

²⁹⁻³⁰ Ta kīcha'a Jesuu kā'an ra:

—Ta ji'na kùuni ndakatu'in iin nakuyi nuu ndo ndia. ¿Yo tāchi Xuva ña jàkunduta ra? ¿A Ndioo, a ñivi? ¡Na kati ndo nui! Tu ji'na kati ndo ña chīkatu'in nuu ndo, tajan kàtj yo chā'a ndatu ña jā'i te'en —kàti Jesuu.

³¹ Ta kīcha'a ndra natu'un xe'e ta'an ndra:

—Tu katio ña Ndioo tāchi ra, ta kati ra: “¿Ta naja nī chinuni ndo ña kā'an ra, tuva takan?”

³² Tatu katio ña ñivi tāchi ra, ta kuxaan ñivi yo, ti ndisaa na kā'an na ti ndicha Xuva kùu iin ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

³³ Yakan va kā'an ndra nuu Jesuu:

—Töve chīto ndi yo tāchi ra.

Ta nāka'an Jesuu:

—Ta ni yu'u na kàtj yo chā'a ndatu ña jā'i te'en —kàti ra.

12

Kà'an Jesuu iin ku'va cha'a' ndra tüvi va'a jàtiñu

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Takan kūu ta te'en kīcha'a Jesuu kā'an ra iin ku'va nuu ndra:

—Chiyo iin ra tāchi kua'a' yoku'u uva. Ta jā'a ra iin kora nuu tāchi ra ma yoku'u uva, ikan na kī'vi kiti, ni ñivi nuu kàa yi. Ta jā'a ra iin yavi nuu ni taan ra takuui ma uva, ti ikan ni ja'a ra vinu. Ta juuni ja'a ra iin lomara sukun, ikan na kuu nde'e ra ndisaa yu'u ma uva tāchi ra. Takan kūu ta jākilaan ra yi nuu ndra jàtiñu chi'in ra. Ta kēe ra kuà'an ra iin nuu chika.

² Ta ora kēta ma tiempu ña chítí ma uva, ta tāchi ra iin ra musu ra ña kuàki'in sava ma ña'a'ra.

³ Va nī nī'i ra yi, ti java kāni ndra ra. Ta tāchi ndiko ndra ra kuà'an ra nuu ma ra chà'nda tiñu nuu ra.

⁴ Ta ikan tāchi tuku ra inga ra. Ta juuni kāni ndra ra. Ta tākue'e xini ra jā'a ndra.

⁵ Ta ikan jan tāchi ra inga ra, ta rakan va chā'ni ndra. Tajan tāchi ra tiá kua'a' ndra. Ta juuni kua'a' ndra tākue'e ta kua'a' ndra chā'ni ndra ndia.

⁶ 'Ta ikan kindoo uvania ra ya'a kùuni ra nde'e ra. Ta rakan ti se'e ra kùu ra. Tajan tāchi ndio ra ra nuu ndi'i nia ti kùuni ra: “Ti töve nayi ja'a ndra chi'in se'o, ti se'e maa yo kùu ra. Yakan va ni tiñu'u ndra ra.” Takan kùuni ma tatá ra niku.

⁷ 'Ta ora chā'a ra ma nuu ka'ñin ma ndra jàtiñu. Ta te'en kīcha'a ndra natu'un ta'an ndra: “Ra vàchi ikan kùu ma ra ni kindoo chi'in ndisaa ma ñu'u'. Yakan va na ka'ñio ra ta kindoo yo chi'in ndisaa ña'a'ra”, kàti ndra.

⁸ Tajan tāñin ndra ra. Ta chā'ni ndra ra. Ta jākuita ndra ñunda'yu ra chata kora nuu kàa ma uva —kàti Jesuu.

⁹ Takan kūu ta te'en nāka'an tuku Jesuu:

—¿Ta nayi ni ja'a ma ra chito'o ma yoku'u uva chi'in ma ndra jà'a kuenda vu?, kùuni ndo. ¿A ni ku'un ra ta ka'ni ra ndra jàtiñu chi'in ra, ta ni jakilaa ra yi nuu inga ndra?, kùuni ndo.

10 '¿A taká'an jakua'a ndo tutu Ndioo ña kà'an te'en:
 Yuu jáchiyo ma ndra jàndova'a ve'e
 kùu ma yuu tiá ka'nú kua ndisaa yi?
11 Ta yakan jà'a ma ra chito'o yo.
 Yakan va ya'a chisio vitin,
 kà'an tutu Ndioo —kàti Jesuu.

12 Ta ndrakan ikan kùuni ndra tiin ndra ra, ti chito ndra ti kà'an ra ku'va ikan chata ndra. Va tava yú'vi ndra ma ñivi ka'lin ikan. Ta yakan va töve nani jà'a ndra chi'in ra. Ta kuà'an ndra.

*Chikatu'un ñivi nuu Jesuu cha'a ma xu'un' tåava ma ñuu Roma nuu na
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)*

13 Tajan tâchi na ndra fariseu chi'in ndra chàkunuu chi'in Herode nuu Jesuu, tajan na ja'a ndra ña na kà'an ra iin tu'un vâ'a', ta ni'i ndra kua kuu tiso ndra kuati chata ra.

14 Tajan chàa ndra ta chikatu'un ndra nuu ra:
 —Matru, chito ndi ti yo'va kà'an tu'un ndaa, ta töve yu'viun nde'un ña kà'an inga ñivi. Ti tüvi sàma nde'un ndian kuika, a ndian nda'vi, ti indukuni ndé'un na. Ti jàna'un iti' va'a ña ku'un ma ñivi nuu Ndioo. ¿Ta yakan va naja kua kàtiun? ¿A va'a ña ka'nda ndi kuenda nuu ra kùu kalecha'nu ñuu Roma? ¿A va'a, a vâ'a'? —kàti ndra nuu Jesuu.

15 Va tava cha nâkoto ma Jesuu ti vata ndra, yakan va te'en nâka'an ra:
 —¿Ta naja jànda'viñña'a ndo yu'u? ¡Kuàki'in ndo iin xu'un' ta jana'a ndo yi nui! —kà'an Jesuu.

16 Ta nda'a ndio ndra yi châa ndra nuu Jesuu. Ta te'en nâka'an ndio Jesuu nuu ndra:

—¿Ta yo na'na ndaa chata ma xu'un' i'ya? ¿Ta yo sivi ndiso yi?
 Ta nâka'an ndra:

—Na'na kalecha'nu ñuu Roma kùu yi.

17 Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu nuu ndra:
 —¡Na ku'va ndo ña kùu ña'a ma ra kalecha'nu nuu ra, ta ku'va ndo ña kùu ña'a Ndioo nuu Ndioo! —kàti ra.

Ta ndava yu'vi ma ñivi jà'a ma ña kà'an Jesuu.

*Chikatu'un ndra Saduceu naja kua nàtaku ndiko ñivi ndii
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)*

18 Takan kùu tajan kuànde'e ma ñivi Saduceu ma Jesuu, ti ma ñivi ikan tüvi chinuni na ña nàndoto ndiko ñivi ndii. Yakan va te'en chikatu'un ndra nuu ra:

19 —¡Yo'o Matru! Racha'nu Moisés tâa ra iin tutu tatiempu. Ta ma tutu ikan te'en kà'an yi: "Tu iin ra'ií chí'í ra, ta tüvi nî chíyo nî'iin se'e ra chí'in ñasi'i ra. Tajan ndâki'in ra yani ma ra chí'í juuni ma ña nda'vi ikan. Ta tânda'a ra chí'an. Ta takan ni koo se'e ma ra chí'í, jà'a ma ra yani ra." Takan kâti Moisés.

20 Ta takan chíyo ucha ta'an ndra ña juuni yani ndra. Ta ma ra nunuu ji'na ra tânda'a, ta ni'iin se'e ra nî chíyo. Ta chí'í ra.

21 Ta ikan ndâki'in inga yani ra ña. Ta indukuni nî chíyo nî'iin se'e ra chí'an. Ta chí'í ra ndia. Ta juuni tânda'a ña chí'in ra uni.

²² Ta indukuni tā'an ra takua tā'an ndi ucha ta'an ndra. Yakan va nī'iin ndra nī chiyo se'e chi'an, ta chī'í ndra. Ta kēta iin kivi ña chī'í ma ña'a ndia.

²³ ¿Ta ora kēta ma kivi nàtaku ndiko ma ñivi chī'í, nda ndra kùu iian ndakan?, kùuniun, ti cha tānda'a ndi ucha ndra chi'an —kàti ndra.

²⁴ Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—¿Ta ndyo'o naja tüvi chinuni ndo ña va'a kà'an tutu Ndioo? Ta töve chito ndo ña iyo ndatu Ndioo ndia.

²⁵ Yakan ya ora nàtaku ndiko ma ndian ndii, ni ndra'ii ta ni ña'a' na tānda'a vi. Ta vii koo na takua iyo ma tati va'a jā'a tiñu nuu Ndioo andivi.

²⁶ Ta vitin kùuni jana'i nuu ndo ña nàtaku ndicha ma ndian ndii. ¿A tüvi chàku'uni ndo naja kua kà'an ma tutu tāa Moisés tají'na? Rakan te'en tāa ra yí, ora chànde'e ra nuu kàyu iñu ndu'va. Ta ikan kicha'a kàtitu'un Ndioo nuu ma Moisés te'en: "Yu'u kùu Ndioo ña kùmi Abraham, ta juuni kùmi Isaac, ta Jacob", kàti Ndioo. Takan kāti ra ti vaji cha iyo kua'a' kuiya chī'í ndra, va jānataku ndiko ra ndra.

²⁷ Yakan va Ndioo kùu ma Ndioo ma ndian nditoni, ti cha nàtaku ndiko ndra. Yakan va Ndioo kùu ra kuenda ndian ndito, ta yüvi kuenda ndian ndii. Ta yakan va tüvi chànnini ndo tu'un ndaa —kàti Jesuu.

Kàtitu'un Jesuu nda tu'un kùu ma ña ka'nuga

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Takan kùu ta ikan kēta iin ra jàkua'a tutu Ndioo. Ta jā'a ra kuenda ña va'a nàtu'un Jesuu chi'in ma ñivi ikan. Yakan va ora chini ra ña nàtu'un ma ñivi ikan, ta jāyatin ra ra. Ta kīcha'a chikatu'un ra nuu ma Jesuu:

—¿Nda ley kùu ña ka'nu tiá kua ndisaa ma ley tutu Ndioo? —kàti ra.

²⁹ Ta kīcha'a nàka'an Jesuu:

—Ma tu'un ka'nu tiá ña chā'a Ndioo nuu yo kà'an yi te'en: "¡Ndyo'o ñivi Israel! ¡Na kuuni ndo ma Ndioo chito'o yo, ti uvani ra kùu ra!

³⁰ ¡Kùuni ndo nde'e ndo Ndioo chi'in ndisaa anima ndo! ¡Ta kùuni ndo nde'e ndo ra chi'in ndisaa chinituni ndo, ta chi'in ndisaa ña ndee ndo ndia!" Takan kà'an ma ña nunuu.

³¹ Ta ma ley uvi ña chā'a Ndioo nuu yo va kà'an te'en: "¡Kùuni ndo nde'e ndo ndian iyo xiin ve'e ndo takua kùuni ndo juuni maa ndo!" Yakan va nda tu'un nikuuni tüvi ka'nu yi tiá kua ndi uvi tu'un já kā'in i'ya —kàti Jesuu.

³² Takan kùu ta nāka'an tuku ma ra jàkua'a tutu Ndioo:

—¡Yo'o matru! Ya'a va'a kā'un ña ndicha kùu ma ña kā'un, ti uvani ma ra kùu Ndioo. Ta tüvi iyo inga ra indukuni kua maa ra.

³³ Ta kùunio nde'o Ndioo chi'in ndisaa anima yo, ta chi'in ndisaa chinitunio, ta chi'in ndisaa ma ña ndeo ndia. Ta juuni kùunio nde'o ñivi iyo xiin ve'o takua kùunio juuni maa yo. Ta yakan va tiá va'a ña te'en kùunio nde'o Ndioo kua ku'va yo kiti jàna yo, ta ka'mio ndri nuu ndaa chito naá —kàti ma ra matru jàkua'a tutu Ndioo.

³⁴ Ta ora chini ma Jesuu ña chi'in chinituni ra kā'an ra. Yakan va te'en nāka'an Jesuu nuu ra:

—Chani kuyatin ki'viun nuu chà'nda Ndioo tiñu —kàti ra.

Ta ora chini nàtu'un ra chi'in Jesuu ta nī'iin ga na, tüva nī chikatu'un inga nakuyi nuu Jesuu.

Kàtitu'un Jesuu ti ñivi ra kùu Rey David

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Ta ora ndaa Jesuu jàna'a ra nuu ñivi tichi kora veñu'u ka'nu, ta te'en chikatu'un ra nuu na:

—¿Ta naja kà'an ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, ña tata ma racha'nu David kùu Cristu?

36 Yakan va ma ra kùu Tati Ií Ndioo, chā'a ra ndatu ra nuu ma racha'nu David ora kà'an ra. Takan kūu ta te'en kīcha'a David kà'an ra chi'in ma ndatu ikan:

Ma Racha'nu Ndioo te'en nāka'an ra chi'in ma ra chito'i Cristu:

“¡Na'a! ¡Kunandi chiyo kua'il!

Tí i'ya ni ku'vei ma ndatui nuyn,

nda kati kani ndoyoi ma ndian kànita'an chi'un iti' cha'un”, kàti Racha'nu Ndioo.

37 Yakan va kùuni yi ka'an yi ti, vaji tata David kùu Cristu, va juuni chito'o David kùu ra ndia —kàti Jesuu nuu ma ñivi ikan.

Yakan va ndisaa ma ñivi ka'in tichi kora veñu'u, ya'a chìsii na ña kà'an Jesuu takan.

Jesuu tìsokuati ra ndra matru jàkua'a tutu Ndioo

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Takan kūu ta te'en nāka'an Jesuu nuu ma ñivi ikan:

—Ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo! Ti chàta'ani ndra kakunuu ndra chi'in ja'ma tacha, na tiñu'u ma ñivi ndra nuya'vei.

39 Ta juuni nànduku ndra tayu ka'nu tiá kunandi ndra nuu chìyo viko ta tichi veñu'u ñivi judíu ndia.

40 Ta ndrakan, sù'u ndra ndatiñu ma ñivi kindoo nda'vi. Ta nàkuatu ndra nuu ka'lin kua'a' ñivi, ikan na kuuni na ña yüvi ndra su'u kùu ndra. Yakan va ndrakan ni nde'e ndra kua'a' tundo'o —kàti Jesuu.

Nuu sòkó ña nda'vi xu'un' kuenda Ndioo

(Lc. 21:1-4)

41 Takan kūu ta inga kivi chünandi Jesuu yatini nuu ndaa chatun nuu tì'i na xu'un' ña jà'a ra kuenda naja kua tì'i na yi. Ta ora nàndi ra nde'e ra ikan, ta châkoyo kua'a' ma ndian kuika. Ta tì'i na kua'a' xu'un' tichi yi.

42 Ta nunuuni châa iin ña kindoo nda'vi. Ta tì'an uvi ta'an xu'un' kuati tichi yi.

43 Yakan va ora nde'e Jesuu ña tì'an yi, ta kâna ra ma ndra jàkua'a chi'in ra, na kichi ndra nuu ra. Ta te'en kīcha'a kà'an ra chi'in ndra:

—Ndicha va'a ti ña nda'vi ikan, vaji tì'an tiani ma xu'un', va kuenda Ndioo kua'a' xu'un' kùu yi. Ti chā'a ña ndisaa ma xu'un' kùmian chi'in anima ña.

44 Ta ma ndian kuika ti vaji kua'a' xu'un' tì'i na, va ña châkoso nia kùu yi. Ta tiani xu'un' kùu yi kuenda Ndioo. Ta yakan va ma ña nda'vi ikan, tì'an tiaga xu'un' tichi chatun kua ndisaa ma ndian kuika —kàti Jesuu.

13

Jesuu kàtitu'un ra ña ni kekoyo veñu'u ka'nu

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Takan kūu ta ora kée Jesuu tichi veñu'u ka'nu, ta nāka'an iin ra jàkua'a chi'in ra nuu ra:

—¡Yo'o, matru! ¡Nde'e veñu'u ka'nu ndaa ikan! Ti ya'a vii kàa yi. Ta ya'a ka'nu yuu kandii cha'a yi —kàti ra.

2 Ta nāka'an Jesuu nuu ra:

—Ndicha ti takan kàa yi vitin, va ni keta iin kivi ña nī'iin yuu kündoo chata ta'an yi, ti ni kekoyo ndisaa yi.

*Jesuu kàtitu'un ra naja kua ni naa ñuñivi
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

3 Ta ikan kēe ndra ta kàcha'an ndra nda xini yuku nàni Olivu, ña iyo yatini yu'u ñuu Jerusalén. Ta ora këta ra ma xini yuku ta chūnandi ra ta te'en kicha'a kà'an xe'e Petu', Jandiau, Xuva chi'in André nuu ra:

4 —¿Ta nda ora ni kicha'a yi? ¿Ta nda ña kuu yi nde'o ora chani kicha'a yi? —kàti ndra.

5 Ta kicha'a nàka'an Jesuu nuu ndra:

—¡Ja'a ndo kuenda nuu ndo koto janda'viña'a ñivi ndo!

6 Ti ni kichaa koyo ndian ni ka'an te'en: "Yu'u kùu ra Cristu", ni katí na. Ta ni janda'viña'a na kua'a' ñivi.

7 '¡Na yü'vi ndo ora koto ndo ña kà'an ñivi ña iyo kuati iti' tikan a nda nikuuni! Ti takan ni kuu yi, vaji vitin tüvi ni ndi'i ma kuati nde'o, va tiá iti' nuu, ni nde'o tiá yi.

8 Ti ni kanita'an iin ñuu chi'in inga ñuu. Ta inga ñuu, ni ja'a yi kuati chi'in inga tuku ñuu. Ta ni kichi ña taan kua'a' ñuu. Ta ni nde'o soko ndia. Ta nuu, já ni kicha'a tundo'o kùu yakan.

9 '¡Ta yakan va ja'a ndo kuenda nuu juuni maa ndo! Ti ni tiin na ndo ta ni ku'va na ndo nuu ndra kumi tiñu. Ta ndra kumi tiñu, ni ku'va ndio ndra ndo na kani na ndo tichi veñu'u. Ta ni kundaka ndra ndo nuu ndra kalecha'nu. Ta juuni ku'un ndo nuu inga ndra chà'nda tiñu, ikan na kuu katitu'un ndo tu'in nuu ndra, cha'a' ña chinuni ndo ña ja'i.

10 Va ji'na iyo yi ña katitu'un ndo ma tu'un va'a Ndioo nuu ndisaa ñuu ñuñivi.

11 ¡Ta na nàkanini ndo nda tu'un ni ka'an ndo ora ku'va na ndo nda'a' ndra kumi tiñu! Ti ora ka'lin ndo ikan, na ka'an ndo tu'un ni jana'a Ndioo. Ti Tati IÍ Ndioo ni jana'a ma tu'un ni ka'an ndo.

12 Ta juuni ma kivi ikan, ni tiin ndra ndra yani ndra. Ta ni ku'va ndra ndra nuu inga ñivi, na ka'ni na ndra. Ta juuni takan ni ja'a tatá ndra chi'in juuni se'e ndra. Ta juuni ni kanita'an ñivi chi'in tatá na ta ma'a na. Ta juuni ni ka'ni na vi ndia.

13 Ta ni kuxaan ñivi nde'e na ndo, ti chàkuu ndo chi'jn. Va ra kundeeni nda kati ya'a ma kivi ikan ni jakakú Ndioo ra.

14 'Ta tichi veñu'u íi ni ki'vi iin ña kini. Ta yakán' ti ya'a xaani Ndioo nde'e ra yi ña ni kee ra veñu'u ka'nu ti ya'a kini ni ja'a yi tichi veñu'u. Ta ndisaa ñivi iyo ñuu Judea ora kunián' ja'án' te'en, na kekunu na ku'un na iti' yuku, ikan na kakú na. Ta ndian chito jàkua'a tu'un te'en, ya'a va'a tuva kutunini na naja kua kà'an yi.

15 Ta ndian ka'lin siki ve'e, na kí'vi na, ni ña täva na ndatiñu na tichi ve'e na.

16 Ta ndian jàtiñu tichi ku'u na kí'vi na ñuu, ni ña küki'in na ja'ma na ndia.

17 Nda'vi ta'an ñivi ña'a ña kivi ikan ñù'u se'e vi, ta iyo ndiakuati se'e vi ña chàxin ndika vi ndia.

18 ¡Na ndakan ndo ñamani nuu Ndioo, ikan na tä'an ndo takan tiempu ya'a vichin já'a yi!

19 Ta ma kivi ikan ni nde'o tiá tundo'o kua ní'iin kivi. Takä'an nde'o yi jà'a Ndioo, nda ora jätuví ra ma ñuñivi. Ta ni tüvi chànnini ra ña jànde'e ra tundo'o yo tiá ití nuu, takua ni jande'e ra yi yo kivi ikan.

20 Tatu ma Ndioo töve ní jandokuiti ra ma kivi ikan, na kákú ní'iin na niku. Va ma ra chito'o yo, jákuiti ra yi, ti kùuni ra nde'e ra ndian kāchin ra.

21 'Yakan va tu keta iin ndian te'en kà'an nuu ndo: "¡Nde'e ndo, i'ya ndaa ra kùu Cristu!" A tu keta inga ndian kà'an: "¡Juu ra ndaa ikan!" ¡Ta na chínuni ndo ña kà'an na!

22 Ti ni kichi kua'a' ndian ni ka'an te'en ndia: "¡Yu'u kùu Cristu!" Va tüvi ndicha ti janda'víña'a ndra ña Cristu kùu ndra. Ta juuni ni kichi ndian ni ka'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, va tüvi ndicha ti ndra vata kùu ndra. Yakan va ta ndi'i ndrakan ni ja'a ndra kua'a' ndatu ndra ta seña, ikan na chinuni na ña ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu ndra. Ta juuni kùuni ndra janda'víña'a ndra ma ñivi kāchin Ndioo tuva kùu yi.

23 Yakan va ja'a ndo kuenda juuni maa ndo. Ti cha kätitu'in nuu ndo naja kua ni koo yi.

*Kätitu'un Jesuu naja kua ni kichi tuku ra inga cha'a'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)*

24 'Ta ora cha ndi'i ma tiempu ña ni nde'o kua'a' tundo'o. Tajan ni nda'va ma nikandii, ta ni nda'va yoo ndia. Ta tüva ni ndondichin jà'a ndra.

25 Ta ma chele ka'in andivi ni ke'ne ndri. Ti ni taan ma andivi jà'a ndri.

26 Tajan ni nde'e kua'a' ñivi ti vachí tichi viko. Ti yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo iyo kua'a' ndatui, ta kua'a' ña tachai ndia.

27 Tajan ni tachí ma ndian kùu tati jà'a tiñu nuu Ndioo, na kuu jati'vi ta'an na ndisaa ñivi cha kāchin. Ta kunanduku ma tati na nda nikuuni nuu ndi'i ñuñivi, a ití' ninuu, a ití' siki.

28 'Na kuu ku'uni ndo ña jàna'a yutun higu, ti ora këta nda'a' yuta' run cha chito ndo ti chani keta ma tiempu ni koo chiti run.

29 Ta yakan va ora ndè'e ndo ma tundo'o kätitu'in nuu ndo, ta cha chito ndo, ti chani kuta'an ora ni kichai. Ti yu'u kùu ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

30 Ndicha ña kà'in chi'in ndo. Ti ora takäaga kuvi ndisaa ma ñivi iyo kuiya i'ya jí'na nde'e na tundo'o ña kâ'in chi'in ndo.

31 Ta ni keta iin kivi ña ni naa andivi chi'in ñuñivi. Va tu'un ka'in tüvi ni naa yi.

32 'Ta ní'iin ñivi tüvi chito nda ora ni keta ma ña kà'in, ni tati jà'a tiñu nuu Ndioo, ta ni yu'u, ra kùu Se'e Ndioo tüvi chitoi ndia. Chito va ma Tatái, ti rakan kùu ma Ndioo ka'nú iyo andivi.

33 ¡Yakan va kumi ndo ndo! ¡Ta ja'a ndo kuenda ndo! ¡Ta ka'an ndo chi'in Ndioo! Ti töve chito ndo nda ora ni kuu yi.

34 Yakan va ña'a kùu yi takua jà'a iin ra'ii ora këe ra, ta kuà'an chika ra. Ta tåva ra tiñu nuu ndra kùu musu ra na kumi ndra ve'e ra. Ta ta'ii'iin ndra tåva ra tiñu nuu nayi jà'a ndra. Ta tåva ra tiñu nuu iin ra na ja'a va'a ra kuenda yuve'e ra.

35 ¡Ta yakan va na koo ndito ndo! Ti töve chito ndo nda ora kichaa ndiko ma ra xuve'e, a kichaa ra ora chanikuaa, a ora javañuu, a ora ni tuvi, a ora ni kundichin.

36 ¡Ta yakan va na ja'a va'a ndo kuenda koto kichaa ra numini! Ta koto näta'an ra ndo ña kixi ndo.

³⁷ Yakan va ña kàtitu'in nuu ndo. Ta kàtitu'in nuu ndisaa ñivi na koo ndito na —kàti Jesuu.

14

Nuu kùti'vi ndra ña kùuni ndra tiin ndra Jesuu (Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Takan kúu ta ora takáaga uvi kivi, ta kúta'an viko Pakua, ora chàchi na paan ña töve kí'vi yuchan iya tichi. Tajan nànduku ma ndra sutu chànda tiñu chi'in ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, naja kua ja'a ndra ta tiin xe'e ndra ma Jesuu ta ka'ni ndra ra.

² Va te'en kà'an ma ndra ka'iin ikan:

—¡Na tiin yo ra kivi iyo viko, ti koto kuxaan ma ñivi cha'a' ra!

In ña'a jàkutian takuii xiko xini Jesuu (Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Iyo Jesuu ñuu Betania ve'e Simón, ra kà'an na ña ku'vi, jà'a kue'e ta'yu niku. Ta ora juuni nàndi Jesuu chàchi ra tichi ve'e ma ra Simón, ta ikan chaa iin ña'a, ta ndà'a ña iin viru takuii xiko, ña ya'a ya'vi ndaa. Ta nduva'a kuii va'a ra'. Ta nüna ña yu'u ma viru, ta chôsoan ra' xini Jesuu.

⁴ Ta iin ma ndra nàndi chi'in ma Jesuu kùxaan ndra ña jà'a ña takan. Ta te'en kîcha'a kà'an ta'an ndra:

—¿Ta naja chàtian ma takuii xiko?

⁵ Ti kùu jata na ra' nuan chi'in ndisaa xu'un' jàkanaa na iin kuiya, ta ku'va ña yi nuu ma ndian nda'vi. —Takan kà'an ndra chata ña.

⁶ Ta te'en kîcha'a kà'an Jesuu nuu ndra:

—¡Jaña ndo ña kà'an ndo chata ña! Ti ña va'a jà'a ña chi'in.

⁷ Ti ma ñivi nda'vi endeeni ni koo na chi'in ndo. Ta kùu ja'a ndo ña va'a chi'in na ora kùuni ndo. Vati yu'u töve ni koi chi'in ndo endeeni.

⁸ Ta ma ña'a i'ya, jà'a ña ma ña kùu ja'a ña kuundai, ti chôsoan takuii xiko ñii, ti chani keta ora ni kuchi.

⁹ Yakan va ndichai ña kà'in, ti nda nikuuni ma ñuñivi, nuu ni ka'an na tu'un Ndioo. Ta juuni ni ka'an na ña jà'a ña chi'in, ta kuku'uni ma ñivi ña.

Juda xikoña'a ra Jesuu (Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Juda Iscariote kùu iin ra indii tichi ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu. Takan kúu tajan kée Juda kuà'an ra kuànde'e ra nuu iyo ma ndra sutu chà'nda tiñu, ti kùuni ra jandova'a ra naja kua ja'a ra ta ku'va ra ma Jesuu nuu ndra.

¹¹ Ta ora chini ndra sutu ña kà'an ra te'en, ta nduva'a kuii chìsii ndra, ta kîcha'a kà'an ndra chi'in ra:

—¡Ndicha ndi ña ni ku'va ndi xu'un' nuun, ora jana'un ra nuu ndi!

Ta kîcha'a ra nànduku ra naja kua kuu ku'va ra Jesuu nuu ndra.

Nuu kùxini Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra (Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² Ma kivi nunuu ma viko Pakua, ora chàchi na paan ña tüvi kí'vi yuchan iya tichi. Ma kivi ikan chà'ni na iin mvechala kuati kivi viko Pakua, ti sòkó na ri nuu Ndioo, ikan na ndakimani ra na. Takan kúu tajan kîcha'a chikatu'un ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu nuu ra:

—¿Ta ndanu kùuniun ña kùu ja'a ndi ma ña kacho viko Pakua? —kàti ndra.

13 Tajan tāchi ra uvi ta'an ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta kà'an ra te'en chi'in ndra:

—;Kua'an ndo tichi ñuu! Ta ikan nata'an ndo iin ra ndiso iin kii takuui ta tandiku ndo chata ra.

14 Ta kàtitu'un ndo nuu ma ra xuve'e nuu kì'vi ra, ti nànduku matru ndo iin ve'e nuu ni kachi ra ma viko Pakua chi'in ndra jàkua'a chi'in ra, kati ndo.

15 Ta ikan jana'a ra iin ve'e ka'nú ndaa siki inga ve'e. Ta ma ve'e ikan, cha iyo va'a yi kuenda yo. Ta ikan kùu ja'a ndo ma ña kacho —kàti Jesuu.

16 Tajan kée ndio ndra kuà'an ndra tichi ñuu, ta ní'i ndio ndra ndisaa yi kua kā'an Jesuu nuu ndra. Ta ikan jā'a ndra ma ña kachi ndra kivi Pakua.

17 Ta ora chanikuua chāa Jesuu chi'in ndisaa ma ndra jàkua'a chi'in ra.

18 Ta ora nàndi ndra chàchi ndra ma nuu tayu, ta kīcha'a kà'an Jesuu chi'in ndra:

—Ndichai ña kà'in, ti iin ra nàndi chàchi chi'in ni xikoña'a ra yu'u —kàti ra.

19 Ta ora chīni ndra ña kā'an ma Jesuu te'en, ta nduva'a kuii nàkanini ndra. Ta kīcha'a ii'in ndra chìkatu'un ndra nuu Jesuu:

—¿A yu'u kùi?

20 Ta nāka'an Jesuu:

—Iin ra jàkua'a chi'in kùu ra. Iin ra chàchi paan chi'in vitin kùu ra.

21 Ta yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ni kuvi. Ti takan kà'an ma tutu Ndioo ña ni ta'in. Nda'vi ta'an ma ra xikoña'a cha'i. Va'a ga tu tüvi nī kaku ra nikü —kàti Jesuu.

22 Ta já ma'ñu chàchi ndra, ta kí'in ma Jesuu iin paan ta jā'ií ra yi nuu Ndioo. Ta chā'nda kuati ra yi. Ta chā'a ra ita'vi yi nuu ndisaa ndra. Ta te'en kà'an ra nuu ndra jàkua'a chi'in ra:

—;Kachi ndo! Ti ña'a kùu ma kuñui —kàti Jesuu.

23 Ta takan kūu tajan kí'in ra iin kopa vinu. Ta nāka'an ndiko ra Ndioo cha'a' ra'. Tajan chā'a ra' nuu ndisaa ndra na ko'o ndra ra'.

24 Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—;Ko'o ndo ra'! Ti níj kùu ra'. Ti cha ndòva'a ndisaa tiñu nuu Ndioo jà'a níj, ti chani katj ra' cha'a kua'a ñivi, ikan na ní'i na ñamani Ndioo.

25 Ndichai ña kà'in chi'in ndo, ti tüva ni ko'i ma vinu i'ya chi'in ndo, nda kati koo ndikoi nuu chà'nda Ndioo tiñu. Tajan ko'i vinu chaa —kàti Jesuu chi'in ndra.

Kàti Jesuu ña Petu' ni ka'an ra ña tüvi nakoto ra ra

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Takan kūu ta ora chīnu chita ndra iin yaa Ndioo, tajan kuà'an ndra iti' yuku nàni Olivu.

27 Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra ma ikan:

—Ndisaa ndo kukanuu ndo ndè'e ndo yu'u ora naa vitin. Takan kà'an ma tutu Ndioo: "Tu ka'nj ma ra chito'o ma mvechala, ta ndisaa ndri kuita kuati", kà'an ma tutu Ndioo.

28 Ta ora natuku ndikoi, ta jí'nai ku'un ñu'u' Galilea, tajan ku'un ndio ndo —kàti Jesuu.

29 Tajan te'en nāka'an Petu' chi'in ra:

—Jin ndisaa ndra kukanuu cha'un, va yu'u töve —kà'an Petu'.

30 Tajan te'en nāka'an Jesuu:

—Ndichai ti chanikuua vitin, ora takä'an nda'yu lo'o uvi cha'a, uni cha'a' ni ka'un ña tüvi nakotoun yu'u —kà'an Jesuu chi'in Petu'.

31 Ta te'en kà'an ndiko Petu':

—Vaji kuvi chi'un, ta tüvi ni ka'in ña tüvi nakotoi ñun —kà'an Petu'.

Ta indukuni kà'an ndisaa ma ndra ka'in chi'in Jesuu.

Jesuu kà'an ra chi'in Ndioo nuu iyo jardin Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Takan kūu ta numini kēe ndra kuà'an ndra iin jardin nàni Getsemaní. Ta te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra:

—¡Kunandi ndo kuatu ndo yu'u i'ya! Ti kuà'in kuàka'in chi'in Ndioo ikani.

33 Tajan kuà'an uni ta'an ndra chi'in Jesuu: Petu', Xuva chi'in Jandiau. Ta kīcha'a nda'vi kùuni Jesuu,

34 ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ya'a nda'vi kùuni animai kua ni kuvi. ¡Kindoo ndo i'ya, va koto kusu ndo! —Takan kàti ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

35 Tajan kēe Jesuu kuà'an ra tiá iti' nuu. Ta chünandi chiti ra nda nani te'e nuu ra ma nuu ñu'u'. Yakan va te'en kīcha'a kà'an ra chi'in Ndioo ña na tava ra ma tundo'o ni nde'e ra tuva kùuni ra.

36 —¡Yo'o Tatá! Yo'o va kùu ja'un nda ña nikuuni. Kùunij ña nakaniun ma tundo'o ni nde'i. Va tüvi kùunij ña kuu ma ña kà'in, ti naja kua kùuni maun kuu yi —kàti Jesuu.

37 Ta numini kēe ndiko Jesuu kuà'an ra nuu ka'in ma ndi uni ma ndra jàkua'a chi'in ra. Ta nàta'an ra ndra ña kixi ndra. Ta kīcha'a kà'an ra chi'in Petu':

—Simón, ¿a kixiun? ¿Ni küu kuii koo nditoun iin ora chi'in?

38 ¡Ndakoo ndo ta kà'an ndo chi'in Ndioo! Ikan tüvi kuà'an ndo anima ndo jà'a yi kuati, jin kùuni ndo kundito ndo chi'in anima ndo, va kündee ndo —kà'an Jesuu chi'in ndra.

39 Takan kūu tajan kēe ndiko Jesuu kuàka'an ra chi'in Ndioo takua kà'an ra ma nunuu.

40 Ta ora chāa ndiko ra ma nuu ka'in ma ndi uni ma ndra jàkua'a chi'in ra. Ta juuni nàta'an ra ndra ña kixi ndiko ndra inga cha'a', ña endee ndàsi tinuu ndra, jà'a ma ñuma'na. Ta tüvi chito ndra ña kà'an ndra chi'in ra.

41 Tajan kēe ndiko Jesuu kuà'an ra cha'a' uni. Tajan chāa ndiko ra, ta kà'an ra chi'in ndra:

—¿A juuni kixi ndo ta nìndee ndo tiá? ¡Na kùsu ndo tiá! Ti cha këta ma ora ña ni ku'va ñivi yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo. Ti ni tiin ma ndra jà'a kuati yu'u.

42 ¡Ndakoo ndo, ta ko'o! Ti cha vâchi ra cha xîkoña'a cha'i —kàti Jesuu.

Nuu tiin na Jesuu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Juuni, takà'an chinu kà'an Jesuu, ta chāa Juda, iin ra indii tichi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra. Chāa ra chi'in kua'a' jandaru. Ta ndrakan naa ndra machiti chi'in yutun. Vâchi ndra chata Jesuu jà'a ma sutu chà'nda tiñu chi'in iin ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, ta inga tuku ndracha'nú.

44 Juda ra xîkoña'a cha'a' Jesuu, châ'a ra iin tu'un kua ni ja'a ra nuu ma jandaru, ta kâ'an ra te'en:

—Ma ra ni kaña'i chi'in, rakan tiin ndo. Ta ku'ni ndo ra, tajan kundaka ndo ra, ku'un ra chi'in ndo —kàti Juda.

45 Takan kūu ta jayatin ra ra nuu Jesuu ta kà'an ra:

—¡Matru!

Ta kāñ'a'a ra chi'in ra.

⁴⁶ Ora ndē'e ndra yo kùu ra ta tīn ndra Jesuu.

⁴⁷ Ta iin ra ndaa ma ikan tāva ra machiti ra, ta chā'nda ra so'o ma musu ma sutu cha'nua.

⁴⁸ Ta chikatu'un Jesuu nuu ñivi ikan:

—¿Naja vāchi ndo chi'in machiti chi'in yutun, ña vāchi tiin ndo yu'u?
¿A ra su'u kūi?, kūuni ndo.

⁴⁹ ¿Naja tüvi nī tiin ndo yu'u tichi veñu'u? Ta kua'a' kivi chīyoi jāna'i nuu ndo ikan. Te'en ni ta'in, ti takan kā'an ma tutu Ndioo ña ni ta'in.

⁵⁰ Ta ndisaa ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu chīnu ndra kuà'an ndra, ta ndākoo ma'iin ndra ra.

⁵¹⁻⁵² Takan kūu va iin rayoko ña isukun iin ja'ma ka'nuni. Uvaa rakan tāndikun ra kuà'an ra chata Jesuu. Ta ra'ya ti tīn ndra ra. Va tava jāña ra ma ja'ma isukun ra, yakan va jānda kakú kaviti ra.

Tisokuati na Jesuu nuu ndra kumitiñu

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Ta ndàka ma jandaru Jesuu nuu ndaa sutu cha'nua. Ta ikan kūti'vi ndisaa ma sutu cha'nua, ma ra jàkua'a tutu Ndioo chi'in inga ndracha'nua.

⁵⁴ Ta chikani, chikani kuà'an Petu' chata ndra nda kati keta ndra ma ve'e sutu cha'nua. Ta kīndoo ra nuke'e. Ta ikan chūnandi ra javixin ra nda'a' ra nuu ñu'u xiin ndra jandaru jà'a kuenda veñu'u.

⁵⁵ Ta ma sutu chà'nda tiñu chi'in ndisaa ma ndra tiñu veñu'u, nànduku ndra iin tu'un ña kuu tiso ndra kuati Jesuu, ikan na ka'ni ndra ra nuu kruu. Va tüvi nī nata'an ndra nī'iin tu'un ndaa chata ra.

⁵⁶ Vaji kēta kua'a' ñivi ña kā'an ndra tu'un vata chata Jesuu. Ta nī'iin ma ñivi, tüvi induku kā'an na chata Jesuu.

⁵⁷ Takan kūu ta iyo ma ndian ndēta, ta te'en kīcha'a na kà'an na mamaa tu'un vata chata Jesuu:

⁵⁸ —Ndyu'u chīni ndi ña kà'an ra: "Ni janduvai ma veñu'u ka'nu ña jā'a ñivi, tajan tichi iin uni kivi kutai inga tuku yi ña tüvi jà'a ñivi", —kàti ndra.

⁵⁹ Ta vaji takan kā'an ndra, va siin siin ña kā'an ndra.

⁶⁰ Tajan ndēta ndio ma sutu cha'nua ma'ñu ndisaa na, ta chīkatu'un ra nuu Jesuu:

—¿Naja tüvi kā'un ña kā'an na chataun? —kàti ma sutu.

⁶¹ Va ma Jesuu tàxiin kīndoo ra. Ta nī'iin tu'un nī ka'an ra. Yakan va te'en chīkatu'un tuku sutu cha'nua:

—¿A juu yo'o kùu ra Cristu ra Se'e Ndioo if?

⁶² Ta nāka'an Jesuu:

—Juu yu'u kùu ra. Ta ni nde'e ndo ra ña nàndi ra chiyo kua'a ma Ndioo ka'nu iyo nuu sukun. Ta ni keta iin kivi ña kichj ndikoi. Va yu'u ra Se'e ñivi ni kichj tichi viko —kàti Jesuu.

⁶³ Takan kūu tajan juuni ma sutu cha'nua, jānakaa ra juuni ma ja'ma ra, ti takan jāna'a ra nuu ma ñivi ti kùxaan ra jà'a ma tu'un kà'an Jesuu. Ta te'en kā'an ra:

—¿Na tüva chiniñu'u ga yo tiá ndra kuta'an chi'o!

⁶⁴ Ndisaa ndo já, chīni ndo ña kā'an ti'ini ra chata Ndioo. ¿Naja kua chànni ndo? —kàti ra.

Ta ndisaa ndra ndō'iin tu'un ndra ña kuvi Jesuu, ti cha iyo kuati ra, kuuni ndra.

65 Ìyo ndian cha kīcha'a tìvisii na ra. Ta chāsi na ma tinuu ra, ta kāni ndra ra chí'in chiki, ta te'en kā'an ndra:

—¡Ka'an! ¡Nde'o yo kāni ñun! —kàti ndra.

Ta juuni ma jandaru kāni ndra nuu ra ndia.

Petu' kàti ra ti töve nàkoto ra Jesuu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Takan kūu ta kindoo ma Petu' nuke'e ikan. Ta ikan chāa iin ña musu ma sutu cha'nu.

67 Ta ora ndé'an Petu', ña tùmi ra ñu'u'ú, ta kīndoan nde'an ra, ta kīcha'a kà'an ña chí'in ra:

—¿A yo'o chàkuu chí'in Jesuu ra ñuu Nazaret? —kàtian.

68 Ta kà'an Petu':

—¡Yüvi yu'u kùi! Ta tüvi nàkotoi ra, ni tüvi chìtoi nda ra kùu ra kà'un —kàti Petu'.

Tajan kēe ra kuà'an ra nuu nda yuve'e iti' nuke'e. Ta ora ikan ndā'yu iin lo'o.

69 Ta ndé'e ndiko ña musu sutu ikan ma Petu', ta kà'an ña chí'in inga na:

—¡Ra'ya kùu iin ra chàkuu chí'in Jesuu!

70 Va kà'an ndiko ra:

—¡Yüvi yu'u kùi!

Ta nunuuni ma ndian ka'iin ikan, kà'an ndiko na chí'in Petu':

—¡Ndicha kuii ti yo'o kùu iin ra chàkuu chí'in Jesuu! Ti indukuni kà'un kua kà'an ndian ñu'u' Galilea.

71 —¡Yüvi yu'u kùi, nde'e Ndioo ña kà'in! Ti tüvi kuii nàkotoi ma ra chikatu'un ndo nui —kati ra.

72 Ta ma ora ikani, ndā'yu ndiko ma lo'o iti' uvi. Ta chàku'uni Petu' ña kā'an Jesuu chí'in ra: "Ora takä'an nda'yu ma lo'o uvi cha'a', uni cha'a' ni ka'un ña tüvi nàkotoun yu'u", kàti Jesuu. Ta kīcha'a chàku Petu' ora chàku'uni ra ña kā'an Jesuu chí'in ra.

15

Jesuu ndaa ra nuu chà'nda Pilatu tiñu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Ora kundichin inga kivi kütí'vi ma ndra sutu cha'nu, chí'in inga ndracha'nu, chí'in ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, ta chí'in ndra jà'a kuenda ma ñivi judíu. Ti kùuni ndra natu'un ta'an ndra naja kua ja'a ndra chí'in Jesuu, tajan chū'ni ndra ma Jesuu ta kuà'an ndra chí'in ra nuu ra kùu Pilatu.

2 Ta ora ndé'e ma ra kùu Pilatu ma Jesuu. Ta kīcha'a ra chikatu'un ra nuu ra:

—¿A yo'o kùu ra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu?

Ta kīcha'a nàka'an Jesuu:

—Maun kà'an yi.

3 Tajan kīcha'a ma ndra sutu cha'nu, tiso ndra kua'a' kuati chata Jesuu, va tükuii nani kà'an ra.

4 Yakan va chikatu'un ndiko ma ra Pilatu nuu ra:

—¿Ta naja tükuii kà'un? ¿A tüvi chìnini ña ya'a ga tiso ndra kuati chataun? —kàti Pilatu.

5 Ta endee tükuii kà'an Jesuu. Ta ma ra Pilatu, ya'a nàkanini ra, ti tükuii nani kà'an Jesuu.

*Kàti Pilatu ña na ka'ni na Jesuu
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

6 Yakan va ndisaa kuiya ora chīyo ma viko ikan, chikan ma ñivi na kee iin ra indii vekaa nuu ma Pilatu. Ta jàña ra ra.

7 Iin ra nàni Barrabás indii tichi vekaa ma kuiya ikan. Ta juuni indii inga ndra meru ra, ti kānita'an ndra chi'in ma ndra vetiñu. Ta chā'ni Barrabás ñivi chi'in meru ra. Yakan va indukuni ka'iin ndra vekaa ndia.

8 Ta ka'lin locho kua'a' ñivi nuu Pilatu. Ta te'en kà'an na chi'in ra:
—¡Na jañaun iin ra indii vekaa takua jà'un nani kuiya!

9 Ta nāka'an ma Pilatu:

—¿A kùuni ndo ña jañai ma ra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu?

10 Te'en kā'an ra, ti cha chito ra nda cha'a' kùu yi ña tixin ma ndra sutu cha'nú nde'e ndra ma Jesuu. Ta yakan va chāndaka ndra ra nuu ra.

11 Va ma ndra sutu chà'nda tiñu kā'an xe'e ndra chi'in ma ñivi, na ndaka na ña, na tava ra Barrabás, ora chikatu'un ma Pilatu nda ra kùu ra kùuni na ña jaña ra.

12 Ta takan kūu ta te'en chikatu'un ndio ra nuu na:

—¿Ta nayi kùuni ndo ña ja'i chi'in ma ra kà'an ndo ña chà'nda tiñu nuu ñivi judíu?

13 Ta te'en kīcha'a na kànachaa na:

—¡Takaa ra nuu kruu!

14 Ta kà'an tuku Pilatu:

—¿Ta nda kuati jà'a ra, tuva takan?

Ta te'en kicha'a tuku na kanachaa na tiá ni'i.

—¡Takaa ra nuu kruu!

15 Ta tava kùuni ra kindoo va'a ra chi'in ma ñivi. Yakan va jā'a ra ma ña kā'an na. Ta jaña ra Barrabás. Takan kūu ta ji'na tâchi Pilatu ña na kani ji'na ndra Jesuu chi'in yo'o. Tajan chā'a ndio ra ra nda'a' jandaru na kutakaa ndra ra nuu kruu.

16 Tajan kuà'an ndio Jesuu chi'in jandaru nda nuke'e vetiñu. Tajan kütí'vi kua'a' jandaru.

17 Ta tâkkaa ndra iin ja'ma color ndaa takua kàa ja'ma ra kùu rey chata ra. Ta jā'a ndra iin korona iñu, ta jündii ndra xini Jesuu.

18 Tajan kicha'a ndra kà'an ni'i ndra nuu ra:

—¡Na koo endeeni yo'o ra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu!

19 Ta kāni ndra xini ra chi'in yutun kuuin. Ta tivisii ndra ra. Ta chünandi chiti ndra nuu ra ña jāka'nú ndra ra.

20 Takan kūu ta ndisaa ma ña jā'a ndra chi'in ra, mamaa ña chàtu'uni ndra ra kūu yi. Ta tâva ndra ma ja'ma color ndaa ña tâkkaa chata ra, ta jāku'un ndiko ndra ja'ma maa ra ra. Ta tâva ndra ra ña ni takaa ndra ra nuu kruu.

*Chútakaa Jesuu nuu kruu
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

21 Takan kūu ta ikan ndaa iin ra ñuu Serene nàni Simón. Ta ndra se'e rakan kùu Alejandru chi'in Rufu. Ta rakan ti iti' ku'u kichi ra. Ta ora këta ra iti' kuá'an Jesuu, ta ndé'e iin jandaru ra, ta kāna ra ra na kichi ra kuiso ra kruu ndiso Jesuu.

22 Yakan va Jesuu ndàka ndra ra kuà'an ndra iin nuu nàni Gólgota. Ta ma tu'un Gólgota kùuni yi ka'an yi chi'in tu'un va'a: Yuku nuu Ndòyo kua'a' Iki Kini ndian Chí'i.

²³ Ta jākanuu ndra iin yukú nàni mirra tichi takuui chiti uva, ta chā'a ndra ra' nuu Jesuu, na ko'o ra ra'. Va nī kuuni ra.

²⁴ Ta ikan tākaa ndra ra nuu kruu. Tajan kīcha'a ma ndra jandaru chàsiki ndra yuu kuati, nde'o nda ndra kùu ndra jakanaa ja'ma Jesuu.

²⁵ Kaa iín na'aní kùu yi, ora tākaa ndra ra nuu kruu.

²⁶ Ta ikan tāa ndra ma ña kùu kuati ra iin nuu vitu. Ta tātuu ndra yi xini kruu ra. Ta kà'an yi te'en: "Ra'ya kùu ra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu."

²⁷ Ta te'en, tikan xiin ra tākaa ma ndra jandaru ii'in ndra su'u.

²⁸ Ta takan chīnu ma tiñu kà'an tutu Ndioo: "Ti ni nde'e na ra takua nde'e na ma ndra jà'a kuati", —kàti yi.

²⁹ Takan kūu ta ndian kēta ma nuu tākaa ra, nduva'a kuii kànduva'a na ra. Ta kàva na xini na, ta kà'an na te'en:

—¡Yo'o, xaa! ¿Ta naja takaun chiña? Ta ma ra matru kùyun. Tanu, va'aní janduvaun veñu'u iin kivini, ta tichi uni kivi cha ndaa ndiko inga yi jà'un.

³⁰ ¡Ta yakan va tuva ndichaun ña ndatun, na jakakú ñyn, juuni chi'in maun! ¡Ta na nuu maun nuu kruu! —kàti na.

³¹ Ta ma ndra sutu cha'nú chi'in ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, te'en kīcha'a ndra kànduva'a ndra ra ndia:

—Jákakú ra inga ñivi, va juuni chi'in ma ra, kùu ja'a ra yi.

³² ¡Na nuu ra ma nuu kruu, tuva ndicha ña Cristu, ra chà'nda tiñu nuu ñivi Israel kùu ra! Ikan na nde'o ma tiñu jà'a ra, ta chinunio ma tu'un kà'an ra —kàti ndra.

Ta juuni kà'an ma ndra ka'in xiin ra chata ra ndia.

Nuu chi'i Jesuu

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Takan kūu ta tandi'i ñuñivi iin kuaani ora chā'a ora sama, ta indeeni nda kaa uni chani'iní.

³⁴ Ta ma ora ikaní, te'en kīcha'a Jesuu kànanachaa ra:

—¡Eloi! ¡Eloi! ¡Lama sabactani! Ma tu'un ikan te'en kùuni yi kà'an yi: ¡Tatá Ndioo! ¡Tatá Ndioo! ¿Ta naja ndákoo ma'iun yu'u? —kàti ra.

³⁵ Ta iin ndian ka'in ma ikan chīnu na ña kā'an ra. Ta kīcha'a na kà'an na:

—¡Taso'o ndo! Ti kànanachaa ra Elía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tatiempu —kàti na.

³⁶ Tajan iin ra ndaa ma ikan, chīnu ra kuàki'in ra iin ña xa'ma. Ta jàtii ra yi tichi takuui iya, ta jündii ra yi xini iin yutun kani. Ta chā'a ra yi nuu Jesuu na ti'vi ra. Ta ora chā'a ra yi nuu ra, te'en kà'an ra:

—¡Nde'e ndo! Nde'o a vàchi ra Elía januu ra ra nuu kruu —kàti ra.

³⁷ Ta ma ora ikan ndá'yú ni'i ma Jesuu, ta chi'i ra.

³⁸ Ta ma ja'ma ndási tichi veñu'u ndáta java yi, nda siki ta nda ninuu.

³⁹ Ta iti' nuu Jesuu, ndaa iin ra chà'nda tiñu nuu jandaru. Ta nde'e ra naja kua chi'i Jesuu, ta te'en kà'an ra:

—¡Ndicha kuii ti ra'ya kūu ra Se'e Ndioo! —kàti ra.

⁴⁰ Ta nda chika ka'in iin ñivi ña'a nde'e naja kua tā'an ra. Ta tañu ma ñivi ka'in ikan, ndaa Ndiya Magdalena chi'in Salomé ta Ndiya ma'á Kusé chi'in Jandiau ra yani rayoko tiá.

⁴¹ Ta ma ñivi ña'a i'ya, tindee vi Jesuu ora chākunuu ra ñu'u' Galilea. Ta juuni ka'in tiá vi ña kīchi chi'in ra ñuu Jerusalén.

*Nuu kùchi Jesuu
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*

⁴² Takan kūu ta chan'iini ora jàndova'a yo ma ndatiñu kuenda inga kivi nindeo.

⁴³ Tajan kēta iin ra nàni Kusé, ra kīchi iti' ñuu Arimatea. Ta rakan iin ra kumitifū ñu'u' Judea kùu ra. Ta juuni ya'a tiñu'u ma ñivi ra ndia. Ta juuni ndàtu ra ku'un ra nuu chà'nda Ndioo tiñu. Yakan va tüvi nī yu'vi ra chàndakan ra ñunda'yu Jesuu nuu ma Pilatu.

⁴⁴ Ta Pilatu ti ya'a nàkanini ra ti ya'a numi chí'i Jesuu. Ta yakan va kāna ra ma ra chà'nda tiñu nuu jandaru. Ta kicha'a chikatu'un ma Pilatu nuu ra, naja ora kūu yi ña cha chí'i Jesuu.

⁴⁵ Ta ora kātitu'un ma ra kuxini ma ndra jandaru nuu ra, tajan chā'a ma Pilatu ma ñunda'yu Jesuu nuu Kusé.

⁴⁶ Ta ma Kusé jāta ra iin ja'ma, ta jānuu ra ma ñunda'yu Jesuu nuu kruu, ta tísukun ra ja'ma yi. Ta ikan tī'i ra yi iin tichi yavi yuu. Ta nānduku ra iin yuu ka'nu, ta chāsi ra yu'u ma yavi.

⁴⁷ Ta Ndiya Magdalena chi'in Ndiya ma'á Kusé ndē'e vi nuu tī'i ra ñunda'yu Jesuu.

16

*Nàtaku ndiko Jesuu
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

¹ Ta ora cha ya'a ma kivi nindeo, ta kuà'an Ndiya Magdalena, chi'in Salomé, ta Ndiya ma'á Jandiau, kuàjata vi takuui xiko jakuti vi ñunda'yu Jesuu.

² Ta ora na'ani kivi ndomingu, ma kivi kicha'a jamana, kuà'an vi kuànde'e vi nuu kuchi Jesuu ora já kēta nikandii.

³ Ta kicha'a vi chikatu'un ta'an vi:

—¿Ta yo jachiyo yuu nuu kuu ki'vio yu'u ma yavi? —kàti vi.

⁴ Ta ora ndē'e vi iti' nuu, ta cha tüva ndàsi ma yuu ka'nu yu'u yavi nuu ndàsi yi niku.

⁵ Tajan kī'vi vi tichi yi, ta ndē'e vi iin rayoko nàndi chiyo kua'a. Ta ñù'u ra iin ja'ma kani, ña ya'a kuichin. Yū'vi vi ora ndē'e vi ra.

⁶ Ta kicha'a kà'an ra chi'in vi:

—¡Na yü'vi ndo! ¿A juu ndyo'o nànduku Jesuu, ra kīchi ñuu Nazaret, ra chí'i nuu kruu? Va rakan cha nàtaku ndiko ra vitin. Ta tüva ga ra i'ya vitin. ¡Na nde'e ndo nuu chündii ra!

⁷ ¡Kua'an ndo, ta katitu'un ndo nuu Petu' chi'in ndisaa ndra jàkua'a chí'in Jesuu! Ti ji'na ga Jesuu ni ku'un ñu'u' Galilea kua ndrakan. Ta ikan ni nde'e ndio ndra ra takua kā'an ra chi'in ndra niku.

⁸ Tajan kēe ndio vi ma tichi yavi. Ta chīnu vi kàcha'an vi, ti nduva'a kuii ndàyu vi jà'a ña yu'vi vi. Ta nī katitu'un vi nuu nī'iin na, ti ya'a ndasii vi.

*Jesuu kēta ra nuu Ndiya Magdalena
(Jn. 20:11-18)*

⁹ Ta takan kūu ta nàtuku ndiko Jesuu kivi ndomingu ora na'ani. Ji'na kēta ra nuu Ndiya Magdalena. Ta yakan ti cha tāva nī'i ra ucha tati xaan ña ndisoan niku.

¹⁰ Ta ora ndē'an Jesuu, ta endee chīnuan chā'an ña chākatitu'an nuu ma ndra jàkua'a chí'in ra niku. Ta ndrakan ya'a chàku ndra, ti ya'a nda'vi kùuni ndra.

11 Ta ora kātitu'an ña ndē'an ña nātaku ndiko Jesuu. Ta ndrakan tüvi nī chinuni ndra ña kā'an ña.

*Jesuu kēta ra nuu uvi ta'an ndra jàkua'a chi'in ra
(Lc. 24:13-35)*

12 Ta inga ora kēta ndiko Jesuu nuu kàcha'an uvi ta'an ndra jàkua'a chi'in ra iti' ku'u.

13 Ta ndrakan ti tüvi nī nakoto ndra nda ra kùu ra, ti jāma ra kua ndè'e ra. Ta ora nākoto ndra ña Jesuu kùu ra, ta chīkokani ndiko ndra kuàkatitu'un ndra nuu tiá ndra jàkua'a chi'in ra. Ta juuni tüvi nī chinuni ndra ña kā'an ndra.

*Jesuu chà'a ra tiñu jà'a ndra tatum ra
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

14 Takan kūu ta tiá iti' nuu kēta Jesuu nuu kaa chàchi ndi uchi iin ndra jàkua'a chi'in ra. Ta kùxaan ra nuu ndra naja tüvi nī chinuni ndra ña kā'an ma ñivi ña nātaku ndiko ra.

15 Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:
—¡Kua'an ndo ndisaa ñuñivi, ta katitu'un ndo tu'un va'a kuenda Ndioo nuu tandi'i ñivi!

16 Ta ndian chinuni ña kā'in ta kunduta na, ta jakakú Ndioo na. Va ndian tüvi chinuni ña kā'in, na jäkakú Ndioo na.

17 Ta ndian chinuni ña kā'in koo ndatu na. Ta chi'in ndatui kùu tava ni'i na tati xaan ndiso inga ñivi. Ta juuni chi'in ndatui kùu ka'an na tu'un tüvi chito na.

18 Ta juuni kùu tiin na koo xaan chi'in nda'a' na. Ta kùu ko'o na takuui xaan, ta töve na ja'a ra' chi'in na. Ta kùu jundi na nda'a' na xini ndian ku'vei, ta nda'a na jà'a ndatui —kàti Jesuu chi'in ndra.

*Jesuu ndàa ra iti' andivi
(Lc. 24:50-53)*

19 Ta ora chīnu kā'an ma Racha'nu Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra, ta ndàa ra kuà'an ra iti' andivi. Ta chūnandi ra chiyo kua'a Ndioo. Ti ndakan kùu nuu ni ka'nda ra tiñu chi'in Ndioo ndia.

20 Ta takan kūu ta kēe ndra kuàkatitu'un ndra tu'un kā'an Jesuu chi'in ndra nda nikumi. Ta ma Racha'nu Jesuu tindee ra ndra ma iti' kuà'an ndra. Ti Ndioo chā'a ma ndatu ikan nuu ndra, ikan na ja'a ndra yi nuu ma ñivi, ikan na chinuni na ña tu'un ndicha kuu ma ña kā'an ndra.

Tu'un Ndioo tāa racha'nu Luka

Racha'nu Luka jāndo induku ra tu'un ra chi'in Teófilo

1 Yo'o racha'nu Teófilo, nduva'a kuii cha kua'a' ñivi nànduku na tåa kachin na tandi'i ma ña ndaa ña jā'a Ndioo tañu yo tatiempu.

2 Ta ndiakan tāa na yi indukuni takua kātitu'un ma ndian ndē'e kachin nuu kīcha'a yi chi'in tinuu na, vati ma tiñu ní'i na kùu ma tiñu ña kātitu'un na tu'un Ndioo nuu ñivi i'ya.

3 Ta juuni yu'u ora cha nànduku tu'in cha'a' yi nda ora kīcha'a tu'un kà'an yi, tajan chànninjì ti, ña va'a kùu yi tuva vîi tài yi, ta tâchi yi nuñun, yo'o racha'nu Teófilo,

4 ikan na koto kachin gaun ma ña ndaa ña jāna'a na nuñun.

Kàtitu'un iin tati va'a ña jà'a tiñu nuu Ndioo ña ni kaku Xuva ra jàkunduta

5 Takan kūu ta ma tiempu kūu Herode rey ñu'u' Judea, ma tiempu ikan ti, chīyo iin sutu ra nàni Zácaría chi'in ñasi'i ra Elisabet. Ta sutu ikan ti, ra châkuu chi'in grupu Abías kùu ra. Ta ninduvi vi ti, tata ñivi Aarón kùu vi.

6 Ta juuni chìnuni vi tu'un Ndioo, ta takan jàchi'in vi ma ña kà'an ma tutu ma Racha'nu. Yakan va ní'iin na kūu tisokuati na vi cha'a' ní'iin nakuyi.

7 Ta ma sutu ikan chi'in ñasi'i ra tüvi ní chiyo ní'iin se'e vi, vati na kūu koo se'e Elisabet. Ta vitin nduva'a kuii cha chà'nu vi ndia.

8 Takan kūu ta chāa iin kivi ña kà'an Zácaría chi'in ma tandi'i sutu ña iyo grupu ra nuu Ndioo ma tichi veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén.

9 Vati takan iyo costumbre ma ndra sutu, yakan va ma kivi ikan chásiki ndra ta jákanaa ma Zácaría ña ni ki'vi ra'nuu íi ga ma tichi veñu'u ta kuka'mi ra kutu kuenda Ndioo ikan.

10 Takan kūu ta ora juuni chà'miga ra ma kutu, ndisaa ma ñivi ñuu ña ka'iin nuke'e kà'an na chi'in Ndioo.

11 Takan kūu ta ñia'a jà'a ra ora kēta iin tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo nuu Zácaría ma iti' chiyo kua'a' ma nuu chito naá nuu kàyu ma kutu.

12 Yakan va ora ndē'e Zácaría ma tati ikan, ndava kuà'an tati ra, ta nduva'a kuii yú'vi ra.

13 Ta te'en náka'an ma tati ikan nuu ra:

—Yo'o Zácaría, na yú'viun, vati Ndioo chīni ra ndisaa ma ña kà'un chi'in ra ora jàka'nun ra, ta vitin ma ñasi'un Elisabet ni koo iin se'an chi'un. Ta rakan ni jakunaniun ra Xuva.

14 Ta yo'o ti nduva'a kuii sii ni kuuniun ora ni nde'un ña ni kuu yi takan, nda ma ñivi, juuni sii ni kuuni na ora nde'e na ña ni kàku ra ndia.

15 Vati ma ra se'un iin ra ya'a ka'nu ni kuu ra kuenda Ndioo, ti tüvi ni ko'o ra ní'iin nuu ma ndixi, ta ni vinu, ta juuni ni koo ma Tati Ií Ndioo chi'in ra antea ña kàku ra.

16 Ta rakan ni ja'a ra ña na chinuni kua'a' ñivi ñuu Israel ma tu'un Ndioo, ikan na jaña na kuati jà'a na ta chikoni'i ndiko na iti' Racha'nu Ndioo, ra chito'o na.

17 Ti ma Xuva ra ni kuu se'un ikan, ni jatiñu ra indukuni kua jatiñu ra nàni Elíá, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tatiempu. Ni ku'un ra

kujandomani ra tatá na chi'in se'e na, ikan ma ndian tüvi chinuni, na kicha'a na chinuni na. Yakan va takan ni jandova'a ra ma ndian iyo ñuu Ndioo, ikan na koo tu'va na ma ora ni kichi ra. —Takan kàti ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo.

18 Takan kúu tajan te'en kícha'a chikatu'un Zacaría nuu ma tati ikan:

—¿Ta naja kua jà'i ta chinunj tuva ña ndicha kùu ma ña kà'un, vati yu'u cha ya'aga cha'nui, ta takan ma ñasi'i ndia? —kàti ra chi'in tati ikan.

19 Yakan va te'en náka'an tuku ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo chi'in ra:

—Yu'u nàni Gabriel, ta iyoí kuenda ña ja'i tiñu nuu Ndioo. Ta juu ra tâchi yu'u ña vâchi katitu'in tu'un va'a i'ya nuun.

20 Va tava töve ní chinuniun ma ña kàtitu'in nuun, cha'a' yakan kùu yi ña ni kindoo ñi'un. Ta töve ni kuu ka'un nda kati chinu jí'na ma tu'un ña kàtitu'in nuun. —Takan kàti ma tati ikan nuu ra.

21 Takan kúu ta ma ñivi ka'iin ikan ndàtu na Zacaría nuke'e, ta ndiakan te'en kícha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Ta naja ya'a kùyanga ra ma tichi veñu'u ka'nu? —chànnini na.

22 Takan kúu ta chanuu va'a tajan kée ndio ra, va na kùuga ka'an ndio ra chi'in na. Tajan ikan nákuni ndio na ña iyo iin ña ndé'e ra ma tichi veñu'u nuu ií ikan, vati kà'an ra chi'in mamaa señani, ti kindoo ñi'i ra.

23 Ta ora jâchinu Zacaría ma tiñu ikan, tajan kée ndio ra kuà'an ra ve'e ra.

24 Takan kúu ta ora yá'a ña'a, tajan ma ñasi'i ra Elisabet, châku'un se'an. Ta u'un yoo kùu yi ña endee ní kean ve'an. Tajan te'en kícha'a ña chànninan:

25 "Maa ma Racha'nu cha'a' iin ndatu, jà'a ña'a' chi'o, ikan na tüva ka'an ma ñivi chata yo", kùunian.

In tati jà'a tiñu nuu Ndioo, kàtitu'un yi ña ni kaku Jesuu

26 Takan kúu ta tichi iñu yoo, tajan tâva ndio ma Racha'nu Ndioo tiñu nuu ma tati jà'a tiñu nuu ra ña nàni Gabriel, ña na ku'un yi ma ñuu Nazaret, ña kàndii kuenda ñu'u' Galilea,

27 ña na kunde'e yi iin ña'a yoko ña nàni Ndiya. Ta yakan ti, cha châ'a ña tu'un nuu iin ra nàni Kusé ña ni tanda'a ña chi'in ra. Ta rakan ti, tata ma rey David kùu ra.

28 Takan kúu ta ora châa ndio ma tati, tajan kí'vi yi tichi ve'e nuu iyoan. Ta te'en náka'an yi chi'an:

—¡Na sii kuuniun, yo'o Ndiya ña iyo ñamani Ndioo chi'in, ti ma Racha'nu iyo ra chi'un, ta maun kùu ma ña ya'a ií ña iyo tañu ma ñivi ña'a! —Takan kàti yi chi'an.

29 Ta ora ndé'an ma tati ikan, ndava kuà'an anima ña, ña kà'an yi takan chi'an. Yakan va te'en chikatu'an chi'in juuni maa ña: "¿Ta naja kâña'a yi takan chi'in?", kùunian.

30 Takan kúu tajan te'en náka'an ndio ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo chi'an:

—¡Na yü'viun yo'o Ndiya, ti na sii kuuniun cha'a' ña iyo ma ñamani Ndioo chi'un!

31 Ta vitin, ni kuku'un iin ravalí se'un, ta rakan ni jakunaniun ra Jesuu ma ora ni kàku ra.

32 Ta rakan, ti iin ra nduva'a kuii ka'nu ni kuu ra, ta ni kati ñivi ti Se'e Ndioo ka'nu iyo andivi kùu ra. Ta juuni ma Racha'nu Ndioo ni ku'va ra ña na ka'nda ra tiñu takua châ'nda ma ra kúu ñivi ra, ra kùu rey David tiñu nikú,

33 ikan na ka'nda ra tiñu nuu ma ñivi ñuu Israel endeeni. Yakan va ma nuu ni ka'nda ra tiñu tüva ni chaa iin kivi ña ni ndi'i yi. —Takan kāti ma tati ikan chi'an.

34 Takan kūu ta te'en chīkatu'un ndioan nuu ma tati ikan:

—¿Ta naja kua kūu yi ña kā'un ña ni koo se'i, tu tüvi ïyo chi'in nī'iin ra'ii? —kàtian.

35 Ta te'en nāka'an tuku ma tati ikan chi'an:

—Ma Tati Ií Ndioo, ni kichi yi nuñun, ta ma ndatu ma ra ïyo andivi ni koyo yi chataun takua kùu iin vati. Ta tava ya'a ií ma ra ni kàku ja'un, yakan va ni ka'an ma ñivi ña iin ra ya'a ií Se'e Ndioo kùu ra, ni kati na.

36 Ta juuni ma ña kùu ñiviuñ Elisabet, ni koo iin se'an vaji cha cha'nuan. Yakan va ma ña'a kà'an na ña na kùu koo se'e, cha iñu yoo kùu yi ña cha ñu'u se'an vitin.

37 Vati kuenda Ndioo nī'iin nakuyi tüvi ndetiñu kuenda ra. —Takan kàti yi chi'an.

38 Takan kūu, ta te'en nāka'an tuku Ndiya:

—Yu'u kùu ña musu ma Racha'nu. Yakan va na ja'a ra ma kua kàtitu'un ña ni ja'a ra chi'in —kàtian.

Tajan ma tati, kēe yi ta kuà'an yi.

Chànde'e Ndiya nuu ïyo Elisabet

39 Ta ma kivi ikan numini kēe Ndiya chànde'an Elisabet iin ñuu kàndii iti' yuku ma ñu'u' Judea.

40 Ta ora chāa ña ñuu ikan, tajan kī'vi ndioan tichi ve'e Zácaría, ta kāña'a ña chi'in Elisabet.

41 Ta ora chīni Elisabet ña kāña'a Ndiya chi'an, ta juuni ma ora ikan tūñu ma pa'a tichian, ta kōyo ma Tati Ií Ndioo chata ña.

42 Tajan te'en nāka'an ni'i nduva'a kui ma Elisabet:

—Ma maa Ndioo cha jà'ií ra ñuñun tañu ñivi ña'a, ta cha jà'ií ra ma ravalí se'un ña ni kaku.

43 ¿Ta nda ña kùu yu'u ña vàchi nde'e ma ña kùu ma'á ma Racha'nu chito'i yu'u?

44 Ora chīnj ña kāña'un chi'jn, juuni ma ora ikan, tūñu ma se'i tichi ña ya'a chisii yi.

45 ¡Na ya'a sii kuuni animaun ña chīnuniun ña ni ja'a ma Racha'nu ña kàtitu'un ra nuñun! —Takan kàti Elisabet chi'in Ndiya.

46 Ta Ndiya te'en nāka'an ña:

Ya'a jàka'nui ma Racha'nu Ndioo chi'in ndisaa animai.

47 Yakan va ya'a chisii ma animai chi'in Ndioo,
ti maa ra kùu ma ra jàkakú yu'u nuu ma kuati.

48 Vati vaji iin ñanda'vini kùi,
va kāchin Ndioo yu'u kuenda ña na ja'a ra ma ñamani ra chi'jn.

Yakan va nda vitin ta iti' nuu,
ni kati na ti iin ña'a ïyo ñamani Ndioo chi'in kùi.

49 Vati ma ra ya'a ndatu, nduva'a kua'a' tiñu ka'nú jà'a ra chi'jn.
Ta rakan ti iin ra ya'a ií kùu ra.

50 Va Ndioo vitin ta iti' nuu kùnda'vini ra ma ndian jàka'nu ra.

51 Ta juuni ïyo kua'a' ndatu ra.
Ta chi'in ndatu ikan jàndi'i ra nuu tandi'i tiñu jà'a ma ndian jàtayi juuni maa.

52 Ta tâvani'i ma Racha'nu ma ndian kùu rey nuu chà'nda na tiñu,

ta tī'i ra ndian nda'vi na ka'nda na tiñu ma ikan.

⁵³ Ta ma ndian kùmaní nakuyi nuu,
nduva'a jà'a ra kua'a' ña va'a chí'in na,
ta ma ndian kuika, kindonda'vi na jā'a ra.

⁵⁴ Ta tìndee ra ndisaa ma ndian iyo ñuu Israel,
vati ndian jà'a tiñu nuu ra kùu na,
ta endee tüvi nī jaña ra ña kùnda'vini ra na.

⁵⁵ Vati takan chā'a ma Racha'nu Ndioo tu'un nuu ma ra kūu ñivio ra
chūnaní Abraham taji'na,
chí'in ma ndian ni kuu ñivi ra ña ni koo iti' nuu.

⁵⁶ Takan kūu tajan ma Ndiya kīndoan chí'in Elisabet iin uni yoo, tajan
chikoni'i ndiko ña ma ve'an.

Nuu kàku Xuva ra jàkunduta

⁵⁷ Ta ora chāa tiempu ña ni kàku ravalí se'e Elisabet, ta kāku yi.

⁵⁸ Tajan ora chíto ndio ma ñivi Elisabet, chí'in ma ñivi iyo yatini ve'an,
numi kuiini chānde'e na nuu kàndian ña kāku se'an, ti ya'a chisii na ña
kunda'vini ma Racha'nu ña.

⁵⁹ Ta ora chīnu ra una kivi ra, tajan chāndaka vi ra na ta'nda ñii nuu ika
ra takua iyo costumbre ma ñivi judíu. Ta ma ñivi kuà'an chí'in vi kùuni
na ña na kunani ra sivi tatá ra Zácaría.

⁶⁰ Va ma Elisabet te'en nāka'an ña:

—¡Na kūu yi! Ti iyo yi ña kunani ra Xuva —kàtian.

⁶¹ Tajan te'en nāka'an tuku na chí'an:

—Va na tüvi iyo nī'iin ñivi ndo ña nàni takan —kàti na chí'an.

⁶² Tajan chí'in mamaa señani kà'an na chí'in tatá ma ravalí, nde'o tuva
kùu koto na nda sivi kùuni ra jakunani ra ra.

⁶³ Tajan tatá ma ravalí chikan ra iin vitu ña kùuni ra taa ra. Ta nuu ma
vitu ikan te'en tāa ra: "Xuva, ni kunani ra." Takan kàti ra chí'in ma ña
tāa ra. Yakan va ora nde'e na ña takan tāa ra, ndava kuà'an anima na.

⁶⁴ Ta juuni ma ora ikan kūu naka'an ndiko Zácaría. Tajan kicha'a ra
jåka'nú ra Ndioo.

⁶⁵ Yakan va tandi'i ma ñivi nàkoto vi, ndava kuà'an anima na ña kūu
takan chí'in Zácaría. Ta ndisaa ma ñuu kuati ña kàndii kuenda ma ñu'u'
Judea, chitakuati ma tu'un yu'u na cha'a ña kūu.

⁶⁶ Yakan va tandi'i ma ndian chīni yi, te'en chikatu'un na chí'in juuni
maa na:

—¿Nda tiñu ni kuu ra'ya ora ni kuchandee ra? Vati ndicha va'a ña jā'a
ma Racha'nu kua'a' ndatu kuenda ma ravalí i'ya. —Takan chànini na.

Chita Zácaría iin yaa kuenda Ndioo

⁶⁷ Yakan va chí'in Tati Ií Ndioo, te'en nāka'an Zácaría ña jåka'nú ra
Ndioo cha'a ña ja'a ma ravalí se'e ra:

⁶⁸ ¡Ya'a ga ii kùu ma Racha'nu Ndioo ma ñivi ñuu Israel,
vati cha kichaa ra ña vachi jakakú ra ndyu'u ndian kùu ñivi ra!

⁶⁹ Vati cha tachi ra iin ra ya'aga iyo ndatu, kuenda ña na jakakú ra ñivi ra.
Ta rakan kùu ra tata racha'nu David, ra kūu musu Ndioo taji'na.

⁷⁰ Ta ma tu'un i'ya kùu ma tutu chā'a Ndioo nuu ma ndra ii, ndra kā'an
chi'in tu'un yu'u ra ña chiyó taji'na,

⁷¹ ta kā'an ndra ña ni jakakú ra yo nda'a' ma ndian xaani nde'o,
ta nuu ndisaa inga tuku ma ndian kùu koto nde'o ndia.

⁷² Ti kùnda'vini Ndioo ma ñivio chiyó taji'na nikú,

ta ñù'uni ra ma tu'un ií ña jāndo'iin tu'un ra chi'in Abraham, ra kūu tatá yo ndia.

⁷³ Ta ma tu'un i'ya kùu ma tu'un ña chā'a ra nuu ra kūu tatá yo Abraham taji'na,

⁷⁴ ña ni jakakú ra yo nuu ndian xaani nde'e yo, ikan na tüva yu'vio ja'a yo tiñu nuu Ndioo.

⁷⁵ Ta takan chi'in ña ndaa, ta ñia ií, ikan ni koo yo chi'in ra ndisaa tiempu.

⁷⁶ Yakan va yo'o se'yú, cha kāchin ma Ndioo ñún, ña na kùun ma ra kà'an tu'un yu'u Ndioo iyo nuu sukun, ti ji'naun ni ku'un iti' nuu ma Racha'nu chito'o yo, ña ni jandova'un iti' ku'un ra ora ni kichaa ra,

⁷⁷ ikan na koto ma ñivi ñuu ra, ti Ndioo jànaa ra ma kuati jà'a na, ta jàkakú ra na nuu yi ndia.

⁷⁸ Vati ma Racha'nu Ndioo yo, nduva'a künd'a'vini ra yo, ta kùuni ra nde'e ra yo, ta ni keta iin kivi, ña ni tindee Racha'nu Ndioo yo kakú yo ma nuu naa, takua jà'a ma nikandii ña na nde'o ora kète ra.

⁷⁹ Ta chi'in ma tu'un jàna'a Ndioo, jàndondichin yi nuu ndian chàkunuu jà'a kuati ora naa,

ta tindee yi yo ña na koo vii yo chi'in ra ndia.

Takan kāti Zacaría.

⁸⁰ Takan kūu ta ma ravalí Xuva kuàkua'nu va'a ra chi'in tundeeni ña chà'a Racha'nu Ndioo nuu ra. Yakan va ma ravalí ikan endee chiyó ra tichi ku'u, nda kati kēta iin kivi ña kīcha'a jàna'a ra nuu ñivi ñuu Israel.

2

Nuu kàku Racha'nu Jesucristu (Mt. 1:18-25)

¹ Ra nàni Augustu kùu ra ña chà'nda ra tiñu tandi'i ñuu ka'nu Roma ma tiempu ikan. Ta tâchi ra ña na nakuiso na sivi, ña naja ta'an ñivi kùu na ña iyo na ndisaa ñuu nuu chà'nda ra tiñu.

² Ma cha'a' nunuu ña yá'a na nákuiso na sivi i'ya, kūu yi ma tiempu kūu ma ra nàni Cirenio kuvieno ma ñu'u' Siria.

³ Ta ndisaa na iyo yi ña kunu'u na kutaa na sivi na ta'ii'iin ñuu nuu kāku na.

⁴ Cha'a' ña'a kùu yi ña kēe Kusé ma ñuu Nazaret, ña kàndii kuenda ñu'u' Galilea, ta kēe ra kuà'an ra ñuu Belén ña kàndii kuenda ñu'u' Judea, vati ikan kāku ma ra rey David, ra kūu ñivi ma Kusé taji'na.

⁵ Tajan chà'an ndio ra chàtaa ra sivi ra ma ñuu Belén chi'in Ndiya ñasi'i ra, ña cha ñù'u se'e.

⁶ Ta takan kūu yi ña ma ora juuni yanga iyo vi ma ñuu Belén, chāa ndio ma kivi ña ni kāku se'an.

⁷ Ta ikan kāku ma ra se'e nunuan. Tajan kāva ndioan ja'ma ra, ta kānindian ra tichi kanuva nuu chàchi kiti, vati tüvi ní ni'an ve'e nuu kāku ra.

Ndra jàkuenda mvechala chi'in tati jà'a tiñu nuu Ndioo

⁸ Yatin ma ñuu Belén, iyo ma ndra pato ña ndōo ndra kāva ndra iin chanikuua tichi ku'u chi'in mvechala jàna ndra ña kùmi ndra.

9 Ta nunuuni kēta iin tati jà'a tiñu nuu Ndioo ña iin jātachani yi nuu ka'ín ndra, ta chikonuu nduva yi ndra. Ta nduva'a kuii yü'vi ndra jà'a yi.

10 Takan kuu tajan te'en nāka'an yi chí'in ndra:

—¡Na yü'vi ndo! Vati ma ña vâchi katitu'in nuu ndo iin ña va'a kùu yi kuenda ndo, ta kuenda ña na sii kuuni kua'a' ñivi ndia,

11 ti vitin cha kâku iin ra ni jakakú kua'a' ñivi ñuu David. Ta rakan ti, Cristu ra chito'o yo kùu ra.

12 Ta kuenda ña na koto ndo ti ña ndicha kùu ma ña kà'in, ni nata'an ndo ra ña kàndii ra isukun ra ja'ma tichi iin kanuva ña kàndii tichi ve'e nuu chàkuiin kit. —Takan kàti yi nuu ndra.

13 Takan kuu ta juuni ma ora ikan, kàtiun ña châkoyo nduva'a kuii kua'aga ma tati jà'a tiñu Ndioo nuu ndaa ma inga yi. Ta te'en kîcha'a na chita na ña jàka'nu na Ndioo:

14 ¡Na jaka'nu yo Ndioo ra ïyo andivi!

¡Ta na koo vii tandi'i ñivi ïyo ñuñivi i'ya chí'in ma ñamani ña chà'a ra nuu na ndia!

Takan chita tati ikan ña jàka'nu yi Ndioo.

15 Tajan kée ndiko yi kuà'an yi tichi andivi, ta te'en kîcha'a ndio ma ndra pato chikatu'un ta'an ndra juuni nuu maa ndra:

—Na ko'o kunde'o ra ma ñuu Belén, nde'o nayi kuu iti' tikan ña kà'an yi te'en —kàti ndra.

16 Tajan juuni ma ora ikan, numi kuiini kée ndra kàcha'an ndra. Ta ikan nàta'an ndra ma Ndiya, chí'in Kusé ta ma pa'a ña kàndii ra ma tichi ve'e nuu kixi kit.

17 Yakan va ora nàta'an ndra ra ña kàndii ra takua kàtitu'un yi nuu ndra, tajan kîcha'a ndra kàtitu'un ndra nuu vi naja kua kàti ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo ora kēta yi nuu ndra cha'a' ma pa'a se'e vi.

18 Takan kuu ta ndisaa ma ndian ka'ín ikan, ndava kuà'an tati na ora chiní na ña kà'an ma ndra pato ña kùmi mvechala.

19 Ta ndisaa ma ña kà'an ndra ndâkiva'a Ndiya yi tichi chinitunian. Yakan va endee ñù'uni ña ndisaa ma ña kà'an ndra nani kivi.

20 Ta ma ndra pato endee jàka'nu ndra Ndioo kuà'an ndiko ndra nuu ka'ín mvechala jàna ndra, ti ya'a chisii ndra ña nàta'an ndra ma pa'a ikan takua kàtitu'un ma tati jà'a tiñu Ndioo nuu ndra.

Chàjana'a vi ravalí Jesuu tichi veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén

21 Takan kuu ta ora chinu ma pa'a una kivi ra, tajan chândaka vi ra na ta'nda ñii nuu ika ra takua kùu ma costumbre ma ñivi judíu. Yakan va ma pa'a se'e vi jâkunani vi ra Jesuu, takua kàtitu'un ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo nuu Ndiya ma ora takâ'an kuku'un se'an nikú.

22 Ta ora chinu ma kivi takua kà'an ma tutu Ndioo ña tâa Moisés, ña ïyo yi ña kuatu vi kuenda ña na nandoo vi, tajan kée ndio vi kàcha'an vi iti' ñuu Jerusalén ña kuàjana'a vi ra nuu Ndioo ndakan.

23 Takan jâ'a vi ti, nuu tutu ma Racha'nú Ndioo te'en kà'an yi: "Tandi'i ndrakuuti se'e ndo ña kàku ma nunuu, ïyo yi ña kundaka ndo ra nuu ma Racha'nú Ndioo na ja'íi ra ra."

24 Tajan kí'vi ndio vi châsoko vi uvi livi a uvi pichon, takua kà'an ma tutu Ndioo ña ïyo yi ña jà'a yo.

25 Takan kuu ta ma tiempu ikan chîyo iin ra'ii chûnani Simeón ma ñuu Jerusalén. Ta rakan ti iin ra ya'a jàka'nu Ndioo kùu ra, ta chinuni ra. Ta

juuni ndàtu ra ma tiempu ña ni jakakú Ndioo ma ñivi ñuu Israel. Yakan va ma Tati Ií Ndioo iyo yi chi'in Simeón,

²⁶ vati cha kàtitu'un yi nuu ra ña na küvi ra tuva takä'an nde'e ji'na ra Cristu, ra ni tachi ma Racha'nu ña ni kichi.

²⁷ Takan kūu tajan chāa ma Simeón tichi veñu'u ka'nu ikan jā'a ma Tati Ií Ndioo. Ta ndé'e ra ma ravalí Jesuu chi'in ma'á ra ta tatá ra ora sòkó vi ma kiti nuu Ndioo takua kàti ma tutu Ndioo.

²⁸ Ta ora ndé'e Simeón ma ravalí, tajan kí'in ra ra sukun nda'a' ma ma'á ra ta chīso ra ra. Tajan te'en kīcha'a ra kà'an ra ña jáka'nu ra Ndioo:

²⁹ Yo'o Racha'nu chito'i, vitin va cha kùu ku'vaun ña na kuvi va'a yu'u, ra kùu musun,

ti cha jāchinun ma tu'un chā'un nui.

³⁰ Vati cha ndé'i ma ra vàchi jakakú ndi.

³¹ Ta chi'in ra'ya, cha kīcha'un jàna'un nuu tandi'i ñivi iyo ñuñivi, ña vàchi jakakú ra na.

³² Yakan va ra'ya kùu ra iin ra vàchi jandondichin nuu ñivi yüvi judíu takua kùu iin ñu'u ña jàndondichin yi iti' chàkunuu yo.

Ta juuni ma yo kùu ndian judíu, ni kindoo yo iin ñuu ka'nu jà'a ra ndia. Takan kàti ma Simeón cha'a' ma ravalí.

³³ Takan kūu ta ora chīni ma tatá Jesuu chi'in ma ma'á ra, ta endee kuá'an tati vi.

³⁴ Ta ora chinu kā'an Simeón takan, tajan jā'ií ndio ra vi, ta te'en nāka'an ra chi'in Ndiya ma'á Jesuu:

—Yo'o Ndiya, ndicha va'a ti ma ravalí se'un cha tāchi ra ña na ja'a ra iin tiñu ka'nu iti' nuu. Ta chi'in ma tiñu ni ja'a ra, kua'a' ñivi ni chinuni yi, ta ni kakú na. Ta inga na töve, ti ni xitakaa na ra, ta ni kanita'an na chi'in ra cha'a' ma ña tāchi Ndioo ña jàna'a ra. Yakan va ma ñivi ikan töve ni kakú na,

³⁵ ta ma ña xe'e chànnini na chi'in chinituni na vitin, ni koto tandi'i ñivi yi iti' nuu. Ta yo'o Ndiya, nduva'a kuii nda'vi ni kuuniun cha'a' ña ni ta'an ra se'un ja'a na. —Takan kàti Simeón chi'an.

³⁶ Ta juuni ma ikan ndaa iin ña nàni Ana, ñivi ra chūnani Aser. Ta tatá ña kùu ra nàni Fanuel. Ta yakan ti, iin ña kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùan, ta ya'aga cha cha'nuan ndia. Ta juuni ya'a yokoan ora chīyo ma iian, ta ucha kuiyani chīyoan chi'in ra.

³⁷ Ta vitin cha ya'a kumixiko kumi kuiya ña kindoo nda'vian. Ta endee tükuii jàña ña ña chàkunuan veñu'u ña kà'an ña chi'in Ndioo nduvi ta niñuu. Ta iyo ora ndità yu'an ña jáka'nuan Ndioo ndia.

³⁸ Takan kūu tajan ma Ana, cha jāyatian ña ma ora ikani, ta kīcha'a ña jáka'nuan Ndioo cha'a' ra, ta kàtitu'an nuu ma ndian ñuu Jerusalén ti ni jakakú ra na.

Nuu kuànu'u ndiko na ñuu na ña nàni Nazaret

³⁹ Ta ora cha jāchinu vi jà'a vi ndisaa ña kà'an ma tutu Ndioo, tajan kuànu'u ndiko vi ñuu vi Nazaret ña kàndii ñu'u' Galilea.

⁴⁰ Ta ma ravalí kuàkua'nu va'a ra, ta kuàniddee va'a ra, ta kua koto va'a ra. Ta ya'a chisii ra ña iyo ma ñamani Ndioo chi'in ra.

Ravalí Jesuu ndaa ra tichi veñu'u ka'nu iyo ñuu Jerusalén

⁴¹ Takan kūu ta ma tatá Jesuu chi'in ma'á ra, ndisaa kuiya chà'an vi chàjaya'a vi viko pakua ma ñuu Jerusalén.

⁴² Ta ora chīnu Jesuu uchi uvi kuiya ra, ndisaa vi chā'an ndiko vi ma viko pakua ndakan, takua takani jā'a vi.

⁴³ Va ora yā'a ma kivi viko, tajan kēe ndiko vi kuànu'u vi ve'e vi, va nī cha'a vi kuenda ña kindoo ma ravalí Jesuu ma ñuu Jerusalén.

⁴⁴ Ta vikan chānini vi ña kuà'an ra chi'in inga ñivi vi iti' ve'e vi. Chākuu vi iin kivi ma ti iti' ta kīcha'a ndio vi nànduku vi ra tañu ma ñivi vi, ña kuà'an chi'in vi,

⁴⁵ va töve nī nata'an vi ra. Yakan va chīkoni'i ndiko vi kuànanduku vi ra ma ñuu Jerusalén.

⁴⁶ Ta nda tichi uni kivi, tajan nāta'an vi ra ña nàndi ra tañu ma ndra matru jàna'a tu'un Ndioo tichi veñu'u ka'nu ikan, ña chīni ra ña kā'an ndra, ta chīkatu'un ra nuu ndra ndia.

⁴⁷ Ta ndisaa ma ndian chīni ña kā'an ra, ndava kuà'an anima na, ña ya'a iyo chinituni ra chi'in ma ña kā'an ra.

⁴⁸ Ta ora ndē'e ma tatá ra chi'in ma'á ra ra, ndava kuà'an tati vi, ta te'en nāka'an ma ma'á ra chi'in ra:

—Yo'o se'yu, ¿ta naja jā'un te'en chi'in ndi? Ta yu'u chi'in tataún, ndanikuni kāchika ndi nànduku ndi ñun, ta ya'a nàkanini ndi cha'un —kàtian.

⁴⁹ Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in vi:

—¿Ta naja nànduku ndo yu'u? ¿A túvi chīto ndo ti iyo yi ña koi ve'e Racha'nu Tatái? —kàti ra.

⁵⁰ Va töve nī kutunini vi ma ña kā'an ra chi'in vi.

⁵¹ Yakan va chīkoni'i ndiko ra kuànu'u ra chi'in vi iti' ñuu Nazaret, ikan chīyo ra ña jā'a ra ndisaa ma tiñu tāchi vi nuu ra. Ta ma ma'á ra ndākiva'a ña ndisaa ña'a tichi anima ña.

⁵² Takan kūu ta Jesuu kuàkua'nú va'a ra chi'in kuñu ra ta chi'in chinituni ra. Ta chīsii ra ti iyo ñamani Ndioo chi'in ra, ta juuni iyo ñamani ma ñivi chi'in ra ndia.

3

*Xuva ra jàkunduta, chàkunuu ra tichi ku'u
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)*

¹ Kuiya cha'un kùu yi ña nda ora kīcha'a Rey Tiberio César chà'nda ra tiñu ñuu ka'nu Roma. Ta ma kuiya ikan ti Ponciu Pilatu, kūu ma ra kuvieni chà'nda tiñu ñu'u' Judea. Ta ma Herode kùu ma ra chà'nda tiñu ñu'u' Galilea. Ta ma yani ra Lipe chà'nda tiñu ñu'u' Iturea chi'in ñu'u' Traconite, ta ndaa ra nàni Lisinia chà'nda ra tiñu ñu'u' Abilinia ma tiempu ikan ndia.

² Ta Anás chi'in Caifás, kùu ndra ma ndra sutu chà'nda tiñu. Takan kūu ta ma tiempu ikan, Ndioo nāka'an ra tichi ku'u chi'in Xuva, ra se'e Zacaría.

³ Takan kūu Xuva, yā'a ra te'en tikan kàndii yu'u yuta Jordán. Ta ikan kàtitu'un ra nuu ma ñivi na kunduta na ta chīkoni'i ndiko na chi'in Ndioo, ikan na janaa ra ma kuati na.

⁴ Tandi'i ña'a' kūu yi indukuni takua tāa ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra chūnani Isaía. Ta yakan, ti te'en kā'an yi:

Iin tati kānachaa yi tichi ku'u ta te'en kā'an yi:
“Na jandova'a ndo iti' ni kichi ma Racha'nu,

ta na nuna ndo iin iti' ndaa kuenda ra.

⁵ Ta tandi'i nuu iyo ndu'va, na ndutu yi,
ta tandi'i nuu iyo yuku na kekoyo yi,

ikan na ndondaa nuu ïyo xa'va,
vati tandi'i ma iti' yakua ni ndondoo yi.
Ta ni ndondaa ma iti' tüvi ndaa ndia.

6 Vati tandi'i ñivi ïyo ñuñivi ni nde'e na naja kua ni ja'a Ndioo
ña ni jakakú ra na nuu tundo'o", kàti yi.

7 Takan kuu ta ora châkoyo ndio ma ñivi nuu ma Xuva ña, na jakunduta
ra na, tajan te'en nâka'an ra chi'in na:

—Ndyo'o ndian jànda'víñ'a takua jà'a ma koo ora kùuni ri ndava ri yo,
¿yo kà'an chi'in ndo ña ni kakú ndo nuu ma tundo'o ka'nu ña ni nde'e ndo
iti' nuu?, kùuni ndo.

8 Va na yüvi takan kùu yi. Kua'an ndo, ta kuàjana'a ndo ndo nuu ma ñivi,
ikan na ku'va na kuenda ti ndyo'o cha chikoni'i indiko ndo chi'in Ndioo,
va koto nàtu'un ndo juuni chi'in maa ndo ña ni kakú ndo cha'a' ña kùu
ndo ndian kùu ñivi ma racha'nu Abraham ni, jti yüvi yakani kùu yi! Vati
ndicha ña kà'in chi'in ndo, ti Ndioo kùu jandaku ra yuu kàndoyo ikan, ña
na kuu yi ndian kùu ñivi ma racha'nu Abraham.

9 Yakan va indukuni kùu yi takua kùu ma yutun tata ña töve chà'a chiti
va'a, vati cha ïyo tu'va iin hacha ña ni ta'nda run, ta ka'mio run. Takan ni
ja'a Ndioo chi'in ma ñivi ña tüvi jà'a ña va'a. —Takan kàti Xuva.

10 Takan kuu tajan te'en chikatu'un ndio ma ñivi nuu ma Xuva:

—¿Ta nayi ïyo yi ña ja'a ndi tuva takan? —kàti na chi'in ra.

11 Ta te'en nâka'an ma Xuva chi'in na:

—Taku ndian ïyo uvi chàku'un ja'ma, na jaya'a na iin chàku'un yi nuu
ndian tüvi ïyo n'i'in yi nuu. Ta taku ndian ïyo ña chàchi, na nata'vi na yi
chi'in ndian tüvi ïyo ña kachi.

12 Takan kuu tajan jäyatin ndio iin ma ndra nàka'an xu'un' kuenda ma
kuvienu ñuu ka'nu Roma, ña ni jakunduta Xuva ndra. Tajan ndrakan te'en
chikatu'un ndra nuu ma Xuva:

—Yo'o Matru, ¿ta ndyu'u, nayi ïyo yi ña ja'a ndi kuenda ña na jana'a yi
ñna cha kësiin ndi ma iti' kini? —kàti ndra.

13 Tajan te'en nâka'an Xuva chi'in ndra:

—Na nàka'an ndo tiá xu'un' ña kua ïyo yi ña naka'an ndo.

14 Takan kuu tajan te'en chikatu'un iin ndra jandaru ka'lin ikan nuu
Xuva ndia:

—Ta ndyu'u, ¿nayi ïyo yi ña ja'a ndi ndia? —kàti ndra.

Ta te'en nâka'an Xuva chi'in ndra:

—Na nàmaa ndo n'i'in nakuyi nuu n'i'in ñivi, ta na jäyuv'i ndo na chi'in
ma ña tisokuati ndo na cha'a' iin nakuyi ña tüvi n'i ja'a na. Ta na sii kuuni
ndo chi'in ma xu'un' ña kìya'vini ndo.

15 Takan kuu ta tava ma ñivi ndàtu na nde'o nda ora ni kichaa ma ra
kùu Cristu, yakan va chànnini na ti Xuva kùu ma ra Cristu, kùuni na.

16 Va Xuva te'en nâka'an ra chi'in tandi'i ma ñivi ka'lin ma ikan:

—Taku yu'u ndicha va'a ña jàkundutai ndo chi'in takuini, va ni kichaa
inga ra ña ni jakunduta ndo chi'in Tati Ií Ndioo, ta chi'in ñu'ú. Ta rakan
iyoga ndàtu ra kua yu'u, ña ni korrea ndikun ndichan ra tüvi ïyo yi ña
ndachi yi.

17 Ta ni ja'a ra chi'in ma ñivi takua jà'a ndian ndàti nduti. Vati ñivi va'a
kùu na takua kùu ma chiti nduti, ta ma ndian töve chinuni kùu na takua
kùu ma soo vu. Ta ra'ya ni tavani'i siin ra ma ndian töve chinuni ta ni ti'i
ra na andaya' nuu tiin ñu'ú ña tüvi nda'va, va ma ñivi va'a ni taan va'a ra
na. —Takan kàti Xuva chi'in na.

18 Yakan va chi'in tu'un i'ya, ta chi'in inga tuku tu'un jàna'a Xuva ma tu'un va'a Ndioo nuu ma ñivi.

19 Takan kuu ta tiá ití' nuu náka'an Xuva chi'in ra kùu rey Herode ña na v  a ja'a ra ña nd  ki'in ra ña n  ni Herodías ña k  u ñasi'i ma ra yani ra Lipe, k  ti ra. Yakan va tandi'i yakan, ta ndisaa ma ña kini ja'a ra k  titu'un ra y  i nuu ra.

20 Takan kuu ta Herode v  a k  uni ra ora n  ka'an ra takan chi'in ra, yakan va k  an ra chi'in ndra jandaru, na tiin ndra ma Xuva ta ti'i ndra ra vekaa, ta k  vi ra.

*Nuu k  nduta Jesuu
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

21 Va juuni yanga tak  an k  vi ma Xuva vekaa, ta j  kunduta ra tandi'i ma ñivi, juuni j  kunduta ra Jesuu ndia. Ta ora k  an ra chi'in Ndioo, ta iin n  nani ma andivi.

22 Tajan k  yo ma Tati I   Ndioo chata Jesuu, ña k  a yi takua k  a iin livi, tajan ch  ni Jesuu iin tati ma Racha'nu Ndioo ña te'en k  an yi chi'in ra nda it  i andivi:

—Yo'o k  u ma ra ya'a k  unji nde'i, ti ra se'e mai k  un. Ta ya'a sii k  unji cha'a' yi.

*Sivi ndian kuu ñivi Jesuu tatiempu
(Mt. 1:1-17)*

23 Jesuu, ra k  ti ma ñivi ña k  u se'e Kus   iyo ra iin oko uchi kuiya ra ora k  cha'a ra j  a ra ti  u Ndioo. Ta Kus   ti, se'e ra n  ni El   k  u ra.

24 Ta El   k  u ra se'e ra n  ni Matat. Ta Matat k  u ra se'e ra n  ni Lev  . Ta Lev   k  u ra se'e ra n  ni Melqu  . Ta Melqu   k  u ra se'e ra n  ni Jana. Ta Jana k  u ra se'e ra n  ni Kus  .

25 Ta Kus   k  u ra se'e ra n  ni Matat  as. Ta Matat  as, k  u ra se'e ra n  ni Am  s. Ta Am  s k  u ra se'e ra n  ni Nah  um. Ta Nah  um k  u ra se'e ra n  ni Esli. Ta Esli, k  u ra se'e ra n  ni Nagai.

26 Ta Nagai, k  u ra se'e ra n  ni Maat. Ta Maat k  u ra se'e ra n  ni Matat  as. Ta Matat  as, k  u ra se'e ra n  ni Semei. Ta Semei, k  u ra se'e ra n  ni Kus  . Ta Kus  , k  u ra se'e ra n  ni Jud  a.

27 Ta Jud  a, k  u ra se'e ra n  ni Joana. Ta Joana, k  u ra se'e ra n  ni Resa. Ta Resa, k  u ra se'e ra n  ni Zorobabel. Ta Zorobabel, k  u ra se'e ra n  ni Salatiel. Ta Salatiel, k  u ra se'e ra n  ni Neri.

28 Ta Neri, k  u ra se'e ra n  ni Melqu  . Ta Melqu  , k  u ra se'e ra n  ni Adi. Ta Adi, k  u ra se'e ra n  ni Cosam. Ta Cosam, k  u ra se'e ra n  ni Elmoodam. Ta Elmoodam, k  u ra se'e ra n  ni Er.

29 Ta Er, k  u ra se'e ra n  ni Josu  . Ta Josu  , k  u ra se'e ra n  ni Eliezer. Ta Eliezer, k  u ra se'e ra n  ni Jorim. Ta Jorim, k  u ra se'e ra n  ni Matat.

30 Ta Matat, k  u ra se'e ra n  ni Lev  . Ta Lev  , k  u ra se'e ra n  ni Sime  n. Ta Sime  n, k  u ra se'e ra n  ni Jud  a. Ta Jud  a, k  u ra se'e ra n  ni Kus  . Ta Kus  , k  u ra se'e ra n  ni Jon  n. Ta Jon  n, k  u ra se'e ra n  ni Eliaquim.

31 Ta Eliaquim, k  u ra se'e ra n  ni Melea. Ta Melea, k  u ra se'e ra n  ni Main  n. Ta Main  n, k  u ra se'e ra n  ni Matata. Ta Matata k  u ra se'e ra n  ni Natën.

32 Ta Natën, k  u ra se'e ra n  ni David. Ta David, k  u ra se'e ra n  ni Isa  . Ta Isa  , k  u ra se'e ra n  ni Obed. Ta Obed, k  u ra se'e ra n  ni Booz. Ta Booz, k  u ra se'e ra n  ni S  lah. Ta S  lah k  u ra se'e ra n  ni Naas  n.

³³ Ta Naasón, kùu ra se'e ra nàni Aminadab. Ta Aminadab, kùu ra se'e ra nàni Aram. Ta Aram, kùu ra se'e ra nàni Esrom. Ta Esrom, kùu ra se'e ra nàni Fares. Ta Fares, kùu ra se'e ra nàni Judá.

³⁴ Ta Judá, kùu ra se'e ra nàni Jacob. Ta Jacob, kùu ra se'e ra nàni Isaac. Ta Isaac, kùu ra se'e ra nàni Abraham. Ta Abraham, kùu ra se'e ra nàni Taré. Ta Taré, kùu ra se'e ra nàni Nacor.

³⁵ Ta Nacor, kùu ra se'e ra nàni Serug. Ta Serug, kùu ra se'e ra nàni Ragau. Ta Ragau, kùu ra se'e ra nàni Peleg. Ta Peleg, kùu ra se'e ra nàni Heber. Ta Heber, kùu ra se'e ra nàni Sala.

³⁶ Ta Sala, kùu ra se'e ra nàni Cainán. Ta Cainán, kùu ra se'e ra nàni Arfaxad. Ta Arfaxad, kùu ra se'e ra nàni Sem. Ta Sem, kùu ra se'e ra nàni Noé. Ta Noé, kùu ra se'e ra nàni Lamec.

³⁷ Ta Lamec, kùu ra se'e ra nàni Matusalén. Ta Matusalén, kùu ra se'e ra nàni Enoc. Ta Enoc, kùu ra se'e ra nàni Jared. Ta Jared kùu ra se'e ra nàni Mahalaleel. Ta Mahalaleel kùu ra se'e ra nàni Cainán.

³⁸ Ta Cainán kùu ra se'e ra nàni Enós. Ta Enós, kùu ra se'e ra nàni Set. Ta Set, kùu ra se'e ra nàni Adán. Ta Adán kùu ra, ra se'e Racha'nu Ndioo.

4

Kì'in kui'na ku'va Jesuu

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Ta takua ya'a iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in Jesuu, ma ora cha yā'a künduta ra, tajan chikoni'i ndiko ra ma yu'u yuta Jordán, ta ma Tati Ií Ndioo chāka ndio yi ra na ku'un ra chi'in ra iti' tichi ku'u.

² Ta ma tichi ku'u ikan chīyo ra uvi xiko kivi. Ta ikan kī'in ma kui'na ku'va ra nde'o tu koyo ra tichi kuati. Takan kūu tajan ndisaa ma tiempu ña chīyo ra tichi ku'u, endee tüvi ní chachi ra, yakan va chāa ndio iin kivi ña chāñu soko ra.

³ Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio ma kui'na chi'in Jesuu:

—Tuva ndicha ña ra Se'e Ndioo kùyun, na jandakuun ma yuu kàndii chiña paan —kàti ma kui'na.

⁴ Va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma kui'na:

—“Yüvi uvaa paani chìnïñu'u kachi ma ñivi, ti juuni tu'un yu'u Ndioo ndia”, takan kàti ma tutu Ndioo —kàti Jesuu chi'in ma kui'na.

⁵ Takan kūu tajan chāka ndio ma kui'na ma Jesuu ña na ku'un ra chi'in ra nda siki iin yuku ña nduva'a kuii sukun. Ta nunuuni jána'a ma kui'na tandi'i ñuu ñuñivi nuu chà'ndán' tiñu nuu ra.

⁶ Tajan te'en nāka'an ndio ma kui'na chi'in ra:

—Tandi'i ma ñuu ñuñivi ña ndè'un ninuu ndakan, mai kùu ma ra chà'nda tiñu ikan, ti mai ní'i yi. Va tuva kùunij, kùu ku'vai yi nuu nda ndian kùuni mai.

⁷ Yakan va tuva kunandi chitiun nui, ta jaka'nun yu'u, ta tandi'i ña ndè'un ninuu ndakan, ni ku'vai yi nuun. —Takan kàti ma kui'na chi'in Jesuu.

⁸ Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ma kui'na:

—Na kundachiyoun xijn, yo'o kui'na kini, ti ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: “Uvanuu Racha'nu Ndioo iyo yi ña jaka'nun yo, ta uvanuu Rakan iyo yi ña ja'a yo tiñu nuu.” —Takan kàti Jesuu chi'in ma kui'na.

⁹ Takan kūu tajan kēe ndio ma kui'na kuà'án' chi'in Jesuu iti' ñuu Jerusalén. Ta ikan ndää ma kui'na chi'in Jesuu nda nuu sukun xini veñu'u ka'nu ndaa ikan. Ta te'en nāka'an ndioán' chi'in Jesuu:

—Tuva ndicha ña ra Se'e Ndioo kùyun, nda nde've na keun, ta koyoun nda ninuu ndakan,

¹⁰ ti ma tutu Ndioo te'en kà'an yi:

Ndioo ni tachi ra kua'a' tati jà'a tiñu nuu ra ña na jakuenda yi ñyun,

¹¹ vati ni kani'i yi ñyun chi'in nda'a' yi,

koto kati'un yuu.

—Takan kàti ma kui'na chi'in Jesuu.

¹² Va Jesuu te'en náka'an ra chi'in ma kui'na:

—Ma tutu Ndioo juuni te'en kà'an yi ndia: "Na kï'un ku'va ma Racha'nu Ndioo yo." —Takan kàti Jesuu chi'in ma kui'na.

¹³ Takan kúu tajan jächika ndio ma kui'na ñá' nuu Jesuu kua'a' tiempu, ti tüvi ní kuu nani'án' inga tuku naja kua kí'án' ku'va Jesuu.

Jesuu, kïch'a ra jà'a ra tiñu Ndioo ñu'u' Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Tajan chikoni'i ndiko Jesuu kuà'an ra iti' ñu'u' Galilea chi'in kua'a' ndatu ma Tati Ií Ndioo. Ta chítakuati tu'un cha'a' ra ninii ñuu kàndii ikan.

¹⁵ Ta ikan kïch'a jána'a Jesuu tu'un Ndioo nuu ñivi tichi ndisaa veñu'u kuati ña ìyo ta'ii'iin ñuu ikan. Yakan va tandi'i ma ñivi ikan jàka'nu na Jesuu, ora jána'a ra tu'un Ndioo.

Jesuu, chàa ra ñuu Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Ta ikan jan chåa ndio Jesuu ma ñuu Nazaret nuu chå'nu ra ora kúu ra ravalı. Tajan kí'vi ndio ra ma tichi veñu'u ndian judíu iin kivi nindeo ma takua takani jà'a ra. Ta chündaa ndio ra ña ni jákua'a ra ma tutu Ndioo nuu ma ñivi ikan.

¹⁷ Ta ndiakan chå'a na ma tutu Ndioo tåa racha'nu Isaía, ra kå'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña chíyo tatiempu nuu ra. Ta ora nüna ra yi, ta ikan náta'an ra iin nuu kà'an yi te'en, ta jákua'a ra yi nuu na:

¹⁸ Taku yu'u, ti ìyo ma Tati Ií Ndioo chi'in,

vati cha jå'íi yi yu'u,

ña na katitu'in tu'un va'a Ndioo nuu ñivi nda'vi.

Ta juuni tâchi yi yu'u ña na janda'i ma ndian ya'a nda'vi kuuni anima.

Ta na katitu'in naja kua kúu kakú ma ndian indii tichi vekaa jà'a kuati, ta nda ma ndian kuaá ni janda'i na, ta kúu nande'e ndiko na.

Ta ni ja'i kuenda ndian ndè'e tundo'o ña na kakú na.

¹⁹ Ta juuni chå'i kuenda nuu ñivi ña ni keta ma kivi va'a tiá iti' nuu kuenda yo jà'a ma Racha'nu.

²⁰ Takan kúu tajan chåsi ndio Jesuu ma tutu, ta chå'a ndio ra yi nuu ma ra jákuenda veñu'u, tajan chünandi ndio ra. Ta tandi'i ma ñivi ka'lin ikan, endee tüvi ní jaña na ña ndè'e na ra.

²¹ Tajan te'en náka'an ndio Jesuu chi'in na:

—Juuni ma kivi i'ya këtai ña jàchinui ma tiñu kà'an ma tu'un Ndioo i'ya nuu ndo.

²² Takan kúu ta ndisaa na ndava kuà'an anima na ora chini na ña ya'aga vii ma tu'un kå'an Jesuu. Tajan te'en kïch'a na chikatu'un na chi'in juuni maa na:

—¿A yüvi ra'ya kùu ra se'e Kusé? —kàti na.

²³ Tajan te'en náka'an ndio Jesuu chi'in na:

—Taku ndyo'o ti te'en chànini ndo takua kà'an iin tu'un i'ya: "Yo'ra ra kùu ndotor, na janda'un ñyun chi'in juuni maun." Takua jända'un ma ñivi

ñuu Capernaum niku, yakan va iyo yi ña janda'un ma ñivi ñuu maun vitin. Takan kùuni ndo ka'an ndo —kàti Jesuu.

24 Takan kūu ta Jesuu ti te'en nāka'an tuku ra chi'in na:

—Ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo, ti ni'iin ma ndra ka'an chi'in tu'un yu'u Ndioo töve kùuni ñivi ñuu maa ra nde'e na ra.

25 Yakan va ndicha va'i ña kà'in, ti nduva'a kuii chīyo kua'a' ñivi ña'a kindoo nda'vei ñuu Israel ma tiempu chīyo ma ra kā'an tu'un yu'u Ndioo ña nàni Elía. Ta juuni ma tiempu ikan, uni kuiya java kùu yi ña tüvi ní kuun ma savi, ta chīyo kua'a' tama' tandi'i ma ñu'u' ñuñivi ndia.

26 Va Elía, töve ní kichi ra kuenda ña tìndee ra ñivi ña'a nda'vei iyo ñuu Israel, ti kichi ra ña kuenda ña tìndee ra iini ña'a nda'vei ña kichi iti' ñuu Sarepta, ña kàndii yatin ñuu Sidón.

27 Takan kūu ta ma tiempu chīyo ma ra kā'an tu'un yu'u Ndioo ña nàni Eliseu. Tiempu ikan, nduva'a kuii chīyo ndian ndiso kue'e ta'yu ma ñuu Israel, va ní'iin ma ndian ndiso kue'e ikan tüvi ní nda'a. Uvanuu ra nàni Naamán ña kichi iti' ñu'u' Siria, jānda'a Eliseu. —Takan kàti Jesuu chi'in ma ñivi ikan.

28 Takan kūu ta ora chīni ma ndian ka'lin veñu'u ña kā'an ra takan nduva'a kuii kúxaan na chi'in ra.

29 Tajan ndéta ndio na, ta jákunu na Jesuu, ma ñuu ikan, ta chāndaka na ra iin tichi ku'u nuu iyo iin xa'va ña nduva'a kuii sukun yu'u ñuu ikan, ti tichi xa'va ikan, ni jake'ne na ra.

30 Va Jesuu kákú ra tañu na, ta kuà'an ra.

(*Mr. 1:21-28*)

31 Takan kūu ta kēe ndio Jesuu kuà'an ra iti' ñuu Capernaum, ña kàndii ñu'u' Galilea. Yakan va nani kivi nìndee na kùu yi, ña kēe ra kuà'an ra kuàjana'a ra nuu ñivi tichi veñu'u ndian judíu ikan.

32 Takan kūu ta ma ñivi ikan ndava kuà'an tati na ña ndè'e na naja kua jàna'a ra, vati kà'an ra yi chi'in tandi'i ndatu ra.

33 Takan kūu ta ma tichi veñu'u ikan, ndaa iin ra ndiso tati xaan. Ta rakan ti te'en nāka'an ni'i ra ña kànachaa ra:

34 —Yo'o Jesuu ra ñuu Nazaret, na jañaun ña ya'a ndikun ndi, ti ndyu'u cha chito ndi ña vâchiun vâchi jandi'un nuu ndi. Ta juuni chito ndi, ti yo'o kùu iin ra ya'a ií ña tâchi Ndioo jà'a tiñu nuu ra.

35 Takan kūu tajan te'en nāka'an xaan Jesuu nuu ma tati xaan ikan:

—Taxiin koo yu'yn, ta na keun tichi kuñu ra'ya! —kàti Jesuu chi'in yi.

Tajan jànduva ma tati xaan ikan ra, nuu ndè'e ndisaa ñivi. Tajan kēe ndio yi ma tichi kuñu ra, va tüva nani ja'a yi chi'in ra.

36 Takan kūu ta ndisaa na ya'aga yù'vi na, ta te'en kîcha'a na nàtu'un ta'an na:

—¿A ya'aga iyo ndatu ra chi'in ma tu'un kà'an ra, ña ndava nda tati kui'na jà'a yi ña kà'an ra, ta kēe yi tichi kuñu ndian ku'vi jà'a ra? —kàti na.

37 Takan kūu ta ninii ñu'u' ikan chítakuati tu'un Jesuu chi'in ma ña jà'a ra.

Jesuu jànda'a ra ñaka'nu Simón Petu'

(*Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31*)

38 Takan kūu tajan kēe Jesuu ma tichi veñu'u ñivi judíu, ta kuà'an ra ve'e Simón Petu'. Ta ma ñaka'nu Simón Petu', ti ku'vian kàndian jà'a ka'ni ora châa Jesuu. Tajan jânini ndio ma ñivi ikan Jesuu, na tìndee ra ña chi'in ma kue'e ndò'an.

39 Takan kūu tajan chāa ndio Jesuu ma nuu kàndian, ta chündandee ra nuan. Tajan kēe ndio ma ka'ni ña, ta ndā'a ña. Ta juuni ma ora ikan ndēta ña ta kīcha'a ña jà'a ña ma ña kachi ndra.

*Jesuu, jànda'a ra kua'a' ndian ku'vi
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)*

40 Ora cha chīso nikandii, ma ora ikan tandi'i ma ndian iyo ndian ku'vi nuu, jà'a nda kue'e nikuuni, chāndaka na na nuu Jesuu. Ta ikan jündii ra ndā'a' ra xini ta'ii'iin na, ta ndā'a na jà'a ra.

41 Takan kūu ta tava yà'a kua'a' na, yakan va iyo ma ndian ndiso tati xaan ña te'en kà'an yi ora kèe yi:

—¡Yo'o kùu ra Se'e Ndioo! —kàti yi.

Va Jesuu endee töve chà'a ra kà'an yi, ti ora kà'an yi takan nundaa kuxaan ra nuu yi, vati cha chīto yi ti ra Cristu kùu ra.

*Chàkunuu Jesuu jàna'a ra tu'un Ndioo nani veñu'u ñivi judíu
(Mr. 1:35-39)*

42 Takan kūu ta ora tuvi inga kivi, tajan kēe Jesuu ma ñuu ikan, ta kuà'an ra iin nuu taxiin nuu tüvi ñivi. Va vaji takan jà'a ra ninii nāta'an ma ñivi ra, tajan chāa ndio na ma nuu ndaa ra. Ta kīcha'a na kà'an na chi'in ra na kú'un ra.

43 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in na:

—Na küuga kindoi chi'in ndo nde've, ti juuni iyo yi ña ku'in kukatitu'in nuu ñivi inga ñuu, ikan na koto na naja kuu yi nuu chà'nda Ndioo tiñu. Vati tiñu ikan tāchi Tatái yu'u.

44 Takan kūu ta takan kuà'an Jesuu jàna'a ra tu'un Ndioo nuu ñivi nani veñu'u ndian judíu iyo ñu'u' ñuu Judea.

5

*Tiin kua'a' ndra tiaka' chi'in ndatu Jesuu
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)*

1 Takan kūu ta kēta iin kivi ña ndaa Jesuu ma yu'u lakuna nàni Genesaret, nuu kùuni ma ñivi tasoo' na ma tu'un Ndioo ña jàna'a Jesuu. Ta châkoyo kua'a' ñivi ña ndava tituta'an na ma nuu ndaa ra.

2 Takan kūu tajan ndé'e Jesuu uvi ta'an varku ña ndaa ndrun yu'u lakuna. Ta ninduvi ta'an ndrun töva ñivi tichi ndrun, ti ma ndra xuña'a run ka'iin ndra yu'u ma lakuna nàkata ndra ma yu'va tiaka' ka'nu ndra.

3 Tajan ndāa ndio Jesuu tichi varku xuña'a ma ra nàni Simón, ta nāka'an ra chi'in ra ña na jaku'un ra run tiá iti' tichi lakuna. Ta nda ndakan chünandi ndio ra jàna'a ra nuu ma ñivi ka'iin yu'u lakuna.

4 Tajan ora chīnu jàna'a ra nuu ma ñivi, ta te'en nāka'an ndio ra chi'in Simón:

—Na kundaka ndo ma varku i'ya ku'un ndo kukiin ndo nuu kunu ma lakuna, ta kani ndo yu'va tiaka' ka'nu tichi ra' —kàti Jesuu chi'in ra.

5 Tajan te'en nāka'an Simón chi'in ra:

—Yo'o Matru, niñuu kuii châkunuu ndi kīn ndi, va tükuii nani nī'i ndi. Va tava maun kà'an ña na ku'un ndi, yakan va ni kukani ndi yi tuva takan —kàti Simón.

6 Takan kūu tajan kēe ndio ndra kuàkiin ndra, ta nduva'a kuii kua'a' ma tiaka' nī'i ndra ña nda ma yu'va tiaka' ndra kīcha'a yi nakaa yi ma ora kīcha'a ndra tàvani'i ndio ndra yi.

7 Tajan kāna nda'a' ndio ndra nuu ma ndra meru ndra, ndra kīndoo chi'in inga varku, ña na ku'un ndra tīndee ndra ndra. Tajan kēe ndio ndra kuā'an ndra chi'in run. Ta ora chāa ndio ndra, ta tāvani'i ndio ndra ma yu'va tiaka' ikan chi'in kua'a' tiaka' ña ndava ni sa'vi ndrun, ti ya'a kua'a' ndri nī'i ndra.

8 Yakan va ora ndē'e Simón Petu' ña jā'a Jesuu chi'in ma ndatu ra, tajan chūnandi chiti ra nuu Jesuu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¡Kundachiyo xiin yo'o Racha'nu, vati yu'u kūi iin ra jā'a kuati! —kāti ra.

9 Takan kā'an Simón, ti ya'aga yū'vi ra chi'in ma ndra meru ra, vati kua'a' tiaka' tīn ndra ma ora tāchi Jesuu ndra.

10 Ta nda ma Jandiau, ta Xuva, ndra se'e Zebedeu, ña kūu meru ma Simón, juuni yū'vi ndra ndia. Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in Simón:

—¡Na yū'viun! Vati nda vitin, ta iti' nuu, ni jandakui ñūn, ña na nani'un ñivi kuenda Ndiooo, takua jā'un chi'in ma tiaka'. —Takan kāti Jesuu chi'in ndra.

11 Takan kūu ta ora jātu'va ndra varku ndra yu'u ma lakuna, tajan ndākiya'a ndra ndatiñu ndra tichi ndrun, ta tāndikun ndio ndra kuā'an ndra chata Jesuu.

Jesuu jānda'a ra iin ra ku'vi jā'a kue'e ta'yu (Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Iin kivi yā'a Jesuu iin ñuu, ta ikan chāa iin raku'vi jā'a kue'e ta'yu nuu ndaa ra. Ta rakan ti ora ndē'e ra Jesuu, ta chūnandi chiti ra nuu ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ra ña chikan ra ñamani nuu ra ña na janda'a ra ra:

—¡Yo'o Racha'nu, chītoi ña iyo ndatun ta kūu janda'un yu'u tuva kūuniun! —Takan kāti ma raku'vi chi'in Jesuu.

13 Tajan jūndii ndio Jesuu nda'a' ra xini ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Juu, ndicha ña kūuni janda'i ñūn —kāti Jesuu.

Tajan juuni ma ora ikan, ndā'a ma ra ndo'o kue'e ta'yu.

14 Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio Jesuu ña chūndayu'u ra ra:

—Na kātitu'un nuu nī'iin na naja kua jā'un ña ndā'un. Ji'na kuii nuu sutu ña iyo ma veñu'u ka'nú ñuu Jerusalén, iyo yi ña jana'un ñūn, ikan na koto ra ti cha ndā'un. Tajan na sokóun iin kiti nuu sutu kuenda Ndiooo, ti takan kāti ma tutu Ndiooo ña tāa Moisés ña iyo yi ña ja'a yo, ikan na koto ñivi ña cha ndā'un —kāti Jesuu.

15 Yakan va tandi'i ña jā'a Jesuu, vi'a chītakuati yi tandi'i ñuu, ta vi'a kua'a' ma ñivi kūti'vi nuu ndaa ra, ti iyo ndian kūuni na ña na janda'a ra na chi'in ma kue'e ndo'o na, ta iyo ndian chàta'ani taso'o na ma ña jāna'a ra ndia.

16 Tajan kēe ndio Jesuu kuā'an ra iin tichi ku'u nuu tüvi ñivi, ña kuàka'an ra chi'in Ndiooo.

Jesuu jānda'a ra iin ra kuyutun (Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Kēta iin kivi ña ndaa Jesuu jāna'a ra nuu ñivi. Ta juuni ma ora ikan chàkuii kua'a' ndra fariseu chi'in ndra matru jàkua'a tutu Ndiooo ma ikan. Ta tandi'i ndrakan kīchi ndra iti' ñuu Jerusalén chi'in ñuu kāndii ñu'u' Judea chi'in ñu'u' Galilea ndia. Takan kūu ta iyo ndatu Ndiooo chi'in Jesuu, vati chi'in ndatu ikan jānda'a ra ma ndian ku'vei.

18 Ta chanuu ña ndaa ra ikan, tajan chāa uvi uni ta'an ndra ña ndiso ndra, ra kūyutun chi'in ti'va. Ta ndrakan ti kūuni ndra ki'vi ndra chi'in ra ma tichi ve'e nuu ndaa Jesuu, kuenda ña kanindii ndra ra nuu ra.

19 Va nī kuu yi, ti ya'aga kua'a' ñivi ka'iin ma yuve'e, yakan va ndāa ndra nduku iti' chata ma ve'e, ta tāchiyo ndra ita'vi ma teja ña ka'iin chata yi, ta chi'in ti'va ra jānuu ndio ndra ra tañu ñivi, tajan chāa ra nuu ndaa Jesuu.

20 Takan kūu ta ora ndē'e Jesuu ña ndicha kuii ña chinuni ndra ma ña jā'a ra, tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ra kūyutun:

—Yo'o se'yu, vitin va cha jānai kuatiun. —Takan kāti Jesuu chi'in ra.

21 Takan kūu ta ora kā'an Jesuu takan, tajan te'en kīcha'a ma ndra fariseu chi'in ma ndra matru jākua'a tutu Ndoo chānini ndra: “¿Nda rākuu ra'ya ña kā'an ti'ini ra chata Ndoo? ¿A tüvi chīto ra ña uvanuu Ndoo iyo, ta rakan kūu ma ra kūu jānaa kuatio?” Takan chānini ndra.

22 Tajan numini nākuni Jesuu ma ña chānini ndra, ta te'en kīcha'a ndio ra chīkatu'un ra nuu ndra:

—¿Ta naja chānini ndo takan?

23 ¿Nda va kūu ma ña ndetiñu tiaga ña ka'an yo chi'in ma ñivi?, kūuni ndo. ¿A tiaga ndetiñu kā'an yo ña: “Cha jānai kuatiun”, kua ña kā'an yo: “Ndeta, ta kakaun ku'un?”, kūuni ndo.

24 Tatu töve chinuni ndo ma ña kā'in, vitin ni jana'i nuu ndo ti ndicha ña ra Se'e ñivi tāchi Ndoo kūi, vati juuni iyo ndatui ña jānai kuati ñivi iyo ñu'u' ñuñivi i'ya ndia —kāti Jesuu.

Tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ra kūyutun:

—¡Chi'in yo'o kā'in ña na ndetaun, ta natuviuun ti'vaun ta ku'yun ve'un!

—kāti Jesuu.

25 Takan kūu tajan juuni ma ora ikani, ndē'e ma ñivi ña ndēta ma ra kūyutun, ta nātuvi ra ti'va ra, ta endee jāka'nú ndio ra Ndoo kuà'an ra ve'e ra.

26 Ta ora ndē'e na ña takan kūu, tajan tandi'i ndio na ndava kuà'an anima na, ta te'en kīcha'a ndio na jāka'nú ndio na Ndoo ña yā'a yū'vi na chi'in ma tu'un i'ya:

—Kivi i'ya, va nduva'a kuii vii ña ndē'o —kāti na.

Jesuu kāna ra ra nāni Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Takan kūu ta ora yā'a ña kūu takan, tajan kēe ndiko Jesuu kuà'an ra, ta ikan ndē'e ra iin ra nāni Leví ña nāndi ra nāka'an ra xu'un' kuenda Roma. Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ra:

—¡Na'a, na ko'o chi'jn! —kāti Jesuu.

28 Ta juuni ma ora ikani, ndākoo ma Leví ndisaa tiñu jā'a ra, ta tāndikun ra kuà'an ra chata Jesuu.

29 Takan kūu ta ora yā'a yatin kivi, tajan jā'a Leví iin viko ka'nu ma nuu iyo ve'e ra kuenda Jesuu. Ta tañu ndian nāndi mesa chi'in Leví ta Jesuu, ka'iin kua'a' ma ndra nāka'an xu'un' ña ndākata'an chi'in Leví.

30 Va ma ndra fariseu chi'in ma ndra matru, ndra jākua'a tutu Ndoo, te'en kīcha'a ndra kā'an ti'ini ndra chata ma ndra jākua'a chi'in Jesuu:

—¿Ta naja chāchi ndo ta chi'i ndo chi'in ndra nāka'an xu'un' kuenda ñuu ka'nú Roma, ta chi'in ndian iyo kuati? —Takan kāti ndra chata ndra jākua'a chi'in Jesuu.

31 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Taku ma ndian iyo va'a, tüvi chìniñu'u na ma ndra ndotor, ti ndian ku'vini kùu ma ndian chìniñu'u yi.

³² Ta yu'u ti tüvi vâchi kuenda ma ndian tüvi chìniñu'u yu'u, vati vâchi kuenda ma ndian iyo kuati, ikan na ndakoo na kuati na, ta chìkon'i ndiko na chi'in Ndioo. Ndiakan kùu ma ndian chìniñu'u yu'u —kàti Jesuu.

Chikatu'un ndra nuu Jesuu, naja tüvi ndita yu'u ma ndra jàkua'a chi'in ra

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Tajan te'en nàka'an ndra chi'in Jesuu:

—¿Ta naja ma ndra chàkunuu chata Xuva ra jàkunduta, ta chi'in ndra chàkunuu chata ndra fariseu, nduva'a jàndita yu'u ndra kuenda Ndioo ma ora kà'an ndra chi'in Ndioo? Va ma ndra jàkua'a chi'un, ¿ta naja endee chàchi ndra, ta chì'i ndra, ta töve jàndita ndra yu'u ndra? —Takan kàti ndra chi'in Jesuu.

³⁴ Ta te'en nàka'an ndio Jesuu nuu ndra:

—¿A kùu jandita ndo yu'u ma ndian ka'lin nuu iyo viko tända'a ora juuni ndaaga ma ra tända'a chi'in na?, kùuni ndo. Na kùu yi.

³⁵ Va ni chaa iin kivi ña ni tava ni'i na ma ra tända'a, ta ora ni keta ma kivi ikan, tajan kùu jandita ndio na yu'u na. —Takan kàti Jesuu nuu ndra.

³⁶ Takan kùu tajan te'en nàka'an tuku Jesuu iin ku'va nuu ndra:

—Na kùu ka'nda yo ita'vei ma ja'ma chaa, ta nataa yo yi chi'in ja'ma cha'nus, ti tu jà'a yo takan, tajan ni jativio ma ja'ma chaa. Ta yüvi yakani kùu yi, ti ma pedazu ma ja'ma chaa na tüvi va'a kindoo yi chi'in ma ja'ma cha'nus ndia.

³⁷ Ta juuni na kùu taan yo vinu chaa tichi tia'a ñii cha'nus, ti ma vinu chaa, ni jaka'ndi ra ma tia'a ñii cha'nus, ta ma takuui vinu chaa tìvi ra' chi'in ma tia'a ñii cha'nus ndia.

³⁸ Yakan va iyo yi ña taan yo ma vinu chaa tichi ma tia'a ñii chaa, ta ninduvi yi kùu kumi yi yi.

³⁹ Ta ní'iin ma ndian chi'i ma vinu cha'nus, na kùuni na jaña na ña chi'i na ra', ta ko'o na ma vinu chaa, vati kà'an na ña va'aga chi'i ma vinu cha'nus. —Takan kàti Jesuu.

6

Ndra jàkua'a chi'in Jesuu kindaa ndra trigu ma kivi nindeo

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Takan kùu ta iin kivi nindeo, chàkunuu Jesuu iin nuu kàa kua'a' trigu. Ta ma ndra jàkua'a chi'in ra, kicha'a ndra kindaa ndra trigu, ta kùnda'a ndra vu, ta chàchi ndra ma chiti vu.

² Tajan te'en kicha'a chikatu'un ma ndra fariseu nuu ndra:

—¿Ta naja jà'a ndo iin ña tüvi iyo yi ña ja'a ndo ma kivi nindeo? —kàti ndra.

³ Tajan te'en kicha'a nàka'an ndio Jesuu nuu ndra:

—¿A tüvi chàku'uni ndo ña jà'a ma racha'nus David, ora ya'aga châñus soko ra chi'in ndra meru ra?

⁴ Ma racha'nus David kí'vi ra ma tichi veñu'u Ndioo, ta kí'in ra ma paan ii kuenda Ndioo, ta châchi ra yi chi'in ndra meru ra, vaji ma paan ikan na kùu kachi nda ndian nikuuni yi, ti kuenda ma ndra sutuni kùu yi.

⁵ 'Yakan va kà'in chi'in ndo ña ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, juuni iyo ndatu ra jin ma kivi nindeo kùu yi. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra.

Iin ra nda'a' ití
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Takan kūu ta inga kivi nindeo, kī'vi tuku Jesuu ma tichi veñu'u, ta ikan kīcha'a tuku ra jàna'a ra nuu na. Ta juuni ma tichi veñu'u ikan, ndaa iin ra ití ma nda'a' chiyo kua'a.

⁷ Ta ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo chi'in ndra fariseu, jà'a ndra kuenda nde'o tu janda'a Jesuu ma ra nda'a' ití ma kivi nindeo, tajan kùu ni'i ndio ndra naja kua tisokuati ndra ra, kùuni ndra.

⁸ Va tava cha chító Jesuu naja kua chànnini ndra, yakan va te'en nāka'an ra chi'in ma ra nda'a' ití:

—Ndeta, ta kundaun ma'ñu chiña —kàti Jesuu.

Tajan ndéta ndio ra, ta chündaa ra ma'ñu ikan.

⁹ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra fariseu:

—Ni ndakatu'in iin nakuyi nuu ndo —kàti Jesuu chi'in ndra. —¿Nda ña kùu yi va'a ja'a yo ma kivi nindeo?, kùuni ndo. ¿A jà'a yo ña va'a a ña vä'a? ¿A tiá va'a ña jàkakú yo na a ndè'e nio ña kuvi na? —kàti Jesuu.

¹⁰ Takan kūu tajan chíkonuu ra nde'e ra ma ndian ka'iin xiin ra, ta te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ra kukue'e nda'a':

—Jànamee nda'un! —kàti ra.

Tajan jànamee ra nda'a' ra, ta ora ikani, ndā'a yi.

¹¹ Va inga ma ndra fariseu, nduva'a kuii kúxaan ndra ña jà'a Jesuu takan. Tajan kīcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra naja kua ja'a ndra, ta kuu nani'i ndra naja kua tisokuati ndra Jesuu.

Jesuu kàchin ra ndi uchi uvi ndra kùu tatun ra
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Takan kūu ta iin ma kivi ikan, ndāa Jesuu iti' yuku ña kuàka'an ra chi'in Ndioo. Ta ndakan niñuu kuii jaya'a ra chanikuaa ña kà'an ra chi'in Ndioo.

¹³ Ta ora kündichin inga kivi, tajan kāna ra, ndra jàkua'a chi'in ra, ta kàchin ra ndi uchi uvi ta'an ndra ni kakuu chi'in ra. Ta ndrakan jàkunani ra ndra tatun.

¹⁴ Ta ndra'ya kùu ma ndra kàchin ra: Simón, ra jàkunani Jesuu, Petu', ta André, ra yani Simón, chi'in Jandiau, Xuva, Lipe, Tolo,

¹⁵ Mate, Tomá, chi'in Jandiau, ra se'e Alfeu. Simón, ra juuni kà'an na ña nàni Zelote,

¹⁶ chi'in Juda, ra se'e Jandiau, ta Juda Iscariote, ra ni xikoña'a Jesuu tiá iti' nuu.

Jesuu jàna'a ra nuu kua'a' ñivi
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Takan kūu tajan nūu ndio Jesuu ma yuku ikan chi'in ndra jàkua'a chi'in ra. Ta ora kēta ndio ra iin nuu ndaa, ta chündaa ra chi'in ndra, ta chi'in kua'a' ma ñivi kichi inga ñuu ndia. Iyo ndian kichi tandi'i ñuu ña iyo ma ñu'u' Judea, ta iyo inga ndian kichi iti' ñuu Jerusalén. Ta iyo inga ndian kichi iti' yu'u tañu'u nuu kàndii ma ñuu Tiro, ta ñuu Sidón. Tandi'i ndiakan tändikun na chata Jesuu, ti kùuni na taso'o na ña kà'an ra. Ta juuni kùuni na ña na janda'a ra na chi'in ma kue'e ndo'o na ndia.

¹⁸ Ta ma ndian nde'e tundo'o jà'a ma tati xaan, juuni ndà'a na jà'a Jesuu.

¹⁹ Ta tandi'i ma ñivi kùuni na janani na nda'a' na ra, ti cha chító na ña ora kè'e na ra, ta ndà'a na jà'a ma ndatu Ndioo ña iyo chi'in ra.

Jàna'a Jesuu nda ndian kùu ma ndian sii ìyo yi ña kuuni, ta nda ndian töve

(Mt. 5:1-12)

20 Tajan ndē'e ndio Jesuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Ndyo'o ndra nda'vi, na sii kuuni ndo, vati kuenda maa ndo kùu ma nuu chà'nda Ndioo tiñu.

21 'Ta juuni na sii kuuni ndyo'o ndian ndo'o tama' vitin, ti tiá iti' nuu ni keta iin kivi ña ni koo va'a ndo ti tüva ni nde'e ndo tama'.

'Ta na sii kuuni ndyo'o ndian kàchaku vitin, ti tiá iti' nuu ni keta iin kivi ña ni kuakú ndo.

22 'Ta juuni na sii kuuni ndo ora xaani ñivi ndè'e na ndo, ta tavani'i siin na ndo, ta ora kà'an ti'ini na chata ndo, ta ora kà'an na ña yüvi ndian va'a kùu ndo, cha'a' ña chinuni ndo ña kà'an yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

23 Na nduva'a kuii sii kuuni ndo ma kivi ikan, ti ma iti' andivi nduva'a kua'a' ta'vi ni ni'i ndo, vati juuni takan jàti'ini ma ndian kùu ñivi na ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na niku ndia.

24 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o ndian kuika, vati ma ña chìsii ndo va'a yi, va kuunda nde'veni!

25 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o ndian chànnini ndo ña ìyo va'a ndo, ti tükuu nayi kumani nuu ndo vitin!, kùuni ndo. Vati ni chaa iin kivi ña ni ndo'o ndo tama'.

'¡Nda'vi ta'an ndyo'o ma vitin, ti ni chaa iin kivi ña ni kuaku ndo jà'a ña ya'a nda'vi ni kuuni ndo!

26 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o ora ni ka'an va'a ndisaa ma ñivi ìyo ñuñivi chata ndo, vati ma tatiempo juuni chìyo ma ndra jà'ani ña kà'an tu'un yu'u Ndioo, ta ma ñivi na ña chìyo taji'na, juuni jàka'n na ndra, vaji ndra vatani kùu ndra ndia!

Na kuunio nde'o ma ndian xaani nde'e yo

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 'Va ndyo'o ndian chìni ña kà'in, yu'u kà'in chi'in ndo ña, na kuuni ndo nde'e ndo ma ndian xaani nde'e ndo, ta jà'a ndo tiñu va'a kuenda na.

28 Ta na ja'í ndo ma ndian kànduva'a chata ndo, ta na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ma ndian kà'an ti'ini chata ndo.

29 Ta tu iyo iin yo kàni xa'nda iin chìyo cha'a so'o ndo, na ku'va ndo inga chìyo yi na kani na ndia. Ta tu iyo iin yo nàmaa ma ja'ma isukun ndo, na jaya'a ndo nda ma kamixa nuu na ndia.

30 Ta nda ndian nikuni ña chìkan iin nakuyi nuu ndo, na ku'va ndo yi nuu na. Ta juuni tu ìyo iin yo kì'in iin ña ìyo nuu ndo, na ndäkan ga ndo yi nuu na.

31 Na ja'a ndo chi'in ma inga na, ma naja kua kùuni ndo ña ja'a na chi'in ndo ndia.

32 'Ta tu ndyo'o kùuni ndo nde'e ndo ma ndian kùuni nde'eni ndo, ¿nda tiñu ka'nu kùu ma ña jà'a ndo, tuva nda ma ndian ìyo kuati, juuni jà'a na yi ndia?

33 Ta tu jà'a ndo iin ña va'a kuenda ma ndian kùuni nde'eni ndo, ¿nda tiñu ka'nu kùu ma ña jà'a ndo, tuva nda ma ndian ìyo kuati jà'a na yi?, kùuni ndo.

34 Ta tu jaya'a nuu iin nakuyi nuu na va tu chito ndo ña ni ku'va ndiko na yi nuu ndo, ¿nda tiñu ka'nu kùu ma ña jà'a ndo, tuva nda ma ndian ìyo

kuati juuni takan chà'a nuu na yi nuu ma ñivi na ña indukuni kùu takua kùu na, vati chito na ña ni ni'i ndiko na yi ndia?, kùuni ndo.

³⁵ Va ndyo'o iyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo ma ndian xaani nde'e ndo, ta jà'a ndo ña va'a kuenda na, ta ku'va nuu ndo ndatiñu ndo nuu na. Ta tüvi iyo yi ña kuatu ndo ña jachikoni'i ndiko na yi nuu ndo. Tu jà'a ndo takan, tajan ni ni'i ndo iin ya'vi ka'nu, ta ni kuu ndo ndian se'e ma Ndioo ka'nu, ña iyo nuu sukun. Vati rakan juuni jà'a ra ña va'a kuenda ndian kini, ta kuenda ma ndian tüvi jàchi'in ña kà'an ra ndia.

³⁶ Yakan va na kunda'vini ndo ñivi, takua kùnda'vini ma Racha'nu Tatá yo yo.

Na tísokuati ndo inga ta'an ndo

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Na kää'an ndaa ndo chata inga ñivi, ikan na töve ka'an ndaa Racha'nu Ndioo chata ndo. Ta na tísokuati ndo inga ñivi, ikan töve tisokuati Ndioo ndo ndia. Ta na jaka'nuni ndo kuati ma ñivi, ikan na jaka'nuni Ndioo kuati ndo ndia.

³⁸ Ta na ku'va ndo ña iyo nuu ndo nuu inga ñivi, ta Ndioo ni ku'va ra ña iyo nuu ra nuu ndo ndia. Vati kua tìndee ndo ma ñivi, kua ikan ni tìndee ma Ndioo ndo ndia. Ta takua jà'a ndo ña chà'a ndo ña chiniñu'u ñivi, juuni takan ni ku'va ra ña chiniñu'u ndo ndia. Va ma ña ni ku'va Ndioo nuu ndo nduva'a kuii va'a yi.

³⁹ Takan kùu ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, tajan te'en nāka'an tuku ra iin ku'va nuu na:

—¿A kùu jana'a iin ra kuaá iti' ku'un inga ra kuaá tuva ninduvi ta'an ndra kuaá? ¿A tüvi ni kakuita ninduvi ndra tichi iin yavi kunu?, kuuni ndo.

⁴⁰ Yakan va ni'iin ndian jàkua'a chi'in iin matru, na kùu chaa na kùu na ndian ka'nuga kua maa ra. Kùu chaa na kùu na ma kua ikan, va ji'na iyo yi ña jachinu na ma ña kùuni ra, tajan kùu, kùu na takua kùu ra.

⁴¹ '¿Ta naja jà'un kuenda ma iin kuati vali ña jà'a ma inga ñivi, ta töve jà'un kuenda ña iyo kuati ka'nugaun kua ndiakan?

⁴² Ta tu töve chà'un kuenda ma kuati iyo juuni chi'in maun, ¿ta naja kà'un chi'in inga ñivi te'en: 'Yo'o yani, jaya'a ña na tavai ma kuati vali ña iyo chi'un?', tuva takan. ¡Ndyo'o ndian iyo uvi nuu! Tüvi nda kuenda ma ña kà'un tuva juuni maun iyoga kuatiun ta tüvi chà'un kuenda. Yakan va na ja'a ji'naun kuenda ma kuati ña iyoun, ta takan kùu ja'un kuenda ma kuati vali ña jà'a inga ñivi ndia.

Ma yutun nàkoto yo ndrun cha'a' ma chiti chà'a ndrun

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Ní'iin ma yutun va'a, na kùu ku'va ndrun ma chiti ña tüvi va'a. Ta ni ma yutun ña tüvi va'a, na kùu ku'va ndrun ma chiti va'a ndia.

⁴⁴ Vati ta'ii'iin ma yutun, nàkoto yo ndrun cha'a' ma chiti ña chà'a ndrun. Ta juuni na kùu ku'va iin yutun iñu ma chiti yutun higu. Ta ni ma iñu ndu'va na kùu ku'va yi chiti yutun ña nàni uva ndia.

⁴⁵ Ta ma ra'ii va'a, kà'an ra tu'un va'a, ti ña va'a kùu ma ña iyo tichi anima ra. Ta ma ra kini, kà'an mamaa tu'un kini, ti ña kini kùu ma ña iyo tichi anima ra. Vati ma ña iyo tichi anima ra kùu yi ña va'a a ña kini chà'a yi kà'an ra yi iti' yu'u ra.

⁴⁶ Takan kùu tajan te'en chikatun tuku ma Jesuu nuu na:

—¿Ta naja “Racha’nu, Racha’nu” kà'an ndo yu'u, ta töve jà'a ndo ma ña kà'in chi'in ndo?

⁴⁷ Nda ndian nikuuni ña tàndikun chatai, ta tåso'o na ña kà'in, ta jà'a na yi, ndiakan kùu na indukuni takua kùu ma ra ni jana'i nuu ndo vitin:

⁴⁸ ndiakan indukuni kùu na takua kùu iin ra labañi ña jà'a ve'e, ña ji'na chåta kunu ra nuu ni ja'a ra yi, tajan jà'a ndio ra ma cha'a yi chata ma yuu. Ta ora kùun kua'a savi, ta nduva'a kuii chå'nu ndio ma yuta, ta vají chåñu ni'i ra ma cha'a ve'e, va töve ni nduva yi, ti va'a jà'a ra cha'a yi ma chata yuu.

⁴⁹ Va ma ndian chini ña kà'in, ta töve jàchi'in na yi, indukuni kùu na takua kùu ma ra labañi ña jà'a ra ve'e ra nuñu'uni, ña tüvi nî chata ra nuu jà'a ra cha'a yi. Tajan ora nduva'a kuii chå'nu ndio ma yuta, ta chåñu ni'i ra cha'a yi, ta endee ndi'i yi kèkoyo jà'a ra'. —Takan kà'an Jesuu chi'in ma ñivi, ikan na ku'va na kuenda, ta jachi'in na ma ña kà'an ra.

7

Jånda'a Jesuu iin ra kùu musu ma jandaru ña kichi ñuu Roma (Mt. 8:5-13; Jn. 4:43-54)

¹ Takan kùu ta ora chînu kâ'an ra nuu ma ñivi, tajan k  e ndio ra ku  an ra ñuu Capernaum.

² Ta ma ñuu ikan, iyo iin ra capitán ch  a nda ti  nu nuu ndra jandaru ñuu Roma. Ta rakan ti, iyo iin ra kùu musu ra ña ya'a kùuni ra nde'e ra, ña chani kuvi ra j  a ña nduva'a ku'vi ra.

³ Tajan ora chito ndio ma ra capitán ña j  a Jesuu, ta t  achi ra uvi uni ma ndracha'nu kuxini nuu ñivi judiu, na ku'un ndra kundakan ndra ñamani nuu Jesuu, ña na kichi janda'a ra ma musu ra.

⁴ Tajan ora ch  a ndio ndra nuu ndaa Jesuu, ta te'en k  icha'a kâ'an ndra chi'in ra ña j  anini ndra ra:

—Chikan ndi ñamani nu  n, ña na ku'  n kutindeun ma ra capitán ñuu ndi, ti iin ra ya'a i  nu'u kùu ra.

⁵ Vati ya'a kùuni ra nde'e ra yo chi'in tandi'i ñivi yo ña iyo ñuu yo. Ta juu ra j  a ña k  uva'a ma ve  nu'u ñuu ndi vitin —k  ati ndra chi'in Jesuu.

⁶ Tajan k  e ndio Jesuu ku  an ra chi'in ndra, va ora chani kuyatin ndra nuu ndaa ma ve'e ra, ta t  achi ndio ma capitán iin ndra meru ra, ña na kukatitun ndra te'en nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na k  ixaun cha'a ña t  achi ma capitán ndi, ña na kichi katitu'un ndi nu  n, ña na k  u'  n ma ve'e ra, vati tüvi iyo yi ña ki'viun, ni ma ve'e ra, ti iin ra nda'vini kùu ra.

⁷ Yakan va cha'a' yakan kùu yi, ña nî kuuni ra kichi maa ra ka'an ra chi'un, ti ndyu'uni t  achi ra ña na ka'an ndi chi'un ña na janda'un ma musu ra chi'in tu'un yu'unun nda ma nuu ndaun nde'veni.

⁸ Vati rakan kùu ra capitán, ta juuni iyo iin ra ch  a nda ti  nu nuu ra, ta juuni iyo jandaru ra ña ch  a nda ra ti  nu nuu ndia. Yakan va tu ka'an ra chi'in iin ra ch  a nda ra ti  nu nuu, “kua'an”, ta ku'un ra. Ta ora k  an ra chi'in inga ra, “na'a”, ta v  achi ra. Ta ora t  achi ra ma ra musu ra ña na ja'a ra iin nakuyi, ta j  a ra yi. —Takan k  ati ma ndra meru ma ra capitán nuu Jesuu.

⁹ Ta ndava ku  an anima Jesuu ora chîni ra ña k  an ndra takan, tajan chikouuu Jesuu nde'e ra ndian ch  akunuu chata ra, ta te'en n  aka'an ra chi'in na:

—Ndicha va'a ñia kà'in chi'in ndo ñia, ni ma ñuu Israel takä'an nata'in iin ndian ya'a chinuni takua chinuni rakan —kàti Jesuu.

10 Ta ora kēe ndiko ma ndra meru ma capitán kuà'an ndra ve'e ra, ta nata'an ndra ma ra kùu musu ñia cha nda'a ra.

Jesuu jànataku ra iin ra se'e ña kïndoo nda'vi

11 Ta ora yā'a ñia kuu te'en, tajan kēe Jesuu kuà'an ra iin ñuu nàni Naín, chi'in ndra jàkua'a chi'in ra, ta chi'in inga kua'a' ñivi ñia chàkunuu chi'in ra.

12 Takan kuu ta ora cha kuyatin Jesuu ma yu'u ñuu, ta ikan ndē'e ra ñia kuàkuchi na iin ra chì'i. Ta rakan ti, iin ra se'e ñia kïndonda'vi kùu ra. Ta uvanuu ra kùu ra ñia kùu ra se'an. Ta nduva'a kua'a' ñivi iyo ma ñuu ikan kuà'an chi'an ndia.

13 Ta ora ndé'e Jesuu ñia, ta künd'a'vini ra ñia, ta te'en nàka'an ra chi'an: —¡Na kuákyn! —kàti ra chi'an.

14 Tajan chajayatin ndio ra ra nuu kuà'an ma ñunda'yu, ta kē'e ra ma chatun ikan. Ta chündaa ndio ma ndra ndiso yi. Ta te'en nàka'an ndio ma Jesuu chi'in ma ra chì'i:

—Yo'o xaa, yu'u kà'an chi'un ñia na nandotoun —kàti ra.

15 Tajan ma ora ikani nàndoto ndio ma ra chi'i, ta chünandi ra, ta kícha'a ra kà'an ra. Tajan chà'a ndio Jesuu ra nuu ma ma'á ra.

16 Ta ora ndé'e na ñia jā'a Jesuu, ta ndisaa na yū'vi na, ta te'en kícha'a ndio na kà'an na ñia jàka'nu na Ndioo:

—Ndicha kuii, ñia ra'ya kùu iin ra ya'a ka'nu ñia kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo. Ta vitin cha kéta ra tañu yo.

Ta iyo inga ndian kà'an te'en ndia:

—Ndioo cha kíchaa ra kuenda ñia tìndee ra ñivi ra —kàti na.

17 Takan kuu ta ninii ñu'u' Judea, ta inga tuku ñuu kuati ñia kàndii yatini xiin yi chito na ñia jā'a Jesuu.

Xuva ra jàkunduta, tâchi ra ndra kùu tatuń ra nuu Jesuu (Mt. 11:2-19)

18 Ta numini chito Xuva ra jàkunduta ñia jā'a Jesuu, vati ma ndra chàkunuu chi'in ra kàtitu'un nuu ra. Tajan kâna ndio ra uvi ndra,

19 ta tâchi ra ndra, ñia na kundakatu'un ndra nuu Jesuu, nde'o tu ndicha ñia juu ra kùu ma Cristu, ra iyo yi ñia ni kichi kuenda Ndioo, a iyo yi ñia kuatu ndra inga ra, kàti Xuva chi'in ndra.

20 Tajan ma ndra tâchi Xuva, chajayatin ndra ndra nuu Jesuu, ta te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—Xuva ra jàkunduta, tâchi ra ndi, na kichi ndakatu'un ndi nuun, nde'o tu juun kùu ma ra Cristu ñia iyo yi ñia ni kichi kuenda Ndioo, a iyo yi ñia kuatu ndi inga ra, kàti Xuva chi'in ndi —kàti ndra.

21 Tajan juuni ma ora chikatu'un ndra takan nuu Jesuu, nduva'a kuii kua'a' ñivi jànda'a ra chi'in tundo'o ndo'o na. Jànda'a ra ndian ku'vi ndiso tati xaan, ta juuni jànda'a ra kua'a' ndian kuaá ndia.

22 Takan kuu tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in Xuva:

—Kua'an ndo, ta katitu'un ndo nuu Xuva ma ñia ndé'e ndo, ta chini ndo. Na katí ndo nuu ra ñia ma ndian kuaá, kuu nànde'e na, ta ma ndian koxo kuu chika va'a na, ta juuni ndà'a ndian ndo'o kue'e ta'yu, ta nda ma ndian so'o, chini na, ta ndian cha chi'i nàtaku na, ta ma ndian nda'vi chini na ma tu'un ñia jàna'a naja kua ni jakakú Ndioo na.

²³ Ta juuni na sii kuuni ma ndian töve jàchiyo na na ma iti' kuà'in —kàti Jesuu chí'in ndra.

²⁴ Takan kuu ta ora kēe ndio ma ndra jàkua'a chi'in Xuva kuà'an ndra, tajan te'en kīcha'a ndio Jesuu kà'an ra cha'a' Xuva nuu ma ñivi:

—¿Yo chā'an ndo chānde'e ndo tichi ku'u ora chā'an ndo?, kùuni ndo. ¿A chānde'e ndo iin ra kàa takua kàa ma tuyoo, ña ora chàkin ni'i tati, ta ndùva yi?, kùuni ndo.

²⁵ Tu yüvi takan kùu yi, ¿yo chānde'e ndo tuva takan? ¿A chānde'e ndo iin ra ñù'u iin ja'ma va'a ña ya'a vîi kàa?, kùuni ndo. Na yüvi takan kùu yi, ti ma ndian châku'un ja'ma kàa takan, ta iyo kuika na, ndiakan iyo na ve'e ra kùu rey ta yüvi tichi ku'u.

²⁶ Yakan va, ¿nda ra kùu ma ra chānde'e ndo tuva takan? ¿A iin ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo kùu ra?, kùuni ndo. Juu ndicha kuii ña, rakan kùu iin ra ka'nuga kua inga ma ndra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo.

²⁷ Ta juu ma Xuva kùu ma ra ña te'en kà'an ma tutu Ndioo cha'a':
Yu'u, ni tachj iin ra jà'a tiñu nui iti' nuun,
ikan na jandova'a ra ma itiun,
kàti yi.

²⁸ Yakan va yu'u kà'in chí'in ndo, ti tañu ma ñivi iyo ñuñivi, takä'an keta iin ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo ña ka'nuga kua Xuva. Va taku ma ra iyo nuu chà'nda Ndioo tiñu, rakan ka'nuga ra kua Xuva, vaji ma ra nuu ndi'inia kùu ra —kàti Jesuu.

²⁹ Takan kuu ta ndisaa ma ñivi, ta chí'in ndra nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma, ora chini na ña kà'an Jesuu, ta kütunini na ña Ndioo kùu ra iin ra ndaa. Ta ndiakan cha jāña na ña jàkunduta Xuva na niku.

³⁰ Va ma ndra fariseu, chí'in ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, java jàchiyo ndra ndra nuu ma ña kùuni Ndioo ña jà'a ndra, ta töve nî cha'a ndra ña jàkunduta ma Xuva ndra.

³¹ Ta te'en chikatun' Jesuu:

—¿Yo chí'in kùu jando indukui ma ñivi iyo ma tiempu i'ya? ¿A yo indukuni kàa takua kàa na?, kùuni ndo.

³² Kùu na indukuni kua ma ndiakuati, ña ora chünandi na chìta na nuu ya'vei, ta kànachaa na meru na chí'in tu'un i'ya: "Tüvi ndi chí'in tuvilu nuu ndo, ta tüvi nî kuuni ndo tacha'a ndo, ta chita ndi yaa nda'vei nuu ndo, ta tüvi nî kuuni ndo kuaku ndo."

³³ Takan kùu ndo, ta ora kichaa ndio Xuva ra jàkunduta, ra tüvi chàchi, ta tüvi chí'i vinu, ta kà'an ndio ndo ña ra ndiso tati xaan kùu ra.

³⁴ Ta ikan jan, kíchi ndio ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ta rakan ti ra chàchi, ta chí'i kùu ra. Ta cha'a' yakan kùu yi ña kàti ndo ña iin ra jà'a kuati kùu ra, ta iin ra ya'a chàta'ani ko'o kùu ra, ta meru ra kùu ma ndian tivi xini chí'in ma ndian ña nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma, kàti ndo.

³⁵ Va ma ndian cha chìto kí've iti' va'a, numini cha'a' yo kuenda ña chinituni Ndioo kùu ma ña iyo chí'in na —kàti Jesuu.

Chà'an Jesuu ve'e ra fariseu ña nàni Simón

³⁶ Tajan iin ra fariseu jainvitaa ra Jesuu ña na ku'un ra kukachi ra ve'e ra. Ta ora cha nàndi ra chàchi ra nuu mesa,

³⁷ ta iin ña tondo iyo ma ñuu ikan, ora chitoan ña Jesuu kuàkachi ra ve'e ma ra fariseu, juuni ma ora ikani kâvanda'a ña iin viru takuui xiko, ña ya'a ya'vei ndaa, ta kuà'an ña ve'e ma ra fariseu nuu ndaa Jesuu. Ta ora châa ña ikan nuu ndaa Jesuu,

38 ta ndaa ña chàkuan yatini nuu ndaa ra, ta kîcha'a too ma takuii tinuan cha'a ra, tajan chûnandi chitian cha'a ra, ta kîcha'a ndioan jànatian yi chi'in ixi xinian. Ta tütuan yi, ta jâkuti ndioan takuii xiko yi.

39 Takan kuu ta ma ra fariseu, ra jâinvitaa Jesuu, te'en kîcha'a ra chànnini ra ña jâ'a ña takan chi'in Jesuu: "Tuva ndicha ña ra kâ'an tu'un Ndioo kùu ra, ¿ta naja tüvi chà'a ra kuenda ña ña tondo kùu ma ña kè'e ra?" Takan chànnini ra.

40 Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu chi'in ma ra fariseu:

—Yo'o Simón, iyo iin ña kùuni ka'in chi'un —kàti ra.

Tajan te'en nâka'an ma ra fariseu:

—Yo'o Matru, ka'an yi nui tuva takan —kàti ra.

41 Tajan te'en nâka'an ndiko Jesuu chi'in ra:

—Chîyo uvi ra'ii, ndra tàvi xu'un' nuu iin ra chà'a nuu xu'un'. Iin ra tàvi xu'un' ña jàkanaa ra iin kuiya java, ta inga ra tàvi xu'un' ña jàkanaa ra uvi yoo.

42 Ta takua kuu ka'nda ndra kuenda nuu ma ra châ'a nuu xu'un' nuu ndra, yakan va jâka'nuni ra ndra cha'a' ma xu'un' tàvi ndra nuu ra. Ta vitin kuuni ña katitu'un nui, ¿nda ra kùu ma ra kùuni ga ra nde'e ra cha'a' ma ña jâ'a ra?, kùuniuni.

43 Tajan te'en nâka'an ndio Simón chi'in Jesuu:

—Yu'u chànnini ti ma ra tàvi tiá xu'un' nuu ra, rakan kùu ma ra kùuniga ra nde'e ra —kàti ra.

Tajan te'en nâka'an Jesuu chi'in ra:

—Ña ndicha kùu ma ña kâ'un —kàti Jesuu chi'in ra.

44 Tajan iin cha'ani nuu Jesuu nde'e ra nuan, tajan te'en nâka'an ndio ra chi'in Simón:

—¿A ndè'un ña ndaa i'ya? Nda che'e kî'vî tichi ve'un ta tüvi nî cha'un takuii ña nàkatai cha'i, ta ña ndaa i'ya ti nàkata ña cha'i chi'in takuii tinuan ta jànatian yi chi'in ixi xinian.

45 Taku yo'o tüvi nî tutûn yu'u ora kîchai ña kâña'i chi'un, va ña ndaa i'ya endee tüvi jâña ña ña tütuan cha'i nda ora kîchai ve'un.

46 Tüvi nî taun cete xinj ora kîchai, va ña ndaa i'ya, jâkutian takuii xiko chata cha'i.

47 Yakan va cha'a' ña'a, va kâ'in chi'un ti vaji iyo kua'a' kuatián, va jànaa Ndioo yi cha'a' ña kùunian nde'an ra, va ma ndian chànnini ña töve kua'a' kuati na, ta juuni töve chà'a na ña janaa Ndioo ndisaa yi, ndiakan töve kùuni va'a na nde'e na ra.

48 Takan kuu tajan te'en nâka'an Jesuu chi'in ma ña'a:

—Cha nàa ma kuatiún vitin —kàti ra chi'an.

49 Takan kuu ta inga ma ndra kàchachi ka'in chi'in Jesuu te'en kîcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra:

—¿Nda ra kùu ra'ya ña nda kuati ñivi kùu janaa ra? —kàti ndra.

50 Takan kuu tajan te'en nâka'an tuku Jesuu chi'in ma ña'a:

—Na ku'un va'un ve'un ti cha'a' ña chìnuniún, yakan va cha kákún.

—Takan kàti Jesuu chi'an.

¹ Takan kūu ta ora yā'a ña kūu takan, tajan kēe ndio Jesuu kuàkakunuu ra kua'a' ñuu chi'in kuariya ña kuàkatitu'un ra naja kua kàa nuu chà'nda Ndioo tiñu, chi'in ndi uchi uvi ndra tatuun ra.

² Ta juuni kàcha'an uvi uni ñivi ña'a ña tàvani'i Jesuu tati xaan chi'in inga tuku kue'e ña ndo'o vi. Ta tañu ma ñivi ikan, kuà'an Ndiya, ña nàni Magdalena, ña tàvani'i Jesuu ucha tati xaan,

³ ta juuni ikan kuà'an Juana ñasi'i ra nàni Chuza, ra jā'a tiñu nuu Herode niku, ta Susana chi'in inga tuku ñivi ña'a ña tìndee Jesuu chi'in ndatiñu ña iyo nuu vi ndia.

*Iin ku'va ña jàkuuni Jesuu ka'an ra nuu ñivi chata iin ratàchi
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

⁴ Takan kūu ta nduva'a kuii kua'a' ñivi kichi nani ñuu küt'i vi na nde'e na Jesuu. Ta ikan jan te'en kîcha'a ra kà'an ra iin ku'va nuu na:

⁵ —Iyo iin ratàchi. Ta rakan ti kēe ra kuàtachi ra chiti trigu. Ta ma nuu chôso ra yi iyo chiti kôyo tichi iti'. Ta chiti ikan châñu na yi, tajan nûu ndio ma saa ta châchi ndi'i ndri yi.

⁶ Ta inga ita'vi yi kâchita yi tañu yuu. Ta ora kâna yi ta ndi'i yi nàtii ti tüvi kâchin ma nuu ndaa yi.

⁷ Ta inga ita'vi ma chiti kâchita yi tañu iñu, ta ora kâna yi, jâvati ma iñu ndu'va nuu yi, yakan va nî kuu kua'nú yi ta chí'i yi.

⁸ Va inga ita'vi yi kâchita yi iin nuu va'a ñu'u' ta chiti ikan va châ'nu va'a yi ta nduva'a kuii kua'a' chiti châ'a yi.

Ndisaa yakan kâtitu'un Jesuu nuu na. Takan kūu tajan te'en nâka'an ni'i ra nuu ma ñivi inga cha'a':

—Ma ndian chìnì ña kà'in na taso'o na! —kàti ra.

*Nuu jàkoto Jesuu ñivi nda cha'a' jàna'a ra ma ku'va nuu na
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)*

⁹ Takan kūu tajan te'en chikatu'un ndio ma ndra tatuun Jesuu nuu ra nayi kùuni ma ku'va ikan ka'an yi.

¹⁰ Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Nuu ndyo'o, chà'a Ndioo ña na koto ndo tu'un xe'e ña iyo chi'in ra nuu chà'nda ra tiñu, va chi'in inga ñivi kà'in yi chi'in mamaa ku'veni, ikan vaji najaga nande'e na va tüvi ndichin nuu na, ta vaji najaga kuni na ma ña kâ'in, va na kùu kutunini na yi —kàti Jesuu.

*Kàtitu'un Jesuu cha'a' ma ku'va ratàchi
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)*

¹¹ Takan kūu tajan te'en nâka'an ndio Jesuu nayi kùuni ma ku'va ikan ka'an yi nuu ndra:

—Ma chiti ikan kùuni yi ka'an yi ña kùu yi takua kùu ma tu'un Ndioo.

¹² Ta ma chiti kôyo tichi iti', yakan kùuni yi ka'an yi ma ndian chìnì tu'un Ndioo. Ta ikan jan vâchi ndio ma kui'na ta jànaa ma tu'un Ndioo ña cha iyo anima na, ikan na töve chìnuni na ta töve kâkú na.

¹³ Ta ma chiti kôyo tañu yuu kùuni yi ka'an yi ña ma ndian chìnì tu'un kâ'in ya'a sii kùuni na ora ni'i na yi. Ndiakan kùu na takua kùu ma chiti ña kôyo tañu yuu ña töve ni'i va'a yi nuu kunu ma yo'o yi jà'a ma yuu. Yakan va ndiakan chìnuni na ma tu'un Ndioo tia tiempuni. Tajan këta ndio iin kivi ña na kündeeega na jachi'in na ma ña kà'an yi, ta ndâkoo ndiko na yi.

14 Ta ma chiti kōyo tañu iñu, kùuni yi ka'an yi ña ndiakan kùu ma ndian chìnuni tu'un Ndioo. Va kueeni kueeni jàña na ña chìnuni na tiá cha'a' ma ndatiñu ña iyo ma ñuñivi i'ya, ta juuni ya'a chìtu'un na cha'a' ma xu'un' ta naja kua kuu kakusii na chi'in ña töve va'a, ti kùuni na ndokuika na. Yakan va takan kùu ma chiti ikan, ti töve chā'a yi chiti jā'a ma ña vati.

15 Va ma chiti kōyo iin nuu ñu'u' va'a, kùuni yi kà'an yi ña ndiakan kùu ma ndian chìnuni tu'un Ndioo chi'in ndisaa anima na, ta jàchi'in na ma ña kà'an yi. Yakan va ndiakan kùu na takua kùu ma chiti ñia chā'a kua'a' va'a chiti, ta töve jàxiin na na ma iti' Ndioo.

*Jesuu kà'an ra iin ku'va ña jàkuuni ra ka'an ra cha'a' ñu'u' kandil
(Mr. 4:21-25)*

16 'Ní'iin ñivi tüvi taa na ñu'u' kandil ta kasi na nuu yi chi'in iin kisi ñu'u' a kutaa xe'e na yi xuu iin chito, ti ndisaa ñivi kùtaa na yi iin nuu sukun, ikan na ndondichin nuu na ndian kuànde'e nuu iyo na.

17 Yakan va ní'iin nakuyi ña töve kïndoo xe'e, ti ni keta yi nuu nuna, ta ni chaa iin kivi ñia ni koto kachin ndí'i na yi ndia.

18 'Yakan va na taso'o va'a ndo ña kà'in chi'in ndo. Vati ndian iyo yi nuu, tiá kua'a' yi ni koo nuu na. Va ndian tükuii nakoo nuu, a ña chànini na koo nuu na, ni kindaa Ndioo yi —kàti Jesuu.

*Chàa ma'á Jesuu chi'in ndra yani ra, ta ñivi ta'an ra nuu jàna'a ra
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)*

19 Takan kùu tajan chàa ma'á Jesuu chi'in ndra yani ra ta ñivi ta'an ra ma ve'e nuu ndaa ra jàna'a ra. Va takua ní kuu jayatin vi vi nuu ndaa ra, ti ya'a kua'a' ñivi ka'iin.

20 Yakan va kà'an vi chi'in iin ra ndaa ma ikan, na kuka'an ra chi'in Jesuu. Tajan te'en chà'a'an ra chàka'an ra chi'in Jesuu:

—Nuke'e ndaa ma'un chi'in ndra yaniun ta ñivi ta'un ña nànduku vi ñyun —kàti ra chi'in Jesuu.

21 Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu:

—Ma ndian chìnì tu'un Ndioo ta jàchi'in na ña kà'an yi, ndiakan kùu ma ma'i chi'in ndra yanji ta ñivi ta'in —kàti Jesuu chi'in na.

*Jàkutaxin Jesuu tati chi'in takuui lakuna
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)*

22 Iin kivi kí'vi Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra tichi iin lancha. Ta ora cha ka'iin ndio ndra tichi run, tajan te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Na ko'o inga chiyo lakuna —kàti ra.

Tajan kée ndio ndra kuà'an ndra.

23 Takan kùu ta ora cha kàcha'an ndio ndra nuu lakuna tajan tñin ndio ñuma'na Jesuu, ta kixi ra. Ta juuni ma ora ikan nduva'a kuii kōyo savi tati chata ndra nuu ma lakuna. Ta ikan jan kícha'a ndio ma takuui kí'vi ra tichi lancha ndra. Yakan va yú'vi ndra ti koto sa'vi run chi'in ndra.

24 Takan kùu tajan jàndakoo ndra Jesuu chi'in tu'un i'ya:

—¡Matru! ¡Matru! Chani ka'a yo —kàti ndra chi'in ra.

Tajan ndákoo ndio Jesuu ta ndóxaan ra nuu ma savi tati chi'in lakuna, tajan kütaxin ndio yi.

25 Takan kùu tajan te'en nàka'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿Ta naja takä'an chinuni ndo ña yu'u kùu tindei ndo? —kàti ra chi'in ndra.

Takan kūu ta ndrakan ti ndava kuà'an anima ndra ña ya'a ndasii ndra. Tajan kīcha'a ndra chìkatu'un ta'an ndra chi'in juuni maa ndra:

—¿Nda ra kūu ra'ya ña nda savi tati chi'in lakuna jàchi'in ña kà'an ra? —kàti ndra.

Iin ra ndiso tati xaan ñu'u' Geresa

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Takan kūu tajan kétachiyo ndra inga chiyo yu'u lakuna, ta chāa ndra ñu'u' Geresa ña kàndii iti' nuu ñu'u' Galilea.

27 Tajan ora nuu ndio Jesuu ma tichi lancha, ta ikan cha jāyatin iin ra ndiso tati xaan nuu Jesuu ña kēe ra ma tichi ñuu ikan. Ta rakan ti cha iyo kua'a' tiempu ña tüvi iyo ra iin tichi ve'e ta ni tüvi chàku'un ra ja'ma. Ta iyo ra kamajandu.

28 Tajan chājayatin ndio ra ra nuu vâchi Jesuu, ti cha nākoto ra ra, tajan iin nanda'yu ni'i ni ra, ta te'en nāka'an ra ora chūnandi chiti ra nuu Jesuu:

—¡Na kī'viun chi'in, yo'o Jesuu ra Se'e Ndioo ra iyo nuu sukun! Ta juuni kà'in chi'un ña na jànde'un tundo'o yu'u —kàti yi chi'in Jesuu.

29 Takan kàti yi chi'in Jesuu ti kàti ra chi'in yi ña na kee yi tichi kuñu ra. Vati nduva'a kuii cha kua'a' kivi kùu yi ña iyo yi tichi kuñu ra, ta vaji chi'in karena chû'ni na nda'a' ra ta cha'a ra, ikan na kùu ku'un ra, kùuni na, va na kùu yi ti ndi'i yi chà'nda ra ta jà'a ndio yi ña na kunu ra ku'un ra tichi ku'u.

30 Takan kūu, tajan te'en chìkatu'un ndio Jesuu nuu ma ra ndiso tati xaan:

—¿Naja kuànnaniun? —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an yi:

—Nàni ndi Legion, vati kua'a' tati xaan kùu ndi ña iyo ndi tichi kuñu ra'ya —kàti yi.

31 Tajan chìkan ndio yi ñamani nuu Jesuu ña na ja'a ra ñamani ña na tâchi ra yi ñuñivi nuu iyo ndian ndi.

32 Takan kūu ta takua ka'iin kua'a' kini ña kàchachi ndri yatini ma yuku ikan, tajan chìkan ndio yi ñamani nuu Jesuu na ku'va ra kí'vi yi tichi kuñu ndri. Tajan kàti ndio Jesuu ña va'a.

33 Tajan kēe ndio ma tati xaan tichi kuñu ra, ta kí'vi yi tichi kuñu ma kini. Ta ndrikan kàndakunu ndri kàcha'an ndri ta kàchita ndri iin xa'va ña iyo yu'u lakuna. Ta ikan kâ'a ndri tichi ma takuii, ta chî'í ndri.

34 Ta ma ndra kùumi ma kini, yû'vi ndra ora ndé'e ndra ña kùu takan, tajan kàndakunu ndio ndra kuàkatitu'un ndra nuu ma ñivi iyo ñuu chi'in ndian iyo kuariya.

35 Takan kūu tajan kēe ndio ma ñivi chânde'e na ma ña tâ'an ma kini. Ta ora chāa ndio na nuu ndaa Jesuu, ta ikan ndé'e na ña nàndi ma ra ndiso tati xaan niku nduku iti' cha'a Jesuu ña isukun ra ja'ma. Yakan va nduva'a kuii yû'vi na ora ndé'e na ra.

36 Ta ma ndian ndé'e ma ña kūu, ndiakan kàtitu'un na naja kua ndâ'a ma ra ndiso tati xaan nuu inga ñivi.

37 Takan kūu ta tandi'i ma ñivi iyo ñu'u' Geresa, kīcha'a na jànimini na Jesuu ña na kee ra ma ñu'u' ikan, vati ya'a yû'vi na ña ndé'e na ma ña jâ'a ra. Yakan va ndâa ndio Jesuu ma tichi lancha ta kuà'an ra.

38 Ta ma ra kēe ma tati xaan chìkan ra ñamani nuu Jesuu, na ku'va ra ña ku'un ra chi'in ra. Va Jesuu tüvi nî cha'a ra ña ku'un ra chi'in ra. Tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ra:

39—Na ku'ün ve'un, ta katitu'ün ma ña jā'a Ndioo chi'un nuu ma ñiviun. Takan kūu tajan kēe ndio ra kuà'an ra, ta kātitu'un ra nuu ma ñivi ñuu ndisaa ma ña jā'a Jesuu chi'in ra.

*Ña se'e Jairo, ta ña kē'e ja'ma Jesuu
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

40 Takan kūu ta ora ndikoni'i ndiko Jesuu ma inga chiyo yu'u lakuna, ta maani cha ka'iin kua'a' ñivi ndàtu na ra. Ti ndiakan ya'a chisii na ña vachi ra.

41 Ta juuni ma ora ikan, chāa iin ra nàni Jairo. Ta rakan ti iin ra kùu vika ma veñu'u ñivi judíu kùu ra. Tajan rakan chūnandi chiti ra cha'a Jesuu ña chikan ra ñamani nuu ra, ña na ku'un ra chi'in ra nuu iyo ve'e ra,

42 ti ikan kàndii ñase'e ra ña uchi uvi kuiya, ña ya'a kùuni ra nde'e ra, ti uvaa nuan kùan se'e ra, ña chani kuvian jā'a ma kue'e ndò'an.

Yakan va ora kēe Jesuu kuà'an ra chi'in ra, tajan nduva'a kua'a' ñivi tāndikun na chata ra ña ndava tituu ta'an na.

43 Takan kūu ta tañu ma ñivi ikan, kuà'an iin ña cha iyo uchi uvi kuiya ña ku'vian jā'a niian. Ta yakan ti cha jānaa ña ndisaa xu'un' kùmian chi'in ma ndra jā'a tatan. Ta ní'iin ndra ní kuu janda'a ña.

44 Takan kūu tajan ma ña'a i'ya chājayatian ña iti' chata Jesuu, ta kē'an ja'ma ra, ta juuni ma ora ikani chākuita ña ta'an ña nii, ta ndá'a ña.

45 Takan kūu tajan te'en kīcha'a ndio Jesuu chikatu'un ra:

—¿Yo kē'e ja'mai? —kàti ra.

Ta kàti na ti töve yo kē'e yi.

Tajan te'en nāka'an ndio ma Petu' chi'in Jesuu ora nāka'an ma ñivi takan:

—Yo'o Matru, ¿a tüvi ndè'un ti ya'a kua'a' ñivi tituu ta'an kàcha'an na xiun? ¿Ta chikatu'un gaun ña yo kē'e ñyun? —kàti Petu'.

46 Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu:

—Iyo iin yo kē'e ja'mai ti chā'i kuenda ña kēe ndatui —kàti Jesuu.

47 Tajan ora ndé'an ña na kūu kundii xe'an nuu ra kùunian, tajan kīcha'a ña ndayuan ta chāa ña chūnandi chitian cha'a ra. Tajan kīcha'a ña kà'an ña nuu ndè'e ndisaa ma ñivi nda cha'a' kùu yi ña kē'an ma ja'ma ra ta naja kua ndá'a ña jā'a yi ora kē'an ra.

48 Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'an:

—Yo'o se'yu, cha kùu ku'un va'un ti cha ndá'un jā'a ma ña chinuniun —kàti ra.

49 Ta ni yakan takā'an chinu kà'an ra ora chāa iin ra tatum ña kīchi ma ve'e Jairo, ña te'en kà'an ra chi'in ma ra vika veñu'u:

—Cha chī'í ma ñivali se'un, yakan va nda kuenda ña jàkenaun tiempu ma ra kùu matru. —Takan kàti ra chi'in ra.

50 Va ora chīni Jesuu ma ña kā'an ma ra kùu tatum chi'in ma Jairo, tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ra kùu vika:

—¡Na yü'viun! Na chinuniun ma ña jā'i ta nde'un ti ndá'a ma ñase'un —kàti Jesuu chi'in ra.

51 Ta ora chāa Jesuu ve'e ma Jairo, ta kī'vi ra ma tichi ve'e nuu kàndii ma ñachī'í ta kī'vi ra chi'in Petu', Jandiau, Xuva, ta tatá ña ta ma'á ña ndia, ti tüvi ní cha'a ra ña kī'vi inga ñivi chi'in ra nuu kàndian.

52 Ta ora ndé'e ra ña tandi'i ma ñivi ka'iin ikan kàchaku na ta nda'vi kùuni na. Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in na:

—Na kuäku ndo ti ma ñnavali i'ya tüvi nī chi'an ti kixinian kändian —kàti Jesuu.

⁵³ Takan kūu ta ma ñivi ikan java kīcha'a na chàkú ndaani na ña kà'an ratakan, ti ndisaa na cha chito na ti cha ch' an.

⁵⁴ Tajan tīn ndio Jesuu ma nda'a' ña, ta te'en nāka'an ni'i ra chi'an:

—jChi'un kà'in yo'o xi'i ña na ndetaun! —kàti Jesuu.

⁵⁵ Tajan ma ora ikani nāndoto ndikoan ta ndēta ña. Ta ikan jan kà'an ndio Jesuu ña na ku'va na ña kachian.

⁵⁶ Takan kūu ta ma tatá ña chi'in ma'á ña ndava yū'vi vi ña jā'a ra takan, tajan kīcha'a kà'an ndio ra chi'in vi ña na kātitu'un vi ma ña jā'a ra nuu nī'iin ñivi.

9

*Tachi Jesuu ndra jàkua'a chi'in ra na kukatitu'un ndra tu'un va'a Ndoo
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)*

¹ Iin kivi jākuti'vi Jesuu ma ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in ra. Ta ikan chā'a ra ndatu ra nuu ndra ña na janda'a ndra tandi'i ndian ndiso tati xaan chi'in tanuu kue'e ndo'o na.

² Takan kūu tajan tāchi ndio ra ndra ña na janda'a ndra ndian ku'vi ta kātitu'un ndra nuu ma ñivi naja kua kàa nuu chà'nda Ndoo tiñu.

³ Ta ora juuni takāaga kee ndra ku'un ndra, ji'na te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—Na kūnaa ndo nī'iin nakuyi ma iti' kuà'an ndo: ni itin, ni xu'un', ni ña kachi ndo, ni yutun vatum ndo, ta ni ja'ma ña kùsukun ndo.

⁴ Yakan va ora chaa ndo ve'e iin ñivi na kindoo ndo ikan nda kati keta ora ku'un ndo inga ñuu.

⁵ Tatu iyo iin ñuu ña töve jàchi'in na ña kà'an ndo, ta töve chà'a na ña kindoo ndo ve'e na, tiá va'a na kee ndo ma ve'e ikan ta jakisi ndo yuyaka ña ka'iin ndichan ndo, ikan na koto na ti xaani Ndoo ndè'e ra na chà'a ña töve jàchi'in na ña kātitu'un ndo —kàti Jesuu.

⁶ Takan kūu tajan kée ndio ndra kuà'an ndra kuàjanda'a ndra ñivi nani kuariya ta kātitu'un ndra naja kua kuu jakakú Ndoo na.

*Nuu chi'i Xuva ra jàkunduta
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)*

⁷ Tajan chito ndio rey Herode tandi'i ña jà'a Jesuu. Yakan va ni töva chito ra nayi chànnini ra jà'a ra vati iyo ndian kà'an ña Xuva, ra jàkunduta, nātaku ndíko ra,

⁸ ta iyo inga ndian kà'an ña Elía ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndoo taji'na kùu ra, ta tuku na kà'an na ña cha nātaku ndiko inga ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndoo taji'na, kàti na.

⁹ Tajan te'en nāka'an ndio Herode:

—¿Nda ra kùu rakan ña kà'an na ña ya'a iyo ndatu ra, vati Xuva ra jàkunduta, mai tāchi ña na ka'nda ndra sukun ra? —chànnini ra.

Yakan va Herode nànduku ra naja kua ja'a ra ta kuu nde'e ra Jesuu.

*Jesuu chà'a ra ña kachi u'un mii ñivi
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)*

¹⁰ Takan kūu ta ora kēta kivi ña chāa ndiko ma ndra tatum Jesuu, ta ikan jan kātitu'un ndra tandi'i ña jā'a ndra nuu ra. Tajan tāvani'i siin ndio Jesuu ndra ña na ku'un ndra chi'in ra iin ñuu nàni Betsaida.

11 Va ora chā'a ndio ma ñivi kuenda ña kàcha'an ndra, tajan tāndikun ndio na kācha'an na chata ndra, ta ikan jan ndākimani ndiko ra na. Ta kīcha'a ndio ra kàtitu'un ra nuu na naja kua kàa nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta jānda'a ra ma ndian ku'vi ndia.

12 Takan kūu ta ora chani kuna'a tajan chājayatin ndio ma ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in Jesuu ndra nuu ndaa ra. Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Na jandutáun ma ñivi, ikan na ku'un na kunindee na ta kunanduku na ña kachi na iti' kuariya a iin tichi ku'u nuu iyo ñivi, vati i'ya tükuii na koo kacho —kàti ndra.

13 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Maa ndo na ku'va ndo ña kachi na —kàti ra.

Ta te'en nāka'an ndra nuu ra:

—¿Ta naja kua kuu ku'va ndi ma ña kachi na tuva u'un ta'ani paan indii, ta uvi tiaka' ni? —kàti ndra—. Kùu yi va tuva ndoun kuatun ndi nde've chi'in ma ñivi ta ku'un ndi kujata ndi ña kachi na —kàti ndra chi'in ra.

14 Takan kàti ndra vati iyo iin u'un mii ndra kùu ndra ña mamaa ndra'i'i ni. Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na jakunandi ndo na kuenda uvi xiko uchi na —kàti Jesuu chi'in ndra.

15 Yakan va kua ikan jā'a ndra ña chūnandi ndisaa na.

16 Tajan tiñ natio Jesuu ndi u'un paan ta uvi tiaka', ta nānde'e ra iti' andivi, ta chikan ra ta'vi Ndioo cha'a' yi, tajan chā'a ndio ra yi nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra na nata'vi ndra yi nuu na.

17 Takan kūu ña ndisaa na chāchi na nda kati chitu va'a tichi na, ta jākutua na uchi uvi ga tuka chi'in ma ña chàkoso.

Kàtitu'un kachin Petu' ti Jesuu kùu ra Cristu

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Iin kivi kēsiin Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra ña kuàka'an ra chi'in Ndioo. Ta ikan jan te'en kicha'a chìkatu'un Jesuu nuu ndra:

—¿Nda ra kùu yu'u kàti ma ñivi?, kùuni ndo.

19 Tajan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Iyo ndian kà'an ña kùyun Xuva ra jàkunduta, ta iyo ndian kà'an ña kùyun Elía, ra kà'an tu'un yu'u Ndioo taji'na, ta juuni iyo ndian kà'an ña kùyun iin ndra kà'an tu'un yu'u Ndioo ña chíyo taji'na, ta iin ndrakan kùu ndra ña nàtaku ndiko ndra kàti na. —Takan kàti ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu nuu ra.

20 —Ta ndyo'o, ¿nda ra kùu yu'u?, kùuni ndo —kàti Jesuu.

Ta te'en nāka'an ndio Petu' chi'in ra:

—Yo'o kùyun ma ra Cristu ra tâchi Ndioo —kàti ra.

Jesuu kàtitu'un ra ña ni kuvi ra

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

21 Ta ikan jan kàtitu'un Jesuu nuu ndra ña na kàtitu'un ndra yi nuu ni'iin ñivi.

22 Tajan te'en kà'an ra:

—Taku yu'u ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, nduva'a kuii ni nde'e ra tundo'o, ti ni kati ma ndian cha'nú ña ra jà'a kuati kùu ra, chi'in ndra chà'nda tiñu nuu sutu, ta ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo ndia. Ta ndrakan ni ka'ni ndra ra, va tichi uni kivi ni nataku ndiko ra.

23 Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ndisaa ma ndian ka'ini ikan:

—Tu iyo iin yo kùuni jakua'a chi'in, na jaña na ma ña chànnini na ja'a na, ta na tandikun na chatai nani kivi chi'in kruu na, ikan na nde'e na tundo'o takua ni nde'i tundo'o nuu kruu ndia.

²⁴ Ti ma ndian kùumi koo ñuñivi, töve ni kakú na, va ma ndian kuvi cha'a tu'un kà'in, ndiakan kùu ma ndian ni kakú ta ni koo na chi'in endeeni.

²⁵ Ta juuni tüvi nda kuenda yi tu iin ra'ii nì'i ra tandi'i ña iyo ñuñivi, ta ora kuvi ra, ni ku'un ra endeeni iti' andaya'.

²⁶ Ta tu iyo ndian kùkanuu na nde'e na yu'u ta chata tu'un kà'in, nda yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ni kukanui nde'i ma ñivi ikan ora ni kichaa ndikoi. Ti ma ora ikan ni ndotachai jà'a ndatui chi'in ndatu ma Tatái ta chi'in ndatu tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo.

²⁷ Yakan va kùuni ña taso'o va'a ndo ma ña ni ka'in chi'in ndo vitin. Ndicha va'a ñia kà'in ti iyo ndian ka'iin i'ya tüvi ni kuvi na nda katí nde'e ji'na na ña kichaa nuu chà'nda Ndioo tiñu —kàti Jesuu.

*Ndioo, sàma ra kua kàa Jesuu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)*

²⁸ Takan kūu ora ya'a una kivi ña kà'an Jesuu takan, tajan kēe ndio ra kuà'an ra iti' yuku chi'in Petu', Xuva ta Jandiau ña kuàka'an ra chi'in Ndioo.

²⁹ Tajan juuni ma ora kà'an ra chi'in Ndioo, jâma ma kua kàa ma nuu ra chi'in ma ja'ma ra, ti ma ja'ma ra nduva'a kuii ndôkuichin yi ta ndôtacha yi'.

³⁰ Tajan këta ubi ta'an ndra ña nàtu'un ndra chi'in ra. Ta ndrakan te'en nàni ndra: iin ra nàni Moisés ta inga ra nàni Elía.

³¹ Ndrakan kùu ndra ñia kâvanuu iin ña nduva'a kuii tàcha ndra. Ta ikan jan kîcha'a ndra kà'an ta'an ndra naja kua ni kuvi Jesuu ta ni nde'e ra tundo'o ma ñuu Jerusalén.

³² Ta vaji nduva'a kuii ni kusu Petu' chi'in ndra meru ra, va jàndeeni ndra ma ñuma'na. Yakan va nde'e ndra ma ña tàcha Jesuu chi'in ninduvi ma ndra kà'in chi'in ra.

³³ Ta ora cha chûndachiyo Moisés chi'in Elía xiin Jesuu, tajan te'en nàka'an ndio Petu' chi'in ra:

—Matru, ya'aga va'a ñia kà'iin yo i'ya. Na ja'a ndi uni ta'an lomara kuenda ndo: iin yi kùu kuendaun ta inga yi kuenda Moisés ta inga yi kuenda Elía.

—Takan kà'an Petu' ti ni tüvi chito ra nayi kà'an ra jà'a ña ya'a yû'vi ra.

³⁴ Takan kūu ta ora juuni kà'an ra ndaa ra tajan nüu ndio iin vikonu'u ta kâvanuu yi ma ndi uni ta'an ndra jàkua'a chi'in Jesuu. Ta ora châ'a ndra kuenda ña indii ndra tichi ma vikonu'u, nduva'a kuii yû'vi ndra jà'a yi.

³⁵ Tajan ma tichi vikonu'u chîni ndra tati Racha'nu Ndioo ña kà'an yi te'en:

—Ra'ya kùu Se'i ña tâchi. ¡Na jachi'in ndo ña kà'an ra! —kàti Ndioo chi'in ndra.

³⁶ Ta ora yâ'a ña chîni ndra ma tati ikan, tajan nde'e ndio ndra ña ma'iin nia Jesuu ndaa. Va ndrakan tüvi nî katitu'un ndra ma ña nde'e ndra nuu nî'iin ñivi.

*Jànda'a Jesuu iin ra ndiso tati xaan
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)*

³⁷ Ta ora tuvi inga kivi, tajan vàchi nuu ndio Jesuu ma yuku chi'in ndi uni ta'an ndra jàkua'a chi'in ra. Ta ma tichi iti' ikan nduva'a kuii kua'a ñivi châta'an nuu ndra nuu vàchi ndra.

38 Tajan iin ma ra vachi tañu ma ñivi ikan, te'en nāka'an ni'i ra chi'in Jesuu:

—Matru, chikain ñamani nuyun ña na nde'un nayi jà'a chi'in ra se'i, ti uvanuuni ra ñia kùu ra se'i.

39 Vati iin tati xaan kùu yi ña tiin yi ra ta jà'a yi ña na nda'yu ra, ta chì'i i'i ra, ta kèe xikiñu yu'u ra jà'a yi ta endee töve jàña numi yi ra.

40 Ta nda che'e kā'in chi'in ma ndra jàkua'a chi'un ña na tava ndra ma tati xaan ikan ra, va nī kuu ja'a ndra yi —kàti tatá ma rayoko chi'in Jesuu.

41 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ñivi ikan:

—¡Ndyo'o ñivi kini ñia tüvi chinuni! ¿A takä'an koto ndo ña töve ni koi endeeni chi'in ndo ñia jà'a ndo takan? ¿A naja ga kivi kündeeni gai ma ñia jà'a ndo?, kùuni ndo. ¡Nandaka ma ra se'un nui! —kàti Jesuu chi'in ra.

42 Ta ora kuyatin ndio ra nuu ndaa Jesuu, tajan ikan jänduva ndiko ma tati ikan ra, ta tiin ndiko yi ra. Ta Jesuu kā'an xaan ra chi'in tati xaan ikan, tajan kēe ndio yi ra, ta ndā'a ra jà'a Jesuu. Ta ikan jan chā'a ndiko ra ra nuu ma ra kùu tatá ra.

43 Takan kūu ta ndisaa ma ndian ka'iin ikan, ndava kuà'an anima na ñia ndè'e na ma ñia jā'a Ndioo ka'nu.

Cha'a' uví kàtitu'un tuku Jesuu ña ni kuvi ra

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta ora juuni yanga ndè'e na ma ñia jā'a Jesuu, tajan te'en nāka'an ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

44 —Na taso'o va'a ndo ñia ni ka'in chi'in ndo: taku ra Se'e ñivi tachi Ndioo ni tiin na ra, ta ni ku'va na ra nda'a' inga ñivi —kàti Jesuu.

45 Takan kūu va ndrakan tüvi nī kutunini ndra ñia kā'an ra, vati tüvi chà'a Ndioo ña na koto ndra tu'un ikan. Ta ndasii ndra ndakatu'un ndra naja kua kùuni yi ka'an yi nuu Jesuu ndia.

Kàtitu'un Jesuu nda ra kùu ma ra ka'nu ga

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Ta ikan jan kicha'a ndio ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu kànit'a'an yu'u ndra ña nda ra kùu ma ra ka'nuga nuu ndisaa ndra.

47 Takan kūu ta ora chà'a Jesuu kuenda cha'a' ma ñia chànnini ndra chi'in chinituni ndra, tajan tiin ndio ra iin ravalı ta küttaa ra ra iin chiyo xiin ra,

48 tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Nda yo kí'in kuenda ravalı i'ya cha'a' ñia nakoto na yu'u, kùuni yi ka'an yi ñia juuni kí'in na kuenda na yu'u ndia. Ta nda yo kí'in kuenda yu'u juuni kí'in na kuenda ma ra tachi yu'u ndia. Yakan va tu iyo iin yo kùuni ndoka'nuga, ji'na iyo yi ñia kuu ra musu inga ñivi —kàti Jesuu chi'in ndra.

Ndian tüvi kùuni kuati chi'o juuni tìndee na yo

(Mr. 9:38-40)

49 Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio Xuva chi'in Jesuu:

—Matru, nda che'e ndè'e ndi iin ra kùuatavani'i tati xaan ndiso ma ñivi chi'in siviun, va tava töve chàkunuu ra chi'o, yakan va nī cha'a ga ndi ñia jà'a ra yi —kàti Xuva.

50 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Na vä'a jà'a ndo ñia nī cha'a ndo jà'a ra yi ti ndian tüvi kùuni kuati chi'o, juuni iyo na kuenda yo ndia —kàti Jesuu.

Jesuu kùxaan ra Jandiau ta Xuva

51 Takan kūu ta ora cha kēta kivi ña ni ndaa Jesuu ku'un ra iti' andivi, ta chi'in ndisaa anima ra kēe ndio ra kuà'an ra iti' ñuu Jerusalén takua chànnira niku.

52 Tajan tāchi ndio ra ma ndra kùu tatum ra na ku'un ndra iti' nuu ta kumanduku ndra nuu kusu ndra iin ñuu ña kàndii ñu'u Samaria.

53 Va ma ndian ñu'u Samaria tüvi nī cha'a na ve'e nuu ndoo ndra kava ndra chi'in Jesuu, ti cha chā'a na kuenda ña kuà'an Jesuu iti' ñuu Jerusalén.

54 Takan kūu ta ora ndē'e Jandiau chi'in Xuva ña jā'a na takan, tajan te'en nāka'an ndio ndra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ¿a kùunun ña ka'an ndi chi'in Ndioo na jakoyo ra ñu'u chata na, ikan na kayu ndi'i na ta kuvi na takua jā'a Elía taji'na? —kàti ndra.

55 Tajan iin nde'e xaani Jesuu nuu ndra, ta te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Ta ndyo'o, ¿a tüvi chìto ndo ña chi'in ndatu kui'na kùu ma ña chàkuu ndo ña kā'an ndo takan?

56 Vati taku yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, töve vâchi kuenda ña jànai ñivi ti vâchi jakakúi na —kàti ra.

Ta ora yā'a ña kā'an ra takan, tajan kēe ndio ndra kuà'an ndra inga ñuu.

Ndian kùuni ku'un iti' kuà'an Jesuu (Mt. 8:19-22)

57 Takan kūu ta ora kàcha'an ndra ma tichi iti' ikan, ndē'e Jesuu iin ra chikatu'un te'en nuu ra:

—Yo'o Racha'nu, kùuni ku'in chataun nda nikuuni nuu chànniniun ku'un —kàti ra.

58 —Va'a, va ji'na kùunij katitu'in iin nakuyi nuun —kàti Jesuu chi'in ra—. Taku ma yukuij iyo yavi nuu kixi ri ta nda saa iyo taka ri ndia, va yu'u ra Se'e ñivi tāchi Ndioo töve iyo iin nuu kusui —kàti Jesuu chi'in ra.

59 Takan kūu tajan te'en nāka'an tuku ra chi'in inga ma ra ndaa ma ikan: —¡Na'a chatai! —kàti Jesuu chi'in ra.

Ta te'en nāka'an ndio ra:

—Yo'o Racha'nu, va'a va tuva ku'va ji'naun ña kukuchij ma tatáí —kàti ra.

60 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Na ku'vaun ña na kuchi ma ndian töve chinuni juuni ñivi maa na ndian cha chi'i, va yo'o na ku'yn kukatitu'un naja kua kàa nuu chà'nda Ndioo tiñu nuu ma ñivi —kàti Jesuu chi'in ra.

61 Takan kūu tajan te'en nāka'an inga tuku ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu kùuni ku'in chataun va tu ku'va ji'naun ña kuka'in chi'in ñivi ma nuu iyo ve'i —kàti ra.

62 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Na jā'un yi, ti taku ma ndra tiñun su'ma yutun yata, ta ndē'e ndra iti' chata ndra, töve nda kuenda ndra. Yakan va ma tu'un ikan te'en kùuni yi ka'an yi ña ma ndian kīcha'a jā'a tiñu Ndioo, töve jā'a na yi chi'in ndisaa anima na, ti chàku'uni na ma ña jā'a na niku. Yakan va ndiakan na küu ku'un na nuu chà'nda Ndioo tiñu. —Takan kàti Jesuu chi'in ra.

¹ Takan kūu tajan Jesuu kāchin ndiko ra inga uni xiko uchi ndra, ta ikan jan tāchi ra ndra, ta uvi ta uvi ndra ña na ku'un kuee ndra iti' nuu ra ña kukatitu'un ndra tu'un Ndioo ta ñuu ta ñuu nuu ïyo yi ña ku'un ra.

² Tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Ndicha kuii ti vitin cha ïyo kua'a' ndian kùuni chinuni tu'un Ndioo, va töve kua'a' ndian kukatitu'un yi nuu na. Yakan va na ka'an ndo chi'in Ndioo na tachi ra kua'a' ndian kukatitu'un tu'un Ndioo nuu na.

³ Yakan va kua'an ndo, ti yu'u tāva tiñu nuu ndo ña na ku'un ndo tañu ñivi ña kùu na takua kùu lobo. Ti kua ikan tà'an mvechala iin tuxa'ini ora kùuni ma lobo kachi ri ndri.

⁴ Ta na künd'a'ndo yunu ni xu'un' ni inga ndichan ndo ndia. Ta tu keta ñivi nuu ndo ma tichi iti' na kündaa ndo ka'an ndo chi'in na.

⁵ Ta tu chaa ndo ve'e iin ñivi, ji'na te'en ïyo yi ña ka'an ndo chi'in na: "Na koo vii ndo ma ve'e i'ya", kàti ndo.

⁶ Ta tu ma ve'e ikan ïyo ñivi va'a, ma ña va'a ka'an ndo ni kuu yi jà'a Ndioo, va tu töve, töve ni kuu yi.

⁷ Na kindoo ndo juuni ma ve'e ikan. Ta tu chà'a na ña kachi ndo ta kachi ndo. Ta tu chà'a na takuui ko'o ndo, ta ko'o ndo ra'. Vati ma ndian jàtiñu ïyo yi ña ni'i na ya'vei na cha'a' ma tiñu jà'a na. Ta na kákunuu ndo tave'e tave'e na.

⁸ Yakan va ora chàa ndo iin ñuu ta ki'in na kuenda ndo, ta kachi ndo ndisaa ma ña chà'a na nuu ndo.

⁹ Ta na janda'a ndo ma ndian ku'vei ïyo ñuu ikan chi'in tu'un i'ya: "Cha vachi kuyatin nuu chà'nda Ndioo tiñu nuu ndo", kàti ndo chi'in na.

¹⁰ Va tu chàa ndo iin ñuu, ta tüvi ki'in na kuenda ndo, na kee ndo iti' kai ta ka'an ndo te'en chi'in na:

¹¹ "Nda yuyaka ñuu ndo jà'a ña tiñin cha'a ndi ta i'ya jàkisi ndi yi, ikan na koto ndo ti kuenda Ndioo kàchika ndi ta kùxaan ra nde'e ra ndo. Va kùuni ndi ña koto ndo ti cha vachi kuyatin nuu chà'nda Ndioo tiñu nuu ndo." Takan kàti ndo chi'in na.

¹² Yakan va kàtitu'in nuu ndo ti Ndioo ora ni keta ra ña jàndondaa ra kuati ñuñivi, nduva'a ga ni jande'e ra tundo'o ma ñivi ñuu ikan kua ma ñivi ñuu Sodoma, ti töve ní ki'in na kuenda ndo chi'in ma tu'un kà'an ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

Ñivi töve jàchi'in ña kà'an Jesuu ni nde'e na tundo'o (Mt. 11:20-24)

¹³ Takan kūu tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ma ñivi ikan:

—¡Nda'vi ta'an ndyo'o ñivi ñuu Corazín chi'in ñivi ñuu Betsaida! Vati jà'i kua'a' ndatu ka'nú ñuu ndo ta töve ní jachi'in ndo ma ña kā'in. Ta tu takan jà'i yi kuenda ma ñivi ñuu Tiro ta ñuu Sidón niku, ta ndiakan numini ni ndakoo na ma kuati jà'a na ta ki'vei na ma iti' Ndioo niku. Ta juuni ni kuku'un na ja'ma tuun ta ni kuiin yuyaa xini na takua kùu ma costumbre ña jàna'a yi ña ya'a nda'vi kùuni na cha'a' ma kuati jà'a na.

¹⁴ Yakan va ora ni chaa tiempu ña ni jande'e Ndioo tundo'o ma ñivi, tiaga kua'a' tundo'o ni nde'e ndyo'o kua ma ñivi chïyo ñuu Tiro ta Sidón niku.

¹⁵ Ta kuenda ndyo'o ñivi ïyo ñuu Capernaum, ¿a ni ndaa ndito ndo ku'un ndo iti' andivi?, kùuni ndo. Va na yüvi takan kùu yi ti ndisaa ndo ni ku'un ndo nuu ñu'u' ñuñivi nuu ni kuvi ndo iti' andaya'.

16 Yakan va ma ndian jàchi'in ña kà'an ndo juuni jàchi'in na ña kà'in, ta ma ndian tisokuati ndo juuni takan tisokuati na chatai ndia. Ta ma ndian tisokuati chatai juuni tisokuati na ma ra tâchi yu'u —kàti Jesuu chi'in na.

Kichaa ndiko ndi uni xiko uchi ndra

17 Takan kuu tajan nduva'a kuii chìsii ma ndi uni xiko uchi ndra kìchaa ndra nuu Jesuu, ña te'en kà'an ndra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, nda ma tati xaan jàchi'in yi ña kā'an ndi chi'in ma siviun —kàti ndra.

18 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Ndicha ña takan kuu yi vati ndē'i ña iti' andivi kīchi ma kui'na Satanaa ña kōyo ra takua kōyo iin tacha.

19 Yakan va yu'u chā'a ndatu nuu ndo ña na kuañu ndo chata koo tati ta chata tisu'ma, ta juuni kuenda ña na jandi'i ndo ma ndatu ma kui'na chi'in tandii'i nuu tati xaan, ikan töve nàja'a yi chi'in ndo.

20 Va tüvi nuva jà'a ndo ña sii kùuni ndo cha'a' ña jàchi'in ma tati xaan ma ña kà'an ndo, vati na sii kùuni ndo cha'a' ña cha tāa ma Racha'nu Ndioo sivi ndo ma nuu tutu ra ma iti' andivi, ti nda ndakan ni koo ndo chi'in ra endeeni —kàti Jesuu.

Jesuu, ya'a chìsii ra

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 Takan kuu ta ma ora ikani nduva'a kuii sii kùuni Jesuu, jà'a ma Tati Ií Ndioo. Yakan va te'en nāka'an ndio ra chi'in Ndioo:

—Yo'o Tatá, ya'a jàka'nui ñun ti maun kùu ma ra chà'nda tiñu andivi, chi'in ñu'u' ñuñivi, vati ma tu'un xe'e ña iyo chi'un, töve ní jana'un yi nuu ma ndian iyo chinituni ta nuu ma ndian chito ña kà'an, ti jāna'un yi nuu ma ndian kùu takua kùu ma ndiakuati. Yakan va ndisaa yakan takan kuu yi, ta takan kuu cha'a' ña jà'un yi.

22 'Vati ma Tatái chà'a ra ndatu ra nui ña na ka'ndai tiñu cha'a' tandii'i ma ña iyo ñuñivi i'ya. Yakan va ní'iin ñivi töve nàkoto va'a na yu'u takua nàkoto ma Tatái yu'u, ta juuni töve nàkoto na ma Tatái va yu'u nàkoto va'i ra. Ta kùu jana'i naja kàa ma Tatái nuu ma ñivi ña kùuni mai, ña na nakoto na ra —kàti Jesuu.

23 Takan kuu tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na sii kuuni ndian kùu nde'e ña ndè'e ndo.

24 Vati yu'u kàtitu'in nuu ndo ti kua'a' ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chi'in ndra kùu Rey, kùuni ndra nde'e ndra ma ña ndè'e ndo vitin, va ní kuu yi. Ta juuni kùuni ndra kuni ndra tu'un chìni ndo va ní kuu yi ndia —kàti Jesuu chi'in ndra.

In ku'va kà'an Jesuu cha'a iin ra ñu'u' Samaria

25 In matru jàkua'a tutu Ndioo te'en chìkatu'un ra nuu Jesuu ña kùuni ra kíin ra ku'va ra:

—Matru, ¿nayi iyo yi ña ja'i ta kùu ni'j nuu koi indeeni chi'in Ndioo? —kàti ra.

26 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—¿Naja kua kà'an nuu ma tutu Ndioo ña jàkua'un? —kàti ra.

27 Tajan te'en nāka'an ndio ma matru ña jàkua'a tu'un Ndioo chi'in Jesuu:

—Na kuuni yo nde'o ma Racha'nu Ndioo yo chi'in ndisaa anima yo ta chi'in ndisaa ñandeo ta chi'in ndisaa chinitunio. Ta juuni na kuunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo takua kùunio nde'o juuni maa yo —kàti ra.

²⁸ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Ya'a ga va'a kā'un. Tu ja'un ndisaa yakan ni ni'un nuu koun indeeni chi'in Ndoo.

²⁹ Takan kūu ta tava kùuni ra jana'a ra nuu Jesuu ña iin ra ndaa kùu ra, kùuni ra, yakan va te'en nāka'an ndiko ra chi'in ra:

—¿Ta nda ndian kùu ma ndian kùu ta'in tuva takan? —kàti ra.

³⁰ Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ra chi'in iin ku'va:

—Iin ra judíu kuà'an ra iti' ñuu Jerusalén ña kuà'an iti' ñuu Jericó. Ta ma tichi iti' ikan, këta ndra su'u nuu ra, ta nāmaa ndra xu'un' ra chi'in ndava nda ja'ma ra ndia. Tajan nduva'a kuii kāni ndra ra ña ndava chi'in nuu ra. Ta kēe ndio ndra kàcha'an ndra.

³¹ Takan kūu ta juuni ma ora ikan chïka iin sutu kuà'an ra ma tichi iti' ikan ndia. Ta ora nde'e ra nuu kàndii ra, tajan chïkonuuni ra ra ta kēe ndiko ra kuà'an ra iti' nuu.

³² Ta juuni nde'e iin ra jàtiñu veñu'u ra ndia. Ta rakan juuni chïkonuu ra nde'e ra ra, ta kuà'an ndiko ra.

³³ Ta juuni ma ora ikan yá'a iin ra ñu'u Samaria nuu kàndii ra, ta rakan ora nde'e ra ra, nduva'a kuii künd'a'vini ra ra.

³⁴ Tajan châjayatin ndio ra ra nuu kàndii ra, ta kïcha'a ra nàkata ra ma nuu takue'e ra chi'in cete ta vinu, kâva ra iin ja'ma ma nuu takue'e ra, tajan jàndaa ra ra chata burru jàna ra, ta kuà'an ra chi'in ra iin ve'e nuu ni nindee ra.

³⁵ Takan kūu ta ora tuvi inga kivi, tajan te'en nāka'an ra chi'in ma ra xuve'e ma ora châ'a ra uvi ta'an xu'un' nuu ra: "Na kumiun ra'yá, ta tu janauna tiá xu'un' chi'in ra, ni tia'vi ndikoi nuuñ ora vâchi", kàti ra.

³⁶ Yakan va ndi uni ma ndra nde'e nuu kàndii ra. ¿Nda ra kùu ma ra ta'an ra ña kùuni ga nde'e ra kùuniun? —kàti Jesuu chi'in ma matru jàkua'a tutu Ndoo.

³⁷ Tajan te'en nāka'an ndio ma ra matru jàkua'a tu'un Ndoo chi'in ra:

—Ma ra künd'a'vini, rakan kùu ma ra kùu ta'an ra —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ra:

—¡Kua'an ta ja'un takua jâ'a ra! —kàti Jesuu chi'in ra.

Chàa Jesuu ve'e ña nàni Mata ta Ndiya

³⁸ Takan kūu ta chïka Jesuu kuà'an ra chi'in ndra jàkua'a chi'in ra nda kati chaa ra iin ñuu. Ta iin ña'a nàni Mata iyo ikan, châka ña ndra ve'an.

³⁹ Tajan ma Mata iyo iin ña ta'an ña ña nàni Ndiya. Ta yakan châa ña chûnandian nuu nàndi Jesuu ña tåso'an ña kâ'an ra.

⁴⁰ Va tava ma Mata ya'a kütäñuan chi'in ma tiñu jâ'a ña, yakan va cha jâyatian ña nuu nàndi Jesuu, ta te'en nāka'an ña chi'in ra:

—Ka'nu kooniun yo'o Racha'nu. ¿A töve chà'un kuenda ña chîniñu'i ña tindee Ndiya yu'u ti ya'a iyo tiñu jâ'i? Na ka'un chi'an na tinean yu'u, ti ya'a kutañui chi'in yi —kàtian chi'in Jesuu.

⁴¹ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'an:

—Yo'o Mata, ¿a ya'a nda'vei kùuniun ña nàkaniniun cha'a' yi takan?

⁴² Vati taku ñata'un Ndiya nàndian tåso'an tu'un kâ'in. Ta yakan va'a ga yi kua tandi'i ma tiñu jâ'un. Yakan va ma ña jâ'a ña, nii'in ñivi küu ga nàmaa na yi nuan —kàti Jesuu chi'an.

11

*Jesuu jàna'a ra naja kua kà'an yo chi'in Ndioo
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)*

1 Iin ora ndaa Jesuu kà'an ra chi'in Ndioo, tajan ma ora cha chīnu kā'an ra, ta te'en chikatu'un ndio iin ra jàkua'a chi'in ra nuu ra:

—Yo'o Racha'nu, kūuni ndi ña jana'un nuu ndi naja kua ka'an ndi chi'in Ndioo takua jāna'a Xuva ra jàkunduta nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra —kàti ra.

2 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Ora kā'an ndo chi'in Ndioo, te'en iyo yi ña ka'an ndo:

Yo'o ra kùu Tatá ndi, ra iyo andivi,
ma siviuñ ya'a ga ií yi.

Na kichi ma nuu chà'ndaun tiñu nuu ndi.

Ta na ja'un takua kùuniun ma nuñu'u' ñuñivi takua jà'un yi ma andivi.

3 Ta na ku'vaun kua'a' ma paan ña chiniñu'u ndi ta'i'iin kivi.

4 Na jaka'nuniun ma kuati ndi,

takua jàka'nuni ndi ma kuati jà'a kua'a' ñivi chata ndi.

Ta koto kù'vagaun ña titunini ndi ja'a ndi ma kuati ta na jakakun ndi nuu yi.

5 Takan kūu ta ora chinu kā'an Jesuu takan, tajan te'en nāka'an tuku ra chi'in ndra:

—Ta tu iin yo'o iyo iin ra nàkotoun, ta chāa iin ora ña ku'vn kujakate'un yuve'e ra ora java ñuu chanikuaa chi'in tu'un i'ya: "Yo'o xaa, na jaya'a nuñ uni ta'an paan nui,

6 vati já chāa iin ra nàkotoi, ña kichi nuu chika ma ve'i, ta tükuii nayi ku'vai kachi ra." Takan kàtiun chi'in ra.

7 Va tu ma ra nàkotoun te'en nàka'an ra chi'un nda nuu kàndii ra ma tichi ve'e: "Na kā'an kuatigaun nui ti cha ndäsi yuve'i ta kixi kàndij nuu chito chi'in ndiakuati se'i. Yakan va na kūu ndetai ku'vai ni'iin nakuyi nuñun", kàti ra.

8 Va yu'u kàti, ti vaji kùuni ra ndakoo ra ña ku'va ra ni'iin nakuyi nuñun cha'a' ña kùyn ma ra nàkoto ra, iyo yi ña ja'a ra yi tuva ya'a kua'a' yu'vn. Tajan ndëta ndio ra ta chā'a ra tandi'i ma ña chiniñu'u.

9 Yakan va yu'u kà'in chi'in ndo: ña na ndakan ndo ña chiniñu'u ndo nuu Ndioo, ta ku'va ra yi nuu ndo. Ta tu nànduku ndo ra, ta nàta'an ndo ra. Ta tu jàkate'e ndo yuve'e ra, ta nuna ra yi nuu ndo.

10 Vati tu chikan ndo iin nakuyi, ni ni'i ndo yi, ta tu nànduku ndo iin nakuyi, ta nàta'an ndo yi, ta tu jàkate'e ndo yuve'e ra, ni nuna ra yi nuu ndo ndia.

11 'Yakan va tu iyo nda ndyo'o iyo se'e ndo, ta chikan na ña kachi na nuu ndo, ta, ¿a ku'va ndo yuu ña kachi na yunuú paan? ¿A ku'va ndo koo kachi na yunuú tiaka'?

12 Ta juuni, ¿a ku'va ndo tisu'ma kachi na tuva chikan na ndivi nuu ndo?, kùuni ndo. ¡Na kùu ja'a ndo takan chi'in se'e ndo!

13 Ta tuva ndyo'o ndian iyo kuati chito ndo ku'va ndo ña va'a nuu ma se'e ndo, nda ma Racha'nu Tatá yo, ra iyo andivi kua'a' ga ña va'ani ja'a ra chi'in ndo, ta juuni kùu ku'va ra ña koo ma Tati Ií Ra nuu nda ndian chikan yi nuu ra —kàti Jesuu chi'in ra.

*Kàti ñivi ti chi'in ndatu kui'na jànda'a Jesuu ma ñivi ku've
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)*

14 Iin kivi ndaa Jesuu jànda'a ra iin ra kíndoo ñi'i jā'a ma tati xaan. Ta ora kée yi jā'a Jesuu, ma ora ikani kícha'a ra kà'an ra. Ta ma ñivi ka'in ikan ndava kuà'an anima na ña nde'e na ña jā'a ra.

15 Ta iyo ndian kà'an ña ma kui'na Beelzebú ña chà'nda tiñu nuu tati xaan, yakán' kùán' ña chà'án' ndatuán' nuu ra'ya ña na tavani'i ra tati xaan ndiso ñivi, kàti na.

16 Ta iyo inga ndian chìkan ña na ja'a ra iin ndatu chi'in sivi Ndioo, ra iyo andivi, ti nànduku na naja kua kùu tisokuati na ra.

17 Va tava cha chìto Jesuu ti töve va'a chànnini na, yakan va te'en nàka'an ndio ra chi'in na:

—Tu kànit'a'an ñivi iyo iin ñuu juuni chi'in maa na, ni ndi'i nuu na. Ta tu iyo ñivi iyo iin ve'eni ta kanita'an na juuni chi'in maa na, ni ndi'i nuu na chi'in nda ma ve'e na ndia.

18 Ta juuni kà'in ña tu kànit'a'an ñivi Satanaa chi'in juuni maa na, juuni ni ndi'i nuu na, vati na kùu kanita'an ma kui'na juuni chi'in ma ñivián'. Takan kàti chi'in ndo vati kàti ndo ña chi'in ndatu ma kui'na nàni Beelzebú jànda'i ñivi ku'vi ña ndiso tati xaan.

19 Tu chànnini ndo, ña chi'in ndatu Beelzebú tàvai ma tati xaan. Tajan juuni ma ndian tåvå tati xaan ndiso ma ñivi ña iyo tañu ndo, juuni maa na ni tisokuati na ndo ti tüvi va'a chànnini ndo.

20 Vati tu yu'u tåvani'i tati xaan ndiso ñivi chi'in ndatu Ndioo, yakan kùuni yi jana'a yi ña cha iyo ma nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in ndo.

21 'Taku iin ra'ii ña ya'a ga iyo ñandee, ña kùmi ra ve'e ra chi'in ña xaan, ma ña va'a ña ka'in tichi ve'e ra töve nani ta'an yi.

22 Va tu chaa inga ra ña iyo ga ñandee, rakan ni janaa ra ra ta nàmaa ra ma ña xaan ña kùndeeni ra, ta kùu ndonuu ra nuu ma ña xuña'a ra, ta nata'vi ra yi nuu inga na.

23 Vati ma ndian tüvi chàkunuu chi'in, xaani na nde'e na yu'u, ta ndian tüvi tìndee yu'u ña kàtitu'un na tu'un Ndioo, ndiakan töve chà'a na ña koto ñivi ma tu'in.

Chìkon'i i ndiko tati xaan tichi kuñu ñivi ta vi'a ga jànde'e yi tundo'o na (Mt. 12:43-45)

24 'Ora kée tati xaan tichi kuñu iin ñivi, ta chàkunuu yi nuu ñu'u' ití ña nànduku yi nuu koo yi. Va takua töve nàta'an yi nuu koo yi tajan te'en chànnini ndio yi: "Na chìkon'i i ndikoi tichi ve'e nuu këi", kàti yi.

25 Takan kùu ta ora chìkon'i i ndiko ndio yi tichi kuñu na, ta nde'e yi ña nduva'a kuii va'a kàa na takua kàa iin ve'e ma ora nàti'vi yi.

26 Tajan kée ndio yi kuà'an yi kuàjati'vi ta'an yi inga ucha ma tati xaan ña iyoga ñàndee. Tajan induku kì'vi ndio yi tichi kuñu na, ta vi'a jànde'e yi tundo'o na ma takua nde'e na yi ma nunuu niku.

Ya'a ga chìsii ñivi ti chìto na ma ña ndaa

27 Takan kùu ta ora juuni takà'an chinu kà'an Jesuu, tajan iin ña ndaa tañu ma ñivi ikan te'en nàka'an ni'an chi'in Jesuu:

—¡Ya'a ga sii kùu ma ña'a jákaku ñun, ta jákua'nu ñun! —kàtian.

28 Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chi'an:

—¡Na siiga kùuni ma ndian chìni ta jàchi'in na ña kà'an Ndioo! —kàti Jesuu chi'an.

Ndian jà'a kuati chìkan na ña na ja'a Jesuu ndatu ra nuu na (Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Takan kūu ta ma ñivi tiaga kua'a' na kīcha'a kùti'vi na nuu ndaa Jesuu, tajan te'en kīcha'a kà'an ra chi'in na:

—Ma ñivi jà'a kuati iyo ñuuñivi i'ya chikan na ña na ja'i iin ndatu nuu na. Va yu'u kàtjì ti tüva ga ni jana'a Ndioo ndatu nuu na, vati uvaa ma ndatu ña jà'a Jonás taji'na. Yakani kùu ma ña ni nde'e na.

30 Vati takua Jonás, kūu ra iin seña kuenda ñivi ñuu Nínive ña chīyo taji'na, takua ikan ni kuu yu'u ra Se'e ñivi iin seña kuenda ñivi iyo tiempu i'ya ndia.

31 Vati ora ni chaa tiempu ña ni tiku'va Ndioo ma kuati jà'a ndisaa ñivi, juuni ni jaketa ra iin ña'a kūu reina ña chà'nda tiñu nuu ñivi chīyo iti' xuu. Ta yakan kùu ma ña ni tachi Ndioo ña na tisokuatian ndo ora ni tiku'va ra kuati. Vati yakan kichian iin ñuu ya'a chika, tajan jàchi'an tu'un Ndioo ña kā'an Rey Salomón taji'na. Va vitin yu'u kùu iin ra ka'nú ga kua Rey Salomón.

32 Yakan va ma ñivi chīyo ñuu Nínive ni jaketa ndiko Ndioo na, tajan ni tachi ra na ña na tisokuati na ñivi iyo tiempu i'ya ora ni tiku'va ra kuati ñivi. Vati ma ñivi ñuu Nínive ndâkoo na kuati jà'a na ta chîkon'i'i ndiko na iti' Ndioo ora kâtitu'un Jonás tu'un Ndioo nuu na. Yakan va yu'u ra kâtitu'un nuu ndo ka'nugai kua Jonás —kàti Jesuu.

Jesuu kâtitu'un ra iin ku'va ña kà'an yi ña ma tinuu yo kùu yi takua kùu iin ñu'ú

(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 'Vati taku ma ndian tàa ñu'ú kandil ta tìxe'e na yi a chàsi na iin nakuyi nuu yi, töve nda kuenda yi, vati iyo yi ña kutaa na yi iin nuu sukun, ikan na ndondichin nuu ma ndian ki'vi tichi ve'e na.

34 Ti ma tinuu yo kùu yi takua kùu iin ma ñu'ú ña iyo tichi kuñu yo. Ta tu va'a iyo yi ma tichi tinuu yo, ni ndondichin iti' va'a ña kùuni Ndioo ña ku'un yo, vatu töve iyo ña va'a ma tichi tinuu yo ni ndonaa nuu yo.

35 Yakan va na ki'in yo kuenda nuu yo juuni chi'in maa yo, nde'o tu ma ñu'ú iyo chi'o jàndondichin yi nuu yo a ndonaa nuu yo jà'a yi.

36 Vati tu ndichin va'a nde'e ndo ta töve naa tichi tinuu ndo, ni nde'e kachin va'a ndo takua nde'e ñu'ú kandil ora jandondichin yi iti' kùa'an yo —kàti Jesuu chi'in na.

Jesuu tisokuati ra ndra fariseu chi'in ndra matru jàkua'a tutu ley Ndioo
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Takan kūu ta ikan jan jainvitaan iin ra fariseu Jesuu ña na ku'un ra kukachi ra chi'in ra nuu iyo ve'e ra. Ta ora châa ndio Jesuu ma ve'e ra, tajan ki'vi ndio ra, ta chûnandi ra yu'u mesa.

38 Va ma ra fariseu kîcha'a ra nàkanini ra ña naja töve nînakata ji'na ra nda'a' ra, ta kachi ra takua iyo costumbre ma ndra fariseu.

39 Takan kūu ta Jesuu tava numi nâkuni ra takua chànnini ra, yakan va te'en nâka'an ndio ra chi'in ra:

—Taku ndyo'o ndra fariseu, chito va'a ndo tava ndo ña meku nuu ndatiñu ndo ora nàkata ndo yi, ta kuñu ndo ora chiti ndo ndia, va töve ndakuenda yi ti nàani ndo nàkata va'a ndo ma ña kini kîndoo tichi anima ndo chi'in ma ña su'u ndo ndia.

40 ¿Ta naja ya'a tondo xini ndo ña chànnini ndo takan? ¿A tüvi chito ndo ti Ndioo kùu ma ra ña jàtuvi tandi'i ña iyo yo, nda ma iti' chata kuñu yo ta nda ma iti' tichi yi ndia?

41 Ta na tindee ndo ñivi chi'in ma ña iyo nuu ndo, ikan na nandoo anima ndo ta takan kindoo vii yi.

42 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o ndra fariseu, ti vaji sòkó ndo uchi porcientu ma xu'un' kuenda Ndioo, takua kùu ma ruda chi'in minutila ta inga tuku ma yuku tâchi ndo ndia, ta tüvi jà'a ndo ma ña ndaa kuenda ñivi takua kùuni Ndioo ña jà'a ndo, ti tüvi kùuni ndo nde'e ndo ra! Yakan va iyo yi ña ja'a ndo ninduvi yi takua kùuni Ndioo ña koo ndo.

43 '¡Nda'vi ta'an ndyo'o ndra fariseu! Ti kùuni ndo kunandi ndo ma tayu ka'nu ga ña iyo tichi veñu'u ñivi judíu, ta juuni chàta'ani ndo tu ya'a tìñu'u ma ñivi ndo ora chàkunuu ndo nuya'vei.

44 '¡Nda'vi ta'an ndo chi'in ma ndra matru jàkua'a tutu ley Ndioo! ¡Vati ña va'a jà'a ndo kùuni ndo, va ma ñivi cha chà'a na kuenda ti ndra vata kùu ndo! Yakan va kùu ndo takua kùu ma nuu ñaña ña iyo kamajandu, ti ma ñivi chàñu na chata ndo ta tüvi chà'a ndo kuenda.

45 Takan kùu tajan iin ma ra matru jàkua'a tutu Ndioo ndaa ikan te'en náka'an ra chi'in Jesuu:

—Matru, ma ña kà'un, kùuni yi ka'an yi ña kà'un chata ndi —kàti ra.

46 Tajan te'en náka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—¡Nda'vi ta'an ndyo'o ndra matru jàkua'a tutu ley Ndioo! Vati ni nde'e ndo tundo'o ti tâchi ndo ña na jachinu ñivi tiñu ya'a ndetiñu ña na kündee na jà'a na. Ta na töve kùuni ndo tindee ndo na chi'in yi ndia.

47 '¡Nda'vi ta'an ndo ndyo'o matru jàkua'a tutu Ndioo, ña jàva'a ndo nuu ñaña nuu cha kuchi ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña chîyo taji'na ndra chî'í jà'a juuni ma ñivi ndo!

48 Ta chi'in ña jà'a ndo i'ya jàna'a ndo ti induku kùuni ndo chi'in ma ñivi ndo ña chîyo taji'na, ti chîto ndo ña châ'ni ndra na ta juuni maa ndo jà'a ndo nuu ñaña nuu kuchi ndra.

49 'Yakan va Ndioo te'en náka'an ra chi'in ma chinituni ra: "Ni tachî ma ndra kùu tatuin chi'in ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo nuu ndo, va ma ñivi iyo tiempu i'ya iyo ndian ni ka'ni ndra ta iyo inga ndian ni jande'e ndra tundo'o."

50 Vati ma ndian iyo tiempu i'ya ni ndakan Ndioo kuenda nuu na cha'a' ña châ'ni na tandi'i ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña chîyo nda ora jâtuvi ra ñuñivi i'ya.

51 Ta juuni kà'an yi nuu ndo cha'a' ma nda tiempu chî'í Abel chi'in ma Zacaría, ra châ'ni na nuu jàka'nú na Ndioo yu'u nuu ndaa ma chito naá ii ma tichi veñu'u. Yakan va ni ndakan ma Ndioo kuenda nuu ma ñivi iyo vitin cha'a' ña jà'a ma ñivi na, ndian chîyo taji'na.

52 'Nda'vi ta'an ndyo'o ndra matru ña jàkua'a tutu ley Ndioo, ti ni nde'e ndo tundo'o cha'a' ña châ'a ndo koto ma ñivi ikan ma tu'un Ndioo, ta ni maa ndo kùuni ndo ki'vi ndo ma iti' ra, ta ni töve chà'a ndo ña ki'vi inga ñivi ña kùuni ki'vi na ndia.

53 Takan kùu tajan ma ndra matru jàkua'a tutu ley Ndioo chi'in ma ndra fariseu nduva'a kuii kùxaan ndra ña kà'an Jesuu takan. Ta ikan jan kîch'a' ndra chikatu'un ndra kua'a' nakuyi nuu ra,

54 nde'o tu kà'an ra iin tu'un ña tüvi va'a, ta takan kùu ni'i ndra kua tisokuati ndra ra.

12

*Kàti Jesuu ti na kùu ka'an yo tu'un vata
(Mt. 10:26-27)*

¹ Takan kūu tajan nduva'a kuii kua'a' mii ñivi küt'i vi nuu ndaa Jesuu ña ndava tituta'an na. Tajan te'en nāka'an ndio ra jí'na chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na ja'a va'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma tu'un ña jàna'a ma ndra fariseu, ti töve jàchinu ndra ma ña jàna'a ndra, ti ndra jànda'viña'a ñivini kùu ndra, takua kùu ma yuchan iya ña kuva'a ma paan.

² Vati na kùu tixe'o ña jà'a yo kua'a' kivi, ta ni ma ña indii xe'e nuu yo chaa iin kivi ña ni koto kachin tandi'i ma ñivi yi.

³ Yakan va tandi'i ma tu'un ña kā'an xe'e ndo, vitin ni koto tandi'i ma ñivi yi. Ta vaji chāsi va'a ndo yuve'e ndo ta kā'an xe'e ndo, juuni ni chaa iin kivi ña ni koto ñivi yi ndia —kàti Jesuu.

*¿Nda yo iyo yi ña yu'vio nde'o?
(Mt. 10:28-31)*

⁴ Takan kùu tajan te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Taku ndyo'o ndian kùu amigui kàtitu'in nuu ndo ña töve na ja'a ndo ña yù'vi ndo ma ndian chà'ni ma kuñu ndo, vati ora cha yā'a ña jà'a na takan, na tüva inga ña kùu ja'a na chi'in ndo.

⁵ Vitin ni katitu'in nuu ndo nda ra kùu ma ra iyo yi ña yu'vi ndo: na yu'vi ndo nde'e ndo ma Racha'nu Ndioo, ti rakan ora cha yā'a chà'ni ra ndo juuni iyo ndatu ra ña tachi ra ndo andaya' ndia. Yakan va rakan kùu ma ra iyo yi ña yu'vi ndo.

⁶ Ta juuni kùu jata yo u'un ta'an saa kuati chi'in uvi pesuni, ta vaji ndicha ña takan ndaa ndri, va Ndioo tüvi nàani ra ndri ti kùuni ra nde'e ra ndri.

⁷ Va taku ndyo'o ti nda ixi xini ndo cha kā'vi va'a Ndioo yi, yakan va na tüvi na ja'a ndo ña yù'vi ndo, ti Ndioo kùuniga ra nde'e ra ndo kua saa kuati ikan.

*Na katitu'un yo ña chinuni yo tu'un Jesucristu nuu tandi'i ñivi
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Yakan va yu'u kàti chì'in ndo ti tu katitu'un ndo ña chinuni ndo tu'un kà'in nuu kua'a' ñivi, nda yu'u ra kùu Se'e ñivi tachi Ndioo ni katitu'in ña nàkotoi ndo nuu tati ña jàtiñu kuenda Ndioo ndia.

⁹ Va tu katitu'un ndo ña töve nàkoto ndo yu'u nuu ma ñivi, nda yu'u ra kùu Se'e ñivi tachi Ndioo, ni kukatitu'in nuu ma tati jàtiñu kuenda Ndioo ña töve nàkotoi ndo ndia.

¹⁰ 'Vati taku Ndioo ni jaka'nuni ra kuati ndo vaji kà'an ti'ini ndo chata ra Se'e ñivi ña tachi ra, va tu kàti'ini ndo chata ma Tati Ií Ndioo, töve ni jaka'nuni Ndioo ma kuati ndo.

¹¹ Ta ora tiin ñivi ndo ta kundaka na ndo tichi veñu'u a nuu iin ra kùu juez ña jàndondaa tiñu, a nuu ndra kùvetiñu, na töve na ja'a ndo ña nàkanini ndo cha'a' ña naja kua kuu ka'an ndo cha'a' ndo,

¹² vati ma ora ni chaa ma ora ña ni ka'an ndo cha'a' ndo, maa ma Tati Ií Ndioo, ni jana'a yi nuu ndo naja kua iyo yi ña ka'an ndo —kàti Jesuu.

Jesuu katitu'un ra naja kua iyo ma ndian kuika

¹³ Takan kùu tajan iin ra nda tañu ma ñivi ikan te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—Matru, na ka'un chi'in ma ra yanj ña na nata'vi ra ma ndatiñu ndákoo nditatá ndi chi'jn —kàti ra.

¹⁴ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Yo'o xaa, ¿a chàninuin ña yu'u kùu ma juez ña iyo yi ña ka'in naja kua iyo yi ña nata'vi ndo ma ñu'u' ña kā'un takan? ¿Ta naja chikatu'un nui naja kua nata'vi ndo ma ndatiñu ndo? Yöve tiñu ja'i kùu yi —kàti Jesuu chi'in ra.

¹⁵ Tajan te'en nāka'an ndiko ra chi'in ma ñivi ikan:

—Na ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma ña kùuni ndo kukuika ndo, vati töve nda ña kukuika yo tajan kùu koo va'a yo vaji tüvi kua'a' ndatiñu yo —kàti Jesuu.

¹⁶ Takan kùu tajan te'en nāka'an ndio ma Jesuu iin ku'va nuu na:

—Tají'na chiyó iin ra ya'a kuika, va keta iin kuiya ña nduva'a kuii kua'a' ndatiñu ra kée nuu ma ñu'u' ra.

¹⁷ Tajan te'en kícha'a ndio ra chàninuin ra: “¿Nayi iyo yi ña ja'a yo ña tüvi ni chata'an yaka ña tåan va'a yo ndatiñu yo?”, chàninuin ra.

¹⁸ Tajan te'en chàninuin ra: “An cha chito yo nayi iyo yi ña ja'a yo. Ni janatani yo ma yaka iyo vitin ta java'a ndiko yo inga ña ka'nu ga, ta ikan ndakiva'a yo tandi'i ndatiñu yo ña tavani'i yo ta ndisaa kuii inga tuku ma ndatiñu ña iyo nuu yo.”

¹⁹ Ta ora cha ja'a yo yi, tajan te'en ni ka'an ndio yo chi'in juuni maa yo: “Yo'o xaa vitin cha iyo kua'a' ña kachiun kuenda kua'a' kuiya, yakan va na sii kuuniun ta nindeun ta kachiun ta ko'un vitin.” Takan kà'an ra juuni chi'in maa ra.

²⁰ Takan kùu tajan Ndio te'en nāka'an ndio ra chi'in ra: “¿A ya'a tondo xiniun ña chàninuin takan? Yakan va yu'u kàti chi'un ña juuni ma chanikuua vitin ni kuviun, ta tandi'i ma ña tåan va'un na töve chitoun yo kuenda ni kuu yi.” Takan kàti Ndio chi'in ra.

²¹ Takan tå'an ma ndian ndàkiva'a kua'a' ma ña kuika kuenda na, va taku kuenda Ndio ndian nda'vini kùu na —kàti Jesuu.

Ndio jàkuenda ra ma ndian chinuni tu'un ra

(Mt. 6:25-34)

²² Takan kùu tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra:

—Yu'u kàti chi'in ndo ti töve na ja'a ndo ña nàkanini ndo cha'a' ña kachi ndo ta ni cha'a' ja'ma chàku'un ndo.

²³ Vati ma kivi iyo ndo ña chà'a Ndio nuu ndo, va'aga yi kua ma ña kachi ndo, ta ma kuñu ndo va'aga yi kua ma ja'ma chàku'un ndo.

²⁴ Na nde'e ndo takua iyo ma saa ña nàni tikaka. Vati taku ndrikan tüvi tåchi ndri ta tüvi tavani'i ndri n'i'in nuu ma ndatiñu ndri, ta va'ani chà'a Ndio ña kachi ndri vaji töve ndakuenda ndri. Tu takan jà'a ra chi'in ma saa ikan tajan kùuni yi ka'an yi ña kua'a' ga ma ña va'a ni ja'a ra chi'in maa ndo. Ndyo'o iyo ga kuenda ndo kua saa ikan nde'e Ndio.

²⁵ Na kùu nakanini ndo kua'a' nakuyi tuva ni kùu ja'a ndo ni ma ña valiga ña chàninini ndo.

²⁶ Yakan va, ¿tu kùu ja'a ndo ma ña valiga ña chàninini ndo, nda kuenda ña chàninini ndo cha'a' kua'a' nakuyi tuva takan?

²⁷ 'Na nde'e ndo takua chà'nú ma ita vii ña kàa tichi ku'u. Vati ita ikan tüvi jàtiñu yi ta ni tüvi kùnu yi isa, ta va'ani vii ga kàa yi kua kàa ma ja'ma ña chàku'un ma Rey Salomón, ra ya'a ka'nu.

28 Yakan va tu takan jàku'un Ndioo tanuu color ma ita kàa tichi ku'u vaji ni chaa iin kivi ña kàyu yi, va chi'in ndyo'o ndicha kuii ni ku'va ra ja'ma ni ku'un ndo. Yakan va, ¿ta naja töve chìnuni ndo ña tìndee Ndioo ndo tuva takan?

29 Yakan va na tüvi na ja'a ndo ña nàkanini ndo cha'a' ña kachi ndo ta ña ko'o ndo.

30 Vati cha'a' ndatiñu ikan kùu yi ña nàkanini ma ñivi ïyo ñuñivi i'ya. Va taku ndyo'o na tüvi na ja'a ndo ña nàkanini ndo cha'a' yi, ti ïyo iin Racha'nu ña kùu Tatá ndo ña chà'a ra ma ña chìnñu'u ndo.

31 Yakan va na nanduku ndo naja kua kùu koo ndo chi'in Ndioo nuu chà'nda ra tiñu, tajan kuu ku'va ra tandi'i ma ña chìnñu'u ndo. —Takan kàti Jesuu.

*Jesuu kàtitu'un ra ña ni koo ña kuika ma ndian kùu ñivi ra iti' andivi
(Mt. 6:19-21)*

32 Takan kùu tajan te'en nàka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Va ndyo'o ndian kùu mvechala jànai, na yü'vi ndo vaji tiani ndo, vati Ndioo yo cha chà'a ra ña na koo ndo chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu ti kùnda'vini ra ndo.

33 Yakan va na xiko ndi'i ndo ma ndatiñu ña ïyo nuu ndo, ta tìndee ndo ma ndian nda'vi, ikan na ni'i ndo ya'vi ndo ma iti' andivi. Ta na jàndolocho ndo ma ña kuika ndo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, vati ndòcha'nu yi ta kùtikixin yi. Ta ma andivi ti na kùu ki'vi ma ndian su'u ta ni ma tikixin.

34 Vati ma ña kuika ña kàya ndo ma iti' andivi a ma ñuñivi i'ya, ikan nuu kàya ndo yi kùu ma nuu indii anima ndo.

Nuu jàna'a Jesuu ña ïyo yi ña yati koo yo ora ni kichi ra inga cha'a'

35 'Yakan va na koo tu'va ndo ora ni kichi inga cha'a'.

36 Na koo tu'va ndo takua ïyo ma ndian kùu musu ña ndàtu na ma ra kùu chito'o na, nde'o nda ora ni'kichaa ra ña kuà'an ra nuu ïyo viko tanda'a, ta jakate'e ra yuve'e, ta numini nuna na yi nuu ra.

37 Na sii kuuni ma ndra kùu musu ña ndàtu va'a ndra, ra kùu chito'o ndra nde'o nda ora ni'kichaa ra, ta nàta'an ra ndra ña ndito ndra. Yu'u cha chito va'i ti juuni ma ra kùu chito'o ndra ni ka'an ra chi'in ndra ña na kunandi ndra yu'u mesa, ta kuti'i ra ña kachi ndra.

38 Yakan va na sii kuuni ma ndian kùu musu ña nàta'an ndito ma ndian kùu chito'o na na, vaji ora java ñuu a ora ni tuvi.

39 Yakan va na taso'o va'a ndo ma ña ni ka'in chi'in ndo, ti tu iin ma ra chito'o ma ve'e chà'a ra kuenda nda ora ni ki'vi ma ndra su'u ve'e ra, na kù'va ra ña ki'vi ndra ve'e ra, ta su'u ndra ndatiñu ra.

40 Ta nda maa ndo ïyo yi ña koo tu'va ndo ti töve chito ndo nda ora ni kichaa ndikoi yu'u ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo —kàti Jesuu.

*Íyo musu va'a, ta íyo musu tüvi va'a
(Mt. 24:45-51)*

41 Takan kùu tajan te'en chikatu'un ndio Petu' nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ¿a kà'un ma tu'un i'ya kuenda ndyu'uni a kuenda ndisaa ñivi ndia? —kàti ra.

42 Tajan te'en nàka'an ndio ma Jesuu chi'in ra:

—¿Nda ra kùu ma musu ña ndàkoo ma chito'o ña jàtiñu va'a?, kùuni ndo, ¿a ma ra íyo tu'va chi'in ma tiñu jà'a ña chà'a ra ña kachi ma ndian kùu ñivi ma ra kùu chito'o ra?, kùuni ndo.

43 Na sii kuuni ma ra kùu musu ña iyo tu'va ra chi'in ma tiñu jà'a ra ora chàa ma ra kùu chito'o ra.

44 Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña nuu ma musu ikan ni ku'va ma chito'o ra tiñu nuu ra ña na kuxini ra nuu ndisaa ma ndatiñu ra.

45 Va tu ma musu ikan kicha'a ra ndòxaan ra nuu inga ma ndra musu ta nuu ma ñivi ña'a ndia. Ta kicha'a ndio ra chàchi ra ta chì'i ra nda kati chìnì ra ti chànnini ra ña ni kuyanga ma chito'o ra, kùuni ra.

46 Va töve chā'a ra kuenda ña ma kivi a ma ora ña töve iyo tu'va ra ni kichaa ma chito'o ra, ta ni jande'e ra tundo'o ra, takua jà'a ma Racha'nu chi'in inga ma ndian töve jàtiñu va'a.

47 Va ma ra musu ña cha chito ra nayi kùuni ma chito'o ra ña jà'a ra ta töve jà'a ra yi, rakan nduva'a kuii ni jande'e ra tundo'o ra.

48 Va ma ra musu ña jà'a ra kuati ti tüvi chito ra nayi kùu ma tiñu va'a ña kùuni ma chito'o ra ña jà'a ra, ta jà'a ra iin ña tüvi va'a, rakan ni nde'e ra tiani tundo'o. Ta ma ra musu ña chà'a ma chito'o ra kua'a' tiñu nuu ra ni ndakan ra nuu ra ña na ja'a va'a ra yi ndia. Ta ma ra musu ña ya'a kündeeni ma chito'o ra ndè'e ra, tiaga kua'a' tiñu ni ndakan ma chito'o ra ña na ja'a ra.

*Nuu kàti Jesuu ña na yä'a kanita'an ma ñivi chi'in ta'an na
(Mt. 10:34-36)*

49 'Vati yu'u vâchi jande'i tundo'o ma ñivi iyo ñuñivi i'ya, ta nduva'a kùuni ña na kicha'a yi chi'in na ma vitini.

50 Va ji'na iyo yi ña nde'e ji'nai tundo'o ta nduva'a nàkaninj cha'a' yi ña nda ora kùu yi ña na chaa ma kivi ikan.

51 ¿A vâchi jandomanj ma ñivi iyo ñuñivi i'ya?, kùuni ndo. Na yüvi takan kùu yi, vati vâchi tavani'j siin ndo.

52 Yakan va nda vitin ta iti' nuu, takan ni koo yi: vati tu iyo u'un ta'an ñivi iin ve'e, ndiakan ni kee siin na ti ni kanita'an uni na chi'in uvi na, ta uvi na chi'in uni na.

53 Ta ma tatá na ni kanita'an ndra chi'in juuni se'e ndra, ta se'e ndra ni kanita'an na juuni chi'in tatá na. Ta ma ñivi kùu ma'a na ni kanita'an vi juuni chi'in se'e vi ta ñivi se'e vi ni kanita'an vi juuni chi'in ma'a vi. Ta ña ka'nu vi kanita'an vi chi'in chanu vi, ta chanu vi chi'in ña ka'nu vi —kàti Jesuu.

*Cha chito ñivi naja kua ki'in na ku'va ma tiempu
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

54 Ta te'en kicha'a tuku Jesuu kà'an ra chi'in ñivi ikan:

—Tu nde'e ndo ña ya'a ka'vi kàa ma viko andivi, ta katí ndo ti ni kuun ma savi, ta ndicha ti takan ni kuu yi.

55 Ta ora chàkin tati chiyo iti' sur, ta kàti ndo ti ya'a ni'ni ni ja'a yi, ta ndicha ti takan ni ja'a yi.

56 Ndyo'o ñivi kini, tuva chito va'a ndo naja kua jà'a ma tiempu andivi chi'in nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, ¿ta naja töve chito ndo kì'in ndo ku'va ma kivi iyo ma tiempu i'ya?

*Na nanduku ndo naja jandomani ndo ma ñivi tüvi va'a iyo chi'in ndo
(Mt. 5:25-26)*

57 'Yakan va, ¿ta naja tüvi kùu ja'a juuni maa ndo ma ña chànnini ndo ña kùu ña va'a?

58 Vati tuva iyo iin yo tìsokuati ndo, ta ku'un na chi'in ndo nuu ndra kùu vetiñu, na kunumi ndo jandondaa ndo kuati ikan chi'in ndra kùu vetiñu

ji'na, ña ti'i na ndo nda'a' ra kùu juez, vati tu tüvi ja'a ndo takan, ni ku'va ma ra kùu juez ndo nda'a' ndra jandaru ña kùmi ra, ta ndrakan ti'i ndra ndo vekaa.

⁵⁹ Yakan va yu'u kàti chi'in ndo ti na këe ndo ma vekaa ikan, nda katia'vi ndi'i ji'na ndo ma kuati jā'a ndo. —Takan kàti Jesuu chi'in ma ñivi ikan.

13

Kàtitu'un Jesuu ña sàma yo kua ìyo yo

¹ Takan kùu ta juuni ma ora ikan chää iin ndra judíu nuu ndaa Jesuu. Ta ndrakan kàtitu'un ndra nuu ra naja kua jā'a Pilatu ña chä'ni ra ñivi judíu kichi iti' ñu'u' Galilea ma nuu sòkó na kiti jàna na kuenda Ndioo.

² Tajan te'en náka'an ndio Jesuu chi'in ñivi ka'iin ikan:

—¿Naja kua chànnini ndo? ¿A chànnini ndo ña chä'ni ra na ti ìyo ga kuati na kua inga ñivi ìyo ñu'u' Galilea?, kùuni ndo.

³ Va na yüvi takan kùu yi. Ta tu ndyo'o töve kùuni ndo ndakoo ndo kuati jà'a ndo ta ki'vi ndo ku'un ndo iti' Ndioo, ni naa ndo indukuni takua nää ndiakan.

⁴ ¿A chàku'uni ndo naja kua kékoyo ma torri ñia nàni Siloé ma ora ña kâchi'i cha'un uni ta'an ñivi jā'a yi? Ta, ¿a ndé'e na tundo'o cha'a' ña chïyo ga kuati na kua ma ñivi chïyo ma ñuu Jerusalén?, kùuni ndo.

⁵ Na yüvi takan kùu yi. Ta tu ndyo'o töve kùuni ndo ndakoo ndo ma kuati jà'a ndo ta chikoni'i ndo chi'in Ndioo indukuni ni naa ndo takua nää na ndia —kàti Jesuu.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' yutun higu ña töve chà'a chiti

⁶ Takan kùu tajan te'en náka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Tatiempu chïyo iin ra tâchi iin yutun higu ma ñu'u' ra. Tajan rakan châ'an ra chânde'e ra tuva cha chà'a run chiti, va tüvi nî nata'an ra nî'iin vu nuu run.

⁷ Yakan va te'en náka'an ndio ra chi'in ma ra musu ña jàkuenda ma ñu'u' ra: "Cha uni kuiya kùu yi ña kichij nde'i run ta tükuii nde'i nî'iin chiti run. Va'a ga na ka'ndaun run ti jàtañu ka'a ni run nuñu' ta töve na châ'a run", kàti ra.

⁸ Tajan te'en náka'an ndio ma ra musu ra chi'in ra: "Yo'o racha'nu, na ndakoun run jin tu iin kuiya i'yania, vati ni jalanguai ñu'u' cha'a run ta ni tain abono,

⁹ nde'o tu takan ku'va run chiti. Ta tu kùuni run tajan ni ka'nda ndioi run", kàti ra chi'in ma ra chà'nda tiñu nuu ra.

Jànda'a Jesuu iin ña chata ti'i ma kivi nindeo

¹⁰ Iin kivi nindeo ndaa Jesuu jàna'a ra nuu ñivi tichi veñu' u ñivi judíu.

¹¹ Ta ma tichi veñu' u ikán ndaa iin ña cha ìyo cha'un uni kuiya ña ku'vian jà'a ña ti'i chata ña, vati iin tati xaan kùu yi ña jàti'i yi ña ña endee kùu kundaa va'a ña jà'a yi.

¹² Takan kùu ta ora ndé'e ma Jesuu ña, tajan kâna ra ña ta te'en kicha'a ra kà'an ra chi'an:

—Vitin va cha ndâ'un —kàti ra chi'an.

¹³ Tajan jündii ra nda'a' ra chata ña, ta ma ora ikani chündaa va'a ña ta ndâ'a ña jà'a ra, tajan kicha'a ña jàka'nuan Ndioo.

14 Va ma ra chà'nda tiñu ma veñu'u ikan, nduva'a kùxaan ra ña jānda'a ma Jesuu ña iin kivi nindeo. Tajan rakan te'en nāka'an ra chi'in ma ñivi ka'iin ikan:

—Iyo iñu kivi ña jàtiñu yo ta'ii'in jamana, na kichi nda'a ndo ma kivi ikan, ta töve na ja'a ndo ña kichi ndo nduku ndo ña nda'a ndo ma kivi nindeo —kàti ra chi'in na.

15 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Ndyo'o ndian uvi nuu, ¿a tüvi nàsama ndo ma burru jàna ndo a jundiki jàna ndo ta chàndaka ndo ndri nuu ko'o ndri takuui ma kivi nindeo?

16 Va ma ña'a i'ya kùan ñivi Abraham, iyo yi ña nda'a ña vaji kivi nindeo kùu yi ti ma kui'na kuxini ña nàni Satanaa ña cha iyo cha'un uni kuiya kùu yi ña jànde'e yi tundo'o ña chi'in ma kue'e ikan —kàti Jesuu.

17 Tajan ma ora ká'an Jesuu takan, ta nduva'a kuii kükhanuu ma ndian xaani ndè'e ra, va tandi'i ma ñivi ña ka'iin ma ikan, nduva'a kuii chìsii na nde'e na ma tiñu ka'nú ña jà'a Jesuu.

Jesuu, kà'an ra iin ku'va cha'a' chiti yukú mostaza

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Ta te'en nāka'an ma Jesuu:

—¿Nda chi'in induku ma nuu chà'nda Ndioo tiñu ta nda chi'in kùu jando indukui yi?, kùuni ndo.

19 Taku ma nuu chà'nda Ndioo tiñu indukuni yi chi'in ma chiti yukú mostaza ña tàchi yo, vati chà'nu sukun yi takua kàa inga yutun na'nú ña nda saa kùu ja'a ri taka ri nuu vati soko run —kàti Jesuu.

Jesuu, kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' yuchan iya

(Mt. 13:33)

20 Tajan te'en nāka'an ndiko ma Jesuu:

—¿Nda chi'in jàndo indukui nuu chà'nda ma Ndioo tiñu?, kùuni ndo.

21 Ma nuu chà'nda Ndioo tiñu indukuni yi chi'in ma yuchan iya ña jàkanuu ñivi ña'a chi'in kua'a' yuti ora ni ja'a vi paan, ikan na nandaa ma yuchan.

Ma yuve'e tuu nuu ki'vi yo nuu ndaa Ndioo

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Tajan kée ndio Jesuu kuàjana'a ra tu'un Ndioo nani ñuu ta nani kuariya ña iyo iti' kuà'an ñuu Jerusalén.

23 Tajan iin ma ra ndaa ma ikan te'en kicha'a chìkatu'un ra nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ¿a tiani ma ñivi kùu ma ndian jàkakú Ndioo?, kùuniun —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an Jesuu:

24 —Jani'i ndo ta kùu ki'vi ndo ma yuve'e tuu, vati yu'u kàti chi'in ndo ti kua'a' na ni kuuni na ki'vi na, va na kùu yi ti ya'a tuu yi.

25 Tajan ora ndòto ndio ma ra chito'o ma ve'e ta chäsi ndio ra yi, ta ndyo'o ndian ni ndoo iti' chata ve'e, te'en ni ka'an ndo chi'in ra: "Yo'o racha'nu na nunaun yuve'e nuu ndi", ni kati ndo. Ta rakan ni kati ra: "Na töve nàkotoi ndo ta ni töve chìtoi ndanu kichi ndo", ni kati ra.

26 Ta ikan jan te'en ni kicha'a ndio ndo ka'an ndo: "Cha chächi ndi ta chi'i ndi chi'un, ta jåna'un nuu ndi ma kai nuu iyo ndi", ni kati ndo.

27 Ta rakan te'en ni naka'an ra chi'in ndo: "Na tüvi chìtoi ndanu kichi ndo, yakan va na kesiin ndo xiñ ta na ku'un ndo ti mamaa ndian kini kùu ndo", ni kati ra.

28 Tajan ikan ni kuaku ndo ñia ndava nda nu'u ndo ni kari'u ora ni nde'e ndo ma Abraham, Isaac ta Jacob chi'in tandi'i inga ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ñia ka'iiin ndra nuu chà'nda Ndioo tiñu. Ta ndyo'o ti java chata ve'e ni kindoo ndo.

29 Vati ora ikan ni kichi kua'a' ñivi iyo ninii ka'nu ñu'u ñuñivi, ñia ni kuii na kachi na chi'in Ndioo nuu chà'nda ra tiñu.

30 Yakan va kua'a' ndian kùu ma ndian nuu ndi'inia vitin, ni kuu na ndian nunuu. Ta kua'a' ndian kùu ma ndian nunuu vitin, ni kuu na ndian nuu ndi'inia —kàti Jesuu.

*Jesuu chàku ra cha'a' ñivi iyo ñuu Jerusalén
(Mt. 23:37-39)*

31 Takan kùu tajan juuni ma ora ikan, chaa iin ndra fariseu nuu ndaa Jesuu. Ta ndrakan te'en náka'an ndra chi'in ra:

—Na ku'yn inga chiyo ti Herode kùuni ra ka'ní ra ñyn —kàti ndra.

32 Tajan Jesuu te'en náka'an ndio ra chi'in ndra:

—Na ku'un ndiko ndo nuu ndaa ma rakan ña ya'a vata ta katitu'un ndo nuu ra, ti vitin ta itaan kùu yi ñia ni tavani'j tati xaan ndiso ñivi ta ni janda'i ñivi ku'vi ndia, ta nda isaa kùu yi ñia ni chinu jà'i yi, kàti ndo chi'in ra.

33 Yakan va iyo yi ñia ku'in ma iti' i'ya vitin, itaan ta isaa, vati na vä'a kuvi iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo inga ñuu tuva yüvi ñuu Jerusalén kùu yi.

34 Nda'vi ta'an ndyo'o ñivi iyo ñuu Jerusalén, ñia endee chà'ni ndo ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ta juuni endee jàndikun ndo ta chà'ni ndo chi'in yuu tandi'i ndra tâchi Ndioo ñia kàtitu'un ndra tu'un ra nuu ndo. Vati yu'u nduva'a kua'a' cha'a' kùuniñ tindel ndo nuu ma tundo'o takua jà'a tiatan' chi'in tiun kuati se'e ri ña tixe'e ri ndri tichi ndichin ri. Takan kùuniñ ja'i chi'in ndo niku va ní kuuni ndo.

35 Yakan va yu'u kàti chi'in ndo vitin ti na tüva ni koo Ndioo chi'in ndo ñuu ndo, ta tüva ni nde'e ndo yu'u ndia, nda katí keta ma kivi ña iyo yi ñia ka'an ndo te'en nui: "Ya'a ii ra vàchi chi'in sivi Racha'nu Ndioo", ni katí ndo —kàti Jesuu.

14

Jesuu, jànda'a ra iin raku'vi jà'a kuiñu

1 Takan kùu tajan iin kivi nindeo, chà'an Jesuu châkachi ra ve'e iin ra chà'nda tiñu nuu ñivi fariseu. Va inga ma ndian fariseu ka'iiin ma ikan jàkuenda na Jesuu,

2 nde'o tu janda'a ra iin raku'vi jà'a kuiñu ñia ndaa yatini nuu ra.

3 Tajan te'en kîcha'a chikatu'un ndio Jesuu nuu ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo chi'in nuu ndra fariseu:

—¿Naja kua katí ma tutu ley Ndioo, a va'a ña jànda'a yo ndian ku'vi ma kivi nindeo, a vä'a? —kàti Jesuu.

4 Va taxiin kìndoo ndra. Ta ikan jan jündii ndio Jesuu nda'a' ra chata ma ra kù'vi, tajan ndä'a ndio ra jà'a ra. Ta kà'an ndio Jesuu chi'in ra ña na ku'un ra ve'e ra.

5 Takan kùu tajan te'en náka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra fariseu:

—Taku ndyo'o ndra fariseu, ¿ta tüvi täva ndo jundiki a burru jàna ndo ma tichi soko ka'nu ma ora kòyo ndri ma tichi yi ma kivi nindeo?, kùuni ndo.

6 Va ora kâ'an Jesuu takan chi'in ndra, endee tükuii nani kà'an ndra.

Jesuu, jàna'a ra naja kua jà'a yo ora chà'an yo nuu iyo viko tanda'a

⁷ Ta ora nde'e Jesuu ña kàchin na tayu ka'nu tiá ña kùnandi na yu'u mesa nuu iyo viko tanda'a, tajan te'en jàkuninaa ra na chi'in tu'un i'ya:

⁸ —Ora iyo iin ndian jàmvitaa ndo nuu iyo viko tanda'a, na kùnandi ndo tayu ka'nu tiá ña ndaa ikan, ti koto chaa iin ra jàmvitaa na ña ka'nuga kua ndyo'o,

⁹ ta ora ni nde'e ma ra Jainvitaa ndo ra, ta rakan te'en ni ka'an ndio ra chi'in ndo: "Na kundachiyo ndo nuu tayu chiña ti ni kunandi inga ra'ya", kàti ra chi'in ndo. Ta ndyo'o iyo yi ña kundachiyo ndo ikan, vaji kanuu ndo. Ta ku'un ndio ndo kukunandi ndo tayu ka'lin nuu ndi'inia.

¹⁰ Yakan va ora jàmvitaa na ndo, na kunandi ndo ma tayu ka'lin nuu ndi'inia, tajan ora ni nde'e ndio ma ra jàinvitaa ndo ndo, tajan te'en ni ka'an ndio ra chi'in ndo: "Ndyo'o meru, na ku'un ndo kukunandi ndo ma tayu ka'nuga ña ndaa ndakan." Tajan ora ni kuni ma ndian ka'lin xiin ndo ña kà'an ra chi'in ndo, ta ni tiñu'u ndio na ndo.

¹¹ Vati ma ndian chàta'ani jaka'nu juuni maa', ndiakan Ndioo ni jakukanuu ra na. Va ma ndian jànda'vi juuni maa', ndiakan ni jaka'nu Ndioo na.

¹² Takan kúu tajan te'en náka'an Jesuu chi'in ma ra jà'a viko ikan:

—Ora ni ja'un iin viko ka'nu, na jàmvitaan ni merun ni ñiviun ni ndra yaniun, ta ni ndian kuika ndia. Vati tu takani jà'un, ni ka'nda ndiko na kuenda nuun, ora ni Jainvitaa na ñun ña ku'un iin viko ña ni ja'a na tiá iti' nuu.

¹³ Yakan va ora ni ja'un iin viko, va'a ga ña Jainvitaaun ma ndian nda'vi chi'in ndian ku'vi ndian kuaá ta chi'in ndian koxo.

¹⁴ Tu takani jà'un nduva'a kuii sii ni kuuniun cha'a' ma ña jà'un chi'in na, ti vaji na kúu ku'va ndiko na ma ña chà'un nuu na, va ora ni nataku ndiko ma ndian va'a, Ndioo ni ku'va ra ña ka'nu nuun cha'a' ma ña jà'un kuenda na.

Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' ñivi kùuni ki'vi nuu chà'nda Ndioo tiñu

(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Takan kúu ta iin ma ra nàndi yu'u mesa, te'en náka'an ra chi'in Jesuu:

—Na sii kuuni ndian ni ku'un kachi chi'in Ndioo nuu chà'nda ra tiñu —kàti ra.

¹⁶ Tajan Jesuu te'en náka'an ra iin ku'va nuu ra:

—In ra chìyo taji'na, jà'a ra iin viko ka'nu. Ta rakan ti tâchi ra ma ra musu ra ña na ku'un ra kujainvitaa ra kua'a' ñivi.

¹⁷ Takan kúu ta ora cha iyo va'a tandi'i ma ña ni kachi na, tajan tâchi ndiko ra ma ra musu ra ña na ku'un ra kujandakutu'un ra ma ñivi Jainvitaa ra ña na kichi na ti cha iyo va'a yi.

¹⁸ Va ta'ii'iin ndiakan kàtitu'un na ña iyo inga tuku tiñu ni ja'a na. Taku ora chàa ndio ra nuu iyo ma ra nunuu, te'en náka'an ra chi'in ma ra musu ikan: "Na kúu ku'in ti já jàtai iin ñu'u", ta iyo yi ña ku'in kunde'i yi. Yakan va chikain ñamani nuun ña na ka'nu kooniun ti na kúu ku'in", kàti ra.

¹⁹ Ta inga tuku ra va te'en náka'an ra chi'in ma musu: "Já jàtai u'un ta'an yunta, ta iyo yi ña ku'in kuki'in ku'va ndri nde'o tu va'a jàtiñu ndri. Yakan va chikain ñamani nuun ña na ka'nu kooniun ti na kúu ku'in", kàti ra.

²⁰ Ta ma inga ra te'en náka'an ra chi'in ra: "Já tânda'i, yakan va ka'nu kooniun ti na kúu ku'in", kàti ra.

21 Takan kūu tajan chikoni'i ndiko ma musu kuà'an ra nuu iyo ma ra chà'nda tiñu nuu ra. Ta kātitu'un ndi'i ra yi nuu ra. Va nduva'a kuii kūxaan ra, tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ra: "Na ku'un kunandukun vaji ndian nda'vi chi'in ndian cha'a pe'l'u chi'in ndian kuaá a ndian kukue'e nda ni kuuni ma iti' kai, ta nda yu'ù ñuu ndia. Ta kundakaun na kichi na nde've chi'un", kāti ra.

22 Takan kūu ta nunuuni te'en nāka'an ndiko ra chi'in ma ra chito'o ra: "Yo'o racha'nu, cha jā'i ma ña kātitu'un nui, ta juuni takä'an kutu ma tichi ve'e", kāti ra.

23 Tajan te'en nāka'an tuku ma ra chito'o ra chi'in ra: "Na ku'un ndikoun kunandukun tiá ma ndian nda'vi ña jàtiñu iti' tichi ku'u ta na janiniun inga ñivi ña na kichi na chi'un ma ve'i, ikan na kutu yi", kāti ra chi'in ra.

24 Yakan va yu'u, kāti nuu ndo ti nñiin ma ndian jāinvitai ma nunuu na kūu ga kachi na ma ña jā'i —kāti Jesuu.

*Ndetiñu ta kùu kuu yo ñivi jàkua'a chi'in Jesuu
(Mt. 10:37-38)*

25 Takan kūu tajan nduva'a kuii kua'a' ñivi chàkunuu chi'in Jesuu. Ta ikan jan te'en nāka'an ndio ra chi'in na:

26 —Tu iyo iin ndian kùuni ki'vi iti' kuà'in, iyo yi ña kuuniga na nde'e na yu'u kua kùuni na nde'e na tatá na, ma'á na, ñasi'i na, se'e na, yani na ñivi ta'an na, ta naani na ña kùuni na nde'e na juuni maa na. Takan iyo yi ña ja'a na ta kùu kuu na ndian jàkua'a chi'in.

27 Tu iyo iin ma ndian töve va'a ña ku'un na iti' kuà'in vaji ndava iyo yi ña kuvi na cha'i, na kūu kuu na ndian jàkua'a chi'in ndia.

28 Ta tu iyo iin yo kùuni ja'a iin ve'e, ji'na iyo yi ña tavani'i ji'na ndo kuenda ta ikan nde'e ndio ndo tu keta ma xu'un' ndo, tajan ja'a ndio ndo yi.

29 Ta indukuni kùu yi tu cha kīcha'a ndo jà'a ndo ma cha'a ve'e, ta na këtaga ma xu'un' ndo ña jàchinu ndo yi, ni kuakú ndaa ma ñivi ndo chi'in tu'un i'ya:

30 "Nde'e ndo naja kua kàa ve'e kundu ña jàva'a rakan, ti nñi chinu jà'a ra yi", kāti na.

31 Ta juuni tu iyo iin ra kùu rey ña kùuni ra kanita'an ra chi'in inga rey ña chà'nda tiñu inga ñuu, va iin rey iyo uchi mii jandaru ra ta inga ra iyo oko mii jandaru ra, ¿a tüvi iyo yi ña kunandi ra ja'a ji'na ra kuenda, nde'o tu kùu kanita'an ra chi'in ma ra kùu rey ña vachi chi'in oko mii jandaru?, kùuni ndo.

32 Ta tu kùu ja'a ma ra kùu rey ña iyo uchi mii jandaru kanita'an ra chi'in ra, kuuni ra, tajan ni tachí ndio ra uvi uni ma ndra tatuñ ra na kujandondaa ndra tiñu nuu inga ma ra kùu rey ora juuni vachi chikaga ra chi'in ma jandaru ra ña na túva kanita'an ndra.

33 Yakan va tu kùu ndakoo ndo ndisaa ma ña iyo nuu ndo, ta kùu kuu ndo ma ndra jàkua'a chi'in.

*Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a ñí ña naja kua kuu yi tuva jàña yi ña u'vá yi
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)*

34 'Yakan va taku ma ñíí va'a yi, va tu naa ña u'vá yi, ta na kùuga kuu u'vá yi inga cha'a'.

35 Ma ñii ikan tüva nda kuenda yi ni kuenda ñuu'u' ta ni kuenda abono tajan chàta yo yi. Yakan va ndyo'o ndian iyo chinituni, na taso'o ndo ña kà'in —kàti Jesuu chi'in na.

15

*Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a mvechala ña kuànaa
(Mt. 18:10-14)*

1 Tajan ndisaa ma ndian nàka'an xu'un' kuenda ñuu ka'nu Roma, ta inga ndian jà'a kuati cha jayatin na na nuu nda Jesuu ña kùuni na taso'o na ña kà'an ra.

2 Takan kuu tajan ma ndra fariseu chi'in ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, te'en kicha'a ndra kà'an ndra chata Jesuu chi'in tu'un i'ya:

—Ra'ya ya'a ga chàta'ani ra ndikita'an ra kachi ra chi'in ma ndian jà'a kuati —kàti ndra.

3 Tajan Jesuu te'en nàka'an ndio ra iin ku'va nuu ndra:

4 —Tu iyo nda ndyo'o iyo iin cientu mvechala jàna, ta jàkuanaa ndo iin ri tichi ku'u nuu chákunuu ndo kùmi ndo ri, ¿a tüvi ndakoo ndo ndi kumi xiko cha'un kumi ndri ta ku'un ndio ndo kunanduku ndo ma kiti kuànaa nda kati nata'an ndo ri?, kùuni ndo.

5 Ta ora cha nàta'an ndio ndo ri, tajan nduva'a kuii chìsii ndio ndo ña ndava chìso chata ndo ri.

6 Ta ora chàa ndio ndo ve'e ndo, tajan jàti'vei ta'an ndo ndian nàkoto ndo ta ndian iyo yatin xiin ve'e ndo, ta te'en nàka'an ndio ndo chi'in na: "Na sii kuunio ti ma mvechala jànai ña kuànaa jà'i cha nàta'an ndikoi ri", kàti ndo chi'in na.

7 Yu'u kàti ti indukuni kua ikan kùu yi chi'in iin ndian jà'a kuati tuva ndakoo na ma ña jà'a na ta ki'vi na iti' Ndioo. Nduva'a kuii sii ni kuuni Ndioo iyo andivi cha'a' ra kua cha'a' inga kumi xiko cha'un kumi ñivi ña tüva chiniñu'u na ki'vi na iti' Ndioo, ti ñivi va'a kùu na kùuni na —kàti Jesuu.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a xu'un' ña kuànaa

8 Takan kuu tajan te'en nàka'an tuku Jesuu chi'in na:

—Taji'na chìyo iin ña iyo uchi ta'an xu'un' kaa nuu, ta jàkuanaa ña iin yi. Yakan va ma ña jà'a ña kùu ña tāa ña iin ñu'u' kandil ma tichi ve'an, ta kicha'a ña nàti'vian nda kati nata'an ña yi.

9 Tajan ora cha nàta'an ña yi, tajan jàti'vei ta'an ña ndisaa ma ndian nàkotoan chi'in ndian iyo xiin ve'an, tajan te'en kicha'a ndioan kà'an ña chi'in na: "Na sii kuunio ti cha nàta'in ma xu'un' ña kuànaa jà'i", kàtian.

10 Yakan va yu'u kàti chi'in ndo ti juuni nduva'a kuii sii ni kuuni ndian tati jà'a tiñu nuu Ndioo ora ndakoo iin ra kuati jà'a ra ta chikoni'i ra iti' Ndioo —kàti Jesuu.

Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a iin ra kuànaa se'e

11 Takan kuu tajan te'en nàka'an tuku Jesuu iin ku'va nuu na:

—Taji'na chìyo iin ra iyo uvi ta'an ndra se'e ra.

12 Tajan ma rayoko tiá te'en nàka'an ra chi'in ma tatá ra: "Yo'o tatá, kùuni ña ku'vaun ma ndatiñu ña iyo yi ña ndaki'in", kàti ra. Tajan ma tatá ndra nàta'vei ra ma ndatiñu ra nuu ninduvi ndra.

¹³ Tajan chāa ndio iin kivi ūa xiko ndio ma ra tivaa tiá ma ndatiñu ra. Ta chi'in ma xu'un' nī'i ra ūa xiko ra yi kēe ra kuà'an ra iin ūuu nuu chika ūa endee ndi'i ma xu'un' ra jānaa ra ti tüvi nī chito ra kumi ra yi.

¹⁴ Ta ora cha ndi'i ndio ma xu'un' jānaa ra, tajan nduva'a kuii chīyo iin tama' nuu ūuu ikan ta yā'a ndio ra soko.

¹⁵ Tajan kuà'an ndio ra kuànanduku ra tiñu jà'a ra nuu iin ma ra ìyo ikan. Ta ikan jan rakan tāchi ndio ra ra na ku'un ra kujakuenda ra kini jāna ra ūa ka'lin iti' tichi ku'u.

¹⁶ Ta rakan ti ya'a chīsoko ra ūa ndava kùuni ra kachi ra ūa kini chàchi ndri ta tüvi nda yo chà'a yi nuu ra.

¹⁷ Tajan chā'a ndio ra kuenda ūa te'en kicha'a ra chànnini ra chi'in juuni maa ra: "Ta ndisaa ndra musu jàtiñu chi'in tatá yo, ndava chàkoso ndayu chàchi ndra, ta maa yo i'ya ndava chī'o soko ūa tüvi nī'o ūa kacho."

¹⁸ Yakan va chānnini ra: "Va'a ga chikoni'i ndiko yo ve'e ma tatá yo ta te'en kà'an yo nuu ra: Yo'o tatá, cha chīto iin kuati ka'nu kùu ma ūa jā'i chi'un ta chi'in Ndoo ndia.

¹⁹ Yakan va na kuàtiñun yu'u takua chàtiñu ma ndra kùu musuñ ta tüva ìyo yi ūa ka'un ūa ra se'un kùi." Takan chānnini ra ūa ni ka'an ra chi'in ma tatá ra.

²⁰ Tajan chīkoni'i ndio ra kuà'an ra iti' ve'e ma tatá ra.

"Tajan ora ndē'e ma tatá ra ūa yatinia vâchi ra, tajan nduva'a kuii künd'a'vini ra se'e ra ta kändakunu ndio ra châta'an ra nuu ra, ta ikan kâna'a ra chi'in ma se'e ra ta chûnumi ndaa ra ra.

²¹ Takan kūu tajan te'en nâka'an ndio ma ra se'e ra chi'in ra: "Yo'o tatá, cha chīto iin kuati ka'nu kuu ma ūa jā'i chi'un ta chi'in Ndoo ndia. Yakan va tüva ìyo yi ūa ka'un ūa ra se'un kùi", kàti ra.

²² Va ma tatá ra te'en nâka'an ra chi'in ma ndra kùu musu ra: "Numini kuki'in ndo ma ja'ma va'a ga ta na jaku'un ndo yi ra! Ta juuni na kunda'a ndo iin xe'e ta ti'i ndo yi nda'a' ra chi'in ndichan ūa kundii cha'a ra.

²³ Ta juuni na kuki'in ndo iin jundiki vali ta ndu'u ga ta ka'ni ndo ri, ti ni ja'i iin viko ka'nu ta ni kacho,

²⁴ vati ma ra se'i ūa kîchaa vitin kùu ra takua kùu iin ra cha chī'í kuendai va vitin cha nâtaku ndiko ra, cha jâkunai ra ta vitin cha nât'a'an ndikoi ra." Takan kūu ta ora chînu kâ'an ndio ra takan tajan kîchaa ndio ndra jà'a ndra viko kuenda ra.

²⁵ 'Ta ora châa ma ra chava'a se'e ra ūa jàtiñu tichi ku'u yatini ma nuu ìyo ve'e, tajan ikan chîni ra ūa chîta ma yaa ta tâcha'a na,

²⁶ ta ikan jan kâna ra iin ma ra musu ma tatá ra, tajan chikatu'un ndio ra nuu ra ūa nayi kuu ma nuu ìyo ve'e.

²⁷ Tajan te'en nâka'an ndio ma ra musu ikan chi'in ra. "Ma ra yaniun cha kîchaa ndiko ra. Yakan va ma tatáun tâchi ra ūa na kutiin ndra ma jundiki vali ta ndu'uga ta châ'ni ndra ri ti ma ra yaniun kîchaa ndito ra", kàti ra.

²⁸ Va ma ra yaniun ra chava'a nî kuuni ra ki'vi ra ma tichi ve'e ti ya'a kâyuni ra. Yakan va ma tatá ra kēe ra ma tichi ve'e ta châjanini ra ūa na ki'vi ra ma tichi ve'e nuu ìyo ma viko.

²⁹ Tajan te'en nâka'an ndio ra chi'in ma tatá ra: "Yo'o tatá, cha chito va'un ti cha ya'a kua'a' kuiya kùu yi ūa jàtiñui chi'un, ta ndisaa ma ūa kâ'un chi'in jâ'i yi, ta tükuii nda ora kuva'un vaji iin tixu'u vali nui ūa jâ'i iin viko chi'in ma ndra amigui.

³⁰ Ta vitin kichaa ma ra se'un ña chājanaa ka'ani xu'un' chi'in ñivi ña'a tondo, ta cha'a' rakan chā'niun ma jundiki vali ña ndu'uga ña iyo nuun." Takan kàti ra chi'in ma tatá ra.

³¹ 'Tajan ma tatá ra te'en nāka'an ndio ra chi'in ra: "Yo'o se'yu, cha chītoi ti ndisaa tiempu iyoun chi'jn, yakan va tandi'i ma ña iyo nui juuni ña'un kùu yi ndia.

³² Va vitin iin ña va'a kùu yi tu ja'a yo iin viko. Ta sii kuunio ti ma ra yaniun kùu ra takua kùu iin ra cha chī'i kuenda yo va vitin cha nātaku ndiko ra. Cha jākunaa yo ra niku va vitin cha nāta'an ndiko yo ra." Takan kàti ma tatá ra chi'in ra —kàti Jesuu.

16

Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a iin ra musu ña jānaa ndatiñu chito'o

¹ Takan kūu tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra: —Taji'na chīyo iin ra kuika, ta rakan ti juuni chīyo iin ra chà'nda tiñu nuu ma ndra kùu musu ra ndia. Ta ikan jan iyo iin yo chākatitu'un nuu ma ra kùu chito'o ma ra kùu musu ña chà'nda tiñu, janaa ka'ani ra xu'un' ra.

² Ta ikan jan kāna ndio ma ra chito'o ra ra ta te'en nāka'an ra chi'in ra: "Cha chītoi ti yöve tiñu ndaa kùu ma ña jà'un kuundai. Yakan va na ja'a yo kuenda cha'a' ma tiñu jā'un ti tüva ni jatiñun kuundai", kàti ra.

³ Tajan te'en kicha'a ndio ma ra musu ra chànnini ra ora kā'an ra takan chi'in ra: "¿Naja kua ja'a yo ña ma ra kùu chito'o yo tāva ra yo tichi tiñu jā'a yo i'ya, ta tüvi ñāndeo ña jatiñu yo nuu ma ñu'u", ta kānuu yo ndakan yo tunda'vi ve'e ñivi?

⁴ Aan, cha chīto yo nayi ni ja'a yo ora ni kindaa ma ra chito'o yo tiñu jā'a yo, ikan na ku'va ñivi na koo yo ve'e na", kùuni ra.

⁵ Tajan kāna ndio ra ta'ii'iin ma ndian tàvi nuu ma chito'o ra. Ta ora chāa ndio na nuu ra, tajan te'en chikatu'un ndio ra nuu iin ma ra tàvi nuu ma chito'o ra: "¿Naja tàviun nuu ma chito'i?", kàti ra.

⁶ Tajan te'en nāka'an ra chi'in ra: "Tàvi iin ciente litru cete nuu ra", kàti ra. Tajan te'en nāka'an tuku ma ra musu kuxini ikan chi'in ra: "I'ya iyo ma tutu cha'a' ma ña tàviun, na kunandiun ta taun nuu yi ña tàviun uvi xiko uchi nia. Ta takan ta'nda ma kuendaun", kàti ra.

⁷ Tajan te'en chikatu'un tuku ra nuu inga ma ra tàvi: "¿Ta yo'o, naja tàviun nuu ra?", kàti ra. Tajan te'en nāka'an ra chi'in ra: "Tàvi iin ciente karia trigu nuu ra", kàti ra. Tajan te'en nāka'an ndio ma ra musu kuxini chi'in ra: "I'ya iyo ma tutu cha'a' ma ña tàviun. Na kunandiun ta taun ña tàviun kumi xikonia nuu ra, ta takan ta'nda kuendaun", kàti ra.

⁸ Tajan ma ra kùu chito'o ma musu kuxini ña töve va'a jatiñu, chā'a ra kuenda ña ya'a yati jatiñu ma ra musu ikan kuenda juuni maa ra, vati tiá yati ma ndian ñuñivi nde've jatiñu na kuenda juuni maa na kua ma ñivi chinuni tu'un Ndioo.

⁹ 'Yakan va yu'u Jesuu, kàtitu'in nuu ndo ña na kuàtiñu ndo ma ña kuika ndo ña töve va'a ña iyo ma ñuñivi i'ya, ikan na kùu ni'i ndo amigu ndo. Ta ora ndi'i ma ña kuika ndo kuu ni'i ndo inga ra kùu tindee ndo nuu ni koo ndo endeeni iti' andivi.

¹⁰ Yakan va tu jatiñu va'a yo ma tiñu ta'ani ña chà'a ma chito'o yo nuu yo indukuni ni jatiñu va'a yo kuenda ra ora ni ku'va ra ma tiñu ka'nuga nuu

yo. Va tu töve jàtiñu va'a yo ora chà'a ra ma tiñu ta'ani nuu yo, indukuni töve ni jatiñu va'a yo tu ku'va ra iin tiñu ka'nuga nuu yo ndia.

¹¹ Yakan va tu töve jàtiñu va'a ndo chi'in ma ña kuika ndo ña iyo chi'in ndo ma ñuñivi i'ya, juuni töve ni ku'va Ndioo ma ya'vi ka'nu nuu ndo iti' andivi, ti töve iyo tundeeni ra chi'in ndo.

¹² Ta tu töve jàtiñu va'a ndo chi'in ma tiñu tatu chà'a na nuu ndo ma ñuñivi i'ya, indukuni töve ni ku'va Ndioo ña koo ña'maa ndo ndia.

¹³ 'Ta juuni na küü ja'a iin ra musu tiñu nuu uvi ndra kùu chito'o ra, ti ni kuuni ra nde'e ra iin ra ta ni kuxaani ra nde'e ra inga ra. Yakan va na küü jachi'in ra ña kà'an iin ra ta ja'a ra ña kà'an inga ra, ti töve indukuni chànnini ndra. Ta juuni na küü kuunio nde'o Ndioo tuva kùunio nde'o ma xu'un' ndia —kàti Jesuu.

¹⁴ Ta takua ma ndra fariseu ya'a kùuni ndra nde'e ndra ma xu'un', yakan va ora chīni ndra ña kà'an Jesuu ndisaa ma tu'un i'ya, tajan kīcha'a ndra chàtu'un ndra Jesuu.

¹⁵ Va Jesuu te'en nåka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o kùu ma ndian jà'ani ndo ña kùu ñivi va'a nuu nde'e tandi'i ñivi, va Ndioo takua cha chà'a ra kuenda naja kua chànnini ndo, ñia jàka'nu ndo ma ña iyo nuu ndo, yakan va Ndioo ya'a xaani ra nde'e ra ma kuàja'a ndo.

Ni koo ñivi chi'in Ndioo nuu chà'nda ra tiñu

¹⁶ 'Nda tiempu këta Xuva takani cha iyo ma Ley tää Moisés chi'in ma tutu Ndioo ña kàti yi naja kua kùuni Ndioo ña jà'a yo. Nda ora ikan, kàtitu'un ndi tu'un va'a Ndioo ña jàna'a yi ña cha chàta'an nuu chà'nda ra tiñu. Ta vitin ya'a ga kua'a' ñivi nànduku na naja kua kuu ki'vi na nuu iyo ra.

¹⁷ Yakan va yu'u kàti chi'in ndo ti taku andivi ta ñu'u' ñuñivi ni naa yi, va ma tu'un kà'an nuu ma tutu Ndioo töve ni naa yi, nda kati jachinu ji'na yi ma ña kà'an yi.

Jàna'a Jesuu ña na vä'a ndàkoo yo ñasi'o

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ 'Taku tu iin ra'ii ndàkoo ra ñasi'i ra ta tànda'a ra chi'in inga ña'a, iin kuati jà'a ra kuenda Ndioo. Ta ma ra tànda'a chi'in iin ña'a ña cha ndàkoo ii, juuni iin kuati kùu yi ndia.

In ra kuika chi'in ra nàni Lázaru

¹⁹ 'Taji'na chìyo iin ra kuika ña chàku'un ra ja'ma ya'a va'a ta ya'vi. Ta rakan ti tandi'i kivi jà'a ra viko ta nduva'a vii jàkutu ra ndia.

²⁰ Ta juuni chünandi iin ra nda'vi ña nàni Lázaru ma nuu ñu'u' yuve'e ra. Ta rakan iin ra ya'a kua'a' ndi'i lakua iyo kuñu ra.

²¹ Ta ma ra ndà'vi i'ya chünandi ra ikan ti kùuni ra kachi ra ma che'e yu'u ma ra kuika ña chìta xuu mesa. Ta nda ma ina cha jàyatin ndri ndri nuu nàndi ra ña yùvi ndri nuu ma ndi'i kàa ra.

²² Va këta iin kivi ña chì'i ma ra nda'vi ikan. Ta ma ndra kùu tati jà'a tiñu nuu Ndioo ndàka ndio ndra ra kuà'an ndra nuu ni koo ra chi'in racha'nu Abraham ma andivi. Takan kùu ta chàa iin kivi ña juuni chì'i ma ra kuika, ta kuchi na ra ndia.

²³ 'Ta ora nde'e ndio ma ra kuika tundo'o ma andaya', ta ikan jan ndöni'i ra nuu ra ta chika nde'e ra ña ndaa Lázaru chi'in Abraham ma andivi.

²⁴ Ta ikan jan te'en känachaa ni'i ra: "Yo'o tatá Abraham, na kunda'viniun yu'u, ta tachiuñ ma Lázaru na jatii ra xini nda'a' ra chi'in

takuii ta kichi janani ra yi nuu yai, ikan na ndovichin yi, vati ya'a ndè'i tundo'o tichi ñuu'ú i'ya", kàti ma ra kuika.

²⁵ Tajan te'en nāka'an ndio ma Abraham chi'in ra: "Yo'o se'yu, na kuku'unun ña ma nuu ñuu'u' ñufivivi nuu kīchiun, nduva'a kuii va'a chiyoun, ta Lázaru ti mamaa tunda'veni chākunuu ra. Ta vitin chìsii ra iyo ra i'ya, ta yo'o nde'un tundo'o.

²⁶ Ta juuni iyo iin xa'va ka'nú ma'ñu yo, ña ni ma ndian ka'iin i'ya na küu keta chiyo na iti' chiña, ta ni ndian ka'iin chiña na küu keta chiyo na iti' te'en ndia", kàti Abraham.

²⁷ 'Tajan te'en nāka'an tuku ma ra kuika chi'in ra: "Tu takan kùu yi chikain inga ñamani nuun, yo'o tatá Abraham, ña na tachiun ma Lázaru na ku'un ra ñuñivi nuu iyo ma tatái,

²⁸ vati ma ikan iyo u'un ta'an ndra yanji, na katitu'un ra nuu ndra na chikoni'i ndiko ndra chi'in Ndioo, koto nde'e ndra tundo'o takua ndè'i tundo'o i'ya", kàti ra.

²⁹ Tajan te'en nāka'an Abraham chi'in ma ra kuika: "Cha iyo tutu Ndioo tāa Moisés chi'in ndra ta juuni iyo tu'un tāa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia, ndisaa ña kà'an nuu tutu ikan, na jakua'a ndra yi ta jachi'in ndra ña kà'an yi", kàti Abraham.

³⁰ Tajan te'en nāka'an ndio ma ra kuika chi'in ra: "Ndicha ña takan kùu yi yo'o tatá Abraham, va tu nataku ndiko iin ra ndií, ta keta ra ka'an ra nuu ndra, ni chinuni ndra ta jaña ndra ma kuati jà'a ndra", kàti ma ra kuika chi'in ma Abraham.

³¹ Va ma Abraham te'en nāka'an ra chi'in ra: "Tu töve jàchi'in ndra ma tu'un tāa ma Moisés chi'in tu'un tāa ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chiyo taji'na, indukuni töve ni jachi'in ndra ma ña kà'an iin ra ndií tuva nataku ndiko ra ta keta ra nuu ndra." Takan kàti ma Abraham chi'in ma ra kuika —kàti Jesuu.

17

*In kuati ka'nu kùu yi tuva kuà'an yo iti' töve va'a
(Mt. 18:6-7, 21:22; Mr. 9:42)*

¹ Takan kùu tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:
—Taku ma nuu ñuu'u' i'ya ya'a ga iyo kua'a' ma ndian jà'a kuati, va nda'vei ta'an ma ra jàna'a ma kuati nuu inga na vati ni nde'e ra tundo'o.

² Va'a ga tuva ku'ni na iin yuu mulinu sukun ra ta jaku'un na ra tichi tañu'u, koto jana'a ra kuati nuu ma ndiakuati i'ya.

³ Yakan va na ja'a ndo kuenda nuu ndo. Tu iin ndian ta'an ndo ja'a na kuati chata ndo, na ka'an ndo chi'in na ti yüvi ña va'a ma ña jà'a na. Ta tu jachi'in na ma ña kà'an ndo, ta iyo yi ña jaka'nuni ndo ma kuati na.

⁴ Ta tu ucha cha'a' jà'a na kuati chata ndo iin kivi ta ucha cha'a' kuàka'an na nuu ndo ña na jaka'nuni ndo ma kuati na ti tüva ja'a na yi, ta iyo yi ña jaka'nuni ndo na —kàti Jesuu.

Kàtitu'un Jesuu ti tu chìnunio ña kà'an ra ni koo tundeeni ra chi'in yo

⁵ Takan kùu tajan te'en kicha'a kà'an ndio ma ndra tatuun Jesuu nuu ra:
—Na tindeun ndi, ikan na chinuni ndi tiá ma tu'un Ndioo —kàti ndra chi'in Jesuu.

⁶ Tajan te'en nāka'an ndio ma Jesuu iin ku'va chi'in ndra:

—Tu chinuni ndo vaji ita'vi takua ndi'i ma chiti yuku mostaza, kuu ka'an ndo chi'in yutun morera nda ikan: “Ña kundachiyoun chiña ta ku'un kundaun tichi tañu'u ikan”, kàti ndo chi'in run. Ta ndicha ña ni jachi'in run ña kà'an ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

Jesuu jàna'a ra iin ku'va cha'a' ña naja kua iyo ndian kùu musu Ndioo

7 Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in na:

—Tu iyo nda ndyo'o iyo iin ra kùu musu ndo ña já kichaa ra ña chā'an ra chāta'vi ra ñu'u' a chákumi ra mvechala jàna ndo, ¿a ni ka'an ndo chi'in ra ña na ya'a ra ta kunandi ra kachi ra?, kùuni ndo.

8 Na töve ndicha ña ni ja'a ndo takan ti java te'en ni ka'an ndo chi'in ra: “Na ja'un ña kuxini ndi ta taun yi nuu mesa, ta nda ora chinu kachi ndi tajan kunandiun kachiun ta ko'un ndia”, ni katí ndo chi'in ra.

9 Ma ña ni ja'a ndo chi'in ra kùu yi ña tüvi ni ku'va ndo ta'vindioo nuu ra cha'a' ma ña já'a ra, vati ma tiñu tåva ndo nuu ra.

10 Taku ndyo'o ora cha jàchinu ndo ma tiñu tåchi Ndioo ña já'a ndo, te'en iyo yi ña ka'an ndo: “Na tüvi iyo yi ña tiñu'un ndi, ti ma tiñu já'a ndi kùu ma ña iyo yi ña ja'a ndi”, kàti ndo —kàti Jesuu.

Jesuu jànda'a ra uchi ta'an ndra kù'vi já'a kue'e ta'yu

11 Ta ma tichi iti' nuu kuà'an Jesuu ma ñuu Jerusalén, yá'a ji'na ra ñu'u' Samaria chi'in ñu'u' Galilea.

12 Ta chā'an ndio ra nuu kàndii iin kuariya ta ikan ndé'e ra uchi ta'an ndra ndo'o kue'e ta'yu ña ndé'e chika ndra ra. Yakan va nuu ka'iin ndra chika, te'en kānachaa ndra ra:

13 —Yo'o Tatá Jesuu, na ja'un ñamani nuu ndi ta kunda'viniun ndyu'u —kàti ndra.

14 Tajan ora ndé'e Jesuu nuu ka'iin ndra ta te'en nāka'an ra chi'in ndra: —Na ku'un ndo kujana'a ndo ndo nuu ma ndra sutu ti cha nda'a ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

Tajan kée ndio ndra kuà'an ndra ta chi'in ña chikani ndra kuà'an ndra ta chā'a ndra kuenda ña cha nda'a ndra.

15 Tajan iin ma raku'vi ña iyo tañu ndra ora chā'a ra kuenda ña cha nda'a ra, ta chikokani ndiko ra kuà'an ra nuu ndaa Jesuu, ña nduva'a kuii ni'l kānachaa ra ña jáka'nu ra Ndioo.

16 Tajan ora chā'a ndio ra nuu ndaa Jesuu ta chünandi chiti ra nuu ra nda katí nani te'e nuu ra nuu ñu'u'. Ta te'en kicha'a kà'an ra chi'in Jesuu:

—Na ta'vindioun cha'a' ña jànda'un yu'u —kàti ra chi'in Jesuu. Ta rakan yüvi ra judíu kùu ra ti ra ñu'u' Samariani kùu ra.

17 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ñivi ka'iin ikan:

—Cha chito va'i ti uchi ta'an ndra jànda'i. ¿Ndanu iyo ma inga iín ta'an ndra?

18 ¿Naja tüvi vachi inga ma ndra judíu ta jaka'nú ndra Ndioo ña uvanuu ma ra ñu'u' Samaria kichaa?, kùuni ndo —kàti Jesuu chi'in ma ñivi.

19 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Ndeta ta ku'un ve'un, ti cha'a' ña chinuniun kùu yi ña cha nda'un —kàti Jesuu chi'in ma ra Samaria.

*Tu'un jàna'a naja kua ni kichi nuu chà'nda Ndioo tiñu
(Mt. 24:23-28, 36-41)*

20 Tajan te'en kicha'a chikatu'un ma ndra fariseu nuu Jesuu:

—¿Nda ora ni kichaa nuu chà'nda Ndioo tiñu? —kàti ndra.

Ta te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Taku ma nuu chà'nda Ndioo tiñu na këu nde'o yi ma ora ni kichaa yi.

²¹ Yakan va ma ora ikan na këu ka'an ñivi ña i'ya kùu nuu iyo Ndioo ra chà'nda tiñu a ikan, vati ndicha kuii ña cha iyo yi tañu ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

²² —Ni chaa iin kivi ña ni kuuni ndo nde'e ndiko ndo yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo ma ora ni kichi inga cha'a'. Va kumaniga këta yi.

²³ Vati iyo ñivi ni ka'an: "I'ya ndaa ra", a "Ndakan vâchi ra", ni kati na. Va koto tändikun ndo ku'un ndo chata na.

²⁴ Vati ma kivi ni kichi ndiko yu'u, ra Se'e ñivi tâchi Ndioo jandondichin ma ora ni koyoi takua jà'a ma tacha ora kòyo yi ña jandondichini yi iti' andivi a nda nikuuni. Takan ni ndotacha jà'a yu'u, ra Se'e ñivi tâchi Ndioo ora ni kichi ndikoi inga cha'a'.

²⁵ Va iyo yi ña nde'e ji'nai tundo'o, ta tüvi kùuni ma ñivi iyo ma tiempu i'ya nde'e na yu'u.

²⁶ Vati ma tiempu ni kichi ndiko yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, indukuni ni ja'a ma ñivi takua jà'a na tiempu chiyo Noé.

²⁷ Va ma tiempu ikan, chàchi na ta chì'i na ta tânda'a na. Tajan nunuu ni châa ndio ma kivi ña kî'vi ndio Noé ma tichi varku ra ta kùun ndio ma savi ta tandi'i ñivi töve kî'vi ma tichi varku chî'í ndi'i kuii na.

²⁸ Ta indukuni jâ'a na tiempu chiyo Lot ndia, ti ma ñivi chàchi na, chì'i na, ta jàta na ndatiñu ta xiko na yi, ta tâchi na ta java'a na ve'e na,

²⁹ va ora kée ndio ma Lot ma ñuu Sodoma, tajan Ndioo nunuu ni jâkoyo ndio ra ñu'u chi'in azufre ma iti' andivi chata na, ta takan ja'a ra ña châ'a ni ndi'i ra na.

³⁰ Takan ni kuu ma ora ni keta kivi ña ni kichi ndiko ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

³¹ 'Vati ma kivi ikan tu iyo nda ndyo'o ka'ìn ndo siki ve'e ndo, na kî'vi ndo ni ña tävani'i ndo ndatiñu ndo ña ka'ìn tichi yi. Ta nda ndyo'o kàchika tichi ku'u ma ora ikan, tiá va'a ña na kû'un ndo ve'e ndo ndia.

³² Na kuku'uni ndo naja kua tâ'an ñasi'i Lot ña chi'an.

³³ Ma ora ikan tu nandku ndo naja kua kakú ndo, ni kuvi ndo, va tuva kuvi ndo cha'a' ma Racha'nu Ndioo, ni koo ndo chi'in ra endeeni.

³⁴ 'Yakan va yu'u kâti chi'in ndo ti ma chanikuaa ora ikan tu uvi ta'an ndra kàndoyo ndra kixi ndra tichi iin ve'eni, iin ra va ni kani'i ma Racha'nu Ndioo ña ku'un ra chi'in ra, ta inga ra töve.

³⁵ Ta tu uvi ta'an ñivi ña'a iin ndikoni vi, iin ña va ni kâni'i ma Racha'nu Ndioo kuà'an ña chi'in ra, ta inga ña töve.

³⁶ Ta indukuni kùu yi tu uvi ta'an ndra'ii jàtiñu ndra ku'u, iin ra va ni kâni'i ma Racha'nu Ndioo ku'un ra chi'in ra, ta inga ra töve —kàti Jesuu chi'in ndra.

³⁷ Tajan te'en chikatu'un ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra nuu ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿ta ndanu ni kuu yi takan? —kàti ndra.

Tajan te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Taku nuu kàndii ma ña chî'i, ikan kuti'vi ma chii chàchi ndri —kàti Jesuu.

18

Jesuu, kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' iin ña'a kîndoo nda'vi ta cha'a' iin ra juez ra jàndondaa kuati

¹ Takan kūu tajan te'en kīcha'a Jesuu jāna'a ra iin ku'va nuu na, cha'a' naja kua iyo yi ña ka'an na chi'in Ndioo ndisaa tiempu koto jāña na ña jà'a na yi:

² —Taj'i'na chīyo iin ra kūu vesi ña jàndondaa tiñu. Ta rakan ti tükuii jàka'nú ra Ndioo, ta tüvi tiñu'u ra ñivi ndia.

³ Ta juuni ma ñuu ikan iyo iin ña'a kindoo nda'vi. Ta yakan ti iyo iin kuati chi'an, yakan va nani kivi chà'an ña chàti'an kuati nuu ma ra vesi, ta yakan te'en kà'an ña: "Yo'o racha'nu, na tindeun yu'u ta jàndondaun ma kuati jà'a inga ñivi chi'in", kàtian.

⁴ Ta cha kua'a' tiempu kùu yi ña chàti'an kuati nuu ra ta tükuii kùuni ra jachi'in ra ma ña kà'an ña. Va juuni maa ra te'en chànini ra: "Vaji töve jàka'nui Ndioo ta töve tiñu'i ñivi,

⁵ va tava ma ña'a kindondaa'vi i'ya endee töve jàña ña ña kichi ti'an kuati nui, yakan va va'a ga ña na jandondai ma kuatian koto jasananian xinj chi'in ma tiñu jà'i, ta jakayunian yu'u." Takan chànini ra —kàti Jesuu.

⁶ Tajan te'en nāka'an ndio ma Racha'nu Jesuu chi'in na:

—Ndisaa ña'a kùu ma ña chànini ma ra vesi kini ña jàndondaa kuati.

⁷ Yakan va tu ma ra kùu vesi ña jàndondaa tiñu jà'a ra yi vaji yüvi ra va'a kùu ra, kùuni yi ka'an yi ña nduva'a ga va'a ni ja'a ma Racha'nu Ndioo yi chi'in yo tuva chìkan yo yi nuu ra nàni kivi ndia. Ta Ndioo, ja ni kuyanga ra ku'va ra ma ña chìkan ndo nuu ra?, kùuni ndo.

⁸ Ta cha'a' yakan kùu yi ña yu'u kà'in chi'in ndo juuni numini ni ka'an Ndioo cha'a' ndo tuva takan ja'a ndo. Va ma ora ni kichaa ndiko ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, nde'o tuva juuni nata'an ga ra ma ndian chìnuni tu'un ra —kàti Jesuu.

Jesuu kàtitu'un ra iin ku'va cha'a' iin ra fariseu ta cha'a' iin ra nàka'an xu'un' kuenda ñuu ka'nu Roma

⁹ Tajan te'en nāka'an tuku Jesuu iin ku'va nuu ma ñivi inga cha'a', vati iyo ndian kàti ña kùu na ndian va'a, va tüvi ndicha, ti tüvi kùuni na nde'e na ta'an na:

¹⁰ —Iyo uvi ta'an ndra'ii ña chà'an ndra chàka'an ndra chi'in Ndioo tichi veñu'u ka'nu. Va iin ra kùu ra fariseu ta inga ra kùu ra, ra nàka'an xu'un' kuenda ñuu ka'nu Roma.

¹¹ Tajan ma ra fariseu chündaa ra ta te'en kīcha'a ra kà'an ra chi'in Ndioo cha'a' ra tichi ma veñu'u ka'nu: "Yo'o Racha'nu chà'i ta'vindioo nuyn, vati tüvi jà'i takua jà'a inga na ña su'u na ta kini na ta ki'vi na chi'in ña'a yüvi ñasi'i na. Ta juuni chà'i ta'vindioo nuyn, ti tüvi jà'i takua jà'a ma ra nàka'an xu'un' kuenda ñuu Roma ña ndaa ikan ndia.

¹² Vati yu'u jànditai yu'i uvi cha'a' iin jamana ta chà'i uchi porcientu ma xu'un' jàkanai nuyn ndia." Takan kàti ma ra fariseu ña kà'an ra chi'in Ndioo.

¹³ 'Takan kūu ta ma ra nàka'an xu'un' kīndo ra ndaa ra yatini ma ikan ta ni tüvi kāni'i ra ma nuu ra ña nde'e ra iti' andivi, ta kāni ra pechu ra ti ya'a nda'vi kùuni ra tajan te'en kīcha'a ra kà'an ra chi'in Ndioo: "Yo'o Racha'nu Ndioo na kunda'viniun nde'un yu'u, vati chìtoi ti iin ra jà'a kuatinini kùi", kàti ra.

¹⁴ Takan kūu yakan va yu'u kàti chi'in ndo ti ma ra nàka'an xu'un' ora kée ra kuà'an ra ve'e ra cha jānaa Ndioo kuati ra, va ma ra fariseu töve. Vati ma ndian jàka'nú juuni maa, ni jakukanuu Ndioo na, ta ma ndian kà'an nda'vi cha'a' nuu Ndioo, ni jaka'nu Ndioo na.

*Jesuu jà'ií ra ndiakuati
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)*

¹⁵ Ta juuni ka'iin ñivi ikan ña chàndaka na ndiakuati se'e na, na jundii Jesuu nda'a' ra xini na, va ora ndé'e ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ña takan jà'a na, tajan te'en kicha'a ndio ndra kà'an xaan ndra nuu ma ndian chàndaka ma ndiakuati nuu Jesuu:

—Na kündaka ndo se'e ndo nuu ndaa Jesuu —kàti ndra.

¹⁶ Tajan kâna ndio Jesuu ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—¡Na jà'a ndo takan! Ku'va ndyo'o ña na kichi ma ndiakuati nui, ta na käsi ndo nuu na, ti ma ñivi ïyo nuu chà'nda Ndoo tiñu, indukuni kàa na kua kâa ma ndiakuati.

¹⁷ Yakan va ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo ti tu töve chìnuni ndo tu'un Ndoo takua chìnuni ndiakuati ka'iin i'ya, na këu ki'vi ndo koo ndo chi'in Ndoo nuu chà'nda ra tiñu —kàti Jesuu chi'in ndra.

In ra kuika nàtu'un ra chi'in Jesuu

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Takan kûu ta iin ra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu te'en chikatu'un ra nuu Jesuu:

—Yo'o Matru va'a, ¿nayi ïyo yi ña ja'i ta kùu ni'j nuu koo nditoi endeeni chi'in Ndoo? —kàti ra.

¹⁹ Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—¿Ta naja kâ'un ña kùi Matru va'a? Ta uvanuuni ra va'a kùu ra ña ïyo ra, ta rakan kùu ra Ndoo.

²⁰ ¿A cha chítoun naja kua kà'an ma tu'un Ndoo? Ma tu'un Ndoo te'en kà'an yi —kàti Jesuu chi'in ra. —Na kï'viun chi'in ña'a yüvi ñasi'un, na kâniun, na sù'un na kâ'un tu'un vata chata inga ñivi, ta na tiñu'yn tatáun chi'in ma'un —kàti ra.

²¹ Tajan rakan te'en nâka'an ndio ra chi'in Jesuu:

—Ndisaa yakan cha jà'i yi nda ora kûi ravalí —kàti ra.

²² Ta ora chîni Jesuu ma ña kâ'an ra, tajan te'en nâka'an ndio ra chi'in ra:

—Uvanuunia nakuyi kumani ña jà'un: na xiko ndi'un ma ña ïyo nuun ta jachaun ma xu'un' nuu ndian nda'vei. Takan ïyo yi ña ja'un ta kuu ni'un ña kuikaun iti' andivi. Ta ora cha jà'un yi, tajan na kichiun ta ku'un chatai —kàti Jesuu chi'in ra.

²³ Takan kûu ta ora chîni ndio ra ma ña kâ'an Jesuu, tajan nduva'a kuii nda'vei kùuni ra, ti ya'a kuika ra.

²⁴ Ta ora ndé'e Jesuu ña nda'vei kùuni ra, tajan te'en nâka'an ra chi'in ñivi ka'iin ikan:

—Ya'aga ndetiñu kuenda ndian kuika ña kï'vi na nuu chà'nda Ndoo tiñu.

²⁵ ¿A nde'un iin cha'a' ña kï'vi iin camellu xe'e iin kutiku? Ta takua iin ra kuika na këu ki'vi ra nuu chà'nda Ndoo tiñu —kàti Jesuu.

²⁶ Ta ma ndian chîni ña kâ'an Jesuu te'en kicha'a na chikatu'un na nuu ra:

—Aan, ¿ta nda ndian kùu ma ndian ni kakú tuva takan?, kùuniun —kàti na.

²⁷ Tajan te'en nâka'an Jesuu chi'in na:

—Ma ña ndetiñu kuenda ma ñivi, kuenda ma Ndoo töve ndetiñu kùu yi —kàti Jesuu.

28 Takan kūu tajan te'en nāka'an Petu' chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu taku ndyu'u ndākoo ndi ndisaa ña iyo nuu ndi, ta tāndikun ndi chataun —kāti Petu' chi'in Jesuu.

29 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu:

—Ndicha va'i ña kā'in chi'in ndo, ti nda ndian nikuuni ña ndākoo na ve'e na ñasi'i na yani na tatá na ta se'e na cha'a' ña kuàkatitu'un na naja kua koo ñivi chi'in Ndio nuu chà'nda ra tiñu,

30 ni ni'i na tiá kua'a' ya'vi na ñuñivi i'ya ta juuni ni ni'i na ya'vi na tiá iti' nuu ndia, ti ni ni'i na nuu koo ndito na endeeni chi'in Ndio nuu chà'nda ra tiñu —kāti Jesuu.

Cha'a' uni kàtitu'un tuku Jesuu ña ni kuvi ra

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Takan kūu tajan kāna ndio Jesuu ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Vitin ni ko'o ñuu Jerusalén, vati ikan ni chinu ma ña kā'an ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndio, ndisaa ña tāa ndra cha'a' ña ni ta'an ma ra Se'e ñivi tāchi Ndio.

32 Vati ma ñivi judíu ni ku'va na ra nda'a' ñivi vâchi inga ñuu. Ta ndiakan ni kuàtu'un na ra, ta ni ka'an ti'ini na chata ra, ta ni tivisii na ra,

33 tajan kani na ra ta ka'ni na ra, va tichi uni kivi ni nataku ndiko ra tañu ñivi ndíi —kāti Jesuu.

34 Va ma ndra jàkua'a chi'in ra tükuii nī kutunini ndra ma ña kā'an ra, ta ni tüvi chito ndra nda kuenda kùu ma ña kā'an ra chi'in ndra, vati na chā'a Ndio ña kutunini ndra ma ña kā'an ra.

Jànda'a Jesuu iin ra kuaá iyo iti' ñuu Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Ora cha kuàkuyatin Jesuu ma ñuu Jericó, ta ikan ndē'e ra ña nàndi iin ra kuaá yu'u iti' nuu kuà'an ra ña chikan ra tunda'vi.

36 Yakan va ora chīni ra ña ya'a kua'a' ñivi, tajan chikatu'un ndio ra nuu ma ñivi ña nayi kùu ma ikan.

37 Tajan kàtitu'un na nuu ra ña Jesuu ra ñuu Nazaret kùu ra ña yà'a ra ma ikan.

38 Tajan te'en kîcha'a ra kànachaa ra:

—Yo'o Jesuu tata racha'nu David, na kunda'viniun yu'u —kāti ra.

39 Ta ma ndian kuà'an iti' nuu kà'an xaan na chi'in ra ña na taxiin koo yu'u ra, va vi'a kànachaa ra te'en kà'an ndiko ra:

—Yo'o Jesuu tata racha'nu David, na kunda'viniun yu'u —kāti ra.

40 Tajan chündaa ndio Jesuu ta tāchi ra na ña na kuki'in na ra. Tajan ora chā'a na chi'in ra yatin ma nuu ndaa ra, tajan te'en kîcha'a Jesuu chikatu'un ra nuu ra:

41 —¿Nayi kùuniun ña ja'i chi'un? —kāti Jesuu.

Tajan te'en nāka'an ma ra kuaá chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, kùuni ña na janda'un tinui ikan na kuu nde'i —kāti ra.

42 Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ra:

—Na ndondichin nde'un ti cha'a' ña chinuniun kùu yi, ña cha ndā'a ma tinuñ —kāti Jesuu chi'in ra.

43 Tajan ña juuni ma ora ikani kùu nande'e ra, tajan kîcha'a ndio ra jàka'nú na Ndio, ta tāndikun ra kuà'an ra chata Jesuu. Ta ndisaa ma ñivi nde'e ña kùu chi'in ra juuni kîcha'a na jàka'nú na Ndio ndia.

19

Jesuu kà'an ra chi'in ra nàni Zaquo

- ¹ Tajan kí'vi ndio Jesuu ma tichi ñuu Jericó. Ta chàkunuu ra ikan.
- ² Ta ma ñuu ikan ti iyo iin ra kuika nàni Zaquo. Ta rakan ti ra kùxini nuu ndra nàka'an xu'un' kuenda ñuu ka'nu Roma kùu ra.
- ³ Ta rakan ti kùuni ra nakoto ra Jesuu, va na këu nde'e ra ra, ti ya'a kua'a' ñivi ta ya'a ndiki ra ndia.
- ⁴ Yakan va yá'a nduu ra kuà'an ra ití' nuu, ta ikan ndää ra nuu iin yutun nàni sicómoro ña ndaa yatini nuu ni ya'a Jesuu, ikan ti na kuu nde'e ra ra.
- ⁵ Ta ora yá'a ndio Jesuu ma ikan, tajan ndé'e ndaa ra nuu yutun nuu nàndi ra, tajan te'en nàka'an Jesuu chi'in ra:
- Yo'o Zaquo, na nuun, vati kivi i'ya ni ndoi nuu iyo ve'un —kàti Jesuu chi'in ra.
- ⁶ Tajan numini nüu ndio ra ma nuu yutun, ta chünumi ra ra ti ya'a chìsii ra ña kà'an Jesuu takan. Tajan chäka ndio ra ra kuà'an ra ve'e ra.
- ⁷ Ta ora ndé'e ma ñivi ña kuà'an Jesuu chi'in ra, tajan tükuii va'a kùuni na, ta kïcha'a na kà'an ndaa na chata Jesuu ña naja kuàkindoo ra ve'e iin ra jà'a kuati, kàti na.
- ⁸ Tajan ndéta ndio ma Zaquo ta te'en kïcha'a ra kà'an ra chi'in ma Racha'nu:
- Yo'o Racha'nu, java ma ndatiñu ña iyo nui, ni ku'vai yi nuu ma ndian nda'vi, ta tu iyo nda ndian jànda'viña'i, nda kumi cha'a' ni jachikoni'i ndikoi yi nuu na inga cha'a' —kàti ra.
- ⁹ Tajan te'en nàka'an Jesuu:
- Vitin va cha kïchaa ña ni kakú ñivi iyo ve'e i'ya ti juuni ñivi Abraham ra chïyo taji'na kùu ra'ya ndia.
- ¹⁰ Vati ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, vàchi nanduku ra ñivi iyo ñuñivi i'ya, ta vàchi jakakú ra ndian cha iyo tiempu ña kuànaa ndia.
- Jesuu kà'an ra iin ku'va cha'a' ña naja kua jàtiñu yo chi'in uchi ta'an xu'un' kaa*
(Mt. 25:14-30)
- ¹¹ Ta ndava tåso'o ma ñivi ña kà'an Jesuu, yakan va kïcha'a tuku ra nàtu'un ra iin ku'va nuu na, vati cha chito ra ña chani chaa ra ma ñuu Jerusalén. Ta cha'a' yakan kuu yi ña chànini na ña chani kuyatin kichaa nuu chà'nda Ndioo tiñu nuu na.
- ¹² Yakan va te'en kïcha'a nàka'an Jesuu yi nuu na:
- Taji'na, chïyo iin ra ya'a iñu'u. Ta rakan ti kée ra kuà'an ra inga ñuu nuu chika, vati ikan ni ku'va na tiñu nuu ra ña ni kuu ra Rey ta ka'nda ra tiñu, tajan kichaa ndiko ra.
- ¹³ Ta antea ña ni kee ra ku'un ra, tajan kâna ra uchi ta'an ma ndra musu ra, ta ta'ii'iin ndra châ'a ra iin ma xu'un' oro ña ya'a ya'vi ndaa. Tajan te'en nàka'an ra chi'in ndra: "Na jatiñu va'a ndo chi'in ma xu'un' ña châ'i nuu ndo, ta nda ora ni kichaa ndikoi, tajan ku'va ndiko ndo yi chi'in ña jàkanaa yi nui", kàti ra chi'in ndra.
- ¹⁴ Va tava ma ñivi ñuu ra, ti ya'a tixin na nde'e na ra, yakan va tâchi na iin ndra kùu tatuñ ña kuàkatitu'un ndra nuu ma rey, ta te'en kà'an na nuu ma tatuñ: "Na tüvi kùuni ndi ña kùu ra Rey ndi, ta ka'nda ra tiñu nuu ndi." Takan kàti na chi'in ma tatuñ.
- ¹⁵ 'Va nî kuu yi takua chànini na ja'a na, vati nî'i ra tiñu ña kùu ra Rey nuu na, tajan ora cha kùu ra rey ta chikoni'i ndiko ra ñuu ra. Ta ora châa

ndio ra ma ñuu ra, tajan tāchi ndio ra tiñu chata ma ndra musu ña chā'a ra xu'un' nuu ña na kichi ndra vati kùuni ra koto ra naja jākanaa i'iin ndra chi'in ma xu'un' chā'a ra nuu ndra.

¹⁶ Tajan chā'a ma ra nunuu, ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ma rey ikan: "Yo'o racha'nu, ma xu'un' ña chā'a nuñu nui ña jātiñui chi'in yi ta jākanaa yi nda uchi cha'a' tiá", kàti ra.

¹⁷ Tajan te'en nāka'an ndio ma ra kùu Rey chi'in ra: "Cha chìtoi ti ya'a ga va'a ra musu kùun, ta cha'a' yakan kùu yi ña iyo tundeeni chi'un. Yakan va vitin ni ku'vai tiñu ka'nu ga nuñu ña na ka'ndaun tiñu nuu uchi ta'an ñuu", kàti ma ra kùu Rey chi'in ra.

¹⁸ Tajan inga tuku ra chā'a nuu ra. Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ra: "Yo'o racha'nu, ma xu'un' ña chā'a nuñu nui ña jātiñui chi'in yi ta jākanaa yi nda u'un cha'a' tiá", kàti ra.

¹⁹ Tajan te'en nāka'an ndio ma ra kùu Rey chi'in ra: "Nuu yo'o ni ku'vai tiñu ña na ka'ndaun tiñu nuu u'un ta'an ñuu", kàti ra chi'in ra.

²⁰ 'Ta inga tuku ra chā'a nuu ra, ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ra: "Yo'o racha'nu, ma xu'un' ña chā'a nuñu nui, ndākiva'i yi tichi iin pañitu, i'ya iyo ma xu'un'.

²¹ Ni kuuni jatiñui chi'in yi vati ndasij nde'i ñuñu, ti cha chìtoi ña ya'a xaun, vati nàmaun ndatiñu ña tāchi inga ñivi ta jàti'viun ña tüvi ní tachiun", kàti ra.

²² Tajan te'en nāka'an ndio ma ra kùu Rey chi'in ra: "Yo'o ra musu ña tüvi va'a chànnini. Cha'a' ma tu'un kā'un chiña, ni tiso kuatj ñuñu. Vati juuni maun kà'un ña yu'u kùu iin ra tüvi va'a jà'a, ta ña nàmai xu'un' nuu ma ñivi ta tüvi jatiñui, ta cha'a' ña kà'un ña nakuisoi ndatiñu nuu tüvi jatiñui.

²³ Yakan va tu chítoun ña takan kùu yi, ¿ta naja tüvi ní chati'un yi tichi vanku niku, ta ora kichaa ndikoi nuu iyo ve'i, ikan na jachikoni'i ndikoun yi nui chi'in ma xu'un' siki yi niku? Va tüvi ní ja'un takan", kàti ra.

²⁴ Tajan te'en nāka'an tuku ma ra kùu Rey chi'in ndian ka'ün ikan: "Na nàmaa ndo ma xu'un' ikan nuu ra, ta ku'va ndo yi nuu ma ra jākanaa uchi cha'a' tiá", kàti ra.

²⁵ Tajan te'en nāka'an ma ñivi ikan chi'in ra: "Yo'o racha'nu, na tüvi va'a ma ña kā'un, vati rakan cha jākanaa ra kua'a' xu'un' chi'in ma xu'un' chā'un nuu ra", kàti na.

²⁶ Tajan te'en nāka'an ma ra kùu Rey: "I'ya kà'in chi'in ndo ti ma ñivi jatiñu va'a tiaga kua'a' ma ndatiñu na ni koo, va ma ñivi töve jatiñu va'a, ni kindaa Ndio ma tiñu jà'a na vaji töve kua'a' yi.

²⁷ Ta ma ndian töve kùuni ña kui Rey niku, kuäki'in ndo na ta kundaka ndo na kichi na i'ya, ta ka'ní ndo na nui." Takan kàti ra.

Jesuu ki'vi ra ñuu Jerusalén (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ta ora chinu kā'an Jesuu tu'un ikan, tajan kēe ndiko ra kuà'an ra ma iti' ñuu Jerusalén.

²⁹ Tajan ora cha kùyatín ra nuu kàndii ma ñuu Betfagé chi'in ñuu Betania nuu iyo yuku Olivu, tajan tāchi ndio ra uvi ta'an ma ndra jàkua'a chi'in ra ñuu ikan, va ji'na te'en kā'an ra chi'in ndra:

³⁰ —Na ku'un ndo kuariya ña kàndii ikan ta ora chaa ndo ma ikan, ikan nata'an ndo iin burru ndikun ña ní'iin na takä'an koso. Na ndachi ndo ri ta kundaka ndo ri kichi ndo nui nde've.

³¹ Ta tu iyo ndian chikatu'un nuu ndo ña naja ndàchi ndo ri, ta kati ndo ti ma racha'nu chito'o ndo chiniñu'u ri kàti ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

³² Tajan kée ndio ndra kuà'an ndra ta nàta'an ndra ndisaa yi takua kàtitu'un Jesuu nuu ndra.

³³ Tajan kicha'a ndra ndàchi ndra ma burru, ta ora ndé'e ma ra chito'o ri ndra, ta te'en kicha'a chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Ta naja ndàchi ndo ma burru jànai? —kàti ra.

³⁴ Tajan te'en nàka'an ndio ndra chi'in ra:

—Ndàchi ndi ri ti ma racha'nu chiniñu'u ri —kàti ndra chi'in ra.

³⁵ Tajan jündii ndio ndra ja'ma ndra chata ri ta këñu'u ndra ri chāa ndra nuu ndaa Jesuu. Ta ikan jàndaa ndra ra chata ri.

³⁶ Tajan kuàkua'an Jesuu, ta kua ikan chàkin ma ñivi ikan ja'ma na ma iti' kuà'an ra.

³⁷ Tajan ora cha kuyatin ra iti' nuu inuu ma yuku Olivu, tajan ndisaa ma ndian chinuni ña kuà'an chata ra, te'en kicha'a na kànachaa na ña chìsii na. Ta jåka'nu na Ndiooo cha'a' ndisaa ndatu ña ndé'e na jå'a ra:

³⁸ —¡Ya'a ga íí kùu ma ra kùu Rey ña kichaa chi'in ndatu ma Racha'nu Ndiooo! ¡Ta na koo vii ma Racha'nu iyo iti' andivi! ¡Ta na jaka'nu yo ra cha'a' ma ña jå'a ra! —kàti na.

³⁹ Ta iin ma ndra fariseu, ña kuà'an tañu ma ñivi ikan, te'en kicha'a ndra kà'an ndra nuu Jesuu:

—Matru, jna ka'un nuu ma ndian kàkichi chataun, na taxiin kuu yu'u na! —kàti ndra.

⁴⁰ Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Yu'u kàtitu'in nuu ndo ti tu jakutaxjñ ma ñivi vâchi chatai, nda ma yuu kàndoyo chiña ni jaka'nu yi yu'u ndia —kàti ra.

⁴¹ Ta ora cha kuyatin ndio Jesuu ma ñuu Jerusalén, ta te'en kicha'a ra chàku ra cha'a' ma ñivi ñuu ikan, ora ndé'e ra yi:

⁴² —Ndyo'o ñivi iyo ñuu Jerusalén tu kutunini ndo ña na nani'i ndo naja kua koo vii ndo chi'in Ndiooo cha'a' ña iyo ra i'ya chi'in ndo jitú ma kivi vitín, va na kùu ga yi ni vitin, ta ni iti' nuu, ti cha tindixe'e Ndiooo yi nuu ndo.

⁴³ Vati ni keta iin kivi ña ni koo kuati chi'in ndo ti ma ndian xaani nde'e ndo ni ja'a na iin muru naja kua kandii ñuu ndo, ta ni kuikonuu ndio na ndo ta kanita'an na chi'in ndo.

⁴⁴ Yakan va ni ka'ní ndi'i na ndo, ta takan ni janaa na ma ñuu ndo ña ni'iin ga yuu iyo cha'a' ve'e ndo tüva ni kindoo yi, vati töve kì'in ndo kuenda ma Racha'nu Ndiooo ora cha kichaa ra ña kùuni ra jakakú ra ndo —kàti Jesuu chi'in ma ñivi ñuu Jerusalén.

Jesuu tåva ra ndian xiko tichi kora veñu'u ka'nu ndian judíu ñuu Jerusalén

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ta ora yå'a ña kå'an Jesuu takan, tajan kí'vi ndio ra ma tichi kora veñu'u ka'nu ndian judíu, ta kicha'a ndio ra jàkunu ra ma ndian xiko chi'in ndian jàta ña ka'lín ma ikan chi'in tu'un i'ya:

⁴⁶ —Nuu ma tutu Ndiooo kå'an yi ti ve'e i'ya kùu ve'e Ndiooo, nuu kà'an na chi'in ra kàti yi. Va ndyo'o, jàndaku ndo yi iin ve'e ndrasu'u —kàti Jesuu chi'in na.

⁴⁷ Ta tandi'i kivi jàna'a Jesuu nuu ma ñivi ma tichi veñu'u ka'nu ikan, ta ma ndra sutu cha'nu chi'in ndra jàkua'a tutu Ndiooo, ta chi'in tandi'i

ndracha'nu ña iyo ma ñuu ikan nànduku ndra naja kua ja'a ndra ta kuu ni'i ndra kua ka'ni ndra Jesuu.

48 Va nī kuu ni'i ndra naja kua ja'a ndra ti ndisaa ma ñivi tåso'o na ña kà'an Jesuu, ta chìsii na ña jàna'a ra nuu na.

20

Jesuu tüvi nī ka'an ra ndanu nī'i ra ndatu ra
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 Iin kivi ndaa Jesuu tichi kora veñu'u ka'nú ñuu Jerusalén ña jàna'a ra nuu ma ñivi naja kua kuu yi ña jàkakú Ndioo ñivi. Ta ora ikan chāa ma ndra sutu cha'nu chi'in ndra matru jàkua'a tutu Ndioo, ta chi'in inga ndra cha'nu ma ñuu.

2 Ta te'en kicha'a chìkati'un ndra nuu ra:

—¿Yo tâchi ñun ña jà'un te'en? Ta, ¿yo chā'a ndatu nuun? —kàti ndra.

3 Ta te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Ji'na kùunj ña katitu'un ndo nui iin ña ni ndakatu'in nuu ndo ndia:

4 ¿Yo tâchi Xuva ña jàkunduta ra, a Ndioo, a ñivi? —kàti Jesuu.

5 Tajan te'en kicha'a ndio ndra nàtu'un xe'e ta'an ndra:

—Tu katio ña Ndioo tâchi ra, ta kati ra ña, ¿ta naja nī chinunio ma ña kà'an ra tuva takan?

6 Ta tu katio ña ñivi tâchi ra ni ka'ni ma ñivi yo chi'in yuu najaka, vati ndisaa na cha chàndatu na ña Xuva kà'an ra chi'in tu'un yu'u Ndioo —kàti ndra ña nàtu'un ta'an ndra.

7 Tajan nāka'an ndio ndra chi'in Jesuu ña na töve chìto ndra yo tâchi ra ña jàkunduta ra ñivi.

8 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Ta ni yu'u na kätj nuu ndo yo chā'a ndatu nui ña jā'i te'en —kàti ra chi'in ndra.

Kà'an Jesuu iin ku'va cha'a' ndra tüvi va'a jàtiñu

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 Tajan te'en kicha'a Jesuu kà'an ra iin ku'va nuu ma ñivi:

—Taji'na chìyo iin ra tâchi kua'a' yoku'u uva. Ta rakan ti jakilaa ra yi nuu ndra jàtiñu chi'in ra. Ta kée ndio ra kuà'an ra iin nuu chika kua'a' tiempu.

10 Tajan ora cha këta ma tiempu ña chìti ma uva, tajan tâchi ndio ra iin ra kùu musu ra ña na ku'un ra kuki'in ra java ma ña xuña'a ra nuu ndra. Va nī ni'i ra yi ti java kāni ndra ra, ta tâchi ndiko ndra ra nuu ma ra kùu chito'o ra.

11 Ta ikan jan tâchi ndiko ra inga ma ra kùu musu ra nuu ndra, va juuni tüvi nani nī'iin ra, ti java kāni ndra ra, ta tâchi ndiko ndra ra nuu ma ra kùu chito'o ra.

12 Ta tâchi ndiko tuku ra inga ma ra nuu ndra, ta rakan va jàtakue'e ndra ta jákunu ndra ra.

13 'Tajan te'en nāka'an ndio ma ra chito'o ma ñu'u' chi'in juuni maa ra: "Aan cha chito yo ma ña ni ja'a yo. Ni tachi yo ma ra kùu se'o, vati rakan kùu ma ra ni tiñu'u ndra najaka, ti ra se'e maa yo kùu ra." Takan chànini ra.

14 Tajan tâchi ndio ra se'e ra kuà'an ra. Ta ora nde'e ma ndra jàtiñu ña vâchi ra, ta te'en kicha'a ndra nàtu'un ta'an ndra: "Ra vâchi ikan kùu ma ra ni kindoo chi'in ndisaa ma ñu'u' i'ya, yakan va na ka'nio ra ta kindoo yo chi'in ndisaa ña'a ra", kàti ndra.

15 Tajan tiin ndio ndra ra, ta tāvani'i ndra ra iti' yu'u ma yoku'u uva. Ta ikan chā'ni ndra ra.

Ta ikan te'en chīkatu'un tuku Jesuu nuu ndra:

—¿Ta nayi ni ja'a ma ra kùu chito'o ma yoku'u uva chi'in ma ndra jàkuenda vu?, kùuni ndo.

16 ¿A ni ku'un ra ta ka'ni ra ma ndra jàtiñu chi'in ra, ta jakilaa ra yi nuu inga ndra?, kùuni ndo —kàti Jesuu.

Tajan ora chīni na ña kā'an ra takan tajan te'en nāka'an na:

—Ndiooo na kù'va ra ña na kuu yi takan! —kàti na.

17 Tajan nānde'e ndio Jesuu nuu na ta te'en nāka'an ra:

—Ndicha ña ni kuu yi takan ti nuu ma tutu Ndiooo te'en kà'an yi:

Ma yuu ña jāchiyo ma ndra labañi ña kùva'a ve'e,
yakan kùu ma yuu ka'nuga kuenda Ndiooo kua ndisaa yi.

18 Yakan va tu koyo ma ñivi chata ma yuu ikan, ni kuche'e na takua ta'an chi'in iin ko'o ora kè'ne yi. Ta juuni tu koyo ma yuu ikan chata ma ñivi, ni kuche'e ndi'i na, ta ni ndakuu na yuyaka.

Chīkatu'un ñivi nuu Jesuu cha'a' ma xu'un' nāka'an ma ñuu ka'nu Roma nuu na

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Tajan juuni ma ora ikani kūuni ma ndra jàkua'a tutu Ndiooo chi'in ndra sutu cha'nu tiin ndra Jesuu, vati cha chā'a ndra kuenda ña kā'an ra ma ku'va ikan chata ndra. Va nī kuuni ndra ja'a ndra yi ti ndasii ndra nde'e ndra ma ñivi chàkuu chi'in ra.

20 Tajan tāchi ndio ma ndra sutu cha'nu iin ndra na kuja'a ndra kuenda nuu chàkuu Jesuu ta na taso'o ndra ma ña kà'an ra. Tajan ora chā'a ndra nuu ndaa Jesuu, ta jā'ani ndra ña ndra ndicha kùu ndra. Ta kīcha'a ndra kà'an ndra chi'in Jesuu ña na ka'an ra iin tu'un ña tüvi va'a, ikan na kuu ni'ndra kua tisokuati ndra ra nuu ma ndra kumitiñu.

21 Tajan te'en chīkatu'un ndio ndra nuu ra:

—Yo'o Matru, cha chito ndi ti ma ña kà'un chi'in ma ña jàna'un ña ndaa kùu yi, ta indukuni kì'un kuenda ndisaa ma ñivi, vati ndicha ña jàna'un iti' va'a Ndiooo nuu na.

22 Yakan va, ¿a va'a ña tia'vi ndi xu'un' nuu ma ra kuvienu ñuu ka'nu Roma, a vä'a? —kàti ndra.

23 Va ma Jesuu cha chā'a ra kuenda ña kùuni ndra janda'viña'a ndra ra chi'in ma tu'un kà'an ndra, yakan va te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¿Ta naja kì'in ndo ku'va yu'u?

24 Na jaya'a ndo iin xu'un' nui nde'o yo na'na, ta yo sivi kùu ma ña iyo nuu yi —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an ndra:

—Na'na ta sivi ma ra kuvienu ra iyo ñuu ka'nu Roma kùu yi —kàti ndra.

25 Tajan te'en nāka'an Jesuu:

—Na ku'va ndo ña kùu ña'a ma ra kùu kuvienu iyo ñuu ka'nu Roma nuu ra, ta na ku'va ndo ma ña kùu ña'a Ndiooo nuu Ndiooo —kàti Jesuu chi'in ndra.

26 Ta nī ni'i ndra naja kua ja'a ndra ta tiin ndra Jesuu, vati tüvi nī ka'an ra ni'iin tu'un vata. Yakan va taxiin kindoo ndra ña ndava yū'vi ndra jā'a ma ña kā'an Jesuu.

Chīkatu'un ndra Saduceu naja kua nàtaku ndiko ñivi ndií
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Ta iin ndra Saduceu chānde'e ndra nuu ndaa Jesuu, vati töve chinuni ndra ña nàtaku ndiko ma ndian ndii. Ta te'en kicha'a chikatu'un ndra nuu Jesuu:

28 —Yo'o Matru, racha'nu Moisés tāa ra iin tutu taji'na ña kà'an yi ña tu iin ra'ii chí'í ra ta tüvi nī chiyo nī'iin se'e ra chí'in ñasi'i ra, tajan iyo yi ña ndaki'in ma ra yani ma ra chí'í ma ña kindonda'vi ta tanda'a ra chí'an. Ta takan ni koo se'e ma ra chí'í jà'a ma ra yani ra, kàti yi.

29 Ta chíyo ucha ta'an ndra ña kùu ndra yani ndra. Ta ma ra nunuu jí'na ra tānda'a chí'an, ta tüvi nī chiyo se'e ra chí'an. Ta chí'í ra.

30 Ta ikan jan tānda'a inga ma ra uvi ña kùu yani ra chí'an. Ta indukuni chí'í ra ta ní chiyo nī'iin se'e ra chí'an ndia.

31 Tajan tānda'a ma ra uni chí'an, ta indukuni tüvi nī chiyo se'e ra chí'an, ta chí'í ra ndia. Ta juuni kua ikan tüvi nī chiyo nī'iin se'e ma ndi ucha ta'an ndra chí'an ta chí'í ndra ndia.

32 Tajan kéta ndio iin kivi ña nda maa ña chí'í ndia.

33 Tajan ora ni keta ma kivi ña nàtaku ndiko ma ñivi chí'í, ñda ndra ni kuu iian ndakan, tuva ndi ucha ndra tānda'a chí'an?, kùuniun —kàti ndra chí'in Jesuu.

34 Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chí'in ndra:

—Taku ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya ma ndra'ii chí'in ma ñivi ña'a tānda'a na,

35 va ma ñivi kāchin Ndiooo ña koo chí'in ra andivi ni janataku ndiko ra na tañu ñivi ndii. Yakan va ma ndian ni chaa ikan a ña'a' a ra'ii, töva ni tanda'a vi ta töva ni ku'va na ndian kuu se'e na ña koo ii na ndia,

36 vati ikan tüva ni kuvi na ti ni kuu vii na takua kùu ma tati va'a jà'a tiñu nuu Ndiooo. Ta juuni ni kuu na se'e ra ti cha nàtaku ndiko na kuenda ra ndia.

37 Vati maa ma Moisés jàna'a ra nuu yo ña nàtaku ndiko ma ñivi ndii. Ora chā'an ra chānde'e ra nuu kàyu ma iñu ndu'va yati ikan kā'an ra nuu ma Racha'nu Ndiooo te'en: "Yo'o Racha'nu Ndiooo, ra kùu ra jakuenda Abraham, ta Isaac chí'in Jacob."

38 Vati ma Racha'nu Ndiooo kùu ra jakuenda ma ndian nditoni, ta yüvi kuenda ndian ndii, vati kuenda Ndiooo ndisaa ma ñivi kùu ndito na —kàti Jesuu chí'in ndra.

39 Tajan iin ndra matru jàkua'a tutu Ndiooo ña ka'iin ma ikan, te'en nàka'an ndra chí'in Jesuu:

—Ya'a ga va'a kā'un yo'o matru —kàti ndra.

40 Yakan va nī'iin ga ndra tüva nī kuuni ndra ndakatu'un ndra nī'iin nakuyi nuu Jesuu ora kā'an ra takan.

Kàtitu'un Jesuu ña tata Rey David kìu ra (Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Tajan te'en chikatu'un ndio Jesuu nuu ndra:

—¿Ta naja kā'an ma ñivi ña tata racha'nu David kùu ma Cristu?

42 Vati taku nuu ma tutu Salmu juuni maa ma racha'nu David te'en kà'an ra:

Ma Racha'nu Ndiooo te'en nàka'an ra chí'in ma ra kùu chito'i Cristu:
"¡Na'a ta kunandiun chiyo kua'i ti i'ya ni ku'vai ma ndatui nuyn,

43 nda kati kanindoyoi ma ndian xaani nde'e ñyn iti' cha'un!",
kàti Racha'nu Ndiooo.

44 Yakan va kùuni yi ka'an yi, ti vaji tata David kùu Cristu, va juuni chito'o David kùu ra ndia —kàti Jesuu chi'in ma ñivi ikan.

*Jesuu tísokuati ra ndra matru jàkua'a tutu Ndioo
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)*

45 Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra nuu ndè'e ndisaa ñivi:

46 —¡Na ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma ndra matru jàkua'a tutu Ndioo! Ti chàta'ani ndra kakunuu ndra chi'in ja'ma kani ma nuya'vi, ikan na tiñ'u ma ñivi ndra. Ta juuni nànduku ndra ma tayu ka'nuga kunandi ndra ma tichi veñu'u ñivi judíu a nuu iyo viko ndia.

47 Ta juuni ndrakan kùu ndra ñia sù'u ndra ndatiñu ma ñivi kìndonda'vi, ta jà'ani ndra ñia jakani ndra ma ñia nàkuatu ndra nuu ka'iin kua'a ñivi, ikan na kuuni na ñia yüvi ndrasu'u kùu ndra. Ndisaa ndrakan ni nde'e ndra kua'a ga tundo'o. —Takan kàti Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra.

21

*Nuu sòkó ñanda'vi xu'un' kuenda Ndioo
(Mr. 12:41-44)*

1 Tajan nàndi Jesuu ndè'e ra naja kua ti'i ma ndian kuika xu'un' tichi chatun nuu sòkó na yi kuenda Ndioo.

2 Ta nunuuni ndè'e ra ñia chàa iin ñia kìndoo nda'vi, ta t'i'an uvi ta'an xu'un' kuati tichi yi.

3 Yakan va ora ndè'e Jesuu ñia t'i'an uvi ta'an xu'un' kuati tichi yi, tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Ndicha va'a ñia kà'in chi'in ndo, ti ma ñia nda'vi ikan kua'a ga xu'un' sòkóan kua tandi'i na.

4 Va ma ndian kuika ti vaji ndicha va'a ñia kua'a' xu'un' t'i'i na, va ñia chàkosonia kùu yi. Yakan va kua'a' ga sòkóan ti chà'a ñia tandi'i ma xu'un' kùmian —kàti Jesuu.

*Jesuu kàtitu'un ra ñia ni kekoyo veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)*

5 Tajan iin ndra jàkua'a chi'in Jesuu kà'an ndra ñia ya'a vii kàa ma veñu'u jà'a ma yuu ka'nu ñia ndaa cha'a yi ta chi'in ma ñia kùkutu yi chi'in ñia sòkó na ndia, kàti ndra. Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra ora chīni ra ñia kà'an ndra:

6 —Ndicha ñia takan kàa yi vitin va ni keta iin kivi ñia ndisaa ma ñia ndè'e ndo ñia iyo vitin, n'i'in ga yuu tüva ni kindoo chata ta'an yi, ti ni kekoyo ndi'i yi —kàti Jesuu chi'in ndra.

*Jesuu kàtitu'un ra naja kua ni naa ñuñivi
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)*

7 Tajan te'en kícha'a tuku ma ndra jàkua'a chi'in ra chìkatu'un ndra nuu ra:

—Yo'o Matru, ¿ta nda ora ni kicha'a yi? ¿Ta nda seña kùu ma ñia ni nde'o ora chani kicha'a yi? —kàti ndra.

8 Tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—Na ja'a ndo kuenda nuu ndo koto janda'viña'a ma ñivi ndo. Vati ni kichi kua'a' ñivi ñia ni kuàtiñu na ma sivj chi'in tu'un i'ya: "Yu'u kùu Cristu, ta vàchi katitu'in nuu ndo ñia chani kuta'an ora ñia ni naa ñuñivi", ni kati na. Va koto kù'un ndo chata na ti ndian vata kùu na.

9 Ta na yü'vi ndo ora ña ni ka'an ñivi ña iyo kuati ndanikuni ma nuu ñu'u' ñuñivi, vati ji'na kuii yakan kùu ma ña ni kuu. Ti ma kivi ikan kùmaniga chaa ma tiempu ña ni naa yi.

10 Vati Jesuu te'en nāka'an ndiko tuku ra nuu ndra:

—Ni kanita'an iin ñivi iyo ñuu chi'in inga ñivi iyo inga ñuu. Ta inga tuku ñu'u' iin ñuu chi'in inga tuku yi.

11 Ta juuni ni kichi ña ya'a ni'i ni taan nuñu'u' ñuñivi ndia. Ta ni koo kua'a' tama' chi'in tundo'o ndanikuni. Ta iti' andivi ni nde'o kua'a' ña ni kuu chi'in kua'a' seña ña ni jayu'vi yo ndia.

12 'Ta antea ña ni kuu yakan takan, ni tiin na ndo ta tisokuati na ndo, ta ni ku'va na ndo nuu ndra kumitiñu, ikan na kundaka na ndo ña nde'e ndo tundo'o tichi veñiu'u, ta ni ti'i na ndo tichi vekaa, ta juuni ni ku'va na ndo nuu inga ndra chà'nda tiñu cha'a' ña chinuni ndo tu'in ndia.

13 Ta ora ni ta'an ndo ña'a tajan ni ni'i ndio ndo naja kua kuu katitu'un ndo tu'in nuu ma ñivi.

14 Yakan va na näkanini ji'na ndo cha'a' ma ña ni ka'an ndo cha'a' maa ndo ma ora ikan,

15 vatiyu'u ni ku'vai ma tu'un ka'an ndo chi'in na ma ora ikan, ti ni ka'an ndo iin tu'un ndaa ña na küuga ka'an ma ñivi xaani ndo chata ndo ma ora ikan.

16 Ta juuni ma tatá ndo chi'in ma'a ndo ni xikoña'a vi ndo nuu ma ndra kumitiñu. Ta indukuni ni ja'a ma ndra yani ndo, chi'in amigu ndo ndia. Íyo iin nda ndyo'o ni ka'ni na ndia.

17 Ikan jan ndisaa ñivi ni kuxaani na nde'e na ndo cha'a' ña chinuni ndo tu'in.

18 Va vaji takan ni ta'an ndo, va Ndioo tüvi ni ku'va ra ña kunaa ni'iin ma ixi xini ndo.

19 Ta ma ndian ni kundeeni nda kati ya'a ma kivi ikan, ni jakakú Ndioo na.

20 'Ta ora ni nde'e ndo ña chikonuu jandaru ma ñuu Jerusalén, ikan va ni ku'va ndio ndo kuenda ña chani kuyatin kivi ña ni naa yi.

21 Yakan va ndisaa ndyo'o ta ndian iyo ñu'u' Judea ma ora ikan, na kunu ndo kukakú ndo iti' yuku. Ta ndian iyo ñuu Jerusalén, na kee na tichi yi ma ora ikani, ta ndian jàtiñu tichi kù'u, na chikokani na ma ñuu na ma ora ikan.

22 Vati ma kivi ikan kùu ma kivi ña ni jande'e ma Racha'nu Ndioo tundo'o kuenda ma ñuu Jerusalén. Ta takan ni jachinu ma tutu Ndioo ma ña kà'an yi.

23 ¡Nda'vi ta'an ma ñivi ña'a ña kivi ikan tu ñu'u se'e vi, ta iyo ndiakuati ña chàxin ndika vi! Vati ma ñuu Jerusalén i'ya ni nde'e yi kua'a' tundo'o chi'in ndisaa ñivi iyo tichi yi ndia, ti xaani Ndioo nde'e ra na.

24 Ta iyo ñivi ni kuvi ma ora kùu kuati jà'a ma ndra jandaru ta iyo ndian ni tiin ma jandaru, ta kundaka ndra ná ku'un ndra tandi'i nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Ta ma ndian yüvi judiu, ni janaa na ndian iyo ñuu Jerusalén. Ta takan ni ja'a na, nda kati keta kivi ña ni kati Ndioo ña cha kúuni, tajan ni jaña ndio na ña ja'a na yi.

*Kàtitu'un Jesuu naja kua ni kichi ndiko ma ra se'e ñivi tachi Ndioo
(Mt. 23:29-35; Mr. 13:24-37)*

25 'Tajan ma iti' andivi ni nde'e na kua'a' nakuyi ña ni jayu'vi na, ti ni sama ma nikandii kua kàa yi chi'in yoo ta chele ndia. Ta ma ñivi iyo ma

tiempu ikan, ya'a ni jakanuu chinituni jà'a ña ya'a kàyu jà'a ma tañu'u ora chàsiki ra.

²⁶ Yakan va ma ora ikan ndava ni kunaa ma ñivi ja'a ña yu'vi na ora ni nde'e na ña takan ni kuu ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Vati nda ma nikandii chi'in yoo ta chi'in ma chele ni kanda yi ma tiempu ikan.

²⁷ Ta ora cha yá'a ndio ña kuu ndisaa yakan, tajan ni nde'e ndio ndo ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ña ni kichi ra tichi viko chi'in kua'a' ndatu ra chi'in ña tâcha ra.

²⁸ Yakan va ora ni nde'e ndo ña takan ni kuu, na ndoni'i ndo nuu ndo ta sii kuuni ndo, ti chani keta ora ni kakú ndo jà'a Ndioo —kàti Jesuu.

²⁹ Ta ora chînu kâ'an Jesuu takan, ta te'en kâti tuku ra iin ku've nuu na:
—Na nde'e ndo naja tà'an ma yutun higu chi'in inga tuku yutun.

³⁰ Vati ora ndè'e ndo ña kèta nda'a' yuta' run, ta cha chîto ndo ti chani kuta'an ma tiempu ni'ni.

³¹ Yakan va ora ndè'e ndo ma tundo'o ña kàtitu'in nuu ndo, ta cha chîto ndo ti chani kuyatin ma ora ña ni kichi ka'nda ndiko Ndioo tiñu nuu ñuñivi i'ya.

³² 'Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ti antea ña kuvi ma ñivi iyo tiempu i'ya, ji'na ni nde'e na tundo'o takua kà'in chi'in ndo i'ya.

³³ Ta ni keta iin kivi ña ni naa andivi chi'in ñuñivi ndia, va ma tu'un kà'in tüvi ni naa yi.

³⁴ 'Ta yakan va na ja'a ndo kuenda nuu ndo, ti koto kû'va ndo anima ndo ña na ndondava yi ja'a ña kâan yo ko'o yo kua'a' ndixi, a chànini yo cha'a' ndatiñu ña nì'o ñuñivi i'ya a nda kuati ni kuuni ña tiin yo. Takan iyo yi ña ja'a ndo kuenda nuu ndo

³⁵ koto iin ketani ma kivi ña ni kichaa ndiko ma Racha'nu takua kùu iin trampa. Vati ni kichi ra kuenda tandi'i ñivi iyo nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Ti ma kivi ikan ni kuu yi takua kùu iin trampa ña ora jàna'ini na ja'a yi.

³⁶ Ta yakan va na jakuenda va'a ndo ndo ta na ka'an ndo chi'in Ndioo ndisaa kivi, ikan na kuu kakú ndo nuu tundo'o ña ni nde'e ndo, ta kuu jana'a ndo ndo nuu ra Se'e ñivi tâchi Ndioo ora ni kichaa ndiko ra —kàti Jesuu.

³⁷ Yakan va Jesuu jàna'a ra ora ndichin ma tichi veñu'u, ta ora chanikuaa chà'an ra chàkusu ra iin yuku ña nàni Olivu.

³⁸ Ta nani na'a chà'an ma ñivi cha tåso'o na ña kà'an ra ma tichi veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén.

22

*Nuu kùti'vi ndra ña kùuni ndra tiin ndra Jesuu
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)*

¹ Ora cha kuàta'an viko ña chàchi na paan ña töve kì'vi yuchan iya tichi yi, ña kùu ma kivi viko pakua,

² tajan nànduku ndio ma ndra sutu chà'nda tiñu chi'in ma ndra matru jàku'a tutu Ndioo naja kua ja'a ndra ta tiin ndra Jesuu ta ka'ni ndra ra. Va nì kùu yi ti ndasii ndra nde'e ndra ma ñivi.

³ Takan kùu, tajan ma kui'na chà'nda tiñu ñá' nàni Satanaa, kí'vi ndioán' anima Juda Iscariote. Ta rakan ti iin ra kùu iin ndi uchi uvi ndra jàku'a a chi'in Jesuu kùu ra.

4 Ta ikan jan rakan chā'an ra chānde'e ra nuu īyo ma ndra sutu chā'nda tiñu chi'in ndra jandaru kùmi veñu'u ka'nū ikan. Tajan kīcha'a ndio ra nàtu'un ra chi'in ndra naja kua ni ja'a ra ta ku'va ra Jesuu nuu ndra.

5 Tajan ora kā'an ra takan ta nduva'a kuii chisii ndra ta chā'a ndio ndra tu'un ña ni ku'va ndra xu'un' nuu ra.

6 Tajan ma Juda kāti ndio ra chi'in ndra ti va'a, ta ikan jan kīcha'a ndio ra nànduku ra naja kua ja'a ra ta ku'va ra Jesuu nuu ndra ora tüvi nde'e ñivi.

Nuu kùxini Jesuu chi'in ndra jàkua'a chi'in ra

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

7 Ta ora cha kēta kivi viko ña chàchi na paan ña tüvi kī'vi yuchan iya tichi. Ma kivi ikan, chà'ni na iin mvechala kuenda ma viko pakua ti sòkó na ri nuu Ndioo, ikan na jaka'nuni ra kuati na.

8 Tajan Jesuu te'en nāka'an ndio ra chi'in Petu' ta Xuva:

—Kua'an ndo kuàjandova'a ndo ña kuxinio kivi viko pakua —kāti ra chi'in ndra.

9 Tajan te'en chikatu'un ndio ndra nuu ra:

—¿Ndanu kùuniun ña kuja'a ndi ma ña kacho? —kāti ndra.

10 Tajan te'en nāka'an Jesuu:

—Ora kī'vi ndo ma tichi ñuu ikan, ta ikan nata'an ndo iin ra ndiso iin kii takuui. Ta tandikun ndo ku'un ndo chata ra, nda kati chaa ra ve'e nuu ni kī'vi ra.

11 Ta ikan na ka'an ndo chi'in ma ra chito'o ve'e ña ma matru ndi chikatu'un ra ña ndanu ndaa ma ve'e nuu ni kuxini ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra, kāti ndo.

12 Tajan juuni maa ra ni jana'a ra nuu ndo iin ve'e īyo nda siki inga ve'e ña cha īyo va'a yi, ikan na ku'un ndo kuja'a ndo ma ña kuxinio —kāti Jesuu chi'in ndra.

13 Takan kūu tajan kēe ndio ndra kuà'an ndra ta nī'i ndra ndisaa yi takua kātitu'un Jesuu nuu ndra, ta ikan jā'a ndio ndra ma ña ni kuxini ndra ma kivi viko Pakua.

14 Ta ora cha kēta ma ora ña ni kachi ndra, tajan chūnandi ndio Jesuu chi'in ndra kùu taturu ra mesa,

15 tajan te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ya'a ga kùuni jaka'nui viko i'ya chi'in ndo antea ña chàa ora ni nde'i tundo'o ta kuvy!

16 Vati yu'u kāti chi'in ndo ti töva ni jaka'nui viko i'ya chi'in ndo, nda kati chaa ji'nai nuu chà'nda Ndioo tiñu —kāti ra.

17 Ta ora chinu kā'an ndio ra takan, tajan kī'in ndio ra iin kopa ma vinu, ta nāka'an ra Ndioo cha'a' ra', ta te'en nāka'an ra:

—Na kī'in ndo ma kopa i'ya ta ndisaa ndo nako'o ra',

18 vati yu'u kà'in chi'in ndo ña tüva ni ko'i ma vinu i'ya chi'in ndo inga cha'a', nda kati chaa ndikoi ko'i chi'in ndo nuu chà'nda Ndioo tiñu —kāti ra.

19 Ta ora cha yā'a ña jā'a ra takan, tajan kī'in tuku ra iin paan, ta nāka'an tuku ra Ndioo cha'a' yi, ta chā'nda kuati ra yi ta chā'a ra yi nuu ta'i'i iin ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na kachi ndo paan i'ya ti ña'a kùu ma kuñui ña ni ku'vai kùu yi cha'a' ma kuati ndo. Takan īyo yi ña ja'a ndo koto naani ndo yu'u —kāti ra chi'in ndra.

20 Ta ora chinu chāchi ndra, tajan indukuni jā'a ra chi'in ma kopa vinu ndia. Ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na ko'o ndo ma vinu i'ya ti niij kùu ra', vati cha ndòva'a iin tu'un chaa nuu Ndioo jā'a ra' ti chani katj niij cha'a' kuati ndo ta ni kuvj ndia.

21 Va ma ra ni xikoñ'a'a yu'u nàndi ra chi'in ma mesa i'ya ndia,

22 vati taku ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo vâchi ra vâchi nde'e ra tundo'o takua kā'an Ndioo chi'in ra. ¡Va nda'vi ta'an ma ra ni xikoñ'a'a yu'u, vati ni nde'e ra tundo'o! —kàti Jesuu.

23 Ta ikan jan chikatu'un ta'an ndra ña nda ra kùu ma ra ni xikoñ'a'a Jesuu.

Ndra jàkua'a chi'in Jesuu nàtu'un ta'an ndra ña nda ndra kùu ma ndra ka'nuga

24 Iin ora kîcha'a ma ndra jàkua'a chi'in ra kànita'an yu'u ndra ña nda ra kùu ra ni kuu ma ra ka'nuga.

25 Takan kūu ta ora chîni Jesuu ma ña kà'an ndra, tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Cha chîto ndo ti iyo ndra kùu rey chà'nda tiñu nuu ñivi yüvi judíu. Ta vaji ya'a jànde'e ndra tundo'o ma ñivi ora chà'nda ndra ma tiñu, va chàta'ani ndra ora kà'an ma ñivi ti mamaa tiñu va'a kùu ña ja'a ndra.

26 Va ndyo'o, na tüvi iyo yi ña ja'a ndo takan, vati taku ma ra kuxini ma nuu ndo iyo yi ña kuu ra nuu ndi'inia. Ta juuni iyo yi ña jakuu ra tiñu nuu ndo ndia.

27 Tava kùu iin ra nàndi chàchi nuu mesa ta iyo iin ra kùu musu ra, cha chîto va'a ndo ti ma ra nàndi chàchi nuu mesa kùu ma ra kuxini. Va taku yu'u vaji ra kuxini kùi, va juuni ra kùu musu ndo kùi ndia.

28 'Va taku ndyo'o ti endee iyo ndo chi'in vaji ndè'i tundo'o va töve nî jaña ndo yu'u.

29 Ta cha'a' yakan kùu yi ña yu'u ni ku'vai ña na ka'nda ndo tiñu takua châ'a ma tatái ña na ka'ndai tiñu ndia.

30 Ti ndyo'o ni kachi ndo ta ko'o ndo chi'in nuu mesa nuu ni ka'ndai tiñu, ta juuni ni ndaa ndo tayu, ta ikan jàkutuni ndo kuati ma uchi uvi grupu ma ndian judíu.

Kàti Jesuu ña Petu' ni ka'an ra ña tüvi nàkoto ra ra (Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Tajan te'en kîcha'a nāka'an ma Racha'nu chi'in Petu':

—Yo'o Petu' na taso'o va'un ña ni ka'in chi'un. Ma Satanaa ma kui'na kuxini, cha jâchikán' ndo nuu ma Racha'nu Ndioo, ti kùunián' ki'án' ku'va ndo nde'o tu ndicha ña jâchi'un ma ña kà'an ma Racha'nu Ndioo,

32 va yu'u chikain ñamani nuu Ndioo cha'un, ikan na tüvi jañaun ña chînuniun ja'a ma kui'na. Tajan ora cha chikoni'i ndikoun ña cha jà'un kuati, na tindeun inga tuku na takua kùu yaniun chi'in ñata'un, na kundee na chinuni va'a na ña kà'in ndia —kàti ra.

33 Tajan te'en nāka'an ndio ma Petu' chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, yu'u iyo va'i ña ku'in chi'un tichi vekaa a nda kuvj chi'un ndia —kàti ra.

34 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Yo'o Petu', yu'u kà'in chi'un tu juuni ma chanikuua vitin antea ña nda'yu ma lo'o uni cha'a' ni ka'un ña tüvi nakotoun yu'u —kàti Jesuu chi'in ra.

Nuu cha kuàkuyatin ora ña ni nde'e Jesuu tundo'o

35 Takan kūu tajan te'en chikatu'un tuku Jesuu nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—¿A chàku'uni ndo ora tâchî ndo ña sòkaa ndà'a ndo ña ni yunu ni xu'un' ta ni ndichan tüvi cha'a ndo? ¿A kúmani iin nakuyi nuu ndo ma ora ikan? —kàti Jesuu chi'in ndra.

Tajan te'en nâka'an ndra:

—Töve —kàti ndra.

36 Tajan te'en nâka'an tuku Jesuu chi'in ndra:

—Vitín va nda ndyo'o iyo yunu ndo, na kunda'a ndo yi, ta nda ndyo'o iyo xu'un' ndo na kunda'a ndo yi, ta nda ndyo'o tüvi iyo machiti ndo na xiko ndo ma ja'ma isukun ndo ta jata ndo iin yi.

37 Yakan va yu'u kà'in chi'in ndo ti takan iyo yi ña ta'in. Vati ma tutu Ndioo kà'an yi ña ni nde'e ma ñivi yu'u takua ndè'e na ma ndian já'a kuatini. Yakan va ndisaa ma ña kà'an ma tutu Ndioo cha'i, takan ni kuu yi —kàti Jesuu.

38 Tajan te'en nâka'an ndio ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, i'ya iyo uvi ta'an machiti —kàti ndra chi'in ra.

Tajan te'en nâka'an ra:

—Cha kùunj ña ka'an ga ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

Jesuu kà'an ra chi'in Ndioo nuu iyo Jardin Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Tajan kée ndio Jesuu ma ñuu ta kuà'an ra kuàka'an ra chi'in Ndioo ma yuko nàni Olivu, takua takani já'a ra. Ta ndita'an ma ndra jàkua'a chi'in ra kuà'an ndra chata ra ndia.

40 Ta ora châa ndio Jesuu ma ikan tajan te'en nâka'an ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na ka'an ndo chi'in Ndioo ikan tüvi ku'va ndo anima ndo ña já'a yi kuati —kàti Jesuu chi'in ndra.

41 Tajan jâchika ndio ra ma nuu ka'in ndra ta chûnandi chiti ra, ta te'en nâka'an ra chi'in Ndioo:

42 —Yo'o Tatá, kùunj ña na jakakun yu'u nuu ma tundo'o ña ni nde'i. Va tüvi kùunj ña ja'un ma ña kùunj, vati na kuu yi tava kùuni maun —kàti Jesuu.

43 Ta ora kâ'an Jesuu takan, tajan ma ora ikani kîchi iin tati va'a já'a tiñu nuu Ndioo iti' andivi ña châ'a yi ñandee ra.

44 Tajan tañu ma ña tana ku'vei ra já'a ña ya'a u'vei anima ra, tajan tiá ni'i kîcha'a tuku ra kà'an ra chi'in Ndioo ña ndava chàti ma takuui tiin ra nuñu'u' takua chàti ma nio ora ya'a kua'a'ra' chita ra'.

45 Takan kūu ta ora ndéta ndio ra ña kà'an ra chi'in Ndioo, tajan kée ndio ra kuànde'e ra nuu ka'in ma ndra jàkua'a chi'in ra. Ta ora châa ndio ra ikan, ta nâta'an ra ndra ña kixi ndra kàndoyo ndra, ti nî kundee ndra ma ñuma'na já'a ña ya'a nda'vei kùuni ndra.

46 Tajan te'en nâka'an ndio ra chi'in ndra:

—¿Ta naja ya'a kixi ndo kàndoyo ndo? ¡Na ndakoo ndo ta ka'an ndo chi'in Ndioo, koto ku'vei ndo anima ndo ña ja'a yi kuati! —Takan kàti Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

Nuu tiñu na Jesuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Ta juuni kà'anga Jesuu ndaa ra ora nde'e ra ña châkoyo kua'a' ñivi nuu ndaa ra. Ta Juda, iin ra indii tañu ndi uchi uvi ndra jàkua'a chi'in

ra kùu ma ra yosonuu nuu ma ndra jandaru chi'in ma ñivi. Tajan, rakan chājayatin ra ra nuu ndaa Jesuu ta chūnumi ndaa ra ra, ta tütu ra sitin ra.

48 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Yo'o Juda, ¿a chi'in ñia tutun sitin, chi'in yakan xikoña'un ma Se'e ñivi tachi Ndio? —kàti Jesuu chi'in ra.

49 Tajan ora chīni ma ndra ka'in chi'in ra ma ña kā'an ra, tajan te'en kīcha'a ndra chikatun ndra nuu ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿a kanita'an ndi chi'in ndra chi'in machiti? —kàti ndra.

50 Tajan iin ma ra jàkua'a chi'in Jesuu tāvani'i ra machiti ra ta chā'nda ra iin so'o chiyo kua'a ma ra kùu musu ma sutu chà'nda tiñu.

51 Ta ora ndē'e Jesuu ña takan jā'a ra ta te'en nāka'an ra:

—¡Na jaña ndo ña kànita'an ndo! —kàti ra.

Tajan jānani ndio Jesuu ma nda'a' ra so'o ma ra kùu musu ma sutu ta jānda'a ra yi.

52 Ta ikan jan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra sutu chà'nda tiñu ta chi'in ma ndra jandaru jàkuenda veñu'u ka'nu ta chi'in inga tuku ndracha'nu ña vachi tiin Jesuu:

—¿A rasu'u kùi ña vachi tiin ndo yu'u chi'in machiti ta chi'in yutun?, kùuni ndo.

53 Ti tu ndicha ña rasu'u kùi, ta, ¿naja tüvi nī tiin ndo yu'u ma tichi veñu'u ka'nu ora jāna'i nuu ndo nani kivi ma ikan? Ndicha kuii ña takan ja'a ndo ma ora naa, ti vitin kùu ma ora ña chā'a Racha'nu Ndio ña kuu ndo'iin anima ndo chi'in ma kui'na ña jà'a ndo takua kùuni maa ndo —kàti Jesuu.

Petu' kàti ra ti töve nàkoto ra Jesuu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Tajan tiin ndio ndra Jesuu ta ndāka ndra ra kùa'an ra chi'in ndra nuu iyo ve'e ma sutu chà'nda tiñu. Ta ikan jan, tāndikun ndio Petu' kùa'an ra chata ra chikani chikani.

55 Ta ma nuke'e nuu iyo ve'e ma sutu chà'nda tiñu ikan, jāta'an ma ndra jandaru ñu'u jávandaa ma nuke'e chūnandi ndra tūmi ndra yi. Tajan ora ndē'e ma Petu' ña tūmi ndra ma ñu'u, ta ndita'an ra chāa ra chūnandi ra tañu ndra tūmi ra yi ndia.

56 Ta nunuuni chāa iin ña kùu musu ma sutu cha'nú, tajan ora ndē'an ma Petu' ña nàndi ra tūmi ra ma ñu'u, tajan chūndaa ña ndē'e ndicha ña ra, ta te'en nāka'an ña chi'in ndian ka'iin ikan:

—Juuni ra'yá kùu iin ra chàkunuu chi'in Jesuu ndia —kàtian.

57 Va Petu' te'en nāka'an ra:

—Ka'nu kooniun yo'o ma'á, va ma ra kà'un chiña na tüvi nàkotoi ra —kàti ra chi'an.

58 Ta nunuuni ndē'e iin ra'ií ra, ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o kùu iin ra jàkua'a chi'in Jesuu —kàti ra.

Tajan Petu' te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¡Yüvi yu'u kùi! —kàti ra.

59 Takan kúu ta nunuuni ora cha yā'a iin ora tajan chāa inga tuku ra, ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ndian ka'iin ikan:

—Ndicha kuii ña ra'yá kùu iin ra chàkunuu chi'in Jesuu vati juuni ra ñu'u' Galilea kùu ra —kàti ra.

60 Tajan te'en nāka'an ma Petu' chi'in ra:

—Yo'o tatá, na tüvi nàkotoi nda ra kùu ma ra kà'un —kàti ra.

Tajan juuni kà'anga Petu' nàndi ra ora nànda'yu iin lo'o.

⁶¹ Ta ikan jan chikoni'i Jesuu xini ra ndé'e ra nuu ma Petu', tajan chàku'uni ra ma ña kà'an ma Racha'nu chi'in ra ña: "Antea ña nda'yu lo'o ma vitin uni cha'a' ni ka'un ña tüvi nàkotoun yu'u." Takan chàku'uni ra ma ña kà'an Jesuu chi'in ra.

⁶² Tajan kée ndio Petu' ma ikan, ta nduva'a kicha'a ra chàku ra ti ya'a nda'vi kùuní ra.

Nuu chàkundaa na Jesuu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Takan kúu ta ma ndra jàkuenda Jesuu chàtu'un ndra ra ta kàni ndra ra.

⁶⁴ Ta chàsi ndio ndra tinuu ra chi'in ja'ma ta kāni ndra ra, ta te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—¡Ka'an, nde'o yo kàni ñun! —kàti ndra.

⁶⁵ Ta juuni kànduva'a ndra ra chi'in inga tuku tu'un kini ndia.

Tisokuati na Jesuu nuu ndra kumitiñu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ta ora kündichin inga kivi tajan küt'i've ndio ma ndracha'nu ña chà'nda tiñu nuu ñivi judíu chi'in ndra sutu cha'nú ña chà'nda tiñu nuu sutu ta chi'in inga ndra jàkua'a tutu Ndioo. Tajan tñin ndio ndra Jesuu, ta ndáka ndra ra kuà'an ra chi'in ndra nuu ndra kumitiñu. Ta ora chàa ndio ndra ma ikan chi'in ra tajan te'en kicha'a ndra chikatu'un ndra nuu ra:

⁶⁷ —¿A ndicha ña yo'o kùu ma ra Cristu? —kàti ndra.

Tajan te'en nàka'an ndio ra chi'in ndra:

—Tu katj nuu ndo ña ndicha ña takan kùu yi ta na töve ni chinuni ndo ma ña kà'in.

⁶⁸ Ta tu ndakatu'in iin tu'un nuu ndo, chìtoi ña na töve ni naka'an ndiko ndo yi nui, ta ni tüvi ni jaña ndo yu'u ndia,

⁶⁹ va nda vitin ta nda iti' nuu, ni kunandi ma ra Se'e ñivi chiyo kua'a Racha'nu Ndioo, ra iyo kua'a' ndatu —kàti Jesuu chi'in ndra.

⁷⁰ Tajan te'en kicha'a ndisaa ndio ndra chikatu'un ndra nuu ra:

—¿A ndicha va'a ña yo'o kùu ma ra se'e Ndioo? —kàti ndra.

Tajan te'en nàka'an Jesuu chi'in ndra:

—Ndicha kùu yi ña ma kua kà'an ndo chiña takan kùi —kàti Jesuu.

⁷¹ Ta ikan jan te'en nàka'an ndra chi'in ma ndra meru ndra:

—¿Nda kuenda ña chiniñu'u yo tiá ma ndian kùta'an chi'o tuva ndisaa yo cha chini yo ña kà'an ra chata Racha'nu Ndioo? —kàti ndra.

23

Jesuu ndaa ra nuu chà'nda Pilatu tiñu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tajan ndéta ndio ndisaa ndra ta chà'an ndra chi'in Jesuu nuu chà'nda Pilatu tiñu.

² Ta ora chàa ndio ndra ma nuu chà'nda ra tiñu, tajan te'en kicha'a ndra tisokuati ndra Jesuu nuu ra:

—Nàta'an ndi ra'ya ña jànda'viña'a ra ñivi ma ñuu ndi. Ta kàti ra ti na tüvi iyo yi ña tia'vi ndi ma xu'un' nuu ma ra kuvieni ma ñuu ka'nu Roma. Ta juuni kàti ra ña Cristu, ra chà'nda tiñu nuu ndi kùu ra. Takan kàti ra —kàti ndra.

³ Tajan te'en chikatu'un ndio ma Pilatu nuu ra:

—¿A ndicha ña yo'o kùu ma ra chà'nda tiñu nuu ñivi judiu? —kàti ra.
Tajan te'en náka'an Jesuu:

—Maun kà'an ña takan kùu yi —kàti Jesuu.

⁴ Ta ikan jan te'en náka'an ndio ma Pilatu chi'in ma ndra sutu cha'nu
ñna chà'nda tiñu nuu sutu ta nuu ma ñivi ndia:

—Tükuii nàta'in ní'iin kuati ña ja'a ra, ta kùu ni'j kua tisokuatj ra —kàti
Pilatu chi'in ndra.

⁵ Ta ikan jan te'en kicha'a na kànachaa na tiá ni'i:

—Ninii ka'nu ñu'u' Judea jàkanuu ra xini ñivi chi'in ma tu'un kà'an ra.
Kicha'a ra ja'a ra yi chi'in ñivi iyo ñu'u' Galilea, ta vitin juuni takan vachi
jakanuu ra xini ñivi iyo ñu'u' Judea i'ya ndia. —Takan kàti na chi'in Pilatu.

Jesuu yà'a ra nda'a' Herode

⁶ Ta ora chini ndio Pilatu ña kà'an na ma tu'un Galilea, ta ikan jan
chikatu'un ndio ra nuu ma ñivi tuva ra ñu'u' Galilea kùu Jesuu.

⁷ Ta ora kàti ndio na ña ndicha ña takan kùu yi, tajan tâchi ndio ra ra
nuu Herode, ra chà'nda tiñu ma ñu'u' Galilea. Ta ma tiempu ikan ti juuni
iyo Herode ma ñuu Jerusalén ndia.

⁸ Takan kùu ta ora nde'e ndio Herode ma Jesuu ta nduva'a kuii chìsii ra,
ti cha iyo kua'a' tiempu ña kùuni ra nde'e ra ra ña na ja'a ra iin ndatu nuu
ra, vati iin ra ña ya'a va'a kà'an ma ñivi chata, kùu ra.

⁹ Tajan kicha'a ndio Herode chikatu'un ra kua'a' tu'un nuu ra, va tükuii
nani kà'an ra.

¹⁰ Ta ma ndra sutu chà'nda tiñu nuu sutu chi'in ma ndra matru jàkua'a
tutu Ndio vi'a ni'i kicha'a ndra tisokuati ndra ra.

¹¹ Ta ikan jan, Herode chi'in ndra jandaru ra kicha'a ndra chàkundaa
ndra Jesuu. Ta jáku'un ndio ndra iin ja'ma vîi ña kàa takua kàa ja'ma ra
kùu rey ma Jesuu kuenda ña na kuàtu'uni ndra ra. Ta ora chinu ja'a ndra
takan, tajan tâchi ndiko ma Herode ra nuu Pilatu.

¹² Ta ma Pilatu chi'in Herode, ña na kùu nde'e ndra ta'an ndra ma tiempu
ikan, juuni ma kivi ikan jaamigu ndra.

Nuu kàti Pilatu ña na ka'ni na Jesuu

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Ta ikan jan jàti'vi ta'an ndio ma Pilatu ma ndra sutu cha'nu ña chà'nda
tiñu nuu sutu chi'in ndra kumitñu ta chi'in tandi'i ñivi ñuu,

¹⁴ ta te'en náka'an ra chì'in na:

—Maa ndo kichi ndaka ndo ra'yai nui, ta kàti ndo ti jàkanuu ra xini ma
ñivi ñuu. Ta nde'e chi'in tinuu ndo ña chikatu'un xain nuu ra, va tükuii nata'
nata'in ní'iin kuati ña kùu tisokuatj ra ma takua kà'an ndo nui nda che'e.

¹⁵ Ta ni Herode töve ní nata'an ra ní'iin kuati chata ra ndia, ti tu ndicha
ña iyo kuati ra na tüva iyo yi ña tachi ndiko ra ra nui. Yakan va cha chito
ndo ti töve iyo ní'iin kuati ra ña kùu ka'nio ra cha'a' yi.

¹⁶ Yakan va tundo'oni ni jande'i ra. Jaña ndikoi ra na ku'un ra —kàti
Pilatu chi'in na.

¹⁷ Vati ta'ii'iin kuiya ora iyo ma viko ikan, iyo yi ña jachi'in ma Pilatu ña
kà'an ma ñivi, ta tàva ra iin ra indii veeka takua takani iyo ma costumbre.

¹⁸ Ta ikan jan te'en kicha'a tuku na kànachaa na:

—¡Na ka'niun Jesuu nuu kruu, ta na jañaun Barrabás! —kàti na.

¹⁹ Takan kùu ta ma Barrabás ti cha'a' ña jàkanuu ra xini ñivi ta cha'a'
ña chà'ni ra kùu yi ña indii ra ma tichi veeka.

20 Va tava Pilatu kùuni ra jaña ra Jesuu, yakan va nāka'an ndiko ra chi'in na ña va'a ga ña na jaña ra Jesuu, kàti ra.

21 Va ma ñivi te'en kîcha'a na kànachaa ni'i ga na:

—¡Na kuvi ra nuu kruu! ¡Na kuvi ra nuu kruu! —kàti na.

22 Ta ikan jan cha'a' uni te'en nāka'an tuku Pilatu chi'in na:

—¿Ta nda cha'a' kùu yi ña tisokuati ndo ra tuva takan? Vati yu'u tükuii nī nata'in nī'iin kuati ra ña iyo yi ña kuvi ra cha'a', yakan va tundo'on ni jande'i ra ta jañai ra —kàti Pilatu chi'in na.

23 Va ora chîni na ña kâ'an ra te'en, ta vi'a ni'i kîcha'a na kànachaa na, ta kâ'an na ña na kuvi ra nuu kruu. Ta takan endee kâ'an na nuu ra nda katí kundee na ña jà'a ra ma ña kùuni na.

24 Ta ikan jà'a ndio Pilatu ma ña chikan na nuu ra,

25 tajan tâvani'i ndio ra Barrabás, ra indii tichi vekaa jà'a ña jákanuu ra xini ñivi ta ra chà'ni kùu ra. Ta ti'i ra Jesuu nda'a' ma ndra jandaru ma takua kùuni na.

Jesuu, chütakaa ra nuu kruu

(Mt. 27:32-34; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Takan kūu ta ora cha kuàtakaa ndra ra nuu kruu, tajan ma tichi iti' kuà'an ndra chi'in Jesuu, ikan ndé'e ma ndra jandaru iin ra ñuu Cirene ra nàni Simón ña cha vâchi ra ña châ'an ra ku'u. Tajan tiin ndra ra ta jà'a ndra ña na kuiso ra kruu ña ndiso Jesuu. Ta tândikun ra kuà'an ra chata ra.

27 Ta nduva'a kuii kua'a' na kàcha'an chata Jesuu. Ta ikan kàcha'an ñivi ña'a ña kàchaku cha'a' ra, ti ya'a u'vi anima vi jà'a ña ya'a nda'vi kùuni vi ña ndè'e ra tundo'o.

28 Va ora ndé'e ndio ma Jesuu vi, ta te'en nāka'an ra chi'in vi:

—Ndyo'o ñivi ña'a ñuu Jerusalén, na kuäku ndo cha'i. Na kuaku ndo cha'a' juuni maa ndo ta cha'a' se'e ndo,

29 vati ni chaa iin kivi ña ni nde'e ndo tundo'o, ta ikan jan te'en ni ka'an ndio ndo chi'in ma ñivi: "Na sii kuuni ma ñivi ña'a ña túvi nî chiyo nî'iin se'e ta ña túvi nî jakaxin se'e ndia, vati vitin cha kîcha'a yo ndè'o tundo'o, ta tiaga ndetíñu kuenda yo tuva iyo ma se'o", ni katí ndo chi'in na.

30 Tajan ma kivi ikan ni katí ndio ma ñivi ña va'a ga ña na kekoyo ma yuku, ta ikan na kuvi na ta túva nde'e na tundo'o, kùuni na.

31 Takan kàtj chi'in ndo ti yu'u kùu takua iin yutun i'ii ta ndè'i tundo'o vitin, va ndyo'o kùu ndo takua kùu iin yutun ití vi'a ga ni nde'e ndo tundo'o ití' nuu. —Takan kàti Jesuu chi'in na.

32 Ta juuni ndâka ma ndra jandaru uvi ta'an ma ndra kini ña châ'ni ñivi ña kuâka'ni ndra ndra chi'in Jesuu ndia.

33 Tajan ora châa ndio ndra ma yuku ña nàni nuu ndoyo iki xini ndian chî'i, tajan tâkkaa ndio ndra Jesuu nuu kruu chi'in ma uvi ta'an ma ndra su'u: iin ra chütaka chiyo kua'a ra, ta inga ra chiyo satin ra.

34 Ta ikan jan te'en nāka'an ndio ma Jesuu chi'in ma Rachâ'nú Ndioo ora cha tàkkaa ra nuu kruu:

—Yo'o Tatá, na jaka'nuniun ma kuati jà'a na, vati töve chîto na ña jà'a na —kàti Jesuu.

Tajan kîcha'a ndio ma ndra jandaru châsiki ndra yuu kuati, nde'o nda ndra kùu ndra jàkanaa ma ja'ma Jesuu.

35 Tajan ndisaa ma ñivi ka'ìn ikan ndē'e na ña tā'an Jesuu, ta juuni ma tañu na ka'ìn ma ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu. Ta ndrakan te'en kīcha'a ndra chàtu'un ndra Jesuu:

—Tu kūu jakakú ra inga ñivi, vitin na jakakú ra juuni maa ra tu ndicha ña Cristu ra kāchin Ndioo kùu ra —kàti ndra.

36 Takan kūu ta nda ma ndra jandaru chàkú ndaa ndra Jesuu, ta chàhayatin ndra ndra ma nuu tàkaa ra, ta chà'a ndra vinu iya chì'i ra,

37 ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Tu ndicha ña yo'o kūu ma rey ña chà'nda tiñu nuu ñivi judíu, na jakakú maun ñyun tuva takan! —kàti ndra chi'in Jesuu.

38 Ta juuni tātuu ndra iin vitu iti' xini kruu ña te'en kà'an yi chi'in ma tu'un griegu, chi'in tu'un latinu, ta chi'in tu'un hebreu: "Ra'ya kùu ma rey ña chà'nda tiñu nuu ñivi judíu", kàti yi.

39 Tajan iin ma ra sù'u ta chà'ni ña tàkaa xiin Jesuu, te'en kīcha'a ra kà'an ra chi'in Jesuu ña chàtu'un ra ra:

—¡Tu ndicha ña yo'o kùu ma Cristu, na jakakú maun ñyun ta na jakakun ndyu'u ndia! —kàti ra chi'in Jesuu.

40 Va ma ra tàkaa inga chiyo Jesuu, te'en nāka'an ra chi'in ma meru ra:

—Yo'o xaa, ¿ta naja töve tiñu'yun Ndioo ta juuni ndè'un tundo'o takua ndè'e ra yi ndia?

41 Vati taku maa yo ndè'o tundo'o ti ndicha ña jā'a yo kuati. Yakan va vitin takan iyo yi na tia'vio cha'a' yi. Vati ndicha ña jā'a yo yi, va taku ra'ya, tükuii nani jā'a ra ta ndè'e ra tundo'o —kàti ra.

42 Tajan te'en nāka'an tuku ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu Jesuu, na kuku'uniun yu'u ora ni chaun nuu ni ka'ndaun tiñu —kàti ra.

43 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ra:

—Ndicha va'i ña ka'an chi'un, vati juuni ma kivi i'ya ni koun chi'in iti' andivi —kàti Jesuu chi'in ra.

Nuu chi'í Jesuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Takan kūu ta ora kēta ma kachuvi ndaa, ta iin kuaani ma nuu ñu'u'ñuñivi nda kaa uni chani'ini.

45 Tajan ndā'va nuu ma nikandii ta ma ja'ma ña tàkaa ma tichi veñu'u ka'nu, endee ndāta java ndaa yi ma ora ikan.

46 Ta ikan jan nānda'yu ni'i Jesuu ta te'en nāka'an ra:

—Yo'o Tatá, na jàkuendaun animai, vati vitin t'i'yi nda'un —kàti ra.

Ta ora chīnu ña ka'an ra takan, ta chī'í ra.

47 Ta ora ndē'e iin ra capitán, ra chà'nda tiñu nuu jandaru naja kua chī'í Jesuu, tajan kīcha'a ra jàka'nu ra Ndioo chi'in tu'un i'ya:

—Ndicha kuii ti ra'ya tüvi iyo kuati ra —kàti ra.

48 Ta ndisaa ñivi ka'ìn ma ikan ora ndē'e na ña takan kūu, tajan chítakuati ndio na kuà'an na ve'e na. Ta kàni na pechu na ti ya'a u'vi anima na ña ndè'e na naja kua chī'í Jesuu.

49 Takan kūu ta tandi'i ndra nàkoto Jesuu ta chi'in ñivi ña'a' ña châkunuu chata ra nda iti' Galilea, kindoo na nde'e chikani na naja kua tā'an Jesuu ora chi'í ra.

Nuu kùchi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50-51 Ma tiempu ikan iyo iin ra va'a ña nàni Kusé, ta rakan ti ra kichi ñuu Arimatea ña iyo kuenda ñu'u' Judea kùu ra. Va juuni ndiso ra tiñu chi'in ma ndian judíu. Va tüvi ní chata'ani ra ma ña já'a ma ndra tiñu chi'in Jesuu, vati juuni ndàtu ra ku'un ra nuu chà'nda Ndioo tiñu ndia.

52 Yakan va kée ra kuà'an ra nuu iyo Pilatu, ta chikan ra ñunda'yu Jesuu nuu ra.

53 Takan kúu ta ora cha jānuu ndio ra ñunda'yu Jesuu ma nuu kruu, tajan káva ndio ra iin ja'ma savana ña ya'a va'a ta vii ma ñunda'yu Jesuu, ta kuchi ra yi iin tichi yavi yuu nuu taká'an kuchi na ní'in ñivi.

54 Ikan kuchi ndio na Jesuu vati ma kivi ikan kùu ma kivi jandova'a ma ñivi judíu ma ña kachi na kuenda inga kivi, ma kivi nindeo.

55 Takan kúu ta ndisaa ma ñivi ña'a chákunuu chata Jesuu nda ora chákunuu ra ñu'u' Galilea, chà'an vi chànde'e vi ma nuu kuchi ndra yi. Ta juuni ndé'e vi nuu jundii ndra yi ndia.

56 Ta ikan jan kée ndio vi kuà'an vi ve'e vi. Ta ora chää ndio vi tajan jändova'a vi takuui xiko, vati ni ku'un vi kujakuti vi ñunda'yu Jesuu ti koto ku'ini yi. Takan kúu tajan ndisaa ma ñivi ña'a ikan níndee vi ma kivi ikan takua kà'an ma tutu Ndioo.

24

Nuu nàtaku ndiko Jesuu

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Tajan ma kivi nunuu nuu kicha'a ma jamana, na'a va'a kée ndio vi kuà'an vi kuànde'e vi nuu kuchi ma ñunda'yu Jesuu. Ta juuni ndà'a vi ma takuui xiko ña koso vi chata ma ñunda'yu Jesuu.

2 Ta ora chää ndio vi ta ndé'e vi ña cha tüva ndàsi ma yuu ikan yu'u ma yavi nuu kàndii ma ñunda'yu Jesuu.

3 Tajan kí'vi ndio vi tichi yi va ní nata'an ga vi ma ñunda'yu ra ma ikan.

4 Ta ikan jan nduva'a kului yü'vi vi ña ní tuvi chito vi nayi já'a vi. Ta nunuuni ndé'e vi ña këta uvi ta'an ndra'ii yatin xiin vi ña ñù'u ndra ja'ma tacha.

5 Tajan ndava yü'vi maania vi chünandi chiti vi nuu ndra nda kati nani te'e nuu vi nuu ñu'u'. Tajan ndrakan te'en kätitu'un ndio ndra nuu vi chi'in tu'un i'ya:

—¿Ta naja nànduku ndo ma ra ndito ma nuu kuchi ndian chì'i?

6 Rakan cha tüva ra i'ya, ti cha nàtaku ndiko ra. Na kuku'uni ndo ma ña kätitu'un Jesuu nuu ndo ora juuni chákunuu ga ra ma ñu'u' Galilea:

7 "Ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, iyo yi ña tiin na ra ta ti'i na ra nda'a' ma ndian já'a kuati. Ta ndiakan ni takaa na ra nuu kruu, ta tichi uni kivi ni nataku ndiko ra." Takan kàti ma ndra këta ikan nuu vi.

8 Tajan ma ora ikan ta châku'uni vi ma tu'un ña kätitu'un Jesuu nuu vi niku.

9 Takan kúu tajan kée ndio vi ma ikan, ta kuà'an ndio vi ma nuu ka'in ti'vi ma ndi uchi iin ma ndra kùu tatum Jesuu, ta ikan kätitu'un vi nuu ndra ma ña ndé'e vi ta nuu inga ñivi ña ka'in chi'in ndra ndia.

10 Ta ma ñivi ña'a ña chà'an châkatitu'un nuu ma ndra tatum ra kùu ma Ndiya Magdalena chi'in Juana, ta Ndiya ma'a Jandiau, ta chi'in inga tuku ñivi ña'a ndia.

11 Va ma ndra tatum Jesuu chànnini ndra ti tìvi xini vi ña kà'an vi takan, kùuni ndra. Yakan va tüvi ní jachi'in ndra ma ña kà'an vi.

12 Takan kūu tajan kāndakunu ndio Petu' kuà'an ra nuu kūchi Jesuu. Ta ora chāa ra ta ndē'e ra ña jāndaa ma ja'ma kuichin ña chūsukunia ra kāndii, tajan yū'vi maania ra kāndakunu ra kuà'an ndiko ra nuu ka'iin ti'vi ma ndian meru ra, ti töva nī nata'an ra ñunda'yu Jesuu.

*Jesuu kète ra nuu uvi ta'an ndra jàkua'a chi'in ra iti' ñuu Emaús
(Mr. 16:12-13)*

13 Tajan juuni ma kivi ikan, kēe ndio uvi ta'an ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu kuà'an ndra iti' ñuu nāni Emaús ña ìyo uchi iin kilometru ña chika kāndii yi ma ñuu Jerusalén.

14 Tajan ndrakan, nātu'un ta'an ndra cha'a' ndisaa ña tā'an Jesuu ma nuu kuà'an ndra.

15 Ta ora juuni nātu'un ta'an ndra ta kānita'an yu'u ndra, ta kēta ndio Jesuu nuu ndra ta ndīta'an ra tiin chata ndra ndia.

16 Ta vají ndè'e ndra ña kuà'an ra chi'in ndra, va tüvi nàkoto ndra ra, ti Ndioo tüvi chà'a ra ña na nakoto ndra ra.

17 Ta ikan jan te'en kīcha'a ndio Jesuu chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Nayi nātu'un ndo ma tichi iti' kàcha'an ndo? ¿Ta naja nda'vi kùuni ndo? —kàti Jesuu chi'in ndra.

18 Tajan iin ma ra kuà'an chi'in ndra ña nāni Cleofas, te'en chikatu'un ra nuu Jesuu:

—Tandi'i ñivi ìyo ñuu Jerusalén chìto na ma ña kūu ikan. ¿A uvaa yo'o kùu ma ra tüvi chìto ma ña kūu? —kàti ra chi'in ra.

19 Tajan te'en nāka'an Jesuu:

—¿Nayi kūu ma ikan? —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an ndra:

—Nātu'un ndi cha'a' ndisaa ña tā'an Jesuu ra ñuu Nazaret, vati rakan iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu ra. Ta ya'a ìyo ndatu ra chi'in ma ña jà'a ra, ta chi'in tu'un kà'an ra nuu Ndioo, ta chi'in ndisaa ma ña jà'a ra chi'in ma ñivi ndia.

20 Ta juuni chāku'uni ndi naja kua jā'a ndra sutu chà'nu ña chà'nda tiñu nuu sutu chī'in ndra kumitiñu ña tiin ndra ra ta tísokuati ndra ra ta chā'ni ndra ra nuu kruu.

21 Ta ndyu'u chànini ndi ti rakan kūu ma ra kündeeni ndi ña vàchi jakakú ndi nuu tundo'o chi'in tandi'i ñivi Israel niku, va vitin cha kēta uni kivi kùu yi ña kūu takan.

22 Ta juuni ya'a nda'vi kùuni ndi, vati ìyo uvi uni ñivi ña'a' ña ìyo tañu ndi jāyu'vi vi ndyu'u vati ora chà'an vi chānde'e vi nuu kūchi Jesuu, ta töva nī nāta'an vi ma ñunda'yu ra.

23 Yakan va kēe ndiko vi kichi katitu'un vi nuu ndi ta kàti vi ti kēta uvi ta'an tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo nuu vi, ta kāti yi chi'in vi ti Jesuu cha nātaku ndiko ra.

24 Ta ìyo iin ndra chàkunuu chī'in ndi, juuni chā'a ndra chānde'e ndra nuu kàndii ñunda'yu ra ora cha yā'a cha'an vi. Va indukuni tüvi nī nata'an ndra ñunda'yu Jesuu, takua kātitu'un vi nuu ndra ndia.

25 Takan kūu ta ikan jan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—¿A ya'a ndava xini ndo ña tüvi chinuni ndo ma ña kātitu'un ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña chīyo taji'na?

26 ¿A yūvi cha'a' yakan kùu yi ña ìyo yi ña ndè'e ji'na ma ra Cristu tundo'o, tajan ni ki'vi ndio ra koo ra nuu ni jaka'nu Ndioo ra?, kùuni ndo —kàti Jesuu chi'in ndra.

27 Takan kūu ta ikan jan kīcha'a ndio Jesuu kātitu'un kachin ra nuu ndra tandi'i ma tu'un iyo nuu ma tutu Ndioo ña iyo kuenda ra, ta kīcha'a ra nda nuu kīcha'a ma tutu ña tāa Moisés, ta nda kati jandi'i ra tandi'i ma ña tāa ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo naja kua ni kuu yi ma tiempi i'ya.

28 Ta ora cha chāa ndra ma ñuu ikan kuà'an ndra, tajan jā'ani Jesuu ña ni yā'a nduu ra ndra.

29 Tajan chi'in tu'un i'ya jānini ndra ra na kindoo ra chi'in ndra:
—¡Na kindoun kavaun chi'in ndi ma chanikuua i'ya, vati cha chīso nikandii! —kāti ndra chi'in Jesuu.

Tajan kī'vi ndio Jesuu chi'in ndra ma tichi ve'e nuu ni kava ndra.

30 Takan kūu ta ora cha ka'in ndra yu'u mesa ña ni kachi ndra, tajan kī'in ndio Jesuu iin paan ta jā'íi ra yi nuu Ndioo, ta chā'nda kuati ra yi ta chā'a ra yi nuu ndra na kachi ndra.

31 Tajan ma ora ikani nānde'e va'a ndra ta nākoto ndra ti Jesuu kūu ra, va tükuii nāni ni'i ndra ja'a ndra vati numi kuii naa ndiko ra.

32 Tajan te'en kīcha'a ndio ndra nātu'un ta'an ndra:

—Ma ninduvi yo chā'a va'a yo kuenda ña ya'a chīsii kuuni anima yo ora kātitu'un kachin ra naja kua kā'an ma tutu Ndioo nuu yo cha'a' ra —kāti ndra ña nātu'un ta'an maa ndra.

33 Takan kūu tajan nī kuunia ndra ndoo ndra kuatu ndra tiá ma ikan, ti ma ora ikani chīkon'i ndiko ndra kuà'an ndra ma ñuu Jerusalén nuu nāta'an ndra ña ka'in ti'vi ndi uchi iin ndra tatum Jesuu chi'in inga tuku ndra meru ndra.

34 Ta ikan jan te'en kīcha'a ndio ndra tatum Jesuu kātitu'un ndra nuu ma ndra kīchi:

—Ndicha kuii ña takan kūu yi ña juuni kātitu'un ra nuu ndi ña nde'e ma Petu' ra ndia. —Takan kāti ndra chi'in ndra.

35 Tajan ninduvi ndio ndra kātitu'un ndra nuu ndra tandi'i naja kua tā'an ndra ma tichi iti', ta naja kua nākoto ndra Jesuu ora chā'ndā kuati ra paan chā'a ra nuu ndra.

*Jesuu kēta ra nuu ndra jākua'a chi'in ra
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

36 Ta juuni kā'an ga ndra ka'lín ndra ora tūvi Jesuu ma'ñiu ndra, ta te'en kāña'a ra chi'in ndra:

—Na koo va'a ndo chi'in ta'an ndo —kāti ra.

37 Tajan ma ora kā'an ra takan ta nduva'a kuii yū'vi ndra, ti kūuni ndra ña ni'na Jesuu kūu yi ña kēta yi.

38 Ta ikan jan te'en kīcha'a ndio Jesuu kā'an ra nuu ndra:

—¡Na yū'vi ndo! Ta na tūvi na ja'a ndo ña nākanini ndo takan, vati ndicha ña mai kūi.

39 Ta tu töve chīnuni ndo, na nde'e ndo ma ndai'i chi'in cha'i. Ta na ke'e ndo yu'u ndia, ta taku ma ni'na tūvi sa'an yi ta ni iki yi, takua nde'e ndo ña iyo yi yu'u —kāti Jesuu chi'in ndra.

40 Ta ora chīnu kā'an ra takan tajan jāna'a ndio ra ma nda'a' ra chi'in cha'a ra nuu ndra, na nde'e ndra yi.

41 Va tava ya'a chīsii ndra jā'a ma ña kā'an ra, yakan va ni töva chīto ndra nayi jā'a ndra ta nayi chānini ndra. Ta ikan jan te'en kīcha'a Jesuu chikatu'un ra nuu ndra:

—¿A ïyo ña kacho nuu ndo? —kāti ra chi'in ndra.

42 Ta ikan jan chā'a ndio ndra java ma tiaka' tāvi chi'in nduxi ñuñu nuu ra.

43 Ta tūn ra yi ta chāchi ndio ra yi nuu ndra.

44 Ta ora chīnu chāchi ra tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Ndisaa ma ña tā'in i'ya kùu ma ña kātitu'in nuu ndo ora juuni iyo gai chi'in ndo. Vati takan iyo yi ña ta'in ta jachinu ma tutu Ndiooo ña tāa Moisés ma ña kā'an yi kuendai chi'in ma tutu tāa ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndiooo chīyo tají'na, ta chi'in ña kā'an ma tutu Salmu ndia.

45 Ta ikan jan te'en nāka'an tuku Jesuu nuu ndra, ikan na nuna va'a ma chīnituni ndra ta taso'o ndra ma ña kā'an ma tutu Ndiooo:

46 —Nuu ma tutu Ndiooo kā'an yi ti iyo yi ña nde'e ji'nai tundo'o, va tichi uni kivi ni nataku ndikoi tañu ndian ndií.

47 Ta ji'na kuii iti' ñuu Jerusalén iyo yi ña kicha'a na katitu'un na tu'in, ti yu'u kùu ma ra kùu Cristu. Ta ikan jan ku'un ndio na kukatitu'un na tu'in nuu tandi'i ñivi ñuu ñuñivi, ikan na chikoni'i na chi'in Ndiooo ta jaka'nuni ra kuati na.

48 Yakan va ndisaa ndyo'o ndian ka'in i'ya cha chīto va'a ndo naja kua tā'in. Ta takan iyo yi ña ku'vea ndo kuenda chi'in ma ñivi cha'a' yi.

49 Ta ikan jan ni tachi ndioi ma Tati Ií Ndiooo chi'in ndo takua kā'an ma Racha'nu Tatái nui niku. Va ndyo'o na kuatu ndo ma ñuu Jerusalén i'ya, nda kati ni'i ji'na ndo ndatu Tati Ií ña ni tachi ra nuu ndo iti' andivi —kàti Jesuu chi'in ndra.

Jesuu ndàa ra iti' andivi

(Mr. 16:19-20)

50 Takan jan tāvani'i siin Jesuu tandi'i ma ndra jàkua'a chi'in ra ñuu Jerusalén, ta kuà'an ndio ra chi'in ndra ma ñuu Betania. Ta ikan kāni'i ra nda'a' ra nuu sukun ta jā'ií ra ndra.

51 Takan kūu ta ora juuni jà'ií ga ra ndra, ta kueeni kueeni jāchika ra ra xiin ndra, ta ndāa ndio ra kuà'an ra iti' andivi.

52 Ta ikan jan chūnandi chiti ndio ndra ta kīcha'a ndio ndra jàka'nu ndra ra. Ta ora cha yā'a ña jā'a ndra takan, tajan nduva'a kuii chīsii ndra chikoni'i ndra ma ñuu Jerusalén.

53 Tajan nani kivi chà'an ndio ndra chàjaka'nu ndra Ndiooo ma tichi veñu'u ka'nú ña ndaa ma ñuu Jerusalén. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu Ndioo tāa racha'nu Xuva

Ma tu'un Ndioo ndàkuu yi ñivi

¹ Ma tají'na ora tūvi ma ñuñivi, takani cha iyo ma ra kùu ma tu'un. Ta ma ra kùu ma tu'un ikan iyo ra chi'in Ndioo, ta juuni kùu ra Ndioo ndia.

² Ta rakan kùu ra ña takani cha iyo ra chi'in Ndioo nda ora tūvi ma ñuñivi tají'na.

³ Ta chi'in rakan kùu yi ña játuvi Ndioo ndisaa nakuyi, ti ní'iin ma ña iyo nuu yi yöve ma'iin ma Racha'nu Ndioo játuvi yi, vati kúta'an ra chi'in ra.

⁴ Ta juuni rakan kùu ra ña chà'a ra kivi koo ndito ndisaa yo ndian iyo ma ñuñivi. Ta cha'a' yakan kùu yi ña jàna'a ra nuu yo ití' ndaa ña kùu yi takua kùu iin ñu'ú ña jàndondichin yi nuu yo.

⁵ Yakan va ma ra kùu ñu'ú ikan kùu ra ña jàndondichin ra ma nuu naa. Ta ma nuu naa ikan kúuni yi nda'va yi ra, va ní kuu yi.

⁶ Takan kúu yi ña chìyo iin ra chünani Xuva, ra tāchi ma Racha'nu Ndioo ña,

⁷ na kùu ra iin ra testigu ña na katitu'un ra cha'a' ma ra kùu ñu'ú i'ya nuu ma ñivi, ikan na chinuni na ma ña kà'an ra.

⁸ Vati ma Xuva, yüví ma ra kùu ñu'ú kùu ra, vati ra kùu iin testiguni, ra kíchi katitu'un cha'a' ma ra kùu ñu'ú kùu ra.

⁹ Vati ma ra kùu ñu'ú ndicha, ora kíchaa ra ñuñivi i'ya, kícha'a ra jàtuun ra nuu tandí'i na.

¹⁰ Ta juuni rakan kùu ra ña cha iyo ra ma ñuñivi i'ya. Uvaa ña ma ndian iyo ma ñuñivi i'ya, na töve ní ki'in kuenda na ma tu'un kà'an ra, vaji cha'a' maa ra kùu yi ña Ndioo játuvi ra ma ñuñivi ndia.

¹¹ Vati kíchaa ra nuu iyo ñivi ñuu ra, va ndiakan töve ní ki'in kuenda na ra.

¹² Va ma ndian kí'in kuenda ma ña kà'an ra, ta chinuni na ma ña kà'an ra, nuu ndiakan chà'a ra ña ná ndakuu na se'e Ndioo.

¹³ Ta ndicha ña se'e Ndioo kùu na, va ma ña ndákuu yo se'e Ndioo töve indukuni kùu yi kua ora ña kákoo yo jà'a tatá yo chi'in ma'á yo. Vati ndákuu yo se'e Ndioo cha'a' ña takan kùuni ra ña kuu yo, ta töve takua kùuni ma ñivini ña kùu yo.

¹⁴ Takan kúu ña ma ra kùu tu'un ikan, ndákuu ndicha ra ma ñivi. Ta chìyo ra ñuñivi chi'o, ta kùu ra ma ra chà'a nduva'a kuii kua'a' ñamani Ndioo nuu yo, ta endee jàna'a ra ma ña ndaa ndia. Ta cha'a' ndisaa ña'a maa ndi cha ndé'e ndi ña ra nduva'a kuii ka'nú kùu ra takua ka'nú ma Tatá ra, Ndioo, vati uvaa ra kùu Se'e ra.

¹⁵ Tajan te'en kàtitu'un ndio ma Xuva nuu ma ñivi cha'a' ra:

—Ra'ya kùu ma ra kā'in ña ni kichi tiá ití' nuu, ma ora kàtitu'in nuu ndo ña ni kichi iin ra ka'nuga kua yu'u. Vati takani cha iyo ra ora kétai ma ñuñivi i'ya —kàti ra.

¹⁶ Yakan va chi'in ndisaa ma ña iyo nuu ra, sòkó ra yi nuu yo, ikan na ní'o yi. Ta juuni cha ní'o nduva'a kuii kua'a' ma ñamani ña chà'a ra nuu yo ndia.

¹⁷ Cha'a' Moisés kùu yi ña nàkoto yo ma ley Ndioo, ta juuni cha'a' Racha'nu Jesucristu kùu yi ña nàkoto yo ma ñamani Ndioo chi'in ma tu'un ndaa ña kà'an ra ndia.

18 Ta nñ'iin ñivi takä'an nde'e na ma Ndioo, ti uvanuuni ma ra Se'e Ndioo, ra endee iyo chi'in ma Tatá ra, rakan kùu ra ña chà'a ra kuenda nuu yo naja kua kùu ma Tatá ra.

*Nuu kàtitu'un Xuva, ra jàkunduta cha'a' Jesucristu
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)*

19 Tajan tâchi ma ndra chà'nda tiñu nuu ndian judíu ña iyo ñuu Jerusalén ma sutu chi'in ndra levita, ña na kundakatu'un ndra iin nakuyi nuu Xuva. Ta te'en chikatu'un ndio ndra nuu ra, ora chaa ndra nuu ra:

—¿Ta yo'o nda ra kùyun, ta nda tiñu jà'un? —kàti ndra.

20 Ta ma Xuva te'en kàtitu'un kachin ra nuu ndra:

—Yüvi ra Cristu kùu yu'u —kàti ra.

21 Ta ndrakan te'en chikatu'un ndiko ndra nuu ra:

—¿Ta nda ra kùyun tuva takan? ¿A yo'o kùu Elía, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo? —kàti ndra.

Ta ma Xuva te'en nãka'an ra:

—Yöve rakan kui.

Tajan te'en kicha'a ndiko ndra chikatu'un ndra nuu Xuva:

—¿A yo'o kùu ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra ni kichi? —kàti ndra.

Ta ma Xuva te'en nãka'an ra:

—Yöve rakan kui —kàti ra.

22 Ta ndrakan te'en nãka'an ndiko ndra:

—Ta, ¿nda ra kùyun tuva takan? Takan chikatu'un ndi, vati ma tu'un ni ka'un nuu ndi iyo yi ña kukatitu'un ndi yi nuu ma ndra tâchi ndi. Yakan va, ¿niyi kùuniun kàtitu'un nuu ndi cha'un?

23 Ta ma Xuva te'en nãka'an ra:

—Yu'u kùu ma ra endee ndà'yu nda java tichi ku'u chi'in tu'un i'ya: "Na nuna ndo iin iti' ndaa, kuenda ma Racha'nu", takua kã'an Isaía, ra kã'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na.

24 Tajan ndra tâvani'i ma ndra fariseu tiñu nuu, ña kuka'an chi'in Xuva,

25 te'en kicha'a ndra chikatu'un ndra nuu ra:

—¿Ta yo châ'a tiñu nuun ña jàkundutaun ñivi tuva yöve ma Cristu kùyun, ni Elía, ni ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia?, tuva takan.

26 Ta ma Xuva te'en nãka'an ra chi'in ndra:

—Yu'u jàkundutai ñivi chi'in takuui, va tañu ndo cha iyo iin ra töve nàkoto ndo,

27 ta rakan vâchi ra tiaga iti' nuu. Ta kuendai ti iin ra tüvi iñu'u kùi vají na ndachj ma ndichan indii cha'a ra, ti nduva'a kuii ka'nú ga ra ta iyo ga ndatu ra kua yu'u —kàti ra.

28 Ndisaa ña'a kúu yi ma ñuu Betábara, ña kàndii iti' kàna nikandii inga chiyo yuta Jordán, nuu ndaa Xuva jàkunduta ra.

Jesuu kùu ra takua kùu iin mvechala vali ña sòkó Ndioo

29 Takan kúu ta inga kivi ndé'e Xuva ma Jesuu, ña kuàjayatin ra ra ma nuu ndaa ra. Ta ikan te'en kicha'a Xuva kà'an ra:

—¡Nde'e ndo, ti ikan vâchi ma ra kùu mvechala vali ña tâchi ma Racha'nu Ndioo kuenda ña na naa ma kuati yo ndian iyo ñuñivi i'ya!

30 Ta cha'a' rakan kùu yi ña kâ'in ora nàtu'in chi'in ndo te'en: "Tiaga iti' nuu vâchi inga ra ka'nú ga kua yu'u, vati takani iyo ra ora këta yu'u."

³¹ Ni yu'u töve nàkotoi nda ra kùu ra niku. Va cha chìtoi ña cha'a' rakan kùu yi ña vàchi jakundutai ñivi chi'in takuui, ikan na ndisaa yo ndian iyo ñuu Israel nakoto yo ra —kàti Xuva.

³² Ta juuni te'en nàka'an tuku ra ndia:

—Ndé'i ma Tati Ií Ndioo ora kichi nuu yi ma iti' andivi, ña kàa yi takua kàa iin livi ora kôyo yi chata Jesuu nuu kindoo yi endeeni chi'in ra.

³³ Ta ni yu'u, töve nàkotoi nda ra kùu ra niku, va ma ra tâchi yu'u ña na jakundutai chi'in takuui, rakan kâtitu'un ra nui te'en: "Ma ra ni nde'un ña ni koyo ma Tati Ií Ndioo chata ma nuu ni kindoo yi, rakan kùu ma ra ni jakunduta ñivi chi'in ma Tati Ií Ndioo."

³⁴ Yu'u cha ndé'i ña takan kùu yi chi'in ra, ta kàtitu'in nuu ndo ña ndicha kuii ña ra Se'e Ndioo kùu ra.

Ma ndra nunuu ña jákua'a chi'in Jesuu

³⁵ Takan kùu ta ma inga kivi, ndaa ndiko Xuva ikan chi'in uvi ta'an ma ndra chàkunuu chi'in ra.

³⁶ Ta ora ndé'e ra ña yà'a Jesuu ma ikan, te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—¡Nde'e ndo, ti rakan kùu ma ra tâchi Ndioo ña kùu takua kùu iin mvechala vali!

³⁷ Tajan ora chîni ninduvi ma ndra chàkunuu chi'in Xuva ña kâ'an ra takan, ta tândikun ndra chata Jesuu.

³⁸ Ta ndé'e chata ma Jesuu, ta châ'a ra kuenda ña ndikun ndrakan kuà'an ndra chata ra. Tajan te'en chikatu'un ndio ra nuu ndra:

—¿Niyi nànduku ndo? —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nàka'an ndra:

—Yo'o Rabí —ña kùuni ka'an yi Matru— ¿ndanu iyoun? —kàti ndra.

³⁹ Ta ma Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—¡Na'a ndo chatai!, ta koto ndo ma nuu iyo —kàti ra.

Yakan va kée ndio ndra kuà'an ndra chi'in ra ma nuu iyo ra, tajan kîndoo ndra chi'in ra nda kati ini ña cha kùu yi a kaa kumi chaniini.

⁴⁰ André ra yani Simón Petu', kùu iin ra indii tañu ma uvi ndra ña chîni ña kâ'an Xuva, tândikun ndra chata Jesuu ma ora ikan.

⁴¹ Ta ma ra ji'ná kuii ña chikuta'an ma André kùu ma ra yani ra Simón. Ta te'en kâtitu'un ra nuu ra:

—Yo'o yani, cha nàta'an ndi ma ra kùu Mesías (ñá chi'in inga tu'un kùuni yi ka'an yi Cristu).

⁴² Tajan kée ndio ma André kuà'an ra chi'in ma yani ra Simón nuu ndaa ma Rachânu Jesuu. Ta ora ndé'e ma Jesuu ña kîchaa ndra, ta te'en kîch'a'a ra kâ'an ra chi'in ra:

—Yo'o, Simón se'e Jonás, vitin va ni kunaniun Cefas —ñá chi'in inga tu'un kùuni yi ka'an yi Petu'.

Jesuu kàna ra ma Lipe chi'in ma Natanael.

⁴³ Ta ma inga kivi, kée ndio Jesuu kuà'an ra ma iti' ñu'u' Galilea takua chànnini ra. Ta ikan chikuta'an ra ma ra nàni Lipe ta te'en nàka'an ra chi'in ra:

—¡Na'a chatai! —kàti ra.

⁴⁴ Ta ma Lipe, ti ra ñuu Betsaida kùu ra, ta iini ñuu ndra chi'in André ta Petu'.

⁴⁵ Tajan ma Lipe châ'an ra chànduku ra, ra nàni Natanael, ta ikan te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Cha nāta'an ndi ma ra tāa ma Moisés cha'a' nuu ma tutu ley Ndioo. Rakan nāni ra Jesuu, ra ñuu Nazaret, ra se'e Kusé. Ra juuni tāa ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo cha'a' ña ni kichi ndia.

46 Ta ma Natanael nāka'an ra te'en:

—¿A kùu keta iin ma ra va'a ma ñuu Nazaret?, kùuniun —kàti ra.

Ta ma Lipe te'en nāka'an ra:

—Na kichiun ta nde'un ti ña ndicha kùu yi —kàti ra.

47 Ta ora ndē'e Jesuu ña cha vāchi kuyatin Natanael nuu ra, ta te'en nāka'an ra:

—¡I'ya vāchi ma iin ra israelita va'a, ña töve jànda'viña'a! —kàti ra.

48 Ta ma Natanael te'en chikatu'un ra:

—¿Ta naja kā'un ña nàkotoun yu'u? —kàti ra.

Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Takani cha ndē'i ñun antea ña nàta'an ma Lipe ñun ma nuu ndàun vati ma yutun higu —kàti ra chi'in ra.

49 Tajan ma Natanael te'en nāka'an tuku ra:

—Matru, ndicha kuii ña yo'o kùu ma ra Se'e Ndioo, ta juuniun kùu ma ra kùu Rey ra chà'nda tiñu ñuu Israel —kàti ra.

50 Tajan ma Racha'nu Jesuu te'en nāka'an tuku ra:

—¿A cha'a' ña ndē'enj ñun cha'a' ma yutun higuni kùu yi ña chinuniun ma tu'un kā'in?, kùuniun. ¡Yu'u kà'in chi'un ña nda vitin ta iti' nuu, kua'a' ga tiñu ka'nu ni nde'un!

51 Va ma Jesuu te'en nāka'an ndiko tuku ra:

—Ndicha va'a ña kàtitu'in nuu ndo ña ni nde'e ndo ma andivi ña iin nùna kani yi, ta juuni ni nde'e ndo kua'a' tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo ña ndàa yi nùu yi chata yu'u, ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

2

Chīyo iin viko tànda'a ma ñuu ña nàni Caná ña kàndii xiñ ma ñu'u' Galilea

1 Takan kūu ta ora yā'a uni kivi, tajan chīyo iin viko tànda'a ma ñuu Caná, ña iyo kuenda ma ñu'u' Galilea. Ta ikan ndaa ma'á Jesuu ndia.

2 Ta ma nuu iyo ma viko tànda'a, juuni jāinvitaa na Jesuu chi'in ma ndra jàku'a chi'in ra.

3 Tajan ma ma'á Jesuu, te'en nāka'an ña chi'in ra ora ndi'i ma vinu chī'i na nuu viko:

—Se'yu, cha ndi'i ma vinu —kàti ña chi'in ra.

4 Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma'á, ¿ta naja kā'un takan chi'in? Ta juuni takä'an chaa ma ora ña koto ma ñivi nda ra kùi —kàti ra.

5 Tajan ma ma'á Jesuu te'en nāka'an ña chi'in ma ndra jàkuu tiñu ma viko ikan:

—Na ja'a ndo ndisaa ma ña ni ka'an ra nuu ndo —kàti ña.

6 Ta ma ikan ka'iin iñu ta'an ma kii na'nú ña kûva'a chi'in yuu ka'nu nuu chàkuui takuui ña chàtiñu ma ndian judíu ma ora jàinandoo na na kuenda Ndioo, takua takani jà'a na. Ta ta'ii'in ma kii ikan chàta'an uvi xiko uchi a uni xiko uchi litru takuui tichi yi.

7 Tajan te'en nāka'an ndio ma Jesuu:

—Na jakutu ndo ma kii chiña chi'in takuui.

Tajan jàkutu ndio ndra yi.

8 Ta te'en nāka'an ndio ma Jesuu chi'in ndra:

—Ta vitin na tava ndo ita'vi ma takuii, ta kundaka ndo ra' nuu ma ra ndiso tiñu cha'a' ma viko i'ya —kàti ra.

Takan jā'a ndra.

9 Tajan ma ra ndiso tiñu ikan chī'i ra ma takuii ña cha ndākuu ma vinu, nde'o naja kua chī'i ra', vaji nī töve chito ra ndanu kīchi ra'. Uvanuu ma ndra chito kùu ma ndra jākutu yi chi'in takuii. Tajan ma ra ndiso tiñu ikan kāna ndio ra ma ra tānda'a,

10 ta te'en nāka'an ndio ra chī'in ra:

—Tandi'i ma ñivi jā'a viko, tī'i ji'na na ma vinu va'aga ko'o ma ñivi, ta ora cha chī'i kua'a' ndio na ra', tajan chà'a ndio na ma vinu ta'ania ko'o na. Va yo'o tüvi nī ja'un takan, vati ndākiva'un ma vinu va'aga ma nuu ndi'i nia —kàti ma ra ndiso tiñu chī'in ma ra tānda'a.

11 Ña'a kùu ma ndatu nunuu ña jāna'a Jesuu nuu ma ñivi. Ta takan jā'a ra ñuu Caná, ña kàndii kuenda ñu'u' Galilea. Chī'in yakan jāna'a ra ña iin ra ya'a ka'nú kùu ra. Ta ikan kùu nuu kīcha'a chinuni ma ndra jākua'a chī'in ra tu'un ra ndia.

12 Takan kūu ta ora ya'a ña jā'a ra te'en, ta kēe ndio ra kuà'an ra iti' ñuu Capernaum chī'in ma'á ra, ta chi'in ndra yani ra, ta ndra jākua'a chi'in ra. Ta ikan kīndoo vi uvi uni kivi.

Jákunu Jesuu ñivi ka'iin veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ta tava cha kua kuyatin ma kivi viko Pakua ña jàka'nu ma ndian judíu, yakan va kēe ndio Jesuu kuà'an ra ma ñuu Jerusalén.

14 Ta ora chāa ra ma ikan, ta nāta'an ra ña ka'iin kua'a' ma ndian kàxiko jundiki, mvechala, livi, ta chi'in ma ndian nàndi sàma xu'un' nuu ma ñivi ma tichi kora veñu'u ka'nu ikan.

15 Ta ora ndé'e Jesuu ña jā'a na, tajan nānduku ra iin yo'o, ta jā'a ra iin kuata, ta jákunu ra ndisaa na chi'in yi, kutu chi'in jundiki xíko na chi'in ma mvechala ndia. Ta ma ndian sàma ma xu'un' chàta ra yi ma nuu ñu'u', ta jānduva ra ma mesa nuu nàndi na ndia.

16 Ta nuu ma ndian xíko ma livi, va te'en nāka'an ra:

—Na tavani'i ndo tandi'i ña xíko ndo i'ya, ti ma ve'e Tatái, yöve nuu kuya'vi kùu yi —kàti Jesuu.

17 Tajan ma ndra jākua'a chi'in Jesuu, chàku'uni ndra ña te'en kà'an yi nuu ma tutu Ndioo: "Ya'aga kàyunj cha'a' ña töve tiñu'u na ma ve'un", kàti yi nuu yi.

18 Ta ma ndian kùxini nuu ndian judíu, te'en kīcha'a na chìkatu'un na nuu Jesuu:

—Na jana'un iin ndatu nuu ndi, ikan na koto ndi tuva ndicha ña Ndioo cha'a tiñu nuun ña jà'un te'en.

19 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Na janatani ndi'i ndo ma veñu'u i'ya, ta tichi uni kivi, cha kūtaa ndikoi yi —kàti Jesuu.

20 Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na:

—Uvi xíko iñu kuiya kùu yi ña jātiñu na, ta kündee na kūtaa na ma veñu'u ka'nú i'ya, ta vitin yo'o tuku, ¿a kùu kani'un yi tichi uni kivini ña kà'un takan? —Takan kàti na chi'in Jesuu.

21 Va ma veñu'u ña kà'an Jesuu nuu na, kùu yi iin ku'va, ti kà'an ra yi cha'a juuni ma kuñu ra.

²² Yakan va ora nātaku ndiko Jesuu tañu ñivi ndií, ikan chàku'uni ma ndra jàkua'a chi'in ra ma takua kā'an ra. Tajan ikan kùu ma nuu chīnuni ndro ndra ña kā'an ma tutu Ndioo, ta ña kā'an Jesuu ndia.

²³ Ta ora iyo Jesuu ma ñuu Jerusalén ma viko Pakua, kua'a' ñivi kīcha'a na chīnuni na tu'un ra, ora ndē'e na kua'a' ndatu ña jà'a ra.

²⁴ Va cha nākuni Jesuu naja kua chànnini na, yakan va tüvi kündeeni ra na.

²⁵ Ta töve chīniñu'u ra, ña ndava kàti na naja kua chànnini ma inga ñivi ndè'e na nuu ra, ti juuni maa ra cha chīto va'a ra naja kua chànnini na ndia.

3

Jesuu chi'in Nicodemo

¹ Iyo iin ra fariseu, ña nàni Nicodemo. Ta ra'ya ti iin ra ka'nu kùu ra tañu ma ndian judiú.

² Tajan chānde'e ra Jesuu, ma nuu iyo ra iin chanikuua. Ta ikan te'en kā'an ra chi'in ra:

—Matru, chīto ndi ña ma Racha'nu Ndioo tāchi ñūn kuenda ña jàna'un nuu ndi, ti nī'iin ñivi na kūu jà'a na ma ndatu ña jà'un, tu töve kùta'an Ndioo chi'in na —kati ra.

³ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ndicha va'a ma ña kā'in chi'un, ña nda ndian nikuuni na kūu koo na nuu chānda Ndioo tiñu, tuva juuni takä'an kàku chaa ndiko na kuenda Ndioo —kati Jesuu.

⁴ Tajan Nicodemo te'en chīkatau'un ra nuu Jesuu:

—¿Ta naja kua jà'a yo, ta kùu kàku yo inga cha'a' tuva cha cha'nu yo? ¿A kùu ki've ndiko yo tichi ma'a yo ta kàku ndiko yo inga cha'a'? , kùuniun —kati ra chi'in Jesuu.

⁵ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Kàti kachin nuun ña nī'iin na, tu töve kàku ji'na na jà'a ma takuii ta jà'a ma Tati Ií Ndioo ndia, na kūu ki've na ma nuu chānda Ndioo tiñu.

⁶ Vati ndian kàku ñuñivi i'ya, ñivi kuenda ñuñivini kùu na, va ndian kàku inga cha'a', jà'a Tati Ií Ndioo, ñivi kuenda Ndioo kùu na.

⁷ Ta na nākaniniun cha'a' ña kà'in ña ndisaa na iyo yi ña kàku chaa ndiko na inga cha'a'.

⁸ Vati taku ma ora chàkin tati, chàkin yi nda iti' nikuuni, ta vaji chīni yo ña jàkayu yi, va tüvi chīto yo nda iti' kuá'an yi, a nda iti' vâchi yi ndia, takan kùu ma ndian kàku chaa jà'a ma Tati Ií Ndioo.

⁹ Tajan ma Nicodemo te'en chīkatau'un ndiko ra nuu Jesuu:

—¿Ta nayi kùuni yi ka'an yi ña kà'un takan? —kati ra chi'in Jesuu.

¹⁰ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Yo'o ra kùu matru ka'nu nuu ñivi ñuu Israel, ¿ta naja töve chītoun ma ña kùuni yi ka'an yi?

¹¹ Ndicha va'a ma ña kà'an ndi chi'un, ti ma ña chīto ndi kùu ma ña kà'an ndi, ta ma ña cha ndē'e ndi, kùu ma ña jàna'a ndi, va ndyo'o na töve chīnuni ndo ma ña kà'an ndi.

¹² Ta tu töve chīnuni ndo ma ña kà'in cha'a' ña kùu ma ñuñivi i'ya, ¿naja kua kuu chinuni ndo ña kà'in cha'a' ma ña kùu ma andivi?, kùuniun, tuva takan.

13 'Ní'iin ñivi takä'an ndaa na ku'un na ma iti' andivi, uvanuu yu'u ra takani iyo chi'in Ndioo nàkotoi naja kàa yi, ti ra kichi iti' andivi kùi.

14 Vati takua jā'a Moisés ña kāni'i ra ma koo tichi ku'u ña kùva'a chi'in kaa, indukuri kua ikan ni kani'i na yu'u, ra Se'e ñivi tāchi Ndioo,

15 ikan ndisaa ma ndian chinuni tu'un kà'in, kùu koo ndito na chi'in Ndioo endeeni.

Ndioo ya'a ga kùuni ra nde'e ra ma ñivi

16 'Takan kūu ta cha'a' ña ya'a ga kùuni Ndioo nde'e ra ma ñivi ñuñivi, yakan va chā'a ra ma ra uvanuu ña kùu Se'e ra nuu na, ikan nda ndian nikuuni tu chinuni na ma tu'un ra, tüvi ni naa na, vati ni ní'i na nuu koo ndito na endeeni chi'in Ndioo jā'a ra.

17 Vati Ndioo tāchi ra ma ra Se'e ra kuenda ña na jakakú ra ma ñivi iyo ñuñivi, ta yöve kuenda ña na tiso ra kuati na ta kuvi na.

18 'Ta ma ndian chinuni ña kà'an ma ra Se'e Ndioo, tüvi ni jande'e ra tundo'o endeeni na. Va ma ndian tüvi chinuni ña kà'an ra, ndiakan va cha kà'an Ndioo ña ni nde'e na tundo'o endeeni cha'a' ña töve chinuni na ña kà'an ma ra uvanuu ña kùu Se'e ra.

19 Ta ndicha kuii ña cha kichaa ma ñu'u' nuu ma ñu'u' ñuñivi, va ma ñivi iyo ma ñu'u' ñuñivi chàta'ani tiá na nuu naa kua nuu tiìn ma ñu'u' ikan, cha'a' ña mamaa ña kini kùu ma ña jā'a na.

20 Ta ndisaa ma ndian jā'a ma ña kini, töve chàta'ani na ku'un na iti' Ndioo a ma iti' ndichin, koto ku'va ma inga ñivi kuenda cha'a' tandii'ma tiñu kini ña jā'a na.

21 Va ma ndian iyo indaani, kì'vi na ma iti' ndichin, ta ña'a jàna'a nuu inga ñivi ña na kuu na ñivi ña jā'a mamaa tiñu va'a ti chà'a Ndioo ndatu ra nuu na.

Xuva ra jàkunduta kà'an ndiko ra cha'a' Jesuu

22 Takan kūu ta ora ya'a ña kūu te'en, tajan kēe ndio Jesuu kuà'an ra chi'in ma ndra jàku'a chi'in ra iti' ñu'u' Judea, nuu chīyo ndra yatin kivi ta jàkunduta ndra ñivi.

23 Ta ma tiempu ikan juuni jàkunduta ma Xuva ma ñivi iin nuu nàni Enón, ña kàndii yatin ma ñuu Salim, vati ikan kùu nuu kàna kua'a' takuii, ta ma ndian chàa ma ikan, künduta na jā'a ra.

24 Ndisaa ña'a kūu antea ña tī'i ndra ma Xuva tichi vekaa.

25 Takan kūu ta iin ma ndra chàkunuu chi'in Xuva kîcha'a ndra kànita'an yu'u ndra chi'in iin ma inga ndra judíu cha'a' ma naja kua kùu yi ña nàndoo na takua takani jā'a ma ndian judíu.

26 Ta ma ndrakan te'en kàtitu'un ndra nuu Xuva:

—Yo'o Matru, ma ra ndaa chi'un inga chiyo yu'u yuta Jordán niku, ma ra kàtitu'un iin cha'a' nuu ndi, vitin ndaa ra jàkunduta ra kua'a' ñivi, ta ndisaa na ndikun na ra.

27 Ta Xuva nàka'an ra te'en:

—Ní'iin yo na kùu ni'o a jā'a yo ní'iin nakuyi tu yöve Ndioo kùu ma ra tindee yo.

28 Juuni maa ndo cha chīni va'a ndo ma ña kā'in niku, ña na yöve ma ra Cristu kùi, vati yu'u kùu iin ma ra tāchi Ndioo iti' nuu ra.

29 Taku ma nuu iyo iin viko tånda'a, ma ra ndàka ma ña tånda'a, rakan kùu ma iian, va ma ra kùu amigu ma ra tånda'a ña ndaa xiin ra ta chìni ra ma ña kà'an ra, nduva'a chìsii ra ora chìni ra yi. Ta cha'a' yakan kùu yi ña nda yu'u ya'aga ka'nu kùu ma ña chìsii vitin.

30 Rakan kùu ra ña iyo yi ña ndoka'nu ra tiá cha'a ma ña jà'a ra, ta yu'u iyo yi ña ndota'ani gai tiá chi'in ma tiñu jà'i ta'ii'in kivi —kàti Xuva.

Ra kichi iti' andivi

31 Takan kùu ta ma ra vâchi iti' andivi, ka'nuga ra kua ndisaa na. Ta ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi kùu na kuenda ma nuñu'u' ñuñivini, ta kà'an na cha'a' ma ña kùu ñuñivini ndia. Va ma ra ña vâchi iti' andivi, ka'nuga ra kua ndisaa ma ñivi iyo ñuñivi.

32 Ta rakan kùu ra ña kàtitu'un ra ma ña nde'e ra ta ña chîni ra iti' andivi, va n'iin na töve nî jachi'in na ma ña kà'an ra.

33 Va tu iyo ndian chìnuni ña kà'an ra, ndiakan châ'a na kuenda ta kàtitu'un na ti ma Racha'nu Ndioo kà'an ra ma tu'un ndicha.

34 Vati ma ra tâchi ma Racha'nu Ndioo, rakan kà'an ra ma tu'un Ndioo, ti Ndioo jà'a ra ña na endeeni ni koo ma Tati Ií ra nuu ra.

35 Ti ma Tatá Ndioo ya'a ga kùuni ra nde'e ra ma ra Se'e ra, yakan va châ'a' ra kua'a' ndatu ra nuu ra kuenda ña na kuàtiñu ra yi chi'in ndisaa ma ña jà'a ra.

36 Ta nda ndian chìnuni ma ña kà'an ma Se'e ma Racha'nu, ni koo na endeeni chi'in ra, va ma ndian töve jâchi'in ña kà'an ma ra Se'e ra, tüvi ni n'i na ma nuu koo na endeeni chi'in Ndioo, ti ni jande'e ra tundo'o ka'nu na endeeni.

4

Jesuu chi'in iin ña'a ñuu Samaritana

1 Takan kùu ta chîto ma Racha'nu Jesuu ña ma ndra fariseu châ'a ndra kuenda ña cha châkunuu kua'a' ñivi chata ra ta jàkunduta ra tiaga ñivi kua Xuva;

2 vaji ndicha ña yöve Jesuu kùu ma ra jàkunduta ñivi, ti ma ndra jàkunduta kùu ma ndra jâkua'a chi'in ra.

3 Yakan va ora chîto Jesuu ña takan châ'a ndra fariseu kuenda, tajan kée ndio ra ma iti' ñu'u' Judea, ta kuà'an ndiko ra ma iti' ñu'u' Galilea.

4 Ta iti' kuà'an ra iyo yi ña ya'a ji'na Jesuu ma ñu'u' Samaria.

5 Tajan châa ndio ra ma iin ñuu ña nàni Sicar ña iyo kuenda ma ñu'u' Samaria. Ta yatini ma xiin ñuu ikan kàndii iin ti'yo ña châ'a ma racha'nu Jacob nuu rase'e ra, Kusé taji'na.

6 Ta nuu ma ti'yo ikan iyo iin soko ya'a kunu ña jâ'a Jacob niku. Ta ora châa Jesuu ikan ya'a chitatu ra ña châkunuu ra, yakan va chünandi ra yu'u ma soko ikan, ña nîndee ra ma ora ñuka'ñu.

7 Takan kùu ta châa ndio iin ña'a ñu'u' Samaria ña kuàki'an takuii ma tichi soko, tajan te'en nâka'an Jesuu chi'an:

—Na ku'vaun ita'vi takuii ko'i, yo'o ma'á —kàti ra.

8 Ta ma ndra jâkua'a chi'in Jesuu, ti kuà'an ndra kuàjata ndra ña kachi ndra ma ñuu ikan.

9 Tajan ma ña'a ñu'u' Samaria, te'en nâka'an ña chi'in Jesuu:

—¿Ta nava jâ'a yo'o ra judíu ña chîkaun takuii ko'un nui, ta yu'u ña ñu'u' Samaria kùi? —Takan kàti ma ña'a ikan chi'in Jesuu ti ma ndian judíu tüvi induku kùuni na chi'in ma ndian samaritanu.

10 Tajan te'en nâka'an ndio Jesuu chi'in ma ña'a ikan:

—Tu chítoun niyi kùu ma ña va'a ña kùuni Ndioo ku'va ra kuenda ma ñivi ra, ta tu chítoun nda ra kùu yu'u ra kâ'an te'en chi'un "ñá na ku'vaun

takuii ko'i", ta yo'o, ni ndakaun takuii nui, ta ni ku'vai ra' nuyn kuenda ña na koo nditoun.

11 Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña chi'in ra:

—Yo'o racha'nu tüvi nda'un nii'in nakuyi ña tåva yo ma takuii, ta ma soko ya'a ga kunu yi. ¿Ta ndanu iyo ma takuii ña jà'a ña koo ndito yo ña ni ku'vaun ko'i?

12 ¿A ra ka'nu tiaga kùyun kua ma ra kuu tatá ndi ra chünani Jacob, ra ndäkoo ma soko i'ya kuenda ndi? Ta rakan ti i'ya kuu ma nuu ki'in ra ma takuii chì'i ra chi'in se'e ra ta ma kiti jàna ra ndia.

13 Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Taku ndisaa ndian chì'i ma takuii ña ka'in tichi soko i'ya, ni natii ndiko na ra'.

14 Ta ma ndian ni ko'o ma takuii ña ni ku'vai, na tüva ni natii na ra' inga cha'a, vati endeeni ni koo ra' tichi anima na jà'a ra' ma takua kùu iin nuu kàna ra' jà'i, ikan na koo na endeeni chì'in Ndioo.

15 Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu, na ku'vaun ma takuii ikan ko'i, ikan na tüva ni natii ndikoi ma takuii, ta na kichi gai tava gai ra' tichi ma soko i'ya —kàti ña.

16 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Kuàki'in ma ra kùu iiun, ta kichi ndikoun nui chi'in ra —kàti Jesuu.

17 Ta ma ña'a ikan te'en nāka'an ña:

—Na töve iyo ij —kàti ña.

Ta Jesuu te'en nāka'an ndiko ra chi'in ña:

—Ndicha va'a ña kà'un ña töve iyo iiun,

18 ti cha u'un cha'a' ña tånda'un niku, ta ma ra ndäkaun vitin na yöve iiun kùu ra. Yakan va ña ndicha kùu ma ña kà'un —kàti Jesuu.

19 Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña chi'in ra ora chínian ña kà'an Jesuu takan:

—Yo'o racha'nu, yu'u chànini ti iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùyun.

20 Ti ma ndian küu tatá ndi taji'na jáka'nu na ma Ndioo ma yuku tikan niku, va ndyo'o ndian judíu, kàti ndo ña ma ñuu nuu iyo yi ña jaka'nu yo ra kùu ma ñuu Jerusalén —kàti ña.

21 Ta Jesuu nāka'an ra te'en:

—Na chinunium ña kà'in, vati chani chaa ma ora ña ni jaka'nu ndo ma Racha'nu Tatá yo, ta na tüva iyo yi ña kichi ndo ma tichi ku'u yuku i'ya, ta ni ma ñuu Jerusalén ña jáka'nu yo ra ndia.

22 Ta ndyo'o ndian ñu'u Samaria töve nàkoto va'a ndo nda ra kùu ma ra jáka'nu ndo, va ndyu'u ndian judíu, nàkoto ndi nda ra kùu ma ra jáka'nu ndi, ti ma tu'un kà'an naja kua jàkakú Ndioo ñivi, iyo yi chi'in ma ndian judíu.

23 Va vitin chani chaa ma ora, ña ndisaa ma ndian kùu ñivi ña jáka'nu ndicha kuii ma Tatá yo, ni jaka'nu na ra takua kùu ra, chi'in ndisaa anima na, jà'a ma Tati IÍ Ndioo, ti takan kùuni Ndioo ña jà'a ma ndian jáka'nu ra.

24 Vati tati kùu Ndioo, yakan va ma ndian jáka'nu ra ndicha, iyo yi ña ja'a na yi chi'in ndisaa anima na, jà'a ma Tati IÍ Ndioo.

25 Ta ma ña'a ikan te'en nāka'an ña:

—Yu'u chíttoi ña ni kichi ma ra Mesías ña (kùuni yi ka'an yi Cristu,) ra tachi Ndioo, ta ora ni kichaa ra ni katitu'un ra tandi'i ma naja kua kùu yi nuu yo —kàti ña.

26 Ta Jesuu nāka'an ra te'en:

—¡Yu'u ra kà'an chi'un kùi ma ra Cristu!

27 Ta juuni ma ora ikan châkoyo ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, ta ndava yû'vi ndra ña nàtu'un Jesuu chi'in ma ña'a ikan. Ta ni'iin ndra na töve nî chikatu'un ndra nuu ra, nayi chikatu'un ra nuu ña, ta naja nàtu'un ra chi'an.

28 Ta ma ña'a ikan ndâkoan ma kii ña nda'a' ña, tajan endee chînuan kuâ'an ña ma ñuu ña, ta ma ikan te'en nâka'an ña chi'in ma ñivi ñuan:

29 —¡Na'a ndo na ko'o kunde'o ma ra kâtitu'un nui cha'a' tandi'i ma ña ja'i! ¿A yôve rakan kùu Cristu?, kùuni ndo.

30 Takan kûu ta k  e ndio ma ñivi ku  an na chi'an ta ora chani chaa ndio na nuu ndaa ma Jesuu.

31 Ta kîcha'a k  an ma ndra jàkua'a chi'in ra, j  nini ndra ra chi'in tu'un i'ya:

—Yo'o Matru, kachi ita'vi ma ña ch  chi ndi —k  ti ndra.

32 Va rakan nâka'an ra te'en:

—Cha iyo ma ña ni kach  j va ndyo'o na töve n  koto ndo yi —k  ti ra.

33 Takan kûu, yakan va ma ndra jàkua'a chi'in ra kîcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra te'en:

—¿A iyo ndian kîchi nd  ka ma ña kachi ma Jesuu?, kùuni ndo.

34 Va ma Jesuu te'en nâka'an ra:

—Ma ña ch  chi kûu yi ña na ja'i ndisaa ti  u ch  a ra t  chi yu'u ta j  chinui yi takua kùuni ra.

35 Vitin ndyo'o k  an ndo ña k  mani kumi ga yoo ta kuta'an ma ora ña nd  ki'in ndo ma ndati  u ña t  chi ndo, va yu'u k  in chi'in ndo ña na ja'a ndo kuenda ma nuu k  a ma ndati  u ndo, vati cha k  ta ora va'a ña nd  ki'o yi vitin.

36 Taku ma ra nd  ki'in ndatiñu ni'i ra ma ya'vi ra ta ma ndatiñu ni'i ra, kûu yi ña na koo endeeni ma ñivi. Yakan va ma ra t  chi chi'in ma ra nd  ki'in indukuni sii kùuni ndra cha'a' ma ndatiñu ni'i ndra.

37 Ndicha kuii kûu ma tu'un ña k  an te'en: "Ti ma ra t  chi, siin kûu ra kua ma ra nd  ki'in ma ndatiñu."

38 Yu'u kûu ma ra t  chi ndo ña kûu ndaki'in ndo ma ndatiñu, ña tüvi n   nde'e ndo tundo'o chi'in yi, ti ma ndian nd  e tundo'o chi'in yi kûu inga na, va ndyo'o kûu ndo ma ndian kindoo va'a chi'in ndatiñu ikan, vaji ni'i j  ti  u inga na cha'a' yi.

39 Takan kûu ta kua'a' va'a ma ñivi nd  yo ma ñuu ikan ña iyo kuenda ñu'u Samaria, kîcha'a na chinuni na ma ña k  an ma Jesuu, ta cha'a' ma ña k  an ma ña'a ikan chi'in ma ñivi, vati k  an ña ña kâtitu'un Jesuu nuu ña tandi'i ma ña ja'a ña.

40 Takan kûu ta ora ch  a ma ndian ñu'u Samaria ma nuu ndaa Jesuu, ch  kan na nuu ra ña na kindoo ra chi'in na ma ñuu ikan. Yakan va Jesuu, kindoo ra chi'in na uvi kivi.

41 Ta nduva'a kuii ga kua'a' ma ñivi kîcha'a na chinuni na tu'un Jesuu ora ch  ni na ña k  an ra.

42 Ta kîcha'a na k  an na chi'in ma ña'a ikan te'en:

—Ji'na chinuni ndi tu'un Jesuu cha'a' tu'un k  an yo'oni niku, va vitin nda maa ndi cha ch  ni ndi ma ña k  an ra'ya, ta ch  to kachin ndi ña ra'ya kûu ma Cristu, ra v  achi jakakú ma ñivi ma ñuñivi i'ya.

Jesuu j  nda'a ra se'e iin ra j  ti  u kuenda ma rey

⁴³ Ta ora cha yā'a ndio uvi kivi, tajan kēe ndio ra ma ñu'u' Samaria ta kuà'an ra ma iti' ñu'u' Galilea.

⁴⁴ Vati juuni maa ma Jesuu kātitu'un ra ña ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndio, na töve tiñu'u na ra ma ñuu maa ra.

⁴⁵ Ta ora chāa ra ma ñu'u' Galilea, chā'a ñivi ikan ña na ndoo ra chi'in na, ti ma ndian ñu'u' Galilea chā'an na ma ñuu Jerusalén ora chiyo viko Pakua ma ikan niku, ta takan kūu yi ña ndē'e na tandi'i ma ña va'a ña jā'a Jesuu ma ñuu Jerusalén.

⁴⁶ Tajan kēe ndiko Jesuu kuà'an ra iti' nuu, nda kati chāa ra ñuu Caná ña iyo kuenda ma ñu'u' Galilea, nuu jāndaku ra ma takuui ña na kùu ra' vinu. Ta yatini ñuu ikan iyo iin ra jàkuu tiñu nuu ma ra kùu rey, ña ku'vi se'e ra kāndii ra ma ñuu Capernaum.

⁴⁷ Tajan ora chīto ra ña kēe Jesuu ma ñu'u' Judea, ta chāa ra ma ñu'u' Galilea, ikan chāa ra ma nuu ndaa Jesuu, ta kīcha'a ra jānini ra ra ña na ku'un ra chi'in ra ñuu ra, ta janda'a ra ma ra se'e ra ña chani kuvi, ña kāndii ve'e ra.

⁴⁸ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o chi'in ñivi ñuun, tu töve ndē'e ndo ku'va chi'in ma ndatu jā'i, na töve chinuni ndo ña kā'in.

⁴⁹ Va ma ra jàtiñu kuenda ma ra kùu rey te'en nāka'an tuku ra chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu na ja'un ñamani ta ku'un chi'in ve'i, antea ña kuvi ma ra se'i —kāti ra.

⁵⁰ Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na ku'un ve'un, ti ma ra se'un cha ndā'a ra —kāti Jesuu.

Tajan rakan chinuni ra ma ña kā'an Jesuu, ta kēe ndio ra kuà'an ra ve'e ra.

⁵¹ Ta ma tichi iti' kuà'an ra chikuta'an ra ma ndra kùu musu ra, ta kicha'a ndra kà'an ndra te'en chi'in ra:

—Ma ra se'un cha ndā'a ra —kāti ndra.

⁵² Tajan te'en kīcha'a ra chikatu'un ra nuu ma ndra kùu musu ra, ña nda ora kùu yi ña kīchi va'a kùuni ma ra se'e ra. Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Iku kaa iin chani'i kēe ma kà'ní ra —kāti ndra.

⁵³ Tajan chā'a ndio tatá ma ra ku'vi kuenda ña juuni ma ora ikan, kùu ma ora ña kā'an ma Jesuu te'en chi'in ra: "Ma ra se'un cha ndā'a ra." Yakan va kīcha'a ndio ra chinuni ra ma ña kà'an Jesuu chi'in ndisaa kuii ma ñivi ra ndia.

⁵⁴ Ña' kùu ma ndatu uvi ña jā'a Jesuu ora kēe ra ma ñu'u' Judea ta chāa ndiko ra ma ñu'u' Galilea.

5

Jesuu jānda'a ra iin ra cha'a pe'lú ñuu Betesda

¹ Ta ora ya'a ña kūu takan, chīyo iin viko jā'a ma ndian judíu, ta Jesuu kēe ra kuà'an ra ma ñuu Jerusalén.

² Ta ma tichi ma ñuu Jerusalén, yatin ma nuu iyo ma yuve'e ma nuu yā'a ma mvechala, iyo iin mini nuu ka'iin takuui, ña chi'in tu'un hebreu nàni yi Betesda, ta iyo u'un corredor yi.

³ Ta ma ikan kāndoyo kua'a va'a ma ndian kùkue'e, tava kùu ma ndian kuaá, ndian cha'a yutun chi'in ndian cha'a pe'lú, ña ndàtu na na kandaa ma takuui.

⁴ Vati iin ma tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo chàa yi ma nuu iyo ma soko ikan, ta jàkanda yi ra', ta ma ndian nunuu ña kì'vi ma tichi ra', ma ora kandaa ra', ta numini ndà'a na jà'a ra' chi'in nda nuu kue'e nikuuni ña ndo'o na.

⁵ Ta tañu ma ndian kùkue'e kàndoyo ikan, iyo iin ra ña ku'vi ra cha iyo iin oko cha'un uni kuiya ña ku'vi ra.

⁶ Ta ora ndé'e Jesuu ña kàndii ra ma ikan, tajan châ'a ndio ra kuenda ña cha iyo kua'a' kuiya ña ku'vi ra, ta te'en chikatu'un ra nuu ma ra kù'vi:

—¿A kùuniuñ nda'un? —kàti ra.

⁷ Ta ma raku'vi te'en nâka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu, na töve iyo yo kuu tindee yu'u ña tì'i na yu'u tichi soko ikan ora jàkanda ma tati ra'. Ta nàni ora kùunij kí'vi tichi ra' ora kandaa ra', ta java tuku na jí'na kí'vi kua mai —kàti ra.

⁸ Yakan va te'en nâka'an ndio ma Jesuu chi'in ra:

—Na ndetaun ta kani'un yuvi kìxiun ta ku'yn ve'un —kàti Jesuu.

⁹ Tajan ma ora ikani ndà'a ma ra kùkue'e ikan, ta kâni'i ra ma yuvi ra, ta ndéta ra ta kîcha'a ra chika ra. Va tava kivi nindeo kùu yi ma ora ndà'a ra jà'a Jesuu,

¹⁰ yakan va ma ndian judíu, te'en nâka'an na chi'in ma ra ndà'a ikan:

—Yo'o xaa, kivi nindeo kùu yi, ta cha'a' yakan kùu yi ña na töve va'a jà'un ña ndisoun yuviun chàkunuñ —kàti na chi'in ra.

¹¹ Tajan ma ra kùkue'e ikan, te'en nâka'an ra chi'in ma ndian judíu:

—Ma ra jânda'a yu'u te'en kâ'an ra chi'in: "Na kani'un ma yuvi kìxiun ta na ku'yn ve'un", kàti ra chi'in —kàti ra.

¹² Tajan ma ndian judíu te'en kîcha'a na chikatu'un na nuu ma ra ndà'a.

—¿Yo kùu ma ra kâ'an ña na kani'un ma yuviun, ta ndètaun ta kù'yn chi'in yi? —kàti na chi'in ra.

¹³ Va ma ra chikatu'un nuu ma ra ndà'a, na töve chìto ra nda yo kùu ma ra jânda'a ra, vati Jesuu cha jâchika ra ra tañu ma ñivi kua'a' ka'iiñ ma ikan.

¹⁴ Takan kúu ta ora cha ya'a ña kúu takan, tajan chikuta'an ndio Jesuu ma ra jânda'a ra tichi kora veñu'u ka'nu, ta te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Vitin ña cha ndà'un, na jà'a gaun ma kuati, koto nde'un tundo'o ka'nu ga —kàti Jesuu chi'in ra.

¹⁵ Ta ora chînu kâ'an ma Jesuu takan chi'in ma ra ndà'a, tajan kêe ndio ra kuâ'an ra, ta kâtitud'un ndio ra nuu ma ndian judíu ña Jesuu kùu ma ra jânda'a ra, kàti ra.

¹⁶ Ta cha'a' ña jânda'a ma Jesuu ma ra ku'vi ikan, yakan va ndikun ma ndian judíu ka'ni na ra, ti naja ja'a ra ma tiñu ikan ma kivi ña nindeo.

¹⁷ Ta ma Jesuu te'en nâka'an ra chi'in na:

—Taku ma Tatáï nda kivi nindeo endeeni jàtiñu ra, yakan va yu'u takan jàtiñui ndia —kàti Jesuu chi'in na.

¹⁸ Yakan va ma ndian judíu numiga kùuni na ka'ni na ma Jesuu, vati na yöve uvaa ma kivi ña nindení yo jânda'a ra ma ñivi, ti juuni kâ'an ra ña Ndioo kùu ma Tatá maani ra, ta takan jando induku ra ra chi'in ma Ndioo.

Nuu chà'nda ma ra kùu se'e Ndioo tiñu

¹⁹ Tajan nâka'an ma Jesuu te'en:

—Ndicha va'a ña kà'in, ña na küu ja'a yu'u ra kùu Se'e Ndioo niiin tiñu ña ma'iin ni, tuva töve nde'i naja kua jà'a ma Tatái. Vati ndisaa tiñu jà'a Tatái, indukuni kua ikan jà'a yu'u ra kùu Se'e ra yi ndia.

20 Vati ma ra kùu Tatái kùuni ra nde'e ra yu'u ra kùu Se'e ra, ta tandi'i ma ña jà'a ra jàna'a ra nui. Ta iti' nuu, ni jana'a ra tiñu ka'nuga nui, ta ma ora ni nde'e ndo yi ndava ni ku'un tati ndo.

21 Vati takua ma ra kùu Tatái jànataku ra ndian ndií, ta chà'a ra ña na koo ndito ndiko na, juuni takan jà'a yu'u ra kùu Se'e ra, ti chà'i ña na koo ndito ma nda ndian kùuni mai ndia.

22 Vati ma ra kùu Tatái töve jàkutuni ra kuati ma ñivi, ti chà'a ra ma ndatu ikan nuu yu'u ra kùu Se'e ra ña na jakutunj kuati na,

23 ikan na tiñu'u tandi'i na yu'u takua tiñu'u na ma ra kùu Tatái. Vati ma ndian töve tiñu'u yu'u, kùuni yi kà'an yi ña juuni töve tiñu'u na ma ra kùu Tatái, ra tâchi yu'u ndia.

24 'Ndicha va'a, ma ña kà'in chi'in ndo, ña ma ndian tåso'o ma tu'un kà'in, ta chinuni na ña jà'a ma ra tâchi yu'u, cha iyo ndito na endeeni, ta töva ni ku'un na andaya' cha'a' ma kuati na, ti vají cha chí'i na jà'a ma kuati na niku, va vitin cha nàtaku ndiko na.

25 Ndicha va'a, ma ña kà'in chi'in ndo ña cha këta ma ora, ta vitin kùu yi ña ma ndian cha chí'i na jà'a ma kuati jà'a na, ni kuni na tati yu'u, ra Se'e Ndioo, ta tu jachi'in na yi, ni ni'l na nuu koo ndito ndiko na.

26 Vati takua ma ra kùu Tatái iyo ndito maa ra takani, juuni takan chà'a ra ndatu nuu yu'u ra kùu Se'e ra ña kùu koo ndito mai takani ndia.

27 Ta juuni chà'a Tatái ndatu nui ña kùu jakutunj kuati na, chà'a' ña kùi ra Se'e ñivi tâchi Ndioo.

28 Ta koto yü'vi ndo cha'a' ma ña kà'in i'ya, vati ni keta iin kivi ña ni kuni ma ndian ndií nda ma nuu ñaña na ma tu'un ña ni ka'in.

29 Ta tandi'i ma ndian jà'a ma ña va'a, ni nataku ndiko na, ta koo ndito ndiko na endeeni chí'in Ndioo, va ma ndian jà'a ña töve va'a, ni nataku na, va kuenda ña ku'un na andaya'.

Nuu kà'an Jesuu cha'a' ma ndian kà'an kuenda ra

30 'Ta yu'u na küu ja'i ma ña kùuni mai tuva Ndioo töve kùuni ra ña jà'i yi, ti ma takua kà'an ra chíjn, ta takan jàkutunj. Ta iin ña ndaa kùu yi ora jàkutunj, vati na töve jà'i ma ña kùuni mai, ti ma ña jà'i kùu ma ña kùuni ma Tatái ra tâchi yu'u.

31 Tu yu'u kà'in cha'a' juuni mai, na töve kùu ka'an yo ña ndicha kùu yi ora ki'o ku'va yi.

32 Va iyo inga ra kàtitu'un nuu ma ñivi cha'i, ta chìtoi ti ña ndicha kùu ma tu'un kà'an ra.

33 Ndyo'o tâchi ndo iin ra kùu tatum ña na kundakatu'un ra nuu Xuva cha'i. Ta rakan kàtitu'un ra ma tu'un ndaa.

34 Va yu'u na töve chìniju'i ña kà'an niiin ñivi iyo ñuñivi cha'i. Vati tu kà'in takan chà'a ra kùu yi kuenda ña na chinuni ndo tu'in, ikan na jakakú Ndioo ndo.

35 Ta ndicha ña Xuva kùu ra takua kùu iin ñu'ú ña ndu'vania tìn yi ta jàndondichin yi. Ta ndyo'o chà'a'ani ndo yi ma tiani tiempu ña nde'e ndo yi.

36 Va ka'nuga kùu ma tu'un ña kà'an yu'u kua ma tu'un ña kà'an Xuva. Vati ndisaa ma tiñu ka'nu chà'a ma Tatái ña jàchinui, yakan kùu ma ña

jà'i. Ta cha'a' yakan kùu yi ña kùuni yi ka'an yi, ña ndicha kuii ña ma Tatái tâchi yu'u.

³⁷ Ta juuni ma Tatái ra tâchi yu'u, kâ'an ra cha'i, vaji ndyo'o takä'an kuni ndo ma tati ra, ta ni kùu nde'e ndo ra.

³⁸ Va ma tu'un ra na tüvi chà'a ndo ña koo yi tichi anima ndo, ti tüvi chinuni ndo nî cha'a ña kâ'an ma ra tâchi ma Tatái ndia.

³⁹ Taku ndyo'o, ya'a jàkua'a ndo ma tutu Ndioo, ti chànnini ndo ña tu jà'a ndo takan, ta ni ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni kùuni ndo, va tüvi chítò ndo ña ma tu'un iyo nuu yi kùu ma tu'un kà'an cha'i.

⁴⁰ Va ndyo'o na töve kùuni ndo chinuni ndo ma tu'in, ta tu chinuni ndo yu'u niku, kùu ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni chi'in Ndioo.

⁴¹ 'Taku yu'u na töve chininu'i ña na jàka'nu ma ñivi yu'u.

⁴² Ta juuni cha nàkoto va'i ndo, ña na töve kùuni ndo nde'e ndo Ndioo ndia.

⁴³ Yu'u vàchi tiñu nuu ma ra kùu Tatái, ta ndyo'o na töve kì'in kuenda ndo yu'u. Va tu kichaa inga na ña kâ'an na juuni chi'in sivi maa na, ña kâ'an ndiakan, va ni jachi'in ndo.

⁴⁴ Ta ndyo'o töve ndicha ña chinuni ndo tu'in, ti ma ña jà'a ndo kùu yi, ña jàka'nu ndo juuni ma ta'an ndo, ta töve nànduku ndo a jà'a ndo ma ña kùuni ma uvanuu Ndioo ña na ja'a ndo, ta ikan kùu ni'i ndo nuu ra ña na tiñu'u ra ndo.

⁴⁵ Ta koto nàkanini ndo ña yu'u ni tisokuatj ndo nuu ma ra kùu Tatái, vati ma ra tisokuatj ndo nuu Ndioo kùu juuni ma Moisés, nuu ndàtu ndo ña ni jakakú Ndioo ndo cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un tâa ra.

⁴⁶ Vati tu ndicha ña chinuni ndo ma tu'un tâa ma Moisés, kùuni yi ka'an yi ña juuni iyo yi ña chinuni ndo ma tu'in ndia, vati cha'i kùu ma ña tâa ra.

⁴⁷ Va tu töve chinuni ndo ma tu'un tâa Moisés, ikan chà'i kuenda ña töve chinuni ndo tu'un kà'in ndia —kàti Jesuu chi'in ndian judíu ikan.

6

Nuu chà'a Jesuu ña chàchi u'un mii ñivi

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Takan kùu tajan kée ndio Jesuu kuà'an ra inga chiyo yu'u tañu'u Galilea, ña juuni kâ'an na ña nàni yi tañu'u Tiberias ndia.

² Ta nduva'a kuii kua'a' ñivi kuà'an chata Jesuu, vati ndè'e na ma ndatu chi'in seña ña jà'a ra, ña jànda'a ra ma ndian ku've.

³ Tajan ndää ndio Jesuu kuà'an ra iin nuu chiki, ta ora chää ndio ra ikan, tajan chûnandi ndio ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

⁴ Ta ma viko Pakua ña jàka'nu ma ndian judíu ti cha vàchi kùyatin yi.

⁵ Ta ora kâni'i Jesuu nuu ra te'en tikan, ta ndè'e ra ña ya'a ga kua'a' ñivi vàchi chata ra, tajan te'en nâka'an ndio ra chi'in Lipe:

—¿Ndanu ko'o kujata yo paan ña kachi tandi'i ma ñivi i'ya? —kàti ra.

⁶ Va chikatu'un maani ma Jesuu takan nuu ma Lipe nde'o naja kua kati ra cha'a' yi, kùuni Jesuu, vati cha chítò va'a Jesuu nayi kùu ma ña ni ja'a ra.

⁷ Tajan ma Lipe te'en nâka'an ra:

—Ni ma xu'un' ña jàkanaa yo ubi ciente kivi ña jàtiñu yo, na këta yi ña jàta yo kua'a' ma paan, ta nàta'vi yo ita'vi yi nuu ta'ii'iin ma ñivi ikan —kàti ra.

⁸ Tajan inga ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra nàni André, ra kùu yani Simón Petu', te'en nàka'an ra chi'in Jesuu:

⁹ —I'ya ndaa iin ravalí, ña ndà'a ra u'un ta'an paan, ña kúva'a chi'in cebada, ta chi'in uvi tiaka'; ;va ndakutiñu ña'a kuenda na, ña ya'a kua'a ñivi kùu na? —kàti ra.

¹⁰ Tajan te'en nàka'an ndio Jesuu:

—Na ka'un chi'in ma ñivi, ña na kunandi na ma ikan —kàti ra.

Ta ma ikan ti ya'aga kua'a ma ita kuati kàa, tajan chünandi ndio na. Ta iyo iin u'un mii ndra'ii kùu ndra. Ta siin kùu ma ñivi ña'a.

¹¹ Tajan kí'in ndio Jesuu ma paan, ta kícha'a ra chìkan ra ta'vindioo, nuu ma Racha'nu Ndioo cha'a' yi ití' andivi, ta châ'a ndio ra yi nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, ña na nata'vi ndra yi nuu ma ñivi. Ta indukuni takan jâ'a ra chi'in ma tiaka' ndia. Tajan châchi na naja kua kùuni maa na.

¹² Ta ora chítu tichi na, tajan te'en nàka'an ndio Jesuu chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na jati'vi ndo ma ña châkoso, ikan na töve tivi nî'iin nakuyi, —kàti Jesuu.

¹³ Tajan játi'vi ndio ndra ma ña châkoso, ta jâkutu ndra uchi uvi ga ta'an tuka ma paan chi'in ma ña châkoso jâ'a ma ndi u'un paan ña kúva'a chi'in cebada.

¹⁴ Takan kûu ta ora ndé'e ma ñivi ma ndatu ka'nu ña jâ'a Jesuu, ta te'en nàka'an na:

—Ndicha kuii ña ra'ya kùu ma ra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra ni kichi ma ñuñivi i'ya —kàti na.

¹⁵ Va tava Jesuu châ'a ra kuenda ña taní'i kùuni na kundaka na ra ku'un ra, kuenda ña kùu ra rey, ra ka'nda tiñu nuu na. Yakan va kée ma'iin ra kuà'an ra ma siki iin yuku sukun, ti kùuni ra koo ma'iin ra.

Jesuu chika ra nuu tañu'u

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Takan kûu ta ora cha kuaa, tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu kée ndra kuà'an ndra yu'u tañu'u.

¹⁷ Ta ikan kí'vi ndio ndra tichi iin varku, ta kícha'a ndio ndra këta chiyo ndra ma tañu'u, ña kuà'an ndra ití' ñuu Capernaum. Ta cha ya'a naa kùu yi. Ta ma Jesuu juuni töve ra châa ma nuu ka'iin ndra.

¹⁸ Tajan ma tañu'u, nduva'a sukun ndàkoo nditi ra' jâ'a ña ya'a ni'i châkin ma tati.

¹⁹ Ta ora cha yâ'a nduu ndra iin u'un a iñu kilometru chi'in ma varku, tajan ndé'e ndra ña chika Jesuu vàchi ra nuu takuui, ña kuàjayatin ra ra nuu kuà'an ma varku. Tajan ndrakan kícha'a ndio ndra yù'vi ndra.

²⁰ Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Na yù'vi ndo, ti mai kùi! —kàti ra.

²¹ Tajan nduva'a kuii chìsii ndra ña cha iyo Jesuu chi'in ndra ma tichi varku. Ta nunuu ni, ta cha châani ndra ma ñuu nuu kuà'an ndra.

Nuu nànduku ñivi ma Jesuu

²² Takan kûu ta ma inga kivi, ma ñivi kîndoo yu'u tañu'u nuu kée ma ndra jàkua'a chi'in ra chi'in ma varku, ikan châ'a na kuenda ña tûvi ndâa Jesuu chi'in ndra ma tichi varku uvanuu nia, ña ndaa ma ikan.

²³ Ta ora cha yâ'a ña kûu takan, tajan châa ndio tiá kua'a' varku, ña kichi ití' ñuu Tiberias, yatini ma nuu châ'a Jesuu ña châchi ma ñivi ora châ'a ra ta'vindioo cha'a' yi nuu ma Racha'nu.

24 Ta ora ndē'e na ña töve ndaa Jesuu ma ikan, ta ni ma ndra jàkua'a chi'in ra, tajan ndāa ndio na tichi ndrun, ta kēe na kuà'an na kuànduku na Jesuu iti' ñuu Capernaum.

Jesuu kùu ra takua kùu ma paan ña jà'a ña na koo ndito yo indeeni

25 Ta ora nāta'an na Jesuu ma inga chiyo yu'u tañu'u, ta te'en nāka'an na chí'in ra:

—Yo'o matru, ¿nda ora kīchaun nde've? —kàti na.

26 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha va'a ña kà'in chí'in ndo, ña ndyo'o nànduku ndo yu'u, cha'a' ña châchi ndo nda kati chitu tichi ndo jà'i, ta yöve cha'a' ña kì'in kuenda ndo, ta kùtunini ndo nda kuenda kùu ma ndatu ña châ'a Ndioo nui ña jà'i.

27 Na jàtiñu ndo cha'a' ma ña kachini ndo, ma ñuñivi i'ya, vati yakan numini ndi'i yi. Na jatiñu ndo va cha'a' ma ña kachi ndo, ña ku'va nuu koo ndo endeeni chí'in Ndioo. Ti ma ndayu ikan kùu ma ña ni ku'va ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo kachi ndo, vati rakan kùu ra kâchin ma Ndioo, ña jà'a ra yi.

28 Ta te'en kīcha'a ndio ma ñivi chikatu'un na nuu Jesuu:

—¿Nayi iyo yi ña ja'a ndi, ta kùu jachinu ndi ma tiñu kùuni Ndioo ña ja'a ndi? —kàti na.

29 Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chí'in na:

—Uvanuu ma tiñu ka'nú ña kùuni Ndioo ña jà'a ndo, kùu yi ña na chinuni ndo ma tu'un kà'an yu'u, ra tâchi ra —takan kàti Jesuu.

30 Tajan ma ñivi te'en nāka'an na chí'in ra:

—Tuva takan kùu yi, ¿nda ndatu ka'nú kùu jana'un nuu ndi, ikan ora nde'e ndi yi, ta chininu ndi ma tu'un kà'un? ¿Ta nda tiñu kùu ma ña jà'un?

31 Ma ndian kūu ñivi ndi ña chîyo taji'na, châchi na ma ña kuichin ña nàni maná, ma tichi ku'u niku, vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Iti' andivi jâkoyo ra ma paan châchi na" —kàti na.

32 Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra chí'in na:

—Ndicha va'a ña kà'in chí'in ndo: ña na yöve Moisés kùu ra ña châ'a ra ma paan kâchita iti' andivi châchi ndo taji'na, ti ma Tatái kùu ra châ'a yi ta nda vitin châ'a ra yi ndia. Ta ma paan châ'a ra kùu ma ña ndicha ña vâchi iti' andivi.

33 Vati ma paan ña châ'a ma Ndioo nuu yo vâchi yi iti' andivi, ta jà'a yi ña endee koo ndito ma ñivi iyo ñuñivi.

34 Tajan te'en chikan na nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na ku'vaun ma paan i'ya kachi ndi nani kivi —kàti na.

35 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chí'in na:

—Yu'u kùu ma paan ña châ'a ña koo ndito ndo endeeni. Ta ma ndian vâchi nui, na tüva ni kusoko na, ta ma ndian chînuni ña kà'in, na tüva ni natii na takuui ndia.

36 Va tava cha kâ'in chí'in ndo, ña vaji cha ndè'e ndo yu'u, na töve chînuni ndicha ndo ma tu'in.

37 Ta tandi'i ma ndian châ'a ma Tatái nui, ndiakan kùu ma ndian vâchi nui. Ta ma ndian vâchi nui ni ku'vai ña ki'vi na iti' kuà'in.

38 Vati yu'u töve kîchj iti' andivi, kuenda ña jà'i ma ña kùuni mai, ti yu'u kîchaj va kuenda ña jà'i tandi'i ña kùuni ma Tatái, ra tâchi yu'u.

39 Ta ma tiñu ña töve kùuni ma Tatái, ra tâchi yu'u ña jà'i, kùu yi ña, koto jäkunai nî'iin ma ñivi ña châ'a ra nui, vati ma ña kùuni ra ña jà'i, kùu yi ña na janatakui na ma kivi nuu ndi'i nia.

40 Ta juuni kùuni ma ra tâchi yu'u ña tandi'i ma ndian nde'e yu'u ra kùu Se'e ra, ta chinuni na ma tu'un kà'in, ni koo ndito na endeeni jà'i, ta juuni yu'u, ni janatakui na ma kivi nuu ndi'i nia ndia.

41 Cha'a' ñia'a kùu yi ña ma ndian judíu kîcha'a na chàtu'un na ra, cha'a' ña kâ'an ra tu'un i'ya: "Yu'u kùu ma paan ña kîchi iti' andivi."

42 Ta ma ndian judíu te'en nâka'an na:

—¿A yöve Jesuu i'ya, kùu ra se'e Kusé? Ndicha ña juu ra kùu ra, ti nàkoto va'a yo ma tatá ra chi'in ma'ra. ¿Ta chïto naja kâ'an ra ña kîchi ra iti' andivi?

43 Tajan ma Jesuu te'en nâka'an ra chi'in na:

—Na jaña ndo ña chàtu'un ndo.

44 Nî'iin ñivi, na kùu kichi na nui, tu yöve Tatái ra tâchi yu'u kùu ra ña chàki'in ra na. Ta yu'u kùi ña ni janatakui ndiakan ma kivi nuu ndi'i nia.

45 Vati nuu ma tutu Ndioo ña tâa ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo te'en kâ'an yi: "Ndioo ni jana'a ra nuu tandi'i ma ñivi", kàti yi. Cha'a' yakan kùu yi ña tandi'i ma ndian chini tu'un kâ'an ma Racha'nu Ndioo, ta jâchi'in na ma ña kâ'an ra. Ndiakan kùu ndian vâchi nui.

46 'Ma tu'un kâ'in töve kùuni yi ka'an yi ña iyo ñivi ña cha nde'e na ma Tatái, ti uvanuu ma ra cha nde'e ra, kùu yu'u, ra chîyo chi'in ra.

47 Ndicha va'a ña kâ'in, ña ma ndian chinuni ma tu'in, endee iyo ndito na.

48 Ta yu'u kùu ma paan ña jà'a, ña na koo ndito yo endeeni.

49 Ma ndian kûu ñivi ndo ña chîyo taji'na, chî'i na vaji châchi na ma ña kuichin ña nàni maná, ma tichi ku'u.

50 Va yu'u kâ'in chi'in ndo, cha'a' inga tuku ma paan ña vâchi iti' andivi, ta yakan, ti tu iyo nda ndian châchi yi, na töve chî'i na.

51 Va yu'u kâ'in chi'in ndo ña yu'u kùu ma paan ndito ña kîchi iti' andivi, ta nda ndian nikuuni ña châchi ma paan i'ya, ni koo ndito na endeeni chi'in Ndioo. Ta ma paan ña ni ku'vei nuu na kùu ma kuñui, ikan na kuu koo ndito tandi'i ma ndian iyo ñuñivi.

52 Tajan ma ndian judíu te'en kîcha'a na kànita'an yu'u na chi'in juuni maa na:

—¿Naja kua kùu yi, ña kùuni ra ku'vei ra ma kuñui ra kacho?, kùuni ndo —kâ'an na.

53 Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in na:

—Ndicha va'a ña kâ'in chi'in ndo, ña tu töve châchi ndo kuñui ma ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ta töve chî'i ndo ma nií ra, na töve ni ni'i ndo nuu koo ndito ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo.

54 Yakan va ma ndian châchi ma kuñui, ta chî'i na ma niij, ndiakan endee iyo ndito na, ta yu'u ni janatakui na ma kivi nuu ndi'i nia.

55 Vati ma kuñui kùu ma ndayu va'a, kuenda ña kacho, ta ma niij kùu ra' iin ña va'a ko'o yo ndia.

56 Ti ma ndian châchi ma kuñui, ta chî'i na ma niij, induku iyo na chi'jn, ta yu'u, induku iyoj chi'in na ndia.

57 Vati tava ma Tatái, ra tâchi yu'u, ra takani iyo kùu ra, yakan va juuni ra ndito kùi takua kùu ra, cha'a' yakan kùu yi ña iyo ndatui ña kùu ja'i ña na koo ndito tandi'i ndian châchi ma kuñui ndia.

58 Va yu'u kà'in cha'a' ma paan nūu iti' andivi. Vati ma paan ikan töve indukuni kùu yi takua kùu ma ña nàni maná, ña châchi ma ndian kùu ñivi ndo ndian chîyo tají'na, ti ndiakan chí'i na vaji châchi na yi. Va ma ndian châchi ma paan ña kîchi iti' andivi, ni koo na indeeni.

59 Takan kâ'an Jesuu nuu ma ñivi ma ora jâna'a ra tichi veñu'u ñivi judíu, ña ndaa ma ñuu Capernaum.

Nuu kàtitu'un Jesuu nayi kùuni ma ña koo ndito yo indeeni ka'an yi

60 Takan kùu ta ora chîni ma ndian châkunuu chata Jesuu ma tu'un i'ya, tajan te'en nâka'an na:

—Ya'a ga ndetiñu jàchi'o ma tu'un kâ'an ra'ya. ¿Nda ndian kùu ma ndian ni jachi'in ma ña kâ'an ra, ña kua kâ'an ra takan?, kùuni ndo —kàti na.

61 Ta ora châ'a ndio Jesuu kuenda ña chàtu'un na ra, tajan te'en nâka'an ra chi'in na:

—Ta, ¿naja töve chàta'ani ndo ma ña kâ'in?

62 ¿Nayi ja'a ndo, tuva nde'e ndo yu'u ra Se'e ñivi tâchi Ndioo, ña ndàa ndiko ra ku'un ra ma nuu chîyo ra niku?

63 Ma Tati Ií Ndioo jà'a ña kùu koo ndito ndo endeeni, ta ndisaa ña kùu ja'a ndo chi'in ma kuñu ndo, töve nda kuenda yi. Vati ma tu'un kàtitu'in nuu ndo jà'i yi chi'in ma Tati Ií Ndioo. Ta tu'un ikan châ'a yi, ña na koo ndito ndo endeeni chi'in ra.

64 Va iyo uvi uni ndo ña töve chinuni tu'in —kàti Jesuu.

Takan kâ'an Jesuu, ti takani cha chîto ra nda ndian kùu ma ndian töve chinuni tu'un ra, ta nda ra kùu ma ra ni xikoña'a cha'a' ra ndia.

65 Tajan Jesuu te'en nâka'an ra:

—Cha'a' yakan kùu yi ña, cha kâ'in chi'in ndo, ña nî'iin na, na küu kichi na nui, tuva yöve ma Tatái kùu ma ra ji'nâ ña châ'a ra yi nuu na.

66 Takan kùu ta nda ma ora ikan, kua'a' ma ndian châkunuu chi'in Jesuu niku, jâñâ na ña châkunuu na chi'in ra.

67 Tajan te'en chîkatu'un ndio Jesuu nuu ma ndi uchi uvi ma ndra jâkua'a chi'in ra:

—¿A ndita'an ndo kùuni ndo ku'un ndo, takua jâ'a ndiakan? —kàti Jesuu.

68 Tajan ma ra nàni Simón Petu' te'en nâka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Rachânu, cha chîto va'a ndi ña töve iyo inga yo nuu ku'un ndi. Vati uvanuu maun kùu ra kâ'an naja kua kùu ni'o nuu koo ndito yo endeeni.

69 Ta ndyu'u kîcha'a ndi chinuni ndi, ta nàkoto ndi, ña yo'o kùu ma ra kùu Cristu, ra Se'e Ndioo ndito.

70 Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ma ndra jâkua'a chi'in ra:

—¿A châku'uni ndo ña yu'u kùu ma ra kâchin ma ndi uchi uvi ta'an ndo? Va vaji takan kùu yi, iyo iin ra tañu ndo ña kùu kui'na —kàti Jesuu.

71 Ma ora kâ'an Jesuu ma tu'un i'ya, chànini ra cha'a' ma Juda, ra kùu se'e Simón Iscariote, ti chîto Jesuu ña ni xikoña'a ra cha'a' ra nuu ñivi, vaji iin ra iyo tañu ma ndi uchi uvi ndra jâkua'a chi'in Jesuu kùu ra.

¹ Takan kūu ta ora yā'a ña kūu takan, tajan kēe ndio Jesuu chàkunuu ra, ta ñuu, ta ñuu, ma iti' ñu'u' Galilea. Vati na kūuni ga ra chikoni'i ra ma ñu'u' Judea, ti ndikun ma ndian judíu ka'ni na ra.

² Ta tava cha vachi kuyatin ma kivi ña ni kuu ma viko lomara, ña jàka'nu ma ndian judíu nani kuiya.

³ Tajan ma ndra yani Jesuu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Na keun ma ñu'u' Galilea, ta ku'un ma iti' ñu'u' Judea, ikan ma ndian jàkun'a chi'un ña iyo ndakan, na nde'e na ma tiñu jà'un ndia.

⁴ Vati nī'in yo kūuni yo ña nakoto ma ñivi yo, cha'a' ma ña va'a jà'a yo, tūvi iyo yi ña ja'a xe'o yi. Yakan va tu ndicha ña ra jà'a tiñu va'a kùun, na ja'un yi nuu nde'e tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi. —Takan kàti ma ndra yani ra.

⁵ Takan kàti ndra, ti ni ma ndra yani Jesuu, na töve chinuni ndra ma ña kā'an ra ndia.

⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Takä'an chaa ma ora ña kùu ku'vei ña na nakoto na yu'u, va kuenda ndyo'o, nda ora nikuuni, va'a yi kuenda ndo.

⁷ Vati ma ndian iyo kuenda ma ñuñivini, na töve nda cha'a' kùxaani na nde'e na ndo, va yu'u, ndicha ña iyo nda cha'a' kùxaani na nde'e na yu'u, ti jàna'a kachjin nuu na, ña töve va'a ma ña jà'a na.

⁸ Kua'an ndyo'o ma viko, vati yu'u na töve ku'in, ti takä'an chaa ma ora ña jàna'i yu'u nuu ma ñivi —kàti Jesuu.

⁹ Ta ora chīnu kā'an Jesuu takan, ta kindoo ra ma ñu'u' Galilea.

Jesuu chàa ra ñuu Jerusalén, nuu iyo viko nàni Lomara

¹⁰ Ta ora cha kuà'an ndio ma ndra yani ra, tajan nda ma Jesuu kēe ndio ra kuà'an ra chata ndra nuu iyo ma viko ndia. Ta chāa ndio ra ma ikan va xe'eni.

¹¹ Va ma ndian judíu kīcha'a na nànduku na Jesuu ma nuu iyo viko, ta te'en kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Ndanu chàkunuu ma ra'ii ikan? —kàti na.

¹² Ta tañu ma ñivi ka'in ikan, iyo uvi uni ma ndian chàtu'un Jesuu, ta iyo ndian kà'an te'en: "Iin ra va'a kùu ra", kàti na. Ta iyo inga na ña kà'an te'en: "Na yöve ra va'a kùu ra, ti ra jànda'viñ'a kùu ra", kàti na.

¹³ Ta vaji takan kà'an na, va nī'in ñivi töve kà'an na tu'un i'ya nuu ka'in ti'vi kua'a' ñivi, koto nde'e na tundo'o jà'a ma ndian kuxini nuu ma ndian judíu.

¹⁴ Ta ma viko ikan cha kua kùu java yi, ora kī'vi Jesuu ma tichi kora veñu'u ka'nú, ta ikan kīcha'a ra jàna'a ra nuu ma ñivi.

¹⁵ Ta ma ndian judíu ndava kuà'an anima na ña kindoo na nde'e na ra, ta te'en kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Naja ya'a ga chito ra'ya, ta töve nī jakua'a ra? —kàti na.

¹⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma ña jàna'i i'ya, yöve iin tu'un ña jàndakuu maanj kùu yi, ti ma tu'un kà'an ma ra tāchi yu'u ña jà'i kùu yi.

¹⁷ Tu iyo nda ndian kùuni ja'a ma tiñu kùuni ma Racha'nu Ndioo, kùu ku've na kuenda, tuva ma tu'un jàna'i, kùu yi ma tu'un Ndioo, a ma tu'un jàndakuu maanj kùu yi.

¹⁸ Vati ma ndian jàna'a nuu ma ñivi chi'in ma tu'un ña jàndakuu maani na, kùuni yi ka'an yi ña jàka'nu na juuni maa na. Va ma ndian jàna'a nuu

ma ñivi, ta nànduku na naja kua jàka'nu na ma ndian tâchi na. Ndiakan kùu ma ndian kà'an ma ña ndaa, ta nñ'iin ñivi kùu ní'i na naja kua tisokuati na cha'a' ña jà'a na.

¹⁹ '¿A töve ndicha ña ma racha'nu Moisés châ'a ra tutu ley Ndioo nuu ndo taji'na? Va ní'iin ndo töve jàchi'in ndo ma ña kà'an yi. ¿A yöve cha'a' yakan kùu yi ña kùuni ndo ka'ni ndo yu'u? —kàti Jesuu.

²⁰ Tajan ma ñivi te'en nâka'an na chi'in ra:

—¿A tati xaan kí'vi xiniun ña kà'un takan? ¿Yo kùu ma ndian kùuni ka'ni ñyun? —kàti na.

²¹ Tajan Jesuu te'en nâka'an ra.

—Cha'a' uvaa ma ña jà'i ma kivi nindeo, ndisaa ndo ní chata'ani ndo yi.

²² Vati ndicha va'a ña ma Moisés kùu ra ña tâchi ra ña na nakua'a ndo ka'nda ndo ñii nuu ika ma ndrakuati se'e ndo, (vaji yöve chi'in Moisés kîcha'a yi, ti takani cha vàchi ma ñivi ndo ndian chîyo tatiempu jà'a na yi) vaji ma kivi nindeo kùu yi.

²³ Ta vitin tu cha'a' ña kùuni ndo jachi'in ndo ña kà'an ma ley Ndioo ña tâa ma Moisés kùu yi ña châ'nda ndo ñii nuu ika ma ndrakuati se'e ndo vaji kivi nindeo kùu yi, ¿ta naja kùxaan ndo yu'u cha'a' ña jânda'i ninii ma ra ku'vi ma kivi nindeo?

²⁴ Ta koto tisokuati ndo ma ñivi, tuva tüvi chito ndaa ndo nda cha'a' kùu yi. Na ja'a ndo yi, va tuva ma ñia ndaa kùu yi.

Jesuu kàtitu'un ra nda iti' kichi ra

²⁵ Takan kùu tajan iin ma ndian ìyo ma ñuu Jerusalén te'en kîcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿A yüvi ra nànduku na ka'ni na kùu ra'ya?

²⁶ Na nde'e va'a yo, ti ikan ndaa ra kà'an ra nuu tuvi ñivi, ta nñ'iin ma ndra kùxini töve kà'an ndra chata ra. ¿A töve chànini ndra, ña ndicha va'a, ña ra'ya kùu ma Cristu, ra tâchi Ndioo?, kùuni ndra.

²⁷ Va maa yo cha chito yo ndanu kichi ra'ya. Va taku ma Cristu, ti nñ'iin ñivi töve chito na nda iti' ni kichi ra ma ora ni kichaa ra —Takan nàtu'un ta'an na.

²⁸ Ta ora chîni Jesuu ña takan kà'an ma ñivi, ma ora jâna'a ra nuu na ma tichi kora veñu'u ka'nú, tajan te'en nâka'an ni'i ra chi'in na:

—¿A ndicha ña nàkoto ndo nda ra kùi, ta juuni chito ndo ndanu kîchî? Va yu'u kùunjí ña na koto va'a ndo, ña yu'u töve vàchî i'ya cha'a' ña kùuni mai. Vàchî ti ìyo iin ra tâchi yu'u ña töve nàkoto ndo. Ta rakan ti iin ra ndaa kùu ra.

²⁹ Va yu'u nàkoto va'i ra, ti kuenda ra vàchî, ta maa ra tâchi yu'u ndia —kàti Jesuu chi'in na.

³⁰ Takan kùu ta ora chîni ma ñivi tu'un ikan, ta kùuni na tiin na ra, ta ti'i na ra tichi vekaa nikú, va nñ'iin na ní ti'i na nda'a' na ña tiin na ra, ti takâ'an chaa ma ora ra.

³¹ Ta ma ora ikan kua'a' na chînuni ma ña kà'an Jesuu, ta te'en kîcha'a ndio na nàtu'un ta'an na:

—Ma ora ni kichi ma ra kùu Cristu, ¿a ni ja'aga ra tiá ndatu ka'nú kua ra'ya?, kùuni ndo —kàti na ña nàtu'un ta'an na.

Nuu tâchi ma ndra fariseu ma jandaru, ña na kutiin ndra Jesuu

³² Takan kùu ta chîni ma ndra fariseu ña kà'an xe'e na chata Jesuu, tajan jândikita'an tu'un ndra chi'in ma ndra châ'nda tiñu nuu sutu, ta tâchi ndra ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, ña na kutiin ndra Jesuu.

33 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tia tiempuni, ni koi chi'in ndo ma nde've, ti ni chikoni'i ndikoi ku'in nuu ma ra tāchi yu'u.

34 Tajan ndyo'o, ni nanduku ndio ndo yu'u, va na töva ni nata'an ndo yu'u, vati na töve kùu ku'un ndo ma nuu ni chai.

35 Takan kūu tajan ma ndian judíu, te'en kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Ta ndanu ni ku'un ra'ya, ña na kūu nata'an yo ra? ¿A ni ku'un ra ñuu chika nuu ndoyo ma ndian kùu ñivi yo te'en tikan tañu ma ndian griegu, ta ni jana'a ra nuu ma ñivi iyo ikan?, kùuni ndo.

36 ¿Nayi kùuni ra kà'an ra, cha'a' ña kā'an ra te'en chi'in yo ña: "Ni nanduku ndo yu'u, va na töve ni nata'an ndo yu'u, vati na töve nuu kùu ku'un ndo, kùu ma nuu ni chai?", kàti ra —Takan kàti na ña nàtu'un ta'an na.

Ma ndian chìnuni tu'un Ndioo, iyo ma Tati Ií Ra chi'in na indeeni

37 Ma kivi nuu ndi'i nia, ña iyo ma viko ka'nú ikan, ma Jesuu chündaa ndio ra, ta te'en nāka'an ni'i ra chi'in ma ñivi:

—Tu iyo nda ndyo'o nàtii ndo takuii, na kichi ndo nui, ta ku'vai ra' ko'o ndo.

38 Vati nuu ma tutu Ndioo, kà'an yi ña tichi anima ma ndian chìnuni ña kà'in, ni kana iin ña kàa takua kàa iin yuta ña tüvi ni ndoko, ta yakan kùu yi ña ni ja'a yi ña koo ndito ndo.

39 Chi'in ma tu'un i'ya, kùuni Jesuu ka'an ra ña ma ndian chìnuni ma tu'un ra, ni koo ma Tati Ií Ndioo chi'in na, vaji ma Tati Ií Ndioo taká'an kichaa yi, vati takä'an ku'un ndiko Jesuu nuu ni jaka'nú ma Ndioo Tatá ra ra.

Kèsuin ñivi cha'a' ma tu'un Jesuu

40 Ta iyo iin ma ndian ka'iin tañu ma ñivi, ña ora chīni na ma tu'un i'ya, ta te'en nāka'an na:

—Ndicha va'a ña ra'ya kùu ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo —kàti na.

41 Ta inga tuku na kà'an te'en:

—Ra'ya kùu ma Cristu —kàti na.

Va juuni iyo inga ndian kà'an te'en:

—¿A ití' ñu'u' Galilea iyo yi ña kichi ma ra kùu Cristu, kùuni ndo, ña kà'an ndo takan? ¡Jun!

42 Na yöve takan kùu yi ti nuu ma tutu Ndioo kà'an yi ña, ma ra kùu Cristu iyo yi ña kuu ra ñivi ma rey David, ta juuni iyo yi ña kuu ra ma ra ñuu Belén, juuni ma ñuu nuu kāku ma rey David nikú ndia —kàti na.

43 Ta takan kùu ña ma ñivi kèsuin na jā'a ma tu'un Jesuu.

44 Ta iyo ma ñivi kùuni na tiin na ra, ta ku'un ra vekaa, va ní'iin na töve ní ja'a yi.

Ma ndra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu töve chìnuni ndra ña kà'an Jesuu

45 Takan kūu tajan ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, chikoni'i ndiko ndra nuu ka'iin ma ndra fariseu, chi'in ma ndra sutu ña kùxini nuu sutu, ta ndrakan te'en chikatu'un ndra nuu ma ndra jandaru:

—¿Ta naja töve ndákä ndo ra? —kàti ndra.

46 Tajan ma ndra jandaru te'en nāka'an ndra:

—¡Ní'iin ndra'ii töve kà'an ma takua kà'an rakan! —kàti ndra.

47 Tajan ma ndra fariseu, te'en nāka'an ndiko ndra:

—¿A ndita'an ndo chà'a ndo ña kēñá'a ra ndo ndia?

48 ¿A cha chīnuni iin ma ndra kùxini nuu yo a ma ndra fariseu ma tu'un kà'an ra, ña kà'an ndo takan? Cha chito va'a ndo ña yöve takan kùu yi.

49 Uvanuu ma ndian chīnuni ña kà'an ra, kùu ma ndian töve nàkoto ña kà'an ma tutu ley Ndioo. Ta ndiakan ti ndian kini kùu na —kàti ndra chi'in ma jandaru.

50 Tajan ma ra nàni Nicodemo, ra juuni kùu fariseu, ra chànde'e Jesuu ma ora chanikuaa, ndëta ndio ra, ta te'en nàka'an ra chi'in ndra kùxini ka'lin ikan:

51 —Ma ley Ndioo ña jàka'nu yo kà'an yi ña, na kùu ka'ni yo nî'iin ñivi, tuva takä'an ndakatu'un yo nuu na nayi kùu ma ña jà'a na —kàti ra.

52 Tajan ndrakan te'en nàka'an ndra chi'in ma Nicodemo:

—¿A juuni ra ñu'u' Galilea kùyun ña kà'un takan? Na jakua'a ji'naun naja kua kà'an yi nuu ma tutu Ndioo, ta nde'un ti nî'iin ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo na töve nî keta ra iti' ñu'u' Galilea —kàti ndra chi'in ra.

Ma ña'a tondo ña kì'vi chi'in nda ra nikuuni

53 Tajan ora yâ'a ña kùu takan, ta ta'ii'iin ndio na kēe na kuà'an na ve'e na.

8

1 Takan kùu tajan Jesuu kée ra kuà'an ra iti' yuku nàni Olivu.

2 Ta ma inga kivi ora kündichin, kée ndiko ra kuà'an ra ma veñu'u ka'nu, ta ndisaa ma ñivi chajayatin na na nuu ra, ta rakan chünandi ndio ra, ta kîcha'a ra jâna'a ra nuu na.

3 Tajan ma ndra matru ña jàkua'a ma ley Ndioo, chi'in ma ndra fariseu nàt'a'an ndra iin ña'a tondo ña kì'vi ña chi'in ra'ii, ta tîin ndra ña, ta ndàka ndra ña kuà'an ndra nuu Jesuu. Ta ikan küttaa ndra ña ma'ñu ma nuu ka'lín ti'vi ma ñivi,

4 ta te'en nàka'an ndra chi'in Jesuu:

—Matru, ma ña'a i'ya nàtiin ndi ña, juuni ma ora ña kì'vi ña chi'in iin ra'ii yüvi iian.

5 Ta ma nuu ley ña tâa Moisés, kàti yi ña na ka'ni yo ma ñivi ña'a ña jà'a takan chi'in yuu. Ta yo'o, ¿naja kua kàtiun? —kàti ndra.

6 Takan chikatu'un ndra nuu ra, ikan na ka'an ra iin ña tüvi va'a, ta chi'in yakan kùu ni'i ndra naja kua kùu tisokuati ndra ra. Tajan Jesuu chünandi chiti ra, ta kîcha'a ra tâa ra ma nuu ñu'u' chi'in xini nda'a' ra.

7 Va tava ma ndra fariseu na töve jâña ndra ña chikatu'un ndra nuu Jesuu, yakan va ndëta ndio ra, ta te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Nda ndyo'o nikuuni, tuva töve iyo nî'iin kuati ndo, ji'na ndo na kani ma yuu chata ña —kàti ra chi'in ndra.

8 Tajan Jesuu chünandi chiti ndiko ra ma nuu ñu'u', ta kîcha'a ndiko ra tâa ra.

9 Ta ora chîni ndra ña kâ'an Jesuu takan, ta châ'a ndra kuenda ña maa ndra kùu ma ndra iyo kuati, tajan iini iini ndra kîcha'a ndra kàcha'an ndra, va ma ndra ji'na kîcha'a jà'a yi kùu ma ndra cha'nuga, ta ikan jan, ma ndra yoko ndia. Tajan ma'iin nia ndio Jesuu kindoo chi'in ma ña'a ikan ma'ñu ñivi.

10 Ta ikan jan, chündaa ndio Jesuu, ta tava ndë'e ra ña nî'iin ga ndra tüva, ti uвая nia ma ña'a kîndoo, tajan te'en nàka'an ndio ra chi'in ña:

—Yo'o xi'i, ¿ndanu ka'iin ma ndra tisokuati ñyun? Ta, ¿naja nî'iin ndra, töve nî kuuni ndra ka'ni ndra ñyun? —kàti Jesuu chi'an.

11 Tajan ma ña'a ikan te'en nāka'an ña:

—Ni'iin ndra nī ja'a yi racha'nu —kàti ña.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ndiko ra chi'in ña:

—Ni yu'u na künjí ka'njí ñyun ndia. Ta vitin kuà'an yo'o, ta koto jä'a gaun ma kuati —kàti ra chi'an.

Jesuu kùu ra tava kùu iin ñu'ú ña jàndondichin nuu ndè'e ma ñivi ñuñivi

12 Takan kūu tajan Jesuu te'en nāka'an tuku ra chi'in ma ñivi:

—Yu'u kùi tava kùu iin ñu'ú ña jàndondichin nuu ndè'e ma ñivi ñuñivi, ta ma ndian tändikun chatai, na töva ni kakunuu na nuu naa, vati ni ni'i na ma ñu'ú ña ni ku'va nuu koo na endeeni —kàti Jesuu.

13 Tajan ma ndra fariseu te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Yo'o, kà'un ma tu'un chiña cha'a' juuni maun, ta yakan töve nda kuenda yi —kàti ndra chi'in ra.

14 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha ña vaji kà'in cha'a juuni mai, va ndicha va'a ti ña ndaa kùu yi. Vati yu'u chitoi ndanu kīchjí, ta chitoi ndanu kuà'in. Va taku ndyo'o, na töve chito ndo ndanu kīchjí, ta töve chito ndo ndanu kuà'in ndia.

15 Ta ndyo'o jàkutuni ndo ma tiñu, tava kùuni ma ñivi iyo ñuñivini, va yu'u töve jàkutuni ní'iñi ñivi.

16 Ta tu yu'u jàkutunjí iin nakuyi chi'in ma ñivi, va ndicha ti ma ña jà'i, iin ña ndaa kùu yi, vati na yöve ma'iin ni kùu ma ra jàkutuni yi, ti jàkutuni yi nda chi'in ma Tatái, ra tâchi yu'u ndia.

17 Vati nuu ma tutu ley Ndioo ña iyo nuu ndo kà'an yi, ña tu uvi ta'an ma testigu kà'an na iin nuu ni, iyo yi ña chinuni yo yi, ti tu'un ndaa kùu yi.

18 Va'ani tuva takan, yu'u kà'in ma ña ndaa cha'a' juuni mai, ta nda ma Tatái, ra tâchi yu'u, juuni kà'an ra cha'i ndia —kàti Jesuu.

19 Tajan ndrakan te'en chikatu'un ndra nuu Jesuu:

—Ta, ¿ndanu iyo ma tatáun? —kàti ndra.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndyo'o, töve nàkoto ndo yu'u, ta töve nàkoto ndo ma Tatái ndia. Vati tuva ndicha ña nàkoto ndo yu'u, juuni takan iyo yi ña nàkoto ndo ma Tatái ndia —kàti Jesuu.

20 Ta Jesuu kàtitu'un ra ma tu'un i'ya, ma ora ndaa ra jàna'a ra ma tichi kora veñu'u ka'nu, nuu ndaa ma chatun, nuu sòkó na xu'un' kuenda Ndioo. Va ní'iin na ní tiin na ra, ti takä'an chaa ma ora ra.

Jesuu kà'an ra ña ma nuu ni ku'un ra, na küu chaa ma ñivi

21 Takan kūu ta Jesuu te'en nāka'an tuku ra chi'in ma ñivi:

—Yu'u ni ku'in, ta ndyo'o ni kunanduku ndo yu'u, va ni kuvi ndo cha'a' ma kuati jä'a ndo, vati ma nuu kuà'in, na küu chaa ndo.

22 Tajan ma ndian judiu te'en kīcha'a na nàtu'un ta'an na:

—¿A chànnini ra ka'ni maa ra ra, yakan va kà'an ra, ña na küu chaa yo ma nuu kuà'an ra? —kàti na.

23 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndyo'o kùu ndo ndian iyo ninuu nde've, va yu'u kùi, ra iyo nuu sukun. Ta juuni ndyo'o kùu ndo ndian iyo kuenda ma nuu ñu'u' ñuñivi i'yaní, va yu'u yöve ra iyo kuenda nuu ñu'u' ñuñivi i'ya kùi.

24 Yakan va kàtitu'in ña ndyo'o ni kuvi ndo cha'a' ma kuati ndo, ti tu töve chinumi ndo ña yu'u kùu ra takani iyo —kàti Jesuu.

25 Tajan te'en chīkatu'un tuku ndra nuu ra:

—Ta yo'o, ¿nda ra kùyn? —kàti ndra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha kàtitu'in nuu ndo nda ra kùi, nda ma kivi nunuu.

26 Ìyo kua'a' ña kàtitu'in naja kua ìyo ndo, ta juuni ìyo kua'a' naja kua jàkutuni ndo ndia, uvaa ña ma ra tâchi yu'u nuu ndo, kà'an ra ma ña ndaa, ta ma ña kàtitu'in nuu ndyo'o ñivi ñuñivi, yakan kùu ma tu'un ndaa ña chīnj ña kâ'an ra —kàti Jesuu.

27 Va Jesuu kâ'an ra nuu na cha'a' ma Tatá Ndioo, uvaa ña na töve nī kutunini na yi.

28 Yakan va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ta ora cha châ'ni ndo yu'u, ra kùu Se'e ñivi tâchi Ndioo, tajan ni ku'va ndo kuenda, ña yu'u kùu Ndioo, ra takani ìyo, ti taku yu'u töve vâchî kuenda ña jà'i ma ña kùuni mai, vati vâchî, kuenda ña kàtitu'in nuu ndo ma ña jâna'a ma Tatáini nui.

29 Vati Tatái ra tâchi yu'u, ìyo ra chi'in, ta töve ndàkoo ma'iin ra yu'u, vati tandi'i ora jà'i ma ña châta'ani ra —kàti Jesuu.

30 Ta ora chīnu kâ'an Jesuu takan, ta kua'a' ñivi kicha'a chinuni ma tu'un ra.

Ma ndian kùu Se'e Ndioo, ta ma ndian ya'a chàta'ani ja'a kuati

31 Takan kùu tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ndian judíu, ña chinuni ma tu'un ra:

—Tu ndicha ña ndyo'o, ña endee chinuni va'a ndo ma ña kâ'in chi'in ndo, ndicha va'a ña kùu ndo ma ndian jàkua'a chi'in.

32 Ta takan koto ndo ma ña ndicha, ta chi'in ma ña ndicha ikan ni ja'a yi ña na koo nuna ndo.

33 Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in Jesuu:

—Ndyu'u kùu ndi ñivi tata Abraham, ta nii'in cha'a' takä'an kùu ndi musu ña jà'a tiñu nuu nii'in ñivi. Ta, ¿naja kua kùu yi ña kâ'un, ña ni koo nuna ndi? —kàti na chi'in Jesuu.

34 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha va'a ña kâ'in chi'in ndo, ña tandi'i ma ndian jà'a kuati, ndiakan kùu na musu ma kuati.

35 Vati taku ma ra kùu musu, na yöve ndisaa ora ndoo ra ve'e ma ra kùu chito'o ra, va taku ma ra kùu se'e ma chito'o ma ve'e ikan, endee ìyo ra ve'e ma tatá ra.

36 Yakan va tu yu'u ma ra kùu se'e Ndioo jà'i ña na kee ndo nda'a' ma ña kini, ndicha va'a ña ndyo'o, ni ndoo nuna ndo.

37 Cha chîto'i ti ñivi tata Abraham kùu ndo, va ndyo'o kùuni ndo ka'ni ndo yu'u, ti töve kùuni ndo jachi'in ndo ma ña kâ'in.

38 Yu'u kàtitu'in nuu ndo ma ña jâna'a ma Tatái nui, ta ndyo'o jà'a ndo ma ña jâna'a ma tatá ndo nuu ndo —kàti Jesuu.

Jesuu kàtitu'un ra nuu ma ndian töve chinuni tu'un ra ña kui'na kùu ma tatá na

39 Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in Jesuu:

—Ma ra kùu tatá ndi, kùu ma racha'nú Abraham —kàti na.

Va Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Tuva ndicha ña ndyo'o kùu ndo se'e Abraham, ìyo yi ña ja'a ndo ma takua jâ'a ra ndia.

40 Va vitin kùuni ndo ka'ni ndo yu'u cha'a' ña kà'in ma ña ndaa ña jàna'a Ndioo nui. Ta Abraham ti töve ní ja'a ra takan.

41 Va ndyo'o indukuni jà'a ndo, ma tava jà'a ma tatá ndicha ndo —kàti ra.

Tajan ndiakan te'en nāka'an na chi'in ra:

—Ndyu'u, na yüvi ndian se'e saká kùu ndi, ti uvanuu tatá ndi iyo, ta rakan kùu Racha'nu Ndioo —kàti na.

42 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Tu ndicha ña Ndioo kùu Tatá ndo, iyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo yu'u, ti iti' nuu iyo ra kichi, ta i'ya iyo chi'in ndo. Vati na yöve cha'a' ña kùuni mai kùu yi ña vâchi, ti yu'u vâchi ña Ndioo tâchi yu'u.

43 ¿Ta naja töve kùu kutunini ndo ma tu'un kà'in? Takan jà'a ndo, ti töve kùuni ndo taso'o ndo ña kà'in.

44 Kui'na kùu ma tatá ndo, cha'a' ña kùuni ndo ja'a ndo tava kùunián'. Ma kui'na ikan, ti ñá' chà'ni ñivi kùán'. Ta yakán' ti, ní'iin cha'a' töve kà'án' ma ña ndaa, ti töve iyo ma ña ndaa kuendán'. Ta ma ora kà'án' tu'un vata, takan jà'án' yi, ti yakán' kùán', vati vatán', ta ñá' kuxini ma tu'un vata kùán'.

45 Va tava yu'u, kà'in ma ña ndaa, yakan va ndyo'o töve chìnuni ndo ma ña kà'in.

46 ¿Nda ndyo'o kùu ka'an ndo, ña yu'u iyo iin kuati? Ní'iin ndo. Ta tu chito ndo ña iin ra kà'an ña ndaa kùi, ¿ta naja töve chìnuni ndo ma ña kà'in?

47 Ma ndian kùu ñivi Ndioo, jàchi'in na ma tu'un kà'an ra. Va tava ndyo'o, na yöve ñivi Ndioo kùu ndo, yakan va töve jàchi'in ndo ma ña kà'an ra. —Takan kàti Jesuu.

Jesuu takani iyo ra, antea ma tiempu chîyo Abraham

48 Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in Jesuu:

—Ndicha ndi ña kà'an ndi, ña ra ñuu Samaria kùun, ta ndisoun tati xaan —kàti na.

49 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Töve ndisoi ní'iin tati xaan. Ma ña jà'i kùu yi ña tìñu'i ma Tatái, va ndyo'o töve tìñu'u ndo yu'u.

50 Yu'u, na töve nàndukui ña na jaka'nu ndo yu'u, vaji ndicha ña iyo inga ma ra kùuni ña na jaka'nu ndo yu'u, ta rakan kùu ra ña ni jakutuni ra chi'in ndo.

51 Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ndian jàchi'in ma tu'in, endee töve ni kuvi na —kàti Jesuu.

52 Tajan ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in ra:

—Vitin va ndicha va'a ndi, ña ndisoun tati xaan. Vati ma Abraham, chi'in ndisaa inga ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, kâchi'í ndra, ta yo'o kà'un ña, ma ndian jàchi'in ña kà'un, na töve ni kuvi na, kàtiun.

53 ¿A chànniun ña yo'o ka'nugaun kua ma tatá ndi Abraham? Vati rakan chi'í ra, ta juuni chi'í ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia. ¿Nda ra kùun kùuniun, ña kà'un takan? —kàti na.

54 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu yu'u jàka'nui juuni mai, na töve nda kuenda yi. Ma ra kà'an ndo ña kùu Ndioo ndo, rakan kùu ma Tatái, ra jàka'nu yu'u.

⁵⁵ Ta rakan, ndyo'o töve nàkoto ndo ra. Ta yu'u, ndicha ña nàkotoi ra. Ta tu yu'u kà'in ña töve nàkotoi ra, indukuni ya'a vatai takua vata ndo ndia. Va yu'u, ndicha va'a ña nàkotoi ra, ta jàchi'ín ma ña kà'an ra.

⁵⁶ Ma tatá ndo Abraham, ra chīyo tají'na, nduva'a kuii chīsii ra, ña ni nde'e ra ma kivi ni kichai ma nuñu'u' ñuñivi, ta nde'e ra yi. Yakan va nduva'a kuii chīsii ra —kàti Jesuu.

⁵⁷ Tajan ma ndian judíu te'en nàka'an na chi'in ra:

—Ni takä'an ketaun, ni uvi xiko uchi kuiyaun, ta kàtiun ña nde'egaun Abraham —kàti na.

⁵⁸ Ta Jesuu te'en nàka'an ra chi'in na:

—Ndicha va'i ña kà'in chi'in ndo, ña takani cha iyo, antea ña koo Abraham.

⁵⁹ Tajan ma ndian judíu ti, kí'in na yuu ña kùuni na kani na Jesuu niku. Va ní kuu yi, ti Jesuu chündii xe'e ra, ta kée ra ma tichi kora veñu'u, chā'nda java ra tañu na, ta kuà'an ra.

9

Jesuu jànda'a ra iin ra kuaá, ña takan kák

¹ Takan kúu ta ma nuu chika Jesuu kuà'an ra, ikan nde'e ra iin ra kuaá ña takan kákku.

² Tajan ma ndra jàkua'a chi'in ra, te'en chikatu'un ndra nuu ra:

—Matru, ¿ta naja káku kuaá ma ra'ya? ¿A cha'a' kuati ma ndian kùu tatá ra kùu yi, a cha'a' kuati juuni maa ra kùu yi? —kàti ndra.

³ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ndra:

—Na yöve cha'a' kuati maa ra kùu yi, ta ni yöve cha'a' kuati ma ndian kùu tatá ra kùu yi. Takan kákku ra, ti chi'in rakan kùuni ma Racha'nu Ndioo jana'a ra ma ndatu ra, ikan na nde'e ma ñivi, ña kùu ja'a ra yi.

⁴ Vitin ña juuni kùu yi ora ndichin, iyo yi ña ja'i ma tiñu ña tachi ma Tatái yu'u ña jà'i. Vati cha vàchi ma ora chanikuaa, ta ma ora ikan ní'iin ga ñivi, na kúa jatiñu.

⁵ Ma ora juuni yanga iyo ma ñuñivi i'ya, yu'u kùi takua kùu ma ñu'u, ña jàtuun ñuñivi —kàti Jesuu.

⁶ Ta ora chīnu ká'an Jesuu takan, ta tīvisii ra nuu ñu'u', ta jā'a ra ita'vi nda'yu chi'in ra', ta kú'vi ndio ra yi chata tinuu ma ra kuaá.

⁷ Ta te'en nàka'an ndio ra chi'in ra:

—¡Kua'an, kuànakata tinuyn, nuu ndaa ma soko ña nàni Siloé! —kàti Jesuu. Ma tu'un Siloé, kùuni yi ka'an yi: Yu'u tachi ñyn.

Tajan ma ra kuaá ikan cha nàkata ra tinuu ra, ta ora chā'a ra nuu ndaa Jesuu, ta cha nde'e ndio ra.

⁸ Tajan ma ndian iyo yatini ma ve'e ra, chi'in ndian takani nde'e ña kuaá ra niku, te'en kicha'a na nàtu'un ta'an na:

—¿A yöve ra'ya kùu ma ra chünandi chikan tunda'vi?, kùuni ndo —kàti na.

⁹ Ta iyo inga na ña kà'an te'en:

—Juu ra kùu ra —kàti na.

Ta inga tuku na va kà'an te'en:

—Yöve ra kùu ra, va takani nde'e ra —kàti na.

Tajan juuni maa ndio ra, te'en nàka'an ra:

—Ndicha ña yu'u kùi —kàti ra chi'in na.

¹⁰ Tajan te'en kicha'a na chikatu'un na nuu ra:

—¿Ta naja kua jā'un ña kūu nande'un? —kàti na.

¹¹ Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ma ra nàni Jesuu, jā'a ra nda'yu chi'in ma takuui yu'u ra, ta kū'vi ra yi chata tinui, ta te'en nāka'an ra chi'in: "Kua'an nuu ndaa ma soko ña nàni Siloé, ta nakataun ma tinuun", kàti ra chi'in. Tajan chā'an ndioi cha nākatai yi. Ta takan kūu yi, ña kūu nande'i —Takan kàti ra.

¹² Tajan ma ñivi ikan, te'en chikatu'un na nuu ra:

—¿Ta ndanu chàkunuu ma ra'i' ikan? —kàti na.

Ta ma ra kuaá niku, te'en nāka'an ra:

—Töve chitoi —kàti ra.

Ma ra kuaá niku, jā'a ma ndra fariseu ña na ka'an ra

¹³ Tajan ma ra kuaá niku, tiin ndio na ra, ta chāndaka na ra nuu ma ndra fariseu.

¹⁴ Va tava ma kivi nindeo kùu yi ña jā'a Jesuu ma nda'yú, ta kū'vi ra yi tinuu ma ra kuaá ikan, ta ndā'a ra.

¹⁵ Yakan va ma ndra fariseu kīcha'a ndiko ndra chikatu'un ndra nuu ra ma naja kua jā'a ra ña kūu nande'e ra. Ta ma ra kuaá ikan te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Kū'vi ra ma nda'yú tinui, ta nākatai yi, ta vitin cha ndè'i —kàti ra.

¹⁶ Ta iyo iin ma ndra fariseu ña kà'an te'en:

—Ma ra jā'a takan, na yöve ra tāchi Ndioo kùu ra, vati töve tiñu'u ra ma kivi ninddee yo —kàti ndra.

Ta iyo inga na ña te'en kà'an:

—Ta tu ra jā'a kuatini kùu ra, ¿ta naja kùu jā'a ra ma ndatu ka'nu tuva takan? —kàti na.

Ta cha'a' yakan kùu yi ña kësiin na ti, siin siin chànnini na.

¹⁷ Tajan te'en kīcha'a ndiko ma ndra fariseu chikatu'un ndra nuu ma ra kuaá niku:

—Ta yo'o, ¿naja kua kàtiun nuu ndi, cha'a' ma ra jānda'a ma tinuun? —kàti ndra.

Ta rakan te'en nāka'an ra:

—Yu'u kà'in, ña iin ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu ra —kàti ra.

¹⁸ Va tava ma ndra judíu, töve kùuni ndra chinuni ndra ña iin ra kuaá kùu ra niku, ta vitin cha kùu nde'e ra, yakan va kāna ndio ndra ma ndian kùu tatá ma ra kuaá,

¹⁹ ta te'en chikatu'un ndra nuu vi:

—¿A se'e ndo kùu ra'yá? ¿A ndicha ña kāku kuaá ra? ¿Ta naja kua kùu yi ña nde'e ra vitin tuva takan? —kàti ndra.

²⁰ Tajan ma ndian kùu tatá ra, te'en nāka'an vi chi'in ma ndra fariseu:

—Cha chito ndi, ña ra'yá kùu se'e ndi, ta kāku kuaá ra,

²¹ va töve chito ndi nayi jā'a chi'in ra ña kūu nande'e ra vitin, ta ni töve chito ndi, nda ra kùu ma ra jānda'a tinuu ra. Va'aga, ña na ndakatu'un ndo nuu ra, vati ra cha chicha kùu ra, ta kàtitu'un maa ra nuu ndo nayi jā'a chi'in ra ña ndā'a ra —kàti vi.

²² Takan kā'an ma ndian kùu tatá ra, ti yu've vi ndè'e vi ma ndra judíu ikan, vati ma ndra judíu cha natu'un ta'an ndra, ña tuva iyo ma ndian kā'an ña Jesuu kùu ma Cristu, ni tavan'i'i ndra na indeeni ma veñu'u, ta tüva kùu na kuenda yi.

²³ Ta cha'a' yakan kùu yi ña nāka'an vi: "Na ndakatu'un ndo nuu maa ra, vati iin ra cha chicha kùu ra", kàti vi.

24 Tajan ma ndra judíu, te'en kīcha'a ndiko na chikatu'un na nuu ma ra kuaá niku:

—Na ka'un ma ña ndaa nuu ndi, ndava nda nuu Ndioo, vati ndyu'u cha chito ndi ña, ra jà'a kuati kùu ra —kàti ndra.

25 Ta ma ra kuaá ikan, te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Töve chitoi tuva ra jà'a kuati kùu ra, a töve. Uvanuu ma ña chitoi kùu yi ña, ra kuaá kūi, ta vitin, cha kùu nde'i —kàti ra.

26 Ta ndrakan te'en chikatu'un ndiko ndra nuu ra:

—¿Nayi jà'a ra chi'un? ¿Ta naja kua jà'a ra chi'un ña kūu nande'un? —kàti ndra.

27 Ta rakan te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Cha kàtitu'in yi nuu ndo, va töve kùuni ndo jachi'in ndo yi. ¿Ta naja kùuni ndo ña kàtitu'un ndikoi yi nuu ndo inga cha'a? ¿A ndita'an ndo kùuni ndo tandikun ndo chata ra? —kàti ra.

28 Tajan te'en kīcha'a ndio ndra chàtu'un ndra chata ma ra kuaá ikan:

—Maun kùu ma ra iyo kuenda ra, va ndyu'u, iyo kuenda ma racha'nu Moisés.

29 Ta ndyu'u cha chito ndi, ti Ndioo kā'an ra chi'in Moisés, va rakan, töve chito ndi ndanu kīchi ra —kàti ndra.

30 Tajan ma ra kuaá niku, te'en nāka'an ra:

—Na töve chinuni ña kà'an ndo ña töve chito ndo ndanu kīchi ra, ta rakan kùu ra ña jànda'a ra tinui.

31 Cha chito va'a yo ña Ndioo, tåso'o ra ña kà'an ma ndian jàka'nu ra, chi'in ma ndian jà'a ña kùuni ra, va ma ndian jà'a kuati, töve.

32 Nda kati tüvi ma ñuñivi ní'iin ñivi takä'an koto na ña iyo iin ra kùu janda'a tinuu ma iin ra kāku kuaá.

33 Tu yöve ra vàchi kuenda Ndioo kùu ra'yá, na kùu ja'a ra ní'iin nakuyi chi'in niku —kàti ra.

34 Tajan te'en nāka'an ma ndra judíu chi'in ra:

—Yo'o, kùun ra kāku chi'in kuati, ¿ta vitin kùuniun jana'un nuu ndi nayi iyo yi ña ja'a ndi? —kàti ndra.

Tajan jákunu ndra ra veñu'u ma ndian judíu.

Ma ndian töve chinuni tu'un Jesuu kùu na tava kùu iin ndian kuaá

35 Ta ora chito Jesuu ña jákunu ndra ra nda'vi ikan ma tichi ma veñu'u, ta ora chikuta'an ra ra, ta te'en chikatu'un ra nuu ra:

—¿A chinuni yo'o ña kà'an ma ra Se'e Ndioo? —kàti Jesuu.

36 Ta ma ra nda'vi te'en nāka'an ra:

—Yo'o racha'nu, na katitu'ñun nui nda ra kùu ra, ta chinuni ña kà'an ra —kàti ra.

37 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Cha ndé'un ra, ta juu ra kùu ma ra nàtu'un chi'un —kàti ra.

38 Tajan chünandi chiti ndio ma ra nda'vi ikan nuu Jesuu, ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Chinuni ña kà'un Racha'nu —kàti ma ra nda'vi chi'in Jesuu.

39 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma tiñu vàchi ja'a yu'u ma ñuñivi i'ya, kùu yi ña vàchi jakutunji kuati ma ñivi. Ta vàchi ja'i ña nande'e ma ndian kuaá. Ta vàchi ja'i ña na ndokuaá ma ndian chànnini na ña ñivi ndichin nde'e kùu na. Ndiakan ni ndakuu na takua ma ndian kuaá.

40 Tajan iin ma ndra fariseu, ña ka'in chi'in ra, ora chīni ndra ña kā'an ra takan, tajan te'en kīcha'a ndra chīkatu'un ndra nuu ra:

—¿A nda ndyu'u kùu ndi ndian kuaá?, kùuniun —kàti ndra.

41 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu ndyo'o kùu ndo ndian kuaá niku, na töve iyo kuati ndo cha'a' ma ña kini jā'a ndo, vati na töve chīto ndo ma ña jā'a ndo. Va tava kā'an ndo ña kùu nde'e ndo, yakan va juuni iyo ga ma kuati ndo.

10

Jesuu kā'an ra iin ku'va ña kàtitu'un yi ña kùu ra takua kùu iin pato

1 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ndicha va'a ña kā'in chi'in ndo, ña tu kète iin ra'i'i nuu ka'in mvechala jāna ndo, ta töve kī'vi ra ma iti' yu'u kora ma nuu ka'in ndri, rasu'u kùu ra.

2 Va ma ra kī'vi iti' yu'u kora ma nuu ka'in ma mvechala, rakan kùu ma pato ndri.

3 Ta ma ra kùmi ma yu'u kora nuu ka'in ndri, nùna ra yi nuu ra, ta ma ra kùu pato ma mvechala, kàna ra ta'i'i'in ndri chi'in sivi ndri. Ta ndrikan nàkoto ndri ma tati ra, ta tàvani'i ndio ra ndri tichi kora.

4 Ta ora cha kākee ndisaan ndri jā'a ra, tajan chākoso nuu ndio ra nuu ndri, ta ma mvechala tāndikun ndri chata ra, ti nàkoto ndri ma tati ra.

5 Va taku chata iin nda ra ni kuuni ña töve nàkoto ndri, na töve tāndikun ndri ra, ti java vi'a chīnu ndri nuu ra, vati töve nàkoto ndri ma tati ra —kàti Jesuu.

6 Takan kā'an Jesuu ma ku'va i'ya nuu na, va na töve nī kutunini na ma ña kùuni ra ka'an ra.

Jesuu kùu ra ma pato ya'a va'a

7 Tajan Jesuu te'en kīcha'a ndiko ra kā'an ra chi'in ma ñivi:

—Ndicha va'a ña kā'in chi'in ndo ña yu'u kùi takua kùu ma yu'u kora nuu yà'a ma mvechala.

8 Tandi'i ma ndra pato ma mvechala ña chīyo antea kua yu'u, ndrakan kùu ndra ndra su'u, va ndrikan töve nī jachi'in ndri ma ña jā'a ndra.

9 Yu'u kùi takua kùu ma yu'u kora, ta ma ndian kī'vi ma tichi yi cha'a' yu'u, ni kakú na. Ta ndiakan ni kuu na takua kùu ma iin mvechala ña kī'vi, ta kèe ma tichi kora, ta nì'i ndri ma ita kachi ndri.

10 Vati taku ndra su'u, ma tiñu jà'a ndra kùu yi ña mamaa chàkunu su'uni ndra, ta vàchi ka'ní ndra, ta vàchi janaa ndra ñivi ndia, va yu'u vàchi kuenda ña jà'i ña na koo ndito ñivi kuenda Ndioo, ta va'ani koo na takua kùuni ña na koo va'a na.

11 Yu'u kùi takua kùu iin ma pato ra ya'a va'a, vati taku rakan, tu ya'a kùuni ra nde'e ra ndri, kùu nda ku'va ra ra ña kuvi ra cha'a' ndri.

12 Va ma ra jàtiñu cha'a' ma ya'vini, ora vàchi ma lobo ña kùuni ri kachi ri ma mvechala, ndàkoo ma'iin ra ndri, ta chīnu ra kuà'an ra, ti yöve pato va'a kùu ra, ta ni yöve jàna ra kùu ndri ndia. Tajan ma lobo, chīnu ndio ri chata ma mvechala, ta tiñi ri ndri, ta ndrikan chítakuati ndri jà'a ri.

13 Ma ra'i'i i'ya chīnu ra, ti jàkuenda ra ndri, va cha'a' ma ya'vini ra, ta yöve cha'a' ña kùuni ra nde'e ra ma mvechala kùu yi ña kùmi ra ndri.

14 'Yu'u kùu ma pato ya'a va'a, ti tava nàkotoi ma mvechala jànai, ta takan nàkoto ndri yu'u ndia.

15 Ta indukuni kua ikan nàkoto ma Tatái yu'u, ta takan nàkotoi ra ndia. Ta takan kùu yi ña, ndava kùu ku'vai yu'u ña kùví cha'a' ma mvechala jànan.

16 Ta juuni kùmj inga mvechala ña töve kùu kuenda ma kora i'ya, juuni iyo yi ña kuki'in ndri ta tain ndri i'ya ndia. Vati ndrikan kùu ndri ña ni jachi'in ndri ma ña kà'in. Ta ikan jan iin patonia ni kuu chito'o ndri, ti iin korani ni kuiin ndisaa ndri ndia.

17 'Ta cha'a' yakán kùu yi ña, ya'a ga kùuni ma Tatái nde'e ra yu'u, vati chà'i ma kuñui cha'a' ma ndian kùu ñiví, ta rakan chà'a'ndiko ra yi nui.

18 Ní'iin na, na kùu ka'ni na yu'u cha'a' ña kùuni maani na, vati juuni mai kùi ña chà'i ña na ja'a na yi. Vati iyo ndatui ña ku'vai ma kuñui nuu na, ta juuni iyo ndatui ña kùu nataku ndikoi ndia. Takan kàti ma ra kùu Tatái nui. —Takan kà'an Jesuu.

19 Ta ora chini ma ndian judíu ña kà'an Jesuu takan, ta vi'a kicha'a ndiko na kësiin na.

20 Ta iyo kua'a' ma ndian judíu ña kà'an te'en:

—¿Ta naja jàchi'in ndo ña kà'an ra, ta iin ra tivi xini kùu ra, ti ndiso ra tati xaan? —kàti na.

21 Ta iyo inga tuku na ña kà'an te'en:

—Ní'iin ma ndian ndiso tati xaan, na kùu ka'an na takan. ¿A kùu janda'a ma tati xaan tinuu iin ma ra kuaá?, kùuni ndo. Na kùu yi —kàti na.

Ma ndian judíu na töve kùuni na nde'e na Jesuu

22 Ma tiempu vichin kùu yi ña, ma ndian judíu ndian ñuu Jerusalén, jà'a na ma viko kuenda ña jàka'nú na ma veñu'u ka'nú, ti chàku'uni na ma kuiya ña jàchinu ma ndian kùu ñivi na yi.

23 Ta Jesuu ti ndaa ra ma veñu'u ma ora ikan, va uvaa ña chàkunuu ra ma nuu iyo ma corredor ña nàni Salomón.

24 Tajan chikonuu ndio ma ndian judíu ma Jesuu, ta te'en kicha'a na chikatu'un na nuu ra:

—¿Nda ora chànniun kàtitu'un ma ña ndaa nuu ndi? Tu ndicha ña maun kùu ma Cristu, na katitu'un yi nuu ndi taka'anio —kàti na.

25 Tajan Jesuu te'en nàka'an ra:

—Cha kàtitu'in yi nuu ndo, ta töve ní chinuni ndo yi. Vati ma tiñu tâchi ma Tatái yu'u ña ja'i, yakán jàna'a kachin yi nda ra kùi.

26 Va ndyo'o, töve chìnuni ndo ma ña kà'in, ti na yöve mvechala jànai kùu ndo, ma takua cha kà'in nuu ndo nikú.

27 Vati ma mvechala jànai, cha nàkoto ndri ma tatj, ta tändikun ndri chatai.

28 Ti yu'u chà'i nuu koo ndri endeeni chi'in, ta töva ni naa ndri. Ta ní'iin ga ma ñivi na kùu namaa na ndri nui.

29 Vati ma ña chà'a ma Tatái nui, ka'nuga yi kua ndisaa nakuyi. Ta ní'iin ga na, na kùu namaa na ndri nda'a' ma Tatái.

30 Vati ma Tatái, chi'in yu'u, iini ndra kùu ndi —kàti Jesuu.

31 Tajan ma ndian judíu, kicha'a ndiko na kàtiin na yuu ña ni kani na chata Jesuu.

32 Va rakan te'en nàka'an ra chi'in na:

—Nduva'a kua'a' tiñu va'a jà'i chi'in ndatu ma Tatái, kuenda na nande'e ndo yi. Ta vitin, ¿nda cha'a' ma tiñu va'a ikan kùu yi, ña kùuni ndo kani ndo yuu yu'u? —kàti Jesuu.

33 Ta ma ndian judíu te'en nàka'an na chi'in ra:

—Na yöve cha'a' ma ña va'a jā'un kùu yi ña ni kani ndi yuu ñyun, ti ni kani ndi ñyun, va cha'a' ña kà'an ti'inun chata Ndioo chi'in ma tu'un kà'un. Ta juuni kùu yi cha'a' ña jàndakun ñyun Ndioo, ta yo'o iin ra'i ni kùun —kàti na.

³⁴ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Nuu ma tutu ley Ndioo ña kùmi ndo, Ndioo te'en kà'an ra: "Ndyo'o kùu ndo ndioo", kàti ra nuu yi.

³⁵ Yakan va tu chito yo ña ndioo jàkunani ma Racha'nu, ma ndian chinuni ma tu'un ra, na kùu ka'an yo ña tu'un vata kùu ña kà'an ma tutu Ndioo.

³⁶ Ta tu Ndioo kàchinchin ra yu'u kuenda ma tiñu ra, ta tâchi ra yu'u ma ñuñivi i'ya, töve chîtoi naja kà'an ndo ña kà'an ti'inj chata ra, cha'a' ña kà'in ña Se'e Ndioo kùi, tuva takan.

³⁷ Ta tu yu'u töve jà'i ma takua kùuni ma Tatái, na töve iyo yi ña chinuni ndo ma ña kà'in.

³⁸ Va tu yu'u jà'i takua kùuni ma Tatái, ta ndyo'o vají töve chinuni ndo ma ña kà'in, va na chinuni ndo cha'a' ma tiñu jà'i, ikan na koto kachin ndio ndo ma ña ndaa, ña ma Tatái iyo ra chi'in, ta yu'u iyo chi'in ra ndia —kàti Jesuu.

³⁹ Takan kùu ta inga cha'a' kùuni tuku ma ndian judíu tiin na Jesuu, va rakan kâkú ra kuà'an ra.

⁴⁰ Tajan chîkoni'i ndiko Jesuu kuà'an ra inga chiyo ma yuta Jordán, ta châa ra ma nuu jâkunduta Xuva tatiempu niķu, ta ikan kîndoo ra.

⁴¹ Ta kua'a' ñivi, ña châ'an chânde'e ra ma ikan, te'en kîcha'a na kà'an na:

—Ndicha va'a ña vají ma Xuva, töve nî ja'a ra nî'iin ndatu ka'nu, va tandi'i ma ña kâ'an ra cha'a' ra'ya, ña ndicha kùu yi.

⁴² Tajan kua'a' ñivi ka'in ma ikan, kîcha'a chinuni na ma tu'un Jesuu.

11

Nuu chi'i ma ra nàni Lázaru

¹ Iyo iin ma ra ku'vi, ña nàni Lázaru. Ta rakan ti, ra ñuu Betania kùu ra, juuni ma ñuu nuu iyo ma ñivi ta'an ra Ndiya chi'in Mata.

² Ndiya ña ta'an Lázaru i'ya, kùan ña chôsoan takuii xiko cha'a Jesuu, ta jânatian yi chi'in ma ixi xinia.

³ Yakan va ma Ndiya chi'in ma ña ta'an ña Mata, te'en tâchi vi iin yo châka'an chi'in Jesuu:

—Yo'o racha'nu, ma ra ya'a kùuniun nde'un, kù'vi ra, ri —kàti na.

⁴ Tajan ora chîni Jesuu ma ña kâ'an na, ta te'en nāka'an ra:

—Ma kue'e ña ndo'o ma Lázaru, na töve ni kuvi ra ja'a yi, vati yakan kùu yi kuenda ña chi'in ra kùu jana'a yi naja kua ya'a ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo, ta juuni kuenda ña na jana'a yi naja kua ka'nu kùu ma ra Se'e ra ndia.

⁵ Ta vají ya'a ga kùuni Jesuu nde'e ra Lázaru, chi'in ma ninduvi ñivi ta'an ra: Mata chi'in Ndiya,

⁶ va ma ora chîni ra ña kâ'an na ña ku'vi ma Lázaru, ta java vi'a ga kindoo ra uvi kivi ga ma nuu iyo ra.

⁷ Ta ora yâ'a ndio ña kùu te'en, tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra:

—Na ku'un ndiko yo ma iti' ñu'u' Judea —kàti Jesuu.

8 Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Matru, já kūuni kuii ma ndian judíu ka'ni na ñun chi'in yuu niku. ¿Ta chíto naja kūuni ndikoun ku'yn ma ndakan? —kàti ndra.

9 Ta Jesuu te'en nāka'an ra chí'in ndra:

—¿A töve chíto ndo ña ma kivi, iyo uchi uvi ora yi?, kùuni ndo. Taku ma yo chàkunuu ora nduvi, na töve kàti'i yo, vati ndichin nuu yo jà'a ma ñu'ú.

10 Va tu chàkunuu yo ora naa, kàti'i yo ti kumaní ma ñu'ú nuu yo —kàti Jesuu.

11 Takan kūu tajan Jesuu te'en nāka'an tuku ra:

—Ma ra yani yo Lázaru kìxi ra, va ni ku'in kujandakoi ra —kàti Jesuu.

12 Tajan ma ndra jàkua'a chi'in ra, te'en nāka'an ndra chí'in ra:

—Yo'o Racha'nu, tu kìxi ra, kùuni yi ka'an yi ña ni ndova'a ra tuva takan —kàti ndra.

13 Va ma ña kūuni Jesuu ka'an ra chí'in ndra, kùu yi ña chí'í ndicha ma Lázaru, va ma ndra jàkua'a chi'in ra chānini ndra ña kà'an ra ña kixini ra niku.

14 Tajan Jesuu te'en kàtitu'un kachin ndio ra nuu ndra:

—Ma Lázaru cha chí'í ra.

15 Ta ya'a chisij ña töve ka'in yo ma ikan, vati va'aga ña takan kūu yi kuenda ndo, ikan na chinuni ndo. Va na ko'o kunde'o ra —kàti Jesuu.

16 Tajan ma ra nàni Tomá, ra juuni kà'an chí'in sivi yu'u ña nàni Tilipan, te'en nāka'an ra chí'in inga ma ndra jàkua'a chí'in Jesuu:

—Na ku'un yo chí'in Jesuu, nde'o tu kuvi yo chí'in ra ndia —kàti ra.

Jesuu jànataku ra yo, ta chà'a ra ma kivi ña koo ndito yo

17 Takan kūu ta ora chāa Jesuu ma ñuu Betania ña kàndii ñu'u' Judea, ta ikan chíto ra ña cha iyo kumi kivi kùu yi ña cha kuchi ma Lázaru.

18 Ta ma ñuu Betania ti yatini kàndii yi chí'in ma ñuu Jerusalén, iyo iin uni kilometru, ta chaa yo ma ikan.

19 Ta kua'a' ma ndian judíu chànde'e na nuu iyo ma Mata chí'in Ndiya, ña jàndomani na vi cha'a' ña chí'í ma ra ta'an vi Lázaru.

20 Ta ora chíto ma Mata ña Jesuu cha kuàkuyatin ra ma ñuu Betania, tajan kée ndioan kuàta'an ña nuu ra, va ma Ndiya kindoan ma nuu iyo ve'e.

21 Tajan ma Mata te'en nāka'an ña chí'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na töve kuvi ma ra ta'in tu ndaun ma i'ya niku.

22 Va yu'u chítoi ña Ndioo ni ku'va ra tandi'i ma ña ni ndakaun nuu ra —kàtian.

23 Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma ra ta'un, ni nataku ndiko ra —kàti Jesuu.

24 Ta ma Mata te'en nāka'an ña chí'in Jesuu:

—Ndicha va'a ña cha chítoi ña ni nataku ndiko ra, ma ora ni nataku ma ndian ndií, ma kivi nuu ndií nia —kàtian.

25 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chí'an:

—Yu'u kùu ma ra kùu janataku ndiko ma ndian ndií, ta juuni yu'u kùu ja'a ña kùu koo ndito ma ñivi. Ta ma ndian chinuni ma ña kà'in, vaji na kuvi na, ni nataku ndiko na.

26 Ta ndisaa ma ndian juuni ndito ta chinuni na ma ña kà'in, na töve ni kuvi na, vati ni koo na endeeni.

Ta Jesuu kīcha'a ndiko ra chìkatu'un ra te'en nuu ma Mata: —¿A chinuniun ma ña kà'in i'ya? —kàti ra.

²⁷ Ta yakan te'en nāka'an ña:

—Juu yo'o Racha'nu, yu'u chinuni ña yo'o kuu ma Cristu ra Se'e Ndioo, ra kīchaa ma ñuñivi i'ya —kàtian.

Jesuu chàku ra yatin nuu kūchi ma Lázaru chi'in ma ndian judíu

²⁸ Ta ora ya'a ña kā'an ma ña nàni Mata takan, tajan chāka'an ma ña ta'an ña nàni Ndiya, ta te'en kīcha'a kà'an xe'e ña chi'in ña:

—Ma matru cha kīchaa ra, ta kàna ra ñuñ —kàtian.

²⁹ Ta ora chīni ma Ndiya ña kà'an ña takan, ta numini ndēta ña, ta chāka'an ña chi'in ma Jesuu.

³⁰ Ma Jesuu takä'an chaa ra ma ñuu ikan, vati juuni ka'iin vi ma nuu chāta'an ma Mata nuu ra.

³¹ Yakan va ma ndian judíu ndian ka'iin chi'an ma ve'an, ña jàndomani na ña, ta ora ndē'e na ña numi va'a ndēta ma Ndiya, ta kéan ma tichi ve'an, ta ma ñivi tāndikun na kuà'an na chata ña, ta kīcha'a na nàtu'un ta'an na te'en:

—¡Kuà'an ña kuàkuakuan nuu kūchi ma ra ta'an ña Lázaru! —kàti na.

³² Ta ma Ndiya ora chāa ña ma nuu ndaa ma Jesuu, chūnandi chitian nuu ra, ta kīcha'a ña kà'an ña te'en chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, tu ndau ma i'ya chi'in ndi niku, ma ra ta'in na töve kuvi ra niku —kàtian.

³³ Ta ma Jesuu ora ndē'e ra ña chàku ma Ndiya, ta takani ma ndian judíu, ndian chāa chi'an ma ikan, yakan va ma Jesuu nduva'a kuii kīchi ma ña sutini ra.

³⁴ Yakan va kīcha'a ra chìkatu'un ra te'en nuu ma Ndiya:

—¿Ndanu kūchi ma Lázaru? —kàti ra.

Ta te'en nāka'an vi chi'in Jesuu:

—Na kichiun ta kujana'a ndi ma nuu kūchi ra —kàti vi.

³⁵ Ta ma Jesuu juuni chàku ra.

³⁶ Yakan va ma ndian judíu kīcha'a na nàtu'un ta'an na te'en:

—¡Na nde'e ndo vati ya'a ga kùuni ma Jesuu ma Lázaru, yakan va chàku ra! —kàti na.

³⁷ Ta iyo ma ndian judíu kà'an te'en:

—Ma ra jā'a ña ndā'a ma tinuu ma ra takani kuaá ora kāku, ¿naja na töve nī kuu ja'a ra nī'iin nakuyi, ikan na töve kuvi ma Lázaru niku? —kàti na.

Nuu nàtaku ndiko ma ra nàni Lázaru.

³⁸ Jesuu inga ndiko, nduva'a kuii kīchi ña sutini ra, tajan chājayatin ra ra ma nuu iyo ma nuu ñaña ma Lázaru. Ta ma ikan kùu yi iin tichi yavi yuu, ta ma nuu ki'vi yo ndàsi yi chi'in yuu.

³⁹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Na tachiyo ndo ma yuu ma yu'u yavi ikan —kàti ra.

Ta ma ña nàni Mata ña ta'an ma Lázaru ra chí'i te'en nāka'an ña:

—Yo'o Racha'nu, cha ya'a ga kini cha'an, vati cha iyo kumi kivi ña chí'i ra —kàti ña.

⁴⁰ Yakan va ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—¿A töve cha kā'in chí'un, tuva chinuniun, ni nde'un ti nduva'a kuii ka'nu kùu ma Ndioo? —kàti ra.

⁴¹ Yakan va tāchi yo ndio ma ñivi ma yuu ña ndàsi ma nuu ñaña ma Lázaru, tajan ma Jesuu kīcha'a ra ndè'e ra ma ití' andivi ta nāka'an ra te'en:

—Yo'o Tatá, ta'vindioun cha'a' ma ña tāso'un ma ña kà'in.

⁴² Yu'u chíttoi ti nani ora kà'in chi'un, chìnuni ma ña kà'in, ta tāso'un yi, va kà'in yi ti ña va'a ma ñivi ka'iin ma i'ya kùu yi, ikan na chinuni na ti maun kùu ma ra tāchi yu'u —kàti Jesuu.

⁴³ Ta ora chīnu kā'an ma Jesuu takan, tajan te'en ni'i va'a nānda'yu ra:

—Yo'o Lázaru, ñna keun ma nuu ñañaun! —kàti ra.

⁴⁴ Tajan ora chīnu kā'an ra takan, tajan kée ndio ma ra chī'i niku ma nuu ñaña, ta ma nda'a' ra chi'in cha'a ra ndikun yi chi'in ja'ma kuichin, ta nuu ra ndasi yi chī'in ja'ma ndia. Yakan va ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ma ñivi:

—Na ndachi ndo ma ja'ma ña kàva ra, ta na ku'un maa ra —kàti Jesuu.

Nànduku ma ndian kuxini nuu ndian judíu iin ku'va naja kua kuu tiün na Jesuu ta ka'ni na ra

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Yakan va kua'a' va'a ma ndian judíu ndian chā'an chi'in ma Ndiya ma nuu jänatakua ndiko ma Jesuu ma Lázaru, kīcha'a na chinuni na, ma ora ndè'e na ma ña jā'a ra.

⁴⁶ Ta iyo ma ndian judíu kée na chàkatitu'un na nuu ma ndra fariseu ma ña jā'a ma Jesuu.

⁴⁷ Yakan va ma ndra fariseu chi'in ma ndian kuxini nuu ma ndra kùu sutu, jā'a ndra iin junta ka'nú, ta ikan nāka'an ndra te'en chi'in ma ñivi:

—¿Niyi iyo yi ña ja'a yo? Vati ma ra'ií i'ya, ya'a ga kua'a' ndatu jā'a ra.

⁴⁸ Tu ndakoo yo ra ña na ja'a maa ra ma ña kùuni ra, tandi'i ma ñivi ni chinuni na ma ña jā'a ra, ta ma ndra chà'nda tiñu ma ñuu Roma ni kichi ndra ta janaa ndra ma veñu'u yo chi'in ma ñuu yo —kàti ndra.

⁴⁹ Ta iin ma ndra fariseu, ra nàni Caifás, ra kuxini nuu ma ndra kuu sutu ma kuiya ikan, te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o, ni ita'vi nayi töve chito ndo —kàti ra—.

⁵⁰ Ta ni töve chà'a ndo kuenda ña va'aga kùu yi kuenda ndo ña na kuvi iin ra'iini cha'a' ma kuati ma ñuu, kua ña na kuvi ndisaa ma ñivi iyo ma ñuu —kàti ra.

⁵¹ Va ma Caifás na töve ní ka'an ra ma takan, vati kùuni maa ra ja'a ra yi, vati tava kùu ra ma ra kuxini nuu ma ndra kùu sutu ma tiempu ikan, yakan va tu'un yu'u Ndioo kā'an ra ña Jesuu ni kuvi ra cha'a' ma ñuu judíu.

⁵² Va na töve uvaa cha'a' ma ñuu i'yani ni kuvi ra, vati juuni cha'a' ña na kuti'vi ta ndo'iin tandi'i ma ndian kùu se'e ma Ndioo, ma ndian ndoyo te'en, tikan.

⁵³ Yakan va nda ma kivi ikan, kīcha'a ma ndian judíu kùuni na ka'ni na ma Jesuu.

⁵⁴ Yakan va ma Jesuu na tüva chàkunuu ra tañu ma ndian judíu, vati kée ra ma ñuu'u' Judea, ta chà'a ra yatini ma iin tichi ku'u nuu chiki ití' ñuu ña nàni Efraín. Ma ñuu ikan kindoo ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

⁵⁵ Ta ora ni kuyatin ma viko pakua ña jàka'nú ma ndian judíu, ta kua'a' va'a ma ñivi chà'a ma ñuu Jerusalén antea ña kuta'an koo ma viko ikan, ña kuàjanandoo na takua takani jā'a na.

⁵⁶ Ta ma ndian judíu kīcha'a na nànduku na ma Jesuu, ta kīcha'a na chikatu'un na te'en nuu ma ta'an na ma tichi ma veñu'u:

—¿Naja kua chànnini ndo, a vachi ra ma viko a töve? —kàti na.

⁵⁷ Ma ndra fariseu chi'in ma ndra kùxini nuu ma ndra kuu sutu kā'an ndra ña, tu iyo ma ndian chito ma nuu chàkunuu ma Jesuu, na katitu'un na, ikan na kuu kutiin ma jandaru ra, kàti na.

12

*Iin ña'a chòso ña takuui xiko cha'a Jesuu
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Iñu kivi antea ña kuta'an ma viko Pakua, tajan kēe ndio Jesuu kuà'an ra ma ñu'u' Betania, nuu iyo ma Lázaru, ra chī'i, ña jānataku ma Jesuu, niku.

² Ta ikan chā'a vi ña chāchi Jesuu. Ta ma ña nàni Mata kùu ma ña tī'i ña chāchi na, ta Lázaru kùu ma ra nàndi yu'u mesa tañu ma ñivi chi'in ma Jesuu.

³ Tajan ma Ndiya chāki'an uni centu gramu ma takuui xiko ña nàni nardu, ña ya'a ya'vi ndaa. Ta tāan ña rā' cha'a Jesuu, ta ora chīnu, ta jānatiñi ña yi chi'in ixi xinian. Ta ndisaa kuii ma tichi ve'e nuu ka'in vi endee chitakuati ma xiko ra'.

⁴ Takan kūu tajan ma Judá, ra nàni Iscariote, ra kùu iin ra jàkua'a chi'in Jesuu ña ni xikoña'a cha'a ra, te'en nāka'an ra:

⁵ —¿Ta naja töve nī kuya'vi ma takuui xiko i'ya cha'a' uni centu xu'un' plata denariu, kuenda ña tìndee yo ma ndian nda'vi niku? —kàti ma Juda.

⁶ Va na töve kā'an ra takan cha'a' ña ndicha ña kùuni ra nde'e ra ma ndian nda'vi, vati kā'an ra yi cha'a' ña kùu ra iin rasu'u. Vati tava maa ra kùu ma ra ndiso tiñu cha'a' chatun nuu tī'i ñivi xu'un' tichi yi, ta sù'u ra ita'vi yi.

⁷ Takan kūu tajan Jesuu, te'en nāka'an ndio ra chi'in ra:

—Na ja'a maa ña yi, vati ndákiva'a ña ma takuui xiko i'ya kuenda ña ku'vian ra' yu'u ma ora ni kuchi.

⁸ Vati taku ma ndian nda'vi endee iyo na chi'in ndo, va yu'u, na töve endeeni ni koi chi'in ndo —kàti Jesuu.

Nuu nànduku ma ndian judíu naja kua ka'ni na ma ra nàni Lázaru

⁹ Takan kūu tajan kua'a' va'a ma ndian judíu chā'a na kuenda ña Jesuu iyo ra ma ñuu Betania, yakan va chā'an ndio na, va na yöve ivaa cha'a' Jesuuni kùu yi ña chā'an na, vati juuni kuànde'e na ma Lázaru, ra jānataku ma Jesuu niku, ndia.

¹⁰ Tajan ma ndra kuxini nuu ma sutu, nātu'un ta'an ndio ndra ña juuni kùuni ndra ka'ni ndra ma Lázaru ndia.

¹¹ Vati cha'a' ra kùu yi ña kua'a' va'a ma ndian judíu kīcha'a na kèsiiñ na, ta chìnuni ndio na ma tu'un Jesuu.

*Jesuu kī'vi ra ma ñuu Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)*

¹² Takan kūu ta kua'a' va'a ma ndian kēe kuà'an ma ñuu Jerusalén cha'a' ma viko Pakua, ma inga kivi chito ndio na ña ni chaa Jesuu ma ñuu ikan.

¹³ Tajan kīcha'a ndio ma ñivi chà'nda na nda'a' tika'a, ta kēe ndio na kuàta'an na nuu vachi Jesuu, ta te'en kīcha'a ndio na kànachaa na:

—¡Ya'a ga ka'nu ma Racha'nu Ndioo! ¡Ta ya'a ga íí kùu ma ra vâchi chi'in sivi Ndioo! ¡Ta ya'a ga íí kùu ma ra kuu rey ñia chà'nda tiñu nuu ma ndian iyo ñuu Israel! —kàti na.

14 Takan kuu tajan Jesuu nàta'an ra iin burru vali, ta châkoso ra ri, ma takua kà'an yi nuu ma tutu Ndioo:

15 Na yü'vei ndo ndyo'o ndian iyo ñu'u' Sión,
ti cha vâchi ma ra kùu rey ndo ñia chà'nda tiñu nuu ndo yòso ra iin burru,
kàti yi.

16 Ma cha'a' nunuu, töve nî kutunini ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ma ña'a niku, nda ora cha nàtaku ndiko ma Jesuu, tajan châku'uní ndra ñia ndisaa ma ña tâ'an ra i'ya, kuu yi tava kà'an yi nuu ma tutu Ndioo ñia kà'an cha'a' ma Jesuu.

17 Ta ma ñivi ka'iin chi'in Jesuu ma ora kâna ra ma Lázaru ma nuu indii ra nuu ñaña ra ta jânataku ra ra, ma ñivi ikan nàtu'un ta'an na ma ña ndé'e na.

18 Cha'a' yakan kùu yi ñia kêe ma ñivi chàta'an na nuu Jesuu, vati chîto na ma ndatu ka'nu ñia já'a ra.

19 Takan kuu tajan ma ndra fariseu te'en kîcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra:

—Cha ndé'e ndo ña na kuu ja'a yo nî'iin nakuyi, vati tandi'i ma ñivi tândikun na ra —kàti ma ndra fariseu.

Nuu nànduku ma ndian griegu ma Jesuu

20 Ta tañu ma ndian châ'an châjaka'nu Ndioo ma ñuu Jerusalén ma viko Pakua kùu na ndian griegu.

21 Ma ndian griegu i'ya châjayatin na na ma nuu ndaa Lipe, ra kichi ñuu Betsaida, ñia iyo kuenda ma ñu'u' Galilea. Ndrakan te'en kîcha'a ndra jànnini ndra ma Lipe chi'in tu'un i'ya:

—Yo'o tatá, kùuni ndi ka'an ndi chi'in Jesuu —kàti ndra.

22 Tajan ma Lipe kêe ra châkatitu'un ra yi nuu ma ra nàni André. Ta ninduvu ndio ndra châkatitu'un ndra yi nuu Jesuu.

23 Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Cha kête ma ora ña ni kuvi ma ra Se'e Ndioo nuu kruu, ikan na koto ma ñivi ña ya'a ka'nu ra kùi.

24 Ndicha va'i ñia kà'in chi'in ndo ña tu töve koyo ji'na ma chiti trigu nuu ñu'u', ta chî'í yi, ni kindoo ma'iin yi; ta tu kuvi yi, nduva'a kua'a' ma tata yi ni koo.

25 Ta ma ra ya'a ga kùuni ndoka'nu juuni maa ra ñuñivi i'ya, ni naa anima ra nuu Ndioo endeeni, ta ma ra töve kùuni ra nde'e ra ma ñuñivi i'ya, ni ni'i ra nuu koo ra endeeni chi'in Ndioo.

26 Ta tu iyo ma ndian kùuni ja'a tiñu nui, na tândikun na chatai, vati ma nuu ni koi, ikan ni koo ma ra já'a tiñu nui ndia. Ta tu iyo nda yo ja'a tiñu nui, nda ma Tatái ni tiñu'u ra na ndia.

Jesuu kàtitu'un ra ña ni kuvi ra

27 ¡Ya'a nduva'a nàkanini! ¿Ta nayi iyo yi ñia ka'in?, kùuni ndo. ¿A iyo yi ñia ka'in chi'in Ndioo: "Tatá na jakakyn yu'u nuu ma tundo'o ni nde'i?", kùuni ndo. Na kuu ka'in takan, ti kuenda ikan vâchi, —kàti ra.

28 Takan kuu tajan ma Jesuu te'en nâka'an ra chi'in Ndioo:

—Yo'o Tatá, na tiñu'un ta na jaka'nun ma siviun —kàti ra.

Tajan te'en nâka'an ma tati yu'u Ndioo ma iti' andivi:

—Cha jâka'nui ma sivi, ta cha tiñu'i yi, va ni ja'a ndikoi yi —kàti yi.

29 Ta ma ñivi ka'iin ma ikan ña chīni ma ña kūu, ta ka'an na ti, tacha kūu ma ña chīnu, ta iyo inga na ña, te'en kā'an na:

—In tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo kùu yi ña kā'an ra chi'in ra —kàti na.

30 Tajan te'en nāka'an ra chi'in na:

—Na yöve cha'a' yu'u kùu yi ña chīni ndo ma tati ikan kā'an ma Ndioo chījn, vati cha'a' maa ndo kùu yi.

31 Vitin va cha kēta ma tiempu ña ni jakutuni Ndioo kuati ma ñivi, ta juuni ma vitin kùu yi ña ni tavani'i Ndioo ma ña' chà'nda tiñu nuu ñu'u' ñuñivi i'ya.

32 Vati ora ni jandeta ma ñivi yu'u ma nuu ñu'u' i'ya, ni ja'i ña na kua'a' ñivi chaa na nuu koi.

33 Chi'in tu'un i'ya kūuni Jesuu ka'an ra naja kua ni kuvi ra.

34 Tajan te'en nāka'an na chi'in ra:

—Ndyu'u chīni ndi ña kā'an yi nuu ma tutu Ndioo ña ma Cristu ni koo ra indeeni. ¿Ta chīto naja kā'un ña ma ra Se'e Ñivi tāchi Ndioo iyo yi ña kuvi ra? ¿Nda ra kùu ma ra Se'e Ñivi tuva takan? —kàti na.

35 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in na:

—Ni koo ga ma ñu'u' ña jàtuun nuu ndo ma ñuñivi i'ya, va tia tiempunia. Yakan va na nanduku ndo naja kua koo va'a ndo ora juuni iyo ga ma ña jandondichin nuu ndo. Koto jána'ini ndo ma ora ni ndonaa. Vati taku ma ndian chàkunuu ma nuu naa, na töve chīto na nda iti' kuà'an na.

36 Yakan va na chinuni ndo tu'un kā'an ma ra kùu tava kùu ma ñu'u' ña jàndondichin nuu ndo, ta kuu ndo takua kùu ma ra se'e ra —kàti Jesuu.

Ta ora chīnu kā'an ra ma tu'un i'ya, tajan kēe ndio ra kuà'an ra, ta chündii xe'e ra nuu na.

Ma ndian judiu, töve kùuni na chinuni na tu'un Jesuu

37 Ta vaji ya'aga kua'a' ma ndatu ka'nu jā'a ma Jesuu ña nànde'e ma ndian judiu, va töve nī chinuni na yi.

38 Takan iyo yi ña kuu, ikan na chinu ma tu'un kā'an ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ra chünani Isaía, vati rakan te'en kā'an ra:

Yo'o Racha'nu, ¿yo kùu ma ndian cha chinuni ma tu'un kā'an yo?

Ta, ¿Yo nuu jā'a ma Ndioo ma ndatu ra?

kàti ra.

39 Takan kūu yi ña töve nī kuuni na chinuni na, va juuni tāa tuku ma Isaía ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo te'en ndia:

40 Jāndokuaá ra ma ñivi ta jāndava ra ma anima na,

ikan na kūu kutunini na ma ña jà'a ra,

ta kūu nde'e na,

ti töve nī kuuni na chikoni'i na chi'in Ndioo

ta ki'vi na iti' ra

kuenda ña na kuu janda'a ra na ndia,

kāti tutu tāa Isaía.

41 Takan kā'an ma Isaía vati nde'e ra ña ya'a ka'nu kùu ma Cristu, ta cha'a' ña kā'an ra cha'a' ra kùu yi ndia.

42 Ta ndicha va'a ña kua'a' ma ndian judiu kīcha'a na chinuni na ña kā'an Jesuu, ta nda uvi uni ma ndian kuxini nuu ma ndian judiu, kīcha'a chinuni na ndia. Uvaa ña na töve kā'an na yi nuu tùvi ñivi, ti ndasii na nde'e na ma ndra fariseu, koto tavani'i ndra na endeeni tichi ma veñu'u na.

⁴³ Takan jā'a na vati chàta'ani ga na ña tiñu'u ñivi na chi'in tu'un kà'an na, takua ma ña kà'an Ndioo.

Ma tu'un kà'an Jesuu jàkutuni yi kuati ma ñivi

⁴⁴ Takan kūu tajan te'en nāka'an ni'i ndio Jesuu chi'in na:

—Taku ma ndian chinuni ña kà'in, kùuni yi ka'an yi ña na töve uvaa ña kà'an yu'uni chinuni na vati juuni chinuni na ña kà'an ma Tatái, ra tāchi yu'u ndia.

⁴⁵ Ta ma ndian ndè'e yu'u, juuni ndè'e na ma ra tāchi yu'u ndia.

⁴⁶ Vati yu'u kùu tava kùu ma ñu'ú ña jàtuun nuu ndo, ta yu'u kīchais ma ñuñivi i'ya kuenda ma ndian chinuni ña kà'in, ikan na töve kindoo na ma nuu naa.

⁴⁷ Ta tu iyo ma ndian chini ma ña kà'in ta töve jàchi'in na yi, na yöve yu'u kùu ma ra ni tisokuati na, vati yu'u vàchì kuenda ña jàkakúi ma ñivi, ta yöve kuenda ña tisokuatì na.

⁴⁸ Ta ma ndian töve kùuni nde'e yu'u, ta töve jàchi'in na ma ña kà'in, cha iyo ma ña ni tisokuati na, ta ma tu'un ikan te'en kà'an yi: juuni ma tu'un kà'in nuu na ña ni tisokuati yi na ma kivi nuu ndi'inia, yakan kùu yi.

⁴⁹ Vati yu'u töve kà'in yi kuenda juuni mai, ti kà'in yi naja kua kùuni ma Tatái, ra tāchi yu'u ña jà'i. Ta naja kua kùuni ra ña jana'i ndia.

⁵⁰ Vati yu'u chitoi ti ma tiñu ña tāchi ma Tatái yu'u ña na ka'in, ni ja'a yi ña na koo ndo endeeni. Va ma ña kà'in, kà'in yi ma takua kātitu'un ma Tatái —kàti Jesuu.

13

Jesuu nàkata ra cha'a ma ndra jàkua'a chi'in ra

¹ Antea ña kuta'an ma viko Pakua, Jesuu cha chito ra ña cha chāa ma ora ña ni ndakoo ra ma ñuñivi i'ya, ta ku'un ndiko ra nuu iyo ma Tatá ra. Vati ma Jesuu ndisaa tiempu ya'a kùuni ra nde'e ra ma ndian chinuni ma ña kà'an ra ña iyo ma ñuñivi i'ya. Ta takan kùuni ra nde'e ra na, nda ma kivi nuu ndi'inia.

² Ta ma kui'na cha kī'vián' ma tichi anima ma Judá Iscariote, ra se'e ra nàni Simón, ña ni xikoña'a cha'a' Jesuu ora ka'iin ndra kuxini ndra chi'in Jesuu.

³ Va ma Jesuu cha chito ra ña cha chà'a ma Ndioo tiñu nuu ra ña na ka'nda ra tiñu nuu ma ñivi, vati ma Ndioo tāchi ra, ta nuu Ndioo iyo yi ña chaa ndiko ra ndia.

⁴ Yakan va Jesuu ndéta ra ma nuu nàndi ra kuxini ra nuu mesa, ta tāva ra ma ja'ma isukun ra, ta kí'in ra inga ja'ma ta chū'ni ra yi toko ra.

⁵ Tajan Jesuu tāan ra takuui tichi iin tako'o ta kīcha'a ndio ra nàkata ra cha'a ma ndra jàkua'a chi'in ra. Ta ora chīn, tajan kīcha'a ndio ra jànatii ra cha'a ndra chi'in ma ja'ma ña ndikun toko ra.

⁶ Ta ora chaa ra nuu nàndi ma Simón Petu', ra'ya te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'n, ¿ta naja yo'o ni nakataun cha'i? —kàti ra.

⁷ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma ña jà'i takä'an kutuniniun yi, nda tiá iti' nuu tajan ni kutuniniun yi —kàti Jesuu.

⁸ Ta Petu' te'en nāka'an ra:

—Ni'iin cha'a' na töve ku'vai ña nakataun cha'i —kàti ra.

Ta ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu töve ku'vaun ña na nakatai ñyun, na kūu koun kakunuyn chi'jn —kàti Jesuu.

⁹ Ta Simón Petu' te'en nāka'an ra:

—Yo'o Racha'nu, na töve kùunij ña na nakataun uvaa ma cha'ani, vati juuni kùunij ña na nakataun ma nda'i chi'in xinj ndia —kàti ra.

¹⁰ Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Taku ma ra já chiti, na tüva iyo yi ña kuti ndiko ra inga cha'a', vati iyo yi ña ndoo cha'a ni ra. Ta ndyo'o cha ndōo ndo vaji na yöve ndisaa ndo kāa takan —kàti Jesuu.

¹¹ Takan kā'an ra ti cha chito ra nda ra kùu ma ra ni xikoña'a cha'a ra, yakan va kā'an ra ña, na yöve ndisaa ndo cha ndōo ndo.

¹² Ta ora chinu nākata Jesuu cha'a ndra, ta chāku'un ndiko ra ma ja'ma ña isukun ra, ta chünandi ndiko ra yu'u mesa chi'in ndra, ta te'en nāka'an ra:

—A kùtunini ndo ma ña jà'i chi'in ndo? —kàti Jesuu—.

¹³ Ndyo'o kā'an ndo ña kùi matru, ta Racha'nu, ta ña ndicha kùu ma ña kā'an ndo, ti takan kùi.

¹⁴ Va tu yu'u ña kùi matru, ta Racha'nu, ta nākatai cha'a ndo. Juuni takan iyo yi ña ja'a ndo chi'in ma ndian kùu ta'an ndo ndia.

¹⁵ Yu'u cha jāna'i naja kua iyo yi ña ja'a ndo, ta takan kùunij ña nakata ndo ma cha'a ta'an ndo ma takua jà'i chi'in ndo.

¹⁶ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ra jà'a tiñu nuu ma ra kùu chito'ra, töve ka'nuga ra kua ma ra kùu chito'ra. Ta ma ra kēe kuā'an iin tiñu, töve ka'nuga ra kua ma ra tāchi ra ndia.

¹⁷ Tu kutuni ndo ma ña kà'in chi'in ndo, ta kicha'a ndo ja'a ndo yi, ya'aga simi ni kuuni ndo tuva takan.

¹⁸ 'Na töve kà'in ma tu'un i'yä cha'a' ndisaa ndyo'o ndra kāchjin, vati cha chito mai nda ra kùu ma ra kà'in cha'a'. Takan kùu yi ikan na chinu ma ña kā'an yi nuu ma tutu Ndioo, ta te'en kā'an yi: "Ma ra nàndi chàchi chi'in, ni xikoña'a ra cha'i."

¹⁹ Takan kà'in yi chi'in ndo vitini, ikan ma ora kuta'an ña ni kuu takan, chinuni ndo ti yu'u kùu ra takani iyo.

²⁰ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ña ma ndian kì'in kuenda ma ra tāchi, nda yu'u kì'in na kuenda ndia. Ta ma ndian kì'in kuenda yu'u, juuni kì'in na kuenda ma ra tāchi yu'u ndia —kàti ra.

Jesuu kàtitu'un ra ña Juda ni xikoña'a ra cha'a' ra

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ta ora chinu kā'an Jesuu takan, ta nduva'a nda'vei kūuni ra, ta te'en nāka'an kachin ra chi'in ndra:

—Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ti iin ndo ni xikoña'a ndo cha'i —kàti ra chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra.

²² Tajan ma ndra jàkua'a chi'in ra kīcha'a ndra kànde'e nuu ta'an ndra, ti töve chito kachin ndra nda ra kùu ma ra kà'an Jesuu cha'a'.

²³ Tajan iin ra tañu ndra ña ya'aga kùuni ra nde'e ra, nàndi ra chàchi ra xiñ Jesuu ma nuu ka'iin ndra kuxini ndra.

²⁴ Nuu rakan jānda'a ndio ma Simón Petu' ña na ndakatu'un ra nuu Jesuu, ña nda ra kùu ma ra kà'an ra cha'a'.

²⁵ Yakan va chājayatin ra ra tiá xiñ Jesuu, ta kīcha'a ra chikatu'un ra te'en nuu ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿nda ra kùu ma ra kà'un? —kàti ra.

²⁶ Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ni jatij ita'vi ma paan, ta nuu ma ra ni ku'vei yi, rakan kùu ra.

Ta ora chīnu kā'an ma Jesuu takan, tajan jätii ndio ra ita'vi ma paan, ta chā'a ra yi nuu ma Juda Iscariote, ra se'e Simón.

²⁷ Ta juuni ma ora chāchi ma Juda ma paan ikan, ma ora ikani kī'vi ma kui'na tichi anima ra. Tajan ma Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ma ña ni ja'un, na ja'un yi numini —kàti Jesuu.

²⁸ Va nī'iin ma ndra nändi chi'in Jesuu ña ka'lin kuxini chi'in ra ma yu'u mesa, nī kutunini ndra naja kà'an Jesuu takan chi'in ra.

²⁹ Va tava ma Juda kùu ma ra ndiso tiñu cha'a' ma xu'un', yakan va iyo ma ndra chānini ña Jesuu kà'an ra ña na jata ma Juda iin nakuyi kuenda ma viko, ta inga ma ndra chānini ña kūuni ra kà'an ra ña na ku've ra xu'un' nuu ma ndian nda'vi. Takan kūuni ndra.

³⁰ Takan kūu ta ora cha ya'a chāchi ma Juda ma paan ikan, tajan kēe ndio ra kuà'an ra, va cha kuaa kùu yi.

Tu'un chaa ña kàtitu'un Jesuu cha'a' naja kua iyo yi ña ja'a yo

³¹ Ta ora cha kēe ndio ma Juda kuà'an ra, tajan te'en nāka'an ma Jesuu:

—Vitin ndicha kuii va nde'o ña ya'aga ka'nu kùu ma ra Se'e Ñivi tāchi Ndioo, ta nda ma Ndioo cha nde'o ña iin ra ka'nu kùu ra, jà'a ña jàna'i ña na takani kùu ra.

³² Ta tu yu'u ma ra Se'e Ñivi tāchi Ndioo jàna'a ra naja kua ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo, nda ma Ndioo juuni ni jana'a ra naja kua takani ka'nu kùu ma ra Se'e ra chi'in juuni maa', ta ni ja'a ra yi numini.

³³ 'Ndyo'o se'yú, na tüva ni koi kua'a' tiempu chi'in ndo, ti ma nuu kuà'in, ndyo'o na kūu ku'un ndo, vati tava cha kā'in chi'in ma ndian judíu juuni kua ikan kà'in chi'in ndo ndia. Ta juuni na kūu ku'un ndo ma nuu kuà'in ndia.

³⁴ Yu'u ni ku'vei ma tu'un chaa i'ya nuu ndo ma naja kua iyo yi ña ja'a ndo, ta te'en kà'an yi: Na kuuni nde'e ndo ta'an ndo. Ta takua kūuni yu'u nde'i ndo iyo yi ña kuuni nde'e ndo ta'an ndo.

³⁵ Ta tu ndicha ña kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo, tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi, ni ku've na kuenda ña ndyo'o kùu ndo ma ndian jàkua'a chi'in.

Jesuu kàtitu'un ra ña Petu' ni janda'viña'a ra ra

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Takan kūu tajan Simón Petu', te'en kīcha'a chikatu'un ra nuu ma Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ¿ndanu kuà'un? —kàti ra.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Ma nuu kuà'in, na kūu ku'un vitin, va nuu ni ku'un kùu yi tiá iti' nuu —kàti Jesuu.

³⁷ Tajan ma Petu' te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, ¿ta naja kūu ku'in chataun ma nuu kuà'un vitin? ¡Yu'u iyoni ku'in chi'un, vaji na kuvj cha'un! —kàti ra.

³⁸ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¿A ndichaun ña iyoniun ku'un chi'in vaji na kuvj cha'i? Ndicha va'a ña kà'in chi'un ña antea ña nda'yu ma lo'o, uni cha'a' ni ka'un ña töve nàkotoun yu'u —kàti Jesuu.

14

Jesuu jàna'a ra nuu yo naja kua kìu chaa yo nuu iyo Ndioo

1 'Na töve nuva jà'a ndo ña nda'vi kùuni ndo. Na chinuni ndo ma ña kà'an Ndioo, ta na chinuni ndo ma ña kà'in ndia.

2 Ma nuu iyo ve'e ma Tatái, iyo kua'a' ma nuu koo yo, vati tu töve yi, cha kàtitu'in nuu ndo niku. Ta takan kùu yi ña ni kujandova'i ma nuu koo ndo.

3 Ta ora cha kuà'an ndioi ña kuàjandova'i ma nuu koo ndo, ni kichi ndikoi inga cha'a', ta ni ku'un ndo chi'in, ikan indukuni koo ndo chi'in ma nuu ni koi.

4 Ta ndyo'o cha chìto ndo ndanu kùu ma nuu kuà'in, ta chìto ndo ma iti' kuà'in ndia —kàti Jesuu.

5 Tajan ma ra nàni Tomá te'en chikatu'un ra nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, töve chìto ndi ma nuu kuà'un, ta, ¿chìto naja kà'un ña cha chìto ndi ma iti' kuà'un?

6 Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Yu'u kùu ma iti' ndaa, chi'in ma iti' ndicha, ta ma ña chà'a nuu koo ndito yo. Ta uvaa chi'in yu'uni, kùu chaa yo nuu iyo ma Racha'nu Tatái.

7 Tu ndyo'o cha nàkoto ndo yu'u, kùuni yi ka'an yi ña juuni cha nàkoto ndo ma Tatái, ta vitin cha nàkoto ndo ra, vati cha ndè'e ndo ra.

8 Tajan ma Lipe te'en nàka'an ra chi'in Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, na ku'vaun ña na nde'e ndi ma Racha'nu, ra kùu Tatáun, ta chi'in yakan, cha kùu kindoo va'ani ndi —kàti ra.

9 Tajan ma Jesuu te'en nàka'an ra:

—Yo'o Lipe, cha kuà'a tiempu kùu yi ña iyo chi'in ndo, ¿a takä'an nakoto va'un yu'u ña kà'un takan? Ma ndian ndè'e yu'u, juuni ndè'e na Tatái. Ta, ¿naja chikaun ña na ku'vei nde'e ndo ma Tatái tuva takan?

10 ¿A töve chinuniun ña yu'u iyo chi'in ma Tatái, ta rakan iyo ra chi'in? Ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo, yòve tu'un ña jàndakuu maanji kùu yi, ti ma Tatái, ra iyo chi'in, kùu ra ña jà'a ra ma ña ndè'e ndo nui.

11 Na chinuni ndo ña yu'u iyo chi'in ma Tatái, ta ma Tatái iyo ra chi'in ndia. Ta tu töve chinuni ndo ña takan kùu yi, na chinuni ndo ji tu ma tiñu ka'nu ña nde'e ndo ña jà'i.

12 Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo ti ma ndian chinuni ma tu'in, indukuni ni ja'a na ma tiñu ka'nu, tava jà'i yi. Ta ni ja'a na inga tiñu ka'nuga cha'a' ña ni ku'in nuu iyo ma Tatái.

13 Ta ndisaa ma ña chikan ndo chi'in sivj, ni ku'vei yi nuu ndo, ikan yu'u ra kùu Se'e ra, ni jana'i naja kua ya'a ka'nu kùu ma Tatái nuu ndo.

14 Yakan va tu chikan ndo iin nakuyi chi'in sivj, ni ja'i yi.

Jesuu chà'a ra tu'un ña ni tachi ra ma Tati Ií Ndioo nuu ma ñivi

15 'Tu ndyo'o kùuni ndo nde'e ndo yu'u, na jachi'in ndo ndisaa ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo.

16 Ta yu'u ni ndakain nuu ma Tatái ña na tachi ra inga ma ra tìndee ndo, ta rakan, na jamani ra ndo, ta ni koo ra chi'in ndo endeeni.

17 Ta ra'ya kùu ma Tati Ií Ndioo, ra jàna'a ma ña ndaa cha'a' ma Ndioo. Ta ma ndian iyo ma ñuñivi i'ya, ña töve chà'a na ña ki'vi ra tichi anima na. Na kùu jà'a na yi, ti töve ndè'e na ra, ta töve nàkoto na ra ndia. Va ndyo'o nàkoto ndo ra, ti iyo ra chi'in ndo, ta ni koo ra chi'in ndo endeeni.

18 Ta na töve ni ndakoo ma'jin ndo, ti ni chikon'i'i ndikoi koi chi'in ndo.

¹⁹ Ta tichi tia kivinia, ma ndian töve chìnuni na tüva ni nde'e na yu'u; va ndyo'o ni nde'e ndo yu'u, ti cha'a' ña iyo nditoi kùu yi ña ni koo ndito ndo endeeni.

²⁰ Ma kivi ikan, ndyo'o ni ku'va ndo kuenda, ña yu'u iyo chi'in ma Tatái, ta ndyo'o iyo ndo chi'in, ta yu'u chi'in ndo.

²¹ Ta ma ndian chìnini ma ña kà'in, ta jàchi'in na yi, ndiakan jàna'a na ña ndicha va'a ña kùuni na nde'e na yu'u. Ta ma Tatái nduva'a kuii ni kuuni ra nde'e ra ma ndian kùuni nde'e yu'u, ta yu'u nduva'a kuii ni kuuni nde'i na, ta ni jana'i yu'u nuu na.

²² Ta ma Juda (na yöve ra nàni Iscariote), te'en kîcha'a ra chìkatu'un ra nuu Jesuu:

—¿Ta naja chani jana'un ñyn nuu ndyu'u, ta töve ni jana'un ñyn nuu ma ñivi iyo ñuñivi? —kàti ra.

²³ Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Ma ndian kùuni nde'e yu'u, jàchi'in na ma ña kà'in, ta ma Tatái ni kuuni ra nde'e ra na ndia. Tajan yu'u chi'in Tatái ni kichi koo ndio ndi chi'in na.

²⁴ Ta ma ndian töve kùuni nde'e yu'u, töve jàchi'in na ma ña kà'in. Ta ma tu'un ña chìnini ndo, yöve tu'un ña jàndakuu maanj kùu yi, ti tu'un ma Tatái, ra tâchi yu'u kùu yi.

²⁵ 'Tandi'i ma tu'un ña kà'in chi'in ndo, kà'in yi juuni yanga iyo chi'in ndo.

²⁶ Va ma Tati Ií Ndioo, ña ni tachi ma Tatái chi'in sivj, kuenda ña tindee ra ndo, ta jàndomani ra ndo, ni jana'a ra tandi'i nakuyi nuu ndo, ta tandi'i ma tu'un ña kâ'in chi'in ndo nikü, rakan ni jakuku'uni ra yi ndo.

²⁷ 'Ni ku'in, va ni ndakoi ndo ña na koo taxiin ndo. Ta ma ña chà'i nuu ndo ña na koo taxiin ndo, töve indukuni kùu yi, tava kùu ma ña chà'a ma ndian iyo ñuñivi. Yakan va na näkanini ndo, ta na yü'vi ndo.

²⁸ Cha chìnini ndo ña kà'in, ña ni ku'in, ta ni kichi ndikoi koi chi'in ndo. Tu ndicha ña kùuni ndo nde'e ndo yu'u, nduva'a sii ni kuuni ndo ma ora chîto ndo nikü, ña kà'in ña ni ku'in nuu iyo ma ra kùu Tatái, vati rakan ka'nuga ra kua yu'u.

²⁹ Antea ña kùu takan, cha kàtitu'un kuei nuu ndo, ikan ma ora ni kuta'an ña ni kuu ma ña kà'in: na chinuni ndo.

³⁰ Na kùuga ka'an kuà'i chi'in ndo, ti cha vàchi ma ñá' chà'nda tiñu nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, vaji töve iyo nî'iin ndatü ña kùu ja'án' chi'in.

³¹ Takan iyo yi ña kùu yi, ikan na ku'va ma ñivi ñuñivi kuenda ña yu'u kùunj nde'i ma Tatái, ta ja'i ma tiñu ña tâchi ra yu'u ña jà'i. ¡Na ko'o vitin! —kàti Jesuu.

15

Jesuu kà'an ra ña ndicha va'a ña kùu ra takua kùu ma yoku'u uva

¹ Takan kùu tajan Jesuu te'en nâka'an ndiko ra:

—Yu'u kùu takua kùu ma yoku'u uva ndicha, ta ma Tatái kùu ra takua kùu ma ra jàkuenda ma yoku'u ikan.

² Ta tu iyo iin soko ma yoku'u ña töve chà'a ma uva, chà'nda ra yi endeeni. Va tu chà'a yi ma uva, vii ga chà'nda ra soko yi, ikan na ku'va yi tiaga vu.

³ Ta ndyo'o, cha'a' ñia chìnuni ndo ma ña kà'in, cha ndâkuu ndo ndian vii takua ma soko yoku'u chaa ikan.

⁴ Yakan va na induku koo ndo chi'jn, takua induku iyo chi'in ndo. Vati ma soko ma yoku'u uva, na kūu ku'va maa yi ma uva, tuva töve tātuu yi chata ma yoku'u. Ta indukuni, ndyo'o na kūu ja'a ndo ma tiñu va'a, tuva töve induku chàkunuu ndo chi'jn.

⁵ 'Yu'u kūu ma yoku'u uva, ta ndyo'o kūu ndo takua kūu ma soko run. Ta ma ndian induku iyo chi'jn, ta induku iyo chi'in na; kūu ja'a na kua'a' ma tiñu va'a, vati tu töve iyo chi'in ndo, nī'iin nakuyi kūu ja'a ndo.

⁶ Ma ndian töve induku iyo chi'jn, ni jakuitai na ma nuu ni natii na, ta ikan ni kayu na takua tā'an ma soko yutun ití.

⁷ Ta tu ndyo'o induku iyo ndo chi'jn, ta jàchi'in ndo ma ña jàna'i nuu ndo, ta töve nàani ndo, kūu ndakan ndo ma ña kùuni maa ndo, ta nī'i ndo yi.

⁸ Kuenda ma Tatái, ya'aga ka'nú kùu yi, tuva chito ra ña ndyo'o iin locho ndo takua ka'in kua'a' chiti uva ma yoku'u vu. Tu jà'a ndo takan, ndicha kuii ña ni chaa ndo kùu ndo ndian jàkua'a chi'jn.

⁹ Yu'u ya'aga kùuni nde'i ndo, indukuni takua kùuni ma Tatái nde'e ra yu'u. Yakan va koto jàña ndo ña jà'a ndo yi, ti kùuni nde'i ndo.

¹⁰ Tu jàchi'in ndo ma tu'un ña kùuni ja'a ndo, töve ni jañai ña kùuni nde'i ndo, ti yu'u takua jàchi'in ma tu'un kà'an ma Tatái. Yakan va töve jàña ra ña kùuni ra nde'e ra yu'u.

¹¹ 'Takan kà'in chi'in ndo, ikan na ku'vei ña sii iyo nui ña na koo yi chi'in ndo. Ta takan na kindoo ndo ña nduva'a kuii sii kuuni ndo.

¹² Ma tu'un ña kùuni ja'a ndo, te'en kà'an yi: na kuuni ndo nde'e ndo ma ta'an ndo, tava kùuni yu'u nde'i ndo.

¹³ Ma ña ka'nuga ña jà'a yo kùu yi ña ku'va yo ma kuñu yo ña kuvi yo cha'a' ma ndian meru yo.

¹⁴ Ndyo'o kùu ndo ndian merui, tuva jà'a ndo ma tiñu tāchij nuu ndo.

¹⁵ Tüva ni ka'in ña kùu ndo musui, ti ma ndian kùu musu, na töve chito na nda ña kùu ma ña jà'a ma chito'o na. Kà'in chi'in ndo ña kùu ndo ma ndian amogui, vati chà'i ña koto kachin ndo tandi'i ma ña jàna'a ma Tatái nui.

¹⁶ Ta na yöve ndyo'o kùu ndo ña kachin ndo yu'u, ti yu'u kùu ma ra kachin ndo, ta chà'i ma tiñu ndo ña na kùu ndo fatuin, ta jà'a ndo kua'a' ma tiñu va'a. Ta endee ni koo yi, ikan ndisaa ma ña ni ndakan ndo nuu ma Tatái chi'in sivj, ni nī'i ndo yi.

¹⁷ Ña'kùu ma tu'un ña tāchij nuu ndo: na kuuni ndo nde'e ndo ma ta'an ndo.

Ma ndian iyo ñuñivi ya'a ga xàani na nde'e na ma Jesuu, chi'in ma ndra jàkua'a chi'in ra

¹⁸ 'Tuva ma ñivi iyo ñuñivi xaani na nde'e na ndo, na koto ndo ña ji'na yu'u kùu ma ra kich'a' na xàani na kua maa ndo.

¹⁹ Vati tu ndyo'o kùu ndo takua kùu ma ñivi iyo ñuñivi, nduva'a ni kuuni na nde'e na ndo, takua kùuni na nde'e na ma ñivi na. Va tava yu'u kachin ndo tañu ma ndian iyo ñuñivi, cha'a' yakan kùu yi ña ya'a ga xaani na nde'e na ndo, ti tüva kuu ndo takua kùu ma ndian iyo ñuñivi.

²⁰ Na kuku'uni ndo ma ña kà'in te'en chi'in ndo niku: "Nī'iin ma ndian kùu musu, töve ka'nuga na kua ma ra kùu chito'o na." Tu yu'u chàndikun na ña ka'ni na niku, juuni takan ni ja'a na chi'in ndo ndia. Ta tu jàchi'in na ma tu'un kà'in, juuni ni jachi'in na ma tu'un kà'an ndo ndia.

²¹ Ndisaa ma ña kà'in i'ya ni ja'a na yi chi'in ndo cha'a' ña nàkoto ndo yu'u, ti töve nàkoto na ma ra tâchi yu'u.

²² 'Tu yu'u töve ní kichi ka'in chi'in na ma tu'un i'ya, na töve kuati na niku. Va vitin na küa ka'an na ña tüva kuati na.

²³ Vati taku ma ndian xaani ndè'e yu'u, juuni xaani na ndè'e na ma Tatái ndia.

²⁴ Tu yu'u töve ní ja'i ma tiñu ka'nú tañu na, ña ní'iin ñivi na küu ja'a yi, ní'iin kuati na töve niku. Va cha ndè'e na ma ña va'a jâ'i, ta juuni xàani na nde'e na yu'u, chi'in ma ra kùu Tatái ndia.

²⁵ Takan kùu yi, ikan na chinu ma tu'un kà'an nuu ma tutu ley Ndioo ña kùmi na. Ta yakan te'en kà'an yi: "Xaani na ndè'e na yu'u cha'a' ní'iin nakuyi."

²⁶ 'Va ora ni kichi ma Tati Ií Ndioo ña ni jandomani ndo, ña vâchi nuu ìyo ma Tatái jâ'i, rakan kùu ra ña jàna'a ra ma ña ndaa, ta ora ni kichi ra ni katitu'un ra nuu ndo cha'i.

²⁷ Ta nda ndyo'o, ni katitu'un ndo cha'i nuu ma ñivi, ti ndyo'o kùu ma ndian chàkunuu chi'in, nda ma ora kîcha'i jâ'i ma tiñu i'ya.

16

¹ 'Takan kà'in chi'in ndo, ikan na töve jaña ndo ña chìnuni ndo ma ña kà'in.

² Tajan ma ndian judíu, ni jakunu na ndo ta'ii'iin nuu ìyo ma veñu'u na. Ta ni chaa iin kivi ña nda ndian ni kuuni ña chà'ni na ndo, ndiakan ni kuuni na ña iin tiñu va'a kùu ma ña jâ'a na kuenda Ndioo.

³ Takan ni ja'a na, ti takâ'an nakoto na ma Tatái, ta ni yu'u ndia.

⁴ Takan kà'in chi'in ndo vitin, ikan ma ora ni kuta'an ña ni kuu takan, na kuku'uni ndo ña cha kâtitu'in nuu ndo cha'a' yi niku.

Tiñu jà'a ma ra kùu Tati Ií Ndioo

'Töve ní katitu'in ña'a chi'in ndo ora kîcha'a koi chi'in ndo ti endee chîyoi chi'in ndo.

⁵ 'Va vitin chani ku'in nuu ìyo ma ra tâchi yu'u, ta ndyo'o ní'iin ndo töve chikatûn ndo nui ndanu kuà'in.

⁶ Java tiaga kîcha'a nda'vi kùuni ndo ña kà'in takan chi'in ndo.

⁷ Ndicha va'a ña kà'in chi'in ndo, ti va'a ga kùu yi kuenda ndo ña na ku'in, vati tu töve ku'in, na küu kichi ma Tati Ií ña ni jandomani ña kòo ra chi'in ndo. Ta tu ku'in nuu ìyo ma Tatái, tajan ni tachi ndioi ma Tati ni tindee ndo.

⁸ Ta ora cha kîchaa ra ìyo ra chi'in ndo, tajan ni katitu'un kachin ra nuu ma ñivi ñuñivi nda yo kùu ndian jâ'a kuati, ta nda yo kuà'an iti' ndaa nuu Ndioo, ta nda yo ni jakutuni ma Ndioo nuu.

⁹ Takua ni ka'an ra nda yo jâ'a kuati, cha'a' ña töve chìnuni na ma ña kà'in.

¹⁰ Ta ni ka'an ra nda yo kuà'an iti' ndaa, ti yu'u ni ku'in nuu ìyo ma Tatái, ta ndyo'o tüva ni nde'e ndo yu'u.

¹¹ Ta ni ka'an ra nda yo ni jakutuni Ndioo kuati jâ'a na, ti cha tüva ndakutiñu ma kui'na chà'nda tiñu ma ñuñivi i'ya. Cha jâ'a ra kua kuu kùtunini ra yi.

¹² 'Ìyo kua'a' ga ma ña kùunji ka'in chi'in ndo, va ma vitin, ndyo'o na küu kundeeni anima ndo tu taso'o ndo yi.

13 Ta ora ni kichaa ma Tati Ií ndicha, maa ra kùu ra ña ni jana'a ra ma ña ndaa nuu ndo, ti töve ni ka'an ra chi'in ma tu'un ña jàndakuu maani yi; vati ma Tati Ií ikan ni ka'an ra ma ña kā'an Ndioo chi'in ra, ta ni ku'va ra ña koto na ma ña ni kuu.

14 Ta juuni ni jaka'nua ma Tati Ií Ndioo yu'u, vati ni ndaki'in ra ma tu'un kā'in, ta ni ku'va ra koto ndo.

15 Tandi'i ña iyo nuu ma ra kùu Tatái, ña'i kùu yi ndia. Cha'a' yakan kùu yi ña kā'in ña tandi'i ña iyo nui, ma Tati Ií, ni ndaki'in ra yi, ta ni ku'va ra yi koto ndo.

Ni jaña ma ñivi ña nda'vi kuuni na, ta sii ni kuuni na

16 'Tiania tiempu kùmani, ta tüva ni nde'e ndo yu'u, va tiaga iti' nuu ni nde'e ndiko ndo yu'u, ti ni ku'in nuu iyo ma Tatái —kàti Jesuu.

17 Takan kùu, tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en kîcha'a ndra chikatu'un ta'an ndra:

—¿Nayi kùuni ra ka'an ra ña kà'an ra takan? Kà'an ra chi'o ña tia tiempunia ni nde'o ra, ta tiaga iti' nuu, ni nde'e ndiko yo ra. Ta juuni kà'an ra ña cha'a' ña ni ku'un ra nuu iyo ma Tatá ra kùu yi.

18 ¿Chiito nayi kùuni ra ka'an ra ña, "tia tiempunia, ta tüva ni nde'o ra"? Töve kùtuninio nayi kùuni ra ka'an ra ña kà'an ra takan —kàti ma ndra jàkua'a chi'in ra.

19 Tajan Jesuu châ'a ndio ra kuenda ña kùuni ndra ndakatu'un ndra nuu ra, yakan va te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Yu'u kâ'in, ña tichi tia kivinia, tüva ni nde'e ndo yu'u, ta tia iti' nuu, ni nde'e ndiko ndo yu'u. ¿A tu'un ikan kùu ma ña chikatu'un ta'an ndo?

20 Ndicha va'a ña kâ'in chi'in ndo ña, ndyo'o ni kuaku ndo, ta nda'vi ni kuuni ndo, va ma ñivi ñuñivi, sii ni kuuni na. Va vaji ndyo'o nda'vi ni kuuni ndo, ni sama ma kua kùuni ndo, ta ni kichi sii kuuni ndo.

21 Ma ora kàku se'e iin ña'a, châ'nda yi tichian, ti cha keta ma ora ni kàku yi. Va ora cha ya'a kâku ndio yi, jàña ndioan ña nda'vi kuunian, ti chisan, ña jâkakuan se'an ma ñuñivi i'ya.

22 Ndyo'o, juuni takan nda'vi kùuni ndo vitin, va yu'u ni nde'e ndikoi ndo, ta ma ora ikan nduva'a ni kichi sii kuuni ndo chi'in anima ndo. Ta ma ña sii ikan, nî'iin na na kùu namaa na yi nuu ndo.

23 Ma kivi ikan, nî'iin ndo na ndäkatu'un ga ndo nî'iin nakuyi nui. Ndicha va'a ña kâ'in chi'in ndo, ña tandi'i ma ña chìkan ndo chi'in sivi nuu ma Tatái, ni ku'va ra yi nuu ndo.

24 Nda vitin nî'iin ndyo'o takä'an ndakan ndo nî'iin nakuyi chi'in sivi nuu ma Tatái. Na ndakan ndo yi, ta nî'i ndo yi, ikan na kichi sii kuuni ndo.

Jesucristu jàkanaa ra ma ndian kànita'an chi'in ra nuu ñu'u ñuñivi i'ya

25 'Ma tu'un ña kâ'in chi'in ndo i'ya, kâ'in yi chi'in ku'va. Va ni keta iin kivi ña tüva ni ka'in yi chi'in ku'va chi'in ndo. Vati ni ka'an kachin ndioi cha'a' ma Tatái nuu ndo.

26 Ma kivi ikan ni ndakan ndo iin nakuyi nuu ma Tatái chi'in sivi. Va yu'u töve ni janinj ma Tatái ña na ku'va ra ma ña chìkan ndo nuu ra.

27 Vati ma Tatái kùuni ra nde'e ra ndo, cha'a' ña kùuni ndo nde'e ndo yu'u, ta cha'a' ña chìnuni ndo ña ra vâchi nuu iyo Ndioo kùi ndia.

28 Kéi nuu iyo ma Tatái, ta kîchhai ma ñuñivi i'ya. Va vitin ni ndakoo ndikoi ma ñuñivi i'ya, ta ni ku'un ndikoi nuu iyo ma Tatái —kàti Jesuu.

29 Tajan ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en nâka'an ndra chi'in ra:

—Vitin ndicha, va tüva kà'un yi chi'in ku'va, ti kà'an kachiun yi.

³⁰ Vitin va cha chà'a ndi kuenda ña cha chitoun tandi'i nakuyi, ta töve chininiñu'un yo ndakatu'un nuun. Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chinuni ndi ña ra vächi nuu iyo Ndioo kùuñ —käti ndra chi'in Jesuu.

³¹ Tajan Jesuu te'en näka'an ra chi'in ndra:

—¿A cha chinuni ndo vitin?

³² Vitin va cha këta ma ora, ta ndyo'o ni kuita kuati ndo, ta ni ndakoo ma'iin ndo yu'u. Va yöve ma'iinj, kindoo, ti iyo ma Racha'nua Tatái chi'in.

³³ Takan kà'in chi'in ndo, ikan na ni'i ndo naja kua koo vii ndo cha'a' ña ndò'iin ndo chi'in. Ma ñuñivi i'ya, ndyo'o ni nde'e ndo tundo'o jà'a ma ñivi, va yu'u kà'in chi'in ndo ña na jandotayi va'a ndo ndo, vati yu'u cha jåkanai ma ndian kànita'an chi'in ma ñuñivi i'ya.

17

Jesuu kà'an ra chi'in Ndioo cha'a' ma ndra jàkua'a chi'in ra

¹ Takan kùu ta ora chinu kä'an Jesuu takan, tajan kāni'i ra nuu ra iti' andivi, ta kicha'a ndio ra kà'an ra te'en:

—Yo'o Tatá, cha këta ma kivi. Ta vitin na jaka'nun yu'u ra kùu Se'un, ikan na jaka'nui ñun ndia.

² Vati nuu yu'u ra kùu Se'un, chà'un ña na ka'ndai tiñu nuu tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi, ta juuni chà'un ña na kuu ja'i ña koo ndito ma tandi'i ma ñivi chà'un nui endeeni.

³ Ta ndisaa ma ndian näkoto ñun, yo'o ra uvanuu ña kùu Ndioo ndicha, chi'in yu'u ra kùu Jesucristu ra tåchiun, ni ni'i na nuu koo na endeeni chi'o.

⁴ Endee jàka'nui ñun nda ni kùuni chàkunui ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, ti cha jåchinui tandi'i ma tiñu ña chà'un nui ña na ja'i.

⁵ Ta vitin yo'o Tatá, na jaka'nun yu'u, ta na ku'vaun ña na koo ndikoi chì'un ma andivi, takua chìyoi chi'un antea ña tûvi ma ñuñivi nikü.

⁶ 'Ma ndian chà'un nui, tañu ma ñivi ñuñivi, cha jâna'i nda ra kùun nuu na. Ta ndiakan, ti ndian iyo kuendaun kùu na nikü, va yo'o chà'un na nui, ta vitin jàchi'in na ma tu'ñun.

⁷ Ta juuni ma vitin cha chïto va'a na, ña tandi'i ma ña chà'un nui, maun kùu ma ra tåchi yi nui ña na ja'i yi.

⁸ Ta ma tu'un ña chà'un nui ña jâna'i nuu na, cha jåchi'in na yi. Ta juuni cha chà'a na kuenda ña maun kùu ma ra tåchi yu'u, ta vitin cha chinuni na ña takan kùu yi.

⁹ 'Yu'u chikain ñamani nuun ña na kumiun na, va töve chikain ñamani nuun cha'a' ma ndian töve chinuni iyo ma ñuñivi, vati yu'u chikain ñamani nuun ña na kumiun ma ndian chà'un nui, ti ñivi maun kùu na.

¹⁰ Tandi'i ma ña kùu ña'i, ña'un kùu yi, ta ma ña kùu ña'un, juuni ña'i kùu yi ndia. Ta ndiakan, jâna'a na nuu inga ñivi ña iin ra ya'a ka'nu kùi.

¹¹ 'Vati yu'u, töva ni koi ma ñuñivi i'ya, va ma ndra jàkua'a chi'in, ni kindoo ndra koo ndra tiá ma ñuñivi i'ya, ta yu'u ni chai koi chi'un. Yo'o Tatá ra ya'a ii, na kumiun ndra chi'in ndatun, ikan na induku kuuni ndra chi'in ta'an ndra, takua induku kùunj chi'un.

¹² Ta ora chìyoi chi'in ma ndra chà'un nui ma ñuñivi i'ya, ya'a ga kumi kuendai ndra chi'in ndatun ma siviun, ta ní'iin ndra ní jaña ndra ma iti' kùa'in. Uvanuu ma ra jâna ma itj', kùu ma ra kà'an ma tutu Ndioo ña ni naa nikü. Ta takan kùu yi.

13 'Vitin va cha kuà'an ndikoi ma nuu iyoun. Kà'in ma tu'un i'ya ora juuni yanga iyoi ma ñuñivi i'ya, ikan na kichi sii va'a kuuni na, takua sii kùuni.

14 Yu'u jàna'i ma tu'un nuu ndra, ta cha'a' yakan kùu yi ñia ma ñivi ñuñivi ya'aga xaani na ndè'e na ndra, ti töve kùu ndra takua kùu ma ñivi ñuñivi, indukuni takua kùu yu'u ndia.

15 Töve chìkain nuun ña na tavani'un ndra ma ñuñivi i'ya, ti ma ña chìkain nuun, kùu yi ña na kumiun ndra nuu ma kui'na.

16 Vati takua yu'u, yöve ra ñuñivi kùi, ni ndrakan yöve ndra ñuñivi kùu ndra ndia.

17 Na ja'iun ndra kuendaun cha'a' ma ña ndaa. Ta ma ña ndaa kùu ma tu'un ña kà'un.

18 Ma takua jā'un ña tâchiun yu'u tañu ma ñivi ñuñivi, juuni takan tâchi ndra tañu ma ñivi ñuñivi ndia.

19 Ta cha'a' ndrakan kùu yi ña jā'i juuni mai, ikan ndrakan, na ku'ií ndra jà'a ma tu'un ndaa.

20 'Va yöve uvaa cha'a' ndrakan ni kùu yi ña chìkain ñamani nuun, vati juuni chìkain ñamani nuun cha'a' ma ndian ni chinuni ma tu'in iti' nuu jà'a ndra.

21 Ta juuni chìkain ñamani nuun ña na ndo'iin na chi'in ta'an na, yo'o Tatá, takua ndō'iun chi'in, ta yu'u chi'un, ikan na koto kachin ma ndian iyo ñuñivi i'ya, ña maun kùu ma ra tâchi yu'u.

22 Yu'u chà'i tandi'i ma ña ka'nui, ña chà'un nui, nuu na, ikan na ndo'iin na, ta kùu na iin ñivini chi'in ta'an na, indukuni ma takua kùun chi'in ña kùu na iin ñivini ndia.

23 Yu'u iyo'i chi'in na, ta yo'o chi'in, ikan na kuu ndicha na iin ñivini, ta takan ku'va ma ñivi ñuñivi kuenda, ña maun kùu ma ra tâchi yu'u. Vati juuni ya'a kùuniun nde'un na takua kùuniun nde'un yu'u.

24 'Yo'o Tatá, maun kùu ma ra chà'a na nui, ta kùuni ña na koo na chi'in ma nuu ni kù'in koi, ikan na nde'e na ña ra ka'nui kùi jā'un, vati takani kùuniun nde'un yu'u ma antea ña jàtuviun ma ñuñivi niku.

25 Yo'o Tatá, ra ya'a ndaa, ma inga ndian iyo ñuñivi i'ya, töve nàkoto na ñun, va yu'u nàkotoi ñun, ta juuni ñivi i'ya cha chìto na ña maun kùu ma ra tâchi yu'u ndia.

26 Ta yu'u chà'i ña na nakoto na nda ra kùun, ta takan ni ja'i yi iti' nuu ndia, ikan indukuni tava kùuniun nde'un yu'u, ta takan kuuni na nde'e na ta'an na. Takan jā'i, ikan na kuu koi chi'in na endeeni —kàti Jesuu.

18

Nuu tiìn ndra Jesuu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Takan kùu ta ora chinu kà'an Jesuu takan, tajan kée ndio ra kuà'an ra chi'in ma ndra jàku'a chi'in ra inga chiyo ma yuvi ña nàni Cedrón. Ta ora chà'a ndra nuu tâchi yutun tata, ta ikan kí'vi ndra kuà'an ndra chi'in ra.

2 Ta nda ma Juda, ra xìkoña'a cha'a' Jesuu, juuni nàkoto ra ma ikan ndia, ti kua'a' cha'a' cha kùti'vi Jesuu ikan chi'in ma ndra jàku'a chi'in ra.

3 Ta takan kùu yi ña chà'a ma Juda chi'in kua'a' va'a jandaru, ta uvi uni ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, ña tâchi ma ndra kuxini nuu

sutu, chi'in ma ndra fariseu. Tandi'i ndrakan nda'a ndra ñu'ú nda'a', chi'in machiti, ta nduva.

⁴ Va takua Jesuu cha chìto ra tandi'i ma ña ni ta'an ra, yakan va kēta ra, ta te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—¿Yo nànduku ndo? —kàti ra.

⁵ Ta ndrakan te'en nàka'an ndra chi'in ra:

—Nànduku ndi Jesuu ra ñuu Nazaret —kàti ndra.

Ta Jesuu te'en naka'an ra:

—Yu'u kùi —kàti ra.

Ta ma Juda ra xikoña'a cha'a' Jesuu juuni ndaa ra ma ikan chi'in ndra ndia.

⁶ Ta ora nàka'an Jesuu ña; "Yu'u kùi", ta chikachata ndra iti' chata, ta nduva ndra nuu ñu'u.

⁷ Tajan Jesuu te'en chikatu'un tuku ra nuu ndra:

—¿Yo nànduku ndo? —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nàka'an ndra:

—Nànduku ndi Jesuu ra ñuu Nazaret —kàti ndra.

⁸ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra:

—Cha ká'in chi'in ndo, ña yu'u kùi. Tu yu'u kùu ma ra nànduku ndo, na jaña ndo ma ndra jàkua'a chi'in, ta tìn ndo yu'u —kàti Jesuu.

⁹ Takan kùu yi, ikan na chinu ma tu'un kā'an Jesuu ña te'en kà'an: "Ma ndian châ'a ma Tatái nui, töve ní kenaan ní'iin na."

¹⁰ Tajan ma Simón Petu', ti ndà'a ra iin machiti, ta tâva ra yi ma tichi vena ra, ta châ'nda ra iin chiyo so'o ma ra nàni Malco, ma chiyo kua'a ra. Ta ra'ya ti ra kùu musu ma ra kuxini nuu sutu kùu ra.

¹¹ Tajan Jesuu te'en nàka'an ra chi'in ma Petu':

—Na ti'i va'un ma machitium ma tichi venau. Vati tu Tatái châ'a ra ña na nde'i tundo'o, ¿a töve iyo tu'vai ña nde'i tundo'o i'ya?, kùuni ndo —kàti Jesuu.

Jesuu chàa ra nuu ma ra kuxini nuu ma ndra sutu

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Tajan ma ndra jandaru, chi'in ma ra kuxini nuu ndra, ta chi'in ma ndra kùu jandaru ma ndian judíu, tìn ndra Jesuu, ta chû'ni ndra nda'a' ra.

¹³ Ta chândaka ji'na ndra ra nuu ma ra nàni Anás, raka'nu ma ra nàni Caifás. Ma kuiya ikan, Caifás kùu ra ma ra kuxini nuu sutu.

¹⁴ Ta juuni ma Caifás i'ya, kùu ra ña kâtitud'un nuu ma ndian judíu, ña va'aga ña na kuvi iin ra'iini cha'a' ma ñuu na, kàti ra.

Petu' kâ'an ra ña töve nàkoto ra Jesuu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ma ra nàni Simón Petu', tândikun ra kuâ'an ra chata Jesuu, chi'in inga, ra takani nàkoto ma ra kuxini nuu sutu ra, kí'vi ra chi'in Jesuu, ma nuke'e ve'e ma ra kuxini nuu sutu,

¹⁶ va ma Petu', kîndoo ra ma chata kora. Cha'a' yakan kùu yi ña kée ma ra nàkoto ma ra kuxini nuu sutu. Ta châka'an ra chi'in ma ña kùmi ma yu'u kora, ña na ku'va ña kí'vi ma Petu', kàti ra. Ta jâya'a ña ra iti' tichi.

¹⁷ Tajan ma ña kùmi ma yu'u kora, te'en kîcha'a chikatu'an nuu Petu':

—¿A yöve iin ra châkunuu chi'in ra tìn ndra ikan kùyun? —kàtian chi'in ra.

Ta Petu' te'en nàka'an ra:

—Yöve yu'u kùi —kàti ra.

18 Va takua ya'a ga vichin jà'a yi, yakan va ma ndra kùu musu, chi'in ma ndra jandaru, jàta'an ndra ñu'ú, ta tûmi ndra yi, ti ya'a vichin jà'a yi. Ta nda ma Petu', juuni ndaa ra tûmi ra yi chi'in ndra ndia.

*Ma ra kuxini nuu sutu chikatu'un ra nuu Jesuu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)*

19 Takan kûu tajan ma ra kuxini nuu sutu, chikatu'un ra nuu Jesuu, nda ndra kùu ma ndra chàkunuu chi'in ra, ta nda va kùu ma ña jàna'a ra.

20 Tajan Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Yu'u chàkunui jàna'i ma nuu tuvi ñivi, ta juuni jàna'i nuu ma ndian judíu ma tichi veñu'u kuati na, ta ma tichi veñu'u ka'nu na nuu kùti'vi ndisaa na ndia. Yakan va, yu'u töve chàta'anj jana'a xe'i nuu ma ñivi.

21 ¿Ta chito naja chikatu'un nui? Na ndakatu'un nuu ma ndian chîni ma ña jâna'i, ta ndiakan na katitu'un na nuun ma ña jâna'i nuu na —kàti Jesuu.

22 Ta ora chînu kâ'an Jesuu takan, ta iin ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'u, kâni ra nuu ra, ta te'en nâka'an ra chi'in Jesuu:

—¿Ta naja kâ'un takan chi'in ma ra kuxini nuu sutu? —kàti ra.

23 Ta Jesuu te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Tu yu'u kâ'in iin tu'un ña töve va'a, na ka'un nui nda cha'a' kùu yi. Va tu ma ña kâ'in, ña va'a kùu yi, ¿nda cha'a' kâniun yu'u tuva takan? —kàti Jesuu.

24 Tajan ma ra nàni Anás tâchi ra, ña na ku'ni ndra Jesuu, ta tâchi ndio ra ra kuà'an ra nuu ma ra kuxini nuu sutu ña nàni Caifás.

*Inga cha'a' kâ'an Petu' ña töve nàkoto ra Jesuu
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)*

25 Takan kûu ta tava ma Petu' juuni ndaa ra tûmi ra ñu'ú ma ikan, yakan va te'en kîcha'a ndiko ndra chikatu'un ndra nuu ra:

—¿A yöve yo'o, kùu ma ra chàkunuu chi'in Jesuu? —kàti ra chi'in ra.

Ta ma Petu' te'en nâka'an ra:

—Yöve yu'u kùi —kàti ra.

26 Tajan iin ma ndra jà'a tiñu nuu ma ra kuxini nuu sutu, ra nàkoto ma ra châ'nda ma Petu' so'o, te'en kîcha'a ra chikatu'un ra nuu ra:

—¿A yöve yo'o kùu ma ra nde'i chi'in ra ma nuu kâa yutun tata? —kàti ra chi'in Petu'.

27 Ta ma Petu' nâka'an ndiko ra ña töve nàkoto ra ra, ta ma ora ikani nânda'yu ma lo'o.

*Jesuu chàa ra nuu Pilatu
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)*

28 Takan kûu tajan kêe ndio ndra chi'in Jesuu ma ve'e Caifás, ta chândaka ndra ra ma vetiñu nuu tà'nda tiñu. Va takua ma ora cha kündichin kùu yi, yakan va ma ndra judíu, nî kuuni ndra ki'vi ndra tichi ma vetiñu, koto ndokini ndra, ta na kúa kuxini ndra ma ora iyo ma viko Pakua, kùuni ndra.

29 Tajan Pilatu kêe ra ma tichi vetiñu, ta te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—¿Nda cha'a' kùu yi ña tisokuati ndo ra'ya? —kàti Pilatu.

30 Ta ndrakan te'en nâka'an ndra chi'in ra:

—Töve na ja'a ndi ña kichi ndaka ndi ra nuun, tu yöve ra jà'a kuati kùu ra —kàti ndra.

31 Tajan Pilatu te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Na kundaka ndo ra ku'un ndo, ta na jakutuni ndo ma kuati ra, takua kà'an ma tutu ley maa ndo —kàti Pilatu.

Tajan ma ndra judíu te'en náka'an ndra chi'in ra:

—Va taku ndyu'u ndian judíu, ní'iin ñivi na küu ka'ni ndi na —kàti ndra.

³² Takan kuu yi ña jächinu Jesuu ma ña kā'an ra, cha'a' ma naja kua iyo yi ña kuvi ra.

³³ Takan kuu tajan Pilatu kí'vi ndiko ra ma tichi vetiñu nuu chà'nda ra tiñu, ta kána ndio ra ma Jesuu, ta te'en kícha'a ra chìkatu'un ra nuu ra:

—¿A yo'o kùu ma rey ra chà'nda tiñu nuu ma ñivi judíu? —kàti Pilatu.

³⁴ Ta Jesuu te'en kícha'a chìkatu'un ra nuu Pilatu:

—¿A ña chànnini maun kùu ma ña chìkatu'un nui, a kà'an na takan cha'i nuun, yakan va chìkatu'un yi nui? —kàti Jesuu.

³⁵ Ta ma Pilatu te'en náka'an ra chi'in Jesuu:

—¿A chànniniun ña ra judíu kùi, yakan va kà'un takan? Ma ndian ñuun, chi'in ma ndra kuxini nuu sutu, ndrakan kùu ma ndra kíchi ndaka ñuun nui. ¿Nayi jà'un? —kàti Pilatu.

³⁶ Ta Jesuu te'en náka'an ra:

—Ma nuu ni koi, yöve ma ñuñivi i'ya kùu yi. Ti tu ma nuu ni koi kùu yi ma ñuñivi i'ya, ni kanita'an ma ndra chàkunuu chi'in cha'i, chi'in ma ndian judíu, ta na kù'va ndra yu'u nuu na. Va ma nuu ni ka'ndai tiñu yöve ma ñuñivi i'ya kùu yi —kàti Jesuu.

³⁷ Tajan ma Pilatu te'en náka'an ra chi'in Jesuu:

—¿A yo'o kùu ma rey tuva takan? —kàti Pilatu. Tajan Jesuu te'en náka'an ra chi'in ra:

—Ndicha ña kùi rey, ma takua kà'un. Vati yu'u kákui ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya kuenda ña katitu'in ma tu'un ndaa. Ta tandi'i ma ndian jàchi'in ma tu'un ndaa i'ya, juuni tåso'o na ma ña kà'in —kàti Jesuu.

³⁸ Tajan Pilatu te'en chikatu'un ra nuu ra:

—¿Ta nayi kùu ma ña ndaa? —kàti Pilatu.

Nuu ni ka'ni na Jesuu

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ta ora cha ya'a ña chìkatu'un Pilatu nuu Jesuu, ta kée ndiko ra ma nuu chà'nda ra tiñu, ta te'en chàka'an ndiko ra nuu ma ndian judíu:

—Yu'u töve nàta'in ní'iin kuati ra'ya.

³⁹ Va tava ndyo'o, cha iin chìkan ndo nàni kuiya ña na jañai iin ra indii vekaa, ma ora iyo ma viko Pakua. Yakan va, ¿a kùuni ndo ña na jañai ma rey ma ndian judíu? —kàti Pilatu chi'in na.

⁴⁰ Tajan tandi'i ndio ma ndian judíu, te'en kícha'a ndiko na kanachaa ni'i na:

—¡Na kùuni ndi ña jañaun rakan! ¡Na jañaun ma Barrabás! —kàti na. Ta ma Barrabás, ti iin ra su'u kùu ra.

19

¹ Takan kuu tajan tâchi ndio Pilatu ma ndra jandaru ra, ña na tiin ndra Jesuu, ta kani ndra ra.

² Tajan ma ndra jandaru jâva'a ndra iin korona iñu, ta jündii ndra yi xini Jesuu, ta jâku'un ndra iin ja'ma color ndaa ra.

³ Tajan châjayatin ndio ndra ndra nuu ndaa Jesuu, ta te'en náka'an ndra chi'in ra:

—¡Na koo endeeni ma rey chà'nda tiñu nuu ma ndian judíu! —kàti ndra.

Ta kāni ndra ma nuu ra.

⁴ Tajan ma Pilatu kēe ndiko ra ma nuu chà'nda ra tiñu, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na nde'e ndo, ña töve nī nata'in nī'iin ma kuati ra, yakan va tāvai ra nuu ndo, ikan na ku'va ndo kuenda —kàti Pilatu.

⁵ Tajan kēta ndio Jesuu, ña jùndii xini ra ma korona iñu, ta ñù'u ra iin ja'ma color ndaa. Ta Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡l'ya ndaa ra! —kàti Pilatu.

⁶ Ta ora nde'e ma ndra kuxini nuu sutu ra, chi'in ma ndra jandaru ña kùmi ma veñu'ra, ta te'en kīcha'a ndra kànachaa nī'i ndra:

¡Na kuvi ra nuu kruu! ¡Na kuvi ra nuu kruu! —kàti ndra.

Ta Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Va'ani, na kundaka ndo ra, ta ka'ni maa ndo ra nuu kruu, ti yu'u töve nī nata'in nī'iin kuati ra —kàti Pilatu.

⁷ Va ma ndian judíu te'en nāka'an na chi'in ra:

—Ndyu'u, iyo iin tutu ley nuu ndi, ña kà'an yi, ña iyo yi ña kuvi ra cha'a' ña jàndaku ra ra Se'e Ndioo.

⁸ Ta ora chīni Pilatu ña kā'an ma ndra judíu takan, ta tiaga yū'vi ra.

⁹ Tajan chāka ndiko ra ma Jesuu ma tichi vetiñu nuu chà'nda ra tiñu, ta te'en chīkatu'un ra nuu Jesuu:

—¿Ta yo'o ndanu kichiun? —kàti Pilatu.

Va Jesuu töve nī ka'an ra nī'iin yu'u ra chi'in Pilatu.

¹⁰ Tajan Pilatu te'en nāka'an ra chi'in Jesuu:

—¿Ta naja töve kà'un yu'i? ¿A töve chítoun ña cha'a' ma tiñu ndisoi, kùu tachj ñun ña na ka'ni na ñun nuu kruu, ta juuni kùu ka'in ña na jaña na ñun ndia? —kàti Pilatu.

¹¹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na kùu jakutunium nī'iin nakuyi chi'in cha'a' ma tiñu ndisoun, tu yöve ma Ndioo ra iyo nuu sukun, kùu ma ra chà'a yi nuqñ. Ta cha'a' yakan kùu yi ña ka'nuga kuati ma ndra chàndaka yu'u nuqñ, kua maun —kàti Jesuu.

¹² Takan kùu ta nda ma ora ikan, kīcha'a Pilatu, nànduku ra naja kua jà'a ra, ta jàña ra Jesuu, va ma ndian judíu, te'en känachaa nī'i ndiko ndra nuu ra:

—¡Tu jàñaun ra, na yöve amigun kùu ma rey chà'nda tiñu ñuu Roma tuva takan, ti nda ndra nikuuni ña jàndaku ndra ndra ña kùu ndra rey, nduva'a xaani ma rey ikan nde'e ra ndra! —kàti ndra chi'in Pilatu.

¹³ Ta ora chīni ma Pilatu ña kā'an ndra takan, tajan tāchi ndio ra ma ndra jandaru ña na tava ndra Jesuu ma nuke'e, tajan chákunandi ndio ra ma tayu nuu jàndondaa ra kuati, ña chi'in tu'un hebreu nàni yi, Gabata, ta ma tu'un i'ya kùuni yi ka'an yi, Nuu Tà'nda Tiñu.

¹⁴ Ta iin kivi antea ña kuta'an ma viko Pakua, iyo yi a kachuvi ndaa najaka. Tajan Pilatu te'en nāka'an ra chi'in ma ndra judíu:

—¡l'ya ndaa ma ra kùu rey ndo! —kàti Pilatu chi'in ndra.

¹⁵ Va ma ndra judíu te'en känachaa nī'i ndra:

¡Na kuvi ra! ¡Na kuvi ra! ¡Na takauñ ra nuu kruu! —kàti ndra.

Ta Pilatu te'en chīkatu'un ra nuu ndra:

—¿A iyo yi ña ka'nì ma ra kùu rey ndo nuu kruu ña kà'an ndo takan? —kàti Pilatu.

Va ma ndra kùxini nuu sutu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—;Uvanuu ni rey ndyu'u ïyo, ta rakan kùu ra ma ra chà'nda tiñu ma ñuu Roma! —kàti ma ndra kùxini nuu sutu.

¹⁶ Ta takaa kùu yi ña jäya'a ndio Pilatu, ma Jesuu nda'a' ndra, ña na takaa ndra ra nuu kruu, ta ndàka ndio ndra ra kuà'an ra.

Nuu chàtakaa Jesuu nuu kruu, ta chi'í ra

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Tajan ndiso ndio Jesuu ma kruu, kée ra kuà'an ra chi'in ndra, ma nuu kà'an na ña nàni Yuku Iki Xini Ndian Chí'í. Ta chi'in tu'un hebreu nàni yi, Gólgota.

¹⁸ Ikan tåkaa ndra ma Jesuu nuu kruu, chi'in inga ubi ndra, iin ndra te'en tikan xiin ra, ta maa ra, va kindoo ma'ñu.

¹⁹ Tajan Pilatu tää ra iin tu'un ma nuu vitu, ta tâchi ra ña na kutatuu ma jandaru yi xini kruu ma Jesuu, ta ma tu'un ikan te'en kà'an yi: "Ra'ya kùu Jesuu ra ñuu Nazaret, ta rey, ra chà'nda tiñu nuu ma ndian judíu", kàti yi.

²⁰ Kua'a' ma ndian judíu jåkua'a na ma tu'un ikan, ti ma kruu nuu tåkaa ma Jesuu kindoo yi iti' yu'u ñuu, ta ma tu'un ikan ndiso yi chi'in tu'un hebreu, latinu ta griegu.

²¹ Yakan va ma ndra kuxini nuu sutu, ña ïyo kuenda ma ndian judíu, te'en nåka'an ndra chi'in Pilatu:

—Töve va'a jå'un ña taun: "Rey ra chà'nda tiñu nuu ndian judíu." Va'a ga ña na taun: "Ra'ya kùu ma ra kà'an ña kùu ra rey ra chà'nda tiñu nuu ma ndian judíu." Takan taun —kàti ndra chi'in ra.

²² Ta ma Pilatu te'en nåka'an ra chi'in ndra:

—Ma ña cha tåi, tüva ni samai yi —kàti ra.

²³ Ta ora cha yå'a ña tåkaa ma ndra jandaru ma Jesuu nuu kruu, ta ndåki'in ndra ma ja'ma ra, ta jåchaa ndra yi nuu kumi grupu, iin yi kuenda ii'in ndra. Ta juuni ndåki'in ndra ma ja'ma isukun Jesuu, va takua töve nuu ñùta'an yi, ti iin kuuni yi yakan va nî kuu nakaa yi.

²⁴ Tajan te'en kîcha'a ma ndra jandaru nàtu'un ta'an ndra:

—Na jänakaa yo yi, va'a ga ña na kusiki yo yuu kuati, ta nda yo jakanaa, ta rakan ndåki'in yi —kàti ndra.

Takan kùu yi, ikan na jachinu ma tutu Ndioo nuu kà'an yi te'en:

Juuni maa nî ndra kùu ndra ña nàta'vi ndra ma ja'mai, ta chåsiki ndra yuu kuati nde'o yo jakanaa ma ja'ma isukuin.

Takan jå'a ma ndra jandaru.

²⁵ Yatini xiin ma kruu nuu tåkaa Jesuu, ikan ndaa ma ma'á ra, chi'in ña ta'an ña, ta Ndiya ñasi'i ra nàni Cleofas, chi'in ma Ndiya Magdalena.

²⁶ Ta ora ndé'e ndio Jesuu ma ma'á ra, chi'in iin ra chàkunuu chi'in ra, ña ya'a kùuni ra nde'e ra, ta Jesuu te'en nåka'an ra chi'in ma ma'á ra:

—Yo'o ma'á, chiña ndaa ma ra ni kuu se'un —kàti ra chi'in ña.

²⁷ Ta Jesuu te'en nåka'an ra chi'in ma ra chàkunuu chi'in ra:

—Chiña ndaa ma ña kuu ma'un —kàti ra chi'in ma ra ndaa chi'in ma'á ra. Ta nda ma ora ikan, ndåki'in ra ña, ña kùu ma'á ra ña. Ta kuà'an ña chi'in ra ma ve'e ra.

Nuu chi'í Jesuu

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Takan kùu va tava cha chito Jesuu ña chînu ma tiñu vâchi ra, yakan va ora yå'a ña kùu takaa, ta te'en nåka'an ra, ikan na chinu ña kà'an ma tutu Ndioo:

—Ya'a natij takuii —kàti ra.

²⁹ Ta takua ma ikan ndaa iin kasisu ña chitu yi chí'in ma vinu iya, tajan nànduku ndra iin ña xa'ma, ta jákuti ndra yi chí'in ma vinu ikan, ta chü'ni ndra yi punta ma iin yutun kani ña nàni hisopo, ta jayatin ndra yi yu'u Jesuu.

³⁰ Ta ora cha yā'a chí'i Jesuu ma vinu uva iya, ta te'en náka'an ndio ra:

—Cha chinu ndisaa ma ña kà'an nuu tutu Ndiooo vitin —kàti ra.

Ta ora chinu kā'an ndio ra takan, tajan chütakandee ndio ma xini ra, ta chí'i ra.

In ra jandaru kùchi ra kaa xaan iin chiyo xiin ma Jesuu

³¹ Iin kivi antea ña kúta'an ma viko Pakua, kúu yi ma takan. Yakan va ma ndian judíu töve kùuni na ña kindoo ma kuñu ma ndian ndíi nuu kruu ma kivi ña nindee na, ti ma kivi ikan, iin kivi ya'a ka'nu kùu yi kuenda na. Tajan ndiakan chíkan na ñamani nuu Pilatu ña na tachi ra iin ma ndra jandaru ra, ña kuka'nu ndra si'in ma ndra ka'iin nuu kruu, ta jànuu ndra ma ñunda'yu ndra.

³² Tajan ma jandaru, chā'an ndra, ta chā'nu ndra si'in ma ra nunuu, ta ikan jan chāka'nu ndra si'in inga ma ra tàkaa xiin Jesuu.

³³ Va ora cha jayatin ma ndra jandaru ndra nuu tàkaa Jesuu, ta ndé'e ndra ña cha chí'i ra. Yakan va tüva nī kuuni ndra ka'nu ndra ma si'in ra.

³⁴ Va iin ma ra jandaru kúchi ra ma kaa xaan nda'a' ra iin chiyo xiin ma Jesuu, ta ma ora ikani kée kua'a' nií ra chí'in takuii.

³⁵ Ma ra nátu'un ma tu'un i'ya, kùu ma ra ndé'e ma ña kúu, ta ña ndicha kùu ma ña kà'an ra. Ta tu ndicha ña takan kùu yi, na chinuni ndo yi ndia.

³⁶ Takan kúu yi, ikan na chinu ma tu'un ña te'en kà'an nuu ma tutu Ndiooo: "Töve ni ta'nu ní'iin iki ra", kàti yi.

³⁷ Ta iyo inga tuku nuu ma tutu Ndiooo ña kà'an yi te'en: "Ni nde'e na ma ra kúchi na kaa xiin", kàti yi.

Nuu kùchi Jesuu

(Mt. 27:47-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Takan kúu ta ora yā'a ndisaa ma ña'a, tajan ma ra ñuu Arimatea ña nàni Kusé, ra chinuni tu'un Jesuu, va chito maani ra yi, jà'a ña ndasii ra nde'e ra ma ndian judíu. Rakan chíkan ra ñamani nuu Pilatu ña na ku'va ra ñunda'yu ma Jesuu nuu ra. Ta ma Pilatu chā'a ra ña na kuki'in ra yi. Yakan va ma Kusé kée ra kuàki'in ra ma ñunda'yu Jesuu, ta ndiso ra yi kuà'an ra.

³⁹ Ta juuni chā'a ma ra nàni Nicodemo, ra chā'an chāka'an chí'in Jesuu ma chanikuua niku, ña nda'a ra iin oko uchi kilu ma yukú ya'a xiko cha'an ña cha jàkanuu ra. Ta yuku ikan nàni vu mirra chí'in áloes.

⁴⁰ Takan kúu ña ma Kusé chí'in Nicodemo, kí'in ndio ndra ma ñunda'yu Jesuu, ta káva ndra yi chí'in ma ja'ma kuichin ña jákuti ndra ma yukú xiko ña cha jàkanuu, ma takua iyo ma costumbre ma ndian judíu, ma ora kúchi na ma ndian chí'i.

⁴¹ Ta yatini ma nuu chí'i ma Jesuu nuu kruu, iyo iin kora nuu kàa kua'a' yutun chà'a chiti kacho, ta ma ikan ti iyo iin nuu ñaña ña já kúva'a, nuu takä'an kuchi na ní'iin ñivi.

⁴² Ikan kúchi ndra ma ñunda'yu Jesuu, vati ma nuu ñaña ikan, yatin tiaga kindoo yi, ta cha ni keta ma kivi nindee ma ndian judíu ndia.

20

*Nuu nàtaku ndiko Jesuu
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)*

¹ Ma kivi nunuu nuu kìcha'a ma jamana, ma Ndiya Magdalena, na'a va'a kée ña chànde'an nuu ñaña ma Jesuu ma ora juuní naa ga. Ta ikan ndé'an ña tüva ndàsi ma yuu ka'nu yu'u ma yavi nuu iyo ma nuu ñaña.

² Tajan endee chīnu ña kuà'an ña nuu ndaa ma Simón Petu', chi'in inga ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra ya'a ga kùuni ra nde'e ra, ta te'en nâka'an ña chi'in ndra:

—Cha ndáki'in na ma ñunda'yu ma Racha'nu Jesuu ma nuu ñaña nuu kùchi ra, ta töve chìto ndi ndanu chàndaka na yi —kàti ña chi'in ndra.

³ Tajan ma Petu' chi'in inga ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, kée ndra kuànde'e ndra ma nuu ñaña ma Jesuu.

⁴ Ta ninduvi ndra induku va'a kée ndra kàcha'an ndra, uvaa ña ma inga ra ni'i ga chīnu ra, yakán va ji'naga ra châa ma nuu ñaña kua ma Petu'.

⁵ Tajan ndé'e nuu ra ma tichi yavi nuu kùchi ma Jesuu, ta ikan ndé'e ra ma ja'ma kuichin ña kâva ma Jesuu, va töve nî kuuni ra ki'ví ra tichi yi.

⁶ Ta nunuuni tajan châa ndio ma Simón Petu', ta kí'vi ra ma nuu kùchi ma Jesuu, ta juuni ndé'e ra ña kàndoyo ma ja'ma kuichin ña kâva ma Jesuu ma ikan ndia.

⁷ Ta juuni ndé'e ra ña kàndoyo ma ja'ma ña kâva xini ra, va töve iin kandoyoni yi chi'in ma ja'ma ña kâva ma Jesuu, vati kàndoyo locho siin yi.

⁸ Tajan inga ma ra chàkunuu chi'in Jesuu, ra châa ma nunuu, kí'vi ndio ra tichi yi, ta ikan ndé'e ra ma ña kûu, ta chînuni ra.

⁹ Takan jâ'a ndra ti takâ'an kutunini ndra ña kà'an ma tutu Ndioo, ña Jesuu iyo yi ña nataku ra tañu ma ndian ndii.

¹⁰ Takan kûu tajan ninduvi ma ndra chàkunuu chi'in Jesuu kuànu'u ndiko ndra ma nuu iyo ve'e.

*Jesuu këta ra nuu Ndiya Magdalena
(Mr. 16:9-11)*

¹¹ Va ma Ndiya kîndoan iti' chata ma nuu ñaña, ña chàkuan ma xiin yi. Ta ma ora chàkuan ndaa ña, ta chûtaka ndee ña, ta ndé'e ni'ni' ña tichi ma yavi nuu ñaña.

¹² Ta ikan ndé'an ubi ta'an ma tati ña jàtiñu kuenda Ndioo, ña ñù'u yi ja'ma kuichin, nàndi yi ma nuu chûndii ma ñunda'yu Jesuu: iin yi nàndi ma iti' chiyo xini ra, ta inga yi nàndi ma iti' chiyo cha'a ra.

¹³ Takan kûu, tajan ma tati ikan, te'en kîcha'a yi chikatu'un yi nuu ma Ndiya:

—Yo'o ñacha'nu, ¿ta naja chàkun? —kàti yi chi'an.

Ta ma Ndiya te'en nâka'an ña:

—Chàkui ti ma Racha'nu chito'i, töve chìtoi ndanu chàndaka na ra —kàti ña.

¹⁴ Ta ora chînu kâ'an ña takan, ta chikokanian ndé'an inga iti', ta ikan ndé'an ma Jesuu, va töve nî cha'a' ña kuenda ña Jesuu kùu ra.

¹⁵ Tajan ma Jesuu te'en kîcha'a ra chikatu'un ra nuan:

—Yo'o ma'á, ¿ta naja chàkun?, ¿Ta yo nàndukun? —kàti ra chi'an.

Va takua yakán chânini ña, ña ra jàkuenda ma nuu kâa yutun ikan kùu ra, yakán va te'en nâka'an ña chi'in ra:

—Yo'o racha'nu, tu yo'o ndāki'in ma kuñu Jesuu, na katitu'ün nui ndanu chāndakaun yi, ta kuki'in yi —kàtian.

16 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—¡Ndiya! —kàti ra chi'an.

Ta ora nākotoan ña tati Jesuu kùu yi, ta cha jāyatian ña nuu ra, ta te'en nāka'an ña chi'in ra:

—¡Raboni! —ña kùuni yi ka'an yi Matru chi'in tu'un hebreu.

17 Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'an:

—¡Na jañaun yu'u! Vati juuni takā'an kundai nuu iyo ma Tatái. Va kùunji ña na kukatitu'un nuu ma ndian chinuni tu'in, ña yu'u, ni kundai nuu iyo ma ra kùu Tatái, ta ma Ndioi, ra juuni kùu Tatá ndo, ta Ndioo ndo ndia —kàti Jesuu.

18 Tajan ma Ndiya Magdalena kēe ndioan kuàkatitu'an nuu ma ndian chinuni tu'un ra, ña ndé'an ma Jesuu. Ta juuni kātitu'an nuu na ma tu'un ña kàti ra nuan ndia.

Jesuu këta ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Ta ora chanikuua, ma kivi nunuu nuu kìcha'a ma jamana; juuni ma kivi ikan, ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu küt'i vi ndra iin tichi ve'e, ta chāsi kutu ndra yi cha'a' ña ndasii ndra ma ndian judíu. Ma ora ikan chāa Jesuu ma nuu ka'lin ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta chākundaa ra ma'ñu ndra, ta te'en kāña'a ra chi'in ndra:

—¡Na vîi koo ndo! —kàti ra.

20 Ta ora chînu kâ'an ra takan, tajan jâna'a ra ma nda'a' ra nuu ndra, chi'in ma xin ra. Ta nduva'a chisii ndra ña ndé'e ndiko ndra ma Racha'nu.

21 Tajan Jesuu te'en nāka'an ndiko ra chi'in ndra:

—¡Na vîi koo ndo! Vati takua jâ'a ma ra kùu Tatái ña tâva ra tiñu nui, juuni takani tavai tiñu nuu ndo, ikan na jana'a ndo takua jâna'i nuu ndo.

22 Ta ora chînu kâ'an Jesuu takan, ta tîvi ndio ra tati chata ndra, ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na koo ma Tati IÍ Ndioo chi'in ndo.

23 Nda ndyo'o jâka'nuni ndo kuati jâ'a ma ñivi, ni jaka'nuni Ndioo ma kuati na ndia. Ta ma ndian töve ni jaka'nuni ndo ma kuati, nda ma Racha'nu Ndioo, töve ni jaka'nuni ra ma kuati na ndia —kàti Jesuu.

Ma ra nàni Tomá, ndè'e ra ma Racha'nu ña cha nàtaku ra

24 Ma ra nàni Tomá, kùu ra iin ma ra indii tañu ma ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, ra juuni kâ'an na ña nàni Tili'ma. Rakan töve iyo ra chi'in ndra ma ora këta Jesuu nuu ka'lin ndra.

25 Takan kûu tajan inga ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Cha ndè'e ndi ma Racha'nu! —kàti ndra.

Va ma Tomá te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Tu töve jâna'a ji'na ra ma nuu tâkue'e nda'a' ra jâ'a ma nduyu kâa, ta töve ku'va ra ña ti'j xini nda'i yi, chi'in ma nuu tâkue'e xiin ra, töve ni chinuni ña cha nàtaku ndiko ra —kàti ma Tomá.

26 Ta ora yâ'a una kivi, tajan küt'i vi ndiko ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu iin tichi ve'e. Ta ma ora ikan, va ndaa ndio ma Tomá, chi'in ndra. Ta vají ndisaa ma yuve'e ndasi yi, va Jesuu kî'vi ra ma nuu ka'lin ndra, ta chündaa ra ma'ñu ndra, ta te'en kāña'a ra chi'in ndra:

—¡Na vîi koo ndo! —kàti Jesuu.

27 Ta ikan jan te'en nāka'an ndio ra chi'in ma Tomá:

—Na ti'un xini nda'un ma nuu takue'e nda'i i'ya, ta nde'un yi, ta juuni na ti'un ma xini nda'un ma nuu tākue'e ma xījn niku ndia. Na töve nuva ja'un ña ndo'uviniun ti, na chinunii —kàti Jesuu.

²⁸ Tajan ma Tomá te'en nāka'an ra chi'in ra:

—¡Yo'o kùu ma Racha'nui, ta ma ra kùu Ndio! —kàti ma Tomá.

²⁹ Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Tomá, vitin cha chinunii ti, cha ndē'un yu'u. Ya'aga ka'nu kùu ma ndian töve nī nde'yu'u, ta chinuni na —kàti Jesuu.

Nuu jàkoto ma Xuva yo nda kuenda kùu ma tutu i'ya

³⁰ Takan kūu ta Jesuu jā'a ra kua'a' ga ndatu ka'nu nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, ta yakan tüva yo ni taa yi nuu ma tutu i'ya.

³¹ Takan tāi nuu ma tutu i'ya, ikan na chinuni ndo ña Cristu kùu ma ra Se'e Ndio. Ta tu chinuni ndo ma ña kà'an ra, ni ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni chi'in ra.

21

Jesuu këta ra nuu ma ucha ta'an ma ndra jàkua'a chi'in ra

¹ Ora ya'a ña kūu takan, tajan këta ndiko Jesuu nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, yatini yu'u ma tañu'u ña kàndii ma ñuu nàni Tiberias. Ta te'en kūu yi ma ora ikan:

² Nuu ka'in ti've ma ra nani Simón Petu', chi'in Tomá, ra juuni kà'an na ña nàni Tili'ma, chi'in ra nàni Natanael, ra ñuu Caná, ña iyo kuenda ma ñu'u Galilea, ta juuni ka'in ma ndra se'e Zebedeu, chi'in inga uvi ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu ndia.

³ Tajan Simón Petu', te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ni kukijin —kàti ra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Juuni kùuni ndyu'u ku'un ndi chi'un —kàti ndra.

Tajan ndāa ndio ndra ma tichi varku, ta kēe ndra kàcha'an ndra, va tükuii nī ni'i ndra ri ma chanikuua ikan.

⁴ Ta ma ora cha kīcha'a kundichin, tajan këta ndio Jesuu ma yu'u tañu'u, va ma ndra jàkua'a chi'in ra, töve nī nakoto ndra ra.

⁵ Tajan Jesuu te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—Ndyo'o se'yu, ¿a takä'an kuii ni'i ndo ndri? —kàti ra chi'in ndra.

Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—Takä'an —kàti ndra.

⁶ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na jakana ndo ma yu'va tiaka' ka'nu ndo ma iti' chiyo kua'a ma varku, ta ni ni'i ndo ndri —kàti ra chi'in ndra.

Tajan takan kāni ndio ndra yi, ta nduva'a kua'a' ndri tīn yi ña ndava kündeeega ndra tava ndra yi chi'in ndri.

⁷ Tajan iin ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra ya'a kùuni ra nde'e ra, te'en nāka'an ra chi'in Petu':

—¡Maa ma Racha'nu kùu ra! —kàti ra.

Ta ora chīni ndio ma Simón Petu', ña juu ma Racha'nu Jesuu kùu ra, tajan numini chāku'un ra ma ja'ma ra, tī tāva ra yi, ma ora kiin ra, ta ndava ra ma tichi takuii, ta kīcha'a ra sutu ra nda kati chaa ra ma nuu ndaa Jesuu.

⁸ Ta ma inga ma ndra jàkua'a chi'in Jesuu chāa ndra ma yu'u tañu'u chi'in ma varku ndia, ña endee kèñu'u ndra ma yu'va tiaka' ndra, ti

nduva'a kuii chitu yi. Ta iyo a uvi cientu iki kùu yi, ña chika kēe ndra ma tichi tañu'u, ta chāa ndra ma ñu'u' ití.

⁹ Ta ora kānuu ndra ma nuu ñu'u', ta nāta'an ndra iin vinu'u ña ka'in nditiu'un, ña jündii iin tiaka' nuu yi, ta iin paan.

¹⁰ Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Na kichi ndaka ndo uvi uni tiaka' ña já tīn ndo nui —kàti ra.

¹¹ Tajan ma Simón Petu' ndāa ndio ra tichi ma varku, ta endee kēñu'u ra ma yu'va tiaka' jānuu ra yi ma yu'u tañu'u, ña endee chitu yi chi'in iin cientu uvi xiko uchi uni ta'an tiaka' na'nu. Ta vají ya'aga kua'a' ndri, va töve nī nakaa ma yu'va tiaka'.

¹² Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—¡Na'a ndo kasi'iini ndo! —kàti ra.

Nī iin ma ndra jàkua'a chi'in ra, töve nī kanani ndra ndàkatu'un ndra nuu ra ña nda ra kùu ra, ti cha chito ndra, ña Racha'nu Jesuu kùu ra.

¹³ Ta ikan jan Jesuu chājayatin ra ra ma yu'u nu'u, ta kī'in ra ma paan ta chā'a ra yi nuu ndra, ta juuni takan jā'a ra chi'in ma tiaka' ndia.

¹⁴ Ña'a kùu ma cha'a uni, ña jāna'a Jesuu ra nuu ma ndra jàkua'a chi'in ra, ma ora cha yā'a ña nātaku ndiko ra tañu ma ndian ndií.

Nuu kà'an Jesuu chi'in Simón Petu'

¹⁵ Ta ora chinu chāchi ndra, ta te'en kīcha'a ma Jesuu chikatu'un ra nuu ma Simón Petu':

—Yo'o Simón Petu', ra se'e Jonás, ¿a kùunigaun nde'un yu'u, kua ma ndra ka'in i'ya? —kàti Jesuu chi'in Petu'.

Ta Petu' te'en nāka'an ra:

—Ndicha yo'o Racha'nu, cha chítoun ña kùunij nde'i ñyun —kàti Petu'.

Ta Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na jakuendaun ma ndian chinuni ña kà'in, takua jà'a ma iin pato chi'in ma mvechala jàna ra —kàti Jesuu.

¹⁶ Ta te'en chikatu'un tuku ra nuu ra:

—Yo'o Simón, ra se'e Jonás, ¿a ndichaun ña kùuniun nde'un yu'u? —kàti Jesuu.

Ta Petu' te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Ndicha, yo'o Racha'nu, cha chítoun ña kùunij nde'i ñyun —kàti ma Petu'.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na kumiun ma ndian chinuni ña kà'in, takua jà'a iin pato chi'in mvechala jàna ra kùu chito'o ra —kàti Jesuu chi'in ra.

¹⁷ Takan kūu tajan cha'a uni kùu yi ña, te'en kīcha'a ndiko Jesuu chikatu'un ra nuu ra:

—Yo'o Simón, ra se'e Jonás, ¿a ndichaun ña kùuniun nde'un yu'u? —kàti Jesuu.

Tajan ma Petu' nda'vi kūuni ndio ra cha'a ña, cha'a uni chikatu'un Jesuu nuu ra, ña tu kùuni ra nde'e ra ra, tajan te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Yo'o Racha'nu, cha chito va'un ndisaa ma kua chàninj, ta juuni cha chítoun ña kùunij nde'i ñyun ndia —kàti Simón.

Tajan Jesuu te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na jakuendaun ndisaa ma ndian chinuni ña kà'in takua jà'a iin pato chi'in mvechala kùmi ra.

¹⁸ Ndicha va'a ña kà'in chi'un, ti ora kùun ma rayoko tiaga, iyo ga ñandeun ña jà'un ma ña kùuni maun, va ora ni ndakuu cha'nun, ma inga ñivi ni tiin na ñyun, ta ni ku'ni na nda'un, ta tüva kùu ku'yn ma nuu kùuni

maun, ti inga ñivi kùu na ña ni ka'nda na tiñu nuñun, ta ku'un na chi'un ma nuu töve kùuniun ku'yn.

¹⁹ Chi'in ma tu'un i'ya, chā'a Jesuu ña na kutunini ndra ma naja kua ni kuví Petu', ta takan jàna'a yi ña ma Racha'nu Ndioo, iin ra ya'aga ka'nu kùu ra. Ta ora ya'a ña kā'an Jesuu takan, tajan nāka'an ra te'en chi'in Petu':

—¡Na tandikun chatai! —kàti Jesuu.

Jesuu ya'aga kùuni ra nde'e ra, iin ma ra jàkua'a chi'in ra

²⁰ Takan kùu ta ora chikoni'i ma Petu' nde'e ra iti' chata ra, ta nde'e ra ña vachi iin ma ra jàkua'a chi'in Jesuu. Ta rakan ti iin ra ya'a ga kùuni Jesuu nde'e ra kùu ra, ti juuni ra kùu ma ra chünandi xiin Jesuu ma nuu kükini ndra, ma ra chikatu'un te'en nuu ra: "Yo'o Racha'nu, ¿nda ra kùu ma ra ni xikoña'a cha'un?" kàti Jesuu.

²¹ Tajan ora nde'e ma Petu' ma ra vachi chata ndra, ta te'en chikatu'un ra nuu Jesuu:

—Yo'o Racha'nu, ta rakan, ¿niyi ni ta'an ra? —kàti Petu'.

²² Ta Jesuu te'en nāka'an ra:

—Tu yu'u kùunjí ña na koo ra ma ñuñivi i'ya, nda ma ora ni kichaa ndikoi, yöve kuenda maun kùu yi. Ma ña ìyo yi ña ja'un kùu yi ña na tandikyn chatai —kàti Jesuu.

²³ Takan kùu ña ma tu'un ña kà'an ña töve ni kuví ra, chitakuati yi nuu kua'a' ma ndian chinuni tu'un Jesuu, ta chito na yi. Va ma tu'un ndaa kùu yi ña Jesuu töve ni kà'an ra nuu ndra ña rakan töve ni kuví ra, ti ma ña kā'an Jesuu kùu yi ña: tu kùuni ra ña koo rakan ma ñuñivi i'ya, nda ma ora ni kichaa ndiko ra, yöve kuenda ma Petu' kùu yi, kàti Jesuu.

²⁴ Ta rakan kùu ma ra jàkua'a chi'in Jesuu, ra kàtitu'un cha'a' ma tu'un i'ya ta juuni ra tāa yi i'ya. Ta chito va'a yo, ti tu'un ndaa kùu yi.

²⁵ Ta juuni ja'a Jesuu kua'a' ga tiñu ma ora chákunuu ra ma ñuñivi i'ya. Ta yu'u chàninjí, ña tu taa ndi'i yo ta'ii'iin ma tiñu jā'a Jesuu nuu kua'a' tutu, töve ni kuta'an yi ma ñuñivi i'ya niku. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu ña kà'an cha'a' tiñu jà'a ndra tatum Jesucristu

Jesuu, chà'a ra tu'un ña ni kichi Tati Ií Ndioo

¹ Ma tutu nunuu ña tāi nuqñ, yo'o Teófilo, tāi yi ikan na kutu'vaun ndisaa tiñu jà'a Jesuu chi'in ma tu'un jāna'a ra nda ora kicha'a ra jà'a ra yi,

² ta nda ora kēta ma kivi ña ndāa ndiko ra andivi. Ta ora takäaga ku'un Jesuu andivi, ji'naga kātitu'un ra nuu ndra kùu tatum ra, nda tiñu iyo yi ña jà'a ndra, va jà'a ra yi chi'in Tati Ií Ndioo, ikan na koto kachin maa ndra yi, nda tiñu iyo yi ña ja'a ndra.

³ Takan kūu ta ora cha yá'a ña chī'í ra, tajan kēta ndito ndiko ra nuu ma ndra kùu tatum ra, ta jāna'a ra kua'a' nakuyi nuu ndra. Ta ikan nde'e ndra, ti ndicha ña nātaku ndiko ra. Ta uvi xiko kivi kùu yi ña chīyo Jesuu chi'in ndra ña jāna'a ra nuu ndra, naja kua kàa nuu chà'nda Ndioo tiñu.

⁴ Takan kūu ta ora juuni iyo ga ra chi'in ma ndra tatum ra, tajan te'en nāka'an Jesuu chi'in ndra:

—¡Na kēe ndo ma ñuu Jerusalén! ¡Na kindoo ndo ikan, nda kati chinu ma tu'un chā'a ma Tatái nuu ndo! Ta ma tu'un ikan, ti juuni cha kātitu'in yi nuu ndo ndia.

⁵ Ndicha kuii ti chi'in takuini jākunduta ma Xuva ma ñivi, va tiá iti' nuu, Ndioo ni jakunduta ndo chi'in ndatu ma Tati Ií Ra. —Takan kàti Jesuu.

Jesuu, ndàa ra kuà'an ra iti' andivi

⁶ Tajan ma ndra ka'ìn ti'vi chi'in Jesuu, te'en kīcha'a ndra chìkatu'un ndra nuu ra:

—Yo'o, Racha'nu, ¿a vitin ni jakakun ñuu Israel, ikan na kuu ka'nda yo tiñu juuni nuu maa yo? —kàti ndra chi'in ra.

⁷ Tajan te'en nāka'an ndio Jesuu chi'in ndra:

—Tüvi iyo yi ña koto ndo nda kivi, ta nda kuiya kùu yi ña ni ja'a Tatái yi, ti uvanuu rakan kùu ra ña chìto ra nda kivi ni ja'a ra yi, ti iyo ndatu ra.

⁸ Ta ndyo'o ti ni ni'i ndo ndatu ma Tati Ií Ndioo ora ni kichi yi koo yi chi'in ndo. Ta ikan jan ku'un ndo kujana'a ndo tu'un cha'i ñuu Jerusalén, ta ninii ñu'u' Judea, ta ñu'u' Samaria chi'in ninii ka'nu ñu'u' ñuñivi, ikan na koto ndisaa ma ñivi iyo ñuñivi yi —kàti Jesuu.

⁹ Ta ora chīnu kà'an ra te'en, tajan nde'e ma ndra kùu tatum ra ña ndāa ra kuà'an ra iti' andivi. Ta ikan chāsi iin viko ra, ta tüva nī nde'e ndra ra.

¹⁰ Takan kūu, ta ora juuni ka'ìn ndra nde'e ndra naja kua kuàndaa Jesuu iti' andivi, tajan kēta uvi ndra ñu'u ja'ma kuichin yatin xiin ndra,

¹¹ ta te'en kīcha'a ndio yi kà'an yi chi'in ma ndra kùu tatum Jesuu:

—Ndyo'o ndra kīchi ñu'u' Galilea, ña nde'ega ndo iti' andivi! Ti ma ra nde'e ndo ña kuà'an, juuni ma ra chīyo chi'in ndo kùu ra, va vitin cha ndāa ra andivi. Ta ni kichi ndiko ra inga cha'a, takua nde'e ndo ra ña kuà'an ra. —Takan kàti ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo nuu ndra.

Kachin ndra tatum Jesuu, Matías, na ndaki'in ra tiñu chīyo ma ndi Juda

12 Tajan kēe ndra tatum Jesuu nda yuku nàni Olivu. Ta kuà'an ndra iti' ñuu Jerusalén vati iin ñuu kàndii yatini kùu yi, ti na kùu kee chika na kakunuu na ma kivi nindeo, takan kà'an ma ley ma ndian judíu.

13 Ta ora chāa ndra ma ñuu Jerusalén, ta ndāa ndra iin ve'e lyo nda siki nuu takani ndòo ndra. Ta ndisaa ndrakan, nàni ndra te'en: Petu', Xuva, Jandiau, André, Lipe, Tomá, Tolo, Mate, chi'in Jandiau se'e ra nàni Alfeu, ta Juda se'e Jandiau, ta ra nàni Simón, iin ra kùuni kanita'an chi'in ñuu Roma kùu ra.

14 Yakan va ndisaa ndrakan kùti'vi ma ikan ta kà'an ndra chi'in Ndioo nani kivi ti inuuni ma ña chànni ndra. Ta chi'in ndra juuni kùti'vi ndra yani Jesuu chi'in Ndiya ña kùu ma'a ra, ta inga tuku ñivi ña'a ndia.

15 Tañu ma kivi ikan, küt'i'vi kua'a' ma ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta lyo iin iin cientu oko ta'an na küt'i'vi ma ikan. Ta ikan chündaa ndio ma Petu', ta te'en kicha'a kàtitu'un ra nuu na:

16 —Ndyo'o ndian yani, cha chīnu ma tu'un kā'an ma Tati Ií Ndioo nuu ma racha'nu David taji'na. Ti David, cha tāa ra yi nuu ma tutu Ndioo naja kua kùu yi chi'in Juda, ra xikoña'a cha'a' Jesuu. Ti rakan jāna'a ra nuu ndra ma nuu lyo yi ña kùu nata'an ndra Jesuu ta tiin ndra ra,

17 vají juuni iin ra jàkua'a chi'in Jesuu kùu ra niku. Vati ja'a ra ma tiñu takua jà'a yo ndia.

18 Va kēta iin kivi ña chā'an Juda, ta jāta ra iin ñu'u' chi'in ma xu'un' tia'vi ndra ra cha'a' ma tu'un vata ña tāva ra cha'a' Jesuu. Ta ikan kōyo Juda iti' xini ra, ta ndāta tichi ra. Ta kēe chiti ra, ta chī'i ra.

19 Takan kūu ta ora chīto ñivi lyo ñuu Jerusalén ña tā'an Juda, ta jākunani na ma ñu'u' ikan, Ñu'u' Acéldama, vati ma tu'un ikan kùuni yi ka'an yi: Ñu'u' Nií chi'in ma tu'un kà'an na.

20 Ti nuu tutu Salmu te'en kà'an yi cha'a' Juda:
Ma nuu chīyo ra, na ndakuu yi iin tichi ku'u taxiin,
nuu ní'iin na nà köo.
Ta juuni kà'an yi te'en ndia:
Inga ra, na ndaki'in tiñu chīyo ra, kàti yi.

21 'Iyo ndra takani chàkunuu chi'o ndisaa tiempu, nda ora chīyo Racha'nu Jesuu tañu yo.

22 Vati ndrakan lyo ndra chi'in yo, nda ora jàkunduta Xuva ma Jesuu, ta nda ora ndāa ra kuà'an ndiko ra iti' andivi. Ta vitin lyo yi ña kachin yo iin ra lyo tañu ma ndra chàkunuu chi'o, ta ndaki'in ra tiñu jà'a yo. Ta indukuni kakunuu ra chi'o ña kàtitu'un ra naja kua nàtaku Jesuu. —Takan kàti Petu'.

23 Yakan va kachin ndra uvi ta'an ma ndra chàkunuu chi'in ndra: Kusé Barsabás, ra juuni nàni Justo ndia, ta inga ra nàni Matías.

24 Ta ikan kicha'a ndra kà'an ndra chi'in Ndioo te'en:
—Yo'o Racha'nu ña nàkoto naja kua chànni ndisaa ndi. Na nde'un ninduvu ndra'ya, ta na jana'un nuu ndi nda ra kùu ra kàchíun,

25 ña ndaki'in tiñu chīyo Juda, ikan na ndoo ra kùu ra tatum chi'in ndi. Vati Juda jānaa ra ma tiñu chīyo ra jà'a ma kuati jā'a ra ora kuà'an ra ma nuu lyo yi ña ku'un ra. —Takan kà'an ndra chi'in Ndioo.

26 Tajan kicha'a ndra chàsiki ndra chi'in yuu kuati, ta jàkanaa Matías, ti ma yuu ikan kōyo yi kuenda ra. Ta nda ma ora ikan kicha'a ra kùu ra tatum chi'in ndi uchi iin tatum Jesuu.

2

Ora kichaa Tati Ií Ndioo

¹ Ora kēta iin viko ña jāka'nu ñivi judíu ña nàni Pentecosté, ma kivi ikan kūti'vi tandi'i ñivi chinuni tu'un Jesuu ma ikan.

² Ta ikan numini chīni na ña ni'i jā'a yi iti' andivi, takua jā'a iin tati ña ya'a ni'i chàkin ninii ma tichi ve'e nuu ka'iin na.

³ Ta kēta iin ña kàa takua kàa yaa ñu'ú, ta chítakuati yi xini ii'in na.

⁴ Ta ndisaa na kí'vi ma Tati Ií Ndioo tichi anima na. Ta ikan jan kīcha'a kà'an na siin siin tu'un ña tüva chito na kà'an na, ti ma Tati Ií Ndioo jā'a ña na kutu'va na kà'an na ma tu'un ikan.

⁵ Ta ma kivi ikan iyo kua'a' ñivi judíu ñuu Jerusalén, ndian kīchi nuu chika, ninii ka'nu ñuñivi. Ta ndiakan ti ndian ya'a jàch'iin ma ña kà'an ma ley Ndioo kùu na.

⁶ Tajan kūti'vi ndio ma ñivi ora chīni na ña ni'i jā'a ndio ma tati ikan. Ta ikan ndé'e na ma ndian chinuni tu'un Jesuu, ña ni tüva chito na naja kua chànnini na. Ti ma ndian chinuni ikan kà'an na tu'un kà'an inga ñivi. Va kütunini ma inga na yi, ti tu'un kà'an na kùu yi.

⁷ Ta ndava kua'an tati na ndé'e na ma ña jā'a inga na. Tajan kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Ta naja kùu jā'a na kà'an na tu'un kà'an yo tuva ñivi kīchi ñu'u' Galilea kùu na?

⁸ ¿Ta naja kua kùu yi ña ii'in yo chīni yo ña kà'an na tu'un kà'an yo, ta siin siin ñuu yo?

⁹ Vati ma tañu yo iyo ndian kīchi ñu'u' Partia, ñu'u' Media, ñu'u' Elam, ñu'u' Mesopotamia, ñu'u' Judea, ñu'u' Capadocia, ñu'u' Ponto, ta nda ñu'u' Asia ndia.

¹⁰ Ta juuni iyo ndian kīchi ñu'u' Frigia, ñu'u' Panfilia, ñu'u' Egiptu, ta ñu'u' Libia, ña kàndii yatini ñu'u' Cirene, ta ndian kīchi ñuu Roma ndia.

¹¹ Iyo ndian kùu ñivi judíu nda ora kákua na, ti tatá na kùu ñivi judíu. Ta inga na, jákua'a na, ta ikan kí'vi na kuenda ñivi judíu. Ta juuni iyo ndian kīchi ñu'u' Creta chi'in ñu'u' Arabia ndia. Yakan va vají siin siin kà'an ta'ii'in yo, va chi'in ma tu'un kà'an ta'ii'in yo kütunini yo tu'un kà'an ndian kùu ñivi Ndioo cha'a' ma tiñu ka'nu ña jā'a ra —kàti na.

¹² Ta ikan ndisaa ndio na ndava kuà'an tati na, ti ní töve chito na nayi chànnini na. Ta ikan jan te'en kīcha'a na chikatu'un ta'an na:

—¿Ta nayi kùuni yi ka'an yi ña jā'a na te'en? —kàti na.

¹³ Va iyo inga ndian kà'an ti'ini te'en:

—Jā'a na takan ti ndian chīni kùu na —kàti na.

Petu' kàtitu'un ra nuu ñivi cha'a' ma Racha'nu Jesuu

¹⁴ Yakan va, Petu' chündaa ra chi'in ma ndi uchi iin tatum Jesuu, ta te'en kīcha'a ra kà'an ni'i ra chi'in na:

—Ndyo'o ñivi judíu, ta ndisaa ñivi iyo ñuu Jerusalén, ña koto ndo tu'un i'ya, ta na taso'o va'a ndo ña ni ka'in!

¹⁵ Ma ndian ka'iin chi'in ndi i'ya, yüvi ndian chīni kùu na takua chànnini ndo, vati já kaa iin na'ani kùu yi.

¹⁶ Yakan va yüvi takan kùu yi, ti ña'a kùu ña tā'an ndra takua kàtitu'un racha'nu Joel, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na. Ti rakan te'en kà'an ra ma ña kàtitu'un Ndioo nuu ra:

¹⁷ Te'en ni kuu nuu ni kīcha'a ndi'i ñuñivi, kàti Ndioo.

Ni tachij Tati Ij nuu ndisaa ñivi ñuñivi, ta ikan ni koo yi chi'in na.
Ta ma se'e ndo, ra'ii a ña'a', ni ka'an na tu'un yu'i.

Ta ma ndian yoko, ni nde'e na ña ya'a ka'nú ña ni jana'i nuu na.
Ta ma ndian cha'nu, ni ja'i ña na koyo ma chani nuu na.

18 Ta juuni ni tachij ma Tati Ij nuu ma ndian kùu musui, ra'ii a ña'a',
na koo yi chi'in na ma kivi ikan, ta na ka'an na tu'un yu'i ja'a yi.

19 Ta iti' andivi ni jana'i nuu ndo kua'a' ndatu ka'nu.
Ta ñivi ñuñivi ni nde'e na tundo'o.

Ni katí' kua'a' nií na, ta ni kayu kua'a' nakuyi já'a ma ñu'ú.
Ta ni kutu kua'a' ñu'ma ma ñuñivi ndia.

20 Ta ma tatá nikandii ni nda'va ra.

Ta tatá yoo ni ndakuu kua'a' ri takua kàa nií,
antea ña keta kivi ya'a ga ka'nu ta ii, ña ni kichi Racha'nu chito'o yo.

21 Va ndisaa ndian chikan nuu Racha'nu Ndioo ña na jaka'nuni ra ma kuati
na, ni kakú na nuu ma tundo'o ikan.

Takan kàti Ndioo, kàti ma tutu ña taa ma racha'nu Joel taji'na.

22 ¹Taso'o va'a ndo ndyo'o ñivi ñuu Israel ña ni ka'in chi'in ndo! Ti takua
ndyo'o cha chito va'a ndo, cha'a' ma tiñu já'a Racha'nu Jesuu, ra kichi ñuu
Nazaret. Rakan kùu ra kâchin Ndioo ta jâna'a ra ra nuu ndisaa ndo. Ti
Ndioo châ'a ra ña na ja'a Jesuu kua'a' ndatu ka'nu ra nuu ndo, ta juuni já'a
ra ña na jana'a ra kua'a' seña kuenda ma kuiya ni kichi. Ta juuni jâva'a
ra kua'a' nakuyi chi'in ndatu ra ndia.

23 Vati ora takä'an koo Jesuu chi'in ndo, cha chito Ndioo nayi ni ja'a ndo
chi'in ra. Yakan va takan kûu yi. Ta ora cha iyo Jesuu chi'in ndo tajan
châ'a ndo ra nuu ma ndra kini, ta tâkaa ndra ra nuu kruu, ta ikan na kuvi
maa ra.

24 Va Ndioo jânataku ndiko ra ra, ta tâva ra ra tañu ñivi ndií, ti na kùu
kindoo ra chi'in ndian ndií ndisaa tiempu já'a ma ndatu Ndioo.

25 Ta ma racha'nu Rey David, ra chiyo tatiempu, te'en kâ'an ra cha'a'
Jesuu:

Chîtoi, ti ïyo ma Racha'nu Ndioo chi'in, ndisaa kivi ti jàkuenda ra yu'u.
Yakan va tüvi yu'ví vaji ni nde'i tundo'o.

26 Ta cha'a' yakan kùu yi ña chisii animai, ta chítai, ti ya'a sii kùunji.
Vati chîtoi ti ndicha ña ni nataku ndikoi endeeni.

27 Ta töve ndàkoun yu'u tañu ñivi ndií.

Ta töve ku'vaun ña na ta'yu ñunda'yui,
ti yu'u kùu ma ra ii ña kùu musun.

28 Ti maun jâna'a nui ma iti' nuu koi chi'un.

Ta juuni ya'a chisij ora ni koi chi'un nuu iyoun.

Takan kàti David —kàti Petu'.

29 Tajan te'en nàka'an tuku Petu' chi'in na:

—Ndyo'o xaa, kùuni ka'in iin tu'un ndaa nuu ndo cha'a' ma Rey David,
ra kûu ñivi yo, ra chiyo taji'na. Ta rakan, ti këta iin kivi ña chí'i ra. Ta
ikan kuchi ra. Ta ma nuu ñaña ra, juuni iyoga yi nda vitin yatinu nuu iyo
yo.

30 Yakan va ma racha'nu David, kûu ra iin ra kâ'an chi'in tu'un yu'u
Ndioo taji'na. Ta juuni chito ra ti Ndioo châ'a ra ma tu'un nuu ra ña ni
koo iin ñivi ra ña ni ka'nda tiñu ma kuiya vâchi.

31 Ta kâ'an ra yi ta iin ma ña châkuu yi, vaji takä'an kuu yi. Yakan va
ma kivi kâ'an David ma tu'un ikan, juuni kâ'an ra kuenda ra Cristu naja

kua ni nataku ndiko ra. Ta kāti ra ti ma ra kùu Cristu, töve ni ndoo ra nuu ñaña ra. Ta ma ñunda'yu ra na tüvi nī ta'yu yi ndia.

32 Yakan va cha chito yo ti Ndioo jānataku ndiko ra juuni ma Jesuu, ra chí'i nuu kruu. Ta kuenda ña'a, ndisaa ndi kùu ndi testigu, ti ndē'e ndi ña ndicha ña ndito Jesuu vitin.

33 Ta Jesuu ndāa ra kuà'an ra kuàkunandi ra chiyo kua'a Ndioo nuu iyo ndatu ra. Ta ikan chā'a Tatá Ndioo, Tati Ií ra nuu ra, vati kua ikan cha chā'a ra tu'un nuu ra. Ta ikan juuni Jesuu, tāchi Tati Ií Ndioo nuu yo nde've. Ta ña'a kùu ña ndē'e ndo ta chīni ndo nda che'e.

34 Ti yüvi David kùu ra ña ndāa ra andivi ta chūnandi ra chiyo kua'a Ndioo, vati juuni maa ma David te'en nāka'an ra:

Ma Racha'nu Ndioo te'en kā'an ra chi'in ma ra chito'i:

"Na kunandiun chiyo kua'i, ti i'ya ni ku'vai ma ndatui nuqñ,

35 nda katí kanindoyoi ma ndian kànita'an chi'un iti' cha'un."

Takan kāti Ndioo chi'in Jesuu, kāti racha'nu David taji'na.

36 'Na koto tandi'i ndyo'o ñivi ñuu Israel, ma tu'un ndaa. Ti juuni ma Jesuu ra chā'ni ndo nuu kruu, juuni kùu ra Cristu ta chito'o yo, jā'a Racha'nu Ndioo —katí Petu'.

37 Ta ora chīni ma ñivi ka'lin ikan ma tu'un kà'an Petu', nda'vi kùuni na, ta kicha'a na chikatu'un na nuu Petu' chi'in nuu inga ndian kùu tatum Jesuu te'en:

—¡Ndyo'o xaa! ¿Nayi iyo yi ña ja'a ndi? —kāti na.

38 Tajan te'en nāka'an Petu' chi'in na:

—¡Na chikon'i anima ndo chi'in Ndioo! ¡Ta na kunduta ndo chi'in sivi Jesucristu, ikan na janaa Ndioo kuati ndo, ta takan na ku'va ra ña na koo ma Tati Ií Ndioo chi'in ndo!

39 Ma tu'un i'ya Ndioo chā'a yi kuenda ndo ta juuni kuenda se'e ndo. Ta juuni chā'a ra tu'un ra kuenda ndian iyo chika a ndian iyo yatiní, vati kùu yi kuenda tandi'i ndyo'o ndian kāchin Racha'nu Ndioo ña kuu ndo ma ñivi ra. —Takan kāti Petu'.

40 Takan kūu ta juuni kà'an Petu' tiá kua'a' tu'un kuenda Jesuu, ta te'en kātitu'un ra nuu ñivi ikan ña chundayu'u ra na chi'in tu'un i'ya:

—¡Na kundachiyo ndo xiin ñivi ja'a ña kini iyo ñuñivi i'ya koto ndakuu kini ndo ndia! —Takan kāti ra.

41 Yakan va ndian chīnuni ma ña kà'an ra, ndiakan kùu ndian künduta. Ta ma kivi ikan ti kí'vi iin uni mii ñivi, ndian chīnuni ma iti' kuà'an Jesuu.

42 Ta ndisaa na jàchi'in na ma tu'un jàna'a ma ndra tatum Jesuu. Ta ikan indukuni jàchaa na ma ndatiñu na chi'in meru na, ti inuuni chànnini na. Ta ikan endee kà'an na chi'in Ndioo ora kùti'vi na nuu chà'nda kuati na paan chàchi na.

Naja kua chiyo ma ndian chīnuni tu'un Jesuu taji'na

43 Takan kūu ta ndisaa na, ndava yù'vi na ta ndava kuà'an anima na ña ndē'e na kua'a' tiñu ka'nú jà'a ma ndra tatum Jesuu, ti jànda'a ndra kua'a' ñivi ta jà'a ndra inga tiñu ka'nú chi'in ndatu ña chà'a Jesuu nuu ndra.

44 Ta ma ndian chīnuni ma tu'un Jesuu, endee iyo ti'vi na chi'in ndisaa ta'an na ndisaa kivi ti inuuni chànnini na. Ta induku jàchaa na ndisaa ña iyo nuu na chi'in ta'an na.

45 Ta xiko na ti'yo na, ta tandi'i inga ndatiñu na. Ta ikan chà'a na xu'un' nuu ta'an na tuva iyo nayi kùmansi nuu na.

46 Ta ndisaa kivi kùti'vi na ma veñu'u ka'nú ñivi judíu ña ndaa ñuu Jerusalén chi'in tave'e tave'e ndian meru na ña chinuni, ña chànda java na paan. Ta ikan jan kícha'a na kùsama na ma nuu iyo ti'vi na, vati ya'a chìsii anima na ti ya'a va'ani na chi'in ta'an na.

47 Ta jàka'nú na Ndioo, ta tandi'i ma ñivi iyo ma ñuu tìnu'u na na ndia. Ta tandi'i kivi iyo tiá ga kua'a'ndian cha kí'vi iti' Jesuu, ta ndiakan kùu ma ndian kâchin ra ña ni kakú jà'a ra.

3

In ra cha'a pe'lú ndà'a ra

1 Iin kivi kuà'an Petu' chi'in Xuva veñu'u ka'nú ñuu Jerusalén kaa uni chani'ini, vati ma ora ikan kùu ora kà'an ñivi judíu chi'in Ndioo veñu'u ikan.

2 Ta ma yukora veñu'u ikan nàndi iin ra kùkue'e cha'a pe'lú, ña takani kùkue'e ra nda ora kâku ra. Ta rakan ti nani kivi chàndaka na ra ma ikan, ta chàjakunandi na ra yatin ma yukora veñu'u ña nàni Yukora Vii. Ikan na ndakan ra xu'un' nuu ma ndian yà'a ikan.

3 Ta ma kivi ikan ora ndé'e ma ra kùkue'e ma Petu' chi'in Xuva ña chani ki'vi ndra ma yukora ikan, ta kícha'a ra chìkan ra xu'un' nuu ndra.

4 Yakan va ora ndé'e ndra ma ra kùkue'e ña nàndi ra ikan, tajan te'en kícha'a kà'an Petu' chi'in ra:

—¡Nde'e nuu ndi! —kàti ra.

5 Tajan ma ra kùkue'e, ndé'e ra nuu ndra, ti chànini ra ña ni ku'va ndra xu'un' nuu ra, kùuni ra niku.

6 Va ma Petu' te'en nàka'an ra chi'in ra:

—Tòve xu'un' plata nuu ndi ta ni oro ndia, ña ku'va ndi nuuñ, va ndava ni kùuni iyo nuu ndi kùu ku'va ndi yi nuuñ. —Takan kàti Petu' chi'in ra.

Ta ikan nàka'an ndiko Petu' inga cha'a' te'en:

—Chi'in ndatu Jesucristu, ra ñuu Nazaret, kà'in chi'un ña na ndetaun ta kakaun —kàti ra.

7 Tajan ora chìnu kà'an Petu' te'en, ta tìin ra chiyo nda'a' kua'a ma ra kùkue'e, ta jàndeta ra ra. Ta ma ora ikani numini ndàkuu ni'i ma cha'a ra chi'in iki cha'a chondo ra.

8 Tajan ma ra kùkue'e ikan, iin ndàvani ra, ta kícha'a ra chìka ra. Ta ikan ki'vi ra yukora veñu'u chi'in ndra, va juuni chi'in cha'a maa ndio ra chìka ra. Ta endee ndàva ra ña jàka'nú ra Ndioo ti ya'a chìsii ra.

9-10 Takan kùu tajan ma ndian ka'lin tichi veñu'u ikan, ora ndé'e na ra ña jàka'nú ra Ndioo, ta chìka ra, ta ndava kuà'an tati ndio na, ta yù'vi na ndé'e na ma ña jà'a chi'in ra ña ndà'a ra. Ta nàkoto na ra ti juuni ma ra chùnandi yukora veñu'u vii chìkan xu'un' kùu ra.

Ndaa Petu' ma corredor Salomón, ña kàtitu'un ra nuu ñivi

11 Takan kùu ta ma ra cha'a pe'lú ña cha ndà'a, endee tüvi jaña ra ma Petu' chi'in Xuva. Ta ndisaa ñivi ndava kuà'an tati na ndé'e na ma ra kùkue'e. Ta kàndakunu na kuà'an na iti' Corredor Salomón nuu ka'lin ndra.

12 Ta ora ndé'e Petu' ña chàkoyo kua'a' ñivi nuu ra, ta kícha'a ra kà'an ra te'en chi'in na:

—Ndyo'o ñivi israelita, ndè'i ndo ña ndava kuà'an tati ndo ndé'e ndo ña ndà'a ma ra kùkue'e i'ya. ¿A chànini ndo ña jànda'a ndi ra chi'in ndatu

maa ndi?, kùuni ndo. ¿A chànini ndo ña chìka ra'ya vitin jà'a ndi ti ñivi ií kùu ndi?, kùuni ndo. ¡Va yüvi takan kùu yi!

13 Ti ndā'a ra'ya chi'in ndatu Ndioo jà'a Jesuu. Ti ñivio cha'nu chìyo taji'na, ra nani Abraham, ta Isaac, ta Jacob, ndrakan kùu ndra ják'a'nu Ndioo taji'na ora chìyo ndra. Juuni Ndioo ikan kùu ra ña ják'a'nu ra Se'e ra Jesuu, ra kùu musu ra. Va ndyo'o tün ndo Jesuu ma i'ya ta chàndaka ndo ra nuu Pilatu. Ta ora kùuni Pilatu jaña ra ra ta tüvi ní cha'a ndo ña na ja'a ra yi,

14 vají ma Cristu kùu ra iin ra ií ta ndaa. Va ndyo'o java chìkan ndo ña na jaña ra iin ra chà'ni ñivi.

15 Ta takan chà'ni ndo ma ra chà'a kivi koo yo chi'in Ndioo. Va Ndioo jänataku ndiko ra ra. Ta cha'a' ña' a kùu yi ña ndyu'u kùu testigu, yakan va chà'a ndi kuenda nuu ndo.

16 Vati yakan va ma ra kùkue'e i'ya ndisaa ndo nàkoto ndo ra, ta vitin ndè'e ndo ra ña cha ndā'a ra. Ta yüvi ndyu'u jà'a yi, vati ma ndatu Jesuu kùu yi ña jà'a yi takan cha'a' ña chinuni ndi ma ña kà'an ra. Ta ndicha kuii ti chinuni ndi ña iyo ndatu Jesuu, ti juu yi jànda'a ndisaa ma kue'e ña ndo'o ma ra kùkue'e ikan. Ta yakan kùu ma ña ndè'e ndisaa ndo vitin.

17 'Yakan va ndyo'o xaa, cha chìtoi ti maa ndo chi'in ndra kuxini nuu ndo chà'ni ndo Jesuu ma i'ya. Va jà'a ndo yi ti töve chìto ndo ña ra jà'a tiñu Ndioo kùu ra.

18 Takan kùu va te'en jàchinu Ndioo ma ña kà'an ndisaa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na: ti ma ra kùu Cristu ni nde'e ra tundo'o, ta ni kuvi ra, kàti ndra.

19 Yakan va na ndakoo ndo iti' kini kuà'an ndo, ta chikoni'i ndo iti' kuà'an Ndioo, ikan na janaa ra ma kuati ndo. Ta takan kùu ku'va Ndioo iin tiempu vii ña koo ndo.

20 Vati ni keta ora ña ni tachi ndiko Ndioo ma Jesucristu nuu ñivi ñuñivi, ti rakan kùu ra kàchin ra ña na kuu ra Cristu, ora takä'an koo ñivi ñuñivi i'ya.

21 Yakan va vitin iyo yi ña kindoo ndio Jesucristu andivi, nda kati keta ora ña jàndova'a ji'na Ndioo ndisaa nakuyi. Tajan ni kichi ndiko Jesucristu ma takua kà'an Ndioo chi'in ma ndra ií ña kà'an chi'in tu'un yu'u ra, ndra chìyo taji'na, ña ni kuu yi.

22 Ti ma Moisés te'en kà'an ra chi'in ma ndra kùu ñivio chìyo taji'na: "Ni jaketa ma Ndioo iin ra ñivio ña ni ka'an chi'in tu'un yu'u Ndioo indukuni takua kà'in chi'in tu'un yu'u ra nuu ndo ndia. ¡Yakan va na jachi'in ndo ndisaa ma ña ni ka'an ra!"

23 Ta ndisaa ma ndian tüvi ni jachi'in ma ña kà'an ra, tüva ni kuu na ñivi Ndioo." Takan kàti Moisés taji'na.

24 Ta te'en nàka'an ndiko Petu':

—Ta ndisaa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, nda tiempu chìyo Samuel ta iti' nuu, juuni kà'an ndra kuenda ma kivi vitin.

25 Ma ndra kà'an chi'in tu'un Ndioo kà'an ndra ña ni ku'va Ndioo ma ña va'a nuu ma ñivi ra. Ta ndyo'o kùu ndian ni ni'i ndo yi. Ta juuni ni ni'i ndo ma tu'un ña jàndo'iin ra chi'in ma ñivio chìyo taji'na. Ti Ndioo te'en kà'an ra yi chi'in Abraham taji'na: "Ndisaa ñivi iyo ñuñivi ni ja'iñ na cha'a ma ra kùu ñiviun ña ni koo tiá iti' nuu." Takan kàti Ndioo.

26 Ti ora jänataku Ndioo ma ra Se'e ra, ji'na tâchi ra ra nuu ndyo'o ndian ñivi judíu ña na ja'iñ ra ndo, ikan na ndakoo ta'ii'iin ndo ma iti' kini kuà'an ndo ta na tandikun ndo ku'un ndo ma iti' ra. —Takan kà'an Petu'.

4

Tiin ndra sutu veñu'u ka'nu Petu' chi'in Xuva, ta tisokuati ndra ndra

¹ Petu' chi'in Xuva juuni kà'anga ndra nuu ma ñivi, ora chāa ma ndra sutu cha'nu chi'in ma ra chà'nda tiñu nuu jandaru veñu'u, chi'in ndracha'nu saduceu ña

² ya'a kùxaan ndra, ti jàna'a Petu' chi'in Xuva nuu ñivi ña nàtaku ndiko Jesuu tañu ñivi ndií. Ta ña'a jàna'a yi ti ndicha ña nàtaku ndiko ma ñivi ndia.

³ Ta cha'a' yakan tiin ndra ndra. Ta tava cha ini kùu yi, yakan va, tì'i ndra ndra vekaa. Ta nda inga kivi ora kundichin tåva ndra ndra.

⁴ Va kua'a' ñivi tåso'o na tu'un kàtitu'un Petu' chi'in Xuva. Ta ora ikani kîcha'a na chinuni na tu'un Jesuu nda kati ki'vi iin u'un mii ndra'ii, iti' kuà'an Jesuu. Ta siin kùu ma ñivi ña'a' ndia.

⁵ Ta ora tuvi inga kivi, tajan küt'i vi ma ndra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu ñuu Jerusalén, ta juuni küt'i vi ndracha'nu chi'in ndra matru jàkua'a tutu Ndioo.

⁶ Ta juuni ikan ndaa sutu Anás. Ta rakan ti, iin sutu kuxini kùu ra, chi'in Caifás, Xuva, Jandu, ta tandi'i ndra kùu ñivi sutu cha'nu ikan.

⁷ Tajan tâchi ndra tiñu nuu ma jandaru veñu'u ña na kutava ndra Petu' chi'in Xuva vekaa. Tajan châtava ndra ndra ta kütaa ndra ma'ñu ma ndra cha'nu ikan. Ta ikan jan te'en kîcha'a chikatu'un ndra nuu Petu' chi'in Xuva:

—Ndyo'o xaa, ¿yo tåva tiñu nuu ndo a yo sivi nàka'an ndo ña jà'a ndo takan? —kàti ndra.

⁸ Va taku ma Petu', ti ïyo ma Tati Ií Ndioo chi'in ra, ta te'en kîcha'a kà'an ra chi'in chinituni ra jà'a yi:

—Tandi'i ndyo'o ndracha'nu chi'in ndra chà'nda tiñu ma ñuu.

⁹ ¿A ndyo'o, chikatu'un ndo nuu ndi naja kua kùu yi ña ndôva'a ma ra kükue'e i'ya?

¹⁰ Va'ani. Na katitu'un ndi nuu ndo, ikan na koto ndyo'o, ta tandi'i ñivi ñuu Israel, ti ra kükue'e i'ya, ra ndè'e ndisaa yo vitin, cha ndâ'a ra jâ'a juuni ma ndatu Jesucristu, ra kichi ñuu Nazaret, ra tâkkaa ndo nuu kruu kùu ra. Va Ndioo jânataku ndiko ra ra.

¹¹ Yakan va Jesuu kùu ma yuu ña jâchiyo ndyo'o ndra kùu labañi ña jâva'a ve'e. Ta vitin juuni yuu ikan kùu yi ña ndâkuu ka'nuga yi kua tandi'i yuu ña jà'a ndo ve'e vitin.

¹² Yakan va nî'iin inga ñivi, kük jâkakú na yo, ti töve nî cha'a Ndioo ndatu ra nuu nî'iin ñivi ñuñivi, ti nuu Jesucristuni, châ'a ra yi, ikan na jakakú ra yo. —Takan kàti Petu' chi'in ndra.

¹³ Yakan va ndè'e ma ndracha'nu ka'jin ikan ña tüvi yu'vi Petu' chi'in Xuva ora kà'an ndra. Tajan ma ora ikani, numini nâkuni ndra ña ndra tüvi nî cha'an jakuela kùu ndra, ti ndra nda'vini kùu ndra. Ta ndava kùa'an tati ndra ora chîni ndra ma tu'un kà'an ndra. Ta juuni nâkuni ndra, ti ndra jâkua'a chi'in Jesuu kùu ndra ndia.

¹⁴ Yakan va ndè'e ma ndra kuxini ti, ndicha ña ndâ'a ma ra kükue'e. Ta ndaa ra chi'in ndra ndia, yakan va, na kük tisokuati ndra ma Petu' chi'in Xuva.

¹⁵ Ta ikan jan, ma ndra matru jâkua'a tutu Ndioo, te'en nâka'an ndra nuu ndra:

—¡Na kee ndo ma nuke'e nundani! —kàti ndra.

Ta ikan jan, këe ndio ndra ma nuke'e nundani.

16 Tajan te'en kīcha'a nàtu'un ta'an ma ndra kuxini:

—¿Ta vitin, nayi iyo yi ña ja'a yo chi'in ndra'ya? Ti ndisaa ma ñivi ñuu Jerusalén cha chito na, ti jända'a ndra ma ra kùkue'e. Ta kùu ka'an yo ní'iin nakuyi chata ma ñia va'a jā'a ndra.

17 Yakan va na ka'an xaan yo nuu ndra, ikan na kā'an ga ndra tiá tu'un Jesuu nuu ma ñivi, koto koto tiá ñivi ma tu'un Jesuu, ta ki'vi na iti' kuà'an Jesuu ndia. —Takan kàti ndra nàtu'un ta'an ndra.

18 Ta takan kùu tajan chāki'in ndra Petu' chi'in Xuva inga cha'a', tajan te'en kīcha'a kà'an ma ndra kuxini chi'in ndra:

—¡Tuva kùuni ndi ñia jana'aga ndo, ní'iin ga tu'un kà'an cha'a' Jesuu nuu ní'iin ñivi ma tiá iti' nuu! —Takan kàti ma ndra kuxini chi'in ndra.

19 Va Petu' chi'in Xuva, te'en nāka'an ndra chi'in ndra:

—¿Naja kua chànnini ndo, a tiá va'a kuenda Ndioo tu jà'a ndi tiñu kà'an ndo a tiñu kà'an Ndioo?, kùuni ndo.

20 Va taku ndyu'u, ti kùu ndakoo ndi ñia kàtitu'un ndi nuu ma ñivi ndisaa ma ña ndé'e ndi ta chīni ndi cha'a' Racha'nu Jesuu —kàti ndra.

21 Yakan va ma ndra chà'nda tiñu veñu'u jåyu'vi ndiko ndra ndra, va jāña ndiko ndra ndra. Ti tūvi ní ni'i ndra naja kua jande'e ndra tundo'o ndra, ti ndisaa ma ñivi jàka'nu na Ndioo cha'a' ma ñia va'a ña jā'a ndra.

22 Ta ma ra ndā'a jā'a ma ndatu Jesuu, cha yā'a nduu ra uvi xiko kuiya ra.

Nívi chinuni chikan na ñamani nuu Ndioo

23 Takan kùu ta ora jāña ndra ma Petu' chi'in Xuva, ta kīchaa ndra nuu ka'lín inga ma ndian chinuni. Ta kīcha'a ndra kàtitu'un ndra nuu na ndisaa tu'un ñia kā'an ma ndra sutu cha'nu chi'in ndracha'nu ndia.

24 Ta ora chīni na ma tu'un kàtitu'un ndra, tajan iin nuuni te'en kīcha'a ndio na kà'an na chi'in Ndioo:

—Yo'o, Ndioo chito'o yo, ña jā'a ña tūvi ma andivi ta ñuñivi ta tañu'u ta ndisaa ña iyo nuu yi ndia.

25 Juuni maun, kā'an nuu ma Tati Iíun ña na ka'an yi nuu ma ra kùu ñivio, racha'nu David, ra kùu musyun tají'na chi'in tu'un i'ya:

¡Na tūvi va'a jā'a ma ñivi ña xaani na nde'e na Ndioo,
ta juuni tūvi va'a jā'a na, ña chànnini na iin tiñu ña töve va'a!

26 Va ma ndra kùu rey chi'in inga ndra chà'nda tiñu nuu ñu'u' ñuñivi,
kütí'vi ta'an ndra ña kùuni ndra kanita'an ndra chi'in Racha'nu Ndioo, ta
chi'in ra kùu Cristu, ra kàchiun.
Takan kà'an ma tutun, yo'o Racha'nu.

27 'Ta ndicha ña takan kùu ma kua kà'an yi, yo'o Racha'nu. Vati kütí'vi ta'an ma Rey Herode chi'in Ponciu Pilatu ñuu i'ya, chi'in ñivi judíu ta ñivi yüvi judíu, ña kùuni ndra ka'ní ndra se'un Jesuu, ta rakan ti iin ra ii, ra kàchiun ña na kùu ra Cristu, kùu ra.

28 Yakan va takan jåchinu ndra ma tiñu ña kàchiun ña ni ja'a ndra niku, yo'o Racha'nu Ndioo, ti maun, cha chito va'un, ti takan ni kuu yi, ora takä'an ja'a ndra yi.

29 Ta vitin, yo'o Racha'nu Ndioo chito'o yo, ¡na ki'in kuendaun ma tu'un xaan ña kā'an ndra sutu cha'nu chata ndi! ¡Ta na ku'vaun, ma tundeeniun nuu ndyu'u ndian kùu musyun, ikan na yú'vi ndi ora kàtitu'un ndi ma tu'un!

30 Ta na nda'a ma ndian ku'vi jā'a ma ndatun, ikan na kuu nde'e ma ñivi kua'a' tiñu ka'nu ta seña ña jà'un chi'in sivi ma se'un Jesuu, ra ya'a ga ii.
—Takan kà'an ndra chi'in Ndioo.

³¹ Tajan ora chīnu ñā kā'an ndra chi'in Ndioo, tajan kīcha'a tāan ma nuu ka'in ti'vi ndra. Ta juuni ma ora ikan, nī'i na ndatu, jā'a ma Tati Ií Ndioo. Ta ikan jan, kēe ndio ma ñā ndasii na, ta na tüva yu'vi ndio na, ñā kātitu'un na tu'un Ndioo nuu ñivi.

Ndisaa kuii ndatiñu ñà'a ma ndian chìnuni, juuni ñà'a tandi'i na kùu yi ndia

³² Takan kūu ta ndisaa ma ndian chìnuni inuuni chànini na, vaji ya'a kua'a' na. Ta juuni kāti na ti ma ndatiñu ñà'a na juuni ñā'a ndisaa na kùu yi ndia. Tüvi kāti na ñā ñà'a ma'iin na kùu yi.

³³ Chi'in ndatu ka'nú Ndioo, jàna'a ma ndra tatum Jesuu, nuu ma ñivi ñā ndicha kuii ñā nātaku ndiko Racha'nu Jesuu. Ta juuni chà'a Ndioo ma ñiamani ra nuu ndisaa na.

³⁴ Yakan va nī'iin ma ndian chàkunuu chi'in ndra, tüvi kùmaní nī'iin nakuyi nuu na. Ti ndian iyo ñu'u' a ve'e, xíko na yi, ta takan nī'i na xu'un',

³⁵ tajan chà'a ndio na yi nuu ma ndra kùu tatum Jesuu, na nata'vi ndra yi nuu ma ndian chìnuiñu' yi.

³⁶ Takan kūu tajan ñā'a kùu yi takua jā'a iin ra nàni Kusé, ra kùu ñivi Leví, ra kīchi ñuu nàni Chipre. Ra'ya, jākunani ma ndra tatum Jesuu ra, Bernabé, ti ma sivi ikan kùuni yi kà'an yi: Ra ya'a jàndomani inga ñivi.

³⁷ Tajan ra'ya kùu ra ñā iyo iin ñu'u' ra, ta xíko ra yi, ta chā'a ra ma xu'un' nuu ma ndra kùu tatum Jesuu.

5

Ra nàni Ananía chi'in ñasi'i ra, kà'an vi tu'un vata

¹ Iyo iin ra nàni Ananía chi'in ñasi'i ra Safira. Ta vikan, ti ni nduvi vi xíko vi iin ñu'u' vi, ta nī'i vi xu'un'.

² Ta ma ra'ya, ti ndáki'in xe'e ra java ma xu'un' xíko ra ñu'u' ra chi'in ma ñasi'i ra, vati nda maa ñā chító va'a ñā ma ñā jā'a ra ndia. Ta inga java yi, chāndaka ra yi nuu ndra tatum Jesuu, ta kāti ra ti ñā'a kùu tandi'i ma xu'un' nī'i ra.

³ Ta nākā'an Petu' chi'in ra:

—Yo'o Ananía, ¿ta naja chā'un ñā kī'vi ma kui'na tichi animaun? Ta vitin ti cha kī'viun ití' kini, ta kùuniun tavaun iin tu'un vata nuu Tati Ií Ndioo, vati tindixe'un java ma xu'un' kuendaun cha'a' ma ñu'u' xikoun.

⁴ Ndicha ti ñu'u' maun kùu yi, ta ndicha kuii ti kùu xikoun yi ta nī'un xu'un' cha'a' yi, tuva kùuniun. ¿Va naja chāniniun ka'un tu'un vata ora nī'un ma xu'un' cha'a' yi, tuva yöve takan kùu yi? Yakan va ma tu'un vata ñā já kā'un, tüvi nī ka'un yi nuu ndyu'uni, vati juuni kà'un yi nuu Ndioo ndia. —Takan kāti Petu' chi'in ra.

⁵ Tajan ora chīni Ananía ma tu'un kā'an Petu' nuu ra, tajan ma ora ikani ndüva ra ta chí'i ra. Ta ma ñivi ka'in ikan, ora chító na ñā chí'i ra, ta kīcha'a na yù'vi ndio na.

⁶ Tajan ma ora ikani kīchaa iin ndra yoko tísukun ndra ja'ma ma ñunda'yu ra. Ta kuà'an yi chí'in ndra nuu ni kuchi yi.

⁷ Ta tichi iin uni ora, tajan chāa ma ñasi'i Ananía, ta kī'vian ma nuu ka'in ndra. Va tüvi chítóan ñā cha chí'i ma iian.

⁸ Tajan te'en kīcha'a chikatúun Petu' nuan:

—Kùunjí ñā na ka'un ma tu'un ndaa nui. ¿A ndicha ñā ma xu'un' i'ya kùu ndisaa ma xu'un' nī'i ndo cha'a' ma ñu'u' xíko ndo? —kāti ra.

Ta te'en nāka'an ña:

—¡Juu! Ndicha kuii ña takan xīko ndi yi.

9 Tajan te'en nāka'an ndiko Petu' nuan:

—¿A kuu janda'viñ'a a ndo ma Tati lī Ndioo, kùuni ndo ña kà'an ndo takan? ¡Na kùu yi! Ti chiña cha vachi ma ndra chākuchi ma iiun. ¡Ta nda maun, ni kukuchi ndra vitin ndia! —kàti ra chi'an.

10 Ta ora nāka'an ra te'en, ta juuni ma ora ikani ndūva ma Safira yatin nuu ndaa ra, ta chi'an ndia. Ta ora kī'vi ndiko ma ndra yoko ma tichi ve'e ikan, ta ndē'e ndra ña cha chī'an. Tajan ndáki'in ndio ndra ma ñunda'yuan ta kuàndaka ndra yi ña na kuchi yi iti' xiin ma iian.

11 Ta ora chito ndisaa ma ñivi veñu'u ña te'en kūu, tajan ndisaa na yū'vi na.

Jànda'a ma ndra tatum Jesuu kua'a' ndian ku'vi chi'in ndatu Ndioo

12 Takan kūu ta Ndioo jàna'a ra kua'a' ndatu ta seña nuu ma ñivi, jà'a ma ndra tatum Jesuu. Ta ndisaa ma ndian chinuni, inuuni chànnini na ta kùti'vi na tichi kora veñu'u ka'nu nuu lyo corredor nàni Salomón.

13 Ta ndisaa inga ñivi ñuu, töve kànaní na ña tita'an na chi'in na ma nuu ka'in tì'vi na, vaji ya'a ga tiñu'u na na.

14 Va endee kì'vi tiá kua'a' ñivi iti' kuà'an Jesuu, ñivi ña'a ta ra'ii ndia, vati chinuni na tu'un ra.

15 Takan kūu tajan tåvani'i ma ñivi ma ndian ku'vi ma yu'u kai kùtu chi'in chito na ta yuvi na. Ikan ora ni ya'a Petu', vaji tu vatini ra, na ya'a chata na, ikan na nda'a na, kùuni na.

16 Ta juuni, kichakoyo ñivi lyo ñuu yatin xiin ñuu Jerusalén, kùtu ndiso na ndian ku'vi chàa na. Ta juuni kichakoyo na chi'in ndian ndiso tati xaan ndia. Ta ndisaa na nda'a na ma ora ikan.

Ndra tatum Jesuu, ndè'e ndra tundo'o, jà'a inga ñivi

17 Tajan kütí'vi ta'an tuku ma ra sutu chà'nda tiñu chi'in sutu meru ra ta ndra saduceu, ña nàtu'un ta'an ndra, ti ya'a tixin ndra ndè'e ndra ña jà'a ma ndra tatum Jesuu.

18 Tajan ma ora ikan tâchi ndra ma jandaru, ta tiñ ndra ma ndra tatum Jesuu, ta tì'i ndra ndra vekaa.

19 Va ora chanikuua ora ka'in ndra tichi vekaa, châa iin tati va'a ña jà'a tiñu nuu Ndioo. Ta nüna yi ma yuve'e nuu ka'in ndra, ta tâva yi ndra. Tajan te'en nāka'an yi chi'in ndra:

20 —¡Kua'an ndo tichi kora veñu'u ka'nu! ¡Ta na katitu'un ndo nuu ñivi ka'in ikan naja kua kakú na, ikan na ni'i na ña na koo va'a na chi'in Ndioo! —kàti yi chi'in ndra.

21 Ta ora kâ'an yi te'en nuu ndra, ta inga kivi ora tuvi tajan kēe ndio ndra kuà'an ndra tichi kora veñu'u ka'nu. Ta ikan kîcha'a ndra jàna'a ndra nuu ma ñivi.

Tajan juuni ma ora ikan, kütí'vi ndiko ma sutu chà'nda tiñu chi'in inga ndracha'nu lyo ñuu Israel ña jà'a ndra iin junta ka'nu cha'a' ma ndra tatum Jesuu ña ka'in tichi ma vekaa. Tajan tâchi ndra ma ndra jandaru ma vekaa ña na kuki'in ndra ndra.

22 Ta ora châa ma ndra jandaru ma vekaa, ta nànduku ndra ndra. Ta töva nî nata'an ndra ndra. Ta yakan va chikoni'i ndiko ndra nuu ka'in ma ndracha'nu jà'a junta.

23 Ta te'en nāka'an ndra chi'in ndra:

—Ora chāā ndi ma vekaa, ta ndē'e ndi ma yuve'e ña ndāsi va'a yi. Ta juuni ndē'e ndi ña ka'in ma ndra kūmi ma yuvekaa. Va ora nūna ndi ta kī'vi ndi tichi yi, ta ndē'e ndi ña töva ma ndra ka'in tichi yi. —Takan kāti ma ndra jandaru chi'in ma ndracha'nu ikan.

²⁴ Takan kūu ta ora chīni ma ndra sutu cha'nú kuxini chi'in ra capitán jandaru ma veñu'u ña kā'an ndra, tajan te'en kīcha'a ndra nākanini ndra:

—¿Nayi ni kuu tiá ití nuu cha'a' ña kūu takan? —kūuni ndra.

²⁵ Ta ora juuni kā'anga ndra te'en, ta juuni ma ora ikani chāā iin ra nuu ka'iin ndra ta te'en kāti ra chi'in ndra:

—Ma ndra, tī'i ndo tichi vekaa, ndakan ka'in ndra tichi kora veñu'u ka'nú jāna'a ndra nuu kua'a' ñiví —kāti ra.

²⁶ Yakan va, kuà'an ma ra capitán chi'in jandaru ra, kuàtiin ndiko ndra ma ndra tatum Jesuu. Va tüva ní jati'ini ndra chi'in ndra, tī ndasii ndra ña jātindikun ma ñivi ndra chi'in yuu.

²⁷ Tajan ora chāā ndiko ma ndra jandaru ma nuu kùu junta jā'a ma ndracha'nu, tajan chāndaka ndra ndra nuu ka'in ma ndracha'nu chā'nda tiñu. Ta te'en kīcha'a chīkatu'un ma sutu chā'nda tiñu nuu ma ndra tatum Jesuu:

²⁸ —¿Ta naja tüvi jā'a ndo ma ña kātitu'un ndi nuu ndo? ¿A tüvi chāku'uni ndo ora kā'an xaan ndi ña na tüva iyo yí ña ja'a ndo ña jāna'a ndo tu'un Jesuu nuu ma ñivi? Va ndyo'o tī tüvi ní jachi'in ndo ma ña kā'an ndi nuu ndo. Ta vitin tandi'i ñivi ñuu Jerusalén i'ya, cha chīto na ndisaa ma ña jāna'a ndo. Ta juuni kā'an ndo ña maa ndi kùu ma ndra chāni Jesuu. —Takan kāti ma ndra sutu cha'nú nuu ndra.

²⁹ Tajan nāka'an Petu' chi'in inga ma ndra tatum Jesuu te'en nuu ma ndra sutu cha'nú:

—Iyo ga yi ña jā'a ndi ma tiñu kā'an Ndioo, kua ma tiñu kā'an ndyo'o ndian kùu ñivini.

³⁰ Vati Ndioo, ra kùmi ñivio ndian chīyo tajína, juuni rakan kùu ra ña jānataku ndiko ra Jesuu. Ta Jesuu ikan kùu ra ña chāni ndo nuu kruu ndia.

³¹ Ta vitin Ndioo kāni'i ra ra ta jākunandi ra ra chiyo kua'a ra nuu iyo ndatu ra. Ta juuni Ndioo ikan, kùu ra ña chā'a ra ndatu ra nuu Jesuu ña na jakakú ra yo, ta ka'nda ra tiñu nuu yo ndia, ikan na ndikoni'i yo ití' Ndioo, ta ndakuu yo ndian cha jānaa Ndioo kuati.

³² Ta cha'a' ña'a ndyu'u chīto ndi ti ña ndicha kùu yi. Ta nda ma Tati Ií Ndioo, chā'a yi kuenda naja kua kūu yi ndia, vati induku iyo yi chi'in ndi, ti chā'a Ndioo yi ña na koo yi chi'in ndisaa ndian jachi'in ña kā'an ra. —Takan kāti Petu' chi'in ma ndra sutu cha'nú.

³³ Ta ora chīni ma ndracha'nu ka'in ti'vi, ma tu'un kā'an ma ndra tatum Jesuu, tajan nduva'a kuii kāyuni ndra, ta kūuni ndra ka'ni ndra ndra.

³⁴ Va tañu ma ndracha'nu ikan ndaa iin ra fariseu, ra nāni Gamaliel. Ta rakan ti kùu ra iin matru jākua'a tutu Ndioo. Ta tiñu'u ma ñivi ra ti matru va'a kùu ra. Ta ma ora ikani, ndēta ra ta kīcha'a ra kā'an ra nuu ma ndra jandaru, ña na tava ndra ma ndra tatum Jesuu ití' nuke'e nundani ma ora ikan, vati kūuni ra natu'un xe'e ra chi'in ma meru ra.

³⁵ Tajan te'en kīcha'a ra kā'an ra nuu tandi'i ma ndracha'nu ka'in ikan:

—Ndyo'o ndracha'nu ñuu Israel, ña ja'a ndo kuenda nuu ndo cha'a' ña ni ja'a ndo chi'in ndra'ya!

³⁶ ¡Na kuku'uni ndo ti tajína chīyo iin ra chūnani Teudas! Ta rakan ti chānini ra ti iin ra ka'nú ndicha kuii kùu ra. Tajan ní'i ra iin kumi cientu

ndra'ii ña chàkunuu ndra chi'in ra. Va këta iin kivi ña châ'ni inga ñivi ma Teudas. Ta ma ndian chàkunuu chata ra, chïnu ndra kuà'an ndra. Ta ikan ndi'i ndisaa ma tiñu ja'a ra vati tüvi nda kuenda ma ña ja'a ra.

37 Ta iti' nuuga chïyo inga ra chûnani Juda, ra ñuu Galilea. Ta ma tiempu ikan kùu ma kivi nâkuiso na sivi ñivi. Ta rakan ti juuni nî'i ra kua'a' ñivi ña kâkunuu chi'in ra. Va indukuni tâ'an ra vati juuni châ'ni ma ñivi ra. Ta juuni chïnu ma ndian chàkunuu chi'in ra kuà'an na ndia.

38 Yakan va yu'u, kùuni katitu'in iin ma ña ndaa nuu ndo. ¡Na jaña ndo ña kânita'an ndo chi'in ma ndra tatum Jesuu i'ya! Ti tu tu'un ñivini kùu ma ña katitu'un ndra, kùu ya'a yi numini.

39 Va tu tiñu Ndiooo kùu ma ña ja'a ndra, na kùu jakutaxin ndo ndra. ¡Yakan va na ja'a ndo kuenda nuu ndo, ta koto kânita'an ndo chi'in Ndiooo! —Takan kàti racha'nu Gamaliel chi'in ma ndracha'nu nuu ndra:

—¡Na jaña ndo ña katitu'un ndo tu'un Jesuu nuu ñivi! —kàti ndra.
Tajan ma ora ikani jaña ndra ma ndra tatum Jesuu na ku'un ndra.

41 Takan kùu ta ora kêe ndio ndra kuà'an ndra, tajan nduva'a kuii chisii ndio ndra, ti Ndiooo châ'a ña na nde'e ndra tundo'o cha'a' ma tu'un Jesuu ña katitu'un ndra.

42 Ta ndisaa kivi katitu'un ndra, ta jàna'a ndra tu'un va'a Jesuu, ra kùu Cristu, nda nikuuni ve'e ñivi a veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén.

6

Kâchin ñivi chinuni ucha ta'an ndra tindee tatum Jesuu

1 Takan kùu yakan va ma tiempu ikan, tiá ndôkua'a' ma ñivi chinuni tu'un Jesuu. Ta tañu na, juuni iyo ndian kâ'an tu'un griegu, ta juuni iyo ndian kâ'an tu'un hebreu. Ta kîcha'a ma ñivi ña'a, ndian kâ'an tu'un griegu kânita'an yu'u vi chi'in ma ñivi kâ'an hebreu, ti kàti vi ti ñivi ña'a griegu ña ndôo nda'vi, töve nî'i induku vi ma ndatiñu ña chinîñu'vi kua inga vi ña kîndoo nda'vi. Vati ma ndian chinuni jàchaa na ña kachi vi nani kivi.

2 Yakan va ndi uchi uvi ma ndra tatum Jesuu, jâkuti'vi ta'an ndra chi'in ndisaa ma ndian chinuni tu'un Jesuu, tajan te'en nâka'an ndio ndra chi'in na:

—Töve va'a ña jaña ndi ña katitu'un ndi tu'un Ndiooo, kua ña jacha ndi ña kachi ñivi ti na kûyati ndi ja'a ndi nduvi tiñu.

3 Yakan va ndyo'o yani, ¡va'aga ña ku'un ndo kachin ndo ucha ta'an ma ndra iñu'u ña iyo tañu ndo! Va nanduku ndo ma ndra iyo chinituni, ta iyo Tati Ií Ndiooo chi'in ndia. Ta nuu ndrakan iyo yi ña ku'va yo ma tiñu i'ya, ikan na jacha ndra ña kachi ma ñivi ña'a nda'vi.

4 Yakan va ndyu'u, endeeni kâ'an ndi chi'in Ndiooo, ta juuni endeeni katitu'un ndi ma tu'un Jesuu chi'in inga ñivi ndia.

5 Yakan va iin tu'uni ndôo ndisaa na. Ta kâchin na iin ra nàni Esteban. Ta rakan ti iin ra ya'a ga chinuni ma tu'un Jesuu ta jàchi'in va'a ra ña kâ'an ma Tati Ií Ndiooo. Takan kùu ta juuni kâchin ndra ra nàni Lipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenias chi'in iin ra nàni Kula ndia. Ta rakan ti iin ra judíu ña kîchi ñuu Antioquía kùu ra. Vati yüvi ra judíu kùu ra niku.

⁶ Ta ora cha kāchin ndra ndra, tajan chājana'a ndra ndra nuu ka'iin ma ndra tatum Jesuu. Ta ikan ndra tatum Jesuu jündii ndra nda'a' ndra xini ndra, ta kicha'a kà'an ndra chi'in Ndioo kuenda ndra cha'a' ma tiñu ni ki'vi ndra.

⁷ Yakan va kuàndokua'aga ma ndian chìnuni ñuu Jerusalén jà'a ma tu'un Ndioo ña kàtitu'un ma ndra tatum Jesuu. Ta juuni iyo iin ndra sutu veñu'u judíu ña cha kicha'a jàchi'in ndra tu'un Jesuu ndia.

Tiñu ndra Esteban, ta kuàndaka ndra nuu ma ndracha'nu judíu

⁸ Va tava iyo ñamani, ta ndatu Ndioo chi'in Esteban, yakan va chi'in ma ndatu ikan, jàna'a ra kua'a' seña ta tiñu ka'nu nuu ñivi ñuu ikan.

⁹ Va chāa iin kivi ña chikuta'an ndra judíu chi'in Esteban. Ta ndrakan ti ndra kichi iti' veñu'u ndian judíu ña nàni: Veñu'u Ñivi Cha Kákú Nuu Tundo'o. Ta tañu ndra iyo ndra kichi ñu'u' Cirene, ta ñu'u' Alejandría. Juuni iyo ndra kichi ñu'u' Cilicia ta ñu'u' Asia. Ta ikan jan kicha'a ndra kànita'an yu'u ndra chi'in Esteban.

¹⁰ Va nü'iin ma tu'un kà'an ndra, tüvi nü tandaayi ma tu'un kà'an ra. Ti ma tu'un ikan chi'in chinituni ma Tati IÍ Ndioo kà'an ra yi.

¹¹ Yakan va ma ndrakan, tìa'vi ndra inga ndra ña na tisokuati ndra Esteban. Tajan ndrakan te'en nāka'an ndio ndra chata ra:

—Ra'ya kùu ra ña chīni ndi ña endee kà'an ti'ini chata Moisés ta chata Racha'nu Ndioo ndia —kàti ndra.

¹² Takan kùu yakan va, te'en ja'a ndra ña jākayuni ndra ma ñivi ñuu ikan, chi'in ndracha'nu, ta ndra matru jàkua'a tutu Ndioo ndia. Tajan tìin ndio ndra Esteban, ta chāndaka ndra ra nuu kùti'vi sutu cha'nu chi'in ndracha'nu judíu.

¹³ Ta juuni nànduku ndra ma ndra tìsokuati ndra chata chi'in tu'un vata. Tajan te'en nāka'an ndio ndra chata ra:

—Ra'ya kùu iin ra endee kùuni jaña ra ña kà'an ti'ini chata veñu'u ka'nu yo ta chata tu'un Ndioo taa Moisés taji'na ndia.

¹⁴ Ta juuni chīni ndi ña kà'an ra ti Jesuu, ra ñuu Nazaret, ni janduva ra veñu'u ka'nu i'ya, ta ni sama ra ndisaa ma costumbre ña kà'an ma racha'nu Moisés, ña iyo yi ña ja'a yo. —Takan kà'an ndra.

¹⁵ Yakan va ma ndra sutu cha'nu, ta ndisaa ma ndian ka'iin ikan, ora ndé'e ndra nuu Esteban ña kàa yi takua kàa nuu iin tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo.

7

Tu'un kà'an Esteban nuu ma ra sutu cha'nu

¹ Yakan va te'en kich'a' ndio ma sutu cha'nu chikatun ra nuu Esteban: —¿A ndicha ma tu'un kà'an ndra chataun? —kàti ra.

² Tajan Esteban te'en nāka'an ndio ra chi'in ra:

—Ndyo'o yanj ta ndyo'o ndracha'nu, jna kuni va'a ndo ñia ni ka'in! Ti Ndioo ka'nu kēta ra nuu Abraham, ra kùu ñivio chiyó taji'na ora chiyó ra ñu'u' nàni Mesopotamia, ma ora takä'an ku'un ra koo ra ñuu Harán.

³ Ta ora kēta Ndioo nuu ra ta te'en nāka'an ra chi'in ra: "Na ndakoun ñu'un ta ñiviu, ta na ku'un iti' ni jana'i nuyn", kàti Ndioo chi'in ra.

⁴ 'Yakan va kēe ndio Abraham ñu'u' Caldea, ta kuà'an ndio ra kuàkoo ra ñuu Harán. Ta ora cha chí'i tatá ra, tajan Ndioo tachi ra Abraham na kichi ra koo ra ñu'u' nuu iyo ndo vitin.

5 Va ma kivi ikan tüvi nī cha'a Ndioo ni ita'vi ñuu'u' nuu Abraham ni nuu kundaa, vaji iin chiyo cha'a ra. Va Ndioo chā'a ra tu'un nuu Abraham ña tiá iti' nuu ni ku'va ra ñuu'u' i'ya nuu ra. Ta ora kuvi ra ni kindoo yi kuenda ma ñivi tata ra ña ni koo itaan a isaa. Yakan va ma tiempu ikan chā'a Ndioo tu'un nuu ra, vaji nī'iin se'e ra takā'an koo.

6 Tajan te'en nāka'an tuku Ndioo nuu ma Abraham: "Ma ndian kùu ñiviun ña ni koo tiá iti' nuu, ni koo na iin kumicientu kuiya iin ñuu nuu chika nuu yüvi ñuu'u' na. Ta ikan juuni ni kuu na musu jàtiñu saani kuenda ma ñivi ñuu ikan ndia. Ta ndian iyo ñuu ikan, ni jande'e na tundo'o na." Takan kā'an Ndioo nuu Abraham.

7 Takan kūu tajan te'en nāka'an tuku Ndioo nuu ra: "Yu'u ni jande'i tundo'o ma ndian ni jande'e tundo'o ma ñiviun. Ta ikan jan ma ñiviun ni kee ndiko na ma ikan, ta ni kichi ndiko na inga cha'a' ñuu'u' i'ya. Ta i'ya juuni ni jaka'nú na yu'u." Takan kàti Ndioo chi'in Abraham.

8 Tajan Ndioo jāndo'iin ra tu'un chi'in Abraham, ta nāka'an tuku ra chi'in ra ña na ka'nda ra ñii nuu ika ma ndra se'e ra, ikan na jana'a yi ti ndicha ña fívi Ndioo kùu yo. Yakan va ora kēta una kivi ña kāku ma ra se'e ra Isaac, ta chā'nda ndio Abraham ñii nuu ika ra, tava kàti Ndioo chi'in ra. Ta juuni takan jā'a Isaac chi'in ra se'e ra Jacob. Ta Jacob juuni takan jā'a ra chi'in ndi uchi uvi ndra se'e ra. Yakan va ndisaa ndrakan kūu ma ndra nunuu ña kūu ñivi ndisaa yo, ndian ñuu Israel niku.

9 'Takan kūu ta juuni ma ndra se'e Jacob, ndra kūu ñivio ikan, kùu ndra ña xíko ndra ra yani ndra Kusé, ti tixin ndra ndē'e ndra ra. Yakan va xíko ndra ra nuu ma ñivi, ikan na kunda'a na ra ku'un na iti' ñuu'u' Egíptu. Va Ndioo ra kùmi Kusé,

10 jákakú ra ra nuu ndisaa tundo'o ña ndē'e ra. Ta juuni chā'a ra kua'a' chinituni ra nuu ra, ikan na ni'i ra ma ñamani ma rey faraón, ra chà'nda tiñu ñuu'u' Egíptu. Yakan va chā'a ma ra faraón tiñu kuvienu nuu ra ña na ka'nda ra tiñu nuu tandi'i ñuu'u' Egíptu ta nda ma ve'e ra ndia.

11 'Ta ikan kēta iin kivi ña chīyo kua'a' tama ta tundo'o ndisaa ñuu'u' Egíptu ta ñuu'u' Canaán, ti töve nī'i ma ñivio, ndian chīyo tají'na, ma ña kachi na.

12 Tajan ora chító Jacob ña iyo trigu ñuu'u' Egíptu, tajan tāchi ra ma ndra se'e ra, ndra kūu ñivio, ña na kujata ndra trigu iti' tikan. Ña'a kūu ma cha'a' nunuu ña chā'an ndra ñuu'u' Egíptu.

13 Takan kūu ta ora chā'a ndra cha'a' uvi, tajan nākoto ndio Kusé ndra, ña yani ra kùu ndra. Ta takan chító ma ra faraón yo kùu ñivi Kusé.

14 Ta ikan Kusé tāchi ra tiñu chi'in ndra yani ra, ña na ku'un ndra kuka'an ndra chi'in tatá ndra, ra kindoo ñuu'u' Canaán, ña na kichi ra ñuu'u' Egíptu chi'in ma ndi uni xiko cha'un ta'an ma ndian kùu ñivi ra. Tajan ndisaa na kuà'an ndio na ñuu'u' Egíptu nuu iyo Kusé.

15 Ta takan kūu ña Jacob chā'an ra chā'koo ra ñuu'u' Egíptu. Ta ikan chī'i ra. Ta juuni ikan chī'i kua'a' ndian kūu ñivio tají'na ndia.

16 Va kēta iin kivi ña tāvani'i ndiko ñivio ma iki Jacob chi'in iki se'e ra ñuu'u' Egíptu. Ta chā'kuchi ndra yi iin nuu ñaña ña jāta ma Abraham nuu ndra se'e Hamor ma ñuu'u' Siquem tají'na.

17 'Takan kūu ta ma ñivi ñuu Israel cha kuàndakuu kua'aga na ma ñuu'u' Egíptu nuu chīyo na tatiempu ma ora chaní kuyatin tiempu ña ni jachinu Ndioo tu'un chā'a ra nuu Abraham, ña ni ku'va ra ñuu'u' nuu ra ta nuu tandi'i ñivi ra.

18 Ta ma ora ikan kēta inga rey, ra chà'nda tiñu ñu'u' Egipto. Ta rakan ti tüvi nī nakoto ra Kusé, vati cha iyo kua'a' kuiya ña chí'i ra.

19 Ta rey ikan kùu ra ña jānda'viña'a ra ñuu yo. Ta jānde'e ra tundo'o ma ndian kūu ñivio ndia. Ta jā'a' ra ña na ndakoo na ma ndiakuati se'e na, ikan na kuvi na ta tüva ga kuinaa kua'a' na.

20 Takan kūu ta juuni ma kuiya ikan kùu yi ña kāku Moisés. Ta rakan ti iin pa'a ña nduva'a kuii kùuni Ndioo nde'e ra kùu ra. Ta kūmi tatá ra chí'in ma'a' ra ra tichi ve'e vi. Va ora chīnu Moisés uni yoo ra,

21 tajan ndākoo ndio vi ra na kuvi ra. Va nāta'an iin ña se'e ma rey faraón ra, ta ndāki'an ra, ta jākua'nuan ra takua kùu iin ra se'e maa ña.

22 Ta ikan jākua'a ra tandi'i ña iyo chinituni ma ñivi egipciu ora kūmi ma ña se'e ra faraón ra. Yakan va ndākuu ra iin ra ya'a iyo chinituni chí'in ma tu'un kà'an ra, ta chí'in tiñu jā'a' ra ndia.

23 'Ta ora chani chinu ra uvi xiko kuiya, tajan kīcha'a ra nàkanini ra, ti kùuni ra kunde'e ndiko ra ndian Israel ndian kùu ñivi ra ma nuu iyo na.

24 Ta ora chānde'e ra nuu iyo na, ta ikan ndē'e ra ña nduva'a kāni iin ra ñuu Egipto iin ra ñuu Israel, ra kùu ñivi ra. Ta ma ora ikani kí'vi ra tīndee ra ma ra ñuu Israel. Ta takan chā'ni Moisés ma ra ñuu Egipto cha'a' ma kuati ña jā'a' ra.

25 Jā'a Moisés takan, ti chànini ra ña ma ñivi maani ra ni ka'an na ña kùu ra iin ra jàkakú ñivi ra iyo ñuu Egipto chí'in ndatu Ndioo, kùuni ra. Takan chànini ra, va yöve takan kūu yi ti java siin chānini na.

26 Tajan inga kivi Moisés nāta'an ra uvi ta'an ma ndra ñuu Israel ña kànita'an ndra. Ta ora kí'vi ra ña kùuni ra jakutaxin ra ndra, tajan te'en nāka'an ra nuu ndra: "Ndyo'o xaa, ta, ¿naja kànita'an ndo, ta juuni yani ndo kùu ndo?" Takan kāti ra chí'in ndra.

27 Tajan ma ra jàti'ini chí'in meru ra, tīndani'ni ra Moisés ta te'en nāka'an ra nuu ra: "¿Yo tāchi ñyun ña na jañata'un ta na ka'ndaun tiñu nuu ndi? ¿Ta yo jāndaku ñyun iin ra vesí, ra jàndondaa kuati kuenda Ndioo?

28 ¿A kùuniun ka'nion yu'u takua jā'un chí'in ma ra ñuu Egipto iku?, kùuniun." Takan kāti ra chí'in Moisés.

29 Tajan ora chīto Moisés ña kua'a' ñivi chīto ña chā'ni ra iin ra ñuu Egipto, tajan ma ora ikani chīnu ra kuà'an ra inga ñu'u' ña nàni Madián. Ta ñu'u' ikan ti, vaji yüvi ñu'u' ra kùu yi, va ikan nī'i ra ñasi'i ra. Ta chākoo uvi ta'an se'e ra chí'an.

30 'Takan kūu ta ora yá'a uvi xiko kuiya ña iyo ra ma ikan, tajan chāa iin kivi ña kuà'an ra kuàkakunuu ra iin tichi ku'u ña kàndii yatini iin yuku nàni Sinaí. Ta ikan ndē'e ra ña kàyu iñu ndu'va. Ta java ma iñu ikan ndē'e ra iin tati va'a jā'a' tiñu nuu Ndioo.

31 Ta ora ndē'e Moisés yi, ndava kuà'an tati ra. Ta ora jākuyatin ra ra tiá, ikan na kuu nde'e va'aga ra yi, kùuni ra. Ta ikan jan te'en kīcha'a nàka'an ndio ma Racha'nú Ndioo chí'in ra:

32 "Yu'u kùu Ndioo ndisaa ñiviuñ, ndian chīyo tají'na. Kùi Ndioo kùmi Abraham, ta Isaac, ta Jacob." Ta ora chīni Moisés ña kà'an Ndioo te'en nuu ra, ta kīcha'a ra ndàyu ra jā'a' ña ndasii ra. Ta cha'a' yakan kùu yi ña tüva ga kanani ra nde'e ra ma ikan.

33 Tajan te'en nāka'an tuku Ndioo nuu ra: "Na tavaun ndichan indii cha'un, ti ma nuu ndauñ ya'aga ii yi.

³⁴ Ta cha chìto va'i, ti vitin ndè'e ñivi tundo'o nuu ïyo na ñuu Egipstu, ti cha chīñi ña ndà'yu na. Ta yakan va vâchi jàkakúi na. ¡Na kichiun ti ni tachjí ñuñu'nu'u' Egipstu!" Takan kàti Ndioo chi'in Moisés.

³⁵ 'Ta ma ndian kúu ñivio chîyo tatiempu ya'aga kûsooni na nde'e na nuu Moisés, ta kâ'an na chi'in ra ña na küuni na ña na kuu ra iin vesí, ra ka'nda tiñu nuu na. Va vaji takan chânini na, va Ndioo kùu ra ña kâchín ra Moisés ña na ka'nda ra tiñu nuu na, ta jakakú ra na nda'a' ma ñivi ïyo ñuu Egipstu cha'a' ñia tîndee ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo ra ora kêta yi nuu ra ma nuu kàyu ma iñu ndu'va tichi ku'u.

³⁶ Yakan va Moisés kùu ra ña tâvani'i ra ma ñivio, ndian chîyo taji'na ma ñuu Egipstu. Ta jâ'a ra ndatu seña, ikan na nde'e ma ñivi yi ma ora jakakú ra na ñu'u' Egipstu, ta ora jâchiyo ra Tañu'u Kua'á chi'in na ndia. Ta juuni jâ'a ra ndatu ta seña kuenda na ma ndi uvi xiko kuiya ña châkunuu ra chi'in na tichi ku'u.

³⁷ Takan kúu ta juuni ma Moisés kùu ra ña kâtitu'un ra te'en nuu ma ndian israelita: "Ndioo ni ja'a ra ña na keta iin ra kâtitu'un tu'un yu'u Ndioo tañu yo, indukuni kua mai", kàti ra.

³⁸ Takan kúu ta juuni châ'an ma Moisés ma junta chîyo ma tichi ku'u nuu kâcha'an ma ndian israelita. Ta ma siki iin yuku nàni Sinaí nî'i ra tu'un Ndioo jâ'a iin tati jà'a tiñu nuu Ndioo, tajan jâna'a ndiko ra yi nuu ma ndian ñivio chîyo taji'na ndia. Ta ma Moisés ikan nî'i ra ma tu'un Ndioo ña jâna'a nuu yo naja kua nî'o na koo yo endeeni ndia.

³⁹ 'Va ma ndian kùu ñivio chîyo taji'na, tüvi nî kuuni na jachi'in na ma ña kâ'an Moisés. Ti java kûxaan na ra, va ma ña chânini na kùu yi ña na chikoni'i ndiko na ñuu Egipstu.

⁴⁰ Takan kúu tajan te'en kâ'an ndio na chi'in Aarón, ra yani Moisés: "¡Na ja'un uvi uni ndioo ña na ka'nda tiñu nuu ndi, ti töve chìto ndi nayi jà'a chi'in Moisés, ra tâvani'i yo ñuu Egipstu!", kàti na.

⁴¹ Ta ikan jâ'a na iin yutun íi ña oro ña kâa takua kâa iin vecerru. Tajan châ'ní ndio na kiti ña sôkó na nuu run, ta jâ'a na iin viko kuenda ma ndioo ña jâ'a na chi'in juuni nda'a' na.

⁴² Yakan va Ndioo chûndachiyo ra xiin na, ta ndâkoo ra na, ta châ'a ra ña na jaka'nu na chele ña ïyo andivi. Yakan va cha'a' yakan kùu yi ña te'en kâ'an ma tutu tâa ma ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo:

Ndyo'o ndian israelita, ndicha kuii ti Ndioo kùi,
va yöve nuu yu'u, sôkó ndo kiti ña châ'ní ndo ora châkunuu ndo tichi ku'u
ma uvi xiko kuiya.

⁴³ Vati tiá kùuni ndo nde'e ndo ma yutun íi ña nàni Moloc nuu indii yi tichi veñu'u ja'ma.

Ta tiá kua'a' kùuni ndo nde'e ndo chele ma ndioo ña nàni Refán kua yu'u ndia.

Ndisaa yakan kùu ma ndioo ña jâtuvi maa ndo chi'in nda'a' ndo.

Ta juuni yakan kùu ma ña jâka'nu ndo ndia.

Yakan va ni namai ma ñu'u' ndo.

Ta ni jaku'in ndo iti' nuu chika ga ma iti' ñu'u' Babilonia, kàti Ndioo.

⁴⁴ 'Ta ma ndian ñivio chîyo taji'na, tichi ku'u ikan ïyo iin veñu'u kûva'a chi'in ja'ma. Ta juuni tichi yi kândii yuu ña ndiso tu'un ley Ndioo nuu. Vati takan kâ'an Ndioo chi'in Moisés ña na jandova'a ra yi takua kâa ma ve'e ña jâna'a' ra nuu ra.

⁴⁵ Yakan va ma veñu'u ikan, jāya'a ndra yi nuu ndra se'e ndra. Ta ndrakan ndiso ndra yi, kīchaa ndra ñu'u'i'ya ora jākanaa ndra kua'a' kuati chi'in ñivi yüvi judíu jā'a Josué. Vati Ndioo tīndee ra Josué, ña jākunu ra ñivi yüvi judíu ñu'u'i'ya. Takan kūu ña jāka'nú ndian kūu ñivio Ndioo tichi veñu'u ja'ma ndaa ikan, nda kati kēta tiempu ña ndāki'in Rey David tiñu.

⁴⁶ Ta ma Rey David, nī'i ra ñamani nuu Ndioo. Tajan chīkatu'un ra nuu Ndioo tu kuu jandova'a ra inga veñu'u chi'in yuu ña kùu koo Ndioo ra jāka'nú tatá yo Jacob ora chīyo ra tatiempu. Ta ikan kùu jaka'nú ñivio ra tichi yi, kāti David chi'in Ndioo. Va nī kuu yi.

⁴⁷ Vati Salomón, ra se'e David, kùu ma ra jā'a ma veñu'u ka'nú kuenda Ndioo.

⁴⁸ Vaji ma Ndioo iyo andivi, tüvi iyo ra ma tichi ve'e jāndova'a ñivi, yakan va te'en nāka'an ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na cha'a' yi:

⁴⁹⁻⁵⁰ Andivi kùu ma nuu nandj chà'ndai tiñu, kāti Ndioo.

Ta ñuñivi kùu nuu ninddee cha'i.

Yakan va tu takan kùu yi, ¿ta naja kua kuu ja'a ndo iin ve'e kuendai?, kùuni ndo. ¡Na kùu yi!

Ti yu'u kùu ma ra jātuvi tandi'i ma ña iyo ñuñivi i'ya,

yakan va na kūu ja'a ndo iin ve'e nuu koi ña nindrei, kāti ma Racha'nú Ndioo.

Takan kā'an ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

⁵¹ ¡Va ndyo'o ya'a ndava anima ndo, ti indukuni jā'a ndo takua jā'a ma ndian tüvi chīnuni ña kūu ñivio chīyo tatiempu! Vati tüvi jā'a ndo ma ña kùuni ma Tati Ií Ndioo ña jā'a ndo.

⁵² Ti ma ndian kūu ñivio chīyo taji'na, jāti'ini na chi'in ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, nda kati chā'ni ndra ndra. Ti juuni maa ndrakan kātitu'un ndra ti ni kichi ma Cristu, ra kùu iin ra ndaa. Ta vitin ma ra ndaa ikan, cha kīchi ra, va ndyo'o, ti xīkoña'a ndo cha'a' ra, ta juuni maa ndo chā'ni ndo ra.

⁵³ Vaji ndyo'o cha nī'i ndo ma ley Ndioo jā'a ma tati jā'a tiñu nuu ra, va nda vitin juuni takā'an jachi'in ndo ma ña kā'an yi.

Nuu chī'í Esteban

⁵⁴ Takan kūu ta ora chīni ndra ña te'en kā'an Esteban, ta ndava kāri'u nu'u ndra ña kūxaan ndra nde'e ndra nuu ra.

⁵⁵ Va tava Esteban ya'a iyo Tati Ií Ndioo chi'in ra. Ta ora kāni'i ra nuu ra nde'e ra iti' andivi, ta ikan nde'e ra nuu iyo Ndioo ña chà'nda ra tiñu, ta Jesuu ndaa ra chiyo kua'a ra ndia.

⁵⁶ Ta ora nde'e Esteban ma iti' andivi, tajan te'en nāka'an ra nuu ndra kā'lin chi'in ra:

—¡Nde'e ndo! Ti vitin nde'i ña endee nùna tichi andivi. Ta Jesuu ra Se'e ñivi tāchi Ndioo, ndaa ra chiyo kua'a Ndioo. —Takan kāti Esteban chi'in ndra.

⁵⁷ Va ndrakan chāsi ndra so'o ndra, ikan na töve kuni ndra ña kā'an ra. Tajan endee kùvaa ndra kuà'an ndra nuu ndaa Esteban.

⁵⁸ Ta tāvani'i ndra ra iti' yu'u ñuu, ta ikan kīchaa kāni ndra ra chi'in yuu. Ta ma ndra testigu ndra nunuu ndra jī'na ga kāni yuu chata Esteban, tāva ndra ja'ma isukun ndra, ta chā'a ndra yi nuu iin ra tivaa, ra nàni Saulu, na kumi ra yi.

⁵⁹ Juuni yanga kāni ndra yuu chata Esteban, ta te'en nāka'an ra chi'in Ndioo:

—Yo'o Racha'nu Jesuu, na ndaki'un animai vitin! —kàti Esteban.

⁶⁰ Ta ikan jan chūnandi chiti ra ta nāka'an ni'i ra:

—Yo'o Racha'nu na tīsokuatiun ndra cha'a' ma kuati jà'a ndra! —kàti ra.

Tajan ora chinu kà'an ndio Esteban te'en, ta chī'i ra.

8

¹ Tajan ma rayoko nàni Saulu, ndaa ra nuu chī'i ma Esteban ña kàtitu'un ra ti va'ani jà'a ndra ña chā'ni ndra ra.

Saulu, kīuni ra kanita'an ra chi'in ñivi chinuni tu'un Jesuu

Takan kūu ta juuni ma kivi ikan ndisaa ma ñivi chinuni tu'un Jesuu ñyo ñuu Jerusalén, kīcha'a na ndè'e na kua'a' tundo'o jà'a ma ndian chà'nda tiñu nuu ñivi judíu. Yakan va chinu na kuà'an na kuàkuita kuati na ta'i'iin ñuu ña kàndii iti' ñu'u' Judea ta ñu'u' Samaria ña kùuni na kakú na. Va ma ndra kùu tatum Jesuu, töve kuà'an ndra, vati kīndoo ndra ñuu Jerusalén.

² Takan kūu tajan ubi uni ma ndra jàka'nu Ndioo nduva'a kuii va'a, kīcha'a ndra kàchaku ndra cha'a' Esteban, tajan chākuchi ndio ndra ra.

³ Ta ma tiempu ikan Saulu jànde'e ra tundo'o ma ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta kī'vi ndio ra tave'e tave'e na, ma ñivi ña'a' a ra'ii, tàvani'i ra na ve'e na, ta tì'i ra na vekaa cha'a' ña chinuni na.

Ra nàni Lipe, kàtitu'un ra tu'un Jesuu nuu ñivi ñu'u' Samaria

⁴ Takan kūu va ma ñivi kēe ma ñuu Jerusalén chītakuati na ta ñuu ta ñuu, kīcha'a na kàtitu'un na tu'un Jesuu ma nuu chāa na.

⁵ Yakan va iin ma ra chàkunuu chi'in na, ra nàni Lipe kēe ra kuà'an ra iti' ñuu ka'nu kàndii ñu'u' Samaria. Ta ikan kīcha'a jàna'a ra nuu na tu'un Cristu.

⁶ Kua'a' ma ñivi ñuu ikan, küt'i vi na ta jāchi'in na ma tu'un ña kàtitu'un Lipe, cha'a' ña ndè'e na ndisaa ma ndatu Ndioo ña jà'a ra.

⁷ Tajan kua'a' ñivi iyo tati xaan chi'in, ora chinu na tu'un Cristu ña kà'an Lipe, tajan kīcha'a ma tati xaan kànachaa yi, tajan kēe ndio yi na. Ta juuni ndā'a kua'a' ndian cha'a pe'lü jà'a ra ndia.

⁸ Ta cha'a' ña'a' kùu yi ña ma ñivi ñuu ikan ya'a ga chīsii na.

Simón rakui'na

⁹ Takan kūu ta ma ñuu ikan iyo iin ra nàni Simón. Ta rakan ti tatiempu jānda'viña'a ra kua'a' ñivi ñuu Samaria chi'in tu'un kui'na ña chito ra. Ta ndava kuà'an tati na jà'a ra chi'in ma tiñu ña ya'a chito ra. Ta chi'in yakan jà'ani ra ti iin ra ka'nu kùu ra ndia.

¹⁰ Yakan va ndisaa ma ñivi cha'nu, ta nda ndiakuati jàchi'in na ndisaa ma ña jà'a ra. Tajan te'en nāka'an ndio na ora ndè'e na ña jà'a ra:

—Ra'ya kùu iin ra ka'nu ña iyo ndatu Ndioo chi'in —kàti na.

¹¹ Ta ma ñivi ikan endee tüvi jàña na ña jàchi'in na ndisaa ma ña kà'an ra, ti cha jānda'viña'a ra na kua'a' tiempu chi'in ma tu'un kui'na ña chito ra.

¹² Vati ora chinuni na iin tu'un Ndioo ña kàtitu'un Lipe kuenda ña naja kuu ki'vi na nuu chà'nda Ndioo tiñu ta naja jàkakú Jesucristu yo chi'in

ndatu ra, ndisaa ñivi, ña'a' a ra'ii, künduta na ma ora ikani, ti chīnuni na ma ña kā'an ra.

¹³ Takan kū tajan ma ra nāni Simón juuni chīnuni ra ña kā'an ma Lipe, ta künduta ra ndia. Tajan tāndikun ndio ra chàkunuu ra chata Lipe, nuu kùa'an ra. Ta ora nde'e ndio ra ma ndatu ta seña ña jā'a ma Lipe tajan ndava kùa'an anima ra.

¹⁴ Va ora chīto ma ndra tatum Jesuu, ndra iyo ñuu Jerusalén, ña ñivi iyo ñu'u' Samaria cha chīnuni na tu'un Jesuu, tajan tāchi ndio ndra ra nāni Petu' chi'in Xuva na ku'un ndra ma ndakan.

¹⁵ Takan kū tajan ora chāa ndra ma ñu'u' Samaria, tajan kīcha'a ndra kā'an ndra chi'in Ndiooo kuenda ma ñivi chīnuni, ikan na ndaki'in na ma Tati Ií Ndiooo,

¹⁶ ti juuni takā'an koyo ma Tati Ií Ndiooo chata nī'iin na, ti tava kündutani na chi'in sivi Racha'nu Jesuuni.

¹⁷ Yakan va Petu' chi'in Xuva, jūndii ndra nda'a' ndra xini ma ndian chīnuni ikan, na ki'vi ma Tati Ií Ndiooo tichi anima na.

¹⁸ Takan kū tajan ora nde'e ma Simón ña kīchakoyó ma Tati Ií Ndiooo ora jūndii ndra ma nda'a' ndra xini ma ndian chīnuni, tajan kīcha'a ra chà'a ra xu'un' nuu ndra cha'a' ña kùuni ra ni'i ra ma ndatu indukuni kua maa ndra.

¹⁹ Tajan te'en nāka'an ndio ra chi'in ndra:

—Xiko ndo ma ndatu i'ya nui ikan kūtta ku'vai Tati Ií Ndiooo nuu ndisaa ñivi jūndij nda'i xini —kāti ra.

²⁰ Tajan te'en nāka'an ma Petu' chi'in ra:

—;Na naa ma xu'un' chi'un!, vati chīniniun ti chi'in xu'un' kùu jataun ma ndatu Ndiooo ña chà'a saaní ra nuu yo.

²¹ Yakan va yo'o, na tüvi iyo yi ña ja'un ma tiñu i'ya. ;Vati kuenda Ndiooo ma ña chàniniun chi'in animaun na tüvi va'a yi!

²² ;Na ndakoun ma ña kini ña chàniniun! Ta na ka'an nda'viun chi'in Ndiooo, nde'o tu jaka'nuni ra ñuñu cha'a' ma ña kini ña chàniniun chi'in animaun.

²³ Vati cha chītoi ti iin ra ya'a tixin kùyun, ta juuni kùyun iin ra kūtta ndakoo ña jā'a ma kuati ndia. —Takan kāti Petu' chi'in ra.

²⁴ Tajan te'en nāka'an ndio ma Simón:

—Na ka'an ndo chi'in Ndiooo cha'i, ikan na tüvi ta'in takua kā'an ndo ña ni ta'in —kāti ra.

²⁵ Tajan ora cha chīnu ña kātitu'un Petu', Xuva ta chi'in Lipe tu'un Jesuu nuu ma ñivi, ta jāna'a ndra ndatu Ndiooo nuu na. Tajan chīkoni'i ndiko ndra kùa'an ndra iti' ñuu Jerusalén. Ta ninii iti' kùa'an ndra jāna'a ndra tu'un va'a cha'a' Racha'nu Jesuu nuu ma ñivi iyo ma ñuu kuati kāndii ñu'u' Samaria.

Lipe chi'in iin ra kīchi iti' ñu'u' Etiopía

²⁶ Takan kū tajan iin tati jā'a tiñu nuu Ndiooo, te'en nāka'an yi chi'in Lipe ma ñuu Jerusalén:

—;Ndeta! Ta keun ta ku'un iti' ninuu ta ikan ndaki'un iti' kùa'an ñuu nāni Gaza. Ta ma iti' kùa'an ñuu ikan, ti ya'a yi iin tichi ku'u —kāti yi.

²⁷ Tajan ndēta ndio ma Lipe ta kēe ra kùa'an ra. Ta ma tichi iti' kùa'an ra, chīkuta'an ra iin ra indii tichi carreta ña kīchi ñu'u' Etiopía. Ta rakan ti ndiso ra tiñu ña kùmi ra ndisaa ña va'a iyo nuu ma reina ña chànda tiñu nuu tandi'i ñivi ñu'u' Etiopía. Ta rakan ti chā'an ra chājaka'nu ra Ndiooo ñuu Jerusalén.

28 Ta iti' chīkoni'i ra kuà'an ra ñuu chi'in run, tajan nàndi ra jàkua'a ra tutu tāa ra Isaía, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na.

29 Tajan ma Tati Ií Ndioo, te'en nāka'an ndio yi chi'in Lipe:

—Kua'an kuàjayatiun ñyun nuu kuà'an carreta ikan —kàti yi chi'in ra.

30 Tajan ora kūyatín ndio ma Lipe yatin xiin run, tajan chīni ra ña ma ra Etiopía jàkua'a ra tutu Ndioo tāa Isaía. Ta ikan jan chīkatu'un Lipe nuu ra:

—¿A kùtuniniun ma ña jàkua'un? —kàti ra chi'in ra.

31 Tajan te'en nāka'an ma ra Etiopía chi'in ra:

—¿Na ja'un kùu kutuninj ña kà'an yi, tuva töve yo jàna'a nui? —kàti ra.

Ta ikan jan kà'an ra chi'in ma Lipe, na ndaa ra ta kunandi ra yatin xiin ra.

32 Takan kūu ta ma nuu kuà'an ma ra Etiopía jàkua'a ra te'en kà'an yi: Ni ta'an ra takua tà'an iin mvechala ora kuàndaka na ri nuu ni kuvi ri. Ta juuni takua tà'an ma mvechala ña tüvi ndà'yu ri ora sòkon na ixi ri, takan ni tā'an ra ndia,

ti taxiini ni kindoo ra ora ni nde'e ra tundo'o.

33 Yakan va ora ndé'e ra tundo'o töve ní keta ní'iin yo kà'an cha'a' ra. Vati rakan chī'i ra, ta töve ní chiyo ní'iin se'e ra, ti ma ñivi kīndaa na ma kivi ña ni koo ra ma ñuñivi.

34 Tajan te'en nāka'an ndio ma ra Etiopía chi'in ma Lipe:

—Chikain ñamani nuyn na katitu'yn nui, ¿yo chata kā'an ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na? ¿A juuni chata maa ra, a chata inga tuku ra kà'an ra? —kàti ra.

35 Ta juuni ma tu'un ña já jàkua'a ma ra Etiopía ikan, Lipe nāka'an ra ti juu cha'a' Jesuu kà'an yi, tajan kīcha'a kàtitu'un kachin ra tu'un cha'a' Jesuu naja kua jàkakúu ra ma ñivi ndia.

36 Tajan ma tichi iti' nuu kuà'an ndra, kēta ndra iin nuu iyo takuui, ta te'en nāka'an ra chi'in ma Lipe:

—¡Nde'e! Ti ikan iyo takuui. ¿A kùu kundutai ma ikan?, kùuniun. Takan kàti ma ra Etiopía.

37 Tajan ma Lipe te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Tu chīnuniun chi'in ndisaa animaun, kùu kundutaun —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an ndio ma ra Etiopía chi'in ma Lipe:

—Juu chīnunj ña ma Racha'nu Jesucristu kùu ra, ra Se'e Ndioo —kàti ra.

38 Ta ikan jan nāka'an ra chi'in ra kùu musu ra, ña na kutaa ra ma carreta. Tajan ora chūndaa ndio run, ta nūu ndio ma ra Etiopía chi'in ma Lipe nuu iyo takuui. Ta ikan jan Lipe kīcha'a ndio ra jàkunduta ra ra.

39 Tajan ora kēe ndio ndra tichi takuui, tajan ma Tati Ií Ndioo ndāki'in yi Lipe. Ta töva ní nde'e ndio ma ra Etiopía ra inga cha'a'. Va ya'a chīsii ra kēe ndiko ra kuà'an ra chi'in carreta ra.

40 Takan kūu ta ma Lipe kēta ra ñuu nàni Azoto. Ta ma iti' yà'a ra kuà'an ra kuàkatitu'un ra tu'un Jesuu nuu ma ñivi ndisaa ñuu nda kati chāa ra ñuu nàni Cesarea.

9

*Saulu, ndàkoo ra kuati jà'a ra ta kí'vi ra iti' kuà'an Racha'nu Jesuu
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)*

1 Ta Saulu endee töve ndàkoo ra ña kà'an ra, ti ya'a chàta'ani ra ña na ka'ni na tandi'i ma ndian chīnuni tu'un kà'an Racha'nu Jesuu, yakan

va chā'an ra chānde'e ra nuu iyo sutu cha'nu chā'nda tiñu nuu ndra kùu sutu.

² Ta chīkan ra ña ja'a ra iin tutu kuenda ndra chā'nda tiñu veñu'u judíu iyo ñuu Damascu. Ta tutu i'ya kà'an yi ña tu nata'an ra ñia'a' a ra'i'i ña kuà'an iti' Jesuu, iyo yi ña na tindee ndra ra tiin ra na ta ku'un na vekaa ñuu Jerusalén.

³ Yakan va kēe ndio Saulu kuà'an ra iti' ñuu Damascu ndà'a ra ma tutu ikan. Va ora cha kuàkuyatin ra ñuu Damascu, ta jana'ini ra ndé'e ra iin ñuú tacha ña kichi iti' andivi. Ta iin chīkonuuni yi ra.

⁴ Ta ndūva ra nuu ñu'u' jā'a yi, ta chīni ra iin tati ña te'en kà'an:

—Saulu, Saulu, ¿ta naja jànde'un tundo'o yu'u? —kàti yi.

⁵ Tajan te'en kicha'a chīkatu'un ma Saulu nuu yi:

—¿Yo kùun, yo'o Racha'nú? —kàti ra.

Tajan ma tati te'en nāka'an yi chi'in ra:

—Yu'u kùu Jesuu, ra jànde'un tundo'o chata. Ta ya'a jàtakue'un ñuñ chi'in juuni maun, takua jà'a iin jundiki ora chàñu ri yutun xaan nuu ña ndà'a ma chito'o ri.

⁶ ¡Ndetá, ta ki'viun ñuu Damascu ku'un! Ta ikan iyo iin yo ni katitu'un nuuñ nda ña iyo yi ña ja'un —kàti yi.

⁷ Tajan ma ndra kuà'an chi'in Saulu, nduva'a kuii yū'vi ndra ti chīni ndra ma tatini ña kā'an yi, ya tüvi ní nde'e ndra ma ña kā'an.

⁸ Tajan ikan ndéta ndio ma Saulu, ta nüna ra tinuu ra, va ní kuu nande'e ra. Tajan tiin ndra ma nda'a' ra, ta kuà'an ndra chi'in ra iti' ñuu Damascu.

⁹ Ta ikan chīyo ra ñuu Damascu uni kivi ña ní kuu nde'e ra ta tüvi chāchi ra ta töve ní chi'i ra takuu ndia.

¹⁰ Ñuu Damascu, iyo iin ra chīnuni tu'un Jesuu ra nàni Ananía. Ta kēta tati Racha'nú Jesuu nuu ra, ta te'en nāka'an yi chi'in ra:

—¡Yo'o Ananía! —kàti yi.

Tajan te'en nāka'an ma Ananía:

—I'ya iyo, yo'o Racha'nú —kàti ra.

¹¹ Tajan te'en nāka'an tuku ma Racha'nú chi'in ra:

—Ndeta ta ku'un iti' kai ña nàni Ití' Ndoo, ta ve'e ra nàni Juda, nandukun iin ra ñuu Tarsu, ña nàni Saulu, ti ikan iyo ra kà'an chi'in Ndoo.

¹² Ta cha kētai ña kàtitu'in nuu ra ña ni ku'un nuu iyo ra, yo'o Ananía, ta ikan ni jundiun nda'un xini ra, ikan na kuu nande'e ndiko ra inga cha'a'.

—Takan kàti ma tati ma Racha'nú Jesuu chi'in ma Ananía.

¹³ Tajan ora chīni ma Ananía ña kà'an ma Racha'nú te'en, tajan te'en nāka'an ndio ra:

—Yo'o Racha'nú, ya'a kua'a' ñivi kà'an chata ma ra nàni Saulu, ña maa ra jà'a ña ya'a nde'e ma ñiviun ma tundo'o ma ndian chīnuni ma tu'in ma ñuu Jerusalén.

¹⁴ Ta vitin vachi ra i'ya ndà'a ra iin tutu ña jā'a ma ra chā'nda tiñu nuu sutu. Ta ma tutu ikan kà'an yi ti ndisaa ñivi chīnuni tu'un kà'un ku'un na kundii na vekaa ja'a ra —kàti yi.

¹⁵ Va te'en nāka'an tuku ma Racha'nú chi'in ma Ananía:

—¡Kua'an!, ti mai kāchin ra ña na ka'an ra tu'in nuu ndisaa ñivi yüvi judíu, ta nda nuu ma ndra rey, chà'nda tiñu nuu na ndia. Ta juuni ni ka'an ra tu'in nuu ndian judíu ndia.

¹⁶ Vati ni jana'i nuu ra ña iyo yi ña nde'e ra tundo'o cha'a' ma tiñu mai ña ni ja'a ra. —Takan kàti tati Jesuu nuu Ananía.

17 Takan kūu ta ikan jan chā'an ndio ma Ananía ma ve'e ikan. Tajan te'en nāka'an ndio ra ora jündii ra nda'a' ra xini Saulu:

—Yo'o ra yanj Saulu, ma Racha'nu Jesuu, ra ndē'un tichi iti' nuu kīchiun, rakan tāchi yu'u ña na kichi jundii nda'i xiniun, ikan na kuu nande'un inga cha'a' ta koo Tati IÍ Ndioo chi'un —kàti Ananía chi'in Saulu.

18 Ta ma ora ikani kēkoyo ña kàa takua kàa soo tiaka' tinuu ra, ta nànde'e ndiko ra. Tajan ndéta ndio ra, ta künduta ra.

19 Ta ora yā'a, tajan chāchi ra, ikan na koo ndiko ñàndee ra. Ta ikan chiyo ra kua'a' kivi chi'in ñivi chinuni tu'un Jesuu ìyo ñuu Damascu.

Kicha'a Saulu kàtitu'un ra tu'un Jesuu nuu ñivi ìyo ñuu Damascu

20 Takan kūu ikan kīcha'a Saulu jàna'a ra tu'un Jesuu ma tichi veñu'u nuu kùti'vi ñivi judíu. Ta ikan kàtitu'un ra nuu na, ti Jesuu kùu ra se'e Ndioo.

21 Ta ndisaa ma ndian chinì ma ña kà'an ra ndava kuà'an tati na ña kà'an ma Saulu takan. Tajan te'en nāka'an ndio na:

—Ndicha, ña juu rakan kùu ma ra chàkunuu jànde'e tundo'o ma ñivi chinuni tu'un Jesucristu ndian ìyo ñuu Jerusalén. Ta vitin vâchi tiin ra ndian chinuni tu'un ra i'ya, ta kündaka ra na ku'un na chi'in ra nuu ndra sutu cha'nu, chà'nda tiñu ma ñuu Jerusalén. —Takan kà'an na.

22 Takan kūu va ma Saulu, tiaga kua'a' kà'an ra nuu ma ñivi ñuu Damascu ña ndicha ña Jesuu kùu ma ra Cristu. Tajan nduva'a kuui jåkanuu xini ma ndian judíu ìyo ikan ña nî tüva ga chìto na nayi ka'an na ña kànita'an yu'u na chi'in ra, ti ya'a kachin kà'an Saulu cha'a' Jesuu.

Saulu kakú ra tañu ñivi judíu

23 Takan kūu ta ora cha këta kua'a' kivi ña ìyo ra ma ikan, tajan ma ndra judíu kùti'vi ta'an ndra. Ta ikan jåndo'iin tu'un ndra, ña kùuni ndra ka'ní ndra ma Saulu.

24 Va ma Saulu cha chā'a ra kuenda ma ña chànini ndra ja'a ndra chi'in ra. Vati nduvi ta niñuu ìyo tu've ma yuve'e ña ìyo ma yu'u ñuu ikan ña nî ka'ní ndra ra.

25 Takan kūu va juuni, ma ndra chinuni tu'un Jesuu tîndee ndra ra. Ta tîndixe'e ndra ra tichi iin tuka, ta jānuu ndra ra iti' chata ma muru ña chikonuu ma yu'u ñuu. Ta takan kâkú ra ora chanikuua ma kivi ikan.

Saulu chàa ra ñuu Jerusalén

26 Ora chàa Saulu ñuu Jerusalén, ikan kūuni ra ndo'iin ra chi'in ma ndra chinuni tu'un Jesuu. Va ndisaa na yû'vi na ti tüvi chìto na tu ndicha ña juuni ra chinuni kùu ra.

27 Yakan va iin ra nàni Bernabé châki'in ra ra, ta jāna'a ra ra nuu ma ndra tatuñ Jesuu. Tajan ma Bernabé kàtitu'un ra nuu ndra, ti Saulu nde'e ra ma Racha'nu Jesuu ta chinì ra tu'un kà'an ra ma tichi iti' nuu kichi ra ndia. Ta ora chàa ra ñuu Damascu töve nî yu'vi ra ma ora kàtitu'un ra tu'un Jesuu nuu ma ñivi.

28 Ta takan kūu ña kindoo Saulu ñuu Jerusalén, ta chàkunuu ra chi'in ndra. Ta tüvi yû'vi ra jàna'a ra chi'in ndatu Racha'nu nuu kua'a' ñivi.

29 Ta tüvi jàña ra ña kàtitu'un ra tu'un ma Racha'nu. Ta kânita'an yu'u ra chi'in ñivi judíu ndian kà'an tu'un griegu. Va ma ndiakan chànini na ka'ní na ra cha'a' tu'un Jesuu ña kàtitu'un ra.

³⁰ Ta ora chito ma ndra chinuni tu'un Jesuu, ña takan kùuni na ja'a na chi'in ra, ta chàndaka ndra ra ñuu Cesarea. Ta ikan kēe ndiko ra kuà'an ra ñuu Tarsu.

³¹ Ta ikan ma veñu'u ñivi chinuni tu'un Jesuu ka'ìn ikan, ta ndisaa ñuu ñu'u' Judea, ta ñu'u' Galilea, ta ñu'u' Samaria, töva ní chiyo kuati chi'in yi. Ta endee tìñu'u na Racha'nu Jesuu, ta kuàkua'nu ñivi chinuni tu'un ra tiaga, jà'a ña tìndee ma Tati Ií Ndioo na. Ta tiaga kua'a' na kicha'a chinuni tu'un Jesuu ta'i'iin kivi jà'a yi ndia.

Nuu ndà'a ra nàni Enea

³² Ta ñuu ta ñuu chàkunuu Petu' chànde'e ra ñivi chinuni tu'un Jesuu. Ta ikan juuni chà'an ra chànde'e ra ñivi Jesuu ìyo ñuu nàni Lida.

³³ Ta ikan nàta'an ra iin ra nàni Enea. Ta rakan ti cha ìyo una kuiya ña kàndii ra nuu chito jà'a ña kùyutun ra.

³⁴ Tajan te'en nàka'an ndio ma Petu' chi'in ra:

—Yo'o Enea, Jesucristu kùu ra ña jànda'a ra ñyun. ¡Ndetá, ta jandova'un nuu chitoun!

Tajan Enea ma ora ikani, ndéta ra ma nuu chito ti cha ndà'a ra.

³⁵ Tajan ndisaa ma ñivi ìyo ñuu Lida chi'in ñuu Sarón ndé'e na ña ndà'a ra. Ta ma ora ikani, kicha'a na chinuni na tu'un Racha'nu Jesucristu.

Nuu nàtaku ña nàni Dorca

³⁶ Ma tiempu ikan ìyo iin ña chinuni tu'un Jesuu ña nàni Tabita ma ñuu Jope ña chi'in tu'un griegu nànian Dorca. Ña'a i'ya jà'a ña kua'a' ña va'a, ti tìndean ñivi nda'vei.

³⁷ Tajan ma kivi ikan, kí'in tundo'o ma ña nàni Dorca. Tajan chí'an. Ta jàkuti na ma kuñuan. Ta ora cha yá'a jà'a na yi, tajan chàndaka na ma ñunda'yuan iin tichi ve'e ìyo nda siki.

³⁸ Ta ma ñuu nàni Jope ti ìyo yi yatin xiin nuu ìyo ñuu nàni Lida, ikan ìyo Petu'. Ta tava chito ma ndra chinuni tu'un Jesuu ña ìyo Petu' ñuu ikan, yakan va tâchi ndra uvi ta'an ma ndra kuàka'an chi'in ra na kichi ra numini.

³⁹ Ta ora chaa ndra ña kuàki'in ndra ra, ta numini vâchi ra. Ta ora chaa ndido ra chi'in ndra, ta chàndaka ndio ndra ra tichi ve'e nuu kàndii ma ñunda'yu. Ta ma tichi ve'e ikan, endee chàku ma ñivi kindoo nda'vei cha'a' ña. Ta kâva nuu ndio vi ma Petu' ta kicha'a ndio vi jâna'a vi nuu ra kua'a' va'a ja'ma ña jâva'a ma Dorca ora chiyo ña niku.

⁴⁰ Ta ikan Petu' kicha'a ra kà'an ra chi'in ndisaa ma ñivi na kee na ma tichi ve'e. Ta chûnandi chiti ndio ra kà'an ra chi'in Ndioo, ta kicha'a ndio ra ndé'e ra ma nuu kàndii ma ñunda'yuan, tajan nàka'an ndio ra te'en:

—Yo'o Tabita! ¡Ndetá! —kàti ra chí'an.

Ta ora kâ'an ma Petu' takan chi'an, ta nànde'e ndioan. Ta ora ndé'an ma Petu', ta chûnandi ndioan.

⁴¹ Tajan chaa ra tìun ra nda'a' ña. Ta jàkutaa ndio ra ña. Tajan kâna ra ma ndra chinuni tu'un Jesuu chi'in ma ñivi ña'a kindoo nda'vei. Ta jâna'a ra ña nuu tandi'i na. Va cha ndito ña jà'a ra.

⁴² Ndisaa ña'a, chito ninii ka'nú ma ñuu Jope yi. Ta ma ora ikani kua'a' va'a ñivi, kicha'a na chinuni na tu'un Jesuu.

⁴³ Ta Petu', ndoo ra kua'a' kivi ma ñuu ikan ve'e iin ra nàni Simón, ra jànatii ñii kití.

10*Petu' chi'in Corneliu*

¹ Nuu Cesarea, iyo iin ra nàni Corneliu. Ta rakan ti ra capitán kùu ra. Ta chà'nda ra tiñu nuu kua'a' jandaru kuenda ñuu Roma ndra kichi ñu'u Italia.

² Ta rakan juuni jäka'nu ra Ndioo chi'in ndisaa ñivi ra ña iyo ve'e ra. Ta juuni tìndee ra ñivi judíu chi'in kua'a' xu'un'. Ta kà'an ra chi'in Ndioo nani kivi.

³ Takan kùu ta këta iin kivi iyo yi kaa uni chani'ini, tajan jà'a Ndioo iin ndatu ña jáketa ra iin tati jà'a tiñu nuu ra nuu ndaa ma Corneliu ña nànde'e kachin va'a ra yi. Tajan te'en kicha'a kà'an yi chi'in ra:

—Yo'o Corneliu, xaa —kàti yi.

⁴ Tajan ora kà'an ma tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo takan, ta ndé'e ma Corneliu yi, ta ndava yú'vi ra. Tajan te'en náka'an ndio ra ña kicha'a ndio ra chikatun'ra nuu ma tati ikan:

—¿Nayi kùuniun yo'o Racha'nu? —kàti ra chi'in yi.

Tajan te'en náka'an ndio yi chi'in ra:

—Ndisaa ña jà'un ña kà'un chi'in Ndioo, ta tìndeun ñivi nda'vi, ndisaa yakan chàta'ani Ndioo yi ta tì'i ra kuenda yi.

⁵ Yakan va na tachiun iin ndra na ku'un ndra ñuu Jope kuki'in ndra ra nàni Simón, ra nàkoto ñivi ña juuni nàni Petu' ndia.

⁶ Rakan iyo ra ve'e inga ra nàni Simón. Ta rakan ti iin ra jànatii ñii kùu ra, ña iyo ra yu'u tañu'u. —Takan kàti ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo chi'in Corneliu.

⁷ Ta ora kuà'an ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo ña kà'an chi'in Corneliu, tajan kâna ndio ma Corneliu uvi ta'an ndra jà'a tiñu nuu ra. Ta juuni kâna ra iin jandaru ña jàtiñu kuenda ra, ra iyo tundeeni ra chi'in, ta juuni chinuni ra tu'un Ndioo.

⁸ Yakan va ora cha yâ'a ña kàtitu'un ma Corneliu ndisaa ña kùu nuu ndra, tajan tâchi ndio ra ndra iti' ñuu Jope.

Ña'a jàna'a Ndioo nuu Petu'

⁹ Takan kùu ta ora sama ndaa ma inga kivi, chani kuyatin ma ndra kuà'an chata Petu' ñuu Jope. Tajan Petu' ma ora ikan ndaa ndio ra nda ve'e iyo nda siki, ti ikan kà'an ra chi'in Ndioo.

¹⁰ Ta ma ora ikan ti Petu' chisoko ra va já jà'a na ma ña kùsama ra. Tajan ma ve'e siki nuu iyo ra, ndé'e ra iin nakuyi takua ndè'o yi ora chànio.

¹¹ Ndé'e ma Petu' ña nùna ma andivi ta vâchi nuu iin ña kàa takua kàa iin ja'ma ka'nu, ña ndikun ndi kumi chiyo tutun yi.

¹² Ta tichi ma ja'ma ikan ka'in kua'a' kitì iyo kumi cha'a', ta kua'a' nuu saa chi'in koo ndia.

¹³ Ta ikan chinì ra iin tati ña te'en kà'an yi chi'in ra:
—¡Ndeta yo'o Petu', na ka'nun ndri ta kachiun! —Takan kàti yi chi'in ra.

¹⁴ Tajan te'en náka'an ndio ma Petu':
—Na kùu yi, yo'o Racha'nu, ti yu'u takä'an kuii kachì ni'iin cha'a' ma kitì ña kà'an ma ley Ndioo ti töve nàndoo ndri a va'a ña kacho ndri —kàti ra.

¹⁵ Tajan te'en kicha'a ndiko ma tati ikan kà'an yi chi'in ra inga cha'a':

—Ma ña jànandoo Ndioo, na kùu ka'un ña na vä'a yi.

¹⁶ Yakan va uni cha'a' kà'an ma tati ikan te'en chi'in ra. Ta ikan jan ndaa ndiko ma ja'ma ikan iti' andivi, kuà'an yi.

17 Ta ma Petu' ya'a nàkanini ra ta chìtu'un ra ña nayi kùuni ma ña ndé'e ra ka'an yi. Ta ma ora ikan chāa ma ndra musu tāchi Corneliu ma yuve'e ra, ta ndrakan ti ndra cha nànduku tu'un ndanu ïyo ve'e ra nàni Simón kùu ndra.

18 Ta ora chāa ndra ma ve'e ra, tajan kīcha'a ndra chìkatu'un ndra nuu ndian ïyo ve'e ikan:

—¿A i'ya ïyo ra nàni Simón Petu'? —kàti ndra.

19 Ta Petu' ti juuni nàkanini ga ra cha'a ma ña ndé'e ra ora kā'an ma tati chi'in ra, tajan ma nuu nàndi ra ikan te'en kīcha'a nàka'an Tati Ií Ndioo nuu ra:

—Yo'o Petu', uni ta'an ndra nànduku ñyun yuve'e nda ninuu.

20 Yakan va ndeta ta kua'an nda ninuu ta ka'un chi'in ndra, va na kükanañun ku'un chi'in ndra, ti mai, tāchi ndra —kàti yi.

21 Ta ora kā'an ma Tati Ií Ndioo takan chi'in ma Petu', ta ma ora ikani nuu ndio ra ta chāa ra nuu ka'in ndra. Ta te'en kā'an ra chi'in ndra:

—Yu'u kùu ma ra nànduku ndo. ¿Nda tiñu vâchi ndo? —kàti ma Petu' chi'in ndra.

22 Ta ndrakan te'en nàka'an ndra:

—Vâchi ndi kuenda ra nàni Corneliu, capitán chà'nda tiñu nuu jandaru. Ta rakan ti iin ra va'a kùu ra, ta ya'a jàka'nu ra Ndioo ndia. Yakan va ndisaa ñivi judíu tiñu'u na ra. Ta juuni këta iin tati jà'a tiñu nuu Ndioo nuu ra. Ta kàti yi chi'in ra ti na kichi kí'in ndi ñyun, ta ku'un kukatitu'un chi'in ra ndisaa ma ña kùuni Ndioo ña kà'un. Ta rakan taso'o ra ña kàtitu'un —kàti ndra.

Petu' kuà'an ra nuu ïyo Corneliu

23 Takan kūu ta ma ora ikan, kā'an ma Petu' chi'in ndra, na ya'a ndra tichi ve'e. Ta na kindoo ndra kusu ndra ma ve'e ra ikan ma chanikuua ikan. Takan kūu ta ma inga kivi, ora kündichin, kée ndio ma Petu' ta kuà'an ndio ra chi'in ndra. Ta juuni kuà'an iin ndra chinuni tu'un Jesuu ïyo ma ñuu Jope chi'in ma Petu' ndia.

24 Tajan ma inga kivi chāa ndra ma ñuu Cesarea, nuu ïyo ma Corneliu ndàtu ra ndra. Ta ma Corneliu ti cha kütí'vi ra chi'in ndisaa ñivi ra, ta ndisaa ndian nàkoto ra ïyo yatin xiin ve'e ra ndia.

25 Takan kūu ta ora cha yā'a Petu' tichi ve'e ra, tajan ma Corneliu chûnandi chiti ra nuu ra ña kùuni ra jaka'nu ra ra.

—Va ma Petu' ndôni'i ra ra ta te'en nàka'an ra chi'in ra:

—¡Ndeta, ta kundaun vati yu'u juuni ra'ii kàa takua kàun, kùi ndia! —kàti ra.

27 Takan kūu ta ora juuni kà'an ga ra chi'in ma Corneliu, tajan kí'vi ndio ra tiá tichi ve'e ra. Ta ikan ndé'e ra ña ka'in ti'vi kua'a' ñivi.

28 Tajan te'en nàka'an ma Petu' chi'in na:

—Cha chito va'a ndo ti iin ra judíu na kùu ku'un ra natu'un ra chi'in ñivi yüvi judíu. Ta na kùu ki'vi ra ve'e na, ti töve chà'a ma Ley ñivi judíu ña jà'a ra yi. Va vitin Ndioo jàna'a nui ña na tüvi ïyo yi ña ka'in ña ní'in ñivi kùu ndian tüvi nàndoo nuu ra a ndian töve va'a nuu ra.

29 Yakan va ora châka'an ndo chi'in, ta tüvi ní ka'in ña na kichi ti numini kēi vâchi. Yakan va kùunji kotoi nda kuenda kùu yi ña kâna ndo yu'u ña na kichi —kàti ma Petu' chi'in ma ñivi ikan.

30 Tajan te'en nàka'an ndio ma Corneliu:

—Cha iyo kumi kivi ña ndita yu'i juuni ma ora i'ya, ta ma kaa uni chani'ini ña nandi tichi ve'i kā'in chi'in Ndioo, ta kēta iin ra ñù'u ja'ma tacha nui,

³¹ ña te'en nāka'an yi chi'in: "Yo'o Corneliu, Ndioo cha chīni ra tu'un chikaun nuu ra. Ta juuni chàku'uni ra ndisaa ña jà'un ña tìndeun ñivi nda'vi.

³² Na tachiun iin ndra ku'un ñuu Jope na kuki'in ndra ra Simón ña juuni nàni ra Petu'. Ta rakan ti iyo ra ve'e ra jànatii ñii. Ta juuni nàni ra Simón ndia. Iyo ra yatin yu'u tañu'u", kàti yi chi'in.

³³ Yakan va numini tâchi ndra na kunanduku ndra ñun. Ta va'ani jà'un ña kichaun. Ta vitin ndisaa ndi ka'in nuu Ndioo. Yakan va kùuni ndi tas'o ndi ndisaa ma ña kàtitu'un ma Racha'nu Ndioo nuun ña iyo yi ña kàtitu'un nuu ndi —kàti Corneliu.

Kàtitu'un Petu' tu'un Jesuu ve'e Corneliu

³⁴ Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio Petu':

—Vitin cha kùtunini ti ndicha ña Ndioo inuu ndè'e ra ndisaa ñivi.

³⁵ Ta nda ñivi iyo nda ñuu nikuuñi kì'in ra kuenda na tuva tiñu'u na ra, ta jà'a na ma ña va'a.

³⁶ Vati Ndioo tâchi ra tu'un nuu tandi'i ñivi judíu ña na jana'a na yi nuu na naja iyo yi na koo vii na chi'in ra jà'a Racha'nu Jesucristu. Ta rakan ti kùu ra chito'o ndisaa yo.

³⁷ Vati ndyo'o cha chito va'a ndo naja kua kūu tandi'i ñu'u' Judea niku. Ta ikan kîcha'a yi chi'in ñu'u' Galilea ora cha yâ'a kàtitu'un Xuva ña iyo yi ña kunduta na.

³⁸ Ti juuni ma tiempu ikan, châ'a Ndioo ndatu ra chi'in Tati Ií ra nuu ma Racha'nu Jesucristu ra ñuu Nazaret. Yakan va chàkunuu ra jà'a ra ña va'a. Ña ndisaa ndian ku'vei jà'a ma ndatu kui'na, jànda'a ra na. Ta ndisaa ña'a jà'a Jesuu yi ti Ndioo iyo ra chi'in ra.

³⁹ Ta châ'a' yakan ndyu'u kùu ndian nde'e ndi ndisaa ña jà'a ra ñu'u' Judea chi'in ñuu Jerusalén. Ta ikan tåtuu na ra nuu kruu, ta ikan chî'i ra.

⁴⁰ Va Ndioo, jânataku ndiko ra ra tichi uni kivi. Ta ora cha yâ'a nàtaku ndiko ra, ta jà'a Ndioo ña na keta ra nuu ndi.

⁴¹ Va tûvi nî keta ra nuu tandi'i ñivi, ti këta ra nuu ndyu'uni. Vati ndyu'u kâchîn ra tatiempu ora takâ'an kuvi ra, vati ndyu'u chàchi ndi ta chî'i ndi chi'in ra ora cha nàtaku ra.

⁴² Ta maa ra tâchi ndi ña na katitu'un ndi nuu tandi'i ñuu, ti Ndioo châ'a ra tiñu nuu ra ña kùu ra, ra vesí, ra tiku'va tiñu châ'a' ndian ndito, ta juuni châ'a' ndian cha chî'i ndia.

⁴³ Yakan va ndisaa ma ndra kâ'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, ndra chîyo tajî'na, kâ'an ndra châ'a' Racha'nu Jesuu ndia. Ta juuni kâ'an ndra ti ndian chìnuni tu'un ra, cha kùu ni'i na ña na naa kuati na jà'a ma ndatu ra.

—Takan kàti Petu' chi'in ma ñivi ikan.

Tati Ií Ndioo, vâchi koo yi chi'in ñivi yüvi judíu

⁴⁴ Takan kūu ta juuni kâ'anga Petu' ndaa ra, ora kôyo ma Tati Ií Ndioo chata ndisaa ma ñivi chîni ña kâ'an ra.

⁴⁵ Ta ma ndra judíu ña chìnuni tu'un Jesuu kuâ'an chi'in ma Petu', ndava kuâ'an tati ndra, ti juuni kôyo ma Tati Ií Ndioo chata ma ñivi yüvi judíu ndia.

⁴⁶ Vati chîni ndra ña kîcha'a na kâ'an na iin tu'un siin siin, ta takan jàka'nu na Ndioo.

47 Yakan va te'en nāka'an Petu' chi'in ndra ka'iin chi'in ra:

—Cha kōyo Tati Ií Ndioo nuu ñivi i'ya takua kōyo yi nuu yo. Ta vitin nda yo, na kūu ga ka'an ga yo ña kūu kunduta ñivi i'ya. —Takan kàti Petu' chi'in ndra kuà'an chi'in ra.

48 Ta ikan tâchi ra na, na kunduta na chi'in ndatu Racha'nu Jesucristu. Ta ora cha yá'a künduta ma ñivi ikan, tajan jānini na ma Petu' na kindoo ra chi'in na, vaji najani kùu kàa kivi.

11

Kàtitu'un Petu' nuu ñivi Ndioo iyo ñuu Jerusalén

1 Ndra kùu tatum Jesuu chi'in inga ndian chinuni tu'un ra iyo ñu'u' Judea, ni'i na tu'un ña ñivi yüvi judíu juuni chinuni na tu'un Ndioo ndia.

2 Va ora chāa tuku ma Petu' ñuu Jerusalén nuu iyo ma ñivi judíu ndian chinuni ma tu'un Jesuu, ta ma ñivi ikan ti tiso na kuati nuu ra ta kīcha'a na kànita'an yu'u na chi'in ra.

3 Ta te'en chikatu'un ndio na nuu ra:

—Yo'o Petu', ¿ta naja chā'un chânde'un nuu iyo ñivi yüvi judíu ta châchiun chi'in na ndia? —Takan kàti na chi'in Petu'.

4 Tajan ma Petu' te'en kàtitu'un ra nuu na naja kua kūu yi nda ora kīcha'a yi:

5 —Yu'u iyoí ñuu Jope, ta ikan kà'in chi'in Ndioo. Tajan ndé'i iin ña takua ndé'o ora chànio. Ta kàa yi takua kàa iin ja'ma ka'nu ña ndikun ndi kumi chiyo tutun yi, ña nūu yi nda yatin nda nuu nändi.

6 Ta ikan ndé'e va'i tichi ma ja'ma ña ka'lín kua'a' kití kumi cha'a, ta inga kiti ku'u, ta kua'a' nuu saa chi'in kua'a' nuu koo ndia.

7 Ta ikan chinj iin tati ña kà'an yi te'en chi'in: "¡Ndeta yo'o Petu', na ka'niun ta kachiu!", kàti yi.

8 Ta yu'u te'en nāka'in: "Na vä'a yo'o Racha'nu, ti ni'iin cha'a' takä'an kachjí kuñu kiti ña kà'an ley Ndioo ña töve nàndoo a va'a ña kacho", kàti.

9 Ta ikan jan te'en nāka'an ndiko ma tati kíchi iti' andivi chi'in inga cha'a': "Na vä'a kà'un takan cha'a' ña cha jānandoo Ndioo", kàti yi.

10 Takan kūu tajan uni cha'a' kūu ña'a te'en, ta ikan ndää ndiko ma ja'ma ikan iti' andivi chi'in ndisaa kiti vàchi chi'in yi niku.

11 Ta ora juuni nda ga yi ma ikan, ta chāa uni ta'an ndra ñuu Cesarea, ña nànduku ndra yu'u ma ve'e nuu iyo ndi ikan.

12 Ti ma Tati Ií Ndioo tâchi yu'u, na ku'in chi'in ndra, na töve kàti ña kūu ku'in kàti yi. Takan kūu ta juuni chā'an iñu ta'an ndra yanio ka'iin i'ya chi'in ndia. Yakan va ora chāa ndi ma nuu iyo Corneliu, ta kí'vi ndio ndi tichi ve'e ra.

13 Yakan va ma rakan ti kàtitu'un ra nuu ndi ña këta iin tati jà'a tiñu nuu Ndioo nuu ra ma ve'e ra. Ta ma tati ikan chûndaa yi nuu ra ta te'en nāka'an yi chi'in ra: "Na tachiun iin ndra ñiviun ñuu Jope, na kuki'in ndra iin ra Simón ra juuni nàni Petu' ndia.

14 Ta rakan ti kùu katitu'un ra naja kua kùu yi ña ni jakakú Jesuu ñyun chi'in ndisaa ñiviun ña iyo ve'un."

15 Yakan va ora kicha'i kà'in chi'in ma ñivi ikan, ta ma ora ikani kôyo ma Tati Ií Ndioo chata na indukuni takua kôyo yi chata yo taji'na.

16 Yakan va ora ikan châku'unj tu'un kâ'an ma Racha'nu Jesuu ti ndicha ña Xuva, jákunduta ra chi'in takuini, va ndyo'o vitin ni kunduta ndo chi'in Tati Ií Ndioo.

17 Yakan va va'ani, tuva cha chā'a Ndioo juuni ña chā'a ra nuu yo, nuu ma ñivi ikan, cha'a' ña chinunio tu'un Racha'nu Jesucristu. Yakan va yu'u, ñnda ra kùi ña kùu kasj ña jà'a Racha'nu Ndioo chi'in ñivi ikan?, kùuni ndo. ¡Na töve ìyo yi ña ja'i takani! —Takan kàti Petu'.

18 Takan kūu yakan va ma ndian chinunio ìyo ñuu Jerusalén ora chiní na ña kā'an Petu', ta ma ora ikani taxiin kindoo na. Ta ikan jan chi'in ma tu'un te'en kīcha'a na jàka'nú na Ndioo:

—Nduva'a kuii va'ani ti Ndioo juuni cha chā'a ra nuu ma ndian yüvi judíu takua chā'a ra nuu yo ndia. Vati juuni ndiakan cha jāña na ma kuati jà'a na ta kí'vi na iti' kuà'an Jesuu, ti ikan ni koo na endeeni chi'in Racha'nu Ndioo —kàti na.

Ki'vi kua'a ñivi ìyo ñuu Antioquía iti' kuà'an Racha'nu Jesuu

19 Takan kūu yakan va ora cha yā'a ña chí'i ma Esteban, tajan kīcha'a na jànde'e na tundo'o ta jàkunu na ma ñivi chinunio tu'un Racha'nu Jesuu. Ta ìyo ndian chinu kuà'an iti' ñu'u' Fenicia, ñu'u' Chipre, ta ñuu Antioquía. Ta tandi'i ma ñu'u' ikan kàtitu'un na ma tu'un Racha'nu Jesuu, va nuu ñivi judíuni, kàtitu'un na yi.

20 Va ìyo ndra chinunio ìyo ñu'u' Chipre ta ñuu Cirene, ña chā'a ndra ma ñuu Antioquía. Ta ikan kicha'a ndra kàtitu'un ndra tu'un Racha'nu Jesuu nuu tandi'i ma ñivi yüvi judíu ndia.

21 Yakan va tìndee Racha'nu Ndioo ndra chi'in ndatu ra. Ta takan kūu ora chinu kàtitu'un ndra tu'un Jesuu nuu na, kua'a' na ndákoo ndio na ma ña kini jà'a na niku. Tajan kīcha'a ndio na chinunio na tu'un ma Racha'nu Jesuu ta kí'vi na iti' kuà'an ra.

22 Yakan va ma ñivi chinunio ìyo ñuu Jerusalén, ora chito na tandi'i ña kùu iti' ñuu Antioquía, tajan tāchi ndio na Bernabé na ku'un ra ma ñuu ikan.

23 Tajan ora chā'a Bernabé ma ñuu ikan, ta nde'e ra naja kua ní'i ma ñivi ikan ma ñamani Ndioo, ta nduva'a kuii chisii ra ora nde'e ra yi. Tajan kicha'a ra chunday'u ra na, ta ikan jan náka'an ra chi'in na ña na chinunio na chi'in ndisaa anima na ma tu'un Jesuu, ta koto ndákoo na yi.

24 Vati Bernabé kùu ra iin ra va'a, ta ya'a ìyo Tati Ií Ndioo chi'in ra, ta chinunio va'a ra tu'un Jesuu. Takan kūu ta ma ora ikan kua'a' va'a ma ñivi kicha'a na chinunio na tu'un ma Racha'nu Jesuu.

25 Ta ora cha yā'a ña kūu takan, tajan Bernabé kēe ra kuà'an ra kuànanduku ra Saulu ñuu Tarsu.

26 Ta ora náta'an ra ra, tajan ndáka ndiko ra ra kīchaa ra iti' ñuu Antioquía. Ta ikan chīyo ndra iin kuiya nii ma veñu'u ndian chinunio ikan, ña jàna'a ndra nuu kua'a ñivi. Yakan va ñuu Antioquía kùu ma ñuu nunuu ña ní'i ndra kùu tatus Jesuu ma sivi: cristianos.

27 Takan kūu ta ma tiempu ikan iin ndra kà'an tu'un yu'u Ndioo, kēe ndra ñuu Jerusalén ta kuà'an ndra ñuu Antioquía ndia.

28 Ta iin ra kuà'an chi'in ndra, ra nàni Agabo. Rakan chündaa ra ti ma Tati Ií Ndioo kā'an chi'in ra ña na kundaa ra, ta kicha'a ra kàtitu'un ra nuu ma ñivi ña ni koo kua'a' tama' ndisaa ñuu ñuñivi. Takan kūu yi takua kā'an ra ora chīyo rey nàni Claudio tiñu ñuu Roma.

29 Yakan va ma ñivi chinunio ìyo ñuu Antioquía, jándo'iin tu'un na ña ni tìndee na ma ndian chinunio ìyo ñu'u' Judea chi'in ita'vi xu'un', ma naja kua kùuni maa na, tajan tāchi ndio na yi nuu na.

30 Ta ma xu'un' ña kūti'vi jā'a na, tāchi na yi chi'in Bernabé ta Saulu na kundaka ndra yi nuu ma ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ndian chinuni ñu'u' Judea.

12

Nuu chi'i Jandiau, ta nuu kì'vi Petu' vekaa

1 Takan kūu ta ma tiempu ikan ma ra Rey Herode kīcha'a ra tīn ra ta jāti'ini ra chi'in ma ndian chinuni tu'un Jesuu.

2 Ta ikan tāchi ra na kuka'ni na ma Jandiau, ra yani Xuva chi'in machiti.

3 Va tava ndē'e ndio ra ña chisii ma ñivi judíu ña jā'a ra takan, yakan va juuni tīn ndio ra Petu' ndia. Ña'a kūu ora kūu yi kivi viko pakua, kivi chāchi na paan ña tuví kì'vi yuchan iya.

4 Yakan va ora cha yā'a tīn ra ma Petu', tajan tī'i ndio Herode ra vekaa. Ta ma vekaa ikan, ti ìyo kumi ta'an grupu ma jandaru ña kùmi ndra ra. Ta ma ndi kumi grupu ma jandaru ìyo kumi ta'an ndra ta'ii'in yi. Ta ma Herode ti chànnini ra jana'a ra ra nuu ma ñivi ñuu nda kati ya'a ji'na viko Pakua, tajan ka'ni ra ra.

5 Yakan va Petu' indii ra vekaa, ta ma ndra jandaru kùmi va'a ndra ra. Ta ma ndian chinuni tu'un Jesuu, töve jàña na kà'an na chi'in Ndioo cha'a' ra.

Ndioo jàkakú ra Petu' tichi vekaa

6 Takan kūu ta juuni ma chanikuua ña ni tuvi inga kivi, ni tavani'i Herode ma Petu' vekaa tī ni jana'a ra ra nuu ma ñivi ñuu ora ikan. Takan kūu ta ma Petu' kixi ra kàndii ra tañu uvi ta'an jandaru ña ndikun ra chi'in karena, ta tiá ndra ka'in kùmi yuvekaa.

7 Ta nunuuni kēta iin tati jā'a tīn nuu Ndioo yatin xiin ra nuu kàndii ra kixi ra. Tajan ikan kēta iin ñu'u tichi ma vekaa, ta iin tachani jā'a yi. Ta ikan jan kāni nda'a' yi ma chata Petu' nuu kàndii ra. Ta kīcha'a yi kà'an yi te'en chi'in ra:

—¡Ndakoo yo'o, Petu'! —kàti yi.

Tajan juuni ma ora kà'an ma tati takan chi'in ra, ta ndāchi ni ma karena ña ndikun nda'a' ra.

8 Ta ikan jan te'en nāka'an ma tati chi'in ra:

—¡Ku'un ja'maun ta ti'i ndicha cha'un ta kichiun chatai! —kàti yi.

Tajan takan jā'a ma Petu' yi.

9 Ta ikan kēe ndio ra kuá'an ra chata ma tati. Ta ma Petu', ti tuví chito ra tu ma tiñu jā'a ma tati ikan kùu yi iin ña ndicha, a töve. Chito ra a ña chàni ndoso ra kùu ña nde'e ra ma tati ikan.

10 Takan kūu ta ikan jan yā'a ndra ninduvi nuu ka'in ma ndra jandaru kùmi ndra. Ta ora chāa ndra iin nuu ìyo yuvekaa ña ìyo nduku iti' yu'u kai. Tajan ikan nūna maa yi, ta ikan jan yā'a ndio Petu' chi'in ma tati. Yakan va ora cha chīka ma tati iin kai chi'in ma Petu', tajan ndākoo ma'iin ndio yi ra.

11 Takan kūu ta ora kīcha'a ma Petu' chàku'uni ra, tajan te'en kīcha'a ra chànnini ra:

—Vitin va cha chito kachin yo, ti ndicha kuii ña ma Racha'nu, tāchi ra tati ra ña na jakakú yi yo nda'a' Herode ta nuu ndisaa ña kùuni ma ñivi judíu ja'a na chi'o. —Takan chànnini Petu' chi'in juuni maa ra.

12 Yakan va ora cha yā'a ña chā'a ndio ma Petu' kuenda cha'a' yi. Ta ikan jan kēe ndio ra kuà'an ra ve'e ña nàni Ndiya, ma'á ra nàni Xuva ña juuni nàni Marku ndia. Ta ikan ti ka'iin tī'vi kua'a' ndian chinuni ña kà'an na chi'in Ndoo.

13 Yakan va ora chā'a Petu' ma yuve'e ve'an ña iyo nduku iti' kai, ta kicha'a ra jàkate'e ra yi. Ta ikan kēta iin ñayoko ña nàni Rode kuànde'an yo kùu ma ra jàkate'e ma yuve'e.

14 Tajan ora chā'a ña ma yuve'e, ta nākotoan ña tati Petu' kùu yi. Tajan nduva'a kuii chìsian ña ni yuve'e nī chaku'unia nuna ña nuu ra. Ta ikan jan kāndakunu ndioan kuàkatitu'an nuu ma ñivi ka'iin ma tichi ve'e. Ta kàtian ti Petu' kùu ma ra ndaa ma yuve'e.

15 Tajan te'en nāka'an ma ñivi ikan chi'an:

—¿A tīvi xiniun ña kà'un takan? —kàti na.

Ta yakan kà'an tukuan ti ña ndicha kùu ma ña kà'an ña. Va ma ñivi ikan te'en nāka'an tuku na chi'an:

—Na yüvi ra kùu ra ti animani ra kùu ma ña chàkunuu —kàti na.

16 Takan kūu ta ma Petu' ti juuni kà'an ga ra tiaga ndaa ra ma yuve'e. Tajan ora nūna ndio na ma yuve'e, ta ora ndē'e na ra ndava yū'vi na.

17 Tajan ma Petu' kicha'a jànda'a ra nuu na, ikan na kutaxin na. Ta ikan jan kā'an ra chi'in na naja kūu yi ña jākakú Rachā'nú ra nuu indii ra tichi vekaa. Tajan te'en kicha'a ndio ra kàtitu'un ra:

—Na ku'un ndo kukatitu'un ndo ña'a nuu Jandiau chi'in nuu ndisaa ndian chinuni tu'un Jesuu —kàti ra.

Takan kūu ta ora chinu kà'an Petu' takan, tajan kēe ra kuà'an ra inga ñuu.

18 Ta ora kundichin tajan ya'a yū'vi ndra jandaru ta kicha'a ndio ndra kànita'an yu'u ndra, ti töve nī chito ndra nayi jā'a ña tüva ma Petu'.

19 Yakan va ma ora ikan tāchi ma Herode na kunanduku inga ndra ma Petu'. Va töve nī kuu natu'an ndra ra. Yakan va tāchi ra ña na kuka'ni ndra ma ndra jandaru jàkuenda ma vekaa niku. Ti naja ndē'eni ndra ña kákú ma Petu' ma vekaa. Ta ora yā'a yi tajan kēe Rey Herode ma ñu'u' Judea, ta kuà'an ra iti' ñuu Cesarea iin tiempu.

Nuu chī'i Herode

20 Takan kūu ta ya'a kūxaan Rey Herode chi'in ñivi iyo ñuu Tiro ta ñuu Sidón. Ta ikan jan jāndo'iin tu'un ñivi ñuu ikan, tajan chā'a ndio na vetiñu ti kùuni na natu'un na chi'in ra. Va kā'an na ji'na chi'in iin ra nàni Blastu, ra jā'a tiñu nuu ma Herode. Ta chika na nuu Blastu ña na ndakan ra iin tiempu nuu ma rey ña kùu kuti'vi na chi'in ra, ikan na kuu jandomani ra ma kuati na, ti nda'a' ma rey ikan nī'i na tandi'i ma ndayu chìnifū'u na kachi na ma ñuu na. Ta Blastu jānuna ra ra ma kivi ikan.

21 Ta ora kēta ma kivi ña jānuna ra ra, tajan kēta ndio ma Herode, ña ñu'u ra iin ja'ma nduva'a kuii vii ña chàku'un ma ndra kùu rey. Ta ikan chūnandi ra ma nuu chà'nda ra tiñu. Tajan kicha'a ra kà'an ra ma junta chi'in ma ñivi ka'iin tī'vi ma nuu ra.

22 Takan kūu va ma ñivi ikan, te'en kicha'a na kànachaa na:

—Ma ra kà'an i'ya yüvi iin ra'iñ kùu ra, ti iin ndio kùu ra —kàti na.

23 Tajan juuni ma ora ikani iin tati jā'a tiñu nuu Ndoo, jātakue'e yi ra, vati töve nī jaka'nu ra Ndoo, ti töve kà'an ra ña töve ndicha ña kà'an ñivi cha'a' ra takan. Ta ikan chī'i ra jā'a ña chàchi tindaku ra.

24 Takan kūu ta ma tu'un cha'a' Racha'nu Jesuu ña kàtitu'un ma ñivi chìnuni, vi'a chìtakuati yi nda nikuuni.

25 Yakan va ora jàchinu Bernabé chi'in Saulu ma tiñu jà'a ndra, tajan kée ndiko ndra ñuu Jerusalén, tajan kuà'an ndio ndra ñuu Antioquía chi'in iin ra nàni Xuva ña juuni nàni Marku ndia.

13

Bernabé chi'in Saulu, jàtiñu ndra kuenda Racha'nu Ndioo

1 Ma tañu ndian chìnuni tu'un Jesuu ìyo ñuu Antioquía, ikan ka'in ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chi'in ndra kùu matru. Ta ndrakan te'en nàni ndra: Bernabé, chi'in ra tuun nàni Simón, chi'in Luciu ra ñu'u' Cirene, chi'in Manaén ma ra indukuni châ'nu chi'in Herode ra kùu kalecha'nu ñu'u' Galilea. Ta juuni ikan, ndaa Saulu ndia.

2 Ta ikan këta iin kivi küt'i'vi ma ñivi ña ndita yu'u na ña jàka'nu na Ndioo. Ta ikan te'en nàka'an ma Tati Ií Ndioo chi'in ma ñivi ikan:

—Na tavani'i siin ndo Bernabé chi'in Saulu kuenda ma tiñu kàchjn ndra ña ìyo yi ña ja'a ndra —kàti yi.

3 Yakan va ora cha yā'a ña kà'an ma ndian ka'in ti'vi ikan chi'in Ndioo ta ndita yu'u na, ta ikan jan jündii na nda'a na xini Bernabé chi'in Saulu. Ta kée ndio ndra kàcha'an ndra.

Bernabé chi'in Saulu kàtitu'un ndra tu'un Jesuu ñu'u' Chipre

4 Yakan va ma Tati Ií Ndioo tâchi ndio ndra na kàtitu'un ndra tu'un Jesuu, va ji'ná yā'a ndra ñuu nàni Seleucia. Ta ikan kí'vi ndra iin varku, tajan châa ndra ñu'u' Chipre iin ñu'u' kàndii tichi tañu'u.

5 Yakan va ora châa ndra ma yu'u tañu'u ñuu Salamina chi'in varku, ta ikan kîcha'a ndra kàtitu'un ndra tu'un va'a Racha'nu Ndioo tichi ta'ii'in veñu'u ñivi judíu ñu'u' ikan. Ta juuni kuà'an Xuva chi'in ndra ña tìndee ra ndra ndia.

6 Ta ikan châkunuu ndra tandi'i ñu'u' ikan, nda kati châa ndra iin ñuu nàni Pafos. Ta ikan nàta'an ndra iin randuvi. Ta rakan ti iin ra judíu kùu ra, ta nàni ra Barjesuu. Ta kàti ra ti tu'un Ndioo kàtitu'un ra ndia, va tüv ndicha.

7 Ta ma randuvi ikan nàndi ra chi'in ra kùu kalecha'nu nàni Sergiu Paulu. Ta ma ra kalecha'nu ikan, ti ya'a ìyo chinituni ra, yakan va tâchi ra iin tatum ra na kuki'in ra Bernabé ta Saulu, vati kùuni ra taso'o ra tu'un Ndioo ña kàtitu'un ndra ndia.

8 Ta ora châa ndra nuu ndaa ra, ta ma randuvi Barjesuu, ra juuni nàni Elimas chi'in tu'un griegu, kîcha'a ra kànita'an yu'u ra chi'in ndra ti kùuni ra na taso'o ma kalecha'nu ma tu'un Jesuu ña kàtitu'un ndra, ti koto indukuni chinuni ra tu'un Jesuu ndia.

9 Takan kūu ta ikan ma Saulu ti juuni nàni ra Paulu, ta ya'a ìyo Tati Ií Ndioo chi'in ra, tajan nde'e kachin va'a ra nuu ma randuvi nàndi ikan.

10 Ta te'en nàka'an ma Paulu chi'in ra:

—Ra vata, ra kini, ta ra se'e kui'na kùyun, ti kùuniun nde'un ma ña va'a. ¿Ta naja châta'aniun keña'un ma ñivi chi'in ma tu'un vata kàtitu'un, ta tüv châ'ün ña na ki'vi na iti' Ndioo?

11 Yakan va vitin ni jande'e Ndioo tundo'o ñyun iin tiempu. Ta na tüva kuu nde'un ti ni kukuaun nda ma ñu'u nikandii kùu ga nde'un ndia —kàti Paulu chi'in ra.

Ta ma ora ikani ndōkuaá ra. Ta ikan kīcha'a ra nànduku nda'a' ra yo kundaka ra ve'e ra ti kuaá ra.

¹² Ta ora ndē'e ma kalecha'nú ña kūu chi'in ma randuvi, ta ma ora ikani kīcha'a ra chīnuni ra tu'un Racha'nú Jesuu, ti ndava kuà'an tati ra ora chíto ra ña chi'in kua'a' ndatu jàna'a ndra tu'un Jesuu.

Paulu chi'in Bernabé, chàa ndra ñuu Antioquía ñuu kàndii yatiní ñu'u' Pisidia

¹³ Paulu chi'in ndra meru ra kí'vi ndra tichi varku ma ñuu nàni Pafos. Ta ikan kēe ndio ndra kuà'an ndra ñuu Perge, ti ma ñuu ikan kàndii yi ñu'u' Panfilia. Va Xuva Marku ndākoo ra ndra, ta chīkon'i ndiko ra kuà'an ra ñuu Jerusalén.

¹⁴ Ta ora chāa ndra ma ñuu Perge, tajan ñuu ndio ndra ma varku ikan. Ta ikan kuà'an ndra nda ñuu Antioquía, ñuu kàndii yatin ñu'u' Pisidia. Ta ma kivi nìndee ñivi judíu, kí'vi ndra ma veñu'u na, ta chūnandi ndra ma ikan.

¹⁵ Yakan va ora cha yā'a jàkua'a ma ndra vika ma tichi ma veñu'u ikan ma tu'un Ley Ndioo chi'in tu'un tāa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra taji'na, ta ikan kīcha'a chīkatu'un ndra vika ikan nuu Paulu chi'in meru ra tuva kuu katitu'un ndra iin tu'un. Tajan te'en nāka'an ndra chi'in ndra:

—Ndyo'o ndra yani, ¡na'a ndo tuva ìyo iin ña kùuni ndo ka'an ndo tuva kùuni ndo ña jàkuninaa ndo ma ñivi, kùu ka'an ndo yi vitin! —kàti ndra.

¹⁶ Tajan ma ora ikani chūndaa Paulu ta jānda'a ra nuu ma ñivi, ikan na taxiin koo yu'u na. Tajan te'en nāka'an ndio ra:

—Ndyo'o ndra judíu kuni va'a ndo ña ni ka'in. Ta juuni ndra yüvi judíu, ndra tiñu'u Ndioo.

¹⁷ Ma Ndioo ñuu Israel, kāchin ma ndian judíu kùu ñivio chīyo taji'na. Ta jā'a ra iin ñuu ka'nu chi'in ma ñivi ikan, ora juuni ìyo ga na ma ñu'u' Egiptu. Vati ma ñu'u' ikan ti yüvi ñu'u' na kùu yi. Ta ikan tāva ndio ra na ñu'u' Egiptu chi'in ndatu ra.

¹⁸ 'Yakan va uvi xiko kuiya kūmi Ndioo na ta jāndeeni ra ma ña jā'a ñivio ña chīyo na tatiempu tichi ku'u nuu chàkunuu na.

¹⁹ Ta ikan Ndioo kūta'an ra chi'in ma ndian kùu ñivio taji'na, na ki'vi na ñu'u' Canaán. Ta ikan na ka'ni na tandi'i ñivi ìyo ndi ucha ñuu ikan. Yakan va, takan jā'a na, ikan na kuu ni'i na ma ñu'u' chā'a Ndioo nuu na, ta ikan na kuu yi ñu'u' maa na.

²⁰ Ta ndisaa ña'a kūu yi tichi iin kumi cientu uvi xiko uchi kuiya.

'Ta tichi ma tiempu ikan, juuni chā'a Ndioo iin ndra vesí, ndra jàkutuni tiñu nuu na. Takan kūu nda kati kēta kuiya chīyo Samuel, ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na.

²¹ Ta ikan chikan na iin ra kùu rey ña ka'nda tiñu nuu na. Ta Ndioo chā'a ra tiñu ikan, nuu ra nàni Saulu ra se'e Cis. Ta Saulu ti iin ra kichi tata Benjamín kùu ra, ta chā'nda ra tiñu uvi xiko kuiya.

²² Ta tiá iti' nuu, nāmaa Ndioo ma tiñu jā'a Saulu ña kùu ra rey. Ta ikan chā'a ndio ra ma tiñu rey nuu inga ra nàni David. Takan kūu ta te'en nāka'an Ndioo kuenda ma racha'nú David: "Ya'a kùuní nde'i David ra se'e Isaí, ti jà'a ra ma ndisaa ña kùuní ña na ja'a ra." Takan kàti Ndioo.

²³ 'Ta Jesuu kīchi ra tata David ña na kuu ra ra tāchi Ndioo ña na jakakú ra ñivi ñuu Israel tava chā'a Ndioo tu'un nuu ma ñivi ti takan ni kuu.

24 Yakan va ora takäaga kichi Jesuu, kätitu'un Xuva tu'un ra nuu ndisaa ñuu Israel. Ta kāti ra chí'in na ti iyo yi ña kunduta na ta juuni iyo yi ña ndakoo na iti' kini kuà'an na ta ki'vi na iti' Ndioo.

25 Yakan va ora chani kūu Xuva tiñu ña chā'a Ndioo nuu ra, ta kāti ra nuu ma ñivi ña yüvi ra Cristu kùu ra takua chànnini na. Ta juuni kā'an ra: "Ti ma ra kùu Cristu, ni kichi ra tiá iti' nuu. Ta kuenda ra, ti iin ra tüvi iñu'u kùi, vaji na ndachjí ma ndichan indii cha'a ra, ti nduva'a kuii ka'nu ga ra ta iyo ga ndatu ra kua yu'u", kāti Xuva.

26 'Yakan va ndyo'o yanjí, ndian kùu ñivi judíu, tata Abraham, ta juuni ndyo'o ndian yüvi judíu ña tiñu'u Racha'nu Ndioo, Ndioo kùu ma ra tâchi yu'u ña na katitu'in ma tu'un i'ya nuu ndo, ikan na kuu kakú yo jà'a ra.

27 Vati ma ndian iyo ñuu Jerusalén, chí'in ndra chà'nda tiñu nuu na, ní tuvi nakoto na ña Jesuu kùu ra ña jàkakú ra yo. Ta ni töve ní kutunini va'a na ma tu'un Ndioo tâa ndra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo taji'na ndia, vaji nani kivi ora nindeo jàkua'a na yi tichi veñu'u na. Yakan va tísokuati na chata Jesuu, ta ndô'iin tu'un na ña kàti na ña na kuvi ra. Ta takan chînu ma tu'un ña kā'an ma ndra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo ña ni kuu.

28 Tajan châka'an na nuu Ponciu Pilatu na ka'ni ra Jesuu chí'in ndra kùu jandaru ra, vaji tüvi ní nani'i na ní'iin kuati ña ja'a Jesuu ña iyo yi na kuvi ra.

29 Ta ikan ora cha chînu ndisaa ma ña kà'an ma tutu Ndioo kuenda ra, ta ikan jan jânuu ndio ndra ra nuu kruu, tajan kûchi ndio ndra ra.

30 Va Ndioo jânataku ndiko ra ra tañu ndian ndíi.

31 Ta kua'a' va'a kivi këta Jesuu nuu ma ndra châ'an chi'in ra ñu'u' Galilea, ta nda ñuu Jerusalén. Ta vitin juuni ndrakan kùu ma ndra kà'an cha'a' Jesuu nuu ma ñivi vitin.

32 'Ta vitin ndyu'u kùu ndi ña kàtitu'un ndi tu'un va'a i'ya nuu ndo. Ti ña'a kùu ma tu'un ña châ'a Ndioo nuu ma ndian kùu ñivio chíyo taji'na.

33 Ta vitin cha jâchinu Ndioo ma tu'un i'ya nuu maa yo, ti tata ma ñivi chíyo taji'na kichi yo. Ña'a jâchinu Ndioo ora cha nâtaku ra Se'e ra Jesuu, vati nuu ma tutu Salmu uvi, te'en kà'an Ndioo: "Yo'o kùu se'i, ta vitin kùu ma kivi ña kùu tatáun yu'u", kàti yi.

34 Vati Ndioo cha kätitu'un ra ña ni janataku ndiko ra ma Jesuu, ikan na kû'ini ma kuñu ra, vati te'en kà'an ma tutu Ndioo cha'a' yi: "Nuu ndyo'o, ni jachinui ma tu'un ña châ'i nuu ma racha'nu David. Ta ma tu'un íkan ya'a ga íi yi ta ndaa yi", kàti Ndioo.

35 Ta juuni kà'an ma tu'un Ndioo ña: "Na kû'vaun ña ku'ini kuñu ma ra se'un ra ya'a ga íi." Takan kâ'an iin Salmu ña tâa ma racha'nu David.

36 Yakan va ndicha kuii ña ma racha'nu David, jâ'a ra tiñu takua kùuni Ndioo nuu ma ñivio ora chíyo ra ma ñuñivi i'ya niku. Tajan chí'í ndio ra, ta kûchi ndio na ñunda'yu ra xiñ nuu ñaña ma tatá ra. Ta ma kuñu ra kû'ini yi.

37 Va ma kuñu ma ra jânataku Ndioo, tüvi ní ku'ini yi.

38 Yakan va ndyo'o ndra yanjí, iyo yi ña koto ndo ti cha'a' Jesuu ikan, Ndioo jànaa ra ndisaa ma kuatio.

39 Ta juuni cha'a' Jesuu kùu yi ña jàndondaa Ndioo anima ndisaa ndian chînuni tu'un ra. Va töve kùu ndondaa anima yo cha'a' ña jàka'nu yo ma tutu Ley Ndioo tâa Moisés.

40 Yakan va na ja'a ndo kuenda nuu ndo, ti koto ta'an ndo takua kà'an ma tutu tää ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chïyo taji'na. Vati ma tutu tää ndra te'en kà'an yi:

41 Na taso'o va'a ndyo'o ndian kà'an ti'ini chata tu'un kà'in. Ta na yu've ndo, ti chani kuvi ndo.

Vati yu'u chani ja'i iin tiñu nduva'a kuii ka'nu ma kivi vitin ña juuni iyo ga ndo.

Ta ma tiñu ni ja'i ya'a ndetiñu ña chinuni ndo yi, vaji iyo ndian katitu'un kàchin yi nuu ndo, kàti Ndioo.

—Yakan va ikan chinu ma tu'un nātu'un Paulu tichi ma veñu'u ndian judíu ikan.

42 Ta ora kîcha'a Paulu chi'in meru ra, kèe ndra ma tichi veñu'u ikan, ta ikan iin ndra chikan ndra nuu Paulu na kichi ra tichi una kivi ma kivi nïndeo, ta kà'an ndiko ra ma tu'un i'ya nuu na.

43 Ta ikan ora cha chinu ma junta jâ'a na ma veñu'u ikan, ta ikan jan kua'a' ndian judíu chi'in ndian yüvi judíu ndian tiñu'u Ndioo, kîcha'a na tändikun ndio na kuâ'an na chata Paulu chi'in Bernabé. Ta ikan Paulu chi'in Bernabé chündayu'u ndra ma ñivi ikan, na ku'un na iti' kuâ'an Ndioo ta na kumi va'a na ma ñiamani ra, ña châ'a ra nuu na.

44 Takan kûu ta ma una kivi sabadu ma kivi nindee na cha yati ndisaa ma ñivi ñuu Antioquia küt'i vi na ña kùuni na taso'o na ma tu'un Ndioo.

45 Va ora ndë'e ma ñivi judíu ña ya'a kua'a' ñivi ka'lin ma ikan, yakan va kîcha'a na tixin na ndë'e na ndra. Tajan kîcha'a na kà'an ndaa na ta kànduva'a na Paulu chi'in Bernabé.

46 Yakan va töve kànuu Paulu chi'in Bernabé, ta te'en kîcha'a ndra kà'an ndra nuu na:

—Ji'na kuii iyo yi ña ka'an ndi tu'un Ndioo niku nuu ndyo'o ñivi judíu, vati takan kùu yi kuenda ndo. Va vitin ndë'i ña töve chinuni ndo tu'un cha'a' Racha'nu Jesuu ña kàtitu'un ndi nuu ndo, yakan va kûu koo ndo chi'in Ndioo endeeni, tuva takan. Ta vitin iti' nuu, va'aga ña kukatitu'un ndi ma tu'un i'ya nuu ñivi yüvi judíu.

47 Vati ma Racha'nu te'en kâ'an ra chi'in ndi ña jâ'a ndi:
Tâchi ndo ña na jana'a ndo nuu ñivi yüvi judíu,
ikan na chinuni na tu'in.

Vati indukuni kùu ña jâna'a ndo takua kùu ma ñu'u ña jàndondichin iti' chika yo.

Ta juuni na jana'a ndo nuu na ndava nda nuu ndi'i ñu'u' ñuñivi naja kua jâ'i ña jàkakúi na.

Takan kàti Racha'nu —kàti Paulu.

48 Ta ora chîni ma ñivi yüvi judíu ma tu'un kâ'an Paulu, ta nduva'a kuii chîsii na. Ta ikan kîcha'a na jàka'nu na Ndioo ta kâ'an na ña ma tu'un Ndioo ya'a ga va'a yi. Tajan juuni ma ora ikani, ma ndisaa ma ndian kâchin Ndioo ña koo ndito chi'in ra indeeni kîcha'a na chinuni na tu'un ra.

49 Takan kûu ta tiempu ikan kîcha'a chitakuati ma tu'un cha'a' Racha'nu Jesuu tandi'i ma ñu'u' ñuu ikan.

50 Va ma ndian judíu châka'an na chi'in iin ndracha'nu ñuu ikan ta chi'in iin ñivi ña'a iñu'u ña jàka'nu vi Ndioo, na kîcha'a vi ña jànde'e vi tundo'o Paulu chi'in Bernabé. Ta takan jâ'a vi ña küt'i vi ñivi ñuu ikan, ña na jakunu na ndra ma ñuu ikan.

51 Yakan va ora tâvani'i na Paulu chi'in Bernabé iti' yu'u ñuu ikan, ta kîcha'a ndra jâkisi ndra yuyaka ka'lin cha'a ndra. Ta chi'in ña jâ'a ndra

ikan jàna'a yi nuu na ña ya'a xaan ndè'e Ndioo cha'a' kuati ña jà'a na. Ta ikan jan kée ndio ndra kuà'an ndra iti' ñuu nàni Iconiu.

⁵² Va ndisaa ma ndian chìnuni tu'un Jesucristu nduva'a kuii chìsii na, ti ya'a ga iyo Tati IÍ Ndioo chi'in na.

14

Bernabé chi'in Paulu, chàa ndra ñuu Iconiu

¹ Takan kūu ta Paulu chi'in Bernabé kí'vi ndra tichi veñu'u ñivi judíu ña ndaa ñuu Iconiu. Ta ikan kīcha'a kàtitu'un ndra tu'un Jesuu nuu ma ñivi kütu'vi ikan. Ta ikan kua'a' ñivi kīcha'a chìnuni tu'un ra, ndian judíu ta ndian yüvi judíu ndia.

² Va ma ndian judíu ña töve ní chinuni ma tu'un kà'an ndra, jākanuu ndra xini kua'a' ndian yüvi judíu, ikan na kuxaan na chi'in ndian chìnuni.

³ Vaji takan kūu, Paulu chi'in Bernabé kua'a' tiempu chīyo ndra ma ñuu Iconiu, ta töve yù'vi ndra kàtitu'un ndra tu'un va'a cha'a' Jesuu. Ta juuni ma Ndioo chà'a ra nuu ndra ña jàna'a ndra nuu ma ñivi kua'a' ndatu ta seña ra ora kàtitu'un ndra, ikan na koto kachin na ti tu'un ndicha kùu ma ña chà'a ra chi'in ma ñamani ra.

⁴ Va ma ñivi ñuu ikan siin chànnini na. Ti iyo ndian kuà'an chiyo ndian judíu, ta inga na kuà'an chiyo ndra tatum Jesuu.

⁵ Yakan va iin ndian judíu chi'in iin ndian yüvi judíu jàndo'iin tu'un na chi'in ndra tiñu, ikan na jande'e ndra tundo'o ndra tatum Jesuu, ta kani ndra yuu chata ndra.

⁶ Yakan va ora chito Paulu chi'in Bernabé ña takan ni ja'a na chi'in ndra, ta ikan chīnu ndra kuà'an ndra iti' ñuu Listra ta ñuu Derbe ña kàndii tichi ñu'u' Licaonia ta tandi'i ñuu iyo yatini.

⁷ Ta ikan kuàkatitu'un ndra tu'un va'a cha'a' Racha'nu Jesuu ikan.

Chi'in yuu, kàni na Paulu ñuu Listra

⁸ Ta ma ñuu Listra ikan iyo ra cha'a pe'lú ña küu kaka nda ora kāku ra. Ta ra'ya nàndi ra ikan

⁹ tåsó'o ra ma ña kà'an Paulu. Ta ora ndè'e Paulu ma ra cha'a pe'lú ikan, tajan nākuni ra ña ya'a ga chìnuni ra ña Ndioo kùu janda'a ra ra.

¹⁰ Yakan va te'en ni'i va'a nāka'an Paulu chi'in ma ra cha'a pe'lú, ikan na kuni tandi'i ma ñivi:

—¡Na ndetaun ta kundaa ndoun!

Ta ora kā'an Paulu te'en ta iin ndāvani ra ta chündaa ra, juuni kīcha'a chàkunuu ra.

¹¹ Yakan va ora ndè'e ma ñivi ña jà'a Paulu chi'in ma ra cha'a pe'lú, ta ikan kīcha'a na kànachaa na ña jàka'nu na Paulu chi'in Bernabé chi'in tu'un kà'an ndian ñuu Licaonia, ta te'en kà'an na:

—Ndioo ndra iyo andivi, kīchaa ndra nuu iyo yo. Ta kàa ndra takua kàa iin ndra'ii iyo ñuñivi.

¹² Yakan va kàti na ti Bernabé kùu ndioo nàni Zeus, ta Paulu kùu ndioo Hermes, vati kà'an ga ra tia kua Bernabé.

¹³ Yakan va ma ra sutu ña jàka'nu ndioo Zeus iyo veñu'u ra iti' yu'u ñuu. Sutu ikan chàki'in ra kua'a' toro chi'in siki ña kùva'a chi'in ita vii ta chàa ra chi'in yi yatini yuve'e kora ikan. Vati ma sutu chi'in ma ñivi ikan kùuni na jaka'nu na ma ndra tatum Jesuu. Yakan va ni ka'ni na ma toro ta sokó na yi nuu ndra.

14 Va ora chīto Bernabé chi'in Paulu ma ña ni ja'a na kuenda ndra, ta ma ora ikani jānakaa ndra ja'ma ndra, ta yakan jāna'a yi ti na chāta'ani ndra ña jāka'nu ñivi ndra. Ta kāndakunu ndra ki'vi ndra tañu ma ñivi ikan, ta te'en kā'an ndra nuu na:

15 —;Na jā'a ndo te'en! Ti yüvi Ndioo kùu ndi, va juuni ñivi kùu ndi takua kùu maa ndo ndia. Vati ndyu'u, vāchi ndi vāchi katitu'un ndi nuu ndo tu'un va'a cha'a' Jesuu. Yakan va iyo yi ña na jaña ndo ña jāka'nu yutun íf ti yüvi Ndioo ndicha kùu yi. Ta na kicha'a ndo jaka'nu ndo ma Ndioo, ra ndítō ndisaa tiempu, ra jātuvi andivi, chi'in ma ñu'u' ñuñivi, ta tañu'u ta ndisaa nakuyi ña iyo tichi yi.

16 Vaji tají'na Ndioo chā'a ra ña na chinuni ma ñivi ma ndava kùuni maa na,

17 vati tükuii nī jaña ra ña jāna'a ra nuu ñuñivi cha'a' tandi'i ña va'a ña jā'a ra, ti Ndioo ndicha kùu ra. Ti juuni Ndioo kùu ra ña jākuun ra savi, ta chā'a ra ña na koo va'a ma itu. Ta juuni ra chā'a ña na koo kua'a' ma ña kacho ikan na sii kùunio, ti tüvi kumani nī'iin nakuyi nuu yo —kāti ndra.

18 Va vaji kātitu'un ndra ma tu'un ikan, ta ma ñivi ikan, ti endee kūuni na jaña na ña ka'ni na ma toro ña ni sokó na nuu ndra. Va ma nuu ndi'i nia kündee ndra jāndomani ndra ma ñivi, ña na jaña na ña sòkó na ri nuu ndra.

19 Ta ma ora ikan chāa iin ndra judíu iyo ñuu Antioquía, chi'in ndra judíu iyo ñuu Iconiu ndia. Ta ma ndrakan kīcha'a jākanuu ndra xini ma ndian iyo ñuu ikan, ta jānini ndra na ña na kani na yuu chata Paulu. Ta ora chinu tajan kēñu'u na Paulu iti' yu'u ñuu vati chānini na ña cha chī'i ra.

20 Va ora kūti'vita'an ma ndian chīnuni tu'un Jesuu yatin nuu kāndii Paulu, ta ndēta ra ta kī'vi ndiko ra ma ñuu ikan. Ta inga kivi kēe ra kuà'an ra iti' ñuu Derbe chi'in Bernabé.

21 Yakan va ñuu Derbe, kātitu'un ndra tu'un va'a cha'a' Jesuu nuu ma ndian iyo ikan, tajan kī'vi kua'a' na kuà'an na iti' Jesuu. Ta ora yā'a ña'a kūu takan, tajan chikoni'i ndiko ndra kuà'an ndra ñuu Listra, ñuu Iconiu, ta ñuu Antioquía.

22 Ta ndisaa ma ñuu i'ya, jāndomani ndra kua'a' ma ndian chīnuni tu'un Jesuu, ña na endee chinuni na ma tu'un ra, vaji ndè'e na tundo'o. Ta juuni kāti ndra nuu na ti ma kua iyo yi ña kuu chaa yo nuu chā'nda Ndioo tiñu, ji'na iyo yi ña nde'o kua'a' tundo'o.

23 Ta juuni chā'a ndra tiñu nuu iin ndracha'nu, na kumi ndra ma ndian chīnuni tu'un Jesuu ña kūti'vi veñu'u ta'l'i'in ñuu. Ta ora cha yā'a kā'an ndra chi'in Ndioo ña ndita yu'u ndra, tajan chā'a ndra ndra nda'a' Racha'nu Ndioo, ra jāka'nu ndra, na ja'a ra kuenda tiñu jā'a ndra.

Paulu chi'in Bernabé kuà'an ndiko ndra ñuu Antioquía ña kāndii tichi ñu'u' Siria

24 Takan kūu yakan va ji'na yā'a ndra ñu'u' Pisidia, tajan chāa ndra ma ñu'u' Panfilia.

25 Yakan va ora chāa ndra ma ñu'u' ikan, tajan kīcha'a ndra kā'an ndra tu'un va'a cha'a' Jesuu ñuu Perge. Ta ikan kēe ndra ta kuà'an ndra iti' ñuu Atalia.

26 Ta ñuu Atalia, kī'vi ndra iin varku ta kuànu'u ndiko ndra endeeni nda ñuu Antioquía. Ta ma iti' ñuu ikan kùu ma ñuu nuu tāchi ndra chīnuni tu'un Jesuu ndra tatiempu. Ta ma antea ña tāchi ndra ndra ji'na ga chīkan

ndra ñamani nuu Ndioo cha'a' ma tiñu ni ja'a ndra niku. Ta vitin já chinu ja'a ndra ma tiñu ikan.

²⁷ Yakan va ora chää ndra ma ñuu Antioquía, ta ikan jan küt'i'vita'an ndra chi'in ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta ikan nùuna kicha'a ndra kàtitu'un ndra ndisaa ña ja'a ndra chi'in ndatu Ndioo, ta naja kua kicha'a ra jakakú ra ñivi yüvi judíu, ti tava Ndioo, juuni kùuni ra ña ma ndian yüvi judíu na chinuni na ma tu'un ra ndia.

²⁸ Yakan va kua'a' tiempu kindoo Paulu chi'in Bernabé ma ñuu Antioquía chi'in ma ndian chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu ikan.

15

Ndra tatum Jesuu, já'a ndra junta ñuu Jerusalén

¹ Takan kuu ta juuni ma tiempu ikan chää iin ndra judíu chinuni tu'un Jesuu ñuu Antioquía, ndra kichi ñu'u' Judea. Ta ndrakan te'en nāka'an ndra chi'in ndian chinuni tu'un Jesuu ndian iyo ñuu Antioquía: "Na küu jakakú Ndioo ndo nuu kuati ndo, tu tüvi jí'na tà'nda ñii nuu ika ndo takua jāna'a Moisés nuu ndian judíu chīyo tají'na", kàti ndra chi'in na.

² Tajan ora chini Paulu chi'in Bernabé ma ña kā'an ndra tajan ni'i kicha'a ndra kànita'an yu'u ndra chi'in ndra, va ní kuu jandondaa ndra yi ikan. Yakan va kachin ma ndian chinuni iyo ma ñuu ikan, Paulu chi'in Bernabé chi'in inga ndra chinuni, na ku'un ndra ñuu Jerusalén kunatu'un ndra tiñu ikan chi'in ndra tatum Jesuu, ta chi'in ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ndian chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu ikan.

³ Tajan tâchi ndio ma ndian chinuni iyo ñuu Antioquía ndra. Yakan va ora ku'a'an ndra iti' ñuu Jerusalén, jí'na yá'a ndra ñu'u' Fenicia ta ñu'u' Samaria. Yakan va tandí'i ma ñuu yá'a ndra kàtitu'un ndra naja kua ndàkoo ma ñivi yüvi judíu ma ña jåka'nú na niku, ta ndäki'in na iti' Jesuu. Ta ya'a ga chisii ma ndian chinuni ñuu ikan ora chini na ma tiñu ka'nú Ndioo ña kàtitu'un ndra.

⁴ Ta ora chää ndra ma ñuu Jerusalén ta ikan küt'i'vita'an kua'a' ma ndian chinuni chi'in ndra tatum Jesuu ta ndracha'nu chà'nda tiñu ma veñu'u. Vati kùuni na taso'o na ma ña ni ka'an ndra. Ta ikan kàtitu'un ndra nuu ma ñivi ikan ndisaa ña kuu ja'a Ndioo tandí'i ma ñuu nuu chákunuu ndra kàtitu'un ndra tu'un Jesuu.

⁵ Va nuu ka'in ti'vi ndra, ndëta iin ndra fariseu ña chinuni tu'un Jesuu, ta te'en kicha'a ndra kà'an ndra:

—Ndyo'o yani, ma ndra yüvi judíu ña chinuni tu'un Jesuu, iyo yi ña ta'nda ñii nuu ika ndra. Tajan juuni iyo yi ña ka'nda yo tiñu nuu ndisaa na, na jachi'in na ndisaa ña kà'an ma ley taa Moisés tají'na —kàti ndra.

⁶ Ta ikan jan, küt'i'vi ta'an ndio ma ndra tatum Jesuu chi'in ma ndracha'nu ikan ña ni jakua'a ndio ndra ma tu'un ikan, ikan na nani'i va'a ndra naja kua kuu ka'an kachin ndra yi nuu ndra cha'a' yi.

⁷ Ta ora cha ya'a kua'a' tiempu ña nàtu'un ta'an ndra cha'a' yi, tajan ndëta Petu' ta te'en nāka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o yanji, cha chito va'a ndo, ti Ndioo kachin ra yu'u tañu ndo, ikan na katitu'in nuu ndian yüvi judíu naja kua jakakú Jesuu na, ikan na chinuva'ani na tu'un ra ndia.

⁸ Ta Ndioo vati nàkoto va'a ra naja kua chànnini ndisaa ñivi, yakan va jàna'a ra nuu na ña juuni kùu ki'vi na iti' ra ndia. Ta chä'a ra Tati Ií ra ña na koo yi chi'in na takua chä'a ra yi nuu yo ndia.

9 Yakan va inuu ndè'e Ndioo ndisaa yo, ti juuni jānaa ra kuati na cha'a' ma ña chinuni na tu'un ra, ta takan ja'a ra chi'in yo ndia.

10 Ta naja kūuni ndo ja'a ndo ña jāna'a Ndioo nuu yo ña tüvi va'a yi, nde'o tu kuxaan ra chi'o. Na vä'a kā'an yo ña na ja'a na tandi'i ma ña kā'an Ley Ndioo tāa Moisés. Vati ni maa yo kūu ja'a yo tandi'i ma ña kā'an yi. Ta ni ndian kūu fñivio chiyo taji'na kūu ja'a na yi ndia.

11 Yakan va chítò yo, ti kūu kakú yo ja'a ma ley ikan, va kákú yo ja'a ma ñamani Racha'nu Jesuuni. Yakan va ndiakan juuni kūu kakú na ja'a ma ñamani ra ndia —kàti Petu'.

12 Takan kūu ta ndisaa ma ndian ka'iin ti'vi ma ikan, kíndoo taxiin na ora kicha'a Bernabé chi'in Paulu kā'an ndra naja kua chā'a Racha'nu Ndioo ndatu ra nuu ndra ña jāna'a ndra seña ta ndatu ka'nú nuu ndian yüvi judíu.

13 Yakan va ora chīnu kā'an ndra, tajan ndēta Jandiau ta kīcha'a ndio ra kā'an ra te'en chi'in na:

—Ndyo'o yaní, na kuni va'a ndo ña ni ka'in chi'in ndo:

14 Já kàtitu'un Simón Petu' nuu yo naja kua jā'a Racha'nu Ndioo ña kī'in kuenda ra ma ñivi yüvi judíu ma cha'a' nunuu, ta kāchin ra ma tañu na kua'a' ñivi kuenda ra ña na kuu na ñivi ra, ikan na jaka'nu na ra.

15 Yakan va ndisaa ma ña kūu i'ya, indukuni kā'an yi chi'in ndisaa ma ña tāa ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chiyo taji'na, vati ma tutu Ndioo ikan te'en kā'an yi:

16 Ora cha ya'a ndisaa ña'a, ni kichí inga cha'a'.

Ta ni kutaa ndikoi ve'e nuu chà'nda Rey David tiñu vati cha ndōtani yi. Ta vají ndōtani yi vitin, ta ni jandova'a ndikoi yi ta ni jandochai yi inga cha'a'.

Takan kàti Ndioo chi'in na,

17 ikan na nanduku tandi'i ma ñivi ma Racha'nu chito'o yo, nda ma ndian yüvi judíu ndia.

Vati ma ñivi ikan, kāchin Ndioo na ña na chinuni na tu'un ra, ikan na kuu na ñivi ra ndia.

18 Ta ma tu'un ikan chā'a ma Racha'nu yi nuu ma ndian chiyo taji'na, ikan na nakoto kachin kua'a' ñivi yi nda ndian chiyo taji'na, ta nda ndian iyo ma tiempu vitin ndia.

Takan kā'an ma tutu Ndioo.

19 'Yakan va yu'u, kàti ti ma ñivi yüvi judíu ña chinuni tu'un Ndioo na kūu ka'nda yo tiñu nuu na ña na ja'a na ndisaa ma ña kā'an tutu ley Ndioo ña tāa Moisés. Vati cha ndākoo na ndisaa ma ña jāka'nu na nikú, ta vitin kua'an na ití' Jesuu.

20 Yakan va iyo yi ña taa yo iin tutu, ta tachio yi nuu na, na jachika na na nuu ndioo yutun ií ña jāka'nu na nikú, ta na jaña na ña ki'vi na chi'in ña'a' yüvi ñasi'i na ndia, ta takani ma ña'a ndia. Ta juuni na jaña na ña châchi na nií ta sa'an kití kā'a.

21 Vati nda taji'na ta nda vitin, ti ta'ii'iin ñuu iyo ndian kàtitu'un tu'un Ndioo tāa Moisés. Ta jàkua'a na yi nuu ma ñivi tichi veñu'u ndian judíu ta'ii'iin kivi nindeo —kàti ra.

Tutu carta tāa ndracha'nu kuenda ndian yüvi judíu

22 Takan kūu tajan ndra tatum Jesuu chi'in ndracha'nu chi'in ndisaa ndian chinuni, nātu'un na cha'a' yi ta ikan kāchin na uvi ta'an ndracha'nu, chà'nda tiñu nuu ndian chinuni tu'un Jesuu ikan, na ku'un ndra chi'in

Paulu ta Bernabé ñuu Antioquía. Ta ma ndra kāchin na, nàni ndra Sila chi'in Juda, ra juuni nàni ra Barsabás.

²³ Ta chi'in ndrakan tāchi ndracha'nu iin tutu ña na jakua'a ndra yi nuu ñivi iyo nuu kuà'an ndra. Ta ma tutu ikan, te'en kà'an yi:

"Ndyu'u ndra kùu tatum Jesuu, chi'in ndracha'nu ndian chìnuni tu'un Jesuu, tāchi ndi iin saludu nuu ndyo'o yani, ndian kùu ñivi yüvi judiu iyo nuu Antioquía, ñu'u' Siria, ta ñu'u' Cilicia.

²⁴ Vati chito ndi ti iyo ndra kēe ma ñuu Jerusalén ña tüvi nī cha'a ndi ña kujana'a ndra nuu ndo. Ta ma tu'un kuajana'a ndra nuu ndo ya'a ga jàkanuu yi xini ndo, ta tüva chito ndo niyi ja'a ndo cha'a' ma tu'un kà'an ndra.

²⁵ Yakan va ndyu'u jāndo'iin tu'un ndi ta kùuni ndi ña tiá va'a, tu kachin ndi iin ndra iyo tañu ndi, ikan na kunde'e ndra ndo chi'in ndra yanio Bernabé ta Paulu, ndra ya'a kùunio nde'o.

²⁶ Ta juuni Bernabé chi'in Paulu, cha chā'a ndra maa ndra na nde'e ndra kua'a' tundo'o cha'a' Racha'nu chito'o yo Jesucristu.

²⁷ Yakan va chi'in ndra'ya tāchi ndi Juda chi'in Sila ta nda'a ndra tutu i'ya, ikan na katitu'un kachin ndra nuu ndo ma tava kùuni yi ka'an yi.

²⁸ Ti takua chànini Tati Ií Ndioo, ta chànini maa ndi ña na kā'nda ga ndi tiá tiñu nuu ndo kua ma tiñu ka'nú ña te'en kàtitu'un ndi vitin:

²⁹ Ta na kächi ga ndo sa'an kiti chà'ni na ña sòkó na nuu ndioo yutun ii. Ta na kächi ndo nií, ni sa'an kiti kā'a. Ta na kí'vi ndo chi'in ña'a' töve kùu ñasi'i ndo. Tatu jáña ndo jà'a ndo ndisaa ña'a, iin ña va'a kùu yi kuenda ndo tuva ja'a ndo takan. Ta Ndioo na ja'íi ra ndo", kàti ndra nuu carta ña tāchi ndra.

³⁰ Takan kūu ta ora chīnu ma junta ma ñuu Jerusalén, tajan kēe ndio ndra kuà'an ndra ma ñuu Antioquía. Ta ora cha kütí'vi ma ñivi chìnuni tu'un Jesuu iyo ñuu ikan, tajan chā'a ndra ma tutu carta ña ndà'a ndra nuu na.

³¹ Takan kūu ta nduva'a kuii chìsii na, ora jākua'a ndra ma carta ikan. Vati chà'a yi tundeeni na.

³² Vati Juda chi'in Sila juuni ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu ndra, yakan va chito ndra naja kua kà'an ndra chi'in ma ñivi. Ta jàmani ndra na chi'in kua'a' tu'un, vati chā'a ndra tundeeni nuu na.

³³ Ta ora chīnu kàtitu'un Sila chi'in Juda ma ña kà'an ma carta, tajan kindoo ndra ikan tiá kua'a' tiempu. Ta ikan jan tāchi ndiko ndian chìnuni ndra, na ku'un ndiko ndra nuu ma ndracha'nu tāchi ndra iyo ñuu Jerusalén. Va ji'na kà'an na nuu ndra te'en:

—Ndioo na jà'íi ra ndo ta na kumi va'a ra ndo ma iti' kuà'an ndo.

³⁴ Va chànini Sila ti va'a ga ña kindoo ndra ñuu Antioquía tiá ga tiempu.

³⁵ Yakan va juuni kindoo Paulu chi'in inga tiá ndra ndia. Ta endee jàna'a ndra tu'un va'a kà'an cha'a' Jesuu ta kàtitu'un ndra yi nuu ma ñivi iyo ikan.

Nuu kèsien Paulu chi'in Bernabé

³⁶ Takan kūu ta ora yā'a kua'a' kivi tajan te'en nāka'an Paulu chi'in Bernabé:

—Na kunde'e ndiko yo ñivi chìnuni iyo ndisaa ñuu nuu kātitu'un yo tu'un Racha'nu Jesuu niku. Nde'o naja kua iyo na —kàti ra.

³⁷ Ta Bernabé, vati kùuni ra ña na ku'un Xuva Marku chi'in ndra,

38 va Paulu nī cha'a ra ña ku'un ra chi'in ndra, vati Xuva ndākoo ra ndra ñuu Panfilia, ta töva nī chakunuu ra jà'a ra ma tiñu Ndioo chi'in ndra.

39 Yakan va kānita'an yu'u ndra, ta kēsiin ndio ndra. Tajan Bernabé kāchin ra Xuva. Ta ikan kēe ndio ndra kuà'an ndra iti' ñuu'u' Chipre chi'in varku.

40 Ta Paulu kāchin ra ra nàni Sila. Tajan ma ndian chinuni iyo ñuu Antioquía, kīcha'a na kā'an na chi'in Ndioo na kumi ra iti' kuà'an ndra. Tajan kēe ndio ndra kuà'an ndra kuàkatitu'un ndra tu'un Jesuu.

41 Ta ora chàkunuu Paulu chi'in Sila, tajan yā'a ndra jàmani ndra ma ndian chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu'u' Siria ta ñuu'u' Cilicia ndia, ña na jandeeni ma ña chinuni na.

16

Nàta'an Timoteu ma Paulu chi'in Sila

1 Takan kūu ta Paulu chi'in Sila chāa ndra ñuu Derbe ta Listra. Ta ikan nāta'an ndra iin ra chinuni tu'un Jesuu, ra nàni Timoteu. Ta rakan ti ma'á ra kùu iin ña judíia, ña chinuni tu'un Jesuu ndia. Ta tatá ra kùu iin ra griegu.

2 Ta ndisaa ma ndian chinuni iyo ñuu Listra ta Iconiu kàti na ti iin ra va'a kùu Timoteu.

3 Yakan va Paulu kùuni ra ña na ku'un ra chi'in ra. Va juuni maa ra chānini ti ji'na iyo yi ña ta'nda ñii nuu ika ra, ikan na kúxaan ndian judíu iyo nuu kuà'an ndra. Vati ndisaa na cha chìto ti tatá Timoteu kùu iin ra yúvi judíu.

4 Ta tandi'i ma ñuu nuu yà'a ndra, kàtitu'un ndra nuu ma ndian chinuni cha'a' ma tu'un kà'an ma carta ña tāa ma ndra tatum Jesuu chi'in ndracha'nu chinuni ñuu Jerusalén, na jachi'in na yi.

5 Yakan va ma ñivi iyo ma veñu'u ta ñuu ta ñuu ikan, jàndeeni na chinuni na tu'un Jesuu. Ta ta'ii'iin kivi tiaga kua'a' na kīcha'a chinuni.

Tichi xinda'vi Ndioo jànde'e ra nuu Paulu iin ra ñuu'u' Macedonia

6 Takan kūu ta tava ma Tati Ií Ndioo nī cha'a yi kàtitu'un ndra tu'un Ndioo ñuu'u' Asia, yakan va yā'a ndra kuà'an ndra iti' ñuu'u' Frigia ta ñuu'u' Galacia.

7 Ta ikan chāa ndra raya nuu yà'a ñivi ora kuà'an na iti' ñuu'u' Misia. Ta ikan kùuni ndra ku'un ndra iti' ñuu'u' Bitinia, va ma Tati Ií Jesuu, tüvi nī cha'a yi ña na ku'un ndra iti' ñuu'u' ikan.

8 Yakan va yā'a ndra raya ñuu'u' Misia tajan kuà'an ndra iti' ñuu'u' ikan. Ta ikan chāa ndra yu'u tañu'u, yatin ñuu Troa.

9 Ta chanikuua jànde'e Ndioo nuu Paulu iin ra ña ndaa ta iyo ra ñuu'u' Macedonia. Tajan rakan jānini ra Paulu ta te'en nāka'an ra chi'in ra: "¡Na kichiun ñuu'u' Macedonia, nuu iyo ndi ta tindeun ndi!", kàti yi chi'in ra.

10 Ta ora yā'a ña nde'e ra ma xinda'vi yakan, ta numini kīcha'a ndio ndi jàndova'a ndi ndatiñu ndi ña ni ku'un ndi iti' ñuu'u' Macedonia, vati cha chìto va'a ndi ti Ndioo kāchin ra ndyu'u na ku'un ndi kukatitu'un ndi tu'un va'a kà'an cha'a' Jesuu iti' tikan.

Chàa Paulu chi'in Sila ñuu Filipu ña kàndii ñuu'u' Macedonia

11 Takan kūu ta ñuu Troa kī'vi ndi iin varku indeeni nda kati chaa ndi iin ñuu'u' vali ña iyo tichi tañu'u ña nàni Samotracia. Ta ora tuvi inga kivi tajan kī'vi ndiko ndi varku indeeni nda kati chāa ndi ñuu Neápolis.

¹² Tajan kēe ndi ñuu i'ya, ta kācha'an ndi ñuu Filipu. Ta ma ñuu Filipu ti iin ñuu ka'nuga kùu yi kuenda ndian Romanu. Ta juuni iin ñuu ka'nu kùu yi kuenda ñuu'u' Macedonia. Ta ñuu ikan kindoo ndi uvi uni kivi.

¹³ Ta ma kivi nindeo kēe ndi kuà'an ndi iti' yu'u ñuu nuu kàndii iin yuta. Vati ndyu'u kùuni ndi ti ikan kùu nuu kùti'vi ñivi judíu ña kà'an na chi'in Ndioo. Yakan va ora chāa ndi ma ikan ta chūnandi ndi ta ikan jan kīcha'a ndio ndi kà'an ndi tu'un va'a cha'a' Jesuu chi'in ma ñivi ña'a kùti'vi ka'iin ikan.

¹⁴ Ta iin ña'a ndaa tañu ma ñivi ña'a' ikan, kùu ña nàni Lidia. Ta yakan ti ña ñuu Tiatira kùan ta iin ña jàka'nú Ndioo kùan ndia. Ta xikoan ja'ma color ndaa, ña ya'a vii. Ta yakan ti nàndian tåso'an ndisaa ma ña kà'an Paulu. Yakan va ora chīnian ndisaa ma ña kā'an ra, tajan Ndioo chā'a ra chinituni ra nuan, ta ikan kīcha'a ndioan chinunian tu'un Jesuu.

¹⁵ Ta ikan künduta ndioan chi'in ndisaa ñivian ña iyo ve'an. Ta ora cha yā'a künduta vi, tajan te'en kīcha'a kà'an ña ña jāninian ndi:

—Tu chànnini ndo ña chìnuva'anj tu'un Jesuu, na ko'o ve'i ta kindoo ndo nindee ndo ma ikan —kàtian.

Takan kūu ña kée ndio ndi kuà'an ndi ve'an.

Paulu jànda'a ra iin ñayoko ña ndo'o tati xaan

¹⁶ Iin kivi kēe ndi kàcha'an ndi iin nuu kùti'vi ñivi judíu ña kà'an na chi'in Ndioo. Ta tichi iti' kuà'an ndi nàta'an ndi iin ñayoko ña ndo'o tati xaan. Vati ma yakan chitoan ndanu vâchi ma ña ni ta'an yo iti' nuu jà'a yi. Ta jâkanaa ña kua'a' xu'un' kuenda ma ndra chito'an jà'a ma ña chitoan.

¹⁷ Ta ma ora ikani tândikuan chata Paulu ta juuni chi'in ndi ndia. Tajan kīcha'a kà'an ña, ta kānachaa ña ni'i va'a te'en:

—Ndra'ya kùu ndra jà'a tiñu kuenda Ndioo ka'nú ga, ra iyo andivi. Ta kàtatu'un ndra nuu ndo naja kua kùu jà'a ndo ta kakú ndo —kàtian.

¹⁸ Ta ñayoko i'ya ti kua'a' kivi châkunuuan kà'an ña te'en, yakan va chāa ndio iin kivi ña kúxaan ndio ma Paulu. Ta te'en nâka'an ndio ra chi'in ma tati xaan ña indii ña:

—Chi'in ndatu Jesucristu kà'in ña na keun tichi kuñuan —kàti ra.

Tajan ora kā'an ma Paulu te'en, ta ma ora ikani kée ndio yi ña.

¹⁹ Tajan ora chā'a ndio ma ndra chito'an kuenda ña na kùu ga jakanaa ndra xu'un' chi'an, tajan tiñu ndio ndra Paulu chi'in Sila, ta kēñu'u ndra ndra ta chândaka ndra ndra nuu ka'in ndra vetiñu.

²⁰ Tajan te'en kīcha'a ndio ndra kà'an ndra chi'in ndra:

—Ma ndra judíu i'ya ya'a jàkanuu ndra xini ñivi iyo ñuu yo.

²¹ Ta jànda'viña'a ndra ma ñivi ñuu yo chi'in ma tu'un chaa ña jàna'a ndra. Ta ndyu'u ti kùu ja'a ndi ma ña jàna'a ndra ti töve chà'a ma Ley Romanu ña jà'a ndi yi —kàti ndra.

²² Ta ikan jan ndisaa ma ñivi ndëta na ta kīcha'a na kà'an ti'ini na chata ndra. Yakan va te'en nâka'an ma ndratiñu chi'in ma jandaru:

—Na tavani'i ndo ja'ma ndra ta na kani ndo ndra chi'in yutun kuiin —kàti ndra.

²³ Ta ikan ora cha yā'a kāni nduva'a kuii ndra ndra, tajan ti'i ndra ndra tichi vekaa. Ta te'en nâka'an tuku ma ndratiñu chi'in ma ra jandaru kùmi vekaa:

—¡Na kumi va'un ndra! —kàti ndra.

²⁴ Yakan va ora nâka'an ndra te'en chi'in ma ra kùmi vekaa, tajan ti'i ndio ra ndra iin tichi vekaa nuu xe'ga. Ta ikan ti'i ra cha'a ndra iin tichi yavi vitu.

25 Va juuni ma chanikuua kivi ikan, iyo yi a java ñuu, ta ma ora ikan kà'an Paulu ta Sila chi'in Ndioo. Ta chita ndra iin yaa ña jàka'nu ndra Ndioo. Ta ikan ndisaa ma ndra ka'iin tichi vekaa, chīni ndra ma ña jà'a ndra.

26 Ta ma ora ikani kichi iin ña nduva'a kuii ni'i tåan, ña ndava ndåta ma chav'e chi'in pisu tichi vekaa. Yakan va ma ora ikani nüna ndisaa ma yuvekaa. Ta ndisaa ma ndian ka'iin tichi vekaa ndâchi ma karea ndikun ma vitu nuu ka'iin ma cha'a na.

27 Ta ikan ora ndâkoo ma ra kùmi vekaa, ta nde'e ra ña tandi'i yi nüna. Tajan tåva ra ma machiti ra ña ni ka'ní ra juuni maa ra, vati chànini ra ti ndisaa ma ndian ka'iin vekaa kâkú na niku.

28 Va ora nde'e Paulu ña takan ni ja'a ma jandaru, tajan te'en nâka'an ra chi'in ra:

—Na kâ'niun juuni maun vati ndisaa ndi juuni ka'iin ndi i'ya —kàti Paulu chi'in ra.

29 Ta ikan chikan ma ra jandaru kùmi vekaa iin ñu'u nuu ra meru ra. Ta ikan chinu ra kí'vi ra tichi vekaa nuu indii Paulu ta Sila. Ta endee ndåyu ra cha'a' ña yu'vi ra, yakan va chünandi chiti ra iti' cha'a ndra.

30 Tajan tåvani'i ndio ra ndra ma tichi vekaa, ta te'en chikatu'un ra nuu ndra:

—Ndyo'o xaa, ¿nayi iyo yi ña ja'i ta kùu jakakú Ndioo yu'u nuu ma kuati jà'i? —kàti ra chi'in ndra.

31 Tajan te'en nâka'an ndra chi'in ma jandaru ikan:

—Na chinuniun tu'un Racha'nu Jesuu, ta kuu kakun chi'in ndisaa ñiviun ña iyo ve'un jà'a ra! —kàti ndra.

32 Takan kuu ta kâ'an ndra tu'un ma Racha'nu Jesuu nuu jandaru ikan ta nuu ndisaa ma ñivi ka'iin ve'e ra ndia.

33 Ta juuni ma ora chanikuua ikan, châka ma ra jandaru Paulu chi'in Sila kua'an ndra iin nuu kàndii iin yuta. Ta ikan nâkata ra ma nuu tåkue'e ndra. Tajan Paulu chi'in Sila jâkunduta ndio ndra ma jandaru ikan chi'in ndisaa ñivi iyo ve'e ra.

34 Yakan va ora cha yâ'a kündutaa ra chi'in ñivi ra, tajan châka ndio ra ndra kuà'an ndra ve'e ra. Ta ikan châ'a ra ña chàchi ndra. Yakan va maa ra chi'in ndisaa ñivi ra, nduva'a kuii chissii vi ña kîcha'a vi chìnuni vi tu'un Racha'nu Ndioo.

35 Ta ora kündichin inga kivi ma ndra kùu vesi tâchi ndra tatuun kà'an nuu ma ra jandaru kùmi vekaa, ña na jaña ra Paulu chi'in Sila, ndra ka'iin tichi vekaa.

36 Ta ikan jan te'en nâka'an ndio ma ra kùmi vekaa chi'in ma Paulu:

—Ma ndra kùu vesi, tâchi yu'u ña na jañai ndo. Yakan va cha kùu ku'un vii ndo ve'e ndo vitin —kàti ra.

37 Tajan te'en nâka'an ndio ma Paulu chi'in ma ndra kùmi vekaa:

—Ndyu'u ndra kùu kuenda ñuu ka'nu Roma. Kâni ndra ndi nuu ka'iin kua'a' ñivi, ta tî'i ndra ndi tichi vekaa i'ya. Ta tüvi nî ja'a ji'na ndra kuenda tuva kuati ndi kùu yi. ¡Ta vitin kùuni ndra tavani'i xe'e ndra ndi ikan nî'iin ñivi näkoto na yi! ¡Va na kuu ja'a ndra yi takan! ¡Yakan va na kichi juuni maa ndra ta tava ndra ndi! —kàti ra.

38 Ta ikan jan kée ma ndra jandaru châkatitu'un ndra nuu ma ndra kùu vesi ña chà'nda tiñu nuu ndra. Ta ora chito ndra ña ndra tatuun Jesuu, kùu kuenda ñuu ka'nu Roma kùu ndra, ndava yû'vi ndra.

39 Ta ikan kée ndra kuàndakan ndra ñamani nuu Paulu ta Sila na jaka'nuni ndra ndra cha'a' ma ña jâ'a ndra chi'in ndra. Tajan tåvani'i

ndio ma ndra vesi ndra tichi vekaa. Ta jānini ndra ndra ña na kee ndra ma ñuu ikan.

⁴⁰ Yakan va ora kēe ndra ma vekaa, tajan kuà'an ndra nuu ndian chìnuni ka'ín ve'e Lidia. Ta ora chāa ndra ikan tajan chā'a ndra tundeeni nuu na. Ta ikan kēe ndio ndra kuà'an ndra inga ñuu.

17

Ñivi ñuu Tesalónica kàja'a na kuati

¹ Ma iti' kuà'an Paulu chi'in Sila yā'a ndra ñuu nàni Anfípolis, ta juuni yā'a ndra ñuu nàni Apolonia. Tajan chāa ndio ndra ñuu nàni Tesalónica, vati ikan iyo iin veñu'u ñivi judiu.

² Ta ikan ki'vi Paulu ma tichi veñu'u ikan, kua takani jà'a ra ndisaa kivi nindee na. Uni sabadu jāna'a ra kua kà'an tutu Ndiooo nuu na.

³ Ta chi'in tutu ikan kātitu'un ra nuu na ti ra kùu Cristu iyo yi ña nde'e ra tundo'o niku. Ta ora na ya'a ña kuvi ra ni nataku ndiko ra. Ora chīnu kā'an Paulu takan chi'in na, tajan te'en nāka'an ndiko ra:

—Juuni ma ra Jesuu ña kà'in nuu ndo, juuni rakan kùu ma Cristu, ra tāchi Ndiooo ña jàkakú ra yo ndia.

⁴ Yakan va tiani ma ndian judiu kīcha'a na chìnuni na tu'un Jesuu ña kà'an Paulu ta Sila, tajan ndō'iin ndio na chi'in ndra. Ta juuni iyo kua'a' ma ndian yüvi judiu ña jàka'nú Ndiooo, ta nda ñivi ña'a' cha'nú ya'a ga iñu'u ndia, juuni kīcha'a vi chìnuni vi tu'un Jesuu.

⁵ Va ma ndian judiu ndian tüvi nī chinuni tu'un Jesuu nduva'a kuii kūxaan na ta tixin na ña ki'vi iin ñivi na iti' Jesuu. Yakan va chāka'an na chi'in iin ndra kini kàchika kai na kīcha'a ndra kùvaa yu'u ndra ta na jakanuu ndra xini ma ñivi ñuu ikan, kàti ndra. Ta takan jā'a ndra, tajan ikan kēe ndio ndra chi'in inga ndian ñuu kuànanduku na Paulu chi'in Sila ve'e Jasón, ti kùuni na tava na ndra ma tichi ve'e ra ta jana'a ndio na ndra nuu tüvi ñivi ka'iin ñuu ikan.

⁶ Va tava nī nata'an na ma Paulu ta Sila ve'e ma Jasón, yakan va maa ra tiin na. Ta juuni tiin na inga ndra chinuni ña iyo ve'e ra. Ta kēñu'u ndio na ndra kuà'an na nuu ndra kùvetiñu. Ta ora chāa na ma vetiñu, tajan ma ndra judiu nī'i va'a kīcha'a kà'an ndra chi'in ndra kùvetiñu te'en:

—Ndra'ya kùu ndra jàkanuu xini ñivi iyo ñuñivi, ta vitin vâchi ndra i'ya, ti juuni kùuni ndra jakanuu ndra xinio ndia.

⁷ Ta Jasón kùu ra ña chā'a ra ve'e ra na koo ndra. Ta ndrakan tüva jachi'in ndra tu'un ley Rey César, ra chà'nda tiñu nuu yo, vati kàti ndra ña iyo tuku inga ra kùu rey, ta rakan nàni ra Jesuu —kàti ndra.

⁸ Yakan va ora chīni ma ndra vetiñu chi'in ma ñivi ka'iin ikan ña kà'an ndra, yakan va tiaga kīcha'a na kùxaan na.

⁹ Ta jā'a na na tia'vi Jasón chi'in inga ñivi iin multa. Tajan ora tia'vi ndio ndra yí ta jāña ndio ndra.

Paulu chi'in Sila chàkatitu'un ndra tu'un Jesuu ñuu Berea

¹⁰ Ora cha ki'vi ma chanikuaa, numini tāchi ma ndian chìnuni tu'un Jesuu ma Paulu chi'in Sila, na ku'un ndra iti' ñuu Berea. Ta ora chāa ndra ma ñuu ikan, ta kuàki'vi ndio ndra veñu'u ñivi judiu ñuu ikan.

¹¹ Ta ma ndian judiu iyo ñuu i'ya tiá yati na kua ndian judiu iyo ñuu Tesalónica, ti ya'a chisii na ora kàtitu'un ndra tu'un cha'a' Jesuu nuu na.

Ta jàkua'a na ma tutu Ndioo ndisaa kivi, nde'o tu ña ndicha kùu ma ña jàna'a ma Paulu nuu na.

12 Yakan va kua'a' na kicha'a chìnuni tu'un Jesuu, ta juuni kua'a' ndian yüvi judíu kicha'a chìnuni na ndia, nda ma ndra'ii chi'in ñivi ña'a ya'a ga ñuu'u ndia.

13 Va ora chito ma ndian judíu iyo ñuu Tesalónica ña juuni chàkunuu Paulu jàna'a ra tu'un Ndioo ñuu Berea, tajan kée ndio ndra kuà'an ndra kuàjakanuu ndra xini ñivi iyo ñuu ikan, ikan na kuxaan na nde'e na Paulu.

14 Va ma ndian chinuni tâchi na Paulu na kee ra numini ma ñuu ikan ta ku'un ra iti' yu'u tañu'u. Ta Sila ta Timoteunia ndôo ndra ma ñuu Berea.

15 Tajan ndisaa ma ndra chinuni ña ndakata'an chi'in Paulu kuà'an ndra chi'in ra nda ñuu Atenas. Ora chaa ndra ñuu Atenas, tajan Paulu tâchi ra ndra na ku'un ndiko ndra ñuu Berea kuka'an ndra nuu Sila ta Timoteu, na kichi numini ndra ma ñuu Atenas nuu ndaa ra. Yakan va kée ndio ndra kuàkatitu'un ndra nuu Timoteu ta Sila.

Paulu chàkunuu ra ñuu Atenas

16 Takan kùu ta ikan Paulu ndàtu ra Sila ta Timoteu ñuu Atenas. Yakan va ndanikuni ma nuu chàkunuu ra ñuu ikan, nde'e ra ma ndioo yutun ii ña jà'a ñivini. Ta nda'vi kùuni ra ora nde'e ra yi.

17 Yakan va tichi veñu'u ndian judíu nàtu'un ta'an ra chi'in ñivi judíu, ta chi'in ñivi yüvi judíu ña jàka'nu Ndioo. Ta juuni nani kivi kànita'an yu'u ra cha'a' ña ndaa chi'in ñivi kùti'vi nuya'vi ndia.

18 Ta juuni ka'lin ndian jàkua'a jakuela epicúreos, chi'in ndian jàkua'a jakuela estoicos, te'en kicha'a na kànita'an yu'u na chi'in Paulu:

—¿Nda tu'un kùu ña kà'an ra'ya ña ya'a kua'a' yu'u ra? —kàti na.

Ta inga na kà'an te'en:

—Ma ra'ya jà'a ra, ña kuàkatitu'un ra tu'un cha'a' ndioo ka'lin nuu chika, va kùu ndra ndioo töve nàkoto ndi. Takan jà'a ra najaka —kàti na.

Tu'un i'ya kà'an na, ti Paulu kàtitu'un ra tu'un cha'a' Jesucristu, naja nàtaku ra tañu ndian ndi.

19 Ta ikan tñin na ra, ta kuà'an na chi'in ra nuu ndaa ve'e nàni Areópago. Vati ikan kùti'vi na ora chini na iin tu'un chaa. Ta ora chaa na ma ikan, ta te'en chikatu'un ndio na nuu Paulu:

—Kùuni ndi koto kachin ga ndi cha'a' ma tu'un chaa ña já chinu kàtitu'un.

20 Vati kàtitu'un nuu ndi iin tu'un ña töve chito ndi. Yakan va kùuni ndi koto ndi niyi kùuni yi kà'an yi —kà'an na.

21 Takan kùu tajan ndisaa ma ndian ñuu Atenas chi'in ndian kìchi nuu chika ña iyo ma ikan, jàkenaa na tiempuni chi'in ma ña nàtu'un na ta tåso'o na nda tu'un nikuuni ña kùu iin ña chaa kuenda na.

22 Ta ikan jan ndéta Paulu tañu ma ñivi ka'lin ve'e Areópago ikan, ta te'en náka'an ra chi'in na:

—Ndyo'o ndian ñuu Atenas, vitin va cha chitoi ti ndyo'o kùu ndian ya'a jàka'nu ndo ndioo ña ya'a chìnuni ndo,

23 ti ora chàkunui tichi ñuu ndo, ikan nde'i ndisaa ma yutun ii ña jàka'nu ndo. Ta tañu ma ña jàka'nu ndo, nde'i iin letra ma nuu naa ña te'en kà'an: "Kuenda iin Ndioo ña töve nàkoto yo." Ta yu'u kàtitu'in nuu ndo vitin cha'a' Ndioo ña jàka'nu ndo vaji töve nàkoto ndo ra. Juuni cha'a' yakan kùuni kàtitu'in nuu ndo, ikan na chaa ndo koto kachin ga ndo naja kua kàa ra.

24 'Vati Ndioo ikan kùu ma ra jàtuvi ñuuñivi, ta tandi'i ña iyo nuu yi. Ta juuni rakan kùu ra ña chà'nda tiñu nuu andivi ta nuu ñu'u' ñuuñivi ndia. Ta töve iyo ra tichi ni'iin veñu'u ña jà'a ñivini vati iyo ra ndanikuni.

25 Ta töve chìniñu'u ra ni'iin ñivi jà'a tiñu nuu ra. Vati tüvi kùmaní ni'iin nakuyi nuu ra. Ta maa ra kùu ra ña chà'a ra kivi koo yo, chi'in tati xità yo, ta tandi'i ña'a yo ña iyo.

26 'Vati chi'in iin ra'ii ni, jà'a ra ña tùvi tandi'i ñivi iyo ninii kuii ñu'u' ñuuñivi, ikan na koo na ndisaa ma ñu'u' iya. Ta antea ña jàtuvi Ndioo ñivi iyo ñuuñivi cha kâchin ra naja kivi ni koo na nuu yi, ta juuni kâchin ra ndanu iyo yi ña koo na ndia.

27 Takan jà'a Ndioo, ikan na nanduku ndicha yo ra nda kati nata'an yo ra, vati Ndioo tüvi chika iyo ra nuu ta'ii'in yo.

28 Vati Ndioo jà'a ña iyo yo, ta jà'a ra ña kanda yo, ta juuni chà'a ra ña iyo ñandeo ndia, ikan na kuu koo ndito yo. Vati te'en tāa iin ra ñuu ndo iin tutu vii taji'na: "Se'e Ndioo kùu ndisaa yo."

29 Ndicha kuii ña takua kùu yo se'e Ndioo, yakan va tüvi iyo yi ña ka'an yo ña Ndioo kùu ra takua kàa iin yutun íí ñia oro, a iin ñia plata, a iin ña kàa takua kàa iin yuu. Vati ndisaa yakan kùu ma ñia vàchi ma chinitunini na, ta jà'a na yi chi'in nda'a' na takua kùuni maa na ndia.

30 Vati Ndioo antea tüvi ní ti'i ra kuenda na ora tüvi chìto na ma tu'un ra niku. Va vitin Ndioo chà'nda ra tiñu nuu ndo, ta nuu ndisaa ñivi iyo ñuuñivi na ndakoo yo jà'a yo kuati ta na chikoni'o ku'un yo iti' kuà'an ra.

31 Vati Ndioo cha kâchin ra iin kivi ña ni jakutuni ra tiñu ndisaa ñivi. Ta ikan kàti ndaa ra nuu yo, yo jà'a ña va'a, ta yo töve. Ta ndisaa ña'a Ndioo cha chà'a ña na ja'a Jesucristu yi. Vati rakan cha kâchin ra ra tatiempu. Ta ora jânataku Ndioo ra tañu ndian ndíi, takan chà'a Ndioo ña nakoto kachin tandi'i ñivi ña kâchin ra Jesuu ña na ja'a ra ma tiñu ikan —kàti Paulu.

32 Takan kùu ta ora chîni na ña kâ'an Paulu ña nâtaku ndiko ñivi tañu ñivi ndíi, iyo ndian kâ'an ti'ini chata ra, ta iyo ndian kâ'an te'en ndia:

—Ni taso'o ndiko ndi ma ña kâ'un va nda inga tuku ora —kàti na chi'in ra.

33 Yakan va kée ndio ra ta kuà'an ra.

34 Ta iyo ndian kîcha'a chìnuni tu'un Jesuu ña kâ'an Paulu. Ta tañu ndian chìnuni ndaa iin ra ndiso tiñu vetiñu Areópago, ra nàni Dionisio. Ta juuni ndaa iin ña'a chìnuni ña nàni Dámaris chi'in inga tuku tiaga na ma ikan ndia.

18

Kuà'an Paulu ñuu Corintu

1 Takan kùu ta Paulu, kée ra ñuu Atenas, ta kuà'an ra iti' ñuu Corintu.

2 Ta ora châa ra ñuu Corintu ta ikan nâtâ'an ta'an ra chi'in iin ra judíu, ra nàni Aquila. Ta rakan ti ra ñu'u' Ponto kùu ra. Ta Aquila chi'in ñasi'i ra Priscila, takani cha iyo vi ma ñu'u' Italia niku. Ta kée vi ma ñu'u' ikan vati ma ra kalecha'nú Claudiu, jâkunu ra ndisaa ndian judíu ndian iyo ma ñu'u' ikan. Ta ikan já châa ndio vi ñuu Corintu. Ta ikan Paulu kuà'an ra kuànde'e ra vi ma nuu iyo ve'e vi.

3 Ta ora châa Paulu ve'e vi, ta kîcha'a ra jàva'a ra ve'e ja'ma chi'in vi ña ni xiko vi. Vati juuni chìto ra jà'a ra ma tiñu ikan ndia. Ta ikan kîndoo ra jâtiñu ra chi'in vi.

4 Ta ta'ii'in kivi nindeo Paulu chà'an ra ma veñu'u ndian judíu chàkatitu'un ra nuu na chi'in ndian yüvi judíu ndia, vati kùuni ra ña na chinuni na tu'un Jesucristu.

5 Takan kūu ta kē Timoteu chi'in Sila ñu'u' Macedonia, ta chāa ndra ñuu nuu ïyo Paulu. Ta ikan chāa ndra ve'e nuu ïyo ra. Yakan va ora nde'e Paulu ña chāa ndra, tajan kicha'a ndio ra kàtitu'un ra nani kivi ma tu'un Jesuu nuu ma ñivi judíu, va jàna'a kachin ra nuu na ña Jesuu juuni kùu ra ma Cristu ra tâchi Ndioo ña na jakakú ra yo ndia.

6 Va ora kicha'a ra kà'an ra te'en nuu na, tajan iin ndian judíu kicha'a na kàyuni na chi'in ra ta kicha'a na kà'an ti'ini na chata ra. Yakan va Paulu kicha'a ra jàkisi ra ja'ma ra, ta kicha'a ndio ra kà'an ra te'en chi'in na:

—Ora jànde'e Ndioo tundo'o nuu ndo na tüva chitoi ti yüva kuati yu'u kùu yi, vati cha kàtitu'in tu'un cha'a' Jesuu nuu ndo vaji töve jàchi'in ndo yi. Yakan va vitin ta iti' nuu ni ku'un ndioi kukatitu'in tu'un i'ya nuu ñivi yu'u judíu —kàti Paulu.

7 Ta ora kée ndio ra ma veñu'u ndian judíu ikan, ta kuà'an ndio ra ve'e iin ra nàni Ticio Justo, ta rakan ti iin ra jàka'nu Ndioo kùu ra ndia. Ta ïyo ve'e ra yatini xiin ma veñu'u ikan.

8 Ta iin ra nàni Crispo, ra chà'nda tiñu ma veñu'u ikan juuni kicha'a ra chinuni ra tu'un ma Racha'nu Jesucristu chi'in ndisaa ñivi ña ïyo ve'e ra. Ta kua'a' ñivi ñuu Corintu kicha'a chinuni ta künduta na ora chīni na ma tu'un va'a cha'a' Jesuu ndia.

9 Iin chanikuaa Paulu nde'e ra Jesucristu takua nde'o nakuyi tañu numa'na yo. Tajan te'en nàka'an Jesucristu chi'in ra:

—¡Na yü'viun! ¡Na katitu'yn tiá tu'in nuu tiaga ñivi! ¡Ta na jäñaun ña jàna'un yi nuu na!

10 Vati iyo chi'un, ta ni'iin na küu jati'ini na chi'un a takue'un jà'a na, vati iyo kua'a' ñivi mai ñuu i'ya ña kâchín —kàti ra.

11 Takan kūu yakan va Paulu chýo ra iin kuiya java ma ñuu Corintu ña jàna'a ra tu'un Ndioo nuu ma ñivi ikan.

12 Ta chāa iin kivi ña kí'vei ra nàni Galión chà'nda ra tiñu ñu'u' Acaya. Ta ma ñuu Corintu ti iyo yi tichi ñu'u' Acaya ndia, tajan küt'i vi ta'an ndio ma ndian judíu, ta tiñu ndio na Paulu. Ta chāndaka na ra nuu jàkutuni Galión tiñu, na jànde'e ra tundo'o ra.

13 Tajan te'en tiso ma ñivi kuati chata Paulu nuu ma Galión:

—Ra'ya, kùu ra jànda'víñ'a ñivio. Ti kàti ra ti tüvi va'a ña jàka'nu ndi Ndioo takua kà'an ma tutu ley ña kà'an cha'a' ma niyi iyo yi ña ja'a ndi —kàti na.

14 Takan kūu ta chani ka'an Paulu iin tu'un nuu ra niku ora nàka'an Galión iin tu'un i'ya nuu na:

—Ndyo'o ndian judíu, na kuni va'a ndo ña ni ka'in chi'in ndo. Tu iyo iin ña kini a kuati ka'nu ña jà'a ra, tajan iyo yi ña jakutuní yi,

15 va tava châ'i kuenda ña tisokuati ndo ra cha'a' ma tu'un kâ'ani ra chata tutu Ley chinuni ndyo'o ñivi judíu, yakan va na jandondaa maani ndo yi ti na kùuni ja'i yi —kàti ra.

16 Takan kūu tajan jàkunu Galión na tichi ma ve'e nuu tà'nda tiñu ikan.

17 Ta ikan tiñu ndio ma ndian judíu ra nàni Sóstenes, ra chà'nda tiñu veñu'u judíu. Ta ikan jan nduva'a kuii kâni na ma Sóstenes nuu nde'e ma nuu nda vetiñu nuu chà'nda Galión ma tiñu ma ora ikani. Va ma Galión,

vaji ndē'e ra ma ña ndo'o ma Sóstenes, tüvi nī jachi'in ra ma ña jà'a na chí'in ra.

Cha'a uni kīcha'a ndiko Paulu kuàkatitu'un ra tu'un Jesuu ora chāa ndiko ra ma ñuu Antioquia

¹⁸ Takan kūu ta Paulu kīndooga ra kua'a' kivi ma ñuu Corintu. Ta ikan jan kīcha'a ndio ra kà'an ndio ra chí'in ma ndian chìnuni tu'un Jesuu ña ni ku'un ra. Ta ikan jan tñin ndio Paulu iin varku. Ta kēe ndio ra kuà'an ra chí'in Aquila ta chí'in ñasi'i ra ña nàni Priscila iti' ñu'u' Siria. Va ora takäaga kívi vi tichi varku, ji'na Paulu sôkon ra ndisaa ixi xini ra ñuu nàni Cencrea. Vati rakan jāchinu ra ña chā'a ra tu'un nuu Ndioo ña ni ja'a ra tiñu kuenda ra.

¹⁹ Ta ora chāa na ñuu nàni Efesu, tajan ndâkoo ra Priscila chí'in Aquila ma ikan. Ta kēe ndio ra kuà'an ra nuu ndaa iin veñu'u ndian judíu. Ta ikan kīcha'a ndio ra jàna'a ra chí'in ma ndian judíu ña kùti'vi ma ikan.

²⁰ Ta ikan jan kīcha'a ña nàka'an na chí'in ra ña na kindoo ra koo ra tiá kivi chí'in na, va nī kuuni ra.

²¹ Yakan va te'en kīcha'a ra kà'an ra chí'in na:

—Iyo yi ña ku'in iti' nuu ti kùuni koi ñuu Jerusalén ora kicha'a ma viko ikan. Ta tu Ndioo kùuni, tajan vâchj nde'e ndikoi ndo inga cha'a' —kàti ra.

Ta ora chînu kà'an ra takan tajan kívi ndio ra tichi ma varku ta kēe ndio ra ñuu Efesu ta kuà'an ra iti' nuu.

²² Ta ora chāa ra ñuu Cesarea, ta kēe ndiko ra kuà'an ra ñuu Jerusalén, kuàka'an ra chí'in ndian chìnuni tu'un Jesuu iyo veñu'u ikan. Ta ikan jan kēe ndio ra kuà'an ra iti' ñuu Antioquía.

²³ Tajan kua'a' va'a kivi chiyo ra ma ñuu Antioquía, ta ikan jan kēe ndiko ra kuà'an ra kuàjamani ra ndisaa ndian chìnuni tu'un Ndioo iyo ta'ii'in ñuu nuu yâ'a ra, taku ñu'u' Galacia chí'in ñu'u' Frigia.

Ra nàni Apolo kàtitu'un ra tu'un Jesuu ñuu Efesu

²⁴ Ma tiempo ikan chāa iin ra judíu, ra nàni Apolo ma ñuu Efesu. Ta ma rakan ti ra kíchi ñuu Alejandría kùu ra. Ta ya'a ga vîi jàna'a ra ma tutu Ndioo nuu ma ñivi, ta chito va'a ga ra naja kua kà'an yi.

²⁵ Ti cha jâkua'a ra naja kua kùu iti' Ndioo, ta ikan kīcha'a ra jàna'a ra yi chí'in ndisaa kuii anima ra nuu ma ñivi ikan. Ta kàtitu'un kachin ra ndisaa naja kua chito ra kuenda Racha'nu Jesuu, vaji chito ra uvanuu naja kua jâna'a Xuva ora jâkunduta ra ñivini niku.

²⁶ Yakan va Apolo tüvi ndasii ra ora kàtitu'un ra tu'un Ndioo nuu ñivi ka'in tichi veñu'u ñivi judíu. Va ora chîni Priscila chí'in iian Aquila ma ña kà'an ra, tajan kâna siin vi ra, ta jâna'a vi tiaga kachin naja kua kùu ma iti' Ndioo nuu ra.

²⁷ Ta ora kûuni Apolo ya'a ra iti' ñu'u' Acaya, tajan ndisaa ma ndian chìnuni tu'un Jesuu iyo ñuu Efesu, châ'a na tundeeni ra. Vati tâa na iin carta ta châ'a na yi nuu Apolo, na kunda'a ra yi ta jana'a ra yi nuu ndian chìnuni iyo ñu'u' Acaya, ikan na ku'va na ña na ndoo ra chí'in na, vati töve nâkoto na ra. Takan kūu ta ora chāa ra ñu'u' Acaya, tajan kīcha'a ña ya'a ga tinddee ra ma ndian kuà'an iti' Jesuu, ti châ'a Ndioo ñamani ra nuu na, yakan va kîcha'a na chinuna na ma tu'un ra.

²⁸ Ta Apolo, nuu tüvi ñivi jâkanaa ra ndian judíu ora kànita'an yu'u ra chí'in na, ti jâna'a ra nuu na ña kà'an kachin ma tutu Ndioo, ti Jesuu ndicha kuii kùu ma ra Cristu, ra tâchi Ndioo ña na jakakú ra yo.

19

Paulu, chāa ndiko ra ñuu Efesu

1 Takan kūu ta juuni iyoga Apolo ñuu Corintu, ora kēta chiyo Paulu iin yuku kini ña iyo iti' ñu'u Asia. Ta ora chāa ra ñuu nàni Efesu ikan nāta'an ra uvi uni ndian chinuni.

2 Ta te'en chīkatu'un ra nuu na:

—¿A ní'i ndo Tati Ií Ndioo ora kīcha'a ndo chinuni ndo? —kàti Paulu chi'in na.

Tajan te'en nāka'an na:

—Ní'iin cha'a' takä'an tas'o'o ndi tuva ndicha iyo iin Tati Ií Ndioo —kàti na.

3 Tajan te'en kīcha'a chīkatu'un tuku Paulu nuu na:

—¿Ta nayi chinuni ndo ora ña künduta ndo, tuva takan? —kàti Paulu. Tajan te'en nāka'an tuku na:

—Chīnuni ndi tu'un kātitu'un Xuva ora jākunduta ra ñivi —kàti na.

4 Tajan te'en nāka'an tuku Paulu chi'in na:

—Va Xuva jākunduta ra ndisaa ndian jāñña ña jà'a kuati, ta chīkon'i ndiko na kuà'an na iti' Ndiooni. Va juuni kātitu'un Xuva nuu ndo ña na chinuni ndo tu'un ma Racha'nu ña vāchi iti' chata ra, vati rakan kùu Jesuu. —Takan kàti Paulu chi'in na.

5 Ta ora chīni na ña kā'an Paulu te'en, tajan ndisaa na künduta ma ora ikani chi'in sivi ta ndatu Racha'nu Jesuu.

6 Tajan ora jündii Paulu nda'a' ra xini na, ta ma ora ikani kōyo Tati Ií Ndioo chata na. Ta kīcha'a na kà'an na iin tu'un siin ña tüvi chito na kā'an na. Ta juuni kīcha'a na kātitu'un na nuu ma ñivi chi'in tu'un yu'u Ndioo.

7 Takan kūu ta ndisaa ma ndian ka'in ikan, iyo uchi uvi ta'an na kùu na kua ndisaa na.

Paulu jāna'a ra tichi veñu'u ndian judíu, ta tichi jakuela iyo ñuu Efesu

8 Takan kūu ta ndi uni yoo ña chīyo Paulu ma ñuu Efesu, tüvi ní yu'vi ra ña jāna'a ra tu'un Jesuu nuu ma ñivi tichi veñu'u ñivi judíu. Ta juuni kā'an ra ta jānini ra ma ñivi naja kua jà'a na ta kùu chaa na nuu chà'nda Ndioo tiñu.

9 Va iyo ndian ya'a ndava xini, ña ní kuuni na chinuni na ma ña kà'an ra. Tajan juuni ma ora ikani, kīcha'a na kà'an ti'ini na chata ma iti' Jesuu. Ta ikan Paulu kēsiin ra ma veñu'u ikan ta juuni tava ni siin ra ma ndian chinuni tu'un Jesuu. Tajan kēe ndio na kuà'an na chi'in ra iin jakuela ra nàni Tirano. Ikan jāna'a Paulu tandi'i kivi nuu ma ñivi ma jakuela ikan.

10 Uvi kuiya kūu yi ña jà'a ra takan. Takan kūu ta tandi'i ñivi ñu'u' Asia chīni tu'un cha'a' Racha'nu Jesuu, ta nda ndian judíu ta nda ndian yüvi judíu ndia.

11 Ta Ndioo chā'a ra kua'a' va'a ndatu ra nuu Paulu na jana'a ra yi nuu ñivi chi'in nda'a' ra.

12 Takan kūu vaji pañitu a nda ja'ma ni kùuni ña jānani na ra, ta chünd'a na yi chà'an na nuu ndian ku'vi, ta ndà'a na. Ta juuni tàva ra ma tati xaan ña ndiso na ndia.

13 Va iyo ndra judíu ña chàkunuu kai ña tàvani'i ndra tati xaan ndiso ñivi. Ta ndrakan ti kùuni ndra ja'a ndra yi chi'in ndatu Racha'nu Jesuu niku. Ta yakan va te'en kà'an xaan ndra chi'in ma tati xaan ndiso ma ndian ku'vi:

—;Chi'in ndatu Jesuu ña kàtitu'un Paulu, yu'u, kà'in ña na kee ndo tichi anima ma ndian kù'vi! —kàti ndra.

¹⁴ Ña'a kùu ma ña jà'a ma ndi ucha ta'an ndra se'e iin ra judíu ña nàni Esceva. Ta rakan ti iin ra chà'nda tiñu nuu ndra kùu sutu kùu ra.

¹⁵ Takan kùu tajan te'en nàka'an ndio ma tati xaan ikan chi'in ndra:

—Nàkotoi Jesuu, ta juuni chitoi nda ra kùu Paulu, ;va ndyo'o nda ndian kùu ndo ña chà'nda ndo tiñu nui? —kàti ma tati xaan chi'in ndra.

¹⁶ Tajan ora chìnu kà'an ma ra ndiso tati xaan nuu ndra, tajan ma ora ikani, ndava ma ra ndiso tati xaan chata ndra chi'in kua'a' ñandee ra ta jàti'ini yi chi'in ndra, ta ikan chito naja kua jà'a ndra ña kündee ndio ndra kakú ndra ña janda kuà'an kaviti ndra ma iti' ve'e ndra, ta juuni tákue'e ndra ndia. Vati ndi'i ja'ma ndra jänakaa ma ra ndiso tati xaan ikan.

¹⁷ Ta ora kùu te'en, ndian judíu ta ndian yüvi judíu iyo ñuu Efesu chito na yi. Yakan va ora chito na ña takan kùu, ta ndava yù'vi na. Ta ikan kicha'a kua'a' ñivi jàka'nu na Racha'nu Jesuu.

¹⁸ Ta juuni kua'a' ndian já chinuni chà'an na chàkatitu'un na nuu ndisaa ñivi ka'ìn ma ikan tandi'i ma kuati kini ña jà'a na.

¹⁹ Ta kua'a' ndian nduvi chàndaka na ma tutu jà'a na. Ta ikan kicha'a na chà'mi na yi nuu túvi ñivi. Ta ikan tåvani'i na kuenda naja kua ndaa ma tutu ikan. Ta ikan këta yi ña ndaa yi uvi xiko uchi mii xu'un' plata kua tandi'i yi.

²⁰ Ta takan kùu ta chita kuati tu'un Racha'nu Jesuu nda nikuuni, ta jàna'a' Ndioo ndatu ra nuu ñivi ndia. Ta ikan kí'vi kua'a' ñivi iti' kuà'an ra, cha'a ña chinuni na tu'un Jesuu.

²¹ Ta takan kùu ta chànini Paulu, ña kùuni ra ku'un ra iti' ñu'u' Macedonia chi'in iti' ñu'u' Acaya, nda kati chaa ra nda ñuu Jerusalén. Ta juuni kàti ra, ti ora chinu ma tiñu jà'a ra ñuu Jerusalén, juuni iyo yi ña ku'un ra ñuu Roma ndia.

²² Ta ikan tåchi Paulu uvi ta'an ma ndra tìndee ra na ku'un ndra ñu'u' Macedonia. Yakan va ma ndra tåchi ra te'en nàni ndra: Timoteu chi'in Latu. Vati ma Paulu, kindoo ra uvi uniga kivi ma ñu'u' Asia.

Jàkanuu ra nàni Demetriu xini ñivi ñuu Efesu

²³ Tiempu ikan chìyo kua'a' tundo'o ndé'e ndian chinuni tu'un Jesuu,

²⁴ ti këta iin ra nàni Demetriu ña ya'a jàkanuu ra xini ma ñivi ñuu Efesu. Vati ma tiñu jà'a ra, kùu ña jàva'a ra mamaa kaa plata. Ta juuni jà'a ra kua'a' va'a veñu'u kuati ña kàa takua kàa veñu'u ña jàka'nu ñivi nuu iyo ndioo Artemisa chi'in yi. Ta jàkanaa ra kua'a' xu'un' chi'in ma ña jà'a ra ndia. Ta juuni kua'a' xu'un' tìa'vi ra ma ndian jàtiñu chi'in ra.

²⁵ Tajan jà'a ra ña na kuti'vi ta'an ndisaa ndra jàtiñu chi'in plata. Tajan te'en nàka'an ndio ra nuu na:

—Ndyo'o xaa, cha chito va'a ndo, ti ma tiñu jà'a yo kùu yi iin ña va'a maa yo ti ndòkuika yo jà'a yi.

²⁶ Ta juuni cha chito ndo ma tu'un kà'an ra nàni Paulu nuu ñivi ta ndè'e ndo naja ya'a kí'vi na iti' jàna'a ra. Kàti ra ti ma ndioo jàva'a yo chi'in kaa yüvi ndioo ndicha kùu yi kàti ra. Takan jàna'a ra nuu ma ñivi. Yakan va kua'a' na cha chinuni ma tu'un kà'an ra. Ta yüvi ñuu Efesu i'yani kùu yi ña jà'a ra takan, vati juuni jà'a ra takan chi'in ñivi iyo ndisaa ñuu nuu yà'a ra ndia, nda kati ndi'i ñu'u' Asia chàkunuu ra.

²⁷ Yakan va ndisaa ma ña jàna'a ra, iin kuati ka'nú kùu yi kuenda yo, koto kenaan ndisaa ma tiñu jà'a yo. Ta juuni ni kenaan ma ña jàka'nu yo

ndioo Artemisa tichi veñu'an ndia. Ta töva ni ka'an ma ñivi ti ya'a ka'nu kùu ndioo yo, ta tüva ni ku'va na ña na ka'nda ña tiñu nuu na. Vati yakan jàka'nu ñivi iyo nda iti' ñuu'u' Asia, ta nda tandi'i ñuu ñuñivi ndia. —Takan kàti Demetriu nuu ndra.

²⁸ Ta ora chini ndra tu'un kà'an Demetriu, tajan nduva'a kuii kúxaan ndra ma ora ikani. Tajan te'en kícha'a ndra kà'an ni'i ndra:

—;Ya'a ga ka'nu kùu ma ndioo Artemisa, kuenda ñivi ñuu Efesu! —kàti ndra.

²⁹ Tajan ma tiempu ikan, nduva'a kuii jàkanuu xini ndra ma ñuu ikan. Ta ikan jan tñin ndra ra nàni Gayu chí'in inga ra nàni Aristarcu. Ta ninduvi ndrakan kíchi ndra ñu'u' Macedonia ña chàkunuu ndra chí'in Paulu. Yakan va tñin ndra ndra, ta këñu'u ndra ndra chàndaka ndra ndra nuu iin ve'e ka'nu nuu ndòndaa tiñu iti' tichi ñuu.

³⁰ Tajan Paulu kùuni ra ki'vi ra ka'an ra nuu ma ñivi ka'in ti'vi ikan. Va ma ndian chìnuni iyo chí'in ra, nì cha'a na ki'vi ra kà'an ra nuu na.

³¹ Takan kùu ta juuni iyo iin ndra kùmi tiñu ñu'u' Asia ña nàkoto ndra Paulu, tâchi ndra, ndra kùu tatum ndra ña na kujandomani ndra Paulu, ti koto ki'vi ra ma kuati ikan, koto tiin na ra.

³² Takan kùu ta iyo ndian kà'an iin nakuyi, ta iyo ndian kà'an inga nakuyi, vati jàkanuu xini na. Ta tiá kua'a' ga na, na töve chito na ndaa cha'a' kùu yi ña kùti'vi na.

³³ Va iyo iin ndian ka'in tañu na, kàtitu'un kachin na ma tu'un ikan nuu iin ra nàni Jandu. Ta rakan kùu ra tindani'ni ndian judiu nuu ma ñivi ikan, na katì ndi'i ra naja kua kùu yi. Yakan va Jandu kícha'a jànda'a ra nuu ma ñivi, na taxiin koo yu'u na ti ni ka'an ra. Ta ikan kícha'a ra kà'an ra cha'a' ñivi judiu nuu tandi'i ñivi ñuu ka'in ma ikan.

³⁴ Va ora châ'a na kuenda ña juuni ma ra kùu ra, ra judiu ndia, yakan va uvi ora kùu yi ña nduva'a kuii kúxaan na, ta te'en nâka'an na:

—;Ya'a ga ka'nu kùu ma ndioo Artemisa kuenda ma ñivi ñuu Efesu! —kàti na.

³⁵ Ta ikan jàkutaxin ma ra secretariu ñuu Efesu ma ñivi ka'in ikan. Ta te'en nâka'an ra chí'in na:

—Ndyo'o ñivi ñuu Efesu. Cha chito tandi'i ñivi iyo ñuñivi ti ma ñivi iyo ñuu i'ya kùmi na veñu'u nuu jàka'nu yo ndioo Artemisa. Vati ndioo ka'nu kùan, ta ma yuu iif nuu iyo na'na ña juuni kùmi yo yi, ti kíchi yi iti' andivi.

³⁶ Yakan va tava nì'iin yo kùu ka'an yo ña töve takan kùu yi niku. Yakan va tiá va'a tu taxiin koo yu'u ndo, ta töve jà'a ndo nì'iin nakuyi tu töve chito va'a ndo yi.

³⁷ Vati ma ndra ndaka ndo kíchaa ndo i'ya, tüvi nì su'u ndra nì'iin ña ka'in tichi veñu'u nuu ndaa ma ndioo yo Artemisa, ta tüvi kà'an ti'ini ndra chata ña ndia.

³⁸ Yakan va tu Demetriu chí'in ndra jàtiñu chí'in ra, tu iyo kuati ña kùuni ndra jandondaa ndra chí'in inga ñivi, na ku'un jì'na ndra kuka'an ndra yi chí'in ndra kùu vesí nuu chà'nda ndra tiñu. Ta ikan ta'ii'iin ndra kùu ka'an kachin ma kuati ndra, ta kùu jandondaa ma ndra vesí yi.

³⁹ Ta tu kùuni yo ka'an yo inga tuku nakuyi, na ndakan yo nuu ma ndra vetiñu ña na kachin ndra ora va'a ña kùu kuti'vi yo, ikan na kuu ndondaa ma kuati yo chí'in inga ñivi, takua kà'an ma ley yo ña iyo yi ña ja'a yo.

⁴⁰ Cha'a' ndisaa ma ña kùu vitin, ya'a ga ika kùu yi ti tu koto ma ndra jandaru ñuu Roma ta tisokuati ndra ndisaa yo ti töve kùti'vi yo takua kà'an ma Ley, ta tu chikatu'un ndra nuu yo nda kuenda kùu yi ña kànita'an yu'u

yo, ta juuni tüvi chito yo nda cha'a' kuu yi. —Takan kati ma ra secretariu ñuu Efesu.

⁴¹ Ta ora chinu ka'an ra tu'un i'ya nuu na, ta te'en naka'an ra:
—¡Ta vitin na ku'un yo ve'o! —kati ra.

20

Paulu kée ra kuà'an ra iti' ñuu'u' Macedonia ta ñuu'u' Grecia

¹ Ora chinu kānita'an yu'u ma ñivi, tajan kāna ndio Paulu tandi'i ma ndian chinuni ka'in ikan. Ta kīcha'a ra chundayu'u ra na. Ta ora chinu nātu'un ra chi'in na, tajan chūnumi nda'a' ra ta'i'i lin na ña kāña'a ra chi'in na, tajan kēe ndio ra kuà'an ra iti' ñuu'u' Macedonia.

² Takan kuu ta ndisaa ma ñuu nuu yá'a ra, chà'a ra tundeeni nuu kua'a' ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta takan jà'a ra nda kati chaa ra ñuu'u' Grecia

³ nuu kindoo ra uni yoo. Ta ikan chani tiin ra iin varku ña ni ku'un ra iti' ñuu'u' Siria ora chito ra ña cha nātu'un ta'an ma ndra judíu ña ni tiin ndra ra ta ka'ni ndra ra. Yakan va töva ní kuuni ra ku'un ra chi'in varku. Ta ikan jan chikoni'i ndiko ra chi'in cha'a' ra nda ma ñuu'u' Macedonia nuu yá'a ra niku.

⁴ Ta iyo iin ndra kàcha'an chi'in ra ña nàni te'en: iin ra nàni Sópater, ra se'e ra nàni Pirro iyo ñuu Berea. Ta inga ra nàni Aristarcu, chi'in ra nàni Segundu, ndra iyo ñuu Tesalónica. Ta juuni kuà'an ma ra nàni Gayu, ra iyo ñuu Derbe, ta Timoteu, chi'in Tíkiku, ta Trófimu, ndra kichi iti' ñuu'u' Asia.

⁵ Ta ndra'ya ti châkosonuu ndra kuà'an ndra iti' nuu Paulu, nda kati chaa ndra ma ñuu Troa. Ta ikan, châtu ndra ndi, nda kati chaa ndi.

⁶ Ta ndyu'u, ti ndôo ndi ma ñuu Filipu nda ora cha yá'a viko ña chàcho paan ña tüvi yuchan iya tichi. Tajan ikan, kí'in ndi iin varku, ta nda tichi u'un kivi tajan châta'an ndra ndi ñuu Troa. Ta ikan ndôo ndi ucha kivi chi'in ndra.

Paulu chàa ndiko ra ma ñuu Troa

⁷ Iin kivi ndomingu kuu yi, ña küt'i'vita'an ndi chi'in ndisaa ñivi chinuni tu'un Jesuu. Vati ikan ni ka'nda java ndi paan íi ña ni kachi ndi. Ta ikan kīcha'a Paulu kàtitu'un ra nuu ndisaa ma ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta tava chànnini ra kee ra ma ñuu ña ni ku'un ra inga kivi, yakan va indeeni kà'an ra tu'un ikan nuu na nda kati keta javañuu.

⁸ Ta ndyu'u vati ka'in ndi nda ve'e uvi pisu. Ta ikan ti ka'in kua'a' ñuu'u kandil ña tiin.

⁹ Ta nuu iyo iin ventana ma ve'e ikan, ikan nàndi iin rayoko nàni Eutico. Ta tava Paulu kàtitu'un ra ma tu'un ikan nuu ma ñivi kua'a' tiempu, yakan va tiin ñuma'na ma rayoko ikan nuu nàndi ra ta kë'ne ra nda ninuu. Ta ikan jan châa ndio ndra ma nuke'e nuu kàndii ra ta kāni'i ndra ra va cha chí'i ra.

¹⁰ Ta ikan jan, nûu ndio ma Paulu, tajan châa ndio ra nuu kàndii ra. Ta ikan chûnandi chiti ra ta chûnumi ra ra. Ta te'en, nâka'an ra chi'in ma ndian chinuni:

—¡Na yü'vi ndo, ndyo'o yani, vati töve ní chi'i ra! —kati Paulu.

¹¹ Ta ikan jan, ndâa ndiko ra kuà'an ra ma ve'e iyo nda siki chi'in ndisaa ndian chinuni. Tajan chânda java ndio ra ma paan íi. Ta châchi ra yi chi'in na. Ta ikan kīcha'a ndiko ra nàtu'un ra chi'in na nda kati kundichin inga kivi. Tajan kée ndio ra kuà'an ra.

12 Ta ma ñivi ikan ti nduva'a kuii chìsii na ña nàndoto ndiko ma rayoko ikan, ta chàndaka na ra ma ve'e ra.

Paulu kée ra ñuu Troa, ta kuà'an ra ñuu Miletu

13 Takan kuu ta ndyu'u châkostonuu ndi kuà'an ndi iti' nuu chi'in varku nda kati chaa ndi ñuu Asón. Ta ikan châtu ndi Paulu vati vàchi chi'in cha'a' ra, ti takan kûuni ra kichi ra.

14 Tajan ora ndikita'an ndi chi'in ra ma ñuu Asón, ta ikan kí'in ra iin varku chi'in ndi indeeni nda kati châa ndi ñuu Mitilene.

15 Ta ikan jan kée ndiko ndi kuà'an ndi tiá iti' nuu, ta ikan yâ'a ndi yatiní ma ñu'u' Quío. Ta nda inga kivi tajan châa ndio ndi yu'u tañu'u nuu kàndii ñuu Samos. Ta ikan jan ndôo ndi iin chanikuua ma ñuu Trogiliu. Ta ma inga kivi, tajan châa ndi ma ñuu Miletu.

16 Takan kuu ña nî kuuni Paulu ku'un ra ñuu Efesu ti koto kuyanga ra kua'a' tiempu ma ñu'u' Asia. Vati kûuni ra chaa ra numini ñuu Jerusalén. Ta tu kùu yi cha ìyo ra ikan kivi kîcha'a viko Pentecosté, kûuni ra.

Paulu kàtitu'un ra nuu ma ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ndian chinuni ìyo ñuu Efesu

17 Ora châa Paulu ñuu Miletu, tâchi ra ndra meru ra na kukana ndra ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi chinuni tu'un Jesuu ìyo ñuu Efesu, na kichi ndra nuu ndaa ra.

18 Takan kuu tajan ora cha châa ndio ndra nuu ndaa Paulu, tajan te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o xaa, cha chito va'a ndo naja kua vii chîyoi chi'in ndo nda ma kivi nunuu ña kîchai ñu'u' Asia.

19 Vati ndisaa ma tiempu ña chîyoi chi'in ndo, jâ'i tiñu Racha'nu Ndioo kuenda ndo chi'in ndisaa ma tundeeni. Yakan va nani kivi ora jâ'i yi, ndava châkui, vati ndê'i kua'a' tundo'o jâ'a ma ndian judíu.

20 Va vaji ndê'i kua'a' tundo'o, va töve nî jañai ña jàna'i tu'un va'a Cristu nuu ndo. Vati ma tu'un ikan, iin tu'un va'a kùu yi kuenda ndo. Yakan va chà'i chàjana'i ma veto'o ñuu ndo ta ta ve'e ta ve'e ndo.

21 Yakan va indukuni chi'in ma ndian judíu ta ndian yüvi judíu cha kâtitu'in nuu na, na ndakoo na iti' kini kuà'an na, ta na chikoni'i ndiko na iti' Ndioo, ta na chinuni na tu'un Racha'nu Jesucristu.

22 Ta vitin kuà'in iti' ñuu Jerusalén ti ma Tati Ií Ndioo, tâchi yu'u ña na ku'in. Ta na töve chîtoi nayi kùu ma ña ta'in ñuu ikan.

23 Uvanuu ma ña chîtoi kùu ña kâtitu'un ma Tati Ií Ndioo nui, ti ta'ii'iin ñuu nuu chài, ndàtu na yu'u ña ni ti'i na yu'u tichi vekaa. Ta juuni ndàtu na ña ni jande'e na tundo'o yu'u ndia.

24 Yakan va yu'u, tükuii yù'ví ña ndê'i tundo'o, a ka'ni ma ñivi yu'u. Vati uvaa ma ña chànini kùu ña na jachinui chi'in ndisaa animai ma tiñu va'a ña châ'a Racha'nu Jesuu nui. Yakan va ma tiñu jâ'i kùu ña na jana'i tu'un va'a châ'a' ma ñamani Ndioo ña kùu ni'i tandi'i ñivi.

25 'Takan kuu ña cha kâtitu'in nuu ndisaa ndo naja kua chà'nda Ndioo tiñu nuu yo. Ta vitin cha chîto va'i, ti nî'iin ndo töva ni nde'e ndo yu'u inga châ'a'.

26 Yakan va kùunij ña koto ndo, ti yüvi kuatj kùu yi tu töve nî chinuni ndo tu'un Jesuu,

27 vati yu'u, tüvi nî tixe'i nî'iin tu'un nuu ndo ti cha kâtitu'un kachin ndisaa ma ña kùuni Ndioo ña koto ndo.

28 Yakan va na kumi ndo ñivi châ'a Ndioo ña kumi ndo takua kumi ndo juuni maa ndo, ti ma Tati Ií Ndioo châ'a yi tiñu nuu ndo na kumi va'a

ndo tandi'i ndian chìnuni iyo veñu'u Racha'nu takua kùmi iin pato ma mvechala jàna ra. Takan iyo yi ña kumi ndo na ndia, vati Racha'nu Cristu jàta ra na chi'in nií maa ra ora chí'i ra nuu kruu —kàti Paulu.

29 Takan kuu tajan te'en náka'an tuku Paulu chi'in ndracha'nu ikan:

—Cha chito va'i, ti ora cha kuà'in, ni kichaa iin ndra xaani nde'e ndra ndo. Ta ni ja'a ndra chi'in ndo takua já'a ma lobo xaan ña chàchi ri mvechala. Ta ndrakan ni jana'a ndra inga tuku tu'un nuu ndo, ikan na ndakoo ndo tu'un Cristu.

30 Ta juuni ma ndra iyo tañu ndo, ni kicha'a ndra jana'a ndra tu'un vata nuu ndo, vati kùuni ndra ña ndyo'o ndian chinuni na tandikun ndo ku'un ndo chata ndra.

31 Yakan va na yati koo ndo ora ikan, ti cha kàtitu'in nuu ndo naja kua ni kuu yi. Ta na kuku'uni ndo ti ndi uni kuiya ña chiyoi chi'in ndo tüvi ni jañai ña jàna'i nduvi niñuu nuu ta'ii'in ndo chi'in takuii tinui.

32 'Ndyo'o yani, vitin ndàkoi ndo nda'a' Ndioo, ikan na kumi kuenda ra ndo. Ta juuni na koo ma ñamani ra chi'in ndo takua kà'an ma tu'un ra. Vati juuni ma ndatu Ndioo kùu jakua'nu va'a yi ndo, ikan na ni'i ndo ma tundeeni ra ña koo endeeni takua kà'an ma tu'un ch'a'a Ndioo nuu yo, ti takan tà'an chi'in ndisaa ndian kâchin ra ña kùu ñivi ii kuenda ra.

33 Ta yu'u vati tüvi kùunji xu'un' inga ñivi kuendai, ta ni tüvi kùunji ja'ma ni'iin na ndia.

34 Yakan va ndisaa ndo chito ti jàtiñui chi'in nda'i, ta kùu ni'i ndisaa ma ña chiniñu'i chi'in tandi'i ma ndian iyo chi'in.

35 Takan jàna'i nuu ndo naja kua iyo yi ña jatiñu ndo ndisaa tiemu chiyoi chi'in ndo. Yakan va na jatiñu ndo kuenda maa ndo, ikan na kuu tindee ndo ma ndian nda'vi ndia. Ta na kuku'uni ndo ma tu'un kâ'an Jesuu niku. Vati ma tu'un ikan te'en kàti yi: "Tiaga chìsio tu tindeo inga ñivi kua ña ku'va na yi nuu yo", kàti ra. —Takan kàti Paulu.

36 Ta ora cha yá'a kâ'an Paulu te'en, tajan chünandi chiti ra chi'in na. Ta indukuni kicha'a ra kà'an ra chi'in Ndioo chi'in na.

37 Ta ora cha chïnu kâ'an na chi'in Ndioo, tajan ndisaa na nda'vi kùuni na, ta chàku na ta chûnumi nda'a' na Paulu ña kàña'a na chi'in ra.

38 Vati kàti ra nuu na ña töva ni nde'e ndiko na ra inga cha'a'. Ta ikan jan chàndaka ndio na ra nda nuu ndaa ma varku ña ni ku'un ra.

21

Paulu këe ra kuà'an ra iti' ñuu Jerusalén

1 Ta ora cha ndäkoo ndio ndi ndra, tajan tîin ndi varku indeeni nda kati châa ndi nda ñu'u' ñuu Cos. Ta nda inga kivi, tajan châa ndi ñu'u' ñuu Rodas. Ta ikan këe ndiko ndi kuà'an ndi nda kati châa ndi ñuu Pátara.

2 Ta ikan ñuu Pátara, nàta'an ndi inga varku ña kuà'an iti' ñu'u' Fenicia. Ta tichi yutun ikan kí'vi ndi ta këe ndi kuà'an ndi tiá iti' nuu.

3 Ta iti' kuà'an ndi nde'e ndi ñu'u' Chipre ña kàndii chiyo satin ndi. Va ndäkoo ndi yi, ta indeeni kuà'an ndi nda ñu'u' Siria, ta chûndaa run ñuu Tiro. Va tava ma varku ikan, ikani ndäkoo run ndisaa ma ndatiñu ndiso run, yakan va ikan ñuu ndi tichi run nundani ndia.

4 Ta ora châa ndi ma ñuu Tiro nàta'an ndi ndra chìnuni tu'un Jesuu iyo ikan. Ta ikan kïndoo ndi chïyo ndi chi'in ndra ucha kivi. Ta tâchi Tati Ií Ndioo ndra ña na katitu'un ndra nuu Paulu ña na kù'un ga ra iti' ñuu Jerusalén.

5 Ta ora cha yā'a ma ucha kivi, tajan ndisaa ndra chinuni chi'in ñasi'i ndra ta ndiakuati se'e ndra, chāndaka iti' na ndi nda yu'u ñuu nuu kāndii tañu'u. Tajan chākuiin chiti ndi ma yu'u tañu'u ikan chi'in na. Ta ikan kīch'a ndio ndi kā'an ndi chi'in Ndioo.

6 Tajan ora chinu ña chūnumi nda'a' ndi ña kāña'a ndi chi'in na, tajan kāndaa ndio ndi tichi ma varku, ta ndiakan chīkoni'i ndiko na kācha'an na iti' ve'e na.

7 Takan kūu tajan kēe ndiko ndi ñuu Tiro chi'in varku. Ta kuà'an ndi iti' ñuu Tolemaida. Ta ora chāa ndi ikan, ta ikan jan kāña'a ndi chi'in ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta ikan jan kīndoo ndi chi'in na iin kivinia.

8 Ta ma inga kivi kēe ndi ñuu Tolemaida, ta kuà'an ndi ñuu Cesarea. Ta ora chāa ndi ñuu Cesarea, ta chā'an ndi ve'e ra nàni Lipe, ra chākunu kātitu'un tu'un cha'a' Jesuu ta'ii'iin ñuu. Vati rakan, kūu ma ra ìyo tañu ma ndi ucha ta'an ndra kāchín tatum Jesuu ña na tindee ndra ndra. Ta ikan ndōo ndi chi'in ra ve'e ra.

9 Ta Lipe vati ìyo kumi ta'an ñivi yoko se'e ra ña kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

10 Takan kūu ta ora cha ìyo ndi uvi uni kivi ma ñuu Cesarea, ta ikan jan chāa iin ra kīchi iti' ñu'u' Judea ña nàni Agabo. Ta rakan ti juuni kā'an ra chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia.

11 Ta ora chāa ra nuu ka'in ndi, ta tāvani'i ra sinchu indii toko Paulu. Ta chū'ni ra nda'a' ra ta cha'a ra chi'in yi. Tajan te'en nāka'an ra:

—Te'en kā'an ma Tati Ií Ndioo, ña ma ndian judíu ìyo ñuu Jerusalén, te'en ni ku'ni na ma ra xuña'a ma sinchu i'ya, tajan ní ku'va ndio na ra nuu ñivi yùvi judíu ña na ka'ni na ra. —Takan kāti ma Agabo chi'in ma Paulu.

12 Tajan ora chinu ndi chi'in ma ñivi ñuu Cesarea ma ña kā'an ra, tajan nduva'a kuii jānini ndi Paulu, ikan na kū'un ra ma ñuu Jerusalén koto nde'e ra tundo'o iti' tikan.

13 Va Paulu te'en nāka'an ra:

—¿Ta naja chāku ndo, ta ya'a nda'vei kùunji ña jà'a ndo takan? Vati yu'u tūvi yù'vi ña nde'i tundo'o, a kuvj ma ñuu Jerusalén cha'a' ma Racha'nu Jesuu. —Takan kāti Paulu chi'in ndi.

14 Va tava nī taso'o ra ma ña kā'an ndi, yakan va jāña ndi ña jānini ndi ra. Tajan te'en nāka'an ndi chi'in ra:

—¡Na ja'un ma ña kùuni Ndioo ña ja'un iti' kuà'un, tuva takan! —kāti ndi chi'in ra.

15 Takan kūu ta ora cha yā'a ndisaa ma ña'a, tajan jāndova'a ndi ndatiñu ndi, ta kēe ndi kuà'an ndiko ndi ma ñuu Jerusalén.

16 Ta ìyo iin ndian chinuni ìyo ñuu Cesarea ña chāndaka iti' na ndyu'u nuu ìyo ve'e ra nàni Mnasón, ra kīchi iti' ñu'u' Chipre. Ta rakan ti cha ìyo tiaga kua'a' tiempu ña chinuni ra tu'un Jesuu. Ta juuni rakan kùu ra ña ni ku'va ra ve'e nuu ni kindoo ndi koo ndi ita'vei kivi ndia.

Paulu chānde'e ra nuu ìyo Jandiau

17 Takan kūu ta ora chāa ndio ndi ñuu Jerusalén, tajan ndisaa ma ndian chinuni nduva'a chīsii na ora ndē'e na ña chāa ndi. Tajan ikan ndōo ndi chi'in na iin chanikuua.

18 Ta ora tuvi inga kivi tajan kēe ndio ndi kuà'an ndi chi'in Paulu nuu ìyo ve'e Jandiau. Ta ora chāa ndi ma ve'e ra, ta ikan ndē'e ndi ña ka'in ti'vi tandi'i ndracha'nu chā'nda tiñu ña chinuni tu'un Jesuu.

19 Tajan ora chāa Paulu nuu ka'iin ndra, ta kāña'a ra chi'in ndra. Ta ikan kīcha'a ra kàtitu'un ra nuu ndra tandi'i ma tiñu jà'a Ndioo tañu ñivi yüvi judíu, vati Ndioo chā'a ra ndatu ra nuu Paulu ña na ja'a ra yi nuu ñivi ikan.

20 Yakan va ora chīni ma ndracha'nu yi, tajan kicha'a ndra jàka'nu ndra Ndioo. Ta ikan jan te'en nāka'an ndra chi'in Paulu:

—Kūuni ndi ña na kotoun, yo'o yani, ti tañu ñivi judíu, iyo kua'a' mií ñivi chinuni tu'un Jesuu. Ta ndisaa ndiakan, kà'an na ti iyo yi ña jachinu yo tandi'i tu'un kà'an ma tutu ley Ndioo tāa Moisés taji'na ndia.

21 Ta juuni tāso'o na ña maun kùu ma ra jàna'a nuu tandi'i ma ndian judíu ña kàchikanuu nuu chika ña na jà'aga na ma ña kà'an Moisés ña iyo yi ña ja'a yo. Ta juuni kàtiun ti tüva iyo yi ña ka'nda na ñii nuu ika ndrakuati se'e na ndia. Ta töva iyo yi ña ja'a na ma costumbre ña jāna'a ñivio chīyo taji'na ndia. Takan kàtiun nuu ma ñivi judíu ña kàchikanuu nuu chika, kàti na.

22 ¿Ta nayi jà'a yo ña kàa yi te'en?, kùuniun. Vati ni koto ndiko ma ñivi ikan ña kīchaa ndikoun.

23 Yakan va tiá va'a tu ja'un ma tiñu ni tachi ndi nuun, ikan na koo va'un chi'in na. Tañu ndi iyo kumi ta'an ndra ña ni ja'a ndra iin kua chā'a ndra tu'un nuu Ndioo.

24 Na ku'ün janandoun ñyun chi'in ndra ma ikan takua kùu ma costumbre. Tajan tia'viun ña na sokon ndra ixi xini ndra kuenda Ndioo. Tajan juuni kua ikan iyo yi ña ja'un, ikan na chinuni ma ñivi ña yüvi ña ndicha kùu ma ña kà'an na chataun. Vati juuni maun kùu iin ra jàchi'in ta tiñu'u ma ña kà'an tutu ley tāa Moisés taji'na.

25 Va taku ma ndian yüvi judíu cha chinuni na tu'un Jesuu vitin, cha tāa ndi iin tutu tāchi ndi nuu na ña kà'an ti tüvi iyo yi ña kachi na sa'an kiti ña cha sōkó ñivi nuu ndioo yutun ii ña jàka'nu na. Ta tüvi iyo yi ña kachi na nií kiti, ta juuni tüvi iyo yi ña kachi na sa'an kiti ña chā kā'a. Ta na jaña ndra ña kī'vi ndra chi'in ña'a' yüvi ñasi'i ndra a ña'a chi'in yüvi ra kùu iian, kàti yi. —Takan kàti ndracha'nu ikan chi'in Paulu.

Tìn na Paulu tichi veñu'u

26 Yakan va Paulu kēe ndio ra kuà'an ra. Ta ora tuvi ndio ma inga kivi, tajan nāndoo ndio Paulu chi'in ma ndi kumi meru ra takua kà'an ma costumbre ikan, ta ikan jan kī'vi ndio Paulu tichi veñu'u ka'nu chākatitu'un ra nda ora kùu yi ña ndi'i ma kivi ña nāndoo ndra, ikan na kuu sokó ma sutu iin kiti nuu Ndioo cha'a' ta'i'iin ndra.

27 Takan kūu ta ora chani ndi'i ndi ucha kivi, tajan ma ndian judíu ña kīchi ñu'u' Asia ndē'e ndra ma Paulu ña indii ra tichi veñu'u chi'in ndi kumi ndra kùu meru ra. Ta ikan jan kīchaa'ndio na jàkanuu na xini ma ñivi judíu, tajan kī'vi ndio ndra ña ni tiin ndra Paulu tichi veñu'u.

28 Tajan te'en kīchaa'ndra kà'an ni'i ndra:

—Ndyo'o ñivi ñuu Israel ;na tindee ndo ndyu'u ña tìn ndi ra'ya! Vati ra'ya kùu ma ra chàkunuu jàna'a ndanikuni nuu ñivi iin tu'un kà'an chata costumbre ña kua ikan jà'a yo ma ñuu yo. Ta juuni kà'an ra chata tutu Ndioo tāa Moisés taji'na. Ta takan kà'an ra chata veñu'u ka'nu i'ya ndia. Ta vitin cha tī'i ra ndian yüvi judíu tichi veñu'u ka'nu yo. Ta ndrakan ti jàkini ndra nuu ii tichi yi —kàti ndra.

29 Te'en kàti ndra ti cha ndē'e ndra Paulu ña chàkunuu ra chi'in iin ra yüvi judíu, ra nàni Trófimu ra ñuu Efesu niku. Yakan va chānini ndra ti

Paulu chāka ra ra ña na ku'un ra chi'in ra tichi veñu'u ka'nu ndaa ikan niku, kùuni ndra.

³⁰ Takan kūu tajan ndisaa ndio ma ñivi ñuu Jerusalén jākanuu ndio xini na. Tajan endee chinu ndio na chāa na nuu ndaa Paulu ta tīin na ra. Ta kēñu'u ndio na ra, ta tāva na ra iti' chata kora veñu'u. Ta ora cha tāvani'i na ra, tajan numini chāsi ndio na yuve'e veñu'u nuu ra.

³¹ Tajan chani ka'ni na ra ora chāa tiñu nuu ma ra comandante ñuu Roma, ña tandi'i ñivi ñuu Jerusalén ya'aga kayuni na nde'e na nuu ra.

³² Yakan va ora chīto ma ra comandante, tajan jākuti'vi ta'an ra kua'a' ma ndra jandaru ra chi'in inga ma ndra capitán jandaru ña na kunumi ndra ku'un ndra nuu ka'in ñivi kānita'an chi'in Paulu. Takan kūu tajan ma ndra judíu ora ndē'e ndra ña chani chaa ra chi'in jandaru ra, ta jāña ndio ndra judíu ña kāni ndra ma Paulu.

³³ Ta ikan jan chājayatin ndio ma ra comandante nuu ndaa Paulu, ta tīin ndio ra ra, tajan tāchi ndio ra jandaru ra ña na ku'ní ndra Paulu chi'in uvi ta'an karena. Ta ora cha ndikun ndio ra, tajan kicha'a ndio ma ra comandante chikatu'un ra nuu ma ñivi nda ra kūu ra, ta niyi kùu ma ña jā'a ra.

³⁴ Va iyo ndian ka'in tañu ma ñivi ikan, kā'an na ña jā'a ra iin nakuyi, ta iyo inga ndian kā'an ña jā'a ra inga nakuyi. Yakan va ma ra comandante nī kuu kutunini ra nī'iin ma ña kā'an na, ti ya'a nanivaa kùu na. Takan kūu tajan kā'an ra chi'in ma ndra jandaru ra, na kundaka ndra Paulu ku'un ndra nuu iyo ndra.

³⁵ Ta ora chāa ndio ndra nuu kicha'a ma kuayu yuve'e ndra, tajan kāni'i ndio ndra ra, ta ndiso ndra ra ndaa ndio ndra ma kuayu ikan, vati takan iyo yi ña jā'a ma ndra jandaru koto ka'ni ma ñivi ra.

³⁶ Yakan va ndisaa ma ndra kācha'an chata ma ndra jandaru te'en kā'an ndra:

—¡Na ka'ni ndo ra! ¡Na ka'ni ndo ra! —kàti ndra.

Paulu kā'an ra cha'a' juuni maa ra nuu ma ñivi

³⁷ Ta ora chāa ndio ma jandaru ma nuu iyo yuve'e ña ni ti'i ndra Paulu, tajan te'en chikatu'un ra nuu ma ra chà'nda tiñu nuu ndra:

—¿A kùu ka'in iin tiñu chi'un? —kàti ra chi'in ma tu'un griegu.

Tajan te'en nāka'an ndio ma ra comandante nuu ma Paulu:

—¿A kùu ka'un tu'un griegu? —kàti ra.

³⁸ Tajan te'en nāka'an ndio Paulu chi'in ra:

—Juu, chitoi kā'in tu'un griegu —kàti ra.

Ta ikan jan, nāka'an tuku ma ra comandante:

—Tu ndicha ña chítoun kā'un tu'un griegu, yüvi ra ñuu Egipto kùun, tuva takan. Vati tatiempo kichi iin ra kēe tichi ku'u ñuu Egipto, kichi kanita'an ra chi'in ma kuvienu chi'in kumi mii ndra chà'ni ñivi —kàti ra.

³⁹ Tajan te'en nāka'an tuku Paulu chi'in ra:

—Yüvi rakan kùi, ti iin ra judíu kùi. Ta kákui ñuu Tarsu, ña iyo kuenda ñu'u Cilicia. Yakan va cha chítoun ti iin ñuu ya'aga jåka'nu ma ñivi kùu yi. Ta vitin chikain iin ñamani nuyn ña na ku'vaun ña ka'in chi'in ma ñivi ka'in ikan —kàti Paulu.

⁴⁰ Tajan te'en nāka'an tuku ma ra comandante chi'in Paulu:

—Na ka'un chi'in na tuva takan —kàti ra.

Ta ikan jan chündaa ndio Paulu nuu iyo kuayu yuve'e, ta jānda'a ra nuu na, na taxiin koo yu'u na. Tajan te'en kicha'a ndio ra kà'an ra ma tu'un hebreu, takua kà'an ma ndian judíu chi'in na:

22

¹—Ndyo'o tatá ta ndyo'o yani, na kuni va'a ndo ña ni ka'in nuu ndo, ikan na koto ndo ti tüvi iyo kuatj. —Takan kàti Paulu chi'in na.

² Tajan ora chīni na ña kīcha'a Paulu kā'an ra tu'un hebreu, tajan tiaga kindoo taxiin na. Ta ikan jan te'en nāka'an tuku ra:

³ —Yu'u kùu ma ra judíu, ta kākui ñuu Tarsu ña iyo kuenda ñu'u' Cilicia. Ta chā'nui ñuu Jerusalén i'ya ndia. Ta jākua'i chi'in matru ra nāni Gamaliel. Ta ikan kütü'vai tandi'i naja kua kà'an ma tutu Ley tāa ndra kùu ñivio chiyo taji'na. Ta chi'in ndisaa chinitunj, jà'i tiñu Ndioo takua jà'a ndo yi vitin.

⁴ Vati taji'na, nduva'a kuii jānde'i tundo'o tandi'i ma ñivi kuà'an iti' Jesuu vati ndava kùuni ka'nj na. Yakan va kēi chākunui chata na. Ta nuu nàta'in na ta tijñ na, ta tijñ na tichi vekaa. Yakan va, ña'a a ra'ii ña nàta'in, tijñ na.

⁵ Ta ma ra chà'nda tiñu nuu sutu, chi'in tandi'i ndra kuxini ña chà'nda tiñu chi'in ra, cha chito va'a ndra tandi'i ma ña jā'i. Vati maa ndra kùu ndra ña tāa ndra ma carta, ta chā'a ndra yi nui na kundakai yi nuu ma ndian judíu ta'an yo ndian iyo ñuu Damascu ña kà'an yi ña kùu tijñ ma ndian chinuni tu'un Jesuu ikan. Ta ikan jan chā'in ñuu Damascu ti kùuni tijñ na ta ndaka ndioi na kichai i'ya ña na nde'e na tundo'o.

*Paulu kàtitu'un ra naja kua nāni'i ra iti' Jesuu
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ 'Tajan ora cha kuàkuyatin ndi ñuu Damascu, iyo yi a kachuvi ndaa ñuka'ñu, tajan iti' andivi kichi iin ñu'ú tacha ña chikonuu yi yu'u.

⁷ Ta ndüvai nuu ñu'u' jā'a yi. Tajan te'en chīnji iin tati ña kà'an chi'in: "Saulu, Saulu, ta, ¿naja ya'a jānde'un tundo'o yu'u?" kàti yi.

⁸ Ta ikan jan, te'en chikatu'un tukui nuu ma tati ikan: "¿Nda ra kùun yo'o Racha'nu?", katj. Tajan te'en nāka'an ma tati ikan chi'in: "Yu'u kùu Jesuu ra ñuu Nazaret, ra jānde'un tundo'o chata." Takan kàti ra chi'in.

⁹ Tajan ndisaa ma ndra kuà'an chi'in, ora nde'e ndra ma ñu'ú ikan, nduva'a kuii yu'vi ndra. Ta tüvi nī kutunini ndra ma tu'un kā'an ma tati ikan chi'in.

¹⁰ Tajan te'en chikatu'in nuu yi: "¿Nayi kùununi ña ja'i, yo'o Racha'nu?", katj. Tajan te'en nāka'an ra chi'in: "¡Ndeta, ta na ku'ñun ndikoun ma iti' ñuu Damascu! Ta ikan ni katitu'un ndra nuñun tandi'i ma nayi iyo yi ña ja'un." Takan kàti ma Racha'nu chi'in.

¹¹ Va tava ma ñu'ú ikan, jāndokuaa yi yu'u, yakan va ma ndra merui ndà'a ndra nda'i nda katj chāi ma ñuu Damascu.

¹² 'Ta ora chāi ma ñuu ikan, tajan ikan iyo iin ra nāni Ananía. Ta rakan ti iin ra ya'a jàchi'in ma ley tāa Moisés kùu ra, ta ya'aga tìñu'u tandi'i ma ñivi judíu iyo ñuu Damascu ra ndia.

¹³ Ta ikan jan chānde'e ndio ra tichi ve'e nuu kàndij. Ta ora chāa ra nuu kàndij, ta te'en nāka'an ra chi'in: "Yo'o ra yani Saulu. ¡Na ndondichin ndiko nde'un!", katj ra. Tajan ma ora ikani, kūu nande'e kachin va'i, ta nde'i ma Ananía ndia.

14 Takan kūu tajan te'en nāka'an ma Ananía chi'jn: "Ndioo ña jàka'nu ndian kūu ñivio taji'na, rakan kāchin ñun, ikan na kotoun nayi kùuni ra ña ja'un. Ta ikan jan kùu nde'un ma Racha'nu Jesuu ña kùu ra iin ra ndaa, vati kāchin ra ñun ña na taso'un ma tu'un kà'an ra.

15 Yakan va maun kùu ma ra kāchin Ndioo ña na kùun ma testigu Jesuu nuu tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi, ta katitu'un ma nuu na ndisaa ma ña nde'un ta chīniun.

16 Ta vitin tüva iyo yi ña kuatun tiá. ¡Na ndetaun, ta kundutaun chi'in ndatu Racha'nu Jesuu, ikan na janaa ra tandi'i ma kuatiun!" Takan kāti Ananía chi'jn.

Paulu kàtitu'un ra nuu ñivi naja kua chāa ra nuu ñivi yüvi judíu

17 'Yakan va ora kīchaa ndikoi ñuu Jerusalén i'ya, ta ikan jan chā'in veñ'u ka'nu nda i'ya. Ta ikan kīcha'i kà'in chi'in Ndioo, ta ikan nde'e chi'in tinui ma Jesuu, takua nde'o iin nakuyi ora chànio,

18 ña te'en nāka'an ra chi'jn: "Yo'o Paulu, ¡na numini keun ñuu Jerusalén, ti na jächi'in na ma tu'in ña ni katitu'un nuu na!" Takan kàtitu'un Jesuu nui.

19 Tajan te'en nāka'in chi'in ra: "Yo'o Racha'nu, cha chìto va'a ndra ti yu'u kùu ma ra chàkunuu tiin ma ñivi chinuni tu'un ma tandi'i veñ'u ñivi judíu niku. Ta juuni chìto na ña tì'i na tichi vekaa, ta kānì na ndia.

20 Ta ora chā'ni na Esteban, ra kàtitu'un tu'un, ikan ndai nde'i nuu chà'ni na ra chi'in yuu, vati induku chānini chi'in ma ndra chà'ni ra. Ta juuni kūmì ja'ma isukun ma ndra chà'ni ra chi'in yuu ndia."

21 Takan kūu ta te'en nāka'an ma Racha'nu nui: "Na ku'un kukatitu'un tu'in nuu ñivi yüvi judíu ndian iyo nuu chika." Takan kàti ma Racha'nu Jesuu chi'jn —kàti Paulu chi'in ñivi ikan.

Paulu, kī'vi ra nda'a' ma ra comandante ra iyo kuenda ñuu Roma

22 Yakan va nda ma tu'un i'yani, kùu ña taso'o na ña kà'an Paulu ti käyuni na jà'a ma tu'un kà'an ra. Tajan te'en kīchaa na kànachaa na chata Paulu:

—Ra'ya, tüva iyo yi ña koo ra tiá ñuñivi i'ya. ¡Na ka'nì ndo ra! —kàti na.

23 Ta ndiakan ti endee kanachaaga na tiá, ta tàva na ja'ma na, ta jàkana na yi nuu sukun. Ta chòso na yuti nuu sukun ndia. Yakan va ndisaa ña jà'a na i'ya jàna'a yi ti nduva'a kuii käyuni na nde'e na nuu Paulu.

24 Ta ma ora ikani, chāa ma ra comandante, ta tāchi ra jandaru ra na tiin ndra Paulu. Tajan tì'i ndio ndra ra tichi ve'e nuu kìxi ndra. Ta juuni kā'an ra chi'in ma ndra jandaru ra ña na kani ndra ra nda kati kati ra nda cha'a' kùu yi ña kùxaan ma ñivi chi'in ra.

25 Takan kūu ta ora chani kani ndra ra, tajan te'en kīchaa chìkatu'un Paulu nuu ma ra capitán ndaa chi'in ma ndra jandaru:

—¿A chito ndo ti ma ley iyo ñuu Roma tüvi chà'a yi ña kàni ndo yu'u nda kati ka'an ji'na iin ra kùu vesí ma kuati, vati iin ra kùu kuenda ñuu ka'nu Roma kùi? —kàti Paulu chi'in ma ra capitán.

26 Yakan va ora chīni ma ra capitán ña te'en kā'an Paulu, tajan kēe ndio ra kuà'an ra kuàkatitu'un ra nuu ma ra comandante. Ta te'en nāka'an ra chi'in ra:

—Na ja'un kuenda ma niyi iyo yi ña ja'un, vati ma ra'ya na töve iyo yi ña jande'un tundo'o ra ti iin ra kùu kuenda ñuu ka'nu Roma kùu ra ndia!

—Takan kàti ma ra capitán chi'in ma ra comandante.

27 Ta ikan jan chājayatin ndio ma ra comandante ra nuu ndaa Paulu, ta te'en chīkatu'un ra nuu ra:

—¿A ndicha ña ra kùu kuenda ñuu ka'nu Roma kùyun? —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an Paulu:

—Juu, ndicha ña ra kùu kuenda ñuu ka'nu Roma kùi.

28 Tajan te'en nāka'an ndiko ma ra comandante chi'in Paulu:

—Taku yu'u ti nduva'a kuii kua'a' xu'un' tia'ví, tajan kùu ndakui ma ra kuenda ñuu ka'nu Roma —kàti ra chi'in ma Paulu.

Tajan te'en nāka'an tuku ma Paulu chi'in ra:

—Taku yu'u ti ra kuenda ñuu ka'nu Roma kùi nda ora kákui —kàti ra.

29 Yakan va ora chīto ndra ña ndicha kùi ña ra kùu kuenda ñuu ka'nu Roma kùu ra, tajan ndisaa ndio ma ndra jandaru ni kani ra niku, chūndachiyo ndra xiin ra, ta nda ma ra comandante ndia. Ta juuni yú'vi ra ña chū'ni ra ra chi'in karenna niku.

Paulu ndaa ra ma nuu ka'iin tandi'i ma ndra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu

30 Takan kùu ta ora tuvi inga kivi, tajan tāchi ndio ma ra comandante ma ndra jandaru ña na ndachi ndra nda'a' ma Paulu. Vati kùuni ra koto kachin ra nda cha'a' kùu yi ña tisokuati ma ñivi judíu ra. Ta ikan jan tāchi ndio ra tiñu nuu ma ndra chà'nda tiñu nuu suntu, chi'in tandi'i ma ndra kuxini nuu ma ndian judíu, ikan na kuti'vi ta'an ndra. Yakan va ma ra kùu comandante ikan tāva ndio ra ma Paulu, ta chākutaa ra ra nuu ka'iin ti'vi tandi'i ndrakan.

23

1 Takan kùu ta ora chāa ra nuu ka'iin ti'vi ndra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu tajan te'en nāka'an Paulu chi'in ndra:

—Ndyo'o ndra yani ndian judíu. Nda vitin endee iyo va'i ta iyo tu'vei kuenda Ndiooo, ti ma chinitunji kàti yi ti tüvi iyo kuatj nuu Ndiooo. —Takan kàti Paulu chi'in ndra.

2 Takan kùu ta ma sutu cha'nu kuxini ña nàni Ananía, kà'an ra nuu ma ndian ka'iin yatin xiin Paulu, ña na kani ndra viyu'u ra.

3 Tajan te'en nāka'an Paulu chi'in ra:

—¡Ndiooo, ni kani ra maun, ti nàndiun chiña kuenda ña na tisokuatiun chatai, ti takan kà'an ma ley kàtiun! Ta juuni tāchiun ña na kani ndra yu'u, ta yakan ti tüvi chà'a ma ley ña jà'a yo yi ndia. Yakan va juuni ra vata kùyun ndia —kàti Paulu.

4 Takan kùu tajan ndisaa ma ndra ka'iin xiin Paulu, te'en nāka'an ndra chi'in ra:

—¡Na vā'a jà'un ña kà'un nduva'ani chi'in ma sutu kuxini, vati ra iyo kuenda Ndiooo kùu ra! —kàti ndra.

5 Tajan te'en nāka'an tuku Paulu chi'in ndra:

—Ka'nu kooni ndo ndyo'o yani, ti töve chītoi ña ma sutu kuxini kùu ra, yakan va kā'in te'en. Vati nuu ma tutu ley Ndiooo te'en kà'an yi ndia: “¡Na kà'an ti'inio chata ma ra chà'nda tiñu ñuu yo!”, kàti yi —kàti ra.

6 Takan kùu tajan nākuni Paulu ña java ma ndra ka'iin ikan kùu ma ndra fariseu, ta inga java ndra kùu ma ndra saduceu. Ta ikan jan te'en nāka'an ni'i ndio ma Paulu chi'in ndra:

—Ndyo'o yani, yu'u kùu ma ra fariseu, takua kùu ma ñivi tatái. Ta tiso ndo kuati chatai, cha'a' ña chinunji ña nàtaku ndiko ma ndian ndií —kàti ra.

7 Yakan va ora kā'an Paulu takan tajan ma ndra fariseu chi'in ndra saduceu, kēsiin ndra ma ora ikan, jā'a ma tu'un kā'an Paulu. Ta ikan jan kīcha'a ndio ndra kānita'an yu'u ndra chi'in juuni maa ndra.

8 Tí kàti ma ndra saduceu ti tüvi nàtaku ndiko ma ndian ndíi. Ta juuni kàti na ti tüvi iyo tati va'a jā'a tiñu nuu Ndiooo ta ni inga tati ndia, kàti ndra. Va ma ndra fariseu, kàti ndra ti chinuni ndra ña nàtaku ndiko ma ñivi ndíi ta ña iyo tati ndia.

9 Takan kūu tajan kīcha'a ndio ndra kānita'an yu'u ndra. Ta tañu ma ndra fariseu ndéta iin ndra matru jāna'a ley ña te'en kā'an ndra:

—¿Ta naja kùuni ndo tisokuati ndo ra'ya? Ta tüvi iyo níiñ kuati ra, ta tüvi chito yo tu iin tati va'a jā'a tiñu nuu Ndiooo tâchi ra —kàti ndra.

10 Takan kūu ta tava tüvi kùtaxin na ña kānita'an yu'u na, yakan va kīcha'a yù'vi ma ra comandante, koto ka'ni ndra Paulu. Yakan va tâchi ra iin ma ndra jandaru ra ña na ku'un ndra kuki'in ndra ma Paulu nuu ndaa ra tañu ndra, ta ku'un ra chi'in ndra nuu iyo ve'e nuu kìxi ndra.

11 Takan kūu tajan chanikuua inga kivi këta ma Racha'nu Jesuu nuu Paulu ña te'en kà'an ra chi'in ra:

—Yo'o Paulu, na jandeeniun ma ña kà'an na chataun, ti takua kàtitu'un tu'in ñuu Jerusalén i'ya, juuni kua ikan iyo yi ña katitu'un yi ñuu Roma ndia. —Takan kàti ma Racha'nu Jesuu chi'in ra.

Jàndo'iin tu'un ma ndra judíu naja kua ni ka'ni ndra Paulu

12 Takan kūu ta ora tuvi inga kivi kütí'vi ta'an iin ma ndra judíu. Ta ikan kīcha'a ndra nàtu'un ta'an ndra naja kua ja'a ndra ta ka'ni ndra Paulu. Takan kūu ta ta'ii'iin ndra chā'a ndra tu'un nuu Ndiooo ña tüvi kachi ndra, ta tüvi ko'o ndra níiñ nakuyi nda kati ka'ni ji'na ndra Paulu.

13 Ta ma ndrakan ti ya'aga uvi xiko ta'an ndra kùu ndra ña chā'a ndra tu'un nuu Ndiooo ña ni ka'ni ndra Paulu.

14 Ta ikan jan chā'an ndio ndra nuu ma ndracha'nu chà'nda tiñu nuu sutu chí'in nuu ma ndracha'nu judíu, tajan te'en nàka'an ndra nuu ndra:

—Ta'ii'iin ndyu'u cha chā'a ndi tu'un nuu Ndiooo ña tüvi ni kachi ndi níiñ nakuyi, nda kati ka'ni ji'na ndi Paulu. Ta tu tüvi jachinu ndi ma ña ka'an ndi, tajan ni nde'e ndi tundo'o jā'a ra.

15 Yakan va ndyo'o ta ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu, kùuni ndi ña na ndakan ndo nuu ma ra comandante na kundaka ra Paulu kichi ra nuu ndo itaan. Ta kati ndo ti kùuni ndo koto kachin ndo ma ña ndaa ña jā'a Paulu. Ta ndyu'u ti ni kuiin xe'e ndi yu'u iti' nuu vâchi ra chi'in ndra. Ta ikan ni ka'ni ndi ra antea ña kichaa ra nuu ndo. —Takan kàti ma ndra ni ka'ni Paulu chi'in ma ndracha'nu ikan.

16 Va tava ma ra se'e ma ñata'an Paulu chîni ra ma ña kà'an ndra ña ni ka'ni ndra tacha'nru ra Paulu. Yakan va kée ra chàkatitu'un ra nuu Paulu, nda ma nuu iyo ve'e nuu kìxi ma ndra jandaru. Yakan va ora châa ra ikan, ta kàtitu'un ra yi nuu ra.

17 Ta ikan jan kâna Paulu iin ma ra capitán, ta te'en nàka'an ra chi'in ra:

—¡Na ja'un iin ñamani ta na kundakaun ma rayoko i'ya ku'yn nuu ma ra comandante! Vati iyo iin ña ni ka'an ra chi'in ra —kàti Paulu.

18 Yakan va ma ra capitán chândaka ra ra nuu ma ra comandante, tajan te'en nàka'an ndio ma ra capitán chi'in ra:

—Paulu ra indii tichi vekaa, tâchi ra yu'u ña na kichi ndakai ma rayoko i'ya nuqñ. Vati iyo iin ña ndicha ni ka'an ra chi'un. —Takan kâti ma ra capitán chi'in ma ra comandante ikan.

19 Ta ikan jan tiin ndio ma ra comandante nda'a' ma rayoko ikan, ta kësiin ra chi'in ra. Tajan te'en chikatu'un ndio ra nuu ra:

—¿Nda tiñu kùuniun ka'un chi'in? —kàti ra.

20 Tajan te'en nâka'an ndio ma rayoko:

—Ndra judíu cha jândo'iin tu'un ndra ña ni ndakan ndra nuun, ña itaan na ku'un chi'in Paulu nuu ka'iin ma ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu. Ta ndrakan ti kâti ndra ña kùuni ndra koto kachin ndra ma ña ndaa ña jâ'a tacha'nui Paulu.

21 Va koto chïnuniun ma ña ka'an ndra ti tu'un vatani kùu yi. Vati ya'a uvi xiko ta'an ndra kùu ndra ña ka'iin xe'e ndra yu'u iti' ña ni ka'ní ndra tacha'nui Paulu ora ni ya'a ra. Ta châ'a ndra tu'un nuu Ndioo, ña na jande'e ra tundo'o ndra tuva kachi ndra ta ko'o ndra takuui antea, nda kati ka'ní ndra tacha'nui Paulu. Ta vitin cha iyo tu've ndra ña ndàtu ndra nde'o naja kua ni ka'un kuenda ra. —Takan kàti ma rayoko ikan chi'in ma ra comandante.

22 Takan kûu ta ma ra comandante tâchi ra ma rayoko ikan ña na ku'un ra ve'e ra. Va ji'na kâ'an ra chi'in ra ña na kâtitu'un ra ma tu'un i'ya nuu nî'iin ñivi.

Tâchi ndra Paulu nuu ra kuvienu Félix

23 Takan kûu tajan kâna ndio ma ra comandante uvi ta'an ma ndra capitán ña te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Na jandova'a ndo uvi cientu jandaru ña kaka chi'in cha'a, ta uni xiko uchi ta'an ma ndra jandaru yoso kuayu, ta uvi cientu ma ndra ku'un chi'in lanza. Vati kaa iin chanikuua vitin, ni ko'o ñuu Cesarea —kàti ra.

24 Ta juuni tâchi ra ña na jandoya'a ndra kuayu ña koso Paulu ndia. Ta juuni kâ'an ra chi'in ma ndra jandaru ra ña na kumi va'a ndra Paulu ora kundaka ndra ra nuu ma kuvienu Félix.

25 Ta chi'in ndra tâchi ra iin carta ña ka'an te'en:

26 "Yu'u ra kùu Claudiu Lisias, tâchi iin tutu i'ya nuun yo'o tatá kuvienu Félix ti kùuni ka'in iin tu'un nuun.

27 Vati ndra judíu, tiñu ndra ra'yá, ña ni ka'ní ndra ra. Va ora chïtoi ña ra iyo kuenda ñuu Roma kùu ra, tajan châ'in chi'in jandarui, ta jâkakúi ra.

28 Yakan va kùuní kotoi nda cha'a' kùu yi ña tiin ndra ra, yakan va chândakai ra nuu ma ndra chà'nda tiñu nuu ñivi judíu.

29 Ta ikan jan chïtoi ña ma ndra judíu kütí'vi ta'an ndra, ta jândikita'an tu'un ndra ña ni ka'ní ndra ra, yakan va vitin tâchi ra nuun. Ta juuni cha kâtitu'un nuu ma ndra tìsokuati ra ña na katitu'un ndra nuun nda cha'a' kùu yi ña tìsokuati ndra ra, ta nda cha'a' kùu yi ña kùuni ndra ka'ní ndra ra ndia. ¡Na koo va'un!" Takan kàti ma tutu tâchi ra nuu ra.

30 Ta tava cha chïtoi ña ma ndra judíu kütí'vi ta'an ndra, ta jândikita'an tu'un ndra ña ni ka'ní ndra ra, yakan va vitin tâchi ra nuun. Ta juuni cha kâtitu'un nuu ma ndra tìsokuati ra ña na katitu'un ndra nuun nda cha'a' kùu yi ña tìsokuati ndra ra, ta nda cha'a' kùu yi ña kùuni ndra ka'ní ndra ra ndia. ¡Na koo va'un!" Takan kàti ma tutu tâchi ra nuu ra.

31 Takan kûu ta ma ndra jandaru jâ'a ndra ma kua kâti ma ra comandante nuu ndra. Ta ma ora chanikuua, tajan kêe ndio ndra kuâ'an ndra chi'in Paulu iti' ñuu Antipatris.

32 Ta ora tuví inga kivi, tajan ma ndra jandaru ña kuâ'an chi'in cha'a, chikoni'i ndiko ndra nuu iyo ve'e nuu kixi ndra. Ta ma ndra yoso kuayu ti kuâ'an ndra iti' nuu chi'in Paulu.

33 Takan kûu ta ora châ'a ndra ñuu Cesarea, ta châ'a ndra ma carta ikan nuu ma kuvienu Félix, ta küttaa ndra Paulu nuu ra.

34 Takan kūu ta ora cha yā'a jàkua'a ra ma carta ikan, tajan te'en chikatu'un ndio ma ra kuvienu nuu Paulu:

—¿Nda ñuu kíchiun? —kàti ra.

Ta Paulu nāka'an ra ti ra ñu'u' Cilicia kùu ra.

35 Tajan te'en nāka'an ndiko ma ra kuvienu chi'in ra:

—Ni taso'i ma ña ni ka'un ora ni kichi ma ndra tisokuati ñuñ —kàti ma ra kuvienu chi'in Paulu.

Ta ikan jan kā'an ndio ra chi'in ma jandaru ña na kumi va'a ndra Paulu tichi vetiñu nuu chà'nda Herode tiñu.

24

Tu'un kàti Paulu nuu ra kuvienu Félix

1 Takan kūu ta ora cha yā'a u'un kivi tajan Ananía ra chà'nda tiñu nuu sutu, chāa ra ñuu Cesarea chi'in ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu, ta iin ra kà'an cha'a ñivi nàni Tértulo ña ni tisokuati ndra Paulu nuu ma kuvienu.

2 Yakan va tāchi ndio ma ra kuvienu Félix tiñu nuu ndra jandaru ña na kichi ndakan ndra Paulu nuu ra. Tajan te'en kícha'a nàka'an ndio Tértulo ña tisokuati ra Paulu nuu Félix:

—Yo'o tatá kuvienu, ta'vindioun cha'a' ma tiñu jà'un. Vati vitin iyo taxiin ma ñuu jà'un. Ta ta'vindioun ña cha jàndova'un ñuu chi'in chinituniu ndia.

3 Yakan va chi'in ndi'i anima ndi, chā'a ndi ta'vindioo nuun, ti tüvi kumaní niiñ nakuyi nuu ndi. Yakan va ya'aga tiñu'u ndi ñuñ, yo'o ra kuvienu, tatá Félix.

4 Va tava kúuni ndi jakenaa ndi kua'a' tiempun, yakan va chikain iin ñamani nuun, ña na taso'un iin tiñu vali ña ni'ka'in chi'un.

5 Ra kini chiña nàta'an ndi ra ña jákanuu ra xini ñivi judíu iyo tandi'i ñuñ ñuñivi. Ta juuni ra kùu ra kuxini iin grupu nàni nazarenos.

6 Ta juuni kúuni ra ka'an ra chata veñu'u ka'nu ndi. Yakan va ndyu'u chani tiin ndio ndi ra, ta ti'i ndio ndi ra vekaa, ti kúuni ndi jande'e ndi tundo'o ra takua kà'an ma ley ndi.

7 Va ma ra comandante Lisias chi'in ra capitán jandaru, chāa ndra ta nàmaa ndra ra nuu ndi.

8 Ta kàti ndra ti ndian tisokuati chata ra, iyo yi ña kichi ndra nuun ta kati ndra yi. Yakan va juuni maun iyo yi ña ndakatu'un nuu ra, ikan na koto kachiuñ nda cha'a' kùu yi ña tisokuati ndi ra. —Takan kàti ma ra Tértulo chi'in ma kuvienu Félix.

9 Ta nda ndisaa ndian judíu ka'lin i'ya vitin, juuni tisokuati na ra ndia.

10 Takan kūu ta ma ra kuvienu jànda'a ra nuu Paulu, ikan na ka'an ra. Tajan te'en kícha'a nàka'an ndio ma Paulu:

—Ya'a chìsii ña chā'un ña kà'in iin tu'un chi'un. Vati cha chito va'i ti cha iyo kua'a' kuiya ña yo'o kùu ra jàndondaa kuati ñuu i'ya.

11 Yakan va kùu ndakatu'un ma tu'un ndaa nuu ma ñivi, vati já kéta uchi uvi kivi ña chā'in ñuu Jerusalén ña jàka'nui Ndio veñu'u ka'nu ndaa ikan.

12 Ta tüvi nī nata'an ndra yu'u, ña kànita'an yu'i chi'in nī'iin ñivi ña jákanui xini na. Ta tüvi nī nata'an ndra yu'u ña takan jā'i kuati tichi veñu'u ka'nu a inga veñu'u ndia. Ta nī'iin tichi kai tüvi nī nata'an ndra yu'u ña jā'i iin kuati takan ndia.

13 Ta ñivi ka'lin i'ya, na kùu ka'an na ña ndicha kùu ma kuatj tiso ndo chatai.

¹⁴ Yakan va ma ña kùu ka'in nuun, kùu ma ña ya'a chinuní indukuni takua chinuni inga ndian kuà'an ití' Jesuu, vaji ma ití' ikan kùu yi ma ña kà'an ndra i'ya ña kùu ití' ña töve va'a. Vati takani ja'i tiñu nuu Ndioo ta jàka'nui ra takua jàka'nu ndian kùu ñivi ndi tají'na, ti chinuní tandí'i tu'un ley taa Moisés chi'in tandí'i ña taa ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tají'na ndia.

¹⁵ Yu'u chinuní ña ni janataku Ndioo ma ndian cha chí'i, nda ma ndian va'a chí'in ndian töve va'a ndia, indukuni ma tava chinuni ma ndra ka'in i'ya ndia.

¹⁶ Yakan va nani ora nàndukui naja kua kuu koo va'a animai chi'in ña chànniní nuu Ndioo chi'in nuu ndian iyo ñuñivi ndia.

¹⁷ 'Takan kùu ta ora cha yá'a kua'a' kuiya ña chàkkunui nda ni nikuuni. Ta ikan jan chikoni'i ndikoi ñui, vati ikan ni ku'vai xu'un' kuenda ndian nda'vi, ta ni ku'in sokói kiti kuenda Ndioo ñuu Jerusalén ndian.

¹⁸ Ta ora cha chåa ndioi ma ñuu Jerusalén, ji'na jàchini ma ceremonia ña nàndoi. Tajan kicha'a ndioi sòkói iin kiti kuenda Ndioo tichi veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén ora nàta'an iin ndra judíu kichi ñuu Asia yu'u. Ta ora ndé'e ndra ña ndai ikan, tüvi ka'in kua'a' ñivi chi'jn, ta tüvi jàkanui xini ma ñivi ndia.

¹⁹ Yakan va tu ndicha ña iyo kuatí, tiá va'a tu kichi ma ndrakan nuun, ta tiso ndra kuati chatai, tuva iyo nda cha'a' kùu yi.

²⁰ Ta tu tüvi, tajan ma ndra ka'in i'ya, na katitu'un ndra tuva ndicha ña nàni'i ndra yu'u, ña já'i iin kuati ora ka'in ti'vi ndi nuu ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu.

²¹ Chito, ¿a töve cha'a' ña ndai ma tañu ndra ta nàka'in ni'i va'a ti chinuní ña ni nataku ndiko ndian ndii kùu yi? —Takan kàti Paulu chi'in ndra.

²² Ta ora chini ma kuvieno Félix ña kà'an Paulu te'en, ta tava cha chito va'a ra naja kua kàa ma ití' kuà'an Paulu, yakan va ndákoo nuu ra yi ikani, ta te'en nàka'an ra:

—Na kuatu nda kati kichaa ra chà'nda tiñu nuu jandaru, ra nàni Lisias. Tajan kùu ka'an kachin ndo ma tu'un ka'an ndo, tajan kùu jandondai ma kuati ndo —kàti ra.

²³ Takan kùu tajan tachi ndio ma ra kuvieno Félix ma ra capitán, na ti'i ndiko ra Paulu tichi vekaa. Ta na jakuenda ra ra, va na ku'va ra ña kí'vi ndian kùu amigu ra nde'e na ra, ta tindee na ra chi'in ña chininí'u ra.

²⁴ Takan kùu ta ora cha yá'a kua'a' kivi, tajan chåa ma ra kuvieno Félix chi'in ñasi'i ra Drusila iin ña judíu nuu chà'nda ra tiñu. Ta ikan jan kâna ra Paulu na kichi ra. Ta ora chåa ndio Paulu nuu ra, tajan kicha'a' ra nàtu'un ra cha'a' Jesuu ta cha'a' ña naja kua chinuni ra tu'un ra.

²⁵ Va ora kicha'a Paulu nàtu'un ra cha'a' ña iyo yi ña koo va'a yo kuenda Ndioo, ta cha'a' ña iyo yi ña kumi yo juuni maa yo, ta juuni cha'a' ma kivi ni kichi ora ni jande'e Ndioo tundo'o yo cha'a' ma kuatio. Tajan ora chini ma Félix ña kà'an ra te'en, ta ndava yü'vi ra, tajan nàka'an ndio ra te'en chi'in ma Paulu.

—¡Kua'an yo'o vitin! Ta ití' nuu, ora ni kuyati natu'in chi'un ora ikan ni kana ndikoi ñun —kàti ra.

²⁶ Ta chinu kua'a' cha'a', kâna ma ra kuvieno Paulu ña nàtu'un ra chi'in ra, vati kùuni ra ña na tia'vi Paulu nuu ra ta tava ra ra tichi vekaa. Va tüvi ni tia'vi ra ra.

²⁷ Ta ora chini uvi kuiya ña indii Paulu vekaa, tajan kée ndio ma ra kuvieno Félix ña kùu ra ra chà'nda tiñu. Ta ikan jan kí'vi tuku inga ra

nàni Porcio Festo, ña kùu ra kuvieno. Ta tava Félix kùuni ra kindoo va'a ra chi'in ndian judíu, yakan va töve nī ndakoo nuna ra Paulu ma ora kée ra ña kùu ra kuvieno.

25

Chàa Paulu nuu ra kuvieno Festo

¹ Takan kūu tajan chāa ndio Festo ña ni tiñu ra tiñu kuvieno. Tajan ora cha yā'a uni kivi ña jākuu ra tiñu ñuu Cesarea, tajan kēe ndio ra kuá'an ra iti' ñuu Jerusalén.

² Takan kūu ta ora chāa ndio ra ñuu Jerusalén, ta ikan kātitu'un ndio ma ndra sutu cha'nu chi'in ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu nuu ra kuvieno Festo ña cha ti'i ndra kuati chata Paulu nuu ra.

³ Vati ikan chikán ndra iin ñamani nuu ra, na kuki'in ra Paulu ñuu Cesarea, tajan kichi ndaka ra ra nuu ka'lin ti'vi ndra. Takan kāti ndra ti cha nātu'un xe'e ndra ña ni ka'ní ndra Paulu tichi iti' vachi ndra.

⁴ Va Festo te'en nāka'an ra:

—Na kūu ja'i ma ña kà'an ndo, ti Paulu indii ra vekaa ñuu Cesarea. Ta yu'u, chànninjí ku'un ndikoi ndakan tiá iti' nuu.

⁵ Yakan va ma ndra chà'nda tiñu nuu ndo, na ku'un ndra chi'in ora ni ku'in ñuu Cesarea. Ta ikan kùu tiso ndra kuati chata ra, tuva ndicha ña ïyo kuati ra. —Takan kāti Festo chi'in ndra.

⁶ Takan kūu ta Festo ndōo ra una a uchi kivi tiá ma ñuu Jerusalén. Tajan chikoni'i ndiko ra kuá'an ra ñuu Cesarea. Ta ora tuvi inga kivi tajan ndāa ndio ra tayu nuu chà'nda ra tiñu, ta ikan jan kà'an ndio ra chi'in ndra jandaru na kuki'in ndra Paulu, ta na kichi ndaka ndra ra nuu ra.

⁷ Tajan ora kí'vi Paulu ma tichi ve'e nuu chà'nda ra tiñu. Ta ikan jan cha kuyatin ndio ma ndra judíu kichi ñuu Jerusalén nuu ndaa ra. Ta tiso ndra kua'a' kuati ka'nu chata Paulu, va ní'iin ma ña kà'an ndra ní kuu jachi'in ma Festo yi, vati töve iin ku'va ndaa ña jàna'a kachin yi ña kùu tiso ndra kuati ra.

⁸ Yakan va te'en nāka'an Paulu ña kà'an ra cha'a' juuni maa ra nuu Festo:

—Taku yu'u, tükuii ní ja'i ní'iin kuati, ni chata ley ñivi judíu, ni chata veñu'u ka'nu ñuu Jerusalén, ni chata ra kalecha'nu César, ra chà'nda tiñu ñuu ka'nu Roma —kāti Paulu.

⁹ Ta tava ma kuvieno Festo, kùuni ra kindoo va'a ra chi'in ma ndian judíu, yakan va te'en chikatu'un ra nuu Paulu:

—¿A kùununi ku'yn ñuu Jerusalén, ta ndakan kùu jandondai tiñu cha'a' ma kuati tiso ndra chataun? —kāti Festo.

¹⁰ Va Paulu te'en nāka'an ra:

—Yo'o kuvieno Festo, vitin ndai tichi ve'e nuu jàndondaun tiñu kuenda ra César, ra kalecha'nu ñuu ka'nu Roma. Ta i'ya ïyo yi ña jandondaun ma kuati jā'i tuva ïyo yi. Ta tava cha chito va'un, ti tüvi ní ja'i ní'iin kuati chata ñivi judíu.

¹¹ Yakan va tu ndicha ña jā'i iin kuati ka'nu, va'a ga ña na kuví, ta ku'vai ña na ka'ní ndo yu'u ndia. Vati tu ndisaa ma kuati ña tiso ndra chatai töve ña ndicha kùu yi, ní'iin na kùu ku'va na yu'u nda'a' ndrakan ña ku'in chi'in ndra ñuu Jerusalén, ta ndakan jandondaa ndra ma kuatj. Yakan va chikain juuni nuu maun ña na tachiun yu'u ñuu Roma nuu ndaa ra kalecha'nu César. Ta ndakan kùu jandondaa ma rakan ma kuatj —kāti Paulu.

¹² Yakan va ma ra kuvieno Festo, chikatu'un ra chi'in ma ndracha'nu chūnday'u ra. Tajan te'en nāka'an ra chi'in Paulu:

—Tava chikaun ña na tachí ñyun ña na ku'un nda ñuu Roma ta jandondaa César ma kuatiun, yakan va ndakan ni tachí ñyun. —Takan kàti ma ra kuvieno chi'in Paulu.

Paulu kàtitu'un ra nuu Rey Agripa chi'in ñata'an ra ña nàni Berenice

¹³ Ta ora cha yā'a iin uvi uni kivi, tajan chāa ra Rey Agripa ñuu Cesarea chi'in ñata'an ra nàni Berenice ña kuande'e vi ra kuvieno Festo.

¹⁴ Ta tava chīyo vi ikan kua'a kivi, yakan va ma Festo kīcha'a ra nàtu'un ra chi'in vi cha'a' ma kuati ña tiso ma ndra judíu chata Paulu. Ta te'en kīcha'a Festo kā'an ra nuu vi:

—Félix ndakoo ra iin ra nàni Paulu indii tichi vekaa i'ya, ora kēe ra tiñu kuvieno.

¹⁵ Ta ora chā'in ñuu Jerusalén ma ndra sutu cha'nú chi'in ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu chikan ndra nui ña na kutuní cha'a ra, ikan na ka'ni ndio ndi ra cha'a' ma kuati jā'a ra, kāti ndra.

¹⁶ Tajan te'en nāka'in chi'in ndra, ti chäta'ani ma ra kalecha'nu ñuu ka'nu Roma ña na ka'ni ñivi ra cha'a' ma kuati ndiso ra, tu tüvi ndè'e jí'na ra ndra tisokuati ra. Yakan va takan iyo yi ña kuu yi, ikan na kuu ka'an ra cha'a' juuni maa ra ora cha ka'in ma ndra tisokuati ra nuu ra.

¹⁷ Yakan va ora kichi ndra nde've, numini kīcha'a jà'i ma tiñu kùuni ndra, vati ma ora tuvi ma inga kivini, chāi nuu chà'ndai tiñu, ta ikan tachí jandara na kuki'in ndra Paulu na kichi ndaka ndra ra nuu ndi.

¹⁸ Va tava ma ndra kichi tisokuati ra, tüvi nī ka'an ndra nī'iin kuati ña chànni ña ni ka'an ndra chata ra niku,

¹⁹ va ma cha'a' ña tisokuati ndra ra kùu ma cha'a' ma ña chinuni ra. Vati kà'an ra cha'a' ra chünani Jesuu, ra cha chī'í niku, ta rakan kàti ra ti iin ra ndito kùu ra vitin.

²⁰ Ta tava tüvi chíttoi kutunini naja kua kàa ma ña kà'an ndra, yakan va chikatu'in nuu Paulu tu kùuni ra ku'un ra ñuu Jerusalén, ta ikan jandondaa ndra judíu ma kuati tiso ndra chata ra, kāti chi'in ra.

²¹ Va Paulu chikan ra ña na tachí ra na ku'un ra ñuu Roma, ta ikan kàtitu'un ra ma kuati ra nuu ma kalecha'nu César. Yakan va yu'u kāti chi'in Paulu, ña na ndoo ra tichi vekaa i'ya, nda kati chani kuyatin tachí ra nuu ra kalecha'nu ñuu Roma. —Takan kàti ra kuvieno Festo chi'in ra Rey Agripa.

²² Takan kùu ta te'en nāka'an ra Rey Agripa nuu ma Festo:

—Yu'u, ya'a chàta'ani taso'i ma ña kà'an ra ndia —kàti ra.

Tajan te'en nāka'an tuku Festo:

—Va'a tuva takan. Itaan ni tavai ra, ikan na kuu taso'un ma ña ni ka'an ra —kàti ra.

²³ Tajan ora kündichin inga kivi, ma ra kùu Rey Agripa chi'in ñata'an ra Berenice chāa vi nuu nda vetiñu chi'in ndra chà'nda tiñu nuu jandaru, ta chi'in ndracha'nu chà'nda tiñu ñuu ikan. Ta ora chāa vi, nduva'a kuii tiñu'u na vi. Ta ikan jan tachí ndio ma ra kuvieno Festo jandaru, na kuki'in ndra Paulu, ta kichi ndaka ndra ra nuu ka'in ti'vi vi.

²⁴ Tajan te'en nāka'an Festo nuu ndra:

—Yo'o Rey Agripa ta tandi'i ndracha'nu ña ka'in chi'o i'ya, ma ra ndaa i'ya kùu ra ya'aga tiso ma ndian judíu kuati chata ra, ta nda ndian judíu ñuu Jerusalén ta nda ndian judíu ñuu nde've ndia. Tandi'i ndiakan töve jáña na ña ndà'yu na nui ña na ka'ni ra cha'a' ma kuati ra.

25 Va yu'u chàninj ña na kùu ka'nj ra, ti tüvi nī nde'i nī'iin kuati ka'nu ña jā'a ra. Ta tava juuni maa ra cha kā'an ra chíjn ña na tachj ra nuu César, ra kùu kalecha'nu ñuu ka'nu Roma. Yakan va chàninj ña ni tachj ra nuu ra.

26 Va tava tükui chìtoi nī'iin kuati ña jā'a ra, yakan va kùu tai nī'iin kuati chata ra ma nuu ma tutu ña ni tachj nuu ma ra kalecha'nu ñuu Roma. Yakan va vachj jana'i ra nuun, yo'o Rey Agripa, chí'in nuu tandi'i ndo kua ka'in ndo i'ya. Vati takan kùu kotoun naja kua kùu chí'in ra niku, ta kùu tindeun yu'u nani'j tu'un tài chata ra.

27 Yakan va chàninj ña na vā'a ña tachj iin ra indii vekaa, tu töve chito yo nda cha'a' kùu ma ña tiso na kuati chata ra. —Takan kàti kuvieno Festo chí'in ra Rey Agripa.

26

Paulu kàtitu'un ra cha'a' juuni maa ra nuu Rey Agripa

1 Yakan va te'en nāka'an Rey Agripa chí'in Paulu:

—Kùu ka'un cha'a' juuni maun chí'in cha'a' ma kuati tiso ndra chataun nui! —kàti ra chí'in Paulu.

Tajan Paulu ndōni'i ra nda'a' ra ta te'en kicha'a ra nàka'an ra cha'a' juuni maa ra:

2 —Yo'o racha'nu Rey Agripa, nduva'a kuii chisij ña chā'un ña kùu ka'in chí'un. Ta vitin ni katitu'in nuun tandi'i ma kuati ña tiso ma ndra judíu chatai.

3 Ta chisij, ti chito va'un naja kua iyo ma costumbre ma ñivi judíu. Yakan va chikain ñamani nuun na kuni va'un ma ña ni ka'in chí'un. —Takan kàti Paulu chí'in ma Rey Agripa.

Kàtitu'un Paulu kua châkoo ra ora takäaga chinuni ra tu'un Jesuu

4 Tajan te'en nāka'an tuku Paulu:

—Tandi'i ndra judíu cha chito va'a ndra naja kua chíoyi chí'in ndra iti' ñui ta ñuu Jerusalén nda ora kui ravalí.

5 Ta juuni cha iyo kua'a' kuiya ña chito ndra ti ra fariseu kùi, ta kùu ka'an ndra yi nuun tuva kùuni ndra. Ta tiaga ika kùu ndra fariseu chí'in ley ndra kua tandi'i inga ñivi judíu.

6 Ta vitin kùuni ma ndra judíu jande'e ndra tundo'o yu'u cha'a' ña chinuni tu'un chà'a Ndioo ña kà'an yi cha'a' ma Cristu takua juuni chinuni ñivi ndi chíyo tajína.

7 Yakan va tandi'i ma ndi uchi uvi grupu ñivi Israel ndàtu na nde'e na, na jachinu Ndioo ma tu'un chà'a ra nuu ndian kùu ñivi na taji'na. Yakan va vitin endee jàka'nu na Ndioo ta jà'a na tiñu nuu ra nduvi ta niñuu. Ta yu'u cha'a' ña juuni chinuni ma tu'un chà'a Ndioo nuu na, yakan va tisokuati na chatai vitin, yo'o racha'nu Rey Agripa.

8 Ta maa ndo, ¿ta naja ya'a ndetiñu kùu chinuni ndo ña Ndioo jànataku ndiko ra ma ndian ndí?

Paulu kàtitu'un ra naja kua kànita'an ra chí'in ñivi chinuni tu'un Cristu nikú

9 'Ta juuni yu'u takan jà'i nikú, ti ya'a chàninj ja'i nda ña nikuuni chata ñivi chinuni tu'un Jesuu, ra ñuu Nazaret.

10 Ta takan jā'i yi ma ñuu Jerusalén chi'in tu'un yu'u ma ndra sutu cha'nu chà'nda tiñu nuu sutu. Ta takan tñin kua'a' ma ndian chinuni ta tñ'i na tichi veñu. Ta ora chā'ni ndra na, yu'u kā'in ña va'aní kàa yi ndia.

11 Ta kua'a' cha'a' jānde'i tundo'o ma ndian chinuni, na jaña na ma iti' kuà'an na ña chinuni na tu'un Jesuu. Ta tandi'i ña'a, jā'i nani veñu'u ñivi judíu nuu ka'iin na. Ti ya'a kayunij nde'i nuu na. Yakan va châkunui nàndukui na nda nikuuni, ndava nda ñuu chika nduva'a kuii ndia.

*Inga cha'a' kàtitu'un Paulu naja kua nāni'i ra iti' Jesuu
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)*

12 'Takan kūu ta kēe ndioi kuà'in chi'in tu'un yu'u ndra sutu cha'nu chà'nda tiñu nuu sutu, ña kuànanduku ndioi ndian chinuni iyo ñuu Damascu.

13 Yo'o racha'nu rey, va ma tichi iti' kuà'in iyo yi a kachuvi ndaa ora ñuka'ñu ña nde'i iin ñu'ú ka'nu ña kichi yi iti' andivi ña tiaga tâcha yi kua tâcha nikandii. Ta ora kôyo yi chata ndi, ta chikouuu yi yu'u chi'in ndra kâcha'an chi'in.

14 Yakan va ora kôyo yi chata ndi, ta ndisaa ndi ndûva ndi nuu ñu'u'. Ta ikan chinij iin tati ña kà'an tu'un hebreu te'en chi'in: "Saulu, Saulu, ¿ta naja kânita'un chi'in? Ta ya'a jàtakue'un ñun chi'in juuni maun, takua jà'a iin jundiki ora chàñu ri nuu yutun xaan ña ndà'a ma chito'o ri", kâti tati ikan chi'in.

15 Ta yu'u te'en nâka'in: "¿Nda ra kùun yo'o, Racha'nu?", kâti chi'in ra. Ta rakan te'en nâka'an ra chi'in: "Yu'u kùu Jesuu, juuni ra jànde'un tundo'o chata", kâti ra.

16 "Ndeta ta kua'an ndiko iti' nuu, vati mai kâchij ñun na ja'un tiñui, ta na kukatitu'ñun nuu ñivi naja kua këtai nuñ vitin, ta na katitu'un tukun ndisaa nakuyi ña ni jana'i nuñ tiá iti' nuu ndia.

17 Vati ni tachij ñun vitin nuu ndian judíu, ta nuu ndian yüvi judíu. Ta mai ni tindee ñun ña jàkakúi ñun nuu na, tuva kùuni na tiso na kuati chataun.

18 Vati ni tachij ñun nuu na, ikan na nunaun tinuu na, ta na kâkaga na nuu naa, vati na kaka na nuu ndichin. Vati nuu naa kùu yi kuenda kui'na, yakan va na kakú na nuu ma ndatu kui'na. Ta na ku'un na iti' Ndioo, ikan na chinuni na tu'in. Ta takan iyo yi ña ja'a na ikan kùu ni'i na ma ña jànaa Ndioo ma kuati na. Tajan ni ni'i na koo na chi'in takua iyo ma ndian ií ndian chinuni ma tu'in ndia." Takan kâti tati Jesuu chi'in.

Paulu jâchi'in ra ma kua kà'an Jesuu nuu ra

19 'Yakan va yo'o racha'nu Rey Agripa, jâchi'in ma ña nde'i iti' andivi.

20 Taji'na châkatitu'in tu'un Jesuu nuu ndian iyo ñuu Damascu, ta ikan këi ta châkatitu'in yi ñuu Jerusalén ta tandi'i ñu'u' Judea. Tajan châkatitu'in yi nuu ndian yüvi judíu ndia. Nuu tandi'i ndiakan kàtitu'in yi, ikan na jaña na iti' kini kuà'an na, ta na ndikonij ndiko na ku'un na iti' Jesuu. Ta juuni jàninj na ña na ja'a na tiñu va'a ña jàna'a yi, ti ndicha kùu yi ña cha tândikun na kuà'an na chata Jesuu.

21 Ta cha'a' ña'a kùu yi ña tûsokuati ma ndra judíu yu'u tichi veñu'u ka'nu ndaa ñuu Jerusalén. Ta kùuni ndra ka'ni ndra yu'u ikan.

22 Va chi'in ña tindee Ndioo yu'u, nda vitin juuni iyo va'i kà'in tu'un Ndioo nuu tandi'i ndo ndia, nda ndian nda'vi a ndian kuika. Ta ma ña jàna'i nuu ndo kùu ma ña kà'an tu'un Ndioo ña tâa Moisés chi'in ña tâa

ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chīyo tatiempu. Ti juuni tāa ndra naja kua ni kuu yi iti' nuu.

23 Vati kàtitu'un ndra naja kua ni kuvi ra Cristu, ta jí'na kuii ga ra kùu ra ñia ni nataku ndiko ra tañu ndian ndií. Ti ra Cristu kùu ra takua kùu iin ñu'ú ña jàna'a iti' kuà'an yo. Vati kàtitu'un ra naja kua kùu kakú anima yo. Ta indukuni jà'a ra yi chi'in ndyu'u ndian judíu nda ndian yüvi judíu ndia. —Takan kàti Paulu.

Kùuni Paulu ña na ki'vi Rey Agripa iti' Cristu

24 Takan kùu ta ora chīnu kà'an Paulu cha'a' juuni maa ra cha'a' ma kuati tūso na chata ra, tajan te'en ni'i va'a náka'an ra kùu kuvienu ra nàni Festo:

—Ya'a tìvi xiniun, yo'o Paulu! Ña ya'aga jàkua'un, yakan va ndava tìvi xiniun jà'a yi. —Takan kàti ra kuvienu Festo chi'in Paulu.

25 Tajan te'en náka'an ndiko Paulu:

—Na tüvi tìvi xini, yo'o racha'nu Festo. Vati yu'u, kà'in ma tu'un ndicha ta ma tu'un ndaa chi'un.

26 Ikan nàndi ra Rey Agripa. Ta rakan ti cha chítò va'a ra naja kua kàa ma tu'un kà'in chi'in ndo. Yakan va töve kànui ka'in chi'in ra. Vati cha chítò va'i, ti kùtunini ra tandi'i ma ña kà'in i'ya. Ta juuni chítò ra naja kua chákkuu Racha'nu Jesuu ñuñivi i'ya ora chīyo ra. Ti ma ña tā'an ra ndisaa ñivi nde'e yi. —Takan kàti Paulu chi'in ra kuvienu Festo.

27 Tajan te'en kícha'a kà'an tuku Paulu chi'in Rey Agripa:

—Yo'o racha'nu Rey Agripa. Cha chitoi ti juuni chinuniun ma ña kàtitu'un ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ndia —kàti Paulu.

28 Ta te'en náka'an Rey Agripa chi'in Paulu:

—¿Chítò tu kumani kua'a' kivi ña juuni yu'u ni ki'víj iti' Jesuu jà'un?

—Takan kàti ra Rey Agripa chi'in Paulu.

29 Tajan te'en náka'an tuku Paulu chi'in ra:

—Va tu kumani kua'a' kivi a tiani kivi, iin ña va'a kùu yi tuva chinuniun tu'un Jesuu. Va yu'u endee chikain nuu Ndioo ña na chinuniun chi'in juuni tandi'i ndian ka'iin i'ya, ma tu'un ra ña kàtitu'un nuu ndo vitin. Ta ikan na kuu koo ndisaa ndo indukuni kua yu'u, va yüvi takua kùu ma karena i'ya ña ndikun nda'i vitin. —Takan kàti Paulu chi'in Rey Agripa.

30 Ta ora chinu kà'an Paulu, tajan ndéta ndio ma ra Rey Agripa chi'in ra kuvienu Festo, ta chi'in ña nàni Berenice, ta tandi'i ma ndian ka'iin chi'in vi ndia.

31 Ta ora kée ndio ndra ma tichi ve'e, tajan te'en kícha'a ndra nàtu'un xe'e ta'an ndra:

—Ra'ya, tükuii ïyo ni'iin kuati ra. Ta tüvi ïyo yi ña kuvi ra. Ta ni tüvi ïyo yi ña kundii ra tichi vekaa ndia. —Takan kàti ndra nuu ña nàtu'un ta'an ndra.

32 Takan kùu ta te'en náka'an ndio ra Rey Agripa chi'in Festo:

—Kùu jaña yo ra'ya niku, tu tüvi ní chikan ra ñia ku'un ra ñuu Roma nuu ni jandondaa César ma kuati ra niku.

27

Kuvienu Festo tachi ra Paulu ñuu Roma

1 Takan kùu ta ora cha chánini ndra tachi ndra Paulu iti' ñu'u Italia chi'in inga tuku ndra ka'iin vekaa chi'in ra, tajan ti'i ndio ra ndra nda'a' ra capitán nàni Juliu, ra kùta'an chi'in jandaru jà'a kuenda ma kalecha'nu César, ra chà'nda tiñu tandi'i ñuu ka'nu Roma.

² Takan kūu tajan ni ku'un ra nàni Aristarcu chi'in ndi tichi varku. Ta rakan ti kīchi ra iti' ñuu Tesalónica ña iyo kuenda ñu'u' Macedonia. Takan kūu tajan tiin ndio ndi iin varku kīchi iti' ñuu Adramitio. Ta ma varku ikan, ti chani kee run ku'un run tandi'i ñuu iyo tañu'u ñu'u' Asia.

³ Takan kūu ta ora tuvi inga kivi, tajan chāa ndi yu'u tañu'u ñuu Sidón. Ta ikan kùu nuu jāña nuu Juliu, ma Paulu, na ku'un ra kunde'e ra amigu ra ndra iyo ñuu ikan. Ti ndrakan tinddee ndra Paulu chi'in ña chìnïñu'u ra.

⁴ Ta ikan jan kī'vi ndiko ndi tichi varku, ta kēe ndiko ndi kuà'an ndi iti' nuu chi'in run. Ta yā'a ndio ndi iin chiyo ñu'u' Chipre, ti kīcha'a ndio ma tati chàkin ni'i yi, vâchi yi iti' nuu run. Yakan va jâkunu ndra run kuà'an run iin chiyo ñu'u' Chipre nuu tüvi ni'i chàkin tati.

⁵ Takan kūu ta yā'a run yatin yu'u tañu'u ñu'u' Cilicia. Ta juuni yā'a ndi yu'u tañu'u ñu'u' Panfilia. Tajan chāa ndio ndi ñuu Mira ña iyo kuenda ñu'u' Licia.

⁶ Tajan ma ra capitán chà'nda tiñu nuu jandaru, ikan nàta'an ra iin varku ña kīchi ñuu Alejandría ña ni kee run ku'un run iti' ñu'u' Italia. Ta kā'an ra ña na ndaa ndi tichi run, ta ku'un ndiko ndi iti' nuu ga.

⁷ Takan kūu ta cha yā'a yatin kivi ña ya'a kuee kuà'an ndi. Ta chi'in ña ndetiñu ni chāa ndi yatin yu'u ñuu Gnido. Ta tava juuni chàkin ma tati vâchi yi iti' nuu varku, yakan va kūu ga jaku'un ndi run iti' ndoo. Ikan kâva ndi kâva ndi ta yā'a ndi yatini ñuu Salmón ña iyo iti' ninuu ñu'u' Creta.

⁸ Takan kūu ña mamaa chí'in ña ndetiñuni, yā'a ndi tandi'i yu'u tañu'u ñu'u' ikan. Tajan chāa ndio ndi ma yu'u tañu'u yatini ñuu Lasea ña nàni: Nuu Va'a Kuiin Varku.

⁹ Takan kūu ta nduva'a kuii cha yā'a kua'a' kivi ña chàkunuu ndi chí'in varku. Ta cha ya'a ndasii jà'a yi ña kakunuu ndi tichi tañu'u, ti chani keta tiempu ya'a chàkin tati. Yakan va Paulu jâkuninaa ra ndra chí'in tu'un i'ya:

¹⁰—Ndyo'o ndracha'nu, cha chā'i kuenda ti ni nde'o tundo'o tu keo ku'un yo tiaga iti' nuu vitin. Yakan va tu keo vitin, ta ni kuche'e varku ta ni sa'vi run chí'in tandi'i ndatiñu ndiso run. Ta nda maa yo kùu kuvio ndia ti cha vâchi ma tiempu ya'a chàkin tati. —Takan kàti Paulu.

¹¹ Va ma capitán chà'nda tiñu nuu jandaru, jâchi'in ra tiá ma ña kà'an ra xuña'a run chí'in ña kà'an ma ra jakunu run kua ña kà'an ma Paulu.

¹² Va tava ma yu'u tañu'u ikan, töve nuu va'a kundaa varku nda kati ya'a tiempu ya'a chàkin tati. Ta tava cha ndisaa ndra cha chänini ndra ña va'aga ku'un ndra chí'in run nda kati chaa run ñuu Fenice iin ñuu kàndii ñu'u' Creta kua ña kindoo run ikan. Ikan iyo iin nuu va'aga ña kundaa run nda kati ya'a tiempu chàkin ni'i ma tati.

Nuu ya'a ga ni'i chàkin tati nuu tañu'u

¹³ Takan kūu ta chänini ndra ti kùu ku'un ndiko ndra iti' nuu, vati ma tati kueenia kīcha'a yi chàkin yi iti' ninuu. Yakan va kēe ndio ndi kuà'an ndi chí'in run yu'uni yu'uni tañu'u ñu'u' Creta.

¹⁴ Va nunuuni kīchi iin tati iti' nuu kâna nikandii ña nduva'a kuii ni'i chàkin. Ta kīcha'a ndio yi tava yi ma varku ma iti' ñu'u' ití.

¹⁵ Ta tindani'ni ndio yi run kuà'an run tiá iti' tichi tañu'u. Ta tava na kūu ku'un ma varku iti' nuu ma tati, yakan va jāña ndi run na keñu'u ma tati run.

16 Tajan yá'a ndio ndi chi'in run chata iin ñuu'u' vali iyo tichi tañu'u ña nàni Clauða, ikan kùu nuu yá'a ndi ña jāña ma tati ña chàkin ndio ni'i va'a. Ta chi'in ña ndetiñunia kündee ndi tiin ndi iin lancha vali ña kèñu'u varku iti' chata run.

17 Yakan va ora cha tiin ndi run, tajan jàndaa ndi run tichi varku ka'nu. Tajan chikonuu ndio ndra chü'ní ndra ma varku ka'nu chi'in yo'o ndee, ikan na kuu kundee run tiaga. Ta tava yú'vi ndra koto nani xuу run chi'in yuti ndi'i iyo yu'u tañu'u ña nàni Sirte, ta sa'vi run. Yakan va jákoyo ndra iin kaa ña kàa takua kàa iin picu xuу tañu'u, ikan na jakuee yi run. Tajan châ'a ndio ndra ña na ku'un maa run chi'in ma tati.

18 Takan kùu ta ora tuvi inga kivi juuni ni'iga chàkin ma tati. Yakan va jàtani ndio ndra ma ndatiñu ndiso run tichi tañu'u.

19 Ta ora cha yá'a uni kivi tajan juuni jàtani ndra ndatiñu chàtiñu varku tichi tañu'u ndia.

20 Ta kua'a' kivi töve ní nde'e ndi nikandii ni chele, ti chäsi ma viko nuu yi. Yakan va ndava jāña ndi ña chànini ndi naja kua kakú ndi, jā'a ma savi tati ña ya'aga ni'i kùun ta chàkin.

21 Ta tava cha iyo kua'a' kivi ña tüvi chàchi ndi, yakan va ndëta ndio Paulu tañu ndra, ta te'en nâka'an ra chi'in ndra:

—Ndyo'o xaa, tiá va'a tu jâchi'in ndo ma kua kâ'in chi'in ndo niku, ta kindoo yo ñuu'u' Creta, ta töve nde'o tundo'o i'ya ma tava tà'an yo vitin.

22 Va tava töve ní jachi'in ndo ma ña kâ'in, vitin kùunj na jandeeni ndo. Ta na yú'vi ndo, ti ní'iin ndo tüvi ni kuvi. Va ma varku kùu ma yutun ni ndi'i kuche'e.

23 Ta tava cha chìto va'a ndo, ti yu'u jà'i tiñu nuu Ndioo. Ta iyo kuenda ra. Vati kuni, këta iin tati jà'a tiñu nuu Ndioo nui

24 ña te'en kâ'an yi chi'in: "Na yú'viun, yo'o Paulu, vati iyo yi ña chaun nuu ra kalecha'nu César. Ti juun, jà'a ña ni jakakú Ndioo tandi'i ma ndra kuâ'an chi'un tichi varku." Takan kâti tati nui.

25 Yakan va na yú'vi ndo, vati iyo tundeenj chî'in Ndioo. Ta cha chìto va'i, ti ma ña kâtitu'un ma tati jà'a tiñu Ndioo nui, ni ja'a ra yi.

26 Ta ya'a ninii iyo yi ña ndoo yo iin ñuu'u' iyo ma'ñu tañu'u jà'a ma varku i'ya. Takan kâti yi nui —kâti Paulu chi'in ndra.

27 Iin chanikuua ora cha ndi'i uvi jamana ña chànaa ndi chi'in varku tichi tañu'u nàni Adriático jâ'a ma tati, ta iyo yi a java ñuu chanikuua ña nde'e ndio ma ndra kàvaxini ma varku ña chani chaa ndio ndi nuu iyo iin ñuu'u' vali ma'ñu tañu'u.

28 Tajan tiku'va ndio ndra naja kua metru kùu yi ña kunu ma tañu'u. Tajan nde'e ndra ña oko cha'un uvi metru kùu yi ña kunu ra. Ta tiku'va tuku ndra tiá iti' nuu, ta nde'e ndra ña oko uchania metru kùu yi ña kunu ra.

29 Ta kicha'a ndio ndra yu'vi ndra ora chani chaa ndra ikan, koto kani run chi'in yuu kàndoyo yu'u ñuu'u' ikan. Tajan ikan iti' xuу run jákoyo ndra kumi ta'an kaa ña ndikun chi'in yo'o. Vati ma kaa ora jákoyo ndra yi xuу tañu'u, kùu jakuee yi run. Ti sà'vi ma punta yi tichi yuti a tiin yi iin yuu a iin yutun. Yakan jà'a ndra, ta ma inga ndra kicha'a kâ'an ndra chi'in Ndioo, ikan na numini kundichin.

30 Takan kùu ta ma ndra kàvaxini ma varku kùuni ndra kee xe'e ndra tichi ma varku, ña kùuni ndra kakú ndra. Yakan va kicha'a ndio ndra jànuu ndra ma lancha vali tichi run ña jâ'ani ndra takua jà'a ma ndra ni jakoy ma kaa ka'nu ña ndikun chi'in yo'o tichi tañu'u ma iti' nuu run.

³¹ Va Paulu numini chā'a ra kuenda, ta numini kātitu'un ra nuu ra capitán chà'nda tiñu nuu jandaru. Tajan te'en nāka'an ra chí'in ra:

—Tatá, ta tu ndra'ya tüvi ni kindoo ndra tichi varku i'ya chi'o, na küu kakú yo —kàti Paulu chí'in ra.

³² Yakan va ma ndra jandaru chā'nda ndio ndra ma yo'o ndikun ma lancha, ta jākoyo ndio ndra run tichi ma tañu'u.

³³ Takan kūu ta ora kündichin, tajan te'en nāka'an Paulu chí'in ndra na kachi ndra:

—Ndyo'o xaa, cha iyo uvi jamana kùu yi ña tüvi chācho takua iyo yi ña kacho, cha'a' ña ndàtu yo ma ña ni ta'an yo.

³⁴ Yakan va vitin jàninj ndo ña na kachi ndo, ikan na koo ga ñandee ndo. Vati ní'iin ndo tüvi ni ta'an ndo ní'iin nakuyi, vati nda ma ixi xini ndo ni kumi va'a ma Ndioo ndia —kàti Paulu.

³⁵ Ta ora chinu kā'an ra takan, tajan kí'in ndio ra iin paan. Tajan chā'a ndio ra ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo nuu nde'e tandi'i ndra. Tajan chā'nda java ndio ra yi, ta kīcha'a ndio ra chàchi ra yi.

³⁶ Ta ora cha nde'e ndio ndra ña chàchi ra yi, tajan tandi'i ndio ndra kīcha'a chàchi ndra ndia.

³⁷ Ta tandi'i ndi naja kua ka'iin ndi tichi ma varku, uvi cientu uni xiko cha'un iin ta'an ndi kùu ndi.

³⁸ Takan kūu ta ora cha yā'a chàchi ndra, tajan jätani ndio ndra tandi'i ma trigu tichi tañu'u, vati kùuni ndra jandoñama ndra tiá ma varku.

Nuu kùche'e varku tichi tañu'u

³⁹ Takan kūu ta ora kündichin, tajan nde'e ndio ndra ma ñu'u' ikan. Va tūu ní nakoto ndra nda ñu'u' kùu ma nuu chāa ndra. Va nde'e ndra ña kèsiin iin nda'a' tañu'u nuu iyo yuti ña'ma. Ta ikan jan kūuni ndio ndra jayatin ndra run yu'u ñu'u' ikan.

⁴⁰ Tajan chā'nda ndio ndra ma yo'o ndikun ma kaa ña kùtaa run tichi tañu'u, ta ikan ndákoo ndra yi. Ta juuni jālangua ndra ma yo'o ndikun ma vitu ña kàvaxini run. Tajan jāndaa ndio ndra ma ja'ma jà'a ña na kunu run ña iyo iti' nuu run. Tajan kīcha'a ndio ma varku kua jàkuyatin run run ma yu'u ñu'u' nuu iyo yuti ña'ma.

⁴¹ Va ma varku cha kūchi run run nuu kàndoyo kua'a' yuti ña'ma xuu tañu'u. Ta ikan chīkun run ta ní kuu ga kee run. Takan kūu ta ma iti' xini run chīkun yi tichi yuti. Ta ma iti' chata run, kīcha'a yi nàtani yi, jā'a ña ya'a ní'i vâchi ma ola ma tañu'u.

⁴² Yakan va ma ndra jandaru kùuni ndra ka'ní ndra ma ndra ka'in vekaa, ti koto kuuni ndra kakú ndra chí'in ña sùta ndra ora kèe ndra.

⁴³ Va ma ra capitán ña chà'nda tiñu nuu ndra, ní cha'a ra ña na ja'a ndra yi, vati kùuni ra jakakú ra Paulu. Tajan te'en kātitu'un ndio ra:

—Tandi'i ndian chìto ruta, ji'ná na, na ndava tichi ra', ikan na kuu kee na nda ma ñu'u' ití.

⁴⁴ Ta tiá ndian na kùu ruta va'a, na ku'un na chata tabla a chi'in pedazu ña kèe ma varku ña na tani run —kàti ra.

Takan jā'a ndi, tajan kée tandi'i ndi ma ñu'u' ití, ta takan kūu kákú ndi.

28

Paulu iyo ra ñu'u' kàndii ma'ñu tañu'u ña nàni Malta

¹ Takan kūu ta ora cha kákú ndi'i ndio ndi kēe tandi'i ndi ñu'u' ití. Tajan chīto ndio ndi ña ma ñu'u' vali ikan nàni yi Malta.

² Tajan ma ñivi iyo ñu'u' ikan, künd'a'vini na ndi. Ti tava kūun savi, ta ya'a vichin jā'a yi, yakan va jāta'an na ñu'u', ta kā'an na chi'in ndi na tūmi ndi yi.

³ Ta tava Paulu chājati'vi ra ita'vi nduku, ta ora kīcha'a ra tāan ra run nuu ñu'u', ta iin koo xaan ña indii tañu ma nduku endee ndāva ri nda'a' ra jā'a ma ña ni'ni. Ta kāva ri nda'a' ra, ta chāchi ndio ri ra.

⁴ Yakan va ora ndē'e ma ñivi ikan ña tàkaa ma koo nda'a' Paulu, tajan te'en kīcha'a na nàtu'un ta'an na:

—In ra chà'ni ñivi kùu ra'yá, naja kàa. Ti vaji kāku ra tichi tañu'u, va iyo yi ña kuvi ra, ti cha chā'ni ra ñivi iti' nuu kīchi ra. —Takan kàti na.

⁵ Ta ikan jan Paulu, jākisi ndio ra nda'a' ra, tajan kōyo ri nuu ñu'u'. Ta tuví nani tā'an ra.

⁶ Va tandi'i ma ndiakan, ndàtu na nde'e na nda ora ndaa ma nda'a' Paulu, a kuvi ra kùuni na. Tajan ora cha yā'a kua'a' tiempu ña ndàtu na, ta nde'e na ña tüvi nayi tā'an Paulu. Tajan jāma ndio na ma kua chànini na. Ta kīcha'a na nàtu'un ta'an na, ña Paulu kùu ra iin ndioo kàti na.

⁷ Takan kūu ta ma ñu'u' nuu chāa ndra, iyo iin racha'nu kuxini nuu na, ña nàni Publio. Ta rakan ti ikan iyo ve'e ra, ta java ma ñu'u' ikan kùu ña'a ra ndia. Ta rakan ti chā'a ra ña na ku'un ndi kindoo ndi ve'e ra. Ta ndi uni kivi ña chīyo ndi ve'e ra, nduva'a kuii tiñu'u'ra ndi.

⁸ Takan kūu ta tañu ma kivi chīyo ndi ve'e ra, kōyo ña kù'vi ma tatá Publio jā'a ma ka'ní chī'in lakua niú. Yakan va Paulu chā'an ra chānde'e ra nuu kàndii ra. Ta ora chāa ra, ta jündii ra nda'a' ra xini ra. Ta kīcha'a ndio Paulu kà'an ra chī'in Ndioo, ta ikan ndā'a' ra, jā'a ra.

⁹ Ta chi'in ña jā'a Paulu ña jānda'a ra ra, ta ikan nde'e ndio inga ñivi ma ña jā'a ra, tajan kīchi ndio tandi'i ndian kù'vi iyo ñu'u' ikan, ta ndisaa na ndā'a jā'a ra.

¹⁰ Takan kūu ta ndisaa na, kīcha'a na tiñu'u na ndyu'u cha'a' ma ña jā'a Paulu. Ta ora chani tiin ndio ndi inga varku, tajan chā'a ndio na tandi'i ma ña chīniñu'u ndi iti' kuà'an ndi.

Paulu chāa ra ñuu Roma

¹¹ Takan kūu ta uni yoo kùu yi ña chīyo ndi ma ñu'u' kàndii tañu tañu'u ikan. Ta ikan jan kēe ndio ndi kuà'an ndi chi'in iin varku kīchi iti' ñuu Alejandría. Vati ma varku ikan, kindoo run ikan ninii tiempu ya'a ga ni'i chàkin tati, ta ndiso run uvi ta'an na'na ña kùu ndioo na, ninduvi chīyo xini run. Ta iin yi nàni Cástor. Ta inga yi nàni Pólux.

¹² Takan kūu tajan chāa ndio ndi iin ñuu iyo yu'u tañu'u ña nàni Siracusa. Ta ikan kindoo ndi uni kivi,

¹³ tajan kēe ndiko ndi kuà'an ndi yu'uní yu'uní tañu'u nda kati chāa ndi ñuu nàni Regio. Ta ora tuvi inga kivi, chākin iin tati kīchi yi nduku iti' chata ndi. Yakan va kùu kee ndi jā'a ma tati ikan. Tajan chāa ndio ndi ma ñuu Puteoli nda inga kivi.

¹⁴ Ta ikan nàta'an ndi iin ndra chinuni tu'un Jesuu. Ta ndrakan chīkan ndra nuu ndi na kindoo ndi chi'in ndra iin jamana. Takan jā'a ndi nda kati chāa ndi ñuu Roma.

¹⁵ Takan kūu ta ma ndra chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu Roma, cha chito ndra ña cha vâchi ndi. Yakan va chā'an ndra chāta'an ndra ndi nda ñuu nàni Foro de Apio. Ta tiá iti' nuu, yā'a tuku ndi inga ñuu nàni Tres Tabernas. Yakan va ora nde'e Paulu ña vâchi ndra, ta chā'a ra ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo, ti ndava va'a kùuni anima ra ña këta ndra.

16 Takan kūu ta ora chā'a ndio ndi ma ñuu Roma, tajan chā'a ndio ma ra capitán ña na koo siin Paulu ndanu kùuni maa ra. Ta kuà'an iin jandaru chí'in ra ña na jakuenda ra ra ndia.

Paulu kàtitu'un ra tu'un cha'a' Jesuu ñuu Roma

17 Takan kūu ta ora cha yā'a uni kivi ña chā'a Paulu, tajan cha kāna ndio ra ma ndracha'nu chà'nda tiñu nuu ñivi judíu iyo ñuu Roma. Takan kūu ta ora cha küt'i'vi ndra, tajan te'en nāka'an ndio Paulu chí'in ndra:

—Ndyo'o ndra yanj, tüvi nī ja'i nī'iin kuati ni chata ñivi judíu, ta ni chata costumbre ña jā'a ndian kùu ñivio chíyo taji'na ndia. Vati tiñi ndra yu'u ñuu Jerusalén. Ta chāndaka ndra yu'u nuu ndra Romanu.

18 Ta ora cha jāndondaa ndra ma kuati, tajan ikan kùu ma nuu sāma kua chānini ndra, ta kùuni ndra jaña ndra yu'u ti tüvi nī nani'i ndra nī'iin kuati ña iyo yi na kuvíj cha'a' yi.

19 Va tava ma ndra judíu, nī chata'ani ndra ma kua jā'a ma ndra Romanu niku, yakan va chíkan ndioi na tachi ndra yu'u nuu ra kalecha'nu César, ra chā'nda tiñu tandí'i ñuu ka'nu Roma. Ta rakan na jandondaa ra ma kuati, vají tüvi nī ka'in chata ñivio ndian judíu.

20 Ta cha'a' yakan kùu yi ña kānai ndo, vati kùuni nde'i ndo, ta natu'in chí'in ndo cha'a' ña chìnuní takua chìnuni tandí'i ma ñivio ndian judíu. Ta vitin ndikuin chí'in karena, vati chìnuní ña cha kichi ma Racha'nu ndàtu yo, ra kāchin Ndioo ña na jakakú ra yo, ndian ñivi israelita. —Takan kàti Paulu chí'in ndra.

21 Takan kūu tajan te'en nāka'an ndra chí'in ra:

—Taku ndyu'u takä'an kuii kichaa iin tutu ñu'u' Judea nuu ndi ña kà'an yi chataun, ta nī'iin ndra yanio judíu ndra kichi ití' ñuu Jerusalén tükuii tiso ndra nī'iin kuati chataun nuu ndi ndia.

22 Yakan va kùuni ndi taso'o ndi ma ña kà'un, vati chíto ndi ti nda ñuu ni kuuni tiso na kuati chata ma ndian chìnuni tu'un Jesuu.

23 Takan kūu ta kāchin ndra iin kivi ña ni kutí'vi ndio ndra nuu iyo Paulu, na taso'o ndra ma ña kuuni ra natu'un ra chí'in ndra. Yakan va ora chā'a ma kivi ikan, nduva'a kuii kua'a' ñivi chākoyo nuu iyo ra. Ta nduvi kuii maa kivi ikan kātitu'un ra nuu ndra naja kua kàa nuu chà'nda Ndioo tiñu. Ta juuni jāndomani ra ndra na kí'vi ndra ití' kuà'an Jesuu, chí'in ma tu'un Ndioo tāa Moisés ta chí'in tandí'i tu'un kà'an ndra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo taji'na ndia.

24 Takan kūu ta iyo ma ndian kīcha'a chìnuni ma tu'un Jesuu ña kàtitu'un Paulu, ta iyo ndian töve.

25 Ta tava töve inuuni chānini na, yakan va kīcha'a ma ndian töve nī chinuni kàcha'an na. Yakan va te'en nāka'an ndio Paulu chí'in na:

—Ndicha kuii ña takan ni kuu ña tüvi nī jachi'in ñivi tu'un Ndioo. Ta ma Tati Ií Ndioo kātitu'un yi nuu ndian kùu ñivio chíyo taji'na. Ti nuu Isaíá ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo, kātitu'un yi ma tu'un ikan, ikan na jana'a ra yi nuu ma ñivi. Ta te'en kà'an ma tu'un ikan:

26 Kua'an ta na ka'un te'en chí'in ma ñivi iyo ñuu i'ya:

Ti vají na kuni na ma tu'un Ndioo,

va tüvi ni kutunini na yi.

Ta vají na nde'e na yi,

va töve ni ndondichin nuu na.

27 Vati ma ñivi ñuu i'ya, ya'a ndava xini na, ti tükuii kùuni na taso'o na tu'un Ndioo.

Vati ndasi so'o na.
 Ta ndasi tinuu na,
 ikan na küu nde'e na ta küu taso'o na,
 ta ni ñia kutunini na ndia.
 Vati küuni na ndakoo na ña kini jà'a na,
 ta chikoni'i ndiko anima na chíjn,
 ta takan kùu janai kuati na, ta jànda'i na ndia.
 Takan kàti Tati Ií Ndioo nuu ra Isaía cha'a' ma ñuu i'ya.
28 Yakan va kùunij ña na koto ndo, ti nda kivi i'ya ta iti' nuu, ma tu'un cha'a'
 ña jàkakú Ndioo ñivi ni keta yi nuu ma ndian yüvi judíu. Ta ndiakan va
 ni jachi'in na yi ndia —kàti Paulu.
29 Takan kùu tajan ora chinu kā'an Paulu te'en, ta kīcha'a na kàcha'an
 na va endee kànita'an yu'u na ma iti' kuà'an na.
30 Takan kùu ta Paulu chíyo ra uvi kuiya ma ve'e tìa'vi ra cha'a'. Vati
 ve'e ikan chāa kua'a' ma ndian chānde'e ra.
31 Ta nani kivi kícha'a Paulu kàtitu'un ra naja kua kàa nuu chà'nda
 Ndioo tiñu. Ta juuni jàna'a ra naja kua iyo Racha'nu chito'o yo Jesucristu.
 Vati ma tichi ve'e nuu iyo Paulu, chà'a na ña kàtitu'un ra ma nuu tùvi ñivi
 ma tu'un i'ya, va ní'iin ñivi na tüvi ní chasi na ma ñia kā'an ra.

Tutu tāa racha'nu Paulu kuenda ndian chìnuni tu'un Jesuu iyo ñuu Roma

Paulu, tāa ra tutu i'ya kuenda ndian chìnuni tu'un Jesuu ña iyo ñuu Roma

¹ Yu'u Paulu, ra kùu iin musu jà'a tiñu nuu Jesucristu, tāi ma tutu i'ya kuenda ndo, ti Ndioo kāchin ra yu'u ta jākuiso ra tiñu ña na kui iin tatus ra, ikan na katitu'in ma tu'un va'a Ndioo nuu ma ñivi.

² Ndioo chā'a ra ma tu'un i'ya ma tatiempo ña iyo nuu ma tutu ií ra ña tāa ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra ña na katitu'un yo yi nuu ma ñivi.

³ Ma tu'un i'ya kà'an yi kuenda ma ra Se'e ra Jesucristu, ti juu ra kùu iin ra vāchi tata ma Rey David ma ñuñivi i'ya.

⁴ Ta juuni cha'a' ma Jesucristu, jāna'a kachin ma Tati Ií Ndioo ña juu Jesucristu kùu ra Se'e Ndioo ti chi'in ndatu ma Tati Ií Ndioo jānataku ndiko Ndioo ra tañu ma ndian ndii.

⁵ Ta ndyu'u cha'a' ña tiñu'u ndi sivi Jesucristu cha nī'i ndi ma ñamani nuu Ndioo ña kùu ndi tatus ra. Ta takan iyo yi ña katitu'un ndi ma tu'un cha'a' ra nuu ndisaa ñivi, jin ndian yöve judiu iyo ñuñivi i'ya kùu na, ikan na koo kua'a' ga ma ndian chìnuni ma tu'un ra, ta jàchi'in na yi ndia.

⁶ Ta tañu ndiakan juuni iyo ndyo'o ndian kùu ñivi iyo ñuu Roma, ndian indukuni chìnuni tu'un ra ndia, ti Ndioo kāchin ra ndo kuenda ña kùu ndo ñivi Jesucristu.

⁷ Ti ya'a kùuni Racha'nu Ndioo nde'e ra ndisaa ndyo'o ndian iyo ñuu Roma, ta kāchin ra ndo ña na kuu ndo ñivi ií kuenda ra. Ta ma Ndioo ra kùu Tatá yo chi'in ra chito'o yo Jesucristu, na ku'va ra ma ñamani ra nuu ndo, ta na koo vii anima ndo chi'in ra ndia.

Paulu kiuni ra kunde'e ra ndian chìnuni tu'un Jesuu iyo ñuu Roma

⁸ Ma ña nunuu kùunji ka'in, kùu yi ña chi'in sivi Jesucristu chà'i iin ta'vindioo nuu ra cha'a' ma ta'i'iin ndo, vati ndanu nikuuni ma ñuñivi i'ya cha'nàtu'un ta'an na, ti ndyo'o chìnuni ndo ma tu'un Jesuu.

⁹ Ndioo, ra jà'i tiñu nuu chi'in ndisaa animai, ta juuni ra kàtitu'in tu'un va'a cha'a' se'e ra nuu ma ñivi, ti rakan kùu ma ra chà'a kuenda ña nani kivi kùu yi ña nàka'in cha'a' ndo ora kà'in chi'in Ndioo.

¹⁰ Ta nani kivi juuni chikain nuu ra ña na nuna ra ma iti', ikan na kuu ku'in kunde'i ndo ma ñuu Roma nuu iyo ndo tuva takan kùuni ra.

¹¹ Vati ya'a kùunji kunde'i ndo ti kùunji tindei ndo, ikan na chinuni va'a ga ndo, koto jäña ndo ma iti' Jesuu.

¹² Vati ndyo'o, ta yu'u kùu jandomani ta'an yo yo, ti indukuni chìnuni ndo kua chìnunji ndia.

¹³ Ndyo'o yani, kùunji ña na koto ndo ti kua'a' cha'a' chàninji ku'in kunde'i ndo, ikan na kuu kundaki'jn ndian chaa ña chani kicha'a chinuni tu'un Jesuu, ma takua cha jà'i chi'in ma ndian iyo tiá ñuu. Va nda vitin takä'an kuu ku'in, ti iyo kua'a' ña chàsi iti' kuà'in.

¹⁴ Iyo yi ña katitu'in nuu nda ndian nikuuni iyo ñuñivi i'ya, taku ndian kà'an takua kà'in, taku iin ndian kà'an inga tu'un. Ta juuni iyo yi ña katitu'in nuu ndian ya'a iyo chinituni takua kuu iin ndian jàkua'a, a ndian töve ndia.

15 Ta yakan va nduva'a kuii kùunjì ku'in kukatitu'in ma tu'un va'a Ndioo ña kà'an cha'a' Jesuu nuu ndyo'o ñivi iyo ñuu Roma.

Tu chìnunio tu'un cha'a' Jesucristu ni kakú yo nuu kuati

16 Tükuii kukanui kàtitu'in ma tu'un va'a Ndioo, ti ndatu ra kùu yi, kuenda ña na jakakú yi ma ndian chìnuni ña kà'an ra. Ta ji'na këta ma tu'un va'a Ndioo nuu ma ndian judíu, ta ikan jan chitakuati yi nuu ma ñivi yüvi judíu ña iyo tiá ñuu.

17 Ta ma tu'un va'a i'ya, jàna'a yi naja kua kuu yo ndian ndaa jà'a Ndioo cha'a' ña chìnunio tu'un ra, nda vitin ta iti' nuu ndia. Vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Ma ndian kùu ndian ndaa iyo kuenda Ndioo, ndiakan kùu ma ndian chìnuni va'a ma tu'un ra."

18 Vati cha chito yo ña iti' andivi, jákoyo Ndioo ma tundo'o chata ma ndian túvi jà'a ma ña va'a ta túvi jáka'nu na ra ndia, ti Ndioo ya'a kayuni ra nde'e ra na. Vati ndiakan, túvi chà'a na ña koto inga ñivi ma tu'un ndicha ña kà'an Ndioo, ti mamaa ña kini kùu ma ña jà'a na.

19 Ta ndisaa ma ña chà'a Ndioo ña na kuu koto yo, ndiakan cha chito kachin na yi, ti Ndioo cha jàna'a kachin ra yi nuu na ndia.

20 Ta vaji ndicha ña túvi ndichin ndè'o ma Racha'nu Ndioo, va cha nàkoto kachin yo naja kua kàa ra cha'a' ma tiñu va'a jà'a ra. Ta cha'a' ma ña jà'a ra, nda ora túvi ma ñuñivi cha chito yo ña ndicha ña Ndioo kùu ra, ta endee iyo ndatu ra ndisaa tiempu. Ta cha'a' yakan kùu yi, ña na kùu ka'an na ña töve nàkoto na ra, ti tu kà'an na takan janda'víña'a na juuni maa na, ti cha nàkoto na ma ña va'a jà'a ra.

21 Ta vaji cha nàkoto na ma Ndioo, va túvi nî jáka'nu na ra takua iyo yi ña ja'a na chi'in ra niku. Ta ni túvi nî cha'a na ta'vindioo nuu ra ndia. Java mamaa ña kini ña túvi nda kuenda chànnini na chi'in ma chinituni na, ta cha'a' yakan kùu yi ña ma chinituni na, ndàkuu ndava yi ña jàkanuu yi, ta kindoo yi nuu naa.

22 Ta vaji kàti na ña ndian chito kùu na kà'an na, va töve ndicha ti jàndaku ndava na ma anima na,

23 vati túva jáka'nu na ma ra kùu Ndioo ndicha, ra nduva'a kuii ka'nu ta töve ni naa, ti vitin java jáka'nu na na'na ma ña kàa takua kàa ñivi ña ni kuvi. Ta juuni jáka'nu na, nda na'na ma saa, chi'in na'na kiti kèñu'u chi'in tichi ma nuu ñu'u', ta inga tuku kiti iyo kumi cha'a' ndia.

24 Cha'a' yakan kùu yi ña ndàkoo ma Ndioo na, ña na ja'a maa na ma ña kini chànnini na chi'in anima na. Ta takan jà'a na nda kati jà'a na ma tukanuu na chi'in juuni ma kuñu na cha'a' ña kì'vi na chi'in ta'an na.

25 Vati ndicha ña túva chìnuni na matu'un ndicha ña kà'an Ndioo, ti java ma tu'un vata kùu ma ña chìnuni na, ta jà'a na yi. Ta juuni ya'a tiñu'u na yi, ta jáka'nu na ma ña jàtuvi Ndioo, va ma Ndioo ndicha túvi jáka'nu na ra, vaji ndicha ña maa ra kùu ma ra iyo yi ña jaka'nu na ndisaa tiempu. Ta takan na kuu yi. Amén.

26 Cha'a' yakan kùu yi ña, ndàkoo ma Ndioo na ña na ja'a na ma ña kini takua kùuni maa na, vati nda ma ñivi ña'a túva kì'vi vi chi'in ii vi, ti chi'in taña'a vi kì'vi vi.

27 Ta indukuni takan kùu yi chi'in ma ndra'ii ndia, vati ndrakan jàña ndra ña kì'vi ndra chi'in ma ñasi'i ndra, ta kì'vi ndra chi'in juuni ta ra'ii ndra, ti nduva'a iyoni ndra jà'a ndra yi. Ta cha'a' yakan kùu yi ña juuni maa ndra jà'a ndra tukanuu nuu ndra chi'in ma kuñu ndra, ta ndicha ña

cha kīcha'a nde'e ndra tundo'o takua iyo yi ña nde'e ndra cha'a' ma ña kini jà'a ndra.

²⁸ Ta tava töve nī kuuni na ki'in kuenda na Ndoo, yakan va juuni maa ra sōkonda'a ra na, ikan na ndokini ma chinituni na ta jà'a na ma ña tüvi va'a ña ndava kùuni maa na.

29 Ma ñivi ikan nduva'a chàta'ani na ja'a na ma ña tüvi va'a. Vati iyo ñivi ña'a ña kì'vi vi chi'in ra'ii yüvi ii vi, ta ndra'ii chi'in ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra. Ta juuni ña kùuni na ndatiñu inga ñivi, ta chàta'ani na jàtakue'e na, tixin na, ta chà'ni na. Ta juuni chàta'ani na kanita'an na, ta janda'viña'a na, ta ka'an ndaa na chata inga ñivi ndia.

³⁰ Ta juuni kà'an na tu'un vata chata ñivi, ta xaani na nde'e na Ndoo ti tüvi jaka'nu na ra. Va taku juuni maa na va chàta'ani na jaka'nu na na, ta juuni chàtu'un na inga ñivi, ta chàta'ani na nanduku na inga kuati ña kùu ja'a na, ta tüvi jàchi'in na tu'un kà'an tatá na chi'in ma'a na, ti ña kùuni maa na jà'a na.

³¹ Ta tükuii kùuni na koto na ña va'a, ta ora chà'a na tu'un nuu ñivi, töve jàchinu na yi. Ta tüvi chàta'ani na jandomani na niiin ñivi. Ta ni tüvi kunda'vini na nde'e na ta'an na ndia.

³² Tandi'i ndiakan cha chìto na ña kà'an Ndioo ña iyo yi ña kuvi na cha'a' ma kuati jà'a na. Ta vaji cha chìto na yi, va töve jáña na ña ja'a na ma kuati. Ta nduva'a kuii chìsii na ora nde'e na ña jà'a inga na yi ndia.

2

Ndioo ni jande'e ra tundo'o nuu ma ñivi

¹ Yakan va nda ndyo'o nikuuni ña tisokuati ndo inga ñivi, na küu ka'an ndo ña ndian ndaa kùu ndo nuu Ndioo, ti nda maa ndo juuni jà'a ndo kuati takua jà'a na ndia. Yakan va ora tisokuati ndo chata ñivi, juuni chata maa ndo tisokuati ndo.

² Chito yo ña ora tísokuati Ndíoo chata ma ñivi, ña ndicha ta ndaa kùu yi ora jànde'e ra tundo'o na cha'a' ña töve va'a jà'a na.

³ Ndyo'o, ndian t̄sokuatuñi ñivi ña juuni jà'a ndo ña kini takua jà'a na, ¿a ni kakú ndo nuu ma tundo'o ma kivi ña ni jande'e Ndioo tundo'o ma ñivi?, kùuni ndo. ¡Tüvi takan kùu yi!, vati ma kivi ikan, ni ka'an Ndioo nda iti' ni ku'un ndo.

⁴ Ndioo iin ra ya'a va'a kùu ra, ta juuni jàndeeni ra nde'e ra tandi'i ña töve va'a jà'a ndo. Vaji takan kùu yi va ña näkanini ndo ña töve iin ña ka'nu kuenda Ndioo ña jà'a ndo ma kuati. Ndioo iin ra jàndeeni kùu ra cha'a' ndo ña ya'a kùuni ra ña na ndakoo ndo iti' töve va'a kuà'an ndo, ta chikoni'i ndo ku'un ndo iti' ra.

5 Va tava ya'a ndava xini ndo, yakan va na küuni ndo jaña ndo ma kuati jà'a ndo, ta chikoni'i ndo ta ku'un ndo iti' ra. ¿A tüvi chító ndo ña cha'a' ma kuati jà'a ndo, juuni maa ndo jàndolochó ndo tundo'o chata ndo?, ti ndicha kùu ma ña ni ja'a Ndioo ora ni chaa kivi ña ni keta ra kuenda ña jàkutuni ra kuati ta'ii lin ñivi.

⁶ Ta ma kivi ikan, ni ku'va ra ya'vi nuu ta'ii'in yo cha'a' ma ña jà'a yo.

7 Kuenda ma ndian chàta'ani ja'a tiñu va'a takua kùu ña nànduku na koo va'a na endeeni chi'in Ndioo, ta nànduku na ña na tiñu'u ra na, ta juuni nànduku na ña na ja'a ra ña na töve kuví na endeeni. Nuu ndiakan va Ndioo ni ku'va ra ma ya'vi na ña na koo ndito na endeeni chi'in ra, ti ndisaa tiempu kündee na ja'a na ma ña va'a takua kùuni ra.

⁸ Va kuenda ma ndian jàka'nu juuni maa na, ta töve jàchi'in ma tu'un ndaa ña kà'an Ndioo, cha'a' ña jàchi'in na ma ña töve va'a. Ndiakan va Ndioo ni jande'e ra tundo'o na ti ya'a kàyuni ra nde'e ra nuu na.

⁹ Ta ndicha kuii ti ndisaa ndian jà'a ña tüvi va'a, ni nde'e na tundo'o, ta ji'na kuii ma ndian judíu kùu ma ndian ni nde'e yi, tajan ni nde'e ndio ndian yüvi judíu yi ndia.

¹⁰ Va kuenda ndian jà'a ña va'a, Ndioo ni ku'va ra iin nuu ya'a vii ña ni koo na chi'in ra endeeni, ta juuni ni tiñu'u ra na ndia. Va ji'na kuii chi'in ndian judíu ni jà'a ra takan, tajan ni ja'a ndio ra yi chi'in ndian yüvi judíu ndia.

¹¹ Vati kuenda Ndioo iin nuuni ndè'e ra ndisaa ma ñivi.

¹² Ta nda ndian ni kuuni ña jà'a kuati ni kuvi na endeeni, va töve ni koo na chi'in Ndioo. Va ma ndian töve chito ma Ley Ndioo ña tää Moisés tají'na, ndiakan ni kuvi na vaji töve chito na ma Ley. Ta inga ndian jà'a kuati ta chito na ma Ley Ndioo ikan, ndiakan ni kuvi na takua kàti yi. Ti juuni ma Ley ikan kàti yi ña iyo yi ña kuvi na.

¹³ Yakan va ma nda ndian ni kuuni töve iyo ndaa na kuenda Ndioo, cha'a' ña taso'oni na ma tutu Ley ra. Va ma ndian ndicha ña ni koo ndaa na kuenda ra, ndiakan kùu ma ndian tåso'o yi ta jàchi'in na ma kua kà'an yi ndia.

¹⁴ Ta ora ma ndian yüvi judíu jà'a na ma kua kà'an ma tutu Ley Ndioo, vaji tüvi nàkoto na ma ña kà'an yi, ti ma chinituni na jàna'a yi nuu na niyi kuu ma ña va'a ta ma ña töve va'a, yakan kùu ma ley Ndioo maa na ña jàchi'in na.

¹⁵ Ndiakan jàna'a na ña chi'in ma tiñu va'a jà'a na, cha iyo ma Ley Ndioo tichi anima na. Vati ma chinituni na kùu yi ña kì'in yi ku'va na ta kà'an yi nuu na tu va'a chànnini na a töve va'a

¹⁶ ma kivi ña Ndioo ni ndakan ra nuu Jesucristu ña na jakutunini ra ndisaa ña xe'e iyo anima ndisaa ñivi. Takan ni kuu yi, kua kà'an ma tu'un va'a Ndioo ña kàtitu'in nuu ma ñivi.

Nuu kà'an Paulu cha'a' ndian judíu ta cha'a' ma tutu Ley Ndioo ña tää Moisés

¹⁷ Ndyo'o ndian kà'an ña ndian judíu kùu ndo, ta ya'a jàtayi ndo ndo, ti uvanuu ndo kùumi ndo ma tutu Ley Ndioo, ta juuni ya'a jàtayi ndo ndo vati chànnini ndo ña maani ndo kùu ndo kuenda Ndioo,

¹⁸ ta cha chito ndo ma ña kùuni Ndioo ña ja'a ndo, vati jàna'a ma tutu Ndioo nuu ndo nda ña kùu ma ña va'a ga.

¹⁹ Ta chànnini ndo ña juuni maa ndo kùu jana'a ndo iti' ku'un ma ndian kuaá, ta kùu ndo iin ñu'ú Ndioo ña jàndondichin yi iti' ma ndian chàkunuu ma nuu naa.

²⁰ Ta juuni chànnini ndo ña matru kùu ndo nuu ma ñivi töve chito, ta kùu ndo ndian jàna'a iti' va'a Ndioo nuu ndiakuati. Ndisaa ña'a chànnini ndo, ti iyo ma tutu Ley Ndioo chi'in ndo, ta chito ndo ndisaa ña ndicha ña kà'an yi.

²¹ Ndyo'o matru ña jàna'a nuu inga ñivi, ¿ta naja töve jàna'a ndo juuni nuu maa ndo? Ta tu kàtitu'un ndo nuu inga na ña na sù'u na, ¿ta va'a jà'a ndo ña sù'u ndo?, kùuni ndo.

²² Ta tu kàtitu'un ndo nuu ma ndra'ii ña na kí'vi ndra chi'in ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra ta ñivi ña'a na kí'vi vi chi'in yüvi ii vi, ¿ta naja jà'a ndo yi,

tuvu takan? Ta tu kàti ndo ña xaani ndo ndè'e ndo ma yutun ií ña jàka'nu ñivi ma tichi veñu'u yi, ¿ta naja su'u ndo ma ña va'a tichi yi?, tuva takan.

²³ Ta kàti ndo ña ya'a jàka'nu ndo ma tutu Ley Ndioo, va tüvi ndicha, ti já'a ndo tukanuu ma Racha'nu Ndioo ta töve jàka'nu ndo ra cha'a' ña tüvi ndicha ña jàchi'in ndo ma ña kà'an ra nuu yi.

²⁴ Cha'a' ma ña'a kùu yi ña nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Ma ndian yüvi judíu kàti'in na chata Ndioo cha'a' ma ña töve va'a ña jà'a ndo", kàti yi.

²⁵ Tu ndicha va'a ña jàchi'in ndo ma ña kà'an ma Ley Ndioo tāa Moisés, ta iyo ma tuni ndo jà'a ña cha tā'nda ñii nuu ika ndrakuati se'e ndo takua kàti ma Ley, ma tuni ikan kùu tindee yi ndo. Va tu tüvi jàchi'in ndo ma Ley Ndioo, töve ndakutiñu ma tuni ikan, ti ndè'e ra ndo takua ndè'e ra ñivi tüvi iyo tuni.

²⁶ Ta tu iyo ndra töve iyo tuni ndra, ta ndrakan jàchi'in ndra ña kà'an ma tutu Ley Ndioo, ma Ndioo ni nde'e ra ndra takua kùu ma ndra iyo tuni vaji tüvi iyo yi ndra.

²⁷ Yakan va, ma ndra tüvi tuni ma kuñu, ta jàchi'in ndra ña kà'an ma tutu Ley Ndioo, ndicha va'a ña ndrakan ni tisokuati ndra ndyo'o ndian töve jàchi'in ma Ley Ndioo, vaji iyo yi chi'in ndo, ta iyo tuni ndo ndia.

²⁸ Ndyo'o kà'an ndo ñacha'a' ña kùu ndo ndian jàchinu costumbre ndian judíu kuenda ña na nde'e na yi, ta cha'a' ña iyo ma tuni kuñu ndo, ñivi Ndioo kùu ndo, kùuni ndo.

²⁹ Yóve takan kùu yi, ti ma ndian kùu ñivi Ndioo ndicha, ndiakan kùu ma ndian chinuni chi'in ndisaa anima na ma ña kà'an Ndioo. Ta ndiakan chinuni na ti sâma ma Tati IÍ Ndioo ma anima na. Ta ma ña jàchinu yo ña kà'an ma tutu Ndioo, na kùu sama yi ma anima yo. Yakan va uvanuu ma ra iyo yi ña ka'an ra ña ndian va'a kùu yo kùu ma Racha'nu Ndioo, ta yóve ma ñivi iyo ñuñivi i'ya.

3

¹ ¿A iyo iin ña va'a ga kuenda ma ñivi judíu kua ma inga ñivi?, kùuni ndo. Ta, ¿nda kuenda kùu ma tuni ña iyo nuu ika ma kuñu ndra se'e na?, kùuni ndo.

² Ndicha ña iyo kua'a' ña va'a ña kùuni Ndioo kuenda ma ndian judíu. Ma tiñu nunuu ña jâkuiso ra na kùu yi ña na kumi na ma tu'un ra ña tâchi ra nuu na.

³ Yakan va, tu iyo iin ndian judíu, ña tüvi jàchinu na ña kà'an ma tutu Ndioo kumi na, ¿a ña'a kùuni yi kà'an yi ña juuni ma Ndioo tüvi jàchinu ra ma ña ni ja'a ra ña châ'a ra tu'un nuu yo cha'a' ña jà'a na takan?, kùuni ndo.

⁴ ¡Yóve takan kùu yi! Ti Ndioo ndicha kuii ña kùu ra iin ra kà'an ma tu'un ndaa nani kivi, vaji ndisaa ñivi kà'an na tu'un vata. Vati nda ma tutu Ndioo te'en kà'an yi cha'a' Ndioo:

Yo'o Racha'nu, ni ku'va ma ñivi kuenda,
ti ña ndicha kùu ma ña kà'un,
ta vaji tiso ma ñivi kuati chataun nuu ma ra jàkutuni,
va yo'o ni jakanaun ma kuati, ti iin ra ndaa kùun
kàti ma tutu Ndioo.

⁵ Iyo ma ndian te'en kà'an na: "Ma ora jà'a yo ma kuati kùu yi iin ña tindee yi Ndioo. Ti takan kùu koto kachin ma ñivi ña Racha'nu Ndioo iin

ra ndaa ta iin ra jachinu ma tu'un kà'an kùu ra. Ta tu ma kuati yo jàna'a yi iin ña va'a cha'a' Ndioo, ta töve va'a ña jànde'e Ndioo tundo'o nuu yo cha'a' yi tuva takan", chànnini na. ¿A va'a kùu ma ña chànnini na?, kùuni ndo.

⁶ ¡Yöve ña va'a kùu yi! Tu Ndioo yöve iin ra ndaa kùu ra takua chànnini na, ta ña'a kùuni yi ka'an yi ña na kùu kachin ra ma nda tiñu va'a, a nda tiñu töve va'a ña jà'a ma ñivi, tuva takan kùu yi.

⁷ Ta tu kà'an na ña yó ora kà'an yo tu'un vata, kùu yi iin ña va'a kuenda ña na koto kachin na ti iin ra ndaa ta ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo, ¿ta naja jànde'e ra tundo'o yo cha'a' ma kuatio, tuva takan?

⁸ Ta tu ndicha ña takan kùu yi, na ja'a yo tiá ma kuati, ikan na keta ma ña va'a kuenda yo. Takan kà'an na ña kàtitu'in, va na yüvi ña ndicha kùu yi. Yakan va ma ñivi ikan ni nde'e na tundo'o.

Iyo kuati ndisaa yo

⁹ ¿Naja kua chànnini ndo? ¿A va'a ga ndian judíu kua ma inga ñivi?, kùuni ndo. ¡Tüvi ndicha! Ti cha kàtitu'in nuu ndo ña ndisaa ñivi iyo kuati, nda ma ndian judíu ta nda ndian yöve judíu.

¹⁰ Vati ma tutu Ndioo te'en kà'an yi:

N'iin ñivi ndaa, tüvi ma ñuñivi i'ya.

¹¹ Ta n'iin ñivi tüvi kùtunini ma ña kùuni Ndioo,
ta ni töve kùuni na nanduku na ma iti' ra ndia.

¹² Ta ndisaa na, ndákoo na ma iti' Ndioo,
ta ndäki'in na ma iti' töve va'a.

Ta tüvi iyo ñivi ña jà'a ma ña va'a. ¡N'iin yo!

¹³ Takan kùu yi ta ma tichi sukun na kèe ma tu'un kini,
takua kini kàa ma tichi nuu ñaña ña iko'o.

Ya'a jànda'viñña'a na ñivi chi'in ña kà'an na.

Vati ya'a xaan tu'un kēe yu'u na,
takua xaan yu'u ma koo kaa ora chàchi ri ñivi.

¹⁴ Ta juuni ya'a chàta'ani na kanduva'a na,
ti mamaa ña kini kùu ña kà'an na.

¹⁵ Ta ya'a yati na ka'ni na juuni ma ñivi chi'in na ndia.

¹⁶ Ta nda nikuuni nuu chàkunuu na, ya'a jànde'e na tundo'o ma ndian ta'an na.

¹⁷ Ta ndiakan tüvi nànduku na ma iti' ña koo vii vii na chi'in ta'an na.

¹⁸ Tüvi chànnini na ña iyo yi ña tiñu'u na Ndioo.

¹⁹ Va tava cha chito yo ti tandi'i ña kà'an ma tutu Ley Ndioo, tâchi Ndioo yi kuenda ma ndian judíu, ña na ku'va na kuenda ndisaa ma ña kà'an yi, ta takan koto kachin na ña tüvi ndian ndaa kùu na nuu Ndioo, yakan va ora ni chaa na nuu ni jakutuni Ndioo kuati tandi'i ñivi iyo ñuñivi, nda maa na, na kùu ka'an na n'iin nakuyi cha'a' na, ti indukuni iyo kuati tandi'i yo.

²⁰ Vati n'iin ma ñivi kùu ka'an na nuu ma Racha'nu Ndioo ña ñivi ndaa kùu na cha'a' ña cha jàchinu na ma ña kà'an ma tutu ley ña tää Moisés. Ti ma tutu ley va'a yi, va uvaa kuenda ña na jakoto yi yo ña iyo kuati yo.

Ndioo, jàkakú ra ñivi cha'a' ña chinuni na tu'un Jesuu

²¹ Yakan va vitin, ndicha kuii ña jàndondaa Racha'nu Ndioo yo, va yöve cha'a' ña jàchinu yo ma tu'un Ley ña tää Moisés. Vati Ndioo chàtiñu ra ma tu'un Ley ikan chi'in ma tu'un kà'an ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra, kuenda ña na jana'a yi nuu yo naja kua kuu jandondaa ra anima yo.

²² Ta tu'un ikan kà'an yi ña kuenda nda ndian nikuuni ña chìnuni tu'un Jesucristu, Ndioo ni jandondaa ra anima na kuenda ra. Ta Ndioo ti iin nuuni ndè'e ra ndisaa yo,

²³ vati ndisaa yo iyo kuati yo, ti cha'a' yakan kùu yi ña cha jàchika ra yo ma nuu chà'nda ra tiñu.

²⁴ Ti Ndioo kùu ra ña kà'an ra ña ndian ndâkuu ndaa kùu yo cha'a' ma ñamani ra, ña chà'a saani ra nuu yo. Ta ma ñamani ra kùu ma Racha'nu Jesucristu, ra tâchi ra kuenda ña na jakakú ra yo.

²⁵ Yakan va Ndioo sôkó ra ma ra se'e ra, Jesucristu, ña na kati ra nii ra kuenda ña na janaa ra kuati ñivi, ikan na kakú tandi'i ndian chinuni tu'un ra. Takan jà'a ra ña jândaku ra ma ra se'e ra iin ya'vi cha'a' ma kuati jà'a yo. Yakan va kùu koto yo ña iin ra ndaa kùu ra vaji töve jànde'e ra tundo'o yo cha'a ma kuati jà'a yo tatiempu. Vati taku ma kuati ña takani jà'a yo nda ora tûvi ma ñuñivi juuni jânaa ra yi cha'a' ña ya'a jàndeeni ra yo.

²⁶ Ta juuni nda vitin Ndioo jàna'a ra nuu yo naja kua jàndondaa ra yo kuenda ra, vati takua rakan kùu ra iin ra ndaa, juuni kua ikan jà'a ra ña tandi'i ndian chinuni tu'un Jesucristu kùu na iin ndian ndaa ndia.

²⁷ Ta, ¿a kùu jatayi yo yo cha'a' ña jàchinu yo ma ña kà'an ma tutu ley Ndioo?, kùuni ndo. ¡Na kùu yi! ¿Ta nuu? Ti tüvi cha'a' ña jàchinu yo ma ña kà'an ma tutu ley Ndioo kùu yi ña na ndaa koo yo, vati ma Racha'nu Ndioo kùu ma ra jàndondaa ra yo, ti chinuni yo ma ña jà'a Jesucristu cha'a' yo.

²⁸ Yakan va ndicha kuii, ti Ndioo jàndondaa ra ma ñivi, cha'a' ña chinuni na ña kà'an Jesucristu, ta töve cha'a' ña jàchinu na ña kà'an ma tu'un Ley ra.

²⁹ ¿A chànnini ndo ña ma Racha'nu Ndioo kùu ra Ndioo kuenda ma ndian judiuni, ta yüvi kuenda nda ñivi nikuuni iyo ñuñivi?, kùuni ndo. ¡Na yüvi takan kùu yi! Vati juuri kùu ra Ndioo kuenda ndisaa ñivi ñuñivi ndia.

³⁰ Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chito yo ña uvani Ndioo kùu ra ña ni jandondaa ra nda ndian nikuuni ña chinuni ña kà'an Jesucristu, a kùu na ndian judiú ña t'nda ma ñii nuu ika na a tüvi kùu na.

³¹ Ta, ¿a chànnini ndo ña cha'a' ña chinuni yo tu'un Jesucristu, kùu jachiyo yo ma ña kà'an ma tutu Ley Ndioo?, kùuni ndo. ¡Yöve takan kùu yi! Vati ma tutu Ley Ndioo juuni va'a yi. Ta ma ña chinunio ma tu'un Jesucristu jàna'a yi ña takan kùu yi.

4

Nuu kà'an yi naja kua chîyo racha'nu Abraham taji'na

¹ ¿Naja kua iyo yi ña ka'an yo?, ¿nayi va'a kùu ma ña nî'i Abraham ma ra kùu ñivio ra chîyo taji'na niku?, kùuni ndo.

² Tu ndicha ña Abraham jà'a ra tiñu kuenda Ndioo chi'in ña ndee maani ra cha'a ña kùuni ra ndakuu ra iin ra ndaa nuu ra, tu takan chànnini ra kùu jatayi ra ra nuu ma ñivini, va nda nuu ma Racha'nu Ndioo na kùu jatayi ra cha'a' yi.

³ ¿A töve chàku'uni ndo ña te'en kà'an ma tutu Ndioo cha'a' Abraham? "Chinuni Abraham tu'un Ndioo, ta cha'a' ña chinuni ra kùu yi ña Ndioo ndè'e ra ra ña kùu ra iin ra ndaa", kàti yi.

⁴ Yakan va takua kùu iin ra jàtiñu, vati tu cha chīnu jàtiñu ra, iyo yi ña ní'i ra ma ya'vi ra cha'a' ma tiñu já'a ra. Ta ma xu'un' ní'i ra töve saani ní'i ra yi.

⁵ Va nuu Ndioo yöve takan kùu yi, ti kàti ra nuu yo ña saani ní'o ña kùu yo ndian ndaa cha'a' ña chinuni yo tu'un ra, vaji ndian jà'a kuati kùu yo. Va Ndioo ndé'e ra ña kùu yo ndian ndaa cha'a' ña chinuni yo tu'un ra, ta töve cha'a' ní'in tiñu já'a yo.

⁶ Ta nda ma racha'nu David, ra chīyo tají'na, juuni kā'an ra ña ya'a sii kùuni iin ma ra ndé'e Ndioo ña iin ra ndaa kùu ra, vaji tüvi ní ki'in jí'na Ndioo kuenda ra tuva tiñu va'a kùu ma ña jà'a ra a tüvi.

⁷ Ta juuni te'en nāka'an David:

¡Na sii kuuni ma ndian cha jānaa Ndioo ma kuati,
ti jāka'nuni ra na!

⁸ ¡Ta juuni na sii kuuni ma ndian cha jāka'nuni ma Racha'nu Ndioo ma kuati na!

⁹ ¿Ta naja kua chànini ndo? ¿A kā'an David ma tu'un i'ya cha'a' ma ndian judíu ndian iyo tunini?, kùuni ndo. Na yöve takan kùu yi, ti juuni kùu yi kuenda ma ndian yüvi judíu, vaji töve iyo tuni ndia. Ta tava cha kàti kachin ndi te'en cha'a' Abraham: "Chìnuni Abraham tu'un Ndioo, ta cha'a' ña chinuni ra kùu yi ña, Ndioo ndé'e ra ra ña kùu ra iin ra ndaa."

¹⁰ Ta, ¿nda ora kí'in Ndioo kuenda ma Abraham ña ndicha ña kùu ra iin ra ndaa cha'a' ña chinuni ra tu'un ra? ¿A kí'in ra kuenda ra, ora cha tā'nda ñii nuu ika ra, a antea ña tā'nda yi?, kùuni ndo. Ndioo kí'in ra kuenda ma Abraham ora takä'an koo tuni ra.

¹¹ Ta ora cha yā'a ña kā'an Ndioo takan chi'in Abraham, tajan tā'nda ndio ma ñii nuu ika ra ña kindoo yi kùu yi iin tuni kuenda ña jāna'a yi ña ndicha ña ra ndaa kùu ra jà'a ma Racha'nu Ndioo cha'a' ña chinuni ra tu'un ra. Takan kùu yi, ña Abraham ndákkuu ra iin tatá kuenda ndisaa ma ñiivi chinuni tu'un Ndioo, takua chinuni ra, vaji töve iyo tuni na. Ta takan kùu yi ña Ndioo cha ndé'e ra na ña juuni iin ndian ndaa kùu na cha'a' ña chinuni na ma tu'un ra.

¹² Ta ndicha ña Abraham kùu ra tatá ma ndian iyo tuni ndia, tuva juuni chinuni na ma tu'un Ndioo takua jà'a Abraham, ma ora kícha'a ra chinuni ra yi ma antea ña tā'nda ma ñii nuu ika ra.

Cha'a' ña chinuni yo tu'un Ndioo kùu yi ña kùu yo ma ñivi Ndioo takua kà'an ma tu'un ña chā'a ra nuu yo

¹³ Yakan va Ndioo chā'a ra tu'un nuu Abraham, ta nuu ndisaa ma ndian kùu tata ra, ña na ka'nda na tiñu chi'in ra ninii ka'nu ma ñuñivi i'ya. Ta yüvi cha'a' ña jàchinu ra ña kà'an ma tutu Ley Ndioo kùu yi ña kà'an Ndioo takan nuu ra, vati kà'an ra yi nuu ra cha'a' ña ra ndaa kùu ra, ti chinuni ra ma tu'un ra.

¹⁴ Tu ndicha ña Ndioo chā'a ra tu'un nuu yo ña na kuu yo ndian ndaa cha'a' ña jàchinu yo ndisaa ña kà'an ma tutu ley Ndioo niku, tajan kùuni yi ka'an yi ña na tüvi nda kuenda kùu ma ña chinuni yo ma tu'un ra tuva takan. Ta juuni tüvi nda kuenda kùu ma tu'un chā'a Ndioo nuu yo niku ndia.

¹⁵ Vati tu tüvi jàchinu yo ndisaa ña kà'an ma Ley Ndioo, iyo yi ña nde'o tundo'o cha'a' ña töve jàchi'in yo yi. Va nuu tüvi iyo ní'iin ley ña chà'nda tiñu nuu yo, na kùu tisokuati yi yo, ti tüvi yi.

16 Yakan va ma tu'un chā'a Ndioo nuu Abraham chi'in ndian kùu tata ra, iyo kuenda yi, ti kùu yi iin ñamani ña chā'a Ndioo nuu yo, cha'a' ña chinuni yo tu'un ra. Va na tüvi kùuni yi ka'an yi ña ma tu'un chā'a ra kùu yi kuenda ma ndian jàka'nu ma Leyni, ti juuni kùu yi kuenda ma nda ndian nikuuni, tuva ndian chinuni kùu na takua chinuni Abraham. Ta takan kùu yi ña ndākuu ra iin tatá kuenda ndisaa yo.

17 Vati ndava nda nuu ma tutu Ndioo te'en kā'an yi cha'a' Abraham: "Cha jā'i ña na kùun iin tatá kuenda ñivi ña iyo kua'a' ñuu", kāti ma Racha'nu Ndioo chi'in ra. Tajan ma ora kā'an ma Racha'nu Ndioo takan chi'in ra, ta juuni ma ora ikan chinuni ra ña Ndioo kùu ra ña jānataku ra ma ndian cha chī'i, ta kùu jatuvi ra inga nakuyi ña takä'an koo ndia.

18 Yakan va cha'a' ña chinuni ra ma tu'un chā'a Ndioo nuu ra kùu yi ña chātu Abraham, ña na kuu ra tatá kuenda ñivi iyo kua'a' ñuu, vaji cha chito ra ña na küuga koo se'e ra chi'in ma ñasi'i ra, ti ninduvi vi ya'a cha cha'nu vi. Ta takua chā'a Ndioo tu'un nuu ra ña ni koo kua'a' ñivi ra iti' nuu, ta takan kūu yi.

19 Ta vaji cha chā'a Abraham kuenda ña tüva ñandee ra, cha'a' ña chani keta ra iin cientu kuiya ra, ta nda ma ñasi'i ra Sara ya'a cha'nuan, ta kūu koo se'an ndia, vaji takan kùu yi, endee tüvi nī jaña ra ña chinuni ra ma tu'un Ndioo.

20 Ti Ndioo chā'a ra tu'un nuu ra ña ni koo se'e vi. Ta Abraham tüvi nī chitu'un ra cha'a' ña kā'an ra, vati java vi'a kicha'a ra chinuni ra, ta jàka'nu ra Ndioo chi'in ndisaa anima ra,

21 cha'a' ña cha chito va'a ra ña ma Racha'nu Ndioo iyo ndatu ra ña jàchinu ra tandi'i ma tu'un chā'a ra.

22 Ta takan kūu yi ña Ndioo ndē'e ra Abraham ña kùu ra iin ra ndaa cha'a' ña chinuni ra tu'un ra.

23 Ma nuu tutu Ndioo kā'an yi ña Ndioo ndè'e ra ña iin ra ndaa kùu ra, ta yöve uvaa kuenda Abrahamni kùu yi ña kā'an yi takan,

24 vati juuni indukuni takan kā'an yi kuenda tandi'i yo ndian chinuni ma tu'un ma Racha'nu Ndioo, ra jānataku Jesuu chito'o yo tañu ndian cha chī'i.

25 Vati ma Racha'nu Ndioo sôkó ra ma Jesucristu ña na kuvi ra cha'a' ma kuati yo, ta juuni maa ra kùu ra ña jānataku ndiko ra ra, kuenda ña na jandondaa ra yo.

5

Cha'a' ña kùu yo ndian ndaa, Ndioo tüva tiso ra kuati yo

1 Yakan va cha jändondaa Ndioo yo kuenda ra cha'a' ña chinuni yo tu'un ra. Cha'a' yakan kùu yi ña cha kîndoo vii anima yo chi'in ra cha'a' ña jā'a ma Racha'nu yo Jesucristu cha'a' yo.

2 Vati cha'a' ña chinuni yo ña jā'a Cristu kùu yi ña jàyatín yo yo nuu Ndioo, ta ikan ya'a chisii yo ti iyo ñamani ra chi'in yo. Ta juuni ya'a sii kùuni yo ti endee ndàtu yo ña na jandaku ka'nú Ndioo yo takua kùu ra.

3 Ta na yüvi cha'a' yakani kùu yi ña chisii yo, vati juuni ya'a chisii yo ña ndè'o tundo'o, ti chito yo ña ma tundo'o ikan jàna'a yi naja kua jandeeni yo kuatu yo.

4 Ta ora jàndeeni yo, ikan jàna'a yi nuu yo ña cha ndākuu yo ñivi ña kî'in ku'va. Tatú cha kùu yo ñivi kî'in ku'va, ya'a chisii yo ndàtu yo ra, ti chito yo ña ni nî'o ña va'a ña ni ku'va ra nuu yo.

⁵ Vati taku ma ña jàndeeni yo ndàtu yo, na tüvi ni koo tukanuu nuu yo jà'a yi, ti ma Racha'nu Ndioo chà'a ra ma Tati Ií ra kuenda ña na koo yi chi'in yo. Ta ma Tati ikan jàna'a yi nuu yo ña ya'a kùuni Ndioo nde'e ra yo.

⁶ Takan kùu yakan va, ora ní kundeega yo ña ya'aga jà'a yo ma kuati, ma ora ikan, sòkó Jesucristu ra kuenda ña na kuvi ra cha'a' kuati jà'a ndisaa yo.

⁷ Ndicha va'a ña tüvi ìyo kua'a' ñivi ña ìyo va'a na kuenda ña ku'va na, na kuvi na cha'a' inga ñivi. Chàninj ña ìyo uvi uni ñivi ña kùu ku'va na, na kuvi na najaka, va cha'a' iin ndian va'a a iin ndian jà'a tiñu ndaani.

⁸ Va tava Ndioo ya'a kùuni ra nde'e ra yo, yakan va, chà'a' ra ma Cristu ña na kuvi ra cha'a' yo, vaji juuni kùuga yo ma ndian jà'a kuati ma ora ikan.

⁹ Ta vitin tava cha kùu yo ndian ìyo ndaa kuenda Ndioo, jà'a ma nii Cristu ora chí'i ra cha'a' yo, tiaga va'a ìyo yi ña koto yo ña ni jakakú ma Racha'nu yo nuu ni jakutuni ra ma kuati ñivi cha'a' Cristu.

¹⁰ Vati ndicha kuii ña ndàkimani yo yo chi'in Ndioo cha'a' ña chí'i ma se'e ra cha'a' yo, ma ora juuni kùuga yo ndian xaani nde'e ra. Va vitin tava cha kùu yo ndian cha ndòmani chí'in ra, tiaga ndicha kùu yi kuenda yo ña ni kakú yo cha'a' ña nàtaku ndiko ma ra se'e ra.

¹¹ Ta na yüvi cha'a' uvaa yakani kùu yi ña jàka'nu yo yo nuu Ndioo, vati juuni ya'a jàka'nu yo yo nuu ra cha'a' ma Racha'nu yo Jesucristu, ti juu ra kùu ma ra jà'a ña ndòmani ndiko yo chi'in Ndioo.

Nuu kà'an yi cha'a' Adán chi'in cha'a' Jesucristu

¹² Taji'na chìyo iin ra chúnani Adán. Ta cha'a' uvaa rakan kùu yi ña kicha'a ma ñivi ìyo ninii ka'nú ñuñivi jà'a na kuati. Ta cha'a' ma kuati ikan kùu yi ña kicha'a na chí'i na. Ta takan kùu yi, ña ndisaa yo chí'i yo nda vitin, ti ndisaa yo jà'a yo kuati.

¹³ Vati antea ña koo ma Ley Ndioo tāa Moisés niku, takani cha ìyo kuati ma ñuñivi. Ti ma ora tüvi ma Ley, na kùu kà'an yi ña jà'a yo ma kuati, ti tüvi ìyo ma ley Ndioo ma ora ikan.

¹⁴ Va nda tiempu chìyo Adán ta nda ma tiempu chìyo Moisés, vaji tüvi ìyo ma Ley Ndioo tāa Moisés, va chí'i ma ñivi jà'a ma kuati na, vaji takan kùu yi. Ndicha ña chí'i ndisaa na, vaji ma kuati jà'a na, töve indukuni kùu yi takua kùu ma kuati jà'a Adán, va ndicha ña cha ìyo na chi'in ra nuu ma kuati ra ña töve ní jachi'in ra ña kà'an Ndioo nuu ra. Va ma Adán kùu ra takua kùu iin xina'ñu ma inga ra ña ni kichi iti'nu.

¹⁵ Va na kùu jando induku yo ma kuati jà'a iin ra'iini chi'in ma ña va'a ña chà'a Ndioo nuu yo. Vati cha'a' ma kuati jà'a Adánni kùu yi ña chí'i kua'a' ñivi. Va taku ma ña jà'a inga ra'ii, ra nàni Jesucristu, Ndioo chà'a saani ra ma ñamani nduva'a kuii ka'nú nuu kua'a' na, ikan na kuu kakú na.

¹⁶ Ta ndicha kuii ti ma ñamani ña jà'a Ndioo nuu yo, siin kuii kàa yi takua kàa ma ña tā'an yo kua kùu kuati Adán, ti cha'a' ma kuati ña jà'a rakan, Ndioo kàti ra ña ìyo yi ña kuvi yo cha'a' yi. Va vitin cha'a' ma ñamani ña jà'a Ndioo nuu yo kùu yi, vaji jà'a yo ma ña tüvi va'a kuenda Ndioo, va ma Racha'nu Ndioo jàka'nuni ra yo, ikan na jandaku ndaa ra yo kuenda ra.

¹⁷ Yakan va tu ma kuati iin ra'ii, nàni Adán kùu yi ña ma ndatu jà'a yi ña kuvi yo. Tu takan kùu yi, juuni ndicha kuii ña kùu jakanaa yo ma ndatu kuati ikan, ta ña na koo ndito yo jà'a ma inga ra ña nàni Jesucristu ndia. Vati cha'a' rakan, kùu yi ña nì'i saani yo kua'a' ndatu jà'a ma ñamani Ndioo kuenda ña na jandakundaa ra yo kuenda ra.

¹⁸ Yakan va tu cha'a' ma kuati jà'a rakan kùu yi ña tisokuati Ndioo ndisaa yo, juuni cha'a' ma inga ra kùu yi ña Ndioo jàndakundaa ra yo kuenda ña na koo ndito yo chi'in ra endeeni.

¹⁹ Cha'a' yakan kùu yi ña ma tu'un i'ya kùuni yi ka'an yi ña ndisaa yo cha ndâkuu yo ndian iyo kuati cha'a' ña töve nî jachi'in rakan ma tu'un Ndioo. Ta cha'a' ña jâchi'in va'a ma inga ra kùu yi ña kua'a' yo ndâkundaa yo.

²⁰ Vati ma Racha'nu Ndioo ora châ'a ra ma Ley ra nuu yo ta ora ikan ma kuatio nduva'a ga ndokua'a yi. Va ndicha ña ora ndòkua'a ma kuati yo juuni ma ora ikan Ndioo jàndokua'a' ra ma ñamani ra kuenda yo.

²¹ Ta tu ndicha ña chî'i yo jà'a ma ndatu ma kuati, juuni ndicha ña ni nî'i yo ma ndatu Ndioo jà'a ma ñamani ra kuenda ña na ndakuu yo ndian ndaa. Ta takan kùu koo ndito yo endeeni jà'a ma Racha'nu Jesucristu ra kùu chito'o yo.

6

Cha'a' ña kùu yo ñivi Cristu tüva iyo yi ña jà'a yo kuati

¹ Yakan va, ¿naja kua chànini ndo? ¿A va'a ga ña jà'a yo tiaga kuati, ikan ma Racha'nu Ndioo na ku'va ra tiaga ma ñamani ra kuenda ña na janaa yi ma tiaga ma kuati ña jà'a yo?, kùuni ndo.

² ¡Yüvi takan kùu yi! Vati vitin, tuku iti' kuà'an yo, ti cha jâna yo ña jà'a yo ma kuati, ta tüva chà'nda ma kuati tiñu nuu yo vitin.

³ ¿A tüvi châ'a' ndo kuenda ña, chî'in ma ña cha künduta yo, yakan jâna'a yi ña cha ñivi Cristu kùu yo cha'a' ña ndô'iin yo chi'in ra ora chî'i ra?

⁴ Yakan va ora künduta yo, kùuni yi ka'an yi ña juuni kuchi yo chi'in ra ndia. Ta vitin iyo ndito ndiko yo, ti ndicha ña nâtaku ndiko yo takua nâtaku Jesuu jâ'a ma ra kùu Tatá ra chî'in ma ndatu ka'nu ña iyo ra. Yakan va, ni koo va'a yo chi'in ra Ndioo, ti cha châ'a ra ma iti' chaa nuu yo vitin.

⁵ Ta ora chî'i Jesuu, kùuni yi ka'an yi ña juuni chî'i yo chi'in ra ndia. Ta takua cha nâtaku Jesuu, juuni kùuni yi ka'an yi ña ni nataku yo ta ni koo yo chi'in ra ndia.

⁶ Ta cha chîto va'a yo, ti taji'na ya'a chàta'ani yo ja'a yo ma kuati niku, yakan va ora chî'i Jesucristu nuu kruu, juuni kùuni yi ka'an yi ña chî'i ma ña jà'a kuati ña iyo yo chi'in ra ndia. Cha'a' yakan kùu yi ña na küuga ka'nda ma kuati tiñu nuu yo vitin, ti ma ña chàta'ani ja'a kuati ña iyo chi'in yo cha nâa yi.

⁷ Vati tu cha kùu yo ndian cha chî'i, na tüva chà'nda ma kuati tiñu nuu yo.

⁸ Yakan va tuva ndicha ña cha chî'i yo chi'in Jesuu, kùuni yi ka'an yi ña iyo yi ña koto kachin yo ña ni nî'i yo nuu koo ndito yo endeeni chi'in ra.

⁹ Ta juuni cha chîto va'a yo ña takua cha nâtaku ndiko Cristu tañu ma ndian ndií, na tüva ni kuvi ra inga cha'a' ti ma ña iyo ndatu ña jà'a ña kuvi yo, tüva chà'nda yi tiñu nuu ra.

10 Vati ma ora chī'í ra, chī'í ra iin cha'ani cha'a' kuati jà'a tandi'i ma ñivi. Ta vitin cha iyo ndito ndiko ra, ta kuenda Ndioo iyo ra ndia.

11 Ta indukuni taku yi kuenda ndyo'o ndia, na koto kachin ndo ña ma ña iyo chī'in ndo ña chàta'ani ja'a kuati, cha chī'í yi ta vitin cha iyo ndito ndiko ndo kuenda Ndioo cha'a' ña ndó'iin ndo chī'in ma Racha'nu Jesucristu.

12 Yakan va na kù'va ga ndo ña ka'nda ma kuati tiñu nuu ma kuñu ndo, ta na jächi'in ndo ma kuati ña kùuni ma kuñu ndo ja'a yi ndia.

13 Na kù'va ga ndo ma kuñu ndo ña na kuàtiñu ma kuati yi, ta na ja'a yi ma ña kini kùuni yi, va'a ga na ku'va ndo ndo nuu ma Racha'nu Ndioo, takua kùu iin ndian cha chī'í ta nàtaku ndiko. Ta juuni na ku'va ndo ma kuñu ndo nuu ma Racha'nu, ikan na kuàtiñu ra yi kuenda ña jà'a yi ma tiñu ndaa takua kùuni ra koo yi.

14 Yakan va ma kuati na tüva chà'nda yi tiñu nuu ndo ta ni tüva iyo ndo kuenda ma Ley Ndioo ndia, vati vitin iyo ndo, va kuenda ma ñamani Ndioo.

Nuu kàtitu'un yi nda chi'in kùu jando induku yo ma kuati

15 Yakan va, ¿naja kua chànnini ndo? ¿A tiá va'a tu ja'a yo ma kuati cha'a' ña cha tüva iyo yo kuenda ma Ley Ndioo, ti vitin cha iyo yo kuenda ma ñamani ra?, kùuni ndo. ¡Na kùu yi!

16 Vati ndyo'o cha chito va'a ndo, ña tuva jatiñu ndo kuenda iin ra chà'nda tiñu nuu ndo, iyo yi ña ja'a ndo tandi'i ma ña kà'an ra, cha'a' ña musu ra kùu ndo. Va tu juuni ja'aga ndo ma kuati, kùuni yi ka'an yi ña ma kuati chà'nda tiñu nuu ndo, ta yakan ni kundaka yi ndo nuu ni kuvi ndo. Va tuva ja'a ndo ma ña va'a ña kùuni Ndioo, ta jächi'in ndo ma ña kà'an ra, ni kuu ndo ma ndian ndaa kuenda ra.

17 Va vitin yu'u chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo cha'a' ndo, ti vaji taji'na chà'nda ma kuati tiñu nuu ndo niku, va vitin tüva, ti cha tiñi va'a ndo chī'in ndisaa anima ndo ma tu'un Ndioo ña jàna'a ndi nuu ndo.

18 Yakan va tu cha kákú ndo nda'a' ma kuati, kùuni yi ka'an yi ña vitin cha ndákuu ndo ndian jà'a tiñu ndaa.

19 Ta tava cha'a' ña ya'a ndetiñu kutunini ndo yi ta cha'a' yakan va kà'in nuu ndo chī'in ma tu'un ta'ani, ikan na koto kachin ndo naja kua iyo yo chī'in Ndioo. Vati taji'na chà'a ndo ndo nuu ma kuati ña na ja'a ndo ma ña kini, va vitin na ku'va ndo ndo nuu Ndioo, ikan na ja'a ndo ma ña va'a, ta ndakuu ndo ma ndian if kuenda ra ndia.

20 Vati ora juuni iyoga ndo nda'a' ma kuati niku, ní kuu ja'a ndo ma tiñu ndaa ma ora ikan.

21 ¿A tüvi chà'a ndo kuenda ña ma ora jà'a ndo ma kuati niku, na tüvi ní tindee yi ndo chi'in ní'iin ma ña va'a? Va vitin ya'a kùkanuu ndo cha'a' ña jà'a ndo yi, ti chà'a ndo kuenda ña kuà'an ndo iti' ni kuvi ndo.

22 Va vitin ña cha tüva kùu ndo musu ma kuati, ti cha kí'vi ndo nda'a' Ndioo, kuenda ña jà'a ndo tiñu nuu ra. Ndicha va'a ña ma iti' Ndioo iyo kuenda yi ti chī'in yi ni ní'i ndo nuu kuu ndo ñivi íi kuenda ra, ta iti' nuu ni ní'i ndo nuu koo ndito ndo chī'in ra endeeni ndia.

23 Yakan va ma ya'ví ña ní'i ma ñivi cha'a' ma kuati jà'a na, kùu yi ña ni kuvi na. Va ma ña ní'i saani yo ña chà'a Ndioo nuu yo kùu yi ña ni koo yo endeeni chī'in ra, cha'a' ña induku iyo yo chī'in Racha'nu Jesuu ra kùu chito'o yo.

7

In ku'va ña kà'an cha'a' ma ña tanda'a yo

¹ Ndyo'o yani, juuni maa ndo cha chito va'a ndo naja kua kà'an iin tu'un ley, vati kà'an yi ña chà'nda yi tiñu nuu ma ñivi ora juuni kùuga na ndian ndito.

² Ta indukuni kùu yi kuenda ma ñivi ña'a tanda'a ndia, vati iyo yi ña endee koan chi'in ma iian nda kati kuvi ra, ti takan kà'an ma ley. Va tu kuvi ma iian, tajan ma ley ikan tüva chà'nda yi tiñu nuan ti cha chí'i ra.

³ Va tu juuni iyo ndito ma iian, ta kì'vian chi'in inga ra, iin kuati kùu ma ña jà'a ña kà'an ma ley, va tu cha chí'i ma ra kùu iian, ma ley ikan tüva chà'nda yi tiñu nuan, ti kùu tanda'a ndikoan chi'in inga ra, ta yüva kuati kùu yi.

⁴ Ndyo'o yani, indukuni kùu yi chi'in ndo takua kùu ndo ndian cha ndò'iin chi'in kuñu Cristu ora chí'i yi. Yakan va ma Ley Ndioo tāa Moisés tüva chà'nda yi tiñu nuu ndo, ti indukuni kua ikan chí'i ndo chi'in ma kuñu ra. Yakan va vitin cha ndò'iin ndo chi'in inga ra, ta rakan juuni kùu ra ma Cristu, ra cha nàtaku ndiko tañu ndian chí'i. Takan jà'a Cristu kuenda yo, ikan na kuu yo ma ndian jà'a ña kùuni Ndioo.

⁵ Vati ora juuni kùuga yo ma ndian chà'a ña ka'nda ma kuati tiñu nuu yo, ti ma ña kini ña chàta'ani ma kuñu yo jà'a yi chàtiñu yi ma Ley Ndioo kuenda ña na ja'a ga yo ma kuati. Yakan va, ma ya'vi ña ni'i yo kùu yi ña cha jachika yi yo tiá kua'a' nuu Ndioo.

⁶ Va tava vitin ma Ley Ndioo töva chà'nda yi tiñu nuu yo, ti Cristu ora chí'i ra cha jákakú ra yo nuu ndatu ma ley ikan ña chìyo yo nda'a' yi niku. Yakan va vitin iyo nuna yo kuenda ña jà'a yo tiñu kuenda Ndioo, ti tüva kùa'an yo ma iti' cha'nú nuu chà'nda ma Ley tiñu nuu yo, vati kuà'an yo ma iti' chaa ña jàna'a ma Tati Ií Ndioo nuu yo.

Ma Ley Ndioo jàna'a yi nuu yo ña iyo kuati yo

⁷ Yakan va, ¿naja kua chànini ndo? ¿A iin ña kini kùu ma Ley Ndioo?, kùuni ndo. ¡Na yüvi takan kùu yi! Vati tu yüvi ma Ley ikan kà'an ña ra jà'a kuati kùi niku, na tüvi chitoi ña takan kùu yi. Ti ma Ley Ndioo kà'an yi ña na tüvi iyo yi ña kuuni yo nde'o ndatiñu inga ñivi, káti yi. Ta takan kùu yi ña chà'i kuenda ña iin kuati kùu yi tuva kùuní ndatiñu inga na.

⁸ Vati yu'u, ora chitoi ma ña kà'an ma Ley Ndioo, nda ña kùu yi tüvi iyo yi ña ja'i, juuni ma ora ikan, tiaga kùuni nde'i ndatiñu inga ñivi. Yakan va, ma kuati chàtiñu yi ma Ley Ndioo kuenda ña na ja'i tiá ma kuati. Vati tu töve iyo ma Ley Ndioo niku, ma kuati ikan töve iyo ndatu yi, ti yakan kùu yi iin ña chí'i kuendai.

⁹ Yakan va ora takä'an kotoi ña kà'an ma Ley Ndioo, ya'a chisij ti töve jà'i ni'iin kuati kùuní niku. Va ora chà'a ndioi kuenda, ma ña kà'an ma Ley Ndioo, tajan juuni ma ora ikan ma kuati jàndoto yi nui ña na ja'i tiá kua'a' ma ña kini ña chà'nda yi tiñu nui. Yakan va kùi takua kùu iin ra chí'i, ti vi'a jachika ndio ma kuati ikan yu'u nuu Ndioo.

¹⁰ Takan kùu ña ma Ley Ndioo ikan vachi yi kuenda ña na tindee yi yu'u ña na koo nditoi chi'in Ndioo, kùuní niku, va java vi'a jà'a yi ña na kui takua kùu iin ra cha chí'i nuu ra.

¹¹ Yakan va ma kuati ña chìyo tichi kuñui, jànda'viña'a yi yu'u niku, ta yakan chàtiñu yi ma Ley Ndioo kuenda ña na ja'i tiaga ma kuati. Ta ma

Ley Ndioo jā'a yi ña jāchika yi yu'u nuu Ndioo cha'a' ma kuati ña chīyo yu'u.

12 Yakan va kuenda ma Ley Ndioo ña chā'a Ndioo nuu yo, ndicha kuii ña kùu yi iin tu'un va'a ta ndaa, ti tu'un ií kùu ma ña kà'an yi.

13 Ta, ¿naja kua chànnini ndo tuva takan? ¿A kùu ka'an yo ña juuni ma tutu va'a ña tāchi Ndioo nuu yo, kùu ma ña kīchi ka'ni yi yu'u?, kùuni ndo. ¡Na yüvi takan kùu yi! Vati ma ña jāchika yu'u nuu Ndioo kùu ma kuati indii yu'u ora chàtiñu yi ma Ley Ndioo kuenda ña nī'i yi ma ndatu. Yakan va ma ora chīto kachīn ña kà'an ma Ley, kīcha'a chā'i kuenda ña nduva'a kuii kini kùu ma kuati ña indij niku.

14 Cha chīto yo ti ma tutu Ley ikan, kùu yi ña ií kuenda Ndioo, va yu'u kùi iin ñivi iyo ñuñivini cha'a' ña kùi musu ma kuati.

15 Yakan va, ni mai töve kùtuninj naja jà'i te'en, vati töve jà'i ma ña va'a ña kùunij ja'i, ti ma ña jà'i kùu ma ña kini ña xàanij nde'i.

16 Yakan va tu ma ña tüvi chàta'ani ja'i kùu ma ña jà'i, tajan kùuni yi ka'an yi ña cha chā'i kuenda ña ma ña kà'an ma Ley Ndioo ña va'a kùu yi.

17 Yakan va na yüva mai kùu ma ra jà'a ma ña tüvi va'a, vati ma kuati ña indii tichi kuñui kùu yi ña jà'a yi yi.

18 Vati yu'u, cha chīto va'i ña ma ña kini ña chàta'ani ja'a ma kuñui, yöve ña va'a kùu yi, ti vají kùunij ja'i ma ña va'a, va na kùu ja'i yi.

19 Ma ña kini ña tüvi kùunij ja'i, yakan kùu ma ña jà'i, ta ma ña va'a ña kùunij ja'i, yakan kùu ma ña na kùu ja'i.

20 Yakan va yu'u cha chā'i kuenda ña ora jà'i ma ña tüvi kùunij ja'i, na yüvi yu'u kùu ma ra jà'a yi, ti ma ña jà'a ña na ja'i yi kùu ma kuati ña indii tichi kuñui.

21 Ta chà'i kuenda ña takan ta'an chi'in ña ora kùunij ja'i ma ña va'a, nī kuu ja'i yi ti ma ña kini indii tichi kuñui chà'nda yi tiñu nui.

22 Vati chi'in ma chinitunj, chàta'ani ña kà'an ma tutu Ley Ndioo,

23 va tichi ma kuñui iyo inga ña ta'an chi'in ña tüvi va'a, ta yakan kùu yi ña kànita'an yi chi'in ma ña va'a chànnini chi'in ma chinitunj. Ta juuni yakan kùu yi ña chū'ni yi yu'u kuenda ña na ja'i kuati ña chàta'ani ma kuñui ja'a yi.

24 ¡Nda'vi ta'an yu'u! Chīto yo kùu jakakú yu'u nuu ma ndatu ma kuati ña chà'ní yu'u ña iyo tichi kuñui.

25 Uvaa Racha'nu Ndioo kùu ra ña kùu jakakú ra yu'u cha'a' Racha'nu Jesucristu, ra kùu chito'o yo. Cha'a' yakan kùu yi ña chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu. Va yu'u tava cha kā'in iti' chata ña ma ña iyo tichi chinitunj kùuni yi jachi'in yi ña kà'an ma Ley Ndioo, va iyo inga ña kini ma kuñui chàta'ani yi ja'a yi tava kùu inga ma ley tichi kuñui ña chà'nda yi tiñu nui, ta jà'i ma kuati.

Ma Tati Ií Ndioo chà'a yi ña koo va'a yo chi'in Ndioo

1 Yakan va vitin nī'iin na, na kùu tisokuati na yo, ti ndian cha ndō'iin chi'in Cristu Jesuu kùu yo. Ta ndicha ña tüva jachi'in yo ma kuati ña chàta'ani ma kuñui yo ña jà'a yo, vati cha jāchi'in yo ña kà'an ma Tati Ií Ndioo.

² Vati Tati Ií Ndioo chà'nda yi tiñu nuu yo ta chà'a yi ña na koo va'a yo chi'in Cristu Jesuu, yakan kùu yi ña jàkakú yi yo nuu ma kuati ña chà'nda tiñu nuu yo ña nda kati kuvi yo jà'a yi.

³ Vati Ndioo jà'a ra ma ña ní kuu ja'a ma Ley Moisés, ti Ndioo jàndi'i ra nuu ma kuati ña chà'nda tiñu ma kuñu yo. Ti Ley ikan na kùu ja'a yi ní'iin nakuyi cha'a' ña jakakú yi yo nuu ma kuati ña chàta'ani kuñu yo ja'a yi. Va Ndioo jà'a ra yi kuenda yo ora tâchi ra ma ra Se'e ra ñuñivi i'ya ña kàa ra takua kàa kuñu yo, ikan na janaa ra tandi'i ma kuati iyo kuñu yo ora sôkó ra ma kuñu ra nuu kruu.

⁴ Takan jà'a Ndioo chi'in yo, ikan na chinu ndisaa tu'un ña kà'an ma Ley cha'a' naja kua iyo yi ña koo yo nuu Ndioo. Vati tüva iyo yo kuenda ña na ja'a yo ña kùuni ma kuñu yo, ti cha iyo yo kuenda ña na ja'a yo ma kua kùuni ma Tati Ií Ndioo.

⁵ Yakan va taku ma ndian iyo kuenda ña jachi'in na ma kuati kùuni ma kuñu na, chàta'ani na ja'a na ma ña kùuni yi, va taku ma ñivi iyo kuenda ma Tati Ií Ndioo, ndiakan chàta'ani na ja'a na ma ña kùuni ma Tati Ií Ndioo.

⁶ Vati taku ma ndian iyo kuenda ña jà'a na mamaa ma ña chikan ma kuñu na, ndiakan kuà'an na ma iti' nuu ni kuvi na. Va taku ma ndian iyo kuenda ña jà'a na ma ña kùuni ma Tati Ií Ndioo, ndiakan kuà'an na iti' ni koo vîi na, ta ni koo ndito na indeeni.

⁷ Yakan va taku ma ndian iyo kuenda ña jà'a na ma ña kùuni ma kuñu na, ndiakan ya'a xaani na ndè'e na Ndioo, vati tüvi chà'a na na ña jachinu na ña kà'an ma ley ra, ta ni tüvi kùu jachinu na ma ña kà'an yi ndia.

⁸ Ta ma ndian iyo kuenda ña jà'a na ña kùuni ma kuñu na, ndiakan na kùu ja'a na ña kusii Ndioo nde'e ra na.

⁹ Va taku ndyo'o cha tüva iyo ndo kuenda ña jà'a ndo ña chàta'ani ma kuñu ndo, vati cha iyo ndo kuenda ma Tati Ií Ndioo, tuva ndicha ña iyo yi chi'in ndo. Tatú iyo nda ndian tüvi iyo Tati Cristu chi'in, na yüvi ñivi Cristu kùu na.

¹⁰ Va tu Cristu iyo ra chi'in ndo, vaji cha chî'í ma kuñu ndo cha'a' ma kuati jà'a ndo, vati ma anima ndo nî'i yi nuu ni koo ndito yi chi'in Ndioo endeeni, ti cha ndâkuu ndo ndian ndaa jà'a Ndioo.

¹¹ Tatú iyo ma Tati Ií ma Racha'nu ña jânataku ndiko ma Cristu tañu ndian ndíí chi'in ndo, juuni ma Racha'nu, ni ku'va ra ña na nataku ndiko ma kuñu ndo vaji cha chî'í yi, cha'a' ma Tati Ií Ra ña iyo chi'in ndo.

¹² Yakan va ndyo'o yani, iyo iin tiñu ña iyo yi ña ja'a yo. Va ma tiñu ikan yöve ma kuati ña chikan ma kuñu yo nuu yo ña ja'a yo kùu yi.

¹³ Vati tu iyo ndo kuenda ña jà'a ndo ma ña kini ña chàta'ani ma kuñu ndo ja'a yi, ni kuvi ndo. Va tu chi'in ma Tati Ií Ndioo jàña ndo ma tiñu kini ña jà'a ndo chi'in ma kuñu ndo, ni koo ndito ndo endeeni.

¹⁴ Yakan va tandi'i ma ndian jàchi'in ña kà'an ma Tati Ií Ndioo, se'e Ndioo kùu na.

¹⁵ Ti ma Tati Ií Ndioo ña nî'i ndo ña iyo chi'in ndo vitin, töve jànnini yi ndo ña na kuu ndo musu yi takua kùu ma Ley Ndioo ña jàyu'vi yi ndo nikü. Vati ma Tati Ií Ndioo ña nî'i ndo jà'a yi ña na kuu ndo se'e Ndioo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña nàni ora kà'an yo chi'in Ndioo vitin, chi'in ndisaa anima yo kà'an yo nuu ra ña Tatá yo kùu ra.

¹⁶ Ta juuni ma Tati Ií Ndioo ña iyo chi'in yo i'ya kùu yi ña jândo'iin yi yi chi'in ma chinituni yo, ta kâ'an yi nuu yo ña se'e Ndioo kùu yo.

¹⁷ Yakan va tava cha kùu yo se'e Ndioo, juuni ni ku'va ra ma tundeeni ra ña chā'a ra tu'un ña ni koo yi chi'in yo, indukuni takua iyo tundeeni ra chi'in Cristu ndia. Ta vitin ndicha ña indukuni ndè'o tundo'o takua nde'e ma Cristu yi, ta juuni chi'in ra ni ni'i yo nuu koo ndito yo endeeni chi'in Ndioo ma nuu chà'nda ra tiñu.

¹⁸ Va vitin yu'u chàñini ña ma tundo'o ndè'o vitin, na tüvi kuii nuva kùu yi, tuva jando induku yo yi chi'in ma ña ya'a ka'nu ta tacha ña ni jande'e Ndioo yo iti' nuu ora ni koo yo chi'in ra, ta ni ka'nda yo tiñu chi'in ra endeeni.

¹⁹ Yakan va tandi'i kuii ma ña jàtuvi ma Racha'nu Ndioo ña iyo, na kùu jaña yi yi ña ndàtu yi ma kivi ni jakoto kachin Ndioo ma ndian kùu se'e ra.

²⁰ Vati tandi'i ña jàtuvi ma Racha'nu Ndioo, kùu yi ña janañu'u na. Va na yüvi kùu yi ña janañu'u na kua kuuni na ja'a na, ti kùu yi takan cha'a' ña takan kùuni Ndioo ña na kuu na. Ta vaji takan kùu yi, va tandi'i ña jàtuvi Ndioo tüvi jàña yi ña ndàtu yi ma kivi

²¹ ña ni jandochaa ndiko ra yi. Ta tüva ni naa nuu yi takua iyo yi ña ta'an yi niku, vati vi'a ni ndochaa yi takua ni ndochaa ndiko ma ndian kùu se'e Ndioo.

²² Ta juuni cha chìto va'a yo ña tandi'i ña jàtuvi Ndioo ña iyo, ya'aga nda'yu ta tana na, takua ndà'yu ta tana ma ñivi ña'a ora tà'nda tichi vi ña ni kàku se'e vi.

²³ Va na yüvi maani ma ña jàtuvi Ndioo kùu ma ña nde'e tundo'o, vati nda maa yo ndian iyo Tati Ií Ndioo chi'in ña kà'an yi naja kua kàa ma ña ni ni'o iti' nuu. Ndicha ti juuni maa yo ya'a u've anima yo ndia, ña ndàtu yo ora chàa ma kivi ña ni jandaku ma Racha'nu Ndioo yo se'e ra. Ma ora ikan ni jandochaa ra ma kuñu yo.

²⁴ Ma Racha'nu Ndioo jákakú ra yo cha'a' ña chinuni yo tu'un ra, ta ndàtu yo ña takan ni ja'a ra. Vati tu ma ña ndàtu yo cha kicha'a yo nde'o yi, ¿nda kuenda kùu yi ña ndàtu ga yo yi?, tuva takan, ti cha iyo yi nuu yo. Yakan va töve iyo kuenda ña kuatu ga yo ma ña cha nde'o.

²⁵ Va tu ma ña ndàtu yo, kùu yi iin ña takä'an nde'o, yakan iyo yi ña kuatu ga yo yi, va kueeni, kueeni.

²⁶ Ta ma Tati Ií Ndioo juuni tindee yi chi'in ma ña chinuni yo ña kùmani nuu yo, vati ora chikan yo ma ña chininu'u yo nuu ma Racha'nu Ndioo, töve jàtu'va yo yo kà'an yo yi nuu ra takua iyo yi ña ja'a yo. Vati ma Tati Ií Ndioo kà'an nda'vi ra cha'a' yo nduva'a vii ña chi'in tu'un ñivi ña na kùu kà'an kachin na yi.

²⁷ Va tava ma Racha'nu Ndioo ti cha chìto va'a ra ma tu'un ña chàñini yo ka'an yo. Cha'a' yakan kùu yi ña chìto kachin ra tu'un kà'an nda'vi ma Tati Ií ra nuu ra cha'a' maa yo ña kùu ñivi ií ra, ndian chinuni. Vati kà'an yi takua kùuni ma Racha'nu Ndioo.

Ndioo tindee ra ñivi ra naja kua ja'a na ta kùu jakanaa na

²⁸ Cha chìto va'a yo, ti iyo tu'va ma Racha'nu Ndioo ña chàtiñu ra ndisaa ma ña ta'an yo kuenda ña na tindee yi ma ndian kùuni na nde'e na ra. Ndiakan kùu ma ndian kâchin ra ña na kuu na ñivi ra takua kùuni maa ra ña kuu na.

²⁹ Vati ma Racha'nu Ndioo, taji'na nâkoto ra ma ñivi. Ndiakan kâchin ra na kuenda ña jàndakuu ra na takua kùu ma ra kùu Se'e ra. Yakan jà'a

Ndioo, ikan ma ra kùu se'e ra keta ra kùu ra ma ra chava'a ga nuu kua'a' ta'an ra chi'in yani ra.

³⁰ Ta ma ndian kāchin ra taj'i'na ña kùu na se'e ra, juuni kāna ra na, ta ma ndian kāna ra, juuni jāndondaa ra na, ta ma ndian jāndondaa ra, juuni chā'a' ra ña na kùu na ndian ya'a ka'nu ta iñu'u nuu ni koo na endeeni chi'in ra.

³¹ Yakan va, ¿naja kua iyo yi ña ka'an yo tuva takan? Ndicha kuii ña ma Racha'nu iyo tu'va ra tindee ra yo. Yakan va tüvi yu'vio nde'o ndian xaani nde'e na yo.

³² Ma Racha'nu Ndioo, chā'a ra nda ma ra Se'e ra nuu yo ora sōkó ra ra kuenda ña kuvi ra nuu kruu cha'a' ma kuati ndisaa yo. Tu takan jā'a ra, tajan kùuni yi ka'an yi ña nduva'a ga ni ku'va ra nuu yo ndisaa nakuyi ña chiniiñu'u yo.

³³ ¿Yo kùu tisokuati ma ndian kāchin Ndioo ña na kuu na ñivi ra?, kùuni ndo. Ni'iin na, vati maa ma Ndioo kùu ra ña jāndondaa ra yo.

³⁴ ¿A iyo iin ndian kùu jakutuni na cha'a' ma kuati ja'a yo?, kùuni ndo. Töve, vati ma Cristu, ra chī'i cha'a' ma kuati ja'a yo, ta nātaku ndiko ra tañu ndian ndií. Ta juuni rakan kùu ra ña nandi ra chiyo kua'a' ma Racha'nu Ndioo ña kà'an nda'vi ra cha'a' yo.

³⁵ ¿A iyo ndian kùu jachika yo nuu Cristu, ikan na tüva kuuni ra nde'e ra yo?, kùuni ndo. ¡Töve na! Vati vaji nde'o tundo'o, a kanita'an ñivi chi'in yo cha'a' ra, a ndo'o yo tama', a ña tüvi ja'ma kù'un yo, a ña ndasii yo, a ña ka'ni na yo. Vaji ndisaa yakan ni ta'an yo ja'a na, va Cristu endee töve ni jaña ra ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo.

³⁶ Cha'a' yakan kùu yi ña te'en kà'an ma tutu Ndioo cha'a' ma ñivi ra: Cha'a' ña chinuni ndi tu'yn kùu yi ña tandi'i kivi chà'ni na ndi takua jà'a na chi'in ma mvechala ora chàndaka na ndri nuu chà'ni na ndri, kàti yi.

³⁷ Yakan va vaji ni nde'o tandi'i ma tundo'o ikan, va ndisaa tiempu jàkanaa yo, vati tindee ma Cristu, ra ya'a kùuni nde'e ra yo.

³⁸ Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chito va'i ña ni'iin na, na kùu ja'a na ña na naani ma Racha'nu Ndioo ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo: ni ma ña kuvi yo, a ma ña na kùvi yo, ni ma tati ja'a tiñu nuu Ndioo, ni ma kui'na, ni inga ma tati xaan, ta ni ma ña iyo vitin, a ma ña ni koo iti' nuu,

³⁹ ni ma ña iyo siki, ni ma ña iyo ninuu, ta ni ni'iin inga ma ña jātuvi Ndioo ndia. ¡Ndicha kuii ña ni'iin yakan na kùu jachika yi yo nuu ma Racha'nu Ndioo, vati ya'a kùuni ra nde'e ra yo cha'a' ma Racha'nu Cristu Jesuu, ra kùu chito'o yo!

9

Nuu kàtitu'un Paulu naja tüvi chinuni kua'a' ndian judíu tu'un Cristu

¹ Cha'a' ña kùi iin ra chinuni tu'un Cristu kà'in ma tu'un ndaa, ta tüvi jànda'viña'i ndo. Vati nda ma Tati IÍ Ndioo ña iyo chi'in, jāndo'iin yi chi'in chinitunji, ta kàti yi ti ña ndicha kùu yi. Ta te'en kà'an yi:

² Ndava u'vi animai jà'a ña ya'a nda'vi kùunji,

³ cha'a' ma ñivi ñuu Israel, ti ya'aga kùunj nde'i na, ña ndava kùunj kui ma tu'un nduva'a jà'a Ndioo, a ña kùi iin ra tüva kùu kuenda Cristu, tuva iin ña va'a kùu yi kuenda ña na tindee yi ña kuu koo yatin na ma nuu Ndioo ma ndian ñui.

4 Vati ma ndiakan kùu ndian tata ma ra Israel, ta nāki'in nda'vi Ndioo na ñia na kùu na se'e ra, ta jāna'a ra naja kua kàa ra nuu na, ta jāndo'iin tu'un ra chi'in na, ta chā'a ra Ley ra nuu na, ta jāna'a ra nuu na naja kua kùuni ra ñia na jaka'nu na ra, ta kātitu'un ra nuu na cha'a' ma tu'un chā'a ra ñia koto na naja kua ni kuu iti' nuu ndia.

5 Ta juuni ñivi ndiakan kùu ndra ka'nu chīyo tatiempo, ta tata na kùu ma Cristu, ra kichi ñuñivi i'ya ndia. Ta ndicha kuii ñia ma Cristu i'ya juuni kùu ra Ndioo, ra kuxini nuu ndisaa nakuyi ñia ìyo. Yakan va na jaka'nu yo ra endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

6 Va na kùu ka'an yo ñia tüvi nī jachinu ma Racha'nu Ndioo ma tu'un chā'a ra nuu ma ñivi ra tatiempo, ti na tüvi ndicha ñia tandi'i ndian kùu tata Racha'nu Israel, kùu na ñivi ñuu Israel ndicha.

7 Ta juuni na yüvi tandi'i ndian kùu tata Abraham kùu na se'e ndicha ra ndia, vati ma Racha'nu Ndioo te'en kā'an ra chi'in Abraham taji'na: "Ni koo kua'a' tataun jà'a ma ra se'un Isaac".

8 Ña'a jàna'a yi nuu yo ñia kùu yo ñivi Ndioo ñia chā'a ra tu'un nuu Abraham ñia kùu yo ndian se'e Ndioo. Ta tüvi jàndakuni yo ñia kùu yo se'e ra cha'a' ñia kùu yo tata ñivi.

9 Vati ma tu'un ñia chā'a ma Racha'nu Ndioo nuu Abraham tatiempo te'en kā'an yi: "Ma inga kuiya ora ni kichi nde'e ndikoi ndo, cha ìyo se'un chi'in ñasi'un Sara ma tiempo ikan", kàti ma Racha'nu Ndioo chi'in ra.

10 Va na yüvi yakan kùu ndisaa yi, vati ma Isaac, ra kùu ñivio chi'in ñasi'i ra Rebeca taji'na, chīyo ndrakuati tili'ma se'e vi.

11-13 Va antea ñia kákú ndra, ora ñia ni taká'an koto ndra nda ñia kùu ma ñia va'a, ta nda ñia kùu ma ñia töve va'a, tajan te'en nāka'an ndio ma Racha'nu Ndioo chi'in ma Rebeca: "Ma ra chava'a kùu ma ra ni ja'a tiñu nuu ma ra tivaa", takan kàti Ndioo chi'an. Ta juuni ndava nda nuu ma tutu Ndioo juuni te'en kà'an yi cha'a' ndra ndia: "Nduva'a kùuní nde'i Jacob, va ma yani ra Esaú nduva'a xàaní nde'i ra", kàti yi. Ta takan kindoo yi nda vitin, ñia tu ma Racha'nu Ndioo kùuni ra kachin ra ma ñivi kuenda ra, ni kachin ra ma ñivi kùuni maa ra, antea ñia ja'a na ma ñia va'a a ñia töve va'a.

14 Yakan va, ¿naja kua ìyo yi ñia ka'an yo tuva takan? ¿A va'a jà'a yo tu kà'an yo ñia Ndioo kùu ra iin ra tüvi ndaa?, kùuni ndo. ¡Na kùu ka'an yo takan!

15 Vati ma Racha'nu Ndioo te'en kā'an ra chi'in Moisés tatiempo: "Yu'u ni kunda'vinj nda yo kùuni mai, ta juuni kùu kachin nda yo kùuni mai tindei ndia", takan kàti ma Racha'nu Ndioo.

16 Ña'a kùuni yi ka'an yi ñia ma Racha'nu na tüvi ni ja'a ra takua kùuni ma ñivi a takua kàti na ñia jà'a ra, ti ni kunda'vini ra ma nda ndian kùuni maa ra.

17 Vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi kuenda ma faraón, ra chā'nda tiñu ñuu Egíptu: "¡Chā'i tiñu nuñ ñia na kùun rey, ikan na kuàtiñui ñuñ kuenda ñia na jana'un ma ndatui nuu ma ñivi, ta takan koto tandi'i ma ñivi ñuñivi nda ra kùi!" Takan kàti Racha'nu Ndioo nuu ma Rey Egíptu.

18 Yakan va ma Racha'nu, kùnda'vini ra nda yo kùuni maa ra, ta jàndava ra anima ndaa yo kùuni maa ra ndia.

19 Takan kùu ta tu ìyo iin ndian tañu ndo chàñini na te'en: "Ña ní'in yo na kùu ja'a yo ñia jakesiin yo ma ñia kùuni Ndioo ja'a ra chi'in yo, ¿ta naja tísokuati ra yo tuva takan?", kùuni na.

20 Va ndyo'o ñivi ndian töve chinuni, na tükuii nda ndian kùu ndo ta kànita'an yu'u ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo. ¿A kùu ka'an iin kisi chi'in ma ra jàva'a yi ña na chäta'ani yi naja kua jàva'a ra yi kua kuu va'a yi?, kùuni ndo. ¡Na kùu yi!

21 Vati taku ma ra jàva'a ma kisi, kùu ja'a ra chi'in ma ñukisi nda ña kùuni maa ra. Kùu java'a ra iin yi kuenda ña kuatiñu na yi iin viko ka'nu, ta juuni chi'in ma ñukisi ikan kuu java'a ra inga yi kuenda ña kuatiñu na yi ma nuu iyo ve'eni na ndia.

22 ¿A kùu ja'a ma Racha'nu Ndioo indukuni takan chi'in ma ñivi jàtuvi ra?, kùuni ndo. Kùu yi, va ma Racha'nu Ndioo jàndeeni ra nde'e ra na, vaji ma ñivi ikan iyo yi ña ku'un na nuu ni naa na cha'a' ña kùu na ndian jà'a kuati. Va jàndeeni ra nde'e ra na, vaji kùuni ra jande'e ra tundo'o na. Ta takan kùu yi ña jàna'a ra nuu yo ma ndatu ra.

23 Takan jà'a ma Racha'nu Ndioo, ikan na ku'va yo kuenda naja kua ka'nu ta iñu'u kùu ra. Vati kündu'vini ra yo, ti takani cha kachin ra yo ña ni kuu yo ndian chaa ta iñu'u chi'in ra ma nuu iyo ra.

24 Vati ma Racha'nu, ora kachin ra yo kuenda ra, iyo yo kùu ndian judiu, ta iyo yo kùu ndian yüvi judiu ndia.

25 Vati taku nuu ma tutu ma Racha'nu, ña tāa ma ra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña nàni Oseas, te'en kà'an yi:

Iyo ñivi ña yüvi ñivj kùu na, va ni jandakui na ñivj;
ta nda ma ñivi ña tüvi ya'a kùunj nde'i niku, ta vitin cha nduva'a kuii kùunj nde'i na.

26 Ta iyo inga nuu kà'an yi te'en nuu ma tu'un Ndioo:

"Ndyo'o na yüvi ñivj kùu ndo",
ta juuni kà'an yi ña Ndioo ra iyo ndito,
ta rakan ni kachin ra, ña na kuu ndo se'e ra, ndia.

27 Ta kuenda ma ñivi judiu, va te'en kà'an ma tu'un Ndioo ña tāa ma Isaía:
"Vaji ya'aga kua'a' ma ñivi judiu,
takua kua'a' ma yuti ndi'i kàndoyo yu'u tañu'u,
va na yüvi ndisaa na ni kakú,
ti ma ndian ni kakú kùu tiani na,

28 vati numini ni jakutuni ma Racha'nu ma kuati tandi'i ma ndian töva ni kakú,
ñña iyo ñuñivi i'ya."

29 Ti juuni te'en nàka'an tuku ma Isaía taji'na ndia:
Tu ma Racha'nu Ndioo ra ya'aga ka'nu ndicha ña jákakú ra uvi uni yo.
Ta tu tüvi ní ja'a ra takan niku, endeeni naa ndi'i yo,
takua nää ma ñivi ñuu Sodoma, chi'in ma ñivi ñuu Gomorra, tatiempu niku ndia,
kati ra.

Ndioo, jàndondaa ra ma ndian chinuni tu'un ra

30 ¿Tu takan kùu yi, niyi kùu ka'an yo?, tuva takan. Vati ndian yüvi judiu, ña ní tüvi nanduku na naja kua kùu na ndian ndaa niku, vitin ndicha ndiakan kùu na ndian ní'i na nuu kùu na iin ndian ndaa, cha'a' ña chinuni na tu'un ra.

31 Va taku ma ndian judiu ña jàchi'in ma ña kà'an ma Ley Ndioo; kuenda ña kùuni na kuu na ndian ndaa. Ndiakan ní kuu ní'i na nuu ndakuu ndaa na cha'a' ña töve ní kuu jachinu na yi.

32 ¿Ta nuu? Ti tüvi nī nanduku na naja kua kùu na ndian ndaa cha'a' ña chìnuni na ma tu'un ra, vati nànduku na nuu kùu na ndian ndaa chi'in ndatu maani na ora jàchinu na ma Ley Ndioo, kùuni na. Cha'a' yakan kùu yi ña kùu na takua kùu ma ndian kàti'i chi'in yuu.

33 Ti nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi cha'a' yi:
 Yu'u ni kanindij ma iti' Síón iin ra kùu takua kùu iin yuu ka'nu.
 Ta ma yuu i'ya jà'a yi ña na nduva ma ñivi,
 ta juuni jà'a yi ña na kat'i'i na yi ndia.
 Ta nda ndian ni kùuni ña chìnuni tu'un kà'an ma ra kùu takua kùu yuu
 ikan,
 na tüvi ni kukanuu na cha'a' ra,
 kàti ma tutu Ndioo.

10

1 Ndyo'o yani, ma ña kùunji chi'in ndisaan animai, kùu yi ña na kakú ma ndian judíu. Ti cha'a' yakan kùu yi ña kà'in chi'in Ndioo cha'a' na.

2 Vati chà'i kuenda ti nduva'a iyoni na jà'a na ma tiñu kuenda ma Racha'nu Ndioo, uvaa ña na tüvi kùtunini na naja kua kùu ma ña ndaa takua kùuni ra.

3 Vati na tüvi chito na naja kua kùu yi ña jàndondaa Ndioo ma ñivi. Ti ma ña jà'a na kùu yi ña nànduku na ja'a na ña Ndioo kà'an ra ña kuu na ndian ndaa, va takua kùuni maa na chi'in ma ña jà'a na. Vati na tüvi chà'a na na ña na jandondaa Ndioo na takua kùuni ra.

4 Ti ma Ley Ndioo ndàka yi yo nuu ma Racha'nu Cristu, ra jana'a nuu yo ña tu chinuni yo tu'un ra kuu yi ña ndakuu yo ñivi ndaa jà'a ra.

5 Va taku ma ndian chànini ña cha ndöndaa anima na chi'in Ndioo, cha'a' ña jàchinu na ña kà'an ma tutu Ley Ndioo, kùuni na. Kuenda ndiakan, Moisés tāa ra te'en: "Ma ñivi jàchinu tandi'i ña kà'an ma tutu Ley Ndioo, ndiakan ni ni'i na nuu koo va'a na chi'in Ndioo."

6 Va kuenda inga ma ndian chànini ña cha ndöndaa anima na kuenda Ndioo cha'a' ña chinuni na tu'un ra. Kuenda ndiakan ma Ley Ndioo kà'an yi te'en: "Na näkanini ndo, ti töve chiniñu'u ndo ndaa ndo iti' andivi ta ndakan ndo nuu Racha'nu Cristu cha'a' ña na nuu ra ma nuñu'u' ñuñivi."

7 Ta juuni töve chiniñu'u ndo nuu ndo iti' ninuu nuu iyo ma ndian ndií kuenda ña janataku ndiko ndo ma Racha'nu Cristu tañu ma ndian ndií.

8 ¿Ta nayi tiá kà'an ma tutu Ndioo? Ma tu'un Ndioo kà'an yi ña: "Yatini xiin ndo iyo ma tu'un ra, ti cha kà'an ndo yi ta chìnuni ndo yi chi'in anima ndo." Tu'un ikan kùu ma ña kàtitu'un ndi, kuenda ña na chinuni ma ñivi ma tu'un cha'a' Jesucristu.

9 Tatú chi'in tu'un yu'u ndo na'ma ndo ña ndicha ña Jesucristu kùu ra ma chito'o ndo, ta chi'in anima ndo juuni chìnuni ndo ña ndicha ña jänataku ndiko ma Racha'nu Ndioo ra tañu ma ndian ndií, ni kakú ndo jà'a ra.

10 Vati chi'in anima yo kùu yi ña chìnino tu'un Cristu, kuenda ña na ndakuu yo ndian ndaa jà'a ra, ta chi'in yu'u yo nà'ma yo ña chinuni yo tu'un ra, kuenda ña na jakakú ra yo.

11 Vati nuu ma tutu Ndioo kà'an yi te'en: "Ndisaa ma ndian chìnuni tu'un ma Racha'nu, na tüvi ni kukanuu na", kàti yi.

12 Ti ma Racha'nu inuuni ndè'e ra ma ndian judíu, a ndian yüvi judíu. Vati uvanuu ra kùu ra ma Racha'nu kuenda tandi'i ñivi. Ta tandi'i ma ndian chikan nda'ví nuu ra, ni ku'va ra kua'a' ñamani ra nuu na.

13 Vati te'en kà'an ma tu'un Ndioo: "Tandi'i ma ndian ndakan nda'vi nuu ma Racha'nu, ni ni'i na nuu ni kakú na jä'a ra cha'a ña iyo ndatu ra", kàti yi.

14 ¿Naja kua chànnini ndo? ¿A iyo nda ndian kùu ndakan nda'vi na nuu ra tu yüvi ndian chinuni kùu na?, kùuni ndo. ¿Ta naja kua chinuni na ma tu'un ra tu takä'an taso'o na yi?, kùuni ndo ndia. ¿Ta naja kua kùu taso'o na yi tu töve yo kàtitu'un ma tu'un cha'a' ma Racha'nu Jesucristu nuu na?

15 ¿Ta naja kua kùu katitu'un na ma tu'un ra, tuva tüvi tàchi Ndioo na ña kàtitu'un na yi ndia?, kùuni ndo. Vati nda nuu ma tutu Ndioo kà'an yi ña: "Ya'a va'a kùu yi kuenda ma ñivi ora chàa ma ndian kàtitu'un tu'un va'a cha'a' ma Racha'nu nuu na ña kà'an naja kua koo vii na chi'in ra", kàti yi.

16 Ta na yüvi ndisaa na jächi'in na ma tu'un va'a Ndioo ikan. Ti ma Isaá te'en kà'an ra chi'in Ndioo: "Yo'o Racha'nu, ¿a iyo ndian cha chinuni ma tu'un ña kàtitu'un ndi?, kùuniun", kàti ra.

17 Takan kùu yi, ña vitin cha chinuni yo tu'un ra cha'a' ña taso'o yo yi. Ta ma tu'un ña taso'o yo kùu yi tu'un va'a cha'a' Cristu.

18 Va yu'u chikatu'in nuu ndo ña: ¿a tüvi ní chini ma ndian judíu ma tu'un Ndioo ikan ña jä'a na takan?, kùuni ndo. ¡Ndicha kuii ti cha chini na yi! Vati nda nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi:

Cha chitakuati ma tu'un yu'u Racha'nu Ndioo ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi,
nii'in nuu kùu kati yo ña töve ní keta yi,
kàti ma tutu Ndioo.

19 Va yu'u kàti ndikoi nuu ndo: ¿A töve ní kutunini ma ndian judíu ma tu'un Ndioo ña cha chini na?, kùuni ndo. Vati te'en kàti ma Moisés kuenda ma Racha'nu Ndioo tatiempu:

Yu'u ni ja'i ña na ndotixin ndo nde'e ndo ma ñivi yüvi judíu, ndian töve kùu ñivi niku,

ta ni ja'i ña na kuxaani ndo nde'e ndo ma ndian töve nàkoto na yu'u niku. Takan kàti ra chi'in ma ñivi judíu ikan.

20 Vati nda ma ra nàni Isaía, töve ní yu'vei ra nde'e ra ní'iin ñivi ora kà'an ra te'en kuenda Ndioo:

Ma ndian tüvi nànduku yu'u niku, ndiakan nàta'an na yu'u.

Ta nuu ma ndian tüvi chikatu'un cha'i niku, nuu ndiakan jàna'i yu'u ña na nakoto na yu'u.

Takan kàti ra.

21 Ta kuenda ma ñuu Israel, va te'en nàka'an ndiko ma Isaái: "Nani kivi ma Racha'nu Ndioo kàna ra ma ñivi ña töve jächi'in ma tu'un ra, ta ma ndian ití kùuni ña na ndakuu na ñivi ra", kàti ra.

11

Ma ndian Ñuu Israel ní'i na nuu kakú na

1 Va vitin yu'u chikatu'in ña: ¿a tüva kuuni ma Racha'nu Ndioo nde'e ra ma ñivi ra, ndian judíu ña jä'a ra takan chi'in na?, kùuni ndo. ¡Na yüvi takan kùu yi!, ti kùuni ra nde'e ra na. Vati nda mai juuni kùi iin ra judíu ndia, ti tata ma racha'nu Abraham kùi, ta juuni kùi kuenda ma grupu ma Benjamín ndia.

2 Vati taji'n'a, ma Racha'nu Ndioo nàkoto ji'na ra ma ndian judíu ña na kuu na ñivi ra. Ta takan kùu yi nda vitin ña töve ní jaña ra na. Ti nda

maa ndo cha chìto ndo naja kua kā'an ma Elía, ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ña tāa ra ma nuu tutu Ndioo, ora tīsokuati ra ma ndian judíu nuu Ndioo chi'in tu'un i'ya:

³ "Yo'o Racha'nu, cha chā'ni na ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'un, ta jānatani na ma chito naun nuu jàka'nu ndi ñūn. Ta vitin janda ma'iin niai kīndoo, va juuni kùuni na ka'ni na yu'u ndia", kāti ra.

⁴ Tajan te'en nāka'an ndio ma Racha'nu Ndioo chi'in ra: "Na yüvi ma'iin niun kīndoo, ti cha kāchjn ucha mii ndra'ii kuendai, ta ndrakan na töve nī chunandi chiti ndra ña jàka'nu ndra ma ndioo Baal", kāti ma Racha'nu Ndioo chi'in Elía.

⁵ Ta takan kùu yi ña nda vitin, juuni kīndoo ga uvi uni ma ndian kāchjn ra chi'in ma ñamani ra.

⁶ Tatu ndicha ña cha'a' ña jā'a ma ñamani Ndioo chi'in yo kùu yi ña jāndaku ra yo ñivi ra, tajan kùuni yi ka'an yi ña na yüvi cha'a' nī'iin ma tiñu ña jā'a yo kùu yi. Vati tu iyo yi ña jatiñu yo kuenda nī'o ma ñamani Ndioo yüvi ñamani Ndioo ndicha kùu yi, ti Ndioo chā'a saani ra yi nuu yo.

⁷ Yakan va, ¿naja kua kùu yi tuva takan? Yu'u kāti ña ma ndian judíu nduva'a nànduku na naja kua kùu koo va'a na chi'in ma Racha'nu Ndioo, va nī kuu nani'i na yi. Va ma Racha'nu Ndioo kāchjn ra iin ñivi, ta ndiakan kùu ma ndian nani'i na naja kua kuu koo va'a na chi'in ra, va ma inga na töve, ti Ndioo jāndava ra ma anima na.

⁸ Vati ndava nda nuu ma tutu Ndioo te'en kā'an yi cha'a' na:

Juuni maa ma Racha'nu Ndioo jā'a ra ña na töve kütunini na ma tu'un ra, vati chāsi ra tinuu na ikan na töve ndichin ndè'e na, ta chāsi ra so'o na ikan na töve kùu kuni na ndia.
Ta takan kùu yi nda vitin.

⁹ Ta nda ma David, te'en kā'an ra tatiempu ndia:

Ma viko ka'nu ña jā'a na ora chīsii na, na kuu yi takua kùu iin trampa kuenda na takua kùu ma yu'va tiaka',
ikan na kat'i na ta nde'e na tundo'o.

¹⁰ Ta na ndokuaá na, ikan na tüva kuu nde'e na,
ta ma iki chata na, na kuta'nu yi endeeni.
Takan kā'an David.

Ndioo jàkakú ra ma ndian yüvi judíu

¹¹ Va yu'u chikatu'in nuu ndo vitin: ¿a chànini ndo ña cha'a' ña cha jāchika ma ndian judíu na nuu Ndioo cha ndākoo ra na endeeni?, kùuni ndo. ¡Töve ndicha! Vati Ndioo chātiñu ra ma kuati na kuenda ña na nī'i ni ma ndian yüvi judíu nuu kakú na. Ta chi'in yakan ni ndotixin ndio ma ndian judíu nde'e na na, ta takan kùuni ndiko na chikoni'i na iti' Ndioo.

¹² Yakan va tu cha'a' kuati jā'a ma ndian judíu kùu yi ña kua'a' ma ndian yüvi judíu nī'i na nuu jàkakú Ndioo na. Ña'a kùuni yi ka'an yi ña tu ma ndian judíu chikoni'i ndiko na ma iti' Ndioo cha'a' ña chīnuni na tu'un Jesuu ña nduva'a kuii va'a ni koo yi kuenda ma ndian yüvi judíu tuva takan kuu yi.

¹³ Va iyo iin ña kuunj ka'in chi'in ndyo'o ndian yüvi judíu. Ndicha kuii ña ma Racha'nu Ndioo tāchi ra yu'u kuenda ndo. Ta yu'u ya'a chīsij ña chā'a' ra tiñu i'ya nui.

¹⁴ Ta va'ani kùu yi kuendai tu iyo iin ma ñivj ndian judíu ndòtixin na nde'e na ndo, ta takan kùu chikoni'i na ta nī'i na nuu kakú na ndia.

15 Ta ndicha kuii ña Ndioo tāvani'i siin ra ra chi'in ma ndian kùu ñivi ra kuenda ña na ndakimani ra ta jakakú ra kua'a' ma ndian yüvi judíu ña iyo ma ñuñivi. Ña'a kùuni yi ka'an yi ña tu Ndioo ora jando'iin ra na chi'in ra inga cha'a', ta ma ndian yüvi judíu ña kùu na takua kùu ndian cha ch'i'i, ni koo ndito ndiko na.

16 Tatu ma paan nunuu ña jàva'a yo kuenda ña soko yo nuu Ndioo cha ii yi, kùuni yi ka'an yi ña ndisa ma yuchan paan ií yi ndia. Tatu ma yo'o iin yutun cha ii yi kuenda Ndioo, kùuni yi ka'an yi ña nda ma soko run ií yi ndia.

17 Ta ma ndian judíu ña kùu takua kùu yutun olivu va'a, Ndioo chà'nda ra java ma soko run, ta ikan jàtiin ra ndyo'o ndian kùu takua kùu soko yutun ku'u. Yakan va vitin ndyo'o ndian yüvi judíu, cha kùu ndo takua kùu ma soko yutun olivu va'a, cha'a' ña jàtiin ra ndo chi'in run takua kuu ma yutun ikan chi'in sikui run, takan kuu ndyo'o ndian iyo ndito ndo.

18 Ta koto jändotayi ndo ndo, ta kati ndo ña ndian va'a ga kùu ndo kua ma ndian judíu, ña kùu na soko ma yutun olivu va'a. Vati tu chànini ndo ña ndian va'a ga kùu ndo kua ma ndiakan, na kuku'uni ndo ña na yüvi maa ndo kùu ma ndian ndiso ma yo'o run, vati ma yo'o run ikan, kùu yi ña ndiso yi maa ndo.

19 Ta vaji ni kati ndo ña: "Ndicha, ña takan kùu yi, va tā'nda ita'vi soko ma yutun olivu ikan, kuenda ña na natiin ndyu'u nuu ma yutun ikan", ni kati ndo.

20 Ndicha ña takan kùu yi, va chā'nda ma Racha'nu Ndioo ita'vi ma soko ma yutun va'a ikan ña kuu yi ma ndian judíu, cha'a' ña töve chinuni na ma tu'un ra, ta vitin iyo va'a ndyo'o yüvi judíu kuenda ra cha'a' ña chinuni ndo tu'un ra. Ta cha'a' yakan kùu yi ña va'a ga ña na ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma ña kà'an ndo, ta na jätayi ndo ndo, va na yu'vi kuuni ndo.

21 Vati tu ma Racha'nu Ndioo tüvi nī jaka'nuni ra ma ndian judíu, ña kùu na soko ma yutun va'a, ni maa ndo, tüvi ni jaka'nuni ra ndo tu tüvi chinuni va'a ndo ma tu'un ra ndia.

22 Na nde'e ndo, ña ra ya'a ga va'a kùu ma Racha'nu Ndioo, va juuni ya'a ika ra ndia. Vati ndōika ra chi'in ma ndian kāchin ra ña kee siin ma iti' ra, ta chi'in maa ndo kùu ra iin ra va'a. Va iyo yi ña koo va'a ndo chi'in ma ñamani ña chā'a ra nuu ndo, vati tu töve, ta nda maa ndo ni ka'nda ra, vaji cha jätayi ra ndo.

23 Ta iyo inga tuku nakuyi, tu ma ndian judíu kîcha'a na chinuni ndiko na tu'un ra, ta ma Racha'nu Ndioo ni jatiin ndiko ra na, ti iyo ndatu ra ña ja'a ra yi.

24 Vati tu ndyo'o ña kùu ndo ma takua kùu soko ma yutun olivu ku'u, ta chā'nda ra ndo, ta jätayi ra ndo chi'in ma yutun olivu va'a, ta ña'a iin ña ndetiñu tit'a'an run tu jà'a yo takan. Ña'a kùuni yi ka'an yi ña kuenda ma Racha'nu Ndioo töve ndetiñu jatiin ndiko ra inga cha'a' ma ndian judíu ma nuu chiyo na niku.

Ma Racha'nu Ndioo ni jakakú ra ma ndian judíu tiá iti' nuu

25 Yakan va ndyo'o yanji, kùuni ña na koto ndo ma tu'un xe'e ña iyo chi'in ma Racha'nu Ndioo, ikan na tüvi kuuni ndo ña maa ndo kùu ma ndian ya'a ga iyo chinituni. Vati iyo iin ku've ña te'en kà'an: "Java ma ndian judíu kùu ma ndian ya'a jàndava na xini na, ti tüvi chinuni na tu'un Ndioo. Ta takan ni ja'a na, nda kati keta ma kivi ña ni ki'vi kua'a' ma ndian yüvi judíu iti' ra ndia."

26 Ta ora cha yā'a ma ña'a, tajan ndisaa ndio ma ndian judíu ni kakú na, vati te'en kà'an yi nuu ma tutu Ndioo:

Ma iti' yuku nàni Sión ni keta iin ra jàkakú kua'a' ñivi,
ta rakan kùu ra ña ni janaa ra kuati ma ñivi Jacob.

27 Takan iyo yi ña tindei na, ikan na kakú na,
ti takan cha chā'i tu'un nuu na ña jāndo'iin tu'in chi'in na taji'na,
kàti ma Racha'nu Ndioo nuu tutu ra.

28 Va cha'a' ma tu'un va'a Ndioo kùu yi ña xaani ma ndian judíu nde'e na Ndioo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña ndyo'o cha nì'i ndo nuu kùu kakú ndo vitin. Va ma Racha'nu Ndioo juuni kùuni ga ra nde'e ra na cha'a' ña kāchin ra ma ndian kùu ñivi na chīyo taji'na.

29 Vati ma tu'un ña chà'a Ndioo nuu ma ñivi, na kùu sama ra inga ma kua chànnini ra cha'a' yi, ta ni ma ndian kàchin ra ndia.

30 Taji'na maa ndo kùu ma ndian tüvi chìnuni tu'un Ndioo niku, va vitin ma Racha'nu Ndioo künd'a'vini ra ndo, cha'a' ña jāña ma ndian judíu ña chìnuni na ma tu'un Ndioo.

31 Ta takan kùu yi ña vitin künd'a'vini ma Racha'nu Ndioo ndo ora jāña na chìnuni na ma tu'un ra, va ni chaa iin kivi ña ni kunda'vini ndiko ra na indukuni ma takua künd'a'vini ra ndo ndia.

32 Vati maa ma Racha'nu Ndioo kùu ra ña chā'a ra ña na ja'a tandi'i ñivi iyo ñuñivi ma kuati, ikan ma ora ni chaa ma tiempu ña künd'a'vini ra yo, ni kunda'vini ra ndisaa yo.

33 ¡Nduva'a kuii ka'nú kùu ma Racha'nu Ndioo, ña ya'a iyo chinituni ra, ta ya'a chito ra ña kà'an ra ndia, ña nì'iin yo na kùu kutunini yo ndisaa ña chànnini ra ja'a ra! Uvani ña chito yo, ña ndisaa ma ña chànnini ra, ña va'a kùu yi, vaji töve kùtinini yo naja ja'a ra yi.

34 Va, ¿a iyo nda yo chito naja kua chànnini ma Racha'nu?, kùuni ndo. ¿A iyo ma yo chà'a chinituni ma Racha'nu Ndioo?, kùuni ndo.

35 Ta, ¿a iyo iin nda yo chà'a iin nakuyi nuu ma Racha'nu, ta iyo yi ña jachikoni'i ndiko ra yi nuu na?, kùuni ndo. ¡Töve takan kùu yi!

36 Vati ndisaa nakuyi ña iyo chi'in yo, ma Ndioo jàtuvi yi, ta kuenda maa ra kùu yi.

Yakan va na jaka'nu yo ra nani kivi, ta ndisaa tiempu. Ta takan na kuu yi. Amén.

12

Nuu ndòchaa ma ñivi jà'a Ndioo

1 Yakan va ndyo'o yanj, chà'i kuenda ña ya'a künd'a'vini ma Racha'nu Ndioo ndo, ta cha'a' yakan kùu yi ña jàninj ndo, ña na ku'va ndo ndo nuu ma Racha'nu Ndioo, ikan na ndakuu ií ndo, ta chi'in yakan ja'a ndo ña na sii kuuni ra. Ndicha va'a ña takan iyo yi ña ja'a ndo kuenda ña jàka'nu ndo ra.

2 Yakan va koto näkanini ndo koo ndo takua iyo ma ñivi ñuñivi. Va'a ga ña na nanduku ndo tuku kua koo ndo, ikan na ndochaa chinituni ndo, ta nakoto ndo niyi kuu ma ña va'a ña kùuni ma Racha'nu Ndioo kuenda ndo, ta niyi kùu ma ña ndaa ña kùuni ra kuenda ndo, ta niyi kùu ña ja'a yi ña sii kùuni ra cha'a' yo.

3 Takan kùu ta cha'a' ma ñamani ña chà'a Ndioo nui, yu'u kà'in chi'in ta'i'iin ndo ña töve iyo yi ña jandoka'nu ga ndo ndo ma takua cha kùu

ndo. Va'a ga ña na nakanini ndo naja kua kùu jatiñu ndo ma ndatu ña chā'a Ndioo nuu ta'ii'iin ndo, ña kùu ndo ndian chinuni tu'un ra.

⁴ Vati taku ma kuñu yo kùu yi iin kuñuni va iyo kua'a' nuu chàtiñu yi. Ta siin siin nuu chàtiñu yo ta'ii'iin yi.

⁵ Ta takan kùu yi chi'in maa yo, ti vají iyo kua'a' ma yo chinuni, va ndisaa yo kùu yo takua kùu iin kuñuni kuenda Cristu. Ta takan kùu yi ña ndisaa yo jàtiñu yo indukuni kua jàtiñu iin kuñuni, ti cha ndō'iin yo chi'in yi.

⁶ Yakan va ma Racha'nu Ndioo chā'a ra ñamani ra nuu ndisaa yo, va siin siin kùu ma ndatu chā'a ra nuu ta'ii'iin yo kuenda ña jàtiñu yo yi. Vati tu chā'a ra ma ndatu nuu yo ña na ka'an yo ma tu'un ra nuu ma ñivi, iyo yi ña kuàtiñu yo yi chi'in ma naja kua chinuni yo ma ña chā'a ra nuu yo.

⁷ Vati tu chā'a ra ma ndatu nuu yo, kuenda ña na ja'a yo tiñu nuu ma inga ñivi, na ja'a va'a yo yi. Ta maa yo nī'i ndatu kuenda ña jàna'a yo ma ña kùuni ra nuu ñivi, na ka'an yo yi chi'in ndisaa anima yo ndia.

⁸ Tatu iyo nda yo nī'i ndatu kuenda ña ku'va yo tundeeni ma ñivi, na ja'a va'a yo yi. Ta ma yo nī'i ndatu kuenda ña ku'va yo ndatiñu nuu ñivi, na nakanini yo cha'a' ña naja chā'a yo yi nuu na. Ta ma yo nī'i ndatu kuenda ña kùu yo ndian kuxini nuu ñivi, na ja'a yo kuenda nuu yo chi'in yi. Ta yo nī'i ndatu kuenda ña kùnda'vini yo ma ndian chiniñu'u yi, na sii kuuni yo ora jà'a yo yi ndia.

Tu'un kà'an naja kua iyo yi ña koo ma ñivi Ndioo chi'in ta'an na

⁹ Ta ndyo'o, na kuuni va'a ndo nde'e ndo ta'an ndo, ta töve ja'aní ndo ña kùuni ndo nde'e ndo na. Ta na nanduku ndo ja'a ndo ma ña va'a, ta yüvi ma ña tüvi va'a.

¹⁰ Ta juuni iyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo ndian kùu ta'an ndo, ndian chinuni. Ta na numini nanduku ndo naja kua tiñu'u ndo ta'ii'iin ma ndian kùu ta'an ndo.

¹¹ Ta na jatiñu va'a ndo chi'in ndisaa ña ndee ndo, ta tüvi suchan ndo ora jà'a ndo yi. Ta na jatiñu va'a ndo kuenda Ndioo chi'in ndisaa anima ndaa ndo.

¹² Ta na sii kuuni ndo cha'a' ma ña va'a ña ndàtu ndo nuu Ndioo. Ta juuni na jandeeni ndo tuva nde'e ndo tundo'o. Ta endeeni ka'an ndo chi'in Ndioo nani kivi ndia.

¹³ Ta juuni na tindee ndo ma ndian ta'an ndo ndian chinuni chi'in ma ña kùmani nuu na, ta na iñu'u koo ndo chi'in ma ndian chà'an chànde'e nuu iyo ndo ndia.

¹⁴ Ta juuni na ka'an ndo chi'in Ndioo, ña na tindee ra ma ndian xaani nde'e ndo. Ta ndyo'o, koto kä'an ndo chata na, ti na vii iyo yi ña ka'an ndo chata na.

¹⁵ Ta juuni na sii kuuni ndo chi'in ma ndian chìsii. Ta tuva iyo ma ndian chàku, ndian nda'vi kùuni, na kuaku ndo chi'in na ndia.

¹⁶ Ta juuni na induku koo ndo chi'in ta'ii'iin ma ndian kùu ta'an ndo, ndian chinuni. Ta koto jäka'nu ndo juuni maa ndo, vati tiá va'a ña na inuu koo ndo chi'in ma ndian nda'vi. Ta juuni koto jändotayi ndo ndo cha'a' ña ya'a chito ndo ña kà'an ndo, kùuni ndo ndia.

¹⁷ Tatu iyo ñivi jà'a ma ña tüvi va'a chi'in ndo, koto jä'a ndo takan chi'in na ndia. Tiá va'a ña na nanduku ndo naja kua ja'a ndo ma ña va'a nuu nde'e ndisaa ñivi.

¹⁸ Yakan va yu'u jànaní ndo inga cha'a' ña na nanduku ndo naja kua koo vii ndo chi'in ndisaa ma ñivi ñuñivi, nda kati chaa nuu kundee maa ndo.

19 Ndyo'o xaa ndian kùu yanj, na nänduku ndo kuati chi'in ma ndian xaani ndè'e ndo, vati tiá va'a ñia na ndakoo ndo yi kuenda ma Racha'nu Ndioo, ikan maa ra na jande'e ra tundo'o na. Vati nda nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Yu'u kùu ma ra ni jande'e tundo'o na, ti yu'u kùu ma ra ni jakutunini ma kuati na", kàti ma Racha'nu.

20 Ta juuni kà'an ma Racha'nu te'en ndia: "Tatu iyo ma ndian xaani ndè'e ndo ñia chìsoko na, na ku'va ndo ñia kachi na. Tatú iyo ndian nàtii takuii, na ku'va ndo ra' ko'o na ndia, ikan juuni maa na, na ku'va na kuenda cha'a' ma ñia jà'a ndo chi'in na, ta koo tukanuu nuu na chi'in ndo", kàti ma Racha'nu ndia.

21 Yakan va koto kù'va ndo ñia jakanaa ma ñia tüvi va'a ndo. Tiá va'a ñia na jakanaa ndo yi chi'in ma ñia va'a ñia jà'a ndo.

13

1 Vati ndisaa yo ñia kua iyo yo ma ñiuñivi i'ya, iyo yi ñia jachi'in yo ñia kà'an ma ndra ndiso tiñu ñia iyo kuenda ma ra kuvieni, ti ndisaa ma ndra ndiso tiñu ikan, Ndioo châ'a yi ma nuu ndra. Vati maa ra jà'a ñia na koo ndra ma tiñu ikan kuenda ra.

2 Yakan va ma ndian tüvi jàichi'in ñia kà'an ma ndra kumitiñu, kùuni yi ka'an yi ñia tüvi jàichi'in na ñia kà'an ma Racha'nu Ndioo ndia. Va ma ndian tüvi jàichi'in takan, cha'a' yakan kùu yi ñia chàkoso kuati na, ta ndè'e na tundo'o.

3 Vati taku ma ndra jàtiñu kuenda ma ra kuvieni, tüvi iyo ndra kuenda ñia jàyu'vi ndra ma ndian jà'a ma ñia va'a, ti iyo ndra kuenda jayu'vi ndra ma ndian jà'a ñia tüvi va'a. ¿A kùuni ndo koo ndo ñia tüvi nuva jà'a ndo ñia yu'vi ndo ma ndra kumitiñu? Tu takan kùuni ndo, na ja'a ndo ma ñia va'a, ikan na nde'e ndra ñia ndian va'a kùu ndo.

4 Vati ndrakan iyo ndra ñia jà'a ndra tiñu nuu Ndioo, kuenda ñia tìndee ndra ndo ñia na koo va'a ndo. Va tu jà'a ndo ma ñia tüvi va'a, tajan iyo ndio yi ñia yu'vi ndo ndra, ti tüvi kuà'an maani ndra, vati iyo ndra kuenda ñia jànde'e ndra tundo'o ndo, cha'a' ñia ndiso ndra tiñu kuenda Ndioo. Ta cha'a' yakan kùu yi ñia iyo yi ñia jande'e ndra tundo'o, ma ndian jà'a ma ñia tüvi va'a.

5 Yakan va takan kùu yi ñia iyo yi ñia jachi'in ndo, ñia kà'an ma ndra kumitiñu. Ta na yüvi uvaa cha'a' ñia ndasii ndo kùu yi ñia nde'e ndo ma tundo'o, vati juuni kùu yi cha'a' ñia jàna'a yi nuu ndo, ñia na koto ndo, ñia takan iyo yi ñia jachi'in ndo yi ndia.

6 Yakan va juuni cha'a' ñia'a kùu yi ñia tia'vi ndo xu'un ñia nàka'an ma ndra kumitiñu, kuenda ñia na jandova'a ndra ma ñuu ndo ndia. Vati kuenda ikan kùu yi ñia, ma ndra kumitiñu kùu ndra kuenda ñia jà'a tiñu nuu Ndioo, ti uvaa tiñu ikani kùu yi ñia jà'a ndra.

7 Yakan va tuva iyo ndian tåvi ndo nuu, na tia'vi ndo nuu na. Tatú iyo yi ñia tia'vi ndo nuu ma ndra kumitiñu kuenda ma iin tiñu va'a kuenda ma ñuu ndo, na tia'vi ndo nuu ndra ndia. Tatú iyo yi ñia iñu'u koo ndo chi'in ma ñivi, na tiñu'u ndo na.

8 Ta koto kindoo ndo tavi ndo nuu ni'iin ñivi. Ma uvaa nuu ma ñia iyo yi kindoo tavi ndo nuu inga ñivi kùu ma ñia kùuni ndo nde'e ndo na. Vati tuva ndicha ñia cha kùuni ndo nde'e ndo ma nda ndian nikuuni, tajan kùuni ndio yi ka'an yi ñia cha jâchinu ndo ñia kà'an ma tutu Ley Ndioo ñia iyo yi ñia ja'a ndo.

⁹ Vati nuu ma tutu Ley Ndioo te'en kà'an yi: "Na kí'vi ndo chi'in ñivi ña'a yüvi ñasí'i ndo, na kà'ni ndo ñivi, na sú'u ndo, na kùuni ndo nde'e ndo ndatiñu inga ñivi." Ta ndi'i tu'un i'ya chi'in inga tu'un ña kà'an ma tu'un Ley Ndioo kùu ndo'iin yi chi'in ma tu'un kà'an yo i'ya: "Na kuuni ndo nde'e ndo ma ñivi ta'an ndo, takua kùuni ndo nde'e ndo juuni maa ndo", kàti yi.

¹⁰ Yakan va tuva cha kùuni ndo nde'e ndo ma nda ndian nikuuni, iin ña töve jàtivi ñivi kùu ma ña jà'a ndo kuenda na. Ti ora kùunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, ña'a kùu yi ma ña jàna'a yi ña kùu yo ma ndian jàchinu va'a yo ña kùuni ma tutu Ley Ndioo kà'an yi.

¹¹ Ta ma tu'un i'ya, na kí'in kuenda ndo yi nda ma tiempu ña iyo yo vitin, vati kùunij ña na koto ndo ñia cha iyo yi ña koo tu've ndo, ti ma ora ña ni kakú yo cha yatin vachi jayatin yi yi nuu yo ña kua kùu yi ma ora kích'a yo chinuni yo ma tu'un Jesuu.

¹² Vati ma ora naa, chani chaa ora ni ndi'i nuu yi, ta vitin vachi ndio ña jàndondichin yi. Yakan va na jandi'i yo nuu ma ña tüvi va'a ñia jà'a yo, ña iyo kuenda ma nuu naa, ta na ndochaa yo, ta kùu yo takua kùu ma ndian kàchika nuu ndichin.

¹³ Ta na nanduku yo naja kua ja'a yo ma ña va'a, cha'a' ña kùu yo ñivi chàkunuu nuu ndichin. Na tüvi iyo yi ña kakunuu yo nuu jà'a ma ñivi viko, ta kùuní yo chí'in na. Ta juuni na nànduku yo ja'a yo ma ña chikan ma kuñu yo, ta jandotayi yo yo chí'in yi, ta ni ña nanduku yo kuati chí'in ñivi, ta ni ndötixin yo nde'o na ndia.

¹⁴ Vati tiá va'a ña na ndochaa ndo kuenda ma Racha'nu yo Jesucristu, ta tüvi ñia nànduku ndo ñia ja'a ndo ma ña kini kuenda ña na kindoo va'a ndo chí'in ma kuñu ndo.

14

Nuu kà'an ndaa na chata ta'an na ndian chinuni

¹ Takan kùu ta na kí'in va'a ndo kuenda ma ndian kùu ta'an ndo ña takä'an koto va'a na, a iyo va'a na chí'in Ndioo, a töve. Ta juuni koto känita'an yu'u ndo chí'in na cha'a' ña tüvi induku chànnini na, takua chànnini ndo ndia, ti na tüvi nda kuenda ora jà'a ndo takan.

² Taku iyo yo chinuni ña chànnini ña iin ña va'a kùu yi tu kacho ndisa nuu ma nda ndayu ni kuuni. Va iyo inga yo töve chinuni va'a ña chànnini na ña va'aga ña kacho ma maa chiti yutun takua kùu yuva.

³ Yakan va taku java yo chinuni ña chànnini yo ña kùu kacho tandi'i nuu ma ndayu, na tüvi iyo yi ña kuàtu'un yo inga ma ndian ta'an yo ña chàchi mamaa chiti yutuni. Ta taku ma yo chàchi mamaa chiti yutun, juuni na tüvi iyo yi ña kuàtu'un yo inga ma ndian ta'an yo ña chàchi tandi'i nuu ma ndayu ndia, vati kuenda ma Racha'nu Ndioo, va'ani kùu yi.

⁴ ¿Ta nda yo kùu yo ña kùuni yo ña tisokuatio inga ma ndian ta'an yo, ta yüvi chito'o na kùu yo?, kùuni ndo. Vati na nde'e ma chito'o na tuva jà'a na ña va'a, a ña tüvi va'a. Tiá va'a ñia na ndakoo yo yi kuenda ma Racha'nu, ra kùu chito'o na, vati maa ra kùu ra ñia kùu tisokuati ra na tuva yüvi ña va'a kùu ma ña jà'a na. Ta ndiakan ni koo va'a na, ti iyo ndatu ma Racha'nu kuenda ña ja'a ra ñia na nani'i na naja kua koo va'a na.

⁵ Ta juuni iyo inga ma ndian chinuni tu'un Ndioo ña chànnini na, ña ma kivi nindeo kùu ma kivi ka'nuga kua ma inga tuku kivi. Ta iyo inga tuku ma ndian chinuni ña chànnini na, ña tandi'i ma kivi, indukuni kùu yi

kuenda na. Yakan va tiá va'a ña na ta'ii'iin ndo, na ja'a ndo takua chànnini ndo ña kuu ma ña va'a ña iyo yi ña ja'a ndo.

⁶ Yakan va taku ma yo chinuni ña chànnini ña iyo iin kivi ka'nuga kua ma tiá yi kuenda ña jáka'nu yo Ndioo. Ta maa yo já'a takan, já'a yo yi kuenda ma Racha'nu Ndioo. Ta taku maa yo ña chàchi sa'an, na kachi yo yi va kuenda ma Racha'nu, ti kà'an yo ta'vindioo nuu ra cha'a' yi. Ta ma yo tüvi chàchi sa'an, juuni já'a yo yi kuenda ma Racha'nu Ndioo, ti juuni kà'an yo ta'vindioo nuu ra cha'a' yi ndia.

⁷ Vati nñ'iin yo tüvi iyo ndito yo kuenda juuni maa yo, ta ni ña kuvi yo kuenda juuni maa yo ndia.

⁸ Ti tu iyo ndito yo kuenda ma Racha'nu, takan iyo yi ña kuu yo. Ta tu kuvi yo, juuni kuenda ma Racha'nu takan iyo yi ña kuvi yo ndia. Yakan va na tüva kuu vají iyo ndito yo a chí'i yo, indukuni kuenda Ndioo ni kuu yo.

⁹ Vati kuenda ikan kùu yi ña cha chí'i ma Cristu, ta nàtaku ndiko ra kuenda ña na kuu ra ma Racha'nu chà'nda tiñu nuu ma ndian ndií, ta nuu ma ndian iyo ndito ndia.

¹⁰ Va ndyo'o, ¿ta naja kua tisokuati ndo juuni ma ndian meru ndo ña chinuni tu'un Cristu? Ta, ¿naja tüvi ki'in ndo kuenda na, tuva ndisaa yo indukuni ni chaa yo chí'in na nuu tayu íí nuu nàndi ma Racha'nu chà'nda ra tiñu ña jàkutunini ra cha'a' ma ña já'a yo?, kùuni ndo.

¹¹ Vati nuu ma tutu Ley Ndioo te'en kà'an yi:

Yu'u kà'in ña, juu ndicha kuii ña ra ndito kùi,
ta indukuni iin ña ndicha kùu yi,
ñá ni kunandi chiti ndisaa ñivi iyo ñuñivi ora ni nde'e na yu'u,
ta juuni ma ora ikan ni jaka'nu na,
ta ni ka'an na ña ma Racha'nu Ndioo ndicha kuii ña kùu ra Ndioo,
káti ma Racha'nu Ndioo chí'in na.

¹² Ta takan kùu yi ña ta'ii'iin yo iyo yi ña ku'va maa yo kuenda cha'a' ma tiñu já'a yo nuu ma Racha'nu Ndioo, ma ora ni jakutunini ra ma kuati yo.

Koto já'a ndo na kati'i ma ndian kùu ta'an yo

¹³ Yakan va na tüvi va'a já'a yo tu tisokuati yo chata ma ndian kùu ta'an yo ña chinuni ma tu'un va'a. Vati va'aga ña na nanduku ndo naja kua koo vii ndo chi'in na. Ta tüvi iyo yi ña ja'a ndo iin ña tüvi va'a chí'in na, ta yakan kùuni ndio yi ja'a yi ña na kati'i na, ta takan kùuni ndio na ndakoo na ma ña chinuni na tu'un Cristu, já'a ndo.

¹⁴ Va taku yu'u ña kùi iin ra chinuni va'a ma tu'un Jesucristu, nduva'a chinuni ña na tüvi nñ'iin nuu ma ndayu ña chàcho ña kati yo ña na tüvi va'a kacho yi, va ndisaa nuu ndayu, va'a yi. Tatu iyo nda yo chànnini ña ma ndayu kùu yi ña kini yi kuenda na, juu kini yi va kuenda maani na, tuva takan chànnini na.

¹⁵ Tatu cha'a' ma ndayu chàchi ndo kùu yi ña tüvi va'a kùuni ma yani ndo ndian chinuni ja'a ndo, tajan chi'in ma ña já'a ndo ikan, jàna'a yi ña na yüvi ndian kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo kùu ndo. Ta koto já'a ndo ña cha'a' ma ña chàchi ndo ña ja'a yi ña na kesiin ma ndian yani ndo iti' Ndioo, vati juuni cha'a' ndiakan chí'i Cristu ndia.

¹⁶ Ta koto kù'va ndo ña na ka'an ndaa ma ñivi chata ma ña va'a nuu ndo.

¹⁷ Vati taku ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, na tüvi ni ja'a ra kuenda cha'a' ña, nda nuu ndayu chàchi yo, a nda nuu ma ndixi kùu ma ña chì'i yo, vati ja'a ra kuenda cha'a' ña vii ta ndaa iyo yo, ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a sii kùuni yo jà'a ma Tati Ií Ndioo.

¹⁸ Ta ndisaa nda yo chinuni ña jà'a takua kùuni ma Racha'nu Cristu, te'en ni kuuni na: Nduva'a sii ni kuuni ma Racha'nu Ndioo jà'a yo, ta nda ma inga ñivi, va'a ni ka'an na chata yo ndia.

¹⁹ Yakan va na nanduku yo naja kua koo va'a yo chi'in ma ñivi ta'an yo ña chinuni, ikan ndisaa yo kuàkua'nu va'a yo chi'in chinituni yo ña chinuni va'a yo ma tu'un Racha'nu Ndioo.

²⁰ Yakan va koto jà'a ndo ña na jaña ma ndian ta'an ndo ña chinuni na ma tu'un Ndioo, cha'a' ma ndayu chàchi ndo. Vati ma ña ndicha kùu yi ña: ndisaa kuii ma ña chàchi ndo, va'a yi, uvaa ña na tüvi va'a ja'a ndo tuva chàchi ndo ma ndayu ikan kuenda ña na nde'e ma inga ñivi ndo, ta jaña na ña chinuni na.

²¹ Va'aga ña na tüvi kachi ndo sa'an, ta ni ña ko'o ndo ndixi, ta ña na jà'a ndo n'iin inga nakuyi ña tüvi va'a kuenda na, ti koto ja'a yi ña na jaña na ña chinuni na ma tu'un Ndioo.

²² Yakan va tu ndicha ña chinuni ndo iin ña va'a kùu ma ña jà'a ndo, vati ma tu'un ikan kùu yi kuenda maani ndo chi'in Ndioo. Ya'a sii kùuni ma ñivi ña nuna jà'a na ma ña chito na ña iin ña va'a kùu yi, ta juuni maa na, na töve tiso na kuati nuu na chi'in ma ña jà'a na.

²³ Va taku ma ndian chinuni ña, uvi kua chànini na ña, tu kachi na yi a tüvi. Juuni chata maa na jà'a na ma kuati, ti tüvi jà'a na yi chi'in ndisaa anima na, takua iyo yi ña ja'a na. Ta tandi'i ma ña jà'a yo ma ora tüvi ndaa va'a kùuni yo ja'a yo yi, iin kuati kùu yi ndia.

15

¹ Yakan va taku maa yo ndian chinuni va'a iyo yi ña tindee yo ma ndian ta'an yo ña kùmani na ni'i na ma kua chinuni va'a na, ta yüvi ña nànduku yo ja'a yo ma ña va'a kuenda uvanuu juuni maani yo.

² Ndisaa yo iyo yi ña ja'a yo iin tiñu va'a kuenda na, ikan na kuàkua'nu va'a na ta chinuni va'a ga na ma tu'un Ndioo.

³ Vati ni ma Cristu, na tüvi ni nanduku ra ja'a ra ma tiñu va'a kuenda juuni maa ra, ti java tiá va'a ña jàchinu ra ma ña kà'an yi nuu ma tutu Ley Ndioo, ta te'en kà'an yi: "Tandi'i ma ña kà'an na tu'un kini chataun, juuni chatai kôyo ma tu'un kini ndia", kàti yi.

⁴ Vati tandi'i ma ña chündaa ña tää nuu ma tutu Ndioo tatiempu, tää na yi ña kùu yi kuenda ña jàna'a yi nuu yo naja kua iyo yi ña koo yo viviini, ta naja kua iyo yi ña ndakimani ma tu'un Ndioo yo kuenda ña na ni'i yo naja kua iyo yi ña kuatu yo ma ña va'a nuu Ndioo iti' nuu.

⁵ Ta juuni ma Ndioo ña jàna'a nuu yo naja kua koo vii yo, ta naja kua iyo yi ña ndakimani yo na tindee ra yo ña na induku kuuni yo chi'in ta'an yo, cha'a' ña ndian kuà'an chata Cristu Jesuu kùu yo,

⁶ ikan ma ora cha ndö'iin ndisaa ndio yo chi'in anima yo ta tu'un kà'an yo, ni jaka'nu ndio yo ma Racha'nu Ndioo, ra kùu Tatá ma Racha'nu yo Jesucristu.

Kàtitu'un ndi tu'un cha'a' Jesuu nuu ma ndian yüvi judíu

⁷ Yakan va na ndakimani ndo ndo chi'in ma ndian kùu ta'an ndo takua jā'a ma Cristu ña ndakimani ra ra chi'in ndo, ikan na ni'i ndo naja kua kuu jaka'nu ndo ma Racha'nu Ndioo.

⁸ Yu'u kàti ña, ora kichi ma Cristu ña kichi jākuu ra tiñu nuu ma ndian judíu, kuenda ña na jana'a ra ma tu'un ndaa Ndioo. Takan jā'a ra, ti takan iyo yi ña jachinu ra ma tu'un ña chā'a ma Racha'nu Ndioo nuu ma ndra kùu ñivi yo ña chīyo tají'na.

⁹ Ta juuni kichi jāna'a ma Cristu nuu ma ndian yüvi judíu ña, naja kua iyo yi ña jaka'nu na ma Racha'nu Ndioo cha'a' ña künd'a'vini ra na. Vati ndava nda nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi:

Cha'a' yakan kùu yi ña, yu'u ni jaka'nui ñyn tañu ma ñivi yüvi judíu, ta ni katai yaa kuenda ña ni jaka'nui ñyn nuu na.

Takan kà'an yi nuu ma tutu Ndioo.

¹⁰ Ta juuni iyo inga nuu kà'an yi te'en ndia:

Na sii kuuni ndyo'o ndian yüvi judíu,
chi'in ma ndian kùu ñivi judíu ña kùu na ñivi Ndioo ndia,
kàti yi.

¹¹ Ta iyo inga tuku nuu kà'an ma tutu Ndioo te'en:

Tandi'i ndyo'o ndian yüvi judíu,
ta nda ma nda ndian nikuuni ña iyo ma ñuñivi,
na jaka'nu na ra ndia,
ti ya'aga ka'nu kùu ma Racha'nu,
kàti yi.

¹² Ta nda ma Isaíá te'en kà'an ra nuu ma tutu Ndioo ña tāa ra ndia:

Ni koo iin ra kùu tata ma ra nàni Isaí,
vati rakan kùu ra ña vàchi ka'nda ra tiñu nuu ma ñivi yüvi judíu.
Ta ndiakan endee ndàtu na koo na chi'in ra.

Takan kàti ra.

¹³ Ta vitin kà'in chi'in ma Racha'nu Ndioo ña kùu ra iin ra ndisaa tiempu chà'a ra ña ndàtu yo nuu yo. Ta ndakain nuu ra ña na ja'a ra ña na nduva'a sii kuuni ndo, ta na koo vii ndo chi'in ta'an ndo, cha'a' ña ndian chinuni ma tu'un ra kùu ndo, ikan na keta ndo iti' nuu chi'in ma ña ndatu ndo, ta juuni ja'a ra ña nduva'a kuatu ndo chi'in ma ndatu, ña jà'a ma Tati Ií ra chi'in ndo ndia.

Ndioo tāchi Paulu ña na katitu'un ra tu'un Ndioo nuu ndian yüvi judíu

¹⁴ Yakan va ndyo'o yanj, cha chā'a va'a ndioi kuenda ña nduva'a va'a ndian kùu ndo, ti ya'a iyo chinituni ndo kuenda ña jàkuninaa ndo ma ndian kùu ta'an ndo, ña chinuni.

¹⁵ Va taku nuu ma tutu i'ya, tài uvi uni tu'uni chi'in tu'un kachin va'a, kuenda ña koto näani ndo yi. Te'en jà'i yi kuenda ma Racha'nu Ndioo, vati maa ra kùu ra ña chà'a ra ñamani ra nui,

¹⁶ kuenda ña na jàkui tiñu nuu Jesucristu tañu ma ñivi yüvi judíu. Vati ma tiñu jà'i kùu yi ña kàtitu'in ma tu'un va'a Ndioo nuu ma ñivi yüvi judíu. Ta ikan jan, ni ku'va ndioi kuenda cha'a' na nuu ma Racha'nu Ndioo, takua kùu iin ña sòkó yo ña chàta'ani ma Racha'nu, ta na kuu na ndian ií ña jà'a ma Tati Ií Ndioo ndia.

¹⁷ Ta cha'a' ma ña va'a kùu ma ña jā'a Jesucristu kuundai, ya'a chìsij, ti jàkui tiñu nuu ma Racha'nu Ndioo.

¹⁸ Vati yu'u, tüvi ni katitu'in ma ña tüvi nī nde'i, ti ma ña ni katitu'in kùu ma ña jā'a Cristu chi'in. Ta tu'un ikan ni ka'in ma nuu ndian yüvi

judíu ndanu ni kuuni ma nuu chakunui, kuenda ña na kicha'a na jachi'in na tu'un Ndioo, ora taso'o na ña kà'in, ta nde'e na ma tiñu jà'i ndia.

¹⁹ Vati chi'in ndatu ña jàna'a ma seña, ta chi'in tiñu ií ña jà'a ma Tati Ií Ndioo, kua ikan jà'i yi. Ta takan kùu yi ña, kicha'i kàtitu'in ma tu'un va'a Ndioo nuu ma ñivi ñuu Jerusalén i'ya, naja kua kùu jàkakú Ndioo ma anima na. Ta ndava nda ninii ka'nu ma nda ma yu'u ñuu iyo ma ñu'u Ilírico, chákunui kàtitu'in yi ndia.

²⁰ Yakan va yu'u, nduva'a jàninji ña kàtitu'in ma tu'un ña jàkakú anima yo mamaa nuu takä'an nakoto na ma tu'un Cristu, ti tüvi kùunji katitu'in yi ma nuu cha yā'a ma ndian kùu meru yo ña cha kàtitu'un ndra yi, ta kicha'a ndra jàkanaa ndra ma ndian chinuni tu'un Cristu.

²¹ Vati tiá va'a ña jà'i yi takua kà'an yi te'en nuu ma tutu Ndioo:
Ma ndian takä'an kuii koto ma tu'un ra;
ndiakan kùu ma ndian ni koto yi.
Ta ma ndian takä'an kuii kuni ma tu'un ra;
ndiakan kùu ma ndian ni kutunini yi,
kàti ma tutu Ndioo.

Paulu kàtitu'un ra naja kua ni ku'un ra ñuu Roma

²² Ta cha'a' ma tiñu jà'i i'ya kùu yi ña, vaji kùunji ku'in kunde'i ndo ma nuu iyo ndo, va ní kuu yi.

²³ Va takua ma vitin cha jàchinu ndioi ma tiñu jà'i ma iti' ñu'u' ñuu i'ya. Yakan va kùuni ndioi ku'in kunde'i ndo, ma takua chànnini ja'i yi ma tatiempu niku.

²⁴ Nde'o tu kùu ya'i kunde'i ndo ma ora ni ku'in ma ñuu España. Ta ora cha yā'a ndé'i ndo ma iti' kuà'in, vaji tia tiempuni. Tajan nde'o tu kùu tindee ndo yu'u ma tichi iti', ña na kuu chaa va'i tandi'i ma ñuu nuu kùa'in.

²⁵ Va ma vitin, kuà'in ma ñuu Jerusalén, ti ndisoi ma ndatiñu ña sòkó na, kuenda ma ñivi Ndioo ña ndoyo ndakan.

²⁶ Vati ma ndian yüvi judíu, ña chinuni ña iyo ma ñuu Macedonia ta ñuu Acaya, nákaya ta'an na xu'un', kuenda ña tachi na yi nuu ndian nda'vei, ña kùu ñivi Ndioo ña iyo ñuu Jerusalén.

²⁷ Vati iin ña va'a kùu ma ña jà'a ma ndian yüvi judíu ikan, cha'a' ma ndian judíu ña iyo ñuu Jerusalén, va ma ña ndicha kùu yi ña tàvi ma ndian yüvi judíu ikan nuu na, cha'a' ña ní'i na tu'un va'a Ndioo nuu ndian judíu ikan. Yakan va töve ña ka'nu kùu yi kuenda na tuva tia'vei ndiko na chí'in ndatiñu a xu'un' ña kùmaní nuu ma ñivi.

²⁸ Ta ora cha yā'a jàndondaa ndioi ma tiñu i'ya, ta jàya'a ndioi ma xu'un', nda'a' ma ndian ta'an yo iyo ñuu Jerusalén. Tajan ni ku'un ndioi ma ñu'u' España, ta iti' ya'a kua'anj ma iti' tikan, ni ya'i kunde'e yatj ndo.

²⁹ Ta cha chítò va'i ña, ma ora ni kunde'i ndo, ni chai nuu ndo chí'in kua'a' tu'un va'a Cristu kuenda ña ni ka'in yi nuu ndo, ikan na ja'íi ra ndisaa yo chí'in yi.

³⁰ Yakan va ndyo'o yanj, ndava nda chí'in sivi Racha'nu yo Jesucristu, ta ndava nda chí'in ma Tati Ií Ndioo ña ya'a kùuni ra nde'e ra ndo, jàninji ndo ña kuta'an ndo chíjn, jin töve iyo yatin ndo ora nde'i tundo'o ña kà'an ndo nuu Ndioo cha'i.

³¹ Na ndakan ndo nuu ma Racha'nu Ndioo, ña na jakakú ra yu'u nda'a' ma ndian tüvi chinuni tu'un Cristu ña iyo ma iti' ñu'u' Judea. Ta juuni na

ndakan ndo nuu ra, cha'a' ma ndatiñu ndisoi ña na ja'a ra ña na ki'in va'a ma ndian kùu ñivi Ndioo, ña iyo ma ñuu Jerusalén kuenda yi ndia.

³² Vati tu Ndioo kùuni ra, kùu tindee ra yu'u, ikan na sii kuunj. Ta kùu nindei ita'vi ma ora ni kunde'i ndo nuu ïyo ndo.

³³ Ta juuni ma Racha'nu Ndioo, ra jà'a ña na koo va'a yo, na koo ra chi'in ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

16

Paulu tachi ra saludu nuu ma ndian chinuni ña nàkoto ra

¹ Yu'u, kàtitu'in nuu ndo kuenda ma ñata'an yo ña ya'a chinuni ña nàni Febe. Vati yakan nduva'a tìndean ma ñivi chinuni ña iyo kuenda ma veñu'u ñuu Cencrea.

² Na ki'in va'a ndo kuenda ña chi'in sivi ma Racha'nu, takua ïyo yi ña ja'a ndo, cha'a' ña kùu ndo ñivi Ndioo. Ta juuni na tindee ndo ña chi'in tandi'i ma ña kumaní nuan, ti nduva'a cha tìndean kua'a' ñivi, ta nda mai ndia.

³ Ta na ku'va ndo saludu kuendai nuu ma ña'a nàni Priscila, ta nuu ma ra iian, ra nàni Aquila, ti merui kùu vi chi'in ma tiñu Cristu Jesuu ndia.

⁴ Vati maa vi kùu vi ña châ'a vi vi ña na nde'e vi tundo'o cha'i, ikan na kakúi. Ta na yüvi uvaa yu'uni châ'a ma ta'vindioo nuu vi, vati ndava nda tandi'i ma ndian chinuni ña tüvi kùu judíu châ'a yi ndia.

⁵ Ta juuni na ku'va ndo saludu kuendai nuu ma ndian chinuni, ña kùti'vi ta'an ma ve'e vi. Ta na ku'va ndo saludu nuu ma ra yani ña ya'a kùuní nde'i ña nàni Epeneto. Vati rakan kùu ma ra nunuu ña chinuni ma tu'un Cristu ma iti' ñu'u' Acaya.

⁶ Ta juuni na ku'va ndo saludu nuu ma ña'a nàni Ndiya, ti ya'aga jàtiñu ña kuenda ndo ndia.

⁷ Ta na ku'va ndo saludu nuu ma ndra merui Andrónico, ta Junias, ndra chündii indukuni chîjin ma tichi vekaa, ti ndrakan ya'a ka'nu ma ña já'a ndra kuenda ma Racha'nu Tatá yo, ta ndra ya'a iñu'u tañu tandi'i ma ndra tatum Cristu kùu ndra. Ta ji'naga ndrakan, chinuni ma tu'un Cristu kua yu'u.

⁸ Ta juuni na ku'va ndo saludu nuu ma ra nàni Amplia, ra kùu iin ra yani, cha'a' ña chinuni ra tu'un Racha'nu chito'o yo Cristu ndia.

⁹ Ta na ku'va ndo saludu nuu ma ra nàni Urbanu, ra kùu meru yo chi'in ma tiñu Cristu; ta na ku'va ndo saludu nuu ma ra yani nàni Estaquis, ra ya'a kùuní nde'i ndia.

¹⁰ Ta na ku'va ndo saludu nuu ma ra nàni Apeles, ra ndè'e yo ña ndicha ña chinuni va'a ra ma tu'un Cristu. Ta juuni na ku'va ndo saludu nuu ma ndian kùu ñivi ma ra nàni Aristóbulu ndia.

¹¹ Ta na ku'va ndo saludu nuu ma ra ñui ña nàni Herodión, ta nuu ma ndian kùu ñivi ma ra nàni Narcisu, ndian chinuni tu'un ma Racha'nu.

¹² Ta juuni na ku'va ndo saludu nuu ma ña nàni Trifena, ta Trifosa, ti ñivi jàtiñu kuenda ma Racha'nu Tatá yo kùu vi ndia. Ta na tachi ndo saludu nuu ma ña ta'an yo ña nàni Pérsida, ña nduva'a jàtiñu kuenda ma Racha'nu.

¹³ Ta na ku'va ndo saludu ma ra nàni Rufu, ra kâchin ma Racha'nu kuenda ra, ta nuu ma ma'á ra ña kùan takua kùu iin ma'á kuendai ndia.

¹⁴ Na ku'va ndo saludu nuu ma ra nàni Asíncrito, ta Flegonte, ta Hermas, ta Patrobas, ta Hermes, ta nda nuu tandi'i inga ndian chinuni ña ka'in chi'in ndra.

15 Ta na ku'va ndo saludu nuu ma ra nàni Filólogo, ta nuu ma ña nàni Julia, ta nuu ma ra nàni Nereo, ta nuu ma ña ta'an ra, ta nuu ma ra nàni Olimpas, ta nda nuu tandi'i ma ndian kùu yani yo ña chinuni ña ka'iin chi'in na ndia.

16 Ta na kaña'a ndo chi'in ta'ii'iin ta'an ndo ña chinuni, ta kunumi ndo na. Ta tandi'i ma ndian chinuni tu'un Cristu, tàchi na saludu nuu ndo ndia.

17 Ndyo'o yanj, yu'u jàninj ña na ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma ndian kùuni tavani'i siin ndo chi'in ma tu'un ña siin kàa kua ma tu'un Ndioo ña kütu'va ndo. Na kundachiyo ndo xiin na.

18 Vati yüvi tiñu nuu ma Racha'nu yo Jesucristu kùu ma ña jà'a na, ti ma ña jà'a na ikan kùu ma ña kùuni maa na ja'a na. Ta chi'in ma tu'un ña ya'a vita kà'an na, ta chi'in ma tu'un vii ña kà'an na, jànda'viña'a na ma ñivi vita anima.

19 Ta ndisaa ma ñivi cha chito va'a na, ña ndyo'o chinuni va'a ndo ma tu'un Ndioo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a chìsijj cha'a' ndo. Vati yu'u kùuni ña na koo tu'va ma chinituni ndo, ta ja'a ndo ma ña va'a, ta yüvi ma ña tüvi va'a.

20 Ta ma Racha'nu Ndioo, ra chà'a ña na koo vii anima yo, ta numini tava ra ma ndatu kui'na, ta jakanaa ra yi, ikan na tüva ja'a yi ni'iin nakuyi chata ndo. Ta ma Racha'nu yo Jesuu, na ku'va ra ma ñamani ra nuu ndo.

21 Ta ma ra nàni Timoteu, ra kùu merui chi'in ma tiñu jà'i, juuni tàchi ra saludu nuu ndo chi'in ma ra nàni, Luciu, Jasón, ta Sosipater, ndra kùu ñivi mai.

22 Ta nda yu'u ra nàni Terciu ña tåa ma tutu vali i'ya ña kà'an Paulu, juuni tàchi saludu nuu ndo ña na kumi ma Racha'nu ndo ndia.

23 Ta juuni tàchi ma ra nàni Gayu saludu nuu ndo. Ta rakan chà'a ra kàvai ma nuu iyo ra. Ta juuni ma ikan chà'a ra kùti'vi ma ñivi chinuni. Ta juuni tàchi ma ra nàni Latu ma saludu nuu ndo chi'in ma ra tesoreru ma ñuu i'ya, ta chi'in ma ra yani yo ña nàni Cuartu ma nuu ndo ndia.

24 Ta ma Racha'nu yo Jesucristu, na ja'í ra ndisaa ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Paulu ña jàka'nu ra Ndioo

25 Ta na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo, ra ja'a ñia na koo ndaa yo, takua kà'an ma tu'un va'a ra ña kàtitu'in nuu ndo cha'a' ma Racha'nu Jesucristu. Vati ma tu'un ña chìyo xe'e chi'in ma Racha'nu Ndioo, takani cha iyo yi ma chi'in ra nda antea ña jàtuvi ra ma ñuñivi niku.

26 Va vitin ma tu'un ikan cha jàkoto ma Racha'nu Ndioo yi yo, cha'a' ma tutu Ndioo ña tåa ma ndra kà'an kuenda ra, ña kà'an indukuni takua kùuni ma Racha'nu Ndioo, ra endee iyo ndito. Yakan va ma tu'un xe'e ña iyo chi'in ma Racha'nu Ndioo i'ya niku, cha chítakuati yi tandi'i nuñu'u'ñuñivi, kuenda ña na chinuni na yi, ta jachi'in na yi.

27 Ta ma Racha'nu Ndioo, ra uvanuu ña iyo ra ya'a chito ña kà'an, na jaka'nu yo ra nani kivi, ta ndisaa tiempu, kuenda ma Racha'nu Jesucristu. Ta takan na kuu yi. Amén.

Ma tutu nunuu ña tāa racha'nu Paulu kuenda ñivi chìnuni ña iyo ñuu Corintu

Paulu tāa ra tutu i'ya kuenda ndian chìnuni tu'un Cristu ña iyo Ñuu Corintu

¹ Yu'u Paulu, ra kāchin Ndioo ña na kui iin tatuñ ma Racha'nu Jesucristu, ti takan kùuni maa ra ña na ja'i. Yakan va yu'u chi'in ra yano Sóstenes,

² tāa ndi tutu i'ya kuenda ndisaa ndyo'o ndian chìnuni ña iyo ñuu Corintu, ti maa ndo kùu ma ndian kùu ñivi Ndioo cha'a' ña ndākuu ndo ndian ii jà'a ra. Ta takan kūu ña kāchin Ndioo ndo ña na kuu ndo ndian ii kuenda ra, indukuni takua jà'a ra chi'in tandi'i nuu ndian chinuni tu'un ra ña iyo nda nuu ni kùuni. Vati ma Racha'nu Jesucristu kùu ra ña chà'nda ra tiñu nuu yo chi'in nuu ndisaa ndiakan ndia.

³ Ta Ndioo ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu ra kùu chito'o yo, na koso ra ma ñamani ra chata ndo, ta na ja'a ra ña na koo vii ndo chi'in ra ndia.

Racha'nu Cristu chà'a ra mamaa ña va'a nuu ma ndian kùu ñivi ra

⁴ Nani kivi ora chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo kuenda ndo, ti cha'a' ña iyo ndo kuenda Jesucristu kùu yi ña nì'i ndo ma ñamani Ndioo.

⁵ Ta cha'a' ña ndō'iin ndo chi'in Cristu kùu yi ña chà'a ma Racha'nu Ndioo ndatuu ra nuu ndo, ikan na koo va'a ma chinituni ndo, ta kàtitu'un kachin ndo ma tu'un ra ndia.

⁶ Vati ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo cha'a' Cristu, cha iyo yi ma tichi anima ndo, ta vitin juu yi kùu ma ña jàna'a yi nuu ndo.

⁷ Ta cha'a' ña'a kùu yi ña tüvi kumani nuu ndo ma ña va'a nì'i ndo nuu Ndioo ora ndatuu va'a ndo, nda katí chaa ma kivi ña ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu.

⁸ Vati maa ma Racha'nu Ndioo ni jakuenda va'a ra ndo endeeni, nda katí ni chaa ma kivi ña ni kichaa ndiko ra, ikan na tüvi ka'an ma ñivi chata ndo ma ora ni kichaa ra.

⁹ Vati taku ma Racha'nu Ndioo iin ra ndicha kùu ra ña jàchinu ra ma tu'un kà'an ra, ti maa ra kùu ra ña kàti ra ña na ndo'iin yo chi'in ma se'e ra Jesucristu, ra kùu chito'o yo.

Na vā'a kesiin ndo ití' Ndioo tuva ndicha ña ñivi chìnuni kùu ndo

¹⁰ Ndyo'o yani, chi'in sivi Racha'nu yo Jesucristu chìkain ñamani nuu ndo ña na jando'iin tu'un ndo chi'in ta'an ndo, ikan na tüva kanita'an yu'u ndo chi'in na. Yakan ya na koo vii ndo, ta induku kuuni ndo chi'in na ndia.

¹¹ Kà'in takan chi'in ndo ndyo'o yani, vati chitoi tu'un yu'u ma ndian kùu ñivi ma ra nàni Cloé ña ya'a kànit'a'an yu'u ndo chi'in ma ñivi ta'an ndo ña chìnuni tu'un Cristu.

¹² Ta chi'in ma tu'un ña chìnji ikan, kùuni katitu'in nuu ndo ña iyo ma ndian iyo tañu ndo ña siin siin chànini, ta te'en kà'an na: "Ndyu'u, kùu ndi kuenda Paulu", kàti na. Ta iyo inga ndo ña kà'an: "Ndyu'u kùu ndi kuenda ma ra nàni Apolo", kàti ndo. Ta iyo inga ndo ña kà'an: "Ndyu'u kùu ma ndian iyo kuenda Petu.". Ta iyo inga ndo ña kà'an: "Ndyu'u kùu ndi kuenda Cristu", kàti ndo.

¹³ ¿A chànini ndo ña uvi nuu Cristu kùu ra?, kùuni ndo. Ta, ¿a chànini ndo ña yu'u kùu ma ra chí'i nuu kruu cha'a' ma kuati ndo?, kùuni ndo. ¿A

chànnini ndo ña chi'in sivi Paulu kùu yi ña künduta ndo?, kùuni ndo. Va na yüvi takan kùu yi.

¹⁴ Ta cha'a' yakan kùu yi ña yu'u chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo, ña tüvi nî jakundutai nî'iin ndo, ti uvanuu ma ndian jakundutai kùu ma ra nàni Crispo, ta ra nàni Gayu.

¹⁵ Va'ani ña töve kua'a' ndo jákundutai, ti koto ka'an ndo ña chi'in sivi kùu yi ña jákundutai fíivi.

¹⁶ Ta juuni chàku'unî ña jákundutai ñivi iyo ve'e ma ra nàni Estéfana ndia, va na tüva chàku'unî tuva iyo inga ndo ña jákundutai.

¹⁷ Vati Cristu tüvi nî tachi ra yu'u ña na jakundutai ñivi, ti tâchi ra yu'u ña na katitu'in tu'un ra nuu ndo. Yakan va na yüvi tu'un ña kèe tichi chinituni mai kùu ma ña kâ'in chi'in ndo, titu takan kùu yi, tajan kùuni yi ka'an yi ña na tüvi nda kuenda kùu yi ña chî'i ma Jesucristu nuu kruu cha'a' ma kuatio, tuva takan chànnini ndo.

Va'aga ña chànnini Cristu kua chànnini ma ñivi iyo ñuñivi

¹⁸ Kua'a' ma ñivi iyo kuati ña kuà'an iti' andaya', chànnini na ña: chîto nda kuenda kùu yi ña chî'i ma Cristu nuu kruu cha'a' ma kuatio, chànnini na. Va kuenda maa yo ña kùu yo ndian chìnuni tu'un ra, cha chîto va'a yo ña ni kakú yo, ti ndatu Ndioo kùu yi.

¹⁹ Ta cha'a' yakan kùu yi ña te'en kâ'an yi nuu ma tutu Ndioo: Ta ni jandi'i ma chinituni ma ndian chîto ña kâ'an, kùuni na.

Takan naa ndi'i ma ña chànnini na jâ'i.

Takan kàti Ndioo.

²⁰ Va vitin tüva ndakutiñu ma tu'un kâ'an ma ndra ya'a chîto ña kâ'an. Ta juuni na tüva ndakutiñu ma tu'un jâna'a ma ndra matru nuu ma ñivi, ta ni ma ndra kânita'an yu'u cha'a' ma ña iyo ñuñivi i'ya ndia, ti ma Racha'nu Ndioo cha ja'a ra ma tu'un na ña kùu yi iin ña tüvi ndakutiñu.

²¹ Vati ma Racha'nu Ndioo iyo kua'a' ma chinituni ra, vati ma ñivi iyo ñuñivi i'ya chî'in ma chinituni maa na, na töve kuu kuta'an na ma kua kuu koo nakoto na ma Ndioo. Va ma ndian chìnuni ma tu'un ña kâtitu'un ndi cha'a' ra, ndiakan kùu ma ndian châ'a' ra ña na nakoto na ra, ti kùuni ra jakakú ra na, vajji kuenda inga na, ma tu'un ña kâtitu'un ndi töve nda kuenda yi, chànnini na.

²² Takua vitin ma ndian judíu, endee chîkan na ña na ja'a Ndioo ndatu ka'nu ña na nde'e na. Ta ma ndian yüvi judíu ya'aga châta'ani na taso'o na ma tu'un ndian iyo chinituni ña iyo ma ñuñivi i'ya ndia.

²³ Va taku ndyu'u, kâtitu'un ndi naja kua chî'i Racha'nu Cristu nuu kruu. Yakan va cha'a' ma tu'un kâ'an ndi i'ya kùu yi ña ya'a xaani ma ndian judíu kuni na yi, ta nda ma ndian yüvi judíu, nde'e na ndyu'u, ti ma tu'un kâ'an ndi tüvi nda kuàtiñu yi, kùuni na.

²⁴ Va taku ma ndian cha kâchin Ndioo, jin kùu na ndian judíu, a ndian yüvi judíu, va induku chîto na ña Cristu kùu ma ndatu ma Racha'nu Ndioo, ta chinituni ra ndia.

²⁵ Vati iyo ndian chànnini ña cha'a' ña ya'a ndava xini Ndioo kùu yi ña jâ'a ra takan, kùuni na. ¿A tüvi chito na ña ma Racha'nu Ndioo kùu ma ra iyoga chinituni kua ma ñivi ñuñivi? Ta iyo inga ndian chànnini ña ma Racha'nu Ndioo na tüvi ñandee ra, kùuni na, va na tüvi châ'a na kuenda ña rakan kùu ma ra iyoga ñandee kua ndisaa ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi i'ya.

26 Ndyo'o yani, yu'u kùunij ña na ku'va ndo kuenda ña vaji tiani ndo kùu ma ndian iyo chinituni tañu ndian chinuni, takua kà'an ma ñivi ñuñivi, va maa ma Racha'nu Ndioo kùu ma ra kāchín ndo, vaji takan kùu ndo. Ta juuni na tüva kuu vaji kà'an na ña tiani ndo kùu ma ndian ndiso tiñu ka'nu, ta tiani ndo kùu ma ndian vachi tañu ma ndian kuika ndia.

27 Ta cha'a' ña kà'an na takan kùu yi ña kāchín ma Racha'nu Ndioo ndyo'o ña kùu ndo ma ñivi ñuñivi ña tüvi iyo kua'a' chinituni, kuenda ma ndian ya'a chito ña kà'an, ta kukanuu na nde'e na ndo, ta juuni kāchín ra ndyo'o ña kùu ndo ndian tüvi kua'a' ñandee, ikan na jakukanuu ndo ma ndian ya'a iyo ñandee ña iyo ñuñivi i'ya.

28 Ta cha'a' yakan kùu yi ña kāchín ma Racha'nu Ndioo ma ndian nda'vi, chi'in ma ndian tüvi ndakutiñu kuenda ña na januu na ma ndian ya'a chito ña kà'an.

29 Ta takan kùu yi ña niiin yo na këu jatayi maa yo yo nuu ma Racha'nu Ndioo.

30 Vati maa ra kùu ra ña jāndo'iin ra ndo chi'in ma Racha'nu Jesucristu ña na kuu ndo ñivi ra. Ta juuni ma Racha'nu Ndioo ikan, kùu ra ña châ'a ra chinituni ra kuenda yo, ta jāndaku ra yo ña kùu yo ndian ndaa ta ií kuenda ma Racha'nu Jesucristu, ti maa ra kùu ra ña jānaa ra kuati yo nikü.

31 Takan këu ta cha'a' yakan kùu yi ña ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Tu iyo nda yo kùunio jaka'nu yo iin nakuyi, va'aga ña na jaka'nu yo ma Racha'nu", kàti yi.

2

Kàtitu'un Paulu naja kua chî'í Cristu nuu kruu

1 Ndyo'o yani, ora châ'in cha kâtitu'in ma tu'un ndaa ña iyo xe'e chi'in ma Racha'nu Ndioo nuu ndo, tüvi nî ka'in yi chi'in tu'un nduva'a va'a kà'an, ta ni chi'in ma tu'un kà'an ma ndra ya'a chito ña kà'an nuu ndo ndia.

2 Vati ma ora chîyoi chi'in ndo, tüvi nî nakaninj cha'a' inga ma tu'un kuenda ña kâtitu'in yi nuu ndo, ti ma tu'un kâtitu'in nuu ndo, kùu mamaa ma tu'un ña kà'an cha'a' ma Racha'nu Jesucristu takua kùu naja kua chî'í ra nuu kruu.

3 Yakan va ma ora châi nuu iyo ndo, ndava ndayui jà'a ña ya'a ndasij, ti tüvi iyo kua'a' ñandee ma ora ikan.

4 Ta ma ora kâtitu'in ma tu'un cha'a' Jesuu nuu ndo tüvi nî kuuni jandomanj ndo chi'in ma tu'un kà'an ma ndra ya'a chito ña kâ'an, ta ni chi'in tu'un nduva'a va'a kà'an, vati tiá va'a ña jandomanj ndo chi'in ñandee ma Tati Ií Ndioo, ta chi'in ma ndatu ma Racha'nu Ndioo ndia.

5 Takan jâna'i nuu ndo ti kùunij ña na chinuni va'a ndo, cha'a' ma ndatu ña iyo chi'in Ndioo, ta tüvi cha'a' ma tu'un kà'an ma ndra chito ña kâ'an ña iyo ma ñuñivi i'yani.

Ma Tati Ií ma Racha'nu Ndioo châ'a yi ña na nakoto yo ra

6 Va taku kuenda ma ndian cha tîn va'a ma tu'un Ndioo, nuu ndiakan va chinij'u ndi kâtitu'un ndi ma tu'un vii ña iyo tichi chinituni va'a ña châ'a ma Ndioo nuu ndi chi'in na. Va siin kàa ma tu'un kà'an ma ndra chito ña kâ'an, chi'in ma tu'un kà'an ma ndra kumitiñu, kua ma tu'un kâ'an ndyu'u. Vati ndyu'u siin kua chànini ndi, va ni keta iin kivi ña ndisaa ndiakan ni jandi'i ra nuu na.

⁷ Takan kàtitu'un ndi nuu ndo, ti ma Racha'nu Ndioo, ndicha va'a ña iyo iin tu'un xe'e ña chito ra, nda antea ña jàtuvi ra ma ñuñivi i'ya. Va ma tu'un ikan tüvi ní cha'a ra ña na koto ni'iin ñivi yi niku, vaji ma ña kùuni ra kuenda yo cha'a yi ña na kuu yo ndian ka'nu takua kùu ra ma nuu iyo ra.

⁸ Yakan va ma tu'un i'ya kùu yi ña tüvi ní kutunini ma ndra kumitiñu, ña iyo ma ñuñivi i'ya yi. Ti tu ndicha ña kütunini ndra ma ña kùuni yi ka'an yi, na tüvi iyo yi ña ka'ni ndra ma Racha'nu nuu kruu niku, ra nduva'a kuii ka'nu.

⁹ Ta cha'a' yakan kùu yi ña, te'en kà'an yi nuu ma tutu Ndioo:
Kuenda ma ndian kùuni na nde'e na ma Racha'nu Ndioo,

cha iyo tu'va iin ña ka'nu kuenda na jà'a ra,
Ta yakan ni'iin ñivi takä'an nde'e na yi, ta ni ña takä'an tasso'o na yi,

ta takä'an nakanini na yi ndia, ti iin ña ya'a ka'nu kùu yi kuenda na.

¹⁰ Va ma tu'un xe'e i'ya, kùu yi ña chä'a ma Racha'nu Ndioo ña na jakoto ma Tati Ií ra yi ndi, ti ma Tati Ií ikan, kùu yi ña chito yi tandi'i ma tu'un ña chànnini ra, ta nda ma tu'un ya'a indii xe'e ña iyo tichi anima ra ndia.

¹¹ Ta ni'iin na kùu koto na naja kua chànnini inga ñivi, ti ta'ii'iin na chito maa na naja kua chànnini na. Yakan va indukuni takan kùu yi chi'in ma Racha'nu Ndioo, ti uвая ma Tati Ií ra kùu ma ra chito va'a naja kua chànnini ra ndia.

¹² Va taku maa ndi, ti tüvi ní tiin ndi ma kua chànnini ma ñivi ñuñivi i'ya, vati tìn ndi ma kua kà'an ma Tati Ií ña vàchi kuenda Ndioo, kuenda ña na kutunini ndi naja kua kùu ma ñamani Ndioo ña chä'a saani ra nuu ndi.

¹³ Takan kàtitu'un ndi nuu ndo, ti kua ikan jāna'a ma Tati Ií Ndioo nuu ndi. Vati na yüvi ma tu'un vàchi tichi chinituni maani ndi kùu yi ña kàtitu'un ndi yi nuu ndo ndia. Yakan va kua ikan kùu yi ña kàtitu'un ndi ma tu'un ña jāna'a ma Tati Ií Ndioo nuu ndi, ikan na kuu nakoto kachin va'a ga ndo ma Racha'nu Ndioo.

¹⁴ Ti ma ndian takä'an nakoto na ma Racha'nu Ndioo, na tüvi chito na naja kua iyo ma Tati Ií ra, ta na kùu kutunini na yi, ti kùu yi takua kùu iin ndian tivi xini kuenda na, vati ma Tati Ií Ndioo tüvi iyo yi chi'in na.

¹⁵ Va taku ma ndian iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in, ndiakan kùu kutunini na tandi'i yi, ta ma ndian töve ma Tati Ií chi'in, ndiakan töve kùu ki'in na kuenda ma ndian iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in, ti na kùu kutunini na yi.

¹⁶ Ta cha'a' yakan kùu yi ña te'en kà'an yi nuu ma tutu Ndioo:
Ni'iin ñivi tüvi chito na naja kua chànnini ma Racha'nu Ndioo,

ta ni'iin ñivi tüvi ní jana'a nuu ra ndia.

Vaji takan kùu yi va maa yo chànnini yo takua chànnini Cristu, ti iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in yo.

3

Paulu jàkuu ra tiñu kuenda ma Racha'nu Ndioo

¹ Ndyo'o yani, ora chïyoi chi'in ndo ta kàtitu'in ma tu'un Ndioo nuu ndo, ní kuu katitu'un kachin yi, takua iyo yi ña kàtitu'in yi nuu ma ndian iyo Tati Ií Ndioo chi'in, ti mamaa ña jà'a ma ñivi ñuñivini kùu ma ña jà'a ndo. Ta kumaniga chinituni ndo, ti jà'a ndo takua jà'a ma ndiakuati ña iyo kuenda Cristu ña kumaní chinituni, kua ikan jà'a ndo.

² Takan kùu yakan va chi'in mamaa tu'un ta'ani kàtitu'in yi nuu ndo, ti na kùu ja'a ndo kutunini ndo ma tu'un ña kàtitu'in nuu ma ndian chinuni

va'a, vati jà'a ndo takua jà'a ma ndiakuati ña ya'a ndava xini, ti kumaniga koto ndo ma tu'un ka'nuga. Ta nda ma vitin, juuni takä'an kuu ja'a ndo yi ndia.

³ Ta töve tandikun va'a ndo ma iti' Tati Ií Ndioo, vati tava juuni jà'aga ndo takua jà'a ma ndian iyo ñuñivi ña kànita'an yu'u na chí'in ta'an na, ta tixin ndo nde'e ndo ta'an ndo. Ndicha kuui ña induku kùu ndo takua kùu ndian iyo ma ñuñivini.

⁴ Vati taku ma ora kà'an ndo ña: "Ndian jàkua'a chí'in Pauluni kùu ndyu'u", katì ndo. Ta iyo inga ndo ña kà'an te'en ndia: "Ndian jàkua'a chí'in Apoloni kùu ndyu'u", katì ndo. Ndisaa ma ña kà'an ndo takan töve va'a yi, ti kùu yi takua kà'an ma ñivi iyo ñuñivini.

⁵ ¿A tükuii chà'a ndo kuenda ña ni yu'u Paulu, ta ni Apolo, tüvi iyo yi ña jaka'nu ndo ndi?, ti ndra jàkuu tiñu Cristuni kùu ndi. Ta cha'a' ndyu'u kùu yi ña chinuni ndo tu'un ma Racha'nu. Yakan va ta'ii'in ndi jàtiñu va'a ndi chí'in ma tiñu chà'a ra nuu ndi.

⁶ Taku ma tu'un Ndioo kùu yi takua kùu ma chiti tàchio. Yakan va ma tiñu jà'a ndi kùu yi ña: Yu'u kùu ma ra chàkin yava tu'un ikan ma tichi anima ndo, ta ma ra merui ra nàni Apolo, rakan kùu ma ra chôso cha'a' yi. Va ma Racha'nu Ndioo, kùu ma ra jakua'nu yi ma tichi anima ndo.

⁷ Yakan va ni ma ndra tàchi, ta ni ma ndra chòso cha'a' yi, na tüvi ka'nu nduva'a kuui kùu ndra kuenda Ndioo, ti yüvi tiñu ka'nu kùu ma ña jà'a ndra kuenda ra. Vati uvanuu Ndioo kùu ra ña ya'a iyo kuenda ra, ti rakan kùu ra jàkua'nu ra ma yava ña chàkin ndra.

⁸ Vati taku ma ndra tàchi, chí'in ma ndra chòso cha'a yi, indukuni kùu ma tiñu jà'a ndra kuenda ma Racha'nu Ndioo, vaji tiá iti' nuu ni ku'va ra ya'ví nuu ta'ii'in ndra cha'a' ña naja kua jàtiñu ndra ma tiñu ra.

⁹ Yakan va, maa ndi kùu ndi ña jàtiñu ndi kuenda ma Racha'nu Ndioo, ta maa ndo kùu ndo takua kùu ma ñu'u' nuu tachio ña kùu chito'o ra yi, ta kùu ndo takua kùu ma iin ve'e ña ja kîcha'a ra jàva'a ra ndia.

¹⁰ Yakan va ma Ndioo chà'a ra tiñu nui ña kùu yi ña yu'u kùu ma ra kàtitu'un ma tu'un Ndioo nuu ndo, ta kùi takua kùu ma ra nunuu já kîcha'a jàva'a cha'a ma ve'e, va vitin cha iyo inga tuku ma ndra chaa ña kàtitu'un yi nuu ndo. Ta ndrakan iyo yi ña ja'a va'a ndra kuenda nuu ndra chí'in ma tiñu jà'a ndra siki ma ve'e ña jàva'a ndra.

¹¹ Vati ma cha'a' ve'e ikan kùu yi ma Jesucristu. Ta nii'in yo na kùu java'a yo inga tuku yi ma nuu cha kùva'a yi.

¹² Ta siki ma cha'a' ve'e ikan, kùu ja'a yo ma tiñu va'a, a tiñu ña tüvi va'a, vati kùu ja'a yo yi chí'in oro, chí'in plata, a chí'in yuu tacha ndia. Ta juuni kùu ja'a yo siki yi chí'in ita, chí'in yutun, a chí'in tiamá itu ndia.

¹³ Ta ikan jan, ni keta ndio ma kivi ña ni kichi ndio ma Racha'nu Cristu, ña vächi jàkutuni ra ma kuati yo. Ta ma kivi ikan ni jana'a yi iin ku'va nuu yo tu va'a a vä'a' kùu ma tiñu ña jà'a ta'ii'in yo. Takan ni ja'a ra takua jà'a yo ora ti'o ma ñu'u ve'e ña jàkuva'a yi chí'in ma ndatiñu ña ti'o chí'in yi nde'o a kayu yi a töve.

¹⁴ Ta tu iyo nda yo jà'a ma tiñu va'a ña tüvi ni kayu jà'a ma ñu'u ikan, ni n'i'o ya'ví yo.

¹⁵ Ta tu iyo tiñu jà'a yo ña kâyu yi cha'a' ña tüvi va'a jà'a yo ma tiñu ikan, ni janaa ndi'i ma Racha'nu nuu yi, vaji maa ndra kùu kundee ndra kakú ndra nuu ma ñu'u vaji janda kaan ni'nì nia ndra.

16 ¿A tüvi chìto ndo ña maa ndo kùu ma veñu'u Ndioo, cha'a' ña iyo ma Tati lí ra chí'in ndo?

17 Ta tu iyo nda yo jàndi'i nuu ma veñu'u Ndioo, juuni Ndioo ni jandi'i ra nuu ma ndian jandi'i nuu yi ndia, ti ma veñu'u Ndioo ya'a ií yi, ta ma veñu'u ikan kùu maa yo.

18 Ta juuni koto kù'va ndo ña janda'viña'a inga ñivi ndo chí'in ma tu'un kà'an na, ti tu iyo nda ndyo'o chànnini ña ya'a chìto ndo ña kà'an ndo nuu ma ñivi iyo ñuñivi i'ya, kuuni ndo. Tiá va'a ña na jaña ndo ma kua chànnini ndo, ikan na ni'i ndo ma chinituni va'a ña iyo chí'in ma Racha'nu Ndioo kuenda ndo.

19 Vati ma tu'un iyo tichi chinituni ma ndian chìto ña kà'an, na tüvi nda kuenda yi kuenda Ndioo. Vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi cha'a' ndiakan: "Ma ndian kà'an ña ya'a iyo chinituni na, kùuni na, juuni maa na ni koyo na tichi ma trampa kini ña jà'a ña chànnini na ña chìto na", kàtì yi.

20 Ta juuni iyo inga tuku nuu kà'an yi te'en nuu ma tutu Ndioo ndia: "Racha'nu Ndioo kùu ra ña chìto va'a ra ña ndisaa tu'un iyo tichi chinituni ma ndian chìto ña kà'an, na tüvi nda kuàtiñu yi kuenda ra", kà'an ma tu'un Ndioo.

21 Yakan va, ni'iin ndo tüvi iyo yi ña jatayi ndo ndo cha'a' ña jàchì'in ndo ma tu'un kà'an ma ñivi ñuñivini. Vati ndisaa ma ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, kuenda ndo kùu yi:

22 taku yu'u Paulu chí'in Apolo, chí'in Petu' ndia, iyo ndi kuenda na katitu'un ndi tu'un ma Racha'nu nuu ndo. Ta nda ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, juuni ña'a ndo kùu yi, na tüva kùu vaji ndian cha chí'i, a ndian ndito, va nda vitin ta iti' nuu, ndisaa yi kùu yi kuenda maa ndo,

23 ti ndyo'o kùu ndo kuenda Cristu, ta Cristu kùu ra kuenda ma Racha'nu Ndioo.

4

Paulu kàtitu'un ra naja kua iyo yi ña kuiso ma ndra kùu tatum Jesucristu tiñu

1 Takan kùu yakan va cha chìto va'a ma ñivi naja kua jàkuu ndi tiñu kuenda Cristu, ta naja kua jàkuiso ra tiñu ndi ña na katitu'un ndi ma tu'un xe'e ña indii anima Ndioo chí'in kua'a' va'a ñivi ndia.

2 Yakan va ndisaa ndyu'u ña ndiso tiñu ña kùu tatum Cristu, iyo yi ña ja'a ndi ña jachinu ndi ma tiñu takua kùuni ma Cristu ja'a ndi.

3 Ti taku yu'u Paulu, na tükuii nakaninj cha'a' ña tisokuati ndo yu'u, a ma ndra kumitiñu ña iyo nuñu'u' ñuñivi i'ya, vaji tu mai tisokuati chata juuni mai, töve nda kuenda kùu yi tu takan jà'i ndia.

4 Yakan va töve chà'i kuenda ña tu iyo ma ña töve va'a jà'i. Ta na yüvi cha'a' ña chànninj takan, ña tüvi kùuni yi ka'an yi ña ma ña jà'i kùu yi ña va'a. Va uvanuu ma Racha'nu Ndioo kùu ra ña kùu jakutunini ma ña jà'i, a ña va'a a ña töve va'a kùu yi.

5 Ta koto tisokuati ndo ndi antea ña kichaa ma Cristu, tiá va'a ña na kuatu ndo ña na jana'a maa ma Racha'nu yi ora ni kichi ra. Vati maa ra kùu ra ña ni katí ra ma ña ndaa, ta ma tu'un xe'e ña chànnini yo ndia. Ta ikan jan ni ku'va ndio ma Racha'nu Ndioo ma ya've yo, ta takan tiñu'u ra yo tuva ma tiñu jà'a yo va'a yi a tüvi.

6 Yakan va ndyo'o yani, ndisaa ma tu'un ña ja kàtitu'in i'ya ña va'a maa ndo kùu yi, takua kùu iin ña kà'an yi cha'a' juuni mai, ta cha'a' ra nàni

Apolo ndia. Kua ikan iyo yi ña kutu'va ndo koo ndo takua kà'an ma tutu Ndioo, ta tüvi kanduu ja'a ndo tiá takua kà'an ma tutu Ndioo. Ta koto jändotayi ndo ndo cha'a' nda ñivi nikuuni ñivi jàna'a nuu ndo, ta takan kà'an ndo chata ma inga ndian ta'an ndo.

⁷ Va na tüvi va'a jà'a ndo ña kà'an ndo ña ndian va'aga kùu iin ndian ta'an ndo kua inga ma ndian ta'an ndo. ¿A tüvi chito ndo ña ndisaa ma ña iyo chi'in ndo, mamaa ña chā'a Ndioo nuu ndo kùu yi ña kà'an ndo takan? Ta tu ndicha ña takan kùu yi, ¿ta naja jàka'nu ndo ndo tuva ma ña ní'i ndo, töve iin ña kichi nda'a' juuni maa ndo kùu yi?

⁸ Ndyo'o chànnini ndo ña cha iyo ndisaa ma ña chiniñu'u ndo, kùuni ndo, ta chi'in ma ña kuika ndo ndia. Ta cha'a' yakan kùu yi ña na tüva chiniñu'u ndo ndyu'u, kùuni ndo. ¡Va na yüvi takan kùu yi!, ti tu ndicha ña takan kùu yi, tajan nda ndyu'u iyo yi ña koo va'a ndi chi'in ndo ma nuu chà'nda ndo tiñu ndia.

⁹ Ta cha'a' yakan kùu yi ña yu'u chànnini ña ndisaa ndyu'u ndra kùu tatum Jesucristu, cha ndákoo ma Racha'nu Ndioo ndi ña na nde'e ndisaa ma ñu'u' ñuñivi ndi, taku nda ndian kùu ma ñivi, ta nda ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ndia, ora chakan na ndyu'u takua kùu ma ndian jàkanaa ma kuati ndi, ta chünaa na ndyu'u ña jànde'e na tundo'o nda kati ka'ni na ndi.

¹⁰ Yakan va cha'a' ña ya'a chìnuni ndi tu'un Cristu kùu yi ña kà'an ma ñivi ña ndian tivi xini kùu ndi, kati na. Ta ndyo'o kùu ndo ma ndian ya'a iyo chinituni, kati na. Ta juuni chànnini na ña ndyo'o ya'a iyo ñandee ndo, ta ndyu'u tüvi. Ta juuni ya'a chàta'ani ma ñivi tiñu'u na ndo, ta ndyu'u java kà'an ndaani na chata ndi.

¹¹ Ta nda ma nda vitin, juuni ndo'o ga ndi tama', ti tüvi ní'i ndi ña kachi ndi, ta nàtii ndi takuui, ta kùmaní ja'ma ku'un ndi, ta ya'a jànde'e na tundo'o ndi, ta kùmaní ve'e koo ndi ndia.

¹² Ta ya'aga cha chitatuu ndi ja'a ña ya'a ní'i jàtiñu ndi chi'in nda'a' ndi. Ta ma ora kànduva'a ma ñivi ndi, ta ndyu'u kà'an viviini ndi chi'in na. Ta ora jànde'e ma ñivi tundo'o ndi, ta ndyu'u jàndeeni ndi ndia.

¹³ Ta ora kà'an ma ñivi ña ndian kini kùu ndi, ta ndyu'u kà'an viviini ndi chi'in na. Takan kùu yakan va kùu ndi takua kùu ma ñuma ña kèe kuñu yo, a ma cha'an ña chàta ma ñivi, ta kua ikan jà'a na ma nda vitin ndia.

¹⁴ Ndyo'o yani, ndisaa ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo nuu ma tutu i'ya, tüvi kà'in yi kuenda ña na kukanuu ndo, vati kà'in yi kuenda ña jàkuninai ndo, ti ya'a kùuní nde'i ndo, takua kùuní nde'i iin ma ndian kùu se'e mai.

¹⁵ Yakan va vaji iyo kua'a' mii ndra matru ña jàna'a nuu ndo cha'a' ña naja kua iyo Cristu, va tüvi kùuni ndra nde'e ndra ndo, takua kùuni ma ndian kùu tatá ndo nde'e ra ndo. ¿A tüvi chà'a ndo kuenda ña yu'u kùi takua kùu ma iin tatá ndo cha'a' ña kàtitu'in ma tu'un Jesucristu ña kà'an naja kua kùu kakú ndo?

¹⁶ Yakan va chìkain ñamani nuu ndo ña na ja'a ndo takua jà'i.

¹⁷ Ta cha'a' ña'a kùu yi ña tàchí ma ra nàni Timoteu, iin ra ya'a kùuní nde'i ña kùu takua kùu iin ra se'i cha'a' ña ya'a chìnuni ra ma tu'un ma Racha'nu. Yakan va, ra'ya kùu ra ña ni katitu'un ra nuu ndo naja kua jàtiñui kuenda Cristu Jesuu, ta naja kua jàna'i ma tu'un ma Racha'nu nuu ndisaa ma ndian chìnuni nuu kùti'vi na ma ninii iti' chàkunui.

18 Vati iyo ndian iyo tañu ndo ña cha kicha'a na jàtayi na na, ti chànini na ña na tüvi ni kunde'e ndikoi ndo inga cha'a', kùuni na.

19 Va tu ma Racha'nu kùuni, tajan kùu ku'in kunde'i ndo ma nuu iyo ndo tiá numini ma kua chànini. Ta ikan jan ni nde'e ndioi ma ña ni ja'a ma ndian jàtayi. Ta na yüvi yakani, ti nda ma ña ni ka'an na ni nde'i ta juuni ni nde'i tu ndicha ña a iyo ma ndatu Ndoo chi'in na a töve ndicha, ndia.

20 Ti tu ndicha ña chà'a na ña na ka'nda Ndoo tiñu nuu na, tüvi iyo yi ña ka'an na yi chi'in tu'un yu'u mani na, ti iyo yi ña jana'a na ma ña jà'a na chi'in ndatu ña chà'a Ndoo nuu na.

21 Yakan va naja kua chànini ndo, ¿a iyo yi ña jande'i tundo'o ndo ma ora ni chai?, kùuni ndo. ¿A tiá va'a ña na vii na nde'i ndo, ta kuunji nde'i ndo?, kùuni ndo.

5

Paulu kàtitu'un ra naja kua iyo yi ña koo ma ndian kini xini chi'in ma ndian kùu ta'an na

1 Ta yu'u chìtu'in ña iyo iin ra iyo tañu ndyo'o ndian chìnuni ña ndàka ra juuni ma ma'a ka'nu ra, ta yakan ti iin kuati ya'a ka'nu kùu yi ña ni ma ndian tüvi chìnuni, tüvi jà'a na takan ndia.

2 Yakan va na tüvi va'a jà'a ndo ña jàndaku tayi ndo ndo cha'a' ma kuati ña jà'a ra, tiá va'a ña na nda'vi kùuni ndo, ta tavani'i ndo ra ma nuu jàka'nu ra Ndoo chi'in ndo.

3 Ndicha va'a ti tüvi iyo chi'in ndo, va iyo chi'in ndo chi'in chinituni. Ta chi'in ma chinituni cha tisokuatj ma ra jà'a ña kini ikan, va na yüvi cha'a' ña tüvi iyo chi'in ndo, ta kùuni ndo ja'a ndo ma ña tüvi va'a, vati na ja'a ndo ma ña va'a takua jà'a ndo yi ma ora iyo chi'in ndo.

4 Yakan va na kuti'vita'an ndo chi'in sivi ma Racha'nu yo Jesucristu, ta ma ikan yu'u ni koi chi'in ndo chi'in chinituni, ta juuni ni koo ma ndatu ma Racha'nu Jesucristu chi'in ndo ndia.

5 Ta ikan jan ma ra jà'a ndio ma kuati ikan, ni ti'i ndio ndo ra nda'a' ma Satanaa, kuenda ña na jande'e ji'nán' tundo'o ra, ikan na ndakoo ra ma kuati jà'a ra, ta kuu jakakú ma Racha'nu Jesucristu ra ma ora ni kichaa ndiko ra.

6 Yakan va na tüvi va'a jà'a ndo ña jàtayi ndo ndo, chi'in ma kuati jà'a ra. ¿A tükui chà'a ndo kuenda ña iyo iin tu'un kà'an ña chi'in ita'vini ma yuchan iya, kùu janandaa yi ma yuchan paan?, kàti yi.

7 Yakan va na tavani'i ndo ma yuchan iya chiya kini ña iyo ma tañu ndo, ikan na ndakuu ií ndo, ti maa ndo kùu ndo takua kùu ma paan chaa ña chàcho ma kivi viko pakua ña tüvi kì'vi yuchan iya tichi, ti Cristu kùu ra takua kùu ma mvechala ña chàcho ma viko pakua, ti sôkó ra ra, ta chi'i ra cha'a' ma kuati yo.

8 Takan kùu yakan va na sii kuuni yo kuenda ma Racha'nu Ndoo, ta jaka'nu va'a yo ma viko pakua, ti tüva kuu yo takua kùu ma yuchan iya cha'nu, ti tüva endeeni ja'a yo kuati chi'in ma ñivi. Va vitin cha kùu yo takua kùu ma paan chaa ña tüvi kì'vi yuchan iya tichi, ti cha jà'a yo mamaa ña va'a, ta ndicha.

9 Ta nuu ma inga tutu ña tâchi nuu ndo niku, kà'an yi ña, na tüva iyo yi ña kuta'an ndo chi'in ma ndra tondo ña kì'vi chi'in ñivi ña'a yüvi ñasi'ndra, ta ñivi ña'a tondo ña kì'vi chi'in ndra'ii yüvi ii vi ndia.

10 Va ma tu'un ña já kātitu'in nuu ndo tüvi kùuni yi ka'an yi ña na jachiyo ndi'i ndo nuu ndisaa ma ndian töve chinuni já'a kuati ña iyo ma ñuñivi i'ya. Va taku nuu ma ndra kí'vi chi'in ñivi ña' a ña yüvi ñasi'i ndra, a ñivi ña' a ña kí'vi chi'in ndra'ii ña yüvi ii vi, a ndian kùuni nde'e ndatiñu inga ñivi, a ndian su'u, a ndian jaka'nu ma ndioo yutun ii. Vati tu ndicha ña iyo yi ña kesiin ndo nuu ma ndian já'a ma kuati i'ya, na kùu koo ndo ma ñuñivi i'ya, ti ndanikuni iyo ma ndian já'a takan.

11 Ta ma ña kùuni kàtitu'in nuu ndo, kùu yi ña, na ndö'iin ga ndo chi'in ma ndian kà'an ña ndian chinuni kùu na, tuva juuni já'aga na takua já'a ma ndian tüvi chinuni. Vati ma kuati já'a ma ñivi ña' a, a ndra'ii, kùu yi ña kí'vi ndra chi'in ñivi ña' a yüvi ñasi'i ndra, ta ñivi ña' a chi'in ndra'ii yüvi ii vi ndia. Juuni ma ndiakan kùu na ña kùuni na nde'e na ma ndatiñu inga ñivi, ta jáka'nu na ma ndioo yutun ii, ta vata na, ta chì'i na ndixi, ta su'u na ndia. Yakan va chi'in ma ndian ta'an yo ña chinuni ña já'a takan, na ndö'iinga ndo chi'in na, ni ña kachi ndo chi'in na.

12 Takan kàti yu'u, ti taku maa yo ña kùu yo ndian chinuni tu'un Cristu, na tüvi tiñu ndiso yo kùu yi ña jàkutuni yo ma kuati ma ndian tüvi chinuni.

13 Vati maa ma Racha'nu Ndioo kùu ma ra iyo yi ña tisokuati ra na. Va taku maa ndo iyo yi ña tisokuati ndo ma ndian chinuni ña iyo tañu ndo, ta cha'a' ña' a kùu yi ña iyo yi ña tavani'i ndo ma rakan ña já'a kuati ña iyo tañu ndo.

6

Nuu kà'an Paulu ña töve va'a taan ma ndian chinuni tu'un Cristu kuati chata ta'an na nuu ma ndra kumitiñu

1 Tuva kànita'an yu'u ndo chi'in juuni ma ñivi ta'an ndo ña chinuni, koto kù'un ndo kujakutunini ndo ma kuati ikan nuu ma ndra kumitiñu, tuva yüvi ndra kumitiñu ña chinuni tu'un Ndioo kùu ndra. Va'aga ña na nanduku ndo ma ndra yanio ña chinuni ña na jakutunini ndra ma kuati ikan.

2 ¿A tüvi chito ndo ña juuni maa ndyo'o ndian kùu ndian chinuni, ni ku'va Ndioo ña na jakutunini ndo ma kuati iyo chi'in ma ñivi iyo ñuñivi i'ya tiá iti' nuu?, ña já'a ndo takan. Yakan va tu takan ni ja'a ndo ma tiá iti' nuu, tajan kùuni yi ka'an yi ña juuni takan iyo yi ña jandondaa ndo ma kuati vali ña já'a ma ndian ta'an ndo ña chinuni tiempu vitin ndia.

3 ¿A tüvi chito ndo ña ndisaa maa yo chinuni, kùu tisokuati yo, nda ma ndian kùu tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, tuva tüvi va'a já'a yi ndia? Ta cha'a' yakan kùu yi ña juuni kùu ja'a yo jandondaa yo, nda ma kuati iyo chi'in ma ñivi iyo ñuñivi i'ya ndia.

4 Tatu takan já'a ndo, tajan kùuni yi ka'an yi ña na tüvi va'a já'a ndo ña chinifi'u ndo, ña na jandondaa ma ndra kumitiñu ma kuati ndo, tuva yüvi ndra chinuni kùu ndra.

5 Takan kà'in chi'in ndo, ikan na koo ta'an tukanuu nuu ndo. ¿A ní'iin ma ndra kùu yanio iyo ndatu, a chinituni ndra ña kuu jandondaa na ma kuati já'a ndo?, ña já'a ndo takan, kùuni ndo.

6 Vati ndyo'o ndian chinuni töve va'a já'a ndo ora kànita'an ndo chi'in juuni ma ndian chinuni ta'an ndo, va kiniga kùu yi kuenda ndo ora kùati'i ndo ma kuati ikan nuu ma ndra kumitiñu na jandondaa ndra yi, ta ndrakan yüvi ndra chinuni kùu ndra ndia.

⁷ Ta cha'a' ña tüvi ïyo va'a ndo chi'in ma ndian kùu ta'an ndo ña chìnuni. Cha'a' yakan kùu yi ña töve koo vïi ndo chi'in na takua kùuni Ndioo. Va'aga ña na jandeeni ndo ma kuati ja'a na chata ndo chi'in ma ndian kùu ta'an ndo, ta ku've ndo ña na su'u maa na nuu ndo.

⁸ Va tava maa ndo na tüvi jà'a ndo takan, ti java vi'a maa ndo kùu ma ndian jà'a kuati, ti su'u ndo nuu ma ndian kùu ta'an ndo.

⁹ ¿A tüvi chà'a ndo kuenda ña ma ndian jà'a ma kuati kua takan, na tüvi ni ni'i na nuu koo na chi'in Ndioo nuu chà'nda ra tiñu? Yakan va koto kù'va ndo ña jànda'viña'a juuni ma meru ndo ndo. Vati taku ma ndra'ii ña ki'vi chi'in ma ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra, ta ma ñivi ña'a ña ki'vi chi'in ma ndra'ii yüvi ii vi, ta chi'in ma ndian jàka'nu ma ndioo yutun ií, ta chi'in ma ndra si'i,

¹⁰ ta ni ma ndra su'u, ni ma ndian kùuni nde'e ndatiñu inga ñivi, ni ma ndian chìní jà'a ndixi, ni ma ndian chàta'ani ka'an tu'un vata, ta ni ma ndian chàta'ani janda'viña'a; ndisaa ndiakan na tüvi ni ni'i na nuu koo na chi'in Ndioo nuu chà'nda ra tiñu.

¹¹ Nda ndyo'o ndian chìnuni vitin, juuni takan jà'a ndo niku, va tava ma vitin cha ndakuu ií anima ndo jà'a ma Ndioo, ta cha jänandoo ra ndo, ta jändondaa ra ndo ndia, chi'in sivi ma Racha'nu yo Jesucristu, ta chi'in ma Tati Ií ra, cha'a' ña cha ndö'iin ndo chi'in ra.

Ìyo yi ña kumi va'a yo ma kuñu yo cha jà'ií ma Racha'nu Ndioo yi

¹² Chinitu'in ña ïyo iin ndo ña kà'an te'en: "Kùu ja'a yo nda ña nikuuni ti cha ïyo va'a yo jà'a Ndioo", kàti ndo. Ndicha ña takan kùu yi, va na yüvi ndisaa yi kùu ma ña va'a kuenda yo. Ta takan kùu yi, va juuni ïyo yi ña ja'a yo kuenda yo chi'in ma ña ja'a yo, koto jända'viña'a yi yo ndia.

¹³ Ta juuni ïyo inga tuku tu'un ña kà'an te'en ndia: "Ma ndayu ña chàchi yo ña kuà'an tichi yo iin ña va'a kùu yi kuenda yo, ta ma tichi yo iin ña va'a kùu yi kuenda ma ndayu." Ta vaji takan kùu yi, va ma Ndioo ni jandi'i ra nuu ma ndayu chi'in ma tichio, vati ma kuñu yo töve ïyo yi ña chàtiñu yo yi kuenda ña na ki'vi yo chi'in nda ndian ni kuuni, ti ma kuñu yo kùu yi kuenda ña jàka'nu yi ma Racha'nu Ndioo, ta ïyo ra kuenda ña kumi ra ma kuñu yo.

¹⁴ Yakan va tava cha chito va'a ndo ña ma Racha'nu Ndioo, jänataku ra ma Racha'nu, juuni kua ikan ïyo yi ña koto ndo ña ma Racha'nu Ndioo ni janataku ra yo chi'in ma ndatu ra ndia.

¹⁵ ¿A tüvi chà'a ndo kuenda ña ma kuñu ta'ii'iin ndyo'o ndian chìnuni, juuni kùu yi kuenda ma kuñu Cristu ndia? Ta yu'u, ¿a va'a tu kà'in chi'in ndo ña na ndakoo ndo ma iti' Cristu, ta ki'vi ndo ja'a ndo ma ña kini chi'in ma ña tondo?, kùuni ndo. ¡Na vä'a' yi!

¹⁶ ¿A tükuii cha'a ndo kuenda ña ma ora ndò'iin iin ra'ii chi'in iin ña tondo, ninduvi vi ndakuu vi iin kuñuni? Vati ndava nda nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Ninduvi vi ni ndakuu vi iin kuñuni", kàti yi.

¹⁷ Yakan va tu ndyo'o cha ndö'iin ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo, juuni kùuni yi ka'an yi ña, iin kuñuni kùu ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo ndia, ti cha ndö'iin ma anima ndo chi'in ra.

¹⁸ Yakan va na jaña ndo ña ki'vi ndo chi'in ma nda ndian ni kùuni, takua ki'vi ndo chi'in ma ñivi ña'a tondo a ma ndian yüvi ñasi'i ndo. Vati ma ndian jà'a takan, iin kuati ka'nú kùu yi kuenda juuni ma kuñu na.

19 ¿A tükuii chà'a ndo kuenda ña ma kuñu ndo kùu yi takua kùu ma veñu'u ka'nu nuu iyo ma Tati Ií Ndioo ña chà'a ma Racha'nu Ndioo nuu ndo? Vati na tüvi chà'nda maa ndo tiñu nuu ndo cha'a' ma kuñu ndo.

20 Ti ma Racha'nu Ndioo kùu ra ña chà'a ra ña na koo ma Tati Ií ra chi'in ndo, cha'a' ña ya'aga ya'vi tia'vi ma Cristu ora chí'í ra cha'a' ndo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña iyo yi ña jaka'nu ndo Ndioo cha'a' ndisaa ma tiñu va'a ña jà'a ndo chí'in ma kuñu ndo, vati kuenda maa ra kùu ndo vitin.

7

Paulu katitu'un ra naja kua iyo yi ña tända'a ma ñivi

1 Vitin va ni ya'i katitu'un ndikoi nuu ndo naja kua kùuni ndo ndakatu'un ndo nui nuu ma tutu tâchi ndo. Ndicha ti va'aga kùu yi kuenda ma ndra'ii ña tu tüvi koo ñasi'i ndra.

2 Va ma kuati kùu yi ña ma ndra'ii kì'vi ndra chi'in ma ñivi ña'a tondo, ta cha'a' yakan kùu yi ña va'aga ña na koo ma ñasi'i maa ndra, ta ma ñivi ña'a, va'aga ña na koo ma ii vi ndia. Ta takan töve kì'vi na tichi kuati chi'in inga ñivi.

3 Yakan va taku ma ndra'ii, iyo yi ña ku've ndra ma ña kùuni ma ñasi'i ndra, ta ma ñivi ña'a kùu ñasi'i ndra, iyo yi ña ku've vi ma ña kùuni ma ii vi ndia.

4 Vati ma ñivi ña'a, na küu ka'nda maa vi tiñu nuu vi cha'a' ma kuñu vi, ti kuenda ma ii vi kùu yi. Ta ni ma ndra'ii na küu ka'nda maa ndra tiñu nuu ndra cha'a' ma kuñu ndra, ti kuenda ma ñasi'i ndra kùu yi ndia.

5 Yakan va koto käti ndo ña na küu kusu ndo chi'in ma ñasi'i ndo, ta ni ndyo'o ñivi ña'a juuni koto käti ndo takan chí'in ma ii ndo ndia. Kùu ka'an ndo takan, va tu cha jándo'iin tu'un jí'na ndo ña ni ja'a ndo takan kuenda ma uvi uni kivini kuenda ña ki'vi ndo ka'an ndo chí'in ndisaa tu'un ndaa kuenda Ndioo. Va ma ora cha yá'a, tajan iyo yi ña ndo'iin ndiko ndo chí'in ma ñasi'i ndo. Takan iyo yi ña ja'a ndo, ti koto ki'vi ma kui'na ma tichi kuñu ndo, ta kùuni ndo ki'vi ndo chí'in nda ndian nikuuni ndia.

6 Ndisaa ma tu'un kà'in i'ya, kùu yi kuenda ña chündayu'i ndo, ta tüvi kà'in chi'in ndo ña na ja'a ndo yi tuva tüvi kùuni ndo ja'a ndo yi ndia.

7 Yu'u, kùunij ña ndisaa ndo na koo ma'iin ndo takua iyo yu'u ña tüvi iyo ñasi'i, va chítoi ña töve takan ni kuu yi, ti siin siin kùu ma ñamani ña chà'a ma Ndioo nuu ta'ii'in yo.

8 Ta juuni kùunij ña na va'aga ña na tända'a ma ndra yoko, ta juuni töve tända'a ndiko ma ñivi ña'a ña kìndoo nda'vi ndia, ikan na koo na takua iyo yu'u, kùunij.

9 Va tu kündee ndo, tiá va'a ña na tanda'a ndo, koto kùuni ndo ki'vi ndo chí'in nda ndian nikuuni, yakan ti iin kuati ka'nu kùu yi.

10 Va yu'u kà'in chi'in ndo, ña yöve tu'un mai kùu ma ña kà'in, ti tu'un Ndioo kùu yi, ña ma nda ndian nikuuni ña cha tända'a, na tüvi iyo yi ña ndakoo ndo ma ta'an ndo.

11 Ta tu ndakoo vi ma ii vi, va'aga ña na ndakimani ta'an vi ta ndo'iin ndiko vi chí'in ndra. Ta tu kùuni vi, tajan va'aga ña na kindoo nda'vi maa vi ta tüva koo ma ii vi ndia. Ta juuni takan kùu yi chí'in ma ndra'ii ña na tüvi iyo yi ña ndakoo ndra ma ñasi'i ndra ndia.

12 Ta vitin va ni ka'an ndioi nuu inga tuku ndo cha'a' ña chàninj mai, ta yüvi tu'un chà'a ma Racha'nu nui kùu yi, ña tu iin ra yani yo ña chìnuni, ta ma ñasi'i ra iin ña tüvi chìnuni kùu ña, juuni na küu ndakoo ra ña,

tuva cha chā'a ña tu'un nuu ra ña kùu kundaka ra ña vaji iin ra chìnuni kùu ra.

¹³ Ta tu iin ña chìnuni, ndaka ña iin ra tüvi chìnuni, indukuni na töve va'a ndàkoo ña ra, tuva cha chā'a ra tu'un nuu ña, ña kùu kundaka ra ña vaji iin ña chìnuni kùu ña ndia.

¹⁴ Takan kàti chi'in ndo, vati tu iin ña chìnuni ndàka ña iin ra tüvi chìnuni, ni ndakuu ii ra jā'a ma Racha'nu, cha'a' ña ndo'iin ra chi'in ma ña chìnuni. Ta tu iin ña tüvi chìnuni ndaka ña iin ra chìnuni, juuni ni ndakuu ii ña, cha'a' ña ndàka ña ma ra chìnuni ndia. Yakan va ma ora ni koo ndio ma se'e vi, juuni ni jandaku ii ma Racha'nu Ndioo ma se'e vi, vaji kùu na se'e ma ndian töve chìnuni.

¹⁵ Va tu iin ra tüvi chìnuni ya'a janini ra ña kùuni ra ndakoo ra ma ña kùu ñasi'i ra ña chìnuni, na ku'va ña ña na kee ra ku'un ra. Ta indukuni kùu yi tuva iin ña tüvi chìnuni ya'a jànnini ña, ña kùuni ña ndakoo ña ra, na ku'va ra ña na kee ña ku'un ña ndia. Tu takan ta'an chi'in ma ndian tanda'a ndian chìnuni, töve janini na ña koo na chi'in ma ndian tanda'a chi'in na endeeni. Vati Ndioo kāchin ra ndo kuenda ra, ti kùuni ra ña na koo vii ndo chi'in ta'an ndo.

¹⁶ Yakan va taku ndyo'o ñivi ña'a ña chìnuni, takan iyo yi ña koo vii ndo chi'in ma ndra kùu ii ndo ña tüvi chìnuni, ti tüvi chito ndo tuva kùu jakakú ndo ra, cha'a' ña kùu ndo ñivi ña'a chìnuni. Ta juuni takan iyo yi ña koo vii ma ndra chìnuni chi'in ma ñasi'i ndra ña tüvi chìnuni, ti tüvi chito ndo tuva kùu jakakú ndo ña cha'a' ña kùu ndo ma ndra chìnuni.

¹⁷ Yakan va na tüva kùu, jin ndian tanda'a kùu ndo a töve, va iyo yi ña koo vii ndo naja kua kùuni ma Racha'nu ña koo ndo, ta naja kua kùu ndo ma ora kāchin ra ndo. Tandi'i ma tu'un i'ya, kàtitu'in yi nuu ma ndian chìnuni ta nuu ñuu kuà'in, ikan na jachi'in na yi.

¹⁸ Ta tu iyo nda yo kùu ndra'ii ña kāchin Ndioo ña cha tā'nda ma ñii nuu ika, koto jā'ani ndra ña ndra yüvi ta'nda ñii nuu ika kùu ndra. Ta tu iyo nda yo kāchin Ndioo ña takä an ta'nda ma ñii nuu ika, na tüvi iyo yi ña jakuuni ndra ja'a ndra yi tuva tüvi chàta'ani ndra ja'a ndra yi ndia.

¹⁹ Vati taku kuenda Ndioo, na tüva kuu tuva ta'nda ma ñii nuu ika yo a tüvi, ti ma ña kùuni ra kuu yi ña na jachi'in yo ma ña kà'an ra.

²⁰ Yakan va ta'ii'iin yo iyo yi ña ndoo yo koo yo takua kùu yo ma ora kāchin Ndioo yo.

²¹ Vati tu kùu ndo ma ndian kùu musu ña tüvi ni'i ma ya'vei, ma ora kāchin ma Racha'nu Ndioo ndo, na näkanini ndo cha'a' yi, vati tu chaa iin tiempu ña kuu kee nuna ndo, na nanduku ndo iti' va'a tiá ja'a ndo yi.

²² Vati taku maa yo kāchin ma Racha'nu Ndioo yo ora kùu yo musu ma inga na niku, va ma vitin kùu yo ndian chàkuu nuna kuenda ra ña jàkakú ra yo nuu ma kuati jà'a yo. Ta indukuni kua ikan kùu yi chi'in maa yo tüvi kùu musu na niku, ta vitin kāchin ra yo kuenda ña na ndakuu yo ndian kùu musu ma Racha'nu Cristu.

²³ Ti ma Racha'nu Ndioo, ya'aga ya'vei tia'vei ra cha'a' ndo, ta cha'a' yakan kùu yi ña kùuni ra ña na kuu ndo musu ra, ta tüvi ku'va ndo ndo kuenda ña kùu ndo musu ma ñivi ñuñivi.

²⁴ Yakan va ndyo'o yani ndian chìnuni, yu'u chàninj ña na ndoo yo koo yo takua kùu yo ma ora kāchin ma Racha'nu Ndioo yo kuenda ra.

²⁵ Va taku kuenda ma ndian takä'an tanda'a, na tüvi iyo ni'iin tu'un ña kà'in kuenda ma Racha'nu nuu na, va juuni kùu katitu'in ma kua chàninj

kuenda na, cha'a' ña kùi iin ra iyo tundeeni va'a chi'in Ndioo, ti künd'a'vini ra yu'u.

²⁶ Yakan va yu'u katj ña va'aga ña na ndoo yo koo yo takua kùu yo ma ora kâchin ma Racha'nu Ndioo yo, cha'a' ña ndetiñu ña iyo yo ma tiempu i'ya ma vitin.

²⁷ Yakan va ndyo'o yani ndian cha iyo ñasi'indo, va'aga ña na nänduku ndo naja kua ndakoo ndo ña. Ta tu ndra tüvi ñasi'i, va'aga ña, na tänd'a'a ndo ndia.

²⁸ Ndicha ti na yüvi kuati kùu yi tuva tänd'a'a ndo, ta juuni na yüvi kuati kùu yi tuva tänd'a'a ma ñivi ña'ndia. Va ma tiempu ya'a ndetiñu ni kuu yi tiá iti' nuu, ta ma ndian tänd'a'a ni nde'e na tundo'o ma ñuñivi i'ya. Ta cha'a' yakan kùu yi ña kà'in chi'in ndo ña na tänd'a'a ndo, ti tüvi kùuní nde'e ndo ma tundo'o ikan.

²⁹ Yakan va ndyo'o yani ma ña kùuní ka'in chi'in ndo kùu yi ña tiania tiempu kùu yi ña kindoo yo koo yo ma ñuñivi i'ya. Yakan va nda ma kivi i'ya ta iti' nuu, taku ndyo'o, ndra cha tänd'a'a, na tüvi iyo yi ña ya'a nakanini ndo cha'a' vi.

³⁰ Ta juuni taku ma yo ya'a nda'vi kùuni, na sii kuuni na takua kùu ndian sii kùuni, ta ma ndian sii kùuni ta ndiakan na kùuni na kua ndian ya'a nda'vi kùuni. Ta maa yo jàta ndatiñu, na tüvi iyo yi ña ya'a sii kuuni ndo cha'a' ma ndatiñu na ndia.

³¹ Ta indukuni takan kùu yi, chi'in maa yo nänduku naja kua koo va'a yo iti' nuu, vati na tüvi iyo yi ña ya'a nakanini yo cha'a' yi, ti ma ñuñivi ña iyo yo i'ya, chani chaa ma tiempu ña ni naa yi ndia.

³² Takan kà'in chi'in ndo, ti na tüva kuuni ña nakanini ndo cha'a' ma ña iyo ma ñuñivi i'ya. Vati taku ma ndra tüvi nî tanda'a, ndrakan chítu'un ndra cha'a' tiñu ma Racha'nu, ta naja kua kùu jakuu ndra ma ña kùuni ra ndia.

³³ Va tu ma ndra cha tänd'a'a kùu ndo, tajan ikan nakanini ndio ndo cha'a' ña naja kua kùu nani'i ndo ma kua koo va'a ndo ma ñuñivi i'ya, ta cha'a' ña naja kua kùu ja'a ndo ta kindoo va'a ndo chi'in ma ñasi'i ndo.

³⁴ Yakan va iyo uví nuu ma kua chànnini ra. Ta juuni kua ikan kùu yi chi'in ma ñivi ña' ña kindoo nda'vi, ta ma ñivi ña' ña tüvi nî tanda'a, ti vikan endee chítu'un vi cha'a' ma ña kùuni ma Racha'nu, ta cha'a' ña naja kua kùu koo ii vi chi'in kuñu vi, ña jàka'nu vi ra chi'in ndisaa anima vi. Va taku ma ñivi ña' ña cha tänd'a'a, ti vikan nàkanini vi cha'a' ña naja kua kùu ja'a vi ta nani'i vi naja kua koo va'a vi ma ñuñivi i'ya, ta naja kùu ja'a vi kuenda ña na kindoo va'a vi chi'in ma ndra kùu ii vi ndia.

³⁵ Vati chi'in ma tu'un kà'in nuu ndo i'ya, na tüvi kà'in yi kuenda ña jàniní ndo, vati kà'in yi nuu ndo, ti chíttoi ña iin ña va'a kùu yi kuenda ña na nani'i ndo naja kua kuu koo ndo ndian iñu'u, ta naja kùu tiin va'a ndo ma iti' kùa'an ma Racha'nu, ta töve nàkanini ndo jakesiin ndo ndo ma iti' ra.

³⁶ Va tu iyo yo chànnini ña va'aga ña na koo ii ma ñivi ña' se'e ndo, ti cha kua kuyatin ma kuiya ña koo ii vi, va'aga ña na koo maa ma ii vi tuva takan chànnini ndo. Vati yüvi kuati kùu yi tu tanda'a vi.

³⁷ Va tu iyo yo chànnini va'a chi'in ndisaa anima ndo ña na kindoo ma'iin ma ña' se'e ndo, juuni ña va'aga kùu yi tu töve tanda'a ña ndia.

³⁸ Yakan va iin ña va'a kùu yi tuva chà'a ndo ma se'e si'í ndo ña tanda'a vi, va iin ña va'aga kùu yi tuva na kù'va ndo vi ña tanda'a vi ndia.

³⁹ Ta juuni taku ma ñivi ñ'a ña cha tānda'a, na tüvi iyo yi ña ndakoo vi ma ndra kùu ii vi, ora juuni kùu ndra, ndra ndito, va tu ma ndra kùu ii vi cha chí'i ndra, tajan cha iyo va'a ndiko vi ña kùu koo ndiko ma inga ii vi tuva kùuni vi, va nda tuva kùu ndra, ndra chìnuni tu'un Ndioo.

⁴⁰ Va yu'u chànnini ña va'aga kùu yi kuenda ña tuva na köoga inga ii vi. Takan chànnini yu'u, vati kua ikan kùuni ma Tati Ií Ndioo iyo chí'in.

8

Paulu kàtitu'un ra naja kua ja'a ma ñivi ña sokó na ña chàchi na kuenda ndioo yutun ña jà'a juuni maa na

¹ Vitin va kùunji katitu'in nuu ndo naja kua ja'a ndo ña sòkó ndo ma ña chàchi ndo kuenda ma ndioo yutun. Ndicha va'a ñia, ndisaa yo iyo chinituni kùunio cha'a' ma ñia jaka'nu yo. Ta vaji takan kùu yi kuenda yo, iyo yi ña koto yo ñia ma ña chito yo jà'a yi ñia ya'a jandotayi yo yo. Ta ña'a töve tindee yi yo ña kua'nu ndisaa yo chí'in yi. Va tu kùuni yo nde'e yo ma ndian ta'an yo ta chà'a yo tundeeni nuu na, ni kua'nu va'a ndisaa yo.

² Ta tu iyo nda ndyo'o chànnini ndo ña ya'a iyo kua'a chinituni ndo, kùuni ndo. Na tüvi ndicha tu takan chànnini ndo, vati takä'an koo chinituni ndo kuenda ma tu'un ndaa, takua iyo yi ñia koo yi.

³ Va Racha'nú Ndioo cha nàkoto va'a ra ndisaa ma ndian ya'a kùuni nde'e ra.

⁴ Ta cha'a' ñia sòkó ndo ma ndayu chàchi ndo nuu ma ndioo yutun, chito va'a yo ñia na tüvi ndioo ndicha kùu ma yutun ikan. Vati cha chito va'a yo ñia uvanuu Ndioo kùu ra ñia iyo ra, ta tüvi inga ra.

⁵ Ta vaji kàti ma ñivi ñia iyo kua'a' nuu ndioo iti' ni kuuni a ma nuñu'u' ñuñivi i'ya a ma andivi, ta ndiakan chànnini na ñia iyo kua'a' nuu ndioo yo ta kua'a' nuu ra kùu chito'o yo.

⁶ Va taku maa yo, ti cha chà'a yo kuenda ñia, uvanuu Tatá yo Ndioo kùu ra ñia iyo. Vati ma Racha'nú Tatá yo kùu ra ma ra jàtuvi ndisaa nakuyi, ta cha'a' yakan kùu yi ñia iyo yo kuenda ra. Ta juuni uvanuu chito'o yo iyo, rakan kùu ra ma Racha'nú Jesucristu. Ta cha'a' ra kùu yi ñia iyo ndisaa nakuyi ma ñuñivi i'ya, ta cha'a rakan kùu yi ñia ndito yo nda vitin.

⁷ Va na yüvi ndisaa yo ndian chìnuni chito yo ma tu'un i'ya. Vati tañu yo iyo ndian takani jàka'nu na ma ndioo yutun niku, ta nda vitin chànnini na ñia ma ndioo yutun ikan iin ñia ndicha kùu yi. Yakan va ora chàchi na ma ndayu ñia sòkó na kuenda yi. Ta tava ya'a vita ma anima na, yakan va jànda'viña'a yi na, ta chànnini na ñia jàndokini yi na jà'a ma ndayu ikan.

⁸ Va taku ma Racha'nú Ndioo, ti tüvi ti'i ra kuenda yo cha'a' ñia chàchi yo ma ndayu ikan a tüvi. Vati na yüvi cha'a' ñia chàchi yo ma ndayu ikan kùu yi ñia ni ndakuu va'aga yo, a ni ndakuu kiniga yo tuva tüvi chàcho yi ndia.

⁹ Va iyo yi ñia ja'a ndo kuenda nuu ndo chí'in ma ñia chànnini ndo ñia kùu ja'a ndo nda ñia nikuni, ti koto jakoyo ndo ma ndian vita anima ñia chìnuni ma tu'un Ndioo ma tichi kuati.

¹⁰ Vati tu iyo nda yo chìnuni ñia nde'e ñia ka'iin ndo chàchi ndo ma tichi ma veñu'u nuu ka'iin ma ndioo yutun, ndita'an ma ndian ta'an ndo ñia vita anima ñia chìnuni ma tu'un Ndioo, ta juuni ndiakan ñia chànnini na ñia ndokini na jà'a ma ndayu ikan, kicha'a na ñia chàchi na yi ndia.

¹¹ Yakan va tu takan chànnini ndo ja'a ndo cha'a' ña ya'a iyo chinituni ndo, kùuni ndo, na yüvi ña va'a kùu yi, ti jà'a ndo ña kôyo ma ndian vita anima tichi ma ña kini, vati ma Racha'nu Cristu, juuni chí'i ra cha'a' na ndia.

¹² Vati tu cha'a' ma ña jà'a ndo jà'a yi ña jàkesiin yi ma ndian vita anima ma ikan na ki'vi na iti' kini kuenda na, tajan kùuni yi ka'an yi ña iin kuati ka'nu kùu ma ña jà'a ndo kuenda ma Racha'nu Cristu ndia.

¹³ Yakan va tu cha'a' ma ndayu chàchi kuu yi ña jà'i ña na koyo ma ndian ta'in ña chinuni ma tichi kuati, tiá va'a ña na kâchigai ma ndayu ikan, ikan töve jà'i ña na koyo na ma tichi kuati.

9

Iyo ndatu ma ndra tatum Jesuu ndia

¹ Yakan va cha chìto va'a ndo ña kùu ja'i ña kakú nunai, ta kùi iin tatum Jesuu, ta juuni cha chìto ndo ña ndé'i ma Racha'nu yo Jesuu ndia. Ta juuni ndyo'o kùu ma ndian kùu ma tiñu jà'i, ti cha'a' tu'un kàtitu'in kùu yi ña na chinuni ndo ma tu'un ra.

² Va iyo ñivi ña chànnini na ña yüvi ra tatum Jesuu kùi, kùuni na. Va taku kuenda maa ndo ti cha chìto va'a ndo ña ndicha ña tatum ra kùi, vati jàndakui ndo ña na kùu ndo ndian chinuni tu'un ma Racha'nu, ta yakan jàna'a kachin yi ña ndicha ña kùi tatum ra.

³ Ta vitin va ni ka'an ndioi ma tu'un i'ya kuenda ma ndian kà'an chatai:

⁴ Taku yu'u ra kùu tatum Jesuu, iyo yi ña ku'va ndo ma ña kachi ta ko'i.

⁵ Ta juuni töve kuati kùu yi tuva tanda'i chi'in iin ña'a ña chinuni, takua iyo ñasi'i ndra inga ma ndra kùu tatum Jesuu, ta ndra kùu yani ma Jesuu, ta Petu' ndia.

⁶ ¿A chànnini ndo ña Bernabé ta yu'uni kùu ndi ña na tüvi iyo yi ña ku'va ndo ña kachi ndi, cha'a' ña tüvi jàña ndi ña jatiñu ndi chi'in nda'a' ndi?, kùuni ndo.

⁷ ¿A yo kùu jatiñu saani ma tiñu jandaru, ta tia'vi maa ndra cha'a' ma ña kachi ndra?, kùuni ndo. ¿A nda ra jatiñu tichi ku'u ta tàchi ra yutun tata, ta töve kùu kachi ra ma chiti run ora ni keta yi?, kùuni ndo. Ta indukuni takan kùu yi kuenda ma yo jakuenda mvechala, vati iyo yi ña ko'o ra ma lechi ri ora iyo ra' ma ndika ri ndia.

⁸ Ta koto näkanini ndo ña tu'un yu'u maanj kuu ma ña kàtitu'in nuu ndo, vati ndava nda nuu ma tutu Ley Ndioo ña tāa Moisés, takan kà'an yi ndia.

⁹ Ta te'en kà'an yi nuu yi: "Na vä'a ti'i yo xikima yu'u ma jundiki ora jatiñu ri ña chàñu ndri chata ma chiti trigu", kàti yi. Va ma Racha'nu Ndioo na tüvi kà'an ra ma tu'un ikan kuenda ma jundikini,

¹⁰ vati juuni kà'an ra yi kuenda maa yo, cha'a' ña na nanduku yo naja kua koo va'a yo. Vati taku ma ndra ta'vi ma ñu'u', kuenda ña tàchi ndra, jà'a ndra yi ti chìto ndra ña ni ni'i ndra ma nii ma ora ni keta yi. Ta indukuni takan kùu yi chi'in ma ndian jàkoyo ma nii, ti cha chìto na ña ni kachi na yi ndia.

¹¹ Yakan va tu ndyu'u, takan jatiñu ndi chi'in ndo kuenda ña na chinuni ndo ma tu'un Ndioo, juuni kua ikan iyo yi ña tindee ndo ndyu'u jitü ita'vi nakuyi ndia.

¹² Ndicha ti iyo yi ña tindee ndo inga ndra kùu tatum Jesuu, va iyoga yi ña tindee ndo ndyu'u kua ndrakan.

Ta juuni chito ndi ña iin ña va'a kùu yi tu chikan ndi ma ña chininu'u ndi nuu ndo, va na küuni ndi ja'aga ndi yi, ti küuni ndi jandeeni ndi, nda ni kuuni ta'an chi'in ndi, ta takan na chaa ma tu'un va'a cha'a' Jesuu nuu ndo, ta nii'in nakuyi töve chàsi nuu yi ma iti' kua kuita kuati yi.

¹³ Ta juuni cha chito va'a ndo ti taku ma ndian jàtiñu kuenda ma veñu'u ka'nü ñivi judíu, juuni nuu ma ndayu ña sòkó ma ñivi ña iyo kuenda ma veñu'u ikan iyo yi ñi'i na ma ña kachi na ndia. Yakan va küuni yi ka'an yi ña ma ndian jàkuenda ma chito naá, nuu sòkó na ma kiti ña chà'mi na kuenda Ndioo, juuni iyo yi ña kachi na ma sa'an ikan cha'a' ma tiñu jà'a na ndia.

¹⁴ Ta juuni maa ma Racha'nu kùu ra ña kā'an ra ña tandi'i ma ndian chinuni ña kàtitu'un tu'un va'a cha'a' Cristu, iyo yi ña juuni nuu ndian chinuni tu'un ikan, nde'e na ta kachi na ndia, kàti ma Racha'nu.

¹⁵ Va yu'u nii'in cha'a' takä'an ndakain ma ña chininu'i nuu ndo cha'a' ma ña kà'in tu'un Ndioo, ta juuni töve tutu i'ya nuu ndo kuenda ndàkain iin nakuyi nuu ndo ndia. Tu kuenda yu'u va'aga tu kuvij cha'a' ma ña ja'i, ta ikan nii'in na küu namaa na ma ña ka'nü jà'i ña katitu'un saanj yi nuu ma ñivi ndia.

¹⁶ Vati tu yu'u kàtitu'in ma tu'un Ndioo, na tüvi ja'i yi kuenda ña jandotayi yu'u nuu ndo, ti ma Ndioo tâchi ra yu'u ña ja'i ma tiñu ikan. Va tu tüvi jà'i yi, nda'vi kuunj ti Ndioo ni jande'e tundo'o nui tuva tüvi jà'i yi.

¹⁷ Yakan va tu kàtitu'in ma tu'un ra cha'a' ña kua ikan küuni mai ja'i yi, tajan ma Racha'nu Ndioo ni ku'va ra ma ya'vji. Tatu töve küunji ka'in yi, va cha'a' ña Ndioo tâchi ra tiñu i'ya nui ña na ka'in yi, yakan va takan iyo yi ña ja'i yi.

¹⁸ Yakan va, ¿ndava kùu ma ya'vji ña nii'in ñivi cha'a' ña kàtitu'in ma tu'un Ndioo?, küuni ndo. Va ma ya'vji nii'in kùu ma ña chisii animai ña küuni ora kàtitu'un saanj ma tu'un va'a Ndioo nuu ma ñivi, ta na tüvi chikain nii'in nakuyi nuu na cha'a' ma tiñu jà'i, vaji cha takani kùu ja'i yi.

¹⁹ Vati taku yu'u, ti na tüvi kui musu nii'in ñivi niku, va vitin cha kachin kuenda kùi musu ndisaa ndo, ti takan kùu jakanai tiá kua'a' ñivi kuenda Ndioo.

²⁰ Vati ora kàtitu'in nuu ma ñivi judíu, juuni jà'i ma kua takani jà'a na, ikan na kùu kicha'a na chinuni na tu'un cha'a' Jesucristu. Ta ora kàtitu'in nuu ma ndian ndikun chata ma ley ña taa Moisés, juuni jà'i ma takua jà'a na, vaji tüvi chà'nda ma ley ikan tiñu nui, va takan jà'i ikan, takan kuu kicha'a na chinuni na tu'un cha'a' ma Jesucristu.

²¹ Ta juuni ora kàtitu'in yi nuu ma ndian yüvi judíu, ndian töve tiñu'u ma tu'un Ley Ndioo ña taa Moisés, vati ma ña jà'i kuu ma takua jà'a na, ikan na kicha'a na chinuni na tu'un cha'a' ma Jesucristu. Ta ña'a, tüvi küuni yi ka'an yi ña töve tiñu'i ma tutu Ley Ndioo, cha'a' ña ndikun gai chata ma Racha'nu Cristu chi'in ma tu'un ley ña jàna'a ra ndia.

²² Ta ora kàtitu'in yi nuu ma ndian tüvi chinuni va'a ma tu'un cha'a' Jesucristu, ti ndian vita anima kùu na, indukuni jà'i ma takua jà'a ndiakan. Ta ndisaa yakan jà'i yi, cha'a' ña küunji ña na kakú uvi uni na, tuva takan kùu yi.

²³ Ja'i tandi'i yakan, cha'a' ma tu'un va'a cha'a' Cristu, ikan na sii küunji, ti juuni Ndioo châ'a ra ña na kuu katitu'in yi.

24 Ta juuni cha chito va'a ndo, ti taku ma ndian chinu, iyo yi ña kunu ni'i ndisaa na, va uvanuu na kùu ma ndian iyo yi ña jakanaa. Yakan va indukuni kua ikan iyo yi ña kunu ni'i ndo kuenda ma Racha'nu Ndioo, ikan na jakanaa ndo ra ndia.

25 Vati taku ma ndian jàndova'a na na kuenda ña kusiki ta'an na chi'in inga na, iyo yi ña nduva'a kumi na ma kuñu na. Ta ndisaa yakan jà'a na yi, ti kùuni na jakanaa na ma korona ña kundii xini na ña kùu takua kùu ma nda'a yutun ña numi kuiini xii yi. Va taku maa yo ti jàndeeni yo cha'a' ña kùuni yo jakanaa yo ma ya've yo ña endee töve ni chaa tiempu ña ni ndi'i yi.

26 Vati taku yu'u, na tüvi chàta'anj ña kunu mai takani tu töve chai ma nuu ndi'i yi. Ta juuni töve chàta'anj ña kanj ña kusiki chi'in chikj tu töve va'a nani ma chikj kanj ti na kùu jàkanai tuva takan jà'i.

27 Ti ma ña jà'i kùu yi ña nduva'a jande'i tundo'o ma kuñui, cha'a' ña kùunij ña na ja'a yi takua kuuni mai. Vati tu tüvi ja'i ma takan, tajan kùuni yi ka'an yi ña na tüvi nda kuenda kùi, ti jañai ma iti' Ndioo, vaji cha kàtitu'in ma tu'un ra nuu ma inga ñivi. Va yu'u, töve jàchi'jn yi kuenda juuni mai.

10

Paulu jàkuninaa ra ma ndian jàka'nu ma ndioo yutun

1 Ndyo'o yani koto näani ndo ma ña ja'a ma ndian kùu ñivi yo ndian chiyo taji'na, ma ora tändikun na kuà'an na ma chata viko ña iyo sukun jà'a ma Racha'nu. Vati tandi'i ndiakan këtachiyo na iti' chata ma tañu'u jà'a ma Racha'nu ma tiempu ikan.

2 Ta takan kùu yi ña ma tiempu tändikun na kuà'an na chata ma viko chi'in Moisés, nda ma tiempu ikan kùu yi ña ndö'iin na chi'in ra, ta ña'a kùuni yi ka'an yi ña künduta na chi'in Moisés ma tichi tañu'u ta chi'in tañu viko ikan ndia.

3 Ta juuni tandi'i ma ñivi ikan châchi na ma ndayu va'a ña Ndioo jàtuvi ra kuenda na chi'in in in tiñu ka'nu.

4 Ta juuni chi'in inga tiñu ka'nu, Ndioo châ'a ra ña chi'i na ma takuui va'a ña kàna ma nuu iyo kava ma tichi iti' kuà'an na, ti takuui ikan kùu ma Cristu, vati maa ra kùu ra ña tindee ra na, ikan na töve nayi ta'an na ma nuu kuà'an na.

5 Vati cha yati tandi'i ma ñivi jâchika na iti' Racha'nu Ndioo, vaji jâna'a ra kua'a' ndatu ra nuu na. Ta Ndioo töve sii kùuni ra ña jà'a na takan, yakan va ndisaa ndiakan, chi'i na ma tichi ku'u nuu châkunuu na.

6 Tandi'i ña kùu i'ya, jâna'a yi ti na vä'a jà'a yo ña nànduku yo ma ña kini takua jâ'a ndiakan, ti koto ta'an yo takua tâ'an na.

7 Yakan va koto jäka'nu ndo ma ndioo yutun, takua jâ'a kua'a' ma ndian kùu ñivi yo ña chiyo taji'na niku. Vati ndava nda nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi chata na: "Ma ñivi ikan, châchi na, ta chi'i na, ta ora chinu jà'a na takan, tajan kîcha'a ndio na tàcha'a na kuenda jàka'nu na ma ndioo yutun", kàti yi.

8 Ta koto kî'vi ma yo kùu ndra'ii chi'in ma ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra, ta ma ñivi ña'a chi'in ma ndra yüvi ii vi ndia, ti kua ikan jâ'a ma ndian kùu ñivi yo niku. Vati cha'a' ña jâ'a na takan kùu yi ña chi'i nda oko uni mii na iin kivini jâ'a ma Racha'nu Ndioo.

⁹ Ta juuni na tüvi ïyo yi ña ki'in yo ku'va ma Racha'nu Cristu, takua jā'a iin ma ndian kūu ñivi yo ndia. Vati cha'a' ña takan jā'a na, yakan va jā'a ma Racha'nu ña na kachi ma koo na, ta chī'i na ndia.

¹⁰ Ta koto kä'anti'ini ndo chata ma Racha'nu, takua jā'a na ndia, vati cha'a' ña takan jā'a na, yakan va tāchi ra ma tati jàkuu tiñu nuu ra ña na ka'ní yi na.

¹¹ Ndisaa ña tā'an ma ndian kūu ñivi yo ndian chīyo tají'na, jāna'a yi nuu yo naja kua jā'a ma Racha'nu Ndioo. Ta tāa ra yi nuu ma tutu ra kuenda ña kindoo yi chī'in yo ndian ïyo ma kivi nuu ndi'inia, ikan na koo tu'va yo chi'in ma tu'un ra.

¹² Yakan va iin nda ndyo'o chànnini ndo ña cha ïyo va'a ndo, kùuni ndo, tiá va'a ña na ja'a ndo kuenda nuu ndo, koto jandi'i ra nuu ndo ndia.

¹³ Vati ña na koto ndo ña ndisaa ma kuati ña kùuni ndo koyo ndo tichi, indukuni kùu yi chi'in ma kuati ña kùuni koyo tichi nda ndian nikuuni ïyo ma ñuñivi. Ta ndicha va'a ti Ndioo ïyo tundeeni ra chi'in ndo, yakan va ndisaa tiempu ña kùunio koyo yo tichi ma kuati ikan, töve chà'a ra ña kùu yi tiá ka'nu kua kuu jandeeni yo, vati juuni jāna'a ra iti' va'a nuu kuu kakú yo tichi yi, ikan na kuu jandeeni yo yi.

¹⁴ Yakan va ndyo'o yani ma ndian ya'a kùunj nde'i, kàtitu'in nuu ndo ña na numini jaña ndo ña jàka'nu ndo ma ndioo yutun.

¹⁵ Ta chitoi ña kùu ndo ndian iyo chinituni va'a, yakan va na ka'an ndo chi'in tu ndicha kùu ma ña ni kà'in chi'in ndo.

¹⁶ Vati taku ora chà'a yo ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo, ma ora ni ko'o yo ma kopa vinu ií ña kùu ma nii Cristu, ikan kùu ma nuu ndò'iin yo chi'in ma ndian chinuni ña ïyo kuenda Cristu, ti chàti ra nii ra cha'a' ma kuati yo. Ta taku ma ora chà'nda kuatio ma paan ña ni kachi yo ña kùu kuenda kuñu Cristu, ma ikan juuni jāna'a yi nuu yo ña ndò'iin yo chi'in ma kuñu ra ndia.

¹⁷ Yakan va vaji kua'a' ñivi kùu yo, va ndisaa yo ndàkuu yo iin ñivini cha'a' ña chàchi yo iin paani.

¹⁸ Na kuku'uni ndo takua jā'a ma ñivi ñuu Israel nikü, vati ndiakan chàchi na ma sa'an ña chà'ni na ta sòkó na nuu ma chito naá kuenda jàka'nu na ma Racha'nu Ndioo, ikan na ndo'iin na chi'in ra, ta kùu na iin ñivini ndia.

¹⁹ Va chi'in ma tu'un ña kàtitu'in nuu ndo i'ya, na tüvi kùunj ka'in ña chànnini ña ïyo nda kuenda ma ndioo yutun, ta juuni töve chànnini ña ïyo nda kuenda ma sa'an kiti ña sòkó na nuu yi ndia, takua chànnini ndiakan.

²⁰ Takan kàtitu'in nuu ndo, vati ïyo ma yo tüvi chìnuni tu'un Cristu ña, juuni sòkó na yi kuenda ña jàka'nu na ma tati xaan ikan, ta yüvi nuu ma Racha'nu Ndioo, ta yakan tüvi kùunj ja'a ndo yi. Yakan va kàtitu'in yi nuu ndo.

²¹ Vati na kùu ko'o ndo ma vinu ña ka'in tichi copa ma Racha'nu, tuva juuni chi'i ndo ma vinu ña ka'in tichi copa ma tati xaan ndia, ta juuni na kùu kunandi ndo mesa ma Racha'nu, tuva juuni chünandi ndo mesa ma tati xaan ikan ndia.

²² Ta juuni, ¿a va'a tu ja'a ndo ña ndoxaani ma Racha'nu Ndioo chi'in yo cha'a' ma ña kini ña ja'a yo?, kùuni ndo. ¿A chànnini ndo ña ïyo tiaga ñandee ndyo'o kua maa ra?, kùuni ndo.

Kùu ja'a yo nda ña kùuni maa yo, va ïyo yi ña ndakimani yo ma inga ñivi ndia

23 Ndicha ña iyo ma yo kà'an ña kùu ja'a yo nda ña kùuni maa yo, kàti yo, va na yüvi ndisaa yi kùu tindee yi yo ti tüvi chà'a yi tundeeni yo chi'in ta'an yo.

24 Ta na tüvi iyo yi ña nanduku yo ña va'a kuenda juuni maa yo, vati va'aga ña na nanduku yo ña va'a kuenda inga ma ñivi ta'an yo.

25 Ta na kachi ndo tandi'i nuu ma sa'an ña kuya'vei ma veto'o, ta na nàkanini ndo tuva sa'an ña cha sòkó na nuu ndioo yutun kùu yi, a töve.

26 Takan kàti chi'in ndo, ti maa ma Racha'nu Ndioo, kùu ra ma chito'o ma nuñu'u' ñuñivi i'ya chi'in ndisaa ña iyo nuu yi ndia.

27 Tatu iyo iin ma ndian tüvi chinuni ña jainvitaa na ndo ña na ku'un ndo kukachi ndo chi'in na ma ve'e na, na ku'un ndo tuva kùuni ndo, ti kuu kachi ndo nda nuu ndayu nikuuni, va'a ga ña na töve ndakatu'un ndo tuva ndayu ña cha sòkó na nuu ndioo yutun ña jàka'nu na kùu yi a töve.

28 Ta vitin tu iyo inga nda yo jainvitaa ndo ma ve'e na, tajan ma ora ni kachi ndio ndo, kàtitu'un ndio na nuu ndo ña ma ndayu ña cha sòkó na nuu ma ndioo yutun kùu yi, katì na. Tu takan kùu yi va'aga ña na kachi ndo yi, ti koto ja'a ndo ña na vä'a kùuni ndian kà'an yi nuu ndo.

29 Ta ma tu'un ña, já kàtitu'in i'ya ña cha'a' ña kacho ma sa'an, ti vaji tüvi kuati kùu yi kuenda ndo va kuenda inga na, chïto a kuati kùu yi kuenda na.

Ta tu takan ta'an chi'in va'a ga ña töve kachi yi, ikan na töve tiso na kuati nui cha'a' yi, jin ma ña va'a kùu yi kuendai tu kachi yi, va iin ña ya'a ika kùu yi kuenda ma chininituni ndiakan.

30 Ta tu yu'u chà'i ta'vindioo cha'a' ma ña ni kachi, ¿ta naja kà'an ma ñivi ña yüvi ña va'a kùu ma ña jà'i?, ta kuenda yu'u kùu yi iin ña va'a ja'i kùunji kuenda ma Ndioo.

31 Yakan va tuva chàchi ndo, a chì'i ndo, a jà'a ndo inga tuku tiñu va'a, na ja'a ndo yi va kuenda ña jàka'nu ndo ma Racha'nu Ndioo.

32 Ta koto jäna'a ndo nuu ma fiivi ní'iin nakuyi ña tüvi va'a chànnini na, ikan na tiso na kuati ndo cha'a' yi, ni nuu ma ndian judiu, ni nuu ma ndian yüvi judiu, ta ni nuu ma ndian iyo kuenda ma veñu'u Ndioo ndia.

33 Vati yu'u va'aga ña na nandukui naja kua koo sii ma ndisaa ñivi chi'in ndisaa ma ña jà'i, ta tüvi jà'i ma ña chàta'ani mai a ma ña va'a kuendai chànnini, ikan na kuu ni'i na nuu kakú na.

11

1 Yakan va na ja'a ndo ma takua jà'i, ti yu'u juuni takan jà'i ma takua jà'a Cristu ndia.

Ndisaa naja kua jà'a ma ñivi ña'a ña iyo kuenda Ndioo

2 Yakan va yu'u chisij ta tiñu'i ndo, vati chàku'uni ndo yu'u cha'a' ndisaa ma nakuyi jà'a ndo, ta cha'a' ña cha kîcha'a ndo jàchinu ndo ma tu'un va'a ña kàtitu'in nuu ndo.

3 Va ma ña kùunj ña koto ndo, kùu yi ña ma Racha'nu Cristu, kùu ra ra kuxini nuu ndisaa ma ndra'ii, ta ma ndra'ii kùu ndra iin ndra kuxini nuu ñasi'i ndra, takua ma Racha'nu Ndioo kuxini ra nuu ma Cristu ndia.

4 Vati tu iin ra'ii chàsi ra iin nakuyi xini ra ma ora kà'an ra chi'in Ndioo, a ora kà'an ra ma tu'un Ndioo nuu ma inga ñivi, kùuni yi ka'an yi, ti tüvi tiñu'u ra ma ra kùxini ra, vati chàsi ra ma xini ra ora jà'a ra takan.

⁵ Ta indukuni kùu yi tuva iyo ñivi ña'a ña tüvi chàta'ani vi kasi vi xini vi ora kà'an vi chi'in Ndioo, a ora kà'an vi ma tu'un ra nuu ma inga ñivi, juuni kùuni yi ka'an yi ña töve tiñu'u vi ma ra kùu ii vi cha'a' ma ña jà'a vi ndia. Indukuni kùu yi tuva sokon te'e vi ma ixi xini vi.

⁶ Vati tu iyo ñivi ña'a, ña tüvi chàsi vi xini vi ma ora kà'an vi chi'in Ndioo, va'aga ña na sokon te'an ma ixi xinian tuva takan kùunian ja'a ña. Va tuva kanuu ña, ña sokon te'an yi kùunian, tajan na kasi ndioan yi tuva takan.

⁷ Va taku ma ndra'ii, ti na tüvi nuva jà'a ndra ña kasi ndra xini ndra, vati Ndioo jàtuvi ra ndra ña kùu ndra takua kùu maa ra, ti ma xina'ñu ra kùu ndra. Ta ma ñivi ña'a kùu vi ma xiña'nu ma ndra'ii ndia.

⁸ Vati taku ma Racha'nu Ndioo, ti tüvi nî java'a ra ma ra'ii nunuu chi'in ma kuñu ma ñivi ña'a, vati ma ñivi ña'a kùu vi ña kûva'a vi chi'in kuñu ma ndra'ii jà'a ma Racha'nu Ndioo.

⁹ Yakan va cha chito ndo ña tüvi nî kuva'a ma ndra'ii kuenda ma ñivi ña'a, vati ma ñivi ña'a kùu vi ña jâva'a ma Racha'nu Ndioo vi kuenda ma ra'ii.

¹⁰ Ta cha'a' yakan kùu yi ña iyo yi ña kasi vi ma xini vi cha'a' ma ndatu ña iyo chi'in vi, ta ikan na kuu vi ndian iñu'u nuu nde'e ndisaa ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo.

¹¹ Vati taku kuenda ma ndian chinuni, töve va'a ña chànnini yo siin siin cha'a' ma ndra'ii chi'in ma ña'a, vati nduvu grupu iyo kuenda vi nuu Ndioo, ta nduvu ndiakan chinîñu'u na ta'an na ndia.

¹² Ta vaji ndicha kuii ña ma Racha'nu Ndioo jà'a ra ma ñivi ña'a nunuu chi'in kuñu ma ra'ii, ta vitin ndisaa ma ndra'ii cha kâku ndra nuu ma ma'a ndra ndia. Va vaji takan kùu yi, va ma Racha'nu Ndioo induku jàtuvi ra ndisaa na.

¹³ Yakan va, ¿naja kua chànnini ndo?, ¿a va'ani ja'a vi ña tüvi chàsi vi xini vi ma ora kà'an vi chi'in Ndioo?, kùuni ndo.

¹⁴ Töve va'a, ti juuni cha chito va'a yo ña ma ndra'ii ña chàta'ani jakua'nu ma ixi xini ndra, ja'a maa ndra tukanuu nuu ndra, vati tüvi iyo yi ña ja'a ndra takan.

¹⁵ Va taku ma ñivi ña'a, ti maa ma Racha'nu Ndioo châ'a ña na koo nani maa ma ixi xini vi, ikan na kasi xini vi.

¹⁶ Ta tu iyo nda ndian tüvi chinuni va'a ma ña kà'an ndi vitin, tajan iyo yi ña koto na ti ni ndyu'u, ta ni inga ma ñivi chinuni, na tüvi nàkoto ndi ma inga kua takani jà'a ndi. Yakani kùu ma ña chito ndi.

Paulu katitu'un ra nuu ma ñivi ña na tüvi va'a ja'a na ora kuxini na ña jàka'nu na ma Racha'nu

¹⁷ Ndyo'o yani vitin va kùunji katitu'in nuu ndo ña na tüvi va'a jà'a ndo ora kùti'vi ndo jàka'nu ndo ma Racha'nu Ndioo, vati ora jà'a ndo ña kutu'vi ta'an ndo iyo yi ña vii koo ndo, va na yüvi takan kùu yi, ti java vi'a ndo ka'vi ndo jà'a yi.

¹⁸ Vati ma ña nunuu ña chinitu'in, ña kàti ma ñivi, ti cha chàta'ani ndo kuti'vi ta'an ndo kuenda ña jàka'nu ndo ma Racha'nu Ndioo, uvaa ña kuati kùu yi ña siin siin kùuni ta'i'i'in ndo chi'in ta'an ndo, ta cha'a' ña jà'a ndo ma takan kùu yi ña nda mai chànninj ña ndicha kùu yi chi'in ndo ndia.

¹⁹ Yakan va, ¿a va'ani jà'a ndo ña jà'a ndo takan?, kùuni ndo, ikan na ku'va yo kuenda nda ndian kùu ma ndian chinuni va'a ma tu'un Ndioo, ta nda ndian tüvi.

20 Uvaa ña kuati kùu yi, cha'a' ñia kësiin ndo ma ora kùti'vi ndo ña kùxini ndo kuenda kùku'uni ndo ma Racha'nu, ta ma ñia jà'a ndo ikan, ti na yüva ña kuxini va'a ndo kùu yi kuenda ma Racha'nu.

21 Vati taku ma ora ni kachi ndo, ma ora ikan, ta'ii'iin ndo nda'a ndo ma ñia ni kuxini ndo, ta ikan jan numini kicha'a ndio ndo chàchi ndi'i ndo yi, ta ma ora chàa ndio ma inga meru ndo, tajan ndiakan kùu ma ndian kindoo chi'in soko jà'a ndo, vati ndi'i yi jà'a ndo. Ta iyo inga ndo ña nduva'a chì'i ndixi ta chìní ndo ndia.

22 ¿A tüvi ve'e ndo nuu kuiin ndo kachi ndo, ta ko'o ndo?, ñia jà'a ndo takan. Yakan va chi'in ma ñia jà'a ndo i'ya, jàna'a yi ñia chàtu'un ndo ma ndian chinuni tu'un Ndioo, ta nda ma ndian nda'ví ñia tüvi nuva koo nuu ndia. ¿A iyo yi ñia ka'in ñia ndian va'a kùu ndo cha'a' ma ñia jà'a ndo?, kùuni ndo. Na yüvi takan kùu yi.

Paulu kàtitu'un ra naja kua iyo yi ñia jàka'nu ma ñivi ora kuxini na ora chàku'uni na ma Racha'nu

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

23 Vati taku ma tu'un ñia kàtitu'in nuu ndo i'ya, tu'un i'ya kùu yi ñia kàtitu'un ma Racha'nu yi nui. Ta te'en kà'an yi: ma juuni ma chanikuaa ora ki'in ma Racha'nu Jesuu ma paan, ma ora xikoña'a Juda ra.

24 Ta ikan jan, chà'a ndio ma Racha'nu Jesuu ta'vindioo nuu ma Racha'nu Tatá ra cha'a' yi, tajan chà'nda kuati ra yi, ta te'en nàka'an ndio ra: "Na kachi ndo ma paan i'ya, vati ñia kùu ma kuñui, vati ni kuvj cha'a' ndo. Takan iyo yi ñia ja'a ndo yi, ikan na kuku'uni ndo yu'u."

25 Takan kùu ta ora cha chinu kuxini ndio ndra, tajan kí'in ra iin copa vinu, ta te'en nàka'an ra cha'a' yi: "Na ko'o ndo ma copa vinu i'ya, vati chi'in ma copa i'ya, jàchinui chi'in nij ma tu'un chaa ñia ndó'iin Ndioo chi'in ndo jà'a ra'. Takan iyo yi ñia ja'a ndo, ikan na kuku'uni ndo yu'u", kàti Jesuu.

26 Yakan va nani ma ora chàchi ndo ma paan ikan, a chì'i ndo ma vinu ikan, takan iyo yi ñia ja'a ndo ti yakan kàtitu'un yi ñia cha chì'i ma Racha'nu cha'a' ndo. Ta takan iyo yi ñia ja'a ndo nda kati chaa ma tiempu ñia ni kichaa ndiko ra.

Paulu, kàtitu'un ra naja kua iyo yi ñia ja'a yo ora kuxini yo ñia jàka'nu yo ma Racha'nu

27 Yakan va tu tüvi va'a jà'a yo ñia tiñu'u yo ma Racha'nu ma ora chàchi yo ma paan, ta ora chì'i yo ma copa vinu kuenda kuku'uni yo ma Racha'nu, tajan yakan kùuni yi ka'an yi ñia iin kuati ka'nú kùu ma ñia jà'a yo chata ma kuñu, ta chata ma nii ma Racha'nu ndia.

28 Yakan va tuva chàchi yo ma paan ikan, ta chì'i yo ma copa ma vinu ikan, ji'na iyo yi ñia kí'in ku'va ji'na yo kuenda tuva ñia va'a kùu ñia chànini yo chi'in anima yo, tajan ja'a ndio yo yi.

29 Vati tu yüvi ñia va'a kùu ma ñia chànini ndo chi'in anima ndo, ta chàchi ndo ma paan ta chì'i ndo ma vinu, ta ñia'a kùuni yi ka'an yi ñia tüvi tiñu'u ndo ma kuñu ma Racha'nu ora ja'a ndo takan. Ta ma Racha'nu Ndioo, ni jakutuni ra ndo cha'a' ma ñia ja'a ndo.

30 Yakan va cha'a' yakan kùu yi ñia iyo kua'a' meru ndo ñia ku'vi, ta ya'a kukue'e kàa na, ta iyo ndian cha chì'i ndia.

31 Vati tu ki'in ku'va ji'na yo ma ñia chànini yo chi'in anima yo ta tu va'a kùu yo, tajan rakan na tüvi iyo yi ñia jande'e ra tundo'o yo.

³² Vati tu ma Racha'nu tisokuati ra yo, ta jande'e ra tundo'o yo, takan ja'a ra ti kùuni ra ña ndakuu yo ma ndian ndaa, ikan na töve jakutuni ra na, ta kuvi na endeeni takua ni ta'an chi'in ndian tüvi chinuni ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya.

³³ Yakan va ndyo'o yani, taku ma ora kùti'vi ndo ña ni kuxini ndo ora chàku'uni ndo ma Racha'nu, na kuatu ji'na ndo nda kati chàa ndi'i ma ndian meru ndo, tajan na kachi ndio ndo.

³⁴ Ta tu iyo nda ndyo'o ña ya'a cha chisoko ndo, kùuni ndo, tajan va'aga ña na ku'un ndo kukachi ndo ma ve'e ndo, ti koto jande'e ma Racha'nu ma tundo'o ndo cha'a' ña töve va'a jà'a ndo ma ora ndò'iin ndo. Ta iyo inga tu'un ña kùuni ña koto ndo, va va'aga ña na kuatui, ta kàtitu'in yi nuu ndo ma ora ni kunde'i ndo.

12

Ma Tati Ií Ndioo chà'a yi kua'a' nuu ndatu nuu ma ndian chinuni tu'un Jesucristu

¹ Ndyo'o yani vitin va kàtitu'un kachin nuu ndo, ikan na koto ndo ndisaa ndatu ña chà'a Tati Ií Ndioo nuu ta'ii'iin yo.

² Taku ndyo'o ti cha chà'a va'a ndo kuenda naja kua jā'a ndo ña kēn'a a ndo chàkuu ndo ña jāka'nu ndo ma ndioo yutun ña ñi'i, ma ora takä'an kùu ndo ma ndian chinuni tu'un Jesucristu niku.

³ Ta cha'a' yakan kùu yi ña, vitin ni katitu'un ndioi nuu ndo ña taku ma ndian kà'an chi'in ndatu ma ra kùu Tati Ií Ndioo, na kùu ka'an ti'ini na chata ma Racha'nu Jesuu. Ta indukuni kùu yi tuva kùu kà'an na ña iin ra ya'a ka'nu kùu ma Racha'nu Jesuu, tuva tüvi iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in na ndia.

⁴ Vati taku ma ra kùu Tati Ií Ndioo, ti siin siin kua kàa ma ndatu ña chà'a yi nuu ta'ii'iin yo, ta koto näkanini ndo ña kua'a' nuu tati kùu yi, vati uvanuu Tati Ií Ndioo kùu yi ña chà'a ndisaa yi nuu yo.

⁵ Ta juuni vaji siin siin tiñu chà'a ma Racha'nu nuu yo ña jà'a yo kuenda ma ndian chinuni, va uvanuu ra kùu Racha'nu iyo.

⁶ Ta ndicha ña vaji siin siin tiñu chà'a ma Racha'nu Ndioo nuu yo ña jà'a yo, va uvanuu Ndioo kùu ra ña jàtiñu ndisaa tiñu ikan nuu tandi'i yo chi'in ma ndatu ña iyo ra.

⁷ Vati ma Racha'nu Ndioo jàna'a ra nuu yo ña iyo ma Tati Ií ra chi'in yo. Ta ma ndatu ikan kùu yi kuenda ña jàtiñu yo chi'in yi, ña tindee yi ndisaa ma ndian kùu ta'an yo, ndian chinuni.

⁸ Vati iin yo, iyo ma ndatu ma Tati Ií Ndioo chi'in, ña jà'a yi ña ya'a chito na ña kà'an na. Ta juuni iyo inga yo, ña juuni maa ma Tati Ií Ndioo chà'a yi ma ndatu ña jàna'a yi nuu yo, naja kua nani'i yo nakoto va'a yo ma Ndioo.

⁹ Ta juuni iyo inga yo, ñi'i ña ja'a ma ndatu Tati Ií Ndioo ña na chinuni va'a yo ma tu'un ra. Ta iyo inga yo, ña chà'a ma Tati Ií ndatu ra nuu yo, kuenda ña jànda'a yo ma ndian ku'vei.

¹⁰ Ta iyo inga yo, ña tindee ma Tati Ndioo yo, ña na ja'a yo iin tiñu ka'nu ikan na nde'e ma ñivi yi. Ta juuni iyo inga yo ña tindee ma Tati Ií Ndioo yo, ña na katitu'un yo ma tu'un yu'u ra nuu ma inga na. Ta iyo inga yo, ña tindee ma Tati Ií ra yo, ña na koto yo tuva ndicha ña tu'un Ndioo kùu ma ña kà'an ma ñivi, a tüvi. Ta juuni iyo inga yo ña tindee ma Tati Ií, ña na kuu ka'an yo iin tu'un siin siin ña tüvi kùtunini inga ñivi yi. Ta juuni

iyó inga yo ña tìndee ma Tati Ií, ña kùu katitu'un kachin niyi kùuni ka'an ma tu'un siin siin ikan nuu yo.

¹¹ Yakan va uvanuu ma Tati Ií ra, ña iyó kùu yi ña chà'a yi siin siin ndatu ikan nuu ta'i'iin yo. Tajan takan jà'a yi chi'in ta'i'iin yi takua kùuni maa yi.

Tandi'i ma ndian chinuni tu'un Ndioo, ndàkuu na iin ñivini

¹² Ti taku ma kuñu yo, vati iyó xini yo, ta nda'a' yo, ta cha'a yo, ta ndicha ña iyó kua'a' ña kuati iyó yi, va ndisaa yi kùu yi iin kuñuni. Ta kua ikan kùu yi chi'in Cristu ndia, ti vaji iyó kua'a' nuu ma ñivi ra, va ndisaa na kùu na iin kuñuni.

¹³ Ta juuni kua ikan kùu yi chi'in maa yo ña kùu yo ndian judíu a ndian yüvi judíu, a kùu yo ndian musu ña tüvi ní'i ya'vi a ndian töve, vati nda ora jà'a ma Tati Ií Ndioo ña jákunduta ra yo, nda ma ora ikan kùu yi ña cha ndákuu yo iini kuñu Cristuni jà'a ma Tati Ií Ndioo, ti nuu ta'i'iin yo, Ndioo chà'a ra uvanuu ma Tati Ií ra ña na koo yi chi'in yo.

¹⁴ Vati taku ma kuñu yo, ti na yüvi iin nuuni ma kuñu yo kùu yi ña iyó yi yo, ti kua'a' ña kuati kùu yi ña iyó yi ma kuñu yo.

¹⁵ Ta tu ma cha'a yo kàti yi ña na yüvi iki kuñu yo kùu yi, cha'a' ña na yüvi nda'a' yo kùu yi kàti yi, na yüvi ña ndicha kùu yi, ti vaji kà'an yi ma takan, va juuni ma kuñu yo kùu yi ndia.

¹⁶ Ta tu ma ñii so'o yo kàti yi ña na yüvi ma ña iyó kuenda ma kuñu yo kùu yi, cha'a' ña na yüvi tinuu yo kùu yi kati yi, juuni na yüvi ña ndicha kùu yi, ti na yüvi cha'a' ña kà'an yi takan, ta ni jaña yi ña kùu yi ma kuñu yo ndia.

¹⁷ Vati tu tandi'i ña kuati ña iyó ma kuñu yo kùu yi kuenda ma tinuu yo niku, na kùu tas'o yo, tuva takan kùu yi. Ta tu tandi'i nuu ma ña iyó ma kuñu yo, kùu yi kuenda ma ña tåso'o yo, na kùu nàni'i yo xiko ní'iin nakuyi, tuva kùuni yo ta'ni yo yi.

¹⁸ Ta cha'a' yakan kùu yi ña tåa ma Racha'nu Ndioo ta'i'iin ña kuati iyó ma kuñu yo ma nuu va'aga ña koo yi kuenda yo, kùuni ra, ta kua ikan kindoo yi nda vitin.

¹⁹ Vati tu iini ña kùu ma ña kuati iyó yo ikan niku, tajan na tüvi kuu ka'an yo ña iini kuñu kùu yo tuva takan kùu yi.

²⁰ Ta ndicha kuii ña vaji kua'a' nuu ma ña kuati kùu ma kuñu yo ña iyó yi yo, va ndisaa yi kùu yi iin kuñuni.

²¹ Vati taku ma tinuu yo na kùu ka'an yi chi'in ma nda'a' yo ña na tüvi chiníñu'u yi yi, ta ni ma xini yo na kùu ka'an yi chi'in ma cha'a yo ña na tüvi chiníñu'u yi yi ndia.

²² Vati ma ña kuati iyó ma kuñu yo ña ta'aga kàa, yakan kùu ma ña chiníñu'u ga yo.

²³ Ta taku ma ña kuati iyó ma kuñu yo ña na tüvi kùuni yo nde'e yo, yakan kùu ma ña vii ga chàsi yo ja'ma chata yi. Ta ma ña kuati ma kuñu yo ña na töve va'a ña koo nuna yi, yakan kùu ma ña kumi va'a ga yo koto nde'e inga ñivi yi, kùuni yo.

²⁴ Va iyó inga ña kuati ma kuñu yo ña kindoo nuna, ta yakan tüvi kùmi va'a yo yi. Ta cha'a' yakan kùu yi ña jà'a ma Racha'nu kua'a' nuu kuati ma kuñu yo, ikan na kuuni ga yo nde'o yi, ta tiñu'u yo ma ndian ta'an yo, vaji tüvi ya'a ga iñu'u na chi'in yo.

25 Takan iyo yi ña ja'a yo koto siin siin ña nakanini yo ja'a yo chi'in ma ndian kùu ta'an yo. Yakan va iyo yi ña tindee ta'an yo yo.

26 Ta tu iyo uvi uni ñivi ta'an yo ña ndè'e yo na, ña ndè'e na tundo'o, nda maa yo nde'e yo tundo'o, ti nda'vi kùuni yo ndia. Ta tu iyo ma ndian tiñu'u na uvi uni ma ndian ta'an yo, nduva'a chìsii ndisaa yo, cha'a' ña jà'a na takan.

27 Yakan va ndisaa ndo kùu ndo kuñu ma Racha'nu Cristu, ta ta'ii'iin ndo kùu ndo iin nuuni ma ña kuati iyo ma kuñu ra ndia.

28 Vati ma Racha'nu Ndioo, cha châ'a ra tiñu nuu ma uvi uni ma ndian ni jatiñu kuenda ra, ta ndia'ya kùu na: Ma nunuu, ji'na châ'a ra tiñu nuu ma ndian kùu tatum Jesuu, ta ña uvi, va châ'a ndio ra tiñu nuu ma ndian kâ'an chi'in tu'un yu'u ra, ta ña uni, va châ'a ra tiñu nuu ma ndian matru ña jâna'a ma tu'un ra, ta ikan jan châ'a ra tiñu nuu ma ndian jâ'a ma ndatu ka'nu chi'in nuu ma ndian jânda'a ndian ku'vi, ta chi'in nuu ma ndian châta'ani tindee inga ñivi. Ta juuni châ'a ra tiñu nuu ma ndian kuxini nuu inga ñivi, ta chi'in nuu ma ndian kâ'an ma tu'un kâ'an inga ñivi ndia.

29 Uvaa ña na yüvi tandi'i yo kùu ma ndian kùu tatum Jesuu, ta yüvi tandi'i yo kùu ka'an yo ma tu'un yu'u Ndioo, ta ni yüvi tandi'i yo jâna'a yo nuu ma ñivi, ta ni yüvi tandi'i yo kùu ja'a yo ma ndatu ka'nu nuu ma ñivi,

30 ta yüvi tandi'i yo iyo ndatu yo kuenda ña jânda'a yo ndian ku'vi ndia. Ta juuni na yüvi tandi'i yo kùu ja'a yo kâ'an yo tu'un siin siin ña töve kùtunini inga ñivi ndia.

31 Yakan va na nanduku ndo ja'a ndo ma tiñu ka'nuga, takua kùuni ma Racha'nu Ndioo, vati juuni ni jana'i iin ma ña va'aga nuu ndo ndia.

13

Paulu kàtitu'un ra naja kua iyo yi ña kuuni yo nde'e yo inga ñivi

1 Ta tuva kùu ja'i ña kâ'in tandi'i nuu tu'un ña kâ'an ma kâ'yi iyo tandi'i ñuu ña iyo ma ñuñivi, ta tu juuni kùu ja'i kâ'in ma tu'un ña kâ'an ma tati ña jàkkuu tiñu nuu Ndioo, va tu tüvi kùunji nde'i ma inga ñivi, ta ña'a kùuni yi ka'an yi ña kùi takua kùu iin kaa kalaxin, ña ya'a kua'a' yu'u yi, ta tüvi nda kuenda yi tuva takan ja'i.

2 Ta tu kùu ja'i kâ'in ma tu'un yu'u Ndioo, ta chìtoi naja kua kùuni ma ña iyo xe'e tichi chinituni ra kâ'an yi, ta tu jâ'i ma tiñu ka'nu, ta chinuni va'i ma tu'un Ndioo, ta tandi'i inga nakuyi, ndisaa ma tiñu ka'nu ña jâ'i ikan, na tüvi nda kutiñu yi, tuva tüvi kùuni nde'i ma inga ñivi ndia.

3 Ta tu nata'ví tandi'i ma ña kuika iyo chi'in ma ndian nda'vi, ta ndava ña kùu ku'vai yu'u ña kuví cha'a' inga ñivi, juuni na tüvi nda kuàtiñu yi tuva tüvi kùuni nde'i ma inga ñivi ndia.

4 Yakan va tuva ndicha ña kùuni yo nde'e yo ma inga ñivi, tajan iyo yi ña jandeeni yo ma ña ja'a na, ta koo va'a yo chi'in na, ta tüvi ndotixin yo, ta tüvi jàndotayi yo yo cha'a' ma ña jà'a yo.

5 Ta juuni na tüvi iyo yi ña ka'an ni'i yo chi'in na, ta töve nànduku yo nakuyi kuenda ma'iin yo, ta tüvi kùxaan yo na, ta nàani yo ña töve va'a ña jà'a na chata yo, tu ndicha ña kùunio nde'o na ndia.

6 Ta juuni na tüvi iyo yi ña sii kùuni yo cha'a' ma ña tüvi va'a jà'a na, va na sii kùuni yo ora kâ'an na ma ña ndaa.

7 Vati kùuni yo nde'e yo na, ña'a kùuni yi ka'an yi ña jaka'nuni yo kuati na, ta vají ndava ni kuuni ja'a na chata yo va töve ndakoo yo ma tundeeni

na ña ïyo chi'in yo, ta töve jäña yo ndatu yo ma ña va'a ña ni kuu iti' nuu, ta juuni jändeeni yo, vaji jände'e na tundo'o yo ndia.

⁸ Yakan va koto jäña yo ña kùuni yo nde'e yo ma ndian kùu ta'an yo, vati tandi'i ma ndian kà'an chï'in tu'un yu'u Ndioo, ni chaa iin kivi ña na töva chiniñu'u yo ka'an yo yi, ta na töva chiniñu'u yo ka'an yo ma tu'un siin siin ña töve kùtunini inga na, ta na töva ndàkutiñu ma ña ya'a chito yo ña kà'an yo cha'a' Ndioo ndia, ti ni jandi'i ma Racha'nu nuu yi.

⁹ Vati ni ma ña ya'a chito yo kà'an yo, ta ni ma ña kà'an yo chï'in tu'un yu'u Ndioo, töve jäña'a kachin yi nuu yo naja kua kùu Ndioo.

¹⁰ Va ni keta iin kivi ña ni koto kachin ndio yo ma naja kua kùu ra, tajan ma ora ikan töva ni chiniñu'u yo ndian chito ña kà'an chï'in ndian kà'an chï'in tu'un yu'u ra ndia.

¹¹ Vati taku ma ora kuu yo ma ndiakuati, kà'an yo, ta chànini yo takua chànini ma ndiakuati, va ma ora cha châa ndio yo ña kùu yo ma ndian chandee, tajan ikan kùu ma nuu jäña ndio yo ña jä'a yo ora kuu yo ndiakuati.

¹² Yakan va juuni kua ikan kùu yi ma vitin, vati taku ora nde'o yo ma nuu inu, na tüvi ndichin va'a nde'o yo, ti kuxinani nuu yo, kua ikan nde'o ma tu'un va'a ma vitin. Va ni keta ndio ma kivi ña ni nuna ndio ma Racha'nu Ndioo nuu yo, ta ikan jan ni nakoto va'a ndio yo maa ra takua nàkoto ra yo ndia.

¹³ Yakan va ïyo uni nakuyi ña ka'nú ña endeeni ni koo yi vitin: ma ña nunuu kùu yi ma ña jandeeni yo kuatu yo ma Racha'nu, ta ma ña uvi, kùu yi ña na chinuni va'a yo ma tu'un ra, ta ma ña uni, kùu yi ña na kuuni yo nde'o Ndioo chi'in ta'an yo. Va ma ña ka'nuga ña kùu ja'a yo kùu ma ña kùunio nde'o.

14

Paulu kàtitu'un ra naja kua ja'a ma ñivi ña kùu jä'a na kà'an na ma tu'un siin siin ña töve kùtunini inga ñivi

¹ Yakan va na numini nanduku ndo naja kua ja'a ndo ta kùu kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo. Ta juuni na kuuni ndo ña ma Tati Ií Ndioo chà'a yi ña na ku'va ndo ma ndatu yi. Ta iin ndatu ka'nú kuunj ña na ni'i ndo nuu ndisaa ma ndatu ïyo ña kùu ka'an ndo chi'in ma tu'un yu'u Ndioo.

² Vati taku ma yo chito ka'an ma tu'un siin siin ña töve kùtunini inga ñivi, kà'an yo yi kuenda ma Racha'nu Ndiooni, ta yüvi kuenda ma inga ñivi, ti ndikan na kùu kutunini na ma ña kà'an yo. Ta ndicha kuii ña chi'in ndatu ma Tati Ií kùu ma tu'un kà'an yo ikan, va iin tu'un xe'e kùu yi kuenda inga ñivi.

³ Va inga ra ña kà'an ra chi'in tu'un yu'u Ndioo. Ta tu'un ikan kachin kùu yi kuenda tandi'i inga na, ña chinuni, ta ora taso'o na yi ya'a chisii na jä'a yi ta jädomani yi na ta juuni ni koo tundeeni Ndioo chi'in na jä'a yi ndia.

⁴ Va taku ma ra kùu ja'a kà'an ma tu'un siin siin ña töve kùtunini inga na, ïyo tundeeni ra, va juuni chi'in maani ra, va ma ra chito ka'an ma tu'un yu'u Ndioo, ti rakan ni koo tundeeni ra, va ña ni ku'va ra nuu ndisaa ma ndian chinuni tu'un Ndioo ma ora taso'o na ma ña kà'an yi.

⁵ Yu'u kùunji ña tandi'i ndo na ni'i ndo ma ndatu ña kà'an ndo ma tu'un siin siin ikan nikü, va vitin chàninij ña tiá va'a ña na katitu'un ndo ma tu'un yu'u Ndioo nuu ma ñivi, kua ma tu'un ikan. Vati ka'nuga kùu ma

ndian kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, kua ma ndian kà'an ma tu'un siin siin ikan, tu töve yo kà'an kachin kua kuuni ma tu'un ikan ka'an yi, ikan na koo ma tundeeni Ndioo chi'in tandi'i ma ndian chinuni tu'un ra.

⁶ Ndyo'o yani, vati tuva yu'u chài ma nuu iyo ndo, ta kicha'a ka'in ma tu'un kà'an siin siin ña töve kùtunini ndo, ¿a kuu tindee ma tu'un ikan ndo?, kùuni ndo. Va chi'in tu'un ña kùtunini kachin maa ndo kùu yi, tu kicha'a ka'in iin tu'un xe'e ña Ndioo jàna'a ra nui kuenda ndo, a tu kà'in tu'un ña jàna'a yi ndo naja kua nakoto va'a ga ndo ma Ndioo, a tu jàna'i nuu ndo ma ña kùuni Ndioo. Ndisaa ma tu'un ikan kùu ma ña va'a, ti tindee yi ndisaa ndo.

⁷ Ta indukuni kùu yi chi'in taku yo nàkua'a chi'in kitarra ta ma tuvilu, vati tu töve kachin jákuaku yo ndrun, ta töve kùu kutunini yo nda yaa chita run. Takua kùu yi chi'in ma ña kà'an yo, tu töve kachin kùu ma tu'un kà'an yo, ta indukuni kua ikan, töve kùu kutunini na yi ndia.

⁸ Ta indukuni kùu yi taku ma nuu iyo kuati ka'nu ora kànita'an ñuu ndia, vati tu ma ra tivi chi'in ma yutun tivi a jaka'an ra maa kaa kalaxin, na tüvi ndèta va'a ma tati run jà'a ra, yakan va ní'iin na töve kùu kanita'an na cha'a' ña töve ní'i kà'an ma tati run.

⁹ Ta kua ikan kùu yi chi'in ndyo'o ma vitin, vati vaji kùu ja'a ndo kà'an ndo ma tu'un siin siin ña tüvi kùtunini inga ñivi, va tu tüvi chito na, niyi kùuni ka'an ma tu'un ña kà'an ndo, takua kà'an maa ndo nuu ma tatini kùu yi, tuva takan.

¹⁰ Ta ndicha kuii ña iyo kua'a' nuu ma tu'un va'a ña kà'an ñivi ña iyo ñuñivi i'yá, va ndisaa yi, iyo naja kua kùuni yi ka'an yi kuenda ma ndian kùtunini yi.

¹¹ Ta tu yu'u tüvi kùtunini nda tu'un kùu ma ña kà'an ma ñivi chi'in, tajan kùuni yi ka'an yi ña yu'u kùi iin ra kichi ma inga ñuu kuenda na, ta nda maa na indukuni takan kùu na kuenda mai ndia.

¹² Yakan va tava cha chà'i kuenda ña nduva'a iyoni ndo ña na ku'va ma Tati Ií Ndioo ma ndatu yi nuu ndo, ta cha'a' yakan kùu yi ña iyo yi ña nanduku ndo ma ndatu yi, ña naja kua kùu tindee ndo inga ma ndian chinuni, ikan na ní'i na tiá ma tundeeni Ndioo.

¹³ Yakan va tu iyo nda ndyo'o ña kùu ja'a ndo kà'an ndo ma tu'un siin ikan, na ndakan jí'na ndo nuu ma Rach'a'nu Ndioo, ña na ku'va ra inga ndatu ra nuu ndo, ikan na kuu ka'an ndo nuu ma ñivi niyi kùuni ma tu'un siin siin ikan ka'an yi ndia.

¹⁴ Vati tu kà'an yo chi'in Ndioo, chi'in ma tu'un siin siin ikan, vaji ndicha va'a ña jà'a yo yi chi'in ndisaa anima yo, va ma chinituni yo na tüvi chito yi nda ña kùu ma ña kà'an yo.

¹⁵ Yakan va ma ña iyo yi ña ja'i kùu yi ña tu ora kà'in chi'in Ndioo, iyo yi ña ka'in yi chi'in ndisaa animai, ta juuni iyo yi ña ka'in chi'in ndisaa chinituni. Ta ora chitai ma yaa ña jàka'nui Ndioo chi'in ndisaa animai, ta juuni iyo yi ña ja'i yi chi'in chinituni ndia, ikan na kua'i kuenda nda ña kùu ma ña chitai.

¹⁶ Ta tu jàka'nun ma Rach'a'nu Ndioo chi'in ma tu'un siin siin ña kà'un chi'in animaun, na kùu tit'a'an ma ndian töve kùtunini ma ña kà'un ña jàka'nú na ma Rach'a'nu indukuni chi'un, ti ma tu'un kà'un na tüvi kùtunini na yi.

¹⁷ Ta ndicha iin ña ta'vindioo kùu ma ña kà'un nuu ra, va na tüvi tindee yi inga ñivi ti tüvi kùtunini na yi.

18 Ta yu'u nduva'a chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu, cha'a' ña kùu ka'in chi'in tu'un siin siin ikan, ta kùu ja'i ka'in yi tiá kua'a' kua ndisaa ndo.

19 Va ora kuti'vi ndo chi'jn ma tichi ma veñu'u, va'aga ña kà'in u'un ta'an ma tu'un kà'an yo, kua ña kà'in iin uchi mii tu'un siin siin ña tüvi kùtunini ndo.

20 Yakan va ndyo'o yani ndian chinuni, va'a tu jàchika ndo ndo ñia jà'a ndo ñia kini takua jàchika ma ndiakuati na jà'a na yi ndia. Va cha'a' tandi'i ma ña chànni ndo, iyo yi ña kuu ndo ma takua kùu ndian chicha.

21 Vati taku nuu ma tutu Ley Ndioo te'en kà'an yi:
Chi'in tu'un siin siin ta chi'in tu'un kà'an ñivi kìchi inga ñuu ni ka'in chi'in ma ñivi.

Ta vaji ni ja'i takan, ta töve jàchi'in na ma ña kà'in.

Takan kàti ma Racha'nu Ndioo.

22 Yakan va tu ka'an yo tu'un siin siin ña töve kùtunini yo, töve chàtiñu Ndioo tu'un ikan kuenda ma ndian chinuni tu'un ra, va chàtiñu ra yi kuenda ma ndian töve chinuni, ti iin señani kùu yi kuenda na. Va Ndioo chàtiñu ra ma tu'un ñia kà'an na chi'in ma tu'un yu'uni ra kuenda na jana'a kachin va'a yi nuu ma ndian chinuni tu'un ra.

23 Vati tu ma ndian kùu ñivi Ndioo kùti'vi ta'an na, ta ikan ndisaa na kicha'a ndio na kà'an na ma tu'un siin siin, ta ikan jan chàa ndio ma ñivi chaa, chi'in ma ndian tüvi chinuni, tajan ndiakan ni ka'an na ña ndian tivi xini kùu ma ndian chinuni, cha'a' ñia kà'an na ma tu'un siin siin ikan.

24 Va tu tandi'i ndo kicha'a ndo kà'an ndo ma tu'un yu'u Ndioo ma ora chàa ndio ma ñivi chaa, chi'in ma ndian tüvi chinuni, tajan ma ikan juuni maa ndio na, ni ku'va na kuenda ñia maa na kùu ma ndian iyo kuati ora taso'o na yi, ta ni ku'va na kuenda ñia iyo yi ña chikoni'i ndiko na kù'un na ma iti' Ndioo cha'a' ñia taso'o na ma tu'un ndicha ñia kà'an ndo.

25 Ta takan kùu yi ña ni koto tandi'i ma ñivi ma tu'un xe'e ñia iyo ma tichi chinituni na niku, tajan juuni maa ndio na, ni kunandi chiti na ña jàka'nu na ma Racha'nu, ti cha chà'a ndio na kuenda, ña ndicha kuii ña tañu ndo iyo ma Racha'nu Ndioo.

Paulu kàtitu'un ra naja kua jà'a yo ora jàka'nu yo ma Racha'nu Ndioo

26 Yakan va ndyo'o yani, taku ma nuu kùti'vi ta'an ndo, iin ndo kùu kata ndo yaa kuenda ra, ta inga ndo jàna'a ndo ma tu'un ra, a ñia kàtitu'un ndo ma iin tu'un xe'e ñia jàna'a Ndioo nuu ndo, a ñia kà'an ndo ma tu'un siin siin, a ñia kàtitu'un kachin ndo naja kua kùuni ma tu'un siin siin ikan ka'an yi, takan iyo yi ña ja'a ndo, ikan na ni'i ndisaa ndo ma tundeeni Ndioo, ta koo yi chi'in ndo.

27 Taku ma ora kà'an ndo ma tu'un siin siin, va'aga ña ta'ii'iin ndo na ya'a ndo ka'an ndo yi nuu ma ñivi, vati na vä'a ja'a yi ña ni nduvi ndo ya'a ndo ka'an ndo yi nuu na iin tiempuni. Ta ora cha kà'an iin uvi a uni ndo yi, ta tüva kùu ya'a inga na ka'an na yi. Ta kuenda ma ndian ya'a kà'an na ma tu'un siin siin ikan, juuni iyo yi ña koo iin meru ndo, ña kàtitu'un kachin ma nuu na, naja kua kùuni ma tu'un ikan ka'an yi ndia, ikan na kutunini ndisaa ndo yi.

28 Ta tu tüvi ni'iin ma meru ndo ñia kùu ka'an na ma ña kùuni ndo ka'an ndo ma nuu ka'lin ti've ma ñivi, va'aga ña na kà'an maa ndo yi ikan, va kùu ka'an ndo yi nuu Ndioo ora kà'an xe'e ndo yi.

29 Ta indukuni kùu yi chi'in taku ma ndian kàtitu'un ma tu'un yu'u Ndioo nuu ma ñivi ndia, vati uvi ndo, a unini ndo iyo yi ña ya'a ndo katitu'un

ndo nuu ma ñivi, ta ma inga ma ndian ka'in ma ikan, iyo yi ña ja'a na kuenda, nde'o tuva ndicha ña va'a kùu ma ña kà'an ndo, a tûvi ndicha.

³⁰ Va tu iin ra ndaa ra kà'an ra iin tu'un yu'u Ndioo kuenda ma ñivi ka'in ti'vi ikan, ta juuni ndaa ga ka'an ra, ta ikan ni'i inga ra ña nandi ikan iin tu'un xe'e ña jàna'a Ndioo nuu ra, tajan ma ra nunuu iyo yi ña kutaxin ra ña kà'an ra ta ku've ra ña kà'an ma inga ra.

³¹ Ta takan iyo yi ña ja'a ndo, ña ta'ii'iin ndo iyo yi ña kutu'va ndo ya'a ndo ka'an ndo ma tu'un yu'u Ndioo nuu ma ñivi. Ta takan iyo yi ña ja'a ndo, ikan ndisaa ndo kutu'va va'a ndo ma tu'un Ndioo ta na koo tundeeni ra chi'in ndo.

³² Vati tandi'i taku ma ndian kà'an tu'un yu'u Ndioo, iyo yi ña jandeeni na, ta kuatu na nda ora keta ka'an na, tajan iyo yi ña kà'an na.

³³ Vati ma Racha'nu Ndioo, ti iin ra ya'a chàta'ani ra ña koo vii chi'in ta'an yo kùu ra, ta töve kùuni ra ña jakanuu yo xini ta'an yo chi'in ma ña jà'a yo.

Takua kùu yi chi'in ndisaa ma ndian chinuni ña kuti'vi ma veñu'u,

³⁴ ña ma ñivi ña'a, ti iyo yi ña taxiin koo yu'u vi ma nuu ka'in ti'vi ndo ña jàka'nu ndo ma Racha'nu Ndioo, vati nuu ma tutu Ley Ndioo kàti yi ña ma ñivi ña'a, iyo yi ña kuu vi iin ñivi iñu'u chi'in ma ndra kùu ii vi takua kà'an yi.

³⁵ Ta tu kùuni ma ñivi ña'a ña koto vi tiá cha'a' ma tu'un i'ya, tajan na ndakatu'un vi nuu ma ndra kùu ii vi ma ve'e vi, töve iñu'u kùu vi, tuva ndakatu'un vi yi nuu ka'in ti'vi ma ñivi Ndioo.

³⁶ Yakan va iyo yi ña ku've ndo kuenda ña tûvi tañu ndyo'o, ndian ñuu Corintu, kùu yi nuu këta ji'na ma tu'un Ndioo, ta ni yüvi nuu uvanuu ndyo'o ni kùu ndo ña chito ndo ma tu'un ra ndia.

³⁷ Ta tu iyo nda ndyo'o chànnini ndo ña ndian kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kùu ndo, ta iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in ndo, kùuni ndo, tajan iyo yi ña koto va'a ndo, ti ma tu'un ña tài vitin nuu ndo, kùu yi ma ña tachi Ndioo.

³⁸ Va tu tûvi jàchi'in ndo ma ña kà'an yi, tajan nda ma Racha'nu Ndioo na tûvi ni ki'in kuenda ra ndo ndia.

³⁹ Takan kàti yu'u chi'in ndyo'o yani, vati kùuni yu'u ña na katitu'un ndo ma tu'un yu'u Ndioo, ta tûvi kasi ndo yu'u ma ñivi tuva ka'an na ma tu'un siin siin ña tûvi kùtunini inga ñivi.

⁴⁰ Vati ma ña kùunj ña ja'a ndo kùu yi ña na tiñu'u ndo ma inga ndian kùuni ka'an tu'un Ndioo, ta na nanduku ndo naja kua vii kùu ja'a ndo yi ndia.

15

Nuu nàtaku Cristu

¹ Ndyo'o yani, kùuni ña na kuku'uni ndo ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu ña kàtitu'in nuu ndo. Vati ma tu'un i'ya kùu ma tu'un ña nda ora tåso'o ndo yi, ta kicha'a ndo chinuni ndo yi, ta juuni jà'a yi ña jàndeeni ndo ña iyo va'a ndo vitin ndia.

² Ta juuni cha'a' ma tu'un va'a i'ya kùu yi ña kàkú ndo tuva endee chinuni va'a ndo yi ma takua kàtitu'in yi nuu ndo. Va tu töve nî jachí'in ndo ma ña kà'an yi, kùuni yi ka'an yi ña töve ndicha ña chinuni ndo ma ña kà'an yi tuva takan.

3 Vati taku ma tu'un ka'nuga ña kātitu'in nuu ndo, yakan kùu ma tu'un ña nī'i nuu Racha'nu ña kütu'vei. Ta te'en kà'an ma tu'un ikan ña chī'i ma Racha'nu Jesucristu cha'a' ma kuati yo indukuni takua kà'an ma tu'un Ndioo ña ni kuu.

4 Ta kuchi ndio na ra, ta tichi uni kivi, ta nātaku ndiko ra, takua kà'an ma tutu Ndioo ña ni kuu yi ndia.

5 Ta juuni chā'i kuenda nuu ndo ña jī'na kēta Cristu ora cha nātaku ndiko ra nuu ma Petu', tajan kēta ndio ra nuu ma ndi uchi uvi ma ndra jàkua'a chi'in ra.

6 Takan kūu ta ikan jan kēta ra nuu ka'iin ti'vei kua'a' ma ndian yani yo ndian chinuni. Ta ndiakan ti ya'aga u'un cientu ta'an na kūu na ña nde'e na ña nātaku ndiko ra. Ta iyo ma ndian juuni takuu ga ma nda vitin, ta iyo ma ndian cha tüva takuu ti cha chī'i na.

7 Ta juuni kēta ra nuu ma Jandiau, ta tiá iti' nuu tandi'i ma ndra kùu tatum ra ndia.

8 Ta ma nuu ndi'inia, ma ora yā'a kua'a' kivi kūu yi ña kēta ra nuu yu'u, jin nākotoi ra kua'a' tiempu iti' nuu kua ma inga na.

9 Vati yu'u kūu ma ra ta'a tiá kàa ña kūu tatum Jesuu, ña ni tüvi iyo yi ña ka'an ma ñivi ña tatum Jesuu kūu, vati ya'aga chāndikuin na kuenda ña jànde'i tundo'o ma ndian chinuni tu'un Cristu niku.

10 Va vitin kūu takua kūu ma ra kūi, ti maa ma Racha'nu Ndioo jā'a ña na kui takan, ti iin ra ya'a va'a kūu ra, ta ma ñamani ña jā'a ra chi'in, na tüvi ni ja'a maani ra yi, vati vi'a ni'iga jātiñui kua inga ma ndra kūu tatum ra cha'a' ma ñamani ikan, vaji na yüvi mai kūu ma ra jà'a yi, ti ma ña jà'a yi kūu ma ñamani Ndioo ña iyo chi'in.

11 Ta na tüva kuu, vaji yu'u a inga ndra kūu ma ndra kātitu'un ma tu'un va'a cha'a' Cristu nuu ndo, vati ña'a kūu ma ña va'a ña kātitu'un ndi, ta yakan kūu ma tu'un ña chinuni ndo ma vitin.

Paulu jāna'a ra ña ndicha ña nātaku ndiko ma ndian cha chī'i

12 Vati tu ma tu'un kātitu'un ndi kūu yi ma tu'un cha'a' ña cha nātaku ndiko ma Cristu, ¿ta naja juuni kà'an ga iin ma ndian iyo tañu ndo ña ma ndian cha chī'i na tüvi nātaku na?, tuva takan.

13 Vati tu tüvi nātaku ndiko ma ndian cha chī'i, tajan kūuni yi ka'an yi ña nda ma Racha'nu Cristu, na tüvi ndicha ña nātaku ndiko ra ndia, tuva takan.

14 Yakan va tu ma Racha'nu Cristu na tüvi nī nataku ra, tajan yakan kūuni yi ka'an yi, ña na tüvi nda kuenda ma tu'un ña chàkuu ndi ña kātitu'un ndi nuu ndo. Ta juuni induku tüvi nda kuenda ma tu'un ña chinuni ndo ndia, tuva takan.

15 Ta tu ndicha ña takan kūu yi, tajan kūuni yi ka'an yi ña ndyu'u kūu ma ndra kà'an tu'un vatani chata ma Racha'nu Ndioo, cha'a' ña kātitu'un ndi ña ma Racha'nu Ndioo kūu ra ña jānataku ra ma Cristu. Ta ña'a kūu ma tu'un vata, tu töve ndicha ña nātaku ndiko ma ndian cha chī'i, tuva takan.

16 Ti tu ma ndian cha chī'i, na tüvi nātaku ndiko na, ta ña'a kūuni yi ka'an yi ña ni ma Cristu, töve nī natuku ndiko ra ndia.

17 Yakan va tuva ndicha ña Cristu tüvi nī nataku ndiko ra, tajan nda ma tu'un chinuni ndo, na tüvi ndakutiñu yi ndia, ta kūuni yi ka'an yi ña juuni iyo ga ma kuati chī'in ndo, ti Ndioo töve nī janaa ra ma kuati ndo nda vitin, tuva takan.

¹⁸ Ta tu ndicha ña takan kùu yi, tajan ni ma ndian chinuni tu'un Cristu ña cha chí'i, na töva ni koo na endeeni chi'in ra ndia, tuva takan.

¹⁹ Vati tu ndàtu yo ma Racha'nu Cristu, cha'a' ña chànnini yo ña ni tindee ra ma yo iyo nditoni ñuñivi i'ya ma vitin, kùuni yo. Ta kùuni yi ka'an yi ña vi'a nda'vi ga ni kuuni yo kua ma inga ñivi, cha'a' ña chànnini yo takan tu töve ndicha yi niku.

²⁰ Va töve takan kùu yi, ti cha chito va'a yo ña ndicha ña ma Racha'nu Cristu kùu ra ma ra nunuu ña nàtaku tañu ma ndian cha chí'i, ta ikan jan, chà'a ndio yo kuenda ña juuni nàtaku ma ndisaa ma ndian chí'i ndia.

²¹ Vati cha'a' ña chí'i iin ra'ii ña nàni Adán kùu yi ña chí'i ndisaa ndio ma ñivi nda vitin, tajan juuni takan kùu yi ña cha'a' inga ra'ii ña nàni Cristu kùu yi ña cha kícha'a nàtaku ndiko ma ndian cha chí'i ndia.

²² Ta takan kùu yi ña cha'a' ña ndisaa yo kùu yo ñivi Adán, ta yakan kùuni yi ka'an yi ña ndisaa yo cha chí'i yo. Takan kùu yi chi'in ndisaa yo ndian iyo kuenda Cristu, ni nataku ndiko yo, ta endeeni ni koo yo chi'in ra ndia.

²³ Va ta'ii'iin yo ku'un yo takua ora káchin Ndioo ña ku'un yo. Vati ra nunuu ña nàtaku kùu ma Racha'nu Cristu. Ta ikan jan ni janataku ndiko ra ndisaa yo ma ndian chinuni tu'un kà'an ra ma ora ni kichi ra.

²⁴ Tajan ni kindaa ndio ra ma ndatu ña iyo chi'in tandi'i ma ndra kumitiñu, ta chi'in tandi'i ndatu ña iyo chi'in tati xaan ta inga tuku nuu ndatu ndian kini ndia. Ta ikan jan ni ku'va ndio ra ma nuu chà'nda ra tiñu nuu ma Racha'nu Ndioo Tatá ra ma ora ni chaa ndio ma tiempu ni naa ma nuñu'u' ñuñivi i'ya.

²⁵ Va ma Racha'nu Cristu iyo yi ña ka'nda ra tiñu, nda katì jakanaa jí'na ga ra ma ndian xaani nde'e na ra, ta ikan jan kani ndoyo ra na iti' cha'a ra.

²⁶ Va ma ña nuu ndi'i nia ña ni jandi'i ra nuu, kùu ma ndatu kui'na ña chà'ni yi yo.

²⁷ Ta te'en kà'an ma tutu Ndioo: ma Racha'nu Ndioo chà'a ra tandi'i ndatu kuenda ña na ka'nda ma Racha'nu Cristu tiñu nuu tandi'i ña iyo, vati takan kà'an ma Tutu Ndioo. Ta ña'a tüvi kùuni yi ka'an yi ña Cristu ni ka'nda ra tiñu nuu ma Racha'nu Ndioo, ti ma Racha'nu Ndioo kùu ra ma ra chà'a ma ndatu ikan nuu ra.

²⁸ Yakan va ora chaa ma kivi ña Cristu ra kùu se'e Ndioo, ni ka'nda ra tiñu nuu ndisaa ña iyo. Ta ikan ni jana'a ra ra nuu ma Tatá ra, ña jí'na rakan chà'a ra ndatu ikan nuu ma ra kùu se'e ra. Ta ma se'e ra ni ku'va ndiko ra ma ndatu nuu ra, ikan ma Tatá ra, ni ka'nda ra tiñu nuu tandi'i ma ña iyo. Ta takan ni kuu ikan nuu ndi'inia ma Racha'nu Ndioo ni kuxini ra nuu tandi'i ña iyo.

²⁹ Ta tu kà'an na ña ma ndian cha chí'i na tüvi nàtaku ndiko na, tajan, ¿nda kuenda kùu yi ña iyo iin ma ndian künduta cha'a' ma inga ndian cha chí'i?, tuva chànnini na ña na tüvi nàtaku ndiko na.

³⁰ Ta ndyu'u tu töve ndàtu ndi ña nàtaku ndiko ndi ma ora chí'i ndi, ña'a kùuni yi ka'an yi ña, ¿nda kuenda iyo tu'va ndi ña nde'e ndi tundo'o nani kivi?, tuva takan.

³¹ Ndyo'o yani, kùuní ña na koto ndo ña nani kivi chà'i kuenda ña ni kuví, vati cha chito va'i ña ni chaa iin kivi ña ni ka'ní na yu'u, ta indukuni kua ikan kùuni ña na koto ndo ña kindoo va'anj cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un Jesucristu.

³² Yakan va yu'u nduva'a nde'i tundo'o jā'a ma ndian xaan iyo ma ñuu Efesu, ta tu chāniniñ ūna na tüvi ndicha ūna nàtaku ndiko ma ndian cha chī'i, ta takan kùu yi, ¿nayi jākanai chī'in ma ūna jā'i?, tuva takan, kùuni ndo. Ta ikan jan, na te'en ka'an ndio yo: ¡Na kacho, ta ko'o yo, ti itaan ni kuvi yo!, tuva ndicha ūna na töve nàtaku ndiko yo.

³³ Ta koto kū'va ndo ūna jànda'viñ'a ma ñivi ndo, vati iyo ndian kā'an te'en: "Tu ndikita'un chi'in iin ra nàkotoun ūna tüvi jà'a tiñu va'a, ninduvi ndo ni ja'a ndo yi, vají ra va'a kùyun."

³⁴ Yakan va na ti'i va'a ndo chìninituni ndo, ta na jaña ndo ūna jà'a ndo ma kuati. Takan kàtj chī'in ndo, ikan na koo tukanuu nuu ndo cha'a' ūna iyo ndian tañu ndo ūna töve nàkoto na ma Ndioo.

Naja kùu yi ūna nàtaku ndiko ma ndian cha chī'i

³⁵ Tajan iin nda ndyo'o ūna te'en ni ndakatu'un ndo chi'in juuni maa ndo: ¿Ta naja kua kùu yi ūna ni nataku ndiko ma ndian cha chī'i? ¿Ta naja kua kàa ma kuñu ūna ni ni'i na?

Takan ni ndakatu'un ndo chi'in juuni maa ndo.

³⁶ ¡Ta naja ya'a ndava xini ndo ūna chìkatu'un ndo takan! ¿A tüvi chà'a ndo kuenda ūna ma ora tachi yo ma chiti tata, na tüvi kana yi, nda kati ta'yu ndi'i ji'na yi, tajan keta ma ūna chaa?

³⁷ Vati iyo ma nuni tata ūna tachi ndo, chi'in inga tuku nuu ma chiti tata, va ma itu, ti ma ora kàna yi, na tüvi kàa yi takua kàa inga nuu ma chiti ikan, ti ma chiti ikan ma ora kàna yi siin kuui kàa yi.

³⁸ Ta tiá ití' nuu tajan ja'a ndio ma Racha'nu Ndioo ūna ma ta'ii'iin nuu yi, na koo yi naja kua kùuni maa ra ūna koo yi, takua kùu nuni tata ūna ora tachi yo yi ta ndakuu yi itu, ta takan kùu yi chi'in inga nuu chiti ndia.

³⁹ Ta na yüvi ndisaa yo inuu kàa ma kuñu yo, vati siin kàa ma iki kuñu ma yo kùu ñivi, ta siin kàa ma iki kuñu ma kití ku'u, ta siin kàa ma iki kuñu ma saa, ta kuñu ma tiaka' siin kàa yi ndia.

⁴⁰ Ta juuni kua ikan kùu yi chi'in ma kuñu ma ūna iyo andivi ndia, vati siin kàa ma kuñu yi, ta siin kàa ma kuñu ma ūna iyo nuñu'u' ūnuñivi i'ya. Va vii kàa ma kuñu ma ūna iyo andivi, ta siin tiá kàa yi kua ma kuñu ma ūna iyo nuñu'u' ūnuñivi i'ya.

⁴¹ Vati taku ma ūna tacha jà'a nikandii siin kàa yi kua ma ūna tacha jà'a ma yoo, ta juuni siin kàa ūna tacha yi kua ma chele ndia, ta nda ta'ii'iin nuu ma chele, siin siin ma kua tacha ja'a yi ndia.

⁴² Ta juuni indukuni kùu yi chi'in ma ūna nàtaku ma ndian cha chī'i ndia, vati ma kuñu ūna kùchi na, tà'yú yi, ta ikan jan nàtaku ndiko iin ma ūna tüvi chī'i inga cha'a'.

⁴³ Yakan va taku ma ūna ni kuchi yo, iin ūna tüvi ndakutiñ kùu yi va ma ora nàtaku ndiko yi, tajan kùu ndio yi iin ūna ka'nú, ta tacha. Ta ma ora kùchi na yi, ti na tüvi ñandee yi, va ma ora nataku ndiko yi, ikan kèta ndio iin ma ūna ya'a iyo ñandee.

⁴⁴ Vati ma kuñu ūna kùchi yo ma nuñu'u' ūnuñivi i'ya, kuenda ma nuñu'u' ūnuñivi i'yaní kùu yi. Va ma ora nàtaku ndiko yi jà'a ma Tati Ií Ndioo, tajan kùu ndio yi iin kuñu va'a kuenda ma Racha'nu Ndioo. Ti tu chìto yo ūna iyo ma kuñu yo kuenda ma nuñu'u' ūnuñivi i'ya, tajan juuni iyo yi ūna koto yo ūna iyo ma kuñu yo kuenda Ndioo ndia.

45 Vati nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Adán kūu ma ra nunuu ña ndákuu ra iin ra chīyo ndito niku", va inga Adán ra nuu ndi'inia, ra juuni kùu Cristu, ndákuu ra Tati ña chà'a ña na koo ndito ma ñivi endeeni.

46 Va ma kuñu nunuu ña nì'i yo töve kùu yi ma ña ni koo yi endeeni chī'in Ndioo, va kùu yi ma ña iyo ma nuñu'u' ñuñivini, ta ma kuñu yo ña nì'i yo iti' nuu kùu yi ma ña ni koo yi endeeni chī'in Ndioo.

47 Ti ma ra nunuu küva'a ra chi'in ma ñu'u', ta kùu ra kuenda ma ñu'u', va ma ra uví, rakan kùu ra ma ra kichi iti' andivi.

48 Yakan va tandi'i ma yo iyo ma nuñu'u' ñuñivini, küva'a yo chi'in ñu'u', takua küva'a ma Adán, ta tandi'i ndian ni nì'i koo andivi kùu na takua kùu ma Racha'nu kichi iti' andivi.

49 Va tu indukuni kàa yo kua kàa ma ra kùva'a chi'in ñu'u', tajan kùuni yi ka'an yi ña juuni indukuni ni kuu yo takua kùu ma Racha'nu kichi iti' andivi ndia.

50 Takan kà'in chi'in ndo ndyo'o yani, vati taku ma kuñu ña iyo sa'an ta iki, na kùu nì'i yi ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, ti na tüvi induku kuu yi takua kùu ma kuñu ña kündee ndisaa tiempu.

51 Ta vitin kùuni katitu'in nuu ndo iin tu'un xe'e Ndioo ña jāna'a ra nuu ndi. Vati na yüvi ndisaa yo ni kuvi, va ndisaa yo ni ndakuu yo takua kùu ma Racha'nu.

52 Ta iin nunuu kuiini kùu yi takua kùu iin ña nakuani yo ña ni ja'a ra yi, tajan ma yu'u nuu ndi'i nia ña ni tivi ma tati jàkkuu tiñu nuu Ndioo chi'in ma yutun tivi, tajan ni nataku ndio ma ndian chī'i, ti ikan ni nì'i ndio na ma kuñu ña tüva ni kuvi, ta maa yo ndian ndito, ni ndakuu yo kuu yo takua kùu ma Racha'nu.

53 Vati takan iyo yi ña ja'a ma Racha'nu chi'in ma kuñu yo ña tüvi kündee, ikan na nì'i yo ma kuñu chaa ña kündee yi endeeni, ta tüva kuvi yi.

54 Tajan ma ora cha ndōchaa ma kuñu yo ña tüvi kündee, jā'a ndio ma kuñu ña kündee ndisaa tiempu, ta ma ora cha ndōchaa ma kuñu yo ña ja'a ma ña töve chī'i, tajan ikan kùu ma nuu ni chinu ndio ma tu'un kà'an ma tutu Ndioo ña kà'an te'en: "Ndioo cha jāndi'i ra ma ndatu kui'na ña chà'ni yo."

55 Ta yo'o, ra kùu kui'na, ¿ndanu iyo ma ndatun vitin ña chà'niun ndi?, ta, ¿ndanu kuà'an ma ndàtun ña tindee ñuyn ña jàkanaun niku?

56 Vati juuni ma kuati jà'a yo kùu yi ña chikan yi ña kuvi yo. Ta juuni Ley Ndioo, iyo ndatu yi kuenda tiso yi kuati nuu yo ndia.

57 Va na ku'va yo ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo cha'a' ña cha jàndi'i ra ma ndatu ikan, cha'a' ma tiñu ña jà'a ma Racha'nu yo Jesucristu.

58 Ta cha'a' yakan kùu yi, ndyo'o yani ndian ya'a kùuni nde'i, na koo ma tundeeni Ndioo chi'in ndo, ta na koo tu'va ndo, ta koto jäña ndo ña na jakuu ndo ma tiñu ña chà'a ma Racha'nu Ndioo nuu ndo ndisaa tiempu, vati cha chito ndo ña chi'in ma tiñu ikan, ni ndo'iin ga ndo chi'in ma Racha'nu chito'o yo, ta ni nì'i ndo ma ya'vi ndo jà'a ra, vati yüvi ra vata kùu ra.

16

¹ Ta vitin va kàtitu'in nuu ndo ña na ja'a ndo ma kua kà'in nuu ndo, na jati'vita'an ndo ma xu'un' ndo, ta tìndee ndo ma ndian chinuni tu'un Jesucristu ña iyo ñuu Jerusalén, vati juuni kua ikan cha kàtitu'in nuu ndian chinuni ña iyo tanuu ñuu ña iyo ma iti' ñu'u' Galacia ndia.

² Yakan va nani ndomingu iyo yi ña kaniva'a va'a ndo ita'vi ma meli ña ni'l'i ndo ña jàtiñu tatu ndo, ikan ma ora ni kunde'i ndo na tüva iyo yi ña jati'vita'an ndo ndisaa yi iin cha'ani.

³ Vati ma ora ni chai ma nuu iyo ndo, tajan ni tachi ndioi ma ndra ni kachin maa ndo, ña naa ndra tutu ña ni tai kuenda ña katitu'un yi cha'a' ma xu'un' ña naa ndra, ora kuàndaka ndra yi nuu ma ndian chinuni ña iyo ma ñuu Jerusalén.

⁴ Ta tu iyo yi ña nda mai ku'un ma chi'in ndra ma ora ni chai, tajan iyo yi ña ku'in ndia.

Paulu kàtitu'un ra nuu ma ñivi nda iti' ni kakunuu ra

⁵ Vati ma ora ni ku'in, ji'na iyo yi ña ya'i ma ñu'u' Macedonia, tajan ni chaa ndioi ma ñuu Corintu nuu iyo ndo.

⁶ Ta ikan jan nde'o tu kùu ndoo ndioi ma chi'in ndo uvi uni yoo, a jaya'a ndioi ma tiempu vichin ma chi'in ndo tuva kùu yi, ta ikan iyo yi ña tìndee ndo yu'u ita'vi ña tia'vi iti' kuà'in. Ta ora cha ya'a tajan ni ku'in tiá iti' nuu.

⁷ Vati na tüvi chàta'anj ña tia kivini ni nde'i ndo, ti chànninj ndoi tiá kua'a' ma kivi ma chi'in ndo, tuva ku'va ma Racha'nú ña na ja'i yi.

⁸ Va vitin juuni yanga ndoi ma ñuu Efesu i'ya, ña nda kati jaka'nui ma viko Pentecosté chi'in ma ñivi, tuva kùu yi.

⁹ Takan chànninj, vati iyo kua'a' ñivi ña kùuni na taso'o na tu'un cha'a' ma Racha'nú ña kàtitu'in, vaji iyo kua'a' ma ndian xaani nde'e yu'u ndia.

¹⁰ Ta tu chàa ma Timoteu yani yo ma nuu iyo ndo, tiá va'a ña na nanduku ndo naja kua koo va'a ndo chi'in ra, vati juuni jàtiñu ra kuenda ma Racha'nú, takua jà'i ndia.

¹¹ Yakan va ndisaa ndo iyo yi ña tiñu'u ndo ra, ta na tìndee ndo tia'vi ndo iti' kuà'an ra, ikan na kuu kichi nde'e ra yu'u nuu iyo, vati ndàtui ra ma nde've chi'in inga tuku ma ndian kùu yani yo.

¹² Va taku ma ra yani yo Apolo, nduva'a cha jànninj ra ña na ku'un ra kunde'e ra ndo chi'in inga ma ndra yani yo, va ní kùuní ra ma vitin. Yakan va ni kunde'e maa ra ndo ma ora ni kuyati ra, kàti ra.

Ma tu'un nuu ndi'i nia ña kàtitu'un Paulu kuenda ma ndian chinuni tu'un Cristu ña iyo ma ñuu Corintu

¹³ Ta na ja'a ndo kuenda nuu ndo, ta na endee koo ma ña chinuni va'a ndo ma tu'un Cristu, vati iyo yi ña jandeeni ndo takua jà'a ma ndra'ii ña iyo kuenda ma Racha'nú Ndioo.

¹⁴ Yakan va tandi'i ma ña jà'a ndo, na ja'a ndo yi cha'a' ña ya'a kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo.

¹⁵ Ta vitin taku ndyo'o yani, vati cha chìto va'a ndo ña ma ñivi nunuu ña kicha'a chinuni ma tu'un Ndioo ma ñu'u' Acaya nuu iyo ndo chiña, ndiakan kùu kùu ma ñivi, ra nàni Estéfana. Ta ndiakan kùu na ña ya'a chàta'anj na tìndee na ma ndian chinuni tu'un Cristu.

¹⁶ Yakan va jànninj ndo ña na jachi'in ndo ra. Ta indukuni kua ikan na jachi'in ndo ndisaa ma inga ndian jàtiñu ña tìndee ma ñivi Ndioo takua jà'a ra ndia.

¹⁷ Ta nduva'a chisiñ ña cha kichi nde'e ma ra nàni Estéfana yu'u, chi'in ma ra nàni Fortunatu, ta Acaicu ndia, vati ndrakan kùu ndra ña tìndee ndra yu'u chi'in ma tiñu ña ní kuu ja'a ndo cha'a' ña tüvi ndo chi'in niku.

¹⁸ Ti takua jā'a ndra ña chā'a ndra tundeeni nui, juuni kua ikan jā'a ndra ña chā'a ndra tundeeni nuu ndo ndia. Ta takan kùunij ña na tiñu'u ndo ma ñivi takua kùu na.

¹⁹ Ta ma ñivi chinuni ña iyo ma ninii ka'nú ma ñu'u' Asia, tàchi na iin saludu nuu ndo, ta juuni ma ra nàni Aquila, chi'in ñasi'i ra Priscila, ta chi'in ma inga ndian chinuni ña kùti'vi chi'in vi ma nuu iyo vi, tàchi saludu nuu ndo ndia.

²⁰ Ta tandi'i inga ndra yani yo tàchi ndra ma saludu ndra nuu ndo ndia. Ta juuni na kunumindaa ndo ta'an ndo ma ora kaña'a ndo cha'a' ña ya'a kùuni ndo nde'e ndo na.

²¹ Yu'u Paulu, taa chi'in nda'i ma saludu i'ya kuenda ndo.

²² Ta yu'u kā'in ña tu iyo nda ndian tüvi kùuni nde'e ma Racha'nu yo Jesucristu, va'aga ña na tachi ra na ma iti' andaya'. Ta yo'o Racha'nu Jesucristu, na kichiun.

²³ Ta na koo ma ñamani ma Racha'nu Jesucristu chi'in ndo.

²⁴ Ta ndyo'o ya'a kùunij ndo cha'a' ña cha ndō'iin ndisaa yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu uvi tāchi racha'nu Paulu nuu ñivi chìnuni tu'un Jesuu iyo ñuu Corintu

Paulu tāra tutu i'ya kuenda ma ndian chìnuni ña iyo ma ñuu Corintu

1 Yu'u Paulu, ra kùu tatum Jesucristu, ti takan kùuni Ndioo ña na kùi chi'in ma ra yani yo Timoteu, tāra ndi ma tutu i'ya nuu ndyo'o ndian chìnuni tu'un Ndioo iyo ma ñuu Corintu, ta juuni nuu tandi'i inga ma ndian chìnuni iyo ma ñu'u' Acaya ndia.

2 Ma Ndioo, ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu, na kata ra ma ñamani ra chata ndo, ikan na kuu koo vii ndo chi'in ta'an ndo.

Ndioo, jàmani ra anima yo

3 Na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá ma Racha'nu Jesucristu, vati rakan kùu ma ra kùu Tatá yo ña kùnda'vini yo, ta jàmani anima yo.

4 Vati takua jàmani ra anima yo ora ndè'o tundo'o, juuni kua ikan iyo yi ña jàmani yo inga ma ndian nde'e tundo'o takua jà'a ra chi'o ndia.

5 Vati ma takua kàya ma tundo'o ña ndè'o cha'a' ma Jesuu, juuni takan kàya ma tundeeni yo kuenda cha'a' ra.

6 Vati tu ndè'e ndi tundo'o, cha'a' maa ndo kùu yi, kuenda ña jandeeni ndo ta kákú ndo ora ndè'e ndo tundo'o, ta tu jàmani Ndioo ndi, juuni kùu yi kuenda maa ndo ndia, vati yakan kùu yi ña ja'a yi ña na jandeeni ndo ma tundo'o nde'e ndo takua jàndeeni maa ndi ndia.

7 Vati taku ndyu'u cha chito va'a ndi naja ni kuu yi chi'in ndo, ti vají ndè'e ndo tundo'o takua ndè'e ndi yi, juuni kua ikan ni ku'va ma Ndioo tundeeni nuu ndo takua jà'a ra chi'in ndi ndia.

8 Ndyo'o yani, kùuni ndi ña koto kachin ndo, ti ya'a ga kua'a' tundo'o ndè'e ndi ma ninii ka'nu ñu'u' Asia niku. Vati ya'a ga xaan ma ku'va ikan, ti ndava kündeeega ndi ña ndè'e ndi ma tundo'o ikan niku, vati töve chito ndi niku, tu ni kee ndito ndi jà'a ma tundo'o ikan.

9 Vati ndicha ña chànnini ndi ña chani kuvi ndi niku. Va ma ña'a kùu yi ña jàna'a yi nuu ndi, ña na kùu jakakú ndi juuni maa ndi vati iyo yi ña chinuni ndi ma ña jà'a ma Ndioo, ra jàñataku ma ndian ndi.

10 Ta juuni ma Ndioo ikan kùu ra ña jàkakú ndi nuu ni kuvi ndi ma tiempu ikan. Ta chito ndi ña takan jàkakú ra ndi vitin ta iti' nuu ndia,

11 tuva ndyo'o tindee ndo ndi ña ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ndi. Ta tu ya'a ga kua'a' ndo kà'an chi'in Ndioo cha'a' ndi, ya'a ga ni jaka'nu ndo ra, cha'a' ma ñamani ña iyo chi'in ndi ja'a ra.

Nuu kà'an Paulu nda cha'a' kùu yi ña nî kuu ku'un ra ñuu Corintu

12 Vati ma ña ya'a chàta'ani ndi kùu ma ña ni ka'in vitin: ma chinituni ndi kà'an yi ña jì'na chi'in maa ndo kùu yi ña ya'a ga va'a ta ndaa iyo ndi, ña kua chi'in ma inga ñivi iyo ñuñivi. Ta tindee Ndioo ndi ña jà'a ndi ma ña kùuni ra, vati ma ña jà'a ndi kùu yi, chi'in ma ñamani Ndioo, ta yüvi chi'in ma ña chànnini ma ñivi.

13 Yakan va ndisaa ma tu'un ña tāra ndi kuenda ndo, tāra kachin ndi yi, ikan na kuu jakua'a ndo yi ta kutunini ndo ma ña kà'an yi. Ta ndàtu ndi ña na kuu kutunini ndo yi ndia.

14 Ma takua cha chā'a ndo kuenda naja kua jā'a ndi nuu ndo, yakan va ma ora ni kichi ndiko ma Racha'nu Jesuu ni koto kachin ndo tiá. Ma kivi ikan ya'a sii ni kuuni ndo nde'e ndo ndi, takua ya'a sii ni kuuni ndi nde'e ndi ndo ndia.

15 Va takua yu'u cha chā'i kuenda ña ya'a kùunio nde'o ta'an yo, yakan va chānini ña va'aga ña na kunde'e ji'nai ndo nuu iyo ndo, ikan na sii kuuni ndo cha'a' ña ni nde'e ndo yu'u uvi cha'a'.

16 Takan chànnini ña ya'i ta kunde'e ji'nai ndo ma ora ni ku'in iti' ñu'u' Macedonia, tajan ma ora ni chikoni'i ndikoi kuu kunde'e ndikoi ndo ma cha'a' uvi. Ta takan kuu tindee ndo yu'u chi'in ña kùmani nui, ikan na chaa va'i ma iti' ñu'u' Judea.

17 ¿A chànnini ndo ña jànda'viña'i ndo, ora kā'in ña ni kunde'i ndo? ¿A chànnini ndo ña yu'u ora kā'in ña ni ja'i iin tiñu, uvi nuu ña chànnini, cha'a' ña kā'in "va'a" ta "vä'a'" iin tiempuni?, kùuni ndo.

18 Va yöve takan kùu yi, ti ndava ndaa nuu Ndioo kà'in ña na kùu ka'an ndi "va'a" ta "vä'a'" ma iin tiempuni.

19 Vati taku yu'u, Silvanu, chí'in Timoteu, ña kùu ma ndra kàtitu'un tu'un Jesucristu ra se'e Ndioo tañu ndo, kùu kà'an ndi "va'a" ta "vä'a'" iin tiempuni. Vati uvanuu ma tu'un ña kà'an ndi kuenda ra kùu yi ña "va'a".

20 Vati tandi'i ma tu'un ña chà'a Ndioo nuu ñivi, "va'a" kùu yi ti jàchinu ra yi cha'a' Jesuu. Yakan va ora jáka'nu yo Ndioo, kà'an yo "Amén, (ña kùuni yi ka'an yi takan na kuu yi)" cha'a' ma Racha'nu Jesucristu ndia.

21 Vati maa ma Ndioo kùu ra ña cha kàchin ra ndi chí'in ndo ta jā'a ra ña kùu ndicha yo kuenda Cristu. Vati ma ña jā'a ra kùu yi ña tāvani'i siin ra yo kuenda ra,

22 ta kāni ra ma tuni ra yo, ta tāchi ra ma Tati Ií ra ña koo yi chí'in yo endeeni, ta yakan kùuni yi ka'an yi ña ndicha ña ni ni'o ma ña va'a iyo chí'in ra iti' nuu.

23 Ta takä'an ku'in kunde'i ndo ma ñuu ndo takua chànnini niku, jā'i yi takan vati tüvi kùuni jakuninai ndo. Ta tu tüvi ña ndicha kùu ma ña kà'in, yakan va iyo va'i ña jande'e Ndioo tundo'o yu'u.

24 Vati yüvi ndyu'u kùu ma ndian kùu chito'o ndo ña chà'nda ndi tiñu nuu ndo. Uvaa ma ña kùuni ndi kùu yi ña kùuni ndi tindee ndi ndo, ikan na sii kùuni ndo chí'in ma ña chinuni ndo, vati ndicha ña cha chinuni va'a ndo tu'un Jesuu.

2

1 Ta cha'a' ña'a kùu yi ña chànnini ña va'aga ña töve ku'in kunde'i ndo inga cha'a', koto ja'i ña na nda'vi kùuni ndo.

2 Ta tu yu'u ku'in kunde'i ndo niku, ta ja'i ña na nda'vi kùuni ndo, ti nī'iin ndo töve kuu jandosii ndo yu'u cha'a' ña nda'vi kùuni ndo, tuva takan.

3 Ta cha'a' yakan kùu yi ña tāi ma tava kà'in chí'in ndo, ña töve nī kuuni ku'in kunde'i ndo koto ja'a ndo ña na nda'vi kuuni, tuva juuni maa ndo kuu ma ndian iyo yi ña jandosii yu'u ora ndè'i ndo. Ta chito ndaa va'i ña tu yu'u sii kùuni, nda maa ndo ni kichi sii kùuni ndo ndia.

4 Vati ora tāi maa tutu carta ikan kuenda ndo, ya'a ga nàkaninj, ta nda'vi kùuni ña ndava chàkui niku. Va na töve nī tai yi kuenda ña na nda'vi kùuni ndo, vati tāi yi, ikan na koto kachin ndo ña ya'a ga kùuni nde'i ndo.

5 Iyo iin ra ja'a ña nda'vi kùuni, ta töve jà'a ra yi kuenda ña na nda'vi kùuni uvaa yu'uní, vati juuni nda maa nda'vi kùuni ndo jà'a ra ndia. Takani kà'in kuenda ndo, koto ya'a nduu tuku ma kua kà'in.

6 Ta ma tundo'o ña cha jànde'e ndo ma rakan, cha va'a takani, vati nduva'a cha kua'a kùu yi kuenda ra.

7 Yakan va ma ña iyo yi ña ja'a ndo ma vitin, kùu yi ña na jaka'nuni ndo ma kuati ra, ta na jamani ndo ra koto ya'a ga sutini kuuni ra, ta ja'a ra ma ña töve va'a.

8 Ta cha'a' yakan kùu yi ña jàninj ndo, ña na jana'a ndiko ndo nuu ra naja kua ya'a kùuni ndo nde'e ndo ra.

9 Vati ma niku ga, cha tāi ma tu'un i'ya nuu ma tutu ña tāchij nuu ndo, kuenda ña na ki'jn ku'va ndo, nde'o tuva ndicha ña jachi'in ndo ma ña kà'in.

10 Yakan va tu jàka'nuni ndo ma kuati ra, cha'a' ma nda ña nikuuni ña jà'a ra, yu'u juuni jàka'nunj yi ra ndia. Vati ma ora jàka'nunj ma kuati, tuva iyo iin nda cha'a' kùu yi, ndisaa yakan jà'i yi cha'a' ndo ndava nda nuu ma Racha'nu Cristu, ti kùnda'vinj ndo,

11 ikan ma kui'na Satanaa, na tüvi kùu ja'án' ma ña kùuni maán' chi'o, vati cha nàkoto va'a yo ma mañá'.

Nàkanini Paulu cha'a' ña naja ni nata'an ra ma ra yani ra Titu ma ñuu Troa

12 Takan kùu tajan ora chāa ndioi ma ñuu ka'nu ña nàni Troa, ña kuàkatitu'in ma tu'un ma Racha'nu Cristu, nduva'a nüna Ndioo ma anima ma ñivi nui, cha'a' ma tiñu jà'i kuenda ra.

13 Va vaji takan jà'a Ndioo chi'jn, va yu'u ya'a nakaninj vaji iyo ikan, ti töve nàta'in ma ra yani yo Titu ma ikan. Ta cha'a' yakan kùu yi ña nàka'in chi'in na ña ni ku'in, tajan kēe ndioi kuà'in ma iti' ñu'u' Macedonia.

Ndioo kùu ma ra tìndee ndi, ikan na kuu jakanaa ndi, ta takan kùu chinuni kua'a' ma ñivi ma tu'un Jesuu

14 Ta chà'i ta'vindioo nuu ma ra ndàka ndi kuà'an ndi ma iti' Jesucristu, ti cha jàkanaa ra ndi kuenda ra, ta cha'a' maa ndi kùu yi ña jàkoto ra ma tu'un ra nuu ma inga ñivi, takua jà'a iin xiko ña ya'a vii chà'an ma ora chitakuati yi nda ni kùuni.

15 Vati ndyu'u kùu ndi takua kùu ma xiko ma kutu ña sòkó ma Jesuu nuu Ndioo, ña chítakuati yi nuu ndisaa ñivi a ma ndian jàkakú Ndioo a ma ndian töve ndia.

16 Vati kuenda ma ndian töve chinuni, ma xiko ma kutu i'ya ni ka'ni yi na takua jà'a iin xiko xaan. Va kuenda ma ndian jàkakú Ndioo, ma xiko i'ya iin ña vii kùu yi, ti ni ja'a yi ña na koo ndito na indeeni. Ta ma tiñu i'ya nii'in ñivi tüvi iyo va'a na, ña kùu ja'a na yi.

17 Va taku ndyu'u vii kàtitu'un ndi ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi, ta töve chàkunuu ndi jà'a ndi takua jà'a inga na, ña kàtitu'un na yi kuenda ña jàndokuikani yi na. Vati ndava ndaa nuu Ndioo, kà'an kachin ndi ma tu'un Jesuu nuu ma ñivi, ti maa ma Ndioo kùu ma ra tāchi ndyu'u, ña na ndo'iin ndi chi'in Jesuu.

¹ Ta ma ora kà'an ndi te'en, ¿a chànnini ndo ña cha kīcha'a ndiko ndi jàka'nú ndi juuni maa ndi?, kùuni ndo. ¿A chànnini ndo ña iyo yi ña jana'a ndi iin tutu nuu kà'an yi ña ñivi va'a kùu ndi, ta nda ñuu kìchi ndi, a ña ndàkan ndi nuu ndo, ña na ja'a ndo ma tutu ikan kuenda ndàa ndi takua jà'a ma inga na?, kùuni ndo. Na yüvi takan kùu yi.

² Vati juuni maa ndo kùu ndo takua kùu ma tutu ña chìnini'u ndi ña kà'an ña ñivi va'a kùu ndi. Ta ndisaa ma ñivi kùu jakua'a na yi, ta takan kùu koto na nda ñivi kùu ndi cha'a' ña cha iyo ndo chi'in ndi ma tichi chinituni ndi.

³ Ta takan kùu yi ña cha chìto ndaa va'a na ña ndyo'o kùu ndo, takua kùu ma tutu ña tāa juuni maa ma Racha'nú Cristu ña chà'a ndi nuu ndo, ora kàtitu'un ndi ma tu'un ra nuu ndo niku. Ta töve ní taa ma Tati Ií Ndioo ndítio yi chi'in tinta chata yuu xa'nda kuenda ndo, takua jà'a Ndioo chi'in Moisés tatiempu, vati tāa ra yi va tichi anima ndo.

⁴ Chìnuni ndi ma ña va'a ña jà'a ma Ndioo cha'a' ma Jesuu, yakan va chìto ndi ti ndicha va'a ma ña kà'an ndi i'ya.

⁵ Ta na töve kùuni ndi ka'an ndi ña ma ña jà'a ndi, vàchi yi tichi chinituni maa ndi cha'a' ña iyo ndatu maa ndi, vati ndisaa ma ña kuu ja'a ndi vàchi yi, va tichi chinituni Ndioo.

⁶ Vati ndyu'u cha chà'a Ndioo tundeeni ra nuu ndi kuenda ña na jana'a ndi ma tu'un chaa ra, ña jàndo'iin ra chi'in ndisaa yo. Ta takan kùu yi ña töve ní jando'iin ra yi chi'in ma tutu ley cha'nú ña tāa Moisés, vati jàndo'iin ra yi chi'in ma Tati Ií ra. Vati ma tutu cha'nú ikan chà'ni yi yo, ti taku ma Tati Ií ra ikan chà'a yi, va nuu koo ndítio yo endeeni.

⁷ Ta ndicha kuii ma ley ña tāa Moisés chi'in letra chata ma yuu xa'nda, kíchi yi chi'in kua'a' ña tàcha, ña ni ma ndian israelita na kùu nde'e na nuu ma Moisés ma ora ikan cha'a' ña ya'a tàcha yi. Ta vaji ndicha ña ya'a tàcha yi ma ora ikan, va chi'in tiempu ndá'va maa yi kueeni kueeni.

⁸ Va tu iin ña nduva'a kuii tàcha ta ka'nu kùu ma ley ikan ña chà'ni yi, ¡ta nduva'a ga ka'nu kùu ma tu'un chaa ña chà'a Ndioo nuu yo cha'a' ña iyo ma Tati Ií ra chi'o!

⁹ Va jin ndicha ña ya'a ka'nu kùu ma ley ña tísokuati yo kuenda ña na kuvi yo, vati nduva'a ga ka'nu kùu ma tu'un chaa ña jà'a ña na kuu yo ndaa.

¹⁰ Vati cha'a' ña nduva'a kuii ka'nu kùu ma tu'un chaa, cha'a' yakan kùu yi ña na tüva kuenda kùu ma tu'un cha'nú, tuva jando induku yo yi chi'in ma tu'un chaa.

¹¹ Yakan va tu ya'a ga ka'nu kùu ma ña ni nda'va maa kueeni kueeni, nduva'a ga ka'nu kùu ma tu'un chaa ña endee töve ndà'va ma ña tàcha yi.

¹² Ndicha kuii ti chìto ndi ña ni jachinu Ndioo ma ña ndàtu ndi, yakan va kùu kà'an kachin ndi naja kua kùuni maa ndi, ti iyo tundeeni ra chi'in ndi.

¹³ Vati taku ndyu'u, na töve jà'a ndi takua jà'a ma Moisés, ña chàsi ra ma ja'ma nuu ra, koto nde'e na ña nàa ma ña tàcha ma nuu ra kueeni kueeni.

¹⁴ Va ma ndian israelita na töve ní kutunini na ma tu'un cha'nú ikan, ti juuni ndàsi ga ma nuu na chi'in ma ja'ma mandil ikan, nda ma vitin. Ta uvanuu ra kùu kindaa ma ja'ma ikan, kùu ma Racha'nú Cristu ora kícha'a yo chìnuni yo tu'un ra.

15 Ta ndicha kuii ña takan kùu yi nda vitin, ti ora jàkua'a na ma tutu cha'nu ña tāa Moisés, ndòndava ma chinituni na jà'a ña töve jàchi'in na tu'un Jesuu.

16 Ta tu iyo ma ndian ndàkoo na ma iti' kini nuu jà'a na kuati, ta kì'vi na ma iti' Racha'nu Jesuu, ni kindaa ma ja'ma mandil ña ndàsi nuu na.

17 Vati maa ma Racha'nu Ndioo kùu ra ma Tati Ií, ta tu iyo ma Tati Ií ma Racha'nu Ndioo tichi anima yo, ta ikan jan cha kùu ki'vi yo iti' Jesuu vati tüva tisokuati yi yo.

18 Yakan va tandi'i ma yo chinuni, ña tüva ndàsi ma ja'ma mandil ikan nuu yo, vati cha kùu yo takua kùu iin ma inu ña kàni yi ma xina'ñu Ndioo, ikan na kuu nde'e ñivi ña ra va'a kùu ra, ta nani kivi tiaga jàndakuu ra yo takua kàa ra, vati ta'ii'iin kivi iyo ga ma tundeeni ra chi'o, cha'a' ma tiñu jà'a ma Tati Ií ra chi'o.

4

1 Yakan va ya'a jàndeeni ndi, vati Ndioo ya'a kùnda'vini ra ndi, ta cha'a yakan kùu yi ña chā'a ra tiñu nuu ndi ña kàtitu'un ndi tu'un va'a Jesuu nuu kua'a' ñivi.

2 Vati ndyu'u cha kāchin ndi ña töve jàchi'in ndi ma tiñu xe'e ña jà'a tukanuu ma ñivi, ta juuni töve jànda'viña'a ndi a jàkanuu ndi xinu na chi'in ma tu'un Ndioo ña jàna'a ndi. Vati uvaa ma tu'un jàna'a ndi kùu ma ña ndichani. Yakan va ndava nda nuu Ndioo kà'an ndi, ikan na ku'va na kuenda ña takan kùu yi.

3 Ta ma tu'un cha'a' ma Racha'nu Jesuu ña kàtitu'un ndi nuu ñivi, tu chàsi yi chinituni ma ñivi kùuni na, ndicha ña takan kùu yi va kuenda ma ndian kuànaa ni.

4 Ta ma ñivi ikan töve chinuni na ma tu'un cha'a' Jesuu, ti ma kui'na, ra chà'nda tiñu nuu ñuñivi i'ya, cha chàsi ra ma chinuni na, ikan na kùu kutunini na ma tu'un vii ña kà'an cha'a' Jesucristu, ra ya'a tacha, ra kàa indukuni takua kàa ma Racha'nu Ndioo.

5 Vati ndyu'u töve kàtitu'un ndi ma tu'un ña jàka'nu juuni maa ndi, ti ma tu'un kàtitu'un ndi kùu ma ña kà'an ña Jesuu kùu ma ra chito'o yo, vati ndyu'u kùu ndi takua kùu iin musu ndo, cha'a' ña ya'a kùuni ndi nde'e ndi ma Racha'nu Jesuu.

6 Vati juuni ma Ndioo ra tachi ma ñu'u' kuenda ña na jandondichin yi ma nuu naa, rakan kùu ra ña jàtuvi ra ma ña tacha ra ña na koo yi chi'in yo ma tichi anima yo. Ta chi'in ma ña tacha ña iyo nuu Jesucristu jà'a ma Racha'nu Ndioo, kùu jandondichin yo nuu ma inga ñivi ta kùu koto na naja kua kàa ma ña tacha ra ndia.

Tu chinuni yo tu'un Jesuu kùu koo va'a yo ma ñuñivi i'ya

7 Vati ma kuñu yo kùu yi takua kùu iin ma kisi ñu'u' nuu indii ma ña kuika Ndioo ti tichi kuñu yo indii ma ndatu ka'nu Ndioo, ikan na koto ñivi ña ma ndatu i'ya yöve ndatu maa yo kùu yi, ti ndatu ña chā'a Ndioo nuu yo kùu yi.

8 Yakan va vaji ya'a nde'e ndi tundo'o ja'a na, va jàndeeni ndi. Ta vaji nduva'a nàkanini ndi va töve jàña ndi ma iti' kuà'an ndi ti chito ndi ña ni keta va'a yi.

9 Ta vaji ndikun na ndi, va Ndioo töve ndàkoo ma'iin ra ndi, ta vaji ndo'o ndi ja'a ma ñivi, va na kùu jandi'i na ndi.

10 Ta ndanikuni ma nuu kuà'an ndi ndè'e ndi tundo'o, endee chàku'uni ndi tava chí'i ma Jesuu ma nuu kruu, ikan na nde'e ma ñivi ña ndicha ña ní'i ndi ma ndatu ña ní'i ra ora nàtaku ndiko ra.

11 Vati ma ora juuni iyo ndito ga ndi ma ñuñivi i'ya, iyo tu'va ndi kuenda ña kuvi ndi cha'a' ma Racha'nu Jesuu, ikan na nde'e ma ñivi ña ndicha ña ní'i ndi ma ndatu ña jāna'a ra nuu yo ma ora nàtaku ndiko ra.

12 Cha'a' yakan kùu yi ña ndyu'u endee nde'e ndi tundo'o, ña ndava kùu ka'ni na ndi cha'a' ndo, ikan na kuu ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni chi'in Jesuu.

13 Ta iin ra tāa ma tutu Ndioo tatiempu te'en kā'an ra: "Ya'a ga chìnuni tu'un Ndioo, yakan va kàtitu'in yi." Ta indukuni kùu yi chi'in ndyu'u, ti chìnuni ndi ma tu'un ra ta kàtitu'un ndi yi ndia.

14 Vati cha chìto yo ña ma Ndioo, ra jānataku ma Racha'nu Jesuu ma ora chí'i ra, juuni ma rakan kùu ra ña ni janataku ra ndi, ikan na ndo'iin ndisaa yo chi'in Jesuu ta ku'un yo chi'in ra ma nuu iyo Tatá ra andivi.

15 Tandi'i ma tundo'o ña nde'e ndi kuenda ndo, yakan jāna'a yi ña ya'a kùuni ndi nde'e ndi ndo, ikan ma ora cha ni'i ndo ma ñamani Ndioo kuu jāna'a ndo yi nuu kua'a' ñivi. Ta takan kua'a' na kicha'a na jaka'nu na ra ora chà'a na ta'vindoo nuu ra.

16 Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a jàndeeni ndi, vaji ma iti' nuu nuna cha kuàndocha'nu ndi, va ma iti' tichí ma kuñu ndi tiá kuàndochaa yi nani kivi.

17 Vati ma tundo'o ña nde'e ndi ma ñuñivi i'ya, nduva'a yati yà'a yi. Va chìto ndi ña nduva'a ka'nuga ma ndatu ña ni ni'i ndi ja'a ma tundo'o ikan, ti ni ni'i ndi nuu ni koo ndi endeeni chi'in Ndioo.

18 Vati na töve ki'in kuenda yo ma ña tà'an yo ma ñuñivi i'ya ña kùu nde'o, ti ma ña ki'in kuenda yo kùu ña, naja kua ni ni'o nuu ni koo yo endeeni chi'in Ndioo ña töve ndichin nde'o ma vitin. Vati ma ña kùu nde'o ma ñuñivi i'ya ya'a yati yà'a yi, va ma ña iyo andivi, töve.

5

1 Ta cha chìto yo ña tu ma kuñu yo jàndi'i na nuu yi, ni ni'o inga tuku yi ma nuu ni koo yo iti' andivi jà'a Ndioo. Vati ma kuñu yo ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya kùu yi takua kùu ma ve'e ja'ma ña töve kùndee yi kua'a' tiempu, ti taku ma kuñu chaa, yöve iin ña jāva'a ñivini kùu yi ti iin ña jà'a Ndioo kuenda yo kùu yi.

2 Ta ndicha ña ora juuni iyo ga yo ma ñuñivi i'ya, ya'a nda'vi kùuni yo cha'a' ña cha kùuni yo ni'o ma kuñu chaa ña ni ku'va Ndioo nuu yo ma iti' andivi.

3 Ta ora ni ni'o ma kuñu ikan, ni kuu yi takua ja'ma ñù'u yo, ti töve ni kakunuu viti yo jà'a yi.

4 Vati ma ora juuni iyo ga yo chi'in ma kuñu cha'nu yo ñuñivi i'ya, ya'a taxiini yo ta nda'vi kùuni yo jà'a ma tundo'o ña ndè'o. Ta ndicha va'a ña töve kùuni yo kuvi yo, ti ma ña kùuni yo kùu yi ña na sama ma Ndioo yo chi'in ma kuñu chaa ña kùndee ndisaa tiempu, takua jà'a yo ma ora sàma yo yo chi'in ma ja'ma chaa.

5 Vati maa ma Ndioo kùu ra ña jàndova'a ra ma tiñu i'ya kuenda yo, ti chà'a' ra ma Tati Ií ra ña na koo yi chi'o, ikan na ku'va yo kuenda ña takan kùu ma ña va'a ña ni ni'o tiá iti' nuu.

6 Ta cha'a' yakan kùu yi ña nduva'a kuii jàndeeni yo nani ora, ta chìto yo ti ora juuni iyo ndito ga yo chi'in ma kuñu ña iyo yo ma ñuñivi i'ya, kùunyi ka'an yi ña yöve ve'e maa yo kùu ma nuu iyo yo, ti iyo chika yo nuu ma Racha'nu Jesucristu.

7 Vati vaji takä'an kunde'o ra, va ma ña jà'a yo vitin, jà'a yo yi cha'a' ña chìnuni yo ma tu'un kà'an ra.

8 Va chìto yo ti ni jachinu ma Ndioo ma ña kà'an ra, yakan va nduva'a kuii kùuni yo sama yo nuu iyo yo, ta takan ndakoo yo kuñu yo nde've, ta ko'o koo yo chi'in ma Racha'nu Jesuu.

9 Ta cha'a' yakan kùu yi ña ndisaa tiempu nànduku yo ja'a yo ma ña chàta'ani ma Racha'nu Jesuu, ta takan ja'a yo tuva ku'un yo koo yo chi'in ra andivi vitin a kindoo ga yo ma ñuñivi i'ya.

10 Vati tandi'i yo iyo yi ña kujana'a yo yo ma nuu jàkutuni Jesuu ma kuati yo, ta ikan ta'i'iin yo ni ku'va ra ma ya'vi yo, cha'a' ma ña jà'a yo chi'in ma kuñu yo ora chïyo yo ma ñuñivi i'ya, tuva ña va'a kùu yi a töve.

Ma tu'un ña kà'an cha'a' ña jàdomani Racha'nu Ndioo yo

11 Yakan va tava cha chìto va'a ndi ña ma Racha'nu, iyo yi ña tiñ'u ndi ra. Ta cha'a' yakan kùu yi ña jànnini ndi ma ñivi ña na na koto na ra ndia. Vati ma Racha'nu cha na koto va'a ra ndi, ta yakan va ndàtu ndi ña na koto maa ndo naja kua iyo ndi ndia.

12 Ta koto nàkanini ndo ña cha'a' ña jàka'nu ndi juuni maa ndi kùu yi, vati ma ña kùuni ndi jana'a ndi nuu ndo kùu yi ña na sii kùuni ndo cha'a' ndi, ikan na kuu ka'an ndo yu'u ma ñivi ora yöve ña ndicha kùu ña kà'an na, vati ma ña nànduku na kùu yi ña na jaka'nu ma ñivini na, ta töve jà'a na yi kuenda ma Racha'nu chi'in anima na.

13 Tuva ndyu'u ndian tivi xini kùu ndi kà'an ma ñivi, takan kùu ndi, va kuenda Ndioo, va tu yöve takan kùu yi kuenda maa ndo kùu yi.

14 Ta cha'a' ña ya'a kùuni ma Cristu nde'e ra yo kùu yi, ña cha chà'a yo kuenda ña cha ndikun yo kuenda ra. Ta tava cha chìto va'a yo ña chí'i ra cha'a' yo, yakan va, kùuni yi ka'an yi ña juuni takan cha chí'i ndisaa yo chi'in ra ndia.

15 Ta chí'i ra cha'a' ndisaa ñivi, ta cha'a' yakan kùu yi ña ma ndian iyo ndito, na tüvi iyo ndito na kuenda juuni maa na, vati iyo ndito na, va kuenda ma ra cha chí'i, ta nàtaku ndiko ra cha'a' na.

16 Ta cha'a' ña'a kùu yi ña nda vitin ta iti' nuu, ndyu'u na tüva nakanini ndi cha'a' ñivi takua nàkanini inga ñivi iyo ñuñivi cha'a' na, vaji takan chànnini ndi cha'a' ma Racha'nu Cristu takua chànnini ma ñivi ndia, va vitin na tüva.

17 Ta cha'a' yakan kùu yi ña ma ndian cha ndò'iin chi'in Cristu, iin ñivi chaa kùu na. Vati cha ndàkoo na ma ña cha'nu ña jà'a na, ta vitin kùu na ma ndian chaa kuenda ra.

18 Ta tandi'i ma tiñu i'ya kùu yi ña jà'a ma Racha'nu Ndioo yi chi'in ndi, cha'a' ña jà'a Cristu, ña chà'a ra ma tiñu nuu ndi ña na jàdomani ndi ma ñivi kuenda ra.

19 Ta takan kùu yi ña jàdomani ndiko ma Racha'nu Ndioo ma ñivi iyo ñuñivi, cha'a' ma ña jà'a ma Cristu ña tüva ki'in Ndioo kuenda ma kuati jà'a na, vati ma ña kùuni ra kùu yi ña na jakoto ndi tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi ma tu'un ra ña kà'an cha'a' naja kua jàdomani ra ma ñivi kuenda ra.

²⁰ Yakan va ndyu'u kùu ndi ndian kàtitu'un ma tu'un Jesuu, ta ma ora janini ndi ndo kùuni ndi ña na ki'in ndo kuenda ma tu'un kà'an ndi, ti tu'un Ndioo kùu yi. Yakan va chi'in sivi Jesuu jànnini ndi ndo ña na ndomani ndo chi'in Ndioo.

²¹ Vaji Cristu na töve ni jà'a ra nii'in kuati, va Ndioo, jàndaku ra ra ña na kuu ra iin ra ìyo kuati cha'a' yo. Ta juuni cha'a' Cristu kùu yi ña Ndioo, jàndo'iin ra yo ña na kuu yo ñivi ndaa kuenda ra ndia.

6

¹ Yakan va vitin, cha'a' ña jà'a ndi tiñu nuu ma Ndioo chi'in ndo, kùu yi ña jànnini ndi ndo ña koto jàña ndo ma ñamani Ndioo ña chà'a ra nuu ndo.

² Vati ma Ndioo te'en kà'an ra nuu ma tutu ra:
Ma ora kùuniun ña taso'i ma ña kà'un, ta jà'i yi.
Ta juuni tìndezi ñun ma kivi ña jàkakúi ñun ndia
kàti Ndioo.

Ta vitin kùu ma kivi ña tåso'o Ndioo ña kà'an yo ta jàkakú ra yo.

³ Töve ní chasi koo ndi nii'in ñivi chi'in ma tiñu jà'a ndi. Cha'a' yakan kùu yi ña na kùu ka'an ma ñivi ña na yöve ña va'a kùu ma ña jà'a ndi.

⁴ Ma ña jà'a ndi kùu yi ña tandi'i ma nuu kuà'an ndi jàna'a ndi nuu ndisaa ñivi, ti ndian jàkuu tiñu Ndioo kùu ndi. Ta juuni jàndeeni ndi ña jà'a ndi tiñu ikan, vaji ya'a ndè'e ndi tundo'o ta kùmani ndatiñu nuu ndi.

⁵ Ta juuni ya'a ga jàndeeni ndi vaji kàni na ndi, ta tì'i na ndi vekaa ta ya'a jàkanuu na xini ta'an na kuenda ña jànde'e na tundo'o ndi. Ta juuni ya'a ga ndetiñu kùu ma tiñu jà'a ndi kuenda ma ñivi, ti ya'a ga kènaa ñuma'na ndi ta ya'a ga yà'a soko ndi ndia.

⁶ Ta juuni jàna'a ndi ma tiñu va'a ña jà'a ndi cha'a' ña kùu ndi ma ñivi ndaa, ta chìto ndi ma ña ndicha. Ta juuni ya'a jàndeeni ndi ta tiñu'u ndi inga ñivi, cha'a' ña iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in ndi, ta cha'a' ña ya'a ga kùuni ndi nde'e ndi Ndioo,

⁷ ta cha'a' ma tu'un ndaa ña kàtitu'un ndi, ta cha'a' ma ndatu Ndioo ña iyo chi'in ndi ndia. Ta ndyu'u chàtiñu ndi ndisaa tu'un ndaa ña chà'a Ndioo nuu ndi kuenda ña tìndee yi ma ndian va'a, ta kuenda ña kà'an ndi yu'u ma ndian kà'an chata tu'un ndaa ikan.

⁸ Ta iyo iin ora tiñu'u ma ñivi ndi, ta iyo inga ora ña kùu ndi tu'un nduva'a jà'a na. Ta iyo ora vii kà'an na cha'a' ndi, ta inga ora, töve. Ta juuni iyo ndian kà'an ña ya'a ga siini ndi tu'un vata, vaji kà'an ndi tu'un ndicha.

⁹ Ma ñivi jà'a na chi'in ndi, takua jà'a na chi'in ndian töve nàkoto na, vaji nàkoto va'a na ndi. Ta kùu ndi takua kùu ma ndian cha kée ña ndito, va juuni ndito ga ndi. Ta vaji ya'a ga jànde'e na tundo'o ndi, va na tüvi chì'i ndi jà'a na.

¹⁰ Ta juuni ya'a chìsii ndi nani kivi, vaji ndè'e ndi tundo'o. Ta vaji ndicha ña kùu ndi ma ndian nda'vi, va chà'a Ndioo ña na jàndokuika ndi kua'a' ñivi chi'in tu'un ra ña kàtitu'un ndi. Ta kàa ndi takua kàa iin ndian tükui na iyo nuu, va tandi'i nakuýi iyo nuu ndi jà'a Ndioo.

¹¹ Ndyo'o yani ndian iyo ñuu Corintu, cha kàtitu'un kàchin va'a ndi chi'in ndisaa anima ndi nuu ndo, ti ya'a kùuni ndi nde'e ndi ndo.

¹² Yüvi maa ndi kùu ma ndian kùuni nde'e ndo, vati maa ndo kùu ma ndian kùuni nde'e ndi.

13 Yakan va janinj ndo, takua jà'a iin tatá chi'in ndiakuati se'e ra, ña na kuuni ndo nde'e ndo ndi takua kùuni ndi nde'e ndi ndo.

Maa yo kùu yo tava kùu ma veñu'u Ndioo ra chà'a nuu koo yo endeeni

14 Yakan va koto ndö'iin ndo chi'in ñivi töve chinuni tu'un Jesuu, vati ma ndian jà'a takan kùu na takua kùu iin yunta chi'in iin burru ña jündii yo ma yuku xini ndri ta töve induku xità ndri. ¿A induku chànnini ma ndian va'a chi'in ma ndian kini? Ta, ¿a induku chàkunuu ndian kuà'an iti' ndichin chi'in ndian chàkunuu nuu naa kùuni ndo?

15 Ña yöve takan kùu yi, vati töve induku chànnini ma Cristu kua ma kui'na. Ta juuni na kùu koo vii ma ndian chinuni kua iin ndian töve chinuni va'a.

16 Na töve indukuni kùu ma veñu'u nuu jàka'nu yo Ndioo, kua ma nuu iyo ma yutun ii ña jàka'nu ma ndian töve chinuni. Ti maa yo kùu ma ndian kùu veñu'u ma Ndioo, ra chà'a kivi koo yo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña te'en kā'an Ndioo cha'a' yi nikü.

Ni koi chi'in na ta ni kakunui ma chi'in na,
ti yu'u ni kuu ma Ndioo na
ta ndiakan ni kuu na ma ñivj.

17 Yakan va juuni te'en kā'an ma Ndioo ndia:

Na kee ndo ma tañu ma ñivi töve chinuni ikan, ta na koo siin ndo,
ta koto jà'a ndo ma ña töve va'a,
tajan kùu ku'vai ña ki'vi ndo ma itj,

18 vati ndyo'o ndian kùu ñivi ña'a ta ndra'ii, ni kui iin tatá kuenda ndo,
ta maa ndo ndian kùu se'i,
takan kàti ma Racha'nu Ndioo ra ya'a ga ìyo ndatu ninii ka'nu nuñu'u'
ñuñivi chi'in andivi.

7

1 Ta cha'a' ma tu'un ña chà'a Ndioo nuu yo i'ya ndyo'o yani, ìyo yi ña jaña yo tandi'i ma ña kini jà'a yo chi'in ma kuñu yo ta ma chinituni yo ta jaka'nu yo ra, ikan na ndo'ii yo cha'a' ña kùu yo ñivi ña tìñu'u Ndioo.

Ya'a ga chìsii Paulu cha'a' ña sàma kua chànnini ma ndian ìyo Ñuu Corintu

2 Yakan va na ku'va ndo ita'vi nuu nuna ma anima ndo nuu ndi, vati ndyu'u yüvi ndian jànda'viñ'a kùu ndi ta ni yüvi ndian kini kùu ndi ta töve jàkanuu ndi xini ni'iin ñivi ndia.

3 Ta koto näkanini ndo ña chi'in ma ña kà'an ndi i'ya chata ndo kà'an ndi, kùuni ndo, vati tava cha kà'in chi'in ndo nikü ña, maa ndo kùu ma ndian ya'a kùuni ndi nde'e ndi, vaji ndava ìyo yi ña kuvi ndi cha'a' ndo, tuva takan kùu yi.

4 Cha'a' yakan kùu yi ña ya'a chìsii ndi cha'a' ndo, ta tüvi ndasii ndi ña ka'an ndi ma tu'un ndaa nuu ndo. Vaji tañu ma tundo'o ndè'e ndi juuni ya'a chìsii ndi cha'a' ndo ndia.

5 Vati nda ora kíchaa ndi ma ñu'u' Macedonia, ni ita'vi takä'an nindee ndi, vati ma ña tà'an ndi kùu ña, tandi'i nuu kuà'an ndi ya'a ga ndè'e ndi tundo'o, ti kànita'an ma ñivi chi'in ndi, ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a ndasii ndi ndia.

6 Va ma Ndioo ra jàndomani ma ndian ya'a ga nda'vi kuuni, rakan kùu ra ña jàndomani ndyu'u cha'a' ma ra nàni Titu ma ora kíchaa ra.

⁷ Va na yöve uvaa cha'a' ña kīchaani Titu kùu yi ña kūu takan, vati ndava nda maa ra juuni ya'a chisii ra cha'a' ma tiñu va'a ña jā'a ndo ndia. Ta juuni kātitu'un ra nuu ndi naja kua ya'a ga kùuni ndo nde'e ndo ndi, ta naja kua ya'a nda'vi kuuni ndo ora nàkanini ndo cha'a' ndi. Yakan va tiaga chisii ndi ma ora kā'an ra takan.

⁸ Ta nda'vi kùunij ora chā'i kuenda ña ma tutu ña tāchij nuu ndo ni ja'a yi ña na nda'vi kuuni ndo niku. Va vitin töva nda'vi kùunij ti cha chā'i kuenda ña ndicha kuii ña takan kūu yi chi'in ndo, va kuenda uvi uni kivi ni.

⁹ Ta vitin ya'a chisij, va yöve cha'a' ña ya'a nda'vi kūuni ndo jā'i ora tāchij ma tutu nuu ndo, ti chisij va cha'a' ña chikoni'i ndiko ndo chi'in Ndioo jā'a ma ña nda'vi kùuni ndo. Ta chitoi ña cha'a' Ndioo kùu yi ña nda'vi kùuni ndo, ta juuni chā'i kuenda ña töve nī jachika ndo ndo ma iti' ra jā'i ora tāchij ma tutu nuu ndo.

¹⁰ Vati tu chikoni'o ma iti' Ndioo jā'a ña ya'a nda'vi kùuni yo, iin ña va'a kùu yi nuu Ndioo, ta takan kùu ni'o nuu jàkakú ra yo ta tüva ìyo yi ña nàkanini yo cha'a' yi. Va tu ya'a ga nda'vi kùuni yo takua ndà'vi kuuni ma ñivi ìyo ñuñivi, ni ja'a yi ña na endee kësiin yo ma iti' Ndioo.

¹¹ Ya'a chàta'ani Ndioo naja kua jā'a ndo ña jàndeeni ndo ma ña ya'a nda'vi kùuni ndo ma tava kùuni ra. Ta vitin, jna nde'e ndo ma naja kua va'a jā'a ma tu'un ña tāchij nuu ndo! Jā'a yi ña na ku'va ndo kuenda, ta tandikun ndo ma iti' va'a. Ta juuni jā'a yi ña na kuuxaan ndo chi'in ma ra jā'a kuati, vaji ya'a kanuu ndo jā'a ndo yi. Ta juuni jā'a yi ña na ya'a kuuni ndo nde'e ndo yu'u ndia, ta juuni jànde'e ndo tundo'o ma ra jā'a ma kuati ikan. Ta cha'a' ma ña jā'a ndo i'ya, jàna'a yi nuu ndi ña na töve nī ndo'iin ndo chi'in ña kini.

¹² Yakan va ora tāchij ma inga tutu nuu ndo, töve ya'a nàkaninj cha'a' ma ra jā'a kuati ikan, ta ni töve ya'a nàkaninj cha'a' ma ra ndē'e ma tundo'o ndia. Ti ma ña chäninj ora tāchij yi nuu ndo kùu yi ña na koto ndaa va'a ndo tu ndicha kuii ña ya'a kùuni ndo nde'e ndo ndi ndava nuu Ndioo.

¹³ Ta cha'a' yakan kùu yi ña nī'i ndi tundeeni ndi.

Va chisii ga ndi ora nde'e ndi ña ya'a ga sii kùuni ma Titu cha'a' ña tindee ndo ra ta chà'a ndo tundeeni ra ora chànde'e ra ndo.

¹⁴ Ta ora kātitu'un nuu Titu ña ñivi ya'a iñu'u kùu ndo ma nuu ra, nduva'a kīndoo va'i jā'a yi ta töve nī kukanui, ti takan kùu yi. Ta tava ndisaa ma tu'un kātitu'un ndi nuu ndo kùu yi ma ña ndaa, juuni ña ndaa kùu ma ña kātitu'un ndi nuu Titu cha'a' ndo ndia.

¹⁵ Ta ma Titu tiaga kùuni ra nde'e ra ndo ma ora chàku'uni ra ma ña jā'a ndo chi'in ra ña jāchi'in ndo ma tu'un yu'u ra, ta ya'a tiñu'u ndo ra ora chīyo ra chi'in ndo.

¹⁶ Cha'a' yakan kùu yi ña ya'a ga chisij, vati ìyo kua'a' tundeenj chi'in ndo.

8

Kàtitu'un Paulu cha'a' xu'un' sòkó yo nuu Ndioo

¹ Ta vitin ndyo'o yani, kùuni ndi jakoto ndi nuu ndo naja kua chà'a Ndioo ma ñamani ra nuu ndian chìnuni ña ìyo ninii ñuu ñu'u' Macedonia.

² Ta ma ndian chìnuni ñuu ikan, vaji cha nde'e na kua'a' tundo'o, va nduva'a kuii chisii na, ta vaji ndicha ña nda'vi na, va ndiakan kùu ma ndian sòkó ga ma ndatiñu kuenda ma Ndioo.

3 Ta cha'a' yakan kùu yi ña, yu'u chà'i kuenda cha'a' na, ña ndicha kuii ña maa ndio na sòkó na ma ndatiñu kuenda Ndioo chi'in anima na, ta tandi'i inga tuku ma ña chà'a na, ta ndava tiaga ma ña kùu ku'va na ndia.

4 Ta nduva'a chikan na ñamani nuu ndi ña, na ku'va ndi ña ki'in na ita'vi ma ndatiñu ña sòkó ma ñivi nuu ndi, kuenda ña na tindee na ma ñivi Ndioo ndia.

5 Takan kùu ña sòkó na tiaga ma kua chànnini ndi niku, vati ji'na sòkó na maa na kuenda ma Racha'nu, tajan sòkó ndio na na nuu ndi kuenda ña na tindee na ndi, ma takua kùuni Ndioo.

6 Ta cha'a' yakan kùu yi ña jànini ndi Titu ña, na jachinu ra ña jati'vi ra ma ndatiñu ña sòkó ma ñivi ña iyo tañu ndo, ma takua kicha'a ra jà'a ra yi niku.

7 Vati takua ndyo'o ya'a ga va'a këta tandi'i ma tiñu jà'a ndo, tava kùu ma ña ya'a chinuni ndo, ta ya'a iyo chinituni ndo kuenda ma tiñu Ndioo ña jàna'a ndo ma tu'un ra nuu inga ñivi chi'in ndisaa anima ndo, ta ya'a kùuni ndo nde'e ndo ndi. Ta takua indukuni jà'a ndo, ta iyo yi ña jachinu ndo jàti'vi ndo ma ña kà'an Titu ndia.

8 Ta cha'a' ña'a' töve jànini ndo ña ja'a ndo yi chi'in na, ti ma ña kuuni kùu yi ña na ku'va ndo kuenda tu indukuni anima ndo chi'in inga na, ikan na koto ndo tu ndicha ña kùuni ndo nde'e ndo na.

9 Ndyo'o cha nàkoto ndo ma ñamani ña chà'a Racha'nu Jesucristu nuu ndo, vati rakan vaji ya'a ga kuika ra ora chíyo ra andivi, va nde've ndönda'vi ra cha'a' ndo, ikan na kuu ndokuika ndo cha'a' ndisaa ma ña jà'a ra kuenda ndo.

10 Ta cha'a' ña'a' kùu yi ña, chündayu'i ndo ña na jàchinu ndo ña jàti'vi ndo ma ndatiñu ikan, takua cha kicha'a ndo jà'a ndo yi chi'in ndisaa anima ndo ma kuyava.

11 Yakan va na ja'a ndo ma tiñu ikan, ta jachinu ndo yi ma takua chànnini ndo ma ora kicha'a ndo ja'a ndo yi. Ta juuni na ku'va ndo yi nuu na takua iyo yi chi'in ndo.

12 Vati tu iyo ñivi ña kùuni na soko na iin nakuyi chi'in ndisaa anima na, ma Ndioo ki'in ra kuenda yi tuva sòkó na yi ma takua iyo yi nuu na. Vati taku rakan tüvi chikan ra ña na sòkó na tia yi tuva tüvi iyo yi nuu na.

13 Ta töve kùuni ndi ña, na kumani ndatiñu nuu ndo cha'a' ña tindee ndo inga ñivi, vati ma ña kùuni ndi kùu yi ña, na ndoo induku na chi'in ndo.

14 Ti taku ma vitin, nuu ndyo'o iyo ma ndatiñu ña kumani nuu na, va ni keta iin kivi ña nuu maa ndo ni kumani yi, tajan ndiakan kùu tindee ndio na ndo chi'in ma ña kumani nuu ndo, ti maa na ni koo yi nuu. Ta takan kùu yi ña ndisaa ndo ni ndo induku ndo.

15 Vati taku nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Ni töve ní chakoso ní iin nakuyi nuu ma ndian ya'a kua'a' ndatiñu jàti'vi, ta ní töve ní kumani ní iin nakuyi nuu ma ndian ya'a ga tiani nakuyi jàti'vi ndia."

Nuu kuà'an Titu chi'in ndian kùta'an ra ñuu Corintu

16 Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a ga chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo, cha'a' ña induku chànnini Titu ma kua chànnini cha'a' ndo ndia.

17 Takan kàti, ti jàchi'in ra ma kua chànnini, va tava juuni ya'a ga iyoní ra ña na koo va'a ndo. Yakan va, maa ndio ra kùu ma ra kùuni kunde'e ndo ma vitin.

¹⁸ Ta chi'in Titu tāchi ndi iin ra yani yo ra chìnuni, ña ya'a va'a kà'an ta'i'iin ma ñivi Ndioo chata, cha'a' ña ya'a va'a kàtitu'un ra ma tu'un Ndioo ña jàkakú yo.

¹⁹ Ta na yöve uvaa ña'ani kùu yi, vati juuni kachin na ma ra yani yo i'ya, kuenda ña kakunuu ra chi'in ndi, ta tinddee ra ndi ña jàchaa ndi ma ndatiñu ña sòkó ndo nuu ndi kuenda na. Ta ndisaa ma tiñu i'ya ja'a ndi yi takan, ikan na ku'va ndo kuenda ña nduva'a iyoni ndi tinddee ndi ndo, ta juuni ja'a ndi yi cha'a' ña tiñu'u ndi ma Jesucristu ndia.

²⁰ Ta takan kùuni ndi ja'a ndi, ikan na töve ka'an ma ñivi chata ndi cha'a' ma xu'un' ña sòkó ndo kuenda ña nata'vi ndi yi kuenda ndian chiniñu'u yi ña iyo inga ñuu.

²¹ Vati ndisaa ña chànini ndi ja'a ndi kùu ma tiñu ndaa, yöve uvaa nuu ndè'e ma Racha'nú kùu yi, ti juuni nuu ndè'e ma ñivi ndia.

²² Chi'in ma ninduvi ndra'ya tāchi ndi inga ra yani yo ma nuu ndo, vati ra'ya kua'a' cha'a' cha jāna'a ra nuu ndi ña chàta'ani ra ja'a ra ma tiñu Ndioo, va vitin tiaga chìsii ra ña kùuni ra ja'a ra yi cha'a' ña iyo tundeeni ra chi'in ndo.

²³ Tu iyo ndian chìkati'un nuu ndo cha'a' ma ra yano Titu, na ka'an ndo chi'in na, ti merui, ra jàtiñu chi'in cha'a' ndo kùu ra. Ta tu chìkati'un ga na cha'a' ma inga ndra yani yo, na ka'an ndo chi'in na, ti ndra tāchi ma ndian chìnuni ña iyo inga ñuu kùu ndra. Ta juuni ya'a ga tiñu'u ndra ma Jesucristu ndia.

²⁴ Yakan va iyo yi ña jana'a kachin ndo nuu ndra'ya, ikan na kuu koto ndra ti ñivi jàchinu ña kà'an kùu ndo, ta takan kùu koto ndra ña iyo kuenda ma tu'un tayi kà'an ndi cha'a' ndo, ikan na ku'va ma ndian chìnuni kuenda naja kua kuu ndo.

9

Nuu kà'an Paulu cha'a' ña na sokó yo ma ndatiñu kuenda ma ndian ta'an yo ndian kùmani yi nuu

¹ Ta cha'a' ma xu'un' ña nàkuiso ndo kuenda ma ndian ta'an yo ndian chìnuni, tüva chiniñu'i kàtitu'in nuuni nuuni nuu ndo,

² vati cha chitoi ti ya'a ga iyoni ndo jà'a ndo yi, ta nduva'a kàtitu'in nuu ma ndian chìnuni ñu'u' Macedonia naja kua ya'a tayi kùuní cha'a' ndyo'o' ndian iyo ñu'u' Acaya, vati nda kuyava kùu yi ña chàtu'va ndo ña tinddee ndo na. Ta chayatin ma ndian ñu'u' Macedonia cha nduva'a chìsii na cha'a' ña ya'a chàta'ani ndo jà'a ndo yi.

³ Ta cha'a' yakan kùu yi ña tāchi ma ndra yani yo i'ya, na tinddee ndra ndo jati'vi ndo ma ña ni sokó ndo, ikan na töve nakanini ma ñivi ña jatayi maani ndi ndi cha'a' ndo nuu na, ma ora kàtitu'un ndi ña ndicha kuii ña iyo tu'va ndo jà'a ndo yi,

⁴ koto najani kaani ku'un iin ma ndian ñu'u' Macedonia ña chìnuni chi'in ma ñuu ndo, ta nata'an ndi ndo ña töve iyo tu'va ndo ña jàchinu ndo ma tiñu ikan. Ta tu takan ni kuu yi tajan ni kukanuu ndi cha'a' ndo cha'a' ña nduva'a kùndeeni ndi ndo nikü. Va maa ndo kùu ma ndian nduva'a ga ni kukanuu cha'a' yi.

⁵ Ta cha'a' ña'a' kùu yi ña chikain nuu ma ndra yani yo ña na ku'un ji'na ndra kunde'e ndra ndo nuu iyo ndo, ikan na tinddee ndra ndo ña na jachinu ndo ma xu'un' ña jàti'vi ta'an ndo, takua chā'a ndo tu'un nikü. Vati kùuni

ndi ña na ja'a ndo ña kana ma anima ndo, ta yöve ña jà'a ndo yi cha'a' ña jànnini ndi ndo.

Tu sòkó yo iin nakuyi, na ja'a yo yi va chi'in ndisaa anima yo

6 Na kuku'uni ndo takua kà'an ma tu'un i'ya: Taku ma yo tachi tiani, juuni tiani ma ndatiñu ni ndaki'in yo ndia. Ta ma yo tachi kua'a, juuni kua'a' ma ndatiñu ni ndaki'in yo ndia.

7 Ta'ii'iin yo, lyo yi ña sokó yo iin nakuyi, va chi'in ndisaa anima yo, ta na töve iyo yi ña sokó yo yi cha'a' ña jànnini inga na yo, tuva töve iyoni yo ja'a yo yi, vati Ndioo ya'a ga kùuni ra nde'e ra ma ñivi ña ya'a chisii ora soko na iin nakuyi.

8 Ndioo kùu jandokua'a' ra tandi'i nuu ma ñamani ra kuenda ndo, ikan na kúmani ni'iin nakuyi nuu ndo, ta takan kùu tindee ga ndo inga tuku ñivi chi'in ma tiñu va'a jà'a ndo ndia.

9 Vati tutu Ndioo te'en kà'an yi:

Näta'vi na ma ña chìniñu'u ma ndian nda'vi,
ta ma tiñu va'a ña jà'a na iyo yi endeeni.

10 Vati ma Ndioo ra chà'a ma tata ña tachi yo chi'in ma ña chàchi yo, ni ku'va ra yi nuu ndo, ta ni jandokua'a' ra yi, ikan na kuu jatiñu ndo yi kuenda ña tindee ndo inga ñivi.

11 Ta takan ndyo'o ni koo kua'a' nuu ma ña kuika ndo, ikan na kuu tindee ndo ma ndian kúmani yi nuu. Ta ora ni kundaka ndi yi nuu na, ni ku'va na ta'vindioo nuu ma Racha'nu cha'a' ña jàkuu ndo ma tiñu ikan.

12 Vati ora tindee ndo ma ndian ta'an ndo ña kúmani yi nuu, na yöve uvaa cha'a' yakani kùu yi ña jà'a ndo ma ña va'a, vati juuni jà'a ndo ña na ku'va na kua'a' ta'vindioo nuu ma Racha'nu ndia.

13 Ta ndiakan nduva'a ni jaka'nu na Ndioo, cha'a' ma ña sòkó ndo kuenda na. Ta chi'in yakan jàna'a ndo ña ndicha va'a ña jàchi'in ndo ma tu'un Cristu ña kàtitu'un ndo. Yakan va ni tiñu'u na Ndioo cha'a' ma tiñu va'a ña jà'a ndo kuenda na, ta kuenda inga ñivi ndia.

14 Ta juuni ndiakan ni ka'an na chi'in Ndioo cha'a' ndo chi'in ndisaa anima na, cha'a' ña nde'e na ña nduva'a lyo ma ñamani Ndioo chi'in ndo.

15 ¡Ta'vindioun yo'o Racha'nu cha'a' ña chà'un iin ña ya'a ka'nú nuu ndi ña ní kuu nani'i ndi naja kua ka'an ndi yi!

10

Nuu lyo ndatu Paulu cha'a' ña kùu ra tatum Jesucristu

1 Yu'u Paulu chà'i kuenda ña lyo ma ndian lyo tañu ndo kà'an na ña kanui kà'in nuu ndo ora lyo tañu ndo, ta xaan kà'in nuu ndo chi'in tutu ora chàkunui nuu chika, kùuni ndo. Va vitin yu'u jànnini ndo chi'in tu'un vita ta vii takua vii kà'an Cristu,

2 ña koto jànnini ndo yu'u ña na kà'an xain nuu uvi uni ma ndian lyo tañu ndo ña kà'an ña ndisaa ña jà'a ndi kùu kuenda juuni maa ndi, ora ni kunde'e ndiko ndi ndo.

3 Ndicha va'a ña juuni ma ñivi lyo ñuñivi kùu ndi, va töve kànita'an ndi takua jà'a ma ndian lyo ñuñivi i'ya.

4 Vati ma ña nda'a ndi kuenda ña kànita'an ndi, töve indukuni kùu yi takua kùu ma ña chàtiñu ma ndian lyo ñuñivi i'ya, ti ma ña nda'a ndi kùu ma ndatu ña chà'a Ndioo kuenda ña na jàkanaa ndi ndian lyo ndatu ma ñuñivi i'ya.

5 Ta takan kùu yi ña jandi'i ndi ma tu'un kà'an ma ndian kà'an chata Ndioo chi'in tandi'i tu'un tayi ña töve chà'a ña na nakoto ñivi ma Racha'nu Ndioo. Ta tandi'i ma ndian chànnini takan ndàkoo ndi na nda'a' Cristu, ikan na jachi'in na ma ña kà'an ra.

6 Ta ora cha chà'a ndi kuenda ña cha jàchi'in va'a ndo ma tu'un Cristu, tajan ndyu'u cha iyo tu've ndio ndi kuenda ña jànde'e ndi tundo'o tandi'i ma ndian töve kùuni jachi'in ma tu'un ra.

7 Kùuni ndi ña ja'a va'a ndo kuenda naja kua kùu ma ñivi. Tu iyo nda ndyo'o ña ndicha va'a ña kùu ndo ndian chìnuni tu'un Cristu, iyo yi ña ki'in kuenda ndo ndyu'u cha'a' ña juuni ndian chìnuni tu'un ra kùu ndi ndia.

8 Ta ndicha ña vaji ya'a ndui tiá ma kua jàninj ndo chi'in ma tiñu ndisoi, na töve kànui ja'i yi, ti chìtoi ña ma ndatu ña chà'a ma Racha'nu nuu ndi kùu yi kuenda ña na tindee yi ndo ña kua'nu va'a ndo, ta yöve kuenda ña jànaa yi ndo.

9 Na töve kùunij ña nakanini ndo ña jayu'ví ndo chi'in ma tutu ña tàchi nuu ndo.

10 Vati iyo iin ndo ña kà'an ña ya'a ga xaan kà'in nuu ma tutu tàchi nuu ndo, va ora kà'in yi chi'in ma tu'un yu'i, ya'a vita kà'in yi ta töve nda kuenda yi, kùuni ndo.

11 Va ma ndian kà'an te'en, iyo yi ña koto va'a na ti ma ora tüvi ndi chi'in ndo ta kà'an ndi takan nuu ma tutu tàchi ndi nuu ndo, indukuni takan ni ja'a ndi yi ora ni koo ndi chi'in ndo ma nuu iyo ndo ndia.

12 Ta na töve kànani ndi jando induku ndi chi'in ma ndian jàka'nu juuni maa. Taku ma ndian chànnini takan, tivi xini na ti yüvi ña va'a kùu ma ña chànnini na, ña kùuni na jando induku na na chi'in juuni maa na, kuenda ña jaya'a na yi nuu inga tuku na.

13 Vati taku ndyu'u, na tüvi chàta'ani ndi jaka'nu ndi ndi tiá ma kua iyo yi ña ja'a ndi. Vati maa ma Ndioo kùu ra ña jàna'a ra nuu ndi ndanu iyo yi ña kukuita ndi chi'in ma tiñu jà'a ndi, ta maa ra kùu ra ña chà'a ra ña këta ndi nda ma ñuu Corintu nuu iyo ndo chiña.

14 Ti tu tüvi chà'an ndi chàkatitu'un ndi tu'un Cristu nuu ndo niku, na töve nda kuenda kùu yi ma ña kà'an ndi vitin, va cha'a' ña maa ndi kùu ma ndian nunuu ña chàkatitu'un yi nuu ndo, yakan va chà'a ndi kuenda ña tüvi ya'a nduu ndi tiá ma kua iyo yi ña jà'a ndi.

15 Ta na töve jàtayi ndi ndi cha'a' ma tiñu ña jà'a inga ñivi, ta iin ña maa ndi kùu ma ndian jà'a yi. Ti ma ña chànnini ndi ja'a ndi kùu ña jàtiñu ga ndi chi'in ndo takua kùuni Ndioo ña jà'a ndi, ikan na chinuni ndo tiaga.

16 Ta tiá iti' nuu chànnini ndi ku'un ndi iti' nuu ga ma ñuu ndo ña kukatitu'un ndi nuu inga ñivi cha'a' ña naja kua ni jakakú Cristu yo, va ma ña töve chàta'ani ndi ja'a ndi kùu ña xitakaa ndi ñivi chìnuni tu'un Cristu jà'a inga ndra, ta jaka'nu ndi ndi cha'a' ma ñivi chìnuni jà'a ndra.

17 Ta tu iyo nda yo kuunio jaka'nu yo yo cha'a' iin nakuyi, va'a ga ña na jaka'nu yo yo cha'a' ña kùu yo kuenda ma Racha'nu.

18 Vati na yöve cha'a' ña jàka'nu yo juuni maa yo kùu yi ña kindoo va'a yo, ti tu kìndoo va'a yo nuu Ndioo kùu yi cha'a' ña kàti Ndioo ña ñivi va'a kùu yo.

11

Nuu kà'an Paulu chata ma ndra jà'ani ña kùu tatus Jesuu

1 Ma ña kùunij kuu yi ña na jandeeni ndo uvi uni tu'un töve nda kuenda ña ni ka'in vitin nuu ndo! Ta a kùuni ndo a kùuni ndo, va iyo yi ña taso'o ndo yi.

2 Vatiyu'u ya'a ga kuiñui takua kuiñui ma Racha'nu Ndioo cha'a' ndo koto kësiin ndo ma iti' ra. Chà'i tu'un nuu Cristu ña ni ku'vai ndo nuu uvanuuni ra, takua jà'a iin ndian kùu tatá ora chà'a na ñayoko se'e na nuu ma ra ni tanda'a chi'an.

3 Vatiyu'u ya'a nàkaninj cha'a' ndo koto janda'viña'a inga ñivi ndo, ta jàña ndo ña jàka'nu ndo ma Cristu, takua jà'a ma koo xaán ña jànda'viña'a ri ma ña chûnani Eva chi'in maña ri tatiempu.

4 Va yu'u te'en chànninj cha'a' ndo. ¿Ta naja tiin ndo ña kà'an ma nda ndra nikuuni ña vachi kàtitu'un cha'a' iin Jesuu ña siin kàa kua ma Jesuu ndicha ña cha kàtitu'un ndi nuu ndo? ¿A ta naja tiin ndo inga tu'un ña kà'an cha'a' ma Tati Ií Ndioo ña siin kàa kua ma ña cha nü'i ndo? ¿A ta naja iyo tu've ndo ña chinuni ndo ma tu'un kà'an ndra ña siin kàa kua ma tu'un Ndioo ña cha chinuni ndo jà'a ndi?, ndia.

5 Chànini ñivi ña tatus ka'nu ga kùu ndrakan kua yu'u, kùuni na, va töve ndicha.

6 Ta vajij ndicha ña na töve nduva'a vii kà'in ora kàtitu'in nuu ndo, va chitoi ña iyo chinitunj kuenda ma tu'un Ndioo. Ta chito ndo yi, ti kua'a' cha'a' cha jāna'j yi nuu ndo chi'in tandi'i ma tiñu jà'a ndi.

7 ¿A chànini ndo ña na vä'a jà'i ma ora jāna'a saanj ma tu'un Jesuu nuu ndo? ¿A iin kuati kùu yi ña jandota'anj yu'u cha'a' ña jandoka'nui ndo?, kùuni ndo.

8 Taku yu'u ti tinddee ma ndian chinuni inga ñuu yu'u chi'in xu'un', ikan na kuu kuatiñui yi chi'in ndo.

9 Ta ma ora chiyoi chi'in ndo ta chaa iin kivi ña kúmani ndatiñu nui, va na töve ní chikain yi nuu nü'iin ndo, vati ma ndian kùu yani yo ndian kichi ñu'u' Macedonia, ndiakan kùu ma ndian tinddee yu'u chi'in tandi'i ña kúmani nui. Yakan va ma kivi ikan töve ní chikain nü'iin nakuyi nuu ndo, ta takan ni ja'i yi iti' nuu ndia.

10 Ta ndicha va'a ña ndava nuu Cristu kùu ma ña kà'in, ti chitoi ña jàtiñu va'i ta töve chikain nü'iin nakuyi nuu ndo, yakan va na kùu kà'an nü'iin ndyo'o ndian iyo ninii ka'nu ñu'u' Acaya chatai.

11 ¿Tanuu? ¿A kà'in te'en cha'a' ña töve kùunij nde'i ndo?, kùuni ndo. ¡Na yüvi takan kùu yi, vati ndava nda nuu Ndioo kà'in ña ya'a kùunij nde'i ndo!

12 Va yu'u ni ja'i ma takua takani jà'i, ikan na kùu nü'i ndrakan ña kà'an ndra ña indukuni jà'a ndra kua ndyu'u, ti töve ndicha ña takan jà'a ndra.

13 Va ma ña ndicha kùu yi ña ndrakan kùu ndra, ndra jà'ani ña tatus Cristu kùu ndra, ti ma tiñu jà'a ndra kùu yi ña jànda'viña'a ndra ñivini.

14 Ta ndisaa ña'a na töve ndetiñu kùtunini yo ña takan jà'a ndra, vati nda ma kui'na jàya'án ñá' ña kùuán' tati jàtiñu kuenda Ndioo.

15 Ta cha'a yakan kùu yi ña tu cha cha'a yo kuenda ña takan jà'a ma ndian jàtiñu kuenda ma kui'na, tajan kùuni yi ka'an yi ña juuni kùu jaya'a na na ña kùu na ndian ja'a tiñu va'a ndia. Va ni chaa iin kivi ña Ndioo ni jande'e ra tundo'o na cha'a' ma tiñu kini ña jà'a na.

Nuu ndè'e Paulu tundo'o cha'a' ña kùu ra tatus Ndioo

¹⁶ Inga cha'a' kà'an ndikoi chi'in ndo ña na töve va'a jà'a ndo ña chànini ndo ña ra tìvi xini kùi. Va tu takan chànini ndo, na ku'va ndo ña na ka'in nuu ndo takua kà'an iin ra tìvi xini, ikan na kuu jaka'nui yu'u ita'vei cha'a' ma ña kà'in,

¹⁷ Ta na yöve ma Racha'nu Ndioo kùu ra ña chā'a ra ña na ka'in takan nuu ndo, va ni ka'in yi kuenda ña jàka'nui juuni mai takua jà'a iin ra tìvi xini tuva takan chànini ndo ña kùi.

¹⁸ Vati tu kua'a' ñivi ïyo ñuñivi i'ya jàtayi na na cha'a' ma ña jà'a na, juuni kua ikan ni jatayi yu'u tuva takan kùuni ndo ndia.

¹⁹ ¿A va'a ña jàndeeni ndo tåso'o ndo tu'un kà'an ma ndra tivi xini?, kùuni ndo. ¿A chànini ndo ña ya'a ïyo chinituni ndo cha'a' ña jà'a ndo takan?, kùuni ndo.

²⁰ Ta juuni töve va'a ña ya'a jàndeeni ndo jàkuu ndo tiñu nuu ndrakan cha'a' ña jànnini ndra ndo, ta kùu ndra ña su'u ndra nuu ndo, ta kùmusu ndra ndo, ta töve tiñu'u ndra ndo, ta juunni ku'va ndo ña kani ndra nuu ndo ndia.

²¹ ¿A chànini ndo ña na töve va'a jà'a ndi cha'a' ña töve jà'a ndi ma kua jà'a ndra chi'in ndo?, kùuni ndo.

Vati tu ndrakan jàtayi ndra ndra cha'a' ma ña jà'a ndra, nda yu'u kùu jatayi yu'u cha'a' ña jà'i, vaji ma tu'un ikan kùu yi iin ña töve nda kuenda, kuenda ndo.

²² Vati tu ndrakan kùu ndra ndian hebreu, ta juuni yu'u ndia. Tatú ndrakan kùu ndra ndian ñu'u' Israel, nda yu'u ndia. Tatú ndrakan kùu ndra ndian kichi tata Abraham, nda mai ndia.

²³ Tatú kàti ndra ña kùu ndra ma ndra jàtiñu kuenda Cristu; mai tiaga, vaji kà'in yi takua kà'an iin ra tivi xini. Va ndicha kuii ña jàtiñui tiá kua ndrakan, vati ndo'o gai kua ndrakan, ta chàndii gai vekaa kua ndrakan, ta kua'a' cha'a' cha yatin ni kuvi' cha'a' ma Racha'nu ndia.

²⁴ Ta u'un cha'a' jànde'e ma ndian judíu tundo'o yu'u ña kāni na oko cha'un kumi yo'o chatai ta'ii'iin cha'a'.

²⁵ Ta uni cha'a' kāni na yu'u chi'in koroti, ta iin cha'a' kāni na yu'u chi'in yuu. Ta uni cha'a' sâ'vi ma varku kuà'in ma tichi tañu'u ndia. Ta iin cha'a' kindoi tichi tañu'u iin nduvu ta iin niñuu.

²⁶ Ta juuni ya'a ga kua'a' ma nuu chàkunui ndé'i tundo'o: taku ma tichi yuta ka'nu, taku chi'in ma ndra su'u, taku chi'in ma ndian judíu ñui, ta ndian töve, taku tichi ñuu, tichi ku'u, ta tichi tañu'u, ta juuni taku chi'in ma ndian jà'ani ña ndian chìnuni kùu na ndia.

²⁷ Ta kua'a' cha'a' jàtiñui kuenda ma Racha'nu ta ndé'i tundo'o, ta kua'a' cha'a' tâ'nda ñuma'nai, ta chísokoi ti tüvi chà'a na ña kachj, ta nàtij takuui ndia. Ta juuni kua'a' cha'a' ndé'i tundo'o chi'in ña vichin ta cha'a' ña kùmaní ja'ma ku'in.

²⁸ Yöve uvaa cha'a' tundo'o i'ya ni kùu ma ña nàkanini, vati ta'ii'iin kivi juuni nàkanini cha'a' ma ndian chìnuni ïyo ñuu ndo chi'in ndian chìnuni inga ñuu ndia.

²⁹ Tu ïyo nda ndian kùmani ñandee, nda yu'u kùmani ñandei cha'a' na ndia. Ta tu ïyo ndian tindani'i inga ñivi tichi kuati ña na ja'a na yi, nda yu'u ya'a kàyunj jà'a yi ndia.

³⁰ Tu ïyo nda cha'a' ïyo yi ña jatayi na na, nda yu'u ni jatayi yu'u cha'a' ma ña kà'an na ña tüvi ndàkutiñui.

³¹ Ma Racha'nu Ndioo, ra kùu Tatá ma Racha'nu yo Jesucristu, ra ya'a ií, ta ra iyo yi ña jàka'nu yo ndisaa tiempu, cha chito va'a ra ti yöve tu'un vata kùu ma ña kà'in.

³² Ma ora chïyoi ñuu Damascu, ma ra kùu kuvienu ña jàkuu tiñu nuu ma rey Areta ma ñuu ikan, tâchi ra kua'a' jandaru ña na kumi ndra ma yuve'e ka'nu ña iyo yu'u ñuu ikan, kuenda na tiin ndra yu'u ta ku'in vekaa.

³³ Va ma ndra merui jâkakú ndra yu'u tichi iin tuka, ta jânuu ndra yu'u nuu iyo iin yavi ma muru ña chïkonuu ma yu'u ñuu ikan. Ta takan kùu yi ña kâkú xe'i nda'a kuvienu.

12

Ña ndë'e Paulu ja'a Ndioo

¹ Na töve nda kuenda kùu yi tuva jàka'nu yo juuni maa yo, ta vaji takan kùu yi va iyo yi ña katitu'in ma ña ndë'i ña kàa takua kàa ña ndë'o tichi ñuma'na yo jà'a ma Ndioo.

² Nàkotoi iin ma ra chinuni tu'un Cristu, ña cha chinu uchi kumi kuya kùu yi ña kichi ki'in Ndioo ra, ta châ'an ra chi'in ra ma andivi sukun ga nuu iyo ra. Ta töve chitoi a châ'an ra chi'in ra chi'in kuñu ra a chi'in tatini ra, uvanuu Ndioo kùu ma ra chitoi.

³ Ta ndicha ña vaji töve chitoi tu châ'an ra chi'in kuñu ra a töve, uvanuu ma ña chitoi kùu yi ña

⁴ châ'an ra chi'in Ndioo nuu iyo vii ma ñivi. Ta ikan kùu nuu chîni ra tu'un xe'e ña kée yu'u Ndioo, ña na kùu katitu'un yo yi nuu inga ñivi.

⁵ Kùu jatayi yu'u cha'a' iin ra kùu takua kùu rakan, va kuenda yu'u töve jatayi cha'a' juuni mai, ti uvanuu cha'a' ña jatayi yu'u kùu cha'a' ma ña na kùu ja'a va'i.

⁶ Ta tu kùuni ka'an va'i cha'a' juuni mai, kùu ja'i yi tu kùuni, ti ma tu'un ndicha kùu ma ña kà'in, va na töve jà'i yi koto kuuni ma ñivi ña ya'a ndu ma kua iyo yi ña ka'in a ma kua nde'e na ña kui.

⁷ Ta cha'a' ña koto ya'a ndui ña jatayi yu'u cha'a' ña jànde'e Ndioo yu'u ma tañu ñuma'nai, yakan va juuni maa ra kùu ra ña châ'a ra ña na jande'e ma kui'na tundo'o yu'u. Ta ma tundo'o ikan ti ya'a u'vi yi takua u'vi nuu ki'vi ma iñu na'nu kuñu yo.

⁸ Vati uni cha'a' cha chikain nuu ma Racha'nu ña na tavani'i ra ma tundo'o ikan yu'u.

⁹ Va ma Racha'nu java te'en nâka'an ra chi'in: "Yo'o se'yu, cha iyo ndisaa ma ñamanj chi'un ta tüva chininu'yn inga nakuyi, vati ma ndatui ndichin ga nà'a yi nuu ma ñivi ora kùmani ñandee na." Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a ga chisiñ ta jatayi ña kùi iin ra kùmani ñandee, vati takan kùu nde'e ma ñivi kua'a' ndatu ma Cristu jà'a yi nui.

¹⁰ Yakan va ya'a ga chisiñ cha'a' ña kùi takan, vaji kùmani ñandee, a kà'an ti'ini ñivi chatai, a ña ya'a ndu sokoi, a kanita'an ñivi chi'in a ña nde'i tundo'o cha'a' ña kùuni nde'i Cristu, vati ma ora ya'a ga vita kùuni, juuni ya'a tuvinj ña iyo ma ñandee Cristu chi'in.

Ya'a ga chitù'un ma Paulu cha'a' ma ñivi chinuni ñuu Corintu

¹¹ Ma ña já kâtitu'in nuu ndo ndache'e, kâ'in yi kuenda ndo takua kà'an iin ra tivi xini, vati maa ndo kùu ma ndian jâ'a ña na ka'in yi takan. Va tûvi nî tiñu'u ndo yu'u, vati ma ndra tiñu'u ndo kùu ma ndra kàti maa,

ña kùu tatum Cristu ña ya'a va'a. Tatu yu'u na töve nda kuundai, na yüvi cha'a' yakan kùuni yi ka'an yi ña ka'nu ga ndra kua yu'u.

¹² Ta chi'in ña jàndeenj ña ndé'i tundo'o ta chi'in ma seña jā'i, ta chi'in ndatutu ta chi'in ma tiñu ya'a va'a ña jā'i ora chīyoi chi'in ndo. Chi'in ndisaa yakan jāna'a yi ña ndicha kuii ña iin ra tatum Cristu kùi.

¹³ ¿A chànnini ndo ña töve kùuni nde'i ndo takua kùuni nde'i ndian chinuni inga ñuu cha'a' ña töve nī chikain ma ña chiniñu'i nuu ndo?, kùuni ndo. Ta tu takan kùu yi, kùuni ndo, jka'nu kooni ndol!, tuva takan.

¹⁴ Yu'u cha ïyo tu'vai ña kunde'i ndo ma cha'a' uni. Ta indukuni na töve ni jatañui nuu ndo, ti töve ni ndakain ndatiñu nuu ndo ña ni kuniñu'i nuu ndo iti' nuu ndia. Vati yöve ndatiñu ndo kùu ma ña kuànandukui ti ma ña kuànandukui kùu maa ndo. Takua ja'a ma ndian kùu tatá, ña jàkaya na xu'un' kuenda ma ndiakuati se'e na, ta yüvi ma ndiakuati se'e na jàkaya na yi kuenda ma ndian kùu tatá na.

¹⁵ Ta ya'a kùunij nde'i ndo, ña kùu janaa ndi'j ma ña ïyo nui kuenda ndo, nda ña kùu kuvij cha'a' ndo. Ta tu ndicha kuii ña nani kivi kùuni gai nde'i ndo, ta, ¿a va'a jà'a ndo ña ta'ii'iin kivi kuàjaña ndo ña kùuni ndo nde'e ndo yu'u?, kùuni ndo.

¹⁶ Ta ndyo'o vaji chito kachin ndo ña töve chikain ña chiniñu'i nuu ndo, va ïyo iin ndian ïyo tañu ndo ña kà'an, ti iin ra këña'a fivini kùi.

¹⁷ Ta chito va'a ndo ña ni yu'u tüvi janda'viña'i ndo, ta ni ma ndra tâchi nuu ndo ndia.

¹⁸ Vati nuu ra yani Titu chikain ña na kunde'e ra ndo. Ta kùuni ndakatu'in iin nakuyi nuu ndo, ¿a këña'a ma Titu ndo ora chânde'e ra ndo chi'in inga ma ra yano?, kùuni ndo. Cha chito va'a ndo ña tüvi nī janda'viña'a ndi ndo, ti ninduvi ndi iin ku'va ni chànnini ndi ora jàna'a ndi nuu ndo takua kùuni Ndioo ña jà'a ndi.

¹⁹ Ndyo'o ndian ya'a kùuni ndi nde'e ndi, ¿a chànnini ndo ña juuni cha'a' maa ndi kà'an ndi ña kà'an ndi te'en?, kùuni ndo. Na yöve takan kùu yi, ti ndava nda nuu Ndioo kà'an ndi yi cha'a' ña kùu ndi ndian chinuni tu'un Cristu. Ti tandi'i ma tu'un ña kà'an ndi i'ya kùu yi kuenda ña na chinuni va'a ndo ta kua'nu va'a ndo chi'in yi.

²⁰ Vati ma ora kunde'i ndo yu'ví koto nata'in ndo ña töve va'a ïyo ndo ma kua kuuni nata'in ndo, ta koto töve nata'an ndo yu'u ma kua kùuni ndo ndia. Cha'a' yakan kùu yi ña yu'ví nata'in ndo ña kàndita'an yu'u ndo, a tixin ndo, a kayuni ndo chi'in ta'an ndo, a ña kuenda maani ndo kùuni ndo, a ña kànduva'a ndo ta'an ndo, a kà'an ndaa ndo chata na, a jatayi ndo ndo, a ña jakanuu ndo xini ta'an ndo.

²¹ Ta yu'ví, koto jakukanuu Ndioo yu'u cha'a' ndo, ta kicha'i kuàkui ma ora ni kunde'i ndo cha'a' ma kuati ja'a ndo, ña juuni ja'a ga ndo nda vitin, takua kùu ña kí'vi ndra'ii chi'in ñivi ña'a yöve ñasi'i ndra, a ñivi ña'a ña kí'vi chi'in ndra yöve ii vi, a inga tuku ña kini ña takä'an jàña ndo ña jà'a ndo ndia.

13

Tu'un nuu ndi'i nia ña tâchi Paulu nuu ndian chinuni ïyo ñuu Corintu

¹ Ña'a kùu ma cha'a' uni ña kuànde'i ndo. Tu ora tisokuati yo iin ñivi, ïyo yi ña tisokuati uvi a uni na na, ikan na kuu ka'an yo ti iin ña ndicha kùu yi.

² Nuu tandi'i ndyo'o ndian jā'a kuati tatiempu chi'in nuu inga tuku ndo, kātitu'un ndikoi nuu ndo inga cha'a' chi'in tu'un i'ya: tu ku'in kunde'i ndo inga cha'a' tüva ni kunda'vinj̄ ndo tuva juuni jā'a ga ndo ma kuati. Tu'un i'ya kùu ma ña cha kātitu'in nuu ndo ma ora chande'i ndo cha'a' uvi, ta vitin tāa ndikoi yi kuenda ndo vaji iyo chickai.

³ Takan ni ja'i, ikan na koto kachin ndo ña ndicha kuii ña yu'u kùu ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Cristu. Vati taku Cristu ti tüvi kumani ñandee ra cha'a' ma tiñu jā'a ra chi'in ndo, vati nduva'a iyo ndatu ra chi'in ndo.

⁴ Ta ndicha kuii ña ndyu'u tüvi ñandee ndi indukuni takua tüvi nī chiyo ñandee Cristu ora chi'i ra nuu kruu. Va tava jānataku ndiko ma Racha'nu Ndioo ra chi'in ndatu ra, indukuni kua ikan ni ndo'iin ndi chi'in ra cha'a' ma ndatu ra kuenda ña jàkuu ndi tiñu nuu ndo ndia.

⁵ Yakan va ndyo'o, na ja'a va'a ndo kuenda ma naja kua kùu ndo, ikan na kuu koto kachin ndo tuva ndicha ña chinuni va'a ndo tu'un Cristu. ¡Na ki'in ndo ku'va ndo! ¿A töve chà'a ndo kuenda ña Jesucristu iyo ra chi'in ndo, tuva ndicha ña ndian chinuni kùu ndo?

⁶ Ndàtu ndi ña na ku'va ndo kuenda ña ndicha va'a ña ndra chinuni kùu ndi ndia.

⁷ Ta cha'a' yakan kùu yi ña ndyu'u kà'an ndi chi'in Ndioo cha'a' ndo, ti tüvi kùuni ndi ña na ja'a ndo nī'iin ma ña töve va'a. Ta ora kà'an ndi chi'in Ndioo takan, töve kà'an ndi yi kuenda ña na jandondaa ndi juuni maa ndi, vati ma ña kùuni ndi kùu yi ña na ja'a ndo ña va'a vaji iyo ndian chànnini ña ndian vataní kùu ndi.

⁸ Vati ndisaa ma tiñu jā'a ndi kùu yi kuenda ña na koto ma ñivi ma tu'un ndaa, ta yüvi kuenda ña tixe'e ndi ma ña ndaa nuu na kùu yi.

⁹ Yakan va ya'a chìsii ndi vaji tüvi ñandee ndi, vati ma ña kùuni ndi kùu yi ña maa ndo na koo ñandee, ti takan chikan ndi nuu Ndioo cha'a' ndo ña na ku'va ra kua'nu va'a ndo chi'in ma tu'un ra.

¹⁰ Tài ma tutu i'ya kuenda ndo ma antea ña ku'in kunde'i ndo, ikan ma ora chai chiña na tüva ya'a ga jande'i tundo'o ndo cha'a' ma tiñu ndisoi, jā'a ma Racha'nu. Vati ma tiñu i'ya kùu yi kuenda ña na tindei ndo ña kua'nu va'a ndo chi'in ma ña chinuni ndo tu'un Ndioo, ta yüvi kuenda ña na kuita kuati ndo.

¹¹ Ta vitin ndyo'o yani, kùunij̄ ña na sii kuuni ndo ta na nanduku ndo naja kua kua'nu ndo takua kùuni Ndioo. Ta na koo vii ndo ta ndo'iin ndo ta jandomani ndo ta'an ndo. Ta ma Ndioo ra kùuni nde'e yo ta ra ja'a ña na koo va'a yo chi'in ta'an yo, na koo ra chi'in ndo ndia.

¹² Na kañ'a' ndo chi'in ta'ii'iin ta'an ndo chi'in nda'a' ndo ta tutu ndo sitin ndo.

¹³ Ta tandi'i ma ndian kùu ta'an yo ndian chinuni tachi na saludu nuu ndo ndia.

¹⁴ Ta na koo ma ñamani ma Racha'nu Jesucristu chi'in ndo, ta na kunda'vini ma Racha'nu Ndioo ndo, ta juuni na koo ma Tati IÍ Ndioo chi'in ndo ndia. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu ña tāa racha'nu Paulu kuenda ñivi chìnuni tu'un Cristu ña iyo ñuu Gálata

¹ Yu'u Paulu, ra kùu tatum Jesucristu, va yüvi ñivi iyo ñuñivi kùu ma ndian tāchi yu'u, ta yüvi ñivi kùu ma ndian jākuiso ma tiñu i'ya yu'u ndia. Vati maa ma Jesucristu chi'in ma Tatá yo Racha'nu Ndioo, ra jānataku ma Jesucristu tañu ndian ndíi, rakan tāchi yu'u.

² Ta yu'u chi'in tandi'i ma ndian yani yo ndian chìnuni tu'un Jesuu ña iyo chi'in i'ya, tāa ndi ma tutu i'ya kuenda ndyo'o ndian chìnuni tu'un ra, ndian iyo ndisaa ñuu kàndii ñu'u' Galacia.

³ Ta Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu ra kùu chito'o yo, na koso ra ma ñamani ra chata ndo, ta na ja'a ra ña na koo vīi anima ndo ndia.

⁴ Vati maa Jesuu chā'a ra ma kuñu ra ña na kuvi ra cha'a' ma kuati yo, ikan na kuu kakú yo nuu ma kuati ya'a ga kini ña iyo ma ñuñivi i'ya. Takan iyo yi ña kuu yi, ti takan kùuni ma Ndioo yo, ra kùu Tatá yo ña na kuu yi takan.

⁵ Yakan va, jendeeni na jaka'nu yo ra! Ta takan na kuu yi. Amén.

Na tüvi iyo inga tu'un va'a takua kùu ma tu'un ña kà'an cha'a' Jesucristu

⁶ Ya'a ga ndava kuá'an tatj ora chīñi ña ya'a numini kīcha'a jaña ndo ña chìnuni ndo tu'un Ndioo, ra kāchín yo cha'a' ma ñamani Cristu. Ta vitin kīcha'a ndo chìnuni ndo inga tuku tu'un ña töve va'a.

⁷ Va töve iyo inga tuku iti' va'a, vati iyo iin ñivi kùuni jakanuu xini ndo, ti kàti na ña ma tu'un va'a cha'a' Cristu na töve tu'un ndaa kùu yi ti tu'un yakua kùu yi, kàti na.

⁸ Yakan va tu kēta inga ma ndian kàtitu'un tu'un cha'a' ra nuu ndo, ta siin kàtitu'un na yi kua ma tu'un ña cha kàtitu'un ndi nuu ndo niku, tiá va'a ga ña na kuvi na endeeni, a maa ndi kuu ndi ña ka'an yi, a kuu yi iin tati va'a ja'a tiñu nuu Ndioo ña kīchi iti' andivi.

⁹ Tandi'i ma tu'un i'ya cha kā'in yi niku, ta vitin jàkuku'uni ndikoi yi ndo, ta ni ka'an ndikoi yi inga cha'a' nuu ndo: tu iyo inga ma ndian kàtitu'un tu'un ra, ta siin kàa yi takua kàa ma tu'un ña cha nī'i ndo niku, na kuvi na endeeni jà'a ma Ndioo tuva ja'a na takan.

¹⁰ Ta cha'a' ma tu'un já kā'in chi'in ndo, ¿a chànnini ndo ña nàndukui ña na kuta'ani Ndioo ña kà'in a nandukui ña na kuta'ani ñivi yi?, kùuni ndo. Yüvi takan kùu yi. Tu yu'u juuni chàkunui ña nàndukui ma ña na kuta'ani ma ñivi, kùuni yi ka'an yi yüva ra jà'a tiñu nuu Jesucristu kùi, tuva takan.

Paulu kàtitu'un ra nuu ma ñivi ma naja kua chā'a ra ña kùu ra tatum Jesuu

¹¹ Tandi'i ndyo'o yani ndian chìnuni, kùunji katitu'in nuu ndo ma tu'un i'ya: Ma tu'un va'a ña kàtitu'in nuu ndo, töve iin tu'un ña vàchi ma chinituni ñivini kùu yi.

¹² Ti ma tu'un i'ya nī'iin ñivi na töve nī cha'a yi ta na töve nī jana'a na yi nui, va maa ma Jesucristu kùu ra ña jāketa ra ta jāna'a ra yi nui ma iti' andivi.

¹³ Vati tatiempu niku chāku'un so'o ndo ma takua nàtu'un ma ñivi cha'i, ña ora ïyo kuenda ma ñivi judíu, ya'a ga ndikuin ma ñivi chinuni, ta ya'a ga jānde'i tundo'o na niku. Ta chàninj ña ka'nj na niku.

¹⁴ Ta yu'u yoso nui tiaga iti' nuu takua ma ndra merui ora kūi iin ra endee jàka'nui ma ña takani jà'a ma ndian judíu, ti ya'a ga chàta'ani ma iti' ikan, ti kūnij kumi kuendai ma takua takani jà'a ma ndian kūu ñivi chiyo taji'na niku.

¹⁵ Vati ma Ndioo kāchin ra yu'u ora juuni indij tichi ma'i niku. Ta cha'a' ña ïyo kua'a' ñiamani ra chi'jn kùu yi ña kāna ra yu'u ña jàkui tiñu nuu ra. Ta ya'a chisii ra ña

¹⁶ jà'a ra ña jàketa ma ra kùu se'e ra, ta na koo ra chi'jn, ikan na kuu nakoto ndichai ra, ta kùu katitu'in ma tu'un cha'a' ra tañu ma ndian yüvi judíu. Yakan va ora kicha'i kàtitu'in ma tu'un va'a i'ya nuu ma ñivi, na töve nī chikain ña kunday'u nī'iin na yu'u cha'a' ma tiñu jà'i.

¹⁷ Ta juuni na töve nī cha'i ma ñuu Jerusalén ña ku'in kunde'i ma ndian kūu tatu Jesuu ma antea ña kùi tatu ra niku. Ti ma ña jā'i kùu ña na töve nī chatunui ta kēi kuà'in ma iti' ñu'u' ña nàni Arabia, tajan chikoni'i ndikoi iti' ñuu ña nàni Damascu.

¹⁸ Takan kūu ta ora cha ya'a ma uni kuiya kēi kuà'in iti' ñuu Jerusalén, vati kùuni nakotoi ma ra nàni Petu', ta chi'in rakan chiyoi cha yatini cha'un kivi.

¹⁹ Ta ora chāi ma ndakan, na töve nī nde'i nī'iin inga ra kùu tatu Jesuu. Va uvani ra ña nde'i kùu Jandiau ma ra yani ma Racha'nu Jesuu.

²⁰ Tandi'i ma tu'un ña tài i'ya nuu nde'e ma Ndioo, ta chito va'a ra ti töve tu'un vata kùu yi.

²¹ Takan kūu tajan kēe ndioi kuànu'i ma iti' ñu'u' Siria ta ñu'u' Cilicia ndia.

²² Ta ma ndian chinuni ndian ïyo ma veñu'u ña ndaa ñu'u' Judea, na töve nī nde'e kachin na yu'u ta töve nī nakoto na yu'u ndia.

²³ Vati chinini na ña kà'an ma ñivi te'en cha'i: "Ma ra ndikun ka'ni yo niku, ta jānde'e ra tundo'o yo, vitin chàkunuu ra jàna'a ra tu'un va'a cha'a' Cristu, ta ma tatiempu kūnij ra janaa ra ma tu'un ikan niku."

²⁴ Ta cha'a' ña Ndioo cha sāma ra yu'u, ta yakan kùu yi ña kicha'a ndio na jàka'nu na ra ndia.

2

Ma inga ndra kùu tatu Jesuu ndàki'in mani ndra Paulu

¹ Takan kūu ta ora cha yā'a uchi kumi kuiya kēi kuà'an ndikoi inga cha'a' ma ñuu Jerusalén chi'in ma Bernabé, ta juuni chā'an ma ra nàni Titu chi'jn ndia.

² Ta chā'in ma ñuu ikan, vati maa ma Ndioo jāna'a ra nui tichi nuu ñuma'nai ña kūnij ra ña na kotoi. Ta ora chāa ndioi ma ñuu ikan, jā'i ña na kuti'yi ta nàtu'un xe'i chi'in ma ndra kuxini nuu ma ndian chinuni, ta kicha'a ndioi kàtitu'in nuu ndra cha'a' najakua kàa ña jàna'i tu'un va'a nuu ma ndian yüve judíu. Jā'i takan ikan töve naa ma tiñu ña jàkui nuu ma ndian yüvi judíu, ta ikan kùu koto ndichai ña takan kùu yi.

³ Ta ni ma ra nàni Titu, ra chàkunuu chi'jn, na töve nī janini na ra ña na ta'nda ma ñii nuu ika ra vaji iin ra griegu kùu ra.

⁴ Nduva'a chinini'u' ka'in cha'a' ma kuati i'ya, ti ïyo iin ndian jà'ani ña iin ndian chinuni tu'un Cristu kùu na, ta kī'vi xe'eni na ma tañu yo, ta

koto na naja kua chàkunuu yo nuu nuna jà'a ña jákakú Cristu yo, ikan na janda'viña a na yo ña ndakuu ndiko yo ndian musuni jà'a ma tu'un ley.

⁵ Va ni ita'vi tiempu na töve nī cha'a ndi ki'vi ndi iti' kuà'an ndiakan, vati kùuni ndi ña na koto kachin ndo ma tu'un ndaa ña kà'an cha'a' ma Jesucristu, ikan na chinuni ndo yi ta na kindoo yi endeeni chi'in ndo.

⁶ Va ma ndra kuxini iyo ma ñuu ikan, na töve nī chikan na ña samai ma tu'un va'a ña kàtitu'in. Va ndicha kuii töve ña ka'nu kùu yi kuendai tu kà'an yo a kùu ndra ndra kuxini a töve, ti indukuni ndè'e Ndioo ndisaa nuu ñivi.

⁷ Ta ndicha kuii ora nàtu'in chi'in ndra, chā'a ndra kuenda ña kachin Ndioo yu'u kuenda ma tiñu ña kàtitu'in ma tu'un va'a cha'a' Cristu nuu ma ndian yüvi judíu, indukuni kua kachin ra Petu' ña na katitu'un ra yi nuu ma ndian judíu.

⁸ Vati juuni maa ma Ndioo ra tāchi ma Petu' nuu ma ndian judíu ña na kuu ra tatus nuu na, juuni ra kùu ma ra tāchi yu'u nuu ma ndian yöve judíu, ikan na kui tatus nuu na ndia.

⁹ Ta ma Jandiau, chi'in ma Petu' chi'in ma Xuva, ña kà'an na ña kùu ndra ndra kuxini ña kùmi ma ndian chinuni, chā'a ndra kuenda ña maa ma Ndioo kùu ma ra chā'a ma ñamani ka'nu ikan nui ña na ja'i ma tiñu i'ya. Yakan va chā'a ndra ma nda'a' ndra nui chi'in ma ra nàni Bernabé ña kāña'a ndra chi'in ndi, ta chi'in ma ku'va ña jā'a ndra ikan, kùuni ndra ña na kuu ndi meru ndra. Ta juuni kindoo va'a ndra chi'in ndi ña ndyu'u kùu ku'un ndi kujana'a ndi ma tu'un Cristu nuu ma ñivi yöve judíu, ta ndrakan ni jatiñu ndra chi'in ma ndian judíu.

¹⁰ Ta uvanuu ma tu'un ña ya'a ga jāku'ku'uni ndra ndyu'u kùu ña na kuku'uni ndi ma ndian nda'vi, ta ma tiñu ikan töve ndetiñu kuendai, ti chàta'ani ja'i yi.

Paulu ndòxaan ra nuu ma Petu' ma ora ka'in ndra ma ñuu ña nàni Antioquia

¹¹ Va kichi Petu' ma ñuu Antioquia nuu ndai ma ora ikan, ta nduva'a kā'in nuu ra, ti ma ña jà'a ra töve va'a yi.

¹² Vati ji'na ga kichi ra chàchi ra chi'in ma ndian yüvi judíu, va takan jà'a ra ta nda kati kichi iin ndian tāchi ma ra nàni Jandiau nuu ra. Ta Petu' ora ikan kicha'a ra chündaa chiyo ra xiñ ma ndian yüvi judíu ma nuu nàndi ra chàchi ra chi'in na nikü, vati yu'vi ra nde'e ra ma ndian judíu ña kàtitu'un na ña ndisaa ndra chinuni tu'un Cristu iyo yi ña ka'nda ndra ma ñii nuu ika ndra.

¹³ Ta ma inga ma ndian judíu ndian chinuni küt'i'vi na chi'in Petu' ta indukuni chi'in ra chündaa chiyo na chàchi na chi'in ndian yüvi judíu. Ta chi'in uvi nuu kùu yi ña jà'a na yi, ta nda Bernabé kí'vi ra ma kuati jà'a na ndia.

¹⁴ Va ora chā'i kuenda ña na töve jàchi'in na ña ndaa ña kà'an tu'un va'a cha'a' Cristu, ta te'en náka'in chi'in ma Petu' ma nuu túvi ñivi: "Ta yo'o ña kùun iin ra judíu, va iyoun ma ñuñivi i'ya takua kùu iin ndra yöve kùu judíu. ¿A va a chànniñu ña jànniñu ma ndian yöve judíu ndian chinuni tu'un Cristu ña jàchi'in na ndisaa ma ña takani jà'a ma ndian judíu?, kùunison." Takan kā'in chi'in Petu'.

¹⁵ Ndyu'u kùu ndi ndian judíu nda ma ora kāku ndi, ta na töve jà'a ndi kuati ma takua jà'a ma ndian yüvi judíu.

¹⁶ Vaji takan chito yo ña ní'iin ñivi na töve iin ndian ña ndondaa kùu na jà'a ña jàkuu na tiñu ma takua kà'an ma tutu Ley ña tāa Moisés, vati iin ndian ña ndondaa kùu na jà'a ña chinuni na ma tu'un Jesucristu. Cha'a' yakan kùu yi ña juuni maa yo kùu yo ndian ña ndondaa kùu yo jà'a ña chinuni yo ma tu'un ra, ta töve cha'a' ña jàchinu yo ma tutu Ley, vati ní'iin ñivi töve ndondaa na jà'a ña jàchinu na ña kà'an ma ley ikan.

¹⁷ Ta vitin va'a nànduku yo ña na ndondaa yo cha'a' ña ndò'iin yo chi'in Cristu, ta yakan jàna'a yi nuu ma ndian judiu ña maa yo kùu yo ma ndian jà'a kuati takua jà'a ma ndian yüvi judiu, ¿a kùuni yi ka'an yi ña Cristu jà'a ra ña kùu yo iin ndian jà'a kuati?, kùuni ndo. ¡Ndicha kuii ti töve takan kùu yi!

¹⁸ Vati iin kuati kùu ma ña jà'i tu kicha'a jana'a ndikoi inga cha'a' ma tu'un ña cha ndákoi niku.

¹⁹ Vati cha'a' ma tutu Ley kùu yi ña vitin kùi takua iin ra cha chí'i kuenda ma Ley. Ta tüva chà'nda yi tiñu nui. Ta cha'a' yakan kùu yi ña vitin iin ra ndito kùi, ikan na kuu koo va'i kuenda ma Racha'nu Ndioo.

²⁰ Ta chi'in ma Cristu chütakai nuu kruu niku. Ta yu'u na tüva kùi ma ra iyo, ti Jesuu kùu ma ra iyo ma tichi kuñui, ta vitin ña iyo ndito ma kuñui, iyo ndito yi, va cha'a' ma ña chinuni ma tu'un ña kà'an ma Jesuu, ra Se'e Ndioo kùu yi. Vati rakan ya'a ga kùuni ra nde'e ra yu'u, ta chà'a' ra ma kuñui ra ña na kuvi ra cha'i.

²¹ Na töve tàchiyoi ma ñamani Ndioo ña chà'a' ra nuu yo, vati tu ndicha ña kùu ndondaa ma ñivi kuenda Ndioo jà'a ña jàchinu na ma tu'un Ley Ndioo, ta tu takan kùu yi kùuni yi ka'an yi ña töve kuenda jin chí'i Cristu cha'a' yo.

3

Va'a ga ña chinuni yo tu'un Cristu kua jàkuu yo ña jàchinu yo tutu Ley Ndioo ña tāa Moisés

¹ ¡Ya'a ndava xini ndyo'o ñivi ña iyo ñuu Gálata! ¿Yo kùu ma ndian jàtakue'e ndo, ikan na tüva jachi'in ndo ma tu'un ndaa? Vati ora jàna'a ndi ma tu'un Ndioo nuu ndo, kachin va'a jàna'a ndi ma tu'un ña chí'i ma Jesucristu ma nuu kruu.

² Uvanuu ma ña kùunji, kùu ña na ka'an ndo ma yu'i cha'a' ma tu'un ña ni ndakatu'in nuu ndo i'ya: ¿A cha'a' ña jàkuu ndo ma ña kà'an ma Ley ña tāa ma Moisés kùu yi ña ní'i ndo ma Tati Ií Ndioo, a cha'a' ma ña chinuni ndo tu'un Cristu ña chini ndo niku kùu yi?, kùuni ndo.

³ ¿Ta naja ya'a ga ndava xini ndo?, ti cha ní'i ndo ña na koo Tati Ií Ndioo chi'in ndo cha'a' ña chinuni ndo tu'un Cristu, ta vitin, ¿a kuuni ndo ja'a ndo ma ña chànnini maa ndo ña jà'a chi'in ma ñandee maa ndo, ta ku'un ndo ití' nuu?, kùuni ndo.

⁴ ¿Nda kuenda kùu yi ña cha nde'e ndo kua'a' tundo'o chi'in ma ña jà'a ka'a' maani ndo yi?, kùuni ndo. Va yu'u chito va'i ña iyo nda kuenda yi.

⁵ Vati ma Ndioo chà'a' ra ma Tati Ií ra nuu ndo ta jà'a ra kua'a' va'a natdu ka'nu nuu ndo. ¿Ta naja kùu yi ña jà'a ra yi? Ndicha kuii ña jà'a ra yi cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un cha'a' Cristu ña kàtitu'un ndi nuu ndo kùu yi, ta töve jà'a ra yi cha'a' ma ña jàkuu ndo ma ña kà'an ma tutu Ley.

⁶ Ta juuni takan kùu yi chi'in Abraham. Vati chinuni ra tu'un Ndioo niku, ta cha'a' yakan kùu yi ña Ndioo nde'e ra ra ña iin ra ndondaa kùu ra.

⁷ Yakan va ïyo yi ña koto kachin va'a ndo, ti cha'a' ma ña chinuni yo ma tu'un Cristu kùu yi ña kùu yo tata Abraham.

⁸ Takua kùu taji'na ña kà'an ma tutu Ndioo cha'a' ña iti' nuu ña indukuni ni chinuni ma ndian töve kùu judíu, ta takan ni ndondaa na jà'a Ndioo. Vati te'en kà'an Ndioo chi'in Abraham: "Cha'a' yo'o ni ja'ij tandi'i grupu nívi ïyo ma ñuñivi", kàti ra.

⁹ Yakan va tandi'i ma ndian chinuni, indukuni jà'ií Ndioo na chi'in ma Abraham, vati ma Abraham iin ra chinuni tu'un Ndioo kùu ra.

¹⁰ Vati ma ndian chànnini ña jakuu na ña kà'an ma tutu Ley ña tāa Moisés, iin ndian tu'un nduva'a kùu na, vati ma nuu tutu Ley Ndioo te'en kà'an yi: "In ndian tu'un nduva'a kùu ma ndian töve jàkuu va'a tandi'i ma ña kà'an nuu tutu Ley Ndioo."

¹¹ Yakan va tandi'i yo cha chìto kachin va'a yo, ña ní'iin yo kùu ndian ndaa ndè'e Ndioo jà'a ña jàkuu yo ma tutu Ley ra, vati ma nuu ma tutu ra te'en kà'an yi: "Ma ndian ndaa kùu na ma ndian ni koo na kuenda Ndioo, ndiakan kùu ma ndian chinuni va'a ma tu'un kà'an ra."

¹² Va ora jàchi'in ma ñivi ña kà'an ma tutu ley, töve indukuni takua ma ñivi chinuni ma tu'un Cristu vati te'en kà'an yi: "Ma ñivi jàkuu ña kà'an ma tutu Ley Ndioo, ndiakan ni ní'i na nuu koo va'a na chi'in Ndioo, uvanuu tu jachinu na tandi'i ña kà'an ma Ley ikan."

¹³ Jesucristu kùu ra ma ra jákakú yo ña kúu yo ndian nduva'a jà'a ña kà'an ma Ley chata yo, vati maa ma Jesucristu sôkó ra ma kuñu ra, ikan na ndakuu ra iin ra nduva'a cha'a' yo, vati ma nuu tutu Ndioo te'en kà'an yi: "In ndian ya'a nduva'a kùu ma ndian chíí, ndian chütaka iin nuu yutun."

¹⁴ Te'en tā'an ma Cristu, ikan na kuu jakakú ra yo, ta takan ma tu'un ña kà'an Ndioo nuu Abraham nikü ña jà'ií ra ra. Ta yakan kùu chaa yi nuu ma ndian yüvi judíu cha'a' ña jà'a Jesucristu takan, ta juuni ikan takan cha'a' ña chinuni yo kuu ní'i tandi'i yo ma Tati Ií Ndioo takua châ'a Ndioo tu'un nuu yo ña ni ja'a ra chi'in yo.

Ma tu'un ña kà'an ma tutu Ley ña tāa Moisés töve jànaa yi ma tu'un ña châ'a Ndioo nuu Abraham

¹⁵ Ndyo'o yani, ni ka'in chi'in ndo ma takua takani jà'a ma ñivi: ti tu iin ra'ii jáva'a ra iin tutu cha'a' iin tu'un ña jândo'iin ra ra chi'in ñivi ta ti' i ra nda'a' ra yi ña kindoo yi endeeni. Ta tu takan kùu yi, ní'iin ñivi na kùu kati na ña na töve va'a yi, ta na kùu ga taa na ña kàti na ña sama na yi ndia.

¹⁶ Ta te'en kùu yi chi'in ma ña châ'a Ndioo tu'un i'ya nuu Abraham ta nuu ma ra ni kuu tata ra iti' nuu. Ma nuu ma tutu Ndioo töve kà'an yi ma te'en: Kuenda ma ndian ni kuu tataun. Ti tu kà'an yi takan kutunini yo yi ña kua'a' na ni kuu yi. Vati te'en kà'an ma tu'un Ndioo: kuenda iini ra ni kuu tataun, takan kùu yi. Ta ma'iini ra ikan, ta rakan kùu ra Cristu.

¹⁷ Ta ma ña kà'in kùu ña'a: Ndioo jândo'iin tu'un ra chi'in Abraham, ta Ndioo châ'a ra tu'un nuu ra ña ni jachinu ra ña kà'an yi. Yakan va ma tutu Ley ña tāa Moisés këta yi iin kumi cientu oko uchi kuiya iti' nuu, na kùu janaa yi ma tu'un nunuu ña jândo'iin ma Ndioo chi'in ma Abraham nikü.

¹⁸ Vati tu ma tundeeni ña ïyo nuu Ndioo, ni ku'va ra yi nuu yo, kùu yi ña cha'a' ña jàkuu yo ma ña kà'an ma tutu Ley ña tāa Moisés; ta tu takan kùu yi, kùuni yi ka'an yi ña töve cha'a' ma tu'un ña châ'a Ndioo

nuu Abraham kùu yi. Va ma ña ndicha kùu yi ña Ndioo chā'a ma ñamani ra nuu Abraham ora chā'a ra tu'un ra nuu ra ña ni ku'va saani ra ma tundeeni ña iyo nuu ra.

19 Tu takan kùu yi, ¿nda cha'a tiñu kùu yi ña chā'a Ndioo ma ley tuva takan? Chā'a ra yi iti' nuu kuenda ña na jana'a yi nuu yo ña ndian jā'a kuati kùu yo, ta juuni takan jà'a yi nda kati chaa ma ora ña kīchaa ma ra kùu tata Abraham, takua chā'a Ndioo tu'un nuu Abraham ña ni kuu iti' nuu. Ma tu'un ña kà'an ma nuu ma tutu Ley Ndioo ikan, chí'in yu'u tati jà'a tiñu nuu ra, kā'an ra yi nuu Moisés, ra kà'an tiñu cha'a ma ñivi.

20 Vati ora cha'a ma Ndioo tu'un nuu Abraham töve chiníñu'u ra inga yo kà'an yi, ti ma'iini ra kùu ra ña kà'an yi, ti Ndioo iini ra kùu ra.

Kua kùu ma tutu Ley

21 Ta ma tutu ley ikan, ¿a chànni ndo ña kà'an yi chata ma tu'un ña chā'a Ndioo nuu Abraham?, kùuni ndo. ¡Va na tükuii takan kùu yi! Vati tu chā'a Ndioo iin ley ña jà'a yi ña na kùu koo ndito yo, kùuni yi ka'an yi ña cha'a ma ley ikan kùu ndondaa yo, tuva takan.

22 Vati ma tutu Ndioo jàna'a yi ña ma kuati chà'nda yi tiñu nuu yo ta kùu yo takua kùu ñivi indii tichi vekaa jà'a yi. Ta takan kùu yi, ikan na ni'i ma ndian chinuni tu'un Cristu ma takua Ndioo chā'a ra tu'un nuu Abraham nikú ña ni ku'va ra nuu ma ndian chinuni.

23 Ta antea ña kīchaa ma tu'un chaa ña chinuni yo, ta ma tutu ley chāsi kutu yi yo. Ta takan kindoo yo takua iin ndian ndikun nda kati kēta ora ña Ndioo jàna'a ra ma iti' nuu kīcha'a yo chinuni yo tu'un Cristu.

24 Yakan va ma tutu ley ikan kùu yi takua iin matru yo kuenda kùmi yi yo ta kundaka yi yo nuu Cristu, ikan na kuu ndondaa yo jà'a ña chinuni yo tu'un ra.

25 Ta vitin ña cha kīchaa ma tu'un chaa ña chinuni yo cha'a' ra, ta ma matru ikan tüva chiníñu'u yo yi.

26 Yakan va ndisaa ndo kùu ndo se'e Ndioo cha'a' ma ña chinuni ndo tu'un Jesucristu.

27 Ti nda ndian ni kuuni ña cha künduta na chí'in sivi Cristu, juuni ndiakan cha chāku'un na Cristu cha'a' ña chinuni na tu'un ra.

28 Ta na tüva iin ña ka'nu kùu yi kuenda yo vitin ña kùu yo iin ndian judíu a ndian griegu, a ndian kùya'vei a ndian chàkuu nuna, a ra'ii a ña'a ndia. Vati ndisaa yo kùu yo iin ñivini chí'in Cristu.

29 Ta tu ndian chinuni tu'un Jesucristu kùu yo, juuni kùu yo tata Abraham, ta ni ni'i yo ma tundeeni ña iyo chí'in Ndioo ña chā'a ra tu'un nuu ra ña ni ku'va ra nuu ra iti' nuu.

4

1 Yakan va ma ña kùuní ka'in kùu ma tu'un i'ya: Nda ravalí ni kuuni ña ni ni'i ra ma tundeeni jà'a tatá ra ta indukuni kùu ra takua kùu iin musu jàtiñu saani. Ndicha kuii ti ma ravalí ikan xuña'a ra tandí'i ma ndatiñu tatá ra, va na kùu kuatiñu ra yi jà'a ña taká'an kua'nu va'a ra.

2 Vati ma tatá ra tàchi ra inga ñivi, ndra kùu musu ve'e ra ña na kumi ndra ma ravalí ikan, ta na kuatiñu ndra ma ndatiñu ra, nda kati chaa ma tiempu ña kati ma tatá ra ña va'a cha'nú ra kuenda ña kuatiñu ra ma ndatiñu maa ra.

³ Ta indukuni takan ta'an chi'in yo ndia, ti ma ora kūu yo ndiakuati kùu yo takua kùu iin ndian musu ña chà'nda na tiñu nuu yo antea ña nákoto yo ma Cristu. Ta ma tu'un ña chà'nda yi tiñu nuu yo kùu yi ña jàna'a yi naja kua kícha'a ñuñivi i'ya niku.

⁴ Va ora ña chāa ma tiempu va'a, Ndioo tāchi ra ma ra se'e ra ma ñuñivi i'ya, ta rakan ti tichi iin ña chāku'un ra ta kāku ra, ta jāchi'in ra ma tu'un Ley Ndioo ña tāa Moisés,

⁵ ikan na kuu jakakú ra ndisaa ñivi ña chà'nda ma ley tiñu nuu, ta takan kùse'e nda'ví ra yo ta kùu ni'i yo ndisaa kuii ña va'a ña ni'i ndian kùu se'e ra.

⁶ Ta tava kùuni Ndioo ña jana'a ra ña ndyo'o cha kùu ndo ma ndian se'e ra, yakan va tāchi ra ma Tati Ií ma Ra se'e ra ma tichi ma anima yo. Ta ma Tati Ií ikan te'en kà'an yi: "¡Yo'o Tatá!"

⁷ Yakan va yo'o tüva kùyun iin musu va kùyun iin ra se'e Ndioo. Ta cha'a' ña kùyun iin ra se'e ra, kùu yi ña Ndioo cha chà'a ra nuyn ma tundeeni ña ìyo nuu ra.

Paulu kùuni ra nde'e ra ma ndian chinuni tu'un Jesuu ìyo ñuu Galacia

⁸ Ma tatiempo niku ma ora takä'an nakoto ndo ma Ndioo, kùu ndo musu ma ndian jà'ani na ña kùu na Ndioo niku, va ma ndiakan na töve Ndioo ndicha kùu na.

⁹ Va vitin cha nákoto ndo ma Ndioo, va'aga ña kà'in ña rakan nákoto ra ndo. Tu takan kùu yi, ¿a va'aga ña chinuni ndiko ndo ma tu'un ña jàna'a naja kua kùu nuu kícha'a ñuñivi i'ya niku?, kùuni ndo. Ndicha ña ma tu'un ikan chàsi yi ndo ta töve tìndee yi ndo. Ta tu ja'a ndo takan ni kuu ndiko ndo ma takua kùu ndian musu jà'a ma tu'un ikan.

¹⁰ Ndyo'o, ¿a juuni jàka'nu ga ndo kivi takua, ma nani yoo, ta kivi viko, ta kuiña ndia?

¹¹ Ya'a ga nàkananji ti ma tiñu ña jàkui chi'in ndo koto töve nava kùu yi ti töve ni ti'i va'a ndo yi tichi anima ndo.

¹² Ndyo'o yani jàninj ndo ña na ndakuu ndo ma takua kùi, vati yu'u cha ndákui ma takua kùu ndo.

Ní'iin ma kuati töve ní ja'a ndo chi'in.

¹³ Vati ndyo'o takua cha chìto va'a ndo ña cha'a' ma ña kù'ví kùu yi ña kàtitu'in ma tu'un va'a cha'a' Cristu nuu ndo ma tají'na.

¹⁴ Ta vaji ma kue'e ndo'i niku kùu yi iin ku'va kuenda ndo ña ndé'e ndo yi niku, va töve ní ka'an ndo ña töve ndakuundai ta töve ní kanuu ndo nde'e ndo yu'u ndia. Ta takua iin tati va'a jà'a tiñu nuu Ndioo a takua maa ma Jesucristu, kí'in kuenda ndo yu'u ve'e ndo.

¹⁵ Ta tu takan kùu yi niku, ta vitin, ¿ndanu kuà'an ma ña chìsii ndo? Kùuni ka'in iin ma ña va'a kuenda ndo ti ma ora ikan ma ora chà'in ma nuu iyo ndo, nda ma tinuu ndo ni tava ndo yi ta ni ku'va ndo yi nui niku ña ya'a kùuni ndo nde'e ndo yu'u.

¹⁶ Ta vitin, ¿a iin ra kini kùi?, kùuni ndo, cha'a' ña kàtitu'in ma tu'un ndaa nuu ndo.

¹⁷ Ta ma ñivi ikan ya'a ga kùuni na ña na tiñu'u ndo na, va vë'a' yi kuenda ndo. Vati ma ña tava siin na ndo chi'in ndi kùu ma ña kùuni na ja'a na, ikan na uvaa maa na kùu tiñu'u ndo.

¹⁸ Ta ndicha iin ña va'a ña tiñu'u yo ma tiñu va'a ña jà'a ma ñivi ndisaa kivi. Ta vaji ìyoi chi'in ndo a töve, ìyo yi ña tiñu'u ndo na.

19 Ndyo'o ndian kùu takua kùu se'i. Cha'a' ndyo'o nde'e tukui tundo'o takua iin ña'a ora chà'nda yi tichi vi ña ni kaku se'e vi. Ta endeeni ni nde'i tundo'o cha'a' ndo nda kati ña ndicha kuui kùu ndo takua kùu ma Cristu.

20 Ta vitin ya'a kùuni koi chi'in ndo ta sama naja kà'in chi'in ndo, ti töva chitoi niyi kuu jà'i chi'in ndo.

Ma ña jàna'a yi nuu yo ma ña kà'an cha'a' Agar chi'in ma ña kà'an cha'a' Sara

21 Tandi'i ndyo'o ndian kùuni ña ka'nda ma ley tiñu nuu ndo, kùuni ña na ka'an ndo ma tu'un ña ni ndakatu'in nuu ndo i'ya: ¿a takä'an kutunini va'a ndo ma ña kà'an juuni ma ley ikan?

22 Vati ma nuu tutu ley kà'an yi ti ma Abraham châkoo uvi ta'an ma ndrakuati se'e ra: iin ra châkoo chi'in ma ña kùya'vi ta inga ra châkoo chi'in ma ñasi'i ra, iin ña chàkuu nuna.

23 Ta ma ravalí nunuu châkoo ra chí'in ma ña kùya'vi, ta indukuni kâku ra ma tava kâku nda ndiakuati ni kùuni. Va siín kúu yi chí'in ra uvi, ti kâku ra kuenda ña jâchini ra ma tu'un ña châ'a Ndioo nuu Abraham. Ta ravalí ikan kâku ra chí'in ma ña châkuu nuna.

24 Ma tu'un i'ya kùu yi iin ku'va ña jàna'a yi nuu yo uvi nuu tu'un ña jândo'iin Ndioo chí'in ma ñivi cha'a' ma ninduvi ña'a ikan. Iin tu'un ña jândo'iin ra tu'un kùu ma tu'un ña kà'an ra nuu ma yuku nàni Sinaí. Ta ma ndian kuà'an chata ma tu'un ikan kùu na takua kùu ma se'e ma ña'a kùya'vi takua kúu ma ña nàni Agar.

25 Vati Agar kùan takua kùu ma yuku Sinaí ña kàndii nuu ñu'u' nàni Arabia. Ta juuni iin xina'ñu ma ñivi iyo ñuu Jerusalén vitin kùan cha'a' ña indukuni kùu na iin ndian cha kùya'vi, takua kúu yakan.

26 Va juuni ma ku'va kà'an yi ti ma ñuu Jerusalén ña iyo iti' andivi kùu yi ma ñuu nuu kàndii ndisaa yo, ti ñivi chàkuu nuna kùu yo.

27 Vati ma nuu tutu Ndioo te'en kà'an yi:
Na sii kuuniun yo'o ña'a na kùu koo se'e,
ta yo'o ña na töve nii'in se'un;
na ni'i va'a ka'un ña ya'a ga chìsiun
ti yo'o na töve nakotoun ma naja kua nde'e ma ña'a ni kâku se'e ma tundo'o
ma ora chà'nda yi tichi ña.

Vati iyo kua'a' ga se'e ma ña'a kindoo nda'vi kua ma ña'a takani cha iyo ii.

Takan kùuni yi ka'an yi.

28 Yakan va ndyo'o yanji kùu yo ñivi Ndioo cha'a' ma ña châ'a ra tu'un nuu Abraham, indukuni takua kùu Isaac niku.

29 Va ma tava kùu yi ma tatiempu ikan, ta ma ravalí ña kâku ma indukuni ma tava takani kâku ma ndiakuati, tüvi kùuni ra nde'e ra ma ravalí ña kâku jâ'a ma ndatu Tati Ií Ndioo; ta takan kùu yi ma tiempu vitin ndia.

30 Va, ¿naja kua kà'an yi nuu ma tutu Ndioo? Te'en kà'an yi: "Na jandikun ma ña kùu musyun chí'in ma ravalí se'an ma ve'un, vati ma ravalí se'e ma ña kùu musyun na kùu nata'vi ra ma tundeeni ña ni ni'i ma ra kùu se'e ma ña chàkuu nuna ña yüvi musyun kùu."

31 Yakan va ndyo'o yani yüvi se'e ma ña kuya'vi kùu yo, va se'e ma ña chàkuu nuna kùu yo.

5

Endee nànduku yo kua koo nuna yo cha'a' Jesucristu

¹ Ta vitin cha chàkuu yo iti' nuna cha'a' ñia Jesucristu cha jákakú ra yo. Yakan va na chinuni va'a ndo iti' nuna ikan, ta na chinuni ga ndo ta kuu tuku ndo musu ma ñia chà'nda tiñu nuu ndo niku.

² Na taso'o va'a ndo ma ñia ni ka'in i'ya. Yu'u Paulu, kàtjì nuu ndo tu ndyo'o chinuni ndo ta jachi'in ndo ma takua kà'an ma ley cha'nú ta ka'nda ndo ma ñii nuu ika ndo, kùuni yi ka'an yi ñia töve nda kuenda ma Cristu kuenda ndo, tuva takan jà'a ndo.

³ Kùuni ka'an ndikoi ma tu'un i'ya kuenda ma nda ra'ii nikuuni, ñia ku'va ra ñia na ta'nda ma ñii nuu ika ra kuenda ndondaa ra chí'in Ndioo, ti ndisaa kuii ma tutu Ley ña tää Moisés iyo yi ñia jàkuu ra yi, tuva takan jà'a ra.

⁴ Ta ma iti' Cristu cha tåva siin ndo ndo ndisaa ndyo'o ñia kùuni ndo jandondaa ndo nuu Ndioo jà'a ñia jàchinu ndo ma ley. Ndicha kuii ñia cha jāña ndo ma ñamani Ndioo tu jà'a ndo takan.

⁵ Vati ndyu'u ti ma cha'a' ma Tati Ií Ndioo kùu yi ñia endeeni ndàtu yo ñia ni ni'i yo nuu ndondaa yo jà'a ñia chinuni yo tu'un Cristu,

⁶ ti tu yo chinuni yo ma tu'un ra, töve nda kuenda tuva ta'nda ma ñii nuu ika yo a töve tà'nda yi. Va ma ñia iyo kuenda kùu ñia na chinuni va'a yo. Ta ma ñia chinuni yo i'ya na ja'a yi ñia na koo va'a yo ta na kuuni yo nde'o ma ta'an yo ndia.

⁷ Ndyo'o cha va'aní ñia chinuni ndo iti' Cristu niku. ¿Yo kùu ma ñia jàkanuu xini ndo ñia jāña ndo ñia chinuni ndo ma ñia ndaa?

⁸ Ma Ndioo, ra kàchin ra ndo töve ní jana'a ra ñia jà'a ndo takan.

⁹ Ta koto näani ndo "ñia ita'vi ni ma yuchan iya jà'a yi ñia na jandaan disaa kuii ma yuchan ñia kùva'a paan."

¹⁰ Iyo tundeeni ma Racha'nu chí'in ñia ndyo'o na töve ni nakanini ndo siin siin ma takua chinuní, va juuni chíttoi ñia ndicha ñia Ndioo ni jande'e ra tundo'o ma nda ra nikuuni ñia jàkanuu xini ndo.

¹¹ Yakan va kuenda yu'u, ndyo'o yani tu yu'u juuni chinuní katitu'in ta jakuku'uní ma ñivi ma ñia ka'nda na ma ñii nuu ika na, ma ndian judíu töve ni nanduku na yu'u kuenda jande'e na tundo'o nui, tuva takan jà'i. Ti juuni tu takan jà'i niku, tüva xaan na nde'e na tu'un cha'a' ñia chí'i Cristu nuu kruu tu takan jà'i, ti töve sàma ma ñia chinuni na.

¹² Vati kà'in chata ma ndian chàkunuu jàkanuu xini ndo ta jakayuni na ndo cha'a' ñia kà'an na chí'in ndo ñia na ka'nda ndo ma ñii nuu ika ndo. ¡Va'a ga na kukapu juuni maa na cha'a' ñia endee jàna'a na nuu ndo takan!

¹³ Vati ndyo'o yani, Ndioo kàna ra ndo ñia na kuu ndo ñivi nuna, va katitu'in nuu ndo ñia na töve kuàtiñu ndo ma ñia nuna ñia iyo ndo kuenda ñia na ja'a ndo kuati takua chàta'ani ma kuñu ndo ja'a yi, va na kuàtiñu ndo yi kuenda kùu ndo musu inga ñivi ta na tindee ndo chí'in ta'an ndo jà'a ñia ya'a kùuni ndo nde'e ndo na.

¹⁴ Vati tandí'i ma ñia kà'an ma tutu ley Ndioo kùu ka'an yo yi chí'in ma tu'un i'ya: "Na kuuniun nde'un ma inga ñivi ma takua kùuniun nde'un juuni maun."

¹⁵ Va tu endeeni chàchi ta'an ndo chata ta'an ndo, ta tu jà'a ndo takan ndicha kuii ñia ndisaa ndo ni ndi'i ndo cha'a' ma kuati jà'a ndo chí'in ta'an ndo.

Ma kua chàta'ani maa yo ja'a yo chi'in kuñu yo ta ma ña kua chàta'ani yo ja'a yo cha'a' ña iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in yo

¹⁶ Yakan va ma ña kùuni ka'in chi'in ndo kùu ña'a: Ma iti' ña kùuni ma Tati Ií Ndioo ña na ku'un ndo, ta takan iyo yi ña ku'un ndo, ta ora ja'a ndo takan, ta ma ña kini ña chàta'ani ndo ja'a ndo chi'in kuñu ndo, na töva ni ja'a ndo yi.

¹⁷ Ti ma ña kini ña kùuni maa yo jà'a yo chi'in kuñu yo na töve chàta'ani ma Tati Ií Ndioo yi; ta ma ña kùuni ma Tati Ií Ndioo ja'a yi, na töve chàta'ani ma kuñu yo yi. Vati ninduvi yi kànita'an ta'an yi. Ta cha'a' yakan, va ndyo'o na töve jà'a ndo ma ña va'a ña kùuni ndo ja'a ndo.

¹⁸ Vati tu maa ma Tati Ií Ndioo kùu ma ña chà'nda tiñu nuu yo, ña'a kùuni yi ka'an yi ña na tüva iyo yi ña ka'nda ma ley tiñu nuu yo.

¹⁹ Na töve ndetiñu kùu nde'o ma ña kini jà'a ma ndian chàta'ani na ja'a na chi'in kuñu na. Ta tandi'i ma ña te'en kùu ma ña jà'a na: ki'vi ndra chi'in ña'a yüvi ñasi'i ndra, jà'a na ma ña kini chi'in kuñu na, ta ma maa ña kini kùu ma ña chànini na.

²⁰ Ndiakan juuni jàka'nu na ma yutun íí, ta ya'a ga chàta'ani na jatakue'e na ma ñivi chi'in tu'un nduvi. Ya'a ga xaani na ma ñivi ta ya'a ga kànita'an yu'u na, ta ya'a ga kuiñu na ndia. Ya'a ga numini kayuni na, ta jàkesiin na ma ñivi ta jà'a na ma iin grupu vali.

²¹ Ta ya'a ga tixin na, ta ya'a ga chì'i na ndixi ta ya'a ga chàkunuu na nànduku na ña kini jà'a na, ta jà'a na inga tuku tu'un ña cha yatin ni indukuni kàa yi ndia. Jàkuku'uni ndo cha'a' ma tandi'i ma tu'un ma tava kā'in niku, ta tandi'i ma ndian jà'a ma tu'un ña töve va'a ikan, na kùu ki'vi na koo na ma nuu chà'nda Ndioo tiñu.

²² Va ma chà'a ma Tati Ií Ndioo ña iyo tichi anima yo kùu yi ña na kuu yo ñivi ña kùuni yo nde'e yo ma ta'an yo, ta na sii kùuni yo, na koo taxiin yo ta na kuu yo ndian kundeeni yo ña jà'a inga ñivi ta na vii ja'a yo chi'in inga ñivi ta na kuu yo iin ndian va'a. Ta na kuu yo iin ndian ya'a ga chinuni ndia.

²³ Ta juuni na kuu yo ndian iñu'u ta töve ya'a nduu ña iyo yi ña ja'a yo. Töve ni'iin ley ña kà'an ña na vä'a jà'a yo ma tu'un ña já kā'in nda che'e.

²⁴ Ta ma ndian cha ndō'iin chi'in Jesucristu cha ndákoo na ma ña kini takani iyo na niku, ikan na takaa yi na nuu ma kruu chi'in ndisaa ma ña kini chànini na a chàta'ani na ja'a na.

²⁵ Ta cha'a' ma Tati Ií Ndioo kùu yi ña iyo va'a yo vitin, yakan va juuni iyo yi ña na ku'va yo yo nuu yi ña na jàna'a yi yo iti' kuà'an yo chi'in ma ña jà'a yo.

²⁶ Na töve iyo yi ña ya'a ga tayi kùuni yo, ta na kicha'a yo kanita'an yu'u yo chi'in ma inga ñivi, ta juuni na töve iyo yi ña kutixin yo nde'e yo juuni ma ta'an yo ndia.

6

Na tindee yo ma ta'an yo chi'in inga na ndia

¹ Ndyo'o yani, tu chà'a ndo kuenda ña iin ra kicha'a ra jà'a ra kuati, ndyo'o tava kùu ndo iin ndian chinuni tiaga, iyo yi ña tindee ndo ra, ikan na jaña ra ña ja'a ra ma kuati. Va chi'in tandi'i ma ña va'a kùuni anima ndo tindee ndo ra, ta ta'ii'iin ndo iyo yi ña ja'a va'a ndo ma kuenda ma ña jà'a ndo, koto nda maa ndo kicha'a ndo ja'a ndo kuati ndia.

² Na tindee ndo ma ta'an ndo chi'in inga na, ta na kuta'an ndo chi'in na ora iyo kuati chi'in na. Ta takan kùu jachinu ndo ma tava kà'an tu'un ley ña kà'an Jesucristu.

³ Vati tu iyo nda ndyo'o chinuni ndo ña iin ndian ka'nu kùu ndo ta yüvi takan kùu yi, ndiakan janda'viña'a juuni maa.

⁴ Yakan va ta'i'i'in ndo iyo yi ña ki'in ndo ma ku'va ma tiñu jà'a ndo tuva va'a ma ña ja'a ndo, tajan takan kùu kati ndo ña ya'a ga ka'nu kùu ma tiñu jà'a ndo, ta töve ki'in ndo ku'va ma tiñu jà'a ndo chi'in ma tiñu jà'a inga na nde'o tu ka'nu ga kùu yi a töve.

⁵ Va ta'i'i'in yo jakuu yo ma tiñu jà'a ta'i'i'in yo.

⁶ Ta nda ndian ni kùuni ña kùtu'va na ma tu'un Ndioo ña jàna'a inga ra, iyo yi ña nata'vi na ndatiñu va'a iyo nuu na chi'in ra.

⁷ Ña jända'viña'a ndo juuni maa ndo, ti chata Ndioo nii'in ndo na kùu ka'an ti'ini ndo. Vati ndatiñu ña tâchi ndo, juuni yakan ni ni'i ndo iti' nuu.

⁸ Taku ma ñivi ña endee jà'a ma ña kini chàta'ani ma kuñu na jà'a yi, ta ma ña ni ni'i na cha'a' ña jà'a na kùu ña ni kuvi na. Va tu endee jà'a na ma ña chàta'ani ma Tati Ií Ndioo, juuni ni ni'i na nuu koo na endeeni chi'in ra.

⁹ Yakan va ña na kütatu yo jà'a yo ma ña va'a, vati ni ni'o ma ndatiñu va'a nuu Ndioo ma ora ku'va ra yi tu töve ya'a maxii kùuni ndo.

¹⁰ Yakan va nani kivi ña juuni tu kuu ja'a yo ña va'a, na ja'a yo yi chi'in tandi'i ma ñivi, ta na ja'a ga yo yi tiaga chi'in ma ndian kùu ta'an yo, va ndian chinuni na ma tu'un Cristu indukuni kua maa yo.

Cha'a' nuu ndi'inia chundayu'u Paulu ta kàña'a ra chi'in tandi'i ñivi iyo ñu'u' Galacia

¹¹ Na nde'e ndo ti chi'in ma letra na'nu tài chi'in nda'a' mai nuu ma tutu i'ya kuenda ndo.

¹² Ma ndian kùuni na kindoo va'a na chi'in ma ñivi, juuni ndiakan jànnini na ndo ña na ka'nda ndo ma ñii nuu ika ndo, ta takan ja'a na ti töve iyo tu'va na nde'e na tundo'o cha'a' ña kàtitu'un na ma tu'un cha'a' Cristu, ta cha'a' ña chi'í ra nuu kruu kuenda yo.

¹³ Vati ni ma ndian chinuni ña chà'nda na ma ñii nuu ika na, na töve jàchi'in na tandi'i ma tu'un ña kà'an nuu ma tutu ley ña tâa Moisés. Va ndyo'o kùuni na ña na ka'nda ndo ma ñii nuu ika ndo, ta ikan cha'a' ña ta'nda ma ñii nuu ika ndo kuu ya'a tayi kùuni na.

¹⁴ Vati yu'u na töve kùunji kutayi cha'a' nii'in yakan, va tayi va'a kùunji cha'a' ña uvanuu ma Racha'nu Jesucristu kùu jakakú ra yo cha'a' ña chi'í ra ma nuu kruu. Ta cha'a' yakan yu'u kùi takua kùu iin ra cha chi'í nuu kruu ña kùuni yi ka'an yi ña tüvi iyo cha'a' ma ña kuuni ma ñivi iyo ma ñuñivi, ta juuni cha'a' yu'u cha chi'í ma ñivi iyo ñuñivi ña tüva ki'in na kuenda yu'u.

¹⁵ Vati cha'a' ña cha ndö'iin yo chi'in Jesucristu, ta na töve nda kuenda tuva ta'nda ma ñii nuu ika yo a töve ta'nda yi, va ma ña iyo kuenda kùu yi ña ndákuu yo ndian chaa jà'a Ndioo.

¹⁶ Ta tandi'i ndyo'o ndian chinuni ma ña kà'an ma tu'un já tâi, na ni'i ndo ña na koo vii ndo. Ta Ndioo na kunda'vini ra ndo ta takani na ja'a ra chi'in tandi'i ndian chinuni ndicha kuii tu'un ra, ti ndiakan ndicha kuii kùu ñivi ra.

¹⁷ Vitin ta iti' nuu na tüva kuunj̄ ña n̄i'in ñivi na jände'e ga na tundo'o yu'u, vati jyo ti'in ku'va kuñui ña jàna'a yi ña kùi iin ra jà'a tiñu kuenda ma Jesucristu.

¹⁸ Ndyo'o yani na ni'i tandi'i ndo ma ñamani Racha'nu Jesucristu tichi anima ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu tāa racha'nu Paulu nuu ndian chìnuni ñuu Efesu

Tàchi Paulu iin tutu nuu ñivi Efesu

¹ Yu'u Paulu, ra kùu tatum Jesucristu takua kùuni Ndioo ña na kui, tài ma tutu i'ya kuenda ma ñivi iyo ñuu Efesu, ndian kùu ñivi Ndioo, ndian chìnuni ma tu'un ma Jesucristu.

² Ma Ndioo, ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu, na ku'va ra ma ñamani ra chata ndo, ta na ja'a ra ña na koo taxiin anima ndo ndia.

Ma Cristu kùu ra jā'ií ra yo

³ Na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá ma Racha'nu Jesucristu, vati chā'a ña ndō'iin yo chi'in Jesucristu ta jā'ií ra ma anima yo chi'in ndisaa ma ñamani ra ña iyo ma andivi cha'a' ña kùu yo kuenda Cristu.

⁴ Ndioo kùu ma ra kāchin yo ma ora takā'an tuvi ma ñuñivi niku, kuenda ña na kuu yo ñivi ra cha'a' ña ni ndō'iin yo chi'in Jesucristu, ikan na kuu yo ndian ií ta na kuu ja'a ni'i ndian tisokuati na yo nuu ra. Ta cha'a' ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo kuu yi ña

⁵ kùuni ra ña ni ndaki'in nda'vi ra yo kuenda ña kùu se'e ra yo ma antea ña jātuvi ra ma ñuñivi, vati cha'a' ma Jesuu kùu yi ña ndāki'in ra yo. Ti takan kùuni maa ra, ta takan chàta'ani ra ja'a ra ndia.

⁶ Yakan va cha'a' yakan kùu yi ña iyo yi ña nani ora jaka'nu yo ma Ndioo cha'a' ma ñamani ra ña ya'aga va'a ña kùu yi, vati chi'in yi jā'ií ra yo cha'a' ma ña nduva'a kuii kùuni ra nde'e ra ma se'e ra Jesuu.

⁷ Ta juuni cha'a' ña ñivi Ndioo kùu yo, Ndioo jākakú ra yo chi'in nii ma ra se'e ra ña chāti niku, ta jāka'nuni ra yo cha'a' ma kuati yo ndia. Ndisaa yakan jā'a ra kuenda yo cha'a' ña iyo kua'a' ñamani ra,

⁸ ña chā'a ra nuu yo chi'in nduva'a kua'a' ña chito ra chi'in chinituni ra.

⁹ Ta Ndioo chā'a ra ña nàkoto yo ma tu'un xe'e ra ña iyo nuu ra, ma ña va'a ña ni ja'a ra ña töve chito yo niku. Ti cha nākanini maa ra naja kua ni ja'a ra yi chi'in Cristu. Ta ya'a chisii ra ña jachinu ra yi cha'a' ra.

¹⁰ Vati ma tu'un ikan, kāti ra ña ni chinu yi ora na kuta'an ji'na ma tiempu ña iyo yi ña kuu yi. Vati ma Ndioo ni jando'iin ra tandi'i ma nakuyi chi'in ma ñivi nda ma andivi chi'in ma ñuñivi i'ya ndia. Ta Jesucristu kùu ma ra ni ndakoo ra ña na ka'nda ra tiñu.

¹¹ Juuni cha'a' Cristu kùu yi ña taji'na Ndioo kāchin ra yo ña na kuu yo ñivi ra, ikan na ni'i yo ma tundeeni ra ña ni ku'va ra nuu yo, ma tava kùuni maa ma Ndioo. Vati tandi'i ma ña va'a ña jā'a ra, ni kuu yi tava kùuni ra ña na kuu yi.

¹² Ta takan kùuni ra, vati maa yo kùu ma ndian nunuu ña kīcha'a ña chìnuni yo ma tu'un Jesuu, ta ikan na jaka'nu yo ra, ti ya'aga iyo ma ndatu ra.

¹³ Ta juuni ndyo'o ora chito ndo ma tu'un ndaa cha'a' Jesuu, ña kà'an yi ña ni kakú yo, ta juuni chinuni ndo yi, ta ma ora ikan ndō'iin ndo chi'in ra ta ndākuu ndo ñivi Ndioo jā'a ña chā'a ra ma Tati Ií ra nuu ndo takua chā'a ra tu'un ña ni ja'a ra niku.

¹⁴ Ta chi'in ma Tati Ií ra ña chā'a ra nuu yo, Ndioo jàna'a ra iin ku'va ña ndicha ña ni ni'i yo ma tundeeni ra, ma tava chā'a ra tu'un ña ni ja'a ra,

ti cha jākakú ra yo, ikan na ndakuu yo ndian kùu ñivi ra. Ta yakan kùu yi ña ya'a jaka'nu yo ra cha'a' ña nduva'a ka'nu ra kùu ra.

Paulu chikan ra nuu Ndioo ña na ku'va ra tiaga chinituni nuu ma ndian chinuni

¹⁵ Yakan va yu'u nda ora chītoi ña ya'a chinuni ndo tu'un ma Racha'nu Cristu, ta naja kua ya'a kùuni ndo nde'e ndo tandi'i ma ndian kùu ta'an yo ndian ifi kuenda Ndioo,

¹⁶ ta vitin töve ndàkoi ña kà'in ta'vindioo nuu ra cha'a' ndo, ta endee nàkaninj cha'a' ndo ora kà'in chi'in ra.

¹⁷ Chikain ñamani nuu Ndioo, ra kùu Tatá yo, ra nduva'a kuii ka'nu, ta juuni rakan jaka'nu ma Jesucristu ra, chikain nuu ra ña na ku'va ra tiaga ma Tati Ií ra nuu ndo, ikan na koto kachin va'a ndo ma chinituni Ndioo, ta kuu kutunini va'a ga ndo naja kua kùu ma Racha'nu Ndioo.

¹⁸ Chikain ñamani nuu Ndioo ña na jandondichin ra ma chinituni ndo, ikan na kuu koto kachin ndo ndava kuu ma ña va'a ña ndàtu ndo, ña ni ni'i tandi'i ndian kāchin Ndioo ña kùu na ñivi ra. Vati ya'a ga ka'nu ta kuika kùu ma tundeeni ña ni ku'va ra nuu ma ndian kùu ñivi ra ta chinuni ma tu'un ra.

¹⁹ Ta ya'a ga ka'nu kùu ma ndatu ra, ta endee töve ndi'i yi. Ta ndatu ikan kùu ma ña chà'a ra nuu yo ndian chinuni ma tu'un ra. Ta juuni ma ndatu ikan kùu yi ña jàna'a ma Ndioo nuu yo chi'in ndisaa kuii ñandee ra

²⁰ ma ora jänataku ndiko ra ma Jesuu niku, ta jā'a ra ña chünandi ra ma iti' chiyo kua'ra ma andivi ma nuu chà'nda ra tiñu.

²¹ Ta chà'a ra ndisaa kuii ndatu nuu ra ña na ka'nda ra tiñu nuu ma ñivi chi'in nuu ndisaa kuii ma ña iyo ndatu andivi takua ndian ndiso tiñu, ta ndian kùu kuvieni chi'in nda ndian ni kùuni ña chà'nda tiñu, nda ma tiempu i'ya chi'in ma tiempu ni kichi iti' nuu ndia.

²² Ndisaa kuii ma ña iyo ma ñuñivi i'ya chi'in andivi, chà'a ma Ndioo ndatu ña na ka'nda ma Jesuu tiñu nuu yi. Ta juuni ma Ndioo jákuiso ra ra tiñu, ikan na kuu ra iin ra kuxini nuu ma ndian chinuni.

²³ Vati ma ndian iyo kuenda ma veñu'u, ndiakan kùu na takua kùu ma kuñu ma Jesuu, ta iyo ndatu chi'in ma ndian iyo kuenda ma veñu'u jā'a Jesuu ndia, ta ma veñu'u ra kuu yi iin ña jàkutu yi ra, vati Jesuu kùu ma ra ka'nu ga kua tandi'i ma ña iyo ñuñivi i'ya chi'in andivi ndia.

2

Jàkakú Ndioo yo nuu ma kuatio cha'a' ña chí'i Jesucristu

¹ Ma tatiempu, ndyo'o kūu ndo takua kùu ma ndian chī'i nikü, cha'a' ma ña kini ta ma kuati ña jà'a ndo,

² ora chàkunuu ndo ma ñuñivi ña jà'a ndo nikü, ta jàchi'in ndo ta jā'a ndo ma takua kùuni ma kui'na ña chà'nda yi tiñu ma nuu tandi'i tati xaan ndia. Ta juuni chà'nda yi tiñu nuu ma ndian töve jàchi'in ma ña kà'an Ndioo ti töve chinuni na ma tu'un kà'an ra.

³ Takan iyo yo ma tají'na nikü, ña jàchi'o ta jā'a yo ma ña kini chi'in ma chinitunio, ta ma ña chàta'ani ma kuñu yo ja'a yi ndia. Cha'a' ma kuati ikan iyo yi ña ni'i yo ma tundo'o jà'a ma Ndioo nikü, indukuni takua ni ta'an ma inga ñivi.

⁴ Va ma Ndioo ya'a ga kùnda'vini ra yo, ta ya'a ga kùuni ra nde'e ra yo,

⁵ ta vaji ndian cha chī'í kūu yo niku cha'a' ma kuati jà'a yo, va ma Ndioo chā'a' ra ña na koo ndito ndiko yo indukuni chi'in Jesucristu. Cha'a' ña ya'a ga va'a kùu ma ñamani Ndioo, yakan va jākakú ra yo.

⁶ Ndioo kùu ma ra jānataku yo indukuni chi'in ma Jesucristu, ta jākunandi ra yo chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu ma iti' andivi.

⁷ Ndioo jā'a ra takan, ikan ma ndian ni kichi iti' nuu kuu nde'e na naja kua ka'nu kùu ma ñamani ra, ta naja nduva'a kuii kùuni ra nde'e ra yo, cha'a' ña ndō'iin yo chi'in ma Jesucristu.

⁸ Vati chi'in ñamani Ndioo nī'i ndo ña ni kakú ndo cha'a' ma ña chinuni ndo. Ti ma ñamani i'ya na töve ña nànduku maa ndo kùu yi, vati Ndioo kùu ma ra chā'a sani ra yi nuu ndo.

⁹ Töve tiñu nī'i ndo ña jà'a maa ndo kùu yi, yakan va nī'iin ndo na töve iyo yi ña kuu sukun kuuni ndo cha'a' ña ndian cha kàkú kùu ndo.

¹⁰ Vati Ndioo kùu ma ra jà'a ña tūvi yo, rakan kùu ma ra jātuvi ra yo kuenda ña ndo'iin yo chi'in Jesucristu, ikan na ja'a yo tiñu va'a, ta yakan kùu yi ma ña kā'an ra ma ora kāchín ra yi kuenda yo.

Jesuu jàndo'iin ra yo chi'in Ndioo

¹¹ Yakan va ndyo'o, ndian yöve judíu kùu ndo, ta ndyo'o kùu ma ndian kà'an ndian judíu ña nani ndo te'en, yöve ndian tà'nda ñii nuu ika kùu ndo, ta ma ndian judíu nàni na te'en, ndian tà'nda ñii nuu ika kùu na. Ta ña'a kùu yi ma ña jà'a maani na chi'in ma kuñu na.

¹² Ta ndyo'o ndian yüvi judíu, na kuku'un va'aní ndo vati ma tatiempu niku töve iyo Cristu chi'in ndo niku, ta juuni töve iyo ndo indukuni chi'in ma ñuu Israel ndia. Ta ma tu'un ña jāndo'iin Ndioo chi'in ndian judíu ma ña töve ña'a maa ndo kùu yi, ni ma tu'un ña kāti ma Ndioo ña ni ku'va ra nuu na ndia. Ni chi'in Ndioo töve iyo ndo ma ñuñivi i'ya, ta ni töve ndàtu ndo nī'iin nakuyi ña va'a nuu Ndioo.

¹³ Va vitin ndicha kuii ña cha ndō'iin ndo chi'in Jesuu cha'a' ma nii ra ña chāti, ndyo'o ya'a ga chika iyo ndo niku, ta vitin cha ndöyatín ndo xiñ Jesuu.

¹⁴ Jesuu kùu ma ra jākutaxin ma anima yo. Rakan kùu ma ra jā'a ña na ndo'iin ma ñivi judíu chi'in ndyo'o ndian yüvi judíu ña na ndo'iin na ta kùu na iin ñuuni, ma ora kīndaa ra ma ña xaani ña kùu yi takua kùu iin xa'va sukun ña jākesiin yi na.

¹⁵ Ora chī'í Jesuu jāchinu ra ma ña kà'an ma tu'un ley ña jàchi'in ma ndian judíu ña ka'nda yi tiñu nuu na, ta chi'in juuni maa ra kuu jando'iin ra ndian judíu chi'in ma ndian yöve judíu, ikan na kuu na iin ñuu chaa, ña kùu koo vii na chi'in Ndioo.

¹⁶ Cha'a' ña chī'í ma Jesuu nuu kruu, jāndomani ra ninduvi ñuu, ña na kùu koto na nde'e na ta'an na niku. Ta jākutaxin ra ma anima na ta jāndo'iin ra na, ikan na kuu na iin ñuuni, ta na koo taxiin na chi'in Ndioo.

¹⁷ Jesuu kichi ra ta kātitu'un ra iin tu'un va'a ña na koo taxiin ma anima tandi'i ndo, nda ndyo'o ndian iyo chika chi'in Ndioo chi'in ma ndian iyo yatin chi'in ra ndia.

¹⁸ Vati cha'a' Jesuu kùu yi ña ndyu'u chi'in ndyo'o kùu jatu'va yo yo nuu ma ra kùu Tatá yo jà'a ma Tati Ií Ndioo ña iyo chi'in ndisaa yo.

¹⁹ Yakan va ndyo'o, na tüva ga kuu ndo takua kùu ma ndian kichi inga ñuu, vati vitin indukuni kùu ndo takua kùu ma ñivi Ndioo, ta ma ñuu ndian kùu ñivi ra indukuni kùu yi ma ñuu ndo ndia.

²⁰ Ndyo'o kùu ndo tava kùu iin ve'e ña kùva'a siki yuu cha'a ve'e ma ora ja ni kicha'a yi kuva'a yi, ma tava kùu ma ndra tatum Ndioo chi'in ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra, ta juuni maa ma Jesuu kùu ra ma yuu nunuu ña ka'nuga ña kùva'a cha'a ma ve'e.

²¹ Ta ndō'iin yo chi'in Jesuu takua kùu ma ndatiñu ña kùva'a ma ve'e. Ta kaündita kuva'a yi, nda kati chaa yi kùu yi iin veñu'u í ña ndo'iin yi chi'in ma Racha'nu Jesuu.

²² Ta ma Tati Ií Ndioo, jà'a yi takan ña juuni ndyo'o kuàndo'iin ndo indukuni chi'in na, nda kati chaa ndo koo ndo tava kuu iin veñu'u ka'nu ma nuu iyo ma Ndioo tichi yi, jà'a ma Tati Ií ra.

3

Paulu ndiso ra tiñu ña na jana'a ra ma tu'un Ndioo nuu ma ndian töve kùu judíu

¹ Yakan va yu'u Paulu, indij vekaa cha'a' ña jàkui tiñu nuu Jesucristu kuenda ndo, ndyo'o ndian yüvi kùu ñivi judíu.

² Ta ndyo'o cha chito ndo ña Ndioo jákuiso tiñu ra yu'u ña na jana'i ma tu'un cha'a' ma ñamani Ndioo nuu ndo.

³ Ta tava cha tâi yi, Ndioo jàna'a kachin ra nui ma tu'un xe'e ña ni ja'a ra.

⁴ Na jakua'a ji'na ndo yi, tajan ku'va ndo kuenda ña chítroi ma tu'un xe'e ña kà'an cha'a' Cristu.

⁵ Iin tu'un xe'e ña töve nî nakoto ma ñivi yi ma tatiempu niku. Va cha'a' Tati Ií ra, vitin cha châ'a ma Ndioo ña na koto ma ndra í ña kùu tatum ra chi'in ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra ma tu'un xe'e ikan.

⁶ Ta ma tu'un xe'e ikan kùu ña'a: Ña cha'a' ma tu'un ña kà'an Ndioo ña ni kakú ma ndian töve kùu judíu, ta ni ni'i na indukuni ma tundeeni ña ni ni'i ma ndian judíu, vati juuni iin ñivini ni kùu na chi'in na ndia. Ta ma tu'un châ'a Ndioo nuu ma ndian judíu cha'a' ma Jesucristu, indukuni ni kusii kuuni na, ora ni'i na yi ndia, ti takan kà'an ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu.

⁷ Ta cha'a' ma ñamani ña châ'a Ndioo nui, kùu yi ña Ndioo cha jákuiso tiñu ra yu'u ña na katitu'in ma tu'un ra, vati ndatu ma Ndioo jà'a ña iyo yi chi'in.

⁸ Yu'u yüvi ma ra va'a tiaga kùi tañu ma ndian kùu ñivi Ndioo, va kùi takua kùu iin ravalini tañu na. Vaji iin ra takan kùi, Ndioo kâchín ra yu'u ta châ'a ra ma ñamani ra nui ña na katitu'in ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu nuu ma ndian yüvi judíu. Ma tu'un ikan nduva'a kuii ka'nu kùu yi ña na töve kùu ni'i ndi'i yo yi.

⁹ Ta jákuiso tiñu ra yu'u ña na ku'vei koto tandi'i ndo ndava kùu ma tu'un xe'e ña kùmi ma Ndioo taij'na niku, ra jà'a ña tûvi tandi'i ma ña iyo ma ñuñivi i'ya.

¹⁰ Ta takan vitin ndisaa nuu tati ña châ'nda tiñu andivi kùu nata'an yi kua'a' nuu ma chinitumma Racha'nu Ndioo ora nde'e yi ma ndian chinuni ña iyo kuenda ma veñu'u Cristu.

¹¹ Ta Ndioo jà'a ma te'en cha'a' ma tiñu ña kùuni ra ja'a ra endeeni chi'in ma Racha'nu Jesucristu, ra kùu chito'o yo.

¹² Ta cha'a' ña cha ndō'iin yo chi'in ra ta chinuni yo ma tu'un ra kùu yi ña töve ndasii yo kütu'va yo nuu ma Ndioo, ña iyo tundeeni ra chi'in yo.

¹³ Yakan va jàninj ndo ña koto künd'a'vi kùuni ndo cha'a' ma ña ndè'i tundo'o vitin cha'a' ndo, vati ma ña'a iin ña nduva'a kuii va'a kùu yi kuenda ndo.

Nduva'a kuii kùuni Jesuu nde'e ra yo

¹⁴ Cha'a' ña'a kùu yi ña nàndi chitj ta chà'i ta'vindioo nuu ma ra kùu Tatá yo iyo andivi,

¹⁵ ma ra jà'a ña ni'i ma ta'ii'iin ma se'e ma ñivi ma sivi na, ndava nda ma andivi chi'in ma nuñu'u' ñuñivi ndia.

¹⁶ Chikain ñamani nuu ra ña na ku'va ra ma ña iñu'u ra chi'in ma ña kuika ra ta chi'in ma ña va'a ra nuu ndo, ta juuni na ku'va ra ña na koo ñandee ndo chi'in ndatu ra ma tichi anima ndo jà'a ma Tati Ií ra ña iyo chi'in ndo.

¹⁷ Ta na koo ma Jesucristu chi'in tu'un ra ma tichi ma anima ndo cha'a' ma ña chinuni ndo ma ña kà'an ra. Tuva takan ndaa va'a chinuni ndyo'o, nda ma tichi anima ndo ta kùuni ndo nde'e ndo Jesuu,

¹⁸ kuu kutunini ndo chi'in ndisaa kuii ma ndian chinuni ña ya'a ga ki'in ta kani, ta kono ta sukun kùu ña ya'a ga kùuni ma Jesuu nde'e ra ndo,

¹⁹ ikan na nakoto va'a ndo ña ya'a ga kùuni ma Jesuu nde'e ra ndo, vati ka'nu nduva'a kuii ga kùu yi takua ndisaa kuii ña kùu nakanini yo ta na kùu chaa yo nakoto ndi'i yo yi. Ti Ndioo kùuni ra ña na ni'i yo tandi'i ma tundeeni ra ña iyo ra, ikan na ndakuu yo koo yo takua iyo ra chi'in ma ndatu ka'nu ra.

²⁰ Yakan va na jaka'nu yo Ndioo, vati iyo kua'a' va'a ndatu ra ña na kuu ja'a ra ma ña chikan yo chi'in ma ña chanini yo, ta kùu ku'va ra tiaga kua ma ña chikan yo nuu ra ndia. Ta chi'in ndatu ra jà'a ra ma ña kùuni ra ku'va ra nuu yo.

²¹ ¡Na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo, ti iin ra nduva'a kuii ka'nu kùu ral!, ta nde'o ma ña ka'nu ja'a ra nuu ma ñivi iyo veñu'u Jesucristu ta juuni takan nde'o yi chi'in ra ndia. Ta, ¡takan na kùu yi ndisaa tiempu ta endeeni! Amén.

4

Ndoo jàndo'iin ra ñivi ra chi'in Tati Ií ra

¹ Yakan va yu'u indij ma vekaa cha'a' ña kàtitu'in cha'a' ma Racha'nu Jesucristu. Yakan va jàninj ndo ña na koo ndo ma takua iyo yi ña koo ma ndian kàchin ma Ndioo ña na kuu na ñivi ra.

² Na kuu ndo ndian masu anima, ta vii kà'an ndo chi'in inga ñivi, ta na jandeeni ndo chi'in ma ña ja'a ta'ii'iin ta'an ndo cha'a' ña ya'a ga kùuni ndo nde'e ndo na.

³ Ta ndisaa tiempu na nanduku va'a ndo naja koo vii ndo chi'in ta'an ndo, ikan na töve naa ma ña ndo'iin ta'an ndo ña ch'a' ma Tati Ií Ndioo nuu ndo.

⁴ Ta iin kuñuni kùu yo chi'in ra, ta uvani Tati Ií Ndioo iyo, ta indukuni kâna ndio ra yo, ña ndàtu yo ña va'a ña ni ku'va ra nuu yo.

⁵ Uvanuu Racha'nu Jesuuni iyo, ta iin ni ña kùu chinuni yo ndia, ta iin ni kua kuu kunduta yo ndia.

⁶ Uvanuu Ndioo ra kùu Tatá ndisaa yo, ta rakan kùu ra chà'nda tiñu nuu ndisaa yo, ta kùta'an ra chi'in yo, ikan na kuu jachinu ndisaa yo takua kùuni ra, ta iyo ra chi'in ndisaa yo ndia.

7 Va ta'ii'in yo n̄i'i yo ma ña sōkó ma Jesuu nuu yo, ña kùu yi ma ñamani ra ña kùuni ra ku'va ra nuu yo.

8 Yakan va ma nuu tutu Ndioo kà'an yi te'en: "Ndāa ma Jesuu kuà'an ra iti' andivi ña ndàkan ra ndian ndikun chi'in karena kuà'an chi'in ra, tajan sōkó ndio ra iin ma ndatiñu na nuu ma ñivi ñuu ra."

9 ¿Ta niyi kùuni yi ka'an yi ma ña ndāa ra kuà'an ra ma iti' andivi?, kùuni ndo. Yakan kùuni yi ka'an yi ña jí'na nūu ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya.

10 Ta ma ra nūu, juuni ra kùu ma ra ndāa ma nuu sukun ga ma andivi, ikan ma ndatu ra ni jakutu yi yi ninii ka'nú ma andivi chi'in ñuñivi.

11 Ta juuni maa ra kùu ma ra chā'a ra ndatu ña jákuiso ra tiñu nuu ta'ii'in yo ndian chinuni tu'un ra. Vati iin ndian n̄i'i tiñu ña na kuu na ma tatum ra, ta inga ndian n̄i'i na tiñu ña na kuu na ndian kà'an chi'in tu'un yu'u ra, ta inga na n̄i'i na tiñu ña na kuu na ndian kàtitu'un naja kùu yi ña jàkakú Cristu yo, ta inga ndian n̄i'i na tiñu pato ta matru ndian jà'a kuenda ta jàna'a na nuu ma ndian chinuni ndia.

12 Takan jà'a Cristu ña jàkuiso ra tiñu nuu ma ndian kùu ñivi ra, ikan na ja'a na tiñu Ndioo kuenda ma ndian chinuni ta ja'a na ña na kua'nú ndisaa ma ndian kùu ma kuñu ma Jesuu,

13 nda kati chaa ndisaa yo chinuni va'a ma tu'un ra ta ndo'iin yo chi'in ra ta nakoto yo ma ra kùu se'e ma Ndioo, ikan na ndakuu yo ndian nduva'a kuii va'a ta ndaa nuu Ndioo takua kùu Cristu. Ta tu takan ja'a yo ni n̄i'i yo ña na kuu kuicha va'a ma chinituni yo ta takan kuu ndakuu yo koo yo indukuni takua iyo ra.

14 Na tüva kuu yo tava kùu ndiakuati, vati ma ndiakuati numini sàma ma kua chànnini na, ta ndiakan kùu na takua iin varku ña kuà'an run te'en tikan jà'a ma tati. Takan kùu ma ndian chìni nda tu'un ni kùuni ña jàna'a ma ndra janda'viña'a ñivi. Vati ma tu'un jàna'a ndra ja'ani ndra ña tu'un ndicha kùu yi, jin ma tu'un vatani kùu yi.

15 Va'aga tuva kà'an yo ma ña ndaa chi'in ta'an yo cha'a' ña kùunio nde'o na, chi'in tandi'i ña iyo tichi anima yo kùakua'nú yo, ikan na kuàndakuu yo takua kùu ma Cristu, ra kùxini.

16 Ta Cristu kùu ma ra ña jàndo'iin ra ta'ii'in yo ña kùu yo kuenda ma veñu'u ra. Ta nuu ta'ii'in yo chà'a ra iin tiñu ña jà'a yo. Ta ora chatiñu yo ma tiñu ikan endee tindeo ta'an yo, ikan na kua'nu va'a yo, ikan na kuunio nde'o ta'an yo tiá kua'a' ga.

Kicha'a iyo chaa ndiko ñivi koo na chi'in Cristu

17 Ña'a kùu ma ña kà'in chi'in ndo ta chikain ñamani nuu ndo chi'in ma sivi Racha'nu Jesuu ña na kôo ga ndo ma tava iyo ma ndian töve chinuni, vati ma ndiakan iyo na ma tava kùuni ma chinituni na ma ña töve va'a.

18 Ta tükuii kütunini na n̄i'in nakuyi. Ma ndiakan cha jåkesiin na na iti' va'a ña kùuni Ndioo ña na ku'un na cha'a' ña töve chito na cha'a' ña ya'a ga ndava ma anima na.

19 Ta tüva kanuu na ja'a na ña kini ta endee tivi ma anima na kuenda ña ja'a na ma ña kini. Ta ndisaa tiempu jà'a na tandi'i ña töve va'a ña chànnini na chi'in kuñu na.

20 Va ndyo'o, na yöve tu'un i'ya kùu ma ña kütu'va ndo cha'a' ma Cristu.

21 Va ma tu'un ña kütu'va ndo ora chini ndo ña ma ndian kàtitu'un cha'a' ra kùu yi mamaa tu'un ndaa ña iyo chi'in Jesuu.

²² Ma tu'un cha'a' ra jàna'a yi ña iyo yi ña ndakoo ndo naja kua chïyo ndo tatiempu, vati yakan kùu ma ña jätivi yi ma anima ndo niku, ta ya'a ga jända'viña'a yi ndo cha'a' ma ña kùuni ndo ña töve va'a.

²³ Va ndyo'o iyo yi ña jandochaa ndo ndo ma chinituni ndo chi'in ma anima ndo.

²⁴ Ta na jandochaa ndiko ndo ma kua koo ndo ma ñuñivi, cha'a' ña jätivi ma Ndioo ndo takua kùu ra, ti iin ra ndicha va'a ta ndaa ta ii kùu ra.

²⁵ Yakan va vitin, na kä'an ga ndo ma tu'un vata, vati na ka'an ndo ma tu'un ndaa chi'in ta'an ndo, ti ndisaa yo kùu yo iin kuñuni.

²⁶ Tu kuxaan ndo, na ja'a ndo kuenda nuu ndo ta koto jä'a ndo ma kuati, ta ora kuxaan ndo, ta na kü'va ndo ña koo yi ninii nduvi chi'in ndo.

²⁷ Ta na kü'va ndo ña ka'nda ma kui'na tiñu nuu ndo.

²⁸ Ta tu iyo nda ndyo'o ña kùu ndo ndian su'u, va'a ga ña jätïnu ndo ta jàña ndo ña su'u ndo, ta jä'a ndo iin tiñu va'a chi'in nda'a' ndo, ikan na koo ta'an ma ndatiñu nuu ndo kuenda ña tìndee ndo ndian chiniñu'u yi.

²⁹ Na kä'an ndo tu'un kini, va'aga ña na ka'an ndo mamaa tu'un vii ma ora kà'an ndo, ikan na tìndee yi na ña nani'i na naja kua koo va'a na, ta takan sii kuuni ma ndian chini yi.

³⁰ Ta na ja'a ndo kuenda nuu ndo, koto kündä'vi kuuni ma Tati Ií Ndioo ja'a ndo, vati cha iyo ma ku'va yi chi'in ndo ña kà'an yi ña ñivi Ndioo kùu ndo, ta cha'a' yakan kùu yi ña ni jakakú ra ndo ora ni chaa ma kivi ña jächinu ra yi.

³¹ Ta na jaña ndo tandi'i tu'un kini ña kà'an ndo: takua kùu ma ña ya'a kayuni ndo, chi'in ña kùxaan ndo, chi'in ña chàta'ani ndo kanachaa ko'o ndo ora kànita'an ndo, chi'in ña kàti'ini ndo chata ñivi, ta chi'in tandi'i inga tuku ña kini ña chàta'ani ndo ja'a ndo ndia.

³² Va'aga ña na kuu ndo iin ndian va'a ta vii koo ndo chi'in inga ñivi. Ta na kunda'vini ndo na, ta jaka'nuni ndo ma kuati jä'a ta'ii'in ndo chata ta'an ndo tava jä'a ma Ndioo ora jåka'nuni ra ma kuatio cha'a' Cristu.

5

Naja kua iyo yi ña koo ma ñivi Ndioo

¹ Vati ndyo'o kùu ndo se'e Ndioo, iin ndian ya'a ga kùuni ra nde'e ra. Yakan va na janini ndo kùu ndo tava kùu ra.

² Na kuuni ndo nde'e ndo ma ta'an ndo, indukuni ma takua kùuni ma Cristu nde'e ra yo, ta sôkó ra ra ta chi'í ra cha'a' yo takua kùu ora sôkó yo iin mvechala kuenda Ndioo. Ta ora sôkó ra ra kùu yi iin ña va'a ta iin ña xiko nduva'a kuii vii kùu yi kuenda ma Ndioo.

³ Ndyo'o ndian kùu ñivi Ndioo na töve iyo yi ña ki'vi ndo chi'in ña'a yüvi ñasi'i ndo, ta ña'a chi'in iin ra yüvi ii ndo, ta juuni töve va'a jä'a ndo ni'iin inga ña kini, ta ña nänduku ndo ma ña kukuika ndo. Tandi'i ña'a ña töve va'a nakanini ndo yi a ka'an ndo yi ndia.

⁴ Na kä'an ndo ma tu'un kini ni tu'un kàti'ini ndo chi'in tu'un ña kà'an ndaa ndo ndia, vati ma tu'un i'ya ña töve iyo yi ña ka'an yo yi. Va'a ga ña na jaka'nu ndo ma Ndioo chi'in ma tu'un ndo.

⁵ Ta vitin va cha chito va'a ndo ti tu ndyo'o ndian kì'vi chi'in ma ña'a töve kùu ñasi'i ndo, a ja'a ndo iin ña kini, a kùuni ndo ndokuika ndo, na kùu ni'i ndo nuu ni koo ndo ma nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in Cristu. Ta ndisaa ndian jä'a takan kùu na takua ndian jåka'nu na yutun ii.

6 Ta na kū'va ndo ña kèña'a na ndo chi'in tu'un töve nda kuenda, vati ma Ndioo kuxaan ra chi'in ma ndian töve jàchi'in ma tu'un ra.

7 Ta ña töve kuii ndo chi'in ma ndiakan.

8 Ndyo'o antea ya'a ga naa ma ñuñivi iyo ndo niku, ta vitin ña ndō'iin ndo chi'in ma Racha'nu, yakan va ndichin va'a ma ñuñivi iyo ndo. Na kundaa va'a ndo ti se'e ma Racha'nu kùu ndo.

9 Vati ma ñu'ú ra jā'a yi ña na ni'i ndo ma ña ndicha, ña ndaa chi'in ña nduva'a kuii va'a.

10 Na nanduku ndo ja'a ndo ma ña chàta'ani ma Racha'nu.

11 Na ndikita'an ndo ta na ndō'iin ndo chi'in ma tiñu kini ña jà'a ma ndian iyo ma ñuñivi naa, ma ndian töve nàkoto na ma Racha'nu, va'aga ña na katakuati ndo ma ña jà'a na ma nuu ndichin ma nuu ka'iin kua'a ñiñivi.

12 Vati ndava kanuu kùuni yo ora kà'an yo cha'a' ma ña jà'a xe'e na.

13 Vati tu ndisaa kuii ma tu'un kà'an yo keta yi ma nuu ndichin nuu ka'iin kua'a ñiñivi, kìndoo kachin va'a yi. Vati ma ñu'ú kùu ma ña jandondichin ndisaa kuii ma nakuyi.

14 Yakan va te'en kà'an yo:

Na ndakoun, yo'o ña kixi,

Na ndetaun tañu ma ndian chī'i,

Tí Cristu kùu ma ra ni jatuun ra ma iti' kuà'un.

15 Yakan va na kumi kuenda va'a ndo ma ña jà'a ndo chi'in ma ña kà'an ndo. Na kòo ndo ma tava kùuni maa ndo, vati na koo ndo va chi'in kua'a chinituni va'a ndo.

16 Na koo va'a ndo ma tiempu i'ya ta na jaña ndo ma ña töve va'a ña jà'a ndo, vati ma tiempu vitin ya'a ga kini jà'a na.

17 Na jà'a ndo ma ña töve va'a ña kùuni maa ndo, vati na numi nanduku ndo naja kua kutunini ndo ma ña kùuni ma Ndioo ña ja'a ndo.

18 Na töve iyo yi ña ko'o ndo ndixi, ta kùuní ndo jà'a ra', vati yakan kùu ma ña jà'a ña töve va'a jà'a ndo. Ma ña iyo yi ña ja'a ndo kuu ña na koo kua'a' va'a ma Tati Ií Ndioo chi'in ndo.

19 Ta na ka'an ndo chi'in ma inga ñivi chi'in tu'un Salmu ta kata ndo iin yaa, iin yaa ña kà'an tu'un íf kuenda ma Racha'nu, kata ndo ta jaka'nú ndo ra chi'in ndisaa kuii anima ndo.

20 Na ku'va ndo ta'vindioo nuu ma ra kùu Tatá yo nani ora cha'a' ndisaa ña jà'a ra cha'a' yo. Ta takan na ja'a ndo chi'in sivi ma Racha'nu chito'o yo Jesucristu.

Naja kua iyo yi ña koo ma ñivi chinuni tu'un Jesuu chi'in ma ñivi na

21 Ndyo'o ndian iñu'u chi'in Cristu, iyo yi ña tiñu'u ndo ta jachi'in ta'ii'iin ndo chi'in ta'an ndo.

22 Ndyo'o ñivi ña'a ña cha tānda'a, na jachi'in ndo ta na tiñu'u ndo ndra kùu ii ndo, ti ña'a kùu ma ña iyo yi ña ja'a ndo cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un ma Racha'nu.

23 Vati ma ra kùu iian, kùu ra ma ra kuxini nuan, indukuni ma takua ma Cristu kùu ra ma ra kùxini nuu ma veñu'u ma ndian chinuni. Ta juuni Cristu kùu ma ra jàkakú ra na, vati ndiakan kùu na takua kùu ma kuñu ra.

24 Ti indukuni takua ma ndian chinuni ta jàchi'in na ma Cristu, ta juuni takan kùu chi'in ma ñivi ña'a cha tānda'a ña jàchi'in vi ndisaa ma ña kà'an ma ra kùu ii vi.

25 Ndyo'o ndra'ii na kuuni va'a ndo nde'e ndo ma ñivi kùu ñasi'i ndo indukuni ma tava Cristu kùuni ra nde'e ra ma veñu'u ma ndian chìnuni ta sòök' ro ra ña chí'i ra cha'a' na.

26 Ta takan kuàndakuu na ndian if já'a ra, ta janandoo ra na chi'in takuii ta chi'in ma tu'un ra ndia.

27 Ta takan kùu, ikan na jaya'a ra na nuu ìyo maa ra. Ta takan ndákkuu na ndian tacha ta nduva'a kuii vii, ti ni kuu na takua kùu iin ja'ma töve tií yi ta töve meku yi kuenda ra, vati ni kuu na iin veñu'u nduva'a kuii ií ta ndaa va'a.

28 Ta takan ma ndra tānda'a ìyo yi ña kuuni ndra nde'e ndra ma ñasi'i ndra takua kùuni ndra nde'e ndra ma kuñu ndra. Ti ma ra kùuni nde'e ma ñasi'i ra kuuni ra nde'e ra juuni maa ra ndia.

29 Vati ni'iin ñivi töve xàani na nde'e na ma kuñu juuni maa na vati jakachi na yi ta kumi kuenda na yi, indukuni ma tava já'a ma Jesuu chí'in ma veñu'u ndian chìnuni.

30 Vati ma ndian chìnuni kùu na takua kùu ma kuñu ra. Ta juuni maa yo kùu yo ma kuñu ra ndia.

31 "Yakan va ma ndra'ii ni ndakoo ndra ma tatá ndra chí'in ma'a ndra ora tanda'a ndra chí'in ma ñasi'i ndra, ta ninduví vi ni kùu vi iin kuñuni."

32 Ña'a kùu iin ma tu'un xe'e ka'nú nduva'a kuii, va yu'u kà'in cha'a' ma Cristu chí'in cha'a' ma ndian chìnuni tu'un ra.

33 Yakan va ndisaa kuii kivi, ma ta'ii'iin ndo ìyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo ma ñasi'i ndo ma tava kùuni ndo nde'e ndo juuni maa ndo, ta ma ña'a cha tānda'a, na tiñu'u vi ma ndra kùu ii vi ndia.

6

1 Ndyo'o ndiakuati chí'in ndian yoko, na jachi'in ndo ma ña kà'an ma tatá ndo chí'in ma'a ndo cha'a' ña cha ndó'iin ndo chí'in ma Racha'nu, vati ña'a iin ña ndaa va'a kùu yi.

2 Iin tu'un Ley ña kà'an Ndioo ña kùu yi ma ña nunuu ta juuni ndaka yi iin tu'un ña chā'a ra nuu ma ñivi ña na jachi'in na ma ña kà'an ma Ley ikan ña kà'an te'en: "Na tiñu'u nduva'a kuiun ma tatáun chí'in ma ma'un,

3 ikan na koo sii va'un kua'a' va'a tiempu ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya."

4 Ta ndyo'o, ndra kùu tatá, na jäkayuni ndo ma se'e ndo, vati va'a ga ña jakua'nu va'a ndo na ta kundayu'u va'a ndo na ta na jana'a ndo nuu na ma iti' ra, ikan na ki'vi na iti' ma Racha'nu ta kùuni na nde'e na ra ndia.

5 Ndyo'o ndian kùu musu, na jachi'in ndo ndisaa ma tiñu ña tàva ndian chà'nda tiñu nuu ndo ma ñuñivi i'ya. Ta ora já'a ndo yi na tiñu'u ndo na chí'in ndisaa ma anima ndo, takua já'a ndo ña jächi'in ndo ma Cristu.

6 Na ja'a va'a ndo ma tiñu kuenda na, va töve ivaa ma ora nde'e ni na, vaji ora töve na ña ja'a na kuenda ndo ìyo yi ña ja'a va'a ndo ma tiñu kuenda na, va töve ivaa chí'in ndiakan ni, vati iin tiñu va'a kùu yi ña já'a ndo kuenda Cristu ndia. Vati chí'in ndisaa kuii anima ndo já'a ndo ma ña kùuni Ndioo.

7 Tandi'i ma ña já'a ndo, na ja'a va'a ndo yi chí'in ndisaa kuii ma tundeeni ndo. Na ja'a ndo yi ma takua kùuni ndo ña já'a ndo ma tiñu nuu ma Racha'nu, ta na töve nuu ñivini.

8 Yakan ya cha chíto ta'ii'iin ndo, chíto a kùu ndo musu a chàkuu nuna ndo, ni ni'i ndo ma ña ni ku'va ma Ndioo va naja kua kàa ma ña va'a ña já'a ndo.

9 Ta ndyo'o ndian chà'nda tiñu nuu ndian kùu musu, na tiñu'u va'a ndo ma ndian jà'a tiñu nuu ndo. Na töve jayu've ndo na. Na kuku'uni va'a ndo, ti juuni kùu ndo musu ma Racha'nu chito'o yo, ra iyo andivi. Ta rakan ti iin nuuni ndè'e ra ndisaa ma ñivi.

Na kuàtiñu yo ma ñandee chà'a Ndioo, nuu ndian chìnuni kuenda jakanaa yo ma kuati

10 Yakan va vitin ndyo'o yani, na ndo'in ndo chi'in ma Racha'nu, ikan na ndakuu ni'i ndo cha'a' ma ndatu ka'nua ra.

11 Na kasi ndo ndo chi'in ndisaa kuii ma ndatiñu ña chà'a Ndioo nuu ndo, ikan na kundeeni ndo, ta ikan na töve kùu keña'a ma kui'na ndo.

12 Vati töve kànita'an yo chi'in iin ñivi kua kàa maa yo, vati kànita'an yo chi'in kua'a' nuu tati xaan ña chàkunuán' ma iti' andivi. Vati yakán' kùu ma ñán' jà'a tiñu nuu naa nuu ma ñuñivi i'ya, ta chà'ndán' tiñu nuu ma ñivi ña iyo nuu yi.

13 Yakan va na kasi ndo ndo ta kuàtiñu ndo ndisaa kuii ma ndatiñu ña chà'a ma Ndioo nuu ndo, ikan na kundeeni ndo ma ora ni keta ma kivi xaan, ta ora cha chinu ja'a ndo ndisaa yi, ta na kundeeni ndo tiaga.

14 Yakan va na ku'un ndo ma tu'un ndicha ña chìnuni ndo, ikan na kumi yi ndo takua kùu iin pañu. Ta na ku'un ndo ma ña ndaa ña kùu yi takua kùu iin chaleku ña kùmi yi ndo.

15 Ta na koo yati va'a ndo kuenda na katitu'un ndo ma tu'un Ndioo ña jàna'a yi naja kua kuu koo vii yo chi'in ra. Ña'a kùu yi takua kùu iin ndichan ña tì'i ndo cha'a ndo.

16 Ta ma ña chìnuni va'a ndo ma tu'un ra kùu yi kuenda ndo takua kùu iin kaa kutaa ña kùmi yi ndo. Ta takan kùu jakanaa ndo ma kui'na ora kànita'án' chi'in ndo.

17 Ta ma ña ni jàkakú Ndioo ndo kùu yi takua kùu iin te'e ña chundii yi xini ndo, ta ma tu'un Ndioo kùu yi kuenda ndo takua kuu iin machiti ña chà'a ma Tati Ií Ndioo nuu ndo.

18 Koto ndäkoo ndo ña kà'an ndo chi'in Ndioo: ta nani ora jànnini ndo ta ndàkan ndo nuu ra ña na kuta'an ma Tati Ií ra chi'in ndo ora kà'an ndo yi chi'in ra. Na koo yati va'a ndo, ta koto jàña ndo ña kà'an ndo chi'in Ndioo. Ta na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ma ñivi chìnuni ma ña kà'an ra ndia.

19 Na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'i ndia, ikan na ku'va ra nui ma kua kùu ka'in, ikan na töve yu'ví katitu'in ma tu'un ña iyo xe'e niku cha'a' Jesucristu.

20 Ndioo kùu ma ra tâchi yu'u ña na katitu'in ma tu'un i'ya nuu ndo, ta cha'a' yakan kuu yi ña indij ma tichi vekaa vitin. Yakan va na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'i, ikan na töve yu'ví katitu'in yi nuu ma ñivi.

Ta ña'a kùu tu'un nuu ndi'nia ña tåa Paulu nuu ñivi iyo ñuu Efesu

21 Ta tâchi ma ra nàni Tíkiku, ra yani yo ña ya'a kùunji nde'i, ra va'a jà'a tiñu kuenda ma Racha'nu, ikan na katitu'un ra nuu ndo ma naja kua ta'in ta niyi kùu ma ña jà'i ndia.

22 Yakan va tâchi ra nuu ndo, ikan na katitu'un ra yi nuu ndo, ikan na kuu jandomani ra ndo.

23 ¡Ma Ndioo, ra kùu Tatá yo, chi'in ma Racha'nu Jesucristu, na ku'va ra ña na koo vii ndo! ¡Ta na ku'va ra ma tundeeni ra nuu ndo, ikan na chìnuni va'a ndo tu'un ra, ta kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo!

24 Ta na koso ra ma ñamani ra chata ndo tandi'i ndyo'o ndian kùuni
nde'e ma Racha'nu Jesuu. Ta takan töve jaña yo ma ña kùuni yo nde'o ra
endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu tāchi racha'nu Paulu nuu ñivi chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu Filipu

Paulu chi'in Timoteu tāchi ndra tutu nuu ñivi iyo ñuu Filipu

¹ Paulu chi'in Timoteu, ndra jà'a tiñu kuenda Jesuu Cristu, tåa ndi ma tutu i'ya kuenda ndyo'o, ndian kùu ma ñivi Ndioo iyo ñuu Filipu, ndian indukuni kùu chi'in ma Racha'nu Jesuu. Ta juuni tāchi ndi yi kuenda ndyo'o, ndra kuxini chi'in ndian jà'a kuenda ndian chinuni tu'un Jesuu.

² Ma Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesuu, na ku've ra ma ñamani ra chata ndo, ta na koo taxiin ma anima ndo jà'a ra ndia.

Kà'an Paulu chi'in Ndioo cha'a' ma ndian chinuni

³ Nani ora chàku'unj ndo, chà'i ta'vindioo nuu ma Ndioo yo cha'a' ndo.

⁴ Ta nani cha'a' ora kà'in chi'in ra cha'a' ndo, ya'a chisij ora jà'i yi,

⁵ vati indukuni kùta'an ndo chi'in ma tiñu kuenda Ndioo ña jàna'a yo ma tu'un va'a ra nuu ma ñivi, nda ma kivi nunuu ta nda vitin.

⁶ Chito va'i ña ma Ndioo, ra kicha'a jà'a ma tiñu va'a tichi anima ndo, endeeni jàtiñu va'a ra chi'in ndo nda kati jachinu ra yi, nda keta ma kivi ña ni chikoni'i ndiko ma Jesuu.

⁷ Ya'a ga ndaa kùu yi kuundai tuva chànninj ma te'en cha'a' tandi'i ndo, vati ya'a ga va'a kùuni nde'i ndo, ti juuni indukuni kùta'an ndo chi'in chi'in ña kàtitu'un ndo ma ñamani Ndioo, vaji indij tichi vekaa a ka'in cha'a' tu'un Cristu nuu ñivi chà'nda tiñu ñuu ña tu'un ndicha kùu yi, ta kùu yi ma ña sàma anima yo jà'a yi.

⁸ Vati Ndioo kùu ma ra chito va'a ma naja ya'a kùuni nde'i ndisaa ndo, vati ndicha kuii kuunj nde'i ndo indukuni takua kùuni ma Racha'nu Jesucristu nde'e ra ndo ndia.

⁹ Chikain ñamani nuu Ndioo ma ora kà'in chi'in ra ña na ja'a ra ña na kuuni ga kua'a' ga ndo nde'e ndo ta'an ndo, ta na koo ga ma chinituni ndo ta na kutunini va'a ga ndo ndisaa nakuyi,

¹⁰ ikan na kutu'va kachin ndo ja'a ndo mamaa ña va'a. Ta takan kachin na kuu ndo, ta niiñin ñivi na küu tisokuati ndo ndia, nda kati na chikoni'i ndiko ma Jesuu,

¹¹ vati ndyo'o chi'in tundeeni ma Jesuu cha châ'nu anima ndo kuenda ña ja'a ndo mamaa ña va'a, ta cha'a' yakan jàna'a yi ña ya'a iñu'u ta ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo.

Nuu kà'an Paulu takua kùuni ra koo ra kuenda Cristu

¹² Ndyo'o yani, kùunj ña koto ndo ña ndisaa kuii ma ña tå'in ña nde'i tundo'o tichi vekaa, vâchi tindee ndicha kuii yi ña na kuita kuati tiá kua'a' ma tu'un cha'a' Jesucristu ña jàna'a yo.

¹³ Vati tandi'i ma ndra jandaru, ndra kùumi vetiñu chi'in kua'a' tiaga ñivi, chito na ña indij ma tichi vekaa cha'a' ña chinuni tu'un Jesucristu.

¹⁴ Ta ora nde'e ndian chinuni tu'un ra ña indij ma tichi ma vekaa, nduva'a kua'a' na cha kùuni ga na jana'a na ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi, ta na tükuii yu'vi na, ta chi'in tiaga ndatu kàtitu'un na nuu ma ñivi cha'a' ma Jesuu.

15 Ndicha va'a ña ïyo uvi uni ndian kà'an cha'a' ma Jesuu, va cha'a' ña xàani na ta ya'a tixin na ndè'e na yu'u, va ma inga na vii kà'an na cha'a' ma Jesuu ta kùuni na nde'e na ra.

16 Iyo ndian kà'an cha'a' ma Jesuu va chi'in ña nduva'a kuii kùuni na nde'e na yu'u, vati chito na ña Ndioo kùu ma ra chà'a ma tiñu i'ya nui ña na katitu'in ma tu'un va'a ña kà'an cha'a' Jesuu.

17 Ta ïyo inga ndian kà'an na ña kùu ma ña kùuni maa na, ta töve va'a chànnini na chí'in anima na ora kà'an na, vati kùuni na ña na kosoi tiaga kuati vitin ña cha indij tichi vekaa i'ya.

18 Vaji takan jà'a na, na kùa tuva takan. Vaji ndava nikuuni kùu yi, chí'in ña va'a chànnini na a töve, ña kà'an na cha'a' Jesuu; chisij, vaji takan kùu yi. Ta tiaga ni sii kùunj,

19 vati chito va'i ña tandi'i ma ña tà'an chi'in i'ya nuu indij tichi vekaa iin ña ni ja'a yi ña ni keta va'i cha'a' ña kà'an ndo chí'in Ndioo cha'i chí'in cha'a' ña tindee ma Tati Ií ma Jesuu Cristu yu'u.

20 Vati yu'u, va'a kuunj ta ndàtui ña töve kùkanui ña ka'in tu'un Cristu nuu ñivi. Va va'aga tu ka'in chí'in tundeeni ra ta takan kuu jaka'nui ra chí'in ndisaa ma ñandei ïyo kuñui, vaji tu juuni ïyo nditogai a tüvi.

21 Vati tu kindoo nditogai va kuenda Cristu ni koi, ta kùu yi iin ña va'a kuendai, va tu kuyj, tiaga va'a kùu yi.

22 Vati tu ïyo nditogai ma ñuñivi i'ya kuu ja'i tiaga ma tiñu va'a kuenda ma Racha'nu Jesuu. Yakan va na töve chitoi ndava kùu ma ña va'a ña kùu kachjin.

23 Ya'a ga ndetiñu kùu yi kuendai ma ninduvi ma ña takan: iin chiyo, ndava kùuni kuvi, ikan na kuu ku'in koi chí'in Jesuu, vati yakan kùu yi iin ma ña va'a nduva'a kuii kuendai,

24 va ma inga chiyo va'a ga kùu yi kuenda ndo ña na koo nditoi ñuñivi i'ya.

25 Ta cha'a yakan kùu yi ña chito va'i ña ni kindoi chí'in ndo, ikan na kuta'in chí'in ndo, ta takan kuu keta ndo iti' nuu, ta ikan na kusii ga ndo chí'in ma ña chinuni ndo ndia,

26 ikan na sii tiaga kuuni ndo ja'a yi ña na jaka'nu ndo Jesucristu ora ni nde'e ndo yu'u inga cha'a'.

Na koo yo takua ka'an tu'un va'a Jesucristu

27 Ndyo'o kùu ndo ma ndian chinuni tu'un Cristu. Yakan va na ja'a ndo kuenda nuu ndo ta na koo ndo ma kua ka'an ma tu'un cha'a' ra. Ta yu'u tu chai kunde'i ndo a töve, kuunj taso'i cha'a' ndo ña ïyo tu'va ndo chí'in ma tu'un cha'a' Cristu, ta na ndo iin ndo chí'in ma tiñu jà'a ndo cha'a' ma ña chinuni ndo ma tu'un ra.

28 Ta na chinuni ndo ña jayu'vi ma ndian kùuni kuati nde'e na ndo. Ta ña'a kùu iin ma ku'va kachin ña ma ndiakan kuà'an na ma iti' ni kuvi na, ta iin tiempuni juuni kùu yi iin ku'va ña ni kakú maa ndo. Ta ma tu'un i'ya vàchi yi kuenda Ndioo.

29 Vati cha'a' ma Jesuu, töve uvanuu ña chinuni yo tu'un ra kùu yi ña kuu koo va'a yo, ti juuni chà'a Ndioo ña na nde'o tundo'o cha'a' ra ndia.

30 Ndyo'o chí'in yu'u indukuni ndè'o tundo'o cha'a' Jesuu. Ta ní'i ndo tu'un naja kua cha ndè'i tundo'o, ta vitin juuni chito ndo ña chà'a ndo kuenda ña nde'egai tundo'o ndia.

2

Na koo yo kua iyo Jesucristu

1 Yakan va tu cha iyo tundeeni Cristu chi'in ndo kuenda jàndomani ndo ta'an ndo, ta tu ndòmani ndo ja'a ra cha'a' ma ña ya'a ga kùuni ra nde'e ra ndo, ta tu iyo Tati Ií Ndioo chi'in ndo, ta tu nàkoto ndo nda cha'a' kùu ña ya'a ga u'vini ma Ndioo nde'e ra ndo chi'in cha'a' ña ya'a ga kùnda'vini ra ndo,

2 tu takan iyo ndo, nduva'a kuii sii ni kuunji, tuva vii va'a iyo tandi'i ndo, ta ndo'iin tandi'i ndo chi'in cha'a' ma ña nduva'a kuii kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo, chi'in iin ni ma ña kua chànnini ndo, ta iin nuu ni ma ña chànnini ndo ja'a ndo.

3 Na jä'a ndo niiin nakuyi tuva ya'a ga tixin kùuni ndo a tu ya'a ga tayi kùuni ndo ndia. Va'a ga tu ni ja'a ndo iin nakuyi, na ja'a ndo yi chi'in anima vita ndo, ta ma ta'ii'iin ndo na tiñ'u'ndo ma inga na ña iin ndian va'a ga kùu na kua maa ndo.

4 Ta na nänduku ndo ma ña va'a kùuni maa ndo, vati na kutu'un ndo nänduku ndo ma ña va'a kuenda ma ii'iin inga na ndia.

5 Na indukuni nakanini ndo ma takua nàkanini ma Jesuu niku.

6 Vati ma Jesuu, vaji Ndioo kùu ra, töve nî chikan ra nuu Ndioo ña na kuu ra indukuni ma takua kùu ra.

7 Vati jächiyo ra ra takua kùu ra niku, ta ki'in kuenda ga ra ña kùu ra iin ra ja'a tiñu takua kùu iin musu, ta kâku ra takua kàku ndisaa yo ñuñivi i'ya.

8 Ta ora cha ndâkuu ra takua kùu maa yo tajan jâkunda'vini ra juuni maa ra, ta jächi'in ra tandi'i ña kà'an Ndioo, nda katì châ'a ra ña na kuvi ra nuu kruu.

9 Yakan va Ndioo jäka'nu ra ra ta châ'a ra iin tiñu ka'nuga nuu ra, ta nî'i ra iin ma tiñu ta iin sivi ka'nuga kua tandi'i ma sivi ña iyo.

10 Yakan va ora kuni na ma sivi ma Jesuu iyo yi ña kunandi chiti ma tandi'i ma ndian iyo andivi, chi'in ndian iyo ma ñuñivi i'ya, chi'in ndian cha chî'i ndia,

11 ta tandi'i na na nakoto na ña Jesuu kùu ma Racha'nu chito'o na, ta na katitu'un na ña takan kùu ra. Ta takan ni tiñ'u'na ma Racha'nu Ndioo, ra kùu Tatá.

Ma ndian chinuni tu'un Jesuu kùu na takua kùu ma ñu'ú ña jàtuun ma andivi

12 Yakan va ndyo'o yani ndian nduva'a kuii kùuni nde'i, va takua ndyo'o nani ora, ora iyo chi'in ndo jächi'in ndo ma ña kà'in, yakan va na jachi'in ndo tiaga ma ña kà'in ma vitin ña ya'a ga chika iyo. Ta na kuatiñu ndo jàna'a ndo, ti ndicha kuii kùu ndo ndian cha kâkú. Va na tiñ'u'ndo Ndioo ora jä'a ndo yi,

13 vati Ndioo jàketa ra ña nakanini ndo ja'a ndo ma ña va'a ta juuni rakan tindee ra ndo ña na jachi'in ndo ta ja'a ndo tandi'i ma ña kùuni ra.

14 Töve ka'an xaan ndo a kanita'an yu'u ndo, ora jä'a ndo nda ña nikuuni ña jä'a ndo,

15 ikan nii'in ma ñivi na küu tisokuati ndo ti töve iyo kuati ndo. Ta takan na kuu ndo ndian se'e Ndioo chi'in nii'in kuati ma tañu ma ñivi töve va'a jä'a chi'in ndian ya'a ga iyo kuati ñuñivi i'ya. Vati ma tañu ma ñivi ñuñivi i'ya kùu ndo ndian ya'a tacha ma takua tacha ma chele ma nuu ma ñuñivi nduva'a kuii naa.

16 Ta jana'a ndo ma tu'un ña kà'an cha'a' naja kua kuu koo va'a yo, ikan ora keta ma kivi ña na kichaa ndiko ma Jesuu, ma ñuñivi i'ya, ndava va'a kùuni cha'a' ma ña jà'a ndo, vati cha chìto va'i ti ndisaa tiñu jà'i ti töve ni ja'a ka'a ni yi.

17 Vaji ni nde'i tundo'o nda kati kuyj ta kùi takua kùu iin ña sokó yo nuu Ndioo cha'a' ma ña katitu'in ma tu'un cha'a' Cristu nuu ndo indukuni takua ma ña chinuni ndo ma tu'un ra kùu yi iin ña sokó ndo nuu ra ndia. Ta vaji takan kùu yi, va yu'u chisij, ta kuta'in ña juuni chisij chi'in ndo ndia.

18 Ta ndyo'o na kichi sii kuuni ndo ndia, ta na kuta'an ndo cha'a' ma ña chisij ndia.

Tàchi Paulu ma Timoteu chi'in Epafroditu ñuu Efesu

19 Yakan va ndàtui ña na ku'va ma Racha'nu Jesuu ña na kuu tachj numini ma Timoteu nuu ndo, ikan na nduva'a kuii kichi sii kuuni ora ni'i ma tu'un cha'a' ndo.

20 Vati töve nàta'in ni'iin ma inga ndian chànnini takua chànnini yu'u, uvanuu Timoteu kùu ra ña chànnini ra takan, ti nàkanini ndicha kuii ra cha'a' ma ña va'a kuenda ndo.

21 Vati tandi'i tiaga na nànduku na ma ña kùuni maa na, va na töve nànduku na ma ña kùuni Jesuu ña na ja'a na.

22 Va ndyo'o cha chìto va'a ndo ma tiñu va'a ña jà'a ma Timoteu chi'in ña kàtitu'un ra nuu ma ñivi ma tu'un ña kà'an cha'a' ña ni kakú yo, ta tindee ra yu'u ma takua kùu iin se'i.

23 Yakan va ndàtui ña ni tachj ra nda ora ña nde'e ji'nai ma naja kua kuàndita ma ña ta'in,

24 vaji chinuni ña ma Racha'nu ni ku'va ra ña na numini kuu kunde'i ndo ndia.

25 Ta vitin chànnini jachikokanj ndikoi ma ra yani yo Epafroditu nuu ndo, ma ra kùu merui, ma ra jà'a tiñu indukuni chi'in, takua jàtiñu iin ra jandaru. Ta rakan kùu ma ra tachi juuni maa ndo nui, ikan na ja'a ra ma tiñu ña chiniñu'i.

26 Ya'a ga kùuni ra kunde'e ra ndo, ta ya'a ga nàkanini ra cha'a' ndo vati chìto ndo ña ku'vi ra.

27 Ta ndicha kuii ña ku'vi ra niku, ta ndava chani kuvi kuii ra niku, va ma Ndioo kündä'vini ra ra, va na töve uvaa rakan ti nda yu'u ndia, ikan na töve nduva'a kuii nda'vi kuuni.

28 Yakan va ya'a ga kunumi ña ni tachj ra nuu ndo, ikan na kichi sii kuuni ndo na nde'e ndo ra inga cha'a', ta juuni ikan na töve nda'vi kùuni cha'a' ndo ndia.

29 Ora chaa ra ma nuu ndo na sii kuuni ndo nde'e ndo ra, ma takua kùu iin yani ndo cha'a' ma Racha'nu Jesuu, ta na tiñu'u nduva'a kuii ndo ra chi'in ma ndian kùu takua kùu ra,

30 vati chani kuvi kuii ra niku cha'a' ña jà'a ra tiñu kuenda ma Jesuu. Ta chani kuvi kuii ra cha'a' ña chà'a' ra tu'un ña jà'a ra ma tiñu kuendai, ta ndyo'o ña kùu ja'a ndo ma tiñu chiniñu'i niku.

3

Ma ña ndicha va'aga kiu yi ña nakoto yo ma Racha'nu Jesucristu

1 Ta vitin ndyo'o yani, na sii kuuni ndo nde'e ndo ma ña jà'a ma Racha'nu Jesuu. Ta kuendai na töve kayuni tuva nunuuni nunuuni kà'in ma ña cha tâi, vati kuenda ndo ya'a ga chiniñu'u ndo yi.

² Na kumi kuenda va'a ndo ndo chi'in ma ñivi ya'a xaani nde'e na yo, kùu ndian takua kùu ma ina, chi'in ma ndian jà'a ña töve va'a chi'in ma ndian chà'nda kuatí na ma kuñu yo, ti kàti na ña ïyo yi ña koo iin ku'va ma nuu ika kuñu yo kuenda ña na kakú yo chi'in Ndioo.

³ Vati ma ku'va ña ndicha va'a ña chana'a ïyo yo kuenda Ndioo kùu ma ña jàka'nu yo ra chi'in Tati Ií ra ña ïyo tichi anima yo, ta chi'in ña ya'a sii kuuni yo cha'a' ña ñivi kuenda Jesucristu kùu yo. Töve ïyo yi ña nanduku yo ñia tà'nda ñii nuu ika yo a inga nakuyi ña jà'a ma ñivini kuenda koo va'a yo nuu Ndioo, takan chànini ndiakan.

⁴ Tu chinunio ña ndicha kùu yi ña kindoo va'a yo chi'in Ndioo cha'a' ma ña jà'a maa yo, va tüvi inga yo kindoo va'aga nuu ra takua kindoo mai tuva takan.

⁵ Vati yu'u juuni chàndaka na ña na ka'nda ma sutu ñij nuu ikai ma ora já këtai una kivini ña kákui niku. Ta ñivi ndian ñuu Israel kùi, ta tata Benjamín kùi ndia. Juuni tandi'i tata nuu kichí kùu na nda vitin ndian Hebreu. Ta kuenda ña kà'an yo ña ra jàchinu ma tu'un ley Ndioo tää Moisés, kùu ka'in ña juuni kùi iin ra fariseu.

⁶ Ya'a ga kùuni jachinui ma tu'un Ndioo, yakan va châkunui jànde'i tundo'o chata ma ndian chinuni tu'un Jesucristu niku, ti chànini ña töve va'a jà'a na niku. Ta cha'a' ña jákui ma ña kà'an ma ley Ndioo, nii'in ma ñivi na töve kùu tisokuati na yu'u, ti iin ra ndaa kùi kuenda jàchinui ma ley Ndioo.

⁷ Va tandi'i ma ña'a ya'a ga va'a kùu yi kuendai niku, va vitin chito va'i ña tüvi nda kuenda yi, uvanuu ña na nakotoi Jesucristu iyo kuenda.

⁸ Ta tandi'i ñia kí'jn kuendai niku ña iyo ñuuñivi i'ya tüva chiniñu'i yi. Vati vitin uvaa ña ka'nú kuendai kùu yi ña tandikui kuá'in chata ma Racha'nu Jesuu. Ta cha'a' Jesuu kùu yi ña nää tandi'i nakuyi, ta ndisaa kuii nakuyi ndé'i yi takua kùu iin ma cha'an ni, cha'a' ña ya'a kùuni nde'i Jesuu. Ta kùuni chai nakotogai ra tiaga,

⁹ ta na chai koi indukuni chi'in ra. Na töve nàndukui ña kui iin ra ndaa jà'a ña jàchi'in ma ley ndian judíu, vati nàndukui kùi iin ra ndaa cha'a' ña chinuni ña jà'a Jesuu cha'i. Ma ña kùuni ka'in kùu yi ña na kùu yo ndian ndaa jà'a Ndioo cha'a' ma ña chinuni yo tu'un Jesuu.

¹⁰ Va ma ña kùuni kùu ña nakotoi ma Jesuu, ta kùuni kotoi ma ndatu ma takua nàtaku ra niku, ta kùuni nde'i ma tundo'o takua ndé'e ra tundo'o, vajji tu kuvj indukuni takua chí' ra ndia,

¹¹ vati ndàtui ña Ndioo ni janataku ndiko ra yu'u tañu ndian chí'í.

Kumani tiaga chaa yo ma nuu kùuni yo chaa yo

¹² Na töve kùuni ka'in ña cha ní'i ma tandi'i nakuyi ña ïyo yi ña ni'o nuu Jesucristu, ta na töve kùuni ka'in ña iin ra ndaa nduva'a kuii kùi ndia, va juuni ndàtui iti' nuu, ta jàtiñui chi'in ndisaa animai, ña kùuni jakanai ra takua cha jákanaa ra yu'u kuenda ra.

¹³ Na töve kà'in ña juuni mai kùu iin ra ña cha jákanai ma nuu ni koi iti' nuu, ta ma ña jà'a ndicha kuij kùu ña na naanj ma ña cha kíndoo iti' chata, ta jàtiñui cha'a' ma ña vachi iti' nuu,

¹⁴ ikan na chai ta kùu jakanai ndisaa ña va'a ña ïyo andivi, vati Ndioo kâna ra yo, ikan na ndaki'o yi ja'a Jesucristu.

¹⁵ Tandi'i yo takani cha chinuni ma ña kà'an Ndioo. ïyo yi ña nakanini yo ma takani ta na töve sàma yo yi. Tu ïyo nda ndyo'o siin chànini ndo ma

cha'a' nakuyi, juuni ni ku'va ma Ndioo ña na koto ndo ma ña va'a chi'in ña töve va'a.

¹⁶ Yakan va vitin ndicha kuii ïyo yi ña koo yo ma takua takani ïyo yo niku chi'in ma ña cha n'i'o.

¹⁷ Ndyo'o yani, na ja'a ndo ma takua jà'i, ta na ja'a va'a ndo kuenda ma takua ïyo ma ndian jà'a takua jàna'a ndi chi'in ma ña takani jà'a ndi.

¹⁸ Ya'a ga kua'a' cha'a' kâ'in chi'in ndo, ta nda vitin chi'in takuii tinui chàkui ña kà'an tukui nuu ndo ña ïyo kua'a' ñivi ña töve chinuni na ma ña ndaa cha'a' ña chi'i Jesuu nuu kruu kuenda yo niku.

¹⁹ Ta ndiakan ni naa na cha'a' ma ña töve chinuni na. Ta ndisaa tiempu nànduku na ma ña kùuni maa na. Ndian cha ndakuu kini ta ya'a ga iti' kùuni na, yakan va tüva kukanuu na cha'a' ña jà'a na. Ta uvani cha'a' tandi'i ma ña ïyo ma ñuñivi i'ya titunini na.

²⁰ Va kuenda maa yo ma ñuu ndicha yo kùu ma andivi, ti ni koo yo tikan chi'in Ndioo. Ta juuni andivi ni kichi ndiko ma Racha'nu Jesucristu ra ni jakakú yo. Ta kuenda rakan ndàtu yo chi'in ndisaa anima yo nani kivi.

²¹ Ta rakan kùu ra ni sama ra ma kuñu yo ña ya'a ga nda'vi kùu yi, ikan na kuu yi takua kùu ma kuñu ma Jesuu ña ya'a ga vii kàa yi ta tacha yi. Ta ni ja'a ra yi chi'in ma ndatu ra ña kuàtiñu ra ña ka'nda yi tiñu nuu ma tandi'i nakuyi.

4

Na kusii va'a kuuni ña ndō'iin ndo chi'in Jesuu

¹ Yakan va ndyo'o yani, ndian ya'a ga kùunij nde'i, ndian ya'a ga kùunij kunde'i, ndian chinuni ma ña ka'in ndian jà'a ña ya'a ga chisiij ta tayi kùunij cha'a' ndo, na koo va'a ndo, ta na töve ndakoo ndo ña chinuni ndo ma tu'un Racha'nu Jesuu.

² Jànjinj ma ña nàni Evodia chi'in ma ña nàni Síntique na jando'iin tu'un vi cha'a ña kùu vi ma iin ta'an vi cha'a' ña chinuni vi ma tu'un Jesuu.

³ Ta yo'o yani, ra ya'a ga va'a kùu merui, ra jàtiñu indukuni chi'jn, chikain ñamani nuun ña na tindeun vi, vati jàtiñu vi indukuni chi'in ma ora chàkuii ndi kàtitu'un ndi ma tu'un va'a cha'a' Cristu nuu ma ñivi niku, indukuni chi'in ma Clemente chi'in ma inga tiaga ma ndra jàtiñu chi'jn. Vati cha iyo ma sivi ndo nuu ma tutu ña kà'an nda ñivi ni koo na chi'in Ndioo endeeni.

⁴ Yakan va na sii va'a kuuni ndo ña ïyo ndo chi'in Jesuu. Ta jàkuku'uni ndikoi ndo, na sii kuuni ndo.

⁵ Ta na tandi'i ma ñivi na nakoto na ndo takua kùu iin ndian nduva'a kuii va'a ta ya'a iñu'u, vati ma Racha'nu Jesuu chani kuyatin kichaa ra inga cha'a'.

⁶ Koto kütü'un ndo cha'a' nii'iin nakuyi, vati ndisaa tiempu, na ndakan ndo ña chinuñu'ndo nuu Ndioo ora kà'an ndo chi'in ra, ta ku'va ndo ta'vindioo nuu ra ndia.

⁷ Takan ïyo yi ña ja'a ndo, ikan na ku'va Ndioo ña na koo ma tundeeni ra chi'in ndo. Ta ma tundeeni ikan nduva'a ka'nú yi ña ni küu kutunini yo ndisaa yi. Yakan kùu yi ña kùmi yi ma anima yo chi'in chinituni yo cha'a' ña cha ndō'iin yo chi'in Cristu Jesuu.

Na nakanini ndo cha'a' tandi'i ma ña va'a

⁸ Cha'a' nuu ndi'i nia jàkuku'uni ndo, ndyo'o yani, ña na nakanini ndo cha'a' ma ña ndicha ta ma ña iñu'u, ta na nakanini ndo cha'a' ma ña ndaa

chi'in ña va'a, ta na nakanini ndo cha'a' ma ña nduva'a kuii kùuni ma ñivi nde'e na. Ndisaa ña'a iyo yi ña jaka'nu ndo yi.

⁹ Na jakua'a ndo ta jachinu va'a ndo tandi'i ña jāna'i nuu ndo ña kùu ma tu'un ña kā'in chi'in ndo. Ta yakan kùu ma ña chīni ndo ta ndē'e ndo jā'i. Yakan va na jakua'a ndo ta jachinu va'a ndo yi, ta takan koo ma Ndioo chi'in ndo, ra chà'a ña na koo vii anima ndo.

Paulu chà'a ra ta'vindioo cha'a' ña sòkó ndian chinuni ñuu Filipu

¹⁰ Ya'a ga sii kùuní ña iyoí kuenda ma Racha'nu Jesuu vati ndyo'o cha kicha'a ndiko ndo nàkanini ndo cha'i. Va na töve kùuni ka'in ña ndyo'o cha nàani ndo yu'u niku, vati kùuní ka'in ña ndyo'o ña níiin cha'a' taká'an kùu tindee ndo yu'u.

¹¹ Töve kà'in takan ña chìniñu'i iin nakuyi, vati cha chìto va'i naja kua chisij chi'in ña iyo nui.

¹² Chitoi koi takua kùuni ma ndian iyo nda'vei, ta juuni chìtoi koi takua iyo ma ndian kuika ndia. Cha kütu'vai naja koo va'i chi'in ma ninduvi nakuyi, juuni chìtoi ma takua kùuni yo ma ora nduva'a kuii va'a kùuni yo ta chisoko yo ndia, ta juuni chìtoi ma takua kùuni yo ma ora ña ndava chakoso ma nakuyi nuu yo chi'in ma ora níiin nakuyi na töve iyo nuu yo ndia.

¹³ Ndisaa kuii ma kuati kùu ndondaa yi, ta ndisaa ña va'a kùu jà'i, vati Jesucristu kùu ma ra jà'a kuenda yu'u ta chà'a ra ma ndatu ra nui.

¹⁴ Vaji takan kùi, va ndyo'o juuni va'a jà'a ndo kuundai. Yakan va va'a ni ta'an jà'a ndo ña tindee ndo yu'u ña kundei ma tundo'o ña ndè'i vitin.

¹⁵ Ta ndyo'o ndian chinuni ña iyo ñuu Filipu cha chito ndo ña uvaas ndyo'oni kùu ndo ma ndian tindee yu'u chi'in ña sòkó ndo nui ma ora kicha'i kàtitu'in ma tu'un cha'a' Cristu ora kéis ñu'u' Macedonia. Níiin inga ndian chinuni inga ñuu tindee na yu'u takua jà'a ndo chi'jn.

¹⁶ Ta juuni ora iyoí ma ñuu Tesalónica niku, ta tâchi ndiko ndo ma ña sòkó ndo nui ma ora chìniñu'i ma nakuyi. Kua'a' cha'a' jà'a ndo takan.

¹⁷ Na töve ndatui nani ora ma ña sòkó ndo nui, ti ma ña sòkó ndo kuenda Ndioo kùu yi, ta ndatui ña Ndioo ni ti'i ra kuenda yi ta ni ndokua'a yi kuenda ndo.

¹⁸ Vati ma ña sòkó ndo nui cha ní'i tandi'i yi ta ndava châkoso yi nui chi'in ma ña tâchi ndo nui chi'in ma ra nàni Epafroditu. Ta ma ña tâchi ndo nui kùu yi takua kùu ma xiko kutu ña nduva'a kuii vii cha'an ña sòkó ndo nuu Ndioo. Ta ya'a chisii Ndioo cha'a' ma ña jà'a ndo iin ma ña jàka'nu ndo ra ma takua kùu iin ma ña nduva'a kuii vii cha'an kuenda Ndioo.

¹⁹ Yakan va ma Racha'nu Ndioo ra tiñu'i, ni ku'va ra nuu ndo tandi'i ma ña chìniñu'u ndo, nda cha'a' ndisaa ña va'a ta ka'nu ña iyo chi'in Jesucristu.

²⁰ Ndicha ña nduva'a kuii ka'nu kùu ra kùu Ndioo Tatá yo. Yakan va na jaka'nu yo ra endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tu'un nuu ndi'i nia ña kà'an Paulu

²¹ Na kaña'a ndo chi'in tandi'i ñivi iyo ñuu Filipu kuundai, ndian kùu ñivi Ndioo cha'a' ña chinuni na ña jà'a Jesuu. Ma ndian kùu yani yo, ndian jà'a tiñu indukuni chi'jn juuni tâchi ndra saludu nuu ndo ndia.

²² Ta juuni tâchi ndian chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu Roma saludu nuu ndo. Ta ma ndian chinuni ña jàtiñu ve'e ma ra kùu rey César tâchi na iin saludu ka'nu ga nuu ndo ndia.

23 Ta chikain ñamani nuu ma Racha'nu Jesucristu ña na ku'va ra ma
ñamani ra chata tandi'i ndo. Takan na kuu yi. Amén.

Tutu tāchi racha'nu Paulu nuu ñivi chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu Colosa

Tāchi Paulu chi'in Timoteu iin tutu nuu ñivi iyo ñuu Colosa

¹ Yu'u, Paulu, ra kùu tatum Jesuu Cristu ti takan kùuni Ndioo ña na kui, indukuni chi'in ma ra yani yo Timoteu,

² tài ma tutu i'ya kuenda ndyo'o yani iyo ñuu Colosa, ndian chinuni tu'un Cristu ta kùu ífido jà'a Ndioo. Ma Ndioo, ra kùu Tatá yo na koso ra ma ñamani ra chata ndo, ta na ja'a ra ña na koo taxiin ma anima ndo ndia.

Kà'an Paulu chi'in Ndioo cha'a' ma ndian chinuni iyo ñuu Colosa

³ Nani ora, ora kà'an ndi chi'in Ndioo, chà'a ndi ta'vindioo nuu ma ra kùu Tatá ma Racha'nu Jesuu cha'a' ndo.

⁴ Vati cha ní'i ndi ma tu'un cha'a' ndo, ña nduva'a kuii chinuni ndo ma tu'un ma Jesuu ta chi'in ma ña nduva'a kuii kùuni ndo nde'e ndo ma ndisaa ñivi iyo kuenda Ndioo.

⁵ Cha'a' yakan kùu yi ña chìsii ndo cha'a' ma ña va'a ndàtu ndo ña ni ní'i ndo nda'a' Ndioo ora koo ndo chi'in ra ma andivi. Vati cha chìni ndo ña takan kà'an ma tu'un ndaa ña kà'an ra.

⁶ Ma tu'un ndaa i'ya cha chìnu yi nuu ndo, takua kùu ninii ma ñuñivi nuu cha ya'a ga kua'a' ma ñivi kuàkutu'va na ta kuàkua'nu ma anima na jà'a yi, indukuni ma takua kùu chi'in ndo ma nda ora ña chìni ndo ta chìto va'a ndo ma tu'un ndaa, ña kà'an cha'a' ma ñamani Ndioo kuenda ndo.

⁷ Tu'un i'ya kùu ma ña jāna'a ma ra Epafra, ra ya'a kùunio nde'o, ma ra jàtiñu chi'in yo, ta rakan kùu ra jà'a iin tiñu va'a ña chà'a Jesuu nuu ra kuenda ma ña va'a maa ndo.

⁸ Epafra kùu ma ra nda'a ma tu'un cha'a' ndo nuu ndi, chi'in cha'a' ma ña nduva'a kuii kùuni ndo nde'e ndo ma ñivi ta'an ndo jà'a ma ndatu ña chà'a ma Tati Ií Ndioo nuu ndo.

⁹ Ta cha'a' yakan kùu yi ña nda ma ora chìto ndi naja kua cha iyo ndo, na töve ndàkoo ndi ña kà'an ndi chi'in Ndioo cha'a' ndo, ta chikan ndi nuu ra ña na ku'va ra ña na koto kachin va'a ndo ndisaa kuii ma ña kùuni ra. Vati chà'a ma Tati Ií ra ma chinituni ña kùu kutunini ndo kua'a' va'a ndisaa kuii nakuyi.

¹⁰ Ta takan juuni kùu koo ndo ma takua kùuni ma Racha'nu Jesuu ña ja'a ndo, ti iin ra iñu'kùu ra. Takan iyo yi ña ja'a ndo ma takua chàta'ani ra. Ti takan kùu ja'a ndo kua'a' nuu tiñu va'a takua kùuni ra, ta ikan na kuu chaa va'a ga ndo ña na nakoto ndo ma Ndioo.

¹¹ Ta juuni takan na ku'va ra ma ndatu ka'nú chi'in tundeeni ra nuu ndo. Ta ikan takan chi'in ma tundeeni ikan kùu kundeeni ndo ta kùu koo taxiin ndo ma nuu ñuñivi i'ya.

¹² Ta juuni tu takan ja'a ndo, ni koo siini ndo ora ku'va ndo ta'vindioo nuu ma Tatá yo Ndioo. Ta rakan cha jàndondaa ra ndo, ikan na kuu ni'i ndo ma tundeeni ra ña ni ku'va ra nuu ndo, ma ndyo'o ndian kùu ñivi ra, ndian chìto kachin va'a ma iti' ra nuu chà'nda ra tiñu.

¹³ Ndioo kùu ma ra jàkakú yo ma nuu naa, nuu chà'nda ma kui'na tiñu, ta ndàki'in ra yo ku'a'ñan yo chi'in ra ma nuu chà'nda ma ra Se'e ra tiñu, ra ya'a kùuni ra nde'e ra.

14 Ta cha'a' nií Jesuu kùu yi ña jàkakú ma Ndioo yo ta jànaa ra ma kuati ña jà'a yo.

Ndomani ndiko yo kuenda Ndioo cha'a' ña chí'i ma Jesuu cha'a' ma kuatio

15 Ndioo kùu ma ra na kùu nde'o, va Jesuu kùu ma xinda'vi ra ña kùu nde'o. Ta juuni Jesuu, ra Se'e Ndioo, kùu ma ra ka'nu ga kua nuu tandi'i ña tûvi ma ñuñivi i'ya.

16 Ta cha'a' Jesuu kùu yi, ña jàtuvi ma Ndioo tandi'i ma ña iyo ma andivi chi'in tandi'i ma ña iyo ma nuu ñu'u ñuñivi ndia. Ta juuni jà'a ra ña tûvi ma ña kùu nde'o chi'in ma ña töve kùu nde'o ndia, indukuni ma takua kùu ma ndian kùu rey, ta ma ndian tati xaan chà'nda tiñu, ta tandi'i ndian iyo ndatu ndia. Tandi'i yakan, tûvi jà'a Ndioo chi'in nda'a' Jesuu ta kuenda ra kùu yi ndia.

17 Jì'na ga ma Jesuu kùu ma ra iyo ta yoso nuu ra nuu tandi'i nakuyi, ta jà'a ra ña iyo va'a tandi'i nakuyi ma ñuñivi i'ya ndia.

18 Ta juuni Jesuu, kùu xini ma kuñu yo, ta ma ña'a kùuni yi ka'an yi ña rakan kùu ma ra kuxini nuu ma ndisaa ndian chinuni tu'un ra. Ta ma ra nunuu, jì'na ga ra nàtaku ndiko ña chí'i ra, ikan na ni'i ra ma tiñu ka'nu ga kua nuu tandi'i nakuyi.

19 Vati ya'a ga chìsii Racha'nu Ndioo, ti Jesucristu kùu ra indukuni ma takua kùu maa ra.

20 Ta chi'in Jesuu, jà'a ma Ndioo ña na jandomani ra tandi'i nda ña ni kuuni, nda ma ña iyo ma ñuñivi chi'in tandi'i ma ña iyo ma andivi ndia. Ta takan juuni kùu koo va'a na cha'a' ma nií ña sòkó ma Jesuu ña chàti ra nuu ma kruu.

21 Ndyo'o taji'na niku ya'a ga chika iyo ndo nuu Ndioo, ti töve kùuni ndo nde'e ndo ra ta töve chinuni ndo ma tu'un ra chi'in ndisaa ma anima ndo, cha'a' ma ña kini jà'a ndo niku.

22 Va vitin, cha jàndomani Jesucristu ndo nuu Ndioo cha'a' ña sòkó ra kuñu ra nuu Ndioo ora chí'i ra. Ta takan jà'a ma Jesuu, ikan na kuu ndaka ra ndo nuu nda Ndioo, ikan na kuu ndo ndian ií kuenda ra. Ta ni'iin kuati ndo na koo, ta na kùu tisokuati na chata ndo nuu Ndioo ndia.

23 Va cha'a' ma ña'a iyo yi ña koo ndaa va'a ndo ta iyo yi ña chinuni ndo ma ña jà'a Ndioo, ta na töve iyo yi ña kesin ndo chinuni ndo ma tu'un ra. Ti ma tu'un i'ya cha chinuni ndo ta vitin ndàtu ndo ña ni kakú yo. Tu'un i'ya kùu ña cha tâkutu'un nuu tandi'i ma ñuu iyo ma ñuñivi, ta yu'u ra nàni Paulu juuni kachin Ndioo yu'u ña tìndeí ña kàtitu'in ma tu'un i'ya ndia.

Paulu, ndiso ra tiñu ña jà'a ra tiñu kuenda ndian chinuni tu'un Jesuu

24 Vitin ndicha kuii ña ya'a ga chisij ña ndè'i ma tundo'o cha'a' ndo, vati takan kùu ndo'iín chi'in Jesuu ña ndè'i tundo'o takua tâ'an ra. Vati maa yo kùu yo takua kùu ma kuñu Jesuu, ta ña'a kùuni yi ka'an yi ña kùu yo ma ñivi chinuni ma tu'un ra.

25 Ndioo kùu ma ra jàkuiso tiñu i'ya yu'u, ikan na kui iin musu kuenda ña na ja'i tiñu kuenda ma ña va'a ndo, ndyo'o ndian chinuni tu'un Jesuu. Ta takan kùu jachinui katitu'in ma tu'un ra nuu tandi'i ñivi.

26 Ma ña kùunji ka'in kùu yi ña ma tu'un xe'e ña kumi ma Ndioo niku, cha kua'a' va'a kuiya, ta vitin ja tâkutu'un yi nuu ndo, ndyo'o ndian kùu ñivi ií ra, ndian chinuni tu'un ra.

27 Yakan va jà'a ma Ndioo ña na koto ndo ma tu'un nduva'a kuii ka'nú ikan, ña xe'e niku, ndyo'o ndian yüvi judíu. Ta ma tu'un xe'e ikan kùu

Jesuu iyo ma tichi anima ndo. Ta vitin juuni maa ndo ndàtu ndo koo ndo nuu iyo ra ma andivi ma nuu ya'a ga tacha ra.

28 Ndyu'u kùu ma ndra kàtitu'un ma tu'un Jesuu nuu ndisaa kuii ñivi, ta chündayu'u ndi na, ta jàna'a ndi nuu na chí'in kua'a' tandí'i chinituni ña chà'a Ndioo nuu ndi, ikan na nda jana'a ndi na nuu Ndioo cha'a' ma ña chinuni va'a na ma tu'un Cristu.

29 Ta cha'a' ña'a kùu ña jàtiñu ni'i va'i ta kàtitu'in chí'in ndisaa kuii ma ña ndei chí'in ndatu ña chà'a ma Jesuu nui ndia.

2

1 Kùunji ña na koto va'a ndo ña jàtiñu ni'i va'i cha'a' ndo chí'in cha'a' ma ñivi iyo ñuu Laodicea chí'in cha'a' ma ndisaa ndian takä'an nde'e yu'u.

2 Jàtiñui kuenda ndo, ikan na sii kùuni ndo chí'in ma anima ndo, ikan na ndo'iin ndo chí'in anima ma ta'an ndo ta kùuni ndo nde'e ndo na ndia. Ta takan na koo kua'a' va'a iin chinituni ndaa va'a, ta na ku'va yi ña na kutunini va'a ndo ma tu'un xe'e ña kumi ma Ndioo niku, ta juuni ma cha'a' Cristu kùu ma tu'un xe'e ikan.

3 Vati nuu rakan, kùu nata'an yo ndisaa kuii ma ña va'a, ti iin ra ya'a ga chito kùu ra ta iyo kua'a' chinituni ra ndia.

4 Tu'un i'ya kùu ma ña kàtitu'in nuu ndo, ikan ni'iin ma ñivi na kùu janda'viña'a ndo chí'in tu'un vatania.

5 Vaji na töve iyo chí'in ndo ma tañu ndo, ta na töve nde'e ndo yu'u, va nani ora nàkanini cha'a' ndo ta ya'a ga chisiñ ña chà'i kuenda ña iyo va'a ndo chí'in ma ñivi. Ta juuni chisiñ ña iyo ndaa va'a ndo cha'a' ma ña chinuni ndo ña ja'a ma Jesuu ndia.

Kicha'a chàa ndiko ma ñivi iyo ñuu Colosa iyo na chí'in Jesuu

6 Yakan va takua ndyo'o cha kí'vi ndo iti' kuà'an Jesuu ña kùu ra chito'o yo, ta takan iyo yi ña tandikun ndo ku'un ndo iti' ra, nda vitin a iti' nuu ndia.

7 Na ku'un ndaa va'a ndo iti' ra takua kuà'an kono va'a iin yo'o yutun tichi ñu'u'. Ta takan iyo yi ña kua'nu ndaa va'a ndo chí'in ma ña chinuni ndo cha'a' ra, ma takua cha kütu'va ndo. Ta nani kivi iyo yi ña ku'va ndo ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo ndia.

8 Na ja'a va'a ndo kuenda nuu ndo. Ta na kù'va ndo ña na janda'viña'a ma ñivi ndo ndia, chí'in ma tu'un ña chànnini na ña ya'a ga ndaa kùu yi, vaji töve takan kùu yi. Vati ndiakan, na töve tindee na na chí'in ma tu'un Jesuu, vati tindee na na va chí'in ma tu'un ña jàna'a naja kua kùu nuu kicha'a ñuñivi i'ya niku.

9 Vati tandí'i ma ña kùu Ndioo, ta juuni takua indii kuñu Jesucristu ndia.

10 Ta ndyo'o ni'iin ga nakuyi töve kùmaní anima ndo, vati iyo ndaa va'a ndo kuenda ra ña ndò'iin ndo chí'in ra. Vati rakan, ra kuxini nuu tandí'i ña iyo ndatu ta juuni ra chà'nda ma tiñu nuu ma tandí'i tati ndia.

11 Ta cha'a' ña ndò'iin ndo chí'in Jesuu ta sâma ndo ma kua iyo ndo niku, vati kîndaa ma kuati ndo. Va Ndioo na töve nî sama ra yo ma takua ja'a ma ndian judíu chí'in nda'a' na, ora chà'nda na ma ñii nuu ika se'e na, vati ja'a ra yi va cha'a' Jesucristu.

12 Vati ndyo'o, ora künduta ndo niku, juuni kùu yi takua cha kuchi ndo indukuni chí'in Jesuu, ta nàtaku ndiko ndo chí'in ra ndia, vati chinuni ndo

ma ndatu ña jà'a ma Ndioo ña jänataku ndiko ra ma Jesuu tañu ma ndian ndíi.

¹³ Ta ndyo'o ma tatiempu niku, kùu ndo takua ma ndian chí'i cha'a' ma kuati ña jà'a ndo, ta cha'a' ña na töve ní chiyo ndo takua kùuni Ndioo niku. Va vitin Ndioo, cha jändochaa ndiko ra ma kua koo ndo, ta jändoi'in ra ndo chi'in Cristu, ta cha'a' rakan kùu yi ña jännaa Ndioo ma kuati yo.

¹⁴ Vati Ndioo cha jännaa ra ma tutu ña tísokuati chata yo ña kà'an yi ña iyo yi ña ko'o andaya' cha'a' ma kuati yo. Va Ndioo jännaa ra yi cha'a' ña chí'i Jesuu nuu kruu.

¹⁵ Ta chi'in Jesuu kùu yi ña nāmaa ra ma ndatu ma kui'na chi'in inga tati xaan, ta nduva'a kuii jákukanuu ra na nuu tūvi ñivi, va ndicha kuii ña jäkanaa ra na ora chí'i ra nuu kruu.

Na nanduku ndo ma ña va'a ga iyo andivi

¹⁶ Yakan va na jächi'in ndo tuva kà'an ma ñivi chata ndo cha'a' ma ña chàchi ndo a chì'i ndo. Ta juuni na jächi'in ndo tuva kà'an na cha'a' kivi ña jà'a ndo iin viko chi'in cha'a' ma yoo chaa a cha'a' ma kivi nindee yo ndia.

¹⁷ Tandi'i ma ña'a kùu yi takua iin xinda'vini ña jàna'a yi naja kua ni kuu yi iti' nuu, va ma ña ndaa kùu Cristu.

¹⁸ Na kù'va ndo ña na jakesiin na ndo iti' va'a Ndioo, vaji jà'ani na ña iin ndian ya'a ga va'a kùu na, va janda'vei na na nuu nde'e ñivi, ta jàka'nuni na kua'a' nuu tati, ta kà'an na, ti ndè'e na ma Ndioo ma tañu ñuma'na na, ta ndava jåka'nuni nduva'a kuii na juuni maa na, ta ya'a ga tayi kùuni na cha'a' ma chinituni na, vaji töve nda kuenda yi.

¹⁹ Vati ndiakan, na töve ní ndo iin na chi'in ma Cristu ra kuxini, ti kùu ra takua kùu iin xini yo. Ta ma xini yo jà'a yi ña kùu kua'nu ma kuñu yo ma ora chà'a yo ma ña kachi yi. Ta juuni takan jà'a ra ña kua'nu ma ñivi ra, ta jàndo'iin ra na ma takua kùuni Ndioo.

²⁰ Va takua ndyo'o cha chìnuni ndo ta ndö'iin ndo chi'in Jesuu. Yakan va kùu ndo ndian cha chí'i chi'in ra. Ta na tüva chà'nda ma ña töve ndicha chàkunuu ma ñuñivi i'ya tiñu nuu ndo. ¿Ta naja juuni jächi'in ndo ma tu'un jàna'a ma ndatu xaan ikan, tuva takan? Ta iyo iin ku'va ña kà'an te'en:

²¹ “¡Na tiün ña'a! ¡Na kächun yakan, na kí'un yakan chi'in nda'un!”

²² Tandi'i ma ku'va i'ya kùu yi cha'a' ma ndatiñu ña ndi'i yi ma ora chàtiñu yi, ta ña'a kà'an yi cha'a' ma ña kùuni na ña na jà'a yo, va ña jàna'a ñivini kùu yi.

²³ Ta ndicha va'a ña ma tu'un i'ya juuni kùu yi iin tu'un ka'nu nduva'a kuii chànnini na, vati ndiakan endee jäka'nu na ma Ndioo, ikan na nde'e ma inga ñivi na, kùuni na. Ta jà'ani na ña ñivi nda'vei kùu na, ta ya'a ga jànde'e na tundo'o juuni ma kuñu maa na ndia, ti chànnini na ña iin ña va'a kùu yi kuenda Ndioo. Va na tükuii nda kuenda yi. Va tandi'i ma ña jà'a na, ma ña chàta'ani maa kuñuni na kùu yi.

3

¹ Yakan va takua ndyo'o, cha nätaku ndiko ndo chi'in Jesuu, na nanduku ndo ma ña iyo andivi, ma nuu nändi ma Jesuu ma chiyo kua'a ma Ndioo ma nuu chà'nda ra tiñu.

² Tüva nakanini kua'a' ndo cha'a' ma ña ïyo ma ñuñivi, va cha'a' ma ña ïyo andivi na nakanini ndo tiaga kua'a'.

³ Vati Ndioo cha ndikiva'a ra ma naja kua koo ndo endeeni chi'in Jesuu, cha'a' ña cha ndō'iin ndo chi'in ra, vati kùu ndo takua kùu ndian cha chī'i chi'in Jesuu kuenda Ndioo.

⁴ Ta Jesuu kùu ma ra chà'a' ña ïyo ndito endeeni ndo. Ma ora ni kichaa ndiko ra ma ñuñivi i'ya, juuni ni ni'i ndo ña kuu koo ndo indukuni chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu.

Naja kua chīyo ma ñivi Ndioo chi'in ma naja kua ïyo na ma vitin ndia

⁵ Na jaña ndo ma ña töve va'a, ña chàta'ani ma ñivi ïyo ñuñivi ja'a na. Ta nñ'iin ndo, na töve ki'vi ndo chi'in ma ña'a töve kùu ñasi'i ndo. Ta na jää'a ndo iin ña kini. Ta na kù'un ndo ma iti' ya'a ga chàta'ani ma kuñu ndo. Ta na nänduku ndo ma ña töve va'a ña kùuni ma anima ndo. Ta na jäka'nu ndo ma xu'un' a ndatiñu, koto jaña ndo ña jäka'nu ndo nuu Ndioo.

⁶ Ta cha'a' ma ña'a, ndicha kuii ña ni kichaa iin kivi ña ni nde'e na kua'a' va'a ma tundo'o jà'a ma Ndioo, ma ndian töve jächi'in ma ña kà'an ra.

⁷ Yakan kùu ma ña jà'a ndo ma tatiempu niku, ora chákunuu ndo ma iti' kini.

⁸ Va vitin na ndakoo ndo ma tandi'i ña tu'un kini takua kùu ma ña kùxaani ndo, ma ña kà'an ti'ini ndo, ta ma ña jäti'ini ndo, chi'in ña kà'an ndaa ndo, chi'in tu'un töve va'a ña kee yu'u ndo ora ka'an ndo ndia.

⁹ Na töve ïyo yi ña ka'an ndo tu'un vata chi'in ma ta'an ndo, vati cha sâma ndo jà'a Ndioo, ta ndâkoo ndo ma iti' chata ma takua jâ'a ndo niku.

¹⁰ Va vitin ndyo'o cha kî'vi ndo kuâ'an ndo iti' chaa, ikan na kuu chaa ndo kùu ndo takua kùu ndian chaa, vati Ndioo ra jätuvi ndo, cha kîcha'a ra jà'a ra ña kuâsama ndo, ikan na kuu ndo ma takua kùu maa ra, ikan na kuu nakoto kachin va'a ndo ra.

¹¹ Na tüva ni kuenda yi, vaji kùu yo ndian griegu a kùu yo ndian judíu, na tüva kuenda a tà'nda ñii nuu ika yo, a töve ndia. Ta juuni na tüva na kuenda tuva kichi yo chika a yatin ni, ta tüva na kuenda tuva kùu yo musu a ndian chà'nda tiñu ndia. Va uvanuu Cristuni kùu ra ïyo ga kuenda, vati rakan kùu ra kuxini, ta juuni ïyo ra chi'in tandi'i ñivi ra ndia.

¹² Ya'a ga kùuni ma Ndioo nde'e ra ndo ta kâchin ra ndo ña na kuu ndo ma ñivi ra, ndian ii jà'a ra. Yakan va na sama chaa va'a ndo, ta na kunda'vini ndo ta'an ndo. Ta na tindee ndo na, ta na koo tundeeni ra chi'in ndo, ta na koo taxiini ndo, ta na kundeeni ndo ndia.

¹³ Tuva kayuni ma inga ñivi nde'e na nuu ndo, ïyo yi ña kundeeni ndo ta na jaka'nuni ndo ma kuati nuu ta'an ndo. Indukuni ma takua jäka'nuni ma Racha'nu Jesuu ma kuati maa ndo niku, takan ïyo yi ña janaa ndo ma kuati nuu ma ta'an ndo ndia.

¹⁴ Yakan va na kicha'a chaa ndiko ndo koo ndo, ti ma ña ndaa ga kùu ña na kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo, vati yakan kùu ma ña jà'a ña kuu ndo'iin va'a ndo chi'in ta'an ndo.

¹⁵ Ta na ku'va ndo ña na ka'nda Cristu tiñu nuu anima ndo, ikan na kuu koo vii ndo chi'in ma ta'an ndo. Vati cha'a' yakan kùu yi ña kâchin ma Ndioo ndo, ikan na kuu ndo'iin ndisaa ndyo'o ndian chinuni tu'un Jesuu, va koto na jäña ndo ña ku'va ndo ta'vindioo nuu ra.

¹⁶ Ma tu'un Jesuu na koo yi nani kivi ma tichi ma anima ndo. Ta chi'in kua'a' chintuni ña chà'a Ndioo nuu ndo, na jana'a ndo ta jandomani ndo ma inga ñivi. Ta chi'in ndisaa kuii ma anima ndo, na kata ndo tanuu yaa

kuenda Ndioo, takua kùu ma salmu, ma yaa ií, chi'in iin inga nuu yaa ña jàka'nu yi ma Ndioo, vati chà'a ra ma ñamani ra nuu ndo.

¹⁷ Ta tandi'i ma ña jà'a ndo chi'in ma ña kà'an ndo, na ja'a ndo yi chi'in ma sivi ta ndatu ma Racha'nu Jesuu. Ta na ku'va ndo ta'vindioo nuu Ndioo Tatá yo cha'a' ma Racha'nu Jesuu.

Naja kua iyo yi ña ja'a ma ñivi Ndioo, ta naja kua iyo yi ña koo na chi'in ma ñivi na

¹⁸ Ndyo'o ñivi ña'a ña cha tända'a, na jachi'in ndo ta na tiñu'u ndo ndra kùu ii ndo, ti ña'a kùu ma ña iyo yi ña ja'a ndo cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un ma Racha'nu.

¹⁹ Ndyo'o ndra'ii, na kuuni va'a ndo nde'e ndo ma ñivi kùu ñasi'i ndo, ta na töve iyo yi ña koo nduva'a ndo chi'in vi.

²⁰ Ndyo'o ndiakuati chi'in ndian yoko, na jachi'in ndo ndisaa kuii ma ña kà'an ma tatá ndo chi'in ma ma'a ndo, vati takan chàta'ani ma Racha'nu Ndioo.

²¹ Ndyo'o ndra kùu tatá, na töve iyo yi ña jakayuni ndo ma ndiakuati se'e ndo, koto ya'a maxii kùuni na ja'a ndo.

²² Ndyo'o ndian kùu musu, na jachi'in ndo ndisaa ma tiñu ña tava ndian chà'nda tiñu nuu ndo ma ñuñivi i'ya. Na ja'a ndo yi vaji nde'e na a töve, ikan na kindoo va'a ndo chi'in na. Vati iyo yi ña ja'a ndaa va'a ndo ma tiñu jà'a ndo, ti nde'e Ndioo ma ña jà'a ndo, ta ya'a tiñu'u ndo ra.

²³ Tandi'i ma ña jà'a ndo, na ja'a va'a ndo yi chi'in ndisaa kuii ma tundeeni ndo. Na ja'a ndo yi ma takua kùuni ndo ña jà'a ndo ma tiñu nuu ma Racha'nu, ta na töve nuu ñivini.

²⁴ Vati cha chito va'a ndo ña ma ña ni ni'i ndo nda'a' ma Racha'nu kùu ma tundeeni ra. Vati ndyo'o, jà'a ndo tiñu nuu Cristu, ti ma ra chito'o ndicha kuii kùu ra.

²⁵ Va ma ndian jà'a ña töve va'a, ni ni'i na ña töve va'a jà'a ra, ta ni jande'e ra tundo'o na cha'a' yi. Vati ma Racha'nu Ndioo, ni'iin ñivi töve ka'nu ga kùu iin na kua inga na, vati indukuni kùu ndisaa na kuenda ra.

4

¹ Ndyo'o ndian chà'nda tiñu nuu ndian kùu musu, na tava ndaa va'a ndo tiñu nuu na. Na kuku'uni va'a ndo, ti juuni kùu ndo musu ma Racha'nu chito'o yo, ra iyo andivi. Ta rakan juuni chà'nda ra tiñu nuu ndo ndia.

Na ka'an ndo chi'in Ndioo

² Na nani kivi kà'an ndo chi'in Ndioo, ta yati va'a koo ndo ora kà'an ndo chi'in ra ndia. Ta na ku'va ndo ta'vindioo nuu ra.

³ Na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ndi ndia, ikan na nuna ma Ndioo iti' ku'un ndi, ikan na kuu ku'un ndi nuu tùvi ñivi ta katitu'un ndi nuu na ma tu'un cha'a' Cristu, ma tu'un indii xe'e chi'in Ndioo niku. Vati cha'a' ña katitu'un ma tu'un i'ya kùu yi ña indij vekaa vitin.

⁴ Ta na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'i, ña na ja'a ra ñamani, ikan na kuu ka'an kachin va'i nuu na ma takua iyo yi ña ja'i yi.

⁵ Na koo va'a ndo ta vii kà'an ndo chi'in ma ndian töve chinuni tu'un Jesuu. Ta na jana'a va'a ndo ma tu'un ra nuu na ma tiempu ña kùmani.

⁶ Ma tu'un ña ni natu'un ndo, nani ora iyo yi ña vii natu'un ndo yi chi'in na, ta ikan na kuu koto va'a ndo ma naja kua nàka'an kachin ndo chi'in ma ta'ii'in na ma ora chìkatu'un na nuu ndo.

Cha'a' nuu ndi'i nia tâchi Paulu tutu nuu ñivi iyo ñuu Colosa

⁷ Ma ra yani yo, ma ra nduva'a kuii kùunio nde'o, ra nàni Tíkiku, ma ra nduva'a va'a ña tìndee ta jà'a ra tiñu nuu ma Racha'nu, indukuni chi'in ndi. Ta ni chaa ra katitu'un ra ma tu'un cha'i nuu ndo.

⁸ Yakan va tâchi ra nuu ndo, ikan na koto kachin ndo ma naja kua iyo ndi, ta takan kùu jandomani ra ndo.

⁹ Ta juuni chi'in ra, ni ku'un ra yani yo ra nàni Onésimu, iin ra ñuu ndo ña nduva'a kuii kùunio nde'o kùu ra. Ta juuni ra chinuni va'a tu'un Jesuu kùu ra. Yakan va ndrakan, ni katitu'un ndra ma nuu ndo ndisaa ma naja kua tà'an ndi ma nde've.

¹⁰ Ma ra nàni Aristarcu, ra kùu merui ma tichi vekaa i'ya, juuni tâchi ra iin tu'un ña kaña'a ra chi'in nuu ndo ndia. Ta takani ma ra nàni Marku, ra kùu se'e tacha'nu Bernabé ndia. Ndyo'o, cha ní'i ndo ma tu'un ña nda tiñu kùu ma ña jà'a ma racha'nu Marku ndia. Tuva kuà'an ra kuànde'e ra ndo ma nuu iyo ndo, na chaa va'a ra nuu ndo.

¹¹ Ta juuni Jesuu ra juuni nàni Justo, juuni tâchi ra ña kaña'a ra chi'in ndo ndia. Ndرا'ya kùu ndra judíu ña jàtiñu chi'in cha'a' ma nuu chà'nda Ndioo tiñu. Ta túvi inga ndra judíu ña tìndee na yu'u takan. Ta ndra'ya kùu ma ndra nduva'a kuii ndaanji.

¹² Ma ra nàni Epafra, ra jà'a tiñu kuenda Jesucristu. Tâchi ra iin tu'un ña kaña'a ra chi'in ndo ndia. Ta rakan ti iin ra ñuu ndo kùu ra ndia. Ta nani ora kà'an ra chi'in Ndioo cha'a' ndo, ikan na koo ndaa va'a ndo kuenda Ndioo, ta na ndaki'in iti' ndo chata ra chi'in ndisaa kuii tundeeni ndo ma takua kùuni ra ña na ja'a ndo ndia.

¹³ Yu'u kùu ma ra chito ndaa va'a ña ma Epafra, ya'a ga nàkanini ra cha'a' ndo chi'in cha'a' ma ndian iyo ma ñuu Laodicea chi'in cha'a' ma ndian iyo ñuu nàni Hierápolis.

¹⁴ Ma ra nàni Luka, ma ra kùu ndotor, ra nduva'a kuii kùunio nde'o, juuni tâchi ra ma tu'un ña kaña'a ra chi'in ndo ndia. Ta takani ma Dema ndia.

¹⁵ Na kaña'a ndo chi'in ma ñivi iyo ñuu Laodicea. Ta juuni na kaña'a ndo chi'in ma ña nàni Ninfa, chi'in ma ndian chinuni kùti'vi ma ve'an ndia.

¹⁶ Ma ora na ya'a ndio ña jàkua'a ndo ma tu'un i'ya, na tachi ndo yi nuu ma veñu'u ña nda ma ñuu Laodicea, ikan na jakua'a ma ñivi chinuni iyo ñuu ikan yi ndia. Ta ndyo'o, na jakua'a ndo ma tutu ña vàchi nuu ndo nda ma ñuu Laodicea ndia.

¹⁷ Na ka'an ndo te'en chi'in ma Arquipu: "Na janiniun ña ja'a va'un ma tiñu ña tåtuu ma Racha'nu Jesuu ñyun." Takan kati ndo chi'in ra, kùuni.

¹⁸ Yu'u ra nàni Paulu, tài ma tu'un i'ya chi'in nda'i chi'in ma letra mai ndia ña ni kaña'i chi'in ndo. Na kuku'uni ndo ña indij ma vekaa. Ndioo na ku'va ra ma ñamani ra chata ndo. Takan na kuu yi. Amén.

Ma tutu nunuu ña tāa racha'nu Paulu kuenda ñivi chìnuni tu'un Jesuu ña iyo ñuu Tesalónica

Nuu kàña'a Paulu chi'in ñivi chìnuni tu'un Jesuu iyo ñuu Tesalónica

¹ Yu'u Paulu chi'in Silvanu ta Timoteu, tāa ndi tutu i'ya kuenda ndisaa ndyo'o ndian chìnuni tu'un Jesuu iyo ma ñuu Tesalónica, vati ndyo'o kùu ndian iyo kuenda Tatá yo Ndioo chi'in Racha'nu Jesucristu. Ta ma Tatá yo Ndioo chi'in ma Racha'nu Jesucristu, na ja'a ra ña na na koo vii ma anima ndo ta na ku'va ra ma ñamani ra nuu ndo ndia.

Ma ñivi iyo ñuu Tesalónica ya'a ga chìnuni na tu'un Jesuu

² Nani ora ña kà'an ndi chi'in Ndioo ra kùu Tatá yo, juuni chà'a ndi ta'yindioo nuu ra cha'a' ndo,

³ vati ora kà'an ndi chi'in ra, juuni chàku'uni ndi ti ya'a ga jà'a ndo tiñu kuenda ra cha'a' ña ya'a chìnuni ndo tu'un ra. Ta juuni chàku'uni ndi naja kua kùta'an ndo chi'in ra ña kùuni ndo nde'e ndo ñivi ta'an ndo, ta naja kua ya'a ga kùndeeni ndo ña ndè'e ndo tundo'o, vati töve jàña ndo ña ndàtu ndo Racha'nu Jesucristu nda kati chaa ora ña ni kichi ndiko ra.

⁴ Ndyo'o yanj ndian chìnuni, cha chìto va'a ndi ti maa ma Ndioo kàchim ra ndo ña na kuu ndo ñivi ra, vati kùuni ra nde'e ra ndo.

⁵ Vati ora kàtitu'un ndi ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu nuu ndo, töve ní kàtitu'un ndi yi chi'in tu'un yu'uni ndi, vati juuni jàna'a ndi yi chi'in ndatu jà'a ma Tati Ií Ndioo ndia. Ta juuni chìto va'a ndi ti tu'un ndicha kùu yi, ta juuni cha nde'e ndo ma naja kua chiyo ndi chi'in ndo niku, vati mamaa tiñu va'a jà'a ndi kuenda ndo ma kivi ikan.

⁶ Ndicha kuii ña ndyo'o indukuni va'a iyo ndo, takua iyo ndi, ta indukuni iyo ndo takua iyo ma Racha'nu ndia, ti indukuni tāndikun ndo kuà'an ndo chi'in ndi ma iti' ra, ta jà'a ndo takua jà'a ra ndia. Ta juuni jàchi'in va'a ndo ma tu'un ra ora kàtitu'un ndi yi nuu ndo. Ta ma Tati Ií Ndioo jà'a yi ña ya'a ga chìsii ndo ora kîcha'a ndo chinuni ndo ma tu'un Jesuu ña jàna'a ndi nuu ndo, vajj nde'e ndo kua'a' tundo'o cha'a' ma tu'un ra.

⁷ Ta ma kua chiyo ndo ikan, jàna'a ndi'i yi, ta nde'e tandi'i ma ndian chìnuni iyo ñu'u' Macedonia ta ñu'u' Acaya ma takua va'a chiyo ndo.

⁸ Ta ndicha kuii ña chítakuati ma tu'un cha'a' Racha'nu Jesuu ta cha'a' naja kua chìnuni ndo tu'un Ndioo ninii ñuu iyo ma ñu'u' Macedonia ta ñu'u' Acaya, va juuni chítakuati yi ndava kua'a' inga tuku ñuu ndia. Yakan va tüva iyo yi ña katitu'un ndiko ndi nuu ní'iin na, kua chìnuni ndo tu'un ra, vati cha chìto va'a na naja kua kùu yi.

⁹ Vati juuni maa ma ñivi ndisaa ñuu ikan kàtitu'un na nuu ndi naja kua tiñu'u ndo ndi ora chà'an ndi chànde'e ndi ndo, ta naja kua jà'a ndo ña ndakoo ndo ña jàka'nú ndo ma ndioo yutun ii, ta tāndikun ndo ma iti' ndicha ta kîcha'a ndo jàka'nú ndo Ndioo, vati uvanuu rakan kùu ma Ndioo ndito ta ndaa.

¹⁰ Ta ma ñivi ñuu ikan juuni nàtu'un na chi'in ndi ña ndicha kuii ña ndàtu ndo ma kivi ña ni kichi ndiko Jesuu iti' andivi, vati rakan kùu ra Se'e Ndioo, ra jänataku ndiko ra tañu ma ndian ndií. Ta juuni ma Jesuu

ni jakakú ra yo nuu ma tundo'o ya'a ga xaan ña ni jande'e Ndioo ñivi tiá ití' nuu.

2

Ma tiñu jà'a Paulu ma ñuu Tesalónica

¹ Ndyo'o yani, cha chító va'a ndo ti ora kíchi nde'e ndi ndo, tüvi ní janaa ká'a ní ndi ma tiempu ndi chi'in ndo, vati kíchi jà'a ndi iin tiñu va'a kuenda ndo ndia.

² Ta juuni cha chító va'a ndo naja kua känduv'a ma ñivi ñuu Filipu ndi, ta naja kua jández'e na tundo'o ndi antea ña chää ndi ñuu ndo. Va vaji takan jà'a na chi'in ndi, va tüvi ní yu've ndi ku'un ndi ma ñuu ndo ña kukatitu'un ndi nuu ndo tu'un cha'a' naja jàkakú Jesuu yo, vati Ndioo tinddee ra ndi, vaji káketa ndian kùuni kuati ndé'e nuu ndi.

³ Ta yüvi tu'un vata kùu ma ña jāna'a ndi nuu ndo ti mamaa tu'un ndaa kùu yi, ta ni tüvi chànnini ndi janda'viña'a ndi ndo ndia,

⁴ vati juuni maa ma Racha'nu Ndioo kündeeni ra nuu ndi. Yakan va chä'a ra ma tiñu ikan nuu ndi ña na katitu'un ndi nuu ndo naja kua kùu kakú ndo, ta takan kàtitu'un ndi yi nuu ndo vitin. Ta chi'in ma tu'un kàtitu'un ndi, tüvi nànduku ndi ja'a ndi ña na kuta'ani ma ñivi yi, ti kuenda Ndioo kà'an ndi yi. Vati rakan kùu ma ra ña kí'in ku'va naja kua kàa ma anima yo.

⁵ Ta cha chító va'a ndo ti na tüvi jànda'viña'a ndi chi'in ma tu'un vii ña kà'an ndi ta ni tüvi nànduku ndi naja kua jakanaa ndi xu'un' nuu ndo ndia. Ndioo chító ña ndicha kùu ma tu'un ña kà'an ndi nuu ndo i'ya.

⁶ Vati taku ndyu'u tüvi nànduku ndi ña na jaka'nu ní'iin ñivi ndyu'u, ni ndyo'o ta ni ñivi inga tuku ñuu ndia. Vaji kùu ndakan ndi nuu ndo ña na tinddee ndo ndi chi'in ndisaa ma ña kùmansi nuu ndi, cha'a' ña chä'a ma Racha'nu Cristu tiñu nuu ndi niku. Ta tüvi ní ja'a ndi yi takan,

⁷ vati ya'a vii jà'a ndi chi'in ndo, ti ndyu'u kùuni ndi ndo takua kùuni iin ña'a kùu ma'a ora kùmian ndiakuati se'an.

⁸ Takan kùu ta ora kàtitu'un ndi tu'un va'a Ndioo nuu ndo, va na yüvi yakani kùu ma ña jà'a ndi, vati ndava kùu kuvi ndi cha'a' ndo cha'a' ña ya'a ga kùuni ndi nde'e ndi ndo.

⁹ Yakan va ndyo'o yani, cha chító va'a ndo naja kua ni'i jàtiñu ndi nduvi ta niñuu, ikan na ni'i ndi ña kachi ndi ora chïyo ndi chi'in ndo ma ora chäkunuu ndi kàtitu'un ndio ndi ma tu'un Ndioo nuu ndo. Takan jà'a ndi, vati tüvi kùuni ndi kuu ndi iin ndian jàtañu nuu ní'iin ndo.

¹⁰ Ta ndyo'o cha chító ndo ta chító va'a Ndioo ndia, naja kua va'a ta ndaa ña jà'a ndi ora chïyo ndi chi'in ndisaa ndyo'o ndian chinumi tu'un Ndioo. Yakan va ní'iin ñivi na kùu tisokuati na ndi.

¹¹ Ta juuni cha chító ndo ña naja kua jàndomani ndi ta'ii'iin ndo ta naja kua kíchi sii kùuni ndo ora tåso'o ndo ma tu'un kàtitu'un ndi nuu ndo. Vati jà'a ndi chi'in ndo takua jà'a iin ra kùu tatá chi'in se'e ra,

¹² vati endee jànnini ndi ndo ña na ja'a ndo takua iyo yi ña ja'a ndo, ikan na koo va'a ndo kuenda Ndioo, ti rakan kùu ra ña kachin ra ndo ña na koo ndo chi'in ra nuu ni nde'o naja kua ya'a ga ka'nu kùu ra ma nuu chà'nda ra tiñu.

¹³ Yakan va cha'a' ña'a kùu yi ña endee töve jàña ndi ña chä'a ndi ta'vindioo nuu ra cha'a' ndo, vati ndyo'o ora chini ndo tu'un Ndioo ña kàtitu'un ndi nuu ndo, ma ora ikani jàchi'in ndo yi chi'in ndisaa anima ndo, vati cha chító ndo ña yüvi tu'un yu'u ñivi kùu yi vati tu'un Ndioo kùu

yi. Ta ndicha kuii ña ma tu'un Ndioo kùu ma ña jà'a ña koo ndo tiá vii nuu anima ndo, ikan na sii kuuni Ndioo ja'a ndo.

¹⁴ Ta ndisaa ndyo'o yani, ndian iyo ñuu Tesalónica, indukuni tā'an ndo takua tā'an ma ñivi Ndioo, ndian chinuni tu'un Jesucristu ña iyo ñuu'u' Judea. Vati ndyo'o indukuni ndē'e ndo tundo'o ja'a ma ndian töve chinuni iyo ñuu ndo, takua ndē'e ma ndian ñu'u' Judea tundo'o ja'a ma ndian judíu iyo juuni ma ñuu na ndia.

¹⁵ Takan kūu ta ma ndian judíu iyo juuni ma ñuu na, ndiakan kùu na ña chā'ni na Racha'nu Jesuu, ta juuni ndiakan kùu na ña chā'ni na ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo chīyo taji'na ndia. Ta ikan jan jākunu na ndyu'u. Vati xaani na nde'e na ndisaa ñivi ta kànita'an na chi'in na ndia, va Ndioo töve chīsii ra ndē'e ra ma ña jà'a na.

¹⁶ Tatu kùuni ndi ka'an ndi chi'in ma ñivi yüvi judíu naja kua kuu jakakú Ndioo na, ta tüvi chā'a na ña na katitu'un ndi yi nuu na. Ta cha'a' yakan kùu yi ña tiaga ndòkua'a ma kuati na. Ta vitin ma ndiakan ndē'e na tundo'o, ti ya'a kàyuni ma Ndioo nde'e ra nuu na cha'a' ma ña töve va'a jà'a na.

Kàtitu'un Paulu ña chànnini ra kunde'e ra ñivi iyo ñuu Tesalónica inga cha'a'

¹⁷ Ndyo'o yani, vaji takä'an nde'e ndiko ndi ndo nda ora kësiin ndi chi'in ndo, va endee ñu'u'ndi ndi ndo, ta ndisaa tiempu chànnini ndi kunde'e ndiko ndi ndo ma ñuu ndo inga cha'a'.

¹⁸ Va taku yu'u Paulu nduva'a kuii kua'a' cha'a' chànnini kunde'i ndo ñuu ndo niku, va ma kui'na chàsián' ma iti' ndi, yakan va ní kuu ku'un ndi kunde'e ndi ndo.

¹⁹ Va ndyu'u kùuni ndi ña na koto kachin ndo ña tandi'i ndyo'o ndian chinuni kùu ma ndian jà'a ña sii kùuni ndi, ta tayi kùuni ndi ti tīn va'a ndo ma tu'un kàtitu'un ndi nuu ndo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a chīsii ndi ndàtu ndi ora ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu chito'o yo.

²⁰ Vati ndicha kuii ña cha'a' ndyo'o kùu yi ña ya'a ga chīsii ndi ta tayi kùuni ndi.

3

¹ Takan kūu ta tava ní kundeeni ndi ña ya'a chànnini ndi cha'a' ndo, yakan va ndyu'u kàchín ndi ña va'a ga ña kindoo ma'iin nia ndi ma ñuu Atenas,

² ta tāchi ndi ma ra yano Timoteu nuu ndo, vati rakan jàkuu tīñu nuu Ndioo indukuni takua kùu ndi, vati juuni kàtitu'un ra naja kua jàkakú Cristu yo ndia. Ta cha'a' yakan kùu yi ña tāchi ndi ra, ikan na ku'va ra tundeeni ndo, ña na chinuni va'a ndo ma tu'un Ndioo,

³ ikan na jāña ní'iin ndo ma tundeeni Ndioo ña iyo chi'in ndo jà'a ma tundo'o nde'e ndo. Vati ndyo'o cha chito va'a ndo naja kua iyo yi ña nde'o tundo'o cha'a' ña chinuni yo ma tu'un Cristu.

⁴ Vati ora chīyo ndi chi'in ndo juuni kàtitu'un ndi nuu ndo ña ni nde'o tundo'o iti' nuu, ta ndicha kuii ña takan kùu yi, ti takan cha nde'e ndo yi vitin.

⁵ Ta tava ní kundeeni gai tiá kivi ña chànninj cha'a' ndo, yakan va tāchi ma Timoteu nuu ndo, ikan na ku'va ra koto ndi tuva ndicha ña juuni chinuni ga ndo tu'un Jesuu a tüva. Vati yu'u, ndasij niku ti tu janda'víñ'a ma

kui'na ndo ta ki'vi ndiko ndo jà'a ndo ma ña kini inga cha'a'. Ta tu takan kùu yi, tüvi nda kuenda kùu ma tiñu jà'a ndi chi'in ndo tuva takan.

⁶ Va tava vitin já kichaa ndiko Timoteu ña chànde'e ra ndo ma ñuu Tesalónica, ta kàtitu'un ra nuu ndi naja kua chinuni va'a ndo ma tu'un Jesuu, ta naja kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo, ta naja kua chàku'uni ndo ndi ta juuni naja kua ya'a iyoni ndo nde'e ndo ndi, takua iyoni ndi kunde'e ndi ndo ma nuu iyo ndo ndia,

⁷ yakan va cha'a' ndisaa ma tuxaan ini ña tà'an ndi i'ya vaji ndè'e ndi kua'a' tundo'o. Ta ndetiñu kùu yi kuenda ndi, va vitin chìsii ndi ti chito ndi ña chinuni va'a ndo ma tu'un Jesuu.

⁸ Yakan va vitin cha tüva nakani ndi cha'a' ndo vati cha chito ndi ña juuni iyo ndaaga ndo iti' ma Racha'nu.

⁹ Yakan va ora kà'an ndi chi'in Ndioo juuni ya'a chà'a ndi ta'vindioo nuu ra cha'a' ndo, ti cha'a' ndo kùu yi ña ya'aga sii kùuni ndi nuu ma Racha'nu Ndioo.

¹⁰ Vati nduvi ta niñuu ora kà'an ndi chi'in ra cha'a' ndo, chìkan ndi ñamani nuu ra ña na ku'va ra ku'un ndi kunde'e ndi ndo nuu iyo ndo. Vati kùuni ndi katitu'un ndi nuu ndo ma tu'un ra ña kùmaniga koto ndo.

¹¹ Yakan va chìkan ndi nuu ma Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesuu, ña na tindee ra ndi, ikan na kuu ku'un ndi kunde'e ndiko ndi ndo inga cha'a'.

¹² Ta juuni na tindee ma Racha'nu ndo, ikan na kuuniga ndo nde'e ndo ma ndian chinuni chi'in ma ndian töve chinuni, takua kùuni ndi nde'e ndi ndo ndia.

¹³ Ta ma Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá yo, na ku'va ra tundeeni ra nuu ndo, ikan na koo ga ma kuati ndo nuu ra, ta kuu ndo ñivi va'a ta íí kuenda ra ora ni kichi ndiko ma Racha'nu Se'e ra Jesucristu, chi'in tandi'i ndian íí ña ni kichaa chi'in ra.

4

Racha'nu Ndioo ya'a chìsii ra

¹ Yakan va vitin ndyo'o yani jànnini ndi ndo ta chìkan ndi cha'a' ña kùu ndo ndian kuenda ma Racha'nu Jesuu ma kua jàna'a ndi nuu ndo niku, ña na koo ndo ma takua kùuni ra, ikan na sii kuuni ra cha'a' ndo. Chito ndi ña takan iyo ndo vitin, va jànnini ndi ndo ña na ja'a ndo yi tiá kua'a'.

² Vati ndisaa ndo cha chito va'a ndo ma tu'un kàtitu'un ndi nuu ndo chi'in ndatu ña chà'a Racha'nu Jesuu nuu ndi,

³ vati ma Racha'nu Ndioo kùuni ra ña na kuu ndo ndian íí kuenda ra, ta töve kùuni ra ña ki'vi ndo chi'in ña'a yüvi ñasi'i ndo.

⁴ Ta na koto va'a ndo naja kua koo vii ta'ii'iin ndo chi'in ñasi'i ndo ta iñu'u koo ndo chi'in vi,

⁵ ta tüvi jà'a ndo ma ña chàta'ani ma kuñu ndo takua jà'a ma ñivi ña töve nàkoto Ndioo.

⁶ Ta juuni tüvi jànda'viña'a ndo ma meru ndo ta kì'vi ndo chi'in ñasi'i i ndra, vati ma Racha'nu Ndioo nduva'a kuij jànde'e ra tundo'o ma ndian jà'a takan, takua cha kàtitu'un ndi nuu ndo niku.

⁷ Vati Ndioo kàchin ra yo ña na kuu yo ñivi íí kuenda ra, ta yüvi ndian jà'a kuati.

⁸ Yakan va nda ndian ni kuuni ña töve jàchi'in na ma tu'un i'ya, iyo yi na koto na ña yüvi tu'un ñivini kùu yi, vati tu'un Ndioo ra chà'a ma Tati Ií ra nuu yo ña na koo yi chi'in yo kùu yi.

⁹ Takan kùu yakan va tüva chìniñ'u ndo ña tåa ndi nuu ndo naja kua koo ndo chi'in ma ñivi ta'an ndo, vati maa ma Ndioo kùu ra ña cha jāna'a ra nuu ndo naja kua iyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo ta'ii'in ta'an ndo,

¹⁰ ti ndicha kuii ña takan ja'a ndo chi'in ma ñivi ta'an yo ña iyo ninii ka'nu ñu'u' Macedonia vitin. Va vitin ndyu'u jànnini ndi ndo, ndyo'o yani, ña na kuuniga ndo nde'e ndo ma ndian ta'an ndo tiaga kua'a'.

¹¹ Yakan va na nanduku ndo kua kuu koo va'a ndo, ta ja'a ndo ma tiñu maa ndo. Ta na jatiñu ndo chi'in nda'a' ndo takua cha kàtitu'un ndi ña iyo yi ña ja'a ndo.

¹² Takan iyo yi ña ja'a ndo, ikan na tiñu'u ma ñivi töve chìnuni tu'un Ndioo ndo, ikan na tüvi kùmani nñi'in nakuyi nuu ndo ndia.

Jesuu ni kichi ndiko ra inga cha'a'

¹³ Ndyo'o ndra yani, kùuni ndi ña na koto ndo naja kua iyo ña ta'an chi'in ma ndian ndiñi ña chìnuni tu'un Jesuu, vati tüvi kùuni ndi ña na nda'vi kuuni ndo takua nda'vi kùuni ma ndian tüvi chìto tu ni koo va'a na chi'in Ndioo iti' nuu.

¹⁴ Vati takua cha chìto va'a yo ña Jesuu chí'í ra ta nàtaku ndiko ra, juuni takan iyo yi ña koto kachin yo ña ma Racha'nu Ndioo ni janataku ndiko ra tandi'i yo ndian ni kuvi ña chìnuni tu'un Jesuu ndia.

¹⁵ Takan kùu yakan va kàtitu'un ndi takan nuu ndo takua jāna'a Racha'nu Jesuu ora kichi ra. Ta ndisaa nda yo iyo nditoga nda ma ora ni kichi ndiko ma Racha'nu, ji'na ma ndian ndiñi kùu ma ndian ni ndaa nuu sukun chi'in ra kua maa yo.

¹⁶ Ora ni nuu ma Racha'nu Jesuu iti' andivi juuni ni kunio iin tati ña kànachaa ni'i va'a, ta ni ka'an ma tati ka'nuga ña jà'a tiñu nuu Ndioo, ta juuni ni kunio ma tati ma yutun tivi ma Ndioo. Tajan ma ndian chí'í ña chìnuni tu'un Jesuu, ji'na kuii ga ndiakan kùu ma ndian ni nataku.

¹⁷ Ta ikan jan, yo ndian kïndoo ndito ma ñuñivi i'ya ni ndaa yo ta ku'un ndito yo nuu ka'lin ma ndian cha nàtaku ma tichi viko ma nuu sukun, ta ndakan ni ndikita'an yo chi'in ma Racha'nu ma nuu tati. Ta takan ni ni'o nuu koo yo endeeni chi'in ra.

¹⁸ Yakan va na jandomani ta'ii'in ndo ta'an ndo chi'in ma tu'un i'ya.

5

¹ Ndyo'o yani, va cha'a' ma kuiya a ma ora ni kuu yakan, tüvi chìniñ'u ndo ña na taa ndi naja ni kuu yi.

² Vati cha chìto va'a ndo ti tüvi chìto yo nda kivi ta nda ora ni kichi ma Racha'nu ti jana'ino ora ni kichaa ra. Ta ndicha ña takan kùu yi chi'in ma ndra su'u ndia, vati ndrakan kì'vi ndra ta su'u ndra iin ve'e ma ora jàna'ini na ka'iin na.

³ Vati iyo ma ñivi ni ka'an ña na koo va'a yo vati cha yâ'a ma nuu ni nde'o tundo'o. Va tüvi chìto na ña ma kivi ikan ni koyo ma tundo'o ikan chata na ora jàna'ini na takua jàna'ini ma ñivi ña'a ora chà'nda yi tichi vi ña ni kàku se'e vi. Yakan va ma ora ikan, tüva ni ni'i na naja kua kuu kakú na.

⁴ Va taku ndyo'o yani ña tüvi jà'a ndo kuati takua jà'a ma ndian töve nàkoto Ndioo, ti iyo tu'va ndo ma ora ni kichaa ma Racha'nu. Yakan va ora ni kichaa ma Racha'nu tüvi jàna'ini ndo takua jàna'ini ñivi ora kì'vi ma ndra su'u ve'e na.

⁵ Yakan va ndisaa yo ndian kùu ñivi Ndioo, cha jàndakuu Ndioo yo ña na kuu yo ndian va'a ña chàkunuu ora ndichin, ta tüvi kùu yo takua kùu ma ndian jà'a kuati chàkunuu ora chanikuua.

⁶ Yakan va töve iyo yi ña kuu yo takua kùu ma ndian töve chinuni tu'un Ndioo ña tüvi chà'a na kuenda ma ña kùuni ra, va iyo yi ña koo tu'va yo ta kuàndi'i yo.

⁷ Ta ndian kixi, kixi na ora naa, ta ndian chì'i ndixi, juuni chiní na ora naa ndia.

⁸ Yakan va taku maa yo ña kùu yo ñivi Ndioo, chàkunuu yo ora ndichini, vati iyo yi ña koo tu'va yo ta kumio yo, takua jà'a ma ndra jandaru ña chàku'un ndra iin kamixa ña kuva'a chi'in kaa kuenda ña kùmi ndra ndra. Yakan va takan iyo yi ña ja'a yo kuenda yo chi'in ma ña chinunio tu'un Ndioo, ta chi'in ña kùunio nde'o inga ñivi. Ta juuni iyo yi ña kuatu va'a yo ma Racha'nu Jesuu, ikan na kuu ni'o ña jakakú ra yo ora janaa ra ma ñuñivi, takua jà'a ma jandaru ña chàkoso ndra iin tuxini kaa kuenda ña jakakú yi ndra.

⁹ Vati ma Ndioo tüvi nî cha'a' ra ña na nde'o tundo'o, ti kùuni ra jakakú ra yo nuu ma tundo'o cha'a' ma Racha'nu Jesucristu.

¹⁰ Vati ma Racha'nu Jesucristu chí'í ra cha'a' yo. Yakan va indukuni kùu yi tu kuvio a koo ndito yo, vati ni koo ndito yo chi'in ra endeeni.

¹¹ Yakan va na jandomani ndo ta'an ndo, ta na ku'va ndo tundeeni na takua cha kîcha'a ndo jà'a ndo yi vitin.

Paulu jàkuninaa ra ma ndian chinuni tu'un Ndioo

¹² Ndyo'o yani jànini ndi ndo ña tiñu'u ndo ma ndra jàna'a tu'un Ndioo ña iyo tañu ndo, ti Ndioo kâchîn ndra ña na jana'a ndra nuu ndo ta kumi ndra iti' kùa'an ndo.

¹³ Yakan va iyo yi ña tiñu'u ndo ndra ta kuuni ndo nde'e ndo ndra cha'a' ma tiñu jà'a ndra. Ta juuni takan iyo yi ña koo va'a ndo chi'in ta'an ndo ndia.

¹⁴ Takan kùu ta juuni kùuni ndi ña na ja'a tuku ndo inga tiñu ndia. Na jakuninaa ndo ma ndian suchan ña tüvi kùuni jatiñu. Ta na ku'va ndo tundeeni ma ndian töve sii kuuni chi'in ma ña chinuni na ndia. Ta juuni na tindee ndo ma ndian kumani chinuni va'a, ta iyo yi ña kunda'veni ndo ndisaa ma ñivi.

¹⁵ Ta na ja'a ndo kuenda nuu ndo tuva iyo iin ñivi ña xaani nde'e ndo, koto jà'a ndo chi'in na takan ndia. Vati na nanduku ndo ja'a ndo ma ña va'a chi'in ta'an ndo, ta chi'in tandi'i ñivi iyo ñuñivi ndia.

¹⁶ Yakan va na sii kuuni ndo tandi'i kivi.

¹⁷ Ta koto jàña ndo ña kà'an ndo chi'in Ndioo.

¹⁸ Ta na ku'va ndo ta'vindioo nuu ra cha'a' ndisaa ma ña tà'an ndo, vati yakan kùu ma ña kùuni ra ña na ja'a ndyo'o ndian chinuni tu'un Jesucristu.

¹⁹ Na ku'va ndo ña na ja'a ma Tati Ií Ndioo ma ña kùuni ra tichi anima ndo.

²⁰ Ta juuni koto kuätu'un ndo ma tu'un jàna'a ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

²¹ Ta na ki'in ndo kuenda ma ña jàna'a ndra, nde'o tu ndicha a ña va'a kùu yi a töve. Ta ikan jan kachin ndio ndo ma ña va'a já'a ndo.

²² Ta juuni na jaña ndo ña já'a ndo tandi'i nuu ña kini ndia.

²³ Ta juuni ma Ndioo, ra já'a ña na koo va'a ndo, na ja'ií va'a ra ndo ta ja'a ra ña na koo va'a ma anima ndo chi'in ndisaam ma kuñu ndo chi'in ma chinituni ndo ndia, ikan tüvi nata'an ra ndo chi'in kuati ndo ora ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu, ra kùu chito'o yo.

²⁴ Vati ma Racha'nu ña kâchin yo kùu iin ra ndicha ti jàchinu ra ña kà'an ra.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Paulu nuu na

²⁵ Ndyo'o yani, na naka'an ndo Ndioo cha'a' ndi, ikan na tindee ra ndi ndia.

²⁶ Ta kunumindaa ta'an ndo ma ndian ta'an yo ña chinuni tu'un Ndioo ora kaña'a ndo chi'in na.

²⁷ Ta juuni katitu'in nuu ndo kuenda ma Racha'nu chito'o yo ña iyo yi ña jakua'a ndi'i ndo ma tutu i'ya nuu ma ndra yanio, ta ñivi ta'an yo ña chinuni tu'un ra.

²⁸ Ta maa ma Racha'nu Jesucristu, na ja'ií ra ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu uvi ña tāa racha'nu Paulu kuenda ñivi chinuni iyo ñuu Tesalónica

Paulu tāa ra tutu i'ya kuenda ñivi chinuni tu'un Jesuu ña iyo ñuu Tesalónica

¹ Yu'u Paulu chi'in Silvanu ta Timoteu, tāa ndi tutu i'ya kuenda ndisaa ndyo'o ndian chinuni tu'un Jesuu ndian iyo ma ñuu Tesalónica, vati ndyo'o kùu ndian iyo kuenda Tatá yo Ndioo chi'in Racha'nu Jesucristu.

² Ta ma Racha'nu Ndioo Tatá yo chi'in Racha'nu Jesucristu, na koso ra ñamani ra nuu ndo, ta na ku'va ra ña na koo vii ndo chi'in ma anima ndo kuenda ra.

Paulu, kàtitu'un ra naja kua ni ja'a Ndioo chi'in ndian tüvi chinuni ora ni kichi ndiko Cristu

³ Ndyo'o yani, nani kivi ora kà'an ndi chi'in Ndioo, iyo yi ña ku'va ndi ta'vindioo nuu ra cha'a' ndo, ma kua va'a ña iyo yi ña ja'a ndi, ti chà'a ndi kuenda ña nani kivi chinuni ndo tiaga ma tu'un Cristu, ta kùuniga ndo nde'e ndo ma ndian ta'an ndo ndia.

⁴ Vati taku maa ndi ora kà'an ndi cha'a' ndo nuu ma inga ñivi chinuni tu'un Ndioo ndian iyo nani ñuu, ya'aga sii kùuni ndi ora kà'an ndi yi nuu na, ti chìto ndi naja kua jàndeeni ndo ma tundo'o nde'e ndo ta naja kua chinuni va'a ndo tu'un Ndioo vaji ya'aga nde'e ndo tuxaan ini.

⁵ Ta ndisaa ña'a kùu ña ndaa ña jàna'a Ndioo nuu ndo, vati nde'e ra ña kùu ndo ñivi cha iyo tu'va ña cha kùu ki'vi ndo nuu chà'nda ra tiñu, ti cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un ra kùu yi ña nde'e ndo tundo'o vitin.

⁶ Yakan va va'ani jà'a Ndioo ña jànde'e ra tundo'o ma ndian jànde'e tundo'o ndo.

⁷ Ta ndisaa ndyo'o ndian nde'e tundo'o ta chinuni, ni ku'va Ndioo ña nindee ndo, indukuni takan ni ja'a ra yi kuenda ndi ndia. Ta ndisaa ña'a ni kuu yi ora ni kichi ndiko ma Racha'nu Jesuu iti' andivi chi'in kua'a' ndatu ra, ta juuni takan ni kichi ma tati va'a ña jà'a tiñu nuu Ndioo chi'in ra ndia.

⁸ Vati ni kichi ra chi'in na tañu ñu'ú ndàkoo nditi, ta ni jande'e ra tundo'o nuu ma ndian töve nàkoto Ndioo, vati töve jàchi'in na ma tu'un va'a ña kàtitu'un yo cha'a' Racha'nu Jesuu, ra kùu chito'o yo.

⁹ Ta ndisaa ndiakan ndian tüvi chinuni, ni janaa Ndioo na, ti ni ti'i ra na nuu ni nde'e na tundo'o ndisaa tiempu, ta ikan jan ni jachika ndio ra na nuu iyo ma Racha'nu Jesucristu, ra ya'aga tacha ta iyo ndatu nuu.

¹⁰ Ta takan ni kuu ma ora ni kichi ra, vati ma ñivi ra indukuni ni jaka'nu na ra chi'in ndo, ti ndisaa ndo ya'aga sii ni kuuni ndo ma ora ikan. Takan ni ja'a ndo, vati chinuni ndo ma tu'un Ndioo ña kàtitu'un ndi nuu ndo.

¹¹ Yakan va nani ora ña kà'an ndi chi'in Ndioo juuni kà'an ndi cha'a' ndo ndia. Ta chìkan ndi nuu ra ña na jandakuu ra ndo ñivi iñu'u ti maa ndo kùu ñivi ña kàchin ra. Ta na jachinu ra chi'in ma ndatu ra ndisaa ña va'a ña kùuni ndo ja'a ndo, chi'in ndisaa ma tiñu jà'a ndo cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un ra.

¹² Ta takan kà'an ndi chi'in Ndioo cha'a' ndo, vati ikan na kuu ndo ndian jàka'nu ma sivi Racha'nu Jesucristu. Ta na kuu ndo ñivi iñu'u jà'a ra ndia, cha'a' ña n'i ndo ma ñamani ma Racha'nu Ndioo chi'in Racha'nu Jesucristu.

2

Ora ni kichi ndiko Jesuu iyo ndian tüvi ni ja'a ña va'a

¹ Ta vitin ndyo'o yani ma ora ni kichi ndiko ma Racha'nu Jesucristu ra kùu chito'o yo, ni kuti'vi yo chi'in ra, ta cha'a' yakan kùu yi ña jànnini ndi ndo,

² ña koto sáma ndo ma kua chànnini ndo, ti ni keta ndian ni janda'viña'a ma ñivi, ta ni ka'an na ti kùu na ndian kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo. Ta juuni ni jana'a na iin tu'un, ta ni jakua'a na ña tää na nuu tutu ña kàti yi ti cha kichaa ndiko ma Racha'nu Jesuu. Ta ni kati na ti tutu tâchi ndi kùu yi, vaji töve ña ndicha kùu yi.

³ Yakan va koto kù'va ndo ña na janda'viña'a na ndo, vati antea ña na keta ma kivi ikan, ji'na ni keta kua'a' ñivi ña jàña na iti' Ndioo. Ta tañu na ni keta iin ra'i' ña iyo kua'a' kuati. Ta rakan ti ni janaa Ndioo ra iti' nuu.

⁴ Ta ikan jan ni kanita'an ndio ra chi'in Ndioo a ña iif ña ndiso sivi Ndioo ña jåka'nu ma ñivi, ta ndava ni chaa ra ña ni ki'vi ra ta kunandi ra tichi venü'u ka'nu ma Ndioo, kuenda ña na ka'nda ra tiñu. Ta ikan ni kati ra ña Ndioo ndicha kùu ra, vaji töve ndicha kùu yi.

⁵ ¿A tüvi chàku'uni ndo ña cha kâtitu'in ma tu'un i'ya nuu ndo ora juuni iyogai chi'in ndo niku?

⁶ Ta vitin ndyo'o cha chito va'a ndo niyi kùu yi ña ni jandokuee ma ra kini ikan, koto jà'a ra kichaa ra numini.

⁷ Vati cha iyo tu'va ma ña iyo xe'e tichi chinituni ma ra kini kuenda ña na kichi ra, va vitin iyo ma ña chàsi ña na kichaa ra. Ta ma ña jàndokuee yi ra vitin, takan endeeni ni ja'a yi nda kati chaa ora ña na tava Ndioo yi tañu ma tiñu jà'a yi.

⁸ Ta ma ora ni kichi ndio ma ra kini ikan, tajan ni ka'ní ndio ma Racha'nu Jesuu ra chi'in tati yu'uní ra ta chi'in ña tacha ra ma ora ikan. Takan ni ta'an ma ra kini ikan ja'a ma Racha'nu ora ni kichi ra.

⁹ Ta ma kui'na kuán' ña ni tindeán' ma ra kini ña ni kichi kuenda ña na ja'a ra yi. Ta ni kichi ra chi'in kua'a' ndatu ka'nu ra ta seña ña ni jàndu'viña'a ra ma ñivi.

¹⁰ Ta takan kùu yi ña ni ja'a ma ra kini ikan tandi'i nuu ma ña kini chito ra kuenda ña na janda'viña'a ra ma ndian kuà'an iti' kini nuu ni kuvi na. Yakan ni ta'an na cha'a' ña tüvi ní jachi'in na iti' Ndioo, ta ní kuuni na nde'e ma ña ndaa kuenda ña na kuu kakú na.

¹¹ Ta cha'a' yakan kùu yi ña juuni maa ma Ndioo tâchi ra iin ndatu kini ña na janda'viña'a yi na, ikan na chinuni na ma tu'un vata ña jàna'a yi nuu na.

¹² Yakan va ndisaa ndiakan ni tisokuati Ndioo na ña na kuvi na cha'a' ña töve ní kuuni na jachi'in na ma tu'un ndicha, ti java ma ña töve va'a kùu ma ña chàta'ani na ja'a na.

Ndioo kàchin ra ndian ni jakakú ra

¹³ Yakan va ndyo'o yani ndian kùuni ma Racha'nu nde'e ra, nani kivi ora kà'an ndi chi'in Ndioo iyo yi ña ka'an ndi cha'a' ndo nuu ra, cha'a' ña maa ra kùu ma ra kâchin ndo antea ña jâtuvi ra ma ñuñivi kuenda ña na kakú ndo cha'a' ña kù'iif ndo jà'a ma Tati Ií ra, ta cha'a' ña chinuni ndo ma tu'un va'a ra.

¹⁴ Vati cha'a' ña jâchi'in ndo ma tu'un va'a Ndioo ña kâtitu'un ndi, yakan va ma Ndioo kâchin ra ndo, ikan na kuu ni'i ndo koo ndo chi'in ma Racha'nu yo Jesucristu nuu ya'a ka'nu ta tacha ra.

¹⁵ Yakan va ndyo'o yani, na koo va'a ndo ta koto jäña ndo tandi'i tu'un ña jāna'a ndi nuu ndo, ta juuni na ja'a ndo tandi'i ma tu'un ña jāna'a ndi ta tāa ndi nuu ma tutu kuenda ndo ndia.

¹⁶ Ta juuni maa ma Racha'nu yo Jesucristu chi'in Ndioo Tatá yo, ra ya'a kùuni nde'e yo, cha chā'a ra tundeeni ra endeeni nuu yo. Ta juuni vitin ndàtu yo ma ña va'a ni kichi iti' nuu cha'a' ma ñamani ña chā'a ra nuu yo.

¹⁷ Ta cha'a' ndisaa ña'a, na koo tundeeni ra chi'in anima ndo, ikan na töve sama ndo ña ja'a ndo ta ka'an ndo ma ña va'a ndisaa tiempu.

3

Nuu chikan Paulu ña na naka'an na Ndioo cha'a' ra

¹ Ndyo'o yani, cha'a' nuu ndi'inia chikan ndi nuu ndo ña na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ndi, ikan na kuita kuati ma tu'un cha'a' Jesuu ña kàtitu'un ndi ninii ma ñu'u' ñuñivi, ta na jachi'in na ta na tiñu'u na yi, takua jä'a maa ndo ndia.

² Ta juuni na ka'an ndo chi'in ra, ikan na jakakú ra ndi ora chàkunuu ndi nuu iyo ndian ya'a kini xini, vati yüvi ndisaa na chinuni tu'un Cristu.

³ Vati ma Racha'nu Jesuu iin ra ndaa kùu ra ti jàchinu ra ma ña kà'an ra, ta chà'a ra tundeeni ra kuenda ndo ta kùumi ra ndo, koto ki'vi ndo ma iti' kui'na.

⁴ Ta iyo tundeeni ma Racha'nu chi'in ndi, ta cha'a' yakan kùu yi ña chito ndi ti jä'a ndo ma kua kàtitu'un ndi nuu ndo, ta juuni chito ndi ti takan ni ja'a ndo tiá iti' nuu ndia.

⁵ Ta na tindee ma Racha'nu ndo ña na kuuni ga ndo nde'e ndo ma ndian ta'an ndo, takua kùuni ra nde'e ra ndo, ta ora nde'e ndo tundo'o, na jandeeni ndo takua jàndeeni ma Racha'nu Cristu.

Iyo yi ña jatiñu ndo

⁶ Ndyo'o yani, kàtitu'un ndi nuu ndo chi'in ndatu Racha'nu Jesucristu ña na jachiyo ndo ndo xiin ma ndra yanio ña suchan, ña tüvi kùuni ndra jatiñu ndra. Ta ndrakan juuni töve jàchi'in ndra ma kua jāna'a ndi ña iyo yi ña ja'a yo.

⁷ Ti takua maa ndo cha chito ndo ma kua ja'a ndi, ta takan iyo yi ña ja'a ndo. Vati ora chiyo ndi chi'in ndo, tüvi ní chiyo suchan maani ndi, ti jatiñu ndi.

⁸ Ta juuni jäta ndi ma ña châchi ndi nuu ndo, ti tüvi kùuni ndi kuu ndi ndian jätañu nuu ndo. Yakan va nduva'a kuii ni'i jatiñu ndi nduvi ta niñuu ma ora ikan.

⁹ Ma ña ndaa ti iyo yi ña jakachi ndo ndi nikü, va ndyu'u ní kuuni ndi ndakan ndi yi nuu ndo. Vati kùuni ndi jatiñu ndi, ikan na nde'e ndo takua jä'a ndi, takua ikan iyo yi ña ja'a ndo ndia.

¹⁰ Ta ora chiyo ndi chi'in ndo, te'en kàtitu'un kachin ndi nuu ndo: Ma ndian yanio ña tüvi kùuni jatiñu, ta na tüvi iyo yi ña ku'va ndo ña kachi na.

¹¹ Ta chito ndi ña iyo ndian yanio tañu ndo ña tüvi kùuni jatiñu, ta ni tüvi nànduku na ma tiñu jä'a na vaji iyo yi.

¹² Yakan va chi'in sivi Racha'nu Jesucristu, kà'an ndi cha'a' ndisaa ndiakan, na kicha'a na jatiñu na, ikan na koo vii na. Vati takan iyo yi ña ja'a na, ta kuu ni'i na ña kachi na.

¹³ Va ndyo'o yani koto tisoni ndo ña ja'a ndo ma ña va'a.

¹⁴ Ta tu iyo ndian ta'an yo ña tüvi jàchi'in ña kà'an ma tutu i'ya, na tì'iga ndo kuenda na. Ta na jachiyo ndo ndo xiin na, ikan na koo tukanuu nuu na.

¹⁵ Va koto küxaani ndo nde'e ndo nuu na, vati na kundayu'u ndo na ta jakuninaa ndo na, taku iin yani ndo.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Paulu nuu na

¹⁶ Ta maa ma Racha'nu kùu ra ña chà'a ña koo vii ñivi. Ta ma Racha'nu na ku'va ra ña na koo vii ndo chi'in ta'an ndo ndisaa tiempuni. Ta na koo ma Racha'nu chi'in ndisaa ndo.

¹⁷ Yu'u Paulu, tài letra i'ya chi'in nda'i, ikan na koto ndo ti mai kùu ma ra tàchi yi nuu ndo. Vati mai takan tài ma nuu ndi'inia nuu tandi'i ma tu'un jà'i.

¹⁸ Ta ma Racha'nu chito'o yo Jesucristu na ku'va ra ma ñamani ra nuu ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu nunuu ña tāa racha'nu Paulu kuenda Timoteu

Paulu, tāa ra tutu i'ya kuenda Timoteu

1 Yu'u, Paulu, tāi tutu i'ya kuendaun, yo'o Timoteu, ti ma Ndioo tāchi ra yu'u ña kùi iin ra tatum Racha'nu Jesucristu, ta na jakui tiñu kà'an ra, vati Ndioo kùu ma ra jàkakú yo, ta Jesucristu kùu ma ra ndàtu yo vitin.

2 Ndicha kuii ña kùun takua kùu iin rase'i, cha'a' ña indukuni chinuni va'a yo ma tu'un Jesucristu. Ta vitin kùun ña ma Racha'nu Ndioo Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu chito'o yo, na ku'va ra ñamani ra nuun, ta na kunda'vini ra ñun, ta na ja'a ra ña na vii koun chi'in animaun.

Paulu, kàtitu'un ra nuu Timoteu ña koto jächi'in ra tu'un vata

3 Ma kua cha jāninj ñun ora kēi kuà'in ma ñu'u' Macedonia ña na kindoun ma ñuu Efesu, ta na ka'un nuu ma ndian jàna'a tu'un vata, ña na jā'a ga na yi.

4 Ta juuni na ka'un nuu na ña na vā'a natu'un na ma tu'un ña töve induku kàa yi takua ña jàna'a Ndioo, ta juuni na ka'un ña na jā'a na kuenda naja kua tā'an ma ndian chíyo tatiempu ndia. Vati ndisaa yakan jā'a ña endee kànita'an yu'u na, ti tüvi tinddee yi ña na chinuni na ma tu'un kà'an Ndioo, takua kùuni ra ña koo yo.

5 Ta ma ña kùun ña na kutunini ma ñivi kùu ma ña na kùunio nde'o ta'an yo chí'in ma ña vii vâchi tichi anima yo, ta na koo va'a yo chí'in ma chinituni yo, ta na chinuni yo tu'un ra chí'in ndisaa anima yo.

6 Vati iyo ndian cha kësiin iti' i'ya, ta vitin kîcha'a nàtu'un na tu'un ña tüvi nda kuenda.

7 Ndiakan kùuni na ka'an kachin na ma tu'un ley Ndioo nuu ma ñivi, kàti na, vaji ni juuni ña jàna'a juuni maa na, na tüvi kùtunini va'a na, niyi kùuni yi ka'an yi vaji kà'an na ña tu'un ndicha kùu yi.

8 Vati ndisaa yo cha chito va'a yo ti iin ley va'a kùu ma ley Ndioo, tuva chàtiñu yo yi takua kùuni ra.

9 Yakan va iyo yi ña koto yo ti ni'iin ley tüvi iyo yi kuenda ma ndian va'a. Ti ma ley kùu yi kuenda ma ndian kini, ta ma ndian jà'a kuati, ta kuenda ndian tüvi jächi'in ña kà'an yi. Ta juuni kuenda ma ndian tüvi iñu'u chí'in Ndioo, ta ma ndian chàtu'un ra, ta kuenda ma ndian kini xini ta jà'a kuati. Ta ma ley juuni kùu yi kuenda ndian chà'ní tatá chí'in ma'á, ta nda ndian chà'ní inga tuku ñivi ndia.

10 Ta juuni tāchi ra yi kuenda ndra kì'vi chí'in ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra, ta ña'a kì'vi chí'in inga ndra'ii, ta kuenda ndra sì'i ndia. Tāchi ra yi kuenda ma ndian kà'an tu'un vata, ta ndian chà'a iin tu'un vaji töve jächinu na yi, chí'in ndian tiin xe'e ñivi ta xiko na na inga chíyo. Yakan va ma ña kùuni ma ley ka'an yi, kùu yi kuenda ndian jà'a ña kini ña töve induku kùu yi takua jàna'a Ndioo ña jà'a na.

11 Vati ma Racha'nu Ndioo, ra ya'a ga íi, kùu ma ra tāchi yu'u, ña na katitu'in tu'un ka'nu i'ya nuu kua'a' ñivi.

Chà'a Paulu ta'vindioo nuu ma Racha'nu Jesuu cha'a' ña kùnda'vini ra ra

¹² Yu'u Paulu, chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu chito'o yo Jesucristu, ti chà'a ra ñandei takua ndé'e ra ña iyo tundeeni ra chi'jn. Yakan va chà'a ra tiñu nui ña na jatiñui kuenda ra,

¹³ vaji chàtu'in ra ta kā'an ti'inj chata ra niku. Vati jàtakue'i ma ndian chinuni tu'un ra ta känduva'i ra. Va Ndioo künd'a'vini ra yu'u, vaji takan ja'i, ti tüvi chàtoi nayi jà'i ma ora ikan niku, vati takä'an chinunj ma tu'un ra niku.

¹⁴ Ta nduva'a kuii ka'nú ñamani jà'a ma Racha'nu chi'jn, ti chà'a ra ña na chinunj ma tu'un ra, ta juuni chà'a ra ña na kuunio nde'o ta'an yo cha'a' ña indukuni kùu yo chi'in Jesucristu.

¹⁵ Yakan va ña ndicha kùu ma tu'un ña ni ka'in i'ya, ta ndisaa ndo iyo yi ña chinuni ndo yi: vati ma Racha'nu Cristu Jesuu, kíchi ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, ti kùuni ra jakakú ra tandi'i ndian iyo kuati. Ta tañu ndiakan, iyo iin yo iyo ga kuati, ta rakan kùu yu'u.

¹⁶ Ta yakan va ma Racha'nu Jesucristu, nduva'a kuii künd'a'vini ra yu'u, vaji iyo ga kuatj. Ta takan jàna'a ra nuu ma ñivi naja kua jàndeeni ra ma ña jà'a na ta jànaa ra ma kuati na, takua jà'a ra chi'jn ora kícha'a chinunj tu'un ra. Ta takan kuu ni'i na nuu koo na indeeni chi'in ra, tuva chinuni na tu'un ra ndia.

¹⁷ Ta vitin na jaka'nú yo Racha'nu Ndioo, ra ya'a ka'nú, ra iyo ndisaa tiempu, ti juu ra kùu ma Rey chànda tiñu. Vati tüvi ni chaa iin kivi ña ni kuvi ra. Vaji na këu nde'o ra va chito yo ti iyo ra, ta iyo kua'a' chinituni ra. Ta uvanuu Ndioo kùu ra. Ta takan na kuu yi. Amén.

¹⁸ Yo'o se'yú Timoteu, jàya'i tiñu i'ya nuñ, ña na jandeeniun ja'un ma tiñu chi'in ma ñivi, ta na jana'un nuu na ma iti'va'a ku'un na, ta na ja'un yi chi'in animaun, takua ká'an ma ndracha'nu yanio cha'un ora ká'an ndra chi'in tu'un yu'u Ndioo.

¹⁹ Yakan va na chinuni va'un tu'un ma Racha'nu chi'in ndisaa chinuntiun, vati iyo ndian töve chinuni va'a ma tu'un ra, ta ndakoo na yi. Ndiakan kùu na takua kùu iin varku ña kätita'an chi'in yuu, vati tüva nda kuenda na.

²⁰ Vati takan cha tā'an ma ra nàni Himeneu chi'in ra nàni Jandu. Ndrakan tī'nd'a' ma kui'na, ikan na kutu'va ndra ti këu ka'an ti'iní ndra chata Ndioo.

2

Naja kua iyo yi ña ja'a yo ora kà'an yo chi'in Ndioo

¹ Takan këu ta vitin va ni ka'in iin tu'un ka'nú nuu ndisaa ndo ña na ndakan ndo nuu Ndioo, ta na naka'an ndo ra cha'a' ndisaa ñivi ñuñivi. Ta juuni na ku'va ndo ta'vindioo nuu ra, ikan na koo va'a ndisaa na.

² Iyo yi ña ka'an yo chi'in ra cha'a' ma ndra kùu kalecha'nu, ta cha'a' ndisaa inga ndra iyo tiñu chi'in ndra ndia. Yakan va iyo yi ña ja'a yo ndisaa yakan, ikan na tüvi nde'o tundo'o, ta vii koo yo chi'in tandi'i ñivio, ti takan kùu koo va'a yo nuu Ndioo, ikan na kuu yo ñivi iñu'u ta ndaa.

³ Ta nduva'a kuii va'a ña jà'a yo takan, ti ma Ndioo ra jàkakú yo, ya'a chisii ra ora jà'a yo takan.

⁴ Vati ma Racha'nu Ndioo kùuni ra ña na kakú ndisaa ndo, ta kuu koto ndo ma tu'un ndaa.

⁵ Vati uvanuu Ndioo, kùu ra ña takani iyo, ta juuni uvanuu ra ña tachi ra kùu ra ña jàndo'iin ra yo chi'in Ndioo. Ta rakan kùu ra Jesucristu, ta kùu ra iin ñivi takua kùu maa yo.

⁶ Vati ma Racha'nu Jesucristu, chā'a ra ña ka'ní ñivi ra, ta na takaa na ra nuu kruu cha'a' ma kuatio, ti takan jā'a ra, ikan na kuu kakú yo nuu ma kuatio. Ta ña'a kùu ma tu'un ña jāna'a Ndioo nuu yo, ti ma kivi ña kāchin ra kùu yi.

⁷ Ta juuni cha'a' rakan kùu yi ña kāchin Ndioo yu'u, ña kùi iin tatuun ra, ikan na katitu'in ma tu'un Cristu nuu kua'a' ñivi, nuu ndian yüvi judíu ndia. Yakan va tüvi janda'viña'i ndo ti ña ndicha kùu ma ña kà'in kuenda Cristu, ti iyo yi ña jana'i nuu ndian yüvi judíu, ti ña ndaa kùu yi tu chinuni na tu'un Cristu.

⁸ Takan kùu yakan va ndyo'o ndra kùu ndra'ii, kùunji ña na ndoni'i ndo nda'a' ndo ora kà'an ndo chi'in Ndioo ndanikuni ma nuu kàchika ndo chi'in anima va'a ndo, ta tüvi kàyuni ndo ta töve kànita'an yu'u ndo ndia.

⁹ Ta ma ñivi ña'a, kùunji ña ku'un vi ja'ma nda'vini ta iñu'u ña tüvi ya'a ya'vei ndaa. Va chàkuni kanduu ña jandondacha vi vi, ti iyo ñivi ña ya'a jàndovii vi ma ixi xini vi takua ja'a ma ñivi ña'a ña chütaka sukun oro a yuu tacha kuenda ña jàndondacha vi vi. Ta yüvi takan iyo yi ña ja'a vi.

¹⁰ Vati kùuni Ndioo ña na koo va'a vi chi'in ma ña chìnuni vi tu'un ra, ta chi'in ma ña va'a ña jà'a vi, ti takan jà'a ma ñivi tiñu'u Ndioo, ta jàka'nú vi ra.

¹¹ Yakan va ma ñivi ña'a, na taso'o taxiini vi ma tu'un va'a Ndioo ta na jachi'in vi ma ña kà'an ra.

¹² Ta juuni na tüvi chà'i ndatu nuu ma ñivi ña'a ña jàna'a vi tu'un Ndioo nuu ndra'ii, ta ni tüvi va'a ña ka'nda vi tiñu nuu ndra ndia. Tiá va'a ña na taxiin kindoo vi.

¹³ Vati ma Racha'nu Ndioo, ji'na jàtuvi ra ma ra nàni Adán tajan jàtuvi ra ma Eva.

¹⁴ Ta yüvi rakan jànda'viña'a ma kui'na, ti Eva kùu ma ña jànda'viña'án'. Ta ora jà'a ña ma ña kā'an Ndioo ña tüvi iyo yi ña ja'a ña, kôyoan iin tichi kuati.

¹⁵ Va ma ñivi ña'a, kùu kakú vi tuva ja'a va'a vi ma tiñu Ndioo takua kùu vi ñivi chàkoo se'e. Vati tu chìnuni vi ma tu'un Ndioo, ta tu kùuni vi nde'e vi inga ñivi, ta kuu vi ndian ii kuenda ra, ta na töve ya'a ndu vi ma tiñu ña chā'a Ndioo ña na ja'a vi.

3

Paulu, kàtitu'un ra naja kua iyo yi ña koo ma ndra ndiso tiñu kuenda Ndioo

¹ Ña ndicha kùu ma ña kà'in chi'in ndo, ti tu iyo ndra chìnuni ña chànini kuu ndra iin ndra kuiso tiñu nuu ñivi chìnuni tu'un Ndioo, ndicha ña ma tiñu va'a kùu yi ña kùuni ndra jakuu ndra.

² Yakan va taku ma ra ndiso tiñu veñu'u, iyo yi ña ja'a ra mamaa ña va'a, ikan kuu ka'an ma ñivi chàta ra. Ta iyo yi ña koo ivanuuni ñasi'i ra, ta juuni iyo yi ña kùu ra iin ra tüvi ya'a ndu ña jà'a ra nii'in nakuyi, ta ra kachin chinituni, ta iñu'u chi'in ndisaa nakuyi. Ta iyo yi ña kunda'vini ra ndian tüvi ve'e ña chaa ve'e ra, ta ku'va ra kindoo na ve'e ra. Ta iyo yi ña kuu ra iin ra kachini xini ña jàna'a va'a ra ndia.

³ Ta na tüvi iyo yi ña kuu iin ra ya'a ga chì'i ndixi ta tüvi iyo yi ña ndikita'an ra chi'in ndian ya'a tu'va kànita'an. Vati iyo yi ña kùu ra iin ra va'a ña jàndomani ñivi. Ta juuni tüvi iyo yi ña kùu ra iin ra ya'a ga chàta'ani ra nde'e ra xu'un'.

4 Vati iyo yi ña ka'nda va'a ra tiñu ma ve'e ra, ta jana'a ra ña na kandicha ma se'e ra tiñu tåva ra nuu na, ikan na iñu'u koo na.

5 ¿Vati tu töve chito yo ka'nda yo tiñu juuni ma ve'e maa yo, naja kùunio ka'nda yo tiñu nuu ma ndian chinuni tu'un Ndioo?, tuva takan.

6 Yakan va ma ra ndiso tiñu, tüvi iyo yi ña kuu iin ra já kí'vi kuenda Cristu, ti koto jatayi maa ra ra chi'in ma tiñu ikan, ta tu ja'a ra takan, juuni kani koyo ra tichi kuati takua tå'an ma kui'na.

7 Ta juuni iyo yi ña kuu ra iin ra iñu'u nuu ma ndian tüvi chinuni tu'un Ndioo ndia, vati tu tüvi já'a ra yi takan, ni koo tukanuu nuu ra, ti takan já'a ma kui'na ña jànda'viña'án' yo.

Naja iyo yi ña koo ma ndian chàkoo tiñu ña tìndee na ma ndian chinuni tu'un Cristu

8 Ta juuni takani ma ndra chinuni ña ndiso tiñu ña tìndee ma ndian chinuni tu'un Cristu, iyo yi ña kuu ndra iin ndra iñu'u. Ta juuni iyo yi ña jachinu ndra tu'un kà'an ndra, ta tüvi kùu ndra ndra chí'i kua'a' ndixi, ta ni tüvi kùuni ndra ña koo kua'a' xu'un' ndra ndia, ña tüvi va'a jàkanaa ndra.

9 Ta chi'in iin chinituni kachin iyo yi ña endee chinuni ndra ma tu'un ndaa ña já jāna'a Ndioo nuu yo.

10 Yakan va ji'na iyo yi ña ki'o ku've ndra, nde'o tuva ndicha ña já'a ndra ma tiñu takua kà'an Ndioo ña já'a ndra, ta tu va'a já'a ndra, tajan kuu koo ndra ma tiñu ikan.

11 Ta ma ñivi ña'a, juuni iyo yi ña iñu'u koo vi, ta tüvi iyo yi ña ka'an vi chata ma ta'an vi chí'in tu'un vata, ta tüvi ya'a ndu vi já'a vi nñ'iin nakuyi, ta kachin koo vi chí'in ndisaa nakuyi.

12 Ta ma ndra tìndee ma ndian chinuni, iyo yi ña koo uvani ñasi'i ndra, ta iyo yi ña kundayu'u ndra ma ndiakuati se'e ndra chí'in tandi'i ñivi iyo ve'e ndra ndia.

13 Vati ma ndra jàkuu va'a ma tiñu ña tìndee ndra ma ndian chinuni tu'un Ndioo, ni keta iin kivi ña ya'a ni tiñu'u ndisaa ma ñivi ndra. Ta iyo kua'a' tundeeni Ndioo chí'in ndra, ta takan kùu kàtitu'un ndra nuu ma ñivi, naja kùu chinuni na ma tu'un cha'a' Jesucristu.

Ma tu'un kachin ña tüvi nàkoto yo niku

14 Chànini ña ku'in kunde'i ñýn numini. Va tu kuyanga kuàchai, tajan cha'a' yakan, va tächi ma tutu i'ya nuuñ,

15 ikan na kotoun naja kua iyo yi ña koo yo chí'in ma inga ndian chinuni tu'un Ndioo, ti ñivi Ndioo ndito kùu yo. Vati ma ñivi Ndioo kùu ma ndian kùmi ma tu'un ndaa, ta juuni jàna'a yi nuu inga ñivi ndia.

16 Takan kùu yakan va, ma tu'un ña tüvi nàkoto yo niku, ndicha ña cha jàna'a Ndioo yi nuu yo vitin, ta ma tu'un ikan, nduva'a kuii ka'nú yi: Rach'a'nu Ndioo, ndákkuu ra iin ñivi, ta ra va'a kùu ra, kàti ma Tati Ií Ndioo.

Ta juuni ndé'e ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo ra.
Ta chítakuati ma tu'un ra tandi'i ñuu ñuñivi,
ta kua'a' ñivi chinuni ña kà'an ra,
ta ndää ra kuà'an ra iti' andivi.

¹ Va ma Tati Ií Ndioo, kà'an kachin va'a yi, ti ma tiempu nuu ni ndi'inia iyo ndian ni jaña na ña chinuni na ma tu'un Ndioo, vati ni jachi'in ndio na ma tu'un vata ña jàna'a ndian tati xaan ña jànda'viña'a yi na.

² Ta ikan jan ndisaa ndio ma ñivi ikan, cha'a' ña kùu na ñivi chi'in uvi nuu ña chànnini, ndian jàna'a na mamaa tu'un vata, ta tüva kachin chànnini na, ta tüva kanuu na ja'a na kua'a' ma ña kini.

³ Ta ma ndian jà'a takan ti tüvi chà'a na ña tånda'a ma ñivi chinuni tu'un Ndioo, vati iin kuati kùu yi kuenda na, kàti na. Ta juuni kàti na ña iyo sa'an ña kùu kacho, vati iin kuati kùu yi ndia. Va yu'u kàti ña tüvi va'a ma ña jàna'a na, ti maa ma Racha'nu Ndioo, jàtuvi yi kuenda ña kachi yo ndian chinuni ta chito ma tu'un ndaa yi. Ta cha'a' ndisaa ña nì'o nuu ra iyo yi ña ku'va yo ta'vindioo nuu ra cha'a' yi ndia.

⁴ Yakan va cha chito yo ti ndisaa ma ña jà'a Ndioo ña va'a kùu yi. Ta nì'iin nakuyi kùu ka'an yo ña na vä'a yi, tuva chà'a yo ta'vindioo nuu ra ora nì'o yi,

⁵ ti chi'in tu'un Ndioo jà'ií ra nuu yi ora kà'an yo chi'in ra cha'a' yi.

Iin ra jàtiñu va'a kuenda ma Racha'nu Jesucristu

⁶ Takan kùu yakan va tu jàna'a va'un ma tu'un ndaa i'ya nuu ma ndian kùu yonio ta chinuni va'un yi, ni kùyun iin ra jàtiñu va'a kuenda ma Racha'nu Jesucristu, ti ni tindee yi ñun cha'a' ña tåndikun va'un ma iti' ña jàna'a yi ñun.

⁷ Va tüvi va'a ña jàchi'un ma tu'un vata ña kà'an kua'a' ma ndian iyo ma ñuñivi i'ya, ti tüvi nda kuenda yi. Tiá va'a ña na jaka'nun ma Racha'nu Ndioo ta ja'un naja kua kà'an ra.

⁸ Ndicha va'a ti ma tiñu jà'a yo ña jàndoni'o ma kuñu yo ìyo nuu chàtiñu yi va kuenda vitini, va tu jà'a yo ma tiñu Ndioo ta jàka'nu yo ra, va'aga yi kuenda yo, ti tindee yi yo ma ñuñivi i'ya vitin, ta juuni ni tindee yi yo ora koo yo chi'in Ndioo endeeni ma tiá iti' nuu ndia.

⁹ Ndicha kuii ti tu'un i'ya ña ndaa kùu yi, ta ìyo yi ña taso'o va'a ndisaa ndo yi.

¹⁰ Ta cha'a' yakan kùu yi ña jàtiñu yo ta ndè'o tundo'o jà'a ñivi kàti'ini chata yo, vati iyo ma tundeeni ma Ndioo ndito chi'in yo ta chinunio ña ndicha ña ni jachinu Ndioo ma kua kàti ra nuu yo. Vati rakan ni tindee ra tandi'i ñivi, va tiaga kua'a' ni tindee ra ma ndian chinuni ta ni jakakú ra na, ikan na koo na endeeni chi'in ra.

¹¹ Ta ndisaa tu'un i'ya, iyo yi ña ka'un ta jana'un yi nuu na.

¹² Na jana'un nuu ma ñivi ña na tiñu'u na ñuñun vaji ra tivaani kùyun. Va na jana'un nuu na ma kua iyoun chi'in ma ña jà'un ta chi'in ma tu'un kà'un ma iti' va'a kuà'un. Ta juuni na kuunun nde'un na, ta na kùyun iin ra ña töve jà'a kuati, ta na chinuniun tu'un Cristu chi'in ndisaa animaun ta chinituniun ndia. Takan koun, ikan na kuu nde'e na ñun, ta tandikun na iti' kuà'un.

¹³ Va takua yu'u juuni kuyangai tiá ma iti' te'en, ta yo'o na jakua'un ma tu'un Ndioo nuu ka'in ti'ví ma ndian chinuni, ta na kunday'u va'un na ta jana'un ma iti' ku'ñun na ndia.

¹⁴ Na jakuendaun ma ndatu ña chā'a Ndioo nuun ora jündii ndracha'nu ndiso tiñu veñu'u nda'a' ndra xiniun takua kùuni ma Racha'nu Ndioo, koto näaniun yi.

15 Takan kūu yakan va na taso'o va'un ma tu'un já chinu kà'in i'ya, ikan na nde'e ma ndian chinuni naja kua ndikun va'un ma iti' Ndioo, takua ikan iyo yi ña ja'a na ndia.

16 Ta na ja'a va'un kuenda nuyn chi'in ma tu'un jàna'un ma iti' kuà'un nuu ma ndian chinuni. Ta koto jäñaun ma ña va'a ña jà'un ndia, vati tu ja'un ma takua kùuni Ndioo, ni kakun. Ta juuni ni kakú tandi'i ma ndian jàchi'in ma tu'un Ndioo ña kà'un ndia.

5

Paulu kàtitu'un ra naja kua iyo yi ña koo yo chi'in ma ndian chinuni

1 Koto kà'un yu'u ma ndracha'nu, vati tiá va'a ña viviini kà'un chi'in ndra ora chùnda yu'un ndra, ti iyo yi ña tiñu'un ndra takua tiñu'un iin tatáun. Ta juuni na vii ka'un chi'in ma ndra tivaa, vati iyo yi ña tiñu'un ndra takua tiñu'un iin ra kùu yaniun.

2 Ta ma ñivi ña'a cha'nu, juuni iyo yi ña tiñu'un vi, ta kuuniun nde'un, vi takua kùuniun nde'un ma ma'á maun. Ta juuni iyo yi ña tiñu'un ma ñivi ña'a yoko, ta kuuniun nde'un vi, takua kùuniun nde'un ma ñivi ña'a ta'un ndia. Yakan va na ja'un mamaa ña va'a chi'in na.

3 Na tindeeun ma ñivi ña'a ña kindoo nda'vei tu tüvi iyo ndian tindee vi.

4 Vati tu ma ñivi kindoo nda'vei iyo se'e vi a se'e yani vi, ndiakan iyo yi ña koo tu'va na ña tindee na vi, takua kumi vi na ora kuu na ndiakuati, ti ñivi maa na kùu vi. Yakan va ora jà'a yo te'en, nduva'a kuii chisii ma Racha'nu Ndioo nde'e ra yo, ti ña va'a kùu yi.

5 Va ma ñivi ndicha ña kindoo nda'vei ta ma'iin, endee kà'an nda'vei vi ta ndàtu vi nda'a' ma Racha'nu Ndioo nduvi ta niñuu, ti chito vi ña ni tindee ra vi.

6 Vati tu ma ña'a ña kindoo nda'vei jà'a ña naja kua kùuni maa ña, ma yakan kùan takua kùu iin ña tüva ndito kuenda ma Racha'nu Ndioo, vati nàndukuan naja jàka'nuan juuni maa ña, ta tüvi jàka'nuan Ndioo.

7 Yakan va na jana'un ndisaa tu'un va'a i'ya nuu na, ikan na ja'a na ma ña va'a ndia, ta takan kùu nani'i ma ñivi ña kà'an na chata na.

8 Vati ma ndian tüvi nàkanini cha'a' ña tindee na ma ñivi na, ta ni töve nàkani iti' na cha'a' ma ñivi na ña iyo tichi ve'e na, ndiakan cha jäña na ña chinuni na ma tu'un Ndioo jà'a ma kuati na, ti tiaga kini kùu ma anima na kua ma anima ndian töve chinuni.

9 Va kùu nakuisoun sivi ma ñivi kindoo nda'vei tu cha chinu vi uni xiko kuiya ta iti' nuu. Ta tu chìyo uvani ii vi ndia.

10 Ta tu kùu vi iin ñivi ña kà'an va'a ma ñivi chata, cha'a' ña kùnda'vini vi ma ñivi chàa ma nuu iyo ve'e vi. Ta juuni tu jakua'nu va'a vi ma se'e vi ndia, ta nakata vi cha'a ma ndian chinuni ña chaa ve'e vi, ta takan jàna'a vi ti tiñu'u vi na. Ta juuni tu tindee vi ma ndian ndè'e tundo'o, ta chìtu'un vi cha'a' ma tiñu va'a ña iyo yi ña ja'a vi ndia.

11 Ta tu iyo ñivi yoko ñivi kindoo nda'vei, tüvi iyo yi ña nakuisoun sivi vi. Vati ni keta iin kivi ña ni kuuni ndiko vi tanda'a vi chi'in inga ra'i, ta ikan ni jaña ndio vi ña jà'a vi tiñu kà'an Cristu,

12 ikan kùu yi ma nuu koyo ndio vi tichi kuati cha'a' ña jäña vi ña jà'a vi ma tu'un chà'a vi nuu Cristu.

13 Vati juuni ya'a chàta'ani ndio vi kakunuvi ta ve'e ta ve'e ma ñivi, ta ndakuu suchan ndio vi, ta yüvi yakani kùu yi, ti kicha'a ndio vi nàtu'un

vi tu'un vata chata ma ñivi. Yakan va ikan kùu ma nuu kì'vi ndio vi tichi ndisaa tuxa'iní, ta nàtu'un vi tu'un ña tüvi iyo yi ña ka'an vi.

¹⁴ Ta cha'a' yakan kùu yi ña kùuni ña na koo ndiko ma ii ma ñivi ña'a yoko ña kindoo nda'vi, ta tanda'a ndiko vi, ikan na koo ndiko se'e vi ta kumi va'a vi na chi'in ma ii vi ndia. Ta cha'a' yakan kùu yi ña na kùu ka'an ti'ini ma ñivi xaani nde'e nuu vi chata vi, ti ma tiñu va'a ja'a vi.

¹⁵ Takan kàtjì chi'in ndo, ti iyo ma ñivi ña'a ña cha jāña vi ma iti' Ndioo, ta tändikun vi kuà'an vi iti' kuà'an ma kui'na.

¹⁶ Ta tu iyo iin ña'a a iin ra'iì chinuni tu'un Cristu, ta tichi ve'e vi ìyo iin ña kindoo nda'vi, na tindee vi ña, ikan tüva kua'a' tiñu iyo yi ña ja'a ma inga ndian chinuni chi'an. Vati ma ndian chinuni va'a ga ña na tindee na ma ñivi kindoo nda'vi ña tüvi nì'iin ñivi.

¹⁷ Ta ma ndracha'nu ña ndiso tiñu nuu ma ndian chinuni, ìyo yi ña nduva'a kuii tiñu'u ma ñivi ndra. Va iyoga yi ña tiñu'u na, taku ma ndracha'nu kàtitu'un tu'un Ndioo, ta jāña'a ndra yi nuu ma ñivi.

¹⁸ Vati ma tutu Ndioo, te'en kà'an yi:

"Na tüvi ìyo yi ña ti'o xikima yu'u ma kiti jāña yo ora jàtiñu ri." Ta juuni ìyo inga tu'un ña kà'an ma tutu Ndioo: "Ma ra jàtiñu, ìyo yi ña ni'i ra ma ya'vi ra ndia."

¹⁹ Tu tisokuati iin ñivi chata iin racha'nu ndiso tiñu ndian chinuni nuuñ, koto jächi'un yi. Tiá va'a ña na jachi'un yi tuva kà'an uví a uni ta'an na yi nuuñ.

²⁰ Ta ma ndra tüvi kùuni jaña ña jà'a ma kuati, tiá va'a ña na ka'un nuu ndra ma nuu ka'iin ti'vi tandi'i ma ñivi Ndioo, ikan na yu'vi ma ñivi Ndioo, ta tüvi jà'a na takua jà'a ndra.

²¹ Yakan va yu'u Paulu, kà'in chi'un ndava nda nuu Ndioo chi'in Racha'nu Jesucristu chi'in tandi'i tati jà'a tiñu nuu Ndioo ña kachin ra, ña na ja'a va'un ma ña kà'in chi'un, ta inuuni nde'un ma ñivi ora jà'un yi.

²² Ora ni kachiun ñivi ña ni koo tiñu kuenda Ndioo, koto jündiun nda'un chata nda ndian ni kuuni, tu tüvi nàkanini va'a ji'naun ña ni ja'un yi, ikan na töve kosoun kuati ña jà'a inga na. Yakan va na ja'un kuenda nuuñ, koto ki'viun tichi nda kuati ni kuuni.

²³ Ta taku maun ña ya'aga nuuni ku'vi tichiun, na kö'un mamaa takuini, ti juuni ìyo yi ña ko'un ita'vi ma vinu, ikan na ndova'un nuu ma kue'e ña jà'a ña ku'vi tichiun.

²⁴ Ta ìyo uvi uni ndian jà'a kuati, ña numi kuiini chà'a yo kuenda ña ìyo kuati na, ti chito yo ma ña jà'a na antea ña chaa ma kivi ña ndòndaa yi. Va ìyo ndian jà'a kuati, ña tüvi numini chà'a ma ñivi kuenda yo jà'a yi, ti ya'a xe'e ìyo yi. Va ni chaa iin kivi ña ni koto ndi'i yo yi.

²⁵ Ta juuni kùu yi, ña tu ìyo ma ndian jà'a iin tiñu va'a, numi kuiini chà'a yo kuenda tu ma tiñu va'a kùu yi. Va ìyo ma ndian jà'a tiñu töve va'a, ta tüvi numi chà'a yo kuenda, va chito yo ña ni chaa iin kivi ña ni koto ndi'i ma ñivi yi vaji ya'a xe'e ìyo yi ndia.

6

¹ Ta tandi'i ndian chinuni tu'un Cristu ndian kùu musu, ìyo yi ña tiñu'u va'a na ma ndian kùu chito'o na ña chà'nda tiñu nuu na, ikan ma chito'o na kùu ka'an ti'ini na chata ma Racha'nu Ndioo, ta chata ma tu'un ra ña jàña'a yo ndia.

² Ta tu iyo iin ma ndian kùu musu ta ma chito'o na iin ndian chinuni tu'un Ndioo kùu na, koto jäña na ña tiñu'u na na, ti indukuni ndian chinuni tu'un Ndioo kùu na ndia. Vati ma ña iyo yi ña ja'a na kùu yi ña na tiñu'u ga na na ta jatiñu ni'iga na kuenda na, vati juuni yani na ndian chinuni kùu na ndia. Yakan va, ndisaa tu'un i'ya iyo yi ña jana'un ta katitu'yn yi nuu na.

Ma ña va'a ndicha ni ni'o cha'a' ña chinuni va'a yo tu'un Ndioo

³ Tu iyo nda ndian jäña'a iin tu'un ña tüvi indukuni kà'an kua kà'an ma tu'un ma Racha'nu Jesucristu, ta juuni töve indukuni kà'an kua ma tu'un ndaa ña chinunio,

⁴ ndisaa ma ndiakan mamaa ndian kutayini kùu na, ti tüvi chito na nñ'iin nakuyi. Ta juuni na kùu natu'un va'anio chi'in na, ti endee kànita'an yu'u na, ti tüva indukuni chànnini ndio na kua chànninio, ta juuni kicha'a na tixii na ta ka'an ti'ini na chata ma ñivi, ti tüva iyo tundeeni na chi'in ma ñivi, ti siin siin chànnini na.

⁵ Ta ma kuati ikan, tüvi nda ora ni chinu yi, ti ma ñivi ikan, kùu na takua kùu ma ndian tivi xini, vati tüvi chito na ma tu'un ndaa, ta jä'ani na ña chinuni na tu'un Ndioo kuenda na ndokuika na jä'a yi. Yakan va va'a ga ña na tüva ga titi'un chi'in na.

⁶ Ndicha va'a ña kùu kua'nú yo chi'in ma ña chinunio tu'un Ndioo, va tu sii kùunio chi'in ma ndatiñu ña iyo nuu yo.

⁷ Vati ora kákú yo ma ñuñivi i'ya, tüvi nñi kichaa inga nakuyi chi'o, ti sokaanio kákú yo. Ta indukuni ni ta'an yo ma ora ni kuvi yo, ti tüvi ni kunda' yo nñ'iin nakuyi ko'o ndia.

⁸ Ti tuva cha iyo ma ña kacho ta iyo ma ja'ma ku'un yo, tiá va'a ña na sii kuunio chi'in yakani.

⁹ Va ma ndian kùuni ndokuika, tia numini kòyo na tichi ma kuati. Ta ikan kùu ma nuu koyo na tichi xayu ma kui'na jä'a ma ña kùuni na koo tiá ndatiñu na. Ta juuni maa yi kùu yi ña jande'e yi tundo'o na, ta ni janaa yi na tiá iti' nuu ndia.

¹⁰ Ti tu ya'aga kùuni yo ma xu'un', ikan kicha'a ma kuati ka'nú ña jä'a yo, ti numini kicha'a yo kësiin yo ma iti' Ndioo jä'a ña tixin yo. Ta ikan kùu ma nuu juuni maa ndio yo jände'o tundo'o ma anima yo.

Ma tiñu va'a jàkuu ma ndian chinuni ma tu'un va'a Ndioo

¹¹ Yakan va yo'o Timoteu, ra jàkuu tiñu nuu Ndioo, koto näkaniun ja'un takua jä'a ma ndiakan, ti na ku'yn ma iti' ndaa ña kuà'an Ndioo, ta na jaka'nún ra ta na chinuni va'un ma tu'un ra chi'in ndisaa animaun, ta na kuuniun nde'un inga ñivi, ta na jandeeniun ña jä'a na chi'un, ta na kùun iin ra ya'a vita anima nde'un na ndia.

¹² Ta na jandeeniun chinuniun tu'un Ndioo, ikan na ni'un ma nuu koun endeeni chi'in ra, ti takan kùuni ra ña na ja'un. Ti kâchîn ra ñyñ ma ora kâtitu'yn yi nuu ka'iin ti'vi kua'a' ndian kùu testigu ña chinuni va'un ma tu'un ra.

¹³ Yakan va ndava nda nuu Ndioo, ra chà'a kivi koo ndito ndisaa ma ña iyo ñuñivi, ta ndava nda nuu Jesucristu, ra juuni kâtitu'un ma tu'un ndaa nuu Ponciu Pilatu tatiempu,

¹⁴ kâtitu'in nuyn ña na jachi'un ta na ja'un ma tiñu kà'in ña jä'un, ta koto jäñaun ña jä'un yi, ikan na nñ'iin na kùu ka'an na chataun nda ora. Vati endeeni iyo yi ña ja'un yi nda kati ni chaa ora ña ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu, ra chito'o yo.

¹⁵ Vati ma Racha'nu Ndioo ni ja'a ra ña ni kichaa ndiko ra ma nda ora kùuni maa ra. Ta uvanuu ma Racha'nu kùu ra ma ra na jaka'nu yo, ti ra chà'nda tiñu ninii ñuñivi kùu ra. Ta juuni kùu ra Rey kuxini nuu ndisaa rey, ta chito'o ndisaa ndracha'nu ndia.

¹⁶ Uvanuu rakan kùu ma ra takani iyo, ta iyo endeeni, ta iyo iin nuu endee tacha kàa, nuu ní'iin yo kùu jayatin yo yo. Ta juuni ní'iin yo takä'an nde'e ra, ta ni kùu nde'o ra ndia. Yakan va na jaka'nu yo ra endeeni cha'a' ña endeeni kùu ra iin ra iyo ndatu. Ta takan na kùu yi. Amén.

¹⁷ Ta na katitu'un nuu ma ndian kuika ña iyo ma ñuñivi i'ya, ña koto jändotayi yi na chí'in ma ña iyo nuu na, ta ni chí'in ma xu'un' ña iyo nuu na ndia, vati ma xu'un' na numini ni ndi'i yi. Tiá va'a ña na kundaanio ma Racha'nu Ndioo, vati maa ra kùu ma ra chà'a tandi'i ma ña iyo nuu yo, ikan na sii kùunio chí'in yi.

¹⁸ Ta juuni na katitu'un nuu ma ndian kuika, ña na ja'a na mamaa ña va'a ta na koo va'a na jà'a ma tiñu va'a jà'a na. Ta juuni ña na tüvi kuu xii na chí'in ma ndatiñu iyo nuu na, ti na tinddee na inga ma ndian kùmani yi nuu ndia.

¹⁹ Vati tu ja'a na takan, ni ndakuu yi iin ya'vei ña chà'a Ndioo nuu na ña kündee yi na endeeni, ta juuni ndiakan kùu ní'i ña na koo na endeeni chí'in ra ndia.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña iyo yi ña ja'a Timoteu

²⁰ Yo'o Timoteu, kùunj ña na ja'a va'un ma tiñu Ndioo ña kàti'tu'in nuun. Ta koto jächi'un ma tu'un vata ña kà'an ñivi ñuñivi ña tüvi nda kuenda, ta ni ma tu'un ña vii kà'an yi kùunio, va tu'un vatani kùu yi.

²¹ Vati iyo ma ndian kà'an ma tu'un te'en, ta kùuni na ti nduva'a kuii chito na, kùuni na. Va töve. Ta java kësiin na ma iti' Ndioo, ta tüva chinuni na ña kà'an ra. Ma Racha'nu Ndioo, na ku've ra ña na koo ma ñamani ra chí'un. Ta takan na kùu yi. Amén.

Tutu uvi ña tāa racha'nu Paulu kuenda Timoteu

Paulu tāa ra tutu i'ya kuenda Timoteu

¹ Yu'u Paulu, tāchi tutu i'ya nuun, yo'o Timoteu, vati maa ma Racha'nu Ndioo, chā'a tiñu nui ña na kui tatuñ ma Jesucristu, ti takan kùuni Ndioo ña na ja'i. Yakan va, cha chito yo, ti maa ra chā'a ra tu'un ña na koo ndito yo endeeni chi'in Jesucristu.

² Ta cha'a' yakan kùu yi ña tāchi ma tutu i'ya nuun, ti kùunij nde'i ñuñ takua kùunij nde'i iin ra se'e mai. Ta juuni kùunij ña na ku'va ma Racha'nu Ndioo Tatá yo, chi'in chito'o yo Racha'nu Jesucristu ñamani ra nuun. Ta na kunda'vini ra ñuñ, ikan na koo viun kuenda ra.

Paulu kàtitu'un ra nuu Timoteu naja kua iyo yi ña ja'a ra, ikan na koto ma ñivi ña ñivi Jesucristu kùu ra

³ Nani kivi ora chā'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo, endee chàku'unij ñuñ, ta nàka'in ñuñ nuu ra ndia, vati jàka'nu va'i Ndioo chi'in chinituni ndai takua jàka'nu ma ndian kuu ñivi, ndian chīyo tatiempu ra ndia.

⁴ Ta juuni ya'a chàku'unij naja kua chákyn ma ora kësio, cha'a' ña kùuniun nde'un yu'u. Va vitin ya'aga kùunij ndikoi kunde'i ñuñ, ikan na sii kùunij.

⁵ Yakan va chàku'unij naja kua ya'a chinuniun ma tu'un Ndioo. Ta juuni chàku'unij ña ji'na kuii ma pe'un Loida chi'in ma ma'un Eunice, kùu ma ñivi kīcha'a chinuni. Ta juuni chitoi ña yo'o kùun iin ra ya'a chinuniun ndia.

⁶ Yakan va jàninj ñuñ ña na kuàtiñu va'un ma ndatu ña chā'a Racha'nu Ndioo nuun ora jündij ma nda'i xiniun niku.

⁷ Ti ma Racha'nu Ndioo, chā'a ra ma Tati Ií Ra nuu yo kuenda ña na jäyu'vio yo, ikan na jandeenio ta kuunio nde'o ma ndian ta'an yo. Ta juuni chā'a ra ña na ja'a yo kuenda nuu yo chi'in ma ña jà'a yo ndia.

⁸ Yakan va koto kükanaun ña kàtitu'un ma tu'un ma Racha'nu chito'o yo nuu ma ñivi. Ta juuni koto kükanaun yu'u cha'a' ña indij ma tichi vekaa cha'a' ma tiñu jà'i kuenda Racha'nu. Yakan va na jandeeniuñ ñuñ cha'a' ma tundo'o nde'un ña kàtitu'un ma tu'un va'a Ndioo. Vati ma Racha'nu Ndioo cha chā'a ra ndatu ra nuun.

⁹ Ta juuni maa ra kùu ra ña jàkakú ra yo, ta kāchin ra yo ña na íí koo yo chi'in ra. Vati ma Racha'nu Ndioo, na tüvi ní jakakú ra yo cha'a' níiñ tiñu ña jà'a yo kuenda ra, ti jà'a ra yi, vati takani cha chānini ra jà'a ra yi takan niku. Ta antea ña jàtuvi Ndioo ma ñuñivi i'ya kāchin ra yo ña na kuu yo ndian ñivi Jesucristu, ta cha'a' rakan kùu yi ña chā'a ra ñamani ra nuu yo.

¹⁰ Ta juuni Ndioo jàna'a ra nuu yo naja kua kùuni ra nde'e ra yo cha'a' Racha'nu Jesucristu, ora kichi jàkakú ra yo nuu ma kuati. Ta juuni ra kùu ra ña jàndij'i ra nuu ma ndatu, ña jà'a ña na kuvio. Yakan va chi'in ma tu'un va'a kà'an ra kùu yi ña tāvanj'i ra nuu ndichin ña na koo ndito yo endeeni. Ta cha'a' yakan kùu yi ña tüva ni kuvio cha'a' ña chinuni yo ma tu'un ra.

¹¹ Takan kūu yakan va maa ma Racha'nu Ndioo kāchin ra yu'u, ta chā'a ra tiñu nui ña na kui tatum ra kuenda ña na jana'i ta katitu'in ma tu'un va'a cha'a' ra nuu ma ndian yüvi judiu ndia.

¹² Ta cha'a' yakan kūu yi ña ya'a ndè'i tundo'o. Va ni tüvi kukanui cha'a' yi vaji takan kūu yi, vati chitoi yo kundeeni, ta juuni cha chito va'i ña, rakan ni kumi va'a ra yu'u chi'in ndatu ra endeeni, nda ora ni chaa kivi ña ni kichaa ndiko ra.

¹³ Yakan va na ja'un takua kātitu'in nuun, ikan na chinuni va'un ma tu'un Ndioo, ta kūuniun nde'un inga ñivi ndia. Vati ñivi Racha'nu Jesucristu kūun.

¹⁴ Ta na kumi va'un ma tu'un va'a ña chā'a ma Tati Ií Ndioo nuun ña na ja'un, vati juuni iyo yi chi'in yo ndia.

¹⁵ Ta juuni cha chito va'un naja kua kūu yi ña ndakoo ma'iin ma ndian chinuni ña kichi iti' ñu'u' Asia yu'u. Ta tañu ndiakan iyo ndra nàni Figelu chi'in Hermógenes.

¹⁶ Ta na kunda'vini Ndioo ma Onesiforu, chi'in ndisaa ma ñivi iyo ve'e ra. Vati kua'a' cha'a' kichi ku'va ra tundeeni yu'u ma tichi vekaa i'ya, ta ni tüvi ni kukanuu ra cha'i, vaji indij ma tichi vekaa.

¹⁷ Ta rakan, na tüvi ni ja'a ra takua jā'a ma inga na ti ma ora kīchaa ra ma ñuu Roma, numini kīcha'a ra nànduku ra yu'u, nda kati nāta'an ra yu'u.

¹⁸ Yakan va na kunda'vini ma Racha'nu ra ora ni kichi ndiko ra ña ni jandondaa ra kuati ma ñivi. Ta cha chito va'un, yo'o Timoteu, naja kua tinddee ma Onesiforu yo ora chīyo yo ma ñuu Efesu niku.

2

Paulu kātitu'un ra naja kua iyo yi ña koo va'a iin ra kūuni kuu jandaru Jesucristu

¹ Ta yo'o Timoteu se'y, na jandeeniun ña koo va'un chi'in ma ñamani ña chā'a ma Racha'nu Cristu Jesuu nuun.

² Ta ndisaa ma tu'un ña kātitu'in nuun ma nuu ka'iin kua'a' testigu, iyo yi ña katitu'un yi nuu ma ndian chinuni va'a, ta ndiakan na koo tu'va na ña jāna'a' ndiko na yi nuu inga ñivi.

³ Yakan va ora ndè'un tundo'o cha'a' ma tiñu jā'un kuenda ma Racha'nu Jesucristu, iyo yi ña jandeeniun, takua jàndeeni ma ndra jandaru ora ndè'e ndra tundo'o cha'a' ma tiñu jā'a ndra.

⁴ Vati ndisaa ma ndra kūu jandaru, na kūu ki'ví ndra jā'a ndra inga tiñu, ti iyo yi ña koo tu'va ndra kuenda ma ra chā'nda tiñu nuu ndra, ikan na sii kūuni ra cha'a' ma tiñu jā'a ndra kuenda ra.

⁵ Ta juuni takan kūu yi chi'in ma ndra chàsiki, tuva tüvi chàsiki va'a ndra takua iyo yi ña kusiki ndra na kūu jakanaa ndra tüva töve chàsiki ndra tava kā'an yi nuu ma tutu kua iyo yi ña ja'a ndra yi.

⁶ Taku ma ndra jàtiñu nuu ni kava iin ndatiñu ndra, iyo yi ña jatiñu ji'na ndra, tajan chàa ndio ma kivi ña keta ma ndatiñu ndra.

⁷ Ta nakaniniun cha'a' ma tu'un kā'in chi'un, ta maa ma Racha'nu Jesucristu ni ja'a ra ña na kutuniniun ndisaa yi.

⁸ Yakan va na kuku'uniun ma Racha'nu Jesucristu, vati juuni ñivi ma Rey David kūu ra ndia. Ta juuni Jesucristu ikan kūu ra ña nātaku ndiko ra tañu ñivi ndií. Ta tu'un va'a ikan kūu ma ña kātitu'in.

⁹ Ta vitin cha'a' ña kàtitu'in ma tu'un Jesuu nuu ma ñivi kùu yi ña ya'a jànde'e na tundo'o yu'u, takua jànde'e na tundo'o iin ra kini. Yakan va vaji indij vekaa ta ndikuin ña nde'i tundo'o, va ma tu'un Ndioo na kùu kasi nñi iin na yi.

¹⁰ Yakan va yu'u nduva'a kuii jàndeenj vaji nde'i tundo'o, vati kùuni nde'i ña ma ndian kâchin Ndioo, ta kùuni ña na ni'i na nuu kakú na jà'a Jesucristu, ikan na koo va'a na chi'in ra nuu iyo ña tacha ra nani kivi.

¹¹ Yakan va iyo yi ña chinunio ma tu'un i'ya, vati ña ndicha kùu yi: Tu chi'o chi'in ma Racha'nu Cristu, juuni ni ni'o nuu koo ndito yo chi'in ra ndia.

¹² Ta tu jàndeenio ña ya'a nde'o tundo'o cha'a' ña jàtiñu yo kuenda ra, juuni ni ka'nda yo tiñu chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu ndia. Ta tu kàtio ña töve nàkoto yo ra,

ta juuni ni kati ra ña töve nàkoto ra yo ndia.

¹³ Ta vaji jàña yo ña chinunio ma tu'un ra, va rakan endee tüvi jàña ra ña kùu ra takua kùu ra. Vati na kùu jaña ra ña jà'a ra ma tu'un châ'a ra nuu yo.

Timoteu, kùu iin ra jàkuu tiñu kuenda Cristu

¹⁴ Yakan va na jakuku'uniun na ña tu kùuni na koo va'a na kuenda Ndioo, na tüvi iyo yi ña kanita'an yu'u na cha'a' ma tu'un ni kuuni, ti na tüvi nda kuenda yi. Vati ma ora jà'a na takan, jàkanuu ndio ma chinituni ma ndian tåso'o yi, ta ndàkoo ndio na iti' va'a kuà'an na.

¹⁵ Yakan va na nandukun naja kua jàtiñu va'un kuenda Ndioo, ikan na kichi siini ra chi'un, ta katitu'yn ma tu'un ndaa nuu ma ñivi. Takan iyo yi ña ja'un yi, ikan na tüvi kukanuun ora ni nde'un ra.

¹⁶ Ta koto jächi'un ma tu'un vata ña kà'an ma ñivi, ti na tüvi nda kuenda yi. Vati ma ndian chàta'ani ja'a takan, tiaga ki'vi na jà'a na ma ña kini ña tüvi va'a kuenda Ndioo.

¹⁷ Ta ma tu'un vata ña jàna'a na kua kuita kuati yi nuu ma ñivi takua kuàndita iin kue'e xaan ña iyo kuñu yo, ta kùu yi kuvio ja'a yi. Ta tañu ma ndian jàna'a ma tu'un vata ikan, uvi ndra nàni Himeneu chi'in Filetu.

¹⁸ Vati ndrakan jàña ndra ña chinuni ndra ma tu'un ndicha, ta kîcha'a ndio ndra kàti ndra ña na tüva ni nataku ndiko ma ndian ndíi, ti cha yâ'a ma kivi ña jànataku ma Ndioo na, kàti ndra. Yakan va takan jà'a ndra ña jàkanuu ndra xini uvi uni ma ndian chinuni tu'un Ndioo.

¹⁹ Vaji takan jà'a ndra, ma tu'un ndaa ña châ'a Ndioo nuu yo kùu yi iin ña tüvi sama. Vati te'en kà'an yi: "Ma Racha'nu Ndioo, cha nàkoto va'a ra nda ndian kùu ma ñivi ra", kàti yi. Ta iyo inga tuku nuu kà'an yi te'en ndia: "Ndisaa ndian kà'an ña kùu na kuenda Cristu, iyo yi ña jaña na ña ja'a na ña kini", kàti yi.

²⁰ Va taku ma tichi ve'e iin ndian kuika, iyo kua'a' nuu ma ko'o chàtiñu na, ti iyo ko'o oro, ta ko'o plata, chi'in yachin, ta ko'o ñukisi ndia. Vati iyo siin ma ko'o chàtiñu na kuenda ma viko jà'a na, ta iyo siin ma ko'o ña chàtiñu na nani kivi ma tichi ve'ení ndia.

²¹ Yakan va tu cha ndò'iñ yo, ta cha jàña yo ña jà'a yo ma ña kini, tajan ni kuàtiñu ma Ndioo yo ña, na ja'a yo ma tiñu va'a, takua jà'a ma ndian kuika ña chàtiñu na ma ko'o va'a, ora jà'a na ma viko ka'nú.

²² Ta na ja'un kuenda nuun, chi'in ma ña chàniñiun, koto kùuniun ja'un ma ña kini, takua jà'a ma ndian yoko, ña iyo ma tiempu i'ya. Vati iyo yi ña

nandukun ma iti' va'a Ndioo. Ta juuni iyo yi ña chinuni va'un ma tu'un ra, ta kuuniun nde'un ma ndian ta'un ndia. Yakan va na koo viun, takua iyo ma ndian chinuni ña jàka'nu na ma Racha'nu Ndioo chi'in ndisaa anima na.

²³ Ta koto jàchi'un ma tu'un vata ña tüvi nda kuenda. Vati cha chito va'un ña mamaa kuatini nànduku na, chi'in ma tu'un kà'an na.

²⁴ Vati taku ndyo'o ndian jàkuu tiñu Ndioo, tüvi iyo yi ña kanita'an yu'u ndo chi'in ta'an ndo, ti iyo yi ña koo va'a ndo chi'in tandi'i na. Ta juuni iyo yi ña koo tu'va ndo kuenda ña jàna'a ndo nuu inga ñivi. Ta na jandeeni ndo tuva iyo nda ndian kà'an chata ma tu'un ña jàna'a ndo.

²⁵ Ta juuni iyo yi ña kunda'vini ndo na, ta na tindee ndo ma ndian kà'an chata ndo, ikan na tindee Ndioo na ña jaña na ma iti' kini kuà'an na. Ta takan kùu nani'i na naja kua ku'un na ma iti' ndaa ra.

²⁶ Yakan va takan iyo yi ña ja'a na, ikan na kakú na tichi nda'a' ma kui'na. Vati vitin juuán' kùu ma ñá' chà'nda tiñu nuu na ña, na ja'a na tandi'i ma ña kùunián'.

3

Paulu, kàtitu'un ra naja kua ni ja'a ma ñivi ora ni kichi ndiko Jesuu

¹ Ta juuni iyo yi ña kotoun ña nuu ni ndi'i ma tiempu i'ya, ya'aga ni koo tundo'o.

² Vati iyo ndian ni jaka'nu na juuni maani na. Ta ni kuuni na nde'e na ma xu'un, ta ni jandotayi ndio na na. Ta ni ka'an ti'ini na chata Ndioo, ta töva ni jachi'in na ña kà'an ma tatá na chi'in ma'a na. Ta töva ni naka'an na Ndioo cha'a' ma ndatitüu ña ní'i na. Ta ni töve ni jaka'nu na ra ndia.

³ Ta juuni na töve ni ndakimani na ma ndian kùu ta'an na, ta ni töve ni kunda'vini na na ndia. Ta ikan jan ni ka'an na tu'un vata chata inga ñivi, ti ya'a xaani na nde'e na na, ta na kùu ka'nda na tiñu nuu juuni ma ña kùuni ma kuñu na ndia, vati na kündeeega na ja'a na ma ña va'a.

⁴ Ta juuni ni xikoña'a na cha'a' ndian amigu na, ta ni tüvi chànnini ji'na na ma ña ja'a na. Ta ni jandotayi na na. Ta endee ni nanduku na ja'a na kuati ña chàta'ani ma kuñu maa na. Ta töva ni nanduku na iti' va'a Ndioo.

⁵ Ta ni katitu'un na nuu ma ñivi ña ya'a jàka'nu na Ndioo, va na tüvi ndicha, ti töve iyo ndatu Ndioo chi'in na. Yakan va koto ndikita'un chi'in ma ndian jà'a takan.

⁶ Vati tañu ma ndiakan, iyo ndra chàta'ani kakunu ta ve'e ta ve'e ma ñivi ña'a ña töve ndetiñu keña'a na cha'a' ña iyo kua'a' kuati vi ña jà'a vi niku. Ta ma ñivi ña'a ikan na kùu jandeeni vi ma ña töve va'a chànnini vi.

⁷ Yakan va vají ya'a chàta'ani vi jàkua'a vi ma tu'un chaa, va na kùu chaa vi ña koto vi ma ña ndicha.

⁸ Ta tava jà'a ma ndra nàni Janes chi'in Jambre niku, ña töve ní jachi'in ndra tu'un jàna'a Moisés tatiemu, ta takan jà'a ma ndra matru i'ya ña jànda'viña'a ndra ñivi, ti töve kùuni ndra chinuni ndra tu'un ndaa, ti ma maa ña kinini kùu ma ña chànnini ndra. Ta ndrakan jà'ani ndra ña kùu ndra ndian chinuni tu'un Jesucristu, va töve ndicha kùu yi.

⁹ Va ndrakan töve ni kundee ndra kua'a' tiempu ña jànda'viña'a ndra ñivi, ti numini ma ñivi ni ku'va na kuenda ña yüvi ndicha kùu ma ña jàna'a ndra. Jin ma takan chà'a ma ñivi kuenda ña ma Janes chi'in Jambre kùu ndra ndra vata ndia.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kàtitu'un Paulu nuu Timoteu

¹⁰ Va taku yo'o Timoteu, cha chìto va'i naja kua jàchi'un ma tu'un ña jàna'i nuu ma ñivi ti iyoun takua iyo. Ta chítoun naja kua chànninj ta chítoun ña iyo kuenda ña jàkui ma tiñu ña kùuni Ndioo na ja'i, ta chítoun ña ya'a chìnunj tu'un ra ndia. Ta juuni chítoun naja kua jàndeenj vaji ndè'i tundo'o. Ta yu'u endee töve jàñai ña kùuni nde'i ma ñivi ta'an yo.

¹¹ Ta juuni cha chítoun naja kua kánita'an ñivi chi'in, ta jànde'e na tundo'o yu'u cha'a' ma tu'un Ndioo, ora chàkunui kàtitu'in yi iti' ñuu Antioquía chi'in ñuu Iconiu ta Listra. Va tava küt'a'an ma Racha'nu chi'in, yakan va kündei kakúi nuu ma ndisaa ma tundo'o ña nde'i.

¹² Ta ndicha kuii ña, ndisaa ma ñivi kùuni koo takua kùuni ma Racha'nu Cristu Jesuu, iyo yi ña nde'e na tundo'o cha'a' ra ndia.

¹³ Va ma ndian kini ta vata, ña jà'a takan chi'in na, tiaga kua'a' ma ña tüvi va'a ni ja'a na, ti ni janda'víñ'a' na ma inga ñivi. Ta juuni ma ndiakan ni janda'víñ'a' na na ndia.

¹⁴ Vati taku yo'o Timoteu, na chinuni va'un takua küt'u'vaun, ta na ja'un yi ndia, ti cha chìto va'un nda ndian kùu ma ndian jāna'a nuun.

¹⁵ Vati juuni maun, cha chàku'uniu naja kua kícha'un jàkua'un ma tutu Ndioo nda ora kùun raval. Yakan va ti ma tu'un kùu yi ña chà'a yi kua'a' chinituniun, ikan na koto va'un naja kua jàkakú Racha'nu Cristu Jesuu ñun cha'a' ña chìnuni va'un tu'un ra.

¹⁶ Vati tandi'i ma tu'un va'a Ndioo ña tää ma ñivi nuu tutu ra, këta yi ma chimituni ma Racha'nu Ndioo. Yakan va nduva'a kuii va'a yi ña jàna'a yo yi nuu ma ñivi, ta jàkua'a yo yi nuu na, ikan na ka'an yi tuva töve va'a ma iti' kuà'an na, ikan na chikoni'i ndiko na ma iti' ndaa ña iyo yi ña ku'un na kuenda ña koo va'a na takua kùuni Ndioo.

¹⁷ Yakan va takan iyo yi ña ja'a yo cha'a' ña kùu yo ñivi Ndioo, ti chi'in ma tu'un ra jàndakuu va'a ra yo, ikan na kutu'va yo ta ja'a yo ma ña va'a takua kùuni ra.

4

¹ Takan kuu yakan va ndava nda nuu Ndioo, chi'in nuu ma Racha'nu Jesucristu, ra ni jakutuni ma ñivi ndìto chi'in ndian ndií, ora ni kichi ka'nda ra tiñu nuu yo, ña yu'u janinj ñyn ña.

² na katitu'un ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi, ta koo tu'vaun chi'in na nda ora ni kuuni. Ta na janiniun na ta jandomaniun na, ikan na jachi'in na ma ña kà'an yi ta jaña na ña jà'a na ma ña tüvi va'a. Ta ora jana'un nuu na, na iñu'u ta vii koun chi'in na, ikan na jachi'in na ma ña kà'an yi.

³ Vati ni chaa iin kivi ña na töva ni jachi'in na ña kà'an ma lotrina va'a. Ta ikan jan ni nanduku ndio na kua'a' ma ndian matru ña jàna'a nuu na, ta ndiakan ni jakua'a chi'in na ma ña chàta'ani maa na ña na koto na.

⁴ Yakan va töva ni jachi'in ndio na ña kà'an ma tu'un ndicha, vati ni jachi'in na ma tu'un ña jàndakuu maani ma ñivini.

⁵ Va taku yo'o töve iyo yi ña kanduu ña jà'un, vati iyo yi ña ndakiva'a va'un ma tu'un Ndioo tichi ma chinituniun, ta jandeeniun ma tundo'o ña ni nde'un ndia. Ta juuni na katitu'un ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu ña jàkakú yi na. Vati takan iyo yi ña jatiñu va'un chi'in ma tiñu chà'a Ndioo nuun.

⁶ Ti taku yu'u, chani chaa ma kivi ña ni kuvj kuenda ma Racha'nu Ndioo, takua chà'nii na iin kití ora sòkó na ri kuenda ra.

7 Ta juuni yu'u, cha jāndeeni ña jā'i tandi'i ma tiñu chā'a ma Racha'nu Ndioo nui ñia na ja'i yi. Ta endee tüvi nī jañai ñia chinuni va'i ma tu'un ra.

8 Yakan va ma ora ikan, ni koo va'i chi'in ma Racha'nu Ndioo, vati jātiñu va'i kuenda ra. Ta ikan jan ni ku'va ndio ra iin ñia va'a kuendai ma ora ni kichi ra jakutuni ra ma ña jā'a ma ñivi, vati iin ra vesí ndaa kùu ra. Ta yüvi chi'in yu'uní, ni ja'a ra yi, vati ni ja'a ra yi chi'in tandi'i ma ñivi ña ya'aga kùuni nde'e ra ta ndàtu ra ndia.

Paulu kàtitu'un ra iin tiñu va'a kuenda Timoteu

9 Yakan va yu'u Paulu, chikain ñamani nuun yo'o Timoteu ña na numini kichiun kichi nde'un yu'u,

10 ti cha ndákoo ma'iinna ma ra nàni Dema yu'u ma i'ya, ta kēe ra kuà'an ra iti' ñuu Tesalónica, vati ya'a kùuni ra nde'e ra ma ndatiñu iyo ma ñuñivi i'ya. Ta ma ra nàni Crescente, cha kēe ra kuà'an ra iti' ñu'u Galacia, ta Titu kuà'an ra iti' ñu'u Dalmacia ndia.

11 Uvanuunia Luka, kùu ma ra kîndoo chi'in vitin. Yakan va ora ni kichiun, na kunandukun ra nàni Marku, ta kundakaun ra kichiun, vati chiniñu'i ra chi'in ma ña jā'i.

12 Ta ma ra nàni Tíkiku, ti tâchi ra kuà'an ra iti' ñuu Efesu ndia.

13 Ta juuni na kunda'un ma ja'ma chûsukuin chi'in ndisaa tutui, ta ma ñiñ ñia natuvi nuu tài ñia ndákoi ñuu Troa, ve'e ra nàni Carpu. Va ma ña chiniñu'ugai ñia kunda'un kùu ma ñii ikan.

14 Ta ma Jandu, ra jàtiñu chi'in kaa, ya'a xaani ra nde'e ra yu'u. Va ni ku'va ma Racha'nu ma ya'vi ra cha'a' ña jā'a ra takan.

15 Yakan va na ja'a va'un kuenda nuun chi'in ra, vati ya'a xàani ra nde'e ra ma tu'un Ndioo ñia jàna'a yo nuu ma ñivi.

16 Ta ora yá'i ma cha'a' nunuu nuu ma ndra kumitiñu, tükui yo ní tindee yu'u ma ora ikan. Vati ndisaa ndra chinu ndra, ta ndákoo ma'iin ndra yu'u nuu ndra. Yakan va kùuni ñia na tüvi ti'i ma Racha'nu Ndioo kuenda ra cha'a' ña jā'a ndra takan ma ora ikan.

17 Va ma Racha'nu Ndioo kûta'an ra chi'in, ta chā'a ra ñandei ña na katitu'in ndisaa tu'un va'a cha'a' ma Racha'nu Jesucristu. Tajan ndisaa ma ndian yüvi judíu kîcha'a ndio na tàso'o na ma tu'un Ndioo ña kàtitu'in nuu na. Ta takan kûu ña jâkakú ma Racha'nu Ndioo yu'u ma nuu kua'a' tundo'o ikan.

18 Ta juuni ni jakakú ra yu'u nuu ma tichi nda'a' ndian jā'a ña kini ndia. Ta ikan endeeni ni kumi ra yu'u, nda kati chaa ma kivi ña ni ku'in chi'in ra nuu chà'nda ra tiñu iti' andivi. Ta na jaka'nú yo ra ndisaa tiempu. Ta takan na kuu yi. Amén.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kàtitu'un Paulu nuu Timoteu

19 Takan kûu ta vitin tâchi saludu nuu ma ña nàni Priscila chi'in iian Aquila, ta nuu ndisaa ñivi Onesíforu ndia.

20 Ta ikan jan ma ra nàni Latu, kîndoo ra ma ñuu Corintu. Ta ma Trófimu, ndôo ra ma ñuu Miletu, vati ku'vi ra.

21 Ta yo'o, na kunumiun kichiun antea ña koyo ma tiempu vichin. Tâchi ma ra nàni Eubulu saludu nuun, chi'in Pudente, ta Linu, chi'in ña nàni Claudia, ta chi'in ndisaa ma ndian chinuni ndia.

22 Ta ma Racha'nu Jesucristu, na kumi ra ñun, ta na koo ma ñamani Ndioo chi'in ndisaa ndo ndia. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu ña tāa racha'nu Paulu kuenda Titu

Tutu tāa Paulu kuenda Titu

¹ Yu'u Paulu, ra jà'a tiñu nuu Racha'nu Ndioo, ra kùu tatum Racha'nu Jesucristu, ña táchí ra yu'u ña na tindei ma ñivi káchín ra, ikan na chinuni va'a na ta koto na ma ña ndaa, ta kua ikan koo iñu'u na takua kùuni Ndioo.

² Ta cha'a' ma tu'un ndaa ikan ña châ'a ma Racha'nu Ndioo, ra tüvi janda'víña'a, ndàtu na ti ya'a ndaani na ra ña ni koo ndito na chi'in ra endeeni, takua châ'a ra tu'un, antea ña játuví ra ma ñuñivi i'ya.

³ Ta vitin cha châa ma kivi ña Ndioo, ra jàkakú yo, châ'a ra ña na koto kachin yo ma tu'un i'ya. Ta nuu yu'u tâva ra tiñu ña na kichi katitu'in yi nuu kua'a' ñivi.

⁴ Ta cha'a' yakan kùu yi ña, tài tutu i'ya kuendaun yo'o Titu, vati ndicha kuii ña kùun takua kùu iin rase'i, cha'a' ña indukuni chinuni va'a yo ma tu'un Jesucristu. Ta vitin kùunj ña ma Racha'nu Ndioo Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu ra jàkakú yo, na koso ra ñamani ra chataun, ta na kunda'vini ra ñun, ta na ja'a ra ña na vii koun chi'in animaun.

Paulu châ'a ra tiñu nuu Titu ña naja kua iyo yi ña jatiñu ra ma ñu'u' Creta

⁵ Ora ndâkoi ñun ma ñu'u' Creta, jâ'i yi ti kùunj ña na jandondaun ndisaa ma tiñu ña kùmani ndòndaa ma ikan. Ta juuni kùunj ña na jakuisoun tiñu iin ndracha'nu ña na ka'nda ndra tiñu nuu ma ñivi Ndioo, ndian iyo ta'iiñi ñuu takua kâtitu'in nuñun ña jà'un.

⁶ Ta ma ndracha'nu i'ya ña ni ku'vaun tiñu nuu, iyo yi ña ja'a ndra mamaa ña va'a, ikan na këu ka'an ma ñivi chata ndra. Ta iyo yi ña koo ivanuuni ñasi'i ndra. Ta ma se'e ndra iyo yi ña na kuu na ndian chinuni tu'un Ndioo. Ta juuni iyo yi ña jachi'in na ma ña kâ'an tatá na chi'in ma'á na, ta na këu na iin ndian kâ'an ma ñivi chata ña iin ndian tüvi va'a jà'a kùu na.

⁷ Vati taku ma ndracha'nu ndiso tiñu kuenda Ndioo, iyo yi ña na ku'un ndra ma iti' ndaa, ikan na jachinu ndra ma tiñu châ'a Ndioo nuu ndra, ta takan këu ka'an ma ñivi chata ndra. Ta tüvi iyo yi ña jandotayi ndra ndra chi'in ma tiñu jà'a ndra, ta tüvi iyo yi ña kuu ndra ndra châ'i ndixi, ta ni ndra ya'a numi kayuni. Ta juuni tüvi iyo yi ña kanita'an ndra chi'in ñivi, ta ni ña kùuni ndra nde'e ndra ma xu'un' ña tüvi va'a jàkanaa ndra ndia.

⁸ Vati taku ma ndracha'nu i'ya, iyo yi ña tiñu'u ndra ma ndian châa ve'e ndra, ta juuni châta'ani ndra ndisaa tiempu ja'a ndra mamaa ña va'a. Ta juuni iyo yi ña ja'a va'a ndra kuenda nuu ndra châ'a' ma tiñu jà'a ndra, ti ma ndra ndaa ta ií kùu ndra châ'a' ma ña jà'a ndra kuenda ma ñivi ta kuenda Ndioo ndia. Ta juuni kùu ndra ndra kùu ka'nda ma tiñu nuu.

⁹ Ta iyo yi ña koo tu'va ndra chi'in ma ña chinuni va'a ndra ma tu'un Ndioo ña kütu'va ndra, ikan na kuu jandomani ndra ma ñivi chi'in tu'un va'a ña jàna'a ndra, ta juuni na kuu jakuninaa ta kundayu'u ndra ma ndian kâ'an chata tu'un va'a Ndioo, ikan na ndakoo na ña jà'a na yi.

¹⁰ Vati iyo kua'a' ma ndian tüvi jàchi'in ma tu'un Ndioo. Ta tañu ndiakan iyo ndian judíu ña kâ'an na ña iyo yi ña ta'nda ma ñii nuu ika yo ña kakú yo nuu Ndioo. Ta ndiakan ti na tüvi nda kuenda ma tu'un ña jàna'a na nuu ma ñivi, vati ma ndian jànda'víña'ani kùu na.

¹¹ Yakan va ndisaa ma ndian jà'a takan iyo yi ña jakutaxiun na, ikan na kà'anga na takan. Vati na yüvi ña ndicha kùu ma ña jàna'a na, ti ma ña jà'a na kuu ña jakanuu na xini ma ta'ii'iin ve'e nuu iyo ñivi cha'a' ña kùuni na ni'i na tiaga xu'uni.

¹² Takan kùu ta ikan jan këta ndio iin ra ñuu maa na ña nàni Creta, ra ya'a iyo chinituni. Ta rakan ti te'en nàka'an ra juuni chata ma ñivi ñuu ra: "Ma ñivi, ndian iyo ma ñu'u' Creta, kùu na ndian ya'a vata, ta iyo na takua iyo ma kiti ku'u, ti chànnini na cha'a' mamaa ña kachini na, ta suchan na ndia."

¹³ Ta ndicha kuii ña ndisaa ma ña kà'an ra, takan kùu yi. Yakan va yu'u kà'in chi'un ña na jakuninaun na, ikan na jaña na ña jà'a na takan, ta kicha'a chinuni na ma tu'un Cristu.

¹⁴ Takan iyo yi ña ja'un, ikan na tüva jàchi'in na ma kuentu vata, ti tu'un ña jàndaku maani ma ndian judíuni kùu yi, ta juuni töve jàchi'in na ma tu'un kà'an ma ndian kà'an chata ma tu'un ndaa Ndioo ña kùuni na ka'nda maani na tiñu nuu ndo ndia.

¹⁵ Takan kùu yakan va tandi'i ma ndian iyo chinituni va'a, ndisaa nakuyi ña va'a kùu yi kuenda na. Va niiin nakuyi töve ña va'a kùu yi kuenda ndian tüvi chinuni tu'un Ndioo ta töve va'a chinituni na. Vati nda ma chinituni na chi'in ña chànnini na ña kini kùu yi.

¹⁶ Ta kàti na ti nàkoto na Racha'nu Ndioo. Va chi'in ma ña jà'a na jàna'a yi ti na yüvi ña ndicha kùu yi, vati xaani na nde'e na ra. Yakan va ma tiñu jà'a na jàna'a yi ti cha kësiin na ma iti' ra, vati na kùa ja'a na niiin ma tiñu va'a.

2

Tu'un va'a i'ya kùu ma tu'un ña chà'a Ndioo nuu yo ña jàna'a yo

¹ Yo'o yani, ndisaa ma tu'un ña jàna'un, iyo yi ña indukuni jana'un yi takua kà'an ma tu'un ndaa chinunio.

² Ta nuu ma ndracha'nu ña ndiso tiñu ma veñu'u iyo yi ña jana'un ndra ña kuu ndra iin ndra kachin chinituni ña tüvi ya'a ndu ña jà'a ndra niiin nakuyi. Ta na iñu'u koo ndra, ta jandeeni ndra ña chinuni va'a ndra ma tu'un Ndioo. Ta na kuuni ndra nde'e ndra inga ñivi, vaji ya'a nde'e ndra tundo'o cha'a' yi.

³ Ta juuni iyo yi ña katitu'un nuu ma ñivi ña'a cha'nu ña na koo va'a vi chi'in ma Racha'nu Ndioo, ta na ja'a vi kuenda nuu vi. Ta juuni na kà'an vi tu'un vata chata inga ñivi, ta na kùní vi jà'a ndixi ndia. Vati iyo yi ña jana'a vi ña va'a chi'in ma ña jà'a vi,

⁴ ta na kundayu'u vi ma ñivi ña'a tivaa ña na kuuni vi nde'e vi ma ii vi chi'in se'e vi ndia.

⁵ Ta na kuu vi ndian iñu'u, ta tüvi kì'vi vi chi'in inga ra'ii ña yüvi kùu ii vi. Ta juuni na jatiñu va'a vi ma ve'e vi, ta vii koo vi ndia. Ta na tiñu'u vi ta jachi'in vi ña kà'an ma ii vi, ikan na kùa ka'an niiin ñivi chata ma ña kà'an tu'un Ndioo cha'a' ma kua jà'a vi.

⁶ Ta indukuni na kundayu'un ma ndra yoko ña na ja'a ndra kuenda nuu ndra, ta na töve ya'a ndu ña jà'a ndra.

⁷ Ta na jana'un takua jà'un nuu ndra, ikan na ja'a ndra ma tiñu va'a ma ña kùuniun ña na ja'a ndra. Ta ora jana'un ma tu'un ndaa nuu ndra, iyo yi ña vii ka'un yi ta töve ya'a nduñun kà'un yi, ikan na tiñu'u ndra yi.

⁸ Ta tu kàtitu'yn ma tu'un va'a takan nuu ma ñivi, ta ndiakan na küu ka'an na chata ma tu'un kà'un, ti tu takan ni ja'a ma nda ndian ni tisokuati ñun, ni kukanuu na, ti yöve ña ndicha kùu ma ña kà'an na chataun.

⁹ Ta juuni na kundayu'yn tandi'i ma ndian musu ña jàtiñu kuenda inga ñivi, ikan na jachi'in na tandi'i ma tiñu ña tàva ma chito'o na nuu na. Ta juuni na katitu'yn nuu na, ña koto kä'an na yu'u ma chito'o na, vati na sii kuuni na ora tàva ra tiñu nuu na.

¹⁰ Ta na katitu'yn nuu na, ña koto sü'u na ndatiñu ma chito'o na ndia. Vati iyo yi ña koo va'a na chi'in ra, ikan na jana'a na ña iyo tundeeni na chi'in ra. Takan iyo yi ña ja'a na, ikan na ku'va ma ra chito'o na kuenda cha'a'naja kua iyo na, ja'a ma tu'un va'a Ndioo, ra jàkakú yo.

¹¹ Vati Ndioo kùu ra ña châ'a ra ñamani ra nuu yo, kuenda ña na koto tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi i'ya, ña Ndioo kùuni ra jakakú ra na.

¹² Yakan va chi'in ñamani Ndioo ikan, jàkoto ra yo, ti iyo yi ña jaña yo ña jà'a yo ma ña kini, ta tüvi nàkaninio ja'a yo ma ña kini takua chànni ma ñivi iyo ñuñivi i'ya. Vati iyo yi ña ja'a yo kuenda nuu yo, ta koo ndaa yo, ta kuu yo ndian iñu'u takua kùuni Ndioo.

¹³ Ta ya'a chisii iyo yo ña juuni yanga ndàtu yo ra, ti takan châ'a ra tu'un nuu yo ña ni kichi ndiko ma Racha'nu Jesucristu, ra ya'a tacha, ra kùu Ndioo ka'nú ña jàkakú yo.

¹⁴ Yakan va ndisaa yo cha chito yo, ti maa ma Racha'nu Jesucristu, châ'a ra ña na ka'ní na ra, ta yakan kùu ma ya'vi ra kuenda ña na kakú yo nuu ma kuatio. Ta takan jànandoo ra anima yo, ikan na kuu yo ma ñivi ra, ta koo tu'va yo ña ja'a yo mamaa tiñu va'a kuenda ra.

¹⁵ Ndisaa ma tu'un i'ya, kùu ma ña iyo yi ña jana'un nuu ñivi, ta juuni na kundayu'yn ta jakuninaun ma ndian tüvi jà'a ña va'a, vati iyo ma ndatu Ndioo chi'un. Ta na kù'vaun ña ka'an ñivi chataun ña töve nda kuendaun.

3

Ma tu'un i'ya kà'an yi cha'a' ma ña va'a ña iyo yi ña ja'a ma ñivi Ndioo

¹ Ta na jakuku'uniun ndisaa ma ndian chinuni ñia na jachi'in na ndisaa ña kà'an ma ndian kùu kuvieno chi'in ña kà'an ma ndian kumitiñu ndia. Ta na jachi'in na jà'a na tiñu tàva na, ta na koo tu'va na ña jà'a na mamaa ña va'a ndisaa tiempu.

² Ta na kä'an na chata nñi'in ñivi, ta tüvi iyo yi ña kuu na ndian kuati xini. Vati na vii koo na chi'in tandi'i ñivi, ta na kuvita anima na ndia.

³ Tatiempu ora takä'an chinunio, juuni jà'a yo kuati, vati tüvi jàchi'o ña kà'an ma Ndioo, ti ya'a ndava xinio. Yakan va kùu yo takua kùu ma ndian kuànaa, ti kùu jaña yo ña jà'a yo kua'a' nuu ña kini ña kùunio ja'a yo. Ta jàti'ini yo chi'in inga ñivi ta ya'a tixin yo nde'o na, ta ya'a xaani ma ñivi ndè'e na yo, ta xaanio ndè'e na ndia.

⁴ Va vitin Ndioo ra jàkakú yo, jâna'a ra ñamani ra nuu yo, ti ya'a kùuni ra nde'e ra ma ñivi iyo ñuñivi i'ya.

⁵ Yakan va ndicha kuii ña jàkakú ra yo. Ta yüvi cha'a' ma tiñu va'a ña ja'a yo kùu yi ña jàkakú ra yo, vati cha'a' ña kündavini ra yo kùu yi. Ta takan kùu ña jànandoo ma Jesucristu ma anima yo chi'in nii ra, ta takan ndôchaa yo jâ'a Tati Ií ra.

⁶ Ta juuni cha chito va'a yo, ti nduva'a kuii iyo ma Tati Ií Ndioo chi'o, vati tâchi Ndioo yi nuu yo cha'a' ma Racha'nu Jesucristu, ra jàkakú yo,

⁷ ikan na ndakuu yo ndian ni ni'i nuu ni koo ndito chi'in ra endeeni. Ta ndàtu yo ra ti ndaanio ña ni ni'i yo yi, cha'a' ña cha jàndondaa ra ma anima yo chi'in ma ñamani ra.

⁸ Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chìto va'a yo ti ña ndicha kùu yi. Yakan va kùunj ña na janiniun ndisaa ma ndian chinuni tu'un Ndioo, ikan na ja'a na kuenda nuu na ña na ja'a na mamaa ña va'a. Vati tu ja'a na takan, tajan ni kuu yi iin ña va'a ta iin ña chàtiñu kuenda ndisaa ñivi.

⁹ Ta koto jächi'un ma tu'un ña tüvi nda kuenda ña jäkanita'an ñivini, ti mamaa kuatini nànduku na ora jà'a na takan. Ta juuni na jächi'un ma ndian endee natu'un na kua'a' nuu kuentu cha'nú ña kà'an yi chata ma ndian kúu ñivio ña chìyo taji'na. Ta na jächi'un ña kà'an na tuva kanita'an yu'u na cha'a' ma ley cha'nú ña tää ma racha'nu Moisés, ra chìyo tatiemu, vati ndisaa ma ña ja'a na, na yüvi ña va'a kùu yi ta tüvi nda kuenda yi.

¹⁰ Tatú iyo nda ndian jäkanuu xini ma ndian chinuni ka'in tichi veñu'u, na ka'an va'anjun chi'in na iin a uvi cha'a, ikan na jaña na ña ja'a na yi. Tatú tüvi jächi'in na ma ña kà'un, tajan na tavaní'un na ma ikan.

¹¹ Yakan va cha chìto va'un ña ma ñivi jà'a takan cha kësiin na ña kuà'an na ma iti' ndaa, ti juuni ma kuati jà'a na kùu yi ña kuàjande'e yi tundo'o na, ta kueeni kueeni kuàjandi'i yi nuu na ndia.

Titu tåso'o ra tu'un kà'an Paulu chi'in ra

¹² Takan kúu chàniñi tachi ma ra nàni Artema, a Tíkiku nuun. Ta ora cha chää ma iin ra ni tachi nuu iyoun, tajan kuunj ña na nandukun naja kua ja'un, ta kichiun kichi nde'un yu'u ma ñuu Nikópoli nuu ni koi. Vati kùunj ya'i ma tiempu vichin ma ñuu ikan.

¹³ Ta juuni na tindéun ma ra nàni Apolo chi'in abogadu Zena, chi'in ndisaa ma ña chiníñu'u ndra ma tichi iti' kuà'an ndra, ikan na kúmani ni'iin nakuyi nuu ndra.

¹⁴ Ta na kutu'va ma ndian kùu ñivio ña chinuni, ña na ja'a na mamaa ña va'a, ta tindée na ma ñivi ta'an na, tuva iyo iin nakuyi ña kùmani nuu na, ikan na kuàtiñu ma ña jà'a na kuenda Ndioo.

Tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Paulu nuu Titu

¹⁵ Ta vitin ndisaa ma ndian yanio ña ka'in chi'in i'ya, tàchi na iin saludu nuun. Ta ndyo'o na tachi ndo saludu nuu ma ndikan, ndian kùuni nde'e ndi cha'a' ña indukuni chinuni na kua maa yo. Ta na koo ma ñamani Ndioo chi'in ndisaa ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu tàchi racha'nu Paulu nuu Filemón

Paulu tāa ra tutu i'ya kuenda Filemón

¹ Yu'u Paulu ra indii tichi vekaa cha'a' Racha'nu Jesucristu, tài tutu i'ya chi'in ra yanio Timoteu kuendaun yo'o Filemón, vati yo'o kùyun iin ra mañeru ndi, ra ya'a va'a ña jàtiñu chi'in ndi.

² Tàa ndi ma tutu i'ya kuenda ndisaa ma ñivi Ndioo ña kùti'vi ma ve'un. Takua kùu ma ña ta'an yo Apia chi'in ra yanio Arquipu, ra jàtiñu nduva'a kuii chi'in yo cha'a' ma tu'un Ndioo.

³ Yakan va na ja'a ma Racha'nu Ndioo Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu ña na koo va'a ndo chi'in ma anima ndo. Ta juuni na jakoyo ra ñamani ra chata ndo, ikan na koo vii ndo vati ya'a kùuni ndi nde'e ndi ndo.

Paulu kà'an ra cha'a' Filemón nuu Ndioo

⁴ Tandi'i kivi ora chà'i ta'vindioo nuu ma Racha'nu Ndioo chito'i juuni kà'in nuu ra cha'un ndia.

⁵ Vati cha chìnitu'in ña ya'a chìnuniun tu'un Racha'nu Jesucristu, ta ya'a kùuniun nde'un ndisaa ma ñivi iyo kuenda Ndioo ndia.

⁶ Yakan va ora kà'in chi'in ma Racha'nu Ndioo juuni kàtitu'in naja kua jà'un ña chìnuniun matu'un ra, ta naja kua jà'un ña kàtitu'un yi nuu ma ñivi. Takan iyo yi ña jana'un nuu ndisaa ma ñivi, ikan na koto kachin gaun naja kua iyo íí yo jà'a ma Racha'nu Jesucristu.

⁷ Yakan va cha'a' yakan kùu yi ña ya'a chisij ta va'a kùuni jà'un yo'o yani, vati ya'a kùuniun nde'un ma ndian kùu ta'an yo, ta janiniun ta chà'un tundeeni nuu na ña na chinuni na tiaga.

Paulu chikan ra ñamani nuu Filemón kuenda ma ra nàni Onésimu

⁸ Yakan va vaji tatuń Cristu kùi ta kùu ndakain ña na ja'un ma tiñu iyo yi ña ja'un, vati châ'a ra ma ndatu ra nui,

⁹ va kùuni ña va'a ga ña na jàninj ñun chi'in ma tu'un vii cha'a' ña kùuniun nde'un yu'u indukuni kua kùuni nde'i ñun. Ta yu'u Paulu jin iin ra cha chicha kùi, ta vitin juuni indij vekaa cha'a' ña iin ra kà'an cha'a' ma Racha'nu Cristu Jesuu kùi.

¹⁰ Ta cha'a' yakan vitin chikain iin ñamani nuun cha'a' ma ra nàni Onésimu, vati rakan cha kùu ra takua kùu iin ra se'i vitin, cha'a' ña kîcha'a ra chinuni ra tu'un Jesucristu nuu indii ra chi'in ma tichi vekaa i'ya.

¹¹ Vati ma ora ña Onésimu kùu ra musun niku, na tükuii va'a jà'a ra, va vitin kùu yi ña ni jatiñu va'a ra chi'un takua jàtiñu ra chi'in vitin.

¹² Yakan va vitin tàchi ndikoi ra nuun, ta kùuni ña na ki'in kuendaun ra takua jà'un chi'in ndia.

¹³ Ta vaji yu'u chàninj ña na kindoo ra chi'in ña tìndee ra yu'u ma tichi vekaa tiñu nuun ña juuni yanga ña indij ma i'ya cha'a' ña kàtitu'in ma tu'un va'a.

¹⁴ Va nî kuunj ja'i ma kua ikan tu töve ku'va ji'naun ndatu ña va'a yi. Ta juuni kùuni ña na ku'vaun ndatu ña na ndoo ra, va töve cha'a' ña janinj ñun kùu yi, vati cha'a' ña kùuni maun kùu yi.

¹⁵ Nda kësiin ma Onésimu chi'un ta ndàkoo ra ñun tia tiempuni, ikan ma tiá iti' nuu ni koo ra chi'un endeeni.

16 Va vitin ta iti' nuu na yüva ra musun ni kuu ra, ti ra va'a ga kùu ra vitin cha'a' ña chìnuni ra. Iin ra nduva'a yó kuuni nde'e kùu ra. Yakan va yu'u kùuni nde'i ra, ta yo'o va iyo ga yi ña kùuniun nde'un ra. Yakan va na kuuniun nde'un ra takua kùu ma ndian yaniun ña chìnuni takua chìnuni yo'o.

17 Yakan va tu kùuniun nde'un yu'u takua iin merun, ta juuni kua ikan iyo yi ña kuuniun nde'un ra ndia.

18 Tatu iyo iin ña tüvi va'a já'a ra, a tåvi ra nuun ora chïyo ra chi'un nikü, na naka'un yi nuu yu'u.

19 Ta chi'in ma tu'un i'ya ña yu'u tài yi juuni chi'in nda'i ña juuni chà'i tu'un nuun ña ni ka'ndai ma kuenda ña tåvi ra nuun, tuva takan kùu yi. Va iyo yi ña kuku'uniuñ ña ndisaa ma ña iyo nuun kùu ma ña tåviun nui.

20 Yakan va chikain ñamani nuun, yo'o yani, ña na ku'vaun tundeeni yu'u, ikan na sii kùunj kuenda ma Cristu, vati juuni ma ra chìnuni kùun ndia.

21 Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chito va'i ña ni ja'un takua kà'in nuu ma tutu i'ya. Ta juuni ni ja'un tiaga kua'a' ma ña va'a ña kà'in chi'un tiá iti' nuu ndia.

22 Ta yüvi ña'ani kùu yi vati juuni kùuni ña na jandova'un ma nuu koi chi'un ndia. Vati ndatui ña na ku'va Ndioo ña na kei nuu indii, ikan na kuu kunde'i ñun vati chitoi ña endee kà'un chi'in ra cha'i ña takan ni kuu yi.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Paulu kuenda Filemón

23 Takan kuu yakan va ma ra nàni Epafra, ra indii vekaa chi'jn cha'a' ma Racha'nu Cristu Jesuu, juuni tâchi ra iin saludu nuun,

24 Ta takani Marku, Aristarcu, Dema ta Luka tâchi ndra saludu nuun ndia, vati ndra'ya kùu ndra ña tindee ndra yu'u ña já'a ndra ma tiñu nuu Ndioo.

25 Ta ma Racha'nu Jesucristu na koso ra ma ñamani ra chata ndisaa ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu ña kēta kuenda ñivi Hebreu

Ndioo, tāchi ra ma ra se'e ra ña na katitu'un ra ma tu'un yu'u ra nuu ma ñivi

¹ Tandi'i ma kuiya yā'a taji'na, Ndioo kā'an ra chi'in ma ndian kūu ñivio, ndian chīyo taji'na kua'a' va'a cha'a' chi'in kua'a' nuu tu'un, ta tāchi ra ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u ra ña na katitu'un ndra yi nuu na takan.

² Va ma vitin, ma nuu ndi'inia ma kuiya, tāchi Ndioo ma ra Se'e ra Jesuu nuu yo, ña na ka'an ra chi'in tu'un yu'u Ndioo nuu yo, vati Ndioo chā'a ra ndisaa kuii ma tundeeni ra nuu ra, ta juuni kūta'an ra chi'in ra ora jātuvi ra ma ñuñivi chi'in andivi.

³ Vati Jesuu indukuni tācha ra takua tācha Racha'nu Ndioo, ra iyo andivi. Ta ma xina'ñu ra, indukuni kùu yi takua kùu ma Ndioo. Ta Jesuu chi'in tu'un ra, nuu nda'a' ra iyo tandi'i ma nakuyi iyo ñuñivi, ti ya'aga ndatu ma ña kā'an ra. Ta ora cha yā'a ña jānandoo juuni maa ra ma kuatio, chūnandi ra ma andivi, iti' chiyo kua'a ma Ndioo nuu chā'nda ra tiñu.

Ma Jesuu ra Se'e Ndioo, ka'nuga ma tiñu jā'a ra kua ma tiñu ña jā'a ma tati va'a ña jā'a tiñu nuu Ndioo

⁴ Yakan va ka'nuga kùu ma sivi ra Se'e Ndioo, kua ma tati va'a ña jā'a tiñu nuu Ndioo. Vati ma Ndioo jā'a ña nī'i ra iin tiñu nduva'a kuii ka'nuga kua ma ña nī'i ma tati jā'a tiñu nuu ra.

⁵ Vati ma Ndioo tükuii nī ka'an ra te'en chi'in ma nī'iin ma tati va'a jā'a tiñu nuu ra:

Yo'o kùu ma se'i,

Ta vitin yu'u kùu ma ra chā'a tundeenj nuyn.

Ta juuni töve nī ka'an ra te'en chi'in nī'iin tati va'a ña jā'a tiñu nuu ra:

Yu'u kùu iin Tatá maa ra,

ta rakan, kuundai vitin kùu ra iin ra Se'i.

⁶ Va ma inga tuku cha'a' ña jān'a Ndioo ma ra Se'e nunuu ra nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, kā'an ra te'en:

Ndyo'o tati jā'a tiñu nui, na jaka'nu ndo ma ra Se'i.

Kā'an ra chi'in na.

⁷ Ndioo kā'an ra te'en cha'a' ma tati va'a ña jā'a tiñu nuu ra:

Jā'i ña na kuu ma tati va'a jā'a tiñu nui takua kùu ma tati chàkin, ta na kuu na takua kùu ma ñu'u' ndàkonditi ndia.

⁸ Ndioo kā'an ra nuu ma ra Se'e ra Jesuu te'en ndia:

Yo'o Racha'nu Ndioo, ma yutun vatun ndà'un, jān'a ya ña chi'in tu'un ndaa ni ka'ndaun tiñu endeeni.

⁹ Vati maun kùunun nde'un ma ña va'a ta xaaniun nde'un ma ña töve va'a,

yakan va yu'u ra kùu Ndiooun, kāchjn ñun,

ta ya'aga chìtu ma animaun ña chisiun jā'i kua ma ndian ndàkata'an chi'un,

kā'an Ndioo chi'in Se'e ra.

¹⁰ Ta juuni kā'an ra te'en ndia:

Yo'o Racha'nu, ma ora kīcha'a ma ñuñivi, maun jā'a ña tūvi yi, ta juuni chi'in nda'a' maun kùu yi ña tūvi ma andivi jā'un ndia.

¹¹ Tandi'i ma ña tūvi niku ni naa yi, va maun ni koo endeeni.

Tandi'i ma ña tūvi,
ni kucha'nu yi takua ndòcha'nu ma ja'ma ña chàku'un yo.

¹² Ta ni tika'nun ma ñuñivi takua jà'a yo chi'in iin ja'ma ora chikuta'nu yi,
ta juuni ni nasamaun yi takua jà'a yo ora sàma yo ma ja'ma chàku'un yo.
Va maun, iini ra kùyun ña töve sàmaun,
ta ní'iin cha'a' na töve ni naun ndia.
Takan kā'an Ndioo chi'in Se'e ra.

¹³ Ni'iin cha'a' na töve ní ka'an ma Ndioo te'en chi'in ma ndian kùu tati
va'a jà'a tiñu kuenda ra:
Kunandi iti' chiyo kua'i nda kati ku'vai tandi'i ma ndian kànita'an chi'un
nuyn,
ikan na kuu na takua kùu ma nuu chòjondi cha'un,
ta ikan na kuu ka'ndaun tiñu nuu na,
kā'an ra.

¹⁴ Vati ndisaa ma ndian kùu tati va'a, ndian jà'a tiñu nuu Ndioo, juuni kùu
na ndian tâchi Ndioo, ña na tindee na ma ndian ni ni'i ña na kakú jà'a ma
tundeeni ra.

2

Iyo yi ña jakuenda nduva'a kuio yo, ikan na kakú yo

¹ Yakan va cha'a' ma ña'a, lyo yi ña taso'o nduva'a kuii yo ma tu'un ña
chinio, ikan na töve kesii yo ma iti' Ndioo.

² Vati tâchi Ndioo ma tati va'a ra na katitu'un na ma tu'un ley ra taji'na.
Ta ndicha kuii ni kuu ma ña kà'an yi. Taku ma ndian ní jachi'in ma ña
kà'an yi ndicha ña ndé'e na ma tundo'o cha'a' ma kuati ña jà'a na.

³ Tu takan kùu yi, ¿naja kua jà'a yo, ikan na kuu kakú yo tuva jàñia yo
ma tu'un ka'nu ña kà'an naja kùu yi ña jàkakú Ndioo ma ñivi? Vati maa
ma Racha'nu chito'o yo Jesuu, kùu ma ra nunuu kàtitu'un ma tu'un ña
kà'an cha'a' naja kua kùu kakú ma ñivi, ta iti' nuu ma ndian chini ma ña
kà'an ra, jâna'a kachin ndiko na yi nuu yo.

⁴ Va ma Racha'nu Ndioo, kùta'an ra chi'in ma ndian kà'an tu'un ikan, ta
jâna'a ra ti tu'un ndicha kùu yi chi'in kua'a' seña, chi'in ña nduva'a kuii
vii, chi'in kua'a' va'a ndatu, ta tâchi ra ma Tati Ií ra ña na katakuati yi
kua'a' nuu ndatu nuu ma ñivi ra takua kùuni ra ña na kuu.

Jesuu ndâkuu ra iin ñivi ma takua kùu yo

⁵ Ndioo töve ní cha'a ra ndatu nuu ma ndian kùu tati va'a ra ña na ka'nda
na tiñu nuu ma ñivi iyo ñuñivi ña ni kichi iti' nuu, vati cha'a' yakan kùu
ma ña kà'an yo vitin.

⁶ Va ndicha ña tañu ma tutu Ndioo lyo iin tu'un ña kà'an yi te'en:
¿Niyi kùu ma ñivi iyo ñuñivi?

¿A lyo kuenda na, kùuniun,
yakan va chàku'uniuun na, ta jàkuendaun na ndia?

⁷ Chiyo ita'ví kuiya ña ka'nuga ma tati va'a jà'a tiñu nuyn takua kùu ma
ñivi iyo ñuñivi.

Vaji takan kùu yi, châ'un kua'a' va'a ndatu ka'nu nuu ma ñivi ta tiñu'un
na.

Ta juuni cha châ'un nuu na na ka'nda na tiñu nuu tandi'i ma ña tûvi jà'un
chi'in ma nda'un.

⁸ Ta takan châ'un yo'o Ndioo ña na kùu ka'nda na tiñu nuu tandi'i ma ña
iyo ñuñivi.

Kàti ma ra kâ'an tatiempu.

Vaji cha chā'a Ndioo ña na ka'nda na tiñu nuu tandi'i nakuyi iyo ñuñivi, ndicha kuii ti töve nī ndakoo ra nī'iin nakuyi ña kū ka'nda na tiñu nuu, va nda tiemu vitin, ndè'o ña ndisaa nakuyi takä'an kùu chaa na ña ka'nda na tiñu nuu yi.

⁹ Va vitin ndè'o ña iin ra nàni Jesuu. Chā'a ma Ndioo ndatu ra nuu ra tiaga ninuu kua ma ndatu ña chā'a ra nuu ma tati va'a ña jà'a tiñu nuu ra. Cha'a' ña chi'í ra cha'a ma kuati ndisaa yo, yakan va cha nī'i ra ndatu ya'aga tacha ta iñu'u. Ta cha'a' ma ñamani Ndioo kùu yi ña chi'í ra, ikan na tuvini ra ta na koto ra naja ta'an yo ora chi'í yo.

¹⁰ Racha'nu Ndioo kùu ra ma ra ña jàtuvi ta kùmi ndisaa ña iyo ma ñuñivi. Cha'a' yakan kùu yi ña töve ndetiñu kuenda ra ña na ja'a ra ña nī'i Jesuu ña koo va'a ra cha'a' tundo'o ña ndè'e ra cha'a' ndisaa yo, ikan na kuu kunda'a ra kua'a' se'e ra ña na koo na chi'in ra ma iti' andívi. Vati Jesuu kùu ma ra jàna'a iti' nuu kuu kakú yo.

¹¹ Vati tandi'i yo iini Tatá yo, nda ma ra jà'ií chi'in ma ndian kuu ií jà'a ra ndia. Cha'a' ña iini ma Tatá yo, yakan va ma Jesuu töve kùkanuu ra ña kà'an ra ña yani ra ta ta'an ra kùu yo.

¹² Ta juuni ora kà'an ra te'en ma tava kà'an ma nuu tutu Ndioo:
Ni katitu'in nuu ndian ta'in ma tava kàun.
Ta ora cha kütivi ma ñivi chi'jn, ni jaka'nui ñyun chi'in iin yaa ña ni katai
ma tañu na,
kàti yi.

¹³ Ta inga cha'a' kà'an Jesuu te'en:
Ni chinunj ma ña kà'an ma Ndioo.
Ta inga cha'a' kà'an ndiko ra te'en:
I'ya ka'iin ti'vi ma ñivi ña chā'a Ndioo nui chi'jn.
Ta kùu na takua kùu se'un,
kàti yi.

¹⁴ Ta ma ndian se'e ikan iyo kuñu na chi'in nii na. Ta Jesuu juuni chīyo kuñu ra chi'in nii ra ndia tava kùu ma ñivi, ikan na kuu janaa ra ma ndatu ma ñá' iyo ndatu ña kùu ka'ni, ta ma ñá' iyo ndatu ñá' kuu ka'ni ikan kùu ma kui'na.

¹⁵ Ta jà'a ma Jesuu takan, ikan na kuu jakakú ra ndisaa ma ndian kùu tava kùu iin musu jà'a ma ña ya'aga yu'vi na, ta endee chànini na ña ni kui'na.

¹⁶ Ndicha va'a ña töve vachi ra ña ni tindee ra ma tati jà'a tiñu nuu Ndioo, vati vachi tindee ra ma ndian kùu tata ma Abraham.

¹⁷ Takan iyo yi ña ja'a ra, ikan na ndakuu ra indukuni ma ninii ni takua kùu ma ñivi ta'an ra, ikan na chaa ra kùu ra iin sutu ka'nuga, ra jà'a tiñu nuu Ndioo cha'a' na. Ta na kuu ra iin sutu ya'aga va'a ta ya'a kunda'vini ra ma ñivi. Ta takan kuu nī'i ra ña na janaa ma Ndioo ma kuati ma ñivi.

¹⁸ Ta takua juuni maa ma Jesuu, ndè'e ra ma tundo'o nikü, ta kī'in ma kui'na ku'va ra, yakan va vitin cha iyo va'a ra ña kuta'an ra chi'in ma ndian juuni kī'in ma kui'na ku'va ndia.

3

Ka'nuga tiñu jà'a ma Jesuu kua ma Moisés

¹ Yakan va ndyo'o yani chi'in ta'an, ndian ií iyo nuu chà'nda Ndioo tiñu, vati ndyo'o kùu ma ndian kachin ma Ndioo ndo ña na kuu chito'o ndo ra, na kuuni nduva'a kuii ndo nde'e ndo ma Jesuu, vati maa ra kùu ma ra

ndatu, ra tatum Ndioo. Ta maa ra kùu ma ra sutu kuxini. Vati nuu rakan kùu ma nuu kùu na'ma yo cha'a' ma ña chinunio ma ña kà'an ra.

² Vati Jesuu ya'a iyo tundeeni Ndioo chi'in ra. Yakan va kàchin Ndioo ra ña ja'a ra ma tiñu i'ya. Vati takua ma Moisés chīyo tundeeni Ndioo chi'in ra niku, ti ma ora chīyo ra niku, jàtiñu va'a ra kuenda ma ñivi Ndioo.

³ Yakan va ma Jesuu iyo yi ña na tiñu'uga yo ra kua ma Moisés, indukuni kùu yi tava kùu iin ma labañi, ra jàva'a iin ve'e, iyo yi ña tiñu'uga yo ra kua ma ve'e.

⁴ Tandi'i ve'e iyo yi ña java'a iin ñivini yi, va ma Ndioo kùu ma ra ja'a ña tüvi tandi'i ma ña iyo vitin ma ñuñivi.

⁵ Yakan va ma Moisés kùu ra iin musu iñu'u, ra jàva'a tiñu kuenda ma ñivi Ndioo. Ta ma tiñu ña jà'a ra kùu yi ña jàna'a ra nuu na cha'a' ma ña ni ka'an ma Ndioo iti' nuu.

⁶ Va tava Jesucristu kùu ra takua kùu iin ra kùu iin se'e ra ña kùña'a iin ve'e ña jà'a va'a ra kuenda ma ndian indii tichi yi. Va tava kùu yo ma ñivi Ndioo, yakan va kùu yo tava kùu ma ñivi iyo tichi ve'e ikan, tuva ndicha ña endee töve jàña yo ña chinunio tu'un ra, ta ndaani yo ndàtu yo ma ndatu ka'nú ña ni ni'i yo jà'a ra.

Ni nindee ma ñivi Ndioo jà'a ra

⁷ Yakan va ma tava kà'an ma Tati Ií Ndioo tatiempu, ta te'en kà'an yi nuu ma tutu Ndioo:

Ma kivi vitin tuva chìni ndo ma ña kà'an Ndioo,

⁸ iyo yi ña chinuni ndo ma ña kà'an ra ta na jändava ndo ma anima ndo, ma takua jà'a ma ndian känita'an chi'in Ndioo, ta kí'in na ku'va ra ma tichi ku'u ma nuu töve takuui.

⁹ Ma tichi ku'u ikan kùu nuu kí'in ma ñivi ndo, ndian chīyo taji'na ma ku'va yu'u,

vaji cha ndé'e na ma ndatu ka'nú ña jà'i ma ndi uvi xiko kuiya ña chákunuu na ma tichi ku'u niku.

¹⁰ Yakan va nduva'a kuii kùxain chi'in ma ñivi ndo, ndian chīyo taji'na ma niku, ta kà'in te'en nuu na:

"Ndyo'o ndisaá tiempu kùu ndo ma ndian jàña iti' va'a, va ndicha kuii ña na töve kùuni ndo nakoto ndo ma iti."

Takan kà'in chi'in na.

¹¹ Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a kùxain chi'in na, ta chà'i tu'un nuu na ña töve ni ku'vai nuu nindee na chi'in, kàti Ndioo.

¹² Ndyo'o yanji ta ñivi ta'in, na kumi kuenda ndo anima ndo, ikan na töve ndakuu kini yi ta ja'a yi ña tüvi chinuni ndo tu'un ra, ta kesiin ndo iti' Ndioo ndito.

¹³ Va'a ga ña na kuta'an ndo chi'in ta'an ndo ta na jandomani ndo na nani kivi, va na kicha'a ndo ja'a ndo yi anteä ña ndi'i ma kivi i'ya, ikan na ní'iin ndo na töve jändondava ndo ma anima ndo ta na töve këña'a ndo juuni maa ndo ti tu kí'vi ndo jà'a ndo kuati.

¹⁴ Vati ndicha ña cha ndò'iin yo chi'in Cristu, tuva kundeeni yo ña chinunio ma tu'un ra indukuni kua ma ora kicha'a yo chinuni yo yi. Takan iyo yi ña ja'a yo nda kati chaa ma kivi nuu ndi'inia ña iyo yo.

¹⁵ Vaji kà'an ma tu'un Ndioo te'en cha'a' ma ña já kà'in:

Ma kivi i'ya tuva chìni ndo ma ña kà'an Ndioo, iyo yi ña chinuni ndo ma ña kà'an ra ta na jändava ndo ma anima ndo, ma tava jà'a ma ndian känita'an chi'in Ndioo,

kà'an yi.

¹⁶ ¿Nda ndian kùu ma ndian kānita'an chi'in Ndioo ora chini na ma tu'un ra?, kùuni ndo. ¿A yüvi ndisaa ma ndian tāva ma Moisés ma ñu'u' Egíptu, kùu na?, kùuni ndo.

¹⁷ ¿Ta nda yo chi'in kūxaan ma Ndioo uvi xiko kuiya?, kùuni ndo ndia. Vati chi'in ma ndian ja'a kuati, chi'in ndiakan, kūxaan ma Ndioo, ta ma ndiakan endee chi'í na ma tichi ku'u nuu töve takui.

¹⁸ ¿Ta nda yo nuu chā'a Ndioo tu'un nuu ña töve ni ku'va ra nuu nindee na chi'in ra?, kùuni ndo. ¿A töve nī ka'an ra takan nuu ma ndian na töve nī jachi'in ma ña kà'an ra?, kùuni ndo.

¹⁹ Vati ndicha va'a ti ndè'o ña nī cha'a ra nuu ni nindee na chi'in ra, cha'a' ña na töve chinuni na ma tu'un ra.

4

¹ Yakan va ora juuni yanga ña ndàtu yo ma ña ni ja'a Ndioo ña ni ku'va ra nuu nindeo chi'in ra takua chā'a ra tu'un nuu yo, iyo yi ña nduva'a kuii kumi kuenda yo yi, koto tañu ndo iyo nda ndyo'o, na kùu nī'i nuu nindee chi'in ra.

² Vati maa yo cha chīnio ma tu'un Ndioo ña kà'an cha'a' naja kua kàa yi ña kuu kakú yo indukuni takua chīni ma ñivio ndian chīyo tatiempu ndia. Va ma ndiakan na töve nda kuenda vaji chīni na yi, vati töve nī chinuni na ma ña kà'an yi.

³ Va tava maa yo ña chinuni ndicha va'a yo, chà'a Ndioo ña ni nī'o nuu nindeo. Va cha'a' ña'a, kà'an Ndioo te'en nuu ma tutu ra:

Ta cha'a' yakan kùu yi ña ya'a kūxain chi'in na,
ta chā'i tu'un nuu na ña töve ni ku'vai nuu nindee na chi'in,
kàti Ndioo.

Vaji takan ma Ndioo chīnu ma tiñu jā'a ra nda ma ora jātuvi ra ma ñuñivi i'ya.

⁴ Vati iyo iin ma nuu kà'an yi te'en nuu ma tutu Ndioo cha'a' ma kivi ucha ña nindeo:

Ndioo na töve nī jatiñu ra ma kivi ucha vati nindee ra.

⁵ Ta iyo inga nuu kà'an yi te'en nuu ma tutu Ndioo:

Ña töve ni ku'vai nuu nindee na chi'in,
kàti Ndioo.

⁶ Va vitin takäaga kùmansi ña nī'i tiaga ma ñivi ma nuu nindee na chi'in ra, vati ma ndian ñivio ndian chīyo nunuu ña chīni tu'un va'a Ndioo, ta töve nī jachi'in na yi, nuu ndiakan va töve nī cha'a ra ña nī'i na nuu nindee na chi'in ra.

⁷ Yakan va kuu koto yo ña takä'an ya'a ma tiempu ña kuu ka'an yo, ¡kivi vitin!, ti Ndioo cha jána'a ndiko ra nuu yo ña takä'an ya'a yi. Vati Rey David kēta ra kua'a' kuiya iti' nuu. Ta Ðavid te'en tāa ra nuu ma tutu Ndioo:

Ma kivi vitin tuva chīni ndo ma ña kà'an Ndioo,
iyo yi ña chinuni ndo ma ña kà'an ra,
ta na jändava ndo ma anima ndo.
Takan tāa David nuu ma tutu Ndioo.

⁸ Vati tu ma Josué chā'a ra nuu nindee ma ñivio chīyo taji'na chi'in Ndioo, tüva chiniñu'u yi ña tāa ndiko ma David yi iti' nuu niku.

⁹ Yakan va iyoga iin nuu nindee ñivi Ndioo chi'in ra.

10 Vati ma ndian cha n̄i'i nuu nindee chi'in Ndioo, juuni nindee na cha'a' ma tiñu jā'a na, indukuni ma tava n̄indee ma Ndioo cha'a' ma tiñu ña jā'a ra ma kivi ucha ora jātuvi ra ma ñuñivi i'ya niku.

11 Yakan va na kunuminio ta na kundeenio ta ki'vio ma nuu nindee ñivi chi'in Ndioo, koto n̄i'iin yo, na kūu n̄i'i yo yi takua tā'an ma ndian töve n̄i jachī'in tu'un ra niku.

12 Vati ma tu'un Ndioo jāna'a yi kua kuu koo ndito yo ta ya'aga iyo kuenda yi. Tiá va'a ga ta vii kūu ma tu'un ma Ndioo kua ma nda machiti nikuuni ña iyo ma ña xaan ni nduvi chiyi yi, va k̄i'vi yi kono nduva'a kuii ta kuu jakesiin yi tu'un xe'e ña iyo tichi chinitunio ta anima yo ndia. Ta jāna'a kachin yi tu ña va'a a ña töve va'a kūu ma ña kùuni yo ta chàninio jā'a yo.

13 Tandi'i yo ña tùvio jā'a Ndioo, na kūu kundii xe'o nuu ra, vati ndisaa yo kàvitio kuenda ra ti ndè'e kachin ra ndisaa ña chànini yo chi'in ma ña kùuni ma anima yo ja'a yi, ta nuu ra iyo yi ña ku'va yo kuenda cha'a' ndisaa yi.

In sutu ka'nu kùxini nuu yo kùu Jesuu

14 Jesuu ra se'e Ndioo, rakan kùu ma sutu ka'nu ña kùxini nuu yo, ra cha kēe kuà'an ndiko nuu chà'nda Ndioo tiñu andivi. Vati töve iyo yi ña jaña yo ña na'ma yo cha'a' ñia chìnunio ma ña kà'an ra.

15 Vati uvanuu rakan kùu iin sutu va'a kuenda yo. Ta chito va'a ra ña ndian kündeeni kùu yo cha'a' ñia numini k̄i'vio ja'a yo kuati. Yakan va kündavini ra yo. Vati juuni k̄i'in ma kui'na ku'va ra indukuni takua jā'a yi chi'in yo ña ja'a yo kuati, vati rakan n̄i'iin cha'a' töve n̄i chaa ra jā'a ra kuati.

16 Yakan va na jayatin yo yo ta na kükauuu yo ta ki'vio ma nuu chà'nda Ndioo tiñu ora kà'an yo chi'in ra. Vati ikan iyo kua'a' ñamani ra ña chà'a ra nuu yo. Ta cha'a' ñia kündavini ra yo kùu yi ña iyo va'a ra ña tìndee ra yo ma ora chiniñu'u yo yi.

5

1 Tandi'i sutu ka'nu ña kùxini nuu yo, kāchin Ndioo ndra ma tañu ma ndra'ii, vati jàkuiso Ndioo tiñu ndra ña na ja'a ndra tiñu nuu ra ta kà'an ndra nuu ra cha'a' ma ñivi, ta takan sòkó ndra ndatiñu chi'in kiti chà'ni ndra nuu Ndioo kuenda ña jànaa Ndioo kuati yo.

2 Va tava ma sutu ka'nu ña kùxini nuu yo, juuni töve ya'a ga kündeeni ndra takua kùu yo, yakan va kùu kutunini ra ma tava kùuni ma ñivi ta kùu kunda'vini ra na cha'a' ma ña na töve chito na ma ña jā'a na, ta cha'a' ña kèsiiñ na iti' Ndioo ndia.

3 Ta cha'a' ma ña töve ya'a kündeeni ra kùu yi ña iyo yi ña ka'ni ra iin kiti ta sokó ra ri nuu Ndioo, tüvi cha'a' ma kuati ñivini, va juuni cha'a' ma kuati maa ra ndia.

4 Ni'iin ma ndra'ii, na kūu kati ndra ña yu'u koo tiñu i'ya ta iyo yi ña tiñu'u ndo yu'u cha'a' yi, vati maa ma Ndioo kùu ma ra kāchin ndra ta jàkuiso ra ma tiñu i'ya ndra, takua kāchin ra ta jàkuiso ra tiñu ma sutu ka'nu, ra nàni Aarón niku.

5 Indukuni kùu yi chi'in Cristu ti töve n̄i jakuiso ra tiñu juuni maa ra, ti Ndioo kùu ma ra kāchin ra ta jàkuiso ra tiñu ña na kuu ra sutu ka'nu ña kuxini. Vati ma Ndioo kā'an te'en chi'in ma Jesuu:

Yo'o kùu ma se'i,

Ta vitin yu'u kùu ma ra chā'a tundeeni nuun.

⁶ Ta inga nuu tutu Ndioo juuni kā'an ra chi'in ma Jesuu te'en:

Yo'o kùu ma sutu ka'nu ra kuxini nuu ma ñivi endeeni,
indukuni ma takua kùu ma tiñu jà'a ma grupu Melquisedec,
kàti Ndioo.

⁷ Ta ora chīyo ma Jesuu ña chākunuu ra ma ñuñivi i'ya niku, nduva'a kuii
chàku ra ta kà'an ni'i ra chi'in Ndioo ora chikan ra ñamaní nuu ra. Vati
Ndioo iyo ndatu ra, ta kùu jakakú ra ra tañu ndian ndii. Ta cha'a' ña
jàka'nu Jesuu ra ta jàchi'in ra ña kà'an Ndioo, yakan va Ndioo tāso'o ra
ma ña kà'an ra.

⁸ Yakan va Cristu, vají ra Se'e Ndioo kùu ra, ta chi'in kua'a' va'a tundo'o ña
ndé'e ra, kütu'va ra jàchi'in ra ña kà'an Ndioo,

⁹ ta ora cha chinu tandi'i ma tiñu ìyo yi ña ja'a ra, yakan va ìyo va'a ra kua
kùu jakakú ra endeeni tandi'i ndian jàchi'in ña kà'an ra.

¹⁰ Vati Ndioo jàkuiso ra tiñu ña na kuu ra ma sutu ka'nu ña kùxini nuu yo
indukuni ma takua ma tiñu jà'a ma sutu Melquisedec.

Ni nde'o tundo'o tuva jaña yo ña chìnunio tu'un Ndioo

¹¹ Ìyo kua'a' tu'un ña kùu ka'an yo cha'a' ma tu'un ña já kàtitu'in nuu
ndo, va ya'aga ndetiñu kùu katitu'un kachin yi nuu ndo, vati ya'aga kuee
kùu kutunini ndo yi.

¹² Vati tava cha ìyo kua'a' kuiya ña ìyo ndo iti' Ndioo cha ìyo yi ña kùu
ndo matru niku, va na töve takan kùu yi, ti chìnif'u'ndu ña katitu'un chaa
ndiko ndi ma tu'un Ndioo nuu ndo ña takani cha chito ndo ma nda ora
kicha'a ndo chinuni ndo. Yakan va kùu ndiko ndo takua kùu ndiakuati,
ti lechinì kùndeeni ndo ko'o ndo, ta töve kùndeeni ndo taso'o ndo tu'un
ndetifiñu tava kùu ma ndayu xii.

¹³ Ta ndian chàxin ndika ma ma'a na, takä'an chaa ma chinituni na ña
kùtunini na iin tu'un ndaa kuenda na, ti ndiakuati kùu na.

¹⁴ Va ma ndian chicha chàchi na ndayu xii, ta cha'a' ña takani jà'a na
mamaa ña va'a kùu yi ña cha chito va'a na kachin na ndava kùu ma ña
va'a ta ma ña töve va'a.

6

¹ Yakan va vitin iti' nuu va'aga ña ndakoo yo iin chiyo ña jàkua'a yo ma
tu'un nunuu cha'a' ma Cristu, ta na ndaki'o ma tu'un ña jàkuicha va'a yi
yo. Ta juuni na ndakoo yo iin chiyo ña jàkua'a yo cha'a' ña chikoni'i ndiko
yo jà'a yo ma tiñu ña nda kuenda. Ta na ndakoo yo iin chiyo ña jàkua'a
yo cha'a' ña naja kua chìnunio ma ña kà'an Ndioo.

² Ta juuni ìyo yi ña ndakoo yo iin chiyo ña jàkua'a yo cha'a' ña kua'a'
nuu ña künduta yo, chi'in ma ña jànaní nda'a' yo xini ma ñivi, ta ma ña
nàtaku ndiko ñivi tañu ndian ndii, chi'in ma nuu jakutuni Ndioo kuati na,
ta ikan na ka'nda na yi endeeni ma andaya'.

³ Yakan ìyo yi ña ja'a yo, tuva chà'a ma Ndioo tu'un ña ja'a yo yi.

⁴ Vati na kùu chikoni'i ndiko ma ñivi iti' Ndioo tuva jàña ni'ni na ña
chìnuni na tu'un ra. Tí ma ndian cha chito kachin va'a ña tu'un ndaa kùu
tu'un Ndioo, ta cha kí'in na ku'va ma ndatu ra ña kichi yi iti' andivi, ta
indukuni ni'i na ma Tati Ií Ndioo chi'in tandi'o,

5 ta juuni cha ndē'e na takua va'a kùu tu'un kà'an Ndioo, chi'in ma ndatu ka'nu ña ni ja'a ra ma ñuñivi ña ni kichi.

6 Tu ndiakan juuni jàña ni'i na ña chìnuni na ma ña kà'an Ndioo, na kùa ja'a na ña na chikoni'i ndiko na ku'un na iti' Ndioo. Vati juuni maa na kùu ndian ña tàkaa ndiko na ma Jesuu ma nuu kruu nuu tùvi ñivi ña na kà'an ndaa ndisaa ma ñivi chata ra.

7 Vati ma ndiakan kùu na takua kùu ma ñu'u' ora kùun ma savi ña chì'i yi ma takuui savi. Vati tu chà'a yi ma ndatiñu ma nuu ma ndian jàtiñu yi, jà'ií ma Ndioo nuu yi.

8 Vati tu kàna mamaa ku'u chi'in iñuni nuu yi, na töve nda kuenda yi, ta kindoo yi nda'a' Ndioo, ta cha kuyatin ña ni ka'an xaan ra chata yi. Ta ma nuu ndi'inia ni kayu yi.

Na kuatu yo ma ña va'a ña ni ni'o nda'a' Ndioo, ikan na kuu koo va'a yo

9 Ndyo'o ndian ya'aga kùuni ndi nde'e ndi, vaji takan kà'an ndi chi'in ndo, chito va'a ndi ti maa ndo ni ni'i ndo ma ña va'aga, vati kuà'an ndo iti' nuu ni jakakú Ndioo ndo.

10 Vati Ndioo iin ra ndaa kùu ra, ta töve ni naani ra ma tiñu jà'a ndo, ti kì'in kuenda ra ndo cha'a' ña ya'a kùuni ndo nde'e ndo ma ndian ta'an yo, ndian iyo kuenda ra, ta cha'a' ña ya'a va'a tìndee ndo na, ta takua takani jà'a ndo yi antea, ta nda vitin.

11 Va kùuni ndi ña ta'ií'iin ndo vitin chi'in nda nuu ndi'inia, na ja'a ndo chi'in ndisaa anima ndo ma takua jà'a ndo chi'in ta'an yo, ikan na kuu koto kachin ndo ti ni ni'i ndo ndisaa ma ña ndàtu ndo nda'a' Ndioo.

12 Na töve kùuni ndi ña ndakuu suchan ndo, ti ma ña kùuni ndi kùu yi ña na tandikun ndo ja'a ndo ma tava jà'a ma ndian kundeeni ku'un iti' ra ta chìnuni na tu'un ra. Ti nuu ndiakan ni ku'va Ndioo endeeni tundeeni ra ma takua chà'a ra tu'un.

13 Ta ora chà'a Ndioo tu'un ra nuu ma Abraham nikü, chà'a ra ma tu'un chi'in juuni sivi maa ra, vati na töve iyo inga ra ka'nu tiaga kua maa ra.

14 Ta te'en kà'an ra chi'in Abraham:

Ndicha kuii ña nuu yo'o, nduva'a kuii ni ja'ií ñyun,
ta ni ku'vai ña ni koo kua'a' tataun iti' nuu.

15 Va ma Abraham, ta ora ya'a ña ya'a ga kündeeni ra chàtu ra, tajan ní'i ndio ra ma ña chà'a ma Ndioo tu'un nuu ra.

16 Nda ndian ni kùuni ña chà'a tu'un nuu ma inga ñivi, jà'a na yi chi'in sivi inga ndian ka'nuga kua maa na, ta takan kùu koto ndaa ma ñivi ti ña ndicha kùu ma tu'un ña chà'a na ta na tüva iyo yi ña nuni nuni natu'un kuati na cha'a' yi.

17 Ta takan chà'a Ndioo tu'un nuu ma ndian ni ni'i ma tundeeni ña kàti ra ña ni ku'va ra nuu na, ti kùuni ra ña koto kachin na ti ní'iin tiempu töve sàma ra ma kua kà'an ra. Yakan va chi'in juuni sivi maa ra kà'an ra ña ni jachinu ra yi.

18 Cha'a' ma ninduvi ma tu'un i'ya ña na kùu sama yi, ta na koto yo ña na kùu ka'an Ndioo tu'un vata. Ta takua ndisaa yo ña cha tändikun yo ra, ikan na kumi ra yo, yakan va na koo tundeenio kuatu yo ña na jachinu ra ma tu'un ña kà'an ra juuni chi'in sivi ra ña ni ku'va ra nuu yo.

19 Ta cha'a' ma ña ndàtu va'a yo ña jà'a Ndioo, cha tändikun va'a anima yo chi'in ra takua ndikun va'a iin varku jà'a iin kaa nàni ancla. Yakan va iyo va'ani yo kuenda Ndioo ta kùu ki'vi yo chata ma ja'ma yaxin ña ndàsi ma veñu'u íf nduva'a kuii ma andivi.

20 Va ikan kùu nuu kí'vi ji'na ga ma Jesuu kuenda yo niku, ora nūna ra ma ití' va'a ña na ku'un yo chata ra. Ta takan chāa ra kùu ra ma iin sutu ka'nu ra kuxini nuu yo endeeni, ta indukuni ma takua kùu ma tiñu jà'a ma grupu Melquisedec.

7

Jesuu, kùu ra iin sutu ka'nu ña kuxini nuu yo indukuni kua ma Melquisedec

1 Ma ra nàni Melquisedec i'ya kúu ra rey, ra chà'nda tiñu nuu ma tandi'i ma ñivi iyo ma ñuu nàni Salem niku. Ta juuni kúu ra ma iin sutu kuenda ma Ndioo ya'a ka'nu iyo andivi. Ta ma ora chikokani ndiko ma Abraham ma nuu chåkanita'an ra ta jåkanaa ra ma ndra kùu rey, ndra chà'nda tiñu nuu inga ñuu, ta ma Melquisedec chåta'an ra nuu ma Abraham. Tajan Melquisedec, jå'íi ndio ra nuu ra.

2 Ta ikan jan ma Abraham, nàta'vi ra uchi porcientu ma tandi'i ma ndatiñu ña jåkanaa ra ma nuu chåkanita'an rá ta chå'a ra yi nuu ma Melquisedec. Ma sivi Melquisedec kùuni yi ka'an yi "rey, ra jåndondaa tiñu." Va tava rey ña chà'nda tiñu nuu ma ñivi iyo ma ñuu Salem kùu ra, ta Salem kùuni yi ka'an yi "na koo vii ma ñivi." Yakan kùu ra rey ña chà'a na koo vii ma ñivi.

3 Ta ma Melquisedec töve yo chito cha'a' ma tatá ra ni cha'a' ma ma'á ra ndia. Ta juuni töve yo chito niyi kúu cha'a' ma ñivi ra, ndian chîyo taji'na ndia. Ta juuni töve yo chito nda ora kåku ra chi'in ma ora chi'í ra ndia. Ta kùu ra iin sutu kuenda Ndioo endeeni. Ta cha'a' yakan, kùu ra iin xina'ñu ma se'e Ndioo.

4 Yakan va vitin, na nde'e va'a ndo vati iin ra nduva'a kuii ka'nu kúu ma Melquisedec niku. Vati Abraham, ra kúu tatá yo taji'na, juuni chå'a ra uchi porcientu ma ndatiñu ña jåkanaa ra nuu ra.

5 Va ma tutu ley ña tää Moisés, kå'an yi ña iyo yi ña naka'an ndra kùu sutu, ndra kùu tata ma Leví uchi porcientu tandi'i ndatiñu nuu ma ñivi ta'an ndra. Takua kùu yi ña ja'a ndra vaji ma ñivi ta'an ndra kùu tata Abraham ndia.

6 Vaji ma Melquisedec, ra yöve ñivi Leví kúu ra niku, nåka'an ra ma uchi porcientu ma ndatiñu nuu Abraham. Tajan jå'íi ndio ma Melquisedec nuu ma Abraham. Vati nuu rakan, chå'a ma Ndioo tu'un nuu nikü.

7 Yakan va ndisaa ñivi chito na ña ka'nuga kùu ma ra jå'íi ñivi kua ma ra nì'i ña ii, jà'a ma inga ñivi.

8 Cha'a' ma sutu, ndra kùu tata Leví, nåka'an ma uchi porcientu, ndra'ya kùu ndra iyo yi ña kuvi numini. Va ma tutu Ndioo kå'an yi cha'a' ma Melquisedec ña kùu ra iin ma ra ndito ga.

9 Ta kùu ka'an yo ña ma ndra kùu sutu ñivi ma Leví vitin kùu ndra nåka'an ndra ma uchi porcientu ma ña jåtiñu ndra, ta ora tia'vi Abraham ma uchi porcientu ma ña jåtiñu ra nuu ma Melquisedec, juuni kùuni yi ka'an yi ña tia'vi Leví yi nuu ma Melquisedec ndia.

10 Vati ndicha va'a ma ora chå'a kaña'a ma Melquisedec chi'in ma Abraham cha ndiso ma kuñu ra ma tata ña ni kuu Leví ora ni kaku ra ití' nuu.

11 Tåchi ma Ndioo ma ndra kùu sutu ma tata Leví, ña na ku'va ndra ma tutu ña tää ra nuu ma ñivi iyo ma ñu'u' Israel, ndian kùu ma ñivi ma Aarón. Vitin ndicha va'a ña ma ndra'ya kùu ja'a ndra ma tiñu

ndaa niku, na töve iyo yi ña ninii keta ma inga tuku grupu sutu, na yüva ma ndra grupu tata Aarón, vati ra kùu sutu kuenda ma grupu Melquisedec kùu yi.

12 Vati ora sama yo ma ndra kùu sutu, juuni iyo yi ña sama ma tu'un ley cha'a' yi ndia.

13 Ta ma Racha'nú yo, ña kà'an cha'a' ma tutu, tata ma inga ndra kùu ñivi Israel kùu ra. Ta ní'iin ma ñivi töve ní chatiñu ndra takua kùu ma tiñu sutu, ndra jàka'nu Ndioo nuu naa.

14 Vati ndicha ña chító va'a ma ñivi ña ma Racha'nú Jesuu kíchi ra ma tata Juda, ta ma Moisés ní'iin tu'un ní töve ní natu'un ra cha'a' ma tata ikan, ma ra kà'an cha'a' ma naja iyo yi ña jatiñu ma ndra kùu sutu chi'in naja kua iyo yi ña ja'a ndra ndia.

15 Ta ma ña'a ndicha va'aga kùu yi tuva ma sutu chaa, ra ni keta indukuni kùu ra takua kùu ma Melquisedec.

16 Ta rakan ndákuu ra iin sutu töve cha'a' ña kùu ra iin ra tata ndra sutu niku, vati kùu ra sutu cha'a' ndatu va'a ña jà'a ra. Ta ma ndatu ikan chà'a yi ña na koo ñivi endeeni.

17 Vati ma Ndioo te'en kà'an ra chi'in ma Jesuu:

Yo'o kùu ma sutu ka'nu ra kuxini nuu ma ñivi endeeni, indukuni ma takua kùu ma tiñu jà'a ma grupu Melquisedec.

18 Yakan va ma tu'un cha'nu na töva chàtiñu yi. Vati na töve va'a yi kuenda ña tindee yi yo cha'a' ma kuati jà'a yo.

19 Vati ma tu'un ley ikan ña tää Moisés töve jàndondaa yi yo. Va vitin iyo tuku inga ña ndàtu yo ña jà'a yi ña jayatin yo yo chi'in Ndioo.

20 Ta cha'a' yakan, Ndioo kā'an ra chi'in ma tu'un yu'u ra ña ni jachinu ra ma ña kā'an ra.

21 Ta ma tiaga ma ndra kùu sutu töve ní chiso ndra tiñu sutu chi'in tu'un yu'u ndra ña kà'an yi ña ni jachinu ndra yi. Vati takan kùu yi ña ma Ndioo kàti ma tu'un ndaa ña iyo yi ña jà'a ra, vati ma nuu tutu ra te'en kà'an ra: Ma Racha'nú Ndioo, kàti ra iin ma tu'un ña ni jachinu ra ta na töve nakanini ra ña sama ra ma ña chànnini ra cha'a' yi. Ta te'en kà'an yi:

"Yo'o kùu ma sutu ka'nu ra kuxini nuu ma ñivi endeeni, indukuni ma takua kùu ma tiñu jà'a ma grupu Melquisedec", kàti Ndioo.

22 Yakan va cha'a ña kūu vitin ma Jesuu ndicha kuii ña jà'a ra ña ni ndo'iin ma tu'un va'aga kua ma tu'un cha'nu.

23 Ta inga ndra kùu sutu ya'a ga kua'a' ndra chiyo. Ta cha'a' ña chì'i ndra kùu yi ña kùu ga koo ndra kua'a' tiempu.

24 Va tava ma Jesuu iyo ra endeeni, yakan va ní'iin tiempu na töve iyo yi ña ku'va ra ma tiñu sutu ña jà'a ra nuu inga na.

25 Yakan va kùu jà'a ra jàkakú ra endeeni ma ndian kí'vi ma ití' Ndioo, vati iyo ra endeeni, ta jànnini ra kà'an ra chi'in Ndioo cha'a' na.

26 Yakan va ma Jesuu ma ra sutu ka'nu kùu ra iin ra tu've kuenda ña jàchinu ra ma ña chiníñu' yo. Vati rakan kùu iin ra ya'a íí ra, ta na tükuii itini ra ta na töve jà'a ra ní'iin ña töve va'a ndia. Ta siin kùu ra kua ma ndian jà'a kuati, ta iñu'u ga ra kua tandí'i ña iyo andivi.

27 Na töve kùu Jesuu ma tava kùu ma inga ndra kùu sutu kùxini nuu ma ñivi, ta iyo yi ña ka'ní ndra kití ta sokó ndra ndri nani kivi kuenda ña jí'na janaa Ndioo kuati ndra, ta ití' nuu sòkó ndra ndri kuenda kuati jà'a ndian

ñuu ndia. Va ma Jesuu na töve nī ja'a ra takan. Va iin cha'ani sōkó ra kuenda ña na naa kuati ñivi endeeni ora sōkó ra juuni maa ra nuu Ndioo.

²⁸ Ma tu'un ley ña tāa Moisés jàkuiso yi sutu ka'nu ña töve ndra ndaa kùu ndra cha'a' ña ndiso ndra kuati. Va iti' nuu ora kēta ma ley, juuni Ndioo chā'a ra tu'un ña ni jachinu ra ña kā'an yi. Ta ma ña kā'an ra kùu yi ña jàkuiso ra Se'e ra ña na kuu ra iin sutu ka'nu. Ta ma Se'e ra ikan kùu ra iin ra ndaa endeeni.

8

Jesuu ndiso ra tiñu cha'a' ma tu'un ña jando'iin ra chi'in ma ñivi

¹ Ma ña nduva'a kuii ga ndicha cha'a' ma ña kā'an yo vati ma ra kùu sutu ka'nu, ra kùxini nuu yo kùu ra. Ta juuni rakan chā'a ra nàndi ra chiyo kua'a Ndioo iti' andivi nuu chà'nda ra tiñu.

² Ta jà'a ra tiñu tava kùu iin sutu ma tichi ma veñu'u ií ndicha, ma ña jāva'a ma Ndioo ndicha, va na yöve ma veñu'u ja'a ma ñivini kùu yi.

³ Tandi'i sutu ka'nu ndra kuxini nuu ñivi ndiso ndra tiñu ña iyo yi ña sokó ndra kiti ña chā'ní ndra chi'in inga nakuyi nuu ma Ndioo ora jàka'nu ndra ra. Ta juuni takan iyo yi ña sokó Jesuu iin nakuyi nuu Ndioo ndia.

⁴ Ta tu takan kùu yi ña ma Jesuu iyo ra ma ñuñivi i'ya, na töve kuu kùu ra ma sutu ña kùxini nuu yo, vati ma ñuñivi i'ya cha iyo ma ndra kùu sutu ndra sòkó ma nakuyi ma takua kā'an ma tutu ley Ndioo.

⁵ Va ma ndian kùu sutu i'ya ña jàkuu ndra tiñu, va ndisaa ma ndatiñu chàtiñu ndra töve kùu ma ña ndicha ña iyo iti' andivi, ti kùu yi mamaa na'nani chi'in xina'ñuni. Ta chito yo ña na'nani kùu yi, vati ma ora ña jāva'a ma Moisés ma veñu'u ií ikan, te'en kā'an ma Ndioo chi'in ra: "Na taso'o va'un ma ña kā'in, ta java'un yi indukuni ma tava kàa ma iin ku'va ña jāna'i nuun ma tichi ku'u ta takan iyo yi ña java'un yi."

⁶ Va ma Jesuu ra kùu sutu ka'nu kuxini nuu yo, vati rakan kùu ma ra nī'i iin tiñu nduva'a kuii ga va'a ña kùu ra sutu kuxini nuu yo, kuenda ña na ka'an ra chi'in Ndioo cha'a' yo, ta chi'in ma ñivi jāndo'iin tu'un ra ña kāti ra nuu na. Ta ma tu'un ikan ni jachinu ra yi cha'a' ma tu'un va'a ga ña chā'a ra nuu na.

⁷ Tu ndicha ma tu'un nunuu ña jāndo'iin Ndioo chi'in ma ñivi iin ña nduva'a kuii va'a kùu yi kuenda na niku. Tu takan kùu yi tüva chiniñu'ra ña jāndo'iin ra inga tuku tu'un chaa chi'in na.

⁸ Va ma Ndioo chā'a ra kuenda ña nāta'an ra ñivi ña töve kùu na iin ndian ndaa, yakan va kā'an ra te'en:

Ma Racha'nu Ndioo kā'an te'en:

Ni keta iin kivi

ñā ni jando'ijn ma tu'un chaa chi'in ma ñuu Israel ta chi'in ma ñuu Judá.

⁹ Ma tu'un i'ya, na töve indukuni kàa yi ma tava kàa ma tu'un ña jāndo'ijn chi'in ma ñivi ndo,

ndian chiyo taji'na niku,

ma ora tāvai na ma ñu'u' Egiptu.

Va tava na töve nī jachi'in na ma tu'un jāndo'ijn chi'in na, yakan va jaña nda'ñ na, kāti ma Racha'nu Ndioo.

¹⁰ Ma tu'un ña ni jando'ijn chi'in ma ñuu Israel

ora ya'a ña kuu ma kivi ikan,

ni kuu yi te'en, kāti ma Racha'nu:

ni jakutai ma tu'un i'ya ma chinituni ma ñivi

ta te'en ni tai yi ma chata ma anima na:
 Yu'u kùu Ndioo ndo,
 ta ndyo'o kùu ndo ma ñui.

¹¹ Ta tüva ni chiniñu'u na ña niiin na jàna'a na nuu inga meru a ñivi na
 ma tiñu chàkui,

ikan na kuu nakoto na ña yu'u kùu ma Racha'nu Ndioo,
 vati tandi'i na ni nakoto yu'u,
 endeeni ndaa ndian ma ndiakuati chi'in ma ndian cha'nu ndia.

¹² Vati yu'u ni janai ma kuati na chi'in ma ña töve va'a jà'a na,
 ta na kük'uni tiaga cha'a' ma kuati töve va'a ña jà'a na,
 kàti Ndioo.

¹³ Ora kà'an ma Ndioo cha'a' iin ma tu'un chaa ña jàndo'iin tu'un ra chi'in
 ma ñivi, kùuni ra ka'an ra ña na tüva iyo kuenda ma tu'un nunuu ña tää
 ma Moisés. Ta ma tu'un nunuu ikan cha'nu yi, ta tüva chàtiñu yi, ita'vinia
 takaa ta naa yi, kàti ma Racha'nu Ndioo.

9

*Ma veñu'u ií nuu chà'nda Ndioo tiñu ma ñuñivi chi'in ma nuu chà'nda
 ra tiñu ma iti' andivi*

¹ Yakan va vitin, ma tu'un nunuu ña jàndo'iin Ndioo chi'in ñivi kà'an
 yi naja kua ja'a yo ora jaka'nu yo ma Ndioo iin tichi veñu'u ña iyo ñuñivi
 i'ya.

² Ta veñu'u ikan jàndova'a na yi te'en: ma ve'e nunuu ña nani nuu ií
 ndaa ma nuu chàkuiin kua'a' ma tima. Ta juuni cha ndaa ma mesa ña
 ka'iin ma paan ja'í Ndioo ndia.

³ Ta ma tichi ma veñu'u ií ma inga ma iti' chata ma nuu ndasi ma ja'ma
 yaxin ma ma'ñu yi ma nuu nduva'a kuii ií,

⁴ ikan ndaa iin nuu naa oro ma nuu tì'i na ma ñu'ma kutu ma ora jàka'nu
 na Ndioo. Ta juuni ndaa iin yaka ña jàna'a cha'a' ma tu'un ña jàndo'iin
 Ndioo chi'in ñivi, ta ninii chata yi ka'iin ma oro. Ta tichi yi ndaa iin kasitu
 oro ta ma tichi yi ka'iin mamaa ña kuichin ña xa'ma ña nani maná, ta
 juuni ma ikan jündii ma yutun vatun ma Aarón, ya cha këta ma xe'e run
 ma chata run, chi'in ma vitu ña kà'an ma tu'un ña jàndo'iin tu'un Ndioo
 chi'in na ndia.

⁵ Chata ma yaka ka'iin ma ndian kùu tati va'a jà'a tiñu kuenda Ndioo
 ta ma tati va'a ikan jàna'a yi ña iyo Ndioo, ta chi'in ndichin na chàsi na
 ma chata ma yaka. Va ma vitin na tüva ga iyo yi ña ka'an yo tiaga nakuyi
 cha'a' ma ndatiñu.

⁶ Ta ora cha iyo va'a ma ndisaa ma ndatiñu i'ya, tichi ve'e nunuu veñu'u
 ií kì'vi ma ndra sutu ña jàchinu ndra ña jàka'nu ndra Ndioo ndisaa kivi
 ma ikan.

⁷ Va tichi ve'e uvi ikan, kì'vi uvauuu ma sutu kùxini, ta iin cha'ani iin
 kuiya. Ta ora kì'vi ra ma ikan, iyo yi ña kunda'a ra ma nii kití ña sòkó ra
 nuu Ndioo, ikan na jaka'nuni Ndioo ji'na ma kuati ra, ta juuni jàka'nuni
 ra kuati jà'a ma ndian iyo ñuu ra ora töve chà'a na kuenda ña jà'a na yi.

⁸ Chi'in ña'a jàna'a ma Tati Ií Ndioo ña takä'an nuna ma iti' kuenda kuu
 ki'vi yo ve'e nduva'a kuii ií, ma ora juuni yanga jàtiñu yo tichi ma veñu'u
 nunuu ikan.

⁹ Tandi'i ma ña te'en kùu yi takua kùu iin ku'va kuenda ma tiempu vitin,
 vati ndisaa ma kití chi'in inga ndatiñu ña sòkó na nuu Ndioo, na kùu ja'a

yi ña ndova'a yo, ti kìndoo kuati chinituni ndisaa ndian jàka'nu Ndioo ora jà'a na takan.

¹⁰ Vati uvanuu ma ña jà'a na kùu yi ña chàchi na ta chi'in tandi'i nuu ña jà'a na, ikan na nandoo kuñu na ora jàka'nu na ma Ndioo. Ta ndisaa yakan kùu yi va'ani kuenda iin nundani, vati Ndioo ni jandochaa ta ni sama ra ndisaa yi.

¹¹ Vati ma Jesuu cha kichaa ra, ta vitin kùu ra sutu ka'nu, ra kuxini nuu tandi'i yo kuenda ñia na koo vii yo chi'in ma ña kichaa nuu yo jà'a ra endeeni. Vati ma veñu'u ií ma nuu kà'an Jesuu chi'in Ndioo cha'a' yo ña kùu yi iin nuu va'aga ta nduva'a ndaa yi ndia. Va na yöve ñivi kùu ma ndian jàva'a yi, ña kùuni yi ka'an yi ña yöve kuenda ndian ñu'u' ñuñivi kùu yi.

¹² Ma Jesuu cha kí'vi ra ma tichi ma veñu'u ií ikan, va töve kí'vi ra kuenda sokó ra ma nii tixu'u chi'in nii jundiki kuati, vati kí'vi ra tichi yi kuenda sokó ra ma nii maa ra kùu yi, ta kí'vi ra tichi yi iin cha'ani kuenda ndisaa tiempu, ikan na jakakú ra chi'in nii ra yo endeeni.

¹³ Ndicha va'a tu ïyo ndatu ma nii ma toro chi'in ma nii tixu'u chi'in ma yuyaa ma jundiki si'i vali ma ña kayu yi ma nuu naa, ta chòso yava sutu ma nii chi'in ma yuyaa chata ma ndian ïyo kuati kuenda ndo'íi yi, ta janandoo yi ma iti' chata ma kuñu yo.

¹⁴ Vati tu takan kàa yi kùuni yi ka'an yi ña ma nii Cristu nduva'a kuii va'a ga ra' kuenda yo. Vati chi'in ma ndatu Tati Ií Ndioo ñia ïyo endeeni, sòkó ra nii ra nuu ma Racha'nu Ndioo. Ta cha'a' ñia níiñ kuati ïyo ra, yakan va ïyo va'a ma nii ra ña janandoo ra' ta janaa ra' ndisaa ña kini ïyo chinitunio ña jà'a yi ña chi'í yo, ikan na kuu ja'a yo tiñu kuenda Racha'nu Ndioo ndito.

¹⁵ Yakan va ma Jesuu kùu ra ra kà'an ndaa cha'a' yo, ikan na kuu jando'iin ra yo nda nuu Ndioo chi'in iin tu'un chaa. Vati ora chi'í ra janaa ra ma kuati ñia jà'a yo ora juuni chà'nda ma tu'un nunuu nuu yo ña jando'iin Ndioo ra chi'in yo ma ora ikan. Takan kùu yi, ikan na kuu ku'va ra ma tundeeni ra nuu ndisaa ndian kâchin ra ña na koo na chi'in ra ndisaa tiempu, kua kâti ra.

¹⁶ Vati tu taa yo nuu tutu iin tu'un cha'a' naja nàta'vi yo ma ndatiñu ña'a yo, töve kuu kuàtiñu yi ña ora juuni ndito yo, va chàtiñu yi va nda kati kuvi ji'na ma ndian tää yi.

¹⁷ Vati iin tutu ikan, na töve nda kuenda yi tuva juuni yanga ña ïyo ndito ma ndian jà'a yi, vati ora cha chi'í na ta kîcha'a chàtiñu yi.

¹⁸ Yakan va ma tu'un nunuu ña Ndioo jàndo'iin ra chi'in ñivi, jàketa ra yi chi'in nii,

¹⁹ ti ora kàtitu'un Moisés ndisaa ma tu'un ley ñia jà'a ma Ndioo nuu ndisaa ma ñivi. Ta juuni tñin ndio ra iin ja'ma ña'ma ña kuva'a chi'in iin soko yutun ña nàni hisopo, ta jàtii ra yi tichi ma nii ma jundiki kuati chi'in ma nii tixu'u, ta jàkanuu ra ra' chi'in takuui, tajan chôso yava ra ra' ma nuu ma tutu ley Ndioo, ta juuni chôso yava ra ra' chata ndisaa ma ñivi nuu ndia.

²⁰ Tajan te'en nâka'an ra chi'in ra cha'a' na: "Ña'a kùu ma nii ña kà'an yi cha'a' ma tu'un ña jàndo'iin Ndioo chi'in ndo, ikan na kumi ndo yi", kàti ra.

²¹ Ma Moisés juuni chôso yava ra ma nii kitu ma tichi ma veñu'u ií kuenda Ndioo, ta chôso yava ra ra' chata ndisaa ma ndatiñu ña chàtiñu ma ndra kùu sutu ora kà'an ndra chi'in Ndioo niku.

22 Vati ma tutu ley jā'a Ndioo kà'an yi ña na janandoo yo tandi'i ndisaa nakuyi chi'in nii. Ta töve nàa kuati ma ñivi tu töve chòso yava ji'na na chi'in ma nii.

Sòkó Jesuu kuñu ra nuu Ndioo ta chī'i ra cha'a' ma kuati yo ta naa yi

23 Vati chīniñu' u yo ña chòso yava yo nii kiti ña chà'ni yo ta sòkó yo nuu Ndioo chata ma ndatiñu tichi ma veñu'u iyo ñuñivi, ikan na nandoo ma ña kùu na'na ma ndatiñu iyo andivi. Va ma ndatiñu ndicha ña iyo ití' andivi kùuni yi ña nandoo ndicha yi chi'in nii ña va'a ga kua ma ña nunuu.

24 Vati ma Jesuu na töve nī ki'vi ra ma tichi ma veñu'u ií ikan ña jàva'a ma ñivini, va iin na'na ni kùu yi kuenda ma veñu'u ií ndicha kuenda Ndioo. Vati Jesuu ki'vi ra va ma andivi, vati ikan jāna'a ra ra nuu Ndioo, ta kà'an ra cha'a' yo.

25 Va töve nī ki'vi Jesuu ña jāna'a ra ra kua'a' cha'a' ma ití' andivi takua chiniñu'u kí'vi ma sutu cha'nu kùxini veñu'u ií ñuñivi i'ya nani kuiya chi'in ma nii ña yöve maa ra.

26 Ta tu takan jā'a ma Jesuu niku, ta iyo yi ña kuvi ra kua'a' va'a cha'a' ma nda ora tūvi ma ñuñivi ta nda ma vitin niku. Va takua ma vitin nuu ni ndi'i ma kuiya, kēta ma Cristu iini cha'a', va kuenda endeeni ña sòkó ra juuni maa ra ta chī'i ra cha'a' yo, ikan na naa ma kuatio.

27 Ta takan kùu yi ña ni kuvi ndisaa ma ñivi iin cha'ani, ta ití' nuu ni kichaa ndio ma ora ña ni jakutuni Ndioo kuati ja'a' yo.

28 Ta indukuni kùu yi ña Cristu sòkó ra ma kuñu ra ta chī'i ra iin cha'ani kuenda ña jandi'i ra ma kuati ña jā'a kua'a' ñivi. Ta ití' nuu juuni ni keta ndiko ra ma ñuñivi ma ití' uvi ora jàkakú ra ma ndian ndàtu ma kivi ni kichi ra.

10

Cristu chī'i ra iin cha'ani cha'a' yo kuenda endeeni

1 Vati ma tu'un Ley Ndioo kùu yi takua kùu iin ma xina'ñu cha'a' ma ña va'a ni kichi ití' nuu niku, va ma Ley ikan töve kachin va'a kùu yi. Yakan va na küu jandondaa yi ma ndian endee jayatin na na nuu Ndioo nani ora keta kuiya ña ndaka na kiti ña ni sokó na yi nuu ra.

2 Vati tu ndicha va'a ma tu'un ikan jàndondaa yi endeeni kuati ñivi, ta tūva kuuni na ña iyo kuati maa na, ta ndakoo na ña sokó na kiti nuu Ndioo niku.

3 Vati ma kiti sòkó na chàtiñu ndri va kuenda ña na jakuku'uni na ma kuati na nani kuiya, ora sòkó na ndri.

4 Vati takua ma nii ma toro chi'in ma nii tixu'u na küu ndaki'in ra' ma kuatio.

5 Yakan va ma Cristu ora kichi ra ma ñuñivi i'ya, te'en kā'an ra chi'in ma Ndioo:

Na töve kùuniun ña sokó ñivi kiti nuyn ta ni inga tuku nakuyi vati chā'un ma kuñui nui.

6 Nī'iin kiti a inga nakuyi ña sòkó na nuyn, ikan na jànaun kuati na chi'in yi, töve chàta'aniun yi.

7 Yakan va kā'in te'en: "Iya iyo ma tava kà'an tutyn cha'i, ikan na ja'i tiñu nuyn takua kùuniun." Takan kāti Cristu chī'in Ndioo.

8 Ma ña kā'an ra nunuu te'en chi'in Ndioo: "Töve chàta'aniun nī'iin kití ña chà'mi na a kiti sòkó na kuendaun a inga tuku nakuyi ña sòkó na, ikan na janaun kuati na chi'in yi", (vaji sòkó na yi takua kā'an ma tutu Ndioo).

9 Va ma inga tuku tu'un ña kā'an Cristu te'en kā'an yi: "I'ya ìyo ma tava kā'an tutyn cha'i, ikan na ja'i tiñu nuñ takua kùuniun", kàti ra. Vati ma tu'un uvi ña kā'an ra kùuni yi ka'an yi ña cha jàtachiyó ra ma tu'un nunuu, ikan na kindoo ma ña uvi.

10 Ndioo kùu ma ra jāndo'iin yo, vati ma Jesucristu jā'a ra ma tiñu takua kùuni ma Ndioo ma ora sòkó ra ma kuñu ra ora chī'í ra. Ta uvanuu cha'ani sòkó ra yi kuenda endeeni.

11 Tandi'i sutu judíu jà'a ndra ma tiñu ndra nani kivi, ta sòkó ndra kua'a' va'a cha'a' ma ña sòkó ndra ora jàka'nu ndra nuu Ndioo, vaji ma ña sòkó ndra na töve kùu kindaa yi ma kuati ma ñivi.

12 Va ma Jesuu iin cha'ani sòkó ra ma kuñu ra nuu ma Ndioo kuenda ña kindaa ma kuatio endeeni, ta juuni chāa ndio ra nandi ra ma chiyo kua'a ma Ndioo ma nuu chà'nda ra tiñu.

13 Vati ikan nandi ra ndàtu ra nda kati ku'va Ndioo ndisaa ndian xaani nde'e nuu ra, ikan na chaa na kuiin na cha'a ra.

14 Vati chi'in ma kuñu ra ña sòkó ra jàndondaa ra iin cha'a' ma kuati na kuenda ndisaa tiempu, ma ndian cha ndò'ií kuenda Ndioo.

15 Va indukuni kā'an ma tu'un ma Tati Ií Ndioo ora kā'an ra te'en:

16 Ña'a kùu ma tu'un ña ni jando'ijn chi'in na ora ya'a ji'na ma kivi ikan. Ta kā'an tuku ma Racha'nu Ndioo:

Ni jakutai ma tu'un ley ma anima na ta ni tai yi ma chinituni na.

17 Ta na tüva ga ni kuku'unjì tiaga cha'a' ma kuati na chi'in ma ña kini ña jà'a na.

18 Yakan va ora cha jàka'nunjì cha'a' ma kuati ndo, na tüva chiniñu'u ndo ña sokó ndo tiaga nakuyi nui cha'a' ma kuati ndo.

Iyo yi ña jayatin yo yo iti' Ndioo ta chinunio ña kà'an ra

19 Yakan va vitin ndyo'o yani, iyo yi ña na tüva ga yu'vio ta ki'vio ma tichi ma veñu'u ií kuenda cha'a' ma nii ma Jesuu.

20 Ta ko'o ma iti' chaa nuu ki'vi yo tichi yi, ti ikan ni koo ndito yo ti cha nüna ma ja'ma yaxin ña ndasi ma tichi yi niku. Va vitin kindoo nuna yi cha'a' ña cha sòkó ra kuñu ra.

21 Cha iyo Jesuu ña kùu ra ma sutu ka'nú kuxini kuenda yo tichi iin veñu'u ndicha nuu ndaa Ndioo.

22 Yakan va iyo yi ña jayatin yo yo iti' Ndioo ta chinuni va'a yo ma ña kà'an ra chi'in anima yo. Va iyo yi ña ja'a ndicha yo yi, ta na töve chàninio nī'iin ña töve va'a tichi anima yo, ta ndoo ma kuñu yo chi'in takuii va'a.

23 Na chinuni va'a yo ta na töve iyo yi ña nakaninio cha'a' ma ña ndàtu yo ma ña ni ku'va Ndioo nuu yo cha'a' ma tu'un ña chinuni yo ta jana'a yo nuu ma ñivi, vati iyo yi ña jachinu ma Ndioo ma tu'un ña kàti ra ña ni ja'a ra kuenda yo.

24 Na nanduku yo kua tindee ta'an yo yo, ikan na kùuni va'a yo nde'o ña ja'a yo ma ña va'a.

25 Na töve iyo yi ña jaña yo ña kùti'vi ta'an yo, vaji takan jà'a ma inga na, vati ma ña iyo yi kuu ma ña ja'a yo ña kua'a yo ma tundeeni ma ta'an yo ta tundeeni ku'va yo nuu na, ta ku'va na yi nuu yo ndian, vati ndè'o ña chani kuyatin ma kivi ña ni kichi ndiko Jesuu ma ñuñivi i'ya.

²⁶ Vati tu endee kì'vi yo jà'a yo ma kuati vaji cha chìto va'a yo ma iti' ndaa, na tüva kuu kindoo nì'iin kitii ña kùu ka'ní yo ta sokó yo ri nuu Ndioo cha'a' ma kuatio.

²⁷ Vati tu ja'a yo takan ma ña ndàtu yo kùu ma ña ni ni'i yo ña jakutunini Ndioo yo cha'a' ma kuati jà'a yo chi'in ma ñu'ú ndu'va ni janayi ma ndian xaani nde'e na Ndioo.

²⁸ Tu iyo ma ra ña cha ndákoo ña jàchi'in ma tu'un tāa ma Moisés, ta tu iyo uvi a uni ndian cha chìto yi ta tiso na kuati nuu ra cha'a' yi, ta iyo yi ña ka'ní ndio yo ra cha'a' yi. Ta tüva kunda'vini yo ra cha'a' ña jà'a ra kuati.

²⁹ Tu ndicha ña takan kùu yi, ja töve chìnuni ndo ña tiaga kua'a' tundo'o ni nde'e ma ndian chàñu che'e chata ma Jesuu, ra Se'e Ndioo, ta kà'an na ña na töve nda kuenda ma nii ra ta chí'in ma ndian kà'an ña töve iyo kuenda ma ñamani ña chà'a ma Tati ií Ndioo nuu yo ndia? Va chí'in nii Jesuu, Ndioo jàchinu ra ma tu'un ña ndò'iin ra chí'o ña kà'an yi ña ni kuu yo iin ñivi ií kuenda ra.

³⁰ Tandi'i yo chito ya'a yo ña kà'an ma Ndioo te'en: "Chata yu'u jà'a ndo kuati, yakan va juuni yu'u kùu ra ña na jande'e tundo'o nuu ndo cha'a' yi." Ta juuni kà'an ra: "Ma Racha'nu Ndioo ni jakutuni ma kuati ma ñivi iyo ñuñivi."

³¹ Tu takan kuu yi, ya'a ga ndetiñu kùu yi kuenda yo tuva koyo yo nda'a' Ndioo ra iyo endeeni!

³² Yakan va ndyo'o na kuku'uni ndo ma tiempu cha'nú taji'na ma tava tā'an ndo niku, ma ora já nunuu nì'i ndo ma ña va'a kuenda Ndioo. Ta kündeeni ndo chí'in ma anima ndo ndisaa kuii ma tundo'o nde'e ndo cha'a' ma ña ndàtu ndo ña kùuni ndo ña na ja'a ma Ndioo iin ma ña va'a kuenda ndo.

³³ Vati iyo nda ndyo'o kündeeni ndo ora kà'an ti'ini na chata ndo ta káni na ndo ma nuu tuvi ñivi, ta iyo inga ndo ña kùta'an indukuni chí'in inga na ora nde'e na tundo'o ndia.

³⁴ Ndyo'o kùu ndo ndian kùnda'vini ma ndian ka'iin ma tichi ma vekaa niku. Ta ora nàmaa ñivi ma ndatiñu nuu ndo, chìsii ndo ti cha chìto ndo ña iyo ndatiñu va'a ga ña ni ni'i ndo iti' andivi. Ta ma ña ni ni'i ndo ikan, töve ni naa yi endeeni kuenda ndo.

³⁵ Na töve iyo yi ña jakunaa ndo tundeeni Ndioo ña iyo chí'in ndo, vati ni ni'i ndo iin ma ña va'a cha'a' yi.

³⁶ Vati ndyo'o iyo yi ña kundeeni ndo ora nduva'a kuii nde'e ndo tundo'o. Va tu jàchinu ndo ma ña kùuni ma Ndioo ña jà'a ndo, ta ni ni'i ndo ndisaa ma ña chà'a ra tu'un ña ni ku'va ra nuu ndo.

³⁷ Vati ma tu'un Ndioo kà'an yi te'en:

Numini, ta numini,
ta chani kichaa ma ra iyo yi ña kichi;
ta tüva kuyanga ra.

³⁸ Ta nda ndian ni kuuni ña kùu ñivi ndaa,
ndiakan kùu ma ndian chìnuni ma tu'in.

Titu kakachata ndiko na

tüva ni sii kuunj chí'in na cha'a' yi.

³⁹ Va ndisaa yo yöve ndian jàña ña chinuni tu'un ra kùu yo ta jàkakachata yo yo, ta kuà'an yo nuu kuvi yo endeeni, vati kùu yo iin ndian chìnuni tu'un ra ña ni ni'i yo nuu ni kakú yo endeeni.

11

Cha'a' ma ña chìnunio kùu kakú yo jà'a Ndioo

¹ Cha'a' ma ña chìnunio chito va'a yo ña ni ni'o nda'a' Ndioo ma ña ndàtu yo, ta juuni cha chito yo ti ma ña ndaa kùu ma ña kùu nde'o.

² Ma ndian kuu ñivio ndian chïyo taji'na, ya'a ga ndõmani Ndioo chi'in na cha'a' ma ña chìnuni na.

³ Cha'a' ma ña chìnunio, kùu yi ña kùtuninio ña tûvi tandi'i ma ña iyo ñuñivi chi'in andivi ja'a Ndioo chi'in tu'un ka'an ra. Vati ma ña ndichin nde'o vitin tûvi yi ja'a ra, ta chàtiñu ra ma ña töve ndichin nde'o ora jàtuvi ra yi niku.

⁴ Cha'a' ma ña chìnuni ma Abel, châ'ni ra iin kiti sôkó ra kuenda Ndioo, ta ka'nuga ri takua kâa ña sôkó ma Caín nuu Ndioo niku. Yakan va Ndioo kâ'an ra ña iin ra ndaa kùu Abel, tajan ndâki'in ndio ra ma ña sôkó ra nuu ra. Yakan va ma ña ja'a Abel kâtitu'un yi nuu yo nda vitin jin cha chî'í ra, ti chìnuni ra tu'un Ndioo niku.

⁵ Cha'a' ma ña chìnuni ma Enoc, ndâki'in ndîto ma Ndioo ra kuà'an ra chi'in ra, ikan na töve kuvi ra, ta na tûva ni nata'an na ra, ti kuà'an ra chi'in ra. Ta ma tutu Ndioo kâ'an yi ña ora takâ'an kundakâ ma Ndioo ra ku'un ra chi'in ra, ma Enoc ji'na jândomani ra ma Ndioo cha'a' ma ña chìnuni ra tu'un ra.

⁶ Va na kùu ndomani ma Ndioo jà'a yo tuva töve chìnunio tu'un ra. Vati tu kùunio kï'vio iti' Ndioo, iyo yi ña chinuni va'a yo ña iyo ra, ta châ'a ra ma ña va'a kuenda ma ndian nànduku ra.

⁷ Cha'a' ma ña chìnuni ma Noé, ora kâtitu'un ma Ndioo nuu ra ma tava ni kuu niku ora takâ'an koto ndaa va'a ra yi. Yakan va jâchi'in ndio ra ma ña kâ'an ra ta kîcha'a ndio ra jà'a ndio ra ma varku, ikan na kuu kakú ra chi'in ñivi ra. Ta juuni cha'a' ma ña chìnuni ma Noé, jâna'a ra nuu tandi'i ma ñivi iyo ma ñuñivi ña ni kuvi na. Ta töve nî jachi'in na, ta chî'í na jâ'a takuii. Yakan va Ndioo kâti ra ña iin ra ndaa kùu Noé kuenda ra cha'a' ma ña chinuni ra.

⁸ Ta cha'a' ma ña chìnuni ma Abraham, ta ora kâna ma Ndioo ra, ta jâchi'in ra ma ña kâ'an ra ta kêe ndio ra kuà'an ra nda nuu kàndii ma ñu'u' ña ni ku'va Ndioo nuu ra. Yakan kùu ma tundeeni ña ni ni'i ra niku. Tajan kêe ndio ma Abraham ma ñuu nuu iyo ra niku. Ta na töve nî chito ra ma ndanu kuà'an ra.

⁹ Ta cha'a' ma ña chìnuni ra, chïyo ra tava kùu ma ndian kîchi ma inga ñuu ma nuu ñu'u', ña châ'a ma Ndioo tu'un nuu ra ña ni ku'va ra niku. Yakan wa chïyo ra ma tichi ve'e ja'ma indukuni ma tava ma Isaac chi'in Jacob, vati ma tu'un ña châ'a ma Ndioo nuu Abraham, indukuni kùu yi takua ña jâ'a ra chi'in ndrakan ndia.

¹⁰ Vati ma Abraham nduva'a kuii ndàtu ra ña koo ra iin ñuu ña ni koo iti' nuu, vati ma ñuu ikan ni ndova'a va'a yi endeeni, ti ma Ndioo kùu ma ra ndiso tiñu cha'a' yi, ña chàkin ra ma ku'va yi ta jàva'a ra yi ndia.

¹¹ Ta ma Sara vaji ña kùu kuku'un ma se'an ta ma iian Abraham ya'a ga chicha ra, ta cha'a' ma ña chìnuni vi, kùu yi ña nî'i ma Abraham ma ñandee ra ña kùu chïyo se'e ra chi'in ña, vati chìnuni ra ti Ndioo kùu iin ra ndicha, ta ni jachinu ra ma tu'un ña châ'a ra nuu ma Abraham.

¹² Yakan va ma Abraham vaji ma kuiya nuu ndi'inia iyo ra ña nduva'a kuii chicha ra, châ'a ndio ma kivi ña châkoo nduva'a kuii kua'a' ñivi tata ra. Vati châkoo na tava kùu ma chele iyo ma andivi chi'in tava kùu ma yuti ndi'i iyo ma yu'u tañu'u ña na kùu ka'vio ta'ii'in yi.

13 Tandi'i ma ñivi ña cha kā'in tu'un cha'a', cha chī'i na ta na töve nī ni'i na ma ña kāti ma Ndioo ña ni ku'va ra nuu na. Va cha'a' ma ña chinuni na, kütunini na ña iti' nuu ni kuu ma tava chā'a Ndioo tu'un nuu na. Yakan va chīsii na jā'a ma tu'un Ndioo ikan. Ta chānini na ña juuni maa na kūu ma ñivi vāchi koo nundani ma ñuñivi i'ya, ti kūu na tava kūu ma ndian ya'a kuà'an ni ma nuu yi.

14 Ta ma ndian kā'an takan jāna'a na na ña juuni chàkuu na nànduku na iin ñuu nuu kuu koo va'a na.

15 Tu nākanini na ma ita'vi cha'a' ma ñuu nuu chīyo na niku, ta va'a ga na chikoni'i ndiko na ma ñuu ikan niku.

16 Va ma ñivi ikan nduva'a kuii kùuni na iin ñuu nduva'a kuii vii koo na, va ma ñuu kändii andivi kùuni na koo na. Yakan va ma Ndioo na töve kukanuu ra ña kā'an ra ña kùu ra Ndioo ma ñivi ikan. Vati cha jàva'a ra iin ñuu ka'nu nuu ni koo na.

17 Cha'a' ma ña chinuni ma Abraham, ma ora kī'in ma Ndioo ku'va ra niku. Ta kī'in Abraham ma rase'e ra Isaac ña ni sokó ra ra ta ni ka'ni ra ra kuenda ma Ndioo. Yakan ya cha iyo va'a ma Abraham ña ni sokó ra Isaac, ra uvanuu kùu se'e ra, vaji cha chito ra ma tu'un ña chā'a Ndioo nuu ra.

18 Ti te'en kā'an yi: "Isaac kùu ma ra ni ja'a ña ni kuita kuati ma tataun", kāti ma Ndioo chi'in ma Abraham.

19 Vati ma Abraham chā'a ra kuenda ña iyo ndatu Ndioo ña kùu janataku ndiko ra ma ndian cha chī'i. Yakan va ma Abraham nī'i ndiko ra ma rase'e ra. Va chi'in ña'a kùu kā'an yo ña Isaac kùu ra takua kùu iin ra nātaku tañu ndian ndíi niku.

20 Cha'a' ma ña chinuni ma Isaac, jā'ií ra ma nuu ma ndra se'e ra nani Jacob chi'in Esaú cha'a' ma ña ni kuu iti' nuu kuenda ndra.

21 Cha'a' ma ña chinuni ma Jacob, ma ora ña chani kuvi ra, jā'ií ra ma nuu ma ta'ií'iin ma ndra se'e ma Kusé, ta tīndee ra ra chi'in ma nuu ma yutun vatun ra ta chūndaa ndio ra, tajan kīcha'a ndio ra jāka'nur ra ma Ndioo.

22 Cha'a' ma ña chinuni ma Kusé, ma ora ña chani kuvi ra, kātitu'un ra nuu ma ndian israelita ña ni kee na ma ñu'u' Egipru vaji kukueeni. Ta ndākoo ra iin tu'un ña kā'an yi, niyi iyo yi ña ja'a na chi'in ma iki ra, tuva cha chī'i ra.

23 Cha'a' ña chinuni ma tatá ma Moisés ma ora kāku ra, tīxe'e vi ra uni yoo, vati ndē'e vi ti iin pa'a vali nduva'a kuii vii kùu ra, ta na töve nī yu'vi vi, vaji tāchi ma ra kùu rey tu'un ña ni ka'ni ra tandi'i ma ndra'ii kuati.

24 Ta cha'a' ma ña chinuni ma Moisés ma ora cha chīcha ra, na töve nī kuuni ra ña kā'an na ña ra se'e ma ñase'e ma Faraón kùu ra.

25 Va'a ga, kūuni ra, ña ndē'e ra tundo'o indukuni chi'in ma ñivi kùuni ma Ndioo, kua ña kakuu nuu sii ni ra nundani te'en tikan ni, ja'a ra kuatini.

26 Cha kāchin ra chi'in ma chinituni ra ña va'a ga nde'e ra tundo'o indukuni kua ni nde'e ma ra ni kuu Cristu, kua ma ña kusii ra cha'a' ma ña ya'aga va'a ta ya'vi ña iyo ma ñuu Egipru. Vati endeeni ndātu ra ma ya'vi ña ni ku'va ma Ndioo nuu ra ma iti' nuu.

27 Cha'a' ma ña chinuni ma Moisés, yakan va ndākoo ra ma ñuu Egipru ta kēe ra kūa'an ra, ta nī tukuii ndasii ra vaji kuxaan ma ra kùu rey chi'in ra. Yakan va jāndeeni ra jin najaga ta'an ra ti chīto ra ña Ndioo tīndee ra ra, vaji na kūu nde'o ra.

28 Cha'a' ma ña chinuni ma Moisés, jā'a ra ma viko Pakua, ta tāchi ra ña na kosoyava na ma nii ma nani nuu iyo yuve'e na, ikan na töve nani ma tati chā'ni ñivi ma nī'iin ma ndra chīcha se'e nunuu ma ñivi israelita.

29 Cha'a' ma ñia chinuni ma ñivi israelita, kuu chā'nda java vi ma tañu'u kua'a' ma tava kùu iin ma ñuu'u' ití ni. Ta juuni takan kūuni ma ndian iyo ñuu Egipto ja'a na, va nī kuu yi, ti kakā'a na ma takuii.

30 Cha'a' ñia chinuni ma ndian israelita, kāvanuu na ucha kivi ma ninii yu'u ma ñuu nàni Jericó, ta ora cha yā'a kāvanuu na, ndūva ma nama' ñia kāvanuu ninii yu'u ma ñuu ka'nú ikan.

31 Cha'a' ñia chinuni ma Rahab, ña'a tondo, na töve nī chi'an indukuni chi'in ma ndian na töve chinuni iyo ñuan, vati chā'a ñia chūndixe'e ndra israelita ndra kuànanduku tu'un ñuu ikan, ta kī'vi ndra tichi ve'an.

32 ¿Niyi tiá iyo yi ñia ka'in?, kùuni ndo. Chiniñu'ugai tiaga tiempu tuva nàtu'in cha'a' ma ndra chinuni tava kùu ma Gedeón, ma Barac, ma Sansón, ma Jefté, ma David, ma Samuel chi'in cha'a' ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo.

33 Cha'a' ma ñia chinuni ma ndra'ya tu'un Ndioo, jākanaa ndra ora kānita'an ndra chi'in kua'a' va'a ma ñuu, ta jā'a ndra kua'a' va'a tiñu va'a kuenda ma ñivi, ta tandi'i ma ñivi nī'i na ña kāti ma Ndioo ña ni ku'va ra niku. Ta juuni kuu chāsi ndra ma yu'u ma ii'ii ndia.

34 Ndā'va na ma ñu'u nduva'a kuii tiin. Kākú na ñia chani kuvi kuii na chi'in machiti nduva'a kuii xaan niku. Tāva na ma ña ndee na jin ya'a likite'en na, ta chāa na kùu na ma ndian ya'a ga va'a kanita'an ma nuu iyo kuati. Ta jākanaa na ma ndra kùu jandaru kīchi ñuu chika kānita'an chi'in na.

35 Iyo ma ñivi ña'a nī'i ndito ndiko vi ma ñivi vi ndian kachí'í ña nātaku ndiko na.

Ta iyo tuku ñivi ña jānde'e ñivi tundo'o na cha'a' ñia chinuni na tu'un Ndioo. Va nī kuuni na kakú na ta koo nuna na. Yakan va kachí'í na, ta takan kùu nataku ndiko na ta kùu chiyo va'a ga na tiaga iti' nuu.

36 Iyo ma ndian ndē'e tundo'o jā'a ma ñivi ña kā'an ti'in na chata na, ta iyo ma ndian kandō'o chi'in yo'o jā'a na, ta juuni iyo ma ndian ndikun chi'in karena ña kī'vi na ma tichi vekaa ndia.

37 Ta iyo ma ndian kachí'í chi'in yuu, ta inga na tā'nda java ndaa na chi'in serruchu, ta ndian chī'í chi'in machiti xaan nduva'a kuii ndian. Va ma ndiakan chākunuu na te'en tikan ni, ta chāku'un na ñii mvechala a ñii tixu'uni. Ta ya'a ga nda'vi na, ta ya'a kùuni ma ñivi ka'ní na na, ta xaani na na ndia.

38 Ta ma ndiakan, vaji va'a ga na kua ma ñivi iyo ñuñivi i'ya, ta chākunuu ku'u na takani tichi ku'u a chata yuku. Ta chīyo na tichi yavi yuti a tichi yavi yuu ni ndia.

39 Vaji takan, nī'iin na na töve nī ni'i na ma ña kāti ma Ndioo ña ni ku'va ra, vaji ya'a ga ndòmani ma Ndioo cha'a' ma ñia chinuni na ma tu'un ra.

40 Vati ma Ndioo kāchin ra iin ña va'a ga ña ni ja'a ra kuenda yo. Vati kuyanga ña jachinu ra ma tu'un kà'an ra ña ni ku'va ra nuu na nda kati ji'na kuti'vi yo chi'in na ndia. Ta takan kùuni Ndioo ña na koo ndaa ndisaa yo.

12

Na nde'o ma ña ja'a Jesuu ta chinunio ma ña kà'an ra

1 Yakan va tava ka'in kua'a' ñivi ñia chinuni ma tu'un Ndioo, iin na yatiní nuu yo takua ka'in viko. Ta ndiakan endee jàna'a na nuu yo naja kua kùu yo ora chinuni va'a yo tu'un ra. Yakan va na jaxiin yo ndisaa kuii ma ña jàtañu nuu yo chi'in ma kuati jā'a yo ña jàkanuu yi ma xinio. Ta na jandeenio ta tandikun yo ku'un yo ma ití' nuu.

² Ta na nde'e chi'in nuu yo ma ña jà'a Jesuu ta chinunio yi. Vati maa ra kùu ma ra chito tuva ndicha ña chinunio, ta juu ra kùu ma ra jàndondaa va'a ma anima yo tuva ndicha ña töve chinuni va'a yo. Jesuu nduva'a nde'e ra tundo'o ma ora chütaka ra ma nuu kruu, va na töve nî jachi'in ra yi, vaji iin tukanuu nduva'a kuii kùu yi cha'a' ma ña chí'i ra takan. Vati ora ya'a ndio ña nde'e ra ma tundo'o, ikan ni ni'i ra ma ña va'a, ta nduva'a kuii kichi sii kùuni ra ta chünandi ra ma iti' chiyo kua'a ma Ndioo ma nuu cha'nda ra tiñu.

³ Yakan va na kuku'uni ndo cha'a' ma ña naja kua tā'an ma Jesuu niku, ña ya'a ga nde'e ra tundo'o cha'a' ma ndian ya'a ga jà'a kuati. Yakan va tu kütatu ndo chi'in ma ña chinuni ndo, ta ña maxii kuuni ndo ndia.

⁴ Vati ndyo'o takä'an chaa kivi ña ni kuvi ndo jà'a ña kündeeni ndo ma kuati ña jà'a na chata ndo.

⁵ Ta cha nāani ndo niku ma tu'un ña chündayu'u ma Ndioo ndo takua kùu ndo iin ma se'e ra. Ta te'en kā'an yi nuu ma tutu ikan:

Yo'o se'yú, iyo yi ña jachi'un tuva chündayu'u ma Racha'nu Ndioo ma ña töve va'a jà'a ndo.

Ta töve maxii kùuni ndo ora jàkuninaa ra ndo ndia.

⁶ Vati ora chündayu'u Ndioo ma ña töve va'a jà'a ndo,

ñá'a jàna'a yi ña kùu ndo ma ndian kùuni ra nde'e ra,

ta ma ndyo'o ndaki'in ra ndo ña kùu ndo se'e ra, ta ndo'o ndo jà'a ra.

⁷ Yakan va na jandeeni ndo ma tundo'o ña jànde'e Ndioo ndo, ti takan jà'a ra chi'in ndisaa ndian kùu se'e ra. ¿A iyo iin ra kùu tatá ña töve chündayu'u ma se'e ra ma ora jà'a na iin ma ña töve va'a?, kùuni ndo.

⁸ Vati tu ma Ndioo na töve chündayu'u ra ndo ma tava jà'a ra chi'in iin se'e ra, kùuni yi ka'an yi ña yöve se'e ndicha ra kùu ndo, vati kùu ndo takua se'e nda'vi ndian töve tatá.

⁹ Va ma ora kùu yo ndiakuati niku, ma ndian kùu tatá yo ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, chündayu'u vi cha'a' ma ña töve va'a jà'a yo, ta tiñu'u yo vi cha'a' ña takan jà'a vi chi'in yo. ¿A töve tiaga va'a ga ña na tiñu'u nduva'a kuii ga yo ma tatá yo, ra iyo andivi?, kùuni ndo. ¡Ti takan na kuu ni'o ña koo va'a yo!

¹⁰ Vati ma ndian kùu tatá yo iyo ma ñuñivi i'ya, chündayu'u na yo ma ñuñivi kuiti kivi ña vächi koo yo i'ya. Va chündayu'u ra yo tava chànini ra ja'a ra yi. Va ma Ndioo chündayu'u ra yo cha'a' ña ndicha kuii ma ña va'a ga kùu yi kuenda yo, ikan na jandakuu ií yi yo ma tava kùu ra.

¹¹ Ndicha va'a ña nda tundo'o nikuuni na töve sii kùunio jà'a yi ma ora kicha'a yi nuu yo, vati nduva'a u'vi yi, vati ya'a ga sütinio jà'a yi. Vati tu maa yo jandeeni yo cha'a' ma tundo'o ikan, ta takan kùu tu'va yo ma ña jàna'a yi ta kùu koo vii yo ta kùu koo yo ndian ndaa ndia.

Ya'a ga ndasii kùu yi kuenda yo tuva na töve jachi'o ma ña kà'an Ndioo

¹² Yakan va na jandochaa ndiko ndo ma nda'a' ndo ña ya'a ga chitatu chi'in ma kondo cha'a ndo, ti ya'a vita kùuni yi.

¹³ Ta na nanduku ndo ma iti' ndaa ña na ki'vi ndo, ikan na nda'a ma cha'a pe'lú ndo, ikan na tüva ga kuyakua yi tiá iti' nuu.

¹⁴ Na kunumi ndo koo vii va'a ndo chi'in tandi'i ma ñivi. Ta na koo ií ndo ndia. Vati nii'in yo, na kùu nde'o ma Racha'nu, tuva na töve ndian ií kùu yo.

15 Na kunumini ndo, ikan töve niiin ndo kumani ma ñamani Ndioo ña chà'a ra nuu ndo, ikan na töve niiin ndo ndakuu xaan nduva'a kuii ndo, koto kuu ndo takua kùu iin yoku'u ña kee chiti uvanuu yi, ta jàtivi yi na, nda kati chí'i na jà'a yi.

16 Ta niiin ndo na jà'a ndo niiin nakuyi chi'in ma ñasi'i inga ra, ta tu jānja ndo ña tiñu'u ndo ma ña ii, ti takan jà'a Esaú niku. Vati iini cha'a' ña chünandi ra châchi ra, vaji se'e nunuu kùu ra, ta sâma ta'an ra ma tundeeni chi'in yani ra ña ni ni'i ra nuu ma tatá ra niku.

17 Ta ndyo'o chito va'a ndo ma ora châa ra ma nuu nda tatá ra ña kùuni ra ña ja'ií ma tatá ra nuu ra, va sôkonda'a ra ra, ta vaji nduva'a kuii châku ra, tüva kuu ndova'a ndiko ra takua chîyo ra niku.

18 Ndyo'o na töve nî jayatin ndo ndo iin yuku ndichin, ma tava jà'a ma ndian israelita tatiempu. Ta ma yuku i'ya ndu'va kuitinia tiin yi ma nuu nduva'a kuii naa ma chata yi, ta nduva'a kuii châkin tiati ndia.

19 Vati juuni na töve nî chini ndo ma tati ma yutun tivi ni ma tu'un va'a ña kà'an ma Ndioo. Ta ma ndian chîni ma ña kâ'an ma Ndioo, jânini na ña ikan, na tüva kâ'an ga ra chí'in na.

20 Vati na töve chàta'ani na ma ña kàti ra ña iyo yi ña ja'a na ta ka'an ra te'en: "Ma ndian kùtaa iin cha'a' ma chata yuku ikan iyo yi ña ka'no na chi'in yuu a chi'in nduva, ndava nikuuni vaji kiti a ñivi kùu na."

21 Ya'a ga nduva'a nadasii ma ñivi ña ndê'e vi ña kûu takan ta nda ma Moisés kîcha'a kâ'an ra te'en: "Ya'a ga ndàyui ña yu'ví", kàti ra.

22 Vati ndyo'o kuàjayatin ndo ndo ma chata inga tuku yuku ña nàni Sión chi'in ma tichi ñuu ka'nu kuenda ma Ndioo iyo endeeni. Ta ma ñuu ikan iyo yi andivi ta nàni yi Jerusalén. Ta ikan kùti'vi nduva'a kuii kua'a' mii tati va'a ña endee jàka'nú ndio na Ndioo.

23 Ta juuni cha kuàjayatin ndo ndo ma nuu kùti'vi kua'a' ma ndian kùu se'e nunuu ma Ndioo, ya ma ndian cha iyo sivi ma andivi. Ta ikan kùti'vi ndo chi'in ma ndian va'a ndian chîyo tatiempu, ndian cha jândondaa ma Ndioo ma anima.

24 Ta ikan ndaa Jesuu ndia, ra jândo'iin ra iin ma tu'un chaa chí'in ma nii ra choso yava ra chata yo, ña jânandoo ma kuatio. Ta nii ikan kùu ma ña va'a ga ña kâ'an cha'a' yo kua ma nii ma Abel.

25 Yakan va iyo yi ña kumi kuenda nduva'a kuii ndo ndo, ta jachi'in ndo ma tu'un ña kâ'an rakâ'an chi'in yo. Vati ma ndian na töve nî jachi'in ma ra kâ'an ma ora chündayu'u ra na ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Ta ma ndiakan na töve nî kakú na. Ña'a kùuni yi ka'an yi ña juuni na kùu kakú yo tu kesiin yo ña jachi'o ma tu'un kâ'an ma ra iyo andivi.

26 Ma tiempu ikan ma tu'un ña kâ'an ma Ndioo, jâ'a yi ña tâan ma ñu'u' ñuñivi i'ya, va ma vitin kâ'an Ndioo te'en: "Inga cha'a' ndiko ni ja'i ña na taan na yöve ma nuñu'uni, vati juuni ni ja'i ña na taan ma andivi ndia", kàti Ndioo,

27 Ora kâ'an ma Ndioo "inga cha'a' ndiko" takan, kùtuninio ña ni naa ndisaä kuii ma ña tüvi niku, va ma ña kùu kandaa ta kùu sama yi kua'a' va'a cha'a' ndanu nikuuni, yakani ni naa, ta ma ña na kùu kandaa ta na kùu sama yi ndanu nikuuni, na töve ni naa yi.

28 Ni ku'va Ndioo ña na ki'vi yo nuu chà'nda ra tiñu. Ta ikan niiin na na kùu tavani'i na yo. Yakan va iyo yi ña ndakan yo ta'vindioo nuu ra cha'a'

yi. Ta na jaka'nu yo ra ta tiñu'u yo ra ora jà'a yo tiñu kuenda ra, takua kùuni maa ra.

²⁹ Vati ma Ndioo yo kùu ja'a ra ña naa yo tava kùu iin ñu'ú ña chà'mi tandi'i nakuyi.

13

Naja kua iyo yi ña ja'a yo ikan na kichi kusini ma Ndioo nde'e ra yo

¹ Koto ndäkoo yo ña kùunio nde'o ma tandi'i ñivi, ta kùuni ndo nde'e ndo na tava kùu ma yani ndo.

² Koto näani ndo ña kùuni ndo nde'e ndo ma ñivi chàa ma ve'e ndo, vati iyo ma ndian jà'a takan, ta ni töve ní chito na ña ndian chàa ve'e na kùu tati va'a ña jà'a tiñu nuu Ndioo.

³ Na kuku'uni ndo ña tindee ndo ma ndian indii tichi vekaa, takua kùuni ndo ña indii ndo ma tichi vekaa chi'in na indukuni ndia. Na nakanini ta'an ndo cha'a' ma ndian nduva'a kuii nde'e tundo'o, vati juuni maa ndo kùu nde'e ndo tundo'o iti' nuu ndia.

⁴ Tandi'i ndo iyo yi ña tiñu'u ndo ma ñivi ndaka ndo ña kùu ñasi'i ndo, ta na kí'vi ndo kusu ndo chi'in ní iinga ñivi tanda'a chi'in inga na, ti koto jàkini ndo ma nuu chito kixi na, vati Ndioo ni jakutuni ra nda ndian ni kùuni ña töve tiñu'u ndian tanda'a chi'in inga na, ta ndian kí'vi chi'in ñasi'i inga ra a chi'in ii inga ña'a ndia.

⁵ Töve iyo yi ña kuuni ga ndo nde'e ndo ma xu'un' ndo. Ta na kusii ndo chi'in ma tandi'i ndatiñu ña iyo nuu ni ndo, vati ma Ndioo te'en kà'an ra: "Ní iin cha'a' na ndäkoi ñun ta na ndöö ma'iiun ndia", kàti ra.

⁶ Yakan va chito yo ña ndicha va'a kùu ma tu'un kà'an yi i'ya:

Ma Racha'nu Ndioo kùu ma ra tindee yu'u,
ta töve yu'vi ndè'i jin jà'a na kuati chatai.

⁷ Na kuku'uni ndo ma pato ndo ndian kàtitu'un tu'un Ndioo nuu ndo. Ta na ku've ndo kuenda naja iyo na. Ta takua chinuni na tu'un Ndioo, ta takan maa ndo iyo yi ña chinuni ndo tu'un ra ndia.

⁸ Jesuu juuni indukuni kùu ra ma ra iyo iku, ta vitin, ta iti' nuu ndia.

⁹ Koto chinuni ndo cha'a' ma tu'un siin siin kà'an ña töve va'a jàna'a ma inga na. Va'a ga ña chinunio ma ñamani ña chà'a Ndioo nuu yo chi'in ndisaa anima yo kua ma ña chinuni yo ña cha'nú ma anima yo chi'in ndayu ña chà'a ñivi ña na ndova'a yo kuenda Ndioo ora chàcho yi. Ma ndayu ikan töve tindee yi ma ndian chàchini yi.

¹⁰ Vati iyo iin nuu naa nuu yo. Ta ma nuu naa ikan, na kùu kachi ma ndra kùu sutu yi, ndra jàka'nu Ndioo ma tichi ma veñu'u ii ña chìyo tatiempu.

¹¹ Vati ma ra kùu sutu ka'nu ña kuxini nuu tiaga ma sutu, chunda'a ra nii ma kiti ma tichi veñu'u ii ña sokó ra yi, ikan na kindaa ma kuatio. Va ma kuñu ma kiti ikan kayu yi nuke'e tichi ku'u.

¹² Yakan va juuni takan tā'an Jesuu ora chī'í ra, ta na töve ní chī'í ra ma tichi ma ñuu ka'nu niku, ti chī'í ra tichi ku'u iti' chata ma kora ñuu. Ta takan tā'an ra ikan na jà'ií ra ma ñivi iyo ñuu chi'in ma nii ra.

¹³ Yakan va na ku'un yo chi'in ma Jesuu ma tichi ku'u ta na nde'o tundo'o ma takua tā'an ra niku.

¹⁴ Vati ma ñuñivi i'ya na töve iin ma ñuu ña ni koo indeeni kùu yi vati nànduku yo inga ñuu ka'nu ña ni koo iti' nuu.

15 Yakan va nani ora iyo yi ña jaka'nu yo ma Ndioo cha'a' ma Jesuu. Ma tu'un ña kà'an yo chi'in ma Ndioo kùu yi iin ña sòkó yo nuu ra. Yakan va na jaka'nu yo ma Ndioo chi'in tu'un kà'an yo.

16 Koto näani ndo ña jà'a ndo ma ña va'a, ta nata'vi ndo ma ndatiñu ndo chi'in ma inga na. Vati ma ña jà'a ndo i'ya kùu yi takua iin ña sòkó ndo nuu Ndioo, ta chàta'ani ra yi.

17 Ta na jachi'in ndo ma ña kà'an ma ndian chà'nda tiñu nuu ndo ta chinuni ndo ma ña kà'an na. Vati ndiakan kùu ma ndian endee töve nìndee ña jakuenda na ndo ta chìto na ña iyo yi ña ka'an na nuu Ndioo cha'a' ndo it'i nuu. Yakan va na kunumi ndo jà'a ndo ma tiñu ña tachi na nuu ndo koto känita'an yu'u ndo chi'in na, ikan na sii kùuni na ora jà'a na yi. Vati tu kanita'an yu'u ndo chi'in na, töve va'a yi kuenda ndo.

18 Na ka'an ndo nuu Ndioo cha'a' ndi. Ta cha chìto va'a ndi ña va'a chànnini ma chinituni ndi ta kùuni ndi ja'a ndi ña va'a chi'in ndisaa ñivi.

19 Chikan chi'in yu'i ña na ka'an ndo chi'in ma Ndioo cha'i, ikan na ku'va ra ña na numini chikoni'i ndioi koi chi'in ndo.

Tu'un nuu ndi'inia

20 Ma Ndioo, ra chà'a ña na koo vii yo, ra jānataku ma Racha'nu chito'o yo Jesuu ora chí'i ra niku, ma ra kùu pato yo ti kumi ra yo takua ja'a na chi'in mvechala, ta ra jāndo'iin tu'un ra chi'in yo endeeni cha'a' nii ra.

21 Na jandondaa ra ndo, ikan na kuu jatiñu va'a ndo, ta na kuu jachinu ndo ndisaa tiñu takua kùuni maa ra. Ta na kùu ndisaa tiñu ña ja'a ra chi'in ndo, takua kùu iin ña chàta'ani ra cha'a' Jesucristu. Ti rakan kùu ma ra ya'a tacha ta ka'nú endeeni ña iyo andivi. Ta takan na kùu yi. Amén.

22 Ndyo'o yanji, jàninj ndo ña na ni'i ndo chi'in anima va'a ndo ma ita'vi tu'un ña tai'kuenda ndo, ikan na sii kuuni ndo ja'a yi.

23 Na koto va'a ndo ña ma ra yanjo Timoteu chàkkuu nuna ra vitin. Tu kichaa ra numini, ni kundakai ra ku'in kunde'i ndo chi'in ra.

24 Na kaña'a ndo chi'in ndisaa kuii ma ndra chà'nda tiñu nuu ndo chi'in tandi'i ma ndian iyo ma ñuu nuu chà'nda Ndioo tiñu ndia. Ma ndra iyo ñuu Italia, kùuni na tachi na tu'un ña kaña'a na chi'in ndo ndia.

25 Na ku'va ma Ndioo kua'a' va'a ñamani ra nuu tandi'i ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu ña tāa racha'nu Jandiau

Racha'nu Jandiau tāchi ra iin tutu nuu tandi'i ñivi judiu ndian chinuni tu'un Jesucristu

¹ Yu'u ra nàni Jandiau, ra jà'a tiñu kuenda Ndioo chi'in nuu Racha'nu Jesucristu, tài tutu i'ya nuu ma ndi uchi uvi ma grupu ma ndian kùu ñivio ndian judiu, ma ndian chitakuati ma ninii ka'nu ma ñu'u' ñuñivi.

Ndioo chà'a ña kùu koto yo koo yo takua kùuni ra

² Ndisaa ndyo'o ndian chinuni tu'un Cristu, na sii kuuni ndo ora nde'e ndo nda tundo'o nikuuni.

³ Vati cha chito va'a yo ña ora ma Ndioo kì'in ra ku'va yo, ikan na nde'o tu ndicha kùu yi ña chinuni yo ma tu'un ra, ta takan jà'a ra, ikan na kutu'va yo jàndeeni va'a ga yo ma tundo'o ña ni nde'e yo.

⁴ Ta ora jàndeenio ma tundo'o ña nde'o, iyo yi ña kua'nu yo jà'a yi, ta ikan na chinuni va'a ga yo tu'un Ndioo chi'in ndisaa kuii anima yo, ikan na töve kumani nì'iin nakuyi nuu yo cha'a ma ña chinunio, ti takua kùuni Ndioo kùu yi.

⁵ Vati tu iyo nda ndyo'o kùumani kua'a' ga chinituni ndo, na ndakan ndo yi nuu Ndioo, ti rakan kùu ku'va ra tandi'i yi nuu ndo, ta töve kàti'ini ra ora ndakan yo yi nuu ra, ti chisii ra jà'a ra yi.

⁶ Va ora ndakan yo yi nuu Ndioo iyo yi ña chinunio ña na ku'va ra yi nuu yo, ta töve kàtio ña töve ndicha kùu yi. Ti tu kà'an yo takan ta kùu yo takua kùu ma tañu'u ña chàsiki ra' te'en tikan kuà'an ra'.

⁷ Ma ndian chànini takan, va'a ga ña na töve kuatu na ma ña ni ku'va ma Ndioo nuu na.

⁸ Vati töve iin nuuni ma ña chànini na, ti vitin chànini na iin nakuyi, ta inga kivi tuku nakuyi. Ta takan jà'a na.

⁹ Ma ndian yani yo ndian ya'a ga nda'vi iyo, na sii kuuni na, vati Ndioo ya'a ga tiñu'u ra na.

¹⁰ Ta ma ndian kuika na ya'a sii kuuni na ora kindoo nda'vi na, vati ma ndian kuika kùu na takua kùu iin ita ña kàna yi nuu ñu'u' ta numini xii yi, ta chita yi.

¹¹ Ti ora këta ma nikandii, nduva'a kuii ndondii jà'a yi, ta numi kuiini nàtii ma ita ikan, ta xii yi ta chita yi ta tüva vii kàa yi. Ta takan kùu chi'in ma ndian kuika ndia, ti numi kuiini ndi'i na chi'in ndisaa ma ña kuika na ndia.

Na jandeenio ora nde'e tundo'o

¹² Ya'a ga sii kùuni ma ndian jàndeeni na ora nde'e na tundo'o, vati ora ya'a ña jàndeeni na, ta töve jàña na chinuni na, Ndioo ni ku'va ra ña na koo na endeeni chi'in ra. Vati Ndioo chà'a ra tu'un nuu ndisaa kuii ma ndian kùuni nde'e na ra.

¹³ Ora kùunio ja'a yo kuati, ña töve va'a ña kà'an yo ña Ndioo kùu ma ra tì'i ma ña kini tichi ma anima yo, vati ma Ndioo na kùu ki'vi ra chi'in ma ña kini, ta juuni töve chànini ra ja'a ra ma ña töve va'a, ta töve tì'i ra ma ña töve va'a ma tichi ma anima ma nì'iin ma ñivi ña na ja'a na ma ña kini ndia.

¹⁴ Vati ora kī'vi ma ña kini tichi ma anima yo, ta jà'a yo ma ña töve va'a, jà'a yo takan ti chàta'ani maa yo ja'a yo yi, ta chikan ma kuñu yo yi ta kueeni kueeni këña'a yi yo ndia.

¹⁵ Cha'a' ma ña töve va'a chàta'ani yo ja'a yo, cha'a' yakan këta ma kuati jà'a yo. Ta ma kuati i'ya, ora ya'a ga cha ndoka'nuga yi, juuni ikan këta ma ña kùu kuvi yo endeeni ndia.

¹⁶ Ndyo'o ndian yani ndian ya'a ga kùuni nde'i, koto këña'a ndo juuni maa ndo.

¹⁷ Ti tandi'i ma ña va'a chí'in ña ndaa, vachi saani yi iti' andivi jà'a Ndioo, ra jà'a ña tüvi ma andivi chí'in tandi'i ma ña tacha ña ka'lin nuu yi ndia. Ma Ndioo iini ra kùu ra nani kivi, ta na töve sàma ra takua sàma ma vati.

¹⁸ Ma Ndioo kùu ra, ra kāchin ra ña koo ndito yo ta na kùu yo se'e ra cha'a' ña chinuni yo ma tu'un ndaa ña kà'an ra, ikan na kuu yo ma ndian nunuu ta ndian ií ga kuenda ra nuu ndisaa ma ña jàtuvi ra.

Iyo yi ña jakua'a yo ta jachi'o ma tu'un Ndioo

¹⁹ Ndyo'o yani ndian ya'a ga kùunji nde'i, na kuku'uni ndo ma tu'un i'ya: Iyo yi ña koo yati va'a ndo ña taso'o ndo tu'un va'a, ta na ja'a va'a ndo kuenda ma ña kà'an ndo, ta töve numi kuiini ña kayuni ndo.

²⁰ Vati nda ndian ni kuuni ña kùxaan chí'in inga fiivi, na kùu ja'a na ma tiñu va'a takua kùuni Ndioo ña na ja'a na.

²¹ Yakan va na jaña ndo ma kuati ña jà'a ndo chí'in ndisaa ña kini ña chàta'ani ndo ja'a ndo ndia. Ta na jachi'in va'a ndo ma tu'un Ndioo chí'in anima iñu'u ndo, vati ma tu'un ikan kùu ja'a yi ña na kuu kakú yo.

²² Ta na jachi'in ndo ta na jakuu ndo ma tiñu ña kée yu'u Ndioo, ta töve va'a ña taso'oni ndo yi. Va tu ja'a ndo takan janda'viña'a ndo chí'in juuni maa ndo.

²³ Ma ndian taso'o ma tu'un Ndioo, ta töve jàkuu na ma ña kà'an yi, kùu na tava kùu ma ra ndè'e ra nuu ra nuu iin inu.

²⁴ Ta ora cha yä'a ña ndè'e ra ma nuu ra, kée ra kuà'an ra, ta numini nàani ra ma naja kua kàa ma nuu ra niku.

²⁵ Va ma ra töve nàani ma ña chīni ra nuu tu'un Ley va'a Ndioo ña chà'a yi ndatu ña na kakuu nuna yo, ta tu juuni jàchi'in ra ta jàkuu ra ma ña kà'an yi, ta töve endee jàñia ra ma ña kà'an yi, iin ra ya'a ga chìsii ni kuu ra cha'a' ña ja'a ra takan.

²⁶ Tu iyo ma ndian chànnini ña cha kī'vi va'a na ma iti' Ndioo, va na töve jà'a kuenda na ma yu'u na ña kà'an na, jànda'viña'a na juuni maa na, ta ma ña jà'a na kuenda Ndioo tüvi nda kuenda yi.

²⁷ Ma tu'un ndaa ta va'a ña iyo yi ña ja'a yo kuenda ma Ndioo, ra kùu Tatá yo te'en kà'an yi: Ma ndian töve ma'á chí'in tatá, iyo yi ña tindeo na, ta ma ñivi ña'a ña kindoo nda'vi ña chí'i ii vi, juuni iyo yi ña tindeo vi cha'a' ma tundo'o ña nde'e vi. Ta na kumi kuenda va'a yo yo, koto kī'vi yo ja'a yo ma ña kini ña jà'a ma ñivi iyo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya.

2

Ndioo kùuni ra ña indukuni ndè'o ndisaa ñivi

¹ Ndyo'o ndian yaní, ndian chinuni tu'un ma Racha'nu Jesuu ra ya'a ga ka'nu, tu ndicha ña chinuni ndo tu'un ma Racha'nu, na töve iyo yi ña siin siin nde'e ndo ma ñivi, ti Ndioo indukuni ndè'e ra tandi'i na.

²⁻³ Ta tu ndyo'o ka'lín ti'vi ndo tichi iin veñú'u ña jàka'nú ndo Ndioo, ta chàa iin ra'ií ña ya'a ga kuika ta indii iin xe'e ña tacha nda'a' ra ta ñù'u ra ja'ma nduva'a kuii vii ta tacha, ta ndyo'o ya'a ga tìñú'u ndo ra ta kà'an ndo te'en chi'in ra: "Na kichiuñ ta kunandiun ma tayu va'a ta vii i'ya", kà'an ndo chi'in ra. Ta tu ora ikani juuni chàa iin ra ya'a ga nda'vei ta ñù'u ra ja'ma ya'a ga meku ta ta'nda, ta te'en kà'an ndo chi'in ra: "Na kindoo yo'o kundauna ití' chiñani a kunandiun nuu ñú'u".

⁴ Yakan va tu ndyo'o ja'a ndo takan, cha ndákkuu ndo ma ndian nde'e ndaa, vati töve indukuni ndè'e ndo ñivi. Ti mamaa ña töve va'a chànnini ndo ja'a ndo, va cha ndákkuu ndo takua iin ra ndiso tiñú ra töve va'a jàndondaa ra kuati kuenda na, ti kuuniga ndo ma ndian kuika takua ma ndian nda'vei.

⁵ Ndyo'o yani mai, na taso'o va'a ndo ma ña ni ka'in i'ya: Ndioo kùu ma ra kàchin ma ndian nda'vei iyo ma ñuñivi i'ya, ikan na ya'a ga chinuni na ma ña kà'an ra, ta ikan na ni'i na ma nuu chà'nda Ndioo tiñú, vati yakan chà'a ra tu'un ña ni ku'va ra nuu ma ndian ya'a ga kùuni na nde'e na ra.

⁶ Ta ndyo'o ya'a ga kàti'ini ndo chata ma ndian nda'vei, vati ma ndian kuika kùu ndian xaani nde'e na ndo ta ya'a jati'ini na chi'in ndo ta kèñu'u na ndo kuàndaka na ndo ma nuu ma ndra chà'nda tiñú, ikan na jande'e ndra tundo'o ndo.

⁷ ¿A töve ndiakan kùu ma ndian kà'an ti'ini na chata ma sivi iñú'u ma Racha'nu Cristu ra kùu chito'o yo?, kùuni ndo.

⁸ Ndyo'o ya'a ga va'a jà'a ndo, tuva jà'a ndo ma takua kà'an ma tutu Ley ña ka'nuga tâchi ma Ndioo, ta ma tu'un ña kà'an ma nuu ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Na kuuniun nde'e va'un ma ñivi ta'un ma tava kùuniun nde'en juuni maun", kà'an yi.

⁹ Va tu ndyo'o siin siin ndè'e ndo ma ñivi, kùuni yi ka'an yi ña jà'a ndo ma kuati, ta juuni ma Ley Ndioo ikan tisokuati ndicha yi ndo cha'a' ña töve jàchi'in ndo tandi'i ma ña kà'an yi.

¹⁰ Vati tu iyo ma ndian jàchinu tandi'i ma ña kà'an ma tu'un Ley Ndioo, tu kumani jàchinu na iimi ma tu'un ña kà'an yi, kùuni yi ka'an yi ña iyo kuati na jà'a ña töve jàchinu na ndisaa ma ña kà'an ma tu'un Ley Ndioo.

¹¹ Vati ma Ndioo kùu ma ra kà'an te'en: "Na kï'viun chi'in ñivi ña'a ña yüvi kùu ñasi'un, ta ña'a chi'in ra'ií yüvi ra kùu iian ndia", ta juuni kà'an ra te'en ndia: "Na kä'niun ñivi." Va tu iyo ndian töve kì'vi chi'in ñivi ña'a töve kùu ñasi'i na, va chà'ni na ñivi, kuuni yi ka'an yi ña iyo kuati na, ti endee töve jàchi'in na ma ña kà'an ma tu'un Ley Ndioo.

¹² Ndyo'o iyo yi ña vii ka'an ndo chi'in ma ta'an ndo ta na töve iyo yi ña ja'a ndo ni'iin ña töve va'a, vati Ndioo ni jakutuni ra ma kuati yo cha'a' ma ley ra. Ta ma ley ikan kùu yi ma ña chà'a yi ndatu ña kakuu nuna yo nuu ma kuati.

¹³ Vati ma ñivi töve kùnda'vini ma inga na, ni nde'e na tundo'o ora ni jakutuni Ndioo ma kuati na, ti Ndioo tüvi ni kunda'vini ra na, va ma ndian kùnda'vini ma inga na, ni kakú na nuu ma tundo'o ora ni jakutuni ma Ndioo ma ñivi.

Tuva ndicha ña chinunio ma ña ka'an ma tutu Ndioo, iyo yi ña ja'a yo ma ña kà'an yi

¹⁴ Ndyo'o yani, ¿a iyo nda kuenda yi ña kà'an yo ña iin ndian ya'a ga chinuni tu'un Jesucristu kùu yo, tuva töve juuni jà'a yo tiñú va'a ña jàna'a

yi ña ndicha ndian chinunini tu'un ra kùu yo?, kùuni ndo. Ndicha kuii ña töve ni kakú yo tu chinunio takani.

¹⁵ Vati tu iyo iin ndian yani yo a ñata'an yo ña kùmani vi ja'ma ku'un vi, ta ña töve ña kachi vi ndia,

¹⁶ ta juuni iyo nda ndyo'o te'en náka'an ndo chi'in vi: "Na ku'un va'un, ta na ku'un va'un ma ja'maun, ta na kachi va'un nda na kutu tichiun", kàti ndo chi'in vi. Va nda ndyo'o vaji ni ka'an takani nuu vi va na töve ní cha'a ndo ma ña kachi vi a ku'un vi, ta tüvi nda kuenda yi ma ña kà'an ndo tuva jà'a ndo takani.

¹⁷ Ta juuni takan kùu ma ña chinunio, tu töve jà'a yo ma tiñu va'a kuenda Ndioo, ta ma ña chinunio ikan töve nda kuenda yi.

¹⁸ Va iyo iin ndian kùu ka'an te'en: "Yo'o ya'a ga chinunio tu'un Ndioo, ta yu'u iyo tiñu va'a ña jà'i kuenda ra." Ta vitin yo'o na jana'un ma ña chinunio chi'in ni'iin tiñu va'a ña töve jà'un kuenda ra, ta yu'u ni jana'i ma ña chinunio nuun chi'in tiñu va'a ña jà'i.

¹⁹ ¿A yo'o chinunio ña iyo uvanuu Ndiooni? Va'ani tu takan kà'un. Va, ¿a töve chà'un kuenda ña nda ndián' kùu kui'na juuni chinunio na ña iyo uvanuu Ndiooni ndia? ¡Ta endee ndayu na ña yu'vi na!

²⁰ ¿Ta naja ya'a ndava xiniun? Na koto va'un ti tuva chinunio tu'un Ndioo ta ni'iin cha'a töve jà'a yo ma tiñu va'a kuenda ra, töve nda kuenda ma ña chinunio ikan.

²¹ Abraham, ra kùu ñivio chîyo tají'na, Ndioo ndé'e ra ra ña kùu ra iin ra ndaa, ora jà'a ra ña sôkó ra ma ra se'e ra, ra nàni Isaac nuu ma Ndioo nuu chito naá niku.

²² Ta kùu koto ndo ma tava jà'a ma Abraham, vati cha'a' ma ña chinunio ra, yakan va sôkó ra ma ra se'e ra nuu ma Ndioo ma takua kùuni ra, ta cha'a' ma tiñu jà'a ra ikan kùu yi iin ña jàna'a ña chinunio ndicha Abraham. Ta ma ña chinunio ra ikan châa yi ña kùu yi ña nduva'a ndaa nuu Ndioo.

²³ Takan chinu ma tava kâ'an nuu ma tutu Ndioo, ta te'en kà'an yi: "ma Abraham chinunio ra ma tu'un Ndioo, yakan va Ndioo ndé'e ra ra ña kùu ra iin ra ndaa". Ta ma Abraham iin ra ya'a ga nâkoto Ndioo kùu ra ta iin meru ra kùu ra ndia.

²⁴ Na koto va'a ndo vitin, vati Ndioo ndé'e ra ña kùu yo iin ndian ndaa tu chinunio tu'un ra, ta juuni jàkuu yo ma tiñu kà'an ra ndia.

²⁵ Indukuni tâ'an ma ña nàni Rahab, ña kùu ña'a tondo, ma Ndioo ndé'e ra ña, ña kùu ña iin ña ndaa cha'a' ma tiñu ña jà'a ña, vati châ'a ña ma tichi ve'an ña kîndoo xe'e ma ndra'ii israelita ikan, ma ndra kuâkoto ma naja kua iyo ma ñivi ma ñuu ikan. Ta tîndean ndra kêe xe'e ndra ma inga chîyo ma ve'an.

²⁶ Yakan va juuni kùu kutunini yo, ña iyo yi ña jàchinu yo tiñu va'a takua Ndioo kùuni ra ña na ja'a yo. Vati taku ma kuñu yo ña kùu jakesiin yo yi chi'in ma anima yo, ta tu tüva iyo ma anima yo chi'in ma kuñu yo, ña'a kùuni yi ka'an yi ña cha chî'o. Indukuni kua ikan kùu chi'in ma ña chinunio yo ña cha chî'i yi tu töve jàna'a yo ma ña chinunio va'a yo chi'in ma tiñu jà'a yo.

¹ Ndyo'o yanji, na töve va'a ña ya'a ga kua'a' ndo kùu ndo matru ndian jàna'a tu'un Ndioo, vati cha chito yo ti ndisaa yo ndian jàna'a tu'un Ndioo, ni jakutuni ni'i ga ra cha'a' ndisaa tu'un töve va'a ña jàna'a yo.

² Kua'a' nuu kuati jà'a tandi'i yo. Ta vitin tu iyo nda ndian töve jà'a kuati chi'in tu'un kà'an na, kùuni yi ka'an yi ña iin ndian ndaa kùu na, ta juuni iyo yati na kùmi na ndisaa ma kuñu na, ikan na töve jà'a na kuati chi'in yi^l.

³ Tu ora tì'o ma kaa ña nàni frenu ma yu'u ma kuayu, ikan na jachi'in ri ma ña chà'nda yo tiñu nuu ri, takan kùu jaku'un yo ri ma ndanu kùuni maa yo.

⁴ Ta juuni takan kùu yi chi'in ma varku ndia: vaji ya'a ga ka'nú run ta ma tati tindani'ni yi run ti ya'a ga ni'i chàkin yi, ta ma ra jàtiñu chi'in run kàva ra xini run chi'in yutun vali ma ndanu kùuni maa ra ku'un ra chi'in run.

⁵ Ta juuni takan kùu chi'in ma yaa yo ndia, iin ña vali kuiini kùu yi ña iyo yi ma kuñu yo, ta kùu ja'a yi iin ña nduva'a kuii ka'nú ndia. ¡Ta juuni kùu yi tava kùu iin ñu'u valini ña kùu ka'mi yi iin yuku nduva'a kuii ka'nú!

⁶ Ta ma yaa yo kùu yi tava kùu iin ñu'u. Iin ña töve va'a ña iyo ma kuñu yo cha'a' ña kua'a' ña kini kà'an yi, ta jàtivi yi yo. Ta ma ña kini ña kà'an yo chi'in ma yaa yo, jàndokini yi yo ndisaa kivi ña iyo yo, ta kùu yi iin ña kichi yi iti' andaya', nuu endee tiin ñu'u.

⁷ Ta ma ñivi kùu jandomasu na ma nda nuu kiti nikuuni, takua kùu ma kiti iyo tumi, takua kùu chi'in koo, chi'in kua'a' nuu kiti xaan chi'in kiti iyo tichi tañu'u. Tandi'i ma kiti takan kùu jandomasu ma ñivi ri.

⁸ Va nì'iin yo na kùu ja'a yo ña kùmi maa yo yaa yo ña kà'an yi tu'un nduva'a. Ma yaa yo iin ña kini iyo ma kuñu yo kùu yi, vati kùu yi iin ña xaan takua kùu yukú xaan ña kueeni kueeni ka'ni yi yo.

⁹ Juuni chi'in tu'un ña kà'an yo chi'in yaa yo tiñu'u yo ma Ndioo ra kùu Tatá yo, ta juuni chi'in yi kànduva'a yo ma ñivi ña jàtuvi ma Ndioo. Ta kàa na takua kàa ra.

¹⁰ Ndyo'o yani juuni yu'u yo kèe ma tu'un ña vîi ja'íi yo ma sivi Ndioo, ta juuni yu'u yo kèe tu'un kini ña kànduva'a yo ma ñivi ndia. Ndyo'o yani töve iyo yi ña kuu yi takan.

¹¹ Ma yaa yo chi'in ma tu'un kà'an yi kùu yi takua kùu iin nuu ndo'yonu nuu kàna ma takuui. Ta ikan na kùu kana ma takuui va'a chi'in ma takuui uva ndia.

¹² Ta juuni takan kùu ma yutun higu, ti na kùu kee ma chiti yutun olivu nuu run, ta juuni takan ma yoku'u chà'a chiti ña nàni uva na kùu kee ma chiti higu nuu run ndia. Indukuni na kùu kana takuui u'vá chi'in takuui va'a iin ndo'yonu. Ta takan kùu yi chi'in ma yaa yo ña kà'an yi tu'un kini chi'in tu'un va'a ndia.

Uvi nuu ma takua kùu chinituni iyo: ma chinituni Ndioo ta ma chinituni ñivi

¹³ Tu ndicha ña iyo iin ra tañu ndo ña ya'a ga iyo chinituni Ndioo chi'in ra ta kùtunini va'a ra yi. Ta na jana'a ra ña iyo ma chinituni ikan chi'in ra ora jakuu ra tiñu va'a takua kùuni ra, ta na koo vita anima ra ora jà'a ra yi^l.

¹⁴ Va tu ndyo'o ku'va ndo ña na jandokini ndo ma anima ndo cha'a' ña kùmi ndo ma ña tixin iyo chi'in ndo, ta cha'a' ña kùu ndo ndian endeeni nànduku ma ña kùuni maani ndo. Tu takan kùu ndo kùuni yi ka'an yi ña

kùu ndo ma ndian jàtayi maani ndo ndo, ta ma chinituni Ndioo tüvi ìyo yi chi'in ndo. Ma ña chinuni ndo kùu iin tu'un vatani tu takan chànnini ndo.

¹⁵ Vati ma chinituni i'ya na töve vâchi yi iti' andivi nuu ìyo Ndioo, ti vâchi yi ma nuu ñuu'ul ñuuñivi, ti kua chànnini maa yo kùu yi, vati kùu yi na vâchi yi ma chinituni ma kui'na.

¹⁶ Ma nuu ìyo ma ndian ya'a ga tixin ña nde'e na ta'an na, ta endee nànduku maani na ma ña kùuni maani na, ta ndiakan ni'iin tiempu töve koo vîi na chi'in ta'an na, vati mamaa kuatini ìyo na chi'in ta'an na.

¹⁷ Va ma ndian ìyo chinituni va'a ña chà'a Ndioo nuu na, ya'a ga va'a ìyo na, ti töve kùu na ma ndian ja'a kuati, ta ya'a nànduku na naja kua koo vîi na chi'in inga ñivi, ta iñu'u na ta jachi'in na ma ña kà'an ta'an na. Ta juuni ya'a ga kùnda'vini na ma ñivi, ta töve siin siin nde'e na ma ta'an na, ta töve ìyo uvi nuu kua chànnini na, ti ndisaa tiempu jàkuu na ma tiñu va'a ña kà'an na ña ni ja'a na.

¹⁸ Ta ma ndian ya'a ga nànduku na koo vîi na chi'in inga ñivi, ndiakan jachi'in na ma takua kùuni Ndioo ña koo na, ta Ndioo ni ja'ií ra na.

4

Ma ña töve va'a ña jàtivi yi yo

¹ ¿Ndanu vâchi ma kuati ña ja'a ndo ña chàta'ani ndo kanita'an ndo chi'in maa ndo?, kùuni ndo. Vati ndicha ña vâchi yi tichi anima ndo ti mamaa kuati chàta'ani ndo ja'a ndo. Yakan va kànita'an yi chi'in ma ña kèe tichi anima yo.

² Ndyo'o kùuni ndo iin nakuyi, ta na kùu ni'i ndo yi, yakan va chà'ni ta'an ndo ndo, ta tixin ndo nde'e ndo ndatiñu inga na. Va tava na kùu ni'i ndo yi ndia, yakan va kànita'an ndo, tajan ja'a ndio ndo ma kuati. Takan kùu yi ña na töve kùu nata'an ndo ma ña kùuni ndo, ti töve kà'an ndo cha'a' yi nuu ma Ndioo.

³ Ta tuva ndakan ndo iin nakuyi nuu Ndioo, na kùu ni'i ndo yi, ti töve chànnini ndo kuàtiñu va'a ndo yi, vati kùuni ndo kuàtiñu ndo yi kuenda ma ña kini ña chàta'ani ndo ja'a ndo.

⁴ ¡Ndyo'o ndian cha ndàkoo ndo ña jàchi'in ndo ma tu'un Ndioo! ¿A töve chà'a ndo kuenda ña tu nànduku ndo naja kua ndo iin ta'an ndo chi'in ma ñivi kini ña iyo ñuuñivi, va iin kuati ka'nu kùu yi kuenda Ndioo? Yakan va nda ndyo'o nikuni ña ni kuuni ndo ja'a ndo ma kuati ña iyo ma ñuuñivi, ta takan ndàkuu ndo iin ndian cha jàkesiñ ndo ndo chi'in Ndioo.

⁵ ¿A chànnini ndo ña töve nda kuenda ma tu'un Ndioo ña kà'an te'en?, kuuni ndo: "Ndioo cha tâchi ra ma Tati Ií ra ña na ki'vi ra ta koo ra tichi anima yo." Ta ya'a kukuiñu ma Tati Ií Ndioo jin koto jàkesiñ yo iti' Ndioo ta kì'vi yo inga iti'.

⁶ Va ma Ndioo iin ra ya'a ga va'a kùu ra, yakan va tìndee ra yo ña jàndeenio, ti ma tu'un Ndioo te'en kà'an yi: "Nuu ma ndian ya'a tayi kùuni, Ndioo cha jàchika ra ra nuu na, va nuu ma ndian ya'a ga vita anima, va chà'a ra ñamani ra nuu na", kàti yi.

⁷ Vitin na ku'va ndo ña na ka'nda Ndioo tiñu nuu ndo. Ta na jandeeni ndo ta na kù'va ndo ma anima ndo nuu ma kui'na, ikan na kundachiyoán' nuu ndo.

⁸ Na jayatin ndo ma anima ndo chi'in ma Ndioo, ikan na jayatin ra ra xiin ndo ndia. ¡Ndyo'o ñivi kini!, na ndakoo ndo ña ja'a ndo kuati. Ta

ndyo'o ndian iyo uvi nuu kua chànnini ndo, ti chàta'ani ndo jaka'nú ndo Ndioo ta juuni jàka'nú ndo ma ña kini ndia. Na ndakoo ndo ña ja'a ndo takan. Ta, jna jandaku'ií ndo anima ndo nuu Ndioo!

⁹ ¡Na nda'vi kuuni ndo ta kuaku ndo cha'a' iti' kini kuà'an ndo! Na ndakoo ndo ma ña chàkú ndo kuenda ña na too ma takuii tinuu ndo, ta juuni na ndakoo ndo ma ña sii kùuni ndo ta na kichi ma ña ya'a ga nda'vi kuuni ndo.

¹⁰ Ta na ndakuu masu anima ndo nuu ma Racha'nú Ndioo, ta ikan ni tiñu'u ra ndo.

Na töve iyo yi ña ka'an ndo iin ña töve va'a chata ma ta'an ndo

¹¹ Ndyo'o yaní na töve iyo yi ña ka'an ndo ña töve va'a chata ma inga ñivi. Ta nda ndian ni kuuni ña kà'an chata iin ñivi a jà'ani ra ña kùu ra iin vesi, ra jàndondaa kuati, ta juuni kùu ra iin ra töve va'a kà'an chata ma tu'un ley Ndioo, ta cha ndákkuu ra iin ra kà'an ndaa chata yi. Ta tu iin ra kà'an ndaa chata yi kùu ra, kùuni yi ka'an yi ña töve jàchi'in ra ma ña kà'an yi.

¹² Uvanuu Ndioo kùu ra ña chā'a ma Ley ra nuu yo, ta uvanuu ra kùu ra vesi ña jàndondaa kuati yo ndia, ta juu ra kùu ma ra jàkakú yo ta kùu tachi ra yo ku'un yo andaya'. Ta ndyo'o, ¿nda ndian kùu ndo ña chànnini ndo jandondaa ndo ma kuati inga na?, kùuni ndo.

Töve va'a tu kà'an yo ña chito yo niyi ni kuu itaan a isa

¹³ Vitin va kùuní ña na taso'o va'a ndo ma ña ni ka'in, ndyo'o ndian kà'an te'en: "Ma itaan a isa ni ku'un ndi iin ñuu ka'nú, ta ikan ni koo ndi iin kuiya ña ni ni'i ndi ndatiñu, ta jàkanaa ndi kua'a' va'a xu'un'."

¹⁴ ¡Va ndyo'o töve chito ndo niyi ni kuu ma itaan a isa! ¿A ni koo ndito ndo?, kùuni ndo. Vati kùu yo takua kùu viko nu'uni ña këta yi nundani, ta tiaga iti' nuu nundaa kuiini ndi'i yi nduta.

¹⁵ Ma ña iyo yi ña ka'an ndo kùu ma tu'un i'ya nikú: "Ma Racha'nú Ndioo tuva kùuni ra ña ku'va ra ña na koo ndito ga yo ma ñuñivi i'ya, ta juuni na ja'a yo ma nda tiñu kùuni maa ra ña na ja'a yo ndia."

¹⁶ Ta ndyo'o endeeni kà'an ndo ma tava kùuni maa ndo, ta ya'a ga kutayi ndo, ta tandi'i ma ña sukun kùuni ndo takan, iin ña töve va'a kùu yi kuenda Ndioo.

¹⁷ Va ma ndian chito jàkuu tiñu va'a ta na töve jàkuu na yi, iin kuati ka'nú kuii kùu yi kuenda na tuva jà'a na takan.

5

Tu'un i'ya iyo yi ña taso'o va'a ma ndian kuika

¹ ¡Na taso'o va'a ndo ma tu'un ña ni ka'in i'ya ndyo'o ndian kuika! ¡Na kuaku ndo ta na nda'yu ndoo ndo cha'a' ma tundo'o ña ni nde'e ndo!

² Vati ma ndatiñu va'a iyo nuu ndo cha tà'yu yi, ta ma ja'ma ndo cha chàchi ma liki'ndi yi.

³ Ta ma oro chi'in ma plata ña ndákiva'a ndo cha kôyo ña kuxi chata yi. Ta ma ña kuxi yi ikan, kùu yi takua kùu iin ku'va ña tisokuati yi ndo. Ta kùu yi takua kùu iin ñu'u ña ni ka'mi yi ma kuñu ndo. Ta, ¿a töve chà'a ndo kuenda ti ma kivi nuu ndi'i nia kùu yi vitin ña ni jande'e Ndioo ma tundo'o nuu ndo cha'a' ña ndóyo locho ma ña va'a ma tichi ve'e ndo jà'a ndo?

⁴ Vati yakan kùu ma ya'vi ña töve nī tia'vi ndo ma ndian jàtiñu nuu ñu'u' ndo niku. Yakan va ndrakan kànachaa ndra ma nuu Ndioo, ra nduva'a kùu ka'nu cha'a' yi, ta rakan chìni ra ma ña kà'an ndra.

⁵ Ta nuu ñuñivi i'ya kùu ndo ndian ya'a ga iyo ndatiñu ndo, ta chìsii ndo ti jà'a ndo ma ña kini kùuni maa ndo, ta ya'a ga chàchi ndo ta nduva'a ndondu'u ndo takua nañu jundiki ña ni ka'ni ndra. ;Ta takan ni kuu yi chi'in ndo ndia!

⁶ Ndyo'o nduva'a tísokuati ndo ta chā'ni ndo ma ndian töve iyo kuati. Ta tüvi iyo ní'iin na kua kuu ja'a na, ta kuu kakú na nda'a' ndo.

Iyo yi ña kuatu yo nda kati kichaa ma Racha'nu

⁷ Yakan va ndyo'o ndian yani, töve iyo yi ña janañu'u ndo kuatu ndo ma Racha'nu nda kati kichaa ndiko ra ma nuñu'u' ñuñivi i'ya. Ma ndra tachi ma ndatiñu, tuva kùuni ndra tava ndra ma ndatiñu va'a, iyo yi ña kuatu ndra nda kati kukuiin ma savi ta töve iyo yi ña janañu'u ndra.

⁸ Yakan va ndyo'o juuni iyo yi ña kuatu ndo ta tu töve jàña ndo ña chinuni ndo, ti cha kùyatín ora ña ni kichaa ndiko ma Racha'nu ma ñuñivi i'ya.

⁹ Ndyo'o yanj na tísokuati ndo, ta na känita'an yu'u ndo chi'in inga ñivi, ikan na töve jande'e ma Racha'nu Ndioo ma tundo'o ndo, vati ma Racha'nu Ndioo kùu ra iin ra ni jakutuni cha'a' ma ñivi. Ta chani keta ma ora ni jakutuni ra ma kuati jà'a yo.

¹⁰ Ndyo'o yanj, na kuku'uni ndo ma ndra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tají'na, vati iyo ma tundeeni Ndioo chi'in ndra ora nde'e ndra tundo'o. Ta na ja'a ndo indukuni takua jā'a ndra, ti ndrakan ní'iin cha'a nī janañu'u jā'a ndra.

¹¹ Va chito va'a yo ti maa yo kà'an yo ña ya'a sii kùuni ndrakan cha'a' ña jändeeni ndra ora nde'e ndra tundo'o. Ndyo'o cha chito va'a ndo naja kua jändeeni ma Job ma tundo'o ña nde'e ra, ta juuni chito ndo ña Job ní'i ra ña va'a jā'a ma Racha'nu Ndioo nuu ndi'i nia, vati chito yo ña ma Racha'nu Ndioo ya'a ga kündä'vini ra yo, ta juuni kùu ra iin ra chà'a' ra ma tundeeni ra nuu yo ndia.

¹² Inga tuku tu'un nduva'a ka'nu ña ni ka'in ndyo'o yanj, na kā'an ndo ña ndicha ña ni ja'a ndo iin nakuyi tu töve ni ja'a ndo yi, ña ndava nda cha'a' ma Ndioo ra iyo andivi, ni nda cha'a' ma ñivi iyo ñuñivi, ni nda cha'a' inga nakuyi ndia. Tuva ni ka'an ndo "juu", na ja'a' ndicha ndo ma ña ni ka'an ndo ña ni ja'a ndo. Ta tu ka'an ndo, "töve" iyo yi ña endee töve ja'a ndo ma ní'iin nakuyi, ikan na töve tiso Ndioo kuati chata ndo ta jande'e ra tundo'o cha'a' ma ña kā'an ndo.

¹³ Tu iyo nda ndyo'o ya'a ga nda'vi kùuni ndo a nde'e ndo tundo'o, na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' yi. Ta tu iyo nda ndyo'o ya'a ga chìsii ndo, na kata ndo yaa ña jàka'nu ndo ma Ndioo chi'in yi.

¹⁴ Tu iyo iin ndian ku'vi ma tañu ndo, na kana ndo ma ndracha'nu, ndra chà'nda tiñu ndian chinuni tu'un Jesuu, ikan na ka'an na chi'in Ndioo cha'a' ra, ta ora kicha'a na ka'an na chi'in sivi ma Racha'nu Jesuu, na ka'yú ndra ma cete xini ma ra ku'vi.

¹⁵ Ta tu ya'a ga chinuni ndra ña ni nda'a ma ra ku'vi ora kà'an ndra chi'in ma Ndioo, Ndioo ni janda'a ra ra. Ta tu ma ra ku'vi ikan jā'a ra kuati niku, Ndioo ni janaa ra ma kuati jà'a ra.

¹⁶ Yakan va ndyo'o na na'ma ndo ma kuati jà'a ndo chi'in ma ta'an ndo, ta na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ma ta'an ndo, ikan na nda'a' ndo. Vati

iin ra ndaa, tu chikan ra iin tiñu va'a nuu Ndioo chi'in ndisaa anima ra, ni ni'i ra yi cha'a' ña iyo kua'a' tundeeni Ndioo chi'in ra.

¹⁷ Takan kūu ma ra nàni Elía, ma ra kā'an chi'in tu'un yu'u Ndioo taji'na, kūu ra iin fiivini ma tava kùu yo, ta ora kā'an ra chi'in Ndioo chi'in ndisaa kuii ma anima ra ña na kùun ga ma savi, ta jāña ndio ma savi ña kùun ra' ma nuu ñu'u' ñuñivi uni kuiya sava.

¹⁸ Ta ora yā'a ma uni kuiya sava ikan, tajan kā'an tuku ra chi'in ma Ndioo inga cha'a' ña na kuun ndiko ma savi, ta kicha'a ndiko ma savi ña kùun ra', ta ma ndatiñu kāa ma nuu ñu'u' ñuñivi, ta yakan ya'a ga chā'a yi ma ña kùu kacho.

¹⁹ Ndyo'o yanj tu ïyo nda ndyo'o kësiin ndo ma iti' Ndioo, ta inga na jà'a na ña chikoni'i ndiko ndo,

²⁰ na koto va'a ndo ña nda ndian nikuuni jà'a na ña chikoni'i ndiko ma ndian jà'a kuati ma iti' töve va'a kuà'an na, ta kí'vi ndiko na ma iti' Ndioo, Ndioo ni ja'a ra ña ni kakú na, ikan na tüvi kuvi na endeeni, ta ni janaa ra tandi'i ma kuati ña jā'a na niku.

Tutu nunuu ña tāchi racha'nu Petu'

Petu' kàña'a ra chi'in ndisaa ma ndian chìnuni tu'un Jesucristu

¹ Yu'u Petu', ra tatum Jesucristu, tài ma tutu i'ya kuenda ndyo'o ndian ndòyo ñuu ña töve kùu ñuu ndo, ndian chìtakuati te'en tikan iti' ñuu chika, takua kùu ma ñuu nani Ponto, Galacia, Capadocia, Asia chi'in ñuu Bitinia.

² Ti ma Racha'nu Ndioo, ra kùu Tatá yo, kachin ra ndo taji'na niku ña na kuu ndo ñivi ra, ti takan kùuni ra. Ta cha'a' tiñu jà'a ma Tati Ií ra tichi anima ndo kùu yi ña Ndioo jà'a ra ña kùu ndo ndian ií kuenda ra, ikan na jachi'in ndo tu'un Jesucristu, ta janandoo ra ndo chi'in nií ra. Ta na ndokua'a ma ñamani Ndioo chi'in ndo, ta na koo vii ndo chi'in ra ndia.

Kuatu yo ña ni ku'va ma Ndioo nuu yo

³ Na jaka'nu yo ma Ndioo ra kuu Tatá ma Racha'nu yo Jesucristu, ti cha'a' ña ya'a ga kùnda'vini ra yo kùu yi ña jà'a ra ña kákku chaa ndiko yo cha'a' ña jánataku ndiko ma Ndioo ma Jesucristu tañu ndian ndíi. Cha'a' ña'a kùu yi ña ndàtu yo ña ni koo ndito yo endeeni,

⁴ ikan na ni'o iin tundeeni ña indii va'a ma iti' andivi kuenda ndo jà'a ra. Ta yakan na töve ni naa yi ta na töve ni kuñu'u yi, ta juuni na töve ni xii yi ndia.

⁵ Ta cha'a' ña ya'a ga chìnuni ndo ma tu'un Ndioo, yakan va kùmi kuenda ra ndo chi'in ma ndatu ra, ikan na kuu ni'i ndo ña kuu kakú ndo. Ta tandii'yakan cha iyo tu'va kuenda ña jàna'a ra yi nuu ndo ma kivi nuu ni ndíi nia.

⁶ Ta cha'a' ña'a kùu yi ña ya'a ga chìsii ma anima ndo, vaji vitin kuenda tia kivini iyo yi ña nde'e ndo kua'a' nuu tundo'o,

⁷ ikan na kuu ni'i ndo ku'va, cha'a' naja kua ña ndicha ña chìnuni ndo tu'un Ndioo. Vati ma ña chìnuni ndo kùu yi takua kùu iin oro: ti ma oro ji'ná ga iyo yi ña ki'in yo ku'va yi chi'in ñu'ú, ikan nde'o tuva ya'a ga va'a yi. Va ka'nuga kùu ma ña chìnuni yo kua ma oro ikan, vati ma oro ni keta kivi ña ni naa yi. Yakan va ora ki'in ma Ndioo ku'va ma ña chìnuni ndo ni ku'va ra kuenda tu ndichaga ña chìnuni ndo kua ma oro ikan, ta ni jaka'nu ra ndo ta tiñu'u ra ndo ta ka'an ra ña kùu ndo ndian ya'a tacha ora na kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu.

⁸ Ndyo'o ya'a ga kùuni ndo nde'e ndo ma Jesucristu, vaji takä'an nde'e ndo ra chi'in tinuu ndo. Ta vitin ya'a chìnuni ndo tu'un ra, vaji töve ndè'e ndo ra, ta nduva'a kuii ka'nu kùu ma ña chìsii ndo, vaji kùuni ndo ka'an ndo iin tu'un cha'a' ña ya'a ga chìsii ndo va töve nani'i ndo najakua ka'an ndo yi, ti iin ña ya'a ga ka'nu kùu yi,

⁹ ña ndyo'o cha kua nàta'an ndo ña kákú ma anima ndo, jà'a ña chìnuni ndo tu'un ra.

¹⁰ Ma tatiempu ga niku, ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, kua'a' nuu jákua'a ndra ta nànduku tu'un ndra ña kùuni ndra koto kachin ndra cha'a' ma ña ni kakú yo i'ya, ta juuni kâ'an ndra cha'a' ma ñamani Ndioo ña chà'a' ra nuu yo vitin,

¹¹ ti kùuni ndra koto kachin ndra nda kivi ta nda ñivi kùu vi ña jàna'a ma Tati Ií Cristu ña iyo chi'in ndra ora kâtitu'un yi nuu ndra cha'a' naja

ni kuu yi ora ni nde'e ji'na Cristu tundo'o, ta naja kua ni kuu yi chi'in ra ora ndotacha ra tiá ití' nuu.

¹² Va ma Ndioo ja'a ra ña na koto kachin ndrakan yi ña ma tu'un ña kàtitu'un ndra töve kuenda maa ndra kùu yi, vati kuenda ndyo'o kùu yi ma tiempu vitin. Ta vitin juuni matu'un i'ya kùu yi ma tu'un ña kàtitu'un ma ndra kéta nuu ndo cha'a' ma tu'un va'a ña naja kua jàkakú Ndioo yo. Ta kàtitu'un ndra yi chi'in ndatu ma Tati Ií Ndioo ña kichi ití' andivi. Ta ndisaa ma tati va'a ña jàkuu tiñu nuu Ndioo nànduku tu'un na naja kua kuu kutunini na yi.

Ndioo kùuni ra ña na ki'vi yo ití' ya'a ga íí

¹³ Yakan va na koo tu'va va'a ndo chi'in chinituni ndo cha'a' ma tiñu jà'a ndo, ta na töve ya'a ndu jà'a ndo ní'iin nakuyi. Ta kuatu ndo ma ñamani Ndioo ña ni ku'va ra nuu ndo ora ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu.

¹⁴ Ta ndyo'o ña kùu ndo iin ndian kùu se'e Ndioo, ndian ya'a ga jàchi'in ña kà'an ra, na jà'a ndo ma takua chikan ma kuñu ndo ña ja'a yi, ma takua jà'a ndo ma antea ora takäaga nàkoto ndo ma Ndioo niku.

¹⁵ Ma ña iyo yi ña ja'a ndo kùu yi ña na koo vii ndo chi'in ma Ndioo, ikan na kuu ndo iin ndian íí, ti ma Ndioo ra kā'an chi'in ndo ña na ki'vi ndo ma ití' ra, ti iin ra ya'a ga íí kùu ra.

¹⁶ Vati ma tutu Ndioo te'en kà'an yi: "Na kuu ndo iin ndian ya'a ga íí, vati yu'u iin ra ya'a ga íí kùi", kàti Ndioo.

¹⁷ Ta tu ndyo'o kà'an ndo te'en "Tatá", chi'in ma Ndioo, ra kà'an ña va'a a töve cha'a' ta'ii'iin tiñu jà'a yo. Ta indukuni takan jà'a ra chi'in tandi'i ma ñivi. Yakan va ndava nikuuni ña ja'a ndo, iyo yi ña tiñu'u ndo ra, ikan na kuu koo vii ndo ma ndisaa kuiya ña ni koo ndo ma ñuñivi i'ya.

¹⁸ Vati ma Ndioo kùu ma ra jàkakú ndo. Ta töve va'a kùu ma ña ni'i ndo ña kua chïyo ma ndian kùu ñivi ndo ndian chïyo taji'na. Ti ora jàkakú Ndioo ndo töve ní ja'a ra yi chi'in ma ndatiñu takua ma oro a plata ti yakan numini ndi'i yi.

¹⁹ Vati uvanuu chi'in nií Jesuu kùu yi ña kùu tia'vi ra cha'a' ma ña kâku yo. Ta ma nií Jesuu sôkó juuni maa ra ra' nuu ma Ndioo takua kùu iin mvechala ña töve iyo ní'iin kuati ta ña töve iin ña meku ndia.

²⁰ Jesuu kùu ma ra kâchin Ndioo kuenda ña jachinu ra ma tiñu i'ya, ma nda ora takâ'an tuvi ma ñuñivi i'ya niku. Ta vitin ma kivi nuu ndi'i nia, Ndioo cha jâna'a ra ra nuu ndo kuenda ma ña va'a maa ndo.

²¹ Cha'a' Jesuu kùu yi ña chinuni ndo ma tu'un kà'an Ndioo, ta Ndioo kùu ma ra jà'a ña nàtaku ndiko ra tañu ma ndian ndií, ta juuni tiñu'u nduva'a kuii ra ra ndia. Ta yakan va ndyo'o endeeni ndàtu ndo ma ña ni ni'i ndo jà'a ma Ndioo ta endeeni chinuni ndo ma ña kà'an ra ndia.

²² Ta vitin ndyo'o, cha jânandoo ndo ndo cha'a' ña jàchi'in ndo ma tu'un ndaa ña ní'i ndo nuu Ndioo jà'a ma Tati Ií ra, ikan na kuuni va'a ndo nde'e ndo ma ndian yani ndo ta na këña'a ndo na. Kàti chi'in ndo ña iyo yi ña kuuni va'a ndo nde'e ndo ta'an ndo chi'in ndisaa kuii ma anima ndo.

²³ Va ndyo'o cha kâku chaa ndiko ndo vitin, va na tüva se'e ñivini kùu ndo ña chani kuvi na takua ta'an chi'in chiti yutun töve va'a, ti ndyo'o kâku ndo va chi'in tu'un Ndioo, ti ma tu'un ikan endeeni iyo yi ta töve chi'i yi.

²⁴ Ti ma tu'un Ndioo te'en kà'an yi:

Tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi kùu na takua kùu iin ku'u,
ta ma ña ka'nu ñivi kùu takua ka'nú ma ita ña iyo nuu ma ku'u.
Ma ku'u, chaa ora nàtii yi, ta ma ita xii yi.

25 Vati ma tu'un ma Racha'nu Ndioo iyo yi endeeni.

Takan kà'an yi.

Ta ma tu'un i'ya kùu ma tu'un va'a Ndioo ña kàtitu'un ndi nuu ndo.

2

Ma ñuu chaa ña kùu ma ñuu Ndioo

¹ Yakan va na jaña ndo ma tandi'i ma ña töve va'a ña jà'a ndo, takua tandi'i tu'un ña jànda'viña'a ndo chí'in ta'an ndo. Ta na jaña ndo ña kà'an ndo chí'in uvi nuu kua chànnini ndo, chí'in ma ña xaani ndo nde'e ndo inga ñivi. Ta juuni na jaña ndo ma tu'un vata ña ya'a ga siini ndo kà'an ndo.

² Takua kùu ndiakuati já kàku, ta takan na nanduku ndo ma uvanuu ma tu'un Ndioo takua nànduku yi uvanuu ma lechi ndika ma'a yi, ikan na kuu kua'nu yi jà'a ra', ti tu'un ikan jà'a yi ña kua'nu ndo ta ni'i ndo nuu kakú ndo nuu ma kuati,

³ tuva ndicha ña chaa va'a ndo koto ndo ña ma Racha'nu Ndioo iin ra ndicha va'a kùu ra.

Jesuu kùu ra takua kùu iin yuu ndito

⁴ Na jayatin ndo ndo nuu ma Racha'nu Jesuu, ra kùu takua kùu iin yuu ndito. Ma ñivi iyo ñuñivi na töve ní kuuni na nde'e na ra, va jàña na ra niku; va kuenda Ndioo iin yuu ña kâchín ra kùu Jesuu, vati iin ra nduva'a kuii ka'nu kùu ra kuenda ra.

⁵ Ta ndyo'o juuni kùu ndo takua kùu yuu ndito. Na ku'va ndo ña na kuàtiñu ma Ndioo ndo, ta na ku'va ndo ña na ja'a ra, na kuu ndo ma takua kuu veñu'u ra, ta juuni na kuu ndo sutu íi ra, ta cha'a' Jesucristu kùu yi ña kùu sokó ndo ña ya'a íi kuenda Ndioo. Ta juuni cha'a' ra kùu yi ña Ndioo ni ka'an ra ña chàta'ani ra ma ña jà'a ndo ndia.

⁶ Vati ma tutu Ndioo juuni kà'an yi te'en cha'a' yi:

Yu'u kùu ra kànindij ma ñuu Sión iin yuu nunuu,
ta yuu ikan kùu yi iin yuu kâchín ta ya'a vii ta ka'nu kuendai,
ta ma ndian chìnuni ma tu'un kà'an ra,
töve ni kukanuu kùuni na cha'a' ra.
Takan kà'an ma tutu Ndioo.

⁷ Kùunji ka'in chí'in ndyo'o ndian chìnuni tu'un ra, ti ma yuu kânindii ma Ndioo ikan iin ña ya'a vii ta ka'nu kùu yi kuenda ndo, va kuenda inga ndian töve chinuni, juuni jàchinu na ma takua kà'an ma tutu Ndioo ma nuu kà'an yi te'en:

Ma yuu ña töve ní kuuni ma ndra kùu labañi ti'i ndra ma cha'a' ma ve'e, ndákkuu yi iin yuu nunuu ña ka'nu ga.

⁸ Ta juuni te'en kà'an ma inga tu'un ña ndiso ma nuu tutu Ndioo ndia:
Ma yuu i'ya jà'a yi ña na nduva ma ñivi,
ta juuni jà'a yi ña na kati'i na yi ndia,
kàti yi.

Va kàti'i ndisaa ndiakan yi cha'a' ña töve jàchi'in na ma tu'un Ndioo, ta ndicha kuii ña Ndioo tâchi ra ña takan ni kuu yi kuenda na ndia.

⁹ Va ndyo'o kùu ndo ñivi kâchín Ndioo, ta kùu ndo sutu ña jà'a ndo tiñu kuenda ma ra kùu rey, ta juuni kùu ndo iin ñuu nduva'a kuii íi, ta kùu ndo iin ñuu ña iyo kuenda ma Racha'nu Ndioo. Ta takan kùu ndo, ikan na katitu'un ndo ma tiñu ya'a ga vii ta ka'nu ña jà'a ra nuu ma ñivi, ti Ndioo

kùu ma ra jā'a ña jāña ndo ma iti' naa ña töve va'a ña kàchika ndo, ta ti'i ra ndo ma iti' ndichin. Ta ma iti' ikan, iin iti' ya'a ga tacha ta vii kùu yi.

¹⁰ Ndyo'o töve iyo ti'vi ndo ma takua kùu iin ñuuni niku, va vitin kùu ndo iin ñuu ña kùu ñuu Ndioo. Ta tatiempu yöve ñivi ña kùnda'vini Ndioo kùu ndo niku, va vitin ndian kùnda'vini Ndioo kùu ndo.

Na ja'a ndo tiñu ma takua kùuni Ndioo, ikan na kuu koo vii ndo ma ñuñivi i'ya

¹¹ Ndyo'o yani ndian ya'a ga kùuni nde'i, jàninj ndo takua kùu ndian kichi inga ñuu, ndian töva iyo kuenda ma ña kini ña iyo ma ñuñivi i'ya. Yakan va na kù'vaga ndo ña na ka'nda ma kuñu ndo tiñu nuu ndo ña kùuni maa yi, ti ma kuñu yo endee kànita'an yi cha'a' ma maa ña kuuni maa yi ja'a yi.

¹² Na vii koo ndo chi'in ma ndian töve chìnuni, ikan takan vaji tiso na kuati chata ndo ña ndian kini kùu ndo, va ora ni nde'e na ma ña va'a jà'a ndo, ni jaka'nú na ma Ndioo cha'a' ndo, ma ora ni keta ma kivi ña ni jandondaa Ndioo ma kuati yo.

¹³ Cha'a' ma Racha'nú Jesuu kùu yi ña kà'in chi'in ndo ña na ndaki'in ndo ña jàchi'in ndo ma tiñu ña kà'an ndisaa ndian kuxini ñuu ñuñivi, takua kùu iin ra rey ra chà'nda tiñu ñuu ka'nú,

¹⁴ a ndian kùu takua kùu kuvienu, ti ma ndian kuvienu kùu na ndian tâchi ma rey nuu ndo ña na jande'e na tundo'o ma ndian jà'a tiñu kini, ta na tiñu'u va'a na ma ñivi ja'a tiñu va'a.

¹⁵ Vati ma Ndioo kùuni ra ña na ja'a ndo ma ña va'a, ikan na kuu jakutaxin ndo ma tu'un yu'u ma ndian kini ña töve kùtunini, ndian kà'an chata ndo.

¹⁶ Na vii kakunuu ndo takua chàkunuu yo nuu nuna, ta ja'a ndo ma ña va'a, va tu chàkuu nuna ndo, na kuatiñu ndo yi cha'a' ña xe'e kùu yi ta ja'a ndo ma töve va'a. Yakan va iyo yi ña kuatiñu ndo ma iti' va'a ta nuna ikan, cha'a' ña kùu ndo ndian musu ma Racha'nú Ndioo.

¹⁷ Na tiñu'u va'a ndo tandi'i ñivi, ta na kuuni va'a ndo nde'e ndo ma ndian yani ndo ndian chinuni, ta na tiñu'u ndo ma Racha'nú Ndioo, ta na tiñu'u ndo ma ra kùu rey, ra chà'nda tiñu nuu ndo ndia.

Cha'a' ma tiñu iyo yi ña ja'a ma ndian kùu musu

¹⁸ Ndyo'o ndian kùu musu, na jachi'in ndo ta tiñu'u ndo ma ña kà'an ma ndian kùu chito'o ndo, va töve ivaa chi'in ma ndian va'ani chànnini a chi'in ma ndian vii jà'a chi'in ndo, vati juuni na tiñu'u ndo ma ndian xaani nde'e na ndo ndia.

¹⁹ Ta Ndioo ya'a chisii ra chi'in ndo tu jàchinu ndo jà'a ndo ma takua kùuni ra, ta kundeeni ndo ora jande'e ma chito'o ndo tundo'o ndo, vaji töve va'a ma ña jà'a ra chi'in ndo.

²⁰ Va tu ndyo'o ja'a ndo ma iin tiñu töve va'a, ta cha'a' yakan kùu yi ña jànde'e ma chito'o ndo tundo'o ndo a kàni ra ndo cha'a' yi, ¿niyi kùu ma ña va'a ña ni ni'i ndo tuva ya'a ga jàndeeni ndo yi?, kùuni ndo. Vati tu nde'e ndo iin tundo'o cha'a' ma ña va'a jà'a ndo, ta nduva'a kuii jàndeeni ndo yi, yakan kùu ña jàsii ma Ndioo.

²¹ Vati cha'a' tiñu ikan kùu yi ña kàna Ndioo ndo, vati takua indukuni ikan, Cristu nde'e ra tundo'o cha'a' ndo, ta takan jàna'a ra nuu ndo iti' va'a, ikan na tandikun ndo ku'un ndo chata ra.

²² Ti Cristu na töve ní ja'a ra ní'iin kuati,
ta na töve ní keñ'a'a ra ní'iin ñivi ndia.

23 Ma Jesuu ora kā'an ti'ini ma ñivi chata ra, na töve kā'an ti'ini ra chata na ndia, ta ora jànde'e na tundo'o ra, na töve kā'an xaan ra nuu ma ndian jā'a takan chi'in ra ndia. Ti ma ña jà'a ra kùu yi ña kā'an ra chi'in Ndiooni, ta chīnuni ra ti iin ra ndaa kùu Ndioo, ra jàkutuni kuati jà'a ma ñivi.

24 Juuni ma Jesuu kùu ra ña ndiso ra ma kuati yo, ta ndākoo ra tandi'i yi nuu ma kruu ma ora chī'i ra, ikan na naa ndisaa ma kuati ña jà'a yo, ta kuu koo ndaa yo. Ma Jesuu ndē'e ra tundo'o ta tākue'e ra cha'a' ma kuati yo, ikan na kuu nda'a yo.

25 Vati ndyo'o ma anteaa niku endee kāchika ndita ndo ta kuànaa ndo ma tava ta'an iin mvechala ña ndakuu ku'u ri, va vitin cha chikoni'i ndiko ndo ta kī'vi ndo iti' Jesucristu, ti rakan kùu ma pato ndo, ra jàkuenda ma anima ndo.

3

Naja kua iyo yi ña koo ma ndian cha tānda'a

1 Yakan va ndyo'o ñivi ña'a ndian cha tānda'a, na tiñu'u ndo ta jachi'in ndo ma ra kùu ii ndo, ikan vaji tu iyo ma ndra töve chīnuni ma tu'un Ndioo, nde'o tu kùu jandomani ndo ndra na ki'vi ndra iti' ra. Töve chiniñu'u ndo kā'an ndo nī'iin tu'un, va kùu jakanaa ndo anima ndra ora nde'e ndra naja kua kùu ndo,

2 tuva na nde'e ndra ña ñivi iñu'u kùu ndo ña cha jānandoo Ndioo ndo.

3 Na töve ña'a vii kùu ndo jà'a ma ña iyo iti' chata ndo nuu kùu nde'o takua kùu ña jàndova'a ndo ma ixi xini ndo chi'in kua'a' ña chū'ni ndo yi ora ti'i ndo kuika yi, ta takua jàkutu ndo kua'a' nuu oro ña ti'i ndo so'o ndo, sukun ndo ta sukun nda'a ndo chi'in ja'ma ya'a tacha ña ya've ndaa ña chàku'un ndo ndia,

4 ti ma ña ka'nu ga kùu ma ña iyo iti' tichi anima ndo, ti ikan kùu nuu nàkanini ndo naja kua kùu koo vii ndo ta vita anima chi'in ñivi, ta nī'iin ñivi kùu janaa na yi a kindaa na yi nuu ndo. Ta ma ña vii i'ya ya'a ga iyo kuenda yi nuu Ndioo.

5 Ti ma tatiempu niku, takan chàku'un ma ñivi ña'a kū'íi jà'a Ndioo niku ti chīnuni vi ma tu'un ra, ta tandi'i ma ñivi ña'a ikan, vii jàchi'in ta'i'iin vi nuu ii vi.

6 Takan jà'a ma ña nàni Sara, ña jàchi'an ma ña kà'an ma Abraham, ta ya'a ga iñu'an ora kā'an ña te'en chi'in ra: "Yo'o kùu ma racha'nui." Ta ndyo'o ñivi ña'a, ni chaa ndo kuu ndo ma takua kùu iin se'an vitin, tuva ja'a ndo ma ña va'a ta töve yu've ndo nde'e ndo nī'iin nakuyi.

7 Ta takani ndyo'o ndra kùu ii ma ñivi ña'a, na kutunini va'a ndo kua koo vii ndo indukuni ndo chi'in ñasi'i ndo. Ta na iñu'u va'a koo ndo chi'in vi cha'a' ña ya'a ga ika kùu vi, va juuni kùu vi iin ndian nī'i vi ma ñamani Ndioo takua nī'i ndyo'o yi ña chà'a ra ña na koo va'a ndo chi'in ra. Na ja'a ndo ma tandi'i ma ña kà'in i'ya, ikan nī'iin nakuyi na jàtañu yi nuu ndo ma ora kà'an ndo chi'in ma Ndioo.

Ma tundo'o ña ndē'o cha'a' ma ña jà'a yo ma ña va'a

8 Iin tu'un ka'nu kùunji ka'in chi'in ndo: na koo vii ndo chi'in iin nuuni kua chànnini ndo, ta na kunda'vini ndo nde'e ndo ma juuni maa ndo chi'in ma inga na ndia, ta na kuuni va'a ndo nde'e ndo ma ta'an ndo, ta tiñu'u ndo na, ta vita koo anima ndo chi'in na ndia.

9 Tu iyo ma ndian töve va'a jà'a na chi'in ndo, na töve iyo yi ña ja'a ndo indukuni ma takua jà'a na, ta tu iyo ma ndian kā'an ti'ini chata ndo, juuni

na töve iyo yi ña ka'an ti'ini ndo chata na ndia. Ma ña iyo yi ña ja'a ndo kuu yi ña na ja'ií ndo ma nuu na, vati ma Ndioo ndäki'in ra ndo ña na kuu ndo ma ñivi ra, ti ni ku've ra ma ndatu nuu ndo ta ni ja'ií ra ndo ndia.

10 Ti te'en kà'an ma tu'un ra:

Ma nda ntidian nikuni ña kùuni na koo va'a ma ñuñivi i'ya,
ta kùuni na koo siini na kua'a' kivi,
ìyo yi ña na kumi va'a na ma yaa na koto kàti'ini yi,
ta na töve ìyo yi ña ka'an na nii'in tu'un töve va'a chi'in tu'un vata ndia.
¹¹ Ma ña iyo yi ña ja'a na kùu yi ña na jaxiin na na nuu ma ña töve va'a,
ta na ja'a na ma ña va'a,
ta na nanduku na naja kua koo vii na chi'in ta'an na
ta na tandikun na chata yi ndia.

12 Vati ma Ndioo kùmi ra ma ndian jà'a ma ña ndaa
ta taso'o ra na ora kà'an na chi'in ra,
va ma ndian töve va'a jà'a,
Ndioo töve jàchi'in ra ma ña kà'an na

13 ¿Yo ni kuu ma ndian ni jande'e ma tundo'o ndo, tuva nani ora endeeni ià'a ndo ma ña ya'a? kùuni ndo.

14 Vati, vají ndé'e ndo tundo'o cha'a' ma tiñu ndaa jà'a ndo, ya'a ga sii ni kuuni ndo tuva jà'a ndo takan. Yakan va na töve iyo yi ña ndasii ndo nde'e ndo ma nda ndian ni kuuni, ta na yü've ndo ndia.

15 Ma ña iyo yi ña ja'a ndo kùu ña na tiñu'u ndo ma Jesuu, ta na ku'va
ndo ña kùu ra ma chito'o ndo nani kivi. Na koo yati va'a ndo kàtitu'un
ndo ma iin tu'un ndaa nuu ma ndian chìkatu'un nuu ndo, niyi kuu ma ña
ndàtu ndo nuu Ndioo cha'a' ña chinuni ndo tu'un Cristu. Ta ora kàtitu'un
ndo takan chi'in na iyo yi ña ka'an ndo vii chi'in na ta na tiñu'u ndo na
ndia.

¹⁶ Na ja'a va'a ndo ma tiñu jà'a ndo ta na koo vii ndo chi'in ma chinituni
ndo, ta ma ndian kà'an ti'ini chata ndo ña kùu ndo ndian jàtiñu va'a
kuenda Cristu, ndiakan kukanuuni na cha'a' ma tu'un kà'an na chata ndo.

17 Va'a ga ña ndé'o ma tundo'o cha'a' ma ña va'a ja'a yo, tuva takan kùuni ma Ndioo, kua cha'a' ma ña töve va'a.

¹⁸ Vati ma Jesuu kūu ra ña ndē'e ra ma tundo'o ta chī'i ra cha'a' ma kuati yo niku, va iin cha'ani kūu yi kuenda ndisaa tiempu. Ma Jesuu iin ra ndaa kūu ra, ta ndē'e ra ma tundo'o cha'a' tandi'i yo vaji töve ndian ndaa kūu yo, ikan na kundaka ra yo nuu Ndioo. Ndicha ña chī'i ma kuñu ra, va nātaku ndiko ra inga cha'a' jā'a ma Tati Ií Ndioo.

¹⁹ Ta chi'in ma Tati Ií ra chāka'an ra chi'in ma tati ka'in tichi vekaa ta jāna'a ra nuu na ndia.

20 Tandi'i ma ndia'ya kùu ma ndian töve nī jachi'in ma tiñu kā'an ma Noé ma ora chiyo ra ñuñivi niku. Ma ora ikan ndātu ma Ndioo kueeni va'ani ma ñivi ma ora jäva'a Noé ma varku niku. Ta töve kákú kua'a' ñivi ma tiempu ikan, va una ta'ani na kákú ora ndāa tañu'u jà'a savi ma ñuñivi.

21 Ta ma takuui ikan kùu ra' iin ña jàna'a ña kùu kunduta yo chi'in ra', ta kùu kakú yo vitin. Ma ña künduta yo töve kùuni yi ka'an yi ña na kindaa tandi'i ma ña meku ña lyo ma kuñu yo, va jàna'a yi ña na kuu ndakan yo ña na ku'va ma Ndioo iin chinituni va'a nuu yo, ta na jakakú ra yo cha'a' ña nàtaku ndiko ma Jesucristu.

²² Ti rakan kùu ma ra ndāa kuà'an ma iti' andivi ta nàndi ra ma iti' chiyo kua'a ma Ndioo, ti rakan juuni kùu ra ma ra chà'nda tiñu nuu ma tandi'i

tati va'a ja'a tiñu nuu Ndioo, chi'in nuu ma inga ndian chà'nda tiñu chi'in nuu tandi'i ndatu ndia.

4

Na jakuu yo ma tiñu nuu ma ta'an yo ma takua chà'a ma Ndioo ña na ja'a yo, ikan na kichi siì kùuni ra chi'in yo

¹ Yakan va takua nde'e ma Jesuu tundo'o chi'in kuñu ra niku, juuni ndyo'o iyo yi ña kutu'va ndo, ikan na koo va'a ndo ora nde'e ndo tundo'o ndia, takua nde'e ra yi. Vati ma nda ndian ni kùuni nde'e ma tundo'o chi'in ma kuñu na, kùuni yi ka'an yi ña cha ndakoo na ña ja'a na kuati.

² Ta takan ni koo na ndisaa kivi ñuñivi i'ya ña kumani kuenda na, ti koo na va kuenda ma ña kùuni ma Ndiooni, ta töve kuenda ma ña töve va'a kua kùuni maa ñivini.

³ Vati cha ya'a kua'a' kivi ña indukuni ja'a ndo ma takua ja'a ma ndian töve chinuni, ti ya'aga chàta'ani na ja'a na ma ña kùuni maa na, takua kùu ña kì'vi na chi'in nda ña'a ni kùuni ta inga ma ña töve va'a, ta nduva'a kuii chì'i na ndixi nani kivi, ta ya'a ga chàta'ani na kakunuu na ma nuu iyo vikoni, ta chàchi na ma niyi kùuni maa na, ta ya'a ga kini ja'a na ña jàka'nu na ma yutun ií ña ja'a ma ñivini chi'in nda'a' na.

⁴ Ta vitin ndyo'o cha'a' ña cha ndakoo ndo chàkunuu ndo chi'in ndiakan ma tichi nani nuu kuati ña kì'vi na. Yakan va töve va'a nàkanini na cha'a' ña töva chàkunuu ndo chi'in na, ta kà'an ndaa na chata ndo vitin.

⁵ Va tandi'i ma ndiakan iyo yi ña ku'va na kuenda ndisaa ña ja'a na nuu Ndioo, ta Ndioo ni jakutunini ra ma kuati na, ti iyo tu'va ra ña jakutunini ra ma kuati ndisaa ñivi ndito ta ndisaa ndian cha chì'i ndia.

⁶ Vati nuu ma ndian cha chì'i cha kàtitu'un ma Jesuu ma tu'un Ndioo nuu na niku, ikan na kuu jakutunini Ndioo na takua takani ja'a ra chi'in ñivi, ikan na kuvi ma kuñu ndian iyo ñuñivi, va juuni na kuu koo ndito ma anima na takua iyo ndito Racha'nu Ndioo.

⁷ Chani kuyatin chaa ma kivi ña ni ndi'i ndisaa nakuyi. Yakan va na koo kachin chi'in chinituni ndo ta töve ya'a ndu ja'a ndo nì'iin nakuyi, ikan na kuu koo tu'va va'a ndo kà'an ndo chi'in Ndioo.

⁸ Ma tiñu ka'nú ga ñia kà'in chi'in ndo kùu yi ña na kuuni va'a ndo nde'e ndo ta'an ndo, ti tu kuuni yo nde'o inga ñiví, töve ndetiñu kuenda janaa yo ma kua'a' kuati na.

⁹ Na chaa va'a ma ñivi ma ve'e ndo ja'a ndo tuva kuànde'e na ma nuu iyo ndo, ta na kä'an ndaa ndo chata na.

¹⁰ Ta takua Ndioo cha chà'a ra ta'ii'in ndatu ka'nú nuu ta'ii'in ndo, na jatiñu va'a ndo yi chi'in ta'an ndo, takua kùu ndo ndian jàtiñu va'a kuenda Ndioo chi'in ndisaa nuu ma ñamani ña nì'i ndo ja'a ra.

¹¹ Tu iyo ma nda ndian kà'an nuu ñivi, na ka'an na takua iin ndian kà'an ma tu'un yu'u Ndioo. Ta tu iyo nda ndian chà'a iin tiñu, na ku'va na yi chi'in ndisaa kuii ma tundeeni ña chà'a ma Ndioo nuu na. Ta tandi'i ma tiñu ja'a ndo na ja'a va'a ndo yi, ta takan kuu jaka'nu ndo ma Ndioo cha'a' ma Jesuu. Ti rakan kùu ma ra ya'a ga iyo ndatu ta ya'a ga ka'nú kùu ra. Ta takan na kuu yi endeeni. Amén.

Ndè'o tundo'o cha'a' ña chinuni yo ma tu'un cha'a' ma Jesuu

¹² Ndyo'o yani, ndian ya'a kùunj nde'i, na töve iyo yi ña na yu've ndo, tuva ya'a ga ndetiñu ma ku'va ña tà'an ndo. Ta juuni na töve iyo yi ña nakanini ndo ña nuu uvanuu ndyo'oni kùu yi takan ndia.

13 Ma ña iyo yi ña ja'a ndo kùu ña na sii kùuni ndo cha'a' ña nde'e ndo tundo'o, ti kùu ndo ndian chìnuni tu'un Cristu, ikan na nduva'a kuii sii kuuni ndo ora nde'e ndo ra, ña ra ya'a tacha kùu ra ma ora ni kichaa ndiko ra ma ñiuñivi i'ya.

14 Tu iyo ma ndian kà'an ti'ini chata ndo cha'a' ña kùu ndo ndian chìnuni tu'un Cristu, na sii kuuni ndo, ti ma Tati If Ndioo ña ya'a tacha endeeni iyo yi chi'in ndo.

15 Ta tu iyo nda ndyo'o nde'e ndo tundo'o, töve iyo yi ña kuu yi cha'a' ña chà'ni ndo ndíi ta ni cha'a' ña kùu ndo ndian su'u, ta juuni töve cha'a' ña kùu ndo ndian kì'vi ta koto ndo tiñu ña jà'a inga ñivi ña töve iyo yi ña koto ndo ndia.

16 Ta tu nde'e ndo tundo'o cha'a' ña kùu ndo ndian chìnuni tu'un Cristu, na töve iyo yi ña kukanuu ndo, ti ma ña iyo yi ña ja'a ndo kùu yi ña na jaka'nu ndo ma Ndioo cha'a' ña kùu ndo ñivi Cristu.

17 Ti cha kète ma kivi ña Ndioo ni kicha'a ra jakutunini ra ma ndian chìnuni ma tu'un ra. Ta tu ja'a ra takan chi'in yo, ¿naja kua iyo yi ña ni ta'an ma ndian töve jàichi'in ma tu'un va'a ña kà'an ra?, kùuni ndo.

18 Ta tu ndetiñu ña kakú ma ñivi ndaa jà'a ra, kùuni ndo, ¿niyi iyo yi ña ni ta'an ma ndian töve va'a chi'in ma ndian jà'a kuati?, tuva takan chànini ndo.

19 Yakan va tu nde'e ñivi tundo'o cha'a' ña kua kùuni Ndioo ña na kùu yi, na ja'a na ma ña va'a ta na endeeni na ku'va na ma anima na nuu nda'a' Ndioo, ra jà'a ña tûvi na. Ti rakan ndisaa tiempu jàchinu ra ma tu'un kà'an ra.

5

Nuu chundayu'u Petu' ma ndian chìnuni

1 Vitin kùunji kundayu'i ma ndracha'nu, ndra iyo tañu ndo. Yu'u juuni racha'nu kùi, ma takua kùu ma ndracha'nu ikan. Ta yu'u kùi iin ra ña cha nde'e naja kua kùu yi ña ma Racha'nu Cristu nde'e ra tundo'o nik. Ta juuni kùi iin ra ni ni'i tundeeni ña ni ku'va ma Ndioo nui, takua indukuni ni ni'i inga ñivi yi tiá iti' nuu ndia.

2 Ndyo'o ndracha'nu, na jakuenda va'a ndo ma ndian kùu ma takua kùu ma mvechala jàna Ndioo, ti juuni Ndioo chà'a ra nuu ndo ña na kumi kuenda va'a ndo ma ndiakan. Va töve iyo yi ña ja'a ndo ma tiñu ikan cha'a' tu janini Ndioo ndo ña na ja'a ndo yi, va na ja'a ndo yi cha'a' kua kùuni maa ndo ja'a ndo yi, ti takan kùuni Ndioo ña na ja'a ndo. Ta na jà'a ndo ma tiñu ikan kuenda ña ya'a kùuni ndo jakanaa ndo xu'un' cha'a yi, va'a ga ña na ja'a ndo yi chi'in anima ndo cha'a' ña kùuni ndo ja'a ndo yi.

3 Va na jà'a ndo ma tiñu ikan tuva chànini ndo ña kùu ndo ma chito'o ma ñivi ikan ña chà'a Ndioo nuu ndo ña jàkuenda ndo, ti ma chito'o na kùu Ndioo. Yakan va iyo yi ña kuu ndo ma ndian ja'a va'a ma ña kùuni Ndioo, ikan na nde'e ma inga na naja kua iyo yi ña kuu na ndia.

4 Yakan va ora keta ma ra kùu pato ndicha, ndyo'o ni ni'i ndo ma iin ta'vi ña kùu korona ya'a nduva'a kuii ka'nu. Ta yakan na töve ni kuu yi takua kùu iin korona nde've ña chundi xini nda ndian ni kùuni ña kùva'a chi'in nda'a' numa ta natii yi.

⁵ Ta indukuni ndyo'o ndrayoko, kùunij kundayu'i ndo ña na jachi'in ndo tu'un ña kà'an ma ndracha'nu kùxini nuu ma ndian chinuni chi'in ndo. Tandi'i ndo iyo yi ña jachi'in ndo yi chi'in ta'an ndo, ta vitani kùuni anima ndo ora ja'a ndo yi, ti:

Ndioo na töve tìndee ra ma ndian ya'aga jatayi kùuni,
va tìndee ra ma ndian vita kùuni anima chi'in ma ñamani ra.

⁶ Yakan va na ndovita kùuni ndo ta na jändo induku ndo ndo chi'in ma Ndioo, ti ma Ndioo ya'a ga iyo ndatu ra, ikan na ja'a ra ña iin ndian ya'a ga va'a kùu ndo, ta kanii'i ra ndo nda'a' ma ndian töve chinuni tu'un ra.

⁷ Na ndakoo ndo nda'a' ra tandi'i ma ña nàkanini ndo, vati rakan nduva'a kuii kùmi kuenda ra ndo.

⁸ Na töve ya'a ndu ja'a ndo ma ña iyo yi ña ja'a ndo, ta na koo tu'va ndo, vati ma kui'na ña nàkoto ndo, chàkunuán' takua chàkunuuu iin ii'ii, ta endee nda'yuán' takua jà'a ri ndia, ti chàkunuán' ña nandukuán' iin ña kùu kachan'.

⁹ Na kí'vi ndo ma tiñu ña kùunián' ña ki'vi ndo, ta na ndäkoo ndo ña chinuni ndo ma tu'un Ndioo, vati cha chito va'a ndo ti tandi'i ma ndian chinuni iyo ma ñuñivi i'ya nduva'a nde'e na ma tundo'o ma indukuni kua maa ndo.

¹⁰ Va ora cha ya'a ndio ña nde'e ndo ma tundo'o tia tiempuni, Ndioo kùu ma ra chà'a kua'a' ñamani nuu ndo ta kâna ra ndo, ta ni ja'a ra ña na koo ndaa va'a ndo. Ta na töve ni ndakoo ndo ma ña chinuni ndo, ta ni ku'va ra ña na koo tundeeni ra chi'in ndo ndia. Juuni ma Ndioo ni ja'a ra ña na ndo'iin yo chi'in Jesucristu endeeni iti' andivi nuu tacha ra.

¹¹ Yakan va na jaka'nú ndo ra, ti rakan kùu ma ra iyo kua'a' ndatu ka'nú endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

Cha'a' nuu ndi'i nia kàña'a Petu' chi'in ma ñivi

¹² Nda'a' Silvanu, ra kuunj ña kùu ra iin ra yaní, ra ya'a ga ndaa, tachi ma tutu i'ya, ta kùunij kundaa yu'i ndo, ta na chinuni va'a ndo tu'un Cristu, ti ma ña ií ña ní'i ndo kùu yi iin ku'va ndicha ña kà'an yi ña ya'a ga kùuni Ndioo nde'e ra ndo. Yakan va, jna tandikun ndo ku'un ndo chata Cristu, ti rakan ya'a ga kùuni ra nde'e ra ndo!

¹³ Ma ndian chinuni tu'un Jesuu iyo ñuu Babilonia, ndian kâchin Ndioo indukuni kua ndyo'o, tachi na saludu nuu ndo. Ta Marku, ra kùuni nde'i takua kùu ndicha kuii iin rase'i juuni tachi ra saludu nuu ndo ndia.

¹⁴ Ta na kaña'a ndo chi'in ta'an ndo ta na tutu ndo ma sitin na cha'a' ña ya'a ga kùuni ndo nde'e ndo na.

Na koo vii ndisaa ndo, ndian chinuni tu'un ma Cristu. Takan na kuu yi. Amén.

Tutu uvi ña tāchi racha'nu Petu'

Petu' kàña'a ra chi'in ndisaa ma ndian chìnuni

¹ Yu'u ra nàni Simón Petu', kùi iin ra jà'a tiñu ta ra kùu tatum Jesucristu, tài ma tutu i'ya kuenda ndo, vati Racha'nu Jesucristu, ra kùu Ndioo yo ña jàkakú yo, kùu ra iin ra jà'a ña ndakuu ndaa ma ñivi, ti chà'a ra ña kùu ndo ndian ya'a ga vii chìnuni ndo ma tu'un ra ma juuni ma takua chā'a ra ña chìnuni ndi yi ndia.

² Ta na ndokua'a ma ñamani Ndioo chi'in ndo, ta na koo vii ndo chi'in ra chà'a' ma ña nàkoto ndo ma Racha'nu Ndioo chi'in Racha'nu Jesuu ra kùu chito'o yo.

Naja kua iyo ma ñivi chìnuni tu'un Ndioo

³ Cha'a' ña ya'a ka'nu kùu ndatu ma Ndioo kùu yi ña cha ní'o tandii'ma ña chiniñu' yo nuu ra, ikan na kuu koo ndito yo takua kùuni ra, ta na kuu ndakuu yo ndian ii kuenda ra. Ta takani kùu yi ña cha ní'o ndisaa yakan cha'a' ña nàkoto yo Ndioo, ta kàchin ra yo cha'a' ña iin ra ya'aga ka'nu kùu ra, ta cha'a' ña ya'aga iyo tundeeni ra chi'in yo ndia.

⁴ Cha'a' ma tu'un i'ya kùu yi ña Ndioo chà'a ra tu'un ra nuu yo, ta yakan ti ya'a ga ka'nu yi ta ya'a ga iyo kuenda yi. Ta cha'a' ma tu'un ka'nu i'ya ña Ndioo chà'a ra nuu ndo ña kuu chaa ndo nuu ni'i ndo koo ndo takua iyo ra, ta juuni ni jakakú ra ndo nuu ni jandi'i na ndo, takua ni ta'an ma ndian iyo ñuñivi cha'a' ña ya'a chàta'ani na jà'a na ma ña kini.

⁵ Yakan va vitin kùu ndo ndian chìnuni tu'un ra. Ta na ja'a ndo chi'in ndisaa ma tundeeni ndo ña ku'un ndo iti' nuu cha'a' ma ña chìnuni ndo chi'in ña kùu ndo ndian va'a ndia. Ta takan kùu yi ña ku'un ndo tiaga iti' nuu cha'a' ña kùu ndo ndian va'a chi'in ma ña nàkoto ndo niyi kùuni Ndioo ndia.

⁶ Ta takan kùu yi ña ku'un ndo tiaga iti' nuu cha'a' ma ña nàkoto ndo niyi kùuni Ndioo chi'in ma ña töve ya'a ndu jà'a ndo ma ña chàta'ani ma kuñu ndo ja'a yi. Ta takan kùu yi ña ku'un ndo tiaga iti' nuu cha'a' ma ña töve ya'a ndu ja'a ndo chi'in ma ña jàndeeni ndo ñia ndè'e ndo tundo'o. Ta takan kùu yi ña ku'un ndo tiaga iti' nuu cha'a' ma ña jàndeeni ndo chi'in ma ña kùu ndo ndian ya'a ií takua kùu Ndioo ndia.

⁷ Ta takan kùu yi ña ku'un ndo tiaga iti' nuu cha'a' ma ña kùu ndo ndian ii chi'in ma ña ya'a kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo ndian chìnuni. Ta takan kùu yi ña ku'un ndo tiaga iti' nuu cha'a' ña kùuni ndo ta'an ndo chi'in ma ña kùuni ndo nde'e ndo Ndioo chi'in tandii'i ñivi takua jà'a Ndioo.

⁸ Ta tu ndyo'o jà'a ndo tandii'ma tu'un i'ya ta kua'nu ndo chi'in yi, ndisaa yakan ni kumi yi ndo, ta töve ni kuu ndo ma ndian töve chàtiñu Ndioo, ti iyo nda kuenda ndo chi'in ma ña nàkoto kachin va'a ndo ma Racha'nu Jesucristu ra kùu chito'o yo.

⁹ Ta tu iyo nda ndyo'o töve jà'a ndo ndisaa ma tu'un i'ya ta töve kua'nu ndo chi'in yi, kùuni yi ka'an yi ña kùu ndo takua kùu ndian kuaá ta kùu ndo ndian töve ndichin va'a nde'e, ti nàani ndo ña Ndioo kùu ma ra jànaa ma kuati ña jà'a ndo iti' chata niku.

¹⁰ Yakan va ndyo'o yani, takua cha kāna ma Ndioo ndo ta kàchin ra ndo, na kunumi ndo ña na kutu'va va'a ndo ña kùu ndo ñivi Ndioo ndicha. Tu

ja'a ndo ndisaa yakan, endee na töve ni jaña ndo ña chìnuni ndo tu'un Ndioo.

¹¹ Ta tu takan jà'a ndo ya'a sii ni kuuni Ndioo ña ni ku'va ra ki'vi ndo nuu chà'nda ma Racha'nu Jesucristu tiñu endeeni, ta rakan kùu ma chito'o yo ta ma ra jàkakú yo.

¹² Yakan va endeeni ni jakuku'unj ndo cha'a' ma tu'un i'ya, vaji cha chìto ndo yi ta na töve jàñia ndo ma tu'un ndaa chìnuni ndo vitin.

¹³ Vati ora juuni kuyanga gai ma ñuñivi i'ya, chàninj ti ña ndaa kùu ma ña jà'i ña kuu kundayu'i ndo cha'a' ma tu'un i'ya.

¹⁴ Ma Racha'nu chito'o yo Jesucristu cha chà'a' ra ña kotoi ña numini ni ndakoi ma tiñu i'ya ti chani kuvj numi kuii ni.

¹⁵ Va ni ja'i chi'in ndisaa kuii ma ña ndei ora kuyanga ña takä'an kuvj, ikan ora na chaa ña ni nai, kùu kuku'uni ndo yu'u cha'a' ma tu'un i'ya ña chündayu'i ndo.

Ma ndian iyo i'ya ndé'e na Jesuu nuu ña ya'a ga tacha ra

¹⁶ Ma tu'un ña jàna'a ndi nuu ndo cha'a' ma ndatu Jesuu chi'in cha'a' ña ni kichi ndiko ra ma ñuñivi i'ya, töve iin kuente ña kichi ma tichi ma chinituni maani ndi kùu ma ña kà'an ndi, vati ndé'e kachin ndi chi'in tinuu ndi ma Racha'nu chito'o yo Jesuu ta juuni ndé'e ndi ra ora ya'a tacha ra ndia.

¹⁷ Vati Jesuu ní'i ra ndatu ra chi'in ma ña iñu'u ra nda'a' Racha'nu Ndioo, ra kùu Tatá yo ora chini ndi ña ya'a ní'i kà'an ra iti' andivi te'en: "Ra'ya kùu ma ra se'i, ra ya'a ga kùuni nde'i, ta ya'a ga chisiñj chi'in ra", káti Ndioo.

¹⁸ Juuni maa ndi chini ma tu'un ña kà'an ma Ndioo iti' andivi, ma ora ka'lin ndi ma xini yuku if' chi'in ma Jesuu niku.

¹⁹ Yakan va chìto kachin tiaga yo ña ndicha kùu ma tu'un Ndioo ña kà'an ndian kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo. Ta ndyo'o va'ani ja'a ndo ña tàso'o ndo ma tu'un cha'a' Cristu, ti ma tu'un ikan kùu yi kuenda yo takua kùu iin ñuñu'ú nda'a' ña tiñi yi ma nuu naa, ta tiñi yi nda katí kundichin takua jà'a ma chele kundichin ña keta ma ora ni tuvinia. Ta cha'a' ma tu'un ikan kùu yi ña jandondichin yi ma anima yo.

²⁰ Va kùuni ña na ki'in kuenda ndo ma tu'un ña ni ka'in i'ya: ña ní'iin ma tu'un ña kà'an ma nuu tutu Ndioo, ní'iin ma ñivi ña kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo na kùu ka'an na yi kuenda ka'nuni takua kùuni maa na.

²¹ Vati ní'iin tu'un Ndioo ña kà'an ndiakan, na töve ní ka'an ndra ma ña kùuni maa ndra, ti ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo kà'an ndra mamaa tu'un Ndiooni, ti maa ma Tati lí Ndioo ña iyo chi'in ndra kùu yi ña jàna'a yi ma kua iyo yi ña ka'an ndra.

2

Ma ndra jàna'a tu'un vata

¹ Va tatiempu juuni chìyo iin ndra jà'ani ña kùu ndra ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo niku ma ñuu Israel, ta takan ni koo iin ma ndra kùu matru vata kà'an kuenda Ndioo ma tañu ndo iti' nuu ndia. Ma ndrakan xe'eni ni jana'a ndra ma tu'un vata ña jàkanuu yi xini ma ñivi, ta ni ka'an ndra ti töve ndicha kùu ña jàkakú ma Racha'nu chito'o yo ndra, ta ma tu'un ña jàna'a ndra i'ya numini ni naa ndra jà'a yi, ti töve ña ndicha kùu ma ña kà'an ndra.

2 Ya'a ga kua'a' ñivi ni jachi'in na ma ña ni ka'an ndra, ta ni ja'a na indukuni ma takua já'a ndra. Ta cha'a' yakan kùu yi ña inga ñivi ora nde'e na ña ja'a ndra, ni ka'an na chata Cristu chi'in iti' ndaa ña jàna'a ra ndia.

3 Ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ikan, cha'a' ñia ya'a ga chàta'ani ndra ma xu'un' kùu yi. Yakan va ni jana'a ndra ma tu'un vata nuu ndo, ta já'ani ndra ña tu'un ndaa kùu ña kà'an ndra, va cha iyo kuiya ña ndàtu Ndioo ña jànde'e ra tundo'o ndra cha'a' yi, ikan na naa ndra.

4 Ta ndicha ña na töve ní jaka'nuni Ndioo kuati ma tati xaan ndian jà'a kuati, vati jákana ra na ma andaya', ta ndákoo ra na ma nuu naa ma andaya', ta endee ndikun na chi'in karena, ta ikan kùu nuu tiva'a ra na kuenda ña na chaa ma ora ña ni jakutunini ra ma kuati já'a na.

5 Ta juuni na töve ní jaka'nuni Ndioo ma kuati ma ñivi chîyo tatiempo niku, ti ma ña já'a ra kúu yi ña tâchi ra ña na nduva ma tañu'u chata ma ndian kini ña töve jàka'nu Ndioo, ta uvaa ra nàni Noé, ra jàna'a ndaa ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi chi'in ucha ta'an ga na tiá kùu ma ndian kâkú ma ora ikan.

6 Ta Ndioo juuni jákakú ra iin ra ndaa ña nàni Lot. Ta rakan ti ya'a ga sutini ra ña nde'e ra ma ña kini ña já'a ma ndra chîyo chi'in ra ñuu ikan,

8 vati ma ra ndaa i'ya nani kivi iyo ra tañu ma ndian ñuu ikan niku, ta ya'a ga nde'e ra tundo'o ta nda'vi kùuni ma anima ra ora nde'e ra ta chîni ra ndisaa ma tiñu kini ña já'a ma ñivi ikan.

9 Takan kùu yi ña ma Racha'nú chîto va'a ra tavanisiin ra ta jakakú ra ma ndian chinuni tu'un ra tañu tundo'o nde'e na, ta juuni chîto ra naja kua tiva'a ra ma ndian já'a kuati, ikan na nde'e na tundo'o nda kati chaa ma kivi ña ni jakutunini ra ma kuati ndisaa ñivi.

10 Ta Ndioo ni jande'e ra tia kua'a' tundo'o ma ñivi ña chàta'ani na ja'a na ma kuati takua kùuni ma anima na, ta ndiakan kùu na ma ndian töve jàchi'in ña kà'an ma ndian kùxini nuu na. Ta ndian ya'a ga tayi ta so'o, ta juuni ma ndian töve yu've na kà'an na tu'un kini chata ndian iyo ndatu ka'nu iyo andivi ndia.

11 Va ni ma tati va'a ña jàkuu tiñu nuu Ndioo töve já'a yi taken, vaji iyo tiaga tundeeni yi ña kùu ka'nda yi tiñu, na töve tisokuati yi ta kà'an ndaa yi chata ma ndatu ka'nu ikan nuu nde'e Ndioo.

12 Va ma ndrakan kùu ndra takua kùu iin kiti ku'u, ti ndrikan na töve iyo chinituni ndri, ti iyo maa ndri taken kuii ni, kâku ndri va na töve nda kuenda ndri, ti iti' nuu ni tiün ma ñivi ndri ta ni ka'ni na ndri. Takan ni kuu chi'in ndrakan, ti töve va'a kà'an ndra chata ma tu'un ña töve kùtunini ndra, ta ni kuvi ndra ma indukuni ma takua chî'i ma kiti ku'u ikan.

13 Ta ni nde'e ndra tundo'o ma takua jànde'e na ma tundo'o ma inga ñivi. Ya'a ga sii kùuni ndra cha'a' ma ña chàta'ani ndra ja'a ndra viko nda ora nikuuni. ¡Iin tukanuu kùu ndra cha'a' ma kuati já'a ndra ma ora ka'in ndra ma nuu iyo viko já'a ndo, ta chisii ndra ora kanduu já'a na ma ña töve va'a ña chàta'ani ndra ja'a ndra!

14 Na kùu kuii nde'e ndra ma iin ña'a takani, vati cha kùuni ndra ki'vi ndra chi'in vi, endee na töve chitatuu ndra ña já'a ndra ma kuati. Nduva'a kéñ'a' ndra ma ndian ya'a ga ta'a kùuni, ikan na kuu ki'vi ndra chi'in na,

ta iin ndian ya'a ga siini ma xu'un' kùu ndra ndia. Ta cha'a' yakan kùu yi ña Ndioo ndicha kuii ni jande'e ra tundo'o nuu ndra.

¹⁵ Iin ndian chānaa kùu ndra cha'a' ña cha kēsin ndra ma iti' ndaa, ta tāndikun ndra kuà'an ndra iti' kuà'an ra nàni Balaam se'e ra nàni Beor, ra nànduku kua jakanaa ra kua'a' xu'un' cha'a' ma tiñu ña töve va'a ña jā'a ra.

¹⁶ Ta chīninaa ra cha'a' ma kuati ña jā'a ra: Iin burru jàna ra, nāka'an ri ma takua kà'an iin ñivi, ta nī cha'a ri ja'a ra ma ña töve va'a takua kùuni ra ja'a ra.

¹⁷ Ma ndra matru ikan kùu ndra takua kùu iin soko ña töve takuii tichi, indukuni ma takua kùu iin viko ña kuà'an ora chàkin ni'i tati, ta Ndioo ni jande'e ra tundo'o ndra endeeni, ta ni tachi ra ndra nuu nduva'a kuii naa.

¹⁸ Ta ndrakan kà'an ndra tu'un ya'a ga sukun ña töve nda kuenda, ndè'o tu kuu keña'a ndiko ndra ma ndian já ndákoo ña jà'a na ña kini niku chi'in tu'un ña jàna'a yi nuu na ña nànduku na naja kua kùu ki'vi ndiko na iti' kini, ta na ja'a ndiko na ma kuati ña kùuni ma kuñu na ja'a yi.

¹⁹ Ta ndrakan, endee chà'a ndra tu'un nuu na ña kuu ku'un na iti' nuna, ta ja'a na ma ña kùuni maa na, vaji juuni maa ndra töve kuà'an ndra nuu nuna, va nani kivi endee ja'a ndra ma ña kini, ti na kùu jaña ndra ja'a ndra yi. Ña'a kùuni yi ka'an yi ña kùu ndra musu ma kui'na, ti chà'ndán' tiñu nuu ndra, ta ndakán' ndra kuà'an ndra ma iti' nuu ni ndi'i ndra.

²⁰ Ti ma ndra cha nàkoto ma Racha'nu chito'o yo Jesucristu, ta kâkú na ja'a ra nuu ma tati xaan chi'in nuu ma kuati ña jà'a na ma ñuñivi i'ya. Ta tu na ndakoo ndiko na ña jà'a na ma tiñu va'a ña jà'a na, ta kicha'a ndiko na ja'a na ma ña töve va'a ña jà'a na niku, ka'vi ga töve va'aní kindoo na ma takua chîyo na ma antea niku.

²¹ Va'a ga kuenda ndra tu töve nī nako na ma iti' ndaa Ndioo niku, ti tava cha nàkoto na yi vitin, ta jāña ndiko na ña jà'a na ma takua kà'an ma tu'un iyo nuu tutu íi ña tachi Ndioo kuenda yo.

²² Va ndicha kuii ti ni chinu ma ña kà'an ma iin tu'un ña kà'an te'en: "Ma ina chàchi ndiko ri ma juuni ña ndüchan ri, ta ma kini ña já nàkata yo, numini ni ki'vi ndiko ri kuti ri nda'yu."

3

Ni keta iin kivi ña ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesucristu

¹ Ndyo'o yani ndian ya'a ga kùunj nde'i, ña'a kùu ma tutu uvi ña tachi nuu ndo. Ña kà'an nuu ninduvi ma tutu ikan, kùunj ña na titunini va'a ndo cha'a' ma ña ndaa ña chundayu'i ndo.

² Na kuku'uni ndo ma ña kà'an ma ndra ya'a ga íi ña kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo tatiempu niku, ta juuni na kuku'uni ndo tu'un Racha'nu Jesuu ra jàkakú yo ña tachi ra nuu ndo chi'in ma ndra tatuń ra.

³ Ma tu'un ña kùuni ña na ki'in kuenda ndo kùu ma ña ni ka'in i'ya: Ta ma kivi nuu ndi'i nia, ni keta kua'a' ma ndian ni ka'an ndaa chata ña va'a ta ni ja'a na ma ña kini takua chàta'ani maa na ja'a na,

⁴ ta ni ndakatu'un na te'en: "¿Niyi kuu chi'in ma tu'un ña chā'a Ndioo nuu yo, ña Jesuu ni kichi ndiko ra ma ñuñivi i'ya?, kùuni ndo. Vati nda ora cha chi'i ma ndian kùu tatá yo, ta töve sàma ma kua iyo ma ñuñivi ti indukuni kàa ndisaa ña iyo nuu yi. Ta indukuni takan kàa yi kua ma ora tūvi yi tatiempu", kàti na.

⁵ Ma ñivi ikan, na töve kuuni na ku'va na kuenda, vaji cha chito na ña ma tatiempo chi'in tu'un Ndioo, jātuvi ra ma andivi chi'in ma ñu'u' ñuñivi, ta juuni chi'in tu'un ra jākesiin ra ma ñu'u' ití chi'in ma takuii.

⁶ Ta juuni ma tatiempo Ndioo jānaa ra ma ñuñivi chi'in ña ndūva ma tañu'u ka'nu nuu yi jā'a ra niku.

⁷ Ta ma andivi chi'in ma ñu'u' ñuñivi ña ìyo vitin, cha ìyo tu'va yi jā'a ma Ndioo, kuenda ña ni kayu yi, jā'a ma tu'un ra. Ta ma ñu'u' ikan ni ka'mi yi ma andivi chi'in ma ñu'u' ñuñivi ma ora ni chaa ma kivi ña ni jakutunini Ndioo ma kuati ma ñivi ìyo ñuñivi. Ta ora ikan ni naa ndisaa ndian kini ña töve jāka'nu na Ndioo ndia.

⁸ Ta takani ndian ndyo'o ndian yani ndian ya'a ga kùunij nde'i, koto näani ndo ña kuenda ma Racha'nu Ndioo, iin kivini kùu yi tava kùu iin mii kuiya kuenda ra, ta mii kuiya kùu yi tava kùu iin kivini kuenda ra ndia.

⁹ Na töve ña kuyanga ma Racha'nu Ndioo ña jachinu ra ma tu'un ña chā'a ra nuu yo kùu yi, ma takua nàkanini ma ñivi töve chinuni, vati cha'a' ña jàndeeni Ndioo anima ra cha'a' na kùu yi ña ndàtu ra, ti töve kùuni ra ña na ku'un ní'iin ñivi andaya', va kùuni ra ña na ndakoo na jā'a na kuati ta na chikoni'i na ku'un na ití' ra.

¹⁰ Ma kivi ña ni kichaa ndiko ma Racha'nu Jesuu, ni kuu yi iin kivi ña ní'iin ñivi na töve ndàtu na ra, ta ni keta ra numini ma tava jā'a ma iin rasu'u. Ta ma ora ikan ma andivi ni naa yi chi'in iin ña kalachan ní'i va'a, ta ma ñuñivi chi'in tandi'i ña ìyo nuu yi ni kayu ndi'i yi.

¹¹ Ta takan ni naa ma tandi'i ma nakuyi jā'a ma Ndioo, ýakan va ìyo yi ña kuu ndo ndian ií ta na koo ndo takua kùuni ma Ndioo nani kivi!

¹² Na koo tu'va ndo kuatu ndo ma kivi ña ni chaa ma Ndioo ma ñuñivi i'ya, ta na kunumi ndo ja'a ndo ma tava kùuni ra, ikan na kichaa ra numini tia. Ma kivi ikan ni kayu ma andivi, ta tandi'i ma ña ìyo nuu yi ni ndutu yi ja'a ma ñu'u' ndu'va nia ña ni tiin.

¹³ Va tandi'i yo ndàtu yo ma ñuñivi chaa chi'in ma andivi chaa ña chā'a ma Ndioo tu'un ña ni kú'va ra nuu yo, ta ma nuu ma ñuñivi ikan, ta ma ikan ya'a ga ndaa ta vii ni koo ma ñivi takua kùuni Ndioo.

¹⁴ Yakan va ndyo'o yani ndian ya'a ga kùunij nde'i, ora juuni kuyanga ndo ndàtu ndo ña na kuu ndisaa ña'a, na kunumi ndo koo va'a ndo chi'in ma ñivi, ikan na vii nata'an ma Ndioo ndo, chi'in ní'iin kuati.

¹⁵ Na ki'in kuenda va'a ndo ma ña ya'a ga jàndeeni Ndioo ndo, ikan na kuu kakú ñivi nuu ma kuati na. Ta juuni cha'a' ma tu'un i'ya tāa ma ra yani yo Paulu, chi'in ma chinituni ña chā'a Racha'nu Ndioo nuu ra niku.

¹⁶ Ma nuu ma ta'ii'in ma tutu tāa ra kā'an ra takua kā'an ma tu'un i'ya, vaji ìyo iin ma tu'un ña ya'a ga ndetiñu kùu kutunini yo nuu yi, ta ma ndian töve chinuni chi'in ma ndian ya'a ga ta'a kùuni, endee jàkesiin na ma ña kā'an yi takua jā'a na chi'in tandi'i tu'un Ndioo, ta cha'a' yakan, Ndioo ni janaa ra na.

¹⁷ Yakan va kùunij ka'in chi'in ndo, ndyo'o yani, ndian ya'a ga kùunij nde'i, ña tava ndyo'o takani cha chito ndo ma tu'un i'ya ma antea niku, na kumi kuenda va'a ndo ndo, ikan na töve kuu keña'a ma ndian töve chinuni ndo, ta ja'a na ña na jaña ndo ma ití' va'a ña kuā'an ndo.

¹⁸ ¡Va na kua'nu va'a ndo chi'in ma ñamani Ndioo, ta na nakoto va'a ndo ra chi'in ma Racha'nu Jesucristu ra jàkakú yo! ¡Na tiñu'u ndo ra cha'a' ma ndatu ka'nu ña jā'a ra endeeni! Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu nunuu ña tāa racha'nu Xuva

Ma tu'un Ndioo ña chà'a kivi koo yo chi'in Ndioo

¹ Rakan kùu ra ma tu'un Ndioo. Ta takani iyo ra nda ora tüvi ma ñuñivi. Ta ma tu'un i'ya kùu ma tu'un ña chīni ndí ta nde'e ndi ra chi'in tinuu ndi. Takan kà'an ndi ndia, vati jānani ndi nda'a' ndi ma tu'un ikan. Ta ma tu'un ikan kùu yi ña chà'a kivi koo ndito yo.

² Yakan va nde'e ndi ti cha kichi yi ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, ta ma tu'un ikan kùu Cristu. Ta cha'a' ma tu'un ikan kùu yi ña kàtitu'un ndi nuu ndo, ikan na ni'i ndo nuu koo ndito ndo endeeni' chi'in Ndioo. Vati ma tu'un ikan kùu ra ña iyo ra chi'in ma Tatá yo va cha kichi ra nuu iyo yo.

³ Yakan va cha kàtitu'un ndi nuu ndo ma tu'un nde'e ndi ta chīni ndi, ikan na inuu koo ndo chi'in ndi takua inuu iyo ndi chi'in ma Racha'nu Ndioo Tatá yo ta chi'in ma se'e ra Racha'nu Jesucristu ndia.

⁴ Te'en tāa ndi ndisaa ma tu'un i'ya kuenda ndo, ikan na nduva'a kuii sii kuuni yo.

Ndioo kùu ra takua kùu ma ñu'u' ña jàndondichin

⁵ Tu'un i'ya kùu ma tu'un jāna'a ma Racha'nu Cristu nuu ndi: Ma Racha'nu Ndioo kùu ra takua kùu ma ñu'u' ña jàndondichin nuu yo, vati ni'iin ta'vi töve kùu ra takua kùu nuu naa.

⁶ Vati tu kàtio ña iyo va'a yo chi'in ra, ta juuni chàkunuu yo nuu naa cha'a' ña jà'a yo ma ña kini, tajan kùuni yi ka'an yi ña tu'un vata kùu ma ña kà'an yo ora ja'a yo takan. Yakan va na yüvi iti' ndaa kùu ma iti' kuà'an yo tu takan jà'a yo.

⁷ Vatu chàkunuu yo nuu ma ñu'u' ña jàndondichin yi iti' yo takua iyo ma Racha'nu nuu ñu'u', tajan cha inuuni koo yo chi'in ma ñivi ta'an yo. Ta ma nii ma Racha'nu Jesucristu ra Se'e Ndioo endee jànaa ra' tandi'i ma kuatio.

⁸ Ta tu katio ña tüvi iyo kuatio, tajan janda'viña'a yo juuni maa yo, vati mamaa tu'un vata kùu ma ña kà'an yo ta töve kuà'an yo iti' ndaa.

⁹ Va tu na'ma yo ndisaa ma kuati jà'a yo nuu ma Racha'nu Ndioo, ta chìto yo ña kùu chinunio ña Ndioo ni jachinu ra ña kà'an ra, ti iin ra ndaa kùu ra, yakan va ni janaa ndio ra ndisaa ma kuatio, ta ni janandoo ra ma anima yo ndia.

¹⁰ Ta tu katio ña tüvi iyo ni'iin kuatio, tajan kùuni yi ka'an yi ña jà'a yo ña na kuu ma Racha'nu Ndioo iin ra vata, vati chàtu'unio ra, ta ma ña ndicha kùu yi ña takä'an chinunio ma tu'un ra.

2

Racha'nu Cristu kùu ma ra kà'an cha'a' yo

¹ Ndyo'o se'yú tài ma tu'un i'ya kuenda ndo, ikan na jà'a ga ndo ma kuati. Ta tu iyo iin nda ndy'o'o jà'a kuati, na koto ndo ti iyo iin ra kà'an cha'a' yo nuu Ndioo, ta rakan kùu ra Jesucristu, ra va'a.

² Vati Jesucristu kùu ra ña sòkó ra ra ta chí'í ra nuu kruu kuenda ña janaa ra kuatio. Ta yöve cha'a' maa yo ni, va juuni cha'a' tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi ndia.

³ Ta tu ndicha ña jàchi'in yo ma tu'un kà'an ma Racha'nu Ndioo, tajan na chinuni ndio yo ti ndicha va'a ña cha nákoto va'a yo ma Racha'nu Ndioo.

⁴ Va tu iyo nda yo kà'an ña cha nákoto va'a yo ma Racha'nu Ndioo kàtio, ta tüvi jachi'o ma tu'un kà'an Ndioo ña iyo yi ña ja'a yo, tajan ma ña kà'an yo kùu yi takua kùu iin mamaa kuentuni, ta töve kuà'an yo iti' ndaa.

⁵ Va tu iyo iin ndian jàchi'in ma tu'un ma Racha'nu Ndioo, ta kùuni yi kà'an yi ña nduva'a kuii kùuni na nde'e na ra. Ta takan chítio va'a na ña cha ndô'iin anima na chi'in ra.

⁶ Yakan va ma yo kàti ña cha ndô'iin anima yo chi'in ma Racha'nu Ndioo, iyo yi ña koo va'a yo ta ja'a yo takua ja'a ma Racha'nu Jesucristu ora chîyo ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya.

Tu'un chaa ña kàtitu'un ma Racha'nu Ndioo kuenda yo

⁷ Ndyo'o yani ma tu'un i'ya ña tài kuenda jakotoi ndo na yüvi iin tu'un chaa kùu yi kuenda ndo, vati juuni ma tu'un cha'nu ña takani cha chítio ndo tatiempo kùu yi. Ña'a kùu ma tu'un ña cha chîni ndo niku.

⁸ Ta vaji takan kùu yi va ma tu'un tài kuenda ndo ma tu'un chaa kùu yi, vati ndicha va'a ña ja'a Jesucristu takua kà'an yi, takua ikan va'a ja'a nda maa ndo ndia. Vati ma ña nuu naa chaní naa yi kueeni, kueeni. Ta vitin cha ndôndichin ndicha kuii ma iti' va'a kuenda yo.

⁹ Va tu iyo nda yo kà'an ña mamaa ña va'a kùu ma ña ja'a yo, ta kuà'an yo iti' ndichin kàtio, vaji indukuni xaanio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, kùuni yi ka'an yi, ti juuni takä'an chinuni va'a yo ma tu'un ra ti juuni indii ga yo ma nuu naa.

¹⁰ Vatu iyo ma ndian kùuni na nde'e na ta'an na cha iyo na nuu ndichin ta töve kôyo na tichi kuati.

¹¹ Va ma ndian xaani na nde'e na ta'an na iyo na nuu naa ta kuà'an na iti' nuu naa, ta tüvi chítio na nda iti' kùu ma iti' kuà'an na, vati ma ña kini ta naa kùu yi ña cha châsi yi tinuu na.

¹² Yakan va tài ma tu'un i'ya nuu ndo ndyo'o se'yú, ikan na ku'va ndo kuenda ña cha jàka'nuni ma Racha'nu Ndioo kuati ndo cha'a' ña chî'í ma Racha'nu Jesucristu cha'a' ndo.

¹³ Ta tài ma tu'un i'ya nuu ndyo'o tatá ndracha'nu cha'a' ña cha nákoto ndo ma Racha'nu Jesucristu, ti takani iyo ra antea ña koo ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Ta juuni tài yi nuu ndyo'o ndian tivaa ndia, vati juuni cha kündee ndo jàkanaa ndo ma kui'na ndia. Ta cha tài ma tu'un i'ya kuenda ndyo'o se'yú, ti cha nákoto ndo ma Racha'nu Ndioo yo.

¹⁴ Ta cha tài ma tu'un i'ya kuenda ndo ndyo'o tatá ndracha'nu, vati cha chítio ndo nda ra kùu ma ra takani iyo. Ta juuni cha tài yi kuenda ndyo'o ndian tivaa ndia, vati ya'a ni'i ja'a ndo ña kündee ndo chinuni ndo tu'un Ndioo chi'in ndisaa anima ndo, ta cha'a' ña cha kündee ndo jàkanaa ndo ma kui'na ndia.

¹⁵ Yakan va na töve kuuni ndo nde'e ndo ma ñuñivi ta ni ma ña kini iyo nuu yi ndia, vati tu iyo nda ndian kùuni na nde'e na ma ñuñivi, kùuni yi ka'an yi ña na tüvi kùuni ndicha na nde'e na ma Racha'nu Ndioo Tatá yo.

¹⁶ Vati ndisaa ña kini ma ña iyo ñuñivi, yüvi ña chà'a ma Racha'nu Ndioo Tatá yo kùu yi va kùu yi ña chà'a ma ñuñivini. Ta ña'a kùu ma ña kini ña chà'a ma ñuñivi ña chàta'anio ja'a yo ña kini chi'in kuñu yo chi'in ma ña kini ña chàta'anio nde'o chi'in ma ña kùtayi yo chi'in ndatiñu ña iyo yo.

¹⁷ Ta ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya cha kua ndi'i yi chi'in tandi'i ña kini ña chàta'ani na ja'a na, vatu ja'a yo takua kùuni ma Racha'nu Ndioo ña ja'a yo, tajan ni ni'o ma nuu ni koo yo endeeni chi'in ra.

Iyo ndian kà'an tu'un vata

¹⁸ Ndyo'o se'yú vitin va cha këta ndio ma kivi nuu ndi'inia. Ta takua chûni ndo ña ni kichi ndio iin ra xaani nde'e ma Racha'nu Cristu, ta vitin ti cha kîcha'a keta kua'a' ma ndian kini ña tüvi kùuni nde'e ma Racha'nu Cristu. Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha chito yo ña chani keta ma kivi nuu ndi'inia.

¹⁹ Va juuni ma ñivi kèe tañu yo kùu ma ndian jà'a takan, ti na yüvi ma ndian chinuni ndicha kùu na, vati tu ndicha ña ma ndian chinuni kùu na, na tüvi iyo yi ña kesiin na chi'o ti endee iyo yi ña kindoo na koo na chi'in in yo niku. Va takan kùu yi, ikan na ku'va yo kuenda ña na yüvi ndisaa ma ñivi kùu ma ndian chinuni tu'un Ndioo takua chinuni maa yo.

²⁰ Vati nuu ndisaa ndo châ'a ma ra Cristu Tati Ií Ndioo kuenda ña na koo yi chi'in ndo ta ku'va yi chinituni ndo. Yakan va ndisaa ndo cha chito ndo tu'un ndaa.

²¹ Tàchî ma tu'un i'ya nuu ndo, vati cha chîtoï ña cha nàkoto ndo nda ña kùu ma ña ndicha ta nda ña kùu ma ña töve ndicha. Ta juuni cha chîto ndo ti ma ña ndicha na tüvi jànda'viña'a yi ndia.

²² Vati ma ndian kà'an tu'un vata, ndiakan kùu ma ndian kà'an ña na yüvi Jesuu kùu ra ma Cristu. Yakan va cha chîto ndo ti ndiakan kùu ma ndian tüvi kùuni nde'e ma Racha'nu Cristu, vati ndiakan tüvi chinuni na tu'un ma Racha'nu Ndioo Tatá yo ta ni tu'un ma ra Se'e ra Jesucristu ndia.

²³ Yakan va tandi'i ma ndian tüvi chinuni tu'un ma ra Se'e Ndioo, kùuni yi ka'an yi ña ni ma tu'un Ndioo Tatá yo, na tüvi chinuni na, tuva takan ndia. Va takua ma ndian kàtitu'un kachin nuu ma ñivi ña ndicha ña ma Racha'nu Jesucristu kùu ma ra Se'e Ndioo, ndiakan kùu ma ndian iyo ndicha kuenda ma Ndioo Tatá yo.

²⁴ Yakan va na chinuni ndo ma tu'un Ndioo ña cha chîni ndo ma taj'i'na. Vati tuva ndicha ña chinuni ndo ma tu'un Ndioo ta töve ndakoo ndo ña chinuni ndo yi, tajan ni koo ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo Tatá yo ta chi'in ma ra kùu Se'e ra ndia.

²⁵ Vati ma Racha'nu Jesucristu cha châ'a ra tu'un nuu yo ña endeeni ni koo yo chi'in ra.

²⁶ Yakan va tài ma tu'un i'ya nuu ndo, ikan na ku'va ndo kuenda ña ya'a kua'a' ma ndian jànda'viña'a ndo iyo.

²⁷ Va taku ndyo'o ti cha châ'a ma Jesucristu ma Tati Ií Ndioo nuu ndo ña na koo yi chi'in ndo, ikan na tüva kuàtiñu ndo inga ma ndian jàna'a nuu ndo. Vati maa ma Tati Ií Ndioo kùu yi ña jàna'a yi tandi'i kuii ma tu'un va'a ña chito ndo, vati ma Tati Ií Ndioo jàna'a yi ma ña ndicha va'a, ti na yüvi ña kà'an tu'un vata kùu yi. Yakan va na induku koo ndo chi'in ma Racha'nu Cristu, takua jàna'a ma Tati Ií Ndioo nuu ndo niku.

²⁸ Ta vitin ndyo'o se'yú na ndo'iin ndo chi'in ma Racha'nu Jesuu, ikan na tüvi yu'vi ndo ta töve kukanuu ndo nde'e ndo ra ma kivi vâchi ndiko ra.

²⁹ Yakan va tava cha chîto ndo ti ma Racha'nu Cristu kùu ra iin ra ndaa, ta juuni kua ikan iyo yi ña koto ndo vati ndisaa nda ndyo'o jà'a ma ña ndaa, kùuni yi ka'an yi ña juuni ndian se'e Ndioo kùu ndo ndia.

3

¹ Na ku'va ndo kuenda ña ma Racha'nu Ndioo ya'a kùuni ra nde'e ra yo, ta ndava nda se'e ra kùu yo kàti ra. Ta ndicha va'a ña takan kùu yi vati kàti ra ña ndisaa yo kùu yo se'e ra. Yakan va ma ñivi ñuñivi töve nàkoto na yo cha'a' ña töve nî nakoto na ma Racha'nu Ndioo niku.

² Yakan va ndyo'o yani ndian ya'a kùuni ndi nde'e ndi, cha kùu yo ma ndian se'e Ndioo vaji takä'an koto va'a yo naja kua ni kuu yo tiá ití' nuu, va cha chito yo ti ma kivi ni nde'o ma Racha'nu Jesuu, ni ndakuu yo takua kâa ra cha'a' ña ni nde'o ra kua kâa ra.

³ Vati tandi'i nda yo ndàtu ña ni nde'o ra ma ora ikan, vitin cha nàndoo ma anima yo, ta ndàkuu ií yo takua ií kùu ma Racha'nu Jesucristu.

⁴ Ta tandi'i nda yo jà'a kuati, vati tüvi jà'a yo takua kà'an ma ley ma Racha'nu Ndioo. Ta ora jà'a yo kuati, kùuni yi ka'an yi ña töve jàchinu yo ma ña kua kà'an ma Ley Ndioo.

⁵ Ta juuni cha chito va'a ndo ña ma Racha'nu Jesucristu kichi ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya kuenda ña jànaa ra kuati yo, ta rakan ti iin ra tüvi iyo nî'iin kuati kùu ra.

⁶ Yakan va ndisaa ndyo'o ña indukuni iyo ndo chi'in ra töva chàkuu ndo jà'a ndo kuati. Va takua ma ndian endee chàkuu na jà'a na kuati, na tüvi nî nde'e na ra ta ni tüvi nî nakoto na ra ndia.

⁷ Yakan va koto kû'va ndo ña janda'víña'a ni'iin ñivi ndo, ndyo'o se'yu, vati ma ndian jà'a ma tiñu ndaa, ndiakan kùu na ma ndian ndaa takua iin ra ndaa kùu ma Racha'nu Cristu ndia.

⁸ Va takua ma ndian endee jà'a kuati ndiakan kùu na ñivi kui'na, vati takani cha ja'án' ma kuati ikan, anteá ña koo ma nuu ñu'u' ñuñivi niku. Yakan va cha'a' yakán' kùu yi ña kichi ma Jesucristu ra Se'e Ndioo kuenda ña na jandi'i ra tandi'i nuu ma ña jà'a ma kui'na.

⁹ Vati nî'iin ma nda yo kùu se'e Ndioo, na këu ga ja'a yo ma kuati, vati cha iyo ma ña ndito Ndioo chi'o takua kùuni ma Racha'nu ña na kuu yi. Ta cha'a' yakan kùu yi ña na tüva iyo yi ña ja'a yo ma kuati.

¹⁰ Ta juuni chito yo nda ndian kùu ma ndian se'e Ndioo ta nda ndian kùu ma ndian se'e kui'na. Vati ma ndian töve jà'a na tiñu ndaa ta juuni töve kùuni na nde'e na ma ta'an na, ndiakan yöve se'e Ndioo kùu na.

Ma ndian kùu ñivi Ndioo ndàkimani na ma ndian kùu ta'an na

¹¹ Ma tu'un ña jà'a ña kicha' chinuni ndo ma nunuu, kà'an yi ña iyo yi ña kuunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo.

¹² Takan kàti yi ti tüvi kùuni yi ña ja'a yo takua jà'a ma ra nàni Caín, ra chiyo chi'in ma kui'na niku. Ta châ'ni ra ma ra yani ra. ¿Ta naja châ'ni ra ra?, kùuni ndo. Châ'ni ra ra ti töve va'a kùu ma tiñu jà'a ra ta ma tiñu jà'a ma yani ra ña va'a kùu yi.

¹³ Yakan va ndyo'o yani na näkanini ndo tuva tüvi kùuni ma ñivi ñuñivi nde'e na ndo.

¹⁴ Ta chito va'a yo ña ndâkoo yo ma ña chi'o, ta vitin cha kùu yo ndian ndito jà'a ma Racha'nu Ndioo cha'a' ña nduva'a kùunio nde'o ma ta'an yo. Ta tu tüvi kùunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, kùuni yi ka'an yi ña kùu yo takua kùu iin ra cha chí'i.

¹⁵ Yakan va tuva xaanio nde'o ma ndian kùu ta'an yo indukuni kùu yo takua kùu ma ndian chà'ni ñivi. Ta juuni cha chito ndo ña ma ndian chà'ni ñivi tüvi nî'i na nuu koo ndito na chi'in Ndioo ndia.

16 Vati cha chito yo ña ma Racha'nu Jesucristu kùuni ra nde'e ra yo. Yakan va chí'i ra cha'a' yo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña kua ikan iyo yi ña kuunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, ta na koo tu'va yo kuvio cha'a' na takua jā'a ma Racha'nu Jesucristu cha'a' yo.

17 Ta tu iyo iin nda yo kuika ña ndè'o ña kumani iin nakuyi nuu ta'an yo ta tüvi kunda'vini yo ra ña tìndee yo ra chí'in ma ña soko yo, kùuni yi ka'an yi ña tüvi ñivi Ndioo kùu yo, ti tüvi kùunio nde'o ra, tu ja'a yo takan.

18 Yakan va ndyo'o se'yú, na jana'a yo ña ya'a kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo chí'in tiñu jā'a yo kuenda ra, ta yüvi chí'in ma tu'un kā'an nio.

19 Yakan va tuva ja'a yo takan cha chito yo ña kuà'an yo iti' ndaa ma takua kùuni ma Racha'nu Ndioo, tajan cha kùu koo taxiin ma anima yo nuu ra.

20 Ta tu chàninio ña ma chinituni yo tisokuati yi yo, va tüvi cha'a' yo kuenda ña ma Racha'nu Ndioo ka'nú ga ra, ti chito ra naja kua chàninio, ta naja kua chànnini ma inga ñivi ndia.

21 Yakan va ndyo'o yani tuva tüvi tisokuati ma chinitunio yo, na tüvi iyo yi ña yu'vio jàyatin yo yo nuu ma Racha'nu Ndioo.

22 Vati ma Racha'nu Ndioo ni ku'va ra tandi'i ma ña ni ndakan yo nuu ra tuva ndicha ña jàchinu yo tandi'i ma ña kà'an ra, ta tu ja'a yo ma ña chàta'ani ra ña ja'a yo ndia.

23 Yakan va na chinunio tu'un kà'an ra cha'a' ma ra Se'e ra Jesucristu chí'in ña na kùunio nde'o ndisaa ma ndian kùu ta'an yo, ti ma tu'un ikan kùu ma tu'un ña Ndioo tâchi ra nuu yo ña na ja'a yo yi.

24 Vati taku yo jachi'in ma ña kà'an Ndioo, cha chito yo ti iyo ra chí'o ta iyo yo chí'in ra, cha'a' ña châ'a ra ma Tati Ií ra ña na koo yi chí'o.

4

Tati Ií Ndioo chí'in tati xaani nde'e Racha'nu Cristu

1 Ndyo'o yani tuva iyo iin nda ndian kà'an ña chí'in ma Tati Ií Ndioo kùu yi ña kà'an na, na chînuni ndo tu'un kà'an na numini. Va'a ga ña na kí'in jí'na ndo ku'va na nde'o tuva ndicha ña tu'un Ndioo kùu ma ña kà'an na. Vati ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya nduva'a iyo ma ndian kà'an ña tu'un Ndioo kùu yi kà'an na, va na tüvi ndicha ti mamaa ndian vatani kùu na.

2 Yakan va takan iyo yi ña ja'a ndo ta nde'e ndo tuva ndicha ña kà'an na chí'in ma Tati Ií Ndioo. Vati tu kàti iin ra ña iin ra kà'an chí'in tu'un yu'u Ndioo kùu ra ta iyo ma Tati Ií Ndioo chí'in ra, iyo yi ña ku'va ra kuenda ña ma Racha'nu Jesucristu kùu ra iin ra'ii ndicha ora kâku ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya.

3 Va ma ndian töve chà'a na kuenda ña iin ra'ii kùu Jesucristu ora kichi ra nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, na yüvi ñivi Ndioo kùu na, ti ñivi xaani nde'e Cristu kùu na ña kà'an na takan. Ta juuni cha chito ndo ña ni koo ma ndian kini ña jà'a takan ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Ta ndicha ña takan kùu yi ti cha iyo na ma vitin.

4 Ndyo'o se'yú, taku ndyo'o ndian kùu ñivi Ndioo, cha jâkanaa ndo ma ndian vata ña xâani nde'e Cristu, vati ka'nú ga ma Tati Ií Ndioo ña iyo chí'in ndo kua ma tati xaan ña iyo nuu ñu'u' ñuñivi i'ya.

5 Tava ndian iyo kuenda ma kui'na kùu na, yakan va kà'an na ma tu'un kà'an nia ndian iyo ñuñivini. Ta takan ma ndian tüvi chînuni ña iyo ñuñivi jachi'in na ma tu'un kà'an na ndia.

6 Va taku maa yo, ti ndian jàchi'in tu'un kà'an Ndioo kùu yo, yakan va ma ndian iyo kuenda Ndioo jàchi'in na ma tu'un kà'an yo, va ma ndian tüvi iyo kuenda Ndioo ti ni tüvi jàchi'in na ma ña kà'an yo. Yakan va takan iyo yi ña ja'a yo, ikan na ku'va yo kuenda nda ndian kùu ma ndian kà'an ma tu'un ndicha chi'in ma Tati Ií Ndioo ta nda ndian kà'an tu'un vata chi'in ma tati kini.

Ndioo kùuni ra nde'e ra ndisaa yo

7 Ndyo'o yani iyo yi ña kuunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, ti kua ikan jàna'a ma Racha'nu Ndioo nuu yo ña jà'a yo. Yakan va tandi'i nda yo kùuni va'a yo nde'o ta'an yo, ndian se'e Ndioo kùu yo, ta juuni kùu yo ndian nàkoto ndicha va'a Ndioo ndia.

8 Va taku ma ndian tüvi kùuni na nde'e na ma ndian kùu ta'an na, na tüvi nàkoto na ma Racha'nu Ndioo. Ti ma Racha'nu Ndioo, kùu ra iin ra ya'a kùuni nde'e ra yo.

9 Vati ma Racha'nu Ndioo kua ikan jàna'a ra nuu yo ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo ora tâchi ra ma ra uvanuu ra kùu Se'e ra nuu ñu'u' ñuñivi i'ya, ikan na ku'va ra ma kivi koo ndito yo chi'in ra.

10 Ta ña'a ndicha va'a jàna'a yi yo ña Ndioo ya'a kùuni ra nde'e ra yo. Ti ji'na ga ra kùu ra ña kicha'a ra kùuni ra nde'e ra yo ta na yüvi maa yo kuu yo ña kicha'a yo kùunio ra. Yakan va cha'a' yakan kùu yi ña tâchi ra ma ra Se'e ra nuu yo kuenda ña na kuvi ra cha'a' yo, ikan na naa ma kuartio.

11 Yakan va ndyo'o yani iyo yi ña kuunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo takua jà'a ma Racha'nu Ndioo ña kùuni ra nde'e ra yo ndia.

12 Vati ni'iin ñivi takä'an nde'e na ma Racha'nu Ndioo, va tu kùunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, tajan ma Racha'nu Ndioo iyo ndicha kuii ra chi'in yo, ta juuni cha ndö'iin yo chi'in ra cha'a' ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo.

13 Yakan va cha chito yo ti iyo yo kuenda Ndioo, ta rakan iyo ra kuenda maa yo ndia, cha'a' ña tâchi ra ma Tati Ií ra ña na koo yi chi'in yo.

14 Ta juuni kàtitu'un kachin ndi nuu ndo ña juuni maa ndi ndë'e ndi ña Ndioo Tatá yo tâchi ra ma ra Se'e ra nuu ñu'u' ñuñivi, kuenda ña na jakakú ra kua'a' ñivi iyo ñuñivi i'ya.

15 Yakan va tandi'i ma ndian nàkoto ña Jesuu kùu ra ma ra Se'e Ndioo, ndisaa ndiakan iyo na chi'in Ndioo, ta Ndioo iyo ra chi'in na ndia.

16 Yakan va cha chito yo ta chinunio ña ma Racha'nu Ndioo kùuni ra nde'e ra yo chi'in ndisaa ma ñivi iyo ñuñivi. Ma Racha'nu Ndioo kùu ra iin ra ya'a kùuni nde'e yo. Ta nda ndian ni kuuni, ña iyo na kuenda kùuni na nde'e na Ndioo chi'in ta'an na, kùuni yi ka'an yi ña iyo na chi'in Ndioo, ta Ndioo iyo ra chi'in na ndia.

17 Vati tu cha ndö'iin yo chi'in Racha'nu Ndioo cha'a' ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo, tajan tüvi iyo yi ña yu'vio ma ora ni chaa ma kivi ña ni jakutuni ra ma ñivi. Vati taku maa yo cha jà'a yo ma ña va'a ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya takua jà'a ma Racha'nu.

18 Yakan va tuva ndicha ña kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo chi'in ta'an yo, na tüvi iyo yi ña yu'vio nde'o ra ma ora ni jakutuni ra ma ñivi, vati tu chito yo ña jà'a yo ma ña va'a ta na tüvi ndasio. Ti juuni ma ña ndasio kùu yi ña jànde'e yi tundo'o yo. Yakan va tu iyo nda yo ndasii, kùuni yi kà'an yi ña takä'an ndo'iin va'a anima yo chi'in ra cha'a' ña töve kùunio nde'o ra.

19 Takua maa yo, ti kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo vati ji'naga maa ra kùu ma ra kicha'a kùuni ra nde'e ra yo.

20 Ta tu iyo nda yo kà'an ña ya'a kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo, va juuni ma ora ikan xaanio nde'o ma ndian ta'an yo, iin ndian vatani kùu yo tuva takan. Va tu töve kùunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo ña kùu na ndian ndichin va'a nde'o, kùuni yi ka'an yi ña kùu kuunio nde'o ma Racha'nu Ndioo. Ta Rakan, ti töve ndichin va'a nde'o ra.

21 Takan kùu ta cha'a' yakan kùu yi ña chà'a ma Racha'nu Ndioo ma tu'un i'ya nuu yo: Tu ndicha ña kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo, kùuni yi ka'an yi ña kuunio nde'o ndian kùu ta'an yo ndia.

5

Cha jàkanaa ma ndian chinuni tu'un Ndioo ma ña kini

1 Yakan va tandi'i nda yo chinuni ña Jesuu kùu ra ma Cristu, ndisaa ndiakan kùu na se'e Ndioo. Ta ndisaa yo ña kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo Tatá yo juuni kùunio nde'o ma ndian kùu se'e ra ndia.

2 Yakan va tu kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo ta jachi'o ma tu'un ña tâchi ra nuu yo, juuni kua ikan kùu koto kachin yo ña kuunio nde'o ndian kùu se'e ra ndia.

3 Vati jàna'a yo ña kùunio nde'o ma Racha'nu Ndioo ora jàchi'o ma tu'un ña kà'an ra, ti tandi'i ma tu'un tâchi ra nuu yo töve ndetiñu jà'a yo yi.

4 Vati tandi'i nda yo kùu se'e Ndioo cha jàkanaa yo ma ña kini ña iyo ma ñuñivi cha'a' ña chinunio ma tu'un Jesucristu.

5 Yakan va, ¿nda yo kùu ma ndian jàkanaa ma kuati iyo nuu ñu'u' ñuñivi?, kùuni ndo. Ma ndian chinuni ña ma Racha'nu Jesuu kùu ra ma Se'e Ndioo, ndiakan kùu ma ndian jàkanaa.

Tu'un kà'an naja kua iyo ma ra se'e Ndioo

6 Ora kichi ma Racha'nu Jesucristu ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya jàna'a ra nuu yo ña kùu ra Se'e Ndioo ora jàkunduta ra ta juuni ora châti ra ma nii ra. Yüvi chi'in ma takuini kùu yi ña jàna'a ra nuu yo va juuni chi'in ma nii ra ndia. Ta ikan jan châ'a ra ma Tati Ií ra nuu yo, ikan na ku'va yi kuenda nuu yo cha'a' ma ña ndicha ña kà'an ra.

7 Ta cha'a' yakan kùu yi ña iyo uni ta'an yi ña kùu yi testigu ma andivi: Racha'nu Ndioo Tatá yo chi'in ma ra kùu tu'un Ndioo, ta Tati Ií ra ndia. Ndi uni yi kùu yi iin ni ña kua kùu yi.

8 Ta juuni iyo uni ta'an yi ña kùu testigu ma nuñu'u' ñuñivi i'ya ndia: Ma Tati Ií Ndioo chi'in ma takuui chi'in ma nii. Ndi uni yakan indukuni kua kà'an yi.

9 Ta tu chinunio ma tu'un kà'an ñivi chi'in yo, ta iyo yi ña chinuni ga yo kua kà'an Racha'nu Ndioo, vati kà'an ra cha'a' naja kua iyo ma ra kùu Se'e ra chi'in yo.

10 Yakan va tu chinunio ma tu'un ma ra Se'e Ndioo, cha chìto yo ti ña ndicha kùu ma tu'un ña kà'an Ndioo cha'a' Se'e ra ña iyo tichi anima yo, va taku ma ndian tüvi chinuni ma tu'un Ndioo, ndiakan kàti na ti mamaa tu'un vatani kùu ma ña kà'an ra. Takan kàti na ti tüvi chinuni na ña tu'un ndaa kùu ma ña kà'an Ndioo cha'a' ma ra kùu Se'e ra.

11 Ma Racha'nu Ndioo cha kàti kachin ra nuu yo, ti kùuni ra ña na ni'o nuu ni koo yo endeeni chi'in ra. Ta cha'a' ña ndö'iin yo chi'in Se'e ra kùu yi ña ni'o nuu ni koo yo endeeni chi'in ra.

¹² Yakan va ma ndian chinuni tu'un ma ra Se'e ma Racha'nu Ndioo, cha nì'i na yi, va takua ma ndian tüvi chinuni tu'un ma ra Se'e Ndioo, na tüvi nì'i na yi.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Xuva kuenda ña jàkuninaa ra ma ñivi

¹³ Tài ma tu'un i'ya kuenda ndo ndian chinuni tu'un ma Racha'nu Jesuu ra kùu Se'e Ndioo, ikan na koto kachin ndo ña cha nì'i ndo nuu ni koo ndo endeeni chí'in ra.

¹⁴ Yakan va na tüvi iyo yi ña yu'vio kà'an yo chí'in ma Racha'nu Ndioo, vati cha kàti ra ña tu kà'an yo chí'in ra ma ña va'a ña kùuni maa ra, ni taso'o ra ma ña kà'an yo.

¹⁵ Yakan va cha chíto yo ti ora kà'an yo chí'in ma Racha'nu Ndioo, taso'o ra ma ña kà'an yo. Ta juuni cha chíto yo ña tu chíkan yo iin nakuyi nuu ra, ta cha nì'o yi ndia.

¹⁶ Ta tu nde'o ña ma ndian kùu ta'an yo jà'a na iin kuati, ña tüvi iin kuati ka'nu ña kundaka yi na iti' nuu kuvi na endeeni, na ka'an yo chí'in Ndioo kuenda na, ikan na jaka'nuni ra ma kuati na ta ku'va ra iti' koo ndito na chí'in ra. Ta tu ja'a na iin kuati ka'nu ña iyo yi ña kuvi na endeeni, ta tüvi iyo yi ña ka'an yo cha'a' na nuu Ndioo tuva takan.

¹⁷ Yakan va tandi'i ma ña tüvi va'a ña jà'a ma ñivi iin kuati kùu yi. Va töve ndisaa kuati ña jà'a ma ñivi ndàka yi nuu kuvi na endeeni.

¹⁸ Ta juuni cha chíto yo ña ndisaa ndian kùu se'e Ndioo, töva iyo na ña ja'a na kuati, vati ma ra Se'e Ndioo kùu ma ra jà'a kuenda na. Ta cha'a' yakan kùu yi ña na kùu ga ja'a ma kui'na ja'án' ña na ku'un na iti' kini.

¹⁹ Va cha chíto yo ti ñivi iyo kuenda Ndioo kùu maa yo, va cha yatin ndisaa ma ñivi ñuñivi kùu ma ndian iyo kuenda ma kui'na.

²⁰ Ta juuni cha chíto yo ña kíchaa ma ra Se'e Ndioo nuu ñu'u' ñuñivi i'ya ta chà'a ra chinituni yo, ikan na nakoto yo ma Ndioo ndicha. Ta cha'a' yakan kùu yi ña indukuni iyo yo chí'in ra, ta chí'in ma ra Se'e ra Jesucristu ndia. Yakan va ma rakan kùu ra ma Ndioo ndicha, vati chà'a ra nuu koo yo endeeni chí'in ra.

²¹ Yakan va ndyo'o se'yu, na ja'a ndo kuenda nuu ndo ta tüva iyo yi ña jaka'nu ga ndo ma ndioo yutun ña jànda'viña'a. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu uvi ña tāa racha'nu Xuva

Nduva'a kuii kunda'vini Xuva ma ndian iyo kuenda Ndioo

¹ Yu'u iin ra kuxini ndian chinuni, tài tutu i'ya kuenda yo'o iin ña'a ña kùu iin ña káchin Ndioo ña kùun iin ñivi ra, ta juuni tài yi kuenda ndian kùu se'un ndia. Ndicha kuii ña ya'a kùun iin ñivi nde'i ndo. Ta yüvi yu'uni va juuni ndisaa ndian nàkoto ma tu'un ndaa, juuni kùuni na nde'e na ndo ndia.

² Yakan va nduva'a kùun iin ñivi nde'i ndo cha'a' ña cha chito yo ma tu'un ndaa, ta ma tu'un ikan ti na tüva ni naani yo yi, vati endeeni koo yi chi'o.

³ Ma Racha'nu Ndioo ra kùu Tatá yo chi'in ma Racha'nu Jesucristu ra kùu Se'e ra, na ku'va ra ma ñamani ra nuu ndo ta na kunda'vini ra ndo, ikan na koo vii ndo chi'in ta'an ndo. Ta na takan ja'a ra chi'in ndisaa yo ña nàkoto ma tu'un ndaa, ta juuni ndisaa yo ña ya'a kùuni yo nde'o ta'an yo ndia.

⁴ Yakan va nduva'a kuii chisii vati nde'i uvi uni ndian kùu ñivi ta'an ndo ña chinuni ndicha ma tu'un ndaa, ta jà'a na takua kà'an ma Ndioo Tatá yo ña na ja'a yo.

⁵ Ta vitin ndyo'o ndian chinuni, chikain ñamani nuu ndo ña na ndakimani ndo ma ñivi ta'an yo ña kùuni na nde'e na ta'an na ndia. Ta ma tu'un ña tài kuenda ndo ma vitin, ti na yüvi tu'un chaa kùu yi kuenda yo, vati ma tu'un ña cha chini yo nda ora kicha'a yo chinuni yo kùu yi.

⁶ Yakan va jàna'a yo ña ya'a kùuni yo nde'o ma Racha'nu Ndioo ora chàkuu yo kuenda jachi'o ma tu'un ña kà'an ra, vati cha kàtitu'un ma Ndioo Tatá yo chi'in yo ña iyo yi ña na koo yo kuenda kùunio nde'o ma ndian kùu ta'an yo, takua cha chini ndo ma ora kicha'a ndo chinuni ndo nikü.

⁷ Vati nuu ma ñu'u' ñuñivi i'ya chàkunuu nduva'a kuii kua'a' ma ndian janda'viña'a iyo vitin. Ta juuni ma ndiakan kùu ma ndian töve ku'va na kuenda ña ma Racha'nu Jesucristu kùu ra iin ra'i'i ndicha ora kâku ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. Takan kà'an na ña kùuni na janda'viña'a na yo, vati xanaa na nde'e na ma Racha'nu Jesuu.

⁸ Yakan va na ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma tu'un jàna'a na, koto jànaa ndo ma ya'vi ña jàkanaa ndo cha'a ma tiñu cha jà'a yo kuenda Ndioo. Vati iyo yi ña ni'i ndo tandi'i ña va'a ña chà'a ma Racha'nu Ndioo Tatá yo nuu ndo.

⁹ Ta ndian tiso tiaga siki ña jà'ani na ña kà'an na ma tu'un ña jàna'a Cristu nuu yo, kùuni yi ka'an yi ña na tüva iyo ma Racha'nu Ndioo chi'in na tuva kua ikan jà'a na. Vati tu endee kuà'an yo iti' ra takua jàna'a ma Racha'nu Cristu, kùuni yi ka'an yi ña iyo ma Ndioo Tatá yo chi'in yo, ta juuni iyo ma Racha'nu Se'e ra chi'in yo ndia.

¹⁰ Ta tu iyo nda ndian chaa nuu iyo ndo va tüvi jàna'a na tu'un ndaa takua kà'an ma tu'un jàna'a ma Racha'nu Cristu, va'aga ña na töve kàna'a a ndo chi'in na, ta ni kù'va ndo ve'e ndo kundaa na ndia.

¹¹ Vati tu iyo ndaa ndyo'o ña tiñu'u ndo na, kùuni yi ka'an yi ña indukuni kùta'an ndo chi'in ma ña kini ña jà'a na ndia.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Xuva

¹² Ìyo kua'a' ga ma tu'un ña kùuni ka'in chi'in ndo, vati töve kùuni tai yi nuu tutu. Va'a ga ña ku'un mai ma nuu ìyo ndo, ta ikan natu'un ta'an yo yi, ikan na sii kùuni ndisaa yo.

¹³ Ta vitin ma ñivi ta'an ndo ndian ìyo i'ya, ndian kāchin ma Ndioo, tàchi na iin saludu nuu ndo. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu uni ña tāa racha'nu Xuva

Xuva kàtitu'un ra ña iin ra va'a kùu ma ra nàni Gayu

¹ Yu'u iin ra kuxini ndian chìnuni, tàchi tutu i'ya nuyn, yo'o ra nàni Gayu, ra merui ña ndicha kuii kùunj nde'i.

² Yo'o yani, kà'in chi'in Ndioo kuendaun, ikan na koo va'un takua kùuni ma Racha'nu Ndioo ña koun, vati tüvi kùunj nuva ta'un ja'a ma kue'e ndia. Yakan va na koo va'un chi'in ndisaa ma tiñu va'a ña jà'un.

³ Nduva'a kuii chìsj or a kíchi kàtitu'un ma ndra yani yo nui ña iyo ma tundeeni Ndioo chi'un, ti endeeni kua'un ma iti' ndaa.

⁴ Ta cha'a' yakan kùu yi ña nduva'a kuii chìsj, vati cha chíttoi cha'a' ma ndian kùu se'i, vati endee kuà'an na ma iti' ndaa takua kùuni ma Racha'nu Ndioo ña na ja'a na.

⁵ Yo'o yani, ya'a va'a ja'un ña tìndeun ma ndian kùu ta'an yo ña chìnuni kíchi inga ñuu ora chàa ndra chànde'e ndra ñuyn ma nuu iyo ve'un vaji töve nàkotoun ndra.

⁶ Ta ndiakan kùu na ña châ'a na kuenda nuu ma ndian chìnuni tu'un Cristu ña ya'a ga kùuniun nde'un na. Ta vitin chìkain iin ñamani nuyn ña na tìndeun na chi'in ndisaa ma ña chiniñ'u na, ti takan va'a kùuni ma Racha'nu Ndioo. Ta takan ja'un, ikan na ku'un va'a na ma iti' nuu.

⁷ Vati cha'a' ña tiñu'u na ma Racha'nu kùu yi ña chàkunuu na, ta töve jà'a na ña kí'in na ña soko ma ndian töve chìnuni.

⁸ Yakan va iyo yi ña nanduku yo naja tìndee yo na, ikan na ndo'iin yo chi'in na, ti indukuni jàtiñu yo kuenda ma tu'un ndaa.

⁹ Yu'u tāi iin tutu ta tâchi yi nuu ma ñivi chinuni ikan, va ma ra nàni Diòtrefe ti na tüvi kùuni ra jachi'in ra ma ña kà'an yi, vati maa ra kùu ma ra chàta'ani ka'nda tiñu.

¹⁰ Yakan va ora ni chai ma ndakan, tajan ni katitu'in nuu ndo cha'a' ma kuati jà'a ra, vati cha chînitu'in ña kà'an ra tu'un vata chata ndi, ta yakan ti na yüvi ña va'a kùu yi. Vati na tüvi ndaki'in maani ra ma ndian kùu ta'an yo ndian vâchi inga ñuu vaji ndian jàtiñu kuenda Ndioo kùu na. Ta nda ma inga ndian chìnuni ña iyo chi'in ra juuni na tüvi chà'a ra ña na ndaki'in maani na na ndia. Va tu jà'a na yi tajan rakan ti tavani'i ra na ma tichi veñu'u ta tüva cha'a' ra ña ki'vi ndiko na.

¹¹ Yakan va yo'o yani koto jà'un takua jà'a ma ñivi ikan, va'aga na ja'un ma ña va'a. Vati ma ndian jà'a ma ña va'a, ndiakan kùu ma ñivi Ndioo, va ma ndian tüvi jà'a ma ña va'a, kùuni yi ka'an yi ti na tüvi nàkoto na ma Racha'nu Ndioo.

¹² Ndisaa ñivi cha chà'a na kuenda ña iin ra va'a ndicha kùu ma ra nàni Demetriu, ta ndicha ña takan kùu yi. Yakan va ndava nda ndyu'u kà'an ndi ña iin ra va'a kùu ra ta chítoun ti ña ndaa kùu ma ña kà'an ndi.

Xuva kà'an ra ma tu'un nuu ndi'inia

¹³ Iyo kua'a' ga ma tu'un kùunj ña kotoun va tüvi kùunj tai yi nuu tutu.

¹⁴ Vati yu'u chànini ña va'a ga ña ku'un mai kunde'i ñuyn ma nuu iyoun numini tuva kuyatj, ta ikan natu'un ta'an yo yi.

¹⁵ Yakan va na koo viiun chi'in Ndioo, ta ma ndian meru yo tàchi na iin saludu nuyn. Ta juuni na katitu'un ma saludu i'ya nuu ta'ii'iin ndian ñivi kùu meru yo ndian iyo ndakan ndia.

Tutu ña tāa racha'nu Juda, ra kùu tatuñ Jesuu

¹ Yu'u Juda ra kùu yani Jandiau, ra jàkuu tiñu nuu ma Racha'nu Jesucristu, tâchi saludu nuu ndyo'o ti ma Racha'nu Ndioo Tatá yo kâchîn ra ndo ta kùuni ra nde'e ra ndo, ta ma Racha'nu Jesucristu kùu ra ma ra kùmi ra ndo.

² Ta na kunda'vini ga ma Racha'nu nde'e ra ndo ta na koo vii ndo ta kùuni ndo nde'e ndo ta'an ndo, takua kùuni ma Racha'nu nde'e ra ndo.

Nuu kà'an Juda chata ma ndian kùu matru ña jàna'a tu'un vata

³ Ndyo'o yanj ndian ya'a kùuni nde'i, cha iyo tiempu ña kùuni tai iin tutu kuenda ndo ña kà'an yi cha'a' ña kàkú ndo jà'a Ndioo kua jàkakú ra yu'u ndia. Va vitin tài tu'un i'ya kuenda ndo ti iyo yi ña janinj ndo, koto kù'va ndo ña jakesiñ na ndo, ta sama na ma tu'un ndaa cha'a' ma Racha'nu Jesuu ña chinuni ndo ña iin cha'ani châ'a ra yi nuu tandii' yo ndian kùu ñivi ra.

⁴ Vati iyo iin ma ndra cha kí'vi xe'e ma tañu ndo ña jà'ani ndra ña ndra va'a chinuni tu'un Ndioo kùu ndra. Ta takan jànda'viñ'a' ndra ndo ti yüvi ma ndian chinuni kùu ndra takua kùu ndo. Ti jàna'a ndra ña va'ani tu ki'vi ndra ja'a ndra ma ña kini cha'a' ña cha iyo ma ñamani Ndioo chi'in ndra, kùuni ndra. Ta juuni kàti ndra ña ma Racha'nu Jesucristu yöve uvanuu ra kùu ma ra chito'o yo, kàti ndra. Yakan va kua kàti ma nuu tutu Ndioo tatiempu, ma Racha'nu Ndioo ni jakutuni ra ma kuati ndrakan, ikan na nde'e ndra tundo'o cha'a' ña jà'a ndra.

⁵ Ta vaji cha chito ndo, ta vitin kùuni jakuku'un ndikonj ndo ña ma ora cha yâ'a jakakú ndio ma Racha'nu Ndioo ndian judíu ndian kùu ñivi ra ma nuu tundo'o ña jànde'e ma ñivi iyo ma ñuu Egiptu ma tatiempu. Ta ma ora cha yâ'a yakan, ma Racha'nu Ndioo jànde'e ra ma tundo'o fa jânaa ra ma ndian judíu ndian tüvi chinuni ña chîyo tañu na ndia.

⁶ Ta jàkuku'uni ndo ña iyo kua'a' ma tati ña jà'a tiñu nuu Ndioo ña tüvi jà'a na tiñu nuu ra takua iyo yi ña ja'a na yi, ti ndâkoo na yi niku. Va ma tati ikan cha chû'ni ma Racha'nu Ndioo na ma nuu naa chí'in ma kadena kaa kuenda ña na nde'e na tundo'o endeeni, nda kati chaa ma kivi nuu ndi'inia ña Ndioo ni jakutuni ra na cha'a' ma kuati na.

⁷ Ta indukuni tâ'an ma ndian iyo ñuu Sodoma chi'in ma ñuu Gomorra chí'in ma inga ma ndian iyo ma ñuu kuati ña kândii yatini xiin yi. Ma ndra ñuu ikan nduva'a kuii kua'a' kuati jâ'a ndra chí'in ma kuñu ndra, nda kati chàta'ani ndra ki'vi ndra juuni chí'in ndra'ii chí'in ndra. Yakan va indukuni jâ'a ma Ndioo chí'in ndra ti jânaa ndi'i ra ma ñuu ikan chí'in ñu'u. Ta ma tu'un i'ya jàna'a yi nuu yo ña takan Ndioo ni ja'a ra chí'in ma ndian jâ'a ma ña kini takan. Va ni jande'e ra tundo'o na, ta ni jakutuni ra ma kuati na, ikan na kayu na endeeni.

⁸ Ta juuni ma ndra jâ'a' ña kùu ndra matru ikan, ña iyo tañu ndo juuni jâ'a ndra ma ña kini, ta takan töve tiñu'u ndra ma kuñu ndra, ta kàti ndra ña ma ña chàni ndra tichi ñuma'na ndra iyo ma ndatu Ndioo chí'in yi kuenda ndra, ña na katitu'un ndra yi nuu ma ñivi ña na jachi'in na yi. Ta töve jachi'in ndra ma Racha'nu Ndioo ta ndava kâ'an ti'ini ndra chata ma ndatu ma tati ña jâ'a tiñu nuu ra ndia.

⁹ Vati ni ma tati ña nàni Mike, ña chà'nda yi tiñu nuu ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ta ma tati kùxini ikan vaji iyo ndatu yi, tüvi ní kuuni yi tisokuati yi ma kui'na ora kànita'an yu'u yi cha'a' ma ñunda'yu ma Moisés. Vati ndákoo ma tati kùxini ikan yi nuu nda'a ma Ndioo ta te'en nàka'an yi chi'in ma kui'na: "Ma Racha'nu Ndioo, na jande'e ra tundo'o ñun", kàti yi.

¹⁰ Ta ma ndra matru vata ikan chàtu'un ndra ta kà'an ti'ini ndra cha'a' ma ña tüvi kutuni va'ani ndra. Ta ma ña töve va'a ña jà'a ndra indukuni jà'a ndra yi takua jà'a kiti ña töve kuii chìto ndri ña jà'a ndri. Yakan va ni jandi'i maa ndra nuu ndra cha'a' ma ña jà'a ndra takan.

¹¹ Va nda'vei ta'an ma ndrakan ña kuà'an ndra ma iti' kini takua jà'a ma ra nàni Caín. Ta cha'a' xu'un' ma ña nànduku ndra jakanaa ndra kùu yi ña ndákoo ndra ma tiñu va'a jà'a ndra, ta kí'vi ndra jà'a ndra ma ña kini takua jà'a ma ra nàni Balaam. Ta chì'i ndra takua chì'i ra nàni Coré cha'a' ña töve ní jachi'in ndra ma ña kà'an ma Racha'nu Ndioo.

¹² Iin ña tukanuuni kùu yi ora chàa ma ndrakan nuu ndò'iin ndo ña jà'a ndo viko ta jàka'nu ndo ma Ndioo. Ti endee chàchi ndra ta chì'i ndra, ta ya'a ga sii kùuni ndra ta töve tiñu'u ndra ma Racha'nu Ndioo. Ta nànduku ndra ma ña va'a kuenda maani ndra. Ta kùu ndra takua kùu ma viko ña tüvi ndiso yi takuii ña kèñu'u ma tati yi te'en tikan, ta juuni kùu ndra takua kùu ma yutun ña tüvi jàtiñu ndrun ma tiempu ña iyo yi ña jatiñu ndrun. Yakan va ndisaa ma ndra jà'a takan cha chì'i ndra takua kùu ma yutun ití ña chì'i ndrun chi'in ndava nda ma yo'o ndrun ndia.

¹³ Ndisaa ma ña jà'a ndra kùu yi ña jàkukanuu yi ndra ti ya'a kini kùu ma ña jà'a ndra, ta kùu ndra takua kùu ma xikiñu kini ña chàkoso yu'u tañu'u jà'a ma ola ka'nu. Takua ma ndoso chinù ri iti' andivi ta numini naa ri, takan kùu yi chi'in ma ndrakan, ndra chàkunuu te'en tikan, va numini ni naa ndra endeeni, ta ni kindoo ndra ma nuu naa.

¹⁴ Takan kùu ta kuenda ma tu'un i'ya cha kàtitu'un ma ra nàni Enoc, ma ra kùu tata ucha ma Adán, te'en nàka'an ra chata ma ndian jà'a takan: "Ndè'i ma Racha'nu ña vâchi ra chi'in nduva'a kuii kua'a' mii ma ndian ií ndian jàkuu tiñu nuu ra chi'in ra.

¹⁵ Vâchi ra ta ni jakutuni ra cha'a' ndisaa kuii kuati ña jà'a ma ndian kini cha'a' ña töve chinuni na tu'un ra. Ta juuni ni jande'e ra tundo'o ma ndian kà'an ti'ini chata ra ndia." Takan kâti Enoc tatiempu.

¹⁶ Ndisaa ndra matru vata ikan endee ka'anti'ini ndra chata nda ña ni kùuni, ti tüvi kindoo ya'ani ndra chi'in ma tu'un ña kà'an na. Ta endee chàtu'un ndra ma ña jà'a inga ñivi. Vati ma ña nànduku ndra jà'a ndra kùu yi ña na kindoo va'a ndra juuni chi'in maa ndra. Ta ya'a chàta'ani ndra jandotayi ndra ndra. Ta chàta'ani ndra jandomani ndra ma ñivi chi'in ma tu'un vii kuenda ña kùuni ndra kindoo va'ani ndra chi'in na.

Juda jàkuninaa ra ma ndian chinuni tu'un Ndioo

¹⁷ Va taku ndyo'o ndian yaní ndian ya'a kùuni nde'i, na kuku'un va'ani ndo takua kàtitu'un ma ndra kùu tatus Jesucristu.

¹⁸ Vati ndrakan kàtitu'un ndra ña ma nuu ni ndi'i ma ñuñivi ni koo ñivi ña ni ka'an ti'ini na chata ma ndian kùu ñivi Ndioo, ta ni ja'a na ma ña kini takua kùuni maa na.

¹⁹ Ta juuni ndrakan jàkesiin ndra ma ñivi, ta jà'a ndra ma ña kini ña chàta'ani maa ndra ja'a ndra, vati töve iyo ma Tati Ií Ndioo chi'in ndra.

20 Va taku ndyo'o ndian kùu yani ña chinuni tu'un Ndioo, na chinuni va'a ga ndo ma tu'un ra, ikan na ni'i ga ndo naja kua koo íí ndo chi'in ra. Ta juuni na ka'an ndo chi'in ma Racha'nu Ndioo kuenda ña na tindee ma Tati Ií ra ndo.

21 Yakan va na koo va'a ndo chi'in Ndioo cha'a' ña ya'a kùuni ra nde'e ra ndo. Ta na kuatu va'a ndo ma Racha'nu yo Jesucristu ma ora ni chaa ma kivi ña ni ku'va ra ña na koo ndito ndo chi'in ra endeeni cha'a' ña ya'a kunda'vini ra ndo.

22 Ta na kunda'vini ndo ma ndian ta'an ndo ña tüvi chinuni va'a,

23 ta na tindee ndo ma inga ñivi, ikan na kakú na koto ku'un na ma andaya'. Ta inga na na kunda'vini ndo nde'e ndo na vaji juuni iyo yi ña ja'a ndo kuenda nuu ndo chi'in ma ña kini jà'a na, koto juuni maa ndo na kë'vi ndo ja'a ndo ma ña kini ña jà'a na ndia.

Ma tu'un nuu ndi'inia ña kà'an Juda ña jàka'nu ra ma Racha'nu Ndioo

24 Ta ma Racha'nu Ndioo iyo ndatu, kuenda kumi ra ta takan töve ja'a yo ma kuati, ikan na kuu chaa yo koo yo ma nuu iyo ra. Ta ni kuu yo takua kùu iin ja'ma chaa ña nñ'iin ta'vi töve meku ta nduva'a sii ni kuuni yo ora chaa yo nuu iyo ra.

25 Yakan va na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo, ti uvanuu ra kùu ma ra kùu jakakú yo cha'a' ma Racha'nu Jesucristu. Ti ma Racha'nu Ndioo kùu ma ra chà'nda tiñu ta iyo kua'a' ndatu ra ta ra nduva'a ka'nu kùu ra ndia. Yakan va na jaka'nu yo ra vitin, itaan ta endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

Tutu tāa ma racha'nu Xuva nuu kātitu'un ma Racha'nu Jesuu nuu ra cha'a' ña ni kuu

Nuu jāna'a ma Racha'nu Jesuu nuu ma Xuva

¹ Ndioo chā'a ra ña na katitu'un Jesucristu tu'un i'ya, ikan na jana'a ra ma ndian jà'a tiñu nuu ra, cha'a' ma ña ni ta'an yo numi kuiini ma tiá iti' nuu. Vati ma Racha'nu Jesucristu tāchi ra iin tati jàkuu tiñu nuu Ndioo, ikan na katitu'un yi tu'un i'ya nuu Xuva ra jàkuu tiñu nuu Jesuu.

² Ta ma Xuva kùu ra, ra kātitu'un ndaa ra nuu ma ñivi ndisaa kuii tu'un ña tāchi Ndioo ra chí'in tu'un ña jāna'a ma Racha'nu Jesucristu nuu ra ndia, vati Xuva chā'a ra koto ma ñivi ndisaa kuii ña nde'e ra.

³ Ta na sii kuuni ma ndian jàkua'a ma tu'un i'ya ña kà'an ña ni kuu, ta juuni na sii kuuni ndian taso'o yi ta jachi'in na ña kà'an yi, vati cha kuyatin ma ora ña ni chinu ma tu'un i'ya ña kà'an yi.

Xuva tāa ra ma tu'un i'ya kuenda ndian chìnuni tu'un Jesucristu ndian küt'i'vi ta'an ma ndi ucha ñuu ña kändii ma iti' ñu'u' Asia

⁴ Yu'u Xuva, tài ma saludu i'ya ta tāchi yi kuenda ndisaa ndyo'o ndi ucha veñu'u ndian iyo ninii ka'nú ma ñu'u' Asia ña kùu ndo ucha veñu'u ma Racha'nu Jesucristu. Ma Racha'nu Ndioo ndo, na ku'va ra ma ñamani ra nuu ndo, ta na ku'va ra ña na koo vii ndo kuenda ra, ti maa ra kùu ra ña iyo ra ma vitin, ta maa ra kùu ra ña cha takani iyo, ta maa ra kùu ra ña ni kichi ra tiá iti' nuu ndia. Ta juuni na ku'va ma ndi ucha nuu ma Tati Ií Ndioo ñamani yi nuu ndo chí'in ña koo vii ndo ndia, nda ma nuu ka'in yi iti' nuu chà'nda Ndioo tiñu.

⁵ Ta nda nuu ma Racha'nu Jesucristu na ni'i ndo ñamani Ndioo ta na koo vii ndo ndia, ti rakan kùu ra testigu ndaa, ta ra nunuu ña nātaku tañu ma ndian ndií, ta chà'nda ra tiñu nuu tandi'i ma ndra kumitiñu ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi i'ya. Vati Cristu ikan kùu ra ña ya'a kùuni ra nde'e ra yo, ta cha jānandoo ra ma kuati yo cha'a' ña chāti ma nii ra cha'a' yo.

⁶ Ta juuni jā'a ra yo ña na kùu yo takua kùu ma ndra kùu rey ndra chà'nda tiñu, chí'in ña na kuu yo sutu, ndra jàka'nu ma Racha'nu Ndioo Tatá yo. Yakan va na jaka'nu yo ma Racha'nu Jesucristu, ta na koo ndatu ra endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

⁷ jNa nde'e ndo!, vati Cristu vâchi ra tañu ma viko. Ta ikan ndisaa na ni nde'e na ra, ta nda ma ndian xaani ni nde'e na ra, ta nda ma ndian jātakue'e kuñu ra ni nde'e na ra ndia. Ta tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi ni kuaku na ma ora ni nde'e na ra, ta ndicha ña takan kùu yi, ta takan ni kuu yi ndia.

⁸ Vati ma Racha'nu Ndioo kà'an ra ña: "Yu'u kùu ma ra nunuu, ta ma ra nuu ndi'inia, takua kùu ma letra A chí'in Z, ti yu'u kùu ma ra kuxini ma vitin, ta kùi ma ra takani kùi niku, ta kùi ma ra ni kichi iti' nuu ndia." Takan kāti ma Racha'nu Ndioo ra ya'a iyo ndatu.

Nuu nde'e ma Xuva ma Racha'nu Cristu takua ndè'o iin nakuyi ora chàño

⁹ Yu'u ra nàni Xuva, ra juuni chìnuni takua chìnuni ndo, ti cha ndo'iin chí'in ndo cha'a' ma Racha'nu Jesuu. Yakan va juuni ni ni'í nuu ni koi chí'in ndo ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, ti juuni ya'a jāndeeni ña nde'i

tundo'o ndia. Vati cha'a' ña kàtitu'in ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi cha'a' ma Racha'nu Jesucristu, kùu yi ña tâchi na yu'u kuenda ña ndè'i tundo'o ma tichi ku'u ña nàni Isla Patmo.

10 Vati iin kivi ña na jaka'nu yo ma Racha'nu kûu yi ña ndai jaka'nui ra chi'in ndatu ma Tati Ií Ndioo, tajan ma iti' chatai chînj iin tati ña ya'a kanachaa, takua kùu iin tati ma yutun tìvi

11 ña te'en kà'an yi chi'jn:

—Yu'u kùu ma ra nunuu ta ma ra nuu ndi'inia, takua kùu ma letra A chi'in Z, ta cha'a' yakan kùu yi, ña yu'u kùunj ña na taun iin nuu tutu ma ña ndè'un, tajan na tachiuñ yi ma nuu ndi ucha ma veñu'u, ndian chinuni ña iyo ma iti' ñu'u' Asia. Taku nuu ma ñivi Ndioo ña iyo ma ñuu Efesu, chi'in nuu ma ñivi Ndioo ña iyo ñuu Esmirna, ta nuu ma ñivi Ndioo ña iyo ñuu Pérximo, ta nuu ma ndian iyo ñuu Tiatira, ta nuu ma ndian iyo ñuu Sardis, ta nuu ma ndian iyo ñuu Filadelfia, ta nuu ma ndian iyo ñuu Laodicea ndia.

12 Ta ma ora chikoni'i ndioi ma iti' chatai ña kùunj nde'i yo tati kùu ma ña kà'an chi'jn, tajan ikan nde'i ucha ta'an ma kandileru oro nuu chàkuuin ma tima.

13 Ta tañu ma ndi ucha ta'an ma kandileru nuu chàkuuin ma tima, ikan nde'i iin ma ra kàa takua kàa ma ra se'e ñivi ña ñu'u ra iin ja'ma kani, ña chàa yi ndava nda sukun cha'a ra, chi'in iin pañu oro ña chàa yi ndava nda pechu ra.

14 Ta ma ixi xini ra kuichin la'ndi yi, takua kuichin ma ixi ma mvechala, a takua kuichin ma nieve, ta ma tichi tinuu ra, va kàa yi takua kàa ma yaa ñu'u.

15 Ta ma cha'a ra, va kua'á yi takua kàa ma kaa bronce ma ora kàyu yi ma tichi hornu. Ta ma tati ra, nduva'a ni'i kà'an yi, takua jà'a ma yuta ña nduva'a kàyu jà'a yi.

16 Ta ma tichi ma nda'a' kua'a ra, ka'in ucha ta'an ma chele, ta iin machiti ña xaan nduví chiyo, kùu yi ña kée yi tichi yu'u ra. Ta ma nuu ra va nduva'a tàcha yi, takua tàcha ma nduva nikandii ora ya'a xaan nde'e yi.

17 Yakan ya ma ora nde'i ra, ta ndùvai ma iti' cha'a ra takua ndùva iin ma ña chi'í. Tajan maa ra jündii ra ma nda'a' chiyo kua'a ra ma chatai, ta te'en nàka'an ra chi'jn:

—Na yü'viun ti yu'u kùu ma ra nunuu, ta ma ra nuu ndi'inia.

18 Ta juuni kùi ma ra iyo ma vitin, ti cha chi'i niku, va cha iyo ndito ndikoi ma vitin ta ndisaa tiempu, vati yu'u kùu ma ra iyo ndatu ña kùu janataku ndikoi ma ñivi ma nuu chi'í na. Ta vitin cha nda'i ma ndatiku ña jàna'a yi ña iyo ma ndatu ikan chi'jn.

19 Yakan ya na taun tandi'i ma ña nde'un: ma ña iyo ma vitin chi'in ma ña ni koo tiá iti' nuu ndia.

20 Ña'a kùu ma tu'un xe'e ña kà'an cha'a' ma ndi ucha ta'an ma chele ña nde'un ma tichi nda'a' chiyo kua'i, chi'in ma ndi ucha ta'an ma kandileru oro nuu chàkuuin ma tima: taku ma ndi ucha ta'an ma chele, ikan jàna'a yi, ña ndiakan kùu ma ndian tatum ña jùkuu tiñu nuu Ndioo ta ta'ii'in tatum ikan kùmi ra ma ucha ta'an veñu'u ndian chinuni nuu ucha ta'an ñuu. Ta ma ndi ucha ta'an ma kandileru oro nuu chàkuuin ma tima, ikan jàna'a yi ña, ndiakan kùu na ma ndi ucha ta'an ma veñu'u ndian chinuni ikan ndia.

2

Cristu kà'an ra kuenda ma ñivi ra ndian iyo ñuu Efesu

¹ Jesuu te'en kà'an ga ra chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatum Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Efesu: "Ta te'en kà'an ma ra iyo ucha ta'an ma chele ma nda'a' chiyo kua'a, ta juuni chàkunuu ra ma'ñu ma ndi ucha kandileru oro:

² Taku yu'u, ti cha chito ndi'i naja kua ya'a ni'i jàtiñu ndo, ta naja kua jàndeeni ndo chi'in ta'an ndo, ta juuni cha chitoi ña na kündee ga ndo nde'e ndo ña jà'a ma ndian kini ndia. Ta chitoi ña cha kicha'a ndo ki'in ndo ku'va ma ndra kà'an ña kùu tatum Ndioo, ta tüvi ndicha, ta juuni chitoi ña cha châ'a ndo kuenda ña mamaa ndra vataní kùu ndra.

³ Ta chitoi ña ya'a jàndeeni ndo, ta tüvi nî jaña ndo yu'u ña ya'a ni'i jàtiñu ndo cha'i, vaji ndè'e ndo tundo'o cha'a' ña chinuni ndo tu'un kà'in.

⁴ Va iyo iin nakuyi ña tüvi chàta'anj ña jà'a ndo, vati na tüva kùuni va'a ndo nde'e ndo ma Racha'nu ma takua jà'a ndo ora kicha'a ndo chinuni ndo tu'in niku.

⁵ Yakan va na kuku'uni ndo ma iti' va'a ña kuà'an ndo niku antea ña kësiin ndo yi, ta na chikoni'i ndiko ndo ku'un ndo ma iti' va'a inga cha'a' ma takua jà'a ndo ma ora kicha'a ndo chinuni ndo tu'in niku, ta tu töve ndakoo ndo ma iti' töve va'a ta chikoni'i ndiko ndo ma iti' va'a, tajan ku'in chata ndo ta namai ma kandileru oro nuu chàkuiin ma tima ma nuu ndo ta samai yi ma nuu ndaa yi.

⁶ Va iyo iin ma ña va'a ña jà'a ndo, cha'a' ña xaani ndo nde'e ndo ma ndian chàkunuu chi'in ma ra nàni Nicolaíta, vati nda mai ta xaani nde'i na ndia.

⁷ Yakan va tu iyo so'o ndo, na taso'o va'a ndo ma tu'un i'ya ña kà'an ma Tati Ií Ndioo nuu ndisaa ndo ndian iyo ta'i'i'in veñu'u ña chinuni tu'un Cristu. Vati ma ra kùu Tati Ií Ndioo kàti ra ña: tu kündee ndo jàkanaa ndo ma kuati; tajan ni ku'va ndioi ña na kachi ndo ma chiti yutun ña chà'a ma kivi koo ndito ndo ña ndaa ma nuu sukun nuu chà'nda Ndioo tiñu ma andivi."

Cristu kà'an ra kuenda ma ñivi ra ndian iyo ñuu Esmirna

⁸ Jesuu kà'an ga ra te'en chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatum Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Esmirna: "Ta te'en kà'an ra: Yu'u kùi ma ra nunuu, chi'in ma ra nuu ndi'inia, ta cha chí'i, ta nàtaku ndikoi.

⁹ Cha chito ndi'i naja kua kàa ma tiñu jà'a ndo, ta juuni cha chitoi ña ya'a nde'e ndo tundo'o cha'a' yi, ta ndà'vi ndo ndia. Va na yüvi takan kùu yi, ti chi'in ma tu'un Ndioo, nduva'a kuika ndo. Ta juuni chitoi ña na tüvi va'a jà'a ma ndian judíu ña kà'an na chata ndo, ta jà'ani na ña kùu na ndian iyo va'a na chi'in Ndioo, ta tüvi ndicha, ti java chí'in ma kui'na nàni Satanaa iyo na.

¹⁰ Va koto yü'vi ndo cha'a' ña ni nde'e ndo tundo'o, vati ma ndian jà'a tiñu nuu ma kui'na ni ti'i na uvi uni ta'an ndo ma tichi vekaa kuenda uchi kivi, ti ikan ni ki'in ndioán' ku'va ndo chí'in ma tundo'o ña ni nde'e ndo ikan. Va tu endee iyo va'a ndo chí'in ma Racha'nu Ndioo nda kati kuvi ndo, tajan yu'u ni ku'va ndioi ya'vi ndo, ti ni ni'i ndo nuu ni koo ndo chí'in Ndioo endeeni.

¹¹ Yakan va tu iyo so'o ndo, na taso'o ndo ma ña kà'an ma ra kùu Tati Ií Ndioo nuu ndo ma tichi ta'i'i'in veñu'u ikan. Vati tuva kundee ndo jakanaa

ndo ma kui'na, tajan na tüva ni nde'e ndo tundo'o ña ni ta'an ma ndian iyo yi ña kuvi cha'a' uvi."

Jesucristu tàchi ra ma tu'un i'ya kuenda ma ndian iyo ma veñu'u ñuu Pérgamo

12 Jesuu te'en kà'an ga ra chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatum Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Pérgamo: "Ta te'en kati ma ra naa ma machiti kundu ña xaan ninduvi chiyo yu'u:

13 Cha chito va'i nda tiñu kùu ma ña jà'a ndo, ta juuni chìtoi ña iyo ndo ma ñuu nuu chà'nda ma kui'na ña nàni Satanaa tiñu ndia. Ta vaji ndicha ña takan kùu yi va juuni iyo ndaa ga ndo kuundai, ta takä'an jaña ndo ña chinuni ndo ma tu'in, vaji juuni ma tañu ndo nuu iyo ndo, kùu ma nuu chà'nda ma kui'na Satanaa tiñu. Chiñña châ'ni na ma ra kùu merui, ña nduva'a chinuni ma tu'un Ndioo ña nàni Antipas.

14 Va iyo uvi uni ma ña tüvi chàta'anj ña jà'a ndo. Ta yakan kùu ma ña ni katitúin nuu ndo vitin. Vati juuni iyo ga ma ndian iyo tañu ndo ma ñuu Pérgamo chiñña ña juuni takä'an jaña na ña jà'a na ma tu'un kini ña jåna'a ma ra nàni Balaam ma nuu na. Ta juuni rakan kùu ra ña tî'i ra ma ña kini xini ma ra nàni Balac ña na janda'viña'a ra ma ndian judíu chi'in ma tu'un ikan, vati rakan kà'an ra chi'in na ña na kachi na ma ndayu ña sòkó na nuu ma ndioo yutun ií, ta na ki'vi ma ndra'ii chi'in ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra, ta ñivi ña'a chi'in yüvi ii vi ndia. Ta yakan ti iin kuati ka'nu kùu yi.

15 Ta juuni iyo ma ndian iyo chi'in ndo ña juuni takä'an jaña na ña jåka'nú na ma ña jåna'a ma ndian nicolaítas, ña nda yu'u ta xaani nde'i yi ndia.

16 Yakan va na ndakoo ndo ma iti' kini kuà'an ndo ta chikoni'i ndo ku'un ndo ma iti, vati tu tüvi jaña ndo ña jà'a ndo ma takan, tajan numi kuiini ni ku'in kukanita'in chi'in ndo, ta ni jande'i tundo'o ndo chi'in tu'in ña kùu yi takua kùu iin machiti kuiin ña kée tichi yu'i.

17 Yakan va tu iyo so'o ndo, na tas'o'o va'a ndo ma ña kà'an ma Tati Ií Ndioo nuu ndo ma tichi ta'ii'in veñu'u ikan. Tatu kundee ndo jakanaa ndio ndo ma kui'na, tajan ni ku'va ndioi ña na kachi ndo ma paan ña nàni maná ña indii xe'e. Ta iin yuu kuichin nuu ndiso iin sivi chaa ña nî'iin ñivi töve nàkoto, uvanuu ma ndian kùu nakoto ma sivi chaa yi kùu ma ndian nî'i ma yuu ikan."

Jesucristu tàchi ra tu'un i'ya kuenda ma ndian iyo ma veñu'u ñuu Tiatira

18 Jesuu te'en kà'an ga ra chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatum Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Tiatira. "Ta te'en kà'an ma ra Se'e Ndioo, ra kàa tinuu takua kàa ma yaa ñu'ú, ta cha'a ra ña kua'á takua kàa ma kaa bronze ma ora kàyu yi tichi hornu:

19 Cha nàkoto va'i ndisaa kuii ma tiñu jà'a ndo, ta chìtoi naja kua kùuni ndo nde'e ndo ma ndian kùu ta'an ndo, ta chìtoi naja kua chinuni va'a ndo ma tu'in, ta naja kua tìndee ndo ta'an ndo, ta jàndeeni ndo nde'e ndo ña jà'a na. Ta juuni chìtoi ña kua'a' ga ma tiñu va'a jà'a ndo ma vitin kua jà'a ndo ora kicha'a ndo chinuni ndo tu'in.

20 Va iyo iin nakuyi ña tüvi chàta'anj ña jà'a ndo, vati naja chà'a ndo ña na jana'a ma ña nàni Jezabel ma tu'un Ndioo nuu ndo. Ta yakan ti chi'in

ma tu'un vata ña jàna'a ña nuu ndo, jànda'viña'a ña ndian jàkuu tiñu nui, vati jà'a ña ma ndra kùu ndra'i'i na kì'vi ndra chi'in ma ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra, ta ma ñivi ña'a chi'in ma ndra'i'i yüvi ii vi. Ta juuni jà'a ña, ña na kachi na ma ndayu ña sòko na nuu ma ndioo yutun íí ndia.

²¹ Ta cha nduva'a kua'a' cha'a', chà'i tiempu nuan ña na jaña ña jà'a ña ma kuati, ta chikoni'an iti' kuà'an ña ta kí'vi ña ma iti' Ndioo kuuni. Va juuni na künian ndakoan ma kuati jà'a ña.

²² Cha'a' ña jà'a ña kuati takan, yakan va ni jande'i tundo'o nuan, ta ni ja'i ña na ku'vian jà'a yi. Ta juuni ma ndra ña endee kì'vi chi'an ni jande'i tundo'o nuu ndra ndia, tu na tüvi kùuni ndra jaña ndra ña jà'a ndra yi chi'an.

²³ Ta nda ma ndian kùu se'an ni ka'nj, ikan na ku'va tandi'i ma ndian veñu'u kuenda ña yu'u kuu ma ra chito ndi'i naja kua chànnini ma ñivi, ta chi'in anima na ndia. Ta ta'ii'iin ndo ni ku'vai ma ya'vi va'a ndo tuva ña va'a kùu ma ña jà'a ndo ta ma ya'vi töve va'a tu töve va'a ma ña jà'a ndo.

²⁴ Va taku tiaga ndyo'o ndian iyo ma ñuu Tiatira, ña tüvi jachi'in ndo tu'un ña jàna'a ña nuu ndo, ta ni ña tüvi ndàki'in ndo ja'a ndo ma tu'un xe'e ña iyo tichi chinituni ma kui'na Satanaa. Va uvanuu ma tu'un ña cha kà'in chi'in ndo kùu ma tu'un kùunij ña na ja'a ndo.

²⁵ Ta ma tu'un i'ya kùu yi ña na endee ja'a ndo ma tiñu va'a ña chinuni ndo takua cha kicha'a ndo jà'a ndo. Ta takan kùunij ña na ja'a ndo, nda kati ni chaa ma ora ni kichi ndikoi.

²⁶ Vati tu cha kündee ndo jakanaa ndo, ta jachi'in ndo ma tu'in nda kati keta kivi nuu ndi'inia, tajan ni ku'vai ña na ka'nda ndo tiñu nuu tandi'i ma ñivi iyo ma nuñu'u' ñuñivi,

²⁷ takua châ'a ma Tatái tiñu nui ña na ka'ndai tiñu, kua ikan ni ka'nda ndo tiñu nuu ma ñivi chi'in iin yutun kaa kuiin ña ni ku'vai nuu ndo, ña endee ni jakuche'e ndo na chi'in run, takua jà'a ndo chi'in ma kisi ña kuva'a chi'in ñukisi.

²⁸ Ta juuni ni ku'vai nuu ndo ma chele ka'nu ña këta ta ni tuvi ndia.

²⁹ Yakan va tu iyo so'o ndo, na taso'o va'a ndo ma ña kà'an ma Tati Ií Ndioo nuu ndo ma tichi ta'ii'iin veñu'u ndo."

3

Jesucristu tachi ra ma tu'un i'ya nuu ma ñivi Ndioo ña iyo kuenda ma veñu'u ñuu nàni Sardis

¹ Jesuu te'en kà'an ga ra chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatum Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Sardis: "Ta te'en kà'an ma ra iyo ndi ucha ma Tati Ií Ndioo chi'in, ta ndi ucha ma chele ndia: Taku yu'u ti cha chito ndi'i naja kua jà'a ndo, ta vaji ma ñivi chànnini na ña kùu ndo ndian chinuni va'a ma tu'in. Va yu'u, chitoi ña tüvi takan kùu yi, ti kùu ndo takua kùu ndian cha chî'i ti cha jâna ndo ña kuà'an ndo itj.

² Na koo ndito, ta koo va'a ma ña chinuni ndo, ta takan töve ndakoo ndo ma ña va'a jà'a ndo, ta na koo ndito ma ña va'a iyo tichi anima ndo, koto künaa ma ña tiani ña va'a ña iyo chi'in ndo, vati ma ña ndè'i ña jà'a ndo na yüvi ña va'a kùu yi kuenda ma Racha'nu Ndioo.

³ Na kuku'uni ndo ti, ma tu'un Ndioo ña taso'o ndo, ta na jachi'in ndo yi ta na jaña ndo iti' kini ña kuà'an ndo ta chikoni'i ndo ku'un ndo iti'. Ta tu

tüvi ndoto ndo, tajan ni ku'un ndioi chata ndo takua jà'a iin ra su'u ña ni tüvi chito ndo nda ora ni koyo ra su'u ra ve'e ndo.

⁴ Vati taku ma ñuu Sardis, tiani ma ndian iyo tañu ndo chiña ña töve ní jaña na chinuni na ma tu'in, ta ndiakan töve jàmeku na nda'a' na a ja'ma na ña jà'a kuati. Ta juuni kùu na ndian ni kakunuu na chi'in, chi'in ma ja'ma nduva'a kuii kuichin, vati ñivi iñu'u kùu na.

⁵ Yakan va nda ndian ndyo'o ni kuuni ña jàkanaa ndo ma kui'na, tajan ní'i ndio ndo ku'un ndo ja'ma kuichin chi'in, ta tüvi ni janai ma sivi ndo nuu ma tutu ña ndiso sivi ma ndian ni koo na chi'in Ndioo endeeni, vati vi'a ni kujana'a ndioi ndo nuu ma ra Tatái, ta nuu ma ndian kùu tati ra ña jàkuu tiñu nuu ra ndia.

⁶ Yakan va tu iyo so'o ndo, na taso'o va'a ndo ma ña kà'an ma ra kùu Tati Ií Ndioo nuu ndo ma tichi ta'ii'iin veñu'u ndo."

Jesucristu tachi ra ma tu'un i'ya nuu ma ñivi Ndioo ña iyo kuenda ma veñu'u ñuu Filadelfia

⁷ Jesuu te'en kà'an ga ra chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatus Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Filadelfia: "Ta te'en kà'an ma ra ya'a ii, ta ndicha, ra nda'a ma ndatiku ña iyo kuenda ma Rey David, ra nuna yuve'e, ta kùu ga kasi na yi inga cha'a', ta ora chàsi ndio ra yi, ta ní'iin na na kùu nuna ndiko na yi:

⁸ Yu'u cha chito ndi'i naja kua kàa ma tiñu jà'a ndo kuenda Ndioo. Ta cha'a' yakan kùu yi ña cha nñuai ma yuve'e nuu ndo ña ní'iin na kùu kasi ndiko na yi. Vati vaji tiani ñandee ndo iyo, va ndicha ña jàchi'in va'a ndo ma tu'un ña kà'in, ti na tüvi ní chaa ndo ña kà'an ndo ña töve nàkoto ndo yu'u.

⁹ Tajan ni ja'a ndioi ña ma ndian jà'ani na ña kùu na ndian judíu, va na tüvi ndicha ti java chi'in ma kui'na iyo na. Vati ñivi jànda'viña'ani kùu na. Ta ndiakan va ni ja'i ña na kunandi chiti na nuu ndo, ta tiñu'u na ndo, ikan na ku'va na kuenda ña nduva'a kùunji nde'i ndo.

¹⁰ Va ndyo'o ña ya'a kumi va'a ndo ta jachi'in ndo ma tu'in ña kà'an yi ña iyo yi ña jandee ndo ora nde'e ndo tundo'o, ta cha'a' yakan kùu yi ña yu'u ni kumi va'i ndo ma ora ña ni koyo ma tundo'o chata ma ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi i'ya ña vàchi ki'in yi ku'va na, nde'o tuva ndicha ña ndian va'a kùu na, a tüvi.

¹¹ Ta numi kuiini ni kichj, yakan va na kumi va'a ndo ma kua va'a iyo ndo, koto keta ma ndian kindaa ma ya'vi ña iyo chi'in ndo nuu ndo.

¹² Ta nda ndian ndyo'o ni kuuni ña kundee ndo jàkanaa ndo ma kui'na, tajan ni ní'i ndo ma tiñu ka'nu ga ma tichi veñu'u nuu chà'nda ma Racha'nu Ndioo tiñu. Ta ikan ni kindoo ndo endeeni. Ta cha'a' yakan kùu yi ña nuu ndo ni tai sivi ma Racha'nu Ndioi, ta juuni nuu ndo ni tai ma sivi ma ñuu Jerusalén chaa ña ni kichi iti' andivi nuu iyo ma Ndioo chito'i, ta juuni ni tai ma sivi chai nuu ndo ndia.

¹³ Yakan va tu iyo so'o ndo, na taso'o va'a ndo ma ña kà'an ma ra kùu Tati Ií Ndioo nuu ndo ma tichi ta'ii'iin veñu'u ndo."

Jesucristu tachi ra ma tu'un i'ya nuu ma ñivi Ndioo ña iyo kuenda ma veñu'u ñuu Laodicea

¹⁴ Jesuu te'en kà'an ga ra chi'in Xuva:

—Na taun te'en nuu ma ra kùu tatus Ndioo ña kà'an kuenda ra ña iyo ma veñu'u ndaa ma ñuu Laodicea: "Ta te'en kà'an ra ña takan na kùu yi,

ra jāna'a tu'un ndaa ta ndicha ra kuxini ña chà'nda tiñu nuu tandi'i ña jàtuvi Racha'nu Ndioo:

¹⁵ Yu'u cha chito ndi'i naja kua kàa ma tiñu jà'a ndo, ta chitoi ña na tüvi chìnuni va'a ndo ma tu'in, ta ni tüvi kùuni ndo ndakoo ndo yi ndia. Va'a ga ña na kachin ndo nda iti' ni ku'un ndo, a iti' ña chìnuni va'a ndo ma tu'in, a iti' ña na jaña ndo yi.

¹⁶ Va tava cha chitoi ña na tüvi chito ndo nda iti' ña kùuni kachin ndo ku'un ndo, cha'a yakan kùu yi ña yu'u chani nduchain ndo.

¹⁷ Ndyo'o kàti ndo ña nduva'a va'a iyo ndo, ti ya'a kuika ndo, ta tüvi kumaní ní'iin nakuyi nuu ndo, kàti ndo. Va tüvi chà'a ndo kuenda ña juuni maa ndo kùu ma ndian tüvi sii kùuni, ta tüvi ndakutiñu, ta kini ndo, nda'vi ndo, kuaá ndo, ta kaviti ndo kuendai, ti töve chìnuni va'a ndo ma tu'in.

¹⁸ Yakan va chundayu'i ndo ña nuu mai na sama ndo naja kàa ndo, ta na jata ndo nui ma oro ña nduva'a va'a nandoo yi jà'a ma ñu'ú, ikan na ndicha va'a ña ndian kuika kùu ndo chi'in anima ndo. Ta juuni ña nuu mai na jata ndo ma ja'ma kuichin ña kùsukun ndo, koto nde'e ma ñivi ña kaviti nda'a' ndo, ta kukanuu ndo. Ta na jata ndo ma coliriu kuenda ña ti'i ndo tinuu ndo, ikan na kuu nde'e ndo ma ña kùu ndicha ndia.

¹⁹ Vati yu'u chàta'anj ka'in tu'un ña kundayu'i nuu ndisaa ma ndian kùuni nde'i, ta juuni ya'a jakuninai na ndia. Yakan va vitin ta numi iyo yi ña jaña ndo ña tüvi va'a, ta na chikoni'i ndiko ndo ma iti' Ndioo.

²⁰ Ta yu'u ndai jakate'i ma yuve'e, ta tu kuni na ma tati ta nuna na yuve'e nui, yu'u ni ki'vìj chi'in na ma tichi ve'e na, ta ikan kùxini chi'in na, ta ndiakan chi'in yu'u ndia.

²¹ Ta tu kündee ndo jàkanaa ndo ma kui'na, tajan ni ku'va ndioi ña na koo ndo chi'in ma nuu chà'ndai tiñu, takua jà'a ma Racha'nu Tatái Ndioo chi'in ña chà'a ra ña na kunandj chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu, cha'a' ña jàkanai ma kui'na ndia.

²² Yakan va tu iyo so'o ndo, na taso'o va'a ndo ma ña kà'an ma ra kùu Tati Ií Ndioo nuu ndo ma tichi ta'ii'in veñu'u ndo."

4

Nuu kàtitu'un yi naja kua iyo yi ña jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo ma iti' andivi

¹ Takan kùu ta ora yá'a ña kùu te'en, tajan ndé'e ndioi ma iti' andivi, ta ikan ndé'i iin yuve'e ña nuna yi ma ndakan. Ta ikan chìnji inga cha'a' ma tati ña cha chìnji niku ña kà'an yi takua kùu ma tati yutun tivi. Ta ma tati ikan te'en náka'an yi chi'in:

—Na ndaun chi'in nde've, vati i'ya ni jana'i nuuñ ma ña ni kuu tiá iti' nuu —kàti yi.

² Tajan juuni ma ora ikani, kíndoi nda'a' ma Tati Ií Ndioo, ta ikan ndé'i ña këta iin tayu íi nuu tà'nda tiñu ma iti' andivi chi'in iin ra nandi tichi yi.

³ Ta ma ra nandi ma ikan, kàa ra takua kàa iin yuu tacha ña nàni jaspe, ta takua tacha ma yuu ña nàni cornalina. Ta ma yu'u nuu chà'nda Ndioo tiñu, va endee kavanuu ma koo la'ndi yi ña tacha ri takua tacha ma yuu ña nàni esmeralda.

⁴ Ta juuni ndé'i iin oko kumi tayu ña endee kavanuu yi ma tayu íi nuu chà'nda Ndioo tiñu. Ta ikan kùu ma nuu nandi oko kumi ta'an ma

ndracha'nu ña, ñu'u ndra ja'ma kuichin, ta korona oro indii xini ta'i'i in ndra.

⁵ Ta ma tichi tayu ií ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, nduva'a xi'í, ta ni'i, ta tacha jà'a yi. Ta iti' nuu ma tayu ra, ikan tìn ucha ta'an ma ñu'u ndu'va, ta ndi ucha ta'an ma ñu'u ikan, va kùu ma ucha ta'an ma ndra kùu Tati Ií Ndioo.

⁶ Ta juuni ma iti' nuu ma tayu ií nuu chà'nda Ndioo tiñu, ikan kàndii in ña kàa takua kàa ma takui tañu'u, ña kàa yi takua inu inu ña ndichin yi ninduvi chiyo.

Ta ma sava ndaa ma nuu ma tayu ií nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta ninii kavanuu ma tayu ra, ikan ka'iin kumi ta'an ma ndian ndito ña jàtuvi Ndioo ña nduva'a kua'a tinuu yi ka'iin ma iti' nuu yi, ta iti' chata yi.

⁷ Ta ma ña nunuu ña ndito, va kàa yi takua kàa in ii'ii. Ta ma ña uvi, va kàa yi takua kàa in jundiki, ta ma ña uni, va kàa yi takua kàa nuu ñivi, ta ma ña kumi va kàa yi takua kàa in tasu ña taka ndichin ri nuu sukun.

⁸ Ta ma ndi kumi ña ndito ikan, ta'i'i in yi iyo iñu ta'an ndichin yi, ta nduva'a ka'iin kua'a ma tinuu yi iti' chata yi, ta iti' tichi yi ndia. Ta nduvi niñuu endee töve jàñia yi kumi yi ña kà'an yi te'en:

Ra ya'a ga ií, ra ya'a ga ií, ra ya'a ga ií,
kùu ma Racha'nu Ndioo ra iyo ga ndatu kua tandi'i inga na,
ti rakan kùu ma ra kuxini ma vitin,
ta kùu ra ma ra takani iyo niku,
ta kùu ra ma ra ni kichi iti' nuu ndia
kàti ma ndi kumi ña ndito ikan.

⁹ Ta ma ndi kumi ña ndito ikan, ta nani ora jàka'nú yi, ta tiñu'u yi, ta chà'a yi ta'vindioo nuu ma ra nandi tayu ií nuu tà'nda tiñu, ra endee iyo ndito ndisaa tiempu,

¹⁰ juuni ma ora ikan ma ndi oko kumi ma ndracha'nu ka'iin ikan endee chünandi chiti ndra ma nuu ma ra nandi nuu tayu ií, ta endee tiñu'u ndra ma Racha'nu, ra endee iyo ndito ndisaa tiempu. Ta ora kîcha'a kà'an ndra, ta endee tàva ndra ma korona ma xini ndra kani ndíi ndra yi ma nuu ñu'u' ma nuu ií nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta te'en kîcha'a ndra kà'an ndra:

¹¹ Yo'o Racha'nu chito'o ndi, ya'a ka'nu ra kùyñ,
vati ndicha ña iyo yi ña tiñu'u ndi ñyñ ti in ra va'a kùyñ,
ta iyo ndatun, vati maun kùyñ ña jàtuviun tandi'i ma ña iyo ñuñivi chi'in iti' andivi ndia,
ta cha'a' ña kua kùuni maun kùu yi ña jâ'un yi, ta iyo yi,
kàti ma ndracha'nu nuu ma Racha'nu Ndioo.

5

Nuu kà'an Xuva cha'a' ma ra kùu takua kùu in mvechala chi'in in tutu Ndioo ña ndasi kutu'

¹ Tajan ma iti' nda'a' chiyo kua'a ma ra chünandi ma tayu ií nuu chà'nda Ndioo tiñu, ikan ndé'i in tutu ña nàtuvi yi ña iyo letra yi ninduvi chiyo, ta ndàsi yi chi'in ucha ta'an seyu.

² Ta juuni ndé'i in tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña te'en kânachaa yi ña chikatu'un yi:

—¿Ta yo kùu ma ra iyo ndatu ta kuu jà'a ra ña ndachi ma ndi ucha ta'an ma seyu, ta nùna ra ma tutu ña nàtuvi ikan?
—kàti ma tati ikan.

³ Va nī'iin na nī kuu nuna na yi, ni ma ndian iyo iti' andivi, ni ma ndian iyo ninii ka'nu nuñu'u' ñuñivi, ta ni ma ndian iyo xuu ñu'u', ta ni kūu nuna na ma tutu ikan, vaji nī kuu nde'e na yi ndia.

⁴ Tajan nduva'a chāku ndioi, ti nī'iin ndian iyo ndatu ta töve nī kuu nuna ma tutu ikan, ta nī kuu jakua'a na yi ta nī kuu koto na naja kā'an yi ta nī kuu nde'e na yi ndia.

⁵ Tajan iin racha'nu iyo ikan tañu ma ndi oko kumi ta'an ndracha'nu, te'en nāka'an ra chi'in:

—Na kuäku gaun tiā, vati iyo iin ra chā'nda tiñu takua kùu iin ii'ii, ra ka'nu ña kùu tata ma racha'nu David, va rakan ndicha kuii kùu ra ñivi ma Judá, ta cha kündee ra jakanaa ra. Yakan va iyo ndatu ra kuenda ña ndachi ra ndi ucha maseyu ña ndikun ma tutu ikan, ta kuenda nuna ra yi —kàti ma racha'nu ikan.

⁶ Tajan ma'ñu ma nuu ndaa ma tayu íi nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta ma'ñu ma ndracha'nu, ta java ndaa ma nuu ka'in ma ndi kumi ta'an ndian ndito ikan, ikan nde'i ña ndaa ma'iin ma ra kàa takua kàa iin mvechala, vaji juuni kàa ga ra takua kàa ma ra ña chā'ni na kuenda sokó na ra nuu Ndioo. Ta rakan ti iyo ucha ndiki ra, ta ucha tinuu ra, ña kùu yi ma ucha ta'an ma Tati íi Ndioo ña tāchi Ndioo ma ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi.

⁷ Tajan ma ra kàa takua kàa mvechala chåa ra ta kī'in ra ma tutu nàtuvi ña kandii nda'a' chiyo kua'a ma nuu chünandi ma ra chà'nda tiñu.

⁸ Ta ma ora kī'in ndio ra yi, tajan ndi kumi ma ndian ndito, ta ndi oko kumi ma ndracha'nu chåkuuin chiti na nuu ma ra kàa takua kàa mvechala. Ta ta'ii'iin ma ndracha'nu nda'a ndra iin ma arpa ndra, ta chi'in ma ko'o oro ndra ña, chitu ma kutu tichi yi. Ta ma ñu'ma ña kēe ma kutu ikan kùu yi ndisaa ma tu'un ña kà'an ndian ií, ndian kùu ñivi Ndioo.

⁹ Tajan ndisaa ndian ka'iin ikan te'en kīcha'a na chìta na iin yaa chaa nuu ra ña kùu ra takua kùu iin mvechala ikan:
Yo'o ndicha kuii iin ra iyo ndatu ta kùu kī'un ma tutu chiña,
ta ndachiun ndisaa maseyu ña ndikun yi,
vati maun kùyun ma ra chå'ni na cha'a' ndi,
ta jåtaun ndi chi'in ma niiun,
ta takan kuu ndi chi'in ma niiun,

Na tüva kuu vaji siin siin tata kùu ndi, a siin tu'un kà'an ndi, a siin ñuu ndi, a siin ñu'u' ñuu nuu kåku ndi.

¹⁰ Vati maun kùyun ña jå'un ña na kuu ndi ndian kùu Rey, ta sutu, kuenda ma Racha'nu Ndioo Tatá yo.

Ta ni ka'nda ndi tiñu nuu tandi'i ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi ndia, kàti na.

¹¹ Ta ikan jan nde'e ndioi ma nuu chà'nda Ndioo tiñu, ta ikan chînj kua'a' va'a tati ña jåkuu tiñu nuu Ndioo ña endee kavanuu na ma nuu chà'nda ra tiñu, ta ma nuu ka'iin ma ndi kumi ta'an ña ndito, ta nuu ka'iin ma ndracha'nu. Ta kuenda kua'a' millon ma tati jåkuu tiñu nuu Ndioo küt'i vi ndio yi.

¹² Ta te'en kīcha'a ndio na kànachaa ni'i na:
Ma ra kùu takua kùu ma mvechala
ñ a chå'ni na kuenda Ndioo;
rakan kùu ma ra iñu'u ña ni'i ra ma ndatu ra, ta ña kuika ra, ta chinituni ra, ta chi'in ma ñandee ra.
Yakan va na tiñu'u yo ra,
ta na jaka'nú yo ra, ta na kata yo yaa nuu ra,
ti ya'a ga ka'nu kùu ra.

13 Ta chīnj ña ndisaa kui ma ña jātuvi ma Racha'nu Ndioo, takua kùu ma ña iyo iti' andivi, ta ma nuñu'u' ñuñivi, ta ma xuu ma ñu'u', ta ma tichi tañu'u, ña te'en kà'an na:
 Ma ra nandi nuu ndaa ma tayu íí nuu tå'nda tiñu,
 chi'in ma ra kùu ma mvechala ña iyo ma ikan,
 ti ya'a ga íí kùu ma nuu chà'nda ra tiñu,
 ta kuenda rakan kùu ra ña iyo yi ña tiñu'u yo ra, ta jaka'nu yo ra endeeni.

14 Ta ma ndi kumi ma ndian ndito, endee kà'an na:
 —¡Ta takan na kuu yi. Amén!

Ta ma ndi oko kumi ma ndracha'nu chünandi chiti ndra nuu ra, ta kicha'a ndra jáka'nu ndra ma ra iyo ndisaa tiempu endeeni.

6

Nuu ndachi ma Racha'nu Jesucristu ma ndi ucha ta'an ma seyu

1 Ta ikan jan ndé'e ndioi ña ndāta ndio ma ra kùu ma mvechala ikan, ma seyu nunuu ña ndikun ma tutu ikan. Tajan chīnj ndioi ña nduva'a ni'i kà'an iin ma ndian iyo tañu ma ndi kumi ndian ndito ikan, takua jà'a ma savi ma ora ya'a ni'i chìnra ra' ña te'en kà'an:

—¡Na'a! —kàti yi.

2 Ta ikan jan ndé'e tukui iin ma kuayu kuichin ña ma ra yoso ri nda'a ra iin nduva, ta ní'i ra iin korona, vati jákanaa ra ña kànita'an ra, ta takan iyo tu'va ra ña na jakanaa ra tiá iti' nuu ndia.

3 Ta ora ndāta ra ma seyu uvi, ta ikan chīnj ma ña ndito uvi ña te'en kà'an yi:

—¡Na'a! —kàti yi.

4 Ta ikan jan ndé'e tukui iin kuayu ña kùu ma color kua'á, ta ma ra yoso ri, ní'i ra ma ndatu. Ta ma ñivi ninii nuñu'u' ñuñivi tüva ni koo va'a na chi'in ta'an na jà'a ma ndatu ra, ta juuni ña na ja'a ra ña na ka'ni ma inga na juuni ma meru na ndia. Ta rakan kùu ra ña ní'i ra iin machiti ña nduva'a kuij ka'nu.

5 Ta ma ora ndāta tuku ma ra kùu mvechala ma seyu uni, tajan te'en chīnj ma ña kà'an ma ña ndito uni:

—¡Na'a! —kàti yi.

Ta ikan jan ndé'e tukui iin kuayu ña kùu ma color tuun, ta ma ra yoso ri nda'a ra iin kaa ña tiku'va yo ndatiñu.

6 Takan kúu ta tañu ma ndi kumi ta'an ndian ndito ikan, chīnj iin tati ña kà'an te'en:

—In kilu ma trigu, ya'a ya'vi nda yi ti tia'vi yo cha'a yi chi'in ndisaa ma xu'un' jákanaa yo iin kivi jà'a ma tama', ta uni kilu ma chiti cebada indukuni ya'vi ndaa yi ndia. Va taku ma cete chi'in ma vinu ta takan töve jàtiviun ra'. —Takan kàti yi.

7 Ta ma ora ndāta ndio ma ra kùu mvechala ma seyu kumi, ta ikan chīnj ma ña ndito kumi ña te'en kà'an yi:

—¡Na'a! —kàti yi.

8 Tajan ma ora chikoni'i, ta ikan ndé'i iin kuayu color re'e, ta ma ra yoso ri náni ra, ra chà'ni ñivi, ta iti' chata ra vächi inga ma ra kuxini ma ñuu nuu iyo ma ndian ndii. Ta ma nduvi ndrakan ní'i ndra ndatu kuenda ka'ni ndra iin kuartu ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi. Va kuu ka'ni ndra ita'vi na chi'in machiti, ta inga na ni ka'ni ndra chi'in tama' ta chi'in kue'e xaan, ta juuni ni kuvi tia na jà'a kiti xaan ndia.

⁹ Ta ora ndāta ma ra kùu mvechala ma seyu u'un, ta ikan ndē'i xuu chito naá kua'a' ta'an ma anima ndian chī'i. Ta ndiakan kùu na ndian chinuni tu'un Ndioo, ta töve jàña na kàtitu'un na yi nuu inga ñivi niku. Ta cha'a' ña ndian chinuni kùu na kùu yi ña chā'ni inga ñivi na.

¹⁰ Tajan ma anima ikan te'en kicha'a na kā'an ni'i na:

—Yo'o Racha'nu Ndioo, ra ya'a ii ta ra jàchinu ma ña kà'an. ¿Nda ora ni chaa ma ora ni jakutunium ma kuati ma ndian iyo ma nuñu'u' ñuñivi? Na jande'un tundo'o nuu na cha'a' ña chā'ni na ndyu'u —kàti ma anima na ikan.

¹¹ Tajan ma Racha'nu Ndioo cha'a' ndio ra ja'ma kuichin nuu na ña na kusukun na, ta te'en kā'an ra chi'in na:

—Na nindee ndo ta kuatu nuu ndo tiá tiempu, vati kumani ña kùti'vi tiaga ma yani ndo ña chinuni na tu'un Cristu ta jatiñu na kuenda ra, iyo yi ña kuvi na takua chī'i ndo niku ndia —kàti ra.

¹² Ta ora ndāta ndio ma ra kùu mvechala ma seyu iñu, ta ikan ndē'i ña nduva'a kuii ni'i tāan. Ta ma nikandii ndōtuun yí, takua tuun ma ja'ma ña chàku'un yo ma ora chī'i ma ñivio. Ta ma yoo, ndākuu kua'á yi takua kàa ma nii.

¹³ Ta ma chele ña ka'lin ma andiyi, kâchita ndri ma nuñu'u' ñuñivi, takua chítá ma chiti yuta' ma yutun higu ma ora ya'a ma tati ña ya'a ni' chàkin.

¹⁴ Ta ma andivi nàtuvi yi takua jà'a yo ma chi'in tutu ma ora nàtuvi yo yi. Ta ma ndisaa ma yuku chi'in ma ndisaa ma ñu'u' kuati ña kandii ma tichi tañu'u sâma yi ma nuu kandii yi ndia.

¹⁵ Ta ma ndra kùu Rey ña chà'nda tiñu ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, chündii xe'e ndra tichi yavi ma kava yuu nuu iyo ma yuku, chi'in ma ndra kumi tiñu ka'nú, ta chi'in ndian kuika, ta chi'in ma ndra chà'nda tiñu nuu ma jandaru, ta chi'in ma ndra iyo ndatu, ta ndisaa ma ndian kùu musu, ña jàtiñu sani ta nda ma ndian tüvi kùu musu ndia. Ndisaa ndiakan chündii xe'e na tichi yavi ma kava yuu.

¹⁶ Tajan te'en nâka'an na chi'in ma kava yuu, ta chi'in ma yavi:

—Na koyo ndo chata ndi, ta na tixe'e ndo ndyu'u nuu ma ra chà'nda tiñu ña nandi nuu ma tayu ii nuu tâ'nda tiñu andivi, ta na tixe'e ndo ndi nuu ma tundo'o ka'nú ña ni jande'e ma ra kùu mvechala ikan ndia.

¹⁷ Vati cha këta ma kivi ya'a ka'nú ña ni nde'e ndi ma tundo'o. Ta ni'iin ñivi tüvi ni kundee na yi —kàti na.

7

Nuu jàna'a ma Racha'nu Ndioo chi'in seyu nda ndian kùu ma iin cientu ubi xiko kumi mii ta'an ma ndian kùu ñivi ra

¹ Ta ora yâ'a ña kûu takan, tajan ndē'i kumi ta'an ma tati va'a ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña ndaa na ka'lin na ma ndi kumi chiyo ma ñuñivi ña chàsi na ña chàkin ma tati, ti na tüvi chà'a na ña na kakin yi ma nuñu'u' ñuñivi, ni ña na kakin yi nuu tañu'u, ta ni nuu ma yutun ndia.

² Ta juuni ndē'i inga ma tati va'a ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña vâchi yi ma nuu kâna nikandii, ta nda'a yi ma seyu ma Racha'nu Ndioo ndito. Tajan ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo ikan, ti te'en kicha'a yi kànachaa ni'i yi nuu ma ndi kumi ma tati va'a Ndioo, ndian cha nî'i ma ndatu kuenda ña jànde'e na tundo'o ma nuñu'u' ñuñivi, chi'in ma tañu'u. Ta te'en kâ'an yi:

3 —Koto jānde'e ji'na ndo tundo'o ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi, ni ma tañu'u, ta ni ma yutun, nda kati kani ji'na yo ma seyu ma te'e nuu ma ndian kùu ndian jàtiñu kuenda ma Racha'nu Ndioo chito'o yo —kàti ma tati ikan.

4 Ta juuni chīñi ñia kà'an yi ñia iin cientu uvi xiko kumi mii ta'an ndra ñia kùu ndra ma tandi'i grupu ndian ñuu Israel, ndrakan Ndioo cha kāchin ra ndra kuenda ñia cha nñ'i ndra ma seyu.

5 Ta ma ndra cha iyo ma seyu, kùu ma uchi uvi mii ma ndian kùu ñivi ma ra nàni Judá. Ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Rubén, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Gad ndia.

6 Ta inga uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Aser, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Neftalí, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi Manasés ndia.

7 Ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Simeón, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Leví, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Isacar ndia.

8 Ta juuni uchi uvi mii ta'an ma ndra kùu ñivi ma Zabulón, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Kusé, ta uchi uvi mii ma ndra kùu ñivi ma Benjamín.

Nuu nduva'a kua'a' ñivi ñu'u ja'ma kuichin

9 Ta ora yá'a ñia kùu te'en, tajan ikan ndé'i nduva'a kuii kua'a' ñivi ñia siin siin ñuu kichi na, ta siin ñivi kùu na, ta siin sin tu'un kà'an na, ta siin siin ñuu na ndia. Ta ndiakan kùu na ñia ka'in na ma iti' nuu ma nuu ndaa ma tayu íi nuu tà'nda tiñu, ta iti' nuu ma ra kùu mvechala ñia nduva'a kuii kua'a' na ñia nñ'iin ñivi na kùu ja'a na ka'ví na na. Ta juuni ñu'u na ja'ma kuichin, ta nda'a na ma nda'a' tika'a.

10 Ta ndisaa ndiakan te'en kicha'a na kànachaa nñ'i va'a na:
Na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo yo ma ra nandi ma nuu tayu íi,
ta na jaka'nu yo ma ra kùu ma mvechala,
ti uvanuu ra kùu ra ñia jàkakú ra yo.

11 Ta ndisaa ma tati va'a jàkuu tiñu nuu Ndioo endee kavanuu yi ka'in yi ma nuu nandi ma Racha'nu Ndioo ma tayu íi, ta ma nuu ka'in ma ndi oko kumi ndracha'nu, ta ma nuu ka'in ma ndi kumi ma ndian ndito. Tajan ma tati ikan chünandi chiti yi nda kati nñani ma te'e nuu yi ma nuñu'u', ma nuu ndaa ma tayu íi ñia jaka'nu na Ndioo.

12 Ta ndiakan te'en kà'an na:
¡Amén! Yo'o Racha'nu Ndioo,
na jaka'nu ndi ñuñun, ti uvanuu yo'o kùu ma ra ya'a tacha ta iyo kua'a' chinituni.

Na ku'va ndi ta'vi ndioo nuñun ta na tiñu'u ndi ñuñun,
ti maaun kùu ma ra ya'a iyo ndatu ta ñandee.
Ta takan na kuu yi nda vitin ta nda iti' nuu.

Takan kà'an tandi'i ma tati va'a ikan.

13 Ta ikan iin racha'nu indii tañu ndracha'nu ka'in ikan, te'en kicha'a ra chikatun ra nui:

—¿Nda ndian kùu ma ndian ñu'u ma ja'ma kuichin i'ya, ta nda iti' kichi na? —kàti ra.

14 Ta yu'u te'en nñaka'in:

—Na ka'an maun yi, ti maun kùu ma ra chito —katí.

Tajan te'en nñaka'an ra nui:

—Ndiakan kùu ma ndian jàkakú ma Racha'nu Ndioo nuu ma tundo'o ka'nu, ti nñakata na ma ja'ma na, ta jåndo kuichin na yi chi'in ma nii ma ra kùu mvechala.

15 Ta cha'a' yakan kùu yi ña ka'iin na nuu ndaa ma tayu íí nuu chà'nda Ndioo tiñu.

Ta ma tichi veñu'u ra i'ya jàkuu na tiñu nuu ra, nduvi ta niñuu.

Ta ma ra nandi nuu ma tayu íí ikan,
rakan kùu ra ña jàkuenda ra na cha'a' ña ìyo ra chi'in na.

16 Ta ndiakan na tüva ni nde'e na tundo'o,

ti na tüva ni kusoko na,

ta tüva ni natii na takuui,

ta tüva ni ka'mi ma nikandii ma ñii na ndia.

17 Vati ma ra kùu mvechala ñia ndaa yatini nuu ma tayu íí nuu ta'nda tiñu
ni kumi ra na takua kumi iin ma ra kùu pato ma mvechala jàna ra.

Vati ma ra kuu mvechala ni kundaka ra na nuu chí'i na takuui ña ja'a ña
na koo ndito na endeeni,

ta ikan ma Racha'nu Ndioo ni janatii ndio ra ma takuui tinuu na.

8

Maseyu ucha chí'in ma ña oro nuu chàkuuin ma kutu

1 Ta ora ndäta ma ra kùu mvechala ma seyu ucha ma tutu ikan, tajan
endee kindotaxin ma andivi kuenda iin java ora.

2 Ta ikan jan ndé'e ndioi ucha ta'an ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo ña
ka'iin na iti' nuu ma Racha'nu Ndioo. Ta ndiakan ní'i na ucha ta'an ma
yutun tivi ndia.

3 Ta ora yá'a ña kuu takan, tajan ndé'i inga tuku tati jàkuu tiñu nuu
Ndioo ña nda'a yi iin ko'o oro nuu chàkuuin ma kutu. Tajan chündaa yi
nuu ndaa ma chito naá, ta ikan ní'i yi kua'a' va'a ma kutu nuu yi kuenda
jakanuu yi yi chí'in ma tu'un ña kà'an ndian kùu ñivi Ndioo chí'in ra ña
na sokó yi yi chí'in ma tu'un ikan ma nuu naá oro, ña ndaa yi yatini nuu
Ndioo nandi tayu íí nuu chà'nda ra tiñu.

4 Tajan ndää ndio ma ñu'ma kutu indukuni chí'in ma tu'un kà'an ñivi
Ndioo nuu nda'a tati jàkuu tiñu nuu Ndioo ikan, ta ndää ndio yi nuu nandi
ndio ra ndia.

5 Ta ikan jan tiin ndio ma tati ikan ma ko'o nuu chàkuuin ma kutu, ta
jåkutu ndio yi ma nditiu'un ma ñu'ú ña tiin ma nuu chito naá ma tichi yi,
ta chåtakuati ra yi ma nuñu'u' ñuñivi. Tajan nduva'a chïnu ndio ma savi,
ta ní'i nda'yu ra', ta juuni nduva'a kôyo tacha, ta taan ma nuñu'u' ñuñivi
ndia jå'a yi.

Ma ucha yutun tivi

6 Tajan ma ndi ucha ta'an ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo ña ìyo ma ucha
yutun tivi chí'in, kîcha'a na jàndova'a na na kuenda ña ni tivi na ma yutun
tivi.

7 Ta ma tati nunuu kicha'a yi tivi yi ma yutun tivi ña nda'a yi. Ta ora
ikan kicha'a kùun ndio ma savi yuu ma nuñu'u' ñuñivi. Ta jåkanuu yi
chí'in ñu'ú chí'in nii ndia. Ta ikan kâyu cha yatin sava ma nuñu'u' ñuñivi,
ta juuni kâyu cha yati sava ma yutun, ta ndisaa ma ku'u kuii chí'in ita
kâyu yi ndia, jå'a ma savi ikan.

8 Ta ma tati uvi ora kicha'a yi tivi yi ma yutun tivi, ta kôyo ndio iin
nakuyi ña kâa takua kâa iin yuku ka'nú ña ndu'vania ña tiin yi ma tichi
tañu'u. Tajan cha yatin sava ma tañu'u kùu ra' ña ndåkuu ra' mamaa nii
jå'a ma yuku ikan.

9 Ta juuni cha yatin sava ma tandi'i nuu ma kiti ña iyo ma tichi tañu'u chí'i, ta cha yatin sava ma varku ña ka'in ikan küche'e run ndia.

10 Ta ma tati uni ora kīcha'a ndio yi tivi yi ma yutun tivi, ta ma ora ikan iin chele ka'nu ña käyu ri takua käyu iin xini iin ñu'ú ka'nu ña tiin, kīcha'a ri köyo ri nuu cha yatin sava ma yuta ña iyo ndisaa ma ñuñivi, ta juuni köyo yi cha yati sava nuu ma soko nuu kàna takuui ndia.

11 Ta ma chele ikan nàni ri, takua nàni iin yukú uva, vati cha yatin sava ma takuui ndákuu uva ra' jà'a ri. Ta cha'a' ma takuui uva ikan kùu yi ña nduva'a kuii kua'a' ñivi chí'i na ora chí'i na ra'.

12 Tajan ma tati kumi ora kīcha'a yi tivi yi ma yutun tivi, ta ora ikan cha yatin sava ma nikandii ndōnaa jà'a yi, ta cha yatin sava ma yoo, ta cha yatin sava ma chele ndia. Ta takan kūu yi ña cha yatin sava ma ndi uni yi ndōnaa, ta tüva ní jatuun yi cha yatin sava ma ora ndichin, ta ora naa ndia.

13 Ta ikan nànde'e ndioi iti' andivi, ta ikan ndé'i ña java ma andivi ndàti iin tasu ka'nu ña te'en kānachaa ni'i ri:

—Nda'vi ta'an, nda'vi ta'an, nda'vi ta'an ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi, ti chani tivi ma inga uni ta'an tati chi'in ma yutun tivi nda'a na.

9

1 Tajan ma tati u'un ora kīcha'a yi tivi yi ma yutun tivi, ta ora ikan ndé'i ña iti' andivi kée iin chele, ta köyo ri ma nuñu'u' ñuñivi. Ta rikan ni'i ri ma ndatiku kuenda ña nùna ri ma yavi nduva'a kuii kunu ta naa.

2 Tajan nùna ndio ri yu'u ma yavi kunu ikan. Ta ikan ndé'i ña nduva'a kua'a' ma ñu'ma kée ndio ma tichi yi, takua jà'a yi ma ora kée kua'a' ñu'ma tichi ma hornu ka'nu. Tajan ma ñu'ma xaan ikan kùu yi ña chäsi yi nuu ma nikandii, ta jåkanuu yi chi'in ma tati, ta ndōnaa jà'a yi.

3 Ta tañu ma ñu'ma ikan, kékoyo kua'a' ma tikaa na'nú ña ndàti ndri ma nuñu'u' ñuñivi. Ta ndrikan ti ni'i ndri ma ndatu ndri ña kùu taa ndri ma ñivi takua tåa ma tisu'ma ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi.

4 Ta ma tikaa ikan, ti tâchi ma Ndioo ndri ña na tüvi iyo yi ña jativi ndri ma ku'u kuii, ni ma ita, ta ni'iin ma yutun ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi, vati vàchi ndri kuenda ña jànde'e ndri tundo'o ma ñivi ña tüvi iyo ma seyu ma Racha'nu Ndioo ma te'e nuu.

5 Va na tüvi ní cha'a ma Ndioo ña na ka'ni ndri ma ñivi, vati chä'a ra ña na jande'e ndri tundo'o na kuenda u'un yoo. Ta ndrikan ti indukuni chatu tåa ndri takua tåa ma tisu'ma.

6 Ta ma kivi ikan, ti kuuni ma ñivi kuvi na, va na kùu yi. Ta vaji nduva'a ni nanduku na naja kua kuvi na, va na kùu yi ti cha jâchika ma ña kuvi na nuu na.

7 Ta ma tikaa ikan, ti kâa ndri takua kâa ma kuayu ma ora cha iyo tu've ndri kuenda ña kânita'an ndri tichi ma kuati. Ta ma xini ndri jundii iin ña kâa takua kâa ma korona oro, ta ma nuu ndri, va kâa yi takua kâa ma nuu ñivi.

8 Ta ma ixi xini ndri nduva'a nani yi takua nani ixi xini ma ñivi ña'a, ta ma nu'u ndri, kâa yi takua kâa ma nu'u ma ii'ii.

9 Ta ma pechu ndri ndasi yi chi'in mamaa kaa ña kùu aceru, ta ma ndichin ndri ni'i va'a jâkayu yi takua ya'a ni'i jâkayu ja'a ma carreta ma ora këñu'u ma kuayu ndrun ña kua'an ndrun nuu ni kuu kuati.

10 Ta ma su'ma ndri iyo iñu xuu ndri takua kàa su'ma ma tisu'ma. Ta iyo ndatu ndri ña kùu jande'e yi tundo'o ma ñivi kuenda u'un yoo ndia.

11 Ta ma chito'o ndri kùu ma tati xaan ña chà'nda tiñu nuu ma yavi nduva'a kuii kunu ta naa. Ta ma sivi tati ikan chi'in ma tu'un hebreu va nàni yi Abadón, ta chi'in ma tu'un griegu nàni yi Apolión, ña kùuni yi ka'an yi: ra jàndi'i nuu ndisaa nakuyi.

12 Cha yá'a ma tundo'o nunuu, va kumaní ma inga uvi ga yi.

13 Takan kúu ta ma tati iñu ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ora kícha'a yi tìvi yi ma yutun tivi. Ta ora ikan chínj iin tati ña kà'an yi tañu ma ndi kumi ndiki ña iyo ma tutun chito naá oro ña ndaa ma ití' nuu nde'e ma Ndioo.

14 Ta ma tati ikan te'en kà'an yi nuu ma tati iñu ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña iyo ma yutun tivi chi'in:

—Na ndachiun ma ndi kumi ma tati ña ndikun yu'u ma yuta ka'nú ña nàni Éufrates —kàti yi.

15 Ta takan kúu ña kíndoona nuna ma ndi kumi ma tati ikan, kuenda ña na ka'ni yi cha yatin sava ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi. Vati cha iyo va'a yi ti cha chåa ma tiempu vitin ña ka'ni yi ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi.

16 Ta ikan chínj ña kà'an na ña iyo uvi cíentu millon ma jandaru ña yoso kuayu, kùu ndra ña iyo ndra kuenda tìndee ndra ma ndi kumi tati ikan.

17 Ta takan kúu ña ndé'i ma kuayu kua'á ikan tichi ñuma'nai ña ma pechu ma ndra jandaru ña yoso ndri, ndasi yi chi'in ma kaa color kua'á, ña kùu yi takua kùu ma ñu'ú, ta color azú ta kuaan. Ta ma xini ma kuayu, va kùu yi takua kùu xini ma ii'ii, ta ma tichi yu'u ndri va kèe ma ñu'ú, chi'in ñu'ma, ta azufre.

18 Ta takan kúu ña cha yatin java ma ñivi kùu na ña chi'í na já'a ma uni kue'e ña kùu yi ñu'ú, ta ñu'ma, ta azufre.

19 Vati ma ndatu ña iyo chi'in ma kuayu ikan, iyo yi ma tichi yu'u ndri, chi'in ma su'ma ndri, tí ma su'ma ndri kàa yi takua kàa xini ma koo tati, ta chi'in yakan jànde'e ndri tundo'o ma ñivi.

20 Va ma ndian kíndoona ña kákú jà'a ma uni kue'e ikan niku, ta vaji töve ní chi'í na ta tüvi ní jaña na ña ja'a na ma ña tüvi va'a vaji takan tā'an na, ti juuni jàka'nu ga na ma tati xaan, chi'in ma yutun íf oro, ta ña kúva'a chi'in kaa plata, bronce, yuu, ta chi'in yutun. Ta ndisaa yutun íf ikan, ndicha kuii ña töve kùu nande'e yi, ni ña kákä yi, ta taso'o yi ndia.

21 Ta juuni töve ní jaña na ña chà'ni na ñivi, chi'in ña jàtakue'e na, ta ña ki'vi ma ndra'ii chi'in ñivi ña'a yüvi ñasi'i ndra, ta ñivi ña'a chi'in yüvi ii vi, ta ni ña su'u na ndia.

10

Ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ta ma tutu vali ña natuvi

1 Takan kúu tajan ndé'i iin tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña iyo ndatu ña isukun yi ma vikonu'u, vâchi nuu yi ití' andivi, chi'in iin koo la'ndi ma xini yi. Ta ma nuu yi tàcha yi takua tâcha ma nikandii, ta ma nduvi cha'a yi kùu yi takua kùu uvi ñu'ú ña ndaa sukun va'a.

2 Ta nda'a yi iin tutu vali ña cha nûna, tajan küttaa yi ma cha'a' chiyo kua'a yi ma nuu tañu'u, ta ma cha'a' satin yi küttaa yi yi ma nuñu'u'.

3 Tajan ni'i va'a nanda'yu yi, takua jà'a iin ii'ii ma ora kùxaan ri. Ta ora nànda'yu yi, tajan chínj ña ucha ta'an tati ña ni'i va'a nda'yu yi ña kùu takua kùu ña chinu savi.

⁴ Ta ma ora chīnj ña ka'ndi ucha ta'an ma tati ikan, tajan ni taa ndioi ma ña kà'an yi niku, va tava chīnj inga tati ma iti' andivi ña ji'na te'en kà'an yi chi'jn:

—Na kumi xe'un ma ña kàtitu'un ma ndi ucha ta'an ma ña kà'ndi ikan, ta koto täun yi —kàti yi.

⁵ Tajan ma tati va'a ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña iyo iin chiyo cha'a ma nuu tañu'u, ta inga chiyo yi ma nuñu'u', kāni'i yi nda'a' kua'a yi ma iti' andivi,

⁶ ta te'en kīcha'a yi kà'an yi chi'jn:

—Ndōni'i chiyo kua'a nda'i ta kà'in ña ndicha kùu ma ña ni ka'in cha'a' ma sivi ra iyo ndito ndisaa tiempu, ra jàtuvi ma andivi ta ndisaa ma ña iyo yi, ra juuni jàtuvi ra ma nuñu'u' ta ndisaa ña iyo yi, ra jàtuvi ma tañu'u ta ma ña iyo ra', va chi'in sivi ra kà'in ti na tüva iyo yi ña kuatu yo tiá ga.

⁷ Vati ma tati ucha va chani chaa ma tiempu ña ni tivi yi ma yutun tivi ña nda'a yi. Ta ora ikan ma Racha'nu Ndioo ni jachinu ra ma tu'un xe'e ña kùmi ra takua kàtitu'un ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra niku.

⁸ Tajan ma iti' andivi chīnj ndikoi ma tati ña te'en nāka'an yi chi'jn:

—Kuà'an, ta ki'un ma tutu nuna ña jundii nuu nda'a ma tati ña jàkuu tiñu nui ña ndaa yi iin chiyo cha'a ma nuu tañu'u, ta inga chiyo cha'a yi ma nuñu'u' —kàti yi chi'jn.

⁹ Tajan kuà'an ndioi nuu ndaa ma tati ndaa ikan, ta kà'an ndioi chi'in yi ña na ku'va yi ma tutu nui. Ta te'en nāka'an yi chi'jn:

—Tiin yi, ta kachiun yi!, va ma yu'un ni ndakuu vixi yi, takua vixi ma nduxi ñuñu, vati ma tichiun ni ndakuu uva yi jà'a yi —kàti yi chi'jn.

¹⁰ Tajan kí'in ndioi ma tutu vali ña jundii nuu nda'a' ma tati ikan, ta châchi ndioi yi. Ta ma yu'i ndòvixi ndio yi, takua vixi ma nduxi ñuñu, va ma tichi, ndò uva ndio yi jà'a yi.

¹¹ Tajan te'en nāka'an ndio ma tati chi'jn:

—Iyo yi ña katitu'un ndikoun ma tu'un yu'u Ndioo cha'a' ma ña kuu nuu ñivi nda ñuu nikuuni, ta inga tuku ñu'u' vaji siin siin tu'un kà'an na, ta juuni cha'a' ndian kùu rey ndia —kàti yi.

11

Nuu këta uvi ta'an ndra kùu testigu

¹ Tajan châ'a na iin yutun kuiin nui ña kàa takua kàa ma yutun tiku'va yo, ta te'en nāka'an na chi'jn:

—Na ndetaun ta ku'yn ma nuu ndaa ma veñu'u Ndioo, ta chi'in yutun ña nda'un na tiku'vaun yi, ta tiku'vaun ma chito naá chi'in run ndia, ta ka'viun naja ta'an ma ñivi kùu na ña jàka'nu na ma Racha'nu ma tichi ma veñu'u.

² Va na tiku'vaun ma nuke'e nuu ndaa ma veñu'u, ti cha kïndoo yi kuenda ma ndian yüvi judíu. Ta ndiakan kùu na ña ni ka'nda na tiñu takua kùuni maa na nuu ma ñivi iyo ñuu ii ña nàni Jerusalén ikan, kuenda uvi xiko uvi yoo takan ni ja'a na.

³ Ta ni tachí ma uvi ta'an ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'i, ndra ñu'u ja'ma tuun. Ta ndrakan ni kukatitu'un ndra ma tu'in ma nuu na kuenda iin mii uvi cientu uni xiko kivi.

⁴ Ta ma ninduvi ma ndra kùu testigu ikan kùu ndra takua kùu ninduvi ta'an ma yutun olivu, ta takua kùu ma ninduvi ta'an ma ñu'u kandil,

ña ka'iin ndra nuu ma Racha'nu Ndioo, ra chà'nda tiñu nuu tandi'i ñuu ñuñivi.

⁵ Ta tu iyo nda yo kùuni jati'ini chi'in ndra, ta ndrakan chà'ni ndra na chi'in ma ñuu'ú ña kèe ma yu'u ndra. Ta takan jà'a ndra ñia chà'ni ndi'i ndra ma ndian kùuni jati'ini chi'in ndra, ta takan iyo yi ña kuvi ndisaa ndian jà'a takan.

⁶ Ta juuni iyo ndatu ndra kuenda ñia kasi ndra ma andivi, ikan na töve kùun ma savi kua'a' kivi ma ora kàtitu'un ndra ma tu'un yu'u Ndioo nuu ma ñivi. Ta juuni iyo ndatu ndra ñia kùu jandakuu ndra ma nii ma takuii, ta kuenda ñia tachi ndra kua'a' ma kue'e nuu ma ñivi, naja kua kùuni maa ndra ja'a ndra ndia.

⁷ Ta ma ora ñia cha chīnu kàtitu'un ndio ndra ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi, tajan kée ndio iin ñia kàa takua kàa iin kiti xaan tichi ma yavi nduva'a kuii kunu, ta yakan kùu yi ña ni kanita'an yi chi'in ndra, ta ni jakanaa yi ndra, ta ka'ni yi ndra.

⁸ Tajan ma ñunda'yu ndra ni kanindoyo na yi ma nuu ya'vi ma veto'o, ma ñuu nuu chā'ni na ma Racha'nu yo Jesuu niku. Ta juuni kà'an na ñia ma ñuu ikan nàni yi Sodoma ta Egiptu. Takan nàni yi cha'a' ma ñia kini ñia jà'a ma ñivi ikan.

⁹ Ta uni kivi java kùu yi ña ni nde'e na ma ñunda'yu ñia kàndoyo ikan. Ta tañu ma ñivi ikan iyo ndian tuku tata kùu na, a siin tu'un kà'an na, a siin ñuu nuu kâku na. Ta ma ñivi tüvi ni kù'va na ñia na kuchi ma ñivi ma ñunda'yu ikan.

¹⁰ Tajan ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi ni kusii na nde'e na ma ñunda'yu ndra, ti ya'a chàta'ani na ñia cha chí'i ndra. Ta ni ku'va na ta'vi nuu ta'ii'iin ma ta'an na cha'a' ñia ya'a chìsii na, vati ninduvi ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo ñia chí'i ikan, tüva ni jande'e ga ndra tundo'o na.

¹¹ Va ma ora cha yá'a ma uni kivi java, tajan Racha'nu Ndioo jänataku ndiko ra ma ndrakan inga cha'a', ta ndëta ndiko ndra. Ta ora nde'e ma ñivi ma ñia jänataku ndiko ra ndra, ta nduva'a kuii yü'vi na.

¹² Ta ikan jan ninduvi ma ndra kùu testigu ikan chīni ndra iin tati ñia ni'i va'a náka'an yi ma iti' andivi chi'in tu'un i'ya:

—¡Na ndaa ndo ma iti' siki nde've! —kàti yi.

Tajan ndaa ndio ndra chi'in vikonu'u ma iti' andivi. Ta ora ndaa ndra, ma ndian xaani nde'e ndra nde'e na naja kùu yi chi'in ndra ndia.

¹³ Tajan juuni ma ora ikani, nduva'a kuii ni'i tāan, ñia uchi porcientu ma ve'e iyo ma ñuu ikan kékoyo. Ta ucha mii ta'an na kùu na ñia chí'i na jà'a ma ñia tāan. Tajan ma ndian kindoo ndito, nduva'a yü'vi na, ta kīcha'a ndio na jàka'nu na ma Ndioo ra iyo andivi.

¹⁴ Cha yá'a ma tundo'o uvi, va vitin cha vàchi kuyatin ndio ma tundo'o uni.

Ma yutun tivi ucha ñia tivi ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo

¹⁵ Takan kùu ta tivi ndio ma tati ucha ñia jàkuu tiñu nuu Ndioo ma yutun tivi nda'a yi. Tajan iti' andivi chīnj kua'a' tati ñia nduva'a ni'i kànachaa yi, ñia te'en kà'an yi:

Ma nda nikuuni nuñu'u' ñuñivi nuu chà'nda ma ñivi tiñu,
cha kí'vi yi nda'a ma Racha'nu Ndioo yo
ta kuenda ma ra se'e ra Cristu ndia.

Vati rakan kùu ra ñia ni ka'nda ra tiñu cha'a' yi endeeni.

16 Tajan ma ndi oko kumi ma ndracha'nu ña nandi ma nuu ta'ii'iin tayu ikan nuu ndaa ma tayu ii nuu chà'nda Ndioo tiñu, chünandi chiti ndra ña ndava nani te'e nuu ndra nuu ñu'u'. Ta kîcha'a ndra jàka'nu ndra Ndioo, **17** chi'in ma tu'un i'ya:

Chà'a ndi ta'vindioo nuun yo'o Racha'nu ra ya'a ìyo ndatu, ti yo'o kùu ma ra kuxini ma vitin, ta kùun ma ra takani kuu niku, ta kùun ma ra ni kichi iti' nuu ndia.

Vati maun kùun ña nduva'a ìyo ndatun, ña cha kîcha'un chà'ndaun tiñu nda nuu nikuuni.

18 Ta ndisaa ma ñivi ña töve chinuni tu'un, nduva'a cha kuxaan na chi'un, va yo'o cha këta ma kivi ña ni kuxaun chi'in na ta ni jande'un tundo'o nuu na,

ta ma ndian ndií ni jakutuniun ma kuati na, ta ma ndian ña jàkuu tiñun, ta ndian ka'an chi'in tu'un yu'un, ni ku'va ndiou ma ya'vi va'a nuu na.

Ta juuni takan ni ja'un chi'in ma ndian ii ña kâchiun kuendaun, vaji kùu na ndian kuika a ndian nda'vi ña jàka'nu na ma siviu.

Va ma ndian chà'ní ma inga ñivi ña ìyo ma nuñu'u' ñuñivi juuni ni ka'niun na ndia.

—Takan kàti ma tati ikan.

19 Tajan ma ora ikani, cha nüna ma veñu'u Ndioo iti' andivi ta ndichin ma chito naá nàni Arca ña châ'a ma tu'un ña Ndioo kàti ra chi'in ma ñivi, va ndichin yi tichi ma veñu'u iti' andivi. Ta ora ikan nduva'a kuii tacha ta chini yo ma ña ka'an ma tacha ta nduva'a kuii kuun savi yuu, ta nduva'a kuii ni'i taan ndia.

12

Iin ña'a chi'in iin kiti xaan ña tìvi ñu'u

1 Takan kùu tajan ma iti' andivi chîyo iin seña ña nduva'a ka'nu. Ta ikan këta iin ña a ña isukuan ma nikandii. Ta ma yoo va kindoo ri iti' xuu ma nuu chañuan. Ta ma xinian jundii iin korona ña kûva'a yi chi'in uchi uvi chele.

2 Ta ma ña'a i'ya ti ñu'u se'an, ta nduva'a nda'yuan ña chà'nda yi tichian vati chani kâku ma se'an.

3 Takan kùu ta ikan jan këta inga tuku seña ma iti' andivi ña kùu ri takua kùu iin kiti. Ta rikan ti iin kiti ya'a ka'nu, ta xaan ña tìvi ñu'u kùu ri. Ta rikan ti iin kiti color kua'a kùu ri ña ìyo uchi ndiki ri, ta ucha xini ri nuu jundii ucha ta'an ma korona.

4 Tajan chi'in ma su'ma ri jâkoyo ri cha yatin sava ma chele ka'lin andivi ma nuñu'u' ñuñivi. Ta ikan jan chündaa ndio ri nuu ndaa ma ña ñu'u se'e ña kùuni ri kachi ri ma se'an naja ora ni kâku yi.

5 Tajan kâku ndio ma iin se'an ra'ii, ta chi'in vatun kuiin ña kuva'a chi'in kaa ni ka'nda ra tiñu ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi i'ya. Va ma se'an châtu'un na ra, ta chaa ra nuu ndaa ma tayu ii Ndioo, nuu chà'nda ra tiñu.

6 Tajan ma ña'a ikan chînuan kuà'an ña iin tichi ku'u nuu iti, iin nuu cha kâchin Ndioo kuenda ña, ña ni ku'va ra ña kachian ta jakuenda ra ña kuenda iin mii uvi cientu uni xiko kivi.

7 Ta ora yâ'a ña kùu takan, tajan nduva'a kuii ka'nu kuati chîyo ma iti' andivi. Vati iin tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña nàni Mike, chi'in tia kua'a'

ma tati ña kùu meru ra kīcha'a na kànita'an na chi'in ma kiti xaan ña tìvi ñu'ú, ta chi'in tia ma meru ri ña kùu tati jàkuu tiñu nuu ri ndia.

8 Va tava ma kiti xaan ka'nu ña tìvi ñu'ú chi'in ma meru ri ní kuu jakanaa ndri, yakan va ní kuu koo ga ndri ma andivi.

9 Ta takan kùu ña Ndioo jàkanaa ra ma kiti ka'nu xaan ña tìvi ñu'ú, chi'in ndisaa ma tati xaan ña kùu meru ri. Ta rikan kùu ri ma koo tati ña këta ri taji'na, ta ma rikan nàni ri: kui'na a Satanaa ña jànda'viña'án' ma ñivi ninii ka'nu nuñu'u' ñuñivi. Yakan ya ma kui'na, ta chi'in ma meruán' tati xaan, kachitán' ma nuñu'u' ñuñivi jà'a ma tati va'a jàkuu tiñu nuu Ndioo.

10 Takan kùu tajan te'en chínj iin tati ña nduva'a kuii ni'i kānachaa ma iti' andivi ña te'en kà'an yi:

Vitin va cha kichaa ma kivi ña ni jakakú Racha'nu Ndioo yo ma ñivi ra, ta juuni vitin jàna'a ra ma ndatu ra nuu yo chi'in ma nuu chà'nda ra tiñu. Ta vitin iin nuuni chà'nda ra tiñu chi'in ma ndatu Cristu ra kùu Se'e ra. Vati vitin ma kui'na tüva ndaa yi ma nuu ndaa ma Racha'nu Ndioo.

Ta nduvi ta niñuu tüva tisoán' kuati nuu ra chata ma ndian yani yo ndian chìnuni tu'un ra.

Ti Ndioo cha jàkanaa ra yi,
ta jā'a ra ña na kachita yi.

11 Yakan va maa ndian chìnuni tu'un Cristu cha jàkanaa na ma kui'na, cha'a' ma nií ma ra kùu mvechala,
ta cha'a' ma tu'un ra ña kàtitu'un na nuu ma ñivi.

Va ndicha ña chìnuni na ma tu'un ra.

Tüvi kanuu na kàtitu'un na yi ndava kùu kuvi na cha'a' yi.

12 Yakan va tandi'i ndyo'o ndian iyo iti' andivi,
na sii kuuni ndo.

Va nda'vi ta'an kùu ndyo'o ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi, ta ma tichi tañu'u, vati tava ma kui'na, cha kachita ndioán' ta chāa ndioán' ma nuñu'u' nuu iyo ndo.

Ta juuni cha chito ndioán' ña chani keta ma tiempu ña tüva ni ka'nda ndioán' tiñu.

Yakan va nduva'a kuii xaani ndioán' ndè'án' ndo.

—Takan kà'an ma tati ña chínj iti' andivi.

13 Ta ma kui'na kùán' ma kiti xaan ña tìvi ñu'ú, ta ora chā'a ndioán' kuenda ña Ndioo jàkanaa ra ñán' ña jàkoyo ra ñán' ma nuñu'u' ñuñivi i'ya, tajan kīcha'a ndioán' nàndukuán' ma iin ña'a ña kāku se'e, iin ra'ii vali.

14 Takan kùu tajan ma ña'a ikan, ní'an uvi ta'an ma ndichin ña kàa takua kàa ndichin iin tasu ña nduva'a kuii ka'nu kuenda ña na kuu ndati ña, ta kákú ña nuu ma kui'na ma tichi ku'u ití, nuu ni koan uni kuiya sava. Ta ní'an ña kachian jà'a ma Ndioo ikan ndia.

15 Ta ikan jan ma kiti xaan ikan, tìvi ri ma takuuiyu'u ri ma nuu kuà'an ña kuenda ña na ndakuu ra' iin yuta ka'nu, ta takan jàtani ri ña.

16 Va ma ñu'u' tìndee yi ma ña'a ikan, vati ndáta yi, ta chī'i ndi'i yi ma takuui yuta ña tìvi ma kiti xaan ikan chi'in yu'u ri.

17 Tajan ma kiti xaan ikan, nduva'a kuxaan ri ña ní kuu ka'ni ri ña. Yakan va kēe ndio ri kuàkanita'an ri chi'in ndisaa ma ndian kùu ñivian, ndian jàchi'in ma tu'un Racha'nu Ndioo, ta endeeni kà'an na ña ñivi chìnuni tu'un Jesuu kùu na ndia.

18 Ta ma kiti xaan ikan cha kindoo ri ma yu'u tañu'u.

13

Ninduvi ma kitixaan

¹ Takan kūu tajan yu'u chündai ma nuu ndoyo yuti ña'ma ma yu'u tañu'u. Ta ikan ndē'i ña kée inga tuku ma kitixaan ña ya'a ka'nu ma tichi tañu'u ña ìyo ucha xini ri ta uchi ndiki ri. Ta ta'ii'iin ma xini ndiki ri ìyo iin ma korona. Ta ma xini ri ìyo ma letra ña kà'an ti'ini chata Ndoo.

² Va ma kitixaan ña ndē'i ikan, kàa ri tava kàa iin ndika'a, ta ma cha'a ri va kàa yi tava kàa cha'a ma oso, ta yu'u ri va kàa yi tava kàa yu'u ii'ii. Tajan ma kui'na kùán' ma kitixaan ña tìvi ñu'u ña châ'án' ndatuán' nuu ma inga kitixan, ikan na ka'nda ri tiñu indukuni kua maán' nuu ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi.

³ Ta juuni ndē'i ña iin ma xini ri kàa yi tava kàa iin nuu tà'nda ña ni kuvi ri jà'a yi ti ya'a ka'vi takue'e ri. Va ma nuu takue'e ikan ndā'a yi niku. Ta ndava kuá'an anima ma ñivi ora ndé'e na ma ña jà'a ri, tajan ndisaa ma ñivi ìyo ñuñivi tändikun na chata ri.

⁴ Ta kîcha'a ndio na jaka'nu na ma kitixaan ña tìvi ñu'u ikan, cha'a' ña châ'án' ndatuán' nuu ma inga kitixan. Ta te'en kà'an na ña jaka'nu na ri: —Ñi'iin yo na këü ja'a chi'in ma kitixaan i'ya, ta nñi'iin yo na këü kanita'an chi'in ri ti ìyo kua'a' ndatu ri —kàti na.

⁵ Ta juuni, nñi'i ri tiñu ña kuu ka'an ti'ini ri chata Ndoo, ta kà'an tayi ri takua kùuni maa ri. Ta juuni nñi'i ri tiñu ña ka'nda ri kuenda uvi xiko uvi yoo ndia.

⁶ Ta takan kūu yi ña kà'an ti'ini ri chata Ndoo, ta chata ma sivi ra, ta chata ma nuu ìyo ra, chi'in tandi'i ma ndian ìyo andivi ndia.

⁷ Ta juuni nñi'i ma kitixan tiñu ña kànita'an ri chi'in ma ñivi Ndoo, nda kati jàkanaa ri na. Ta juuni nñi'i ri tiñu ña na kùu ka'nda ri tiñu nuu tandi'i ma ñivi ìyo ñuñivi, vaji tuku tata kùu na, a tuku ñuu na, a tuku tu'un kà'an na, a tuku ñu'u' kichi na.

⁸ Ta tandi'i ma ñivi ndian töve chinuni kùu ma ndian jàka'nu na ma inga kitixan. Vati ma sivi ndisaa ndiakan tüvi ìyo yi nuu ma tutu ña tää Ndoo antea ña jàtuvi ra ma ñuñu'u' ñuñivi. Ta ma tutu ikan kà'an yi ma sivi nda yo ni koo endeeni chi'in ra. Ta ma ra kùu kùña'a ma tutu ikan kùu ma ra kùu mvechala chî'í niku.

⁹ Ta tu ìyo nda ndyo'o ìyo so'o, na taso'o va'a ndo ma ña ni ka'in chi'in ndo i'ya:

¹⁰ Tu ìyo iin ñivi ña tì'i na ndo tichi vekaa, takan ni ku'un ndo vekaa tuva takan. Ta tu ìyo ndian chà'ní na ndo chi'in machiti, ta takan ni kuvi ndo tuva takan. Ta cha'a' yakan kùu yi ña taku ndyo'o ña kùu ndo ñivi Ndoo, yi ña jandeeni ndo, ta chinuni va'a ndo ma tu'un ra ndia.

¹¹ Takan kūu tajan nde'e tukui ña tichi ñu'u' ití këta inga tuku ma kitixaan. Ta rikan ti uvi ta'an ma ndiki ri ña kàa yi tava kàa ndiki ma mvechala, ta kà'an ri tava kà'an ma kitixaan ña tìvi ñu'u'.

¹² Ta juuni induku ìyo ndatu ri takua ìyo ndatu ma kitixaan ña këta nunuu. Ta rikan ndaa ri yatini ití' nuu ma inga ri. Vati juuni jà'a ri ña na jaka'nu ma ñivi ìyo nuñu'u' ñuñivi ma kitixan ña cha ndā'a ri ña takue'e ka'vi ri.

¹³ Ta juuni jà'a ri kua'a nuu ndatu ka'nu, vati jà'a ri ña na këe ma ñu'u' ití' andivi, ta kòyo yi ma nuñu'u', kuenda ña na nde'e ma ñivi ìyo ñuñivi.

¹⁴ Ta ma kitixaan ña kée nunuu châ'a ri tandi'i ma ndatu ña jà'a ma kitixan. Ta chi'in ma ndatu ña nñi'i ma kitixan ña na jà'a ri, ya'a nduva'a

jànda'viña'a ri ma ñivi ïyo nuñu'u' ñuñivi chí'in ma seña jà'a ri. Ta juuni tâchi ndio ri nuu ma ñivi ña na ja'a na iin na'na kuenda jàka'nu na ma kiti ña këta nunuu ña nduva'a tâkue'e ka'vi chí'in machiti niku, ta nâtaku ndiko ri.

¹⁵ Takan kûu ta ma kiti uvi kùu ri ña nî'i ri ndatu ri kuenda ña na ja'a ri ña na kùu koo ndito ma na'na ma kiti nunuu, ta ma na'na ri kîcha'a yi kà'an yi. Ta juuni tâchi ri ña na ka'ni na ndisaa ma ndian töve jàka'nu ma na'na ri.

¹⁶ Ta juuni jà'a ri ña tandi'i ma ndiakuati, a ndian cha'nu, a ndian kuika, a ndian nda'vi, a ndian kùu musu, a ndian tüvi kùu musu: ña na koo iin tuni ma nda'a chiyo kua'a na, a ma te'e nuu na.

¹⁷ Ta nî'iin na, na kùu jata na, ta xiko na, tu tüvi ïyo ma tuni ma kiti xaan na, a sivi ri, a ma numero ma sivi ri na ndia.

¹⁸ Yakan va i'ya ni nde'o nda yo ïyo chinituni. Ta tu ïyo chinituni na, na ja'a na kuenda nuu na chí'in ma numero ma kiti xaan ikan, vati numero ma ñivini kùu yi. Ta numero iñu cientu uni xiko iñu kùu yi.

14

Nuu jàka'nu ma iin cientu uvi xiko kumi mii ma ñivi ma Ndioo chí'in iin yaa

¹ Takan kûu ta ikan jan nde'i iin ma ra kùu mvechala ña ndaa ra ma xini yuku ña nàni Sión. Ta chí'in ra nde'i ña ka'in ma iin cientu uvi xiko kumi mii ma ñivi ña ïyo tuni ma te'e nuu na, chí'in ma sivi ma ra kùu mvechala, ta sivi ma Tatá ra.

² Ta ikan jan chîni ndioi iin tati ma iti' andivi, ña nduva'a jàkayu yi, ta chînun tacha jà'a yi, takua jà'a iin nuu too takuui. Ta juuni chîni ña ma tati ikan, jà'a yi takua jà'a ma tati iin nuu jàkuaku na kua'a ma arpa.

³ Ta ndiakan chîta na iin yaa chaa ma nuu ndaa ma tayu ií, nuu ka'in ma ndi kumi ma ña ndito, ta nuu ka'in ma ndi oko kumi ma ndracha'nu ndia. Va nî'iin ma ñivi nî kutu'va na kata na ma yaa ikan, vati ma ndra chîto kata yi kùu ma iin cientu uvi xiko kumi mii ndra ni, ti ndrakani kùu ma ndra kâkú tañu ma ñivi ïyo ma nuñu'u' ñuñivi.

⁴ Vati ndisaa ndrakan kùu ndra ña kîndoo ndaa va'a ndra nuu Ndioo, va töve kî'vi ndra chí'in ña'a, ta kùu ndra ndra kûmì su'un ndra ndra, ti kû'a'an ndra chata ma ra kùu mvechala nda nikuuñi nuu kuà'an ra. Ta Ndioo tâvasiin ra ndra ña jâkakú ra ndra tañu ma ñivi, ikan na kuu ndra takua ma chiti nunuu ña sòkó yo nuu Ndioo. Ta takan kùu ndra kuenda ma Racha'nu Ndioo ta kuenda ma ra kùu mvechala.

⁵ Vati tüvi nî janda'viña'a ndra, ta tüvi nî ka'an ndra tu'un vata ndia, vati ndra va'a kùu ndra nuu Ndioo.

Ma tu'un kàtitu'un ma uni ta'an ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo

⁶ Takan kûu tajan nde'i inga tuku ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ña ndâti yi châkunuñi yi nuu sukun. Va ma tiñu ndiso yi kùu yi ña kàtitu'un yi ma tu'un va'a cha'a' Ndioo ña ïyo kuenda yi endeeni nuu tandi'i ma ndian ïyo nuñu'u' ñuñivi, vaji siin siin ñuu na, a siin siin tu'un kà'an na, a siin siin tata kùu na a siin ñu'u' kîchi na ndia.

⁷ Tajan te'en nâka'an nî'i yi chí'in na:

—Na tiñu'u ndo ma Racha'nu Ndioo, ta na jaka'nu ndo ra, vati vitin va cha këta ma kivi ña ni jakutuni ra ma ñivi. Yakan va na jaka'nu ndo ma

ra jātuvi ma andivi, ma nuñu'u' ñuñivi, ma tañu'u, ta ma soko nuu kāna takuii ndia —kàti yi.

8 Takan kūu tajan kēta inga tuku ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ta te'en nāka'an yi ndia:

—Cha kēkoyo ma ve'e iyo ma ñuu ka'nú ña nàni Babilonia chi'in ma ñivi yi. Ndicha va'a ña cha kēkoyo yi. Vati juu yi jātivi ma tandi'i ma ndian iyo ma ñu'u' yi, ta tandi'i ma inga ñu'u' ñuu ñuñivi, chi'in ma ndixi ña chā'a ra' nuu na ña na ko'o na ra', ti jā'a ra' ña kī'vi ma ñivi ña na ja'a na kuati. Va jā'a ra' chi'in yo takua jā'a iin ña'a tondo.

9 Ta ikan jan kī'vi ndio ma tati uni ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ta te'en nāka'an ni'i va'a yi:

—Tu iyo iin nda ndian jàka'nu ma na'na ma kiti xaan ikan, a maa ri, ta chündatuna na ña koo ma tuni ma te'e nuu na, a ma chiyo nda'a' kua'a na,

10 ndiakan nduva'a ni nde'e na tundo'o jā'a ma Racha'nu Ndioo, ti ni ku'va ra ma ndixi xaan ko'o na ña jàna'a ra' ña nduva'a xaani ndè'e ra na. Vati ni kayu na chi'in azufre, ma nuu ndè'e ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo, ta nuu ndè'e ma ra kùu mvechala ndia.

11 Ta ma ñu'ma nuu ndè'e na tundo'o ña kàyu na endeeni na töve ni jaña yi ña ndaa yi ma nuu sukun, vati nduvi niñuu kùu yi ña kàyu na, ta na kùu nindee na ña nde'e na tundo'o. Ta takan ni ta'an na chā'a' ña jàka'nu na ma kiti xaan chi'in na'na ri, ta chā'a' ña iyo tuni ma te'e nuu na chi'in ma sivi ri. —Takan kàti ma tati.

12 Yakan va kuenda ma ndian kùu ñivi Ndioo, va ndian jàchi'in va'a ma tu'un Ndioo ta chinuni va'a ma tu'un Jesuu, vitin kùu ma kivi ña iyo yi ña jandeeni na.

13 Takan kūu tajan iti' andivi chīnj iin tati va'a ña te'en nāka'an yi chi'in:

—Na taun ma tu'un i'ya: "Na sii kuuni ma ndian chī'í ña chinuni tu'un ma Racha'nu, nda ma vitin, ta iti' nuu" —kàti yi.

Ta ma Tati Ií Ndioo te'en nāka'an yi:

—Ndicha va'a ña takan kùu yi, vati vitin ndiakan cha kuu nindee na chā'a' ma tiñu jā'a na, ti tiñu va'a ña jā'a na ora chiyo na nikü töve ni naa yi. —Takan kati ma Tati Ií Ndioo.

Ndioo tāchi ra tati ra ña na jati'vi yi ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi

14 Tajan ma ora kāni'i nui ma iti' andivi, ta ikan nde'i ña nandi iin ra kàa takua kàa iin ra Se'e ñivi tāchi Ndioo ma chata viko, ña jündii iin korona oro xini ra, ta nda'a ra iin machiti kanchu ña nduva'a kuii xaan.

15 Tajan iti' tichi veñu' kēe inga ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ña te'en nāka'an ni'i yi nuu ra nandi chata ma viko:

—Na kicha'un ka'ndaun ta jati'viun ma ndatiñu chi'in ma machiti kanchun, ta kàniva'un ndisaa ma ndatiñu ña kandoyo ma nuñu'u' ñuñivi ña jàti'viun, vati cha ndi'i yi chīti, ta vitin iyo yi ña jati'viun yi —kàti ma tati' ikan.

16 Tajan ma ra nandi ma chata viko, tñin ndio ra ma machiti kanchu ra, ta chā'nda ra ndisaa ma ndatiñu ña kandoyo ma nuñu'u' ñuñivi, ta kāniva'a ndio ra ndisaa kuii yi.

17 Takan kūu tajan ma iti' andivi kēta inga ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ma tichi veñu' iyo ndakan ña juuni nda'a yi iin machiti kanchu ya'a xaan ndia.

18 Ta ikan jan ma iti' nuu ndaa ma chito naá ma Ndioo kēta inga tuku ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ña iyo ndatu yi kuenda ma ñu'u' ña kuatiñu

yi nda nuu ni kuuni. Tajan tati ikan te'en kānachaa ni'i va'a yi nuu inga ma tati ña nda'a ma machiti xaan:

—Na kicha'un ka'ndaun ma datu ma chiti uva chi'in ma machiti xaan ña nda'un, ta kaniva'un ma ndatiñu ña kàndoyo ma nuñu'u' ñuñivi, vati cha ndi'i vu chiti. —Takan kàti ma tati ikan.

¹⁹ Tajan tiñun ndio yi ma machiti yi, ta chā'nda ndi'i yi ma yoku'u uva ña kàndoyo ma nuñu'u' ñuñivi, ti'i ndio yi vu iin tichi iin ña nduva'a kuii ka'nu nuu ni naku'ni na vu, ña kùuni yi ka'an yi ña ma ikan kùu ma nuu ni jande'e Ndioo tundo'o ma ñivi.

²⁰ Takan kūu ta nāku'ni ndio vu iti' yu'u ñuu. Ta ma tichi ma nuu ña naku'ni vu, kēe mamaa nii ñivi, ña ndāa ra' sukun va'a nda kēta ra' nuu iyo mvosa ma kuayu. Ta chāti ra' chinu ra' kuà'an ra' iin uni cientu kilometru ma nuñu'u' ñuñivi, ti nduva'a kuii kayuni Ndioo nde'e ra na.

15

Ma ndi ucha ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo nda'a yi ma tundo'o nuu ndi'i nia

¹ Takan kūu tajan ma iti' andivi ndē'e tukui inga tuku ma seña ka'nu ta siin kuii ndē'i yi. Vati ikan ndē'i ucha ta'an ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, ña nda'a yi ma ndi ucha ta'an ma tundo'o nuu ndi'inia ña ni nde'e ma ñivi ja'a Ndioo. Ta ora cha ya'a ma tundo'o ikan ni kutaxin ma nuu nduva'a kuii kàyuni Ndioo chi'in ma ñivi.

² Ta juuni ndē'i iin tañu'u kuva'a chi'in inu ña kàa ra' takua kàa ma takuii tañu'u ña jākanuu ra' chi'in ñuñú. Tajan yatini yu'u ma takuii tañu'u inu ikan, ka'ín ma ndian nda'a ma arpa ña chā'a Ndioo nuu na. Vati ndiakan kùu ma ndian jākanaa na ma kiti xaan ikan, ti tüvi ní jaka'nu na ri a ma na'na ri, ta tüvi ni chā'a na ña nàni ma tuni ri na ña kùu yi ma numero ma sivi ri ndia.

³ Ta ndiakan ti chita na yaa ña chita Moisés, ra jàkuu tiñu ma Racha'nu Ndioo chi'in ma inga yaa kuenda ma ra kùu mvechala. Ta te'en chita na: Ya'a ga ka'nu ta vii kùu ma tiñu ja'un,

yo'o Racha'nu Ndioo, ra iyo tiaga ndatu kua tandi'i ma ñivi ñuñivi, vati iti' ndaa, ta iti' ndicha kùu ma itiun,

yo'o ra kùu Rey, ra chà'nda tiñu nuu tandi'i ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi.

⁴ Yo'o Racha'nu, ndisaa kuii ma ñivi ya'a tiñu'u na ñun, ti ndisaa na jàka'nu na ma siviun, vati uvanuu maaun kùu ma ra ya'a ga íi.

Ta ndisaa ma ñivi iyo nuñu'u' ñuñivi ni kichi na ta jaka'nu na ñun, ti ndisaa ma ña ndaa ta va'a ña jà'un cha nākoto na yi.

—Takan kùu ma yaa ña chita na.

⁵ Ta ora yā'a ña kūu takan, tajan ndē'i ma iti' andivi, ta ikan ndē'i ña nūna ma yuve'e veñu'u Ndioo nuu ya'a ii nuu kàndii ma yuu ña ndiso ma tu'un Ley Ndioo ma nuu yi.

⁶ Tajan ma tichi yuve'e nuu ii, ikan ndē'i ña kēe ucha ta'an ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo chi'in ma ndi ucha nuu ma tundo'o. Ta ndiakan ti ñuñu'u na ja'ma ña ya'a ya'ví ndaa, ta vii ndoo yi, ta tacha yi. Ta juuni nda'a na ma pañu oro ña ya'a ki'in, ña këta yi nda pechu na.

⁷ Tajan iin ma ña kumi iyo tañu ma ndian ndito ikan, chā'a yi ii'iin ko'o oro nuu ma ndi ucha ta'an ma tati ikan, ña chita yi chi'in mamaa ma tundo'o Ndioo, ra iyo ndito tandi'i kivi ta tandi'i tiempu.

⁸ Ta ma tichi veñu'u nuu ií ikan, endee chitu yi chí'in mamaa ñu'ma, jā'a ma ndatu ma Ndioo ka'nu. Ta ní'iin ñivi, na këu ki'vi na tichi veñu'u ikan, nda kati ya'a ma ucha ta'an tundo'o ña nda'a ma ndi ucha ta'an ma tati va'a ikan.

16

Ma ucha ta'an ko'o oro ña chitu chí'in tundo'o

¹ Takan kúu tajan ma tichi veñu'u nuu ií ikan, chíñj iin tati va'a ña nduva'a kuii ní'i kà'an yi nuu ma ucha ta'an ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo. Ta te'en kà'an yi:

—Na ku'un ndo kukata kuati ndo ma tundo'o Ndioo ña chitu tichi ma ucha ko'o, ma nuñu'u' ñuñivi —kàti yi.

² Tajan ma tati nunuu ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuà'an yi kuàkata yi ma tundo'o ña ka'in tichi ma ko'o yi ma nuñu'u' ñuñivi. Tajan ndisaa ndio ma ndian jàka'nu ma na'na ma kiti xaan, ta iyo tuni ri ma te'e nuu na, níi ndiakan këta ndi'i ta'yu ña ya'a xaan ta u'vei.

³ Takan kúu tajan ma tati ubi ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuà'an ndio yi kuàkata yi ma tundo'o ña ka'in tichi ko'o yi ma tichi takuui tañu'u, ta ndákkuu ra' mamaa nií ña kàa ra takua kàa nií ma ndian chí'i. Ta ikan chí'i ndio tandi'i kuii nuu ma kiti iyo ma tichi ra' jà'a yi.

⁴ Ta ma tati uni ña jàkuu tiñu nuu Ndioo kuà'an yi kuàkata yi ma kue'e ña ka'in tichi ko'o yi ma tichi yuta, chí'in nani soko nuu kàna takuui, ta ndákkuu ra' nií ndia.

⁵ Tajan te'en chíni ndioi ña kà'an ma tati va'a ña iyo ndatu cha'a' takuui: Yo'o Racha'nu Ndioo, ra ya'a ií,
cha chitoi ña maun kùu iin ma ra ndaa,
cha'a' ma kuati ña jàkutuniun.

Ndicha ña yo'o kùuñ ra chìyo niku, ta iyouñ nda vitin ndia.

⁶ Vati ndian xaan ikan kùu na ndian chàti na nií ma ndian kùu ñiviun chí'in ma ndian kà'an chi'in tu'un yu'un niku.

Ta vitin yo'o kùuñ ra chà'a ndiouñ ma nií nuu ndian kini ikan, ña na ko'o na ra'.

Ta va'ani jà'un jin yakan kùu ma ya'vi na
kàti ma tati ikan.

⁷ Ta juuni chíñj ña te'en náka'an ma ñivi ña ka'in ma nuu ndaa ma chito naá Ndioo ikan:

—Ndicha va'a, yo'o Racha'nu Ndioo, ra ya'a iyo ndatu. Vati tu'un ndaa ta ndicha kùu ma ña kà'un ora jàkutuniun ma ñivi —kàti na.

⁸ Takan kúu tajan ma tati kumi ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuà'an yi kuàkata yi ma kue'e ña ka'in tichi ko'o yi chata ma nikandii. Ta ikan ma nikandii ní'i ndio yi ma ndatu kuenda ña na ka'mi yi ma ñivi chí'in ñu'ú.

⁹ Ta takan kúu yi ña nduva'a kàyu ma ñivi. Ta ni tüvi ní kuuni na ndakoo na ma iti' kini kuà'an na, ta ki'vi na ma iti' Ndioo ta jaka'nu na ra, vaji takan tā'an na. Vati vi'a ní'i kîcha'a na kà'an ti'ini na chata Ndioo, vaji maa ra kùu ma ra iyo ndatu ña kùu janaa ra ma tundo'o ikan.

¹⁰ Takan kúu ta ma tati u'un ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuà'an yi kuàkata yi ma tundo'o ña ka'in tichi ko'o yi ma nuu ndaa ma tayu ka'nu nuu ma kiti xaan ikan. Ta endee ndonaa ndisaa nuu chà'nda ri tiñu, ña ndava juuni yaa maa na chàchi i'i na, jà'a ña ya'a u'vei na ña ndè'e na tundo'o.

11 Ta vaji takan tā'an na, va endee töve nī kuuni na jaña na ma ña kini ja'a na, ta ki'vi na ku'un na iti' Ndioo, vati java vi'a kā'an ti'ini na chata Ndioo, ra iyo andivi, cha'a' ma ndi'i ta'yū ña iyo ñii na chi'in ma ña u've na.

12 Takan kūu ta ma tati iñu ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuà'an yi kuàkata yi ma kue'e ña ka'iin tichi ko'o yi, ma tichi yuta ka'nú ña nàni Éufrates, ña kàndii iti' nuu kàna nikandii. Ta nàtii ra', ikan na kuu ya'a ma ndra kùu Rey ña vàchi iti' tikan.

13 Ta ikan jan ndē'e ndioi, ña ma tichi yu'u ma kitu xaan ña tìvi ñu'ú, chi'in tichi yu'u ma inga tuku ma kitu xaan, ta tichi yu'u ma ra jà'ani ña kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, kèe uni ta'an tati xaan, ña kàa yi takua kàa lekue sa'nda.

14 Ta ma tati xaan ikan, ti nduva'a chìyo kua'a' ndatu yi kuenda ña jà'a yi tiñu ka'nú. Ta chi'in yakan vàchi jati'vi ta'an yi tandi'i ma ndian kuu Rey ña iyo nuñu'u' ñuñivi, kuenda ña ni kanita'an ndra chi'in ma Racha'nu Ndioo, ra iyo kua'a' ndatu, ma ora ni chaa ma kivi ña ni jakutuni ra na.

15 Ta ma Racha'nu Jesuu te'en nàka'an ra:

—Na nde'e va'a ndo, ti yu'u ni chai ma ora töve chànnini ndo, takua jà'a ma ndra su'u ora ki'vi ndra su'u ndra. Na sii kuuni ma ndian iyo tu'va, ta kumi va'a na ma ja'ma na, ikan ma ora ni kuachai töve nata'in na ña kaviti nda'a na, ta kukanuu nuu na —kàti ma Racha'nu Jesuu.

16 Takan kūu tajan ma ndi uni tati xaan ikan jàti'vi ta'an yi ma ndra kùu Rey iin tichi ku'u ña nàni Armagedón. Takan nàni yi chí'in ma tu'un hebreu.

17 Tajan ma tati ucha ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuà'an yi kuàkata ndio yi ma kue'e ña ka'iin tichi ko'o yi ma nuu tati. Ta nda tichi veñu'u iti' andivi, chíñi iin tati ña nduva'a kuii ni'i kānachaa nda ma nuu iyo ma tayu íí nuu tà'nda tiñu ña te'en kà'an yi:

—;Vitin va cha chíñi ndisaa yi! —kàti ma tati ikan.

18 Tajan ma tiempu ikan kôyo ndio ma tacha, ta ní'i kùu, ta chíñu savi, ta ma nuñu'u' ñuñivi nduva'a kuii ni'i tāan Ta ní'iin cha'a' takä'an taan takan nda ora Ndioo jàtuvi ra ma ñuñivi.

19 Takan kūu tajan ma ñuu ka'nú ikan, uni kuakësiin yi, ta nda tandi'i inga ma ñuu na'nú ña iyo ma ñuñivi, ndi'i yi këkoyo ndia. Ta ikan jan ma Racha'nu Ndioo töve nī naani ra ndisaa ma kuati ña jā'a ma ndian ñuu ka'nú nàni Babilonia. Ta cha'a' ña'a kùu yi ña ya'a kâyuni ra chí'in na, ta jànde'e ra tundo'o na.

20 Ta takan nää tändi'i ma ñu'u' iyo ma'ñu tañu'u chí'in ma yuku na'nu ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi ndia.

21 Tajan ma iti' andivi kichi ndio ma savi yuu ña ya'a na'nú, ta kâchita yi chata ma ñivi iyo ñuñivi, ta iin yi vee tiá kua uvi xiko kilu, tajan ma ñivi kà'an ti'ini na chata ma Racha'nu Ndioo, cha'a' ña jâkoyo ra ma savi yuu ikan chata na, ta ya'a ndē'e na tundo'o.

17

Nuu ndè'e ma ña ya'a ga tondo ma tundo'o

1 Takan kūu tajan iin ma tati va'a tañu ma ndi ucha yi ña nda'a ma ucha ta'an ma ko'o ikan kîchaa yi nui, ta te'en nàka'an yi chí'in:

—Na'a, ti i'ya ni jana'i nuun ndisaa ma tundo'o ña ni nde'e ma ña'a nduva'a tondo ña nandi yu'u kua'a' yuta ikan.

² Vati taku ma ndra kùu Rey ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi jā'a ndra iin kuati ti kī'vi ndra chi'an, ta ma ndian iyo nuñu'u' ñuñivi, juuni jā'a na iin kuati ti chīn na chi'in ma ndixi kini ña jākanaa ña chi'in ma ña tondo ña —kàti yi chi'in.

³ Ta ikan jan ma Tati Ií Ndioo jā'a yi ña ndē'i ma tañu ñuma'nai iin tati va'a ña chāndaka yi yu'u ma iin tichi ku'u, ta ikan ndē'i iin ña'a ña yosoan chata iin ma kiti xaan color kua'á, ña ninii ma chata ri iyo ma tu'un ña kà'an t'iini chata Ndioo. Ta iyo ucha xini ri, ta uchi ndiki ri ndia.

⁴ Ta ma ña'a ikan ñuñ'an ja'ma yatin color, color ndaa ta kua'á, ña nduva'a vii ndova'a ña chi'in mamaa oro, ta yuu tacha, ta chi'in ma perla ndia. Ta juuni nda'a ña iin ko'o oro, ña chītu yi chi'in mamaa ma kuati jā'a ña, vati iin ña ya'a tondo kùan.

⁵ Ta ma te'e nuan iyo iin ma tu'un ña kà'an xe'e ña, te'en kā'an yi: "Yu'u kùi ma ñuu ka'nu nàni Babilonia, ta kùi ma ma'á ma ñivi ña'to tondo, chi'in tandi'i ña xaani na chi'in kuati ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi", kàti ma tu'un xe'e ikan.

⁶ Ta ora ndē'i ña, tajan chā'a ndioi kuenda ña ma ña'a ikan chīn ña chi'in ma nií ma ndian chā'nian, ndian kùu ñivi Ndioo, ndian ya'a íi, ndian kàtitu'un cha'a' ma Racha'nu Jesuu. Yakan va ndava kuà'an animai ora ndē'i ña.

⁷ Takan kùu tajan te'en nāka'an ndio ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo chi'in:

—¿Ta naja ndava kuà'an animaun? Va vitin ni katitu'in nuun naja kua kùuni ma tu'un xe'e ña ndiso ña kà'an yi, ta ma kiti xaan ña yosoan, ña iyo ucha xini, ta uchi ndiki.

⁸ Taku ma kiti xaan ka'nu ña ndē'un, ndicha ña chīyo ri niku, va vitin tüva ri. Va chani kee ndiko ri ma yavi nduva'a kunu, ta iti' nuu, ni ku'un ri ma nuu ni naa ri endeeni. Ta iyo iin tutu Ndioo ña kà'an yi ma sivi ma ndian ni koo endeeni chi'in ra. Ta ma ñivi iyo ñuñivi ña tüvi iyo ma sivi na nuu ma tutu ikan, nda ora ña Ndioo jàtuvi ra ma nuñu'u' ñuñivi, ndisaa ndiakan ndava ni ku'un tati na ora ni nde'e na ma kiti ikan, vati rikan chīyo ri niku, va vitin tüva ri, ta ni chaa iin kivi ña ni keta ndiko ri.

⁹ I'ya kùu ma nuu ni nde'o nda yo iyo chinituni. Ma ndi ucha xini ma kiti xaan ikan, yakan kùu ma ucha yuku nuu nandi ma ña'a tondo ikan.

¹⁰ Ta juuni ma ucha xini ña kùu ma ucha Rey ndia. Uvaa ña u'un ta'an ma ndra kùu Rey i'ya cha chī'í ndra, ta uvi ga ndra takä'an kuvi: iin ra va chà'nda tiñu ma vitin, ta inga ra, va takäaga kichaa. Va ma ora ni kichaa ra, na töve kua'a' tiempu ña ni koo ra ka'nda ra tiñu.

¹¹ Vati ma kiti xaan ña chīyo taji'na ña tüva ri vitin, rikan kùu ra ma Rey una, ña ni kuu ra cha'a' uvi ti juuni kùu ra iin ra tañu ma ndi ucha ta'an ma Rey niku. Ta ora ya'a ña kùu ra rey nundani, tajan ni ku'un ra ma iti' nuu ni naa ra endeeni.

¹² Ta ma uchi ndiki ri ña ndē'un, yakan kùu ma uchi ta'an ma ndra kùu Rey ña takä'an kicha'a ka'nda tiñu, va ni ka'nda ndra tiñu nundani ta indukuni chi'in ma kiti xaan ikan ndia.

¹³ Ta ma ndi uchi ta'an ma ndra kùu Rey ikan, inuu kua chànnini ndra chi'in ma kiti xaan ikan, ta ni ku'va ndra tiñu nuu ri, ikan na ka'nda ri tiñu.

¹⁴ Tajan ndiakan kùu na ña ni kanita'an na chi'in ma ra kùu mvechala, va ma ra kùu mvechala ni jakanaa ra na, ti maa ra kùu chito'o kuxini nuu tandi'i ma ndracha'nu, ta juuni kùu ra Rey kuxini nuu tandi'i ma ndra kùu

Rey. Ta ndisaa ma ndian iyo chi'in ma ra kùu mvechala, ndisaa ndiakan kùu ma ndian kāna Ndioo kuenda ra, ta juuni ndiakan kùu ma ndian kachin ra, ta ndian ndicha ña ku'a'an na iti' ra takua kùuni ra.

¹⁵ Ta juuni te'en nāka'an tuku ma tati ikan chi'in:

—Ta ma yu'u kua'a' yuta ikan nuu nandi ma ña'a tondo kùu ra' kua'a' ñuu, ta kua'a' ñivi. Ta ndiakan siin siin tu'un kà'an na, ta siin siin ñuu kichi na ndia.

¹⁶ Ta ma kiti xaan ikan chi'in ndi uchi ndiki ri ña kùu yi ma uchi ta'an ma rey, ndisaa ndiakan nduva'a kayuni na chi'in ma ña'a tondo, vati ni kindaa ndi'i na tandi'i ma ña iyo nuan, chi'in ja'ma ña, nda kati kindoo vitian. Ta ikan jan, ni kachi na ma kuñuan ta ma ña kindoo ni ka'mi ndio na yi chi'in ñu'u.

¹⁷ Takan ni kuu yi ti ma Racha'nu Ndioo jā'a ra ña na ndo'iin ma ndi uchi ta'an ma ndra kùu rey ma kua chànini ndra. Cha'a' yakan kùu yi ña ndrakan inuuni kua chànini ndra ña ch'a' ndra ma tiñu nuu ma kiti xaan ikan, ikan na ka'nda ri ma tiñu nda kati chinu ma tu'un ña kà'an ma Racha'nu Ndioo. Ti takan kùuni ra ña na kuu yi.

¹⁸ Ta ma ña'a ña ndē'un, yakan kùan ma ñuu ka'nu. Ta chà'nda ña tiñu nuu iyo ma ndra kùu rey nuu tandi'i ñuu ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi —kàti yi.

18

Nuu nàa ma ñuu ka'nu ña nàni Babilonia

¹ Ta ora yá'a ña kùu takan, tajan ndé'i inga tuku tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña vàchi nuu yi iti' andivi chi'in kua'a' ndatu yi ña endee ndötacha ma nuñu'u' ñuñivi jā'a ña nduva'a tacha yi.

² Tajan te'en kānachaa ni'i yi:

¡Cha kékoyo ñuu ka'nu nàni Babilonia!

¡Ndicha ña cha kékoyo yi!

Vitin va cha ndäkuu yi mamaa ve'e nuu kuàkundii xe'e kua'a' nuu tati xaan,

ta nuu iyo mamaa taka saa kini takua kùu chii chi'in inga kiti xaan ndia.

³ Vati juu yi jätivi yi tandi'i ma ndian iyo ma ñuu kandii nuu yi, ta tandi'i inga ma ndian iyo ma nuñu'u' ñuñivi, chi'in ma ndixi ña jákanaa ma ña'a tondo cha'a' ma ña kini jà'a na chi'an. Ta nda ma ndra kùu rey ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi, ki'vi ndra chi'an.

Ta ma ndra kuà'an kuaxiko ña iyo ma nuñu'u' ñuñivi, ma ñuu Babilonia ikan,

ndökuika ndra jà'a ma ña'a tondo ikan,

ti ya'a kua'a' jåta ña nuu ndra chi'in ma xu'un' ña jákanaa ña ndia kàti yi.

⁴ Ta juuni iti' andivi chīnj ma ña kà'an ma Racha'nu Ndioo, ta te'en kà'an ra:

—Tandi'i nda ndyo'o ña kùu ñivi, na kee ndo ma ñuu chiña, koto küt'a'an ndo chi'in na ta indukuni jà'a ndo kuati takua jà'a na ti tu ja'a ndo takan indukuni ni nde'e ndo tundo'o takua ni nde'e na tundo'o ndia.

⁵ Vati ma kuati ña jà'a ma ndian iyo ñuu ikan, nduva'a cha ndokua'a yi, ña ndava cha chää yi ma nuu iyo iti' andivi, ta cha iyo tu'vei jakutunji na cha'a' ma kuati ña jà'a na.

⁶ Yakan va na ku'vea ndo nuan juuni ma ña kini ña ch'a' ña nuu ma inga ñivi, ta uvi cha'a' ga,

na jande'e ndo ma tundo'o ña, takua jānde'an ma tundo'o ma inga ñivi.
 Ta uvi cha'a' ga na jakanuu ndo ma ndixi xaan,
 ikan na ndakuu xaan ga ra',
 ta ku'va ndo ra' ko'o ña indukuni takua jā'a ña
 ma ora jákanuu ña ra' ta chā'a ña ra' nuu ma inga na.

⁷ Ta juuni na jande'e ndo tundo'o ña ta nda'yu ndoo ña,
 cha'a' ma ña jā'a ña ya'a kutayian ña jāndokuika ña chi'in juuni maa
 ña,

vati te'en chànnini ña chi'in ma chinitunian:

"I'ya nàndi takua nandi iin ma ña kùu reina,

vati yu'u yöve ña nda'vi kùi ta ni töve ni nde'i tundo'o", takan chànnian.

⁸ Ta cha'a' yakán kùu yi ña tichi iin kivini, nduva'a ka'nu tundo'o ni nde'e
 ma ña kùu fiuu Babilonia,

ti ni koo tuxa'ini ch'i'an, ch'i'an tama', ta kùvi ñivi meru ña,

ta ni kuaku ndioan cha'a' ndian cha ch'i', ta ni kayuan.

Vati ma Racha'nu Ndioo ra ya'a iyo ndatu,

nduva'a ka'nu ra kùu ra, ta ni jakutuni ra ña cha'a' ma kuatian.

⁹ Tajan ma ndra kùu Rey ña kí'vi ch'i'an ta ndókuika ndra jā'a ma ña
 kuika ña, va ora ni ku'va ndio ndra kuenda ña tā'an chi'an ora nde'e ndra
 ma ñu'ma nuu kàyu ña, ni kuaku ndra ma cha'a' ña.

¹⁰ Ta ndrakan ni jachiká ndio ndra ndra ma nuu ndè'an tundo'o, ti ya'a
 ndasi ndra. Ta te'en ni ka'an ni'i ndio ndra ch'i'in ma tu'un i'ya:

—Yo'o ñuu ka'nu Babilonia, ¡nda'vi ta'un ña ya'a ndè'un tundo'o chi'in
 ma ñiui!, vati tichi iin orani kūu yi ña ndi'un jā'a ña jākutuni Ndioo
 ñuñ.

¹¹ Tajan nda ma ndian chā'an chāxiko ma ñuu ka'nu ikan, juuni ni kuaku
 na. Ta ni kindoo nda'vi na cha'a' yi, cha'a' ña tüva ni koo ní'iin ndian kùu
 jata ndatiñu nuu na.

¹² Ti taji'na ma ñuu Babilonia ikan jāta na kua'a' oro, plata, yuu vii, yuu
 tacha, ta ja'ma ya'a va'a, ña kuva'a ch'i'in linu va'a, ch'i'in ma ja'ma seda,
 ña kùu ma color ndaa ch'i'in ña kua'a' ndia, ta ch'i'in tandi'i nuu ma vitu
 ña ya'a vii cha'an, ta tandi'i nuu ma ña kuva'a ch'i'in run, ta ch'i'in ndatiñu
 ña kuva'a ch'i'in nu'u kiti, ta ch'i'in ma kaa bronze, ta ma kaa vee hierro,
 ta ch'i'in ma yuu ña nàni marmol ndia.

¹³ Ta juuni jāta na kua'a' karia ma yukú ña ya'a vii cha'an, ña chàchi yo
 ta ña töve chàchi yo, takua kùu ma kanelta ta ma xiko kutu, xiko takuui
 xiko, ch'i'in yukú nàni mirra, olíbano, vinu, cete, ta yuti ña ya'a va'a, ch'i'in
 trigu ch'i'in kua'a' nuu kiti ña chiso karia, ta mvechala, ta kuayu, ta kareta,
 ch'i'in nda ñivi kùu musu ña jāta na ndia.

¹⁴ Tajan ma ndian xiko ikan, te'en ni ka'an ndio na chata ma ñivi iyo ma
 ñuu ikan:

—¡Cha tüva iyo ndo kuenda jata ndo ma yukú ya'a va'a ch'i'in chiti
 chàcho ña chàta'ani ndo niku! Vitin ndicha kuii va cha kēnaa ndi'i ndio
 ma xu'un' ndo ch'i'in ma ña kuika ndo. Tüva ni ni'i ndo yi inga cha'a'.

¹⁵ Vati nduva'a ndókuika ma ndian chā'an chāxiko ma ndatiñu takan ma
 ñuu ikan niku, va vitin cha jāchika ndio na na, cha'a' ña ndasi na nde'e
 na ma tundo'o nde'e na ti koto tā'an na kua tā'an ndiakan.

¹⁶ Tajan ch'i'in ña nda'vi kùuni na, ta chàku na, te'en ni ka'an ndio na:

—¡Nda'vi ndo! ¡Nda'vi ndo, ndyo'o ñivi iyo ñuu ka'nu chiña!

Vati ndyo'o kùu ndo ndian chàku'un ja'ma nduva'a va'a ta vii niku,
 takua kùu ma ja'ma ña kùva'a ch'i'in linu ña nduva'a va'a,
 tava kùu ma color ndaa, ta color kua'a, ta ndòva'a ndo ch'i'in mamaa oro,

chi'in yuu tâcha, ta yuu nàni perla.

¹⁷ Vati tichi iin orani ña cha ndi'i ndisaa ma ña kuika ndo.

Takua kùu ma ndra capitán ma varku, chi'in ndian kàcha'an tichi run, ta chi'in ndian marinero ña chàkunuu jakuenda, ta inga tuku ma ndian kùin ña chàkunuu tichi ra', ndisaa ndiakan cha jâchika na na ñuu ikan, cha'a' ma ña tâ'an yi.

¹⁸ Ta ora ndé'e ndio na ña kèe ma ñu'ma nuu kàyu ma ñuu ikan, tajan te'en kânachaa ndio na chi'in tu'un i'ya:

—Ni'iin ñuu na kùu jandoinduku yi ma kua ka'nu yi chi'in ma ñuu i'ya niku —kàti na.

¹⁹ Takan kùu tajan chôso ndio na yuti xini na, jà'a ña ya'a nda'vi kùuni na, ta kachaku na kà'an na ma tu'un i'ya:

¡Nda'vi ta'an ma ñuu ka'nu i'ya ña chi'in ña kuika yi!

Jândokuika yi tandi'i ma ndian iyo varku ma tichi tañu'u,

tichi iin orani kùu yi ña ndi'i yi naa jà'a ña jâkutuni Ndioo yi,

²⁰ Yakan va ndyo'o ndian cha iyo andivi,

ta ndyo'o ndian kùu ñivi ií nuu Ndioo,

ta ndyo'o ndian kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, chi'in ndyo'o ndra kùu tatum Jesuu.

Tandi'i ndo na sii kùuni ndo ti cha'a' ña jàti'ini na chi'in ndo kùu yi ña jânde'e ma Racha'nu Ndioo tundo'o ma ñivi ñuu ikan, ta jâkutuni ra na.

²¹ Takan kùu tajan iin ma tati ka'nu ña jàkuu tiñu nuu Ndioo, kâni'i yi iin yuu ña nduva'a ka'nu takua ka'nu iin yuu kuenda mulinu, ta ora jâkuita yi yi ma tichi tañu'u te'en nâka'an yi:

Takua tâ'an yuu ka'nu i'ya ña ndi'i nuu yi,

kua ikan ni ndi'i nuu ma ñuu ka'nu Babilonia,

ta tüva ni nde'e na yi inga cha'a'.

²² Vati na tüva ni kata na yaa chi'in arpa ma nuu iyoun, ni chi'in tuyilu, ni chi'in yutun tivi,

ta töve ni koo nî'iin ndra jàtiñu ma nuu iyoun,

ta ni ma ña kàyu ja'a ma yuu ka'nu kuenda mulinu ndia.

²³ Na tüva ni ndotacha ja'a nî'iin nuu ma ñu'ú ña tîin nuu iyoun, ta ni ma ña nî'i jà'a ma nuu iyo viko tanda'a.

Vati ma ndian xiko ña kichi ñuñun kùu na ña ya'a iyo ndatu na ma nda nuu ni kuuni ma nuñu'u' ñuñivi niku,

va tava maun tüvi va'a jâ'un chi'in ma ña jâ'un ña jânda'viña'un ma ñivi kichi ma ninii ka'nu ma nuñu'u' ñuñivi chi'in ma tu'un kui'na ña jà'un chi'in na.

²⁴ Va taku ndyo'o ndian iyo kuenda ñuu Babilonia, juuni maa ndo châ'ni ndo ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u Ndioo, chi'in ma ndian ií ña chinuni tu'un Ndioo, ta chi'in tandi'i inga tuku ndian châ'ni ndo ma nuu iyo na nda nikuuni ñuñivi.

19

Nuu chîni Xuva tati ñivi ña jâka'nu na Ndioo iti' andivi

¹ Ta ora yâ'a ña kùu takan, tajan chînj ña iti' andivi kichi iin tati kua'a' ñivi ña jâka'nu na Ndioo te'en:
¡Aleluya!

¡Ya'a ga ka'nu ta tacha kùu ma Racha'nu Ndioo yo,
ti juu ra kùu ra ña jàkakú ra yo, ta ya'a iñu'u ra ta iyo ndatu ra ndia!
2 Ti uvanuu rakan kùu ra ña jàkutuni ra ma ñivi chi'in ma tu'un ndaa ña
kà'an ra.

Vati cha jàkutuni ra ma ña'a nduva'a tondo,
ña chi'in ma ña kini ja'a ña,
cha ndi'i kuii ma ñivi iyo ñuñivi jàtivi ña.
Ta cha'a' yakan kùu yi ña Ndioo jànde'e ra tundo'o ña,
ti chā'nian ma ndian jàkuu tiñu nuu ra.

3 Ta ora yā'a ña kā'an ma tati ikan takan, tajan te'en nāka'an tuku ma
ndian ka'iin andivi:
¡Aleluya! ¡Ya'a ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo!,
ti ma ñu'ma endeeni ndàa yi nuu kàyu ma ña'a tondo ikan ndisaa tiempu,
kàti na.

4 Takan kūu tajan ma ndi oko kumi ma ndracha'nu, chi'in ma ndi kumi
ndian ndito, chūnandi chiti ndio ña nda katí nani ma te'e nuu na nuñu'u',
ta te'en kicha'a na kà'an na ña jàka'nu na ma Racha'nu Ndioo ra nandí
ma tayu ii nuu tà'nda tiñu:

—¡Aleluya! ¡Ya'a ga ii kùu ma Racha'nu Ndioo, ta takan na kùu yi, amén!
—kàti na.

5 Takan kūu ta ma ora yā'a ña kūu takan, tajan nda ma nuu iyo ma tayu
ii nuu tà'nda tiñu chīnji iin tati ña te'en kà'an:
Na jaka'nu ndo ma Racha'nu Ndioo yo, ndisaa ndyo'o ndian jàkuu tiñu nuu
ra
vaji kùu ndo ndiakuati a ndiacha'nu,
va tandi'i ndyo'o ña kùu ndo ndian tiñu'u ndo ra, ta na jaka'nu ndo ra.

Nuu kà'an yi naja kua chīyo ma viko nuu tānda'a ma ra kùu mvechala

6 Takan kūu ta juuni chīnji iin tati ña ya'a kua'a' yu'u yi, ña jà'a yi takua
ja'a ña nàtu'un kua'a' ñivi, ta takua ora jàkayu tati kua'a' yuta, chi'in takua
jà'a ña nduva'a kuii chīnji savi, ña te'en kà'an yi:
¡Aleluya! ¡Ya'a ga ka'nu kùu ma Racha'nu Ndioo chito'o yo,
ra iyo ga ndatu kua nda ndian nikuuni!

Vati kùu ra, ra chà'nda tiñu.

7 Na nduva'a sii kuuni yo, ta jàka'nu yo ma Racha'nu yo,
vati cha chà'a ma ora ña ni tanda'a ma ra kùu mvechala,
ti ma ñivi ra ña ni kuu ñasi'i ra cha iyo tu've na kuenda ña tānda'a na
chīnji ra.

8 Vati ma Racha'nu Ndioo chà'a ra ña na ku'un na jandovii na na chi'in ma
ja'ma ya'a va'a ña kuva'a chi'in linu va'a, ña vii ndoo ta tacha ndia.
Ma ja'ma ikan kùuni yi ka'an yi cha'a' ma iti' ndaa ña kuà'an ma ndian
kùu ñivi Ndioo.

9 Takan kūu tajan te'en nāka'an ndio ma tati va'a chi'in:
—Na taun tu'un i'ya: "Na sii kuuni ma ndian cha jàndakutu'un ma
Racha'nu Ndioo ña na ku'un na ma nuu ni koo ma viko tanda'a, ma ra
kùu mvechala", kàti yi.

Ta ora yā'a ña kā'an yi takan tajan te'en nāka'an tuku yi chi'in ndia:
—Tu'un i'ya kùu ma tu'un ndaa ña chatiñu ma Racha'nu Ndioo —kàti
yi.

10 Ta ora yā'a ña kūu takan, tajan chūnandi chiti ndioi nuu ma tati ikan,
kuenda ña jaka'nui yi, ta te'en nāka'an yi chi'in:

—Na jä'un takan, vati juuni kùi uvanuu iin ña jäkuu tiñu nuu Ndioo, indukuni takua kùu maun, chi'in inga tuku ma ndian kùu yaniun ña chìnuni va'a ma tu'un kà'an Jesuu ta kàtitu'un na yi nuu inga ñivi ndia. Na jäka'nun uvanuu ma Racha'nu Ndioo —kàti yi.

Ma tu'un ndaa ña jàna'a Jesuu nuu na ch'a yi ma ndatu nuu na kuenda ña na kuu ka'an kachin na ma tu'un Ndioo nuu ma ñivi ta'an na.

Ma ra yoso ma kuayu color kuichin

11 Takan kùu tajan kani'j nui iti' andivi, ta ndé'i ña nùna ma andivi. Ta ikan ndé'i ña kéta iin kuayu kuichin, ta ma ra yoso ri nàni ra: iin ra ndaa ta ndicha kuii. Vati chi'in tu'un ndaa jäkutuni ra kuati, ta kànita'an ra cha'a' ña ndicha.

12 Ta ma tinuu ma ra yoso ma kuayu kuichin ikan, tacha yi takua tacha ma yaa ñu'u. Ta ma xini ra ka'lìn kua'a korona, ta ikan iyo ma sivi ra ña uvanuu maa ra chito.

13 Ta ma ja'ma chiti yi nií, ta ma sivi ra, va kùu yi Ma Tu'un Ndioo.

14 Ta ma ndian jandaru ña iyo iti' andivi, ndian ñu'u ma ja'ma ya'a va'a ña kuva'a chi'in linu va'a, ya'a vii ndoo yi, ta kuichin yi. Ndiakan kùu na ndian ya'a ndikun na ra chi'in ma kuayu kuichin ña yoso na.

15 Ta ma tichi yu'u ma ra yoso ri kée ndio ma machiti ya'a xaan, vati chi'in yi ni jatakue'e ra ma ñivi kua'a' ñuu. Ta ni ka'nda ra tiñu nuu na chi'in ma kaa kuiin. Ta juuni ni jakutuni ra ma kuati na takua jä'a iin ra naku'ni ma uva ora chàñu ra chata vu. Ta ikan na ku've na kuenda ña ya'a kayuni ma Racha'nu Ndioo, ra ya'a iyo ndatu chi'in na.

16 Ta ma chata ma ja'ma ñu'u ra, chi'in ma soko ra te'en kà'an yi: "Rey ra kuxini nuu ma ndra kùu rey, ta chito'o kuxini nuu ndisaa ma ndracha'nu."

17 Ta ora yá'a ña kùu takan, tajan ndé'e ndio iin ma ra kùu tati ña jäkuu tiñu nuu Ndioo ña ndaa yi nuu ndií. Ta ma tati ikan te'en nànda'yu ni'i yi nuu tandi'i kuii nuu ma saa takua kùu chii ña chàchi sa'an ña ndàti kachika iti' andiyi:

—Na kuti'vi ta'an ndo, ta kichi kachi ndo ti ma Racha'nu Ndioo ni ja'a ra iin viko ka'nu kuenda ña ni kuxini ndo.

18 Vati ikan kùu ma nuu ni kachi ndo sa'an ma ndra kùu rey, chi'in sa'an ma ndra jandaru kuxini nuu ma ndra jandaru, chi'in sa'an ma ndra'i ña ya'a tayı kùuni, ta sa'an ma kuayu chi'in ma ra yoso ri ndia. Ta tandi'i kuii inga nuu ma sa'an, takua kùu ma sa'an ndian chàkunuu nuu nuna, sa'an ma ndian kùu musu, ta sa'an ndiakuati chi'in ndian chandee ndia.

19 Takan kùu ta ikan jan, ndé'e ndio ma kiti xaan nunuu, chi'in ma ndra kùu rey ña jä'a kuati ñuñivi, chi'in ndisaa kuii ma ndra kùu jandaru ndra ma ora kütí'vi ta'an ndra kuenda ña kànita'an ndra chi'in ma ra yoso ma kuayu kuichin, ta chi'in ma jandaru ra.

20 Va ma ra yoso kuayu kuichin jäkanaa ra ma kuati. Tajan tiin ndio ra ma kiti xaan ikan, ta juuni tiin ndio ra ma tati xaan ña ja'anián' ña ka'án' chi'in tu'un yu'u Ndioo ña jä'a kua'a' ndatu ka'nu kuenda jakuán' tiñu nuu ma kiti xaan nunuu ikan, ta kuenda janda'viña'án' ndisaa ndian cha châ'a ndio na ña na koo ma tuni ma kiti xaan ikan na, ndian cha kîch'a' ndio na jäka'nun na ma na'na ri. Tajan ma ra yoso kuayu kuichin, jäkoyo ndito ndio ra ma ninduvi ma ndiakan tichi ma lakuna nuu tiin ñu'u chi'in ma azufre.

21 Ta ndisaa ma inga ndian kùu jandaru ma kiti xaan ikan, va chí'i na jä'a ma machiti ña kée yu'u ma ra yoso ma kuayu. Tajan ma chii châchi ndio ndri ma kuñu na nda kati chitu va'a ma chacha ndri.

20

Iin mii kuiya kùu yi ña chündikun ma kui'na Satanaa, jā'a ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo

¹ Ta ora yā'a ña kūu takan, tajan ndē'i ña vāchi nuu iin tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ma iti' andivi, nda'a yi iin ndatiku ña nuna ta kasi ma yuve'e yavi nduva'a kuii kunu, ta juuni nda'a yi iin karena nduva'a kuii ka'nu.

² Ma tati ikan kùu yi ña chū'ní yi ma kiti xaan ña tivi ñu'ú ña juuni kùu ma koo tati ña chīyo tají'na, ta ña juuni kùu ma kui'na chi'in sivi Satanaa. Va chi'in ma karena ikan chū'ní ndio tati va'a ikan ñán' kuenda iin mii kuiya.

³ Tajan ma tati ikan kùu yi ña jāku'ún yi ma kiti xaan ikan ma tichi soko kunu, ta chāsi yi ma yuve'e chi'in ndatiku nda'a yi, ikan na tüva janda'viña'án' ma ñivi iyo ñuñivi kuenda iin mii kuiya. Ta nda ora cha yā'a ndio ma iin mii kuiya, tajan kuu jaña ndikoán', va kuenda tia tiempuni.

⁴ Ta ora ya'a ña kūu takan, tajan ndē'i iin nuu tà'nda tiñu, nuu ka'in in ma ndian ní'i ndatu kuenda ña kùu jakutuni na ma kuati ñivi. Ta juuni ikan ndē'i ña ka'in anima ma ndian tā'nda xini cha'a' ña kàtitu'un na ma tu'un Jesuu, chi'in ma tu'un Ndioo. Tandi'i ma ñivi ikan kùu na ña tüvi ní jaka'nu na ma kiti xaan ikan, ni ma na'na ri ndia. Ta ni tüvi ní cha'a na ña koo tuni ma te'e nuu na a iin chiyo nda'a' na. Ta juuni ndē'i ña nàtaku ndiko na, ta chā'nda na tiñu chi'in Cristu, kuenda iin mii kuiya.

⁵ Ña'a kùu ma cha'a' nunuu ña nàtaku ma ndian chī'í. (Va iyo inga ma ndian chī'í ña ni nataku ndiko na, va nda ora ya'a ji'na iin mii kuiya.)

⁶ *¡Na sii kuuni ma ndian ií ña nàtaku ma cha'a' nunuu, vati ñivi Ndioo kùu na!* Ta ndiakan cha kakú na ikan na töve ni kuvi na ora chī'i ñivi cha'a' uvi, ti ma ña jā'a ña chī'í ñivi cha'a' uvi töve ni jakesiin yi na nuu Ndioo, ti ndiakan ní kuu na sutu ma Racha'nu Ndioo, chi'in ma Racha'nu Cristu, ta ni ka'nda na tiñu chi'in ra nuu chà'nda ra tiñu kuenda iin mii kuiya.

⁷ Ta ma ora cha chīnu ndio iin mii kuiya, tajan ma Racha'nu Ndioo ni ku'va ra ña ma kui'na ni ndachi ndioán' ma nuu indián' tichi yavi kunu,

⁸ ta ni kee ndioán' janda'viña'án' ndisaa ñivi iyo ñuu nàni Gog chī'in ñuu nàni Magog, ña kùuni yi ka'an yi ninii ka'nu nuñu'u' ñuñivi. Ma kui'na ni jati'vi ta'an ndioán' ma ñivi, ikan na kuu na jandaru ra ña chà'ndán' tiñu nuu na. Ta nduva'a kua'a' na iyo, takua kua'a' ma yuti ndi'i ndoyo yu'u tañu'u.

⁹ Takan kūu tajan ndāa ndio ma ndian kini ikan naja kua ki'in kandii ma nuñu'u' ñuñivi. Ta endee kāvanuu na ma ñuu ií ña Ndioo ya'a kùuni ra nde'e ra chī'in ma ndian ií ka'lín tichi yi ña kùu na ñivi Ndioo. Va Ndioo nda iti' andivi jākoyo ra ñu'ú chata ndian kini ikan, ta ndi'i na kàyu jā'a ra.

¹⁰ Tajan ma kui'na ña jānda'viña'án' na, jāku'un ndio ma tati va'a yi ma tichi lakuna nuu ndu'va ñu'ú chī'in azufre, juuni nuu ka'in ma kiti xaan, chi'in tati xaan ña jà'ani ña kà'an yi ma tu'un yu'u Ndioo. Ikan kùu ma nuu nduva'a nde'e ndio na tundo'o nduvi ta niñuu, ta endeeni.

Ma nuu ndi'inia ña Ndioo jàkutuni ra ma kuati ñivi

¹¹ Ta ora yā'a ña kūu takan, tajan ndē'i iin tayu kuichin ka'nu nuu tà'nda tiñu, chi'in iin ra nandi tichi yi ña juuni ma nuu nde'e ra nandi ra ta iin nāa ndi'ini ma nuñu'u' ñuñivi, chi'in ma andivi, ta ní'iin yo tüva ni nde'e ndiko yo yi ní'iin chiyo.

¹² Ta ikan jan ndē'e ndioi ña ma ndian cha'nu chi'in ma ndiakuati ña cha chi'i, ña ndaa na nuu Ndioo nuu nandi ra tayu nuu chà'nda ra tiñu, tajan nûna ndio yatin nuu kua'a' nuu ma tutu. Ta tañu ma tutu ikan juuni nûna ma tutu ña kà'an yi ma sivi ndian ni koo endeeni chi'in Ndioo. Tandi'i ma ndian chi'i ikan, Ndioo ni jakutuni ra na, cha'a' ta'ii'iin ma kuati ña jà'a na, takua ndiso ma nuu tutu ra ndia.

¹³ Takan kûu ña ma tañu'u jâchikokani ra' ma ndian chi'i ña kàndoyo tichi ra', kuenda ña na jakutuni ma Ndioo na, ta indukumi ta'an chi'in tandi'i kuii ma ndian chi'i ña kàndoyo ma nuu ta'nda tiñu kuenda ndian chi'i. Ta takan kûu yi ña ta'ii'iin na jâkutuni ma Ndioo na, ta'ii'iin naja kua kàa ma kuati na.

¹⁴ Ta ora cha yâ'a kûu takan, tajan ma tati jâkuu tiñu nuu Ndioo, jâkoyo yi ma nuu ta'nda tiñu ma ndian ndii ma tichi lakuna nuu tiñu ñu'ú. Ta ma lakuna ñu'ú ndu'va ikan, kûu ma cha'a' uvi nuu ni kuvi na.

¹⁵ Ta ma lakuna ñu'ú ndu'va ikan kûu yi ma nuu jâkoyo yi tandi'i ndian tüvi ndiso sivi nuu ma tutu Ndioo ña kà'an yi yo ni koo endeeni chi'in ra.

21

Andivi chaa chi'in ma nuñu'u' ñuñivi chaa

¹ Ta ora yâ'a ña kûu takan, tajan nde'e ndioi iin andivi chaa chi'in iin nuñu'u' ñuñivi chaa, vati ma andivi nunuu chi'in ma ñu'u' ñuñivi nunuu, cha ñâa yi chi'in tañu'u ndia.

² Tajan nde'i ña ma ñuu ii ña kûu ma ñuu Jerusalén chaa, ña vâchi nuu yi iti' andivi nuu iyo ma Racha'nu Ndioo, ña nduva'a vii ndova'a yi takua kâa iin ñivi ña'a ma ora tânda'a ña ña nduva'a vii ndova'a ña kuenda ma ra ni kundaka ña.

³ Takan kûu tajan ma iti' andivi chînji iin tati ña te'en kânachaa ni'i yi:

—Na nde'e ndo ti i'ya kûu ma ve'e nuu iyo Ndioo chi'in ma ñivi, vati cha ndô'iin ra chi'in na, ta ni ja'a ra ña na kuu na iin ñuuni ma chi'in ra ti maa ra kûu ra ña ni koo ra chi'in na vati uvanuu Ndioo kûu ra kuenda ña jâka'nu na ra.

⁴ Vati maa ra kûu ra ña ni janatii ra ma takuui tinuu na ti na tüva ni kuvi na, ta na tüva ni kuaku na, ta ni ña nda'vi kûuni na, ta tüva ni nde'e na tundo'o ndia. Vati ma nuñu'u' cha'nu chi'in ndisaa ma ña kini iyo yi niku cha ñâa yi.

⁵ Tajan ma ra nandi ma nuu iyo ma tayu ii te'en nâka'an ra:

—Na nde'e ndo ti yu'u kûu ma ra jândochaa tandi'i kuii nakuyi —kâti ra.

Ta juuni te'en nâka'an tuku ra chi'in ndia:

—Na taun yi vati tu'un i'ya kûu ma tu'un ndicha, ta ma tu'un ndaa ña iyo yi ña chinuni ndo —kâti ma Racha'nu.

⁶ Ta ora cha yâ'a ña kûu takan, tajan te'en nâka'an tuku ra chi'in:

—Vitin va cha chînji ndisaa yi. Vati yu'u kûu ma ra nunuu ta ma ra nuu ndi'inia, takua kûu ma letra A chi'in Z. Vati tu iyo nda yo nâtii takuui, ta yu'u saanj ni ku'vai ma takuui ko'o na nuu kâna ra', ikan na koo na endeeni chi'in.

⁷ Ta tu iyo iin ndian ndyo'o kündee jakanaa ndo ma kui'na, tajan ndisaa ma ña va'a ña iyo chi'in i'ya, tundeeni ndo ni kûu yi. Ta yu'u ni kui Ndioo ndo ta maa ndo ni kuu ndo se'i.

⁸ Va taku ma ndian ndasi, ta jâña na ma iti, chi'in ma ndian tüvi chînuni tu'in, chi'in ndian ndokini cha'a' ma kuati ka'nu ña jà'a na, ta chi'in ndian

chà'ni ñivi, chi'in ndra kì'vi chi'in ñivi ña'a yüvi ñasi'i, ta ñivi ña'a ña kì'vi chi'in ndra'ii yüvi ii, chi'in ndian chàta'ani jatakue'e ñivi chi'in tati xaan, chi'in ndian jaka'nu yutun ii, ta chi'in tandi'i ma ndian jànda'viña'a. Ndisaa ndiakan ni ku'un na ma andaya' nuu nduva'a tiin ma ñu'u'chi'in azufre. Yakan kùu ma cha'a' uvi ña ni kuvi na.

Nuu kà'an yi cha'a' ñuu Jerusalén ñuu chaa

⁹ Ta ma ndi ucha ta'an ma tati va'a Ndioo ña nda'a yi ndi ucha ta'an ma ko'o ña chitu yi chi'in ma ucha nuu ma tundo'o nuu ndi'inia, tajan tañu ndiakan kichi iin yi, ta te'en náka'an yi chi'in:

—Na kichiuñ nuu ndai i'ya, ti i'ya ni jana'i nuun nda ña kùu ñasi'i ma ra kùu mvechala.

¹⁰ Tajan ma Tati Ií Ndioo jāna'a yi ma tañu ñuma'nai, ña nde'i iin tati ña jàkuñ tiñu nuu Ndioo, ta chàndaka yi yu'u ma siki iin yuku ya'a sukun. Ta ikan jāna'a yi nui naja kua kàa ma ñuu Jerusalén ii ta ka'nu ma ora vachi nuu yi iti' andivi nuu iyo ma Racha'nu Ndioo.

¹¹ Ta ma ñuu ka'nu ikan nduva'a tâcha yi, ti xinda'vi Ndioo kùu yi, ña vii kàa yi, takua kàa ma yuu nduva'a vii, chi'in takua kàa ma yuu nàni jaspe ña juuni nduva'a vii tacha yi, takua kàa ma inu ndia.

¹² Ta ninii nuu chikonuu yu'u ma ñuu ka'nu, ikan nde'i ña endee chikonuu yi ña ndasi yi chi'in korayu ña nduva'a sukun, ta uchi uvi yuve'e yi ndia. Ta ta'ii'iin ma yuve'e iyo iin ma tati ña jàkuñ tiñu nuu Ndioo ña jakuenda yi yi. Ta ma yuve'e juuni iyo sivi ma ndi uchi uvi ma ndracha'nu ña kùu tatá ma ñivi ñuu Israel ma taji'na.

¹³ Ta juuni iyo uni yuve'e yi ma ndi kumi chiyo yi.

¹⁴ Ta ma korayu ña ndasi ma yu'u ñuu ka'nu ikan, ka'iin uchi uvi ma yuu na'nu cha'a' yi, ta chata ma yuu ikan, ka'iin ndi uchi uvi sivi ma ndra kùu tatuñ ma ra kùu ma mvechala.

¹⁵ Tajan ma tati ña jàkuñ tiñu nuu Ndioo, ma ra kà'an chi'in, nda'a ra iin yutun kuii ña kuva'a yi chi'in oro kuenda ña tiku'va yi ma ñuu ka'nu ikan, chi'in ma korayu ta yuve'e yi ndia.

¹⁶ Ta ñuu ka'nu ikan iin ku'va ni kua ki'in yi. Takan kùu tajan tiku'va ndio ma yi ma ñuu ka'nu ikan chi'in ma yutun nda'a yi, ta këta yi: Uvi miñ uvi ciento kilometru. Ta ma iti' kani yi, iti' sukun yi, ta iti' kí'in yi, indukuni kua chikuku'va yi.

¹⁷ Takan kùu tajan tiku'va ndio yi ma korayu. Ta këta yi: Iin cientu uvi xiko kumi iki nda'a yo kùu yi chi'in ma ku'va ña chàtiñu ma ñivi taji'na.

¹⁸ Ta ma korayu kùva'a yi chi'in yuu ña nàni jaspe. Ta ma ñuu ka'nu ikan kùu yi mamaa oro, ña vii kuichin yi takua kàa ma inu.

¹⁹ Takan kùu ta tandi'i nuu ma yuu vii ña kùva'a ka'iin cha'a ma korayu ikan, te'en kùu yi: Ma yuu nunuu, kùu ma yuu jaspe, ta ma ña uvi, kùu ma yuu zafiru, ta ma ña uni, kùu ma ágata, ta ña kumi, kùu ma yuu esmeralda,

²⁰ ta ma ña u'un, kùu ma yuu ónice, ta ña iñu, kùu ma yuu cornalina, ta ña ucha, kùu ma yuu crisólitu, ta ña una, kùu ma yuu berilu, ta ma ña iín, kùu ma yuu topaciú, ta ña uchi, kùu ma yuu crisoprasu, ta ma ña uchi iin, kùu ma yuu jacintu, ta ma ña uchi uvi ña kùu ma yuu nuu ndi'inia, va kùu ma yuu amatista.

²¹ Ta ma ndi uchi uvi yuve'e yi, kùu ma uchi uvi ma yuu ña nàni perla, ti ta'ii'iin ma yuve'e ikan kuva'a yi chi'in iin ma yuu perla. Ta ma kaai ka'nu

ña chà'nda java ma tichi ñuu ka'nú ikan, kuva'a yi chi'in mamaa oro, ña ya'a kuichin kàa yi takua kàa ma inu.

²² Ta tüvi ní nde'i ní'iin veñu'u ma tichi ñuu ikan, vati uvanuu ma Racha'nu Ndioo, ra iyo ndatu ga, chi'in ma ra kùu takua kùu ma mvechala, rakan kùu ma veñu'u na.

²³ Ta ma ñuu ka'nú ikan, tüvi chiniñu'u yi ña jàtuun ma nikandii yi, ta ni ma yoo ndia, vati ma ra ni jàtuun yi kùu ma Racha'nu Ndioo, ta ma ñu'u ikan, kùu ma ra kùu takua kùu ma mvechala.

²⁴ Ta tandi'i ma ñivi iyo tandi'i ma ñuu iyo ñuñivi, ni kakunuu na nuu jatuun yi ma ñuu ka'nú ikan. Ta ma ndra kùu rey ña iyo ma ñuñivi, ni ku'va ndra ndra tandi'i kuii ma ña kuika ndra nuu ma ñuu ka'nú ikan, ta ni tiñu'u ndra yi.

²⁵ Ta ma ndisaa ma yuve'e yi na töve ni ndasi yi ma ora nduvi cha'a' ña töve ni koo chani kuaa.

²⁶ Vati juuni tandi'i ñuu ni ku'va na ña kuika na nuu ma ñuu ikan, ta ni tiñu'u na yi.

²⁷ Va töve ni ki'vi ma ñuu ikan ndisaa ndian kini chi'in ndian jà'a kauti. Ta juuni töve ni ki'vi ndian xaani a ndian jàka'nu yutun íi chi'in ndian jànda'viña'a. Vati uvanuu ma ndian ni ki'vi ma ñuu ikan, kùu ma ndian ka'lin sivi nuu ma tutu ra kùu mvechala ña kà'an yi, yo ni koo endeeni chi'in ra.

22

¹ Ta ora yá'a ña kúu takan, tajan ma tati ikan jāna'a ndio yi nui iin yuta takuii kuichin takua kàa inu ña chà'a ra' kivi koo yo, ña kée ra' ma nuu iyo tayu íi nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in ma ra kùu takua kùu mvechala.

² Ta ma ma'ñu ma kaai ka'nú ña ya'a ma tichi ñuu ka'nú, chi'in ninduvi chiyo ma yu'u yuta, ikan ndé'i ña kuàkua'nu ma yutun chà'a kivi koo yo, ta chà'a chiti chàcho ubi cha'a' iin kuiya, ña kùuni yi ka'an yi ña chà'a run chiti nani yoo. Ta juuni va'a ma nda'a' run kuenda ña jànda'a yi tandi'i ma ñivi iyo ñuñivi.

³ Taku ma ñuu ikan töva ni koo ní'iin ña kini a ñivi kini ña töve chàta'ani Ndioo ña na koo na. Ta ma tayu íi nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in ma ra kùu takua kùu ma mvechala, ni koo ndio ra ma ñuu ka'nú ikan, ta ikan ni jaka'nu ndio ma ndian kùu ñivi ra ra, ndian jàkuu tiñu nuu ra.

⁴ Ta ndisaa na ni nde'e na ma nuu va'a ra, ta ma sivi ra ni kindoo yi ma te'e nuu na.

⁵ Ma ikan töve ni koo chanikuua, ta ma ndian ni koo ñuu ikan, na töve ni kuniñu'u na ñu'u nda'a, ta ni ñu'u nikandii, vati maa ma Racha'nu Ndioo kùu ra ña ni jatuun ra ñu'u nuu na. Ta takan kùu yi ña ni ka'nda na tiñu ma ikan ndisaa tiempu.

Chani kuyatin kichaa Jesucristu

⁶ Takan kúu tajan te'en náka'an ndio ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo nui:

—Tu'un ndicha kùu ma tu'un i'ya, ta iyo yi ña kundeeniun yi. Vati ma Racha'nu Ndioo cha'a' ndatu ra ña kàtitu'un ma ndra kà'an tu'un yu'u ra, rakan kùu ra ña tâchi yu'u ña kùu ma tati ña jàkuu tiñu nuu ra ña na jana'i nyun ma ña chakuyatin kichaa.

⁷ Takan kúu tajan te'en náka'an tuku ma Racha'nu:

—;Chani kuyatin kichai! ¡Na sii kuuni tandi'i ndyo'o ndian jàchi'in ña kà'an nuu ma tutu Ndioo i'ya!

⁸ Yu'u Xuva, ndé'i ta chínj ma tu'un i'ya. Ta ora cha yá'a ña ndé'e ndioi yi, tajan chúnandi chítj nuu ma tati ña jàkuu tiñu nuu Ndioo ña kà'an chíjn, ta kicha'i jàka'nui yi.

⁹ Va ma tati ikan te'en náka'an yi chi'jn:

—Na jà'un takan, vati juuni indukuni kùi iin musu Ndioo, takua kùu maun chí'in ndra yanuin ña kà'an tu'un yu'u Ndioo, ta tandi'i inga tuku ma ndian jàchi'in ña kà'an nuu ma tutu Ndioo. Yakan va, ¡na jaka'nun ma uvanuu Ndiooni!

¹⁰ Ta juuni te'en náka'an tuku yi chi'jn:

—Ña tindii xe'un ma tu'un yu'u Ndioo, ña iyo nuu ma tutu i'ya, vati chani kuyatin kuii jachinu yi ma ña kà'an yi.

¹¹ Va'a ga ña na ku'vaun ña na ja'a ma ndian kini ma ña kùuni maa na. Ta ma ndian jà'a kuati, va'a ga ña na ku'vaun ña na ja'a maa na tiaga kuati. Va taku ma ndian ja'a ña va'a, va'a ga ña na ja'a ga na yi, ta ma ndian iyo íi kuenda Ndioo, na nanduku ga na naja kua koo tiaga íi na kuenda ra.

—Takan kàti yi nui.

¹² Ta ma Racha'nú Jesuu te'en kicha'a ra kà'an ra:

—Ndicha va'a ña chani kuyatin kichai, tajan ma ora ikan ni ku'vei ma ya'vei ndo cha'a' ma naja kua jà'a ma ta'i'iin ndo.

¹³ Vati yu'u kùu ma ra nunuu, ta ma ra nuu ndi'inia, ma nuu kícha'a yi ta ma nuu ndi'inia, takua kùu ma letra A chi'in ma letra Z.

¹⁴ 'Na sii kùuni ma ndian ndochaa anima na, vati takan kùu kachi na ma chiti kée nuu ma yutun ña chà'a kivi koo yo. Ta juuni na sii kuuni na ti ni kuu ki'vi na ma yuve'e ma ñuu ka'nú ikan ndia.

¹⁵ Va takua ma ndian kini ña jà'a kuati, ni kindoo na iti' nuke'e ñuu ikan, chí'in ndian nduví a jatakue'e, ta ndian kí'vi chí'in ñivi yüvi ñasi'i na, ta ndian chà'ní ñivi, chí'in ndian jàka'nu yutun íi ña töve kùu run ma Ndioo ndicha, ta chí'in tandi'i inga tuku ma ndian ya'a chàta'ani janda'víña'a ndia.

¹⁶ 'Yu'u Jesuu kùi ña tâchí ma tati jàkuu tiñu nuu Ndioo, kuenda ña na kàtitu'un kachin yi ndisaa ma tu'un i'ya nuu ma ndian chinumi tu'in ña iyo kuenda ma ucha ta'an veñu'u. Vati yu'u kùu tata ma racha'nú rey David, ta juuni kùi takua kùu ma chele tacha ña këta ora na'a —kàti ra chíjn.

¹⁷ Takan kùu tajan te'en náka'an ndio ma ra kùu Tati Ií Ndioo, chí'in ma ndian kùu takua kùu ñasi'i ma ra kùu mvechala:

—Na'a ndo —kàti na.

Ta nda ndian ni kuuni ña taso'o na ora kà'an na takan, na ka'an na:

—Na'a ndo —inga cha'a'.

Tu iyo nda ndian natii takuui, na kichi na i'ya. Na kichi na ta ku'va saaní ma takuui ko'o na ña chà'a kivi koo yo.

¹⁸ Tandi'i ma ndian tåso'o ma tu'un kà'an nuu ma tutu Ndioo i'ya, ña kà'an yi chí'in tu'un yu'u ra, te'en kùuní katitu'un kachín nuu ndo: tu iyo nda ndian tiso ga tiá siki ma kua kà'an yi, juuni ma Racha'nú Ndioo ni tiso ga ra tiá siki ma tundo'o ni nde'e na, va ma tundo'o ña kà'an yi nuu ma tutu i'ya ndia.

¹⁹ Ta tu iyo ndian kíndaa ma kua kà'an nuu ma tutu Ndioo ña kà'an yi chí'in tu'un yu'u ra i'ya, juuni ma Racha'nú Ndioo ni kíndaa ra nuu na ma ña ni kuu kuenda na ma nuu iyo ma yutun chà'a kivi koo na, ta ni kíndaa

ra yi nuu na, ikan na küu koo na ma ñuu íí ka'nu ña kà'an yi nuu ma tutu i'ya ndia.

²⁰ Ta ma ra kàtitu'un kachin ma tu'un i'ya te'en kà'an ra:
—Ndicha, ñia chani kuyatin kichai —kàti ra.

Tajan te'en nâka'an ndiko ma ra kà'an cha'a' ma tu'un i'ya:
—¡Na'a, yo'o Racha'nu Jesuu! Ta takan na kuu yi. Amén.

²¹ Ta ma Racha'nu Jesuu, na koso ra ma ñamani ra chata ndisaa ndo. Ta takan na kùu yi. Amén.